

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

GRAMMATICI LATINI

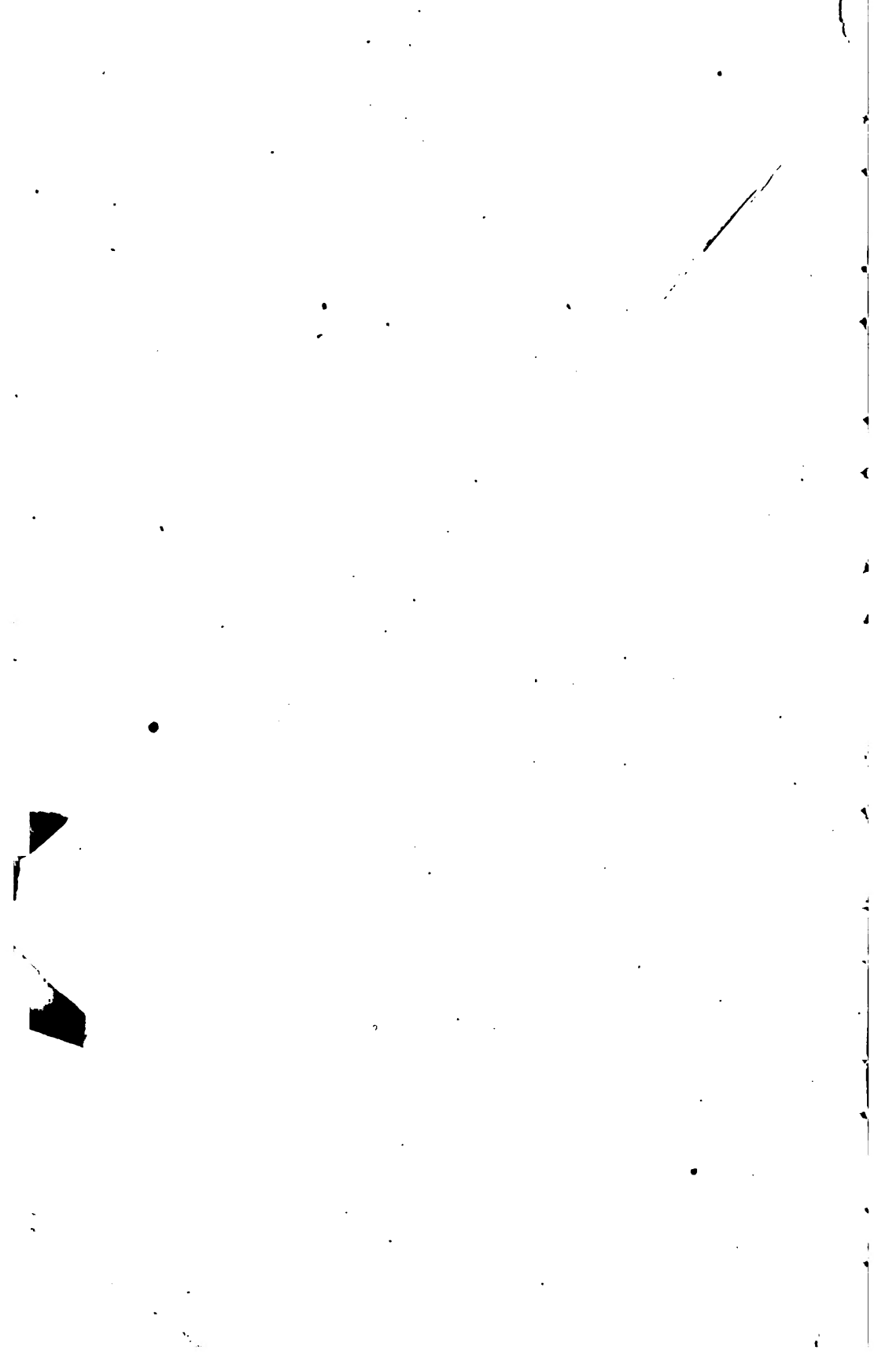
EX RECENSIONE

HENRICI KEILII.

VOLVMINIS II FASCICVLI

PRISCIANI INSTITVTIONVM VOL. I. PAG. 1—288
MARTINI HERTZII CONTINENS

EX RECENSIONE

GRAMMATICI LATINI

EX RECENSIONE

HENRICI KEILII

LIPSIÆ IN AEDIBVS B. G. TEVNERI.

Diu multorum desiderio efflagitatum est ut grammatici Latini egregio studio atque industria olim ab Helia Putschio editi nova editione repeterentur. Itaque cum Fridericus Lindemannus eam curam in se suscepisset, mox vero vix susceptum opus omisisset, iam maioribus copiis instructi novam grammaticorum Latinorum editionem, quae magis esset ad horum studiorum rationem adcommodata, de integro parare constituimus. Qua in re hoc nobis sequendum proposuimus, ut verba scriptorum non solum e libris manu scriptis accurate conlatis quam maxime emendata exhiberentur sed etiam discrepantia scripturae una cum emendationibus virorum doctorum adnotata commentario critico instruerentur, interpretatione autem rerum nos abstinere. Praeterea singulis voluminibus prolegomena accedent, quibus et ratio, quam in textu verborum recensendo secuti sumus, explicetur et de ipsis scriptoribus deque conditione librorum exponatur. Indicem rerum et scriptorum suum cuique grammatico aut volumini parabimus, communem omnium grammaticorum indicem, quo magis commodo doctorum hominum consulatur, in fine universi operis addituri. Sed ut modicis finibus labor cohiberetur, nunc quidem ad eos tantum auctores, qui vel artes grammaticas composuerunt vel singularibus libellis partem artis

tractaverunt, qui olim a Putschio editi, postea cum ab aliis tum a Vin-
dobonensibus analectorum grammaticorum editoribus aucti sunt, ope-
ram nostram pertinere volumus: ex his quoque paucos, qui nullam
omnino utilitatem habere videntur, omitemus. Nova autem cura
et consilio, si res ita tulerit, his grammaticis scriptoribus postea et
Festi Nonii Isidori libri, qui minus quam reliqui a communi usu
inpediti sunt, et glossariorum Latinorum collectio diu desiderata
addentur. Eos igitur scriptores, quorum nunc editio paratur, ita
disponere visum est, ut his voluminibus distributi se excipiant:

- I. Charisius. Diomedes. Excerpta ex libris Charisii et Dio-
medis partim ab aliis edita partim nunc primum e libris
manu scriptis expressa.
  - II. III. Prisciani institutiones ex recensione Martini Hertzii. Eius-
dem scripta minora.
  - IV. Probus. . Donatus. Commentarii in Donatum qui ferun-
tur Servii Sergii Cleonii Pompeii.
  - V. Claudius Sacerdos. Palaemon. Asper. Consentius. Pho-
cas. Eutychius. Macrobius. Incertorum auctorum frag-
menta et excerpta grammatica. Arusianus Messus. In-
certorum auctorum libri de differentiis verborum.
  - VI. Scriptores orthographiae et artis metricae, Velius Longus,
Caper, Agroetius, Terentius Scaurus, Cassiodorus, Beda,
Terentianus Maurus, Marius Victorinus, Plotius, Caesius
Bassus, Atilius Fortunatianus, Rufinus, Servius, Mallius
Theodorus; incertorum auctorum fragmenta.
-

GRAMMATICI LATINI

EX RECENSIONE

HENRICI KEILII

VOL. II

PRISCIANI

INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM LIBRI I — XII

EX RECENSIONE

MARTINI HERTZII

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

A. MDCCCLV

PRISCIANI

GRAMMATICI CAESARIENSIS

INSTITVTIONVM GRAMMATICARVM

LIBRI XVIII

EX RECENSIONE

MARTINI HERTZII

VOL. I

LIBROS I—XII CONTINENS

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

A. MDCCCLV

100-4000
100-4000
100-4000

AVGVSTO BOECKHIO

SACRVM

PRAEFATIO

Prisciani Caesariensis Mauri¹ aetas eo definitur, quod de laude Anastasii imperatoris anno fere p. C. n. 512² carmen composuit. et potuit certe ad eandem aetatem spectare Cassiodorus, qui, cum 'ad amantissimos orthographos discutiendos anno aetatis nonagesimo tertio'³, anno igitur fere 560⁴, pervenisset, iis de orthographia praeceptis, quae ex Prisciano excerpserat, haec praefixit: 'ex Prisciano grammatico, qui nostro tempore Constantinopoli Romae doctor fuit, de libro ipsius ista collecta sunt'⁵. neque per se his obstat, quod Iustiniani temporibus 'apud Constantinopolim' eum 'grammaticae artis profunda rimatum esse' narrat Paulus Diaconus⁶. vereor tamen, ne haec sententia non nisi illo Cassiodori loco nitatur, cum uno Dionysio Exiguo interposito ipsi Cassiodoro Priscianum ibi Paulus adiungat. ceterum partim ipsum partim auctores ex ipso oriundos, ut alii ex aliis deinceps pendeant, secuti sunt adiecta passim accuratiore temporis nota, quam nullius momenti esse patet, fontes rerum Germanicarum: Ekkehardus in chronico et Virceburgensi et universali⁷ atque Sigebertus⁸, historia regum Franc. mo-

1 v. Niebuhrum in praef. corp. script. hist. Byzant. tom. I p. XXXIV 2 cf. Endlicheri ad huius carm. v. 289 sqq. annotationem p. 75 ed. suae 3 Cassiod. de orthograph. p. 227/s P. 4 cf. Mansonis Geschichte des Ost-Gothischen Reiches in Italien p. 332 sqq. 5 Cassiod. l. l. p. 2318 P. 6 de gestis Longobard. I 25. ita rem sese habere constaret, si affirmari posset, quod nonnulli contendunt, Iulianum consulem ac patricium, quo suatore institutionum grammaticarum libros Priscianus edidit cuique eos dedicavit, epitomes novellarum Iustinianearum Latinae circa annum 556 concinnatae (cf. Bienerum Geschichte der Novellen Justinians Berol. 1824 p. 74 sq.) esse auctorem. at is si summas dignitates amplius triginta annis ante (v. infra) obtinuisset, haud ita nude 'vir eloquentissimus, antecessor civitatis Constantinopolitanae' in libris mss. nominaretur. qua vix certior videtur altera vv. dd. coniectura, eum Symmachum, cui opuscula de figuris numerorum et de nummis vel ponderibus, de Terentii metris et de praeexercitaminibus rhetoricis in corpus aliquod redacta inscripsit Priscianus, fuisse consulem a. 485 7 monum. Germ. hist. ed. Pertzii scriptor. tom. VI p. 24, 32 (Iustiniani anno 20); 140, '7; 143, 24 8 ibid. 315, 53 (a. 528)

nast. S. Dionysii⁹, auctarium et Mellicense¹⁰ et Garstense¹¹, annales et Leodienses¹² et Admuntenses¹³ et S. Rudberti Salisburgenses¹⁴.

Omnibus vero his testibus haud maior auctoritas tribuenda est quam vel subscriptioni interpolatae codicis cuiusdam Leidensis¹⁵, quae Priscianum narrat obisse die kl Oct̃ indictione V Olybrio consule, vel Aldhelmi in epistula ad Acircium hariolationi¹⁶, quae Osanni de Prisciani aetate disputationem¹⁷ irritam reddidit. quamvis enim subscriptionis ipsius partem aliquam addat Aldhelmus¹⁸, tamen numquam, opinor, confectus est codex ille XVIII grammaticae Prisciani voluminum, quae 'propriis palmarum digitulis calce tenus digesta' descripsisse fertur Theodosius, imperator ille calligraphus, anno scilicet 450 mortuus. Theodori nimirum nomen Aldhelmo fraudi fuisse olim exposui¹⁹ idque et Bernhardii²⁰ et Iahnii²¹ assensu comprobatum est.

Fl. enim Theodorum Dionysii²² v. d. memorialem sacri scrinii epistularum et adiutorem v. m. quaestoris s. palatii manu sua in urbe Roma Constantinopoli Prisciani doctoris sui artem grammaticam per annos 526 et 527 descripsisse, docent subscriptiones codicibus Prisciani vetustioribus plerisque ad calcem librorum V. VIII. XII. XIII. XVI. XVII, uni alterive in ipso quoque initio additae²³,

9 ibid. IX 396, 16 10 ibid. 536, 32 (a. 536) 11 ibid. 563, 3 (a. 535) 12 ibid. IV 10 (a. 533) 13 ibid. IX 571, 14 (a. 535) 14 ibid. 767, 5 (a. 535) 15 cod. Lat. Voss. F 36 v. Lindemanni ad Prisciani opp. min. praef. p. XV O. Iahnium Berichte der sächs. Gesellschaft der Wissensch. ph. hist. Cl. a. 1851 p. 359 cf. infra ann. 23 16 auct. class. ed. Maius V 598 Aldhelmi opp. p. 328 sq. ed. Giles. 17 Beiträge zur Griech. u. Röm. Litteraturgesch. II 147 sqq. 18 'ego' inquit 'Theodosius totius orbis imperator inter curas palatii hoc volumen propria manu descripsi' etc. 19 Monatsberichte der preuss. Akademie der Wissensch. 1847, 417 ein philolog. klin. Streifzug Berol. 1849 p. 22 sq.

20 Grundriss d. röm. Litteratur ann. 592 p. 671 ed. alt. 21 l. l. p. 358 sq. 22 Dionysium ? v. Iahnium l. l. p. 357 23 in vetustissimis, quae nunc supersunt, exemplaribus hanc inscriptionem non inveni. ex cod. Hamburgensi, quem ad saec. XI vel XIII refert Petersenius Gesch. der Hamburger Stadtbibliothek 1838 p. 206, eam affert Fabricius bibl. Lat. III 398 ed. Ern.; eundem eam vidi in cod. Turicensi C 37/280 saec., ut videtur, XI (cf. ann. 68. 110) et in cod. bibl. publ. Leid. Lat. 92, cuius saltem initium ad saec. pertinet XII. in illo sic legitur: 'incipit ars prisciani u. eloquentissimi gramatici caesariensis feliciter scripsi ego theodorus dionisii u. d. memorialis sacri scrinii ep̃farū et adiutor u. m. questoris in urbe roma constantinopoli die kl. octobris indiē. V olibrio u. c', in hoc: 'incipit ars prisciani eloquentissimi gramatici cesariensis scripsi ego theodorus dionisii u. d. memorialis sacri scrinii ep̃farū et adiutor u. m. questoris in urbe romana constantinopoli die kl.

oct̃b. indiē. V. olibrio const. a b c d e f g h γ cēa'. uterque igitur parum differt ab Hamburgensi, nisi quod hic addit distichon, quod saepius alibi reperitur:

Me legat antiquas qui vult proferre loquelas;

Qui me non sequitur, vult sine lege loqui.

patet, ex ipso hoc titulo confictam esse subscriptionem cod. Vossiani, quam supra commemoravi

quas post alios²⁴ ediderunt et enarraverunt Osannus²⁵ et Lerschius²⁶, plenissime atque accuratissime Iahnus²⁷.

Studiorum in Priscianum collatorum et auctoritatis, qua statim usus est, testem praeter Theodorum et Cassiodorum tertium prode licet Eutychem sive Eutychium, qui summis eum extollens laudibus discipulum eius se esse profitetur art. de verb. I 1, 8²⁸.

Exemplar autem ex Theodori archetypo descriptum Aldhelmi († 709) aetate in Britanniam devenisse, non est quod miremur: vigeant enim ibi tum studia alibi fere intermortua, ut bibliothecae haud paucae libris Roma potissimum arcessitis compositae per saeculum septimum existerent²⁹. vix igitur addendum est, nec Bedam († 735) caruisse notitia Prisciani, quem in libro de orthographia bis nominatim antestatur³⁰, nec Alcuinum³¹, sub tempus mortis Bedae et ipsum in Britannia natum, et edoctum et postea docentem Eboraci, cuius bibliotheca secundum ipsius testimonium³² continebat praeter alia:

Quid Maro Virgilius, Statius, Lucanus et auctor

Artis grammaticae vel quid scripsere magistri:

Quid Probus atque Phocas, Donatus Priscianusve,

Servius, Eutychius, Pompeius, Comminianus.

nec iuvat singula lectionis Priscianae per hanc et per proximam aetatem vestigia passim sparsa anxie colligere - verbo igitur sufficiat indicasse a Dungalo, de quo infra iterum dicendum erit³³, et ab Agobardo³⁴ singulos eius locos commemorari -; id enim potius spectamus, ut indagemus, quomodo haec studia continuo quodam vinculo inter se coniuncta in ipsos libros nostros manuscriptos radices egerint. magis propterea oculos nostros in se vertit Hrabanus

24 v. Iahnus l. l. p. 355   25 l. l. p. 147 sqq.   26 Museum des Rheinisch-Westphäl. Schulmänner-Vereins III 1845, 265 sqq. in commentatione: Römische Diorthosen vom ersten Jahrhundert vor Chr. bis zum sechsten nach Chr. p. 229 — 274   27 l. l. p. 355 sqq. in comm.: über die Subscriptionen in den Hss. röm. Classiker p. 327 — 372. similem ab eodem Theodoro operam navatam esse Boethio ibidem adnotatum est p. 354 sq.   28 p. 2154 P. cf. Osannus l. l. p. 162 sqq.   29 v. modo Heerenius Gesch. d. class. Litt. im Mittelalter I 100 sq. Frid. Monium de libris palimpsestis tam Latinis quam Graecis Carlsruhae 1855 p. 22 sq. coll. p. 9   30 p. 2347. 2350 P., unde sua hausit Alcuinus de orthographia II 311 et 312 opp. ed. Froben.   31 v. Alcuini grammat. p. 2088. 2106. 2111 P. (II 272. 281. 284 opp. ed. Froben.) cf. ann. praeced.   32 de pontiff. et sanctis eccl. Eborac. v. 1553 sqq. (II 257 opp. ed. Froben.)   33 Dungalus floruit circa annum 823 v. Muratorium antiq. Ital. III 815 sqq. 824 sq. Bachrium Gesch. der röm. Literatur im karoling. Zeitalter p. 372 sq. quemque laudat Tiraboschium, quorum rationes frustra evertere conatur Peyronus de bibl. Bobiensi p. X. Priscianum laudat in libro responsionum contra Claudium Taurinensem episcopum (bibl. max. patr. Lugd. XIV 206 cf. Prisc. lib. VIII § 37) ipsumque Prisciani codices possedissee memoriae proditum est v. Muratorium l. l. p. 821 sq. et infra p. XVII   34 Agobardus († 840) contra obiectiones Fredegisi in bibl. max. patr. XIV 276 cf. Prisciani ad Iulianum ep. § 3

Maurus, qui Alcuini olim disciplina Turonensi usus ³⁵ tanti Priscianum fecit, ut ex eo potissimum suos de arte grammatica libros duos exciperet, quibus in editione operum Hrabani Coloniensi vel titulus praefigitur: 'excerptio Hrabani Mauri de arte grammatica Prisciani' ³⁶. haud igitur mirum, quod diligentem huic scriptori operam impendit Servatus Lupus, abbas Ferrariensis (natus circa annum 805, † non multo post annum 862) ³⁷, qui ut a Hrabano erudiretur, Fuldae olim commoratus erat. quem doctrina Priscianea penitus imbutum fuisse demonstrant eius epistolae ad Adalgardum et ad Altuinum monachum datae ³⁸, quibus ad quaestiones grammaticas et prosodias ab amicis ipsi propositas Prisciani auctoritate ubivis fere adscita atque ipsis eius verbis allatis respondet. facile igitur fieri potuit, ut ipse, rei grammaticae et studiosus et satis peritus et in aliorum quoque grammaticorum operibus versatus ³⁹, contextui eius operam navaret.

Hunc igitur Lupum arbitror designari ab accurato 1) codicis bibliothecae imp. Parisinae 7496 (R), qui et ipse ad saeculum nonum pertinet, emendatore aequali (r) ad lib. VI § 77. qui cum persaepe deleat glossemata iam tum inter ipsa Prisciani verba illata, alibi etiam inter lineas, 'magistri glosa' ⁴⁰, 'vetere glosa' ⁴¹ usus, interpretamenta addit, veluti l. commemorato verbis 'quomodo figuras et colores' superscribit: 'ideas ⁊ formas q̄ imprudentia mente diuina c̄stiter̄ quar̄ instar corpora firmarentur'. eadem tamen deinceps lineolis subductis notat, addens: 'sed lupus de suo istā glosam deleuit'. satis igitur est credibile, ad ipsum Lupum pertinuisse illum, quem saepius hic emendator excitat, librum 'vetustum' ⁴². ipse vero ille codex, membranaceus, formae quadratae, foliorum 249, post Prisciani artis grammaticae libros XVIII continet eiusdem de figuris numerorum, de metris fabularum Terentii, de praeexercitaminibus rhetoricis libellos, tum Rufini Antiochensis opuscula metrica, carmen denique de ponderibus et mensuris ἀνέπα-

• 35 v. Kunstmannum Hrabanus Magnentius Maurus p. 36 sqq. 36 Hrabani Mauri opp. ed. G. Colvenerius Colon. Agripp. tom. I a. 1627 fol. p. 28. Priscianeis, ex quibus fere solis liber prior compositus est, passim ibi immixta inveniuntur alia. libri alterius caput primum 'de vi ac varia potestate metrorum' ad verbum ex Diomedis libro III desumptum est inserto fragmento Suetoniano ex Isid. origg. VIII 7, 1. 2 petito. sequuntur deinde glossae verborum in Donatum maiorem etc. 37 v. hist. litt. de la France V 235 sqq. 38 ep. VIII et ep. XXXIV in B. Servati Lupi opp. ed Baluzius p. 26 sqq. 69 sqq. ed. alt. Antwerpiae 1710. laudat Lupus Priscianum vel in opere quodam theologico, collectaneo de tribus quaestionibus, l. I. p. 235 39 veluti Caprum affert ep. XX p. 41, Donatum ep. V p. 22, Donati in Terentium commentum Roma a Benedicto papa expetit ep. CIII p. 155 etc. 40 v. lib. XIII § 2 41 sic ad 'cuspis' lib. VI § 66 add. 'uetus glosa summitas lanceae' 42 cf. lib. XIII § 25 XIII 21. 37. 'alter' commemoratur lib. I § 50, plerumque var. lect. r indicat nota 'At' vel 'At' ^M, interdum etiam nota ^ v. lib. X § 28. 38 XI 2

lov⁴². in margine superiore fol. 211 v literis fere deterisis, ut non audeam affirmare, ipsum emendatorem supra commemoratum ea addidisse, quamvis mihi quidem ita visum sit, leguntur haec: 'Teotb̃t' monachus scripsit et supscripsit non fecit bene'. utrumque exemplar et scriptoris et emendatoris ex Theodoriana recensione profectum esse, docent subscriptiones. pleraque menda, quae corrector, homo diligens ac sollers, emendavit, primae manus negligentiae tribuenda sunt, quamquam non dubito, quin aliquotiens ex codice suo vetusto vitia ex ipso prioris scriptoris archetypo translata emendarit; ab arbitraria tamen correctione se fere abstinuit. variarum lectionum ab eo additarum in scriptore iam tum per scholas multifariam lectitato, correcto, glossis instructo non semper eadem auctoritas: in universum tamen libro *R* recensione Theodorianae limpidiorem fontem inveni nullum, vetustiore uno tantum per exiguum operis partem uti mihi licuit.

Nam spes, quam Pertzio, viro illustrissimo, indice olim conceperam⁴³, fore ut inter grammaticorum Latinorum opera literis Merovingicis saeculo septimo scripta, quae bibliotheca monasterii S. Pauli in Carinthia custodit⁴⁴, inveniretur Priscianus, ea ad irritum redacta est, cum viro excellentissimo Prokeschio ab Osten, qui tum temporis legati Austriaci apud Borussorum regem vices obtinebat, sese interponente, codex eius bibliothecae, ut certe affirmabant monachi, Prisciani unus solus ad me delatus est saeculo duodecimo conscriptus, qui post opus aliquod liturgicum continebat libri septimi decimi artis Prisciani partem priorem satis vitiose scriptam⁴⁵.

Libri porro octavi fragmenta palimpsesta, quae inveniuntur sub foliis aliquot codicis 141 bibliothecae schol. med. Montepessulanae saec. VIII rescriptis⁴⁷, ipso codice, ut videtur, haud multo vetustiora, diligentius examinare mihi non licuit, per ferias bibliothecae autumnales a medico satis moroso, qui his thesauris praepositus est, non sine aliqua difficultate ad id admisso, ut festinanter codices nonnullos inspicerem.

Vsus vero sum frustulis Parisinis saeculo octavo scriptis, quae continet notabilis ille et spectatus 2) bibl. imp. Parisinae codex 7530, olim Tellerianus (*P*), edito inde carmine de figuris et sche-

43 cf. catalogus codd. mss. bibl. reg. part. III tom. IV p. 366. vv. II. locorum aliquot Graecorum a Prisciano citatorum ex hoc cod. edidit Theodorus Presselius *Revue de philologie* I 1845, 145 — 158 44 Monatsberichte I. ann. 19 I. p. 419 45 v. Pertzium *Archiv für ältere deutsche Geschichtskunde* III 78 cf. *analecta gramm.*, ed. ab Eichenfeld et Endlicher p. XXIII sq. 510 sqq. 46 [ipsas has plagulas corrigenti afferebatur epistula Fridegari Monii me certiore facientis, se in illo monasterio vidisse codicem, saec. VIII Irice scriptum, quem inter 'tractatus diversos antiquorum grammaticorum' Priscianea quoque continere arbitraretur. at postquam librum a Monio indicatum liberalissime petenti mihi transmisit Ferdinandus Steinringerus, monasterii eius abbas reverendissimus, statim vidi, hanc spem iterum esse abiiciendam. de ipso codice alias agendi locus erit] 47 cf. *Librius Journal des savans* 1842 m. Jan. p. 42 *Catalogue général des manuscrits des bibliothèques des départemens* I 337 sq. *Keilius Monatsberichte der preuss. Akademie* 1852, 159 sq.

matibus atque anecdoto de notis inprimis clarus ⁴⁸. legitur ibi a pag. 84 extr. — pag. 99 med. liber tertius ac deinde particula libri II (§ 22—26 init.), fol. 112r — fol. 117r ⁴⁹ inter excerpta ex Charisio et ex Diomede deprompta pars libri XVIII (§ 55—126). haec ἀποσπασμάτια sequuntur textum a codice *R* et reliquis eiusdem familiae libris haud longe recedentem atque, quamquam singularia quaedam continet, ex eodem certe communi omnium, quotquot inspexi, librorum fonte, exemplari a Flavio Theodoro confecto, derivandum, ita tamen, ut codex eorum archetypus glossis et additamentis minus inquinatus fuisse videatur. nam saepe quidem is, qui fragmenta ista compegit, cum ipsius Prisciani verba tum locos scriptorum ab eo allatos vel omisit vel in brevius contraxit, ut saepe anceps haereat iudicium, utrum singula ob ipsum hoc brevitatis studium eiecerit sedulus ille magister an in codice suo non invenerit: aliquotiens tamen mihi visus sum hoc alterum satis tuto posse affirmare, veluti p. 57, 9; 83, 22; 85, 1; 86, 24; 90, 4. vel additamentum genuinum servavit hic liber p. 57, 23; certam econtra interpolationis speciem et ipse praebet p. 87, 12 sq. et p. 94, 1, quo loco eadem eaque emendatiora addita sunt in 3) codice Bambergensi.

Huius codicis (*B*) lectionum specimen ab Antonio Linsmayero diligenter confectum ante aliquot annos mecum communicavit Carolus Halmius; totum vero librum ut ipse conferre potuerim, id Rau-meri, viri excellentissimi, ministri regii, comitati debeo, qua et hunc et Monacensem aestate proxima ad me transmittendos curavit. codex vero hic Bambergensis inter libros a me collatos proximum post *R* locum obtinet, ut aliquotiens vel solus genuinam scripturam servarit. est bibliothecae publ., olim bibl. eccl. cathedralis, Bamberg., signatus M. IV 12, membranaceus, formae maximae, foliorum 187, saeculo nono conscriptus ⁵⁰. fol. 1—182r continent Prisciani instit. gramm. lib. I—XVI, ut tamen uno quaternione deficiente incipiat demum a verbis ‘*οὐ* corripientes’ lib. I § 36; de aliis quibusdam lacunis cf. adnotationes ad lib. II § 38 IIII 2 VI 27 extr. VII 43. fol. 23v m. saec. ut videtur XI ad marginem ascriptum est: ‘*IVIBOLDVS. Vogo. Hicco. Rudgerus. & Iuizo. Adelg.*’ extrema folia praebent tractatum quendam de schematibus, de tropis, de metaplasmo imperfectum: singula ibi secundum Donatum exposita inveni, additis exemplis ex sacra scriptura petitis.

Priscianus vero ‘*Romanae lumen facundiae*’, ‘*communis hominum praeceptor*’ ⁵¹, ‘*Latinae eloquentiae decus*’ ⁵², totiens per omne me-

48 de vario eius argumento cf. H. Kellium in anecd. Paris. rhet. ed. Fr. A. Ecksteinus p. III sqq. 49 per alteram codicis partem paginae, per alteram folia numeris signata sunt 50 cf. laeckii vollst. Beschreibung der öffentl. Bibliothek zu Bamberg I p. LII et p. 130 n. 1033 51 Eutychnus I. ann. 28 l. 52 Alcuinus grammat. p. 2106 P.

dium aevum descriptus est, ut nulla fere 'bibliotheca' eo aut olim caruerit aut nunc careat. pro certo equidem affirmarim, in universis Europae librariis institutionum grammaticarum ad mille codices servari. quorum quidem libros XVIII omnes pauci complectuntur, libros postremos duos XVII et XVIII 'de constructione' sive 'Priscianum minorem' itidem satis pauci, libros sedecim primores 'de octo partibus orationis' sive 'Priscianum maiorem' plerique. ipsa vero hac codicum mss. copia effectum est, ut cuius fere scriptori complures codices ad manum essent atque ut singuli et ab ipsis antiquariis et a doctoribus umbratilibus magistellisque scholasticis variis lectionibus, interpretamentis, additamentis instruerentur. singulorum inde codicum originem et nexum persequi non licet.

Ex omnium tamen ceterorum librorum farragine emergunt nonnulli, qui ad recensioem quandam singularem et ipsam ex communi Theodoriani exemplaris fonte profectam a monachis 'Scotis' sive Hibernicis descripti sunt.

Trium vero huius recensiois veterum, quae mihi innotuerunt, exemplarium⁵⁴, saeculo nono meo quidem iudicio conscriptorum omnium, 4) unum (L) nunc Lugduni Batavorum adservatur in bibliotheca universitatis publica, cod. Lat. 67 fol.⁵⁵, membranaceus foliorum 219, ex Germania eo translatus. nam d. 3 m. Aprilis a. 1583 nomen suum ei inscripsit 'Lazarus Schönerus, scholae Corbachiensis in comitatu Walticeensi rector.' tum Iani Gruteri fuit, cuius manu haec addita sunt: 'Iani Gruteri est. Helias Putschius habuit hunc librum commodato sed negligentius eo usus est ob scripturae difficultatem. infinita enim emendatius hinc edi potuissent.' incipit codex a Prisciani interpretatione periegesis Dionysii anepigrapha, omissis primis quinque versibus, cui fol. 7v subscriptum est: 'finit periegesis Prisciani.

Dubthac^a hos uersus transcripsit tempore paruo

Indulge lector q̄ male scripta uidēs.

tertio idūs apriles

tribus degitis

tertio anno decennō cīcli

tribus instrumentis

tertio die añ pascha

penna membrano

tertia decima luna incipiente

atramento "trice

tertia hora post meridiem

trinitate auxilia'.

quae si ad ipsum nostrum codicem et ad saeculum nonum spectant, anno p. C. n. 838 hunc librum assignare videntur secundum calculum a Ferdinando Piperio, viro eruditissimo, meo rogatu institutum. fol. 8 glossas aliquot rhetoricas Graeco-Latinas et disputa-

53 de nomine Scotorum cf. quae conguessit Zappertus l. ann. 75 l. p. 100 sqq.

54 [quibus quartum accessurum esse cod. S. Pauli nuper credebam. at v. ann. 46] 55 catalogus librorum tam impressorum quam mss. bibl. publ. univ. Lugd. Bat. 1716 fol. p. 328

tionem de Priscianea vocis definitione continet, ab alia manu additas. fol. 9r incipiunt Prisciani artis grammaticae libri XVIII, variis manibus conscripti. nulla tamen lacuna inter scribendum relicta omissa est libri duodevigesimi pars satis ampla eaque Graecis maxime re-ferta a vocc. ὑμᾶς ἐνεργεῖν § 164 usque ad 'aliquid facere' § 296. minores defectus notati sunt lib. III § 38 V 56 XVI 15 XVII 159. exemplaris Theodoriani duo hic liber continet vestigia satis deter-sa in vocc. 'praeceptoris mei' et 'doctoris mei', quorum illa libri VIII, haec libri XIII subscriptio servavit. in fine m. recentiore saeculi XII adnexus est Prisciani de declinatione nominum libellus adiectis scho-liis, ex quibus haec delibare placet: 'Prisciani proprium nomen est auctoris huius libri. Grammatici nomen est officii. Cesariensis di-citur a caesarea cappadociae regionis. Tres sunt Caesaree ex nomine Caesaris dictae. uidelicet una est palestinae. regionis. Alia philippi quam aedificauit ipse philippus suoque nomine et iuperatoris impo-suit ei nom. ut caesarea philippi; Tercia capadociae de qua iste dici-tur cesariensis unde oriundus fuit et ibi multo tempore docuit. Postea ut quidam asserunt romae fuit. Vel secundum iohannem scottum cerariensis (l. Caesariensis) ideo dicitur propter dignitatem id est regalis.' talia atque his similia in aliis etiam libris passim leguntur.

5) Alterum horum exemplarium est codex bibliothecae Ca-roliruhensis 223 (K) membr., foliorum formae maximae 103⁵⁶, in-stitutionum gramm. lib. I—XVI complectens. Theodoriani exempli me-moria ad calcem lib. XII et XIII suscitatur. ex monasterio Reichena-viensi codicem ortum esse, demonstrat titulus 'lib. Augi maioris'. cuius bibliothecae extat catalogus anno Ludovici imperatoris octavo, p. C. n. 822, confectus⁵⁷. duorum tamen qui ibi laudantur⁵⁸ 'de li-bris Prisciani' codicum institutiones continentium alter 'de litera de syllaba et de octo partibus orationis lib. XVI et de constructione lib. V (l. II) in cod. I', alter eosdem libros adiecto Pompeii in Donatum tractatu exhibebat. ad horum alterutrum pertinet fortasse Klockii ad Livium VII 3, 7 adnotatio, qui narrat apud Priscianum lib. V § 9 in 'Augiae vetustissimo ms.' 'nurano' legi pro 'Ruscino'. noster enim liber, qui, cum in fine mutilus non sit, ab illis certe diversus est, eo l. praebet 'nuscino'. crederem potius eum esse 'Prisciani de arte gramm. lib. I, quem Vragrat presbyter dedit'⁵⁹, Erleboldo abbate (a. 823—838) scriptum, nisi ibi potius unus ex duodeviginti artis gramm. libris quam unus codex sedecim librorum

56 cf. Zeussii grammaticam Celticam I p. XXXII sq.; scripturae specimen accu-rate depictum extat apud Silvestrium paléographie universelle tom. IV Paris. 1841 fol. tab. 10 57 ap. Neugartium episcopus Constantiensis Alemanicus p. I t. I typis S. Blasii 1803 4. p. 536 sqq. 58 l. l. p. 542 sq. 59 l. l. p. 545

designari videretur. at circa idem fere tempus ex uno fortasse alterove illorum codicum liber noster descriptus est. adfuerunt autem sive ipsius sive archetypi eius librario duo exemplaria, quorum alterum Romanum fuisse docent adnotationes ad lib. I § 2. 7 II 35. quod per se mirum non est, cum Scotos Romam saepe peregrinatos esse librosque inde asportasse constet. at nunc Romae tam reverendae vetustatis librum frustra quaesivi. omnium enim qui ibi servantur Prisciani codicum saeculo decimo, cui assignandus est Vaticanus 1480, vetustiore inveni nullum. at non patebat illo tempore bibliotheca Barberiniana, ubi 'vetustissimus' Prisciani codex dicebatur adservari⁶⁰. sed ne hunc⁶¹ quidem saeculum decimum excedere, postquam doctis bibliotheca illa reclusa est edoctus sum a Bethmanno, Brunnio, Ribbeckio, qui mea gratia eum inspexerunt.

Codices aliquot Sangallenses, qui anno 925, ut ab Hungarorum incursionibus servarentur, Reichenaviam delati erant, redditos non esse, narrat Ekkehardus⁶². ad hos libros Caroliruhensem nostrum pertinere, demonstrari nequit. at 6) in bibliotheca conventus Sangallensis tertium exemplar eiusdem recensiois extat, signatum numero 904 (G), membr., paginarum formae maximae 249. amplectitur Priscianum maiorem et minoris initium usque ad voc. 'naturaliter' § 67 p. 1068 P.⁶³ Theodori memoriam servat in subscriptionibus libri VIII et, ipso Theodori nomine addito, libri XII⁶⁴. variorum qui eum conscripserunt librariorum unius nomen ascribitur in margine superiore pag. 157 a scriba illum excipiente: 'huc usque caluus patricius depinxit'. alterius librarii nomen coll. codicis pag. 194. 207 Zeussio fuisse videtur Dongus sive Donngus. ad hunc codicem et ipsum conscribendum duo exemplaria usurpata esse docet nota, quae pag. 89 legitur: 'I .i. in alia editione', quae ad additamentum libro V assutum videtur pertinere⁶⁵, eademque nota I etiam alibi in variis lectionibus adferendis adhibetur, veluti I 233. 513 II 21. 25 Kr. ipsum autem codicem nostrum non sine veri specie eum

⁶⁰ Blumii bibliotheca librorum mss. Italica p. 153: '1666. 1667. Prisciani grammatica. fol. cod. vetustissimus'. sunt autem libri duo, quorum hic ad saeculum XII pertinet ⁶¹ codicem 1666, nunc num. 97 signatum ⁶² Ekkehardi casus S. Galli ap. Pertzium monum. Germ. hist. II 105 ⁶³ de hoc libro accurate egit Zeussius l. I. I p. XIII sqq. cf. etiam F. Kellerum Mittheilungen der antiquar. Gesellschaft zu Zürich VII 81 sq. addito scripturae specimine tab. XI n. 2 ⁶⁴ libri XIII subscriptio deest. ⁶⁵ in fine libri V pagina dimidia abscissa est, p. 88 col. b et p. 89 col. a continens. in ima paginae 88 col. a et p. 89 col. b legitur encomium Guntarii episcopi. in ima pag. 89 addita est illa nota, quae, cum p. 90 ab ipsa lib. VI praefatione incipiat, ut ipsi Prisciani textui nihil desit, mihi videtur indicare, in parte folii amissa illud additamentum ex alio quodam libro adiectum fuisse

esse censet Kellerus ⁶⁶, quem inter libros ab abbate Grimoldo cum adiutorio Hartmoti praepositi sui per annos triginta et unum Ludovici Germanici et Caroli Crassi temporibus patratos laudat cod. S. Gall. 267 p. 27: 'grammatica Prisciani vol I' ⁶⁷. ipso enim hoc Grimoldo abbate Marcus, episcopus Scotus, eiusque nepos Moengalus Roma redeuntes monasterium Sangallense adisse ibique consedisse narrantur. pertinuerit igitur liber noster ad libros Marci, quos monasterio ab ipso donatos esse refert Ekkehardus ⁶⁸.

Hi tres codices *GLK* ita inter se conspirant, ut pateat, eos ex eodem fonte ductos esse, ita inter se dissentiunt, ut alius ex alio descriptus esse nequeat. *G* tamen et *L* artiore propinquitate coniuncti sunt, *K* ad alterius familiae codd. propius saepe accedit. insunt tamen recensionibus huic Scotticae hic illic genuinae doctrinae vestigia (v. modo lib. I § 7), saepe tamen communem exemplaris Theodoriani fontem, ex quo hos etiam libros manasse docent subscriptiones supra laudatae, relinquit. a Scottis vero scriptos esse hos libros demonstrant nomina scriptorum in *GL* commemorata, genus scripturae, glossae denique et interpretamenta Irica, quae iis ascripta sunt, ita tamen, ut Sangallensis copia eorum reliquos longe superaret ⁶⁹. tales libros etiam in ditissima monasterii Bobiensis a Columbano Hiberno conditi bibliotheca servatos fuisse constat ⁷⁰, quos 'pro va-

66 l. i. p. 82   67 cf. Ratperti casus S. Galli ap. Pertzium monum. Germ. hist. II 70   68 Ekkehardi casus S. Galli ap. Pertzium l. i. p. 78. certe cod. noster non is est, in fine mutilatus, qui in catalogo bibl. Sangallensis saec. VIII (cod. 728 p. 20) sic describitur:

'Libri prisciani de octo partibus XVI

Item eiusdem de constructione partium orationis libri II

Item ad Simachum de figuris numerorum liber. haec omnia in vol. I'. ac similiter inde in cod. 267 p. 22: 'libri grammaticae artis XVI' etc. haec enim Weidmanni (Gesch. d. Bibliothek von S. Gallen p. 394 n. 548) sententia eo refutatur, recte adnotante Zeussio l. i. p. XIX, quod iste liber non in priorem illius catalogi partem inter 'libros scottice scriptos' receptus est. multo minus autem haec pertinent ad cod. Prisciani maioris Sangall. 903, qui quidem Ildefonso ab Arxio saeculum nonum superare, mihi autem non ultra saec. XI scriptus esse videtur. de omnibus his et de reliquis codd. Prisciani Sangallensium vicissitudinibus, quas hic perquirere longum est, cf. Weidmannum l. i. p. 394 sq. 421 429. 436. codices duos, qui inde ad Turicensis pervenerunt a. 1712, Turici vidi in bibl. publ., alterum libros XVIII complectentem saec., ni fallor, XI (C 37/280 cf. ann. 23), alterum, fragmentum libros III — X continens, saec. X; tertium quendam eiusdem bibl. Priscianum maiorem s. XII descripsit Fritzschi in ind. lect. acad. Turic. a. 1848 aest. p. 10 sq.

69 de his glossis cf. cum Pottius die keltischen Sprachen in Gödekii Deutsche Wochenschrift a. 1854 fasc. 15 et in Hall. allg. Lit. Zeit. Intell. Bl. a. 1846 n. 4, ubi cod. Leidensis glossas ex apographo meo edidit, tum Zeussius gramm. Celt. II. supra II. et p. 964 sqq. 1010 sqq., ubi copiae cod. Sangallensis, Carolinrhensis quoque libri ratione habita, in lucem prolatae sunt   70 v. inventarium saec. X infra laudatum apud Muratorium antiqq. Ital. III 819 coll. p. 871 et inventarii a. 1461

ria eorum antiquitate vel a D. Columbano ex Hibernia vel a Cummiano ex Scotia aliisque anglis monachis allatos' censet Peyronus ⁷¹, eiusdemque bibliothecae catalogus saeculo, ut Muratorio visum est, decimo confectus inter libros a Dungalo 'praecipuo Scotorum' oblatos laudat Priscianum maiorem et duos Priscianos minores ⁷², quos suspiceris ex eodem fonte ductos fuisse, cui Scotici nostri *GLK* originem debent ⁷³. ubi autem et a quo haec recensio confecta sit, dicere nequeo. id unum addam, ne id quidem certum esse, num in ipsa Hibernia orta sit, cum natio Scotorum, 'quibus' ut ait vetus vita S. Galli ⁷⁴ 'consuetudo peregrinandi iam fere in naturam conversa est', Italiam, Galliam, Germaniam, Helvetiam istis saeculis peragravit indeque singula monasteria a Scotis passim obsessa commercio inter se non caruerint ⁷⁵.

Cum ad hanc recensionem pauci tantum ex reliquis libri sese applicent, plerique ad alteram familiam pertinent, quae Theodori exemplar fidelius sequitur cuiusque testes locupletissimos esse vidimus libros nostros *RB*, ita tamen, ut alii ex illa recensione plus minusve in usum suum converterint, alii variis modis temere interpolati sint, omnes corruptionis deinceps sese insinuantis permulta offerant vestigia. quos omnes conferre et inutile fuisset et spatium vitae uni homini datum fere excessisset. neque omnium, quos vel ipse evolverim vel aliunde cognoverim, manuscriptorum Prisciani codicum catalogum in lucem edere operae pretium est. id unum addiderim, praeter fragmenta Montepessulana pag. XI indicata ex iis libris, quos inspicere mihi non contigit, prae ceteris virorum

conscripti cod. 89 p. 26 ed. Peyron. pone Ciceronis orr. pro Scauro, pro Tullio et in Clodium fragmenta cum Peyroni adnotatione p. 188 sqq. 71 de bibliotheca Bobiensis comm. l. l. p. VI 72 v. Muratorium l. l. p. 821 sq. coll. ann. nostra 33

73 complures saeculo X monasterii Bobiensis bibliothecae codices Prisciani fuisse docet catalogus supra commemoratus, ubi, ut de solis instit. gramm. libris loquar, praeter libros Dungali p. 820 consignantur libri Prisciani minoris II; in brevi de libris Theodori presbyteri p. 822 Prisc. mai. lib. I, lib. I Ysidori... et Prisc. minoris; porro lib. Prisciani min., in quo Caper et Agroecius et Alchoin habentur p. 823; item ibidem de libris fratris Smaragdi lib. Prisc. mai. I 74 ap. Pertizium mon. Germ. hist. II 30 cf. etiam monachi anon. Ratispon. vitae Mariani Scoti (act. sanct. Febr. II p. 365 sqq.) caput I 'Hiberni ad fidem conversi eam alibi praedicant', cuius extrema verba sunt haec: 'postquam ardens flamma spiritus sancti populos Hiberniae temporibus primitivae ecclesiae efficaciter perflavit, peregrinationem cambientes pro patria, ita in transmarinas regiones se praecipitaverunt, ut diversas Europae partes semotas praedicando perlustrarent' 75 de his rationibus cf. act. sanct. l. l. p. 361 sq. Rettigium antiquiss. quat. evangel. cod. SGallensis Turic. 1836. 4. p. XLIV sq., cuius libri notitiam Bernhardio (Grundriss d. röm. Litt. ann. 250 ed. et alt. et tertiae) acceptam refero, Kellerum l. l. p. 61 sqq., Zeussium l. l. p. XVI sqq., Zappertum über das Fragm. eines liber dativus in act. consessuum aoad. Vindob. class. hist. phil. XIII p. 97

doctorum cura dignos videri libros duos saeculo nono conscriptos, cod. mus. Brit. Harlei. 2674, membr., quondam S. Nicolai prope Cusam, Prisciani gramm. libros XVIII continentem in fine mutilos ⁷⁶, et bibl. seminarii Augustodunensis cod. ms. n. 40 ^{*}, qui libros sedecim priores complectitur ⁷⁷.

Cum igitur haud multum interesse viderem, quosnam huius familiae libros inter eos, qui et vetustate et bonitate proxime ad codd. *RB* accedunt, praeter hos ad sensim gliscentes corruptionis progressus demonstrandos conferrem, duos potissimum eam ob causam elegi, quod altero, Bongarsiano (*D*), praeter Gruterianum, quem et ipsum in usum vocaveram, usus olim erat Putschius, alterum Halberstadiensem (*H*), quem Lutherium perperam dixit ⁷⁸, ducem fere sibi elegerat Krehlius.

Eorum librorum 7) is, instit. gramm. libros complectens omnes, qui olim S. Basoli prope Remos fuit, tum Iacobi Bongarsii, nunc est bibl. Bernensis publicae cod. 109, membr., formae maximae. saeculo nono eum assignat Sinnerus ⁷⁹, equidem a variis manibus non ante saeculum X scriptum esse censeo. exciderunt quaterniones II et XVIII signati (cf. ann. ad lib. I § 33 XIII 31), quorum tamen hunc m. haud multo iunior ita instauravit, ut extremam pag. unam et dimidiam variis excerptis ex patribus potissimum Ambrosio, Augustino etc. Tironianis passim notis utens expleret; unum fol. m. rec. additum lib. VII § 85, adiecto altero, quod medicamentorum formulis etc. refertum est. item lib. XVIII § 31 post vocc. 'cassa fraude parat' maiori parti paginae varia de epactis et curiales quaedam nugae notis Tironianis hic quoque admixtis inscripta: pag. deinde sq. ab alia manu continuatur Priscianus. ipsis eius verbis iam iam glossemata haud pauca inserta sunt, quae a libris optimis absunt: ad emendandum et, ut vere fatear, saepe vel ad corruptendum librum alios codd. ad manus sibi fuisse testatur corrector ad lib. XVII § 72; alterius recensiois eum non expertem fuisse docet praeter alia additamentum ad lib. I § 7.

Ipsi saeculo X assignandus mihi visus est 8) alter codex inst. gr. lib. I—XVI, codice *D* paulo purior, quem ad nonum vel decimum saeculum rettulit Krehlius ⁸⁰, ad nonum Hertzbergius ⁸¹. servatur in bibliotheca gymnasii Halberstadiensis, signatus M. 59, est membranaceus, formae quadratae mai., foliorum 261, satis accurate descriptus ab Hertzbergio ⁸². ecclesiae cathedralis Halberstadiensis

76 a catalogue of the Harleian mss. in the British museum II 706 77 catalogue général des bibliothèques publiques des départ. I 22 sq. 78 v. Hertzbergium Archiv f. Philol. u. Pädag. VII 235 79 catalogus codd. mss. bibl. Bern. I 583 sq.

80 Prisc. opp. I p. X 81 l. in ann. 78 laudato 82 l. l. p. 232 sqq.; ipsam cod. collationem, quatenus ibi publici iuris facta est, negligentius instituit

eum olim fuisse docent haec verba in tertio a fine folio: 'hoc maius volumen prisciani artis grammaticae est beati stephani prothomartiris', cui teste eiusdem bibliothecae cod. 132⁸³ fol. 1 Priscianus cum aliquot aliis codd. 'ad eruditionem scolarium' oblati sunt a Marcuardo diacono sancti Stephani in Halberstad. canonico, qui anno ab incarnatione domini M.C.XL.VII° apud trekas in burgundia VI idus aprilis de huius uite ergastulo ad requiem migravit et apud scm lupum fideliter requiescit'. hic illic exciderunt folia, a m. rec. partim suppleta⁸⁴.

His addidi eiusdem fere aetatis eiusdemque pretii 9) fragmentum bibliothecae publicae Amienensis (A), quod et ipsum in catalogo a Garnerio confecto saeculo nono tribuitur⁸⁵, mihi a variis saec. X et XI manibus concinnatum videtur. constat uno quaternione artis gramm. initium exhibente usque ad 'navita' lib. I § 52 et tribus quaternionibus d e f signatis, quibus insunt libri IIII V VI usque ad 'eiusdem significationis' lib. VI § 43, nisi quod quat. e fol. 4 a b amisso periit pars libri IIII (§ 36 — § 50). ultimum quat. f folium (fol. cod. 30) praebet 'glosas minoris Prisciani', libelli sc. de nominum declinatione, qui et ipse sic nominatus est. in quinto denique quaternione (sign. VI *** - liturae ni f. inest num. III - fol. 31 — 38) lib. VI finis inde a voc. 'gaudium' § 77 et initium libri VII usque ad 'idem in secundo georg' § 27 literis consignata sunt.

Hi tres codices ADH ad ulteriorem textus historiam repraesentandam videbantur plane sufficere. apposui igitur per libros XVI priores plenam codd. et RBDH et GLK et, ubicumque aderant, PA variam lectionem. at ex ipsis his codd. etiam paulo ultra magistellorum operam in Prisciano sive emendando sive interpolando locutam licebat persequi. nam nullus fere liber invenitur, quin a compluribus scriptoribus postea correctus, immutatus, interpolatus, variis lectionibus adiectis amplificatus sit. eorum igitur opera ut et ipsa agnoscere et ita effeci, ut literae minores singulis codd. notis respondentibus, de qua ante dictum, *bdhglka*, quibus perraro accedit *p*, has curas significarent. et *r* quidem ab emendatoribus recentioribus (*R m. rec.*)

Hertzbergius, quam decebat philologum ob eandem negligentiam Krehlium theologum adroganter et acerbe vituperantem 83. 'evangelia cum lectionibus per anni circuitum ordinata'. quae inde supra relata sunt, ea humanissime mecum communicavit Theodorus Schmidius 84 v. Hertzbergium l. c. p. 233 sq.; addendum, quod etiam in fol. 1 r a m. rec. perscriptum est ep. ad Iulianum datae initium; m. pr. fol. 1 v incipit a verbis: '(vita)perandum me esse' 85 I. Garnier catalogue descriptif et raisonné des mss. de la bibliothèque communale de la ville d'Amiens, Amiens 1843 p. 347 sq.

ut discerneretur sedulo curavi; per reliquos libros singulos vastae huius farraginis auctores tuto seiungere non licuit.

Praeter hos codices multos etiam alios vel diligenter examinavi vel per aliquam partem contuli. nullum tamen inveni, qui genuinae lectionis fontem ab alterutra vetere recensione recedentem praebere. passim igitur tantum, ubi ex re videbatur, testium supra dictorum numerum per hos libros auxi unius alteriusve istorum codd. lectione addita, ubi is vel aliorum testimonium fulciret vel singulare quid et notabile afferret. quo praeter codd. Romanos et 1) Vaticanum et 2) Barberinianum supra commemoratos pertinent:

3) cod. Monacensis A, de quo cum maxime loquar pluribus.

4) cod. Darmstadiensis 2190, bibl. olim Coloniensis 2002 membr., formae max., librorum XVIII omnium, saeculo VIII assignatus ab Hartzheimio⁶⁶; at hunc librum ex Caroli Lachmanni et Mauricii Hauptii, quos de eius aetate per dies conventus philologorum Darmstadiensis consulere licuit, consensu saec. demum XII tribuere non dubito. (*Darmst.*^a)

5) cod. Darmstadiensis 725 (olim ³⁶³452) instit. gr. lib. I XVI, membr., formae quadratae, saec. XII, olim monasterii S. Iacobi Leodiensis. (*Darmst.*^b)

6) fragmentum Darmstadiense 2172, olim Coloniense 202⁶⁷, membr., formae maximae, saec. XII, libros primores exhibens usque ad vocc. 'ut hic senatus' lib. VII § 91. initium et praefationis usque ad 'omnia fere' § 2 et libri I usque ad 'haec conlunatae' § 4 deficit. (*Darmst.*^c)

7) Caroliruhensis alter, 220, olim Reichenaviensis, membr. formae max., saec. XII. et huius et cod. K usum mihi paravit Baehrens.

8) Coloniensis, bibl. Wallrafianae, cuius libri usum Heimsoethii inprimis comitati debeo, itidem membranaceus eius demque et formae et aetatis. hi duo libri eo conspicui sunt, quod loci auctorum a Prisciano citati ex ipsis horum scriptorum membranis haud raro videntur esse emendati.

Neque his frequentius Krehlii codices, quos in utriusque tomi ed. suae praefationibus enumeravit, in auxilium vel propterea vocavi, quod eos nec satis plene nec satis exacte contulit, id quod praeter alia multa me docuit iterata libri Halberstadiensis collatio, ex reliquiis eius codicibus eminet, saepe cum r conspirans, liber 'imperialis monasterii S. Maximini' Treviris, quem Heidelbergensem vocavit⁶⁸. cuius notitiam haud paulo accuratiorē quam

⁶⁶ catalogus hist. crit. bibl. eccles. metropolit. Coloniensis Col. Agripp. 1752. 4. p. 160   ⁶⁷ cf. Hartzheimium l. l. p. 161, qui saeculo X hunc cod. tribuit   ⁶⁸ v. Krehlii praefat. I p. XI sq. Reiffenbergium bulletin de l'acad. des sciences et belles

ex ipsa Krehlii editione petere mihi licuit ex collatione a Friderico Lindemanno, cui et ipsi a Friderico Creuzero codex transmissus erat, anno 1818 ad ed. Putschianam instituta, quam Henrici Keilii beneficio debeo. codex is membr., formae maximae, Halberstadiensi recentior⁸⁹, desinit in vocc. lib. XVI § 14 'nam equidem'.

Cum vero codd. supra memoratis ad recensendos libros priores sedecim apparatu large sufficiente instructus mihi viderer, secus res sese habebat in libris duobus de constructione emendandis, qui a vetustissimis et optimis libris saepe aberant, ut ex meis *R* et *D* soli plenos eos adderent, Graecis plerisque vel a *D* omissis. nam in *BHKA* libri illi omnino deficiunt, *G* ante librum XVII medium desinit, *P* particulam tantum libri XVIII eamque multis omissis imperfectam praebet, in *L* gravissima eiusdem libri pars intercepta est. alia igitur ad provinciam illam administrandam subsidia quaerenda erant, ex quibus verbis praesertim Graecis certum ubique medellae fundamentum substrueretur.

Nihil igitur exoptatius contingere mihi potuit, quam ut 1) in cod. bibl. Lugd. Bat. Voss. O (i. e. formae octavae, est autem potius quadr. min.) 12 (*V*)⁹⁰, membr., foliorum 72, saeculi VIII vel X ineuntis, reperirem gemellum codicis *R*, ipsi haud imparē. qui quamvis ab initio mutilus - incipit enim demum ab '(ἀνα)στροφῆς εἴη' lib. XVIII § 92 vel, si laceras duorum foliorum particulas adnumerēs, ab 'homines dicere' § 86 -, tamen per eam servatus est libri XVIII partem, quae Graecorum auctorum reliquiis scatet. tres praeter folia modo commemorata quaterniones perisse, ut ab initio lib. XVIII cod. olim orsus sit, docent notae singulis deinceps quaternionibus additae. finem lib. XVIII (fol. 50r) excipit carmen 'REMI FAVINI DE PONDERIBVS ET MENSVRIS' (fol. 50r — 52v) et 'FORMATA EPISCOPORVM' (f. 52v, 53r); praeterea insunt Prisciani de figuris numerorum, de metris Terentii et aliorum comicorum, de praeexercitaminibus rhetoricis libelli (f. 61v — 71r), Rufini denique in metra Terentiana commentarii initium usque ad verba 'ne forte impru(dens)' p. 2709 P.

Contuli praeterea ad eosdem hos libros recensendos 2, 3) libros duos in membrana formae maximae scriptos, qui olim monasterii Neapolitani S. Ioannis de Carbonaria, nunc inter bibl. palat. Vindobonensis codd. phil. Lat. numeros CCCXLVII (*S*) et CCCXLVIII (*N*) obtinent, ab Endlichero accurate descriptos⁹¹.

lettres de Bruxelles 1844, 387 sq. (ex schedis Wietheimii e soc. Iesu). Confluentiae, ubi cod. extare suspiceris - Goerlis enim fuisse dicitur - coll. Pertzio Archiv VIII 24, frustra eum quaesivi 89 iudice Krehlio l. l. p. XI 90 catal. bibl. Lugd. Bat. ann. 55 l. p. 386 91 catal. codd. phil. Lat. bibl. Palat. Vindob. p. 242 — 244 et p. 244 sq.

continet uterque Priscianum minorem saec. X descriptum, alter (*S*) post varias saec. X et XIII membranas conglutinatas f. 89r — 104, alter (*N*) post Prisciani volumen maius et ipsum saec. X. conscriptum f. 81v — 109v. deest tamen illi maior pars libri XVIII inde a vocc. 'clausus sit vel esto' § 74, hic per extremam partem inde a § 157 Graeca omnino omittit eo usque satis vitiose addita. utriusque libri lectiones, quamvis *N* singularia quaedam praebeat, corruptionis crescentis specimen potius quam emendandi instrumentum praebuerunt.

Aliquantulum maiore cum fructu usus sum 4) variis lectionibus ex cod. bibl. imp. Parisinae 7499 (*O*)⁹² a Theodoro Presselio enotatis mihiq; concessis. hic enim liber, olim Puteaneus, qui praeter Prisciani de constructione libros saec. VIII scriptos habet Engelmi episcopi carmina, Prisciani περιήγησις, Eutychem cum scholiis in fine mutilum, a puro et limido fonte, ex quo *RV* manarunt, haud ita longe recedit.

Ex ipso illo fonte profluxisse 5) cod. Monacensem Lat. 280 *A* membr., foliorum formae max. 168, saeculi, ut equidem arbitror, XI⁹³, ipsum libri huius argumentum docere potest. duabus enim partibus codex constat: altera est Priscianus maior variis manibus conscriptus, altera eodem fere opusculorum corpore composita est, quod per optimos saeculi noni libros propagatum invenimus: continet enim Prisciani libros de constructione II (f. 107v — 160r), eiusdem de figuris numerorum, de metris Terentii, de praexercitaminibus rhetoricis tractatus (f. 160r — 168v), in extrema denique pag. extremae parte initium commentii Rufiniani, in cuius vocc. 'Flavius Caper in artibus' p. 2707 P. desinit. ad Graeca sananda magnam eius esse utilitatem grammaticos docuerat Leonardi Spengelii 'index Graecorum locorum apud Priscianum quae extant ex codice Monacensi', quod pergratum 'supplementum editionis Krehlianae' Varroni suo adgregarat⁹⁴. ac revera ad librorum *RV* praestantiam prope eum accedere probatum est collatione ab Ottone Heinio meum in usum sollerter instituta.

Ex eadem vero Spengelii commentatione⁹⁵ edoctus 'hanc alteram Prisciani partem quattuor codd. collatam ab Anglis insertam extare novae Scapulae editioni' i. e. Oxoniensi a. 1820 in lucem datae, diu hunc librum apud nostrates frustra quaesivi. qua de re cum etiam Fridericum Ritschelium literis adirem, is mihi rescripsit, eius libri folia quae desiderarem ex Anglia a Iacobo Bernaysio asportata esse. qui postquam precibus meis facile obtemperans folia haec

⁹² catal. codd. mss. bibl. reg. part. III tom. IV p. 367   ⁹³ X saeculi secundum Spengelium l. ann. sq. l. p. 603   ⁹⁴ M. Terenti Varronis de lingua Lat. quae supersunt ed. p. 599 — 658   ⁹⁵ l. comm. p. 604

mihi permisit inscripta: 'E Prisciani libro XVIII sive de constructione excerptum. — Vsus Latinus Graeco in omnibus partibus collatus', vidi iis inesse extremam lib. XVIII partem inde a § 157 emendatam cum ad libros, quibus et ipse usus eram, Lugdunenses et Gruterianum et Vossianum, tum ad editionis Basileensis exemplum, 'quod cum ms. a Scaligero collatum nunc bibliothecam Bodleianum ornat.' quodsi editor Anglus 'Scaligeri librum' ait 'a Putschio adhibitum esse, certis quibusdam indicibus deprehendimus', adiciendum est, ipsum Putschium et in auctorum syllabo narrare, ex Iosephi Scaligeri libro Graeca pleraque in libris *περί συντάξεως* esse restituta, et uberius in epistula ad Iacobum Bongarsium ipsi Prisciano suo praemissa⁹⁶ exponere, in ipsis his libris sibi inprimis usui fuisse, quae ex illustrissimi Scaligeri codice transcripta ad se miserit Cornelius van Dale, cognatus suus carissimus. conspirat collatio haec Scaligerana (C) plerumque cum codd. *RVM* lectionibus. paucis denique locis editor Anglus varias lectiones ab anonymo quodam excerptas addidit.

Sic etiam ad libros de constructione ad constantem optimorum librorum normam exigendos lectissimo codd. *RVMODLNS* (*PGC*) apparatu ornatus accessi.

Vix igitur quisquam harum rerum peritus vitio mihi vertet, quod largissima optimorum librorum supellectile fruens, editiones veteres eatenus tantum in usum vocaverim, ut, ubi quid citra libros mihi notos in iis emendatum viderem, id enotarem addito eius editionis titulo, ubi illam medellam scriptori primum invenirem adhibitam. non omnibus editionibus me uti potuisse, quarum plenus apud Schweigerum⁹⁷ extat catalogus, vix est quod doleam: sola fere ed. Romana s. l. et a. ab Vdalrico Hanio typis impressa et editione Iuntina aegre carui.

Ex altera codd. familia, cuius princeps nobis est *R*, priores editiones quotquot in notitiam meam pervenerunt fluxerunt omnes. ad manus vero beneficio praesertim et bibl. univ. Lipsiensis et bibl. reg. Berolinensis fuerunt hae:

1) ed. operum a. 1470 sine l. (Venet. ap. Vindelin. de Spira) fol., in qua instit. gramm. ex libro bono satis fideliter expressae sunt, Graecis tamen omissis (1).

2) editionem hanc presse plerumque sequitur Veneta altera a. 1472, (2) fol., ubi Graecorum magna pars ex libro satis bono, quamvis vitiosissime passim expresso, addita est. utramque Venetam commodavit bibl. Lipsiensis.

Haud longe certe ab iis recesserint edd. ibidem per proximos

96 grammat. Lat. auctores antiqui p. 53½

97 Handbuch der class. Bibliographie II 2, 822 sqq.

annos procuratae, ut primus Benedictus Brugnolus aliquam operam in emendandis institutionibus posuisse videatur, qui rursum Venetiis a. 1485 in fol. Prisciani opera edidit eademque addito Ioannis de Aingre commentario 'summo studio et ingenti cura emendavit recognovitque' a. 1488. ex hac ed. ea expressa dicitur, qua uti mihi licuit, 3) Veneta a. 1492 fol. (3) et insequentes nonnullae: in universum haec haud longe ab antiquioribus Venetis recedit, alia emendata, alia pessumdata, Graeca passim iterum omissa sunt.

Quid praestiterit deinde ed. Mediolanensis a. 1503 equidem nescio. Venetae vero a. 1509 secundum ea, quae de hac editione memoriae tradita sunt, quin fidelem imaginem reddat 4) Mediolanensis a. 1511 fol. (μ), non dubito. atque harum quoque edd. a Daniele Caietano Cremonensi procuratarum tituli omnibus accuratissime emendatis gloriantur, modestius tamen in epistula ad Andream Mocenicum patricium Venetum data Caietanus 'ego vero' inquit 'hoc de me duntaxat polliceri possum loca graeca que minus intellecta esse perspexero pro mea portione enodare conabor.' et nonnulla revera haud imperite correcta invenies.

Alia haud pauca non sine libris emendavit 5) Parisiensis (π) 'maiore accuratione in edibus Ascensianis | Ad idus Septemb. M.D. XVI' (fol. CXLIXv) monitu Petri Rosseti impressa in fol. min.: omnino tamen ne haec quidem a textu eo usque recepto longe recedit.

Nec Neapolitanae editionis a. 1520 nec Florentinae per heredes Phil. Iuntae a. 1525 in 4 impressae usus mihi concessus fuit. in hac secundum indicem 'omnia primum acri indicio Nicolai [Angelii] Bucinensis castigata mox ab Antonio Francino [Varchiensi] iterum recognita cum restitutione locis suis graecarum dictionum, quae antehac nunquam excusae fuerunt nunc primum in lucem edita addito indice copioso' ⁹⁸.

98 cf. Bandinii Iuntarum typograph. annales Lucae 1701 II 199 sqq.; ex Antonii Varchiensi ad studiosos epistula editioni praemissa (ap. Bandinium l. l. p. 201 sq.) elucet, Nicolaum Angelium olim Prisciani praeceptionibus castigandis auctore Bernardo Iunta operam navasse, Graeca tamen omnia et Latina nonnulla omisisse 'exemplariorum' ut videtur Antonio 'penuria'. id cum animadvertisset Iunta, 'paratis quotquot habere potuit exemplaribus, tum hactenus excusis' ipsi Antonio eas dedit recognoscendas. 'nos ergo', pergit ille 'collatis more nostro in unum his exemplaribus perfectisque multis et graecis et latinis exemplaribus quorum testimonio Priscianus utitur ad praecepta sua comprobanda in libris de octo partibus orationis, quamplurima, ne dicam omnia, tum graeca tum latina in pristinam integritatem restituimus, libros vero de Constructione, quos librarii fere omnes, omnesque excusores, nescio qua coniectura, vel potius errore Prisciani cuiusdam minoris esse voluerunt, adeo inversos, typisque tam foede excusos, ut a barbaris haud facile quis dignoscat, et ob id nullus antehac legere sit ausus, quia sensus inde nullus eliceretur, ad eam formam redegitur, ut facile omnes bonarum litterarum studiosi tam graecarum, quam latinarum,

At his promissis eos non stetisse indicare videtur opp. Prisciani editionum omnium nitidissima, quae duobus annis post prodijt 6) Venetiis in aedibus Aldi et Andr. Asulani m. Maio a. 1527 in forma oct. impressa (α). ea enim singulis Prisciani operibus enumeratis addit haec: 'quibus omnibus ad suum decus restituendis quantam adhibuerimus diligentiam, facile cognosces, si hanc nostram editionem conferes non modo cum caeteris editionibus, sed etiam cum ea quae proxime Florentiae ante hanc nostram facta est. et omnes in primis locos ubi graecum quod deerat, restituimus. in illis enim, sed et in multis aliis tantam differentiam depraehendes inter hanc et illam, ut illud musicorum sis dicturus *ὁ δὲ διακρίνων*. Vale.' atque hic revera membranarum optimarum fide cum Latina tum Graeca ex constanti artis norma emendata et haec praeterea saepius inde suppleta sunt. qua de re fusius agit editor praestantissimus Donatus Veronensis in epistula ad artis grammaticae studiosos data, quae folio ipsum titulum excipienti inserta est. 'magnam' ait 'mihi exemplarium veterum, quae conferre possem, copiam fecit Andreas Asulanus, cuius officina librorum, satis iam diu studiosis omnibus nota est. Ita illis conferendis nullā (sic) mihi maiori adiumento fuit quam quod olim e Gallia Aldus Manutius magno pretio redemptum attulerat. Tanta huius Codicis tamque egregia de octo partibus orationis deque earundem constructione dumtaxat bonitas atque integritas extitit, et alterius item vetustissimi de duodecim Aeneidos primis librorum carminibus, ut horum collatione tria haec sperem me ita restituuisse, ut vel ipsum Priscianum hoc tempore vix putem emendatiora daturum'. quae si nimis exaggerata videantur, nemo tamen negabit, Donatum optimarum membranarum pretio recte aestimato et textu ad earum fidem sinceriter expresso atque haud raro bene emendato inter omnes Prisciani editores palmam meruisse.

Iure igitur suo editores insequentes pedetemptim fere eius vestigia presserunt. ed. quidem Badii Parisinam a. 1527 exeuntis non novi; impudentissime vero factum est, quod 7) ed. Coloniensis (*), quae ipso anno proximo aere et impensa Godofredi Hyttorpii excusa est ab Euchario Cervicorno (MDXXVIII fol.) in ipso titulo sic sese iactaret: 'Iis omnibus quantum operae, et id quidem potissimum in graecis, quae fere deerant, restituendis adhibitum sit, tum liquido cognosces, ubi diligentius omnia haec introspexeris'. maximam vero bilem movet editoris Ar. [noldi] Vef. [aliensis] praefatio, qui 'videbis' ait 'plane nitidum, qui multis iam annis foedo neglectu squaluit, animadvertes castigatum, quem bis mille erroribus,

quum in his usus latinus elegantissime graeco collatus sit, hinc maximam utilitatem percipere possint'. anno 1554 Prisciani opp., anno 1529 'libri duo postremi Prisciani de syntaxi a Nicolao Angelio Bucinensi castigati' in typographia Iuntina recusa sunt.

atque eo amplius misere dilaniatum doluisti, experieris integritati, quoad fieri potuit, diligenter restitutum: à quo, luxatis sententiis, violata orationis sutura partim Graecis expunctis, partim ignoto characterē obrutis, vel crassa inscitia temeratis, manco, mutilo, discerpto, confosso atque plane exanguī hactenus abhorruisti.⁹⁹ quae omnia secure translata sunt in 8) ed. Basileensem a. 1545. 8 (β), quae saepius deinde repetita est.

Octoginta demum fere annis post editionem Aldinam 9) Helias Putschius grammaticorum Latinorum corpori concinnando intentus criticam Prisciano operam admovit¹⁰⁰. qua in re praeter libros supra laudatos et ad nostram quoque editionem adhibitos, Gruterianum, Bongarsianum, Scaligeranum, cum aliis et Iani Gruteri et Iacobi Bongarsii tum Davidis Hoeschelii et Conradi Rittershusii libris adiutus est, quos tamen omnes illis inferiores fuisse, ex ipsis fere praefationis verbis apparet¹⁰¹. his subsidiis non ea, quam speres, constantia usus est Putschius et ipse Aldinae potissimum editioni in-nisus, quamquam haud pauca, praesertim Graeca, emendavit. excusandus tamen est adulescens indefesso studio opus amplissimum moliens, quod singula non eadem ubivis accuratione et acrimonia administravit.

Krehlio igitur theologo, qui, postquam per duo amplius saecula iacuit Priscianus, eius edendi provinciam sibi imponi passus est, haud immerito succensoas, quod severa et iniqua de Putschio iudicia plus semel protulerit¹⁰². cuius tamen superbiae satis superque poenas olim dedit vir reverendissimus. nam postquam 10) duobus voluminibus Lipsiae anni 1819 et 1820 Prisciani opera edidit, libris sat multis, bonis paucis, ea quae philologum decet diligentia nullo usus, censorem quidem nactus est clementissimum eundemque adversus I. G. Schneideri criminationes patronum in act. lit. Ienensibus a. 1822¹⁰², praeterea vero, quantum equidem scio, adversa-

99 Grammatici Latini auctores antiqui ... opera et studio Heliae Putschii Hano-viae 1605. 4 p. 520 sqq.; Prisciani inst. gramm. expleant pagg. 533—1214 100 'Ex Iosephi Scaligeri libro graeca pleraque in libris *περὶ συντάξεως* sunt restituta, in quibusdam tamen nos magis iuvat liber clariss. Gruteri, reliqua sunt ex libris Bongarsianis. Quaedam tamen etiam ex clariss. Davidis Hoeschelii (sic) et Cunradi Rittershusii 10. libris emendata sunt. Lacunae aliquot restant, quas ut speramus ex P. Petavii Regio codice quem his excusis accepimus, in Notis explebimus'. Bongarsianos ipse Putschius Graecorum auctorum verbis carere queritur; alter, qui Bernae in bibl. publ. asservatur (n. 326 v. Sinnerum l. l. I 585 sq.) et mutilus est et nostro recentior; qui sint 'libri Cl. Gruteri', quos ibidem laudat, nescio: in praefatione certe de uno eoque nostro agit cf. p. XIII. notas quominus ederet praematura morte Putschium impeditum esse constat 101 Prisciani opp. I p. XV. 139. 157. 185. 283. 569 etc. 102 n. 234—236 p. 400—432, quae censura, literis D. E. signata, a Friderico Lindemann profecta esse dicitur. atque id indicii quidem nonnullis confirmatur cf. tamen n. 236 p. 426, ubi censor Lindemannianam aliquam coniecturam refu-

rios invenit multos eisdemque partim acerrimos, laudatorem nullum, patronum unum Reinholdum Klotzium ¹⁰³. ego quae de libris a Krehlio ad editionem suam adhibitis dicenda erant, supra dixi, ubi recte in glossis praesertim non sine acumine indagandis et extirpandis rem administrasse visus est, eum, uti par erat, laudavi, litem intendere seni, qui haec studia diu reliquit, nec dulce mihi visum est nec utile ¹⁰⁴. immo gratias ei agam, quod eius opera effectum est, ut Godofredi Hermanni de locis aliquot difficilioribus sententia cum orbe literato communicaretur.

At multo magis gratiae iis viris agenda sunt, qui vel iisdem vel similibus officiis in opere perficiendo mihi ipsi affuerunt. cuius suscipiendi cum ante hos undecim annos consilium agiterem, primum acerrimus suator mihi extitit Carolus Lachmannus; tum cum aestate anni 1844 ad conferendum bibliothecae gymnasii codicem Halberstadium profecturus essem, literis commendaticiis ad Theodorum Schmidium datis humanissime me instruxit Ioannes Schulzius, qui studia mea per omnem hunc annorum decursum fovit et, ubicumque occasio offerebatur, adiuvit. literis autem illis viri summi traditis a Schmidio suavissimo hospitio exceptus sum, cuius gratissimam memoriam nec delevit tempus nec umquam delebit. per annos deinde 1845, 1846, 1847 patris dilectissimi beneficio mihi contigit, ut itinere per Germaniam, Hollandiam, Belgiam, Galliam, Italiam, Siciliam suscepto praestantissimas et ditissimas harum terrarum bibliothecas adirem. quarum praefecti ubi vis fere summa cum liberalitate thesaurorum suorum indagationem atque usum mihi concesserunt. nemini tamen horum magis obstrictum me esse confiteor quam Iacobo Geelio et Carolo Benedicto Hasio, qui qua comitate me exceperint, quantopere labores meos sustentarint, iam plus semel grato animo publice testatus sum, debitis laudibus praedicare non valeo. quo modo deinde praeter Raumerum et Prokeschium, viros excellentissimos, Baehrius, Bernaysius, Bethmannus, Brunnus, Halmius, Heimsöethius, Heinius, Keilius, Linsmayerus, Presselius, Ribbeckius, Ritschellius libris mss. procurandis, conferendis, inspicendis sibi me devinxerint, id supra indicatum est.

Ita largissima ad Priscianum recensendum supellectile praeditus id tamen in votis habebam, ut editione mea viris doctis simul de ea, qua ipse Priscianus usus esset, librorum penu iudicii ferendi facultatem praeberem. quamobrem locos scriptorum ab eo allatos cum ipsis eorum libris mss. ubicumque licebat ita conferre institui,

tare studet. nec variae lectiones a censore ad lib. VI § 20 allatae n. 235 p. 419 in collatione Lindemanniana adnotatae sunt 103 v. Archiv f. Philologie und Pädagogik VII 232 104 cf. quae humanissime hanc in rem dixit Spengelius l. l. p. 603 sq.

ut optimarum ex illis membranarum varias lectiones cum lectione Priscianea diligenter componerem ¹⁰⁵. quod uti in gravissimis saltem auctoribus plene officere possem, inprimis mihi datum est beneficio Friderici Ritschelii et suorum: Alfredum Fleckeisenum dico, Henricum Keilium, Ottonem Ribbeckium, Guilelmum Steinhartum. quorum ipse Ritschellius praestantissimorum Terentii librorum, Bembini ¹⁰⁶ et Basilicani, Calliopiana recensio- nis ducis alterius, varias lectiones excerptendas mihi transmisit, Kei- lius ceterorum grammaticorum lectiones, quibus et ob eandem ratio- nem et ob alias saepe indigebam, ex scriniis suis rogatu meo promp- sit, Ribbeckius, praeterquam quod comicorum suorum plagulas a prelo madidas mecum communicavit, lectissimi apparatus sui Vergiliani usum mihi concessit, ut accuratam optimorum codicum Palatini et Romani ac fragmentorum Vaticanorum (*Fr.*) et Veronensium (*Ver.*) notitiam ad Fogginianam Medicei memoriam adicere liceret, Steinhartus codd. Lucani Vossianorum *AB* ¹⁰⁷ varietatem lectionis diligentissime a se exscriptam mihi commodavit, Fleckeisenus denique, ubiubi co- pia Ritscheliana nondum reclusae erant, Plauti Palatinorum noti- tiam plenior, quam quae a Pareo olim publici iuris facta est, ex Schwarzmanni, quam possidet, collatione supplevit. at multo magis amicus integerrimus eo de opera mea meritis est, quod et, ut ante hos duos annos in Gellio, ita nunc etiam in Prisciano recensendo prudentibus consiliis et praeclaris emendationibus in veteris potissi- mum poesis Romanae reliquiis emaculandis mihi adfuit et plagula- rum a typothetae, sollertissimi ceterum hominis, mendis corrigend- arum laborem molestissimum indefesso studio et subtilissima di- ligentia mecum communicavit.

Grata etiam memoria cum Augustus Nauckius et Gusta- vus Wolffius tum Mauricius Hauptius et Augustus Mei- nekus prosequendi sunt, qui quotienscumque per totum laboris longinqui decursum eos adii vel libros vel consilia petiturus, eadem semper, sive amicitiae sive benivolentiae constantia votis meis satis- fecerunt.

Studiis autem meis in Prisciano positis id efficere conatus sum, ut, quatenus liceret, illud institutionum grammaticarum exemplar restituerem, quod ex idiographo doctoris sui exemplo descripsisse videtur Theodorus. illud autem festinantius quam voluisset sibi edendum fuisse, ob eos qui alienis laboribus insidiantes furtimque

105 Locorum a Prisciano saepius commemoratorum, ubi primum singuli leguntur, variae lectiones additae sunt; ubi memorabile quid allatum erat, loco iterum citato, lectores annotatione mea illuc ablegavi; de rell. index consulendus 106 notandum est, a Bembino maiorem Andriae partem usque ad act. III scen. 4 v. 48 abesse 107 cf. Steinharti de emendatione Lucani comm. Bonnae a. 1854 editam

et quasi per latrocinia scripta aliis subripientes, unius nominis ad titulum pertinentis infanda mutatione, totius operis in se gloriam transferre conarentur' conquestus est Priscianus ¹⁰⁸. ipsum autem hoc opus 'doctoris urbis Romae Constantinopolitanae' ex scholis de arte grammatica ab eo habitis ita profectum esse arbitror, ut ea quae in schedis adnotata haberet componeret, concinnaret, explicaret, augeret. quibus fortasse inter describendum alia ex iis, quae per scholas a Prisciano habitas notando olim consecutus erat, addidit Theodorus. ita oratio saepe adnotationibus et additamentis incisa, qualia nos in inferiores paginarum margines solemus conicere. praeter haec autem in libris nostris haud raro alia interposita inveniuntur, quae ex proximorum saeculorum studiis Priscianeis orta videntur, orationis interpretamenta et amplificationes, saepe vel eo deprehendenda, quod in uno alterove codice aut omnino omissa sunt, ut in marginem inferiorem inter adnotationes ea conicere liceret, aut inter lineas addita aut tamquam 'glosae' notata uncinisve inclusa. haec igitur ut a genuinis segregarem uncis quadratis, adnotationes illas uncis rotundis induxi, haud ignarus, omnia haec tam lubrica esse, ut, utrum quid ipsius orationis tenori inserendum an circumcludendum, utrum a Prisciano et ipso saeculi sexti scholastico eiusve discipulo profectum an a proximae aetatis doctoribus additum sit, saepe sensu magis quodam quam firmo stabilique iudicio possit discerni.

Praeter glossas, quae mature in ipsa scriptoris verba irruerunt, aliae ab his seclusae vel inter lineas vel in marginibus codicum remanserunt. at in omnibus his, quotquot inspexi, genuinae solidaeque doctrinae vestigia nusquam fere apparent, ut nugis his librum per se satis spissum onerare noluerim. talium scholiorum corpus ex interpretamentis Scotorum, Donato, Servio, Paulo, Beda, aliis consarcinatum ¹⁰⁹ extat in cod. monasterii Einsidlensis n. 32 saec. XI, membr., formae oct. tum in quaedam dicta Prisciani commentariolum ex Scotorum disciplina profectum laudatur auctore Sedulio Scoto, qui saeculi noni initio dicitur vixisse ¹¹⁰. similium Ioannis Scoti studiorum memoriam supra p. XIII excitavimus.

108 ep. ad Iulianum § 3 109 v. modo schol. lib. II §. 58 (cod. p. 28): 'Lacuna. altitudo tecti li et lacuna di et contraria sunt lacui sic scotti. lacuna .i. aq a lacu diriuat qua alii lana alii lustrā dicunt. sic paulus' (p. 117, 8 Muell.) 110 v. Baehrium Gesch. d. röm. Lit. im karoling. Zeitalter p. 365 sq. coll. tamen Waitz Göt. gel. Anz. 1841 p. 949. extat hoc commentariolum in cod. Leid. Voss. F 67 ex bibl. Scobing. profecto (cf. catalogum bibl. Leid. saepius l. p. 373). in inventario quoque bibliothecae Sangallensis a. 1461 apud Weidmannum l. c. p. 421 laudatur idem commentariolum A 23 ac schedula eiusdem titulum continens agglutinata est tegumento cod. Turic. C 37/280 (cf. ann. 23) ex bibl. Sangallensi profecti: ipsum tamen codicem perlustrans in hoc opusculum non incidit. - flores Prisciani servat libellus, quod 'scalprum' dicitur v. cod. bibl. publ. Leid. n. 154 catalog. l. p. 331 etc.

Ne saeculis quidem proximis haec studia deferbuisse praeter ingentem ipsorum librorum mss. copiam docet Ioannis de Garlandia (saec. XI) carmen de orthographia ex Prisciano petatum et Petri Heliae, quem postea ad usum suum adhibuit Vincentius Bellovacensis, expositio et compendium metricum ex Prisciano ducta¹¹¹, quae et ipsa ad saec. XI pertinent. saeculo insequenti ex fonte Prisciano hortulos suos irrigavit auctor novi thesauri Latinitatis Vaticani apud Maium class. auct. tom. VIII. quae studia ut aliis quibusdam exemplis prosequi liceat, Wigo decanus Feuchtwangensis sub finem saec. X maiorem librum Prisciani petit a scholastico Augustano¹¹², saec. XI initio Fulbertus Carnotensis Boniperto episcopo Hungarico scribit: 'significavit autem nobis ... Hilduinus ... unum de nostris Priscianis te velle, quem et per eundem libenter mittimus'¹¹³. in universitate Parisiensi usque ad saec. XIII Priscianum studiose tractatum esse cum alii narraverunt tum Fabricius¹¹⁴ ac Pragae Lipsiaeque exemplis satis probatur, eundem per Germaniam saeculis quoque insequentibus in scholasticae institutionis cursum fuisse receptum¹¹⁵. at Parisiis, ut eo revertamur, philosophiae studium illa aetate ita effloruit, ut artem grammaticam despicerent et contemnerent. iam igitur perspicuum est, cur in Henrici Andelitani, canonici Rotomagensis saec. XIII¹¹⁶, pugna septem artium liberalium¹¹⁷ Donatus et Priscianus pro schola Aurelianensi contra Parisiensium patronos Platonem et Aristotelem pugnent. apud alios quoque poetas scholasticos tamquam artis grammaticae princeps in ordinem ducitur Priscianus; sic in scriptorum principalium catalogo quodam ms. s. XII laudatur 'Priscianus primae artis restaurator strenuus'¹¹⁸, sic Goliae quae dicitur apocalypsis auctor¹¹⁹, duce Pythagora in terram quandam pere-

111 v., ne multus sim, Fabricium bibl. Lat. III 309 sq. coll. p. 392. 398 ed. Ern. Leyserum hist. poet. med. aevi p. 340 coll. p. 311 sqq. et p. 2067 (1167) sq. 112 Pezii thes. anecd. VI 115, quem locum mihi indicavit Guilelmus Wattenbachius 113 Fulberti Carnot. ep. 5 v. Wattenbachii ad mon. Germ. script. XI 238 annot.; eiusdem vol. p. 582, 53 in annal. Farfens. ad ann. 1121 fit mentio Prisciani 'valde boni' 114 l. l. p. 400

115 v. Drobischium Berichte d. sächs. Gesellschaft d. Wissensch. ph. hist. Cl. II 1849 p. 72. 100. 101. 103. utrobique Priscianus minor (cf. Fabricium l. l.) in grammatica per duos menses pro duorum grossorum minervali tractabatur. 'pro Prisciano breviori 2 menses, Pastus 2 gr.' secundum additamentum statutorum facultatis Lipsiensis a. 1410 l. l. p. 103 116 cf. de la Rue essais sur les bardes, les jongleurs et les trouvères normands et anglonormands t. III Caen 1834 p. 33 sqq. 117 oeuvres de Rutebeuf recueillies par Jubinal Paris. 1839 II 415 sqq. 118 v.

Ravaissonium rapport sur les bibliothèques des départ. de l'ouest p. 405 (Alençon)

119 est Gualterus ab Insula saec. XII poeta v. Giesebrechtium allg. Monatsschrift für Wissenschaft und Lit. a. 1853 m. April. p. 363 sq. cf. p. 345 sqq. et F. A. G. Müldeneri de vita mag. Philippi Gualtheri ab Insulis de Castellione diss. Gottingae a. 1854 editam

grinam delatus, una cum Cicerone, Ptolemaeo, Boethio, Euclide, Lucano, Vergilio, Statio, Ovidio, Terentio, Hippocrate conspicit Priscianum 'dantem palmis verbera' ¹²⁰, sic saeculo XIII exeunte poeta Adolfus Vlricum, scholasticum Vindobonensem, his praeter alia extollit versibus:

Nunc es Aristoteles vel nunc [*add. es*] Paulus, Helias,

Priscicus et Cicero, nunc es Apollonius ¹²¹,

sic in Antonii Beccariensis, medici Ferrariensis, carmine circa annum 1343 confecto de obitu qui perhibebatur Petrarchae inter artes lugentes prima grammatica prodit eiusque comitum ordinem ducit Priscianus ¹²². haud igitur mirum, etiam Italo eiusdem aetatis pictori sive Ioanni Campensi sive Iacobo Nipozzano, cum ecclesiae S. Mariae Novellae Florentinae capitulum Hispaniensium praeter alia multa quattuordecim virtutum et artium figuris exornaret iisque singulis singulos viros tamquam antistites adderet, iuri civili Iustinianum, arithmeticae Pythagoram, dialecticae Aristotelem, rhetoricae Ciceronem etc., Priscianum dignum visum esse, qui artis grammaticae vices ageret.

Sed missis his, quae augeri facile possunt, pauca de ipsa hac editione addenda sunt. cui praeter apparatus criticum amplios addere commentarios eo minus ex re visum est, quod ipsos reliquorum grammaticorum locos ad singulas materias a Prisciano tractatas spectantes indicabunt indices, quos singulis auctoribus per totum hoc grammaticorum Latinorum corpus addendos curabit Keilius,

120 v. the Latin poems commonly attributed to Walter Mapes ed. Th. Wrightius Londin. 1841 p. 3 cf. *ibid.* p. 171 carminis de concubinis sacerdotum circa annum 1215 compositi initium: Prisciani regula penitus cassatur, 'Sacerdos' per 'hic' et 'haec' olim declinabatur [*f. declinatur*]: Sed per 'hic' solummodo nunc articulatur, Cum per nostrum praesulem 'haec' amoveatur. 121 Adolfus fabula XI ap. Leyserum hist. poet. med. aev. p. 2035 (1135), ubi pro 'Paulo, Helia' Petri Heliae nomen substituendum esse perspexit Guill. Giesebrechtius, cui huius loci notitiam debeo. idem me docuit Adolphi fabulas non ad annum 1315 pertinere, quae est sententia Leyseri p. 2007 et Büdingeri in comm. ex act. class. phil. hist. acad. Vindob. vol. XIII p. 314 sqq. seorsim expressa über einige Reste der Vagantenpoesie in Oesterreich, Vindob. 1854 p. 21, sed ad annum 1285. de Vlrico cf. eundem Büdingerus l. c. p. 22 sq., de Adolfo Leyserum p. 2007 sqq. Priscicus autem nemo est nisi Priscianus, qui alibi Priscius nominatur, veluti in Hugonis Trimbergensis registro multorum auctorum, ubi codicis periegesis Priscianae mentione allata, Prisciani a fide Christiana defectio depurator cf. Hauptium Berichte der preuss. Akademie der Wissensch. 1854 p. 147

122 v. le rime di F. Petrarca ed. L. Carrerius Patavii 1837 II 691:

Grammatica era prima in questo piante

E con lei Prisciano ed Vgoccione,

Papia, Grecismo e Dottrinale;

Dicendo: car figliuol, tu amasti tanto

La mia scienza fin picciol garzone

Ch'lo non troval a te alcuno eguale etc.

ipsis his et reliquis Prisciani libris addet Guilelmus Hirschfelderus. ubicumque tamen vel critica quaedam difficultas vel quaestio quaedam ad literas spectans interpretationem aliquam grammaticam vel historicam exigebat, verbis non anxius peperci, sed Syrianæ istius sententiæ memor:

Semper vocis et silenti temperamentum tene addidi, quæ lectorum commodis prospectura esse putarem. quæ de scriptoribus a Prisciano laudatis passim adicienda erant, primo quoque, quo singuli nominantur, loco attuli. ad notas criticas intellegendas ne Oedipo opus esset, sedulo cavi. monendum tamen est, cum asteriscos totidem literas vel deletas vel erasas notare, literas inductas illis postpositas eas, quæ ante emendationem vel lituram adfuerint, tum notam codicis alicuius addita nota manus secundæ eiusdem libri denotare, ea, quæ in lectione allata ex emendatione profecta sint, alteri manui deberi, veluti ‘^{ap}posuit *Rr*’ significat, pr. m. cod. *R* lectionem ‘^{ap}posuit’ ab altera in ‘^{op}ponere’ mutatam esse, ‘^{eius} *Rr*’ pr. m. ‘^{eius}’ præbere, alteram ‘^{eidem}’ inde effecisse. ubi aptius videbatur, inprimis ubi alterutra manus cum aliis libris congruebat, discrepantes utriusque manus lectiones separatas posui. sic etiam in librorum compendiis vel depingendis vel plenis literis exprimendis quod cuivis loco convenientissimum videretur repræsentandum curavi. ubicumque vero inter varias lectiones sola m. alicuius secundæ nota comparet, prior cum lectione recepta congruit; ubi tamen illi vel ‘ex corr.’ vel ‘in litura’ additum est, quid pr. m. scriptum fuisset dignosci non potuit. uncinis] nota post lectionem aliquam posita indicat, eam sic supra legi. quæ lectio ita semper firmatur iis codd., quorum varia lectio addita non est, ut et literæ v in codd. plerumque per u vocalem expressæ et literarum initialium maiorum minorumve ibi indicandarum rationem non habuerim. id etiam addendum est, in libris meis omnibus Græca literis maiusculis sine accentibus scripta esse. itidem in Latinis, ubi ex sensu Prisciani addendæ erant, tacite addidi et quantitatis et accentuum notas, quarum vestigia in libris raro apparent. paragraphi Krehlianæ servatæ sunt, paginarum et Putschianarum et Krehlianarum numeris in superiore singularum paginarum margine adiectis: in ipso contextu hæ simplici lineola |, illæ duplici || distinctæ.

Quod ad orthographiam denique attinet in scribendis locis scriptorum et a Prisciano ipso excerptis et ex aliorum grammaticorum artibus translatis orthographiæ vetustioris vestigia, ubicumque ea offendebam, religiose servavi; per Prisciani verba regulas ab ipso satis plene propositas secutus sum, librorum varietate ubique indi-

cata. ubi tamen ille aut tacet aut sibi ipse non constat, ad optimarum et Priscianearum et reliquarum membranarum, quae illius aetatis usum scribendi repraesentant, fidem me applicavi, veluti vel tacite 'diminuo, diminutivum' scripsi propter lib. XIII § 54, non 'dimminuo' propter lib. I § 41; 'abicio, inicio' etc. coll. lib. X § 3, non 'abiicio, iniicio' ob lib. III § 17; neque ab ipso Prisciani usu me recessisse, quod m ante q scripserim non n, censeo coll. lib. I § 38, ubi Plinii ratio consuetudini videtur opponi. nonnullas et vulgares et frequentes discrepantias hic annotasse sufficet. sic 'litera' libris alteram scribendi rationem plerumque offerentibus dedi ob veriloquium lib. I § 3 XVII 2, 'Virgilius' illis fluctuantibus ex eadem ratiocinatione coll. lib. III § 31; tum semper scripsi 'Sallustius', 'Sulla', 'Titinius', 'neglego', 'intellego', 'epistula', 'quattuor', 'auctor', 'paene', 'paenultima', pro quo voc. codd. praesertim Scotici non tantum 'penultima', sed etiam 'peneultima' et 'peniultima' exhibent, variis lectionibus sollemnibus non minus notatis quam vel constanti aliquot librorum, inprimis *AD*, e pro ae usu vel codd. in vocabulis ad artem spectantibus sive rationibus sive erroribus sescentiens. repetitis, quorum aliquotiens per initium exemplis propositis, tacite deinde exprimi iussi: 'diphthongus', 'patronymicus', 'syncope', 'apocope', 'synaeresis', 'synaloephe' 'elementum', 'syllaba', 'disyllabus', 'trisyllabus', 'genetivus', 'derivativus'. nec in ipsis Prisciani verbis codicum in praepositionibus per voces compositas sive integris servandis sive assimilandis inconstantiam nec Scotticorum inprimis librorum discrepantias in vocabulis aliquot frequentissimis per totum opus enotandas duxi, veluti 'dissino' ibi invenitur et 'disino', 'accussativus', 'ussus', 'divissio' etc., 'possesivus', 'pasivum' etc., 'mutta', 'motare', 'sopinum', 'commone' etc., 'bocolico', 'longua', 'iunguo' etc., 'verbialia', 'participalia', 'semplex'. at vel his ita profligatis vereor, ne nimis anxie res pusillas constanti accuratione prosecutus sim. sed malo diligentia peccare quam socordia.

Scr. Berolini d. III m. Maii a. MDCCCLV

SVBSIDIORVM CONSPECTVS

I codicum

1 per libros I—XVI v. p. X — XVIII

R cod. bibl. imp. Paris. 7496

P " " " " 7530

B " " publ. Bambergensis

D " " publ. Bernensis, olim Bongarsianus

H " " gymn. Halberstadiensis, Lutherius Krehlii

A " " publ. Amienensis

G " " conventus Sangallensis

L " " publ. Lugd. Bat. olim Gruterianus

K " " Carolinrhensis 223

de codd. praeterea in auxilium vocatis cf. p. XX sq.

2 per libros XVII et XVIII v. p. XXI — XXIII

RPDGL v. supra

V cod. bibl. Lugd. Bat. olim Vossianus

M " " Monac. 280 A

O " Parisinus 7499

N " bibl. palat. Vind. CCCCXLVIII

S " " " " CCCXLVII

C collatio Scaligerana

rpbdhaglkvm eorundem librorum manus alteras significant.

II editionum v. p. XXIII—XXVII

1 ed. (Veneta) a. 1470

2 ed. Veneta a. 1472

3 ed. Veneta a. 1492

μ ed. Mediolan. a. 1511

π ed. Ascensiana Paris. a. 1516

α ed. Aldina Veneta a. 1527

κ ed. Coloniensis a. 1528

β ed. Basileensis a. 1545

Putsch. ed. Putschiana a. 1605

Krehl. ed. Krehliana a. 1819 sq.

de rell. notis ad comm. crit. adhibitis v. p. XXXII; de uncis et rotundis et quadratis p. XXVIII; signa codd. eorum auctorum, quorum apud Priscianum menti q̄ fit, ea elegi, quae a quovis harum rerum perito per se intellegi possent cf. p. XXVIII.

PRISCIANVS CAESARIENSIS GRAMMATICVS

IVLIANO CONSVLI AC PATRICIO.

p. 533/4 ed. Putsch.

p. 3. 4 ed. Krehl.

Cum omnis eloquentiae doctrinam et omne studiorum genus sapientiae luce praefulgens a Graecorum fontibus derivatum Latinos proprio sermone invenio celebrasse et in omnibus illorum vestigia liberalibus consecutos artibus video, nec solum ea, quae emendate ab illis sunt prolata, sed etiam quosdam errores eorum amore doctorum deceptos imitari, in quibus maxime vetustissima grammatica ars arguitur peccasse, cuius auctores, quanto sunt iuniores, tanto perspicaciores, et ingeniis floruisse et diligentia valuisse omnium iudicio confirmantur eruditissimorum — quid enim Herodiani artibus certius, quid Apollonii scrupulosis quaestionibus enucleatius possit inveniri? — cum igitur eos omnia fere vitia, quaecumque antiquorum Graecorum commentariis sunt relicta artis grammaticae, expurgasse comperio certisque rationis legibus emendasse, nostrorum autem neminem post illos imitatore eorum extitisse, quippe in negligentiam ca-

Institutio prisciani de arte incipit grammatica . . . priscia caesariensis grammaticus iuliano consuli ac patricio *G* Incipit institutio prisciani viri disertissimi caesariensis doctoris urbis romae constantinopolitane iuliano consuli ac patricio de arte grammatica . . . *K* Incipit prisciani volumini maius *m. rec. (x)*, quae fol. 1^a conscripsit, in *H. inscriptio- ne carent A* et, primo quaternione amisso, *B*, qui liber nunc inc. a verbis lib. I § 36 *ov* corripientes vel magis *v* grammaticus *L*

1 eloquentiae *D* 2 derivatum *ADGK* et sic saepe libri 3 celebrasse *D* eorum *x* liberalibus *GK* consequutos *D* 4 nec in his solum *GL* nec solum in his *K* ea *om. ADHGLK* emendata in emendatae *corr. L* prolata] sic, in *marg. add.* vel stricta *R* scripta *rell.* 5 etiam deceptos quosdam *K* amore graecorum doctorum *GLK* deceptos *om. K* 6 maxime] maxime graeca *GLK* maxime graeca *d* vetustissima *R* ars] arte *RAD* num arte arguitur peccatum esse? 7 perspicaciores *ADL* et diligentia valuisse *h. l. om. GL* et diligentia — eruditissimorum *om. D* diligentia *K* diligentia *x* 8 iudicio *A* confirmantur] a confirmatur *A* eruditissimorum et diligentia valuisse *GL*, restituit *ord. l* quid Herodiani (*i. e.* quid enim rodiani) *ni fallor in loco valde detrito R* 9 Herodiani] d herodiani *D* cercius *H* apollonii *L* apollonii *G* apollonii *D* scrupulosis] scrupulosis difficilibusque *K* scrupulosis difficilibus *G* scrupulosis difficilibusque *g* scrupulosis difficilibus⁹ *L* 11 Graecorum *om. ADx* grammaticae comperio expurgasse *x* 12 comperio *R* rationis *ex* rationibus *corr. H* 13 exstetisse *G* extetisse *LK*

dentibus studiis literarum propter inopiam scriptorum, quamvis audacter, sed non impudenter, ut puto, conatus sum pro viribus rem arduam quidem, sed officio professionis non indebitam, supra nominatorum praecepta virorum, quae congrua sunt visa, in Latinum transferre sermonem, collectis etiam omnibus fere, quaecumque necessaria nostrorum quoque inveniuntur artium commentariis grammaticorum, quod gratum fore credidi temperamentum, si ex utriusque linguae moderatoribus elegantiora in unum coeant corpus meo labore faciente, quia nec vituperandum me esse credo, si eos imitor, qui principatum inter scriptores Graecos artis grammaticae possident, cum veteres nostri in erroribus etiam, ut dictum est, Graecos aequiperantes maximam tamen laudem sunt consecuti.

Exemplum etiam proponere placuit, ne pigeat alios etiam a me vel ignorantia forte praetermissa vel vitiose dicta, — nihil enim ex omni parte perfectum in humanis inventionibus esse posse credo, — sua quoque industria ad communem literariae professionis utilitatem congrua rationis proportionem vel addere vel mutare tractantes. namque festinantius quam volui hos edere me libros compulerunt, qui alienis laboribus insidiantes furtimque et quasi per latrocinia scripta aliis subripientes unius nominis ad titulum pertinentis infanda mutatione totius operis in se gloriam transferre conantur. sed quoniam in tanta operis materia impossibile est aliquid perfectum breviter exponi, spatii quoque veniam peto, quamvis ad Herodiani scriptorum pelagus et ad eius patris Apollonii spatiosa volumina meorum compendiosa sunt existimanda scripta librorum.

Huius tamen operis te hortatorem sortitus iudicem quoque facio, Iuliane consul ac patricie, cui summos dignitatis gradus summa adquisivit in omni studio ingenii claritudo, non tantum accipiens ab excelsis gradibus honorum pretii, quantum illis decoris addens tui, cuius mentem tam Homeri credo quam Virgilii anima constare, quorum uterque arcem possederat musicae, te tertium ex utroque compositum esse confirmans, quippe non minus Graecorum quam Latinorum in omni doctrinae genere praefulgentem. || tibi ergo hoc opus devoteo, omnis eloquentiae

1 litterarum *G* quā^{uis} audaciter *R* 3 offitio *A* 4 uissa *A* 7 elegantiora] d elegantiora *AGDL* 8 quia *om.* *AL* add. l a perandum me esse *inc. fol. 1^b et man. ant. in H* me *om.* *GL* add. l 9 imiter *L* graios *ex* gratios *corr.* *R* grecos *D* grammaticae artis *GL* 10 ueteris *A* 11 aequiperantes *H* sunt laudem *ADH*

12 etiam] quoque *AD* 13 Ignorantia *L* uel etiam uitiose *GL* nil *D* 14 credo esse inuentionibus posse *ADH* 15 profesionis *L* 16 motare *GK* et sic saepe *hi libri* festinatius *L* 17 aedere *G* libros me *GL* 18 latrocinia *H* surripientes *GLK* nominis unius *K* 20 quā *H* operis add. l materia] l materie *L* 21 erodiani *R* 22 pelages in pelagus *corr.* *D* paris d appollonii *DH GK* appollinii *k* 23 si^{nt} *D* existimanda in ras. l 24 ortatorem *H*

25 adq̄ssuit *G* adq̄siuit *L* adquesiuit *K* 26 excipiens *G* 27 p̄ci *R* praetii *A* praecii *H* 28 animo *GLK* 29 possederet *K* musicae, te tertium ex utroque] r musicae. Tertium in utroque *R* copositum *G* esse ego *ALK* 31 genere *om.* *H* add. h opus hoc *H* post opus add. quasi ad deum *GL* quasi Deo

p. 535/6 P.

p. 6 — 8 K.

praesul, ut quantamcumque mihi deus annuerit suscepti laboris gloriam, te comite quasi sole quodam dilucidius crescat.

Titulos etiam universi operis per singulos supposui libros, quo facilius, quicquid ex his quaeratur, discretis possit locis inveniri.

5 Primus liber continet de voce et eius speciebus; de litera: quid sit 5 litera, de eius generibus et speciebus, de singularum potestate, quae in quas transeunt per declinationes vel compositiones partium orationis.

Secundus de syllaba: quid sit syllaba, quot literis constare potest et quo ordine et quo sono, de accidentibus singulis syllabis; de dictione: quid 10 sit dictio, quae eius differentia ad syllabam; de oratione: quid sit oratio, quot eius partes, de earum proprietate; de nomine: quid sit nomen, de accidentibus ei, quot sunt species propriorum nominum, quot appellativorum, quot adiectivorum, quot derivativorum; de patronymicis: quot eorum formae, quomodo derivantur, ex quibus primitivis; de diversis possessivo- 15 rum terminationibus et eorum regulis.

Tertius de comparativis et superlativis et eorum diversis extremitatibus: ex quibus positivis et quā ratione formantur; de diminutivis: quot eorum species, ex quibus declinationibus nominum, quomodo formantur.

Quartus de denominativis et verbalibus et participialibus et adverbialibus: 20 libus: quot eorum species, ex quibus primitivis, quomodo nascuntur.

Quintus de generibus dinoscendis per singulas terminationes; de numeris; de figuris et earum compage; de casu. |

Sextus de nominativo casu per singulas extremitates omnium nominum, tam in vocales quam in consonantes desinentium, per ordinem; de 25 genitivorum tam ultimis quam paenultimis syllabis.

Septimus de ceteris obliquis casibus, tam singularibus quam pluralibus.

K aeloquentiae presul *D* 1 quantumcumque *H* deus mihi *L* suscepti laboris] *h* susceptoris *H* 2 sole quodam] *l* quodam sole *GL* delucidius *GLK*
3 subposui *A* quo] quos *R* quo et ^{uel ut} *r* 4 post inveniri: finit pr̄v. Incip cap add. *g* 5 huius *GL* eius peciebus *H* et quid *GL* 6 de huius *G* quae et in *GLK* 7 vel] et *K* 8 sillaba *L* et sic saepe codd. et quot *K* quot] quod *R* 9 ordine ^{et} quo sono *A* accedentibus *L* accentibus *RD*
syllabis singulis *K* 10 differentia *K* differentia ^{sit} ad *L* 11 quot] quod *R* quot sunt eius *K* et de *GLK* eorum *H* proprietate] proprietate hoc est praenomen cognomen et agnomen, add. gloss. ad vocc. *sqq.* quot sunt species propriorum nominum *pertinente*, *R* proprietate et ordinatione *DL* proprietate et de ordinatione *GK* 12 accidentibus *L* ei om. *G* eius *AL* quod *R* quod *R* appellativorum *A* 13 quod adiectivorum *R* quod *R* quot derivativorum om. *H* derivativorum *A* patronimicis *L* patronimicis *RADGKH* et sic et similiter in libris saepissime est peccatum quod *R* 14 et ex *AH* ^{et} ex *L* 15 et eorum] sic in litura ni f. *G* et de *g* 16 et superlativis om. *R* 17 possitiuis *G* firmantur *K* de diminutiuis] *h* Diminutiuis *H* diminutiuis *GL* ex diminutiuis corr. in *L* quod *R* 18 species *A* quibus primitivis declinationibus *H* 19 de om. *R* uerbialibus *DH* in uerbialibus corr. in *H* adverbialibi quod *R* 20 species *A* 21 denoscendis *K* dinoscendis *D* 22 casu om. *R* 24 disinentium *G* 25 genitiuorum *RDGLK* et sic persaepe singuli libri penultimis *G* penultimis in penultimis corr. *L* 26 caeteris *L* obliquis in obliquis corr. *G* tam in *GK* quam in *GK*

p. 535/6 P.

p. 8 K.

Octavus de verbo et eius accidentibus.

Nonus de regulis generalibus omnium coniugationum.

Decimus de praeterito perfecto.

Vndecimus de participio.

Duodecimus et tertiusdecimus de pronomine.

5

Quartusdecimus de praepositione.

Quintusdecimus de adverbio et interiectione.

Sextusdecimus de coniunctione.

Septimusdecimus et octavusdecimus de constructione sive ordinatione
partium orationis inter se. | ||

10

1 et de eius *H* accidentibus] *d* accedentibus *D* 3 post perfecto *add.* et
 praeterito perfecto primae et secundae coniugationis *h* 4 participatio *D* partici-
 pio cum accidentibus *GL* 5 de pronomine et tertiusdecimus *R* 6 propositione
d 7 interiectione *R* 9 ordinatione omnium partium *K* post inter se: explici-
 titv .. *g*

LIBER PRIMVS.

p. 537 P.

DE VOCE.

p. 9 K.

Philosophi definiunt, vocem esse aerem tenuissimum ictum vel suum I 1
sensibile aurium, id est quod proprie auribus accidit. et est prior definitio
a substantia sumpta, altera vero a notione, quam Graeci *ἔννοια* dicunt,
hoc est ab accidentibus. accidit enim voci auditus, quantum in ipsa est.

5 Vocis autem differentiae sunt quattuor: articulata, inarticulata, literata,
illiterata. articulata est, quae coartata, hoc est copulata cum aliquo sensu
mentis eius, qui loquitur, profertur. inarticulata est contraria, quae a nullo
affectu proficiscitur mentis. literata est, quae scribi potest, illiterata, quae
scribi non potest. inveniuntur igitur quaedam voces articulae, quae pos-
10 sunt scribi et intellegi, ut:

Arma virumque cano,

quaedam, quae non possunt scribi, intelleguntur tamen, ut sibi hominum
et gemitus: hae enim voces, quamvis sensum aliquem significant proferentis
eas, scribi tamen non possunt. aliae autem sunt, quae, quamvis scribantur, 2
15 tamen inarticulae dicuntur, cum nihil significant, ut 'coax', 'cra'. aliae |

DE VOCE RH INCIPIT LIBER PRIMVS. DE VOCE. L INCIPIT LIBER DE VOCE ET LITTERA
A INCIP. ARS PRISCIANI GRAMMATICI CAESARIENSIS DE VOCE D INCIP ARS PRISCIANI GRAMMATICI
caesariensis LIBER PRIMVS DE VOCE ... G incipit ars prisciani grammatici caesariensis
liber primus de voce. K

1 diffiniunt GLK suum sensibile] sic ex corr. l sonum sensibilem GK et, ni
f., L 2 proprie] r propriae R diffinitio GLK 3 notione] l notitione G no-
tatione LK uel notatione g ennoian A hnnnoian G hnnnoyan L 4 accedentibus
L enim om. DL add. dl uox auditui ex corr. l ipso ex corr. l ipsa
es] d ipsa voce est D 5 differentiae G quatuor G 6 illiterata om. R inlit-
terata Dr 7 contraria uox quae GL 8 mentis proficiscitur GL Littera H quae]
d que D Inlitterata RD Illitterata r est que scribi D 11 Verg. Aen. I l

12 quedam que D quedam quae d scribi^{at} intelliguntur Ll post tamen add.
ab ipsis proferunt eas R del. r sibi g 13 hae enim] r Haenim R enim]
autem G significant L significant l 14 sunt uoces quae K 15 inarticulae]
r inarticulae RH dicuntur] sunt GL significant GL coax cra] g corax cora GL
cra] dl uel crax d crax K post cra. add. eas enim uoces quanquam (quam-
quam K) intelligimus de quo sint uolucere (uolucere l uolucrae L) profectae tamen in-
articulae dicuntur, quia uox ut superius (i. dixi add. g diximus K) inarticulata
est quae a nullo affectu proficiscitur mentis GL et in schedula quadam codici insuta,

vero sunt inarticulatae et illitteratae, quae nec scribi possunt nec intellegi, ut crepitus, mugitus et similia. scire autem debemus, quod has quattuor species vocum perficiunt quattuor superio||res differentiae generaliter voci accidentes, binae per singulas invicem coeuntes. 'vox' autem dicta est vel a vocando, ut 'dux' a ducendo, vel ἀπὸ τοῦ βῶν, ut quibusdam placet. 5

DE LITERA.

II 3 Litera est pars minima vocis compositae, hoc est quae constat compositione literarum, minima autem, quantum ad totam comprehensionem vocis literatae — ad hanc enim etiam productae vocales brevissimae partes inveniuntur — vel quod omnium est brevissimum eorum, quae dividi possunt, id quod dividi non potest. possumus et sic definire: litera est vox, 10 quae scribi | potest individua.

Dicitur autem litera vel quasi legitera, quod legendi iter praebeat, vel a lituris, ut quibusdam placet, quod plerumque in ceratis tabulis anti- 4 qui scribere solebant. literas autem etiam elementorum vocabulo nuncupaverunt ad similitudinem mundi elementorum: sicut enim illa coeuntia omne 15 perficiunt corpus, sic etiam haec coniuncta literalem vocem quasi corpus aliquod componunt vel magis vere corpus. nam si aer corpus est, et vox, quae ex aere icto constat, corpus esse ostenditur, quippe cum et tangit aurem et tripertito dividitur, quod est suum corporis, hoc est in altitudinem, latitudinem, longitudinem, unde ex omni quoque parte potest audiri. 20 praeterea tamen singulae syllabae altitudinem quidem habent in tenore, crassitudinem vero vel latitudinem in spiritu, longitudinem in tempore.

Litera igitur est || nota elementi et velut imago quaedam vocis literatae, quae cognoscitur ex qualitate et quantitate figurae linearum. hoc ergo interest inter elementa et literas, quod elementa proprie dicuntur ipsae pro- 25

add. nota m. aequalis sed in libro romano non habetur *K* aliae] *r* alia *R* 1 et
add. l illitterate *R* inlitterate *D* inlitteratae *d* que *D* quae *d* et sic saepe e in
codd. RD in ae corr. *rd* 2 ut strepitus *GLh* et mugitus *Gr* has] *r* as *R*
 quattuor *GK* 3 proficiunt *G* quattuor *GK* differentiae *G* accedentes *L*
 5 a ducendo] *r* adducendo *R* quidam *A* 6 DE LITERA om. *H* Lyttera *G* Ly-
 tera *g* compositae *D* compositae *G* constat ex *A* compositione *D* 7 mi-
 nima est autem *L* ad totam *add. g* comprehensionem *D* adprehensionem *G* ap-
 prehensionem *g* 9 est om. *GL add. l* quae] qui *D* que *d* 10 non *add. k*
 diffinire *GLK* 12 uel om. *RA add. a* legitera] *k* legittera *R* ligitera *K*
 legendi] *g* legentibus *GL* prebeat *R* 13 antiqui in ceratis tabulis *DHr* cae-
 ratas *RALG* coeatis *K* 14 solebant] *g* uolebant *G* solebant literas. Litteras *Dr*
 litteras *del. d* autem om. *G* ylementorum *G* uel elimentorum *g* elimentorum *K*
 et in *ras. L* uocabulo *ex* uocabula corr. *G* noncupauerunt *GL* noncupauerunt
K 15 ylementorum *G* elimentorum *LK* et sic saepe in hoc voc. peccatum est in
 libris enim *add. l* 16 hae coniunctae *DEGLK* 17 aliquid *A* componunt
DH uere (ex aere corr.) corpus est *G* est om. *L* 18 icto] *r* hicto *R* et

add. r tangit *K* 20 longuitudinem *LK* longitudinem *G* quoque om. *ADH*
 22 crasitudinem *L* uero om. *D* longitudinem *GLK* 23 est igitur *GL*
 nota est *K* elementi *LK* ylementi *G* uelud *H* uelut quaedam *D* quaedam
 imago *d* 25 et] uel *GL* proprie] *rd* propriae *RDK* pronuntiationes] *d* pro-
 nuntiationes *D*

p. 539. 40 P.

p. 11. 12 K.

nuntiationes, notae autem earum literae. abusive tamen et elementa pro
literis et literae pro elementis vocantur. cum enim dicimus non posse con- 5
stare in eadem syllaba r ante p, non de literis dicimus, sed de pronun-
tiatione earum: nam quantum ad scripturam possunt coniungi, non tamen
etiam enuntiari, nisi postposita r.

Sunt igitur figurae literarum quibus | nos utimur viginti tres, ipsae
vero pronuntiationes earum multo ampliores, quippe cum singulae vocales
denos inveniantur sonos habentes vel plures, ut puta a litera brevis quat-
tuor habet soni differentias, cum habet aspirationem et acuitur vel grava-
tur, et rursus cum sine aspiratione acuitur vel gravatur, ut 'hábeo hábe-
mus', 'ábeo ábimus'. longa vero eadem sex modis sonat: cum habet
aspirationem et acuitur vel gravatur vel circumflectitur et rursus cum sine
aspiratione acuitur vel gravatur vel circumflectitur, ut 'hámis hámorum
hámus', 'árae árarum ára'. similiter aliae vocales possunt proferri.

15 Praeterea tamen i et u vocales, quando mediae sunt, alternos inter 6
se sonos videntur confundere, teste Donato, ut 'vir', 'optumus', 'quis'.
et i quidem, quando post u consonantem loco digamma functam Aeolici
ponitur brevis, sequente d vel m vel r vel t vel x, sonum y Graecae vi-
detur habere, ut 'video', 'vim', 'virtus', 'vitium', 'vix', u autem, quam-
vis contractum, eundem tamen [hoc est y] sonum habet, inter q et e vel
i vel ae diphthongum positum, ut 'que', 'quis', 'quae', nec non inter
g et easdem vocales, cum in una syllaba sic invenitur, ut 'pingue', 'san-
guis', 'linguae'.

In consonantibus etiam sunt differentiae plures, transeuntium in alias
25 et non transeuntium, quippe diversae sunt potestatis. ||

Accidit igitur literae nomen, figura, potestas:

Nomen, velut a, h. et sunt indeclinabilia tam apud Graecos elemen- III 7

1 autem om. D abussive G tamen^{et} elementa Dd 4 coniungi GK
5 etiam om. AH pronuntiari G postposita G 6 ante Sunt igitur *inscriptio-*
nem de sono uocalium *exhibent* RA De sono uocalium questio d XXIII r XXIII
R 8 plus (plures l) ut pote GL ut pote h lintera A 9 soni habet GL
et ante acuitur del. h 10 rursus D et acuitur L post uel grauatur om.
ut habeo — cum sine asp. acuitur uel grauatur R add. r, quae m. et ipsa om. uel
circumflectitur; hoc a tertia quadam m. add., quae notas ad exempla ascripsit: cum
aspiratione ante vocc. ut habeo habemus, sine aspiratione ad abeo abimus 11 lon-
gua G longua L habeat K 12 et post aspirationem del. h gratur H cir-
cumflectitur Lg et rursus — uel circumflectitur om. L in mg. add. l 13 et acui-
tur GK circumflectitur d circumflectur D 14 similiter d et similiter D Si-
militer — proferri ad marg. add. K aliquae G 16 Donat. art. gr. l 2, l p. 1735
P. optumus] d optimus ni f. in litura D quis om. L add. l 17 digamma]
uel ae
r digammae RK digammi L digammi G aeolic] r aeolice R aeolicae K eolicae G
18 uel t om. R add. r uidentur in uidetur corr. H 19 uir*** (tus) R
21 ae] e R dyptongon Rd dyptongum Dr ut que quis quae r ut quaeque R
22 sillaba — ut in marg. add. l pingue l et ex corr. r pinguae L 24 etiam]
nero l 25 potestates in potestatis corr. L 26 De accidentibus litterarum et cur
litterae non declinantur *inscr.* L De accidentibus litteris A de accidentibus litterarum
in marg. d post nomen: figura potestas. Nomen om. H Accidunt igitur litterae
tria nomen figura potestas. Nomen h 27 uelud H elementorum (ylemento-

p. 540 P.

p. 12—14 K.

torum nomina quam apud Latinos, sive | quod a barbaris inventa dicuntur, quod esse ostendit Varro in II de antiquitate literarum, docens lingua Chaldaeorum singularum nomina literarum ad earum formas esse facta et ex hoc certum fieri, eos esse primos auctores literarum, sive quod simplicia haec et stabilia esse debent quasi fundamentum omnis doctrinae im-
mobile, sive quod nec aliter apud Latinos poterant esse, cum a suis vocibus vocales nominentur, semivocales vero in se desinant, mutae a se incipientes vocali terminentur, quas si flectas, significatio quoque nominum una evanescit.

Vocales igitur, ut dictum est, per se prolatae nomen suum ostendunt, semivocales vero ab e incipientes et in se terminantes, absque x, quae ab i incipit per anastrophē Graeci nominis ξξ, quia necesse fuit, cum sit semivocalis, a vocali incipere et in se terminare, quae novissime a Latinis assumpta post omnes ponitur literas, quibus Latinae dictiones egent (quod autem ab i incipit eius nomen, ostendit etiam Servius in commento quod scribit in Donatum his verbis: semivocales sunt septem, quae ita proferuntur, ut inchoent ab e litera et desinant in naturalem sonum, ut ef, el, em, en, er, es, ix. sed ix ab i inchoat. id etiam Eutropius confirmat dicens: una duplex ix, quae ideo ab i incipit, quia apud Graecos in eandem desinit), mutae autem a se incipientes et in e vocalem desinentes, exceptis q et k, quarum altera in u, altera in a finitur, sua conficiunt nomina. h | enim aspirationis magis est nota.

rum G) nomina tam apud graecos LG apud graecos H 1 quod^a barbaris Dd 2 verba quod esse — auctores literarum om. RADH in marg. add. d, in schedula ad § 2 laud. exhibet K, ut haec vocc. et ipsa a cod. Rom. ibi laud. videantur afuisse, om. edd.; ex L ed. Bondanus var. lect. II 13 p. 296, Walchius emendat. Livian. p. 172 sq. cf. Ritschietum de Varr. disc. libris p. 54 sq. mus. phil. VI p. 529 sq. 557 esse om. d post literarum: docens — literarum om. d 3 caldeorum GK 4 eos] eorum G simplicitia hec A 5 et om. K immobile D immobile

G 7 disinant G dissinant K mutae L, qui in sqq. ubique fere mutus incipientes a se L 8 quas si] d quasi AD 9 evanescit una K 10 per se prolatae ut dictum est GL 11 et add. k quae sola ab GLK 12 anastrophē G apostrophē RAD semivocalis] r semivocales R 13 terminare] GK terminari k vel terminari g a Latinis om. h 14 assumpta] r assumpta R adsumpta ADH latine dictiones (dictiones r) R 15 huius GL Servius] r servus R 16 scripsit H scripsit GLK Donatum] r Donato R uerbit. A pertinent haec Serviana ad Don. art. 1 2, 2 p. 1736 P. 5 L.: ad nos vero non propagatus est. nisi commentarius Servianus in Don. librum alterum, qui extat in gramm. vet. ed. Putsch. p. 1779 sqq.; similia, sed non prorsus eadem, praebet Sergius in comm. in lib. I Donati p. 1828 P. sunt] inquit sunt GL 17 desinant] r designant R disinant GL dissinant K 18 f. l. m. n. r. s. x R x h Sed x RGdh Eutropius] auctor brevii hist. R., quem praeter istum libellum καὶ ἄλλα scripsisse tradit Suidas s. v., cf. tamen G. I. Vossius de hist. Lat. II 8 p. 198 ed. alt. et Tzschuckium in Eutrop. p. 23 ed.

a. 1796 p. XIX ed. a. 1804 ix] ex corr. r x GLKh 20 eadem R eam GL eandem l disinit GL dissinit K mutae et sic in sqq. fere ubique K 21 uocalem e GLKh uocalem desinentes e ni f. H disinentes GL 22 finitur] desinit L desinit G conficiunt A nomina ex omnia corr. R enim] autem GL 23 est magis GL

p. 540. 41 P.

p. 14. 15 K.

Figurae accidunt quas videmus in singulis literis.

Potestas autem ipsa pronuntiatio, propter quam et figurae et nomina facta sunt. quidam addunt etiam ordinem, sed pars est potestatis litterarum.

5 Ex his vocales dicuntur, quae per se voces perficiunt vel sine quibus vox literalis proferri non potest, unde et nomen hoc praecipue sibi defendunt; ceterae enim, quae cum his proferuntur, consonantes appellantur. sunt igitur vocales numero quinque: a e i o u. utimur etiam y Graecorum causa || nominum.

10 Consonantium autem aliae sunt semivocales, aliae mutae:

Semivocales sunt, ut plerisque Latinorum placuit, septem: f l m n r s x; sed f multis modis ostenditur muta magis, de qua post docebimus. z quoque utimur in Graecis dictionibus. hae ergo [hoc est semivocales] quantum vincuntur a vocalibus, tantum superant mutas. ideo apud Graecos quidem omnes dictiones vel in vocales vel in semivocales, quae secundam habent euphoniā, desinunt, quam nos sonoritatem possumus dicere, apud Latinos autem ex maxima parte, non tamen omnes, inveniuntur enim quaedam etiam in mutas desinentes. 'Semivocales' autem sunt appellatae, quae plenam vocem non habent, ut 'semideos' et 'semiviros' appellamus, non qui dimidiam partem habent deorum vel virorum, sed qui pleni dii vel viri non sunt.

Reliquae sunt mutae, ut quibusdam videtur, numero novem: b c d g h k p q t. et sunt qui non bene hoc nomen putant eas accepisse, cum hae quoque pars sint vocis. qui nesciunt, quod ad comparationem bene sonantium ita sint nominatae, velut 'in|formis' dicitur mulier, non quae caret forma, sed quae male est formata, et 'frigidum' dicimus eum, qui non penitus expers est caloris, sed qui minimo hoc utitur: sic igitur etiam 'mutas', non quae omnino voce carent, sed quae exiguam partem vocis habent.

30 Vocales apud Latinos omnes sunt ancipites vel liquidae, hoc est quae facile modo produci modo corripri possunt, sicut etiam apud antiquissimos erant Graecorum ante inventionem η et ω , quibus inventis ϵ et o , quae

2 De potestate litterarum *inscr. A et in marg. d* pronuntiatio] *k* pronuntio *K*
 3 sed *add. l* 5 efficiunt *GL* vel] et *GL et in ras. H* 7 Caeterae *L* Caetere *R*
 quae] *d* qui *D* proferuntur] *d* profertur *D* 8 etiam] *d* autem etiam *AD* y uo-
 cali *DK* 10 sunt aliae *GL* 12 post *add. l* dicemus *A* 13 dictionibus] *r*
 dacionibus *R* 15 quidem *om. GL* 16 eufoniā *A* disinunt *G* dissinunt *K*
 posumus *L* 17 apud] *r* apud *R* ex *add. l* maxima ex *G* parte maxi-
 ma *K* 18 enim] *a* etiam *A* disinentes *G* 19 quae] quia *GL* 20 dime-
 diam *L* demediam *K* demediam vel dimediam *G* habent *om. K* 24 partes *GLKh*
 sint *LKh* comparationem *D* 25 velud *H* imformis *K* non quae] *a*
 quae non *A* 26 est male *G* est *om. L bis et ante male et post male add. l* et] et
 sic *GL* et sicut *l* 27 caloris] *ak* calores *A* coloris *K* qui minimo] quinimo *A*
 utitur vel cocitur *GL* igitur *om. GL* 28 mutas] *g* mutas vel multas *G*
 vocis partem *K* 30 post vocales insertum sunt in *k*, quod *infra om. K* 31 apud]
r apud *R* sunt omnes *GL* 31 facillae *A* 32 graecorum erant *GLH in ras. et d*

p. 541. 42 P.

p. 15. 16 K.

ante ancipites erant, remanserunt perpetuo breves, cum earum productarum loca possessa sint a supra dictis vocalibus semper longis.

- 11 Sunt etiam in consonantibus longae, ut puta duplices x et z: sicut enim longae vocales, sic hae quoque longam faciunt syllabam. sunt similiter ancipites vel liquidae, ut l r, quae modo longam modo brevem post multas positae in eadem syllaba faciunt syllabam. his quidam addunt non irrationabiliter m et n, quia || ipsae quoque communes faciunt syllabas post multas positae, quod diversorum confirmatur auctoritate tam Graecorum quam Latinorum. Ovidius in X metamorphoseon:

Piscosamque Cnidon gravi | damque Amathunta metallis. 10
Euripides in Phoenissis:

† Ἰσότῃτ' ἔταξεν κἀριθμὸν διώρισεν.

Idem in eisdem:

Ἀπωλόμεσθα, δύο κακὴ σπεύδεις, τέκνον.

invenitur tamen m etiam ante n positum, nec produciens ante se vocalem is more mutarum.

Καλλιμάχος:

Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος, ὧδε συναινῶ.

e et o] e et o RG H et ω e et o Dd 1 ante om. H perpetuo] H cum Heidelb. (perpetue teste Lind.) nonnullisque aliis codd. Krehlianus perpetue Dr perpetuae FAGLK 2 posesa G possessa ex corr. l possessessa H sunt ADHGK longis] 3 De duplicibus consonantibus inscr. L longae] d longae litterae D longuae ut pote GL ut pote Kh ξ et ζ L post z add. y enim onguae uocales sic hae quoque longam faciunt syllabam K 4 longuae G longam L longam faciunt om. R add. r faciunt longam syllabam g 5 De liquidis litteris inscr. A antepices uelliquide A l et r GKd longam G possitae G eadem] r aeadem R syllaba quidem faciunt D Hisdem addunt x quidam in marg. ascr. r quidam] d quidem D 7 irrationabiliter RADH quia et ipsae G communem faciunt sillabam L 8 possitae G 9 Ovid. metam. X 531 10 Cnidon] d, et sic aliquot libri Ovid., Guidon Ovid. rell. non D Ngidon A cf. lib. II § 12 grauidamue v. l. libror. Ovid. amathunda R metalis in metallis corr. L 11 Eurip. Phoen. v. 542 Matth. 552 Valck. cf. lib. II § 12 euripedes K Phoenissis] a phoenisis Ad phoenicis D phenissi G phenesi L 12 ἰσότῃς ἔταξε Euripides icwtthtat &ta l, en kaia piomoniaipicen R icotn. tat. &taξenkai apiomon aiwipicen A icotatetazen katapiomon ai+ipicen sic ni f. in loco

N 1 passim corr. D +ote. tatentazen kai apiomon diapecen d oth, tatneta, zen kai. apemo diapicen G om. L oteta, onhta, zeink, apiomon diapicen sup. lin. add. versu Lat. quando mortalia uiuere et numerum diuisit l icothata. tnetta. ξenkata. piomon. diwmcen. K icotthtatetazen spatto duarum lin. rel. om. sqq. usque ad τέκνον H 13 Idem] r ΔΕΝ R eisdem] d isdem D Eur. Phoen. v. 582 Matth. 591 Valck. cf. lib. II l. l. 14 απωλομεσθα A αποαμεσθα K απωλομεσθα (αποαομεσθα

Y d) αιρ κακοπαυδες σευς (hoc voc. in litura) τεκνον D αποαμεσθα αικακοπευοαεις τεκνον G αποαομεσθα αιρ κακοις; παιαεγσεις; τεκνον in lac. a pr. m. relictum add. versu perisse propter malos corriges filios inseruit l σπευδεις] απεικ R 15 In (Inuenitur g) tamen etiam .m. G positum G 16 mure A 17 Callimachus DHGLK in Αττίους lib. I § 30, in tertio Αττίων lib. II § 12, fragm. XXVII Bentl.

18 τοc DKl τrc G τ+c L Μνησάρχιος A Μνησάρχιος R Μνησάρχιος D τωσμενομνησάρκι rell. om. H εφν R εφε GL ἔφη — συναινῶ om. D εφν xhnoc oahcynaiwo d ξένος] l ξένος L συναινῶ] l cynain L cynainw R cynainw A verba sic tocmen, o, mnhc, apxeios, epe, xenoc, wae, cynainw diuisa proprium (tocmen scil.) mneticus antiquus dicebat peregrinos hic proprium nomen (cynainw!)

p. 542. 43 P.

p. 16. 17 K.

Apud antiquissimos Graecorum non plus sedecim erant litterae, quibus IIII 12 ab illis acceptis Latini antiquitatem servaverunt perpetuam. nam si verissime velimus inspicere eas [hoc est sedecim], non plus duas additas in Latino inveniimus sermone:

- 5 F Aeolicum digamma, quod apud antiquissimos Latinorum eandem vim quam apud Aeolis habuit. eum autem prope sonum, quem nunc habet, significabat p cum aspiratione, sicut etiam apud veteres Graecos pro φ π et ϑ, unde nunc quoque in Graecis nominibus antiquam scripturam servamus pro φ p et h ponentes, ut 'Orpheus', 'Phaethon'. postea vero in 10 Latinis verbis placuit pro p et h f scribi, ut 'fama', 'filius', 'facio', loco autem digamma u pro consonante, quod cognatione | soni videbatur affinis esse digamma ea litera. quare cum f loco mutae ponatur [id est p 13 et h sive φ], miror hanc inter semivocales posuisse artium scriptores: nihil enim aliud habet haec litera semivocalis nisi nominis prolationem, quae 15 a vocali incipit. sed hoc potestatem mutare litterae non debuit: si enim esset semivocalis, necessario terminalis nominum inveniretur, quod minime reperies, nec ante l vel r in eadem syllaba poni posset, qui locus mutarum est dum taxat, nec communem ante easdem posita faceret syllabam. postremo Graeci, quibus in omnia doctrinae auctoribus utimur, φ, cu[j]lius 20 locum apud nos f obtinet, quod ostenditur in his maxime dictionibus, quas a Graecis sumpsimus, hoc est 'fama', 'fuga', 'fur', mutam esse confirmant. sciendum tamen, quod hic quoque error a quibusdam antiquis Graecorum 14 grammaticis, invasit Latinos, qui φ et ϑ et χ semivocales putabant, nulla alia causa, nisi quod spiritus in eis abundet, inducti. quod si esset 25 verum, debuit c quoque vel t addita aspiratione semivocalis esse, quod omni caret ratione: spiritus enim potestatem litterae non mutat, unde nec vocales addita aspiratione aliae fiunt et aliae ea dempta. hoc tamen scire

interpretatur l ὄδε συναίνω] ὄλεσεν αἰνῶς de Pauw Hephaest. p. 103, at v. d'Orellium vann. crit. c. X p. 508 sqq. φρε συναίνω Blomfield Callimach. p. 180 1 De numero litterarum apud veteres inscr. ADL plus quam sedecim ADGLK litterae erant D 2 verissime om. GL 3 plus quam duas ADGLK 4 invenimus GLKH inveniamus D 5 De F inscr. AD F eras. in D F est aeolicum GK F est aeolicum L aput H latinorum verius eandem GL 6 Aeolis] r aeoles vel eoles R rell. habuit] d habuit ϑ D cf. Schneiderun Elementarlehre p. 263 sq. habet F rgl significabat K 7 p cum aspiratione significabat D apud] r aput R 8 et ϑ] in ras. r et h ADH 9 p et h] g p & h. in ras. r π et η D ph GL phaeton H pheton R phoeton ADGLKr 10 pro] loco G π & η D factio D 11 digamma] rd digammae RDGLK uideatur L 12 affinis D digammae RGLK ponitur AD pro p D 13 et om. G add. g possuisse G 14 litera (littera L) de semiuocali sono semiuocalis GL (semiuocalis lin. subduct. in L) saemiuocalis A quae] quod L 15 mutare] d motare KD litterae mutare H litterae motare G litterae om. H 16 esset om. K 17 reperies] d reperies RLD repperias A 18 duntaxat GL 19 omnia doctrinae R omni doctrina rell. cuius] r cui R 20 f. apud nos G optinet HGRL maximae in his D dictionibus] r dictionibus R 22 sciendum est tamen GLK sciendum tamen est D 23 grammaticis] L nel grammaticos l inuassit G 24 in om. ADG del. l habundet h inducti in marg. add. l 25 aspiracione K semiuocalis] rd semiuocales RDGL 'quod] h quo H 26 mutat] d motat Gd nec om. H 27 aspira H

dehemus, quod non fixis labris est pronuntianda f, quomodo ph, atque hoc solum interest.

X etiam duplicem loco c et s vel g et s postea a Graecis inventam assumpsimus.

K enim et q, quamvis figura et nomine | videantur aliquam habere s differentiam, cum c tamen eandem tam in sono vocum quam in metro potestatem continent. et k quidem penitus supervacua est: nulla enim videtur ratio, cur a sequente haec scribi debeat: 'Carthago' enim et 'caput', sive per c sive per k scribantur, nullam faciunt nec in sono nec in
15 potestate eiusdem consonantis differentiam. q vero propter nihil aliud scribenda videtur esse, nisi ut ostendat, sequens u ante alteram vocalem in eadem syllaba positam perdere vim literae in metro. quod si ideo alia litera est existimanda quam c, debet g quoque, cum similiter praeponitur u amittenti vim literae, alia putari, et alia, cum id non facit. dicimus enim 'anguis' sicuti 'quis' et 'augur' sicuti 'cur'. 15

Vnde si velimus cum veritate contemplari, ut diximus, non plus decem et octo literas in Latino sermone habemus, hoc est sedecim antiquas Graecorum et f et x postea additas, et eas quoque ab eisdem sumptas. nam y et z Graecorum causa, ut supra dictum est, ascivimus nominum,
16 h autem aspirationis est nota et nihil aliud habet literae nisi figuram et quod in versu scribitur || inter alias literas. quod si sufficeret, ut elementum putaretur, nihilominus quorundam etiam numerorum figurae, quia in versu inter alias literas scribuntur, quamvis eis dissimiles sint, elementa

aliae fiunt ex alia effiunt corr. R fiunt et aliae ea dempta] l fiunt et alia ea dempta g fiunt aliae dempta L fiunt alia dempta G eadem dempta A 1 pronuntianda] r pronuncianda RH, in quo voc. per c vel per t scribendo constantem aliquot codd. inconstantiam non amplius enotabo pronuntianda A pronuntianda est GL p et h Arg 2 interest pronuntiando (pronuntiando in marg. add. K) DKL 3 De X inscr. D a om. R add. r 4 adsumpsimus D 5 De K et Q inscr. D enim D etiam supscr. d figurae A 6 tam ex quam corr. L 7 continent potestatem D poenitus H est om. GL add. l 8 a haec sequente k scribi K haec (hec A) k scribi RA, haec del. r debeat] d debet D cartago Ar karthago H kartago DGL caput] r capud R kaput H 9 in potestate] dl in potestate in metro DGL 10 De Q inscr. D propter supscr. r 11 seques A sequentem G 12 positam] g positam G positum H 13 existimando. ** quā R 14 amittenti (amittenti L) u GL amittenti ex amittenti corr. DH ex amittendi A facit] r facit u R 15 enim om. K sicut G post sicuti voco. quis et augur sicuti om. R add. r sicut iācur G qur A 16 plus quam GK decim a 17 octo] vii ex viii effecit l sedecem KI sexdecem L 19 causa graecorum nominum ut supra dictum est ascivimus GL adscivimus RAD ascivimus rg 20 De H inscr. D autem] uero D adaspirationis H est om. GL nota est K 21 versu] r versus R elementum] r aelementum R elimentum LK ylementum G ut assolent 22 nihilominus RD nihil omnis H post figurae: λ. VI. ERISIN. Y. ^XC. COPPE. Λ dcccc ENACHOS ad marg. Noli scribere in textum A ut sunt ista λ erisena pro vi q coppe p xc pro dcccc Λ ennachos d cf. schol. cod. Vatic. 1480 s. X conscripti ad h. l. uidelicet alfabeti. in eo enim tres scribuntur figurae significantes sex xc dcccc ita λ. q. Λ. quarum nomina haec eriseno. cofe. equofe. et istę siquidem dissimiles sunt litteris. quae figurae si minimae sunt adhibendae elementa sine dubio nec h elementum sed nota aspirationis quia] d qua D 23 dissimiles L dissimilesint K desimiles (uel dissimiles g) sunt G elementa] r helementa R

p. 544. 45 P.

p. 18. 19 K.

sunt habenda. sed minime hoc est adhibendum, nec aliud aliquid ex accidentibus proprietatem ostendit uniuscuiusque elementi, quomodo potestas, qua caret aspiratio; neque enim vocalis nec consonans esse potest. vocalis non est h, quia a se vocem non facit, nec semivocalis, cum nulla syllaba Latina vel Graeca per integras dictiones in eam desinit, nec muta, cum in eadem syllaba cum duabus mutis bis ponitur, ut 'Phthius', 'Erichthonius'. nulla enim syllaba plus duabus potest mutis habere iuxta se positus, nec plus tribus consonantibus continuare. auctoritas quoque tam Varronis quam Macri teste Censorino nec k nec q nec h in numero adhibet literarum.

Videntur tamen i et u, cum in consonantes transeunt, quantum ad potestatem, quod maximum est in elementis, aliae literae esse praeter supra dictas; multum enim interest, utrum vocales sint an consonantes. sicut enim, quamvis in varia figura et vario nomine sint k et q et c, tamen, quia unam vim habent tam in metro quam in sono, pro una litera accipi debent, sic i et u, quamvis unum nomen et unam habeant figuram tam vocales quam consonantes, tamen, quia diversum sonum et diversam vim habent in metris et in pronuntiatione syllabarum, non sunt in eisdem meo iudicio elementis accipiendae, quamvis et Censorino, doctissimo artis grammaticae, idem placuit.

Multa enim est differentia inter consonantes, ut diximus, et vocales. tantum enim fere interest inter vocales et consonantes, quantum inter animas et corpora. animae enim per se moventur, ut philosophis videtur, et corpora movent, corpora vero nec per se sine anima moveri possunt nec animas movent, sed ab illis moventur. vocales similiter et per se moventur || ad perficiendam syllabam et consonantes movent secum, consonantes vero sine vocalibus immobiles sunt. Et i quidem modo pro simplici modo

1 habendae *Ld* 2 proprietatem *R* elementi] *r* aelementi *R* 3 neque consonans *Kr* 4 *h om. GL* facit *D* habet *supscr. d* nulla *add. d* 5 per integras dictiones] in perfecta dictione *GL* uel per integras in *mg. g* dictiones] *r* dictiones *R* eam] *rd* eandem *R* eam non *D* dissinit *K* desinat *DL* dissinat *G* 6 mutis] syllabis *A* ut. ut Phatius (o) *R* phtheus *GL* phthiōc *Dd* Erichthonius] *d* erichthonius *GD* 7 sillaba enim *L* mutis potest *ADHK* potest habere *om. GL* iuxta se] *g* se iuxta *LG* 8 possitis *G* continuare] continuare potest *GL* autoritas *D* tam in *marg. add. h* 9 Varronis] pertinent haec vel ad libros de antiquitate literarum vel ad opus de origine linguae Latinae, cf. *Ritschellum de Varr. disc. libris* p. 27. 54 sq. *mus. phil.* VI p. 529 macri et censorini *GL* teste in *marg. l* Macri] *f. Pompei Macri, cui ordinandas bibliothecas delegaverat Augustus, v. Suet. Caes.* 56. de hoc Macro cf. *Welckerum tray. Gr.* p. 1329 sq. *Meinekium act. menstr. acad. Berol.* 1850 p. 255 sqq. *vindic. Strab.* p. 213 sq. Censorino] in *op. inc. cf. O. Iahnii prolegg. in Cens. p.* VII k] *f K* ante k unus *lit., post q duarum lit.* (ue ni *f.*) *litura in R* numero *A* 11 De I et V *inscr. A* et in *marg. Dr* 13 sint *om. GL* 14 et in *uuario GL* sint *K* 16 sic et i et *GL* habeant *h. l. om. G* habent *HK add. g* 17 consonantes habeant tamen *G* diuersum] *r* adiuersum *R* 18 habent] *l* habeant *L* et pronuntiatione *A* eisdem] *d* isdem *D* hisdem *GL* iisdem *l* 19 Censorino] *cf. O. Iahnium l. l.* 21 est *om. GLK* deferentia (ef in *litura*) *K* 22 quantum *R* 24 nec] non *GL* possunt *L* possunt in *possunt corr. D* 25 et *om. D* et per se *om. B* 26 secum *add. r* 27 immobiles *A* immobiles *G* immobilesunt *H*

pro duplici accipitur consonante: pro simplici, quando ab eo incipit syllaba in principio dictionis posita subsequente vocali in eadem syllaba, ut 'Iuno', 'Iuppiter', pro duplici autem, quando in medio dictionis ab eo incipit syllaba post vocalem ante se positam subsequente quoque vocali in eadem syllaba, ut 'maius', 'peiⁱus', 'eiⁱus', in quo loco antiqui solebant 5 geminare eandem i litteram et | 'maiⁱus', 'peiⁱus', 'eiⁱus' scribere, quod non aliter pronuntiari posset, quam si cum superiore syllaba prior i, cum 19 sequente altera proferretur, ut 'peiⁱ-ius', 'eiⁱ-ius', 'maiⁱ-ius'; nam quamvis sit consonans, in eadem syllaba geminata iungi non posset: ergo non aliter quam 'tellus', 'mannus' proferri debuit. unde 'Pompeiiⁱ' quoque gene- 10 tivum per tria i scribebant, quorum duo superiora loco consonantium accipiebant, ut si dicas 'Pompelli'; nam tribus i iunctis qualis possit syllaba pronuntiari? quod Caesari doctissimo artis grammaticae placitum a Vic- tore quoque in arte grammatica de syllabis comprobatur. pro simplici quoque in media dictione invenitur, sed in compositis, ut 'iniⁱ- 15 ria', 'adiungo', 'eiectus', 'reice'. Virgilius in bucolico [proceleusmaticum posuit pro dactylo]:

Tityre pascentes a flumine reice capellas;

20 numquam autem potest ante eam loco positam consonantis aspiratio inveniri, sicut nec ante u consonantem. unde 'hiulcus' trisyllabum est, nulla 20 enim consonans ante se aspirationem recipit.

De I *inscr.* AD simplici] g simplici G 1 accipitur H consonante om. L
DH 2 posito GL 3 Iuppiter] a Iupiter ALH dictionis R, in dictionis ut assolet
corr. r eo] R ea rell. 4 se om. ADHGLK add. d subsequente] suquente A

quoque om. GL 5 eandem] eadem A 6 et] d ut D maius L maius
peiⁱus eius R maiⁱus peiⁱus (om. eiⁱus) H scribere] d scriberent D 7 superiori GL
cum sequente] d consequente D consequenti A cum sequenti a 8 proferretur] d pro-

feretur DGL peiⁱus eius maiⁱus R peiⁱus maiⁱus eiⁱus D eiⁱus om. AHGLK
duo autem (et duo AD) i (ii DGL) pro duabus consonantibus accipiebant post maiⁱus
add. ADGLK 9 sit i in Ad 10 quoque genitium per tria iii (i d) in marg.
add. D genitium om. GL genitium RKa et sic saepe libri 11 trea G iii AHLr

12 pompeii GLK ij d iii ADHr syllaba possit K Nam postremum i pro
nocali est accipiendum post pronuntiari add. DGL 13 Caesari] g cessari G inter
C. Iulii Caesaris libri I de analogia fragmenta posuit Nipperdeus in ed. Caes. p. 754
placitum] placitum fuisse r a Victore] Hrd auctore RDA auctori GLK uel auctori
pro v. l. spscr. d a Victorino Bondamus var. lect. II 13 p. 307, ut v. Osannum Beiträge
zur griech. u. röm. Literaturgesch. II 377, qui C. Iulii Victoris rhetoris mentionem
recte mihi videtur inieciisse. inter utramque sententiam fluctuatur Graefenhants Gesch.
d. Phil. III 103 14 quoque om. D add. d de] in G comprobatur AD

15 simplici] g simplici G compositis] a compositis A compositis G 16 adiungo^u
G relectus DGK reice] h reice DGK Schneiderus Elementarlehre p. 278 reicere
H ut Virgilius D Verg. ecl. 3, 96 bucolico] d bucolicon D bucolico GK
bocō L proceleusmaticum posuit pro dactylo post bucolico inserit r ibidemque
haec leguntur in GH, post capellas eadem vocc. extant in R rell. proceleusmaticum
RADgk proceleusmaticum G proclimatium G 17 posuit G dactilo ADHGLK 18
tityre AL tityre DKG tityre H reice] d reice DGLK rejice Schneiderus Elementarlehre

p. 278 capelⁱas K 19 Nunquam GL potest post aspiratio collocat D eam]
i in titura A I litteram D consonantis possitam G aspiratio H 20 De septem

p. 545. 46 P.

p. 20. 21 K.

V vero loco consonantis posita eandem prorsus in omnibus vim habuit apud Latinos, quam apud Aeolis digamma. unde a plerisque ei nomen hoc datur, quod apud Aeolis habuit olim *f* digamma, id est 'vau' ab ipsius voce profectum teste Varrone et Didymo, qui id ei nomen esse ostendunt. pro quo Caesar hanc ϝ figuram scribi voluit, quod || quamvis illi recte visum est, tamen consuetudo antiqua superavit. adeo autem hoc verum est, quod pro Aeolico digamma *f* u ponitur: quod sicut illi solebant accipere digamma modo pro consonante simplici teste Astyage, qui diversis hoc ostendit usibus, ut in hoc versu:

10 Ὀφόμενος *φ*ελέναν *ε*λικώπιδ α ,

sic nos quoque pro simplici habemus plerumque consonante u loco *f* digamma positum, ut:

At Venus haud animo nequiquam exterrita mater.

est tamen quando idem Aeolis inveniuntur pro duplici quoque consonante 21 digamma posuisse, ut:

Νέστορα δὲ *φ*ω παιδός.

nos quoque videmur hoc sequi in praeterito perfecto et plusquamperfecto

potestatibus: u *inscr.* A de u. D 1 posita] *g* possita G prorsus L prorsus K
2 Aeolis] H Darmst. a m. pr. aeoles RDK eoless AGL habuit digamma Hr
3 Aeolis] Hr aeoles vel eoless R rell. habuit om. A abuit R olim] *g* ollim G F in
litura H, del. r 4 Varrone] cf. Cornut. ap. Cassiod. de orthogr. p. 2282 P. fr.
Varr. inc. p. 342 ed. Bip., ubi hic l. est addendus Didymo] *g* didimo RK dydimo
ABGL Didymo] Chalcentero, ut alii censent, Claudio iunior, ut alii auctore Suida,
in opere περὶ τῆς παρὰ Ῥωμαίων ἀναλογίας s. de Latinitate cf. M. Schmidium Did.
Chalc. fr. p. 345 sq., qui h. l. posuit ibid. fr. I p. 346 sq. id add. d esse nomen
ei GL 5 esse] d vau esse D figuram ϝ AH (ϝ in litura in H) scripturam ϝ GL
scribere D 6 consuetudo antiqua] a antiqua consuetudo AK 7 dig (in fine
pag. abscissae amma F perit) R F digamma GL F in litura in H u om. H
ponitur u GL quod] d quod F D sicut *supscr.* in A 8 modo om. H
semplice G simplice *g* Astyage] astiage GLK cf. Suid. s. v., Eudoc. p. 64. M.
Schmidium Zeitschr. f. d. Gymnasialwesen 1854 p. 127 9 ostendit versibus ut est in
GKL 10 ΟΥΜΕΝΟΣ RA ΟΦΟΜΕΝΟΣ r ΟΦΟΜΕΝΟΣ G ΟΦΟΜΗΝΩC D ΟΛΟΜΕΝΟΣ Put-
schius ο+ΟΜΕΝΟΣ ΕΑΝΗΝ ΕΛΙΚΩΠΙΔΑ *spscr.* aspiciens i. partim helenan circumdo
puerum in litura l prima tantum et quattuor extremis literis graecis profectis ab L
F

FEANAN R FEANAN r ΦΕΑΝΑΝ AH FEENAN HANΩΠΗΔΑ D FEAN. MEAIKBI ΠΕΔΑ
G ΕΛΙΚΩΠΗΔΑ r ΕΛΙΚΩΠΗΔΑ A ΕΛΙΚΩΠΗΔΑ H MEAIKΩΠΕΔΑ K Alcmannis versus
esse videtur, cf. Ahrensius de dial. Aeol. p. 8. 31. Bergkium poet. lyr. gr. ed. alt.
fragm. adesp. 31 p. 1049 11 consonante simplici habemus plerumque K con-

sonante plerumque simplici habemus LH plerumque pro consonante simplici habemus
G plerumque L plerumque rell., *sup. lin. add.* in R loqvo ex loco factum in R
F eras. in R, in litura H 12 positum om. L ut] r vt R 13 Verg. Aen. VIII
370 at ex ad corr. AD ad Venus aut (haut Rom. m. alt.) Pal. Rom. haut GLK
14 idem L aeolis] r eoless H aeoles vel eoless R rell. inveniuntur] r F in-
ueniuntur quoque om. L 15 F ante digamma in litura H, add. r digam-
ma add. k possuisse G 16 ΝΕΚΤΟΡΙΑΕ (Δ in litura r) ΔΕ ΟΥΙ ΠΑΡΑΟΣ R unde

NEKTOPIAE ΦΩΙ ΠΑΡΑΟΣ effecti r NECTIACH ΦΩΠΠΑΡΑΟΣ A hectora ΔΕ+++F ΠΑΔΩC D
passim corr. a d hectopiAE ΦΩΠΠΑΡΑΟΣ (F in lit.) H NCTOPA ΔΕ Φαι ΠΑΙΔΩC G
Fω Bergkium τὸν edd. om. L Φαι · ΠΑΙΑ · ΔΩC · K F ΠΑ+++ΔΩC add. inter-
pret. totius loci proprium nomen (NECTOPA sc.) autem (tradens L Alcmannis versus
videtur, cf. Ahrensius l. l. et Bergkium l. l. fr. 32 17 perfecto add. r et] r

p. 546 P.

p. 21. 22 K.

tertia et quarta coniugationis, in quibus i ante u consonantem posita producit eademque subtracta corripitur, ut 'cupivi cupii', 'cupiveram cupieram', 'audivi audii', 'audiveram audieram'. inveniuntur etiam pro vocali correpta hoc digamma illi usi, ut *Ἀλκμάν*:

Καὶ χεῖμα πῦρ τε δάφιον, |

est enim dimetrum iambicum, et sic est proferendum, *f* ut faciat brevem syllabam. nostri quoque hoc ipsum fecisse inveniuntur et pro consonante u vocalem brevem accepisse, ut Horatius 'siluae' trisyllabum protulit in epodo hoc versu:

Nivesque deducunt Iovem, nunc mare nunc siluae:

est enim dimetrum iambicum coniunctum penthemimeri heroico, quod aliter stare non potest, nisi 'siluae' trisyllabum accipiatur. similiter Catullus Veronensis

Quod zonam soluit diu ligatam

inter hendecasyllabos Phalaecios posuit, ergo nisi 'soluit' trisyllabum accipias, versus stare non possit. hoc tamen ipsum in derivativis vel compositis frequenter solet fieri, ut 'volvo volutus', 'solvo solutus', 'avis auceps, auspiciū, auguriū, augustus', 'lavo lautus', 'faveo fautor'.

Digamma Aeolis est quando in metris pro nihilo accipiebant, ut:

Ἀμὲς δ' Φειρήναν † το δε γαρ θετο Μῶσα λιγεια,

ut *R* plusquamperfecto] *r* plusquam *R* 1 consonante producit *A* possita *G*

2 que *sup. lin. add.* *R* 4 usi] *l* ussi *L* Alcman *RADH* ^Λ *AKMAN* *GKL* *Alcma-*

nis fr. 77 Welckeri, 75 Bergkii l. l. 5 *καὶ. χεῖ. μα. πυρ. τε. δα. φ. ι. ο. ν.* *τε. δα. φ. ι. ο. ν.* *Rr* *κί. κ. ι. κ. ι. μ.*

πυρ τε δαφιον A κριξεῖμα πιπτε δαφιον (φαφιον d) D καὶ χεῖμα πιπ τε δαφιον H

καὶ χεῖμα πιπ τε α φιον Gy καὶ χεῖμα πυρ τε α φον add. interpr. et illa ignisque linguens in litura l *da . Fion . K* 6 est in litura *l* iambicum] *r* iambigum *R om. A* est *om. GL* ut *om. AD add. d* 8 *Horat. epod. 13, 2* syluae

D 11 penthimimere *R* penthimimeri *r* pentemimere *H* pentememere *D* penthime-

nere *A* pentamemere *K* pentemere *G* pentime^vre *L* heroicae *r* heroice *H* 12

catulus *K* *Catull. carm. 2, 13* ^v *Veronensis L* 14 ligatum *G* 15 endecasyllabos *ADHK* endecasyllabos *R* endecas syllabas *L* endicas syllabas *G* phalecios *D*

phalegios *GLK* phaleucios *A* phalleucios *R* phalenicios *H* possuit *K* 16 non

posit *L* dirinatius *ADGK* compositis *G* 17 fieri solet *G* ut *om. A*

18 auspitium *D* augurium] *g* augurium *GK* agustus *H* latus *H* 19 di-

gamma] *R F* digamma *HKrg* digamma *F AD F GL* aeoles *KLr* eoles *G* pro

nihilo in metris *HGLK* 20 *AMEC* *ΔΕ* *ΦΙΡΗΝΑΝ* *ΤΟ* *ΔΕ* *ΓΑΡ* *ΘΕΤΟΜΩΣΑ* *ΔΑΦΙΑ* *R* *AMEC*

ΘΕ *ΦΕΙΡΝΑ* *ΤΟ* *ΔΕ* *ΓΑΡ* *ΦΕΤΟΜΩΣΑ* *ΛΑΤΕΑ* *r* *AMEC* *ΔΕΦΕΙ* *P.* *HNANTODE* *ΤΑΡΕΤΟ* *ΜΩ-*

ΣΑΛΤΑΤΑ *H* *AMEC* *ΔΦΕΙΡΗΝΑΝ* *ΤΟ* *ΔΕ* *ΓΑΡ* *ΘΕΤΟ* *ΜΩΣΑΛΙΓΙΑ* *A* *AMEC* *ΔΕ* *ΦΕΙΡΗΝΑΝ* *ΤΟ* *ΔΕ*

***ΕΤΟΜΩΣΙΑ *D* *AMEC* *ΦΕΡΗΝΑΝ* *ΤΑ* *ΔΕ* *ΤΟΙΩΜΩΣΑΝ* *ΦΑΙ* *d* *AMEC* *ΔΕΦΕΙ* *ΡΕΝΑΝ* *ΤΟ* *ΔΕ*

ΚΑΡΕΤΟ *ΜΩΣΑ* *ΛΙ* *ΦΑΙ* *K* *AMEC* *ΛΕΚΕΙΡΗΝΦΗΤΟΛ* *ΦΑΙ* *G* *ANNEC* *ΕΙΡΗΝΑΝΤΟ* *ΔΕ* *ΤΟΥ* *ΔΕ*

ΜΩΣΑΝ *ΦΑΙ* *supscr.* *interpret. nos pacificauerunt ipsi iurauerunt semper in lac. l* *Ἀμμης*

δ' Φειρήναντο θεοὶ τοὶ δ' ἄμωσαν φαίεν *a* *Ἀμμης δ' Φειρήναν τὸ δὲ τ' ἄρ θετο*

Μῶσα λιγεία *Putschius. ad Alcmanem versum hunc rettulerunt Welckerus ad Alcmanem*

fr. l. Ahrensius l. l. Alcmani vel Terpandro tribuit Bergkii l. l. fr. adesp. 33

Ἀμμς Bergkii *ἄμμς δὲ s. ἄμμς δὲ Dawesius misc. crit. p. 168 (p. 306 ed. Kidd.), at*

p. 22, 23 K.

Sine invidia laudem invenias et amicōs pares:
est enim iambicum trimetrum, quod, nisi sine invidia pro tribrachio acci-
piatur, stare [versus] non potest. sciendum tamen, quod hoc ipsum Aeolis
quidem ubique loco aspirationis ponebant effugientes spiritus asperita-
tem, nos autem in multis quidem, non tamen in omnibus illos sequimur,
ut cum dicimus 'vespera', 'vis', 'vestis'.

Καὶ χεῖμα πῦρ τε δάφνον -

15 ΔΗΜΟΦΑΦΩΝ ΛΑΦΟΚΟΦΩΝ.

v. *Giesium de dial. Aeol. p. 184* δ' *Ῥεῖρήναν cf. Giesium l. l. p. 184 sqq., qui docet genuinam scripturam fuisse s. δ' Ἰφράναν s. δὲ Ῥράναν* τὲ δέ, τὰρροδὲ *quamquam fortasse potius aliud obliterati digamma exemplum latet, velut τὸ δ' Ῥεῖρ.* Bergkii *λύγεια Bergkii* λυγεία *Danesius l. l. λυγεία Ahrensius de dial. Dor. p. 187: olim perperam λυγεία, λυγεία, λυγία*

1 exametrum *RAHK* examer *D* examerū *d* aëroicū exametrum *GL*
apud *H* 2 antiquissimos *GL* ueteres *K* ut om. *K* Terentius] *rd* terentius
RADGL et sic passim in codd. Ter. Andr. 1 1, 39 in Andria om. *K* ver-
sus accentus indidit secundum Priscian sententiam, v. Bentleium ad h. l. et Ritschellum
prolegg. in Plaut. p. CXLVII sq. 4 sinⁱⁿ uidia *K* iuuenies *GLK* 5 enim
metrum iambicum *H* trimetrum iambicum *DK* siue in sin mut. *L* tribrachio
D accipietur *H* 6 uersus non potest *RAHGLK* non potest uersus *D* tamen
om. *K* est tamen *L* tamen est *G* ipsum *F. GL* ipsum digamma *K* Aeolis] *H*
aeolis in aeolis corr. *R* aeolis iterum *r* cum rell. 7 efugentes *H* efugientes *K* fu-
gientes *L* asperitatem spiritus *K* 8 non tamen om. *H* in omnibus tamen *L*
in om. *K* sequitur add. *k* 9 uesper 10 interponere] intempore *A* *F*
digamma *F. RADH* *F.* digamma *r* et om. *H* etiam *D* 11 aeolidae *R* eoliidae
GL Aeolidae uti Aleman Welckerus ad Alcfr. fr. p. 71, Kiddius ad Dawesii mis-
cell. p. 206, ubi inde a p. 202 totus hic locus illustratur, Ahrensius de dial. Dor. p.

GRAMMATICI LATINI II.

p. 547. 48 P.

p. 23 K.

'sicubi', 'nuncubi', quod Graeci quoque solent facere: 'μηκέτι', 'οὐκέτι': sed tamen hoc attendendum est, quod praevaluit in hac litera [id est in u loco digamma posita] potestas simplicis consonantis apud omnium poetarum doctissimos.

In b etiam solet apud Aeolis transire F digamma, quotiens ab q incipit dictio, quae solet aspirari, ut 'ἐήτωρ' 'βρήτωρ' dicunt, quod digamma nisi vocali praeponi et in principio syllabae non potest. ideo autem locum quoque transmutavit, quia b vel digamma post q in eadem syllaba pronuntiari non potest. apud nos quoque est invenire, quod pro u consonante b ponitur, ut 'caelebs', caelestium vitam ducens, per b scribitur, quod u consonans ante consonantem poni non potest. sed etiam 'Bruges' et 'Belenas' antiquissimi dicebant teste Quintiliano, qui hoc ostendit in primo institutionum oratoriarum: nec mirum, cum b quoque in u euphoniae causa converti invenimus, ut 'aufero' pro 'abfero'.

V 24 Aspiratio ante vocales omnes poni potest, post consonantes autem quattuor tantummodo more antiquo Graecorum: c t p r, ut 'habeo', 'Herennius', 'heros', 'hiems', 'homo', 'humus', 'Hylas', 'Chremes', 'Thraso', 'Philippus', 'Pyrrhus'. ideo autem extrinsecus ascribitur vocalibus, ut minimum sonet, consonantibus autem intrinsecus, ut plurimum: omnis || enim litera sive vox plus sonat ipsa sese, cum postponitur, 20

nu
1 hincubi *deinde add.* sum enim es est conuro quasi conburo debuit facere D quae *del. d* quoque *add. k* μηκέτι οὐκέτι sic in lit. l μεκετι ουκετι RD μηκετι ουκετι AH μεκε · Fιοιφετι · G mektFioiFesi K 2 sed tamen] *litura absumptam in R* hoc *expuncta r* adtendendum RADHK in ante u om. A 3 digammae GLK posito HGLKra, posito iterum *del. et posita restit. est in R* simplicis GK aput H omnium ap GL 5 apud aeoles solet K apud eoles h aput aeolis ni f. H Aeolis Ar aeolenses D uel aeoles *supscr.* d aeoles uel eoles RGLK ab r. RAD 6 rhetor BPHTWP R rhetor BPHTWP A FPHTOP BPHTWP GL (OP in WP *utrobique corr. l*) pro FPETWPBPETOP K ut rhet. or br^h ethor^h P HTWP F
PHHTWP. H quod] ideo quod r 7 praeponi non potest et in principio syllabae (syllabae L). ap nos quoque GL, *vocc.* non potest. ideo *usque ad* pronuntiari non potest in marg. *add. gl* et in principio syllabae om. K *add. k* 8 transmu-

tauit] d transmutauit KD digamma] F. K. post r. AHgl post. Rr ut P *profectum videatur ab r* 9 aput H est inuenire quod *add. d* quoque inuenitur KI, *pro var. lect. supscr. g* est inuenire GL 10 caelestem K consonans u. K 11 uel briges *pro v. l. supscr. g* blena GLK 12 Quintiliano] g quintiliano AG cintilliano K Quint. inst. or. l 4, 15 institutionum libro GLK quoque *add. d* 14 ut om. RAH 15 de n. iterum. *inacr. AD* Quot litteris aspiratio praeponi subponiue potest L Aspiratio quoque ante Adh omnes uocales GLK possunt

autem] uero K 16 p. t. GLK herenius HL 17 heros A haeros L hiems] r hiemps RA chremes ex cheremes *corr. R* 18 thrasso GLK Philippus] g philipus G philosophus K phirrus GLK pirrhus g *exemptis ab habeo usque ad Hylas suo loco omisit* ut chremes thraso philippus pirrhus. Item in uocalibus ut habeo herennius^{heros} hiemps homo humus. Ideo D Item — humus *del., in marg.* heros hiemps homo hilas *add. d* autem om. GL extrinsecus] extrin A ascribitur] i adscribitur RD ascribitur L 19 minimum L autem om. K plurimum sonet GLK 20 enim *add. l* sonat cum ipsa secum postponitur GLK sese] v. l. uel secum *add. rd*

p. 548 P.

p. 23—25 K.

quam cum antepositur, quod vocalibus accidens esse videtur, nec, si tollatur ea, perit etiam vis significationis, ut si dicam 'Erennius' | absque aspiratione, quamvis vitium videar facere, intellectus tamen permanet. consonantibus autem sic cohaeret, ut eiusdem penitus substantiae sit, ut, si auferatur, significationis vim minuat prorsus, ut si dicam 'Cremes' pro 'Chremes'. unde hac considerata ratione Graecorum doctissimi singulas fecerunt eas quoque literas, quippe pro τϑ, pro πϑ, pro χϑ scribentes. nos autem antiquam scripturam servavimus. in Latinis tamen dictionibus nos quoque pro ph coepimus scribere, ut 'filius', 'fama', 'fuga', nisi quod, ut supra docuimus, est aliqua in pronuntiatione eius litterae differentia cum sono ph.

ϑ autem ideo non est translatum ab illis in aliam figuram, quod nec sic cohaeret huic quomodo mutis nec, si tollatur, minuit significationem. quamvis enim subtracta aspiratione dicam 'retor', 'Pyrrus', intellectus integer manet, non aliter quam si antecedens vocalibus auferatur, unde ostenditur ex hoc quoque aliqua esse cognatio r litterae cum vocalibus. ex quo quidam dubitaverunt, utrum praeponi debeat huic aspiratio an subiungi. unde Aeolis loco, ut diximus, aspirationis digamma ponentes in dictionibus ab ϑ incipientibus, solent loco digamma β scribere, iudicantes debere praeponi digamma quasi vocali: sed rursus quasi consonanti digamma in eadem syllaba praepone re recusantes, commutabant id in β, 'βεήτωρ', 'βεόδος' dicentes. sed apud Graecos haec littera, id est ϑ, multis modis fungitur loco vocalis, ut in declinatione nominum in ϑα et in α pyram desinentium, quae similiter a servant per obliquos casus, ut 'ῥαα', 'ῥαας', 'σοφία σοφίας', apud Latinos autem non adeo.

(Quaeritur, cur in 'vah', 'ah' post vocales ponitur aspiratio, et dici-

1 accedens GL 2 ea om. H Erenius L absque] sine K 3 permanet integer. l permanet intiger. K 4 eiusdem] l ex corr. huiusdem G substantiae A 5 pro Chremes H 7 quippe pro th ϑ pro ph ϑ pro ch χ D et in littera r τη AH πη AH κη A κ. η. H 8 antiquam add. k servamus GLK dictionibus om. K in marg. add. k dictionibus uel nothis GL 9 cepimus AD ut filius] r filius RA 10 fuga] fur K supra dixi-

litterae
mus HGK huius G eius differentia F cum ph. huius etiam ostendit ipsius palati pulsus et linguae et labiorum .F. cum sono P. H. A 11 differentia .F.

cum H differentia cum G differentia hoc autem ostendit etiam ipsius palati pulsus et linguae et labiorum .f. cum sono ph. D eadem ab hoc. — f in marg. inf. posuit l

12 ϑ] rh RD R. H. AH 13 mutis L 14 retor (add. k) K pirrus DK phirrus GL 15 integer GK manet integer D auferatur aspiratio D 16 ex hoc quoque om. K esse aliqua D r] ϑ K 17 an subiungi huic aspiratio D aspirationi A subiungi] g subiungi G 18 Aeolis] r aeoles R. rel. ut diximus loco H digammā A digammae GKL 19 ϑ] R. RADH b. AK

20 rur^{us} L 21 recusantes KL commutabant] d commutabant DGK commodabant K b. ut AHK βεήτωρ βεόδος] α brethor brodos RDK breter brodos AH brodos breter GL 22 R. RADH 23 fungitur] g fungitur G ut est in GLK in ϑα et in α] α in ra et in a RDHGK in RA. et in .A. A in ra uel in a L 24 disinentium G obliquos] g oblicos G casus om. K 25 σοφία σοφίας D copia copias L non. ideo quaeritur L 26 uah nah ah GLK (ah ex

p. 548. 49 P.

p. 25. 26 K.

mus, quod apocopa facta est extremae vocalis, cui praeponebatur aspiratio; nam perfecta 'vaha', 'aha' sunt. ideo autem abscisione facta extremae vocalis || tamen aspiratio mansit ex superiore pendens vocali, quia suum est interiectionis voce abscondita proferri. itaque pars absconditae extremitatis videtur congrue interiectionis naturali prolatione remansisse: nec mirum, cum in Syrorum Aegyptiorumque dictionibus soleant etiam in fine aspirari vocales, — interiectionum autem pleraeque communes sunt naturaliter omnium gentium voces.)

- 26 Inter c sine aspiratione et cum aspiratione est g, inter t quoque et th est d et inter p et ph sive f est b. sunt igitur hae tres, hoc est b g 10 d, mediae, quae nec penitus carent aspiratione nec eam plenam possident. hoc autem ostendit etiam ipsius palati pulsus et linguae vel laborum consimilis quidem in ternis, in p et ph vel f et b et rursus in c et ch et g, similiter in t et th et d. sed in levibus exterior fit pulsus, in asperis interior, in | mediis inter utrumque supra dictorum locum, quod facile dinoscitur, si attendamus in supra dictis motibus ora mirabili naturae lege modulantibus voces. tanta autem est cognatio earum, quod invicem inveniuntur pro se positae in quibusdam dictionibus, ut 'ambo' pro 'ἄμφω', 'buxus' pro 'πύξος' et 'publicus' pro 'puplicus', 'triumphus' pro 'θρῑμβος', 'gubernator' 'κυβερνήτης', 'gobio' 'κωβίος', 'Caere' ἀπὸ τοῦ 20

ach corr. K) 1 apocope K apogope G apagope L 2 uaha naha aha GL uaha naha acha K sunt om. GL extremae facta L extrema G uocalis cui pre- tamen aspiratio ponebatur aspiratio mansit R corr. pr. m. 4 proferri abscondita L abscondita*(e) L

5 congruae G interiectionis] r interieccionis R in interiectionis HL in interiectionis G prolatione D. an prolationi? 6 syrorum R sirorum DGL aegyptiorumque G dictionibus] r dicionibus R 7 interiectionum] r interieccionum R pleraeque]

r plereque a pleraque K plerumque RA sunt om. L 9 DE COGNATIONE CONSONANTIVM INTER SE inscr. AD et c cum G 10' th, d, HGL et ante inter om. GLK p et om. H tres om. H dg K 11 maediae R poenitus H carent penitus D aspiratione in litura H 12 ipsius om. KL palathi GL et labiorum KL consimilis est GL 13 in ternis in] in ternis g internis K inter L et ni f. G internis in ph H in p] cognatio inter p D inter p A uel] et D

in c] g inter c DGL in c et ch] in ch H 14 in t] g inter t DGL

in t et th] in th H 15 ntrunque L denoscitur G dignoscitur A 16 si ex sed corr. a attendamus RG modulantibus G modulantibus K modulantia H edd. nisi quod modulentia 3 17 uoces in marg. r 18 per se K possitae G amfo GKL 19 πυξος AK πινος H puplicus pro puplicus (φ in litura) K pro puplicos D et pro v. l. in marg. g pro πυβαίκος G pro πυβαίκος L pro πυβαίκοις H pro πούπλιος edd., nisi quod lac. Gr. voc. reliquit 1, pro πούπλιος 3: 'erträglichster wäre nenigstens Publicius pro Πουπλίος' Schneiderus Elementarlehre I 225

τ ριαμβος D treambos K τρῑμβος G θρῑμβος L 20 κυβερνήτης R κυβερνήτης A pro κυβερνήτης in litura l pro κυβερνατός G pro κυβερνατός K puni-

ceus φωενκεως porpureū πυρφυρῶν gubernator pro κυβερνήτης gobio pro κωβίος

cera απω r του χαρη deus εως D κωβος RA κοβιος H pro κοβιος G pro κοβιος K pro κοβιος L caera KL coera G απο ου χαρη R χαρη K et in litura l

p. 549. 50 P.

p. 26. 27 K.

‘*χαίρε*’, ‘puniceus’ ‘*φοινίκεος*’, ‘deus’ ‘*θεός*’, ‘purpureum’ ‘*πορφύρεον*’.

Hoc quoque observandum est, quod ad comparisonem aliarum consonantium, quae solent mutari vel abici per casus, immutabiles sunt apud nos tres, l n r: per omnes enim casus eadem permanent, ut ‘sal salis’, ‘flumen fluminis’, ‘Caesar Caesaris’. t quoque et c, quamvis in tribus solis inveniantur nominibus, quae possunt declinari, hoc idem servant, ut ‘caput capitis’ et ab eo composita ‘sinciput sincipitis’, ‘occiput occipitis’, ‘altec allecis’, ‘lac lactis’, in quo etiam t additur. quare a quibusdam non irrationabiliter nominativus ‘hoc lacte’ prolatus invenitur. reliquae vero consonantes mutantur vel abiciuntur: d, ut ‘aliquid alicuius’; m, ‘templum templi’, ‘Pelium Pelii’; s, ‘magnus magni’; x, ‘rex regis’, ‘nix nivis’.

In verborum quoque praeteritis perfectis solent omnes || modo mutari modo manere, | exceptis l p s x. hae enim numquam mutantur, ut ‘habeo habui’, ‘iubeo iussi’, ‘compesco compescui’, ‘dico dixi’, ‘ascendo ascendi’, ‘laedo laesi’, ‘lego legi’, ‘pingo pinxi’, ‘demo dempsi’, ‘premo pressi’, ‘moneo monui’, ‘sino sivi’, ‘nequeo nequivi’, ‘torqueo torsi’, ‘dissero disserui’, ‘uro ussi’, ‘verto verti’, ‘flecto flexi’. illae autem quattuor, ut supra diximus, numquam mutantur in praeterito perfecto: l, ‘caelo caelavi’, ‘doleo dolui’, ‘volo volui’, ‘mollio mollivi’; p, ‘turpo turpavi’, ‘stupeo stupui’, ‘scalpo scalpsi’, ‘lippio lippivi’; s, ‘quasso quassavi’, ‘censeo censui’, ‘arcesso arcessivi’; x, ‘nexo nexui’, ‘texo texui’.

1 ΦΟΙΝΙΚΕΟΣ R ΦΗΝΕΚΕΟΣ A ΦΕΝΙΚΕΟΣ H pro ΦΟΝΙΚΕΟΣ GL *θεως ex θεως n. f. effectum in G* πορφυρεum pro πορφύρων G πορφύρεον RH pro πορφυρεον L
3 DE CONSONANTIBVS QVÆ MUTANTVR VEL NON IN NOMINIBVS *inscr.* A DE CONSONANTIBVS QVÆ MUTANTVR (MOTANTVR D) IN NOMINIBVS ET QVÆ (QVÆ L) NON. DL est om. H comparisonem D 4 motari GK motari D abici G abici LK immutabiles Ad immutabiles D immutabiles GL sunt ut apud AD aput H 5 casus enim H eadem] dk eadem DGK remanent GL 7 inveniuntur K nominibus inveniuntur D possent R posunt LK ut om. HL 8 composita D ut sinciput. (sinciput k) tis K 9 hal-lec H alec alecis R hallec hallecis D hallec.is K *aspir. not. utrubique add. g* t add. k t additur lact. D a add. dh 10 irrationabiliter RADK irrationabiliter H

11 abiciuntur uel motantur D abiciuntur uel mutantur H uel motantur uel abiciuntur G uel abiciuntur uel motantur K m ut templum DHGLK 12 poelium poelii L s ut magnus DHK r x ut rex DK 14 ante In verborum *inscr.* DE CONSONANTIBVS QVÆ (QVÆ A) MUTANTVR (MOTANTVR D) IN VERBIS ET QVÆ NON. (ET QVÆ NON om. A) ADL motari DGK 15 exceptis quattuor l AD nunquam GLK

matantur R motantur et sic fere constanter DGK 16 iussi] k iusi LK compesco compescui] k compisco compiscui GLK concpesui H 17 demsi H

praemo RA 18 minui D munui H 19 desero deserui GLK usi L flexo D 20 nunquam GLK l ut caelo DHGLK ut celo. celani A 21 doleo dolui] r deleo dolauui R 22 stupui L lippio lippivi] r lipio lipiui RAL quaso quassavi L 23 censui H arcesso D

28 Vocales quoque in eisdem perfectis, quae in principalibus syllabis inveniuntur verborum, modo ex correptis producuntur, modo mutantur in alias vocales, modo manent eadem. producuntur plerumque omnes, ut 'faveo fāvi', 'caveo cāvi', 'sedeo sēdi', 'lego lēgi', 'video vidi', 'moveo mōvi', 'foveo fōvi', 'fugio fūgi'.

Mutantur a et e: a quidem in e modo productam modo correptam; productam, ut 'ago ēgi', 'capio cēpi', 'facio fēci', 'frango frēgi'; correptam, 'tango tēgi', 'cado cēcidi', 'parco pēperci'. e vero transit in i, ut 'eo' 'ivi' vel 'ii' - Solinus in collectaneis vel polyhistore: Tati^us in arce, ubi nunc aedes est Iunonis Monetae, qui anno 10 quinto quam ingressus urbem fuerat, a Laurentibus interemptus est, septima et vicensima Olym^{pi}ade hominem exivit, 29 'queo' 'quivi' vel 'quii'. haec eadem vocalis paenultima in verbis secundae coniugationis saepe mutatur in u, ut 'doceo docui', 'moneo monui', 'doleo dolui'. quod similiter est quando in tertia vel quarta coniugatione pa- 15 titur i, ut 'rapio rapui', 'aperio aperui'.

U et o manent in principalibus syllabis positae immutabiles, temporum quoque in quibusdam, ut 'ruo rui', 'domo domui', 'doceo docui'.

Hoc quoque observandum est, quod numquam in supra dicto tempore potest geminari nec in principio nec in fine syllaba, nisi quae a muta in- 20 cipit, ut 'tondeo totondi', 'pendeo' vel 'pendo' 'pependi', 'disco didici', 'posco poposci', 'tundo tutudi', 'pedo pepedi', 'tango tetigi', 'caedo cecidi', 'cado cecidi', 'pello || pepuli', 'fallo fefelli', 'prodo prodidi', 'vendo vendidi', ex quo etiam apparet, vim magis mutae obtinere, a qua inci- piens geminata est syllaba.

25

1 DE VOCALIBVS QVAE (QVE A) MUTANTVR (MUTANTVR D) IN PRINCIPIO ET QVAE NON (VEL NON A) AD De uocalibus quae in pto ex correptis producuntur uel mutantur uel manent immobiles L isdem A hisdem HGKL 3 manent Eadem producuntur H eadem] g eadem GKL plerumque L 4 moneo moni (monui h) H 5 fugio fugi foueo foui K 6 post fugi inscr. DE A ET E AD Mutantur a et e om. A Mutatur (Motatur G) a quidem (a et e om.) GL 7 egi R caepi RD faeci R fregi et correptam D 8 ut tango K post peperci inscr. DE E AD 9 solinius K Solin. polyhist. I § 21 cf. lib. X § 50 collectaneis Rr in polyistore R in del. r polyhystore H

polihystores Tacius A polyistore Statius K polihistorae tati^us D poystorae, statius G polystorae statius L 10 aedis] h aedis H edis A 11 ingressus G 12 uicesima rd uigesima D uicissima KL uicissima G olimpiade KL olympiade D olimpiadae G olimpiade gl 13 uel quiⁱ D penultima l penultima G penultima L et sic fere constanter GL 14 minui D 15 tertia et quarta K 17 DE U ET O. inscr. A DE O ET V. D O et u D immutabiles AH inmotabiles D 18 quibusdam sunt ut G

19 QVIBVS CONSONANTIBVS VERBA QVE SYLL. GEMINANT INCIPIANT A DE CONSONANTIBVS A QVIBVS VERBA QVAE SYLLABAM (sillabam L) GEMINANT INCIPIVNT DL nunquam G 20 ad utrumque^o nec in marg. af. neq. add. r muta] g mutia et sic saepissime GLK

21 pendo pependi uel pendo H 22 tutudi] r tutundi RH caedo cecidi post fefelli collocat H 23 caedo cecidi GL cado cecidi caedo cecidi K cado cecidi om. GL cano cecini post cecidi add. d 24 magis uim L optinere GL

p. 551 P.

p. 28. 29 K.

S ante mutam posita inveniuntur duo, quae geminant syllabam, 'sto VI 30 steti', 'spondeo spopondi'. antiquissimi etiam 'scindo' 'scicidi' dicebant, quod iuniores 'scidi' dixerunt, ut in praeterito perfecto verbi ostendimus. nec sine ratione ante mutas invenitur geminatum, cum s amittit vim suam plerumque sic posita ante mutam; unde nec in secunda syllaba repetitur.

M quoque geminatur - 'mordeo momordi' -, quae loco mutae in multis fungitur: nam et ante n posita communem facit syllabam, ut 'Ramnes Ramnetis', sicut 'Chremes Chremetis', - iambica enim sunt, quae sic declinantur, quod Callimachi quoque auctoritate confirmatur in *Ἀλτλοῖς*, sicut iam supra dictum est, hoc versu:

Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος, ὃδε συναινώ -

et numquam tamen eadem m ante se natura longam [vocalem] patitur in eadem syllaba esse, ut 'illām', 'artēm', 'puppīm', 'illām', 'rēm', 'spēm', 'diēm', cum aliae omnes semivocales hoc habent, ut 'Maecenās', 'Paeān', 'sōl', 'pāx', 'pār'. praeterea sola haec semivocalis post s ponitur, quod mutarum est, ut 'Smyrna', 'smaragdus', et ante liquidam, ut 'Samnis', et quod ante s posita in finali syllaba [nominis] more mutae interposita i facit genetivum, 'hiems hiemis', velut 'inops inopis', 'caelebs caelibus'.

Apparet igitur, quod elementorum alia sunt eiusdem generis, ut vocales et consonantes, alia eiusdem speciei, ut in vocalibus breves et longae et in consonantibus simplices et duplices, quae habent aspirationem et quae non habent et earum mediae. aliae vero sibi sunt affines per com-

1 DE .s. *inscr. AD* 2 Atiquissimi *A* scicidi *ex* scidi *effecit* *g* 3 ut] quod *GLK* 4 ratione* (*s* ni *f.*) *D* ratione *s* posita ante mutam in *litura* et *ad marg. g* ante mutas *s* posita invenitur geminatum (*ex* geminata *ni f. corr.*) *K* geminatum]

del. r geminatio in *litura* *g* amittit *G* amittit *L* 5 plerumque (plerumque *GL*) sic posita ante mutam uim suam *GLK* 6 repetitur] inuenitur *GL* 7 DE VOCALIBVS MUTATIS. DE M. *inscr. A* DE M. *D* ut mordeo *GLK* 8 n. m. posita *GL*

syllabam facit *DGLK* 9 declinatur *K* 10 Callimachi] *r* callimachi *R* tallimachi *K* *INATHC L* *AITIOC K* *AITHC G* aetiois *AH* aeticis *d* haeticis *ni f. D* aetiois *R* 11 sicuti *ex corr. h* iam *om. AG* v. § 11 12 TOC MENO. MNHCAP. KWOCCE. ΦΕΥΕΝΟCΜΩΛΖCΦΕΡΙΝΟ *G* post MNHCAPXE *lac. reliquit H* TOC *DL* MNHCAPXEIOC (*all. i ex corr. l*) *L* MNHCAPXEIOC *K* ZENOC *Al* ZENO *K* WAE *A* ras. in *L* CYNAINO *K* et *ex corr. l* CYNAINW *R* CYNAYNW *D* 13 nunquam *GLK* longam uocalem] *h* longam *H* litteram longam (longuam *LK*) *GLK* 14 illam illam *D*

pupim *GLK* pumpim *H* illum] fructum *D* illum fluctum *cod. Vind.* CCCXLVII fluctum *plerique codd. Krehlii* rem spem rem diem *A* 15 om̄semivocales *H* ut sol pean par mecenās pax *D* micenas *G* 16 haec sola *LK* 17 smirna *DK* smaragdus] *k* smaragdus *D* smragdus *L* smargdas *K* scamnis *H* 18 mutae more in finali syllaba nominis *L* nominis *del. r* mutae more *G* interposita *G* 19 genitiuum *RGLK* ut hiems *G* hiems] *r* hiemps *R* uelut *R* ueluti *Ar* uelut est *GLK*

caelebs *ex* caelaebis *corr. G* caeleps caelebis *H* caelebis *L* celebis *RD*

20 DE VARIETATE (VARIETATE *D*) LITTERARVM *inscr. AD* Apparet *G* elementorum *ex* elementorum *corr. G* elementorum *LK* ut et uocales et (*prius* et in *litura* *G*) *GL* 21 longae *GLK* 22 semplesces *A* semplesces *a* et duplices et *D* 23 Alia *D* Alie *d* sunt sibi *DH* affines *DH*

p. 561. 52 P.

p. 29. 30 K.

mutationem, id est quod invicem pro se | positae inveniuntur, ut breves et longae, quae habent aspirationem et quae carent ea, aliae autem per coniugationem vel cognationem, ut b p f nec non g c cum aspiratione vel sine ea, x quoque duplex, similiter d et t cum aspiratione sive sine ea et cum his z duplex, unde saepe d scribentes Latini hanc exprimentur sono, ut 'meridies', 'hodie'; || antiquissimi quoque 'Medentius' dicebant pro 'Mezentius'. quin etiam s simplex habet aliquam cum supra dictis cognationem, unde saepe pro z eam solemus geminatam ponere, ut 'patrisso' pro 'πατριζω', 'pytisso' pro 'πυτιζω', 'massa' pro 'μάξα', et Doris 'τύ' pro 'σύ', unde nos quoque 'tu' pro 'σύ' et 'te' pro 'σί', 10 Attici autem 'θάλαττα' pro 'θάλασσα' et 'Θρηττα' pro 'Θρησσα' et 'ήττον' pro 'ήσσον' et 'ξύμμαχος' pro 'σύμμαχος', Romani etiam 'Aiax' pro 'Αἶας'.

- 32 In vocalibus quoque sunt affines e correpta sive producta cum ei diphthongo, qua veteres Latini utebantur ubique loco i longae: nunc autem 15 contra pro ea i longam ponimus vel e productam, ut 'Neīλος Nilus', 'Καλλιόπεια Calliopēa' ('χορεία chorea', e paenultima modo correpta modo

2 longuae GLK quarent D post ea: DE COGNATIONE CONSONANTIVM INTER SE ITERVM. uel coniunctionem
(inert. D) inscr. ADL autem] uero G 3 coniugationem D coniunctionem GK uel] nel per GL et per K post cognationem add. cognatae (cognate A) literae pro (et pro D) se iuicem positae AD b f et p cum aspiratione aut sine ea D g et c D 4 uel] siue ADHLK siue] uel DHG et K 5 hanc z litteram exprimunt Dd
6 antiquissimi] d Antiqui D 7 medentius ex medientius corr. RDG medientius H de s. inscr. D semplex G 8 geminatam solemus G pouere] proferre
LK 9 πατρίζω GL πατριζω A πτρίζω H πατριζω K patro+zw (w) R patrizo Dh
pitisso DL petisso G patisso K PYTYCCW pro PYTYZW H PITIZO A PHITIZO
L PETIZO G PATYZW K PYTIZO D pro maza RDH 10 dōres TYI pro CYI (ultra-
que i erasa) L dori D doris H doresti (in doristi corr.) pro cy (ty m. pr. add. ut legendum esse conicius: δωριστὶ 'τύ') Rr TYI pro CY A TYI pro CYI (CYI sup. lituram) G i pro s ponunt ty pro cy (partim in lit. et ad mg. h) H tu pro coy r TY pro CY RH tu pro su K pro se RADHGK 11 Attici] Antiqui AGL autem pro G ΘΒΑΤΤΑ G ΘΒΑΛΑΤΤΑ H ΤΒΑΒΒΑ D ΘΒΑΛΒΒΑ H et om. L ΘΗΡΕΤΤΑ pro ΘΕΡΕΤΤΑ R ΘΕΡΕΤΤΑ pro ΘΗΡΕΤΤΑ A ΘΗΡΕΤΤΑ pro ΘΕΡΕΤΤΑ H ΘΡΕΤΤΑ pro ΘΡΕΤΤΑ D ΘΡΕΤΤΑ pro ΘΡΕΤΤΑ K ΘΡΑΤΤΑ pro ΘΡΑΤΤΑ ex corr. l pro ΤΡΕΤΤΑ G et ΗΤΤΩΝ pro ΗΣΣΩΝ om. H ΗΤΤΩΝ R ΕΤΤΩΝ DK 12 ΕCΘΩΝ AG ΗCΘΩΝ K ΖΥΜΜΑΧΟΣ AG ΖΥΜΜΑΧΟΣ D ΖΥΜΜΑΧΟΣ H CΥΜΜΑΧΟΣ A CΥΜΜΑΧΟΣ D CΙΜΜΑΧΟΣ H etiam] quoque etiam G autem K 13 Αἶας 14 de vocalibus mutatis (mutatis D) inscr. AD Et in K affines RD siue] uel D 15 dyptougon R dyptougo D Lr dyptogo H diptongo AGK longuae GLK et sic saepe in his codd. autem] etiam GK 16 ΝΗΛΩC R neilos K ΝΗΛΩC D ΝΗΛΩC H 17 ΚΑΛΛΙΟΠΕΙΑ I ΚΡΑΙΟΠΕΙΑ GLK ΚΑΛΥΟΠΕΙΑ H i in y mut. h kalliopeia D kalliopeia d Calliopea] i caliopea GLK kalliopea D kaliopea d ΚΑΛΛΙΟΠΕΙΑ R ΚΑΛΙΟΠΗΑ X CH
(i in y mut. h) H ΧΟΡΕΙΑ, CEORPEA. Rr CHORIA. CHOREA A CHOPEIA (i in y mut. h) CHORPEA H CHORPEIA CHORPEA K CHORPEIA CEORPEA G χορεία L e om. G producta

p. 532. 53 P.

p. 30—32 K.

producta); o brevis sive longa cum u, ut 'bōs' pro 'βοῦς', 'ebur', 'robur' pro 'ebōr', 'robōr' et 'platanus' pro 'πλάτανος'; a quoque cum e et i, 'arceo coerceo', 'facio inficio', nec non aliae cum aliis. et quia frequenter hae in omnibus paene literis mutationes | non solum per casus vel tempora, sed etiam per figurarum compositiones vel derivationes et translationes a Graeco in Latinum fieri solent, necessarium est ponere earum exempla.

A correpta convertitur in productam, 'fāveo fāvi', in e correptam 'pārco pepērci', 'ārmatus inērmis', productam, 'fācio fēci', 'cāpio cēpi',
10 producta quoque a in e productam invenitur, 'hālitus anhēlitus'; in i correptam 'amicus inīmicus'; in o etiam, 'μάμαρον marmor'; in u, 'salsus insulsus', 'ara arula'.

E correpta transit in productam, 'lēgo lēgi'; in a, 'sōror satus', 'rēor ratus'; in i, 'monēo monitus', 'lēgo diligo'; in o, 'tēgo toga':
15 antiqui quoque 'amplocti' pro 'amplēcti' dicebant et 'animum advorti' pro 'animum advērti'; in u, 'tēgo tugurium': et apud antiquissimos, quotienscumque nd sequuntur in his, quae a tertia coniugatione nascuntur, loco ē u scriptum invenimus, ut 'faciundum', 'legundum', 'dicundum', 'vertundum' pro 'faciēndum', 'legēndum', 'dicēndum', 'vertēndum'.

20 I transit in a, ut 'genus generis generatim', 'paulus pauli || paulatim'; 33 in e, 'fortis forte', 'sapiens sapientis sapienter'; in o, 'patris' 'patronus' et 'patro' verbum, 'olli' pro 'illi', 'saxi saxosus'; in u, 'carnis carnufex' antiqui pro 'carnifex', ut 'lubens' pro 'libens' et 'pessumus' pro 'pessimus'. sciendum tamen est, quod pleraque nomina, quae cum ver-
25 bis sive participiis componuntur, vel nominativi mutant extremam syllabam in i correptam, - ut 'arma armīpotens', 'homo homīcida', 'cornu cornīger', 'stella stellīger', 'arcus arcītenens', 'fatum fatīdicus', 'aurum au-

modo correpta G 1 siue] uel D byc GL bys R boys ADrl ebur pro ebor
robur pro robor K 2 πλάτανος] r πλατανος R platanos K platanos L DE
A. inscr. D 3 ut arceo A allis A alliis a 4 paene] sepe K fere k 5
uel per tempora DGL etiam — translationes a D om., add. d figurarum] singu-
larum A compositiones H diriuationes ADGKr 6 ponere ex perconere corr.
R earum ponere K 8 DE A. inscr. A DE VOCALIBVS MVTATIS D De mutatione vo-
calis L ut faueo DGLK 9 ut parco LK inermis, in productam D ut facio K
post cepi collocat in i correptam amicus inimicus D ord. restituit d 10
quoque a in] d quoque in DGL e om. D add. d ut halitus G anhelitus] gh
hanelitus GH 11 μάμαρον] marmaron R ut μαρμαρων K ut salsus K 13 DE
E. inscr. AD E om. D add. d transit ex transiit corr. G ut lego DGL a corre-
ptam seror DLh sero K 14 deligo GLK 15 animaduerti A et k in litura
16 animaduerti ADK tugorium K tugorium ex tugorrium corr. G antiquos
K quotienscumque GLK quotiescumque A 17 nd] r DN RAH secuntur RAH
sequuntur K seqūr G 19 pro faciendum legendum dicendum uertendum om. A
20 DE I. inscr. AD ut om. GL paulatim] r paullatim R 21 sapiens om. L
sapientis add. r o ut pater patris D 22 et om. L oli R 23 ut] et GL
pessumus ex pessimus corr. D 24 excidit quaternio, ut omnia inde a sciendum
usque ad terminatur in media lib. II § 11 om. D DE NOMINVM VLTIMA VOCALI MVTATA
IN I CORREPTAM A Quod nomina cum uerbis siue participiis composita mutant extre-
mam syllabam nominatiui in i correptam uel genitiui L est tamen GK seu K
25 componuntur H 26 ut om. GL

p. 553. 84 P.

p. 32—34 K.

rīfex', 'causa causīdicus', 'luctus luctīficus', 'cornu cornīcen', 'tuba tubīcen', 'fides fidīcen' ('tibia' 'tibīcen' pro 'tibīcen': 'tibia' enim a in i debuit mutare, ut supra dictum est, unde pro duabus i brevibus una longa facta est, quod in alia huiuscemodi compositione non inuenies), 'vulnus vulnīficus', 'magnus magnīficus', 'amplus amplīficus', 'fructus fructīfex', 'opus opīfex', - vel genetivi, ut 'vir viri virīpotens', 'par paris parrīcida', quod vel a 'pari' componitur vel, ut alii, a 'patre': ergo si est a 'pari', r euphoniae causa additur, sin | a 'patre', t in r convertitur; quibusdam tamen a 'parente' videtur esse compositum et pro 'parentīcida' per syncopam et commutationem t in r factum 'parrīcida'. 'lux' 10 quoque 'lucis lucīfex', 'flos floris florīfex', 'sacer sacri sacrīficus', 'frater 34 fratris fratricīda', 'soror sororis sororīcida', 'ars artis artīfex'. pauca sunt, quae hanc non servant regulam, ut 'auceps', aves capiens, 'menceps', mente captus, 'augustus' et similia et quae ex duobus nominativis componuntur. sed ea, cum de figuris dicemus, latius tractabimus. 15

O aliquot Italiae civitates teste Plinio non habebant, sed loco eius ponebant u, et maxime Umbri et Tuscī. transit o in a, ut 'creo creavi'; in e, 'tutor tutela', 'bonus bene', 'γόνυ genu', 'πός pes', antiqui 'compes' pro 'compos', in quo Aeolis sequimur: illi | enim 'ἐδόντα' pro 'ὀδόντα' dicunt. convertitur o etiam in i, 'virgo virginis'; in u, 'tremo 20 tremui', 'huc illuc' pro 'hoc et illoc' - Virgilius in VIII:

Hoc tunc ignipol||tens caelo descendit ab alto -
et pleraque, quae apud Graecos nominativum in os terminant, o in u convertunt apud nos, ut 'Κῦρος Cyrus', 'σπονδεῖος spondeus', 'Κύπρος Cy- 35 prus', 'πέλαγος pelagus'. multa praeterea vetustissimi etiam in principa- 25 libus mutabant syllabis, 'gungrum' pro 'gongrum', 'cunchin' pro 'con-

1 lutificus H 2 fides Rh fides fidicen om. ADGL post fidicen (post tubicen in ADGL): fides (fides fidicen sed fidicen expunct. L), cuius singulare fides est (est om. GK), unde et (et om. L) diminutivum (deminutivum L minutivum A) fidicula, fidicen (fidicen in litura K) add. codd. 3 i om. G 4 compositione huiuscemodi L compositione huiusquemodi G 6 DE VOCALI GENETIVI. inscr. A genitivi h. l. codd. cum A 9 tamen om. K videtur a parente GL 10 sincopam RH sinacopem K sinagocopam G et per commutationem L et per commutationem G 11 quoque om. GL 13 non servant hanc K non servant ex conservant corr. A serviant G aus GK menceps] R m. tert. (non r) h mens mentis RH Augustus auctus (m. tert.)

14 auctus (del. m. tert.) augustus R auctus augustus A augur ante augustus in litura h augustus om. G 15 componunt H tractabimus] l tractemus GL 16 DE o. inscr. A aliquot] r aliquod R ciuitataytes K Plinio] g plineo G Plin. de dub. serm. fr. IV ap. Lerschium Sprachphilos. der Alten t. II p. 180 sed in loco GL 17 o] R om. rell. 18 e ut tutor GLK tutela] g utella G ronu L roni R ronu G πός] πωc K pos GL cumpes A 19 Aeolis] r aeoles Rh coles GLK ἐδόντα pro ὀδόντα] 2 cf. Greg. Cor. p. 597 ed. Schaef. ibique Boissonad. p. 598 Ahrenstam de dial. Aeol. p. 80 odunta pro edunta H odunta pro acdunta R odonte pro odonto L odonte pro odonto GK (pro edonto k) odunta edunta (ex edonta corr.) A pro ex utraque parte lac. Gr. voc. relicta 1 20 O conuertitur AHL o om. GK 21 et om. GLK Verg. Aen. VIII 423 22 tunc hoc GLK huc tum Pal. descendit GK 23 nominativum A 24 κύρος G syroc L cirus GK syrus L κύρος in cyrus corr. R κύροναιος H κύρος cyrus A cyprus cypus G cypus KD 26 syllabis motabant K cungrum GL

p. 564 P.

p. 34. 35 K.

chain', 'huminem' pro 'hominem' proferentes, 'funtēs' pro 'fontes', 'frundes' pro 'frondes', unde Lucretius in libro primo:

Angustoque fretu rapidum mare dividit undis,
pro 'fretu'; idem in tertio:

Atque ea nimirum quaecumque Acherunte profundo,
pro 'Acheronte'; in eodem:

Nec Tityon volucres ineunt Acherunte iacentem,
quae tamen a iunioribus repudiata sunt, quasi rustico more dicta.

U quoque multis Italiae populis in usu non erat, sed e contrario o, unde Romanorum quoque vetustissimi in multis dictionibus loco eius o posuisse inveniuntur, 'poblicum' pro 'publicum', quod testatur Papirianus de orthographia, 'polchrum' pro 'pulchrum', 'colpam' pro 'culpam' dicentes et 'Hercolem' pro 'Herculem'. et maxime digamma antecedente hoc faciebant, ut 'servos' pro 'servus', 'volgus' pro 'vulgus', 'Davos' pro 'Davus'. Transit u in a, 'veredus veredarius'; in e, 'pondus ponde-
ris', 'deierat' 'peierat' pro 'deiurat' 'peiurat', 'labrum labellum', 'sacrum sacellum', antiqui 'auger' et 'augeratus' pro 'augur' et 'auguratus' dicebant; in i, ut 'cornu cornicen', 'arcus arcitenens', 'fluctus fluctivagus', 'currus' vel 'cursus' 'curriculus' vel 'curriculum'; in o, 'nemus nemoris', 'ebur eboris', 'robur roboris'. ponitur haec eadem litera in Graecis nominibus modo loco ou diphthongi, ut 'Musa' pro 'Μοῦσα', modo pro o correpta, ut 'Homerus' pro 'Ὅμηρος', pro eadem producta, ut 'fur' pro 'φῶρ', sicut e contrario pro 'βοῦς' 'bōs', modo pro u longa, ut 'μῦς mus', modo pro correpta, 'πορφύρα purpura'. in plerisque tamen Aeolis secuti hoc facimus: illi enim 'θουγάτηρ' dicunt pro

congam A congruum K gonger scribitur etiam ap. Plin. nat. hist. XXXII 11. 53. 148 et in cod. Char. p. 12. 65 P. cf. infra lib. VI § 33 2 lucretius A Lucret. I 720 Lachm. primo libro K 4 Lucret. III 978 5 ne mirum GL quaecumque GK acherunte pro acheronte profundo K pro acheronte profundo. Idem in H

6 Lucret. III 984 7 tizon G tytyon K acherunta G et ex corr. L 9 DE v. inscr. A populis om. GL add. l populus add. g e om. K sup. lin. add. k ex L e contrio A o add. g 10 dictionibus r dictionibus R 11 poplicum pro puplicum G paperianus G Papirianus de orthographia] cf. Osannum ad Apulei. de orthogr. p. 30 sq.: in Cassiodori ex Papiriano excerptis p. 2290 sqq. P. haec non leguntur 12 orthographia AGLK polcrum pro pulcrum GL 13 ercolem pro erculem AH 14 ut om. GLK 15 transit ex transiit corr. G u R om. rel. ueraedus H ueraedus ueraedarius (ae utrobique in e corr.) R pundus panderis L 16 degerat pegerat A 19 cursus uel currus GHk (uel currus om. K) uel

curriculum om. GL add. g slue curriculum add. l 20 ebor R 21 ou] y G uel oy in mg. g dytongo in dyptongi corr. R diptongo A moysa musa K pro Μοῦσα] om. EGL pro moysa Rgl 22 humerus K omeros pro omeros G pro Ὅμηρος om. RHK add. k pro homeros ALr 23 pro om. AH post βοῦς in mg. add. h βοῦς pro bos R byc pro bos G uel pro βοῦς bos g βοῦς pro bos L pro βοῦς bos l 24 ut ^{pro} μῦς μῦς H μῦς] mys R pro y (oy l) correpta GLK ut πορ-

φυρα G porpura GL 25 Aeolis] H aeoles rel. sequi K II¹ Rr θουγάτηρ

dicunt pro θυγάτηρ. Rr τουγάτηρ dicunt pro θυγήρ A τουγάτηρ pro τυγάτηρ dicunt L τουγάτηρ pro εϋκατρον dicunt G θουγάτηρ pro τυγάτηρ H τουκάτηρ pro τυκάτηρ K

p. 554. 55 P.

p. 35. 36 K.

‘θυγάτηρ’ ου corripientes, vel magis *υ* sono u soliti sunt pronuntiare ideoque ascribunt *ο*, non ut diphthongum faciant, sed ut sonum *υ* Aeolicum ostendant, ut:

Καλλιχόρου χθονὸς Ούριος θυγάτηρ.

quod nos secuti u modo correptam modo pro|ductam habemus, quamvis
37 videatur ου diphthongi sonum habere. pro *ο* quoque ου solent frequenter
ponere Graeci, ‘ούρος’ ‘ούλος’ pro ‘όρος’ ‘όλος’, ‘νούσος’ ‘νόσος’ di-
centes, quod nos frequenter habemus in finalibus maxime syllabis, ut
‘Priamus’, ‘Pylus’, ‘Pelium’, u tamen corripientes. est quando amittit
vim tam vocalis quam consonantis, ut cum inter *q* et aliam vocalem po-
10 nitur, sicut iam commemoravimus, | ut ‘quis’, ‘quoniam’. hoc idem ple-
rumque patitur etiam inter *g* et aliquam vocalem, ut ‘sanguis’, ‘lingua’.
s quoque antecedente et sequente *a* vel *e* hoc idem saepe fit, ut ‘suadeo’,
‘suavis’, ‘suesco’, ‘suetus’, quod apud Aeolis quoque *υ* saepe patitur et
amittit vim literae in metro, ut Σάπρω

15

Ἀλλὰ τυῖδ’ ἔλθ’ αἶπota κἄτέρωτα.

1 inde *a* vocc. ου corripientes inc. B ου] om. R add. *r* y G uel] *h* ut uel
H u] *o* G oy KLy soliti sunt pronuntiare R soliti pronuntiare KLy soliti pron-
unciare A solitos pronuntiare G 2 adscribunt RBHK ascribunt L scribunt *ex*
ascribunt effectum in G diptongon GLK faciant] faciant ibi Hb *υ* in oy mut.
K aelicum K aeolicae L 3 ut: Καλλιχόρου] ut καλλιχέρου 3 ut καλλιμαχους.
χθρον π ut Callimachus καλλιχέρον α Alcaeo hunc versum tribuit Bentleius ad
Callimachi fr. CCLVIII; Alcmari Valckenaerius in Theocr. X idyll. comm. p. 279 C,
Corinnae Welckerus ad Alcman. fr. CXXIX p. 83, assentientibus Schneidewino del. Cor.
fr. 6, Ahrenso de dial. Aeol. p. 180. Corinnae heteroeis inseruit Bergkium Corinn. fr.

8 poet. lyr. Gr. p. 945 ed. alt. 4 ΚΑΛΛΙΧΟΡΟΥ rell. Gr. h. l. om. H ΚΑΛΙΚΟΡΟΥ

καονος cypre. iac εθουγῳτερ, Rr κἄλριοϋ. κερος. κενοςεου. πεια cioy. cατεp G κα-
λιουκερος κενοςεου **** τογῳτερ L passim ab l refectus, interpret. pulchri minoris
hospitalis filia .i. uocatiuus qñ p e cor. scribitur add. l καλλιχόρω Schneidewinus
κεονος B Ούριος] sic etiam Welckerus l. l. εύριος Krehlius ó Peia Bentleius
l. l. εθουγῳτερ BA εθουγῳτηρ K θυγάτειρ Ahrensius l. l. p. 186. 278
5 sequi K quam uideatur A 6 oy k y K pro o] r y pro o R ου] y
GLK 7 ούρος om. B υροσίλος L υροσύλος. pro oyocolos G οροσυλος
in iura h όρος om. B νυρος pro nococ L nycoc pro nosos G pro nococ K

8 syllabis] literis G litteris L 9 priamus pilus pelium G priamos (ex
priamus corr.) u pro o ut priamus pilus pelium pro pelion u (pro pelion add. b) B
pilus A tamen] r enim R 10 tam uocalis uim K ut in iura R 11
iam] etiam GL quis om. GL add. gl quoniam om. K plerumque GL
12 et aliam GL lingua om. K 13 antecedente u et B post fit: hic d.
sup. lin. add. b; quo pertinere videntur literae fere euanidae in ima pag.: (d est
quando uim?) u amittit tam uocalis quam consonantis ut om. GLK 14 suesco
suauis K aeolis ex aeoles corr. R aeoles L eoles GK v] y R u r 15 amittit
G ut om. K σαφῆνο AG Sapph. fr. 1 v. 5 ed. Neuii cf. Schneidewinum del.

p. 290 Bergkium poet. lyr. p. 685 ed. alt. σαφῆνοααατυῖακατ R σαφῆνοαααατοϋ-
αελεθ B σαφῆνοαααατυῖ . d . εα . l . πο2 . cατε . pw . τα . H σαφῆνο αλλῳτοϋ .

d . ελαπωcατεpωτα. K cαpῳ αλλα τυῖ, δελτο πιονica τ' εpota L add. interpret.
sed qid dilla facit que interroga l αλλ G αἶπota κἄτέρωτα] Is. Possius αἶπota
κἄτερῳτα cod. C Hephaest. p. 78 Gaisf. αἰποτυcατεpωτα R αἰποτιcατεpωτα BA

p. 555. 56 P.

p. 36. 37 K.

similiter 'πηλυι' disyllabum invenitur apud eosdem, cum *υ* non est diphthongus. est quando transit in consonantem *υ*, ut 'nauta navita', 'gaudeo gavisus', sicut econtra a consonante transit in vocalem, ut supra diximus, 'caveo cautus', 'solvo solutus', 'volvo volutus', 'faveo fautor'. saepe interponitur inter *cl* vel *cm* in Graecis nominibus, ut 'Ἡρακλῆς Hercules', 'Ἀσκληπιός Aesculapius', et antiqui 'Ἀλκμήνη Alcumena', 'Ἀλκυων Alcumaeon'.

In consonantibus quoque multae fiunt similiter commutationes. L tri-VII 38 plicem, ut Plinio videtur, sonum habet: exilem, quando geminatur secundo loco posita, ut 'ille', 'Metellus'; plenum, quando finit nomina vel syllabas et quando aliquam habet ante se in eadem syllaba consonantem, ut 'sol', 'silva', 'flavus', 'clarus'; medium in aliis, ut 'lectum', 'lectus'. transit in *x*, ut 'paulum pauxillum', 'mala maxilla', 'velum vexillum'; in *r*, ut 'tabula taberna'.

M obscurum in extremitate dictionum sonat, ut 'templum', apertum in principio, ut 'magnus', mediocre in mediis, ut 'umbra'. transit in *n*, et maxime *d* vel *c* vel *t* vel *q* sequentibus, ut 'tantum tantundem', 'idem identidem', 'eorum eorundem', 'num nuncubi' et, ut Plinio placet, 'nunquis', 'nunquam', 'anceps' pro 'amceps'. 'am' enim praepositio *f* vel *c* vel *q* sequentibus in *n* mutat *m*: 'anfractus', 'ancisus', 'anquiro', vocali vero sequente incipit *b*: 'ambitus', 'ambesus', 'ambustus', 'ambages', nec non etiam in 'comburo combustus' idem sit. fina-

αποτικατεροτα G 1 πηλυι r πηλυι K pelii R dy syllabum R dysyllabum H disyllabum A desyllabum K vi] k y GK 2 consonantem id est u sau ut (u eras.; gloss. id est uau ad consonantem u pertinet) R consonantem id est uau ut B consonantem idem uau ut A u] uau GLK nayta B 3 gavisus L ut et contra A a in marg. add. g transit hic iterum et in sqq. saepius ex transiit corr. G 4 uoluo uolutus add. b faueo fautor uoluo uolutus H 5 interponitur u

inter b uel] et L c et m B ηρκαης R ηρκαης AH ηερκαης G ηρκαης K ηερκαης ex corr. L iunonis gloria interpr. l 6 ercules RAHK ακαητιος H ακαητιως K dure faciens veri. l ακμηνη AHGLK ακμεωνα ακμηνη B

7 ακμηων RAH ακμεων B ακμηον G ακμων L ακμηνεν alcuuēnon dicebant K Alcumaeon] 'viebmehr Alcuuēno' Ritscheliu mus. phil. VIII 476 8 in qvi-

bvs con tran in semiuoc sed primū de tripli virtute . l . inscr. A De semiuocalibus in mg. g quoque] ** L multae] r mutae R Plin. dub. serm. fr. I p. 180 ap. Lerschium l. l. 10 metallus K 12 lectus lectum GL lectus lecta lectum b 13 uixillum L 15 de m. A dictionum] r dictionum R apertum. In principio B 16 principio A mediocre L n maximae K 17 d c uel q uel t (uel t add. k) Kk ut om. L tantundem G post tantundem: tam tandem add. LK f. recte 18 eorum om. BH add. h num om. RBAHK Plin. dub. serm. fr. II ap. Lerschium l. l. p. 180 placet add. k 19 nunquis nunquam ex numquis nunquam corr. R nunquam nunquis K numquam] om. L nunquam post amiceps collocat G nunquis in nūquis corr. ibidem repetit L anceps] g auceps G amceps] plerique

codd. Krehlii, edd. praeter Putschianam amiceps libri mei (amiceps H), Zwicc. I Erl. 2 Krehlii, Putschii authiceps Heidelb. teste Krehlio (?) 20 mutant H Vt anfractus B 21 incipit A ambessus K 22 combustus b combustus B combustus A.

lis dictionis subtrahitur m in metro plerumque, si a vocali incipit sequens dictio, ut:

Illum expirantem transfixo pectore flammam,
vetustissimi tamen non semper eam subtrahebant; Ennius in X annalium:

Insigne ita fere tum milia militum octo

Duxit dilectos bellum tolerare potentes.

- 39 N quoque plenior in primis sonat et in ultimis partibus syllabarum, ut 'nomen', 'stamen', exilior in mediis, ut 'amnis', 'damnum'. transit in g, ut 'ignosco', 'ignavus', 'ignotus', 'ignarus', 'ignominia', 'cognosco', 'cognatus'; potest tamen in quibusdam eorum etiam per concisionem ad-
empta videri n, quia in simplicibus quoque potest inveniri per adiectionem g, ut 'gnatus', 'gnarus'. sequente g vel c, pro ea g scribunt Graeci et quidam tamen vetustissimi auctores Romanorum euphoniae causa bene hoc facientes, ut 'Agchises', 'agceps', 'aggulus', 'aggens', quod ostendit Varro in primo de origine linguae Latinae his verbis: ut Ion
scribit, quinta vicesima est litera, quam vocant agma, cuius forma nulla est et vox communis est Graecis et Latinis, ut his verbis: 'aggulus', 'aggens', 'agguilla', 'iggerunt'. in-
eiusmodi Graeci et Accius noster bina g scribunt, alii n et g, quod in hoc veritatem videre facile non est. similiter
'agceps', 'agcora'. transit n etiam in l, ut 'unus ullus, nullus', 'vinum villum', 'catena catella', 'bonus bellus', 'catinum catillum'; simi-

1 dictionis] 2 dictionis R subtrahitur A incipiat K Verg. Aen. I 43 3 expirantem] g expirantem G Rom. flammis H 4 Veteres K detrahebant K Enn. ann. lib. X v. 23 sq. p. 139 E. S. fr. IV p. 51. LXVIII sq. Vahl. annali K 5 insignita Vahlenius insignata HGL insignita RBAK 6 dux A dilectos] g delectos RBAH dilectus GLK tollerare GK 7 DE N. A in primis plenior G sonat syllabis et B 8 stamen ex stammem corr. A ut om. AH damnum] r dampnum R 9 g ut add. k gnosco K ignotus om. GL add. g 10 adeptus R 12 Et sequente BAR 13 tamen] etiam coni. Ritschelius mon. epigr. tria p. 24 vetustissimi A auctores K bene] f. nempe Ritschelius l. l., quod non probare se talem scripturam ostendat Priscianus lib. II § 8: at isto loco usum tantum cotidianum enarrare, non de eo iudicium ferre mihi videtur grammaticus hoc bene BA 14 agceps K post aggulus aggens vocc. a quod ostendit usque ad alterum aggulus aggens om. A 15 Varro] cf. Ritschelium II. cum maxime laudandis latinae linguae L post his uerbis vocc. ut Ion usque ad alt. his uerbis om. RBH edd., add. r; ex L primus ed. Iac. Gronovius in epistolis Livianis p. 20 (in Liv. Drakenb. XV 1 p. 245 sq. ed. Stuttg.), cf. praeterea Spengelium in ed. Varr. de l. L. p. 7 Muellerum ed. suae p. 261 Ritschelium de disc. libris Varr. p. 24 sqq. mus. phil. VI p. 529 sqq. mon. epigr. tria l. l., qui recte perspexit haec omnia usque ad voc. agcora ad Varronem pertinere, praeviente vetere quodam in cod. Darmstad. 204 commentatore, qui ad vocc. agceps agcora 'adhuc' inquit 'sunt uerba varronis continuata, non enim priscianus ex sua parte diceret similiter agceps agcora.' Ion] Chius sc., v. Schneiderium mus. phil. VII p. 463 sq. 16 scripsit r uicesima quinta r uicesima ex uicesima corr. g uicissima K littera est r 17 nulla, set uox Ritschelius mon. tria l. l. ut om. r 18 his in uerbis r agguilla G uel agguilla g agguilla K agguilla L 19 huiusmodi GL huiusmodi K actius H de his Atti studiis cf. Ritschelium mon. tria p. 22 sqq. binam GLK g] b gg Bg n.g. G 20 non facile L ueritatem facile uidere est, in illo non est Ritschelius mon. tria l. l. 21 etiam n B ut om. K nullus om. GLK 22 bonus bellus catinum catillum] catinum (catenum G) catillum

p. 566. 57 P.

p. 38. 39 K.

liter 'collega', 'colligo', 'illido', 'collido'. transit in m, sequentibus b vel m vel p, auctore Plinio et Papiriano et Probo, ut 'imbibo', 'imbellis', 'imbutus', 'immineo', 'immitto', 'immotus', 'improbis', 'imperator', 'impello', similiter in Graecis nominibus neutris in *ov* desinentibus, *Παλλάδιον* Palladium, *Πήλιον* Pelium. transit etiam in r, ut 'corrigo', 'corrumpo', 'irrito'. hanc autem mutationem sciendum naturali quadam fieri vocis ratione propter celeriore motum linguae laborumque ad vicinos facilius transeuntium pulsus. transit supra dicta consonans n etiam in s: 'scindo scissus', 'findo fissus'; in t: 'canis catulus, catellus'; in c: 'ecquid' pro 'enquid'. expellitur a Graecis in *ov* desinentibus, cum in Latinam transeunt formam, ut 'Demipho', 'Simo', 'leo', 'draco', sicut contra additur || Latinis nominibus in o desinentibus apud Graecos, ut *Κικέρων*, *Κάτων* pro 'Cicero', 'Cato'. transit etiam in u consonantem, ut 'sino | sivi', 'sterno stravi'.

15 R sine aspiratione ponitur in Latinis, in Graecis vero principalis vel geminata in media dictione aspiratur, ut 'rhetor', 'Rhenus', 'Rhodus', 'Pyrrhus', 'Tyrrhenus', 'Orrhoena', pro quo nunc 'Osrhoena' dicentes aspirationem antiquae servant scripturae. transit in l: 'niger nigellus', 'umbra umbella'; in s: 'arbos' pro 'arbor', 'odos' pro 'odor' - Plautus
20 in captivis:

Quorum odos subbasilicanos omnes fadegit in forum -, 'verror versus'; in duas s: 'uro ussi', 'gero gessi'; in u consonantem: 'tero trivi', 'sero sevi'; in n: 'aeneus' pro 'aereus'.

bonus bellus GL catillum] catillus B 2 auctore H et plinio et BGL Plin. serm. dub. fr. III p. 180 Lersch. papiriano GK papyriano H v. Papir. ap. Cassiod. de orthogr. p. 2293 P. Probo] Berytio cf. ann. ad Rb. V § 45; v. tamen Osannum Beitr. II 210 imbiuo (b) B 3 immitto] g immitto G imperator impello add. r 4 in ante ov om. RBA in on GLK 5 ut palladion K Πήλιον] r ΠΑΛΙΟΝ R ΠΕΛΙΟΝ K pelson

L 6 corgigo A sciendum est GLK 7 caeleriore H laborumque H
8 faciliior H transiuntium K 9 scindo scissus] r sciendo scissum R scissus

L fissus L fissus.. In B 10 ov] 2 on RBAH on GLK lacuna in 1 disinentibus GK saepissime et sic et dissinere, aliquotiens etiam dessinere libri, praesertim GLK

12 draco ex drago corr. R 13 ut om. GLK Κικέρων B ΚΥΚΕΡΩΝ HATON R ΚΥΚΕΡΩΝ katon H kiceron. katon A ciceron eaton GLK 14 ut om. L 15 DE R inscr. A principalis siffē prime ut geminata in ras. B 16 rhetor] rg rethor R

rhethor G 17 Pyrrhus] r pyrrus R phirrus G pirrhus K phirrhus L Tyrrhenus] r tyrrenus R thirrhenus L terrhenus B orrhena RBG horrhena H orrhea L

qua HLK osrhena GLR osrhena g osrhena similiter proprium B 18 aspirationem * post R antiquae B atiquae H seruat B 1 ut niger GLK 19 Plaut. capt. 815 (III 2, 35) odus KL odor k 21 sub basilica nos RB sub basilica

nos GK subbasilica. no^s H adegit] sic Prisc. libri omnes abegit Vet. cum parte librorum Plautinorum, abigit al.: abegit recte se habere 'et mihi Fleckeisenus persuasit et aliis olim probavit' - sunt verba Ribbeckii trag. Lat. p. VIII cf. p. IX

22 uerro L uersor R uersor G neror B ss K

S in metro apud vetustissimos vim suam frequenter amittit. Virgilius in XI:

Ponite spes sibi quisque.

Idem in XII:

Inter se coiisse virosque discernere ferro.

'ne' autem coniunctione sequente cum apostropho penitus tollitur, ut
41 'viden', 'satin', 'vin' pro 'videsne', 'satisne', 'visne'. nec non etiam in Graecis nominibus as vel es terminantibus plerumque tollitur; cum sint primae declinationis, ut 'Geta', 'Byrrhia', 'Phaedria', 'Chaerea', 'poeta', 'sophista', quoque, 'Scytha', 'citharista', in quibus etiam e producta in 10 a correptam convertitur. transit haec eadem in m, ut 'rursum' pro 'rursus', 'dimminuo' pro 'disminuo'. | Terentius in adelphis:

Dimminuetur tibi cerebrum.

in n mutatur s: 'sanguis sanguinis'; in r: 'flos floris', 'ius iuris', 'cursus' 'curriculus' vel 'curriculum'; in x: 'Aiax' pro 'Αἶας' et 'pistris' 15 pro 'πίστρις', in quo sequimur Doris: illi enim 'ὄρνις' dicunt pro 'ὄρνις'; in d: 'custos custodis', 'pes pedis', 'praeses praesidis', 'palus paludis'; in t: 'nepos nepotis', 'virtus virtutis', 'Samnis Samuitis'; in u conso-
42 nantem: 'bos bovis'. saepe pro aspiratione ponitur in his dictionibus, quas a Graecis sumpsimus, ut 'semis', 'sex', 'septem', 'se', 'sal': nam 20 'ἥμισυ', 'ἑξ', 'ἑπτά', 'ἐξ', 'ἄλς' apud illos aspirationem habent in prin-

I DE S. *inscr.* A apud H vetustissimos A antiquissimos K frequenter uim suam G frequenter add. h ut virgilius GLK Verg. Aen. XI 309 2 in XI om. BAH 4 Item A Verg. Aen. XII 709 5 se ex si corr. Pal. coiisse]

Med. m. alt. coiisse RrGL coiisse BAK colisse Med. m. pr. coiisse Rom. coiisse Pal. uirosque ex uirosquae corr. R uirosque discernere] uiros et decernere HGK Heidelberg., sic et ex corr. L cum Med. Rom. Pal. m. alt.: 'posteritas' teste Servio ad Verg. l. l. uiros et cernere Pal. m. pr. Sen. ep. 58 Serv. l. l.: in Ver. in hoc ipso voc. lac. 6 coniunctione in coniunctione corr. R paenitus H penitus. S. tollitur B ut uiden** satin** uin** in ras. B 7 saten H 8 plerumque GL

9 Geta] r getha R byrrhia RII byrrhya B birra L voc. cherea per uidus sup. lin. interpr. k 10 quoque om. K scitha RAGLK cytarista R cytharista BK clitharista G e] es AHL producta es K 11 transit et iam haec GLK eadem. s. in B pro rursus] prorsus B 12 diminuo] r diminuo Ra Ter. ad. III 2, 32 adelfis A 13 diminuetur (sic Bemb. deminuetur Bas.) tibi quidem iam cerebrum Terentius diminuetur] r diminuetur R diminuitur GL tibi A cerebrum tibi GLK cerebrum ex celerum corr. h cerebrum sensus (sensus in

litura) B 14 mutatur s] om. L ut GK ut flos K 15 curriculos A uel curriculum om. GL add. g AIAK B pro aias BKL 16 πίστρις] Hr pistris vell. sequitur A Doris] r dores RAK ὄρνις] K ornix L pro ornix dicunt G

ωπνικ R ornix L 17 ut custos K custor H pales R 19 dictionibus] r dictionibus R similiter saepe in sqq. corr. 20 quas acrecis A assumpsimus K se] α se si libri si ex lib. XIII § 24 illatum videtur (v. infra) sal]

sal uel sāi K sco G 21 hmic ex entreyaa R hmic hēz hntta r. l. taa r hmic tēz entta A sup. lin. hntta. taa. add. a hminc teza tēntta teaaac (in mg. hntty.) ea K hmic hēza hntta ea G et sic fere in litura (hmic tēz hntta tēntta) L hmic hēza hntta tēntta taaac / hemis hex hepta he hi (he heli 3) hals 1. 2. 3

p. 557. 58 P.

p. 40. 41 K.

cipio. adeo autem cognatio est huic literae [id est s] cum aspiratione, quod pro ea in quibusdam dictionibus solebant Boeotis h ponere, 'muha' pro 'musa' dicentes. huic praepositur p et loco ψ Graecae fungitur, pro qua || Claudius Caesar antisigma ϝ hac figura scribi voluit. sed nulli
 5 ausi sunt antiquam scripturam mutare, quamvis non sine ratione haec quoque duplex a Graecis addita videatur, nam multo molliorem et volubiliorem sonum habet ψ quam ps vel bs. hae tamen, id est bs, non alias debent poni pro ψ, hoc est in eadem syllaba coniunctae, nisi in fine nominativi, cuius genetivus in bis desinit, ut 'urbs urbis', 'caelebs caelibis', 'Arabs
 10 Arabis'. sicut ergo ψ melius sonat, sic x etiam quam gs vel cs. et x quidem assumpsimus, ψ autem non; sed quantum expeditior | est ψ quam ps, tantum ps quam bs, ideoque non irrationabiliter plerisque videtur loco ψ ps debere scribi, quod de ordine literarum docentes plenius tractabimus.

X duplex modo pro cs modo pro gs accipitur, ut 'apex apicis', VIII 43
 15 'grex gregis'. transit tamen etiam in u consonantem, ut 'nix nivis' nec non in ct, ut 'nox noctis', 'supellex supellectilis', sed haec contra regulam declinari videntur. subit etiam loco aspirationis, ut 'veho vexi', 'traho traxi'; vertitur in f, ut 'efficio' 'effero.' et sciendum, quod, quotienscumque 'ex' praepositio praepositur composita dictionibus a vocabulis incipientibus vel ab his quattuor consonantibus, hoc est c p t s, integra manet, ut 'exaro', 'exeo', 'exigo', 'exoleo', 'exuro', 'excutio', 'expeto', 'extraho', 'exsequor', 'exspes', in quo videmur contra Graecorum facere consuetudinem. illi enim s sequente numquam x praeponunt, sed k pro ea, ut 'ἐκστασις'. melius ergo nos quoque x solam ponimus,
 20 quae locum obtinet cs, cuius rationem non solum ipse sonus aurium iudi-

ἡμῶν] B (cf. lib. XIII § 25) et sic coni. Fischerus ad Veller. I 247, Giesius dial. Aeol. p. 246 *Гѣмисъ h Гѣмисуу s. Гѣмисуу in ras. H* *Гѣз B* *Гѣ ex lib. XIII § 24 in libros illatum videtur: si enim, quod ei respondet in exemplis Latinis a Prisc. allatis coll. lib. XIII § 7. 24 locum habere nequit: utrumque igitur voc. quamvis patronum nactum Krehlii censorem Ienensem in I. A. L. Z. 1822 n. 236 p. 429 cum α delendum est. Гѣ certe in H sup. lin. add. ni f. h. si quis γ in RK iustae lectionis vestigia servare putet, is h. l. οὐ scripserit, si supra in sui commutato ^Γ A B ol xβ Putsch. Krehl. Γαλ. Fec H 2 Boeotis] r et in litura B boeotes RG boetii KL alias Prisc. more consueto Boeoti id est pro s ante h add. libri sc. gloss. ad pro ea loco suo motum 3 Huic s A psi post ψ add. Ar fungitur] fungitur L ponitur K*

4 caesar G antisima R antisimma BKr antissimma G antisima L ϝc] r ϝc RAH
 x ϝc B c Schneiderus Elementarl. p. 5 sq. not. uolui B 5 aussi K haec] hoc B haec ψ a quoque om. H 6 videtur K molto A 7 sonitum BA HL p et s uel b et s A b et s A 9 arabs bis celebs bis K celebis L 11 assumpsimus R adsumpsimus B quam p et s A 12 ideo L irrationabiliter BAH 13 dicentes b 14 DE x. inscr. A 16 supellex supellectilis BGLK supellectilis H haec] r hae R 17 ut om. A ueho uehis uexi H 18 trahxi K 19 composita RH compositis g compositis h 20 quatuor K intigra G 22 expecto Kg exequor RA exapes om. K facere contra consuetudinem graecorum GL 23 s] c H s L 24 k] rk c RBAHK ut insertum in B

eccœacis K ergo] enim K ponimus] b ponemus BK ponemus H ponamus L 25 optinet BAHGLK iudicio AH

cio possit reddere, sed etiam hoc, quod geminari s aliqua consonante antecedente minime potest: geminari autem videtur post consonantem, si x antecedente, quae loco cs fungitur, ipsa consequatur, ut 'exsequiae' 'exsequor'. quod si liceret, licebat etiam post bs vel ps, quas loco ψ duplicis accipimus, addere s, ut diceremus 'obsessus', 'abssectus', quod minime licet: | numquam enim nec s nec alia consonans geminari potest, ut diximus, alia antecedente consonante.

44 Nunc de mutis dicamus. || B transit in c, ut 'occurro', 'succurro'; in f: 'officio', 'sufficio', 'sufflo'; in g: 'suggero'; in m: 'summitto', 'globus glomus'; in p: 'suppono'; in r: 'surripio', 'arripio'; in s: 'iubeo iussi'. nam 'suscipio', 'sustuli' a 'susum' vel 'sursum' adverbio composita sunt, unde 'subtinnio' et 'subcumbo' non mutaverunt h in s. 'suspisor' quoque et 'suspicio' a 'susum' vel 'sursum' componuntur, sed abiciunt unam s, quia non potest duplicari consonans alia subsequente consonante, quomodo nec antecedente, nisi sit muta ante liquidam, ut 15 'supplex', 'suffragor', 'sufflo', 'effluo', 'effringo', quomodo et apud Graecos *συγγνώμη*, *φθέγγμα*.

C transit in u consonantem: 'quiesco quievi', 'pasco pavi', 'ascisco ascivi'; in x: 'dico dixi', 'duco duxi', 'noceo noxa noxius'; in s: 'parco parsi' et 'peperci' dicitur; in g antecedente n: 'quadringenta', 'quingenta', 'septingenta', 'ango' quoque pro 'ancho'. et notandum, quod ante hanc solam mutam finalem inveniuntur longae vocales, ut 'hōc', 'hāc', 'sĭc', 'hīc' adverbium; nam ante t, si qua inveniuntur, per concisionem hoc evenit, ut 'audīt', 'munīt', 'fumāt' pro 'audivit', 'munivit', 'fumavit'. nec non post s posita transit aliquando in t vel assumit eam, 25 ut 'irascor iratus', 'nanciscor nactus', 'paciscor pactus', 'nascor natus.'

1 posit L aliqua] alia GLK antecedente] r cedente R 2 post consonan-
tem uidetur K si om. GLK 3 c et s BAHGL fungitur GL ipsa K
exequiae ex exsequiae effecit r exquor ex exsqor ni f. effecit r exsecor A 5
accepimus H s add. r obsessus] rg obsesus G obsessus B absesus R
abssectus] r absectus R absecutus K 6 nec et s LK 7 ut diximus] r ut dici-
mus R om. AGLK consonante antecedente K consonante. B. Nunc B 8 DE
MUTIS IN QVIBVS CONSONANTES TRANSVNT SED PRIMVM DE B INCIPIT. A De mutarum
transitu L dicamus K 9 sufflo om. H ut suggero K ut summitto K
summitto] g summitto G 10 ut suppono K ut surripio K ut iubeo K
11 iusi L suspicio A susum] sum A 12 comita K subtinnio] g sub-
tinnio G subcumbo] r subcumbo R succumbo Bh 13 susum] sussum K
sursum adverbio componuntur H 14 abiciunt GK post s: non dicimus suspicio
sed suspicio inculcavit b 15 nissi G 16 suffrago L suffragator A sufflo efflo
effluo (efflo fere eras.) G sufflo efflo K sufflo effluo] r suffluluo R et om.
G 17 *συτνωμε* R *συττνωμη* r *συττνωμη* B *ουγνωμη* K *φωεττω* R *φωεττω*
K 18 DE C. *inacr.* A pascho A adscisco adscini RBHK 20 et peperci
dicitur om. K quingenta septingenta] l septingenta quingenta GLK 21 quoque
om. A anco AGLK notandum est quod BAHG 22 solam hanc L muta
A linguae GL 23 adverbium hic L adverbia Gk inueniaⁿtur Rr inue-
niuntur GLK inneniatur BH per] r pro R 24 uenit R 25 post] pot ~ G
post ~ g assumit] r adsumit BH assumit R 26 nasciscor in nanciscor corr. R

p. 339. 60 P.

p. 42—44 K.

D transit in c, ut 'accidit', 'quic|quam'; in g: 'aggero'; in l: 45
'allido'; in p: 'appono'; in r: 'arrideo', 'meridies'; antiquissimi vero
pro 'ad' frequentissime 'ar' ponebant: 'arvenas', 'arventores', 'arvoca-
tos', 'arlines', 'arvolare', 'arfari' dicentes pro 'advenas', 'adventores',
5 'advocatos', 'adlines', 'advolare', 'adfari', unde ostenditur recte 'ar-
cesso' dici ab 'arcio' verbo, quod nunc 'accio' dicimus, quod est ex 'ad'
et 'cio' compositum; 'arger' quoque dicebant pro 'agger'. transit etiam
in s: 'assideo', 'rado rasi', 'suadeo suasi'; in duas quoque s, ut 'cedo
cessi', 'fodio fossus'; in t: 'attinet', 'attingo', 'attamino'. haec eadem
10 tamen frequenter interponitur compositis hiatus causa prohibendi, ut 'red-
igo', 'redarguo', 'prodest'; subtrahitur etiam, cum sel|quens syllaba ab
s et alia consonante incipit, ut 'aspiro', 'aspicio', 'ascendo', 'asto'.

F multis modis muta magis ostenditur, cum pro p et aspiratione, quae 46
similiter muta est, accipitur, de quo sufficienter superius diximus, quan-
15 quam antiqui Romanorum Aeolis sequentes loco aspirationis eam ponebant,
effugientes ipsi quoque aspirationem, et maxime cum consonante recusa-
bant eam proferre in Latino sermone. habebat autem haec f litera hunc
sonum, quem nunc habet u loco consonantis posita, unde antiqui 'af' pro
'ab' scribere solebant; sed quia non potest 'vau', id est digamma, in fine
20 syllabae inveniri, ideo mutata est in b. 'siflum' quoque pro 'sibilum'
teste Nonio Marcello | de doctorum indagine dicebant.

G transit in s: 'spargo sparsi', 'mergo mersi'; in x: 'rego rexi', 47
'pingo pinxi'; in ct: 'agor actus', 'legor lectus', 'pingor pictus'.

H literam non esse ostendimus; sed notam aspirationis, quam Grae-
25 corum antiquissimi similiter ut Latini in versu scribebant: nunc autem di-
viserunt et dextram eius partem supra literam ponentes psiles notam ha-
bent, quam Remmius Palaemon exilem, Grillius vero ad Virgi-

nactus (n) B paciscor pactus nascor natus] om. GL nascor natus paciscor pactus
BH paciscor pactus suo loco, nascor natus ante nanciscor add. l 1 de p. inscr. A
aggero] r aggeo R 3 ad. ar. frequenter GL ponebant ar L 4 arfari —
adfari] adfari R in arfari mut., dicentes — adfari add. r dicentes om. K 6 artio
H verbo] a uerbum A acci^o B actio H 7 et cio compositum] b **** B
compositum G compositum H 8 assideo ex assidio corr. K rasi ex rassi
corr. G suadeo suassi rado rassi K quoque add. sup. lin. K 9 fodiore b
attingo] g attinguo GL 10 frequenter tamen K interponitur frequenter GL
in compositis K compositis H 11 etiam consequens A 13 de f. inscr. A aspira-
tione ponitur quae similiter muta (muta g) accipitur GLK 14 diximus superius GL
15 Aeolis] r aeoles RAK eoies GL 16 quoque ipsi GL maximae K
recusabant] g recusabant GLK 17 in latino proferre GLK *autem litera (F
ni f.) H F sup. lin. add. A ad marg. h haec f litera om. K ad mg. add. k
18 antiqui] r antiqui romanorum R af] r ** R 19 id] hoc K 20 mutata est
F. in B. B siflum (i?) R quoque om. GL post sibilum: dicebant erasum
in B 21 Non. Marc. s. v. siflare p. 531, 2 M. dicebant suo l. extat in B
22 ut spargo Ar 23 pinguo L pinguo L pinetus in pictus corr. K 24 de
n. inscr. A 25 similiter om. K autem] eam G 26 dexteram AHGLK
partem eius B supra .s. litteram B 4 sup. lin. add. a, ibidem et ad mg. b
27 qua A rennius L palaemon B palæmon A. de Remnio v. Suet. de ill. gr.
c. 23 coll. Baehrio in Pauly encycl. V 1068, Graefenhanio in hist. phil. III 72 sq.
Grillius] cf. Suringarium hist. schol. Lat. II 230 sq. Graefenhanium l. i. p. 131, qui

lium de accentibus scribens levem nominat, sinistram autem contrariae aspirationis, quam Grillius flatilem vocat.

K supervacua est, ut supra diximus: quae quamvis scribatur, nullam aliam vim habet quam c.

48 De q quoque sufficienter supra tractatum est, quae nisi eandem vim haberet quam c, numquam in principiis infinitorum vel interrogativorum quorundam nominum posita per obliquos casus in illam transiret, ut 'quis cuius cui'. similiter a verbis q habentibus in quibusdam participiis in c transfertur, ut 'sequor secutus', 'loquor locutus'. transit in s, ut 'torqueo torsi', sicut et c, 'parco parsi'. similiter abicit n in praeterito, ut 'linquo liqui', | ut 'vinco vici'. transit etiam in x, ut 'coquo coxi', ut 'duco duxi'. apud antiquos frequentissime loco 'cu' syllabae 'quu' ponebatur et e contrario, ut 'arquus', 'coquus', 'oquulus' pro 'arcus', 'cocus', 'oculus', 'quum' pro 'cum', 'quur' pro 'cur'.

49 T transit in s: 'verto versus', 'concutio concussus', 'ὄστᾱ' Graecum is 'ossa'; c vero antecedente || in x: 'pecto pexui', 'necto flexi'.

Y et z in Graecis tantummodo ponuntur dictionibus, quamvis in multis veteres haec quoque mutasse inveniantur et pro v u, pro ξ vero, quod pro sd coniunctis accipitur, s vel ss vel d posuisse, ut 'fuga', 'murra' pro 'φυγή', 'μύρρα', 'Saguntum', 'massa' pro 'Σάκυνθος', 'μᾶζα', 'odor' 20 quoque ἀπὸ τοῦ ὄξεν', 'Sethus' pro 'Ζήθος' dicentes et 'Medentius' pro 'Mezentius'. ergo 'corylus' et 'lympha' ex ipsa scriptura a Graecis sumpta non est dubium, cum per v scribantur, ἀπὸ τοῦ 'καρύου' καὶ

praeceptorem Vergiliū Grillium fuisse in animum sibi induxit. eiusdem in Cic. de invent. libros commentum in cod. quodam bibl. Bambergensis nuper repperit Halmius, cf. Linamayerum in Halmii anal. Tull. II p. 1, quae erit 'Reithorica Grilli', qua in expositione in Valerium Maximam conscribenda usus est Fr. Dionysius de Burgo, v. Endlicherum catal. codd. Lat. bibl. Vind. n. CLXXVII gryllius H

1 accentibus] r accidentibus RALK accedentibus H sinistram] + sup. lin. add. A sup. lin. et ad mg. b contrariae illi aspirationis dasiam quam add. ab a ad

Putschium 2 fatilem Rr 3 DE K. ET Q. A 4 uim aliam G 5 DE Q. Q quoque A tractum H est add. k quae] r quod R eundem G 6 principio H infinitiuorum AH 7 quorundam G illam c. A 8 cui qui K 10 ut parco GLK post parsi: et peperci Kl abiicit GLK sicut et c post praeterito repetit B 11 ut linquo GLK ut om. HK vici] r uinci R ut om. H sicut K ut c. coquo BA 12 quu loco cu syllabae G ponebatur loco cu sil-

labae quu L quu] qu R q. u. A Q H q & u B 13 et ex L ut arqus acus

oculus Rr oculus B 14 quum R quom BL quur Rr quor B cur dicebant K 15 DE T. A ut uerto GLK uerte H concusus LK ocoe in ocoe corr. R 16 antecedente t in R antecedente transit in B ut pecto GLK flexui L 17 DE Y ET Z. A 18 inueniantur ex inueniuntur corr. A inueniuntur L et] ut L 19 pro om. G pro sd uel ss L uel ss] r om. R rell. possuisse K 20 φῖγα Ahr sacuntum GL ζακινθεος B 21 ἀπὸ B τοῦ] τοι G οξεν H ζεος GLK medientius RHK 22 pro mezentios

G pro mezentius K pro mezentius L corylus] rb cyrillus R corillus G coryllus Bg

cyrylus K a om. GL 23 sumpta G scribantur ex scribuntur corr. B

p. 561 P.

p. 45—47 K.

τοῦ 'νύμφη'. solebant enim vetustissimi Graecorum l pro n scribere, unde 'quingenta' quoque numeri signum, quod illi per n scribunt, nos per l more illorum antiquissimo scribimus.

DE ORDINE LITERARVM.

5 Ordo quoque accidit literis, qui quamvis in syllabis dinoscitur, ta-VIII 50 men, quia coniunctus esse videtur | cum potestate elementorum, non absurdum puto ei nunc illum subiungere.

Sunt igitur vocales praepositivae aliis vocalibus subsequentibus in eisdem syllabis a e o, subiunctivae e u, ut ae au eu oe. i quoque apud
10 antiquos post e ponebatur et ei diphthongum faciebat, quam pro omni i longa scribebant more antiquo Graecorum. invenitur haec eadem i post v in Graecis nominibus, ut 'Ἀρπυια': nam *vi* diphthongus est.

Sunt igitur diphthongi, quibus nunc utimur, quattuor. diphthongi autem dicuntur, quod binos phthongos, hoc est voces, comprehendunt. nam
15 singulae vocales suas voces habent et ae, quando a poetis per diaeresin profertur, secundum Graecos per a et i scribitur, ut 'aulai', 'pictai' pro 'aulae' et 'pictae'. Virgilius in III:

Aulai medio libabant pocula Bacchi,

idem in VIII:

20 Dives equum, dives pictai vestis et auri.

in Graecis vero, quotiens huiusmodi fiat apud nos diaeresis paenultima | syllabae, i pro duplici consonante accipitur, ut 'Μαῖα Maia', 'Ἀἶαξ

τοῦ] r τοῦοῦ R καρύου] om. A κορυοῦ R καρυαοῦ r καρυ[^]οῦ K καρυα^{OC} L
καριωC G καρυωC g κορινος H καλ] απο in litura H 1 νιμφη K νιμφη G
νυμφη g ueteres K 1] λ L λ pro n K 2 quingenta G per n K
3 nos per] r nos quoque per RGL more] r mere R antiquissimos(s) B
4 DE ORDINE LITTERARVM SED PRIMVM DE PREPOSITIVIS VOCALIBVS A 5 qui in mg. add.
h dinoscitur in syllabis R dignoscitur A 6 absurdum GK 7 illum ordinem
subiungere GL subiungere K 8 praepositae K sequentibus A eisdem]
r hisdem RGL isdem K 9 subiunctivae K e u om. A e et u B ae. oe.
eu. au. G ae. au. eu. oe. eu. A eu. eo. ei R eu. oe. (ei del. et ascr.: alter non habuit) r ae. oe. au. ei. L 10 antiquos] latinorum sup. lin. add. r dyptongon H
faciebat L 11 lingua i K lingua GL longam B scribebant] ponebant
GLK antiquorum K gregorum B Invenitur] r Inuentor R 12 arpia R
ΑΡΡΥΙΑ B 13 quattuor] .u. GK quinque BL 14 pthongos RBAHK ptongos GL
comphendunt AH comprehendunt B 15 ae diptongus GLK per diarisin profertur
a poetis GL a poetis per diarisin profertur l per] p R diheresin B diheresin H diarisin K
16 secundum]. Sed A aulae et pictae] b aulae pictae BG
LK 17 Verg. Aen. III 354 (deficit Rom.) in III] om. H in sup. lin. add. h in
III li K 18 aulai in medio Rbh Krehlii nonnulli aulai medio r cum rel., Med.
Pal. cf. lib. VII § 3 lib. XVII § 8 pocula] r procula R bachi RBHLK
19 Verg. Aen. VIII 26 VIII BG 20 equum] r eaqum R aequum (a) B equum G
ecum Pal. picta Med. pictae (i) Pal. picta Rom. 21 qitiens G quotiens in
huiusmodi k sput H diheresis RBA diarisis GL diarissis K penultima
GH penultima ex penultima corr. L 22 Μαῖα Maia Ἀἶαξ Aiax] l MAHA maia
AHAC siax L MAHA. maia. AHAG. aiax G maia maia^s AIAC aiax K maia. ma. i. a aia

51 Ajax'. transit in i productam, ut 'quaero inquirō, exquirō' - quamvis 'exquaero' Plautus dixit in aulularia:

I intro, exquaere, sitne ita ut ego praedico -
'laedo illido', 'caedo occido'. ponitur pro e longa, ut 'scaena' pro || 'σκή-
νη', et pro a, ut 'Aesculapius' pro 'Ἀσκληπιός', in quo Aeolis sequi-
mur: illi enim 'νύμφαις' pro 'νύμφας' et 'φαῖσιν' pro 'φασίν' dicunt.
invenitur tamen haec diphthongus in media dictione correpta tunc, quando
compositae dictionis antecedentis in fine est sequente vocali, ut 'prae-
ustus'. Virgilius in VII:

Stipitibus duris agitur sudibusve praeustis.

Homerus:

Ἀνιπτόποδες χαμαιεῦναι.

sic etiam longae vocales solent corripī, ut 'dehisco'. Virgilius in V.:

Infundunt pariter sulcos totumque dehiscit

Convulsum remis rostrisque † stridentibus aequor.

52 Oe quoque idem patitur apud Graecos. Aeschylus:

Ἰστρός τοιαύτας παρθένους λοχεύεται.

unde quidam non sine ratione | unum semis singulas eas habere tempus
dicunt, ideoque, si consequatur consonans, quae dimidium tempus habet,
omni modo producantur.

Au quoque videtur quasi pati divisionem, cum i post u addita transit

a . i . a aias B mania maiac aia aiac R maia maiac aiac aiak r maia maiac. aia. aiak.
A maia maiac aiak aiac H 1 exquirō add. l 2 Plautus] r plauti is R plautis
H Plaut. aul. III 10, 70 aularia KL 3 I] primo L i l ***** (primo?)
id G exquaere] sic Plauti libri aliquot dell. exquire Vet. 4 longa GL et sic
saepe GLK ut add. r scaena pro skhna G skhnh pro scaena RAL skhnh pro
B skhnh scena H pro skhnh scaena h pro in litura K 5 ασκαητιος R ασκαη-
τιος A ασκαητιος K Aeolis] r aeoles RH coles GLK 6 νιμφας G νυμφας K
νιμφας G nymfas R nimphas H φαῖσιν] φαecin K φηcin L φαcin pro
φαicin R φαycin pro φαcin r faecin pro fassin G φαycin pro phami H 7 haec om.
G diphtongus haec K 8 compositae H dictionis] a dictiones A sequenti
H praeustus] r praeustis RGLK 9 Verg. Aen. VII 524 in VII.] om. H in
sup. lin. VII ad mg. add. h 10 stipidibus A 11 Hom. II. XVI 235 12
ανιπτοποδης R ανιπτοτιο λεο B ανιπτοποδης GK ανιπτοποδης A ανυπτοποδης H
αν+τι+ποδης χαμαειναι L corr. ab l χαμαριναι G χαλαειναι H χωμαει-
ναι K

13 etiam] enim L Verg. Aen. V 142 sq. in om. H 14 infundunt
Med. 15 remis — aequor om. A postrisque L plostrisque l stridentibus etiam
Rom. et m. alt. Fr. tridentibus Vergilius 16 de oe. A apud H Aeschylus —
λοχεύεται om. GL in mg. add. l, infra § 59 inseruit G oeschyllus (o del. r) R
oesyshylus A aescylus H aescilus K aeschilus l Aesch. fragm. 161 t. l p. 352 Herm.
Niob. fr. II p. 74 Wgnr., ex Niobe petium teste Hephaest. p. 7 Gaisf. cf. Eustath.
1665, 38 et fragm. gramm. ad calcem lib. V positum 17 ICTOY BHTAC ITAPOENOYC

λοχευεται R ICTPOC TO THTAC ITAPOENOYC ΛΟΧΕΙΤΕΤΑΙ r om. 1. 2 Ἰστρός] sic etiam
Heph. codd. CMN Eustath. οἱ στρός 3a cum aliquot Heph. codd. et H infra l. l., praefert

Hermannus τοιαιτάς B τοιαιτάς L τοιαύτας K τοιαύτης παρθένου aliquot Heph.

codd. παροενοyc B παρθενοic A παρθενοyc H παρθενοyc K λοχευεται H
λοχαιοιεται l μνηστεύεται Eustathius, prob. Herm. ister sū tales uirgines accepit
suspectas interpret. l 18 et semis GLK 19 dimedium L demedium GK dimi-

p. 562. 63 P.

p. 46. 49 K.

eadem u in consonantium potestatem, ut 'gaudeo gavisus' et 'ναύτης na-
vita', 'ναῦς navis'; transit tamen etiam in b, ut 'aufero abstuli ablatus'.
et sciendum, quod pro 'ab' praepositione au ponitur in his verbis: 'aufu-
gio' et 'aufero'. ex contrario quoque frequenter solet fieri, ut anteceden-
te a et u loco consonantis sequente, si abiciatur vocalis posita post eam
[id est post u consonantem], au diphthongus fiat u redeunte in vocalem,
ut 'lavor lautus', 'faveo fautor', 'avis auceps, augurium, augustus'.
transit in o productam more antiquo, ut 'lōtus' pro 'lautus', 'plōstrum'
pro 'plaustrum', 'cōtes' pro 'cautes'; sicut etiam contra pro o au, ut
10 'austrum' pro 'ostrum', 'ausculum' pro 'osculum', frequentissimeque hoc
faciebant antiqui. in u quoque longam transit: 'fraudo defrūdo', 'claudio
inclūdo'.

Eu transit in e longam, ut 'Achillēs' pro 'Achilleus', 'Vlixēs' pro 53
'Vlixus', quod ostenditur ex genetivo 'Vlixei'. | Horatius in carmi-
15 num primo:

Nec cursus duplices per mare Vlixei.

in u etiam mutatur: 'fugio' pro 'φεύγω'.

Oe est quando per diaeresin profertur in Graecis nominibus et Grae-
cam servat scripturam. per o enim et i ponitur, quae tamen, sicut supra
dictum est, locum duplicis ob|tinet consonantis, ut 'Troia' pro 'Τροία',
'Maia' pro 'Μαία'. in hoc quoque Aeolis sequimur; sic enim illi dividentes
diphthongum κόϊλον pro κοῖλον dicunt. apud Graecos tamen quoque i
sequente producere licet antecedentem brevem, ut Homerus in hoc versu:

Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν λαχὴ πίνοντά περ ἔμνης.

tium B 1 ναυης R navtec AGL in nauita desinit A, inc. iterum ab initio Nbrī
quarti 2 et ναυς BHGLK tamen om. GL 3 sciendum est G aufero au-
fugio GL 4 et in litura R ex] EBrhl fieri frequenter solet G solet fieri fre-
quenter L 5 si om. GL add. l abiciatur GK 6 post consonantem BHGLK

7 augurium L augurium G agurium R 8 plostrum] postix in plostrum corr. H
9 contra] e contrario l au ex u corr. h 10 frequentissime (que om.) L
11 hoc add. h longum B ut fraudo K 13 longum BH achilles GLK
achilleus LK 14 Vlixus] ulixes L ulyxei H Horatius — Vlixei post Vli-
xei om. R in mg. add. r Hor. carm. I 6, 7 libro primo G primo libro L
16 currus GL duplices libri Prisc. et hic et lib. VI § 92 cum parte codd. Hor. du-
plices libri Cruquiani duplicis Horatius per maare (na) H 17 pro sup. lin. add.
k φεύγω] l φεγρω GL φεγρω oc | Est quando B 18 diheresi RBH diaeresin
L diarisin G dierissim K 19 sernant K per] pro RG 20 optinet L
τροια pro troia R troia pro troea corr. m. al., haud r Τροία] troea GL τροια sed i
in litura K 21 maia pro maia R Μαία] in litura K maea (moea g) GL

Aeolis] r aeoles R eoles GLK enim] etiam GL 22 κολων B κοια** (κοι-
λων r) pro κοιαλων (e del. et canum sonus sup. lin. ascr. r) R κβαλων pro καθλων K
o quoque

pro om. L pro κοελων GH quoque tamen G ** tamen L quoque]
* o(h) quoque R +o* quoque (h-c) B hoc quoque K 23 breuem. aeschilus κίρος
τοταυ. τας παρθεν. ικταοχεται. ut homerus G cf. p. 38, 16 ut] teste B homero
ex homerus corr. B Hom. II. XIII l 24 νεστορα δοικ ελιαχ ηινοντερεμετες
R νεστορα δοικ ελαφεν ιαχ ηινονταμπερμενες r ηητοραβι. σκαροenia. χεπινον.
ταπερ. εμπερε. G versus ab L omissum, adi. interpret. nestorem uelis latere bache

p. 563. 64 P.

p. 50. 61 K.

idem in eodem:

Haec quoque secreta nutrit Langia sub umbra.

idem in II:

Tunc donis Argia nitet vilesque sororis

Ornatus sacro praeculta supervenit auro.

'raro' autem diximus propter 'Medeam', 'Plateam'. nam quod Virgilius

Qui tela Typhoea temnis

e correptam protulit, Doricum est: illi enim solent ei diphthongo abicere i. in Latinis autem dictionibus difficile invenies i longam ante vocalem positam, nisi in genetivis in ius desinentibus, ut 'illius', 'solius', 'ullius', quae tamen licet et corrumpere, et in verbo 'flam fias fiat', quod ipsum quoque contra aliorum ejusdem coniugationis sit regulam verborum.

In masculinis quoque ei pura in e longam convertitur: 'Ἀχιλλεύς' X 55 Achilleus, 'Ἀλφειός' Alphēus, 'σπονδεῖος' spondēus. non sine ratione tamen hoc fit, sed quia i pura paenultima ante us vel a vel um per nominativos non invenitur producta in Latinis dictionibus nisi in disyllabis et ipsis Graecis. nam in Graecis saepe invenimus, ut 'Chūs' et 'dia' et in uno trisyllabo, quod apud Statium legi, 'Lycius'. Statius in X Thebaidos:

At patrias si quando domos optataque, Paean,

Templa, Lycie, dabis tot ditia dona sacratis

Postibus et totidem voti memor exige tauros.

in aliis vero consonante sequente pro ei diphthongo longam i ponimus, ut 'Νεῖλος' Nilus'.

In semivocalibus similiter sunt aliae praepositivae aliis semivocalibus in eadem syllaba, ut m sequente n, ut 'Mnestheus', 'amnis', s quoque

1 idem ex id est corr. R Stat. Theb. IIII 717 2 nutrix B lingua GL
3 Stat. Theb. II 297 sq. 4 Tum Stat. Cass. al. 5 preculta r procullo R percul-
ta tert. m. in R post auro: Virg. dia camilla (Aen. XI 657) add. B 6 au-
tem ut G niceam post plateam add. GL et m. tert. in R Verg. Aen. I 665

7 tifoia R tiphoea L typhoia ex typhoea corr. Fr. lacuna in Pal. temnis Rr
tempnis B 8 correpta GL abicere G abiicire K 9 autem] uero GL de-

ficile LK inuenis Rr inuenis BH 10 solius ullius] add. r ullius solius GL
11 ipsum quoque L 12 aliorum contra GL coniugationis regulam uerborum
sit. G fit om. L regula B 13 puram B convertitur ut BHGK καλλιπεία
pro kalliopea ante Ἀχιλλεύς add. B. αχίλειος achileus GK 14 achileus L

αλφειος K αλφειος G alpeios L alfeios alfusus Rr alfeus H σπονδαίος Rr
spondeios GL 16 dysyllabis G desyllabis K disyllabis L dissyllabis RBH 17 Chius]
dius GL dia** (et) ***** perchius arius. Statius L 18 in uno trisyllabo] in
paucis trisyllabis sperchius arius K in uno — legi] om. G lycius quod
apud statium legi K aput H legimus B lichius R licius perchius arius. G
Statius om. K Stat. Theb. X 343 sqq. 19 tebaidos K 20 At] Ad

RBH Et GL quando se domos obtataque B 21 lyciae B lveiae H chiae
R licie GL Stat. Cass. dicia H 22 Hostibus Cass. exiget auro G
23 longam] b longum B ut neilos L 24 pro nilus G 25 Quae de semiuo-
calibus aliis praepouatur ad mg. L uero similiter GL 26 n Mnestheus GL
Mnestheus] h mnesteus RH

p. 564. 65 P.

p. 51. 52 K.

sequente m, ut 'Smyrna', 'smaragdus': nam vitium faciunt, qui zm scribunt; numquam enim duplex in capite syllabae posita potest cum alia iungi consonante. Lucanus quoque hoc ostendit in X:

Terga sedent, crebro maculas distincta smaragdo.
nam nisi esset s ante m, subtrahi in metro minime posset nec staret versus; s enim in metro saepe vim consonantis amittit. in fine autem syllabae omnes liquidae solent ante s poni, ut 'puls', 'hiems', 'mons', 'ars'; similiter ante x, excepta m, ut 'falx', 'lanx', 'arx'. in mutis praeponuntur b et g sequente d, ut 'βδελυρός', 'bdellium', 'Abdera', 'abdomen', 'Mygdonides'. c vero et p praeponuntur sequente t, ut 'actus', 'lectus', 'aptus', 'diphthongus'. semivocalis nulla praeponitur mutis nisi s sequente b, ut 'asbestus', 'Asbustes', c vel q: 'scutum', 'squalor', p, ut 'spes', 'sphaera', t: 'status', 'Sthenius', ante aliam autem nullam mutarum. mutae vero semivocalibus praeponuntur liquidis absque m omnes paene omnibus: bl, ut 'blandus'; cl: 'clarus'; dl, ut 'Abodlas', nomina barbarum; gl: 'gladius', 'Glabrio'; tl: 'Tleptolemus', 'Atlas'; pl: 'planus'; fl: 'flavus'; bn: 'abnuo', sed b magis superioris est syllabae; cn: 'Cnidus'; dn: 'Cydnus', 'Ariadne'; gn: 'Gneus'; tn: 'Aetna'; pn: 'Therapnae', 'Siphnus'; br: 'Brennus', 'umbrae'; cr: 'creber'; dr: 'Drances'; gr: 'gratus'; || fr: 'frater'; pr: 'pratium'; tr: 'tractus'. ante m autem inveniuntur c d g t, ut 'Pyracmon', 'Alcmene', 'drachma', 'Dmois', 'Admetus', 'agmen', 'Tmolus', 'Isthmos'. tres autem consonantes non aliter possunt iungi in principio syllabae, nisi sit prima s vel c vel p,

1 ut om. GL smirna HGLK z ante m GLKh z. et m. B 2 potest duplex in capite syllabae posita GL iungi G 3 Luc. Phars. X 121 hoc add. r in X hoc ostendit GL 4 sedent] l sedente GL maculas] sic etiam libri Luc. fere omnes cum utroque Voss. maculae RBH maculis codd. quidam Luc. smaragdo Luc. Voss. B 5 +si (ni) B s] z b stare Rr 6 s — amittit in mg. add. g 7 ante s om. G mons sup. lin. add. L ars mons K 8 excepto B De mutis ante alias mutas in

mg. L 9 ΒΟΗΛΙΡΟC Rr ΒΑΕΛΙΡΟC BHK bdelyros L bdiellium G genus lapidis post bdellium libri: est gloss. ad abdira pertinens (sic enim libri, abdira H), quod pro abdir habuerunt, cum sit Abdera, quod restitui. Priscianus ubique scribit abaddir vel abad-dier v. lib. II § 6. V 18. VI 45. VII 32 10 migdonides BHGL praeponuntur mutis (muttis L) GL 11 semiuocales in semiuocalis corr. BHG 12 ut om. H asbestus add. r asbutes RBHK uel add. r ut scutum B p spes GL 13 sphaera RB spera HGLK Sthenius] Putschius cf. lib. II § 50. 55 sthenius RBGK stennius HL 14 uero **** semiuocalibus B 15 pene omnibus absque m (om. omnes) GL penae H bl blandus GL ut clarus K ut ante Abodlas om. BGL 16 tl ut tleptolemus (sic) post clarus posuit K tleptolemus G atlas om. K 17 fl. flauus supra post barbarum exhibet H abnuo ex abuno corr. R est om. GL 18 cn cnius B cf. p. 57, 20 dn: Cydnus om. L cyd+anus (us) R quidnus K

hariaadne B haridne H aethna R ethna r 19 therapnae r therapne B therapne HGL thaerapnae K siphnus H Heidelb. sipnus rell. brenus L brenus G crebrum L dranges L 20 tractu B m autem add. h 21 autem sup. lin. k piracmon BG LK drachma] Schneiderus Elementarteilhe I 239 dracma RH dragma BGL, h. l. om. K Dmois] r admois R 22 Admetus] admeais L admetus dragma agmen K istmos HGLK De tribus consonantibus pariter in eodem de consonantibus in quibus dictiones finiuntur inscr. L 23 posunt L iungi in principio add. g

p. 565. 66 P.

p. 52. 53 K.

secunda post s quidem c vel t vel p, post c autem aut p principales secunda t, tertia l vel r, sed l in solis illis quae ab s incipiunt, ut 'Asclepiodotus', 'scriba', 'stolppus', 'stratus', 'splendidus', 'spretus', 'victrix', 'sceptrum'. nam post pt vel et simul iunctas l non invenitur, ut ostendimus, ipsa soni natura prohibente. in fine vero dictionis contra invenimus primam liquidam, sequentem mutam, postremam s, ut 'urbs', 'stirps'. sin autem in duas desinit consonantes dictio, necesse est priorem liquidam esse et || sequentem s vel x, ut supra ostendimus, vel c vel t antecedente n, ut 'hinc', 'dicunt', 'amant', 'hunc', vel loco ψ Graecae bs vel ps scribere pro ratione genetivi, ut 'Arabs Arabis', 'Pelops Pelopis', 'caelebs caelibis', 'princeps principis'. quibusdam tamen, ut supra docuimus, non aliter videtur ψ Graeca nisi per ps scribenda. quamquam enim ratio genetivi supra dictam exigit scripturam, tamen cognationem soni ad hoc proclivorem esse aiunt. hoc tamen sciendum, quod principium syllabae omni modo pro ψ ps debet habere, ut 'psittacus', 'pseudulus', 'ipse'; 'nubo' quoque 'nupsi', 'scribo' 'scripsi' faciunt, quamvis analogia per b cogit scribere, sed euphonia superat, quae etiam 'nuptam', non 'nubtam', et 'scriptum', non 'scribtum', compellit per p, non per b, dicere et scribere. | ||

1 secundae K post s ut asclepiodotus stratus spretus quidem B subducta a b, quae infra lin. repetit post s quidem post s R post t vel p in marg. ut asclepiodotus stratus spretus add. r, eadem in litura h, ut asclepiodotus add. LG, cui sup. lin. stratus spretus adiunxit g 2 asclepiodotus(c) B 3 stolpus BGK stolpus L stratus] x prob. O. Jahnio ann. crit. ad Pers. sat. 5, 13, h. l. a libris omissum, qui inter spretus (spretus B) et uictrix exhibent gloss. ad sententiam secunda quidem post s c vel t vel p pertinens: in graecis etiam (autem B) φ secunda (secundo R) ponitur (secunda ponitur φ H), quam nos per ph plerumque scribimus, σφραγίς
PAGIC
 (cōparis Rr cōparic G cōparic H) 4 iuncta, sl. B ostenditur R in mg. at. ostendimus r 7 desinat B dissinat GK consonantes ^{desinat} L 9 hunc amant GL 10 celeps H celebs h celebis B celibis b 11 quibus H uidetur non aliter GL 12 per add. r p. et. s B 14 sciendum est BHGLK 15 psittacus] r psittactus R psitacus HGLK pseudulus L 16 et scribo r 17 scribere om. L non nubtam om. R add. r non nuptam B 18 non scriptum B compellat B

de littera

EXPLICIT LIBER PRIMVS. INCIPIT LIBER II DE SYLLABA. Rr EXPLI LIB. I PRISCIANI GRAMMATICI CAESARIENSIS DE LITTERA. INCIP. LIB. II DE SYLLABA B lib. II custodis, ut vocant, loco H explicuit. liber. primvs. de. littera ... | INCIPIT LIBER II. DE SYLLABA .. G explicit liber primus de littera incipit scds de syllaba L finit .. ~ | secundus liber de syllaba K

LIBER SECVNDVS.

p. 565. 66 P.

DE SYLLABA.

p. 54. 55 K.

I 1 Syllaba est comprehensio literarum consequens sub uno accentu et uno spiritu prolata; abusive tamen etiam singularum vocalium sonos syllabas nominamus. possumus tamen et sic definire syllabam: syllaba est vox literalis, quae sub uno accentu et uno spiritu indistanter profertur. a 5 singulis tamen incipiens, non plus quam ad sex literas procedere syllaba potest in Latino sermone, ut: 'a', 'ab', 'arx', 'mars', 'stans', 'stirps'.

Et sciendum, quod syllabae, quae ex singulis constant literis, non plures sunt quam ipsae vocales, ex quibus fiunt, quae autem ex amplioribus literis, paene innumerabiles. nulla syllaba tres vocales habet, unde u 10 et i non aliter iunguntur diphthongis nisi loco positae consonantium, u tamen etiam tum iungi potest diphthongo, cum amittit vim lite||rae, ut 2 'quae', 'linguae'. saepe inveniuntur pro duabus vocalibus iunctis, hoc est pro diphthongo, singulae vocales positae, ut 'plostrum' pro 'plaustrum' et 'inquirō' pro 'inquaero' et ubique pro ei diphthongo e producta vel 15 i, sicut supra dictum est; pro *ou* autem u in Graecis dictionibus ponimus, ut 'σπονδεῖος spondeus', 'Νεῖλος Nilus', 'μοῦσα musa'. quae singularum literarum sunt syllabae ex vocalibus, ut dictum est, constant, ut 'a', 'e', quae autem ex duabus constant, vel a vocalibus fiunt et invenitur diphthongus, ut 'au', 'oe', vel a vocali consonante antecedente vel sequente: an- 20 tecedente, ut 'da', sequente, ut 'ad'. non plus tamen quam tres consonantes antecedere nec rursus consequi nisi tres possunt. sed tamen hoc

2 comprehensio B comprehensio K litterarum R 3 etiam ** singularum (in) B 4 diffinire GLK 5 quae ex qq. corr. L indistanter] b indastanter (ex indestinanter ni f. corr.) B Quot litteris sillaba constare potest ad marg. L

a] k ab HLK 7 arx] ars GL stirps] r strips R 8 exingulis Bb constant] r constant R constat B 9 vocales sunt ex H quae autem quae ex Bb 10 innumerabiles sunt. b tres add. r i et u GL 11 iunguntur R 12 etiam om. H tum om. G tunc L amittit] r ammittit R amittit G 13 quae et linguae b sepaē R 15 productam RBK 16 sicut] ut GL pro v L ponimus in graecis dictionibus G ponimus dictionibus BHL 17 σπονδαῖος RK spondeios GL νεῖλωc K neilos GL μωϋσα R moisa H moysa GL 18 sunt litterarum L 19 autem a duabus GL inueniatur (un) B 20 oe] r eo R vocali] uocali et HGLK uocale et B antecedente uel sequente om. GL uel

et K 21 De consonantibus quot praecedere uel consequi possunt in eadem sillaba uocalem in mg. L consonantes tres K 22 antecedere] antecedere uocalem RLK antecedentes uocalem G uocalem antecedere h

p. 566. 67 P.

p. 55. 56 K.

notandum est, quod, si antecedant tres consonantes, non possunt nisi duae consequi vocalem, ut 'monstrans', nec iterum, si consequantur tres, possunt antecedere nisi duae, ut 'stirps'.

Si antecedens syllaba terminet in consonantem, necesse est etiam sequen||tem a consonante incipere, ut 'artus', 'ille', 'arduus', nisi sit compositum, ut 'abeo', 'adeo', 'pereio'. Herodianus tamen de orthographia ostendit, rationabilius esse sonoriusque quantum | ad ipsam vocis prolationem, in compositis quoque simplicium regulam in ordinandis syllabarum literis servare. obicitur tamen huic illud, quod oportet ergo 'oblitus', 'oblatus', 'obruo', 'abrado' et similia, si b transit in secundam syllabam more simplicium dictionum, primam communem habere in metris, ut possit etiam corripi: sed hoc nusquam invenitur. praeterea 'circumceo' et 'circumago' et similia non paterentur elisionem m in pronuntiatione, si transiret in sequentem syllabam m, nec in 'perhibeo', 'exhibeo', 'inlumatus', 'anhelo', 'inhibeo', 'adhuc', 'abhinc' et similibus secundae syllabae principalis aspiraretur vocalis, si terminalis consonans praepositionis in eam transiret, quomodo in 'istic', 'istaec', 'istuc'. si in media dictione syllaba a vocali incipit, necesse est antecedentem quoque, nisi sit composita, in vocalem terminari, ut 'pietas', 'curialis', 'pareo', 'ruo', 'munio'. est tamen quando in compositis etiam subtrahitur consonans, ut 'coeo, cois'.

Principales syllabae, hoc est in principio dictionum positae, ab omnibus incipere literis, desinere tamen non in omnes possunt, sed in has: vocales quidem omnes, a quacumque consonante incipiat sequens syllaba, ut 'mare', 'genus', 'filius', 'votum', 'ludus'; in consonantes vero, si sequens syllaba a vocali incipiat, non possunt desinere, nisi, sicut supra dictum est, in dictionibus, quae ex praepositionibus in consonantes desi-

no	1	tandum Rr	2	ut	et K	si consequantur R	tres consequantur GK
		tres consequantur L	3	stirps]	r strips R	4 De litteris praecedentibus ac sequentibus inter syllabas. in mg. L	5 in-
		antecedens H		etiam consequentem L			
		5 in-					
		6 pereio peroro B					
		He-					
		rodianus de orthographia] cf. Graefenhanium hist. phil. III 91					
		orthographia GK					
		7 quantum quan H					
		8 prolationem Bb					
		compositis H					
		9 obicitur GLK					
		ergo					
		10 oblatus] ablatu					
		ablatu R					
		abruo K					
		11 habere communem G					
		12 nunquam L					
		circumceo GK					
		13 circumago GK					
		14 transisset G					
		prohibeo H					
		15 inhibeo]					
		16 aspi					
		aspietur H					
		consonans H					
		17 in ea B					
		istic] r histie R					
		18 nisi] ni ^{si} K					
		19 pietas] r piaetas R					
		20 consonans] consonans. n. k					
		22 De litteris quibus principales syllabae incipiunt et de illis in quas desinunt. inacr. L					
		25 in consonantibus uero					
		26 nec possunt GLK					
		possunt desinere Bb					
		dissinire L					
		superius GL					

nentibus vel aliis partibus orationis sint | compositae, ut 'abutor', 'oboedio',
'subeo', 'aduro', 'ineo', 'exacuo', 'intereo', 'perago', 'transeo', 'prae-
tereo', 'alterutrum'. nec tamen, si sequens a consonante incipit, licet an-
5 tecedenti in quamcumque consonantem desinere; ergo per singulas conso-
nantes, ut potero, id tractare conabor.

In b invenitur syllaba desinens, si sequens quoque ab eodem incipiat,
ut 'Sabburra', 'sabbata', 'gibbus', 'gibberosus', 'gibber', 'obba'. com-
posita quoque sunt a praepositionibus in b desinentibus et aliis dictionibus
a b incipien|tibus, ut 'subbibō'. quae tamen consonans c sequente solet
plerumque in eam mutari, ut 'occido', 'occumbo', 'succino', 'succido'. 10
in quibusdam tamen pro 'ab' 'abs' praepositio cum dictionibus a c incipien-
tibus componitur, ut 'abscondo', 'abscedo', 'abscido'. 'ob' quoque est
quando assumit s, cum componitur cum dictione a c incipiente, ut 'obs-
curus', 'obscenus'. f etiam sequente in eandem convertitur b vel in u vo-
calem, ut 'officio', 'offundo', 'sufficio', 'suffero', 'suffio', similiter 'au- 15
fero', 'aufugio', ne, si 'affero', 'affugio' dicamus, pro 'adfero' et 'adfugio'
accipiantur. g quoque sequente in eam transit b, ut 'suggero', 'oggannio',
nec non etiam m, ut 'summitto'. praeterea 'omitto' dicimus pro 'ommit-
to'. Terentius in adelphis:

Omitte mulierem.

20

Horatius in secundo sermonum:

. Aut spem deponas aut partem inclusus omittas.

6 idem patitur p sequente, ut 'oppono', 'suppono'. r quoque sequente
plerumque in eam convertitur, ut 'arripio', 'surripio'; in quibusdam au-
tem manet immutabilis, ut 'abrogo', 'abrado', et puto differentiae causa, 25
ne, si 'arrogō' et 'arrado' dicamus, dubium sit, 'ab' an 'ad' praepositio
sit, quae mutavit suam consonantem in r. aliis autem quibuscumque literis
sequentibus integra manet b, ut 'abdo', 'obdo', 'subdolos', 'abhinc', 'ab-

1 sunt R oboedio] obaudio. oboedio B abaudio in lit. k uel obaudio add. g

2 alterutrum transeo praetereo. H 3 De consonantibus antecedentibus atque se-
quentibus inter syllabas. sed primum de B dicendum est in mg. L incipiet GL in-
cipiat k antecedenti] r antecedente R 4 quancunque GL quacumque H

5 potuero GL 6 eadem BG incipiat. hoc tamen in barbaris nominibus ut B

7 sabirae Hh gibber gibberosus LKg gibber om. G obba] ex abba corr.
K uel abba add. g obba. In latinis uero si qua inueniantur composita quoque B

8 sunt om. H praepositionibus K 9 in eam solet mutari plerumque L
solet in eam motari plerumque G 13 adsumit B cum praepositur G 14 ob-

scenus B eadem Rr in ante u add. bh 15 afficio B suffitio H suf-
fero R 17 ogganneo in oggannio corr. R 18 in m HK summitto L post omitto
octo fere lit. ras. in B pro ommitto dicimus BHGL 19 Ter. ad. II 1, 18

21 oratus K Hor. serm. II 5, 26 in .n. K sermonem R 22 partem]
artem g Carolinuh. alter cum Horatio illusus RGLK 23 oppono pro
obpono] suppono pro subpono R utrique additamento glosa supers. r plerun-
que sequente K 24 conuertitur b consonans R: sed b consonans praeposito i. (id
est) glossema esse indicavit unisque inclusit r autem] tamen rb 25 immutabilis
BH abrado] abrodo B causa add. k 26 et arrodo B an ab an ad R
28 abluo ex subluo corr. K

p. 508. 69 P.

p. 58. 59 K.

luo', 'sublatus', 'obloquor', 'abnego', 'obnitor', 'subnixus'. ergo nulla, nisi praepositio cogat, antecedens syllaba in b potest desinere, nisi consequens quoque a b incipiat, ut in supra dictis nominibus ostendimus.

In c quoque nulla syllaba superior desinit, nisi sequens quoque a c vel a q incipiat, ut 'bacca', 'bucca', 'soccus', 'ecquis', 'quicquam'. atque ex hoc quoque ostenditur, eandem vim habere c et q.

In d pariter nulla potest syllaba desinere praepositiva, nisi sequens quoque ab eadem incipiat in simplicibus dictionibus et in plerisque compositis, ut 'abaddir' vel 'abaddier', 'addo', 'reddo', 'redduco', quod etiam
10 'reduco' dicitur.

Virgilius in VIII:

Reddidit una boum vocem.

Terentius in Phormione:

Sectari, in ludum ducere ac reducere.

15 Horatius in epodo:

Deus haec fortasse benigna

Reducet in sedem vice.

Virgilius in III: |

Eiectam classem, socios a morte reduxi.

20 haec tamen ipsa consolans in 'ad' praepositione mutatur sequente c vel g 7 vel p vel t, ut 'accumbo', 'accido', 'aggero', 'applico', 'appello', 'atingo', 'attinet'; f quoque sequente rationabilis: 'affectus'; l: 'allido'; r: 'arrideo'; n: 'annuo'; s: 'assiduus'. subtrahitur etiam in quibusdam, cum sequens dictio a gn vel sp vel sc incipit, ut 'agnitus', 'aspectus',
25 'ascendo'. aliis enim sequentibus literis integra manet in compositione, ut 'adbibo', 'adhaereo', 'admitto', 'adquiro', 'advoco'. frequenter tamen invenimus f vel l vel n vel r vel s sequentibus d scriptam, ut 'adfatur', 'adludo', 'adrideo', 'adnitor', 'adsisto', 'adsumo'. errore tamen scriptorum hoc fieri puto quam ratione: nam quae sit differentia euphoniae,

^a 1 obnego Rr   nisi   nulla prae***positio Bb   2 nisi cum sequens L   3 quoque syllaba
A.B. incipiat Bb   ab b K   in om. BH add. h   7 syllaba (syllaba L)
potest GLK   8 ab eadem] ab eodem r ab eadem (n) B   simplicibus] g simpli-
cibus G   in plerisque] r implerisque RBH   9 uel abaddier om. GL   10 reduco
R   11 Verg. Aen. VIII 217 VIII] r VIII. RBHGK IX. L   12 boum k
Pal.   uocem * (q.) Pal.   13 Ter. Phorm. I 2, 36   formione RGK   14 ludum canes ducere B   ac] et Terentius   reducere] rg Schneiderus Elementarteilhre
p. 621 reducere RGH Ter. Bemb. Bas. reducere (o) L   15 Horatius—vice. om. GL
add. g   oratus K   Hor. epod. 13, 7 sq.   17 reducere (er) R   reducet r
Schneiderus l. l.   sed uice g   vice] r uice* (m) B   uiceret R   18 Verg. Aen.
III 375   19 Eleictam ex v. 373 eleictum litore pettum est lectam GL amissam
Vergilius   classem] g classem GL classam H   socios ex sociis corr. B sociosq.
G   reduxit LK   20 Quibus litteris sequentibus ad mutetur uel integra maneat L
praepositione b   21 aggero accido R   22 rationabilibus B   ut affectus rk
24 cum consequens B cum subsequens H   25 integra G   26 adbibo adhibeo
adhereo L   admitto] g admitto G   adquiro om. GL   27 uel r uel n K   ut
om. GL   28 adsisto om. RBH   adsummo R   29 nam quae sit differentia r
namque sit differentiae R   euphoniae K

p. 567. 68 P.

p. 56—58 K.

mentibus vel aliis partibus orationis sint | compositae, ut 'abutor', 'oboedio',
'subeo', 'aduro', 'ineo', 'exacuo', 'intereo', 'perago', 'transeo', 'prae-
tereo', 'alterutrum'. nec tamen, si sequens a consonante incipit, licet an-
5 tecedenti in quamcumque consonantem desinere; ergo per singulas conso-
nantes, ut potero, id tractare conabor.

In b invenitur syllaba desinens, si sequens quoque ab eodem incipiat,
ut 'Sabburra', 'sabbata', 'gibbus', 'gibberosus', 'gibber', 'obba'. com-
posita quoque sunt a praepositionibus in b desinentibus et aliis dictionibus
a b incipien[t]ibus, ut 'subbiho'. quae tamen consonans c sequente solet
plerumque in eam mutari, ut 'occido', 'occumbo', 'succino', 'succido'. 10
in quibusdam tamen pro 'ab' 'abs' praepositio cum dictionibus a c incipien-
tibus componitur, ut 'abscondo', 'abscedo', 'abscido'. 'oh' quoque est
quando assumit s, cum componitur cum dictione a c incipiente, ut 'obs-
curus', 'obscenus'. f etiam sequente in eandem convertitur b vel in u vo-
calem, ut 'officio', 'offundo', 'sufficio', 'suffero', 'suffio', similiter 'au- 15
fero', 'anfugio', ne, si 'affero', 'affugio' dicamus, pro 'adfero' et 'adfugio'
accipiantur. g quoque sequente in eam transit b, ut 'suggero', 'oggannio',
nec non etiam m, ut 'summitto'. praeterea 'omitto' dicimus pro 'ommit-
to'. Terentius in adelphis:

Omitte mulierem.

20

Horatius in secundo sermonum:

Aut spem deponas aut partem inclusus omittas.

6 idem patitur p sequente, ut 'oppono', 'suppono'. r quoque sequente
plerumque in eam converti[tur], ut 'arripio', 'surripio'; in quibusdam au-
tem manet immutabilis, ut 'abrogo', 'abrado', et puto differentiae causa, 25
ne, si 'arrogo' et 'arrado' dicamus, dubium sit, 'ab' an 'ad' praepositio
sit, quae mutavit suam consonantem in r. aliis autem quibuscumque literis
sequentibus integra manet b, ut 'abdo', 'ohdo', 'subdolus', 'abhinc', 'ab-

1 sunt R oboedio] obaudio. oboedio B abaudio in lit. k uel obaudio add. g

2 alterutrum transeo praetereo. H 3 De consonantibus antecedentibus atque se-
quentibus inter syllabas. sed primum de B dicendum est in mg. L incipiet GL in-
cipiat k antecedenti] r antecedente R 4 quancunque GL quacumque H
5 potuero GL 6 eadem BG incipiat. hoc tamen in barbaris nominibus ut B

7 sabirae. Hh gibber gibberosus LKg gibber om. G obba] ex abba corr.
K uel abba add. g obba. In latinis uero si qua inueniantur composita quoque B
8 sunt om. H praepositionibus K 9 in eam solet mutari plerumque L
solet in eam motari plerumque G 13 adsumit B cum praepositur G 14 ob-

scenus B eadem Rr in ante u add. bh 15 afficio B suffitio H suf-
fero R 17 ogganneo in oggannio corr. R 18 in m HK summitto L post omitto
octo fere lit. ras. in B pro ommitto dicimus BHGL 19 Ter. ad. II 1, 18

21 oratius K Hor. serm. II 5, 26 in .u. K sermonem R 22 partem]
artem g Caroliruh. alter cum Horatio illusus RGLK 23 oppono pro
obpono] suppono pro suppono R utrique additamento glosa supscr. r plerun-
que sequente K 24 convertitur b consonans R: sed b consonans praeposito i (id
est) glossema esse indicavit uncisque inclusit r autem] tamen rb 25 immutabilis
BH abrado] abrodo B causa add. k 26 et arrodo B an ab an ad R
28 abluo ex subluo corr. K

p. 508. 69 P.

p. 58. 59 K.

luo', 'sublatus', 'obloquor', 'abnego', 'obnitor', 'subnixus'. ergo nulla, nisi praepositio cogat, antecedens syllaba in b potest desinere, nisi consequens quoque a b incipiat, ut in supra dictis nominibus ostendimus.

In c quoque nulla syllaba superior desinit, nisi sequens quoque a c vel a q incipiat, ut 'baeca', 'bucca', 'soccus', 'ecquis', 'quicquam'. atque ex hoc quoque ostenditur, eandem vim habere c et q.

In d pariter nulla potest syllaba desinere praepositiva, nisi sequens quoque ab eadem incipiat in simplicibus dictionibus et in plerisque compositis, ut 'abaddir' vel 'abaddier', 'addo', 'reddo', 'redduco', quod etiam 10 'reduco' dicitur.

Virgilius in VIII:

Reddidit una boum vocem.

Terentius in Phormione:

Sectari, in ludum ducere ac reducere.

15 Horatius in epodo:

Deus haec fortasse benigna

Reducet in sedem vice.

Virgilius in IIII: |

Eiectam classem, socios a morte reduxi.

20 haec tamen ipsa consol|nans in 'ad' praepositione mutatur sequente c vel g 7 vel p vel t, ut 'accumbo', 'accido', 'aggero', 'applico', 'appello', 'attingo', 'attinet'; f quoque sequente rationabilis: 'affectus'; l: 'allido'; r: 'arrideo'; n: 'annuo'; s: 'assiduus'. subtrahitur etiam in quibusdam, cum sequens dictio a gn vel sp vel sc incipit, ut 'agnitus', 'aspectus', 25 'ascendo'. aliis enim sequentibus literis integra manet in compositione, ut 'adbibo', 'adhaereo', 'admitto', 'adquiro', 'advoco'. frequenter tamen invenimus f vel l vel n vel r vel s sequentibus d scriptam, ut 'adfactur', 'adludo', 'adrideo', 'adnitor', 'adsisto', 'adsumo'. errore tamen scriptorum hoc fieri puto quam ratione: nam quae sit differentia euphoniae,

1 obnego ^aRr nulla ^{nisi}prae***positio Bb 2 nisi cum sequens L 3 quoque syllaba
 .A.B. incipiat Bb ab b K in om. BH add. h 7 syllaba (syllaba L)
 potest GLK 8 ab eadem] ab eodem r ab ea*dem (n) B simplicibus] g simpli-
 cibus G in plerisque] r implerisque RBH 9 uel abaddier om. GL 10 reduco
 R 11 Verg. Aen. VIII 217 VIII] r VIII. RBHGK IX. L 12 boum .k
 Pal. uocem * (q.) Pal. 13 Ter. Phorm. I 2, 36 formione RGK 14 lu-
 dum canes ducere B ac] et Terentius reducere] rg Schneiderus Elementarlehre
 p. 621 reducere RGK Ter. Bemb. Bas. reducere (c) L 15 Horatius—vice. om. GL
 add. g oratius K Hor. epod. 13, 7 sq. 17 reducere** (er) R redducet r
 Schneiderus l. l. sede uice g vice] r uice* (m) B uiceret R 18 Verg. Aen.
 IIII 375 19 Eleictam ex v. 373 electum litore petittum est lectam GL amissam
 Vergitius classem] g clasem GL classam H socios ex socius corr. B sociosq.
 G reduxit LK 20 Quibus litteris sequentibus ad mutetur uel integra maneat L
 praepositione b 21 aggero accido R 22 rationabilibus B ut affectus rk
 24 cum consequens B cum subsequens H 25 intigra G 26 adbibo adhibeo
 adhaereo L admitto] g admitto G adquiro om. GL 27 uel r uel n K ut
 om. GL 28 adsisto om. RBH adsummo R 29 nam quae sit differentia r
 uamque sit differentiae R euphoniae K

p. 570. 71 P.

p. 62. 63 K.

R qua||cumque consonante sequente (excepta k) potest terminare priorem syllabam, ut 'morbus', 'parcus', 'ordo', 'perficio', 'Corfinium', 'margo', 'perhibeo', 'perlego', 'perluceo', 'interlita', 'interlunium', 'carmen', 'Sarnus', 'corpus', 'arquitenens', 'currus', 'morsus', 'artus', 'periurus', 'corvus', 'Xerxes'. in compositis tamen quibusdam invenio r in s l converti, ut 'intellego' et 'pellicio' pro 'interlego' et 'perlicio', 'pellego' pro 'perlego', 'pelluceo' pro 'perluceo'. Plautus in asinaria:

Agedum istum ostende quem †conscripsisti syngraphum

Inter me et amicam et lenam, leges pellegel .

Nam tu poeta es prorsus ad eam rem unicus.

idem in eadem:

Ita †. pellucet quasi lanterna Punica.

S terminante antecedentem syllabam hae solae inveniuntur consonantes assequentes: c in compositis, ut 'abscondo', 'obscurus', quia s terminantis est praepositionis, nam in simplicibus dictionibus necesse est s et c eiusdem esse syllabae, ut 'pascua', 'luscus'. m quoque sequente vel p vel t in simplicibus dictionibus, si antecedit s, eiusdem est syllabae, ut 'Cosmus', 'prospera', 'testis'; similiter terminat altera s sequente, ut 'cassis', 'cossus', i quoque loco consonantis in compositis sequente, ut 'disiectus', c etiam sequente vel p vel t, praepositione in s desinente anteposita, ut 'discutio', 'displicet', 'determinat', 'absterreo', 'distuli', 'asporto' pro 'absporto'.

11 T si superiorem finit syllabam, necesse est sequentem quoque ab ea incipere, ut 'mitto', 'Cotta', 'attinet', 'Atticus'.

coon ^o RHK hippocon G 1 excepta k om. RHK et fortasse ipse Priscianus et potest B 2 perficio H Corfinium] k cornifum K 3 perlego] om. GL perligo K 4 sarnus ex sarnum corr. B 5 corvus] curuus GLK invenio ***

*** L 6 pro interlego et perlicio om., pro interligo et perlicio et in mg. add. K lego perlicio ex perliceo corr. L pellego] pelligo GK 7 per Rr perligo K pelluceo pro perluceo] pellucio B Plaut. asin. III 1, 1 (746) sqq. assinaria BK 8 agedum (n) K conscripsisti] sic etiam libri Plaut. et Non. 225 16 M.; l.

conscripsisti singraphum RHGL 10 et lenam leges B lenam leges. Pellege R pellige GK 11 es istum prorsus LK eam] r eandem R unicum GL 12 in eadem] immo in autul. III 6, 30 13 ita is pellucet Plautus lanterna] sic etiam Vet. laterna R et vel sic vel lacerna cell. codd. Plaut. 15 adsequentes Rr

adsequentes BK assequentes L sequentes Dresd. Lips. 2 Krehlii obscurus] h obscurum H 16 in add. r dictionibus om. R add. r s add. r 18 s si antecedit GL 19 altera s] r altera s syllabam R s syllabam altera s GK s sillabam alteram s L 20 casis casus cosus G cassis cassus cossus Lg cassis cassus Kk

cōnpositis B sequente om. G sequente ut om. L 21 disiunctus GL etiam ut supra dictum est sequente GL etiam ut supradictum sequente K praepositione in s desinente] etiam dis praepositione GL 22 abstergo GLK distuli absterreo B 23 asporto Rr 24 T — incipere in mg. add. h syllabam finit K quoque om. GLh 25 mitto] mutta GLK Cotta] gutta GL

p. 571. 72 P.

p. 63. 64 K.

In x nulla syllaba terminat in media dictione nisi in compositis a praepositione 'ex', quae integra manere potest sequente c vel p vel q vel s, ut quibusdam placet, vel t, ut 'excurro', 'expello', 'exquiro', 'exsicco', 'exsequor' - sic enim placet iis, qui de orthographia scripserunt, quamvis euphonia et ratio supra dicta de literis secundum Graecos abicit s antecedente x -, 'extendo'; l quoque sequente invenitur in nomine hoc: 'exlex'; f enim sequente in eam convertitur x, ut 'efficio', 'effundo', 'effero'; ceteris vero consonantibus sequentibus e, non ex, praeponi solet, ut 'ebibo', 'educō', 'egero', 'eludo', 'emineo', 'enitor', 'eruo', 'eveho'. ||

10 Z in peregrinis dictionibus semper in principio invenitur syllabae et, si antecedit alia syllaba, necesse est eam vel in vocalem desinere vel in n vel in r, ut 'gaza', 'μελάνζοφος', 'Ἀριοβαρζάνης'.

Sciendum autem, quod nulla diphthongus in duas consonantes potest desinere, in duplicem autem invenitur, ut 'faex faecis' et | 'faux faucis'.

15 Distat syllaba a dictione et sensu et accentu; nisi enim sciamus, quomodo posita sit syllaba in dictione, incertum est, quo accentu eam pronuntiemus: syllaba enim per se, nisi cum sit dictio, sensum habere non potest. invenitur tamen et plena oratio in una dictione, ut in verbis imperativis, 'curre', 'lege', et similiter plena dictio in una syllaba; ut 'ars',

20 'do', 'dic', 'i'.

Accidit unicuique syllabae tenor, spiritus, tempus, numerus literarum.

Tenor acutus vel gravis vel circumflexus. in dictione tenor certus, absque ea incertus, non potest tamen sine eo esse.

Similiter spiritus asper vel lenis.

25 Tempus unum vel duo vel etiam, ut quibusdam placet, unum semis vel duo semis et tria; unum, si vocalis est brevis per se, ut 'āmo', vel si eam una consonans simplex consequitur, ut 'caput', unum semis in communibus syllabis, de quibus multi docuerunt, ut 'lācrimae'. et sciendum,

1 terminatur K a dictione iterum inc. D 2 integra G 4 his libri orthographia BDHGLr orthographia K 5 abicit GLK abicit D 7 exlex] r exlex R enim] r quoque R 9 ebibo educō] r ebido ceduco R 10 de z. D peregrinis GK 11 vocalem vel in n vel in r desinere GL 12 gaza HK μελάνζοφος R

μελάνζωφος r μελάνζοφος K melanzophoc G melanzophos L αριοβαρζανec R αριοβαρζανec BDHK ariobarzanes GL 13 Quod nulla diptongus in duas desinit consonantes inscr. L DE DIPTONGO. D sciendum est autem DGK 14 facis Rr faecis faux GL 15 DE DIFFERENTIA SYLLABAE ET DITIONIS. D 16 sit] est RBDHK

doctione K quo* (d) B pronuntiemus] r pronunciamus R 17 cum om. H 18 ut imuerbis R imperativis B 19 plena add. k dictio una r et lege H 20 do] vel dos add. d i om. GLK 21 De accidentibus singulis syllabae K De accidentibus syllabae L DE QUATTOR ACCIDENTIBUS SYLLABAE. D unicus quique H 22 accutus R circumflexus L certus add. k 23 ea] ea dictione BDGLK dictione H eo] d eo tenore D 24 lenis] r lenis RB vel lenis add. g 25 ut ** quibusdam (in) B 26 duo semis] r duo saemis R et] uel HGL trea G est om. B ut amo om. HGLK add. h 27 eam unam H consonans K communibus] r communis R 28 sciendum est G

p. 572. 73 P.

p. 64. 65 K.

quod non solum ante l vel r, sed etiam ante m, ut supra docuimus, et n positae mutae faciunt communes. *Εὐριπίδης* in *Phoenissis*:

Ἰσότῃτ' ἔταξεν κἀριθμὸν διώρισεν.

idem in eadem fabula:

Ἀπωλόμεσθα, δύο καὶ σπεύδεις, τέκνον.

Ovidius:

Piscosamque Gnidon gravidamque Amathunta metallis.

praeterea m ante n posita fecerunt quidam communes, ut Callimachus in tertio *Ἀλτίων*:

Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος, ὧδε συναινώ.

13 illud quoque non est praetermittendum, quod tribus consonantibus sequentibus potest fieri communis syllaba, quando in principio syllabae sequentis post vocalem correptam s et muta et post eam liquida sequatur, quippe cum s in metro subtrahi more soleat veteri, ut Horatius sermonum 15 libro primo:

Linquimus, insani ridentes praemia scribae.

in longis na||tura vel positione duo sunt tempora, ut 'dō', 'ārs', duo semis, quando post vocalem natura longam una sequitur consonans, ut 'söl', tria,

1 ut iam supra *BDHK* et n] n *K* uel n *k* 2 et faciunt *L* *ευριπιδες*

DH euripides *GL* *Eur. Phoen. v. 542 M. v. lib. I § 11* phoenisis *B* *PHONI·SIS (s)*
D phenisis *G* phoenisisis. οἷστα. τὰτνετα.ξην (*haec in litura*) *KAIPIONOMON ΔΙΩΡΙCEN*

K phenesia* ** (s ic) *ETETA THNTAZHNKAI PIONOMON ΔΙΩ PICHN. L* 3 *ICOTTATETATΞEN*
ICAI APIOMON ΔΙOPICEN R·ICOTHTATETATΞEN KAIPIONOMON ΔΙΩPICEN B *ICOTH. TATTHE TA-*

ZEIN KAI APIOMON ΔΙΑPICEN, al. m. in mg. R *ICOTNTA T·ETAZEN KAI APΘMON ΔΙΩPICEN*
Dd *ICOTETA TETATΞEN KAIPIC MON ΔΙOPICEN G* *ICOTOTATETATΞEN. ΑΠΟΔΟΛΑΕCΘΑΛΥΟ. ΚΑΚΟC.*

ΠΕΥ ΔΕΙCΤΕΚ. NON (med. om.) H 4 *ibid. v. 582 M. v. lib. I § 11* 5 *ΑΠΩΛΟΜΕCΘΑ*

Dd *ΑΠΩΛΟΜΕCΘΑ GK* *ΑΠΩΛΟΜΕCΘΑ Ll* *ΔΙΟ RG* *ΔΥΟ Dd* *ΟΥΩ K* *ΔΥΑ (s in litura) L* *L*

ΔΥΩ B *ΚΚΩC Rr* *ΚΑΚΟC Dd* *ΚΑΚΟC K* *ΚΑΚΟC Ll* *CΠΗΥΑΕΙC Rr* *CΠΕΔΕΙC Dd*
ΠC***** L *ΠΕΔΕΥΕΙC l* 6 *Ovid. met. X 531* Ovidius in decimo metamorphoseon *D*

7 Gnidon] *r* cum parte *codd. Ovid. gnidum R* *cnidon DGLKh v. lib. I § 11*
que] *r* quae *R* *amathuntha K* 9 quidam] *B* *Heidelt. Dread. 2 Krehlii* quidem *rell.*
ut Callimachus] teste callimacho *B* Callimachus] *r* calhimachus *R* 10 *Ἀλτίων*

ON
ACTIWN Rr *ACTION BDK* *ACTIWN G* *AXTIWN L om. H* 11 *ΤΩC ΜΕΝΟΜΗΝCΑΡΧΙ rell. om.*

in lac. inseruit h *ΤΟC GLK* *ΩC D* *ΜΝCΑΡΧΕΙΟC Rr* *ΜΝCΑΡ. ΧΕΙΟC G* *ΜΝΝCΑΡΧΕΙΟ*
D *εφε L* *εφο K* *εφί·ΤΕΝΟC R* *εφεί·ΞΕΝΟC G* *εφ·ΞΕΝΟC D* *οαε DK* *ωαC-*

CINAINW R *οαε·CINAINW. G* *συναινώ] l* *CINAINW L* 12 praetermittendum *G*
potest sequentibus *GL* 13 sequentis syllabae *D* 14 liquida * sequatur *B*

sequatur] seruatur *H* 15 soleat more *GL* uetere *Br* ueterum *DGK* uetere* (e) *H*
Horatius] *r* oratius *RK* *Hor. serm. I 5, 35* sermonum *om. L* libro ser-

monum *K* in libro sermonum *D* 16 liber ·I· *B* 17 linquimur *H* insani] *r*
insani *B* reddentes *G* proemia *B* 18 do] 'complures mss.' *Krehlii, Schneiderus*

Elementarlehre p. 662 do* *DGK* dos *RBHL* duo et semis *k* 19 una* (m) *B*
sequitur consonans ut sol] *r* sequitur ut sol consonans *R* trea *G* et in tria
corr. B

p. 573. 74 P.

p. 65. 66 K.

quando post vocalem natura longam duae consonantes sequuntur vel una duplex, ut 'mōns', 'rêx'. tamen in metro necesse est unamquamque syllabam vel unius vel duorum accipi temporum.

Numerus literarum accidit syllabae, quia, ut supra diximus, non minus quam unius nec plus quam sex literarum apud Latinos potest inveniri syllaba.

DE DITIONE.

Dictio est pars minima orationis constructae, id est in ordine composita: pars autem, quantum ad totum intellegendum, id est ad totius sensus intellectum; hoc autem ideo dictum est, ne quis conetur 'vires' in duas partes dividere, hoc est in 'vi' et 'res', vel quaedam huiuscemodi. non enim ad totum intellegendum haec sit divisio.

Differt autem dictio a syllaba, non solum quod syllaba pars est dictionis, sed etiam quod dictio dicendum, hoc est intellegendum, aliquid habet. syllaba autem non omni modo aliquid significat per se: ergo monosyllabae dictiones possunt quodammodo esse et syllabae, non tamen sincere, quia numquam syllaba per se potest aliquid significare: hoc enim proprium est dictionis. unde si dicam 'a', per se scio esse syllabam, nec tempora tamen eius nec tenorem nec spiritum nec significationem agnosco, donec cognovero dictionem, in qua ponitur. nam in 'ara' deorum 'a' paenultima producitur et circumflectitur in nominativo nec habet aspirationem, cum autem significat stabulum porcorum, eadem syllaba paenultima corripitur et acuitur et habet aspirationem; haec eadem 'a', quando est praepositio, gravatur et producitur et est sine aspiratione. vides ergo per se ipsam syllabam deficere praedictorum ratione nec aliter posse examussim tractari, nisi posita sit in dictione. ||

DE ORATIONE.

Oratio est ordinatio dictionum congrua, sententiam perfectam demonstrans. est autem haec definitio orationis eius, quae est generalis, id est quae in species sive partes dividitur. nam oratio dicitur etiam liber rhetor-

1 secuntur R 3 duum (or) BDK 4 quia om. GLK 5 nec] non GL
7 INCIP. DE DITIONE. G De dictione quid sit dictio L SYLLABA HIC FINIT DICTIO INCIPIT. D inscr. om. H 8 pars] d par D ordinem HGKd 11 post et res duodecim
fere litt. erasae in B 13 differ Rr d fert K defert k quod syllaba H
dictionis est K 16 sincere G sincerae H 17 est add. h 18 scio eā eē B
temp**** tamen B tamen tempera D 19 agnosco] cognosco DK 20 paenultima
om. GL 21 circumflectitur L circumflex. H uel circumflectitur add. g nec habet
aspirationem in nominatio L minatio H 22 eadem a syllaba (syllaba G) BDH
GLK syllaba R penultima G penultima L ut assolent 23 quando est] r
quando R 24 sine aspiratione est D 25 ipsam] g ipsa G difficere GK def-
ficere k ratione ex rationē corr. B examussim] d examusim D examosim GLK
26 in dictione sit GL 27 DE RATIONE B INCIP DE ORATIO G om. inscr. H
28 congrua] d congrua RBD perfectam] d perfectamque Dr 29 diffinitio HG
LK generalis est G 30 siue in partes L seu in partes GK deuiditur L
etiam liber rethoricus dicitur K rhetoricus] r rethoricus RBDHGL

p. 572. 73 P.

p. 64. 65 K.

quod non solum ante l vel r, sed etiam ante m, ut supra docuimus, et n positae mutae faciunt communes. *Εὐριπίδης* in Phoenissis:

Ἰσότῃτ' ἔταξεν κᾶριθμὸν διῶρισεν.

idem in eadem fabula:

Ἀπωλόμεσθα, δύο κακὴ σπεύδεις, τέκνον.

Ovidius:

Piscosamque Gnidon gravidamque Amathunta met-
tallis.

praeterea m ante n posita fecerunt quidam communes, ut Callimachus in tertio *Αἰτῶν*:

Τὼς μὲν ὁ Μνησάρχειος ἔφη ξένος, ὧδε συναινῶ.

- 13 illud quoque non est praetermittendum, quod tribus consonantibus sequen-
tibus potest | fieri communis syllaba, quando in principio syllabae sequentis
post vocalem correptam s et muta et post eam liquida sequatur, quippe
cum s in metro subtrahi more soleat veteri, ut Horatius sermonum 15
libro primo:

Linquimus, insani ridentes praemia scribae.

in longis na||tura vel positione duo sunt tempora, ut 'dō', 'ārs', duo semis,
quando post vocalem natura longam una sequitur consonans, ut 'sōl', tria,

1 ut iam supra *BDHK* et n] n *K* uel n *k* 2 et faciunt *L* *εὐριπίδης*

DH euripides *GL* Eur. Phoen. v. 542 *M. v. lib. I § 11* phoenisis *B* *PHONI*sis (s)*
D phenisis *G* phoenisesis. οεστα. τατνετα.ξην (*haec in litura*) *KAIPIOMON ΔΙΩΡΙCΗΝ*

K phenesi* **(*s ic*) *ετета τηнтаζηκαι πιμον διο ριχην. L* 3 *ICOTATETATZEN*
ICAI APIOMON AIOPICEN R-ICOTATETATZEN KAIPIOMON ΔΙΩΡΙCΗΝ B *ICOTH. TATTHE TA-*
ZEIN KAI APIOMON DIAPICEN. al. m. in mg. R *ICOTNTA TETAZEN KAI APIOMON ΔΙΩΡΙCΗΝ*
Dd *ICOTETA TETAZEN KAIPIE MON ΔΙΩΡΙCΗΝ G* *ICOTETATETATZEN. ΑΠΟΔΟΛΛΕCΘΑΛΥΟ. ΚΑΚΟC.*

ΠΕΥ ΔΕΙCΤΕΚ. non (med. om.) H 4 *ibid. v. 582 M. v. lib. I § 11* 5 *ΑΠΩΛΟΜΕCΘΑ*

Dd *ΑΠΟΛΟΜΕCΘΑ GK* *ΑΠΟΛΟΜΕCΘΑ Ll* *ΔΙΟ RG* *ΔΥΟ Dd* *ΟΥΩ K* *ΔΥΑ (a in litura l) L*

ΔΥΩ B *ΚΚΩC Rr* *ΚΑΚΟC Dd* *ΚΑΚΟC K* *ΚΑΚΟC Ll* *CΠΗΥΑΙC Rr* *CΠΕΔΕΙC Dd*
πε***** L *πεδεγειc l* 6 *Ovid. met. X 531* Ovidius in decimo metamorphoseon *D*

7 Gnidon] *r* cum parte *codd.* Ovid. gnidum *R* enidon *DGLKk v. lib. I § 11*
que] *r* quac *R* amathuntha *K* 9 quidam] *B* *Heidelb. Dresd. 2 Krehlii* quidem *rell.*
ut Callimachus] teste callimacho *B* Callimachus] *r* cahalimachus *R* 10 *Αἰτῶν]*

ON *action Rr* *action BDK* *ακτιων G* *ακτιων L om. H* 11 *ΤΩC ΜΕΝΟΜΗΝCΑΡΧΙ rell. om.*

in lac. inseruit h *ΤΟC GLK* *ΩC D* *ΜΝCΑΡΧΕΙΟC Rr* *ΜΝΕCΑΡ. ΧΕΙΟC G* *ΜΝΝCΑΡΧΕΙΟ*
D *εφε L* *εφο K* *εφίπενoc R* *εφείξενoc G* *εφνzenoc D* *ολε DK* *ωαC-*

CINAINW R *ολεCINAINW. G* *συναίνω] l* *CINAINW L* 12 praetermittendum *G*
potest sequentibus *GL* 13 sequentis syllabae *D* 14 liquida * sequatur *B*
sequatur] seruat *H* 15 soleat more *GL* uetere *Br* ueternum *DGK* ueter* (*e*) *H*

Horatius] *r* oratius *RK* Hor. *serm. I 5, 35* sermonum *om. L* libro ser-
monum *K* in libro sermonum *D* 16 liber *l. B* 17 linquimur *H* [insani] *r*

insani *R* reddentes *G* proemia *B* 18 do] 'comptures *ms.* Krehlii, Schneiderus
Elementarlehre p. 662 do* *DGK* dos *RBHL* duo et semis *k* 19 una* (*m*) *B*

sequitur consonans ut sol] *r* sequitur sol consonans *R* tria *G* et in tria
corr. B

p. 573. 74 P.

p. 65. 66 K.

quando post vocalem natura longam duae consonantes sequuntur vel una duplex, ut 'mōns', 'rēx'. tamen in metro necesse est unamquamque syllabam vel unius vel duorum accipi temporum.

Numerus literarum accidit syllabae, quia, ut supra diximus, non minus 5 quam unius nec plus quam sex literarum apud Latinos potest inveniri syllaba.

DE DITIONE.

Dictio est pars minima orationis constructae, id est in ordine compo-III 14 sitae: pars autem, quantum ad totum intellegendum, id est ad totius sensus intellectum; hoc autem ideo dictum est, ne quis conetur 'vires' in 10 duas partes dividere, hoc est in 'vi' et 'res', vel quaedam huiusmodi. non enim ad totum intellegendum haec sit divisio.

Differt autem dictio a syllaba, non solum quod syllaba pars est dictionis, sed etiam quod dictio dicendum, hoc est intellegendum, aliquid habet. 15 syllaba autem non omni modo aliquid significat per se: ergo monosyllabae dictiones possunt quodammodo esse et syllabae, non tamen sincere, quia numquam syllaba per se | potest aliquid significare: hoc enim proprium est dictionis. unde si dicam 'a', per se scio esse syllabam, nec tempora tamen eius nec tenorem nec spiritum nec significationem agnosco, donec 20 cognovero dictionem, in qua ponitur. nam in 'ara' deorum 'a' paenultima producit et circumflectitur in nominativo nec habet aspirationem, cum autem significat stabulum porcorum, eadem syllaba paenultima corripitur et acuitur et habet aspirationem; haec eadem 'a', quando est praepositio, gravatur et producit et est sine aspiratione. vides ergo per se 25 ipsam syllabam deficere praedictorum ratione nec aliter posse examussim tractari, nisi posita sit in dictione. ||

DE ORATIONE.

Oratio est ordinatio dictionum congrua, sententiam perfectam demon-IV 15 strans. est autem haec definitio orationis eius, quae est generalis, id est quae in species sive partes dividitur. nam oratio dicitur etiam liber rheto-

1 secuntur R 3 duum (or) BDK 4 quia om. GLK 5 nec] non GL
7 INCIP. DE DITIONE. G De dictione quid sit dictio L SYLLABA HIC FINIT DICTIO INCIPIT. D inscr. om. H 8 pars] d par D ordinem HGKd 11 post et res duodecim
fere litt. erasae in B 13 differ Rr d fert K defert k quod syllaba H
dictionis est K 16 sincere G sinceræ H 17 est add. h 18 scio cā cē B
temp**** tamen B tamen tempera D 19 agnosco] cognosco DK 20 paenultima
om. GL 21 circumflectitur L circumflex. H uel circumflectitur add. g nec habet
aspirationem in nominatio L minatio H 22 eadem a syllaba (syllaba G) BDH
GLK syllaba R penultima G penultima L ut assolent 23 quando est] r
quando R 24 sine aspiratione est D 25 ipsam] g ipsa G difficere GK def-
ficere k ratione ex rationē corr. B examussim] d examusim D examosim GLK
26 in dictione sit GL 27 DE RATIONE B INCIP DE ORATIO G om. inscr. H
28 congrua] d congruam RBD perfectam] d perfectamque Dr 29 definitio HG
LK generalis est G 30 siue in partes L seu in partes GK dividitur L
etiam liber rethoricus dicitur K rhetoricus] r rethoricus ABDHGL

breviter dictum est, non incongruum esse arbitror, summam de ceterarum quoque proprietate partium orationis percurrere.

- 20 Proprium est adverbii cum verbo poni nec sine eo perfectam significationem posse habere, ut 'bene facio', 'docte lego'. hoc ergo inter adverbium et praepositionem est, quod adverbium et sine casualibus potest praeponi et postponi verbis et cum casualibus, ut 'pone currit' et 'currit pone', 'venit tempore longo post' et 'post longo tempore venit'. Terentius in adelphis:

post faceret tamen.

si igitur invenias cum nomine adverbium sine verbo, scias hoc per ellipsin fieri, ut si dicam 'non bonus homo' pro 'malus', subaudio 'est'.

Praepositionis autem proprium est separatim quidem per appositionem casualibus praeponi, ut 'de rege', 'apud amicum', coniunctim vero per compositionem tam cum habentibus casus quam cum non habentibus, ut 'indoctus', 'interritus', 'intercurro', 'proconsul', 'induco', 'inspiciens'. 15

- 21 Proprium est coniunctionis diversa nomina vel quascumque dictiones casuales vel diversa verba vel adverbia coniungere, ut 'et Terentius et Cicero', 'vel Terentius vel Cicero'; 'et formosus et sapiens', 'vel formosus vel sapiens'; 'et legens et scribens', 'vel legens vel scribens'; 'et ego et tu', 'vel ego vel tu'; 'et facio et dico', 'vel facio vel dico'; 'et bene et celeriter', 'vel bene vel celeriter'; quod praepositio non facit. interest autem etiam hoc, quod praepositiones componi possunt cum verbis [coniunctio vero numquam], ut 'subtraho', 'addico', 'praepono', 'produco', 'dehortor', coniunctio autem, licet sit praepositiva, in compositione tamen non invenitur cum verbis, ut 'at', 'ast', 'sed', et quod praepositio casualibus separata praepositur semper, coniunctio vero omnibus potest dictionibus modo praeposita modo postposita coniungi.

DE NOMINE.

- V 22 Nomen est pars orationis, quae unicuique subiectorum corporum seu

2 proprietate] r propriaetate R propietate H partium proprietate GL 3 Proprium adverbii G perfectiam K 4 benefatio H 5 praepositionem interest D casualibus G 6 et praeponi et BDHL verbis add. k casualibus G pone currit R 7 Ter. ad. 1 2, 30 9 faceret] h facere HGL facere* (t) K cf. lib. XIII § 27 10 adverbium sine verbo cum nomine D scias tamen hoc D ellipsin RDH enlipsis K enlipsis L 11 si add. r subaudi* est (ti) b subaudi* *** B

12 Praepositionis K proprium est autem praepositionis D proprium et sic saepe in hoc voc. H est om. HGL separati* l separatis L appositionem H etiam

14 quam cum L quam etiam cum non habentibus casus G ut doctus indoctus D 15 interitus L induco om. GL add. g inspiciens R insipiens KD vel insipientis d 17 coniungere G ut Terentius GL 21 vel celeriter D 22 autem om. GL add. g hoc inter praepositiones et coniunctiones quod D possunt ex possus corr. R et coniunctio KL 23 nunquam G produco] praeduco G vel produco g praeduc L 24 dehortor] r dehortor RHG 25 invenitur add. in marg. K ut at] r ut est at R ast at BDHGKL Sed et RL 26 separata add. h omnibus] r cum omnibus R rell. 28 haec usque ad voc. derivativa § 26

p. 577. 78 P.

p. 70. 71 K.

rerum communem vel propriam qualitatem distribuit. dicitur autem nomen vel a Graeco, quod est 'νόμα' et adiecta o 'ὄνομα', dictum a tribuendo, quod 'νέμειν' dicunt, vel, ut alii, nomen quasi notamen, quod hoc notamus uniuscuiusque substantiae qualitatem. et communem quidem corporum qualitatem demonstrat, ut 'homo', propriam vero, ut 'Virgilius', rerum autem communem, ut 'disciplina', 'ars', propriam, ut 'arithmetica Nicomachi', 'grammatica Aristarchi'.

Accidunt igitur nomini quinque: species, genus, numerus, figura, casus.

Species sunt tam priorum quam appellativorum duae, principalis et derivativa. principalis, ut 'Iulus', 'mons', derivativa, ut 'Iulius', 'montanus', sub qua sunt aliae multae.

Nam propria habent species separatim quattuor: praenomen, nomen, cognomen, agnomen. praenomen est, quod praepositum nomini vel differentiae causa vel quod tempore, quo Sabinos Romani asciverunt civitati ad confirmandam coniunctionem, nomina illorum suis praeponebant nominibus et invicem Sabini Romanorum. et ex illo consuetudo tenuit, ut nemo Romanus sit absque praenomine. et notantur vel singulis literis vel binis vel ternis. tum singulis, quando a vocali incipit praenomen, ut 'A.' 'Aulus', vel ab una consonante, ut 'P.' 'Publius', 'T.' 'Titus'; tum duabus, quando a duabus consonantibus incipit, ut 'Gn.' 'Gneus', 'Sp.' 'Spurius'; tum tribus, quando a consonante incipit prima syllaba et in consonantem desinit, si tamen alia quosque praenomina ab eisdem incipiunt consonantibus. || idque fit differentiae causa, ut 'Sex.' 'Sextus', 'Ser.'

p. 59, 10 continet P ITEM DE NOMINE PRIUS. P INCIPIT DE NOMINE G 1 dicitur nomen vel greco quod est noma et adiectio onoma dicitur adtribuendo, vel ut P 2 νόμα] l noma RD ΝΩΜΑ (o?) G ΝΩΜΑ L adiecto H o RD ὄνομα] l onoma RD ΟΝΩΜΑ GL 3 ΝΗΜΕΙΝ G ΝΕΜΕΥΝ K nemein RD vel ut] b u** ut B hoc nomine notamus RBKd hoc notamus nomine DGL 5 ut Virgilius — propriam om. R add. r 6 autem om. G commune P propria ut arithmetica[m] grammaticam.

Accidunt P^o arithmetica Gg arethmetica K 7 nichomachi R necomachi K aristarchi G 8 DE ACCIDENTIIS. DL Accidunt] g Accedunt G nomini] r nominum R numerus figura] k figura numerus RK 9 sunt P sunt communes rel. priorum] r priorum R appellativorum P appellativorum (appellativorum D) nominum rel. 10 principalis] P primitiva RBHK principales primitiva G

principales (sic, pi in litura) primitiva L primitiva D dirivativa PGK principalis] P primitiva rel. dirivativa PGK 11 multae] h mutae H 12 DE PRIUS D habet P habent R 13 differentia L 14 quo tempore G sabinos B * roma P adsuerunt P adsciverunt RBH assciverunt K 15 illorum nomina P 16 sabinis B illo tempore consuetudo B 17 ramanus L notantur singulis litteris P 18 Tunc singulis P 19 puplius GLK T. Titus om. P 20 duobus L quando a duabus] r quando duabus RG quando .ii. L Gn.] immo Cn. v. ll. u. a Schneidero l. l. p. 323 sq. Kempfio Val. Maz. p. 747, quamvis hic illic nota praenominis Gn. reperitur, v. modo Fabrettium inscr. ant. p. 28 sq. Schneiderum p. 234: et sic Priacianus, v. lib. I § 57 Gneus] r genus R Sp. om. L 21 tum a tunc libri a consonantibus P 22 desinit] d desinet D si tamen — differentiae causa

om. P incipiant DGL 23 idque] r idquae R sex. sexatus Rr Ser. Ser-gius] P, quod non eget mutatione, v. Borghesium in bull. dell' inst. archeol. 1845 p. 158 sqq., om. rel.

p. 578 P.

p. 71—73 K.

'Sergius', 'Tul.' 'Tullius', ne, si primam solam consonantem scribamus, 'T.' 'Titum' et 'S.' 'Sestium' significare putetur. unde in 'Marco' 'M.' solam scribimus, quamvis a consonante incipit syllaba et in consonantem 24 desinit, quia nullus error sit. nomen est proprie uniuscuiusque suum, ut 'Paulus' [proprium]; cognomen, cognationis commune, ut 'Scipio'; agno- 5 men est, quod ab aliquo eventu imponitur, ut 'Africanus', 'Isauricus'. invenimus tamen multa in his quattuor speciebus propriorum nominum invicem pro se posita, et quae in aliis personis sunt praenomina, haec in aliis loco nominis accipiuntur, ut 'Tullius Servilius': hic 'Tullius' praenomen est; 'M.' vero 'Tullius': hic nomen. similiter et in aliis loco 10 cognominis aliorum agnomina vel contra, ut 'Cicero', qui primus ab habitu | faciei nominatus est, agnomen hoc habuit, familiae vero eius cognomen fuit. similiter 'Caesar', 'Scipio'.

Hoc autem interest inter proprium et appellativum, quod appellativum naturaliter commune est multorum, quos eadem substantia sive qualitas vel 15 quantitas generalis specialisve iungit: generalis, ut 'animal', 'corpus', 'virtus'; specialis, ut 'homo', 'lapis', 'grammaticus', 'albus', 'niger', 'grandis', 'brevis'.

25 Haec enim quoque, quae a qualitate vel quantitate sumuntur speciali, id est adiectiva, naturaliter communia sunt multorum: adiectiva autem ideo 20 vocantur, quod aliis appellativis, quae substantiam significant, vel etiam propriis adici solent ad manifestandam eorum qualitatem vel quantitatem, quae augeri vel minui sine substantiae consumptione possunt, ut 'bonum animal', 'magnus homo', 'sapiens grammaticus', 'magnus Homerus'.

Proprium vero naturaliter uniuscuiusque privatam substantiam et qua- 25 litatem significat | et in rebus est individuis, quas philosophi atomos

1 primam solam consonantem] *P* primas solum consonantes *rell.* 2 titium
P setium *GL* significare putemur .i. titum et .s. sestium *D* putetur] *R*
Heidelb. Krehlii putemur *P* putemur *rell.* 3 sola *P* solum *RBDH* scribimus
quia nullus error sit quamvis a consonante incipiat. Nomen *P* 4 sit] fit *Gr* erit
RBDHLK est *add. h* proprie] *rd* propriae *PRDH* 5 cognomen est *Dh* ,
6 inponitur *PH* Africanus] *g* africanus *G* Isauricus] *d om.* *P* issauricus
GK et isauricus *D* 7 multa] *r* multam *R* 8 pro se posita] praeposita *P* pos-
ita *G* sunt personis *D* praenomina] *r* pronomina *R* 9 nominis] *P* nomi-
num *rell.* Servilius] *r* servilius *B* sertulus *R. immo* Servius 10 M.] marcus *G* no-
men hic *K* nomen est *D* et *om.* *G* 11 cognominis] *P* cognominum *rell.*
agnomina] agnomina vel nomina *RBD* vel contra] *d* contra *D* primis *P* ha-
bitu] *d* habitu *R* habitu* *D* 12 hoc *add. G* 13 caesar in litura *B* cesar *P* 14
De differentia inter proprium et appellativum *DL* 15 naturaliter *add. d* neutrakter
P est *om.* *P* quos una eadem *B* vel quantitas] seu quantitas *PGK* siue

quantitas *DL* 16 specialis .ue. *P* vel specialis *rell.* iungat *Rr* 18 grandis]
P magnus *rell.* 19 quoque *eras. in B* uel a quantitate *GL* sumuntur *adras.*
in B sumuntur generali vel speciali *d* speciali *om.* *GL* speciali* *B* 20
naturaliter] *rdh* nascuntur. Naturaliter quoque *P* nascuntur naturaliter quoque *BD* nas-
cuntur naturaliter *RH* naturaliter quoque *b* modo a generali modo a speciali qualitate
vel quantitate nascuntur naturaliter *GL* 22 propriis *K* adici *GK* 23 substan-
tiae] *k* stantiae *K* 24 magnus Homerus *om.* *PL add. l* 25 vero] *d* uero quod
D et qualitatem] uel quantitatem *P* qualitatemque *GLK* 26 individuis *d* induis *D*
quae *BGKL* philosophi] *g* philosophi *P* philophi *G* philo. phi *H* atoma *PBHGLK*

p. 578. 79 P.

p. 73. 74 K.

vocant, ut 'Plato', 'Socrates'. itaque caret communione naturali. cum igitur evenit, ut multi eodem nomine proprio nuncupentur, fortuito et sola voce, non etiam intellectu communis alicuius substantiae || vel qualitatis hoc fieri solet. et in proprio quidem etiam appellativa intellegi possunt, ut, si dicam 'Virgilius', intellegitur homo et poeta, in appellativis autem propria non intelleguntur, ut 'homo', 'vir', nisi per excellentiam loco proprii in quibusdam personis accipiantur, ut 'poeta' pro 'Virgilius' et 'urbs' pro 'Roma'.

Appellativorum multae sunt species, quarum quaedam communes inveniuntur cum propriis, sive sint primae positionis sive derivativa. sunt enim quaedam corporalia in appellativis, ut 'homo', sunt etiam in propriis, ut 'Terentius', alia incorporea in appellativis, ut 'virtus', in propriis, ut 'Pudicitia'. homonyma quoque tam in propriis quam in appellativis inveniuntur, ut 'Pyrrhus' filius Achillis et 'Pyrrhus' rex Epirotarum, 'nepos' filius filii et 'nepos' luxuriosus. inveniuntur tamen quaedam homonyma eadem propria et appellativa, ut 'Magnus Pompeius' et 'magnus civis'. synonyma quoque tam appellativa quam propria inveniuntur. sicut enim 'ensis', 'gladius', 'mucro' unum atque idem significant, sic 'Publius', 'Cornelius', 'Scipio', 'Africanus' unum atque idem significant.

Aliae fere omnes species in nominibus inveniuntur appellativis. sunt autem hae: adiectivum, ad aliquid dictum, quasi ad aliquid dictum, gentile, patrium, interrogativum, infinitum, relativum vel demonstrativum vel similitudinis, collectivum, dividuum, facticium, generale, speciale, ordinale, numerale, absolutum, temporale, locale. hae species communes sunt et

1 sacrates P communione naturali caret K commune P 2 nomine vocetur proprio fortuito P proprie r noncupentur H noncupentur K 3 Communis P communis K haec P 4 propriis ni f. in loco fere evanido B quidem om. GL 5 virgilius L intellegitur homo et poeta] P intellego (intelligo) et (et om. GL) hominem (ex homo corr. R) et poetam rel. autem add. k 7 virgilio RH virgilio Kg 9 De appellativorum divisionibus. DL multa. Rr species sunt G quorum quedam P 10 prime P positionis K derivativae, in quo voc. hoc frustulum desinit, P 11 in propriis etiam sunt GL uti H 12 alia incorporea] r aliam corporalia R uirtus] k uirtus. Communis H uirtus communis BK ut Pudicitia] Krehlius ut uirtus dea et pudicitia penelope GL ut

pudicitia penelope D ut uirtus dea ut (ut om. Hd) pudicitia (pudicitia Rr) penelopae (paenelope R paenelope B) uel ipsa dea RBHKd 14 pyrrhus] hr pyrrus RBH pirrhus D phirrhus GL post Pyrrhus: filius — Pyrrhus om. K add. k filiis H achillis GLk pyrrus B phirrhus GL epyrotarum D 15 luxuriosus G uel luxuriosus g luxuriosus K quaedam] d quaedam adiectiva D omonyma BDH

omonyma GLK omominima R 16 et eadem K pompeus H ciuir H 17 Synonyma B Synonyma DK Sinonima RGL propria quam appellativa GLK 18 ensis] r ensus R mucro gladius G unum atque idem] k atque unum K post significant: sic — significant om. R add. r sic p. publius (c in litura) B cornilius GK 19 africanus K atque r 20 fere B appellativis inveniuntur DGL 21 autem om. GK 22 patrium GL pratrium D infinitivum d 23 factitium RG factivum H generale] r generalem R

'Sergius', 'Tul.' 'Tullius', ne, si primam solam consonantem scribamus, 'T.' 'Titum' et 'S.' 'Sestium' significare putetur. unde in 'Marco' 'M.' solam scribimus, quamvis a consonante incipit syllaba et in consonantem 24 desinit, quia nullus error sit. nomen est proprie uniuscuiusque suum, ut 'Paulus' [proprium]; cognomen, cognationis commune, ut 'Scipio'; agnomen est, quod ab aliquo eventu imponitur, ut 'Africanus', 'Isauricus'. invenimus tamen multa in his quattuor speciebus propriorum nominum invicem pro se posita, et quae in aliis personis sunt praenomina, haec in aliis loco nominis accipiuntur, ut 'Tullius Servilius': hic 'Tullius' praenomen est; 'M.' vero 'Tullius': hic nomen. similiter et in aliis loco 10 cognominis aliorum agnomina vel contra, ut 'Cicero', qui primus ab habitu | faciei nominatus est, agnomen hoc habuit, familiae vero eius cognomen fuit. similiter 'Caesar', 'Scipio'.

Hoc autem interest inter proprium et appellativum, quod appellativum naturaliter commune est multorum, quos eadem substantia sive qualitas vel 15 quantitas generalis specialisve iungit: generalis, ut 'animal', 'corpus', 'virtus'; specialis, ut 'homo', 'lapis', 'grammaticus', 'albus', 'niger', 'grandis', 'brevis'.

Haec enim quoque, quae a qualitate vel quantitate sumuntur speciali, 20 id est adiectiva, naturaliter communia sunt multorum: adiectiva autem ideo vocantur, quod aliis appellativis, quae substantiam significant, vel etiam propriis adici solent ad manifestandam eorum qualitatem vel quantitatem, quae augeri vel minui sine substantiae consumptione possunt, ut 'bonum animal', 'magnus homo', 'sapiens grammaticus', 'magnus Homerus'.

Proprium vero naturaliter uniuscuiusque privatam substantiam et qua- 25 litatem significat | et in rebus est individuus, quas philosophi atomos

1 primam solam consonantem] *P* primas solum consonantes *rell.* 2 titum
P setium *GL* significare putemur .t. titum et .s. sestium *D* putetur] *R*
Heidelb. *Krehli* putemur *P* putemur *rell.* 3 sola *P* solum *RBDH* scribimus
quia nullus error sit quamvis a consonante incipiat. Nomen *P* 4 sit] fit *Gr* erit
RBDHLK est *add. h* proprie] *rd* propriae *PRDH* 5 cognomen est *Dh* .
6 inponitur *PH* Africanus] *g* affricanus *G* Isauricus] *d om.* *P* issauricus
GK et isauricus *D* 7 multa] *r* multam *R* 8 pro se posita] praeposita *P* pos-
ita *G* sunt personis *D* praenomina] *r* pronomina *R* 9 nominis] *P* nomi-
num *rell.* Servilius] *r* serbilus *B* sertulus *R.* immo Servius 10 M.] marcus *G* no-
men hic *K* nomen est *D* et *om.* *G* 11 cognominis] *P* cognominum *rell.*
agnomina] agnomina vel nomina *RBD* vel contra] *d* contra *D* primis *P* ha-
bitu] *d* habitu *R* habitu *D* 12 hoc *add. G* 13 caesar in *litura B* cesar *P* 14
De differentia inter proprium et appellativum *DL* 15 naturaliter *add. d* neutra] *ter*
P est *om.* *P* quos una eadem *B* vel quantitas] seu quantitas *PGK* siue
quantitas *DL* 16 specialis .ue. *P* uel specialis *rell.* iungat *Rr* 18 grandis]
P magnus *rell.* 19 quoque *eras.* in *B* uel a quantitate *GL* sumuntur *adras.*
in *B* sumuntur generali uel speciali *d* speciali *om.* *GL* specialis *B* 20
naturaliter] *rdh* nascuntur. Naturaliter quoque *P* nascuntur naturaliter quoque *BD* nas-
cuntur naturaliter *RH* naturaliter quoque *b* modo a generali modo a speciali qualitate
uel quantitate nascuntur naturaliter *GL* 22 propriis *K* adici *GK* 23 substan-
tiae] *k* stantiae *K* 24 magnus Homerus *om.* *PL add. l* 25 vero] *d* uero quod
D et qualitatem] uel quantitatem *P* qualitatemque *GLK* 26 individuus *d* induis *D*
quae *BGKL* philosophi] *g* philosophi *P* philophi *G* philo. phi *H* atoma *PBHGLK*

p. 578. 79 P.

p. 73. 74 K.

vocant, ut 'Plato', 'Socrates'. itaque caret communione naturali. cum igitur evenit, ut multi eodem nomine proprio nuncupentur, fortuito et sola voce, non etiam intellectu communis alicuius substantiae || vel qualitatis hoc fieri solet. et in proprio quidem etiam appellativa intellegi possunt, ut, si
 5 dicam 'Virgilius', intellegitur homo et poeta, in appellativis autem propria non intelleguntur, ut 'homo', 'vir', nisi per excellentiam loco proprii in quibusdam personis accipiantur, ut 'poeta' pro 'Virgilius' et 'urbs' pro 'Roma'.

Appellativorum multae sunt species, quarum quaedam communes inve- 26
 niuntur cum propriis, sive sint primae positionis sive derivativa. sunt enim quaedam corporalia in appellativis, ut 'homo', sunt etiam in propriis, ut 'Terentius', alia incorporalia in appellativis, ut 'virtus', in propriis, ut 'Pudicitia'. homonyma quoque tam in propriis quam in appellativis inve-
 15 niuntur, ut 'Pyrrhus' filius Achillis et 'Pyrrhus' rex Epirotarum, 'nepos' filius filii et 'nepos' luxuriosus. inveniuntur tamen quaedam homonyma eadem propria et appellativa, ut 'Magnus Pompeius' et 'magnus civis'. synonyma quoque tam appellativa quam propria inveniuntur. sicut enim 'ensis', 'gladius', 'mucro' unum atque idem significant, sic 'Publius', 'Cornelius', 'Scipio', 'Africanus' unum atque idem significant.

20 Aliae fere omnes species in nominibus inveniuntur appellativis. sunt 27
 autem hae: adiectivum, ad aliquid dictum, quasi ad aliquid dictum, genitile, patrum, interrogativum, infinitum, relativum vel demonstrativum vel similitudinis, collectivum, dividuum, facticium, generale, speciale, ordinale, numerale, absolutum, temporale, locale. hae species communes sunt et

1 sacrates P communione naturali caret K commune P 2 nomine uocetur proprio fortuito P proprie r noncupentur H noncupentur K 3 Communis P communis K haec P 4 propriis ni f. in loco fere evanido B quidem om. GL 5 virgilius L intellegitur homo et poeta P intellego (intelligo) et (et om. GL) hominem (ex homo corr. R) et poetam rel. autem add. k 7 uergilio RH uirgilio Kg 9 De appellativorum divisionibus. DL multa. Rr species sunt G quorum quedam P 10 prime P positionis K derivativae, in quo voc. hoc frustulum destinit, P 11 in propriis etiam sunt GL uti H 12 alia incorporalia] r aliam corporalia R uirtus] k uirtus. Communis H uirtus communis BK ut Pudicitia] Krehlius ut uirtus dea et pudicitia penelopae GL ut pudicitia penelope D ut uirtus dea ut (ut om. Hd) pudicitia (pudicitia Rr) penelopae (paenelope R paenelope B) uel ipsa dea RBHKd 14 pyrrhus] hr pyrrus RBH pirrhus D phirrhus GL post Pyrrhus: filius — Pyrrhus om. K add. k filius H achillis GLk pyrrus B phirrhus GL epyrotarum D 15 luxuriosus G uel luxuriosus g luxuriosus K quaedam] d quaedam adiectiva D homonyma BDH omonima GLK omonima R 16 et eadem K pompeus H ciuir H 17 Synonyma B Sinonyma DK Sinonyma RGL propria quam appellativa GLK 18 ensis] r ensus R mucro gladius G unum atque idem] k atque unum K post significant: sic — significant om. R add. r sic p. publius (o in litura) B cornilius GK 19 africanus K atque r 20 fere B appellativis inveniuntur DGL 21 autem om. GK 22 patrum GL patrum D infinitum d 23 factitium RG factitium H generale] r generalem R

p. 581. 82 P.

p. 77. 78 K.

Speciale est, quod a genere dividitur, ut 'homo', 'equus', 'vitis', 'laurus'.

Ordinale est, quod ordinem significat, ut 'primus', 'secundus', 'tertius'.

Numerale est, quod numerum demonstrat, ut 'unus', 'duo', 'tres'.

Absolutum est, quod per se intelligitur et non eget alterius coniunctione nominis, ut 'deus', 'ratio'.

Temporale est, quod tempus ostendit, ut 'mensis', 'annus'.

Locale est, quod locum significat, ut 'propinquus', 'longinquus', 'proximus', 'medioximus'. Plautus in *cistellaria*:

At ita me di deaeque superi ꝑ. inferi et medioximi. 10

32 Hae, ut diximus, species omnes fere communes sunt tam principium quam derivativorum. seorsum autem derivativa species habent, quas memoravimus, de quibus singulis hinc tractabimus.

DE PATRONYMICIS.

Patronymicum est, quod a propriis tantummodo derivatur patrum nominibus secundum formam Graecam, quod significat cum genetivo primitivi filius vel nepos ['Aeacides', Aeaci filius vel nepos]. et hac forma poetae maxime solent uti, pro qua Romani cognominibus familiarum utuntur, ut 'Cornelii', 'Marcelli'; omnes enim ab illo, qui primus Cornelius et qui Marcellus nominatus est, hoc nomen habuerunt, quicumque eiusdem familiae sunt, sicut omnes minores Thesei 'Thesidas' Graeci appellant, quos solent poetae quoque nostri imitari, unde Virgilius secundum Graecam 33 formam 'Scipiadas' dixit. nec non etiam possessiva loco patronymicorum inve-

1 Speciale quod *L* genere] generali *D* *equus (a) *R* eqs *G* 3 primus] *r* prius *R* 5 absolutum *RBDHK* non eget *ex* eget non *corr.* *H* 6 dñ *ratio *B* 8 significat locum *GL* longinquus] *r* longineus *R* longinquus *L* 9 medioximus pro-
t at
ximus *K* Plautus (s) *RD* *Plaut. cist.* II 1, 35 10 at ita me di deaeque] *exad*
t aequae

ita mediae et q̄ *Gg* ex aditu mediae et q̄ *L* medii *B* di* (i) *K* dii *RDH* superi
atque inferi *Plauti omnes* et *om.* *H* medioximus *GL* uel medioximi *g* 11 Hae* (c) *B*

12 derivativa *R* derivativa* (e) *D* habent] *d* habentur *RD* 14 De patroni-
micis *D* De patronymicis *KL* DE PATRONOMICO *H* *inscr. om.* *RBGL* 15 Patronomi-
cum *RDGHK* Patronymicum *L* utrovis modo et similiter saepe hoc in *voc. peccarunt*
librari 16 graecam formam *D* 17 filius vel nepos] *d* filios uel nepotes *RD*
ut post nepos (nepotes) *add. BD* Aeacides Aeaci filius vel nepos] *om.* *q̄* eaci-
des aeaci filius uel nepos *R* *uncinis inclusit i. e. gloss. esse indicavit r* aiacides ai-
cis filius uel nepos *add. g* aiacides aiacis *LK* aeacides eaci *B* aeacides **** aeaci
B haec (n) *R* poete *H* 18 uti solent *D* 19 cornelii *K* Cornelii Mar-
celli] *r* corneli marcellii *R* marcelli cornelii *L* marcelli cornelii *G* illo] eo *GL*

Cornelius *om.* *L* cornilius *GK* 20 marcelles *H* quicumq; ex eisdem familia *B*
familia *H* 21 sicut] sic *H* Thesei] *d* thessei *DG* tesei *L* Thesidas] *d*
thesidas *DG* thesideas *H* tesidas *L* thesides *B* appellant Graeci *K* appellant]
uocant *DGL* 22 poete *H* quoque poetae (poete *D*) *DGLK* imitari] *g* emi-
tari *G* *Verg. georg.* II 170 *Aen.* VI 843 23 scipiades *B* dixit scipiades *GL* dixit
scipiades *K* dixit] dixit ἀποτρυννιδος scipionides dicere debuit *D* post dixit
ad marg. pro scipionides mutata o in a et dempta ni *add. d* ἀπο τρυκνιδος. scipioni-

p. 582 P.

p. 78—80 K.

nimus apud Latinos usurpata, ut 'Aemilianus Scipio' pro Aemilii filius et 'Octavianus Caesar'. inveniuntur quaedam nomina formae patronymicorum significatione denomina[tiva, ut 'Euripides' non Euripi filius, sed ab Euripo sic nominatus (similiter 'Thucydides'). sunt autem alia, quae cum sint in aliis patronymica, in aliis accipiuntur propria, ut 'Timarchides' Timarchi filius et 'Timarchides' proprium. et in omnibus fere speciebus nominum invenimus eiusdem formae etiam propria, quae tamen amittunt appellativorum significationem, ut 'magnus' adiectivum et proprium, 'Iulianus' possessivum et proprium, 'Heracledes' patronymicum et proprium. sic in aliis quoque speciebus invenies.

Scire autem debemus, abusive etiam a matribus et regibus sive conditoribus et a fratribus etiam patronymica solere formari, ut 'Latoides', Ἀττοῦς, id est Latonae, filius Apollo, et 'Iliades', Iliæ filius Romulus. Ovidius in XIII metamorphoseon:

at corpora victa sopore
Invadunt portasque premunt, quas obice fultas
Clauserat Iliades.

similiter 'Coronides' a matre, Aesculapius - sic idem Ovidius in XV metamorphoseon:

des dici debuit *g* 1 usurpata *K* emelianus *LK* emilianus *DG* scypio *H*
emilii *DL* emelli *GK* 2 octouianus *G* Caesar] *g* cesar *G* pro octaviae filius
post Caesar add. *d* patromonicorum *H* 3 erypides *D* eurypides *Hdg* *eripides
L Euripides proprium non *RBDHLK* eripi *H* eurypi *g* eurupi *K* aeripi *L*
4 Euripo] *dk* eurupo *GK* euripa *D* aeripo *L* nominatus est. *GL* nominatus est.

Dicitur Euripides quia illo die natus est quo athenienses cum persis in euripa^o bellum commiserunt. *D* nominatus est quia dicitur euripides (aeripides *L*) qui in illo die natus est quo athenienses cum persis in euripo (*sic ex eurupo corr. K aeripo L*) bellum commiserunt. *K ad marg. idem inde a* quia in *marg. L* quia in illo die natus cum persis

est quo athenienses in eurypo loco bellum commiserunt *ad marg. tamquam gloss. add. g* similiter Thucydides *om. G* Similiter tucidides απο του οωκoy του επονoy *add. g* tucidides *K* tachydides *r* απο των οκwy επωνwy post thucydides in *textu D. idem (i. e. από του-θώνου, θρόνου s. secundum g του θρόνου)* sic απο των οκoy επανoy *pro gloss. alia quaedam m. add. in R* 5 in aliis sint *GL* ut Timarchides] *r* ut imarchides *R* Timarchi] *r* thimarchi *RDH* 6 Timarchides] *rl* thimarchides *RL* 7 eiusdem dem formae *L* amittunt] *g* amittunt *G* 8 ut heracledes *L* Heracledes] *r* erachydes *R* haeraclydes *D* heraclydes *H* patrono-

micon *H* patromonicum *h* 10. speciebus *Rr* inueniemus *Rr* 11 DE ORIGINE PATRONOMICORVM. *DL* abussive *K* matribus uel ab auis matris et regibus *GLK* matribus^{et} ab auis matris a regibus *D* siue a conditoribus *GL* 12 patrononica *H* Latoides] *sic ex corr. in litura H* la*ooides (*e*) *R* le*ooides (*o*) *B* letoides *D* uel latonides *d* latonides *GLK* *r* voc. filius post latonides collocatum, deinde vero verborum ordo restitutus in *K* 13 ΑΗΤΩΙC *R* ΑΛΕΩΝΟΙC *r* ΑΗΤΟΙC *B* ΑΗΤΩΥC *D* lato-

nois *GLK* ΑΛΟΥC (*a in litura*) *H* apollo (*p*) *G* appollo *LK* eliaides *K* aliades *B* iliae ex eliae *corr. K* 14 *Ovid. met. XIII 779 sqq.* 15 at] ut *RDHK* et *Ovidius* 16 inuadunt ex inuadant, ut *vid., corr. L* inuadant *RBDH* portas *** *q; (quo) B* quae (*a*). *R* premant *RBDHK* petunt *Ovidius*. premunt ex v. 779 initio ore premunt voces huc illatum ouice *B* obice *G* obice *Lg* obique *K* fultas] firmo et firma libri *Ovidiani* 18 coronides coronae filius *GL* aesculapius

p. 581. 82 P.

p. 77. 78 K.

Speciale est, quod a genere dividitur, ut 'homo', 'equus', 'vitis', 'laurus'.

Ordinale est, quod ordinem significat, ut 'primus', 'secundus', 'tertius'.

Numerale est, quod numerum demonstrat, ut 'unus', 'duo', 'tres'.

Absolutum est, quod per se intellegitur et non eget alterius coniunctione nominis, ut 'deus', 'ratio'.

Temporale est, quod tempus ostendit, ut 'mensis', 'annus'.

Locale est, quod locum significat, ut 'propinquus', 'longinquus', 'proximus', 'medioximus'. Plautus in *cistellaria*:

At ita me di deaeque superi †. inferi et medioximi. 10

32 Hae, ut diximus, species omnes fere communes sunt tam principalem quam derivativorum. seorsum autem derivativa species habent, quas memoravimus, de quibus singulis hinc tractabimus.

DE PATRONYMICIS.

Patronymicum est, quod a propriis tantummodo derivatur patrum nominibus secundum formam Graecam, quod significat cum genetivo primitivi filius vel nepos ['Acacides', Acaci filius vel nepos]. et hac forma poetae maxime solent uti, pro qua Romani cognominibus familiarum utuntur, ut 'Cornelii', 'Marcelli'; omnes enim ab illo, qui primus Cornelius et qui Marcellus nominatus est, hoc nomen habuerunt, quicumque eiusdem familiae sunt, sicut omnes minores Thesei 'Thesidas' Graeci appellant, quos solent poetae quoque nostri imitari, unde Virgilius secundum Graecam 33 formam 'Scipiadas' dixit. nec non etiam possessiva loco patronymicorum inve-

1 Speciale quod *L* genere] generali *D* equus (a) *R* eqs *G* 3 primus] *r* prius *R* 5 absolutum *RBDHK* non eget *ex* eget non corr. *H* 6 dñ ratio *B* 8 significat locum *GL* longinquus] *r* longinco *R* longinquus *L* 9 medioximus proximus *K* Plautus (s) *RD* *Plaut. cist.* II 1, 35 10 at ita me di deaeque] *exad*

† aequae
ita mediae et q̄ *Gg* ex aditu mediae et q̄ *L* medii *B* di* (i) *K* dii *RDH* superi atque inferi *Plauti omnes* et *om.* *H* medioximus *GL* uel medioximi *g* 11 Hae* (c) *B*

12 derivativa *R* derivativa* (e) *D* habent] *d* habentur *RD* 14 De patronymicis *D* De patronymicis *KL* DE PATRONOMICO *H* inscr. *om.* *RBGL* 15 Patronymicum *RDGHK* Patronymicum *L*, utrovis modo et similiter saepe hoc in voc. peccarunt *librarii* 16 graecam formam *D* 17 filius vel nepos] *d* filios uel nepotes *RD* ut post nepos (nepotes) *add.* *BD* Acacides Acaci filius vel nepos] *om.* *G* acacides acaci filius uel nepos *R* *uncinis inclusit* i. e. gloss. esse indicavit *r* aiacides aiacis filius uel nepos *add.* *g* aiacides aiacis *LK* acacides acaci *H* acacides **** acaci *B* haec (n) *R* poetae *H* 18 uti solent *D* 19 cornelii *K* Cornelii Marcelli] *r* corneli marcellii *R* marcelli cornelii *L* marcelli cornelii *G* illo] eo *GL*

Cornelius *om.* *L* cornilius *GK* 20 marcelles *H* quicumq; ex eisdem familia *B* familia *H* 21 sicut] sic *H* Thesei] *d* thessci *DG* thesi *L* Thesidas] *d* thessidas *DG* thesides *H* tesidas *L* thesides *B* appellant Graeci *K* appellant] uocant *DGL* 22 poetae *H* quoque poetae (poete *D*) *DGLK* imitari] *g* emitari *G* *Verg. georg.* II 170 *Aen.* VI 843 23 scipiades *B* dixit scipiades *GL* dixit scipiades *K* dixit] dixit anōwycimoc scipionides dicere debuit *D* post dixit *ad marg.* pro scipionides mutata o in a et dempta ni *add.* *d* anōwycimoc. scipioni-

p. 382 P.

p. 78—80 K.

nimus apud Latinos usurpata, ut 'Aemilianus Scipio' pro Aemilii filius et 'Octavianus Caesar'. inveniuntur quaedam nomina formae patronymicorum significatione denominativa, ut 'Euripides' non Euripi filius, sed ab Euripo sic nominatus (similiter 'Thucydides'). sunt autem alia, quae cum sint in aliis patronymica, in aliis accipiuntur propria, ut 'Timarchides' Timarchi filius et 'Timarchides' proprium. et in omnibus fere speciebus nominum invenimus eiusdem formae etiam propria, quae tamen amittunt appellativorum significationem, ut 'magnus' adiectivum et proprium, 'Iulianus' possessivum et proprium, 'Heraclides' patronymicum et proprium. sic in aliis quoque speciebus invenies.

Scire autem debemus, abusive etiam a matribus et regibus sive conditoribus et a fratribus etiam patronymica solere formari, ut 'Latoides', Ἀητοῦς, id est Latonae, filius Apollo, et 'Iliades', Iliae filius Romulus. Ovidius in XIII metamorphoseon:

at corpora victa sopore

Invadunt portasque premunt, quas obice fultas

Clauserat Iliades.

similiter 'Coronides' a matre, Aesculapius - sic idem Ovidius in XV metamorphoseon:

des dici debuit *g* 1 usurpata *K* emelianus *LK* emilianus *DG* scipio *H*
emilii *DL* emilii *GK* 2 octonianus *G* Caesar] *g* cesar *G* pro octaviae filius
post Caesar add. *d* patromonicorum *H* 3 erypides *D* eurypides *Hdg* ^eeripides

L Euripides proprium non *RBDHLK* eripi *H* eurypi *g* eurupi *K* acripi *L*
4 Euripo] *dk* eurupo *GK* euripa *D* acripo *L* nominatus est. *GL* nominatus est.

Dicitur Euripides quia illo die natus est quo athenienses cum persis in euripa^o bellum commiserunt. *D* nominatus est quia dicitur euripides (aeripides *L*) qui in illo die natus est quo athenienses cum persis in euripo (*sic ex eurupo corr. K acripo L*) bellum commiserunt. *K ad marg. idem inde a* quia in *marg. L* quia in illo die natus cum persis

est quo athenienses in eurypo loco bellum commiserunt *ad marg. tamquam gloss. add. g* similiter Thucydides *om. G* Similiter tucidides ἀπο τοῦ εὐρωκ τοῦ ἐπονὺ

add. g tucidides *K* tachydides *r* ἀπο τῶν ἐκῶν ἐπωνῶν post thucydides in textu *D. idem (i. e. ἀπὸ τοῦ-θαῖνον, θρόνον s. secundum g τοῦ θρόνον)* sic ἀπο τῶν ἐκῶν ἡπανὺ pro gloss. alia quaedam *m. add. in R* 5 in aliis sint *GL*

ut Timarchides] *r* ut imarchides *R* Timarchi] *r* thimarchi *RDH* 6 Timarchides] *rl* thimarchides *RL* 7 eiusdem dem formae *L* amittant] *g* amittunt *G* 9 ut heraclides *L* Heraclides] *r* erachydes *R* haeraclydes *D* heraclydes *H* patrono-

micon *H* patronomicum *h* 10. speciebus *Rr* inueniemus *Rr* 11 DE ORIGINE PATRONOMICORVM. *DL* abussive *K* matribus uel ab auiis matris et regibus *GLK*

matribus^{et} ab auiis matris a regibus *D* siue a conditoribus *GL* 12 patrononica *H* Latoides] *sic ex corr. in litura H* latoides (*e*) *R* leatoides (*o*) *B* letoides *D* uel latonides *d* latonides *GLKr* voc. filius post latonides collocatum, deinde vero verborum ordo restitutus in *K* 13 ἈΗΤΩΙC *R* ἈΑΘΩΝΟΙC *r* ΑΗΤΟΙC *B* ΑΗΤΩΥC *D* lato-

nois *GLK* ΑΑΤΟΥC (a in litura) *H* apollo (*p*) *G* appollo *LK* eliaides *K* aliades *B* iliae ex eliae corr. *K* 14 Ovid. met. XIII 779 sqq. 15 at] ut *RDHK*

et Ovidius 16 inuadunt ex inuadant, ut vid., corr. *L* inuadant *RBDH* portas*** q; (quo) *B* quae (*a*) *R* premant *RBDHK* petunt Ovidius. premunt ex v. 779 initio ore premunt voces huc illatam ouice *B* obiece *G* obiece *Lg* obique *K* fultas] firmo et firma libri Ovidiani 18 coronides coronae filius *GL* aesculapius

Vnde Coroniden circumflua Thybridis alti

Insula Romuleae sacris deiecerat urbis -

et 'Maiades', Maiæ filius Mercurius. ab a||vis quoque maternis: 'Atlantiades', Mercurius, id est Atlantis natae filius. Ovidius in I metamorphoseon:

Sedit Atlantiades et euntem multa loquendo

Detinuit sermone diem.

in eodem 'Inachides', Ionis filius Epaphus, quæ filia fuit Inachi:

Non tulit Inachides 'matri' que ait 'omnia demens'.

35 A regibus sive conditoribus 'Thesidae', 'Cecropidae', id est Athenienses; 'Aeneadae', 'Romulidae', id est Romani. Virgilius in II georgicon:

Praemiaque ingentes pagos et compita circum

Thesidae posuere.

idem in VI-Aeneidos:

tum pendere poenas

Cecropidae iussi.

idem in VIII:

H aescolapius *K* aescolapius *L* Ovid. met. XV 624 sq. 1 Vnde] VII (nū sc. invenerat) *L* coronidem *R* coronidam *GL* uel coroniden *I* coronidem *HK* cum aliquot mss. Ovid. coroniden *B* circumfluet *R* circumfluat *Kr* circumfluerat *G* circumflnerat *L* circumfluit *H* circumflua *hg* circumfluat thybydis *B* circumflnat hydridis *D* circumflua thybridis *d* tibridis *GLK* thibridis *H* alti] undis libri nonnulli Ovid.

2 insola *GLK* romulicæ *G* uel romulicæ *g* romyleae *D* sacri *R* deiecerat] libri *Prisc.* omnes, nisi quod deiecerat *L* adiecerat *Erl.* 2 *Krehli*, adiecerit plerique codd. Ovid., alii libri *Ovidiani* accerserit, accesserit, ascuerit etc. 3 et Maiades]

maiades *G* maiades maiades *L* mades *H* Maiæ] *r* mage *R* filius ex fluius corr. *R* mercurius *K* maternis quoque *K* post maternis: patronymicum fit ut add. *R* patronomicum *BHK* et tamquam gloss. ad athlantiades (sic) *d* ut *G* athlantiades *BDLK* adlantiades *H* 4 mercurius *R* mercurius *K* id est om. *GL* adlantis *R* athlantis *BHLK* Ovid. met. I 682 sq. in om. *K* metamorphoseon *R* metamorphoseon *D* 6 Atlantiades] *r* adlanciades *R* athlantiades *BDLK* euntem] *gl* eundem *GL* multo *BH* 7 detinuit] *k* ditinuit *L* ditenuit *G* detenuit *HKg* 8 Ovid. met. I 753 eodem sup. lin. add. *k* Ionis] sic in litura a Iohis *R* ius *r* ius *B* ioyc *D* cod. *G. I.* Vossii, Vossius de anal. II 28 p. 692 Eckst. issis *K* fns Ionis *GL* epaphus filius ioyc *D* ** (nt?) epaphus *R* aeapaphus

B epapus *Hh* Inachi. Idem in eodem: non tulit *K* 9 inachiades *R* enachides

B matriquæ *R* 10 siue a *GL* condotoribus *H* thaesidae (i) *R* thesidae *G* cecropidae *R* cicropidae *DK* cecropide *B* atheniensis *H* athenenses *K* 11 Aeneadae] *dg* aneade *D* aeniade *GK* id est add. *r* unde uirg. *K* Verg. georg. II 382 sq. in III *H* in. III *BK* 13 proemia *BD* que om. *Pal.* quæ *RB* ingentis *Med. Pal.* ingentiis *Rom.* competa *DGLK* 14 thesidae (i) *R*

thesidae *G* theside *Med.* imposuere *K* 15 Verg. Aen. VI 20 sq. 17 cecropi-

des *B* cecropide *b* cicropidae *DGK* iussit *B* insi *K* iussit om.; post Cecropidae: Idem in VIII. subitoque — seni In eodem: Aeneadae — cursu. A fratribus *L* post iussi: mis. ef septena quot annis addendo versum Vergilianum integrum praebet *G*, in reliquis h. l. omnino conspirans cum *L* 18 Idem in VIII Aeneadae — litora cursu om., sed in membranula volumini illigata adicit *K*, addita nota: non sunt

item in I:

idem in VIII:

Romulidis Tatioque seni.

Tum Phaethontiadas musco circumdat amarae

Corticis:

'Phaethontidas' tamen dixit pro 'Phaethontidas' poetica licentia.

Sunt igitur patronymicorum formae apud Graecos tres: in 'des', quae dicitur communis apud illos, quod in omni sermone possunt hac uti, quae sola Romanorum quoque poetae utuntur. nam aliis duabus non utuntur, id est in 'ων' terminata, quae est propria Iadis linguae - 'Πηλεϊων' pro 'Πηλεϊδης' -, et in 'αδιος', quae est Aeolica, ut 'Hyrradiος', Hyrrae filius, Pit-tacus. de hac igitur forma dicendum est, qua utuntur nostri.

Si nominativus Graecus in 'ας' vel in 'ης' vel 'ιος' desinat, gene- VII 36
 tivus vero in 'ου' diphthongum, a paenultima brevis ante 'des' inveni-
 20 tur in patronymico, ut 'Pelias Peliādes', 'Aeneas Aeneādes', 'Menoetios

haec in libro Romano <i>et ipse praebens</i>	Idem in eodem	<i>Verg. Aen. VIII 648</i>
in .VIII. aeneade. In ferrum <i>B</i>	1 Aeniade <i>K</i>	ruebant] <i>h</i> rubant <i>H</i>
2 Idem <i>DGK Verg. Aen. I 157</i>	primo aeneidos <i>D</i>	3 defessi] <i>d</i> difessi
<i>D</i> littora <i>GL</i>	4 <i>Verg. Aen. VIII 637 sq.</i>	6 Romulidis] <i>rd</i> romulidi <i>R</i>
romulidae <i>DGL</i> uel romulidis <i>g</i>	"statioque" romulidae <i>K</i>	Tatioque] <i>g</i> statioque
<i>GL</i>	7 post seni: Promethidae id est homines <i>add. tamen nota</i>	8 <i>K</i> pho&hontides <i>R</i>
phetontides <i>R</i> phetontides <i>BGLK</i> phoetontides <i>DI</i>	phoethontis <i>R</i> phoetontis <i>DL</i>	phetontis <i>DL</i> phetontis
<i>BGK Verg. ecl. VI 62 sq.</i>	Virgilius dixit in <i>D</i>	8 bucolico] <i>g</i> bocolico

GK 9 phoethontiades *R* phoetontiadas *DL* phetonitidas *G* phetontiadas *K* cir-
cundat *L* amaro *Rom.* 11 phoethontiadas *R* phoethontiadas *DL* phetonitidas *GK*
phoethontiadas *R* phetonitidas *DL* phetonitidas *BGK* phaeonthentids *H* liqueta
K 12 DE TRIBVS TERMINATIONIBVS MASCVLINORVM. *D* 14 quoque *om.* *L* nam

in aliis *G* 15 on *Rr* terminatis *R* proprie *B* linguae iadis *DGL* ΠΗ-
 ΛΙΩΝ *R* ΠΗΛΙΩΝ *D* ΠΕΛΙΩΝ *GL* ΠΕΛΙΩΝ *K* pro add. *h* ΠΗΛΙΑΔΗΣ *Rr* ΠΗΛΙ-
 ΑΔΕΣ *B* ΠΗΛΙΑΔΕΣ *H* ΠΕΛΙΑΔΗΣ *K* peliades *D* peliades *G* peliades *L* peleides *t*

16 ^{ina}_o *inad ioc Rr inad ioc H αδιος* | *l a+duc L adios DG aeoloca H hrra-*
dias R pirrhadios D phirradios G pyrradios BH Phirrados K tyriadios turre in
litura l pyrreae H pyrre B pirrhi D phirri G Phirri ex hirrae corr. K pittacus R
*pittacos B pyttacus D ptacus G pictacus H pitacus L cf. Suid. et Hesych. s. v. Ἰτ-
αδῖος et U. a Bernhardio ad Suid. p. 1386 ll.*

18 DE FORMATIONE MASCULINORVM

IN AD^{ac}ES ^{ac}DL in as uel in es uel oc ^{oc}Rr ac uel nc uel oc B in ac uel ī nc uel ī
 oc ^{uel es}b in as uel in es uel in ios D in as uel ios Gg in ac uel oc uel nc K ac
 uel nc uel oc H in as uel in os L 19 uero desinit in ov L uero dissinit in
 ° y G oy dyp diptongum R diptongon DK *des R 20 peleias L Pe-

GRAMMATICI LATINI II.

Menoetiādes'; nam 'Aenides' magis contra regulam auctoritate poetica posuit Virgilius, e et a correptas in i productam convertens vel quasi ab 'Aeneus' 'Aenides', sicut a 'Peleus' 'Pelides', proferens in nono:

Sit satis, Aenide, telis inpune Numanum
Oppetiisse tuis.

- In 'es' vero desinentibus, quorum genetivus Graecus in 'ov' desinit, tam in 'ades' quam in 'ides' inveniuntur apud auctores - 'Hippotes Hippotades', 'Butes Butades', 'Corynetes Corynetides' -, sed ratio[nabilius in 'ades'. 'Anchises' ergo 'Anchisades' vel 'Anchisides' debuit facere, fecit autem 'Anchisiades', quasi ab 'Anchisios' nominativo, quomodo 'Laertios Laertiades'.
numquam enim patronymicum superat primitivi sui genetivum nisi una syllaba.
- 37 Alia vero omnia in 'ov' apud Graecos terminantia genetivum vel in 'ος' vel in 'ους' diphthongum vel 'ως' mutant eas in 'ides' et faciunt patronymicum, ut 'Πριάμος Πριάμου Priamides', 'Nέστωρ Nέστορος Nestorides', 'Πλεισθένης Πλεισθένους Plisthenides', 'Πηλεὺς Πηλέως Peleides';
et per synaeresin e et i in ei diphthongum proferunt paenultimam, nos autem pro ea i longam ponimus, ut Virgilius in V:

Pelidae tunc ego forti

Congressi Aenean.

Ovidius in I metamorphoseon:

lias Peliades] d peleas peleades D meo[hetias R meneetios r menoetias D moenctios GLK menetios h moenotius (u ex corr.) B Menoetius Sturzius opusc. p. 9 1 menotiades B moenetiades GLK possuit K 3 aeneyc K aeneos D uel eneus d aensides (e) H Peleus] d peleyc K peleos D peliades (e) H Verg. Aen. VIII 653 sq. nono in Itura B .VIII. K 4 Aenide] sic etiam de XII vss. Aen. § 100; ex mænidem corr. in B aenides (m) RG aenide (e) H aenida L aenidae l cf. v. l. lib. VII § 6; aeneadae Rom. inpune DHLr Numanum] b Pal. m. alt. nūmanum B numasum Pal. m. pr. 5 opetiisse K oppetisse Rom. et in oppetisise corr. Pal. oppetisise tuis primam hanc tibi magnus apollo L 6 ab in es R ** .IN. HC. (AB) B INHC H uero add. r 7 ut hippotes D Hippotes] r hipotes R hippotaeas B hippotes

ov L hipotades R 8 corinetes H coroyntes G coruyntes L corinetides D coroyntides GL 9 ergo add. l anchisades D anchisoades d uel anchisides om. GL add. g 10 lertios DG uel lercios g lertiades DG 12 IN IDES inscr.

D 13 οyc ex ωyc corr. L οy-Γ H diptongon DG vel ωc] om. R uel in ωc

Grd 14 ut Πριάμος — Peleides in Itura h Πριάμος K Πριάμος Πριάμου Rr priamos priamoy DGL priamos priamoi h Nέστωρ — Peleides in Itura r νεστορ GLK nestor D νεστορ h νεστωρ B nestoros Dh 15 πλεσθενος r πλεισ. θηνος B plesthenes (i) D phlestenes GL πανσθενος h πανσθενος K plestenes l

πλεισ.θηνους B plestenoycs (h) L πανσθενους K plesthenoycs D phlestenoycs G pansthenoycs h plistenides r plesthenides BDK phlestenides GL plestenides hl πανσθενος h πανσθενος uel πανσθενος pleides r πανσθενος uel πανσθενος (sic) πανσθενος

B peleos peleyc pelides Dd peleyc peleyc pelides G πηλεως πηλεως uel πηλεος pelneides K πηλεως πελεως pelides L peles peleos peleides h 16 sineresin RHg sinheresin Br sinerisin G syneresin d sinarissin K synerisin L atque his omnibus modis in hoc voc. saepissime peccatum est 17 longum B Verg. Aen. V 808 sq. quinto aeneidos D .1. L 18 ego (r) RH 10 congressum G aeneam Rom. 20 Ovid. met. I 390 metamorphoseon. I. HLK

p. 594 P.

p. 82. 83 K.

Inde Promethides placidis Epimethida dictis.

inveniuntur tamen poetae in quibusdam addentes quasdam literas vel adimittentes: addentes, ut 'Peliades' pro 'Pelides' et 'Chalcodontiades' pro 'Chalcodontides', 'Atlantiades' pro 'Atlantides' - Ovidius in I metamorphoseon:

Sedit Atlantiades -;

adimittentes, ut 'Deucalides' pro 'Deucalionides' et 'Scipiades' pro 'Scipionides' et, ut supra diximus, 'Aenides' pro 'Aeneades'. excipiuntur tamen haec, quae contra regulam paenultimas vocales producant: 'Aeclides', 'Demādes' per synaeresin pro 'Demeades', 'Codrides', 'Lycoorgides', 'Lagides', 'Belides', 'Euerides' etiam et 'Lycomedides', apud Graecos contra regulam paenultimam diphthongum habent, pro qua nos i longam ponimus.

Feminina vero patronymica vel in 'is' vel in 'as' desinunt vel in 'ne' 38 productam. fiunt autem a masculinis subtracta 'de' in 'is' vel in 'as' desinentia, ut 'Priamides Priamis', 'Dardanides Dardanis', 'Peliades Pelias'. igitur 'Aeneades' quoque secundum analogiam 'Aeneas' debet facere, non 'Aeneis'. ergo quomodo auctoritas est, quod dixit 'Aenides' pro 'Aeneades', sic auctoritate usus est Virgilius in tituli descriptione, quo 20 Aeneis inscripsit; quem Statius quoque secutus in fine Thebaidos ponit:

Vive precor nec tu divinam Aeneida tempta.

1 Inde] r Vnde RH prometides RB promethiades v. l. libror. Ovid. ephimethida R ephimethida BDH 2 poetae H quasdam add. g litteras d litteris D 3 chalcodontiades RB calcodontiades HGLr 4 chalcodontides RB cal-

codontides HGLr atlantiades R athlantiades BDLK pro atlantides add. r athlantides BDL Ovid. met. I 682 in I metamorphoseon om. GL 6 sedit] r sedid R atlantiades R athlantiades BLK athlantiades et euntem multa loquendo

detinuit sermone diem D 7 diocalides pro diocalionides L deocalides pro deocalionides G 8 ut supra diximus et GL pro aeniades L 9 haec om. L producant penultimas vocales ut D producant ut BGL Aeclides] ex aeclides corr. in titula B f. recte: patron. sc. ab Aeolo, Eretriae conditore, quamvis exemplum desidero; aeclides D Hrabanus p. 33 oelides RHGLK; Anclides, Arati amicus, in mentem ve-

nit Augusto Meinekio, Cedides Fleckeiseno 10 demeades K synaeresim, pro aeoliades demeades α synheresin pro aeclides (ex aeclides corr.) pro demeades co-

drides locoorgides lagides ebelides (e a b insertum, belides in ras.) B 'demeades belides (ex pelides corr.) codrides H licoorgides Dr licorgides GL 11 Lagides] r largides R Belides h. l. om. H hellides R bellides r pelides K licoemedides DGL

12 penultimam diptongum habent contra regulam D de toto h. l. praeter Sturzianam l. supra l. cf. Lobeckium in paralipom. gramm. Gr. I p. 6 sq. 14 DE FEMINI-

NIS EODEM NUMERO D De femininis patronomicis L is] r his R is as D uel ne BH uel in e K 15 is] r his R 16 peleades peleas G 17 aeneades quoque H 19 sic** (ut) B descriptione] R inscriptione rell. quod GLK 20 inscripsit] g scripsit G Stat. Theb. XII 816 tebaidos K 21 posuit GL 22 Viue** (re) B diuinam] G uel diuina g diuina L aenida G Aeneida temp- ta] r aeneidapta R

p. 84. 85 P.

p. 83. 84 K

notandum tamen, quod, si masculina i longam habuerint ante 'des' per synaeresin, apud nos in 'eis' divisas tamen faciunt femini||na, ut 'Pelides' pro 'Peleides' 'Pelets', Thesides pro 'Theseides' 'Theseis': sic ergo 'Aenides' pro 'Aeneides' 'Aeneis'.

39 In 'ne' autem desinentia, quae sunt ladis linguae, patronymica eiusdem generis i longam habent paenultimam, si principale non habuerit eandem i vocalem, ut 'Adrestos Adrestine', 'Nereus Nerine'. si autem principale habuerit i, o producta ante 'ne' invenitur, ut 'Acrisios Acrisiōne', ex quo possessivum posuit Virgilius:

Acrisioneis Danae fundasse colonis, 10
ab Acrisione, id est Danae. et sciendum, quod inveniuntur multa eiusdem formae gentilia, ut 'Haemonis', 'Thessalis', 'Colchis', 'Argolis', 'Cyclas', 'Ias', 'Troas', alia vero propria, ut 'Bacchis', 'Doris', 'Pythias'.

DE POSSESSIVIS.

VIII 40 Possessivum est, quod cum genetivo principalis significat aliquid ex 15
his quae possidentur, ut 'Euandrius ensis' pro 'Euandri ensis' et 'regius honos' pro 'regis honor'. hoc autem interest inter possessiva et patronymica, quod patronymica filios vel nepotes significant, possessiva autem non solum filios, sed omnia, quae possunt esse in possessione; et quod patronymica a propriis tantummodo derivantur, possessiva autem etiam ab 20
appellativis; et quod patronymica a masculino descendunt plerumque genere, rarissime autem a feminino nec proprie, quando a matribus fiunt, ut supra ostendimus, possessiva autem ab omnibus nascuntur generibus; et quod patronymica ad homines pertinent vel ad deos, possessiva vero ad

1 notandum est tamen GL habuerunt G des] d H per add. r 2 sinarisin ei L nos] latinos GL post diuisas tamen duo folia desunt in B cf. § 50 Pelides] r pellides R 3 Thesides pro Theseides Theseis] d tesides pro tessei-

des tesseis r thessides pro thesseides thesseis GD aenides (e) H 4 pro acides Rr pro aeneades G 6 habuerit (n) D 7 ut om. G adrestinae r nereos RL nereios K nerinae r sin HK sin autem habuerit (n) principale D 8

acrisios H 9 possuit K Verg. Aen. VII 410 10 acrisionis Rr acrisionaeis H acresioneis K danę RH dane G danaa k danaac L 11 acrisionea Hr danaa RK danaa (a) DH dane G danaae L sciendum est DLK 12 themonis DGL hemonis d Thessalis] r thesalis RDGL cholchis DHK ciclas ias Ld ciclasias DGK 13 troias DHK bachis DHGLK pythias R pithias GLK 14 ex-

PLICAT DE PATRONOMICIS: INCIPIT DE POSSESSIVIS SE^D PRIMVM DE DIFFERENTIA INTER POSSESSIVA ET PATRONOMICA. D De possessionibus H de possessiuis incipit K De differ-

rentia inter possessiua et patronomica L DE POSS. I inscr. om. G 15 principalis] DGLK Lerschius Sprachphilos. II p. 124 principali RH 16 possidentur K Euandrius ensis] v. Verg. Aen. X 394 regius honos] v. Verg. Aen. VIII 814 sq. honor regius K 17 onos R honor Gh autem add. l 20 ab] et D ap ab ap pellatiuis Rr 21 appellatiuis L descendunt GK plerunque KL genere plerunque G 22 rarissime H a add. r proprie] rk propriae RK 23 nascuntur ab omnibus D 24 ad] r a R homines tantum pertinent D uel ad deos peiluent GL uel add. r ad deos] d adeos D vero] autem GL res per-

p. 585. 86 P.

p. 84 — 86 K.

omnes res. fiunt igitur possessiva vel a nominibus, ut 'Caesar Caesareus', vel a verbis, ut 'opto optativus', vel ab adverbis, ut 'extra extraneus', et vel mobilia sunt, ut 'Martius Martia Martium', vel fixa, ut 'sacrarium', 'donarium', 'armarium'.

5 Possessiva autem dicimus non solum possessionem significantia, sed etiam quae formam habent possessorum. sunt enim quaedam gentilia similem possessivis habentia formam, | ut 'Romanus' civis et 'Romanus' ager, quaedam autem et propria eadem et gentilia et possessiva, ut 'Latinus' filius Fauni et 'La|tinus' civis et 'Latinus' ager; alia tantummodo
10 propria formae possessivae, ut 'Quintilianus', 'Iulianus'; alia loco patronymicorum posita, quod supra quoque diximus, ut 'Aemilianus' Scipio et 'Octavianus' Caesar. ex eadem forma agnomina quoque multa invenies, 42 ut 'Africanus', 'Persicus', 'Gaetulicus', 'Creticus'. alia autem sunt eiusdem derivationis, quae ex materia principalium constare significantur, ut
15 'ferreus', ferro factus, similiter 'aureus', 'argenteus', 'marmoreus'; alia ex morbis, ut 'cardiacus'; alia a professionibus, ut 'mechanicus', 'grammaticus'; alia a disciplinis, ut 'Aristotelicus', 'Socraticus', 'rhetoricus'; alia, quae primitivorum similem possunt habere significationem, ut 'Thracius' pro 'Thrax'.

20 Sunt igitur formae possessorum, quas a Graecis accepimus, hae: 43

In 'cos', quam mutamus in 'cus', antecedentibus a brevi vel i vel y, ut 'Bebriacus', 'Cypriacus', 'Italicus', 'Asiaticus', 'Libycus', quod solum y ante 'cus' habens invenitur [quod a principali accepit]. et sciendum, quod ea [id est in 'cus' desinentia], si a primitivis habeant c, pares habent
25 illis syllabas, ut 'Ithace Ithacus'. alia vero omnia a vel i ante 'cus' habentia, sive sint a nominativo seu a genetivo derivata, una syllaba vincunt ea, ex quibus derivantur, et si primitiva illa habuerint i paenultimam, haec

continent. RBHK pertinent uncis incl. r 1 DE ORIGINE POSSESSIVORVM DL 2 opta-

tivis H 4 armarium donarium GL 5 Que nomina vocentur possessiva ad mg. d

7 civis et] cuius et R cuius gentile et HG ciues gentile et L cuius gentile. Pos-

sessium ut r possessium et romanus ager H et romanus ager possessium h

ager possessium L ager posesium G 8 eadem propria G ut add. k 9 fau-

ni proprium et HGK ciues L 10 quintillianus K alio R 11 quod] ut L

emelianus K 12 Octavianus] r hoc tavianus R Caesar] g caessar G 13

africanus K getulicus libri cretius H 14 derivationis ex terminationis corr.

L ex] et L 15 a ferro DHGLKr aureus] d aureos D 16 mechanicus] r cha-

nicus R mechanicus GL grammaticus] r grammaticus rhetoricus R 17 a om. H

ut om. D rethoricus DGL et in litura h rethoricus K 18 thratius pro thrax

r thartius pro trax R traciens pro trax GLK tratiens pro trax H 19 trax D 20 gre-

cis h greces H hae] r add. k ae R 21 DE TERMINATIONIBVS IN CVS. DL INCVS I

22 beebriacus (a) R beebriacus GL cypriacus D italicus cypriacus L itali-

cus cipriens G italicus DK asiaticus R asiaticus K libycus R libycus HKr

libicus in litura g 23 principali] r principalia R 24 id est om. L catus (ui) R

c tum pares H parates (i) R 25 illius syllaba (u) Rr syllabas (syllabas L)

illis habent GL habent illis syllabas l itace R omnia] nomina G 26 post sint

derivata collocat G siue GL 27 derivantur primitiva et K primitiva illa] l

p. 86. 87 P.

p. 86. 87 K.

assumunt a, si o habuerint, tunc haec i habent ante 'cus'. et sciendum, quod non solum a primitivis, sed etiam a derivativis derivantur huiusce-modi possessiva nomina, ut 'Troos Troicus', 'grammatos grammaticus', 'rhetoros rhetoricus', 'Persis Persicus', 'Asiatis Asiaticus', 'Creta Creticus', 'Afri Africus', 'Italus Italicus' - nam 'Italia' 'Italiacus' debuit facere -, 'Cyprius Cypriacus' - nam 'Cyprus' 'Cyprius' facit -, 'Ilium Iliacus', 'cardia cardiacus', 'mulio mulionicus'. Cicero pro Sestio: mulionicam paenulam.

- 44 In 'us' quoque puram desinunt possessiva tam Graeca quam Latina antecedente e correpta et producta, i correpta, o producta, ae vel oe diphthongo: e brevi, ut 'Caesareus', 'Romuleus', 'ferrus', 'aureus', 'argenteus', || 'vitreus', 'ligneus', 'marmoreus', 'iligneus' (tamen et 'iliceus' dicitur: Terentius in adelphis:

Lectulos . . filigineis pedibus.

Statius in sexto Thebaidos:

15

Ornique iliceaeque trabes metuendaque suco
Taxus.)

- 'marmoreus' et fere omnia ad materiem pertinentia e brevem ante 'us' habent: 'plumbeus', 'stagneus' - inveniuntur enim pauca sine e, ut 'quer-nus', 'colurnus', 'abiegnus', 'oleaginus', 'faginus' -; e vero longam: 20 'spondeus', 'Phoebeus'; i brevem: 'Martius', 'Ariusius'; o: 'herous', 45 'Eous'; ae: 'Sabaeus', 'Cretaeus', 'Ptolemaeus' - haec autem ae diphthongum habent paenultimam, quae a femininis in e longam apud Graecos desinentibus vel quae a verbis Graecis derivantur circumflexis, ut 'Cretae Cretaeus', 'Ἰλῆ Hylaeus', 'Dione Dionaeus', 'Πτολεμαῖος Ptolemaeus', 'τιμῶν 25

illa primitiva L i habuerint K 1 adsumunt RGH o] H, Krehlius o primum R o primam DGr et in littera L o primitiva edd. usque ad Krehlium non Kl 3 possessiva add. g 4 rhetoros rhetoricus] r rethoros rethoricus RHGLK

rhetoros rhetoricus D perses GL persos K Asiatis Asiaticus] k assiatiss assialicus GK 5 Afri] DH uel afer d afer h afria flicus R affri affricus K Italia] r imitalia R Italiacus] r italicus r facere add. d 6 ciprius KLg cyprius

G cypriacus GLK cyprius cyprius DGLK cypricus H ilion G illi+um (ac) R 7 mulio mulionis mulionicus DG mulionicus ex mulionis corr. R Cic. pro Sest. 38, 82 Sestio] r sesio G setio L pessio R mulionicam] r mulioricam R mulioniam libri Ciceron. 8 paenolam G penolam L 9 IN VS ID EST IN EVS ET IN IVS. DL 10 et e producta G vel] dyphthongo H 11 cesareus (s) G 12 ui-

treus om. GL add. l marmoreus om. GL add. l illigneus G ilicius H iliceus(l) L 13 Ter. ad. III 2, 46: Lectulos in sole ilignis (sic Bemb. iligneis Bas.) pedibus faciundos dedit adelphis H 14 iligneis GL 15 Stat. Theb. VI 101 sq. tebaidos DLK. 16 iliceaeque L iliqueaeque K illicae equae (aequae r) R metuenda quae R 18 materiam DG habent ante us GL 19 plumbeus K nt] Rl om. L rell. 20 abiegnus om. G 21 Phoebeus] r foebus R phebeus H aruisius H areusius GL areussius K o productam r herous] r erous R serous GL erus H 22 eous ex eous corr. H Cretaeus] r cretaneus R createus H ptolomaeus GLk ptolomeus RDK ptholomaeus H 23 feminalis] h feminis H desinentibus (disinentibus G) apud graecos GL 24 circumflexis L Crete] g cretae DG craete H 25 hyle H hyle D hila(e) G hile KL hible k πυλαeus H hilaeus GLK hilaues k Dione] g dionae HGr ΠΤΟΛΟΜΕΩ K ΠΤΗΛΟΜΕΩ

p. 387 P.

p. 87. 88 K.

Timaeus' -; oe antecedente, ut 'Euboea', 'euroea'. et quia apud Graecos in multis ei diphthongus ante 'os' invenitur, scire debemus, quod solent Latini eam modo in e longam convertere, ut 'Πυθαγόρειος Pythagoreus', 'σπονδεῖος spondeus', 'Ἀλφειός Alphēus': nam possessivum quoque similiter ut primitivum proferri Virgilius ostendit, qui protulit:

Alphēa ab origine Pisae.

hoc autem facere solent Latini [id est ei in e longam convertere in paenul- 46
tima syllaba] 'us' pura sequente vel 'a' vel 'um', ut 'Ἀχιλλεῖος [possessivum
Graecum] Achillēus', 'Δηϊόπεια Deiopēa', 'γυναικεῖον gynaeceum'. hanc
10 autem mutationem ei diphthongi in e longam faciunt more Ionio vel Attico
- illi enim 'ῥδην' pro 'ῥδειν' dicunt et 'μῆον' pro 'μεῖον' et 'πλῆον' pro
'πλειον' - vel ideo, quia i paenultimam puram non producant Romani
nisi in 'fio' verbo et in genetivis in 'ius' desinentibus et in disyllabis
Graecis, quae apud illos quoque paenultimam longam habent, et in paucis
15 aliis, in quibus auctores pro e | paenultima longa i longam posuerunt, ut
'Phthius Phthia', 'dius dia' et 'Chius', 'Arius', 'Lycius', 'Sperchius'.
Virgilius in XI:

Italides, quas ipsa decus sibi diā Camilla.

h moy
H πτωλω Rr ptolomo G ptolome D ptolomeo Ld Ptolemaeus — apud add. r
ptolomaeus DGLK ptolomeus r ptholomaeus Hk τῳτω K timo Grd time D

1 ut om. L eboea K Euboea, euroea] euoeus euoea euoeum G euoeus eu-
uoea (uel euroea l) euoeum L eyroea D IN EVS. D 3 ΠΥΘΑΓΩΡΕΙΩΣ Rr

ΠΥΘΑΓΩΡΕΙΟΣ K pithagoreios GL Pythagoreus] r pythagoreius R pithagoreus GLK
phythareus H phythagoreus h 4 ΣΠΟΝΔΕΙΟΣ H σπονδαιος R spondeios GL
αλφειος RH αλφειος K alpheios GL alfens H 5 proferur ut GLK
Verg. Aen. X 179 6 Alpheia] alfea R alpheae Pal. alphaeae Rom. hos parere iu-
bent alpheia GLK Pisae] r pissae RGLK 7 autem] r tamen R solent facere
D solent latini facere G 8 sequentes R or Rr ut om. GL 'Ἀχιλλεῖος]

h αχυλαιος Rr αχιαειος GLK 9 achileus GLK ΔΗΙΟΠΕΙΑ R ΔΕΙΟΠΕΙΑ DGK
ΔΗΙΟΠΕΙΑ H ΔΕΙΟΠΕΙΑ in lit. l deiopēa (i) K ΓΗΝΗΚΗΙΟΝ R ΓΙΝΕΚΗΙΟΝ r ΓΥΝΕ-
ΚΕΙΟΝ DH ΓΙΝΑΚΕΙΩΝ GL ΓΥΝΑΚΕΙΩΝ l ginaceum GL gynaceum l gineceus K 10
ionico rdh Attico] r atico R 11 ῥδην scripsi, cf. Eustath. ad Hom. Od. XXIII 220

Sturzium de dial. Gr. p. 64 C. HAHN H HΛ. IN Rr HΛE*N (i) D HΛEN K eden GL ῥδειν
scripsi EΙΔΕΙΝ R eid+n (i) D eiden HGLK dicunt — μεῖον] ΕΤΜΗΟΝ pro ΜΗΙΟΝ (in
ΜΗΙΟΝ corr.) in lit. r om. G et — μεῖον] om. L ΜΗΩΝ pro ΜΕΙΩΝ l ΜΕΟΝ D ΜΗΩΝ

HK meion DHK et om. L ΠΛΗΩΝ Rr ΠΛΗΟΝ D ΠΕΛΗΟΝ d ΠΛΗΩΝ GL
ΠΛΗΟΝ H ΠΛΕΟΝ K' pro om. D 12 ΠΛΕΙΟΝ ex ΠΛΗΙΟΝ corr. in lit. r peleion ex
ΠΕΛΕΙΟΝ nī f. corr. d ΠΛΕΙΩΝ L peleion G pleion K peion H IN IVS. D 13
fluo R uerbo flo GL dissyllabis r dissillabis K 14 penultima* (m) D e pae-
nultima (s. penultima) longa HGLKd et paucis Hh 15 possuerunt K 16 phtius
phtia (h) R phtius phtia H phtius phtia K ut dius H dius dia phtius phthia L
dius dia phtius phthia G Chius] om. H conius et phtius et chius K post
Chius: chia langia add. rd langia D et chia L et cius G licius GK liccius L
Sperchius] h spergius GL spertius H 17 Verg. Aen. XI 657 XI ex XO corr. r
18 dia etiam Serv. et Med. m. rec. diua Med. m. pr. dura Rom. deficit Pal. ca-

idem in georgicon II:

Sperchiusque, et virginibus bacchata Lacaenis.

Horatius in II sermonum:

Caecuba vina ferens, Alcon Chium maris expers.

nam primitivum 'Chius' corripitur - Lucanus in VIII:

Quas tāsine cautes, et quas Chius asperat undas -

'Lycius' apud Statium in X producta paenultima invenitur:

At patrias si quando domus optataque, Paean,

Templa, Lycie, dabis, tot ditia dona sacratis

Postibus et totidem voti memor exige tauros.

sed etiam 'Lycius', quod in quibusdam 'Lyrceus' reperitur codicibus scriptum, Statius in III:

Aret Lerna nocens, aret Lyrceus et ingens

Inachus.

sed et 'Argia' et 'Argian' et 'Langia' idem secundum Graecos producta 15
paenultima i | profert in II Thebaidos:

Nec mirum, nam tu infaustos donante marito

Ornatus Argia geris.

in eodem:

Egregiam Argian, nec formae laude secundam

Deipylon.

idem in IIII:

Vna tamen tacitas, sed iussu numinis, undas,

Haec quoque secreta nutrit Langia sub umbra.

Lucanus in III:

Substringens, Arimaspe, comas, hinc fortis Arius.

mella *G* kamilla *K* 1 idem — Lacaenis *add. d* *Verg. georg. II* 487 in *om. K*

II *geor. H* 2 spercheosq. *Med. m. pr.* spercheusq. *m. alt. Pal.* uel spergius
add. g baccata *D* bachata *GLK* 3 Horatius] *r* oratius *RHK* *Hor. serm. II*
8, 15 4 caecuba *L* alcon *HGLK* cum *codd. quibusdam Hor.* chion *Dr*

5 primitivum] *r* primitivum *R* *Lucan. Phars. VIII* 195 6 quassa sine in quas sa-
sine *corr. in RH* sasine *g* asine *GL* sasinae *D* assinae *K* et sic sasinae *s. asinae*
(sic *Voss. uterque*) libri *Lucani fere omnes*, Samiae *Cod. Luc. Marpurg.* cautis
Voss. b m. alt. chios *HGL* *Voss. A* chias *K* 7 licus *GL* *Stat. Theb. X*
343 *sqq.* X. thebaidos *RDG* penultima producta *K* 8 ad *HKrd* patria *GL*

domos *Kd Stat. Cass. al.* 9 Lycie] *r* licie *RG Cass.* licia *L* licia *D* sacra-

tia *H* 11 lircius *l* licus *GL* in quibusdam] *l* etiam *L* lircus *GL* lyrcaeus *H*
reperitur] *r* reperitur *RLg* 12 *Stat. Theb. IIII* 711 *sq.* III *K* UI *GL* 13

aret *G* Lerna] *r* lyrna *RK* lima *D* lyrcus *R* lircus *DGL* *Cass.* 15 Lan-

gia] largia *R* langia et langian *K* langia et largian *GL* statius idem *RHKd*

secundum *add. d* penultima i producta *D* penultima i profert producta *r*

16 i] hi *R* *Stat. Theb. II* 265 *sq.* tebaidos *GLK* thebaidos *H* 17 u] tum

Stat. Cass. inphaustos *H* donate *K* 18 argia *Cass.* 19 Idem in *DGr*

Stat. Theb. II 203 *sq.* 20 argiam *R* laudae *K* 21 deiphylen *R* Dey-

pylen *Cass.* 22 *Stat. Theb. IIII* 716 *sq.* tertio *GL* uel IIII *l* 23 tacitas] *r* ci-

tas *R* iusu *LK* 24 nutrix *HK* nutrix *D* largia *GL* 25 *Lucan. Phars.*

III 281 26 comas] *d* tomas *D* fortis] *Voss. b* sortis *Voss. B* Arius] *r* ari-

tius *R*

p. 588 P.

p. 89. 90 K.

inveniuntur tamen auctores frequenter in nominibus urbium in 'cia' desinen- IX 47
tium apud Graecos varia proferentes: 'Alexandria' et 'Alexandrea' ['Nicia'
et 'Nicea'], 'Antiochia' et 'Antiochea'. Cicero pro Deiotaro: spe-
ravit credo difficiles tibi Alexandriae fore exitus. tamen et
5 'Alexandrea' dicitur. Horatius in III carminum:

nam tibi quo die

Portus Alexandria supplex

Et vacuam patefecit aulam.

[in eodem: Niceam Ephesumque mittebat.]

10 Est autem quando abiectioe i e correptam | ponunt ante 'us', ut 'Hec-
torëus', 'Agenorëus', in quo similiter Ionas sequuntur: illi enim quoque
abiciunt i in huiusmodi nominibus, si non genitivus primitivi par sit no-
minativo possessivi, quare 'Ἀχιλλεύς' dicunt, ne, si 'Ἀχιλλεύς' dicant,
putetur primitivi genitivus. quos sequentes in hoc etiam pro ei diphthongo
15 e longam ponimus 'Achillëus' dicentes, unde Virgilius in III:

Stirpis Achillëae fastus,

quamvis reperiatur etiam e correpta in huiusmodi derivativis, ut Virgi-
lius in I:

Nate patris summi, qui tela Typhoea temnis.

20 sed dicitur et 'Typhoeus' et 'Typhos' et 'Typhon'. Lucanus in V:

Conditus Inarimes aeterna mole Typhoeus.

1 in cia in nominibus urbium disinentibus apud G in ia DH in a R desi-
uel um
nentibus LI 2 varia] r uariae RH uarie DGLK Alexandria — tamen et om. H
add. h alaxandrea GLk alaxandrea K et om. K alexandria Rr alaxandria

GLK nicia et nicea post Alexandria exhibent RD, nicea et nicia K, post Antiochea:
niceia nicia GL, evan. h 3 Antiochia et Antiochea] r antiochea et antiochia K au-
tiocheia et antiochea G antiocheia et antiocha L antiophia et antiophea R Cic. pro
Deiot. 9, 24 deitaro L deitaro(i) G 4 credo om. h alexandriae GK post
exitus versum supra omisum Idem in georgicon secundo sperchiusque et uirginibus bac-
cata lanceis ponit D del. d tamen et — aulam om. GLK in mg. add.-k et inde ab

Horatius l et om. D 5 alexandria Rr Hor. carm. III 14, 34 sqq. VII k 6
tibi] r tibia RD tibi a H die] r diae R 7 ab alexandrea DHrk 9 post aulam:

In eodem (Cicero in eodem G) niceam (= r nicheam R niciam GL niceam K) ephesum-
que (ephesumque K) mittebat libri, qui locus ex eodem cap. nono or. Cic. pro Deiot.
§ 25 desumptus a lectore quodam, qui in cod. suo Niceam scriptum invenit, ex mg.
insertus est et vocc. Nicia et Nicea supra inculcandis ansam dedit 10 INEVS D

abiectioe Rr haectoreus RD 11 secuntur R enim om. R quoque om.
K 12 sit cum nominatiuo H 13 Ἀχιλλεύς] l ἀχιλλεύς R ἀχίλειος GL ἀχί-
λειος K achilleios H ne si in marg. add. K ἀχίλειος RL ἀχιλλεύς DGI ἀχί-
λειος K achilleios H 14 genitiuus primitiui L 15 achileus G unde om. GL
Verg. Aen. III 326 III aeneidos D 16 achileae GLK 17 reperiatur]
inneniatu DH Verg. Aen. I 665 18 primo aeneidos D 19 natae K
patria] Verg. Fr. ex corr. patres Fr. Rom. sumi R typhoea r thyphoea R tiphoea

GLK cf. lib. I § 54 tempnis H 20 et om. G t+p+heus R thiphoëus G ti-
phoeus LH tiphous GLK typhon et typhos. D tiphon GL Lucan. Phars.
V 101 in] libro D in libro H III G 21 conditur DGL Inarimes] r inhari-
mes R Inarimes aeterna] l inare meae terna L mare mere terna G uel inarimere g

idem in VI:

Antraque letiferi rabiem Typhonis anhelant.

48 in||veniuntur tamen quaedam huiusmodi, in quibus ei diphthongus in i longam convertitur sequente v loco digamma Aeolici, ut 'Αργείος Argivus' - dicitur tamen et 'Argeus'. Horatius carminum libro II:

Tibur Argeo positum colono -,

quod in Latinis quoque derivationibus invenitur/[id est i paenultima longa ante u consonantem], ut 'nominativus', 'genetivus', 'dativus', 'accusativus', 'indicativus', 'imperativus', 'optativus', quorum alia a nominibus, alia a verbis derivantur. non solum autem in nominibus Latinis paenultima 10 i pura ante 'us' vel 'a' vel 'um' non potest produci, sed etiam in verbis praeteriti perfecti temporis et plusquamperfecti corripitur i sive paenultima sive antepaenultima, nisi secuta fuerit u loco consonantis, ut 'audī audīsti audīit audīimus audīistis audīerunt, audīeram audīeras audīerat, audīisse': ubique corripitur i; sin autem assumat u loco consonantis, ubique 15 producitur, ut 'audīvi audīvisti audīvit audīvimus audīvistis audīverunt, audīveram audīveras audīverat, audīvisse'. invenitur tamen etiam ai diphthongus conversa in i longam, interposita similiter u pro consonante, ut 'Achivus' pro 'Αχαιός', cum contra soleant Doris ei in ai diphthongum convertere, ut 'αἶ κέ ποθι Ζεύς' pro 'εἶ κέ', et 'αἶθε' pro 'εἶθε'. 20 et eas quidem formas supra dictas a Graecis accepimus, in Latino autem sermone non solum his utimur, sed etiam propriis quibusdam Latinorum in 'us' vel in 'a' vel in 'um' puram antecedente 'ri', ut 'Caulinarius', 'hereditarius', 'legatarius', 'gladiatorius', 'uxorius', 'stlattaria', 'ptisana-

inaremes aeternae K tiphous G thyphous K 1 Luc. Phars. VI 92 in] libro r in libro D 2 anthraque K laetiferi HGLK loetiferi r Voss. B typhoenis H tiphonis GL Voss. B tiphonis K 3 in ivvs D in huiusmodi in HKr diptongon K

4 digamme Rr digammae GL dygamma D digammi K Aeolici] r aeolice R aeolⁱ cae G eolicae L ut 'Αργείος] om. H ut argius h apthiōc Rr argeiōc D argeios GL 5 oratius GK Hor. carm. II 6, 5 in carminum DGL II] α III libri 6 positum K 7 est in paenultima (peneultima G penultima L penultima DK)

i DHGLK 8 consonantem u GL acs uoci ablat H 9 imperativis R 10 deriuntur (diruantur G) alia a uerbis GB 11 pura i Dr etiam om. K 12 corripitur] r corrumpitur R 13 nisi] r sit, nisi RDHGLk 14 au-

disti RH audīisse (i) R 15 i om. GL add. l assumat] r adsumat RDH 16 audiverunt] r audiueram R 17 audiueras add. d audiverat] r audieram R om. H rat add. h etiam om. L ai] rdh ae RDH 19 Achivus] d achivus D 'Αχαιός] rd ακιός R ακι+ος D soleant] g solebant GL dori Gr dor+ L dores DK ei] i G uel es add. k ai] h ae Hg 20 Hom. II. I 128 etc. ut αἶ κέ—εἶθε om. HGL add. g et om. vocc. ut et ποθι Ζεύς hl αικη R αικει K

i eyc pro nykh et aien pro niēn ποθι Ζεύς in ras. DK ποιει ziec G ποιει zhiōc ποιει zeyc pro aike et aice R eikei et aite pro eite K ai. oe pro ei. oe g aice pro eice Dt 21 has GL quidem] r quidam R supra dictas] hr supradictis RH accepimus] l accipimus L 22 in rivs D quibusdam propriis GL 23 ut in us et in a et i K uel a uel um GL pura D catilenarius K 24 haeriditarius G heriditarius K le-

gatoarius R legatarius D legatorius K stlattaria] r *stlattaria R stlattarias D stlattaria

p. 599. 90 P.

p. 92. 93 K.

rium'. et, quod iam supra diximus, sciendum, quod, quamvis forma sit possessiva hæc, quæ in 'rius' desinit, tamen diversæ significationis nomina in hac quoque inveniuntur: alia ab officiis, ut 'tabellarius', 'mercenarius', 'cerarius', 'sagittarius', 'tabernarius', 'ostiarus', 'argentarius', 'aerarius'; alia a dignitatibus, ut 'præfectorius', 'quaestorius', 'praetorius', 'ensorius', quæ tamen etiam possessivam habent significationem; alia ab aliis rebus, in quibus sunt vel de quibus vel quas habent: in quibus sunt, ut 'collarium', quod in collo est, 'plantarium', quod in planta est, 'mensarium', quod in mensa, 'motoria', quæ in motu, 'palmarium', quod in palma est, hoc est in laude; de quibus sunt, ut 'frumentaria' est lex de frumento et 'agraria' de agris et 'nummaria' lex de nummis; ex his autem, quas continent, ut 'vinaria cella', quæ habet vinum, et 'armamentarium', in quo arma posita sunt, sic 'violarium', 'aviarium', 'rosarium', 'viridiarium'.

In 'nus' quoque terminantium formæ et significationes diversæ inveniuntur, quibus Latini frequenter utuntur in significatione possessiva, ut 'Pompeianus', 'Caesarianus', 'Sullanus'. invenitur autem in quibusdam a longa ante 'nus', ut 'Romānus', 'Hispanus', 'Campānus', 'Stheniānus'; in aliis e longa, ut 'terrēnus', 'egēnus', 'aliēnus', 'Aviēnus', 'Rubrēnus', 'Aniēnus', unde Virgilius:

Aniena fluenta;

in aliis i longa: 'Camerinus', 'Perusinus', 'Reginus', 'vicinus', 'masculus', 'femininus'. invenitur tamen etiam brevis i g antecedente in his, quæ ab arboribus derivantur, ut 'oleaginus', 'faginus', et in his, quæ ab adverbis nascuntur temporalibus, 'cras crastinus', 'horno hornotinus', 'diu diutinus'. u quoque longa ante 'nus', ut 'tribūnus'. r etiam e inveniuntur

GLKd ptisanarium] r tipsanarium d tisanarium RD rell. 1 sciendum] d sciendum est Dk 2 post desinit in mg. quod possessiva dicuntur non solum possessionem significantia sed etiam quæ formam habent possessivorum. r 3 mercenarius RL mercenarius GK 4 caerarius RDHLK coerarius G sagittarius] k sagittarius LK ostiarius] r hostiarius RH 5 questorius H pretorius d precorius D 6 habet R habent formam et significationem K ab] r ante ab R 7 aliis longa rebus K vel de] et de L 8 planta est] l planta GL mensarium] dl et mensorium K mensorium RDHq mesarium GL 9 mensa] l mesa L mensa est DHKl et motuaria K motaria GLd quod GK motu est K motu est et GL 10 palma hoc G palma id est hoc est K frumentaria lex L 11 nummaria de G 12 quas] l q GL vinum habet GL armamentarium] g armentarium Gk armarium Dl

13 qua K positi H aviarium] D om. GL apiarium l uel apiarium add. d 14 viridiarium DGK 15 de nus Dl a nus quoque iterum in. B v. § 38 et add. l 17 syllanus RBH sillanus DGLK inveniuntur H autem in litura d 18 stennianus campanus R sthenianus K stennianus L 19 longam B aegenus L

Avienus Krehlius, sibi ipse diffidens II 512 abienus RBGLK Heidelb. Krehli abienus(g) D abienus H nomen poetæ gloss. cod. Heidelb. Rubrenus] poeta pauper gloss. cod. Heidelb., Rubrenus sc. Lappa, poeta tragicus, v. Iuv. sat. 7, 72 ibique

schol. 20 Verg. georg. III 369 21 anina Med. alena Pal. fluentia D 22 perussinus GK 23 tamen om. B i brevis antecedente g GL 24 diruantur add. k 25 ut cras D

p. 590. 91 P.

p. 93—95 K.

tur ante 'nūs', ut 'diurnus', 'nocturnus', 'hesternus', 'externus', 'hibernus', 'columnus', 'quernus', 'ficulus', 'populus'. Plautus in *Casina*:

Sed manedum, num ista aut populna sors aut abi-
egna est tua?

Et quia diximus, diversas in his esse significationes, commodum | est
X 52 eorum exempla proponere. alia sunt possessiva, ut 'Caesarianus' miles,
'Pompeiana' domus, 'Tullianum' mancipium; alia et patriam significant et
possessionem, ut 'Romanus' civis et 'Romanus' ager. potest tamen et
hoc et paene omnes huiusmodi formae nominum propriorum quoque habere
significationes. 'Campanus' similiter et 'Hispanus' et 'Alexandrinus' et
'Placentinus' et 'Nolanus' et similia non solum patriam, sed etiam pos-
sessionem significant. sunt tamen multa supra dictae speciei, quae etiam
agnomina inveniuntur, ut 'Camerinus', 'Numantinus', 'Coriolanus'; alia
propria eiusdem formae nomina vel etiam agnomina, ut 'Adrianus', 'Mes-
salinus', 'Silvanus', 'Claudianus', 'Corvinus', 'Probinus', 'Rufinus', 'Ae-
milianus'; alia a locis, ut 'rusticanus', 'urbanus', 'oppidanus', 'Capito-
linus', 'Palatinus', 'Aesquilius', 'Gallicanus', 'vicinus', 'externus'; alia
a temporibus, ut 'matutinus' a Matuta, quae significat Auroram vel, ut
quidam, *Λευκοθέαν*, 'hesternus', 'diurnus', 'nocturnus', 'meridianus',
'vespertinus', 'antelucanus', 'veteranus', 'diuturnus', 'aeternus'; vel a dig-
nitatibus sive officiis, ut 'tribunus', 'antesignanus'; vel a generibus, ut
'masculinus', 'femininus'; alia a mutis animalibus, ut 'taurinus', 'porci-
nus', 'cervinus', 'anserinus'; alia a materia, ex qua constant, ut 'humani-
nus', 'terrenus'; alia a fortuna, ut 'libertinus', 'egenus'; alia a numeris
semper pluralia, ut 'bini', 'terni', 'deni' [sic ab omnibus numeris], quam-
vis poetica auctoritate etiam singularia inveniuntur. Lucanus in VIII:

Syrtribus hinc Libycis tuta est Aegyptus, at inde

Gurgite septeno rapidus mare | submovet amnis.

1 externus hesternus DG hybernus H 2 columnus] g colornus G plaus-
tus Rr *Plaut. Cas.* II 6, 32 3 manetdum K manedum num] g manet dam-
num L monedum num B manetdum num GK manedum R monedum r ne dum
num *Plaut. Vet. al.* manedum, nondum, nundum *al. libri Plaut.* ista] *Plauti om-*
a istaec
nes stet Rr istaec BDHGL isthaec K; f. sta *Fleckeisenus* abiegnast *Plaut. Vet.*
estua K 5 esse significationes in his GL 6 eorum om. L 7 et posesionem
significant K 8 ciues L tamen et hoc] l tamen hoc LK 9 poene R pene r
10 alexandrinus(a) G alexandrinus LK 11 nolanus et placentinus D nola+nus
(i) K 13 adagnomina H adgnomina B Numantinus] h numatinus H cariola-
nus L 14 huiusdem L adgnomina B adgnomina H mesalinus GLK 15
corbinus K Probinus] h prouinus RBH aemelianus H 16 opidanus RHK
capitulinus BHK 17 extraneus B 18 temporalibus B ut om. BHKL auro-
ram significat GL 19 *Λευκοθέαν*] om. H *ΛΗΥΚΟΘΗΑΝ* R *ΛΕΥΚΟΘΕΑΝ* h haester-
nus BH heri hesternus K heri haesternus h nocturnus diurnus K 22 porcinus
cervinus anserinus porcinus L 24 terrenus add. k fortuna LK 26 poetaca K
singularia D ut lucanus GL *Luc. Phars.* VIII 444 sq. VIII K 27 sirtibus
HLK hin *Voss. A* Libycis] g libicis RLLK lybicis BG lybycis DH aegyptus *Voss. B*
at] r ad R 28 rapidu L ra. ^{pidus} Rr summonet DK *Voss. uterque* amnis] r annis R

p. 591. 92 P.

p. 95. 96 K.

Virgilius in X:

It gravis Aulestes centenaque arbore fluctum

Verberat adsurgens, spumant vada marmore verso.

et sciendum, quod alia eorum a nominibus sunt, a Roma 'Romanus', a 54
 5 Caesare 'Caesianus'; alia a verbis, ut ab egeo 'egenus'; alia ab adver-
 biis, ut 'infra infernus', 'supra supernus', 'hodie hodiernus'.

Conemur igitur, sicuti possumus, exponere rationem paenultimarum
 in supra dictis derivationum formis literarum.

In a desinentia antecedente aliqua consonante seu vocali producta ea-
 10 dem a et accepta 'nus' faciunt derivativum supra dictae formae, nisi sint
 mutorum animalium, ut 'Sulla Sullānus', 'Perpenna Perpennānus', 'Roma
 Romānus', 'silva Silvānus', 'Nola Nolānus', 'Suessula Suessulānus', 'Adria
 Adriānus', 'Compsa Compsānus'. excipiuntur 'Iugurthinus', 'Messalinus',
 'terrenus', quae quamvis a nominibus in a desinentibus consonan|te ante-
 15 cedente derivantur, non servaverunt tamen a. [de 'mustelino' et 'aquilino'
 paulo post tractabitur.] a pluralibus quoque in ae diphthongum desinen- 55
 tibus vel in a derivata similiter a habent ante 'nus' [vel 'na' vel 'num'],
 ut 'Acerrae Acerranus', 'Thebae Thebanus', 'Cumae Cumanus', 'Formiae
 Formianus', 'signa antesignanus', 'membra membrana' (quod est femini-
 20 num). possunt tamen haec et a singularibus esse ἀπὸ τοῦ 'signum' et
 'membrum', quod paulo post ostendetur. similiter a habent ante 'nus',
 quae derivantur a nominibus in 'ius' terminantibus vel ab adverbis in 'ie'
 longam, ut 'Pompeius Pompeianus', 'Sthenius Sthenianus', 'Titius Titia-
 nus', 'Tullius Tullianus', 'Fabius Fabianus', | 'Iulius Iulianus', 'Virgilius
 25 Virgilianus', 'Terentius Terentianus', 'Sallustius Sallustianus', 'cotidie
 cotidianus', similiter a 'meridie' 'meridianus'; 'hodie' tamen 'hodiernus'
 facit. similiter a habent ea, quae derivantur a nominibus in 'cus' vel in 56

1 Verg. Aen. X 207 sq. cf. de fig. num. § 24 X] r XII R 2 auletes G ab
 arbore G fluctus Rom. 3 assurgens GKr marmora e verso Med. uersu K
 post uerso repetunt sic ab omnibus numeris RDHK 4 ut a roma BDLr 5 uer-
 bis ab K *egeo(a) G adverbis] g aduerbis G 7 DE FORMATIONE IN ANVS.
 inscr. DL possumus] r posuimus R possimus K posimus L 8 in supradictis
 penultimarum (penultimarum L) GL 9 aliqua om. L eadem a] r eadem ea
 R 11 mutorum] h mutarum LH silla sillanus RDGL syllā syllanus BHK per-
 uel n n
 perna perpernanus HL perpena perpernanus G 12 Suessula] d suesula DGLK Sues-
 sula Suessulanus] r sues sulaues sulanus R suesulanus GLK adria adrianus] r
 hadria hadrianus RBK 13 Compsa Compsanus] scripsi copsa copsanus RBDHK capsā
 capsanus GL iugurthinus R messallinus B mesalinus GL 15 deriuntur L diri-
 uentur DG mustelino K 16 quoque nominibus in B ae] r e R dyptongum R
 dyptongon r diptongon D 17 diriuiata K diriuiatua Gk deriuatua L om. H num
 acerrae DGH 18 tebae tebanus L Cumae] d cummae RD cu+manus(m) D
 formia B formia b 19 mēmbra mēmbra H feminum K 20 ἀπὸ τοῦ om.

GL ανω τωι l τωι R 21 mēmbra H 22 apaduerbis Rr in e HGLK

23 sthenius sthenianus K stenianus H 24 fauius fauianus GL et in fabius
 fabianus corr. B 25 terentius — cotidianus in ras. b salustius salustianus HGLKb
 cotidie cottidianus H quotidie quotidianus GL 26 meridiē] r meridiaē R

27 tamen in litura ante a H

p. 592. 93 P.

p. 96. 97 K.

'culus' desinentibus, quae sunt ultra duas syllabas, ut 'rusticus rusticanus', 'publicus publicanus', 'Saticulus Saticulanus', 'Tusculus Tusculanus'. excipitur a masculo, quod est diminutivum maris, 'masculus' factum: nam disyllaba in 'cus' desinentia sine a sunt, ut 'mancus Mancinus', 'lacus lacuna', 'porcus porcinus'. in 'um' quoque neutra consonante antecedente in derivativis a habent ante 'nus': 'oppidum oppidanus', 'Paestum Paestanus', 'Spoletum Spoletanus', 'Toletum Toletanus', 'castellum 57 castellanus', 'Beneventum Beneventanus'. similiter a habent paenultimam pleraque venientia a nominibus tertiae declinationis: 'Caesar Caesaris Caesarianus', 'fons fontis fontanus', 'mons montis montanus', 'urbs urbis urbanus', 'sol solis solanus' - ex quo 'subsolanus': ex eo tamen est etiam 'Solinus' -, 'Milo Milonis Milonianus', 'Piso Pisonis Pisonianus' - quamvis quidam et 'Pisoninus' et 'Miloninus' dici putaverunt. sed a propriis derivata plerumque i ante a habent: 'Iovis Iovianus', 'Caesaris Caesarianus'. possumus tamen dicere, quod a 'Caesarius' et || 'Milonius' et 'Pisonius' et 'Iovius' derivata sint 'Caesarianus', 'Milonianus', 'Pisonianus', 'Iovianus' -, 'lux lucis Lucanus' - ex quo compositum sit 'antelucanus': ex eodem tamen nascitur etiam 'Lucina' -, 'vetus veteris veteranus', 'limes limitis 58 limitanus', 'Ancon Anconis Anconitanus', 'Gades Gaditanus'. ideo autem diximus pleraque, quia a neutris in e desinentibus derivata i habent productam ante 'nus', ut 'mare marinus', 'Praeneste Praenestinus', 'Calathe Calathinus', 'Calacte Calactinus', et ab aliis, quae pares habent tam in nominativo quam in genetivo syllabas, 'Hercules Herculis Herculinus', 'Verres Verris Verrinus', 'collis collinus', 'follis follinus'. 'er' quoque desinentia, si sint secundae declinationis, et 'us' consonante antecedente 25

2 puplicus puplicanus GK publicanus ex publicus *perperam repetito corr.*
D 3 Excipitur(un) B a masculino K est diminutivum l derivativum L

5 IN VM *inscr.* L 6 habent] r inter R ut oppidum Hl oppidum op-
pidanus] r opidum opidanus RL Paestum — Spoletanus om. GL add. gl
7 Toletum Toletanus] k om. K tolletum tolletanus GL 8 castellanus] r castela-
nus R beventum H Beneventum Beneventanus om. L add. l penultima
B ante penultimā b 10 urbs urbis urbanus om. GL add. g 11 etiam om. G

12 solinus proprium BDHGLK solinus et miloninus deci Rr, Milo — et Miloninus,
om. et Pisoninus, in mg. add. r pisso pisonis pisonianus L pissonis pisonianus GK

13 pisonicus H pissoninus LK putaverunt dici K 14 derivativa plerumque
(derivativa pleraque L) a propriis i habent ante a GL 15 quod a Caesarius] d quod
caesarius D pissonius GLK 16 iouius(n) B sunt G caessarianus G pis-
sonianus GLK 17 ex — antelucanus add. g compositum d sit K 18 ue-
tanus K 19 anconanus G anconitanus ananitanus Dd anconitanus. Hoc tamen
potest. et ab anconites esse quod paulo post ostendetur. B gadis RBDH gadis, tis K

20 a] om. D add. d ab BH 21 Calathe — Calactinus] add. gl calate calathinus
g calate calatinus RBDH calatae calatinus K calate-nus l 24 a collis K colles L
collinus] k collina GLK a follis K follina G uel follinus g follius o

Y
σαρκος (i. e. ὁ θύλακος) D IN ER *inscr.* L In er GLK 25 post declinationis: et

p. 583. 94 P.

p. 97. 98 K.

eiusdem declinationis exceptis in 'cus' supra duas syllabas vel in 'culus', de quibus paulo ante docuimus, et in 'ium' propria, si faciant derivativa in 'nus' terminantia, i longam habebunt paenultimam, ut 'auster austrinus', 'adulter adulterinus', 'macer Macrinus', 'libertus libertinus', 'divus divinus', 'probus Probinus', 'rufus Rufinus', 'maximus Maximinus', 'Marcellus Marcellinus', 'carus Carinus', 'mancus Mancinus', 'Regium Reginus', ['Venusium Venusinus', 'Signium Signinus', 'Perusium Perusinus', 'Opitergium Opiterginus'], 'Canusium Canusinus'. excipiuntur ab 'humo' 'humanus' et 'mundo' 'mundanus' et 'priscus Priscianus', sed hoc magis a Priscio videtur esse derivatum; nam quod a Taurominio 'Taurominitanus' dicimus, sequimur Graecos, qui 'Taurominites' dicunt. gentilia enim apud Graecos in 'της' desinentia mutata 'es' in a accipiunt 'nus', cum in hanc formam veniunt: 'Μητροπολίτης Metropolitanus', 'Νεαπολίτης Neapolitanus'. item i servant omnia, quae a nominibus mutorum animalium, cuiuscumque sint declinationis, derivantur in hanc formam: 'aper aprinus', 'caper caprinus', 'cervus cervinus', 'porcus porcinus', 'taurus taurinus', 'ferus' vel 'fera' 'ferinus', 'canis caninus', 'lepus leporis leporinus', 'lupus lupinus', 'formica formicinus' - Plautus in Menaechmis: |

Atque eccum incedit; move formicinum gradum -,
 20 'hirundo hirundinus' - idem in rudente:

— declinationis om. R add. r et in us Brl 1 declinationis G vel et L

2 docuimus R faciunt D et in faciant corr. B 3 in us G habent Rr

4 macrinus(e) RGL 7 uen^usium uenusinus^s(i-m) B Venusium — Canusinus om. L add. l Venusium — Opiterginus om. RG add. r Signium] d signum D perussium perussinus Kl 8 canusinus perussium perussinus uenussium uenusinus G Signium signinus opitergium opiterginus in marg. add. g post Canusinus ad marg.: Nota quod pedum (l. Pedum) non facit pedinus sed pedanus, ut ostendit oratius in principio IIII satyrae primi libri epistularum sic: Albi, nostrorum sermonum candidi iudex, Quid nunc te dicam facere in regione Pedana? Est autem pedum opidum inter tiburtum et praeneste. Item Salust. cuiusdam transpedani (immo Transpa-

dani) suplicium iniustum. (Cat. 40, 2) h homo R 9 prisco] rh prico RH priscianus H hoc om. G 10 Priscio] r pricio R prescio gh esse add. l Taurominio] d tauromino D eandem voc. formam codd. praebent § 63 lib. VII § 14 XV § 15, Kr VII § 13; eandem eam servavi auctore Augusto Meinekio, qui de hoc voc. in altero Stephani Byz. volumine se dicturum esse pollicetur tauromitanus B 11 tauromi-

nites R tauromites H 12 tes GL multa R 13 Μητροπολίτης] om. H μετροπολίτης B metropolites h metropolites GL metropolitaneus GLK Νεαπολίτης] om. H ΝΗΑΠΟΛΙΤΗΣ RK ΝΗΑΠΟΛΙΤΕC B neapolites h neopolites neapolitanus GL neapolitanus. Id est servant i ante nus omnia B 14 Item] d Eadem D Idem GL servant longam omnia D cuiusque H 17 lupus lupinus add. l lupus lupinus formica formicinus] g formica formicinus lupus lupinus G 18 forma Rr

Plautus — gradum add. gl Plaut. Menaechm. V 1, 7 (v. 888 R, V 3, 12 Par.) menechimis R menechimis r menechimes H men** mes g 19 eccum in litura r et cum g incedit] rd indicit RBl indit D incendit H move] sic omnes mei (mouet h

teste Hertbergio ap. Ritschellum) 20 herundo herundinus Gg hyrundo hyrundinus H hyrundo hyrundinus K herundo herundinus L hirundinus] r hirundinis R Idem — adoritur add. g Plaut. rud. III 1, 6 sq. (v. 598 sq.)

Ad hirundinum nidum visa est simia,

Ascensionem ut faceret, †adoririer -,

'aquila aquilinus', 'mustela mustelinus', quamvis in a desinant, 'leo leonis leoninus', 'ovinus' quoque ab ove et 'suinus' a sue: nam 'ovilla' et
60 'suilla' diminutiva sunt. in 'nus' enim desinentia vel in 'na' vel in 'num' 5
si faciunt diminutiva, abiecta n duas assumunt l: 'unus ullus, una ulla, unum ullum', 'bonus bellus, bona bella, bonum bellum', 'geminus gemellus, gemina gemella, geminum gemellum', 'vinum villum'. sic ergo 'suina suilla', 'ovina ovilla'. inveniuntur quaedam in 'tinus' paenultimam corripientia, sed quae a primitivis non habent t, ut 'diu diutinus', 10
'cras crastinus', 'horno hornotinus', 'prius' vel 'priscus' 'pristinus'. nam 'Constantinus' et 'Clementinus' a primitivorum genetivis habent t et 'matutinus' a Matuta, quae Aurora intellegitur; 'mediastinus' autem a medio stando vel tenendo componi videtur. ('fiscina' corripit paenultimam, quomodo 'fuscina', cur ergo 'piscina' producit? quia hoc sine dubio deriva- 15
tum est a pisce; | 'fiscina' autem a fisco, an fiscus a 'fiscina', an neutrum a neutro, dubium est. nam nec 'fuscina' a fusco nec 'pagina' a pago nec 'Mutina' a muto nec 'Ariminum' ab Arimo derivata, cum sint
61 primitiva, paenultimam corripuerunt.) sin autem in 'er' desinentia tertiae 20
sint declinationis vel in 'ius' facientia genetivum, accepta 'nus' ipse nominativus facit derivativum, ut 'pater paternus', 'mater maternus', 'frater fraternus', 'ver vernus'. 'acer' quoque, de cuius declinatione dubitatur, arbor, huius 'aceris', quod Solinus protulit in memorabilibus, 'acer-
nus' facit, 'alter alternus', illa scilicet observata regula, quam superius diximus in mutis animalibus; ideoque 'anser anserinus' dicimus, 'passer pas- 25
XI62serinus'. ab adverbis quoque venientia in 'ra' desinentibus 'er' habent

1 hyrundinum *Hg* hirudinum *R* hirundinum *r* hyrundinum *K* uasa *H* est simia]
sic etiam libri *Plaut.* est mihi simia (symia *HK*) *RBHGLK* 2 adoririer *L* adorier *K*
adoririer *rell.* admolirier *Plauti omnes* 3 mustela mustelinus (l) *G* musthela musthe-
linus *K* desinant tamen non hab*** a. ante nus. Leo *B* 4 leoninus ueruecinus
a ueruce et porcino a porco. Quinus *B* et *om.* *L* sue] *r* suae *R* et *om.*
HL 5 post sunt: aliter *inscr.* *D* in *NVS* *ITERVM* *L* 6 faciant *H* assumunt]
r adsumunt *RBH* ut unus *BDHKr* 9 post ovilla: in *NVS* *ITERVM* *inscr.* *D*
10 sed illa quae *B* 11 cras***** crastinus (tinus?) *B* horno hornotinus post pris-
tinus collocat *GL* *ord. restit.* l 12 Constantinus et Clementinus] l clementinus et
constantinus *L* t ut matutinus *LK* 13 mediestinus *BDHKr* uel mediastinus *k*
14 penultimam (penultimam *L*) corripit *GL* 15 post fuscina voce, cur — fus-
cina *om.* *R* add. *r* ergo] igitur *r* deriuatum (diriuatum *G*) a pisce sine dubio
GL deriuatum *BDH* diriuatum *K* 16 ficina *H* fiscus *H* 17 nam] Quo-
modo *B* pagana *R* 18 mutinum *R* arrinum (arrimum *l*) ab arrimo *L* ar-
rimum ab arrimo *G* uel arimum ab arimo *g* ab add. *k* deriuatua (diriuatua
R) *RBD* diriuata *r* 19 corripuerunt add. *r* in *ERNVS*. *DL* er] *r* *D* 20
sint declinationis] *r* declinationis sunt *R* ius] *rl* us *R* ris *GL* ipse nominativus]
l nominativus ipse *GLK* 23 arbor *K* *Solin.* 33, 8 memorabilibus] *r* memora-
bilis *R* memorabilibus *G* 24 post alternus: aliter *D* 25 in mutis animalibus di-
ximus *GL* ideoque] *r* ideo quoque *R* ideo et *GL* ideoque et l dicimus *om.* *H*
passer passerinus (paser passerinus *L*) dicimus *GL* et passer *B* 26 adver-
bia] *g* aduerbia *G* cr] *r* *RG*

p. 594. 95 P.

p. 99. 100 K.

ante 'nus', 'infra infernus', 'extra exter||nus', 'supra supernus'. ab aliis quoque adverbis temporalibus inveniuntur quaedam r ante 'nus' habentia, ut 'noctu nocturnus', 'diu diurnus', 'heri' alternitatis causa 'hesternus', 'semper sempiternus'. in 'teria' etiam desinentia faciunt derivativum similiter: 'Fabrateria Fabraternus', 'Sabrateria Sabraternus'; 'aetas' quoque 'aeternus'. antiqui tamen | 'aevitas' et 'aeviternus' dicebant ab aevo, unde Varro in Pseudaenea: per

Aeviternam hominum domum,

Tellurem propero gradum.

10 'vetus' praeterea 'veternus' facit, non solum 'veteranus', sed diversas habent significationes. 'quercus' etiam 'quernus', 'corylus columnus', 'tacitus taciturnus', 'mensis mensurnus': sic enim Cicero posuit pro 'menstruus' in primo rhetoricorum: pars quaedam aeternitatis cum aliquius annui, mensurni, diurni, nocturni, † vespertini certa
15 significatione. ab hieme quoque vel imbre 'hibernus' fit. in 'ia' desinentia n antecedente mutant 'ia' in 'us', et huiusmodi formae faciunt derivativa, a primitivis tamen habentia n, ut 'Hispania Hispanus', 'Lavinia Lavinus', 'Hyrkania Hyrcanus', 'Mauretania Mauretanus', 'Campania Campanus'; 'Dardanus' vero proprium est et primitivum ideoque a corruptam habet: abusive tamen poetae pro 'Dardanio' ponunt 'Dardanum'. si vero ante 'ia' aliam habuerint consonantem, i longam habent ab eis derivata ante 'nus': 'Luceria Lucerinus', 'Nuceria Nucerinus', 'Placentia Placentinus', 'Anagnia' quoque quia g ante n habet, 'Anagninus': similiter 63

I ut infra K post supernus INVERNVS ET INERNVS. DL 2 adverbis] g adverbis G
3 diurnus K 4 INTERIA L tertia K similiter faciunt derivativum (derivativum K) BDHLK 5 Sabrateria] f. oppidum Africanum, quod vg. Sabrata, a Procopio de aed. Iustin. VI 4 Sabaratha nominatur. an Sabrateria Sabraternus dittographia ortum? 6 dicebant] d dicebat D ab aevo dicebant GL 7 barre B Varr. sat. LXXV p. 199 Oehl. in Pseudaenea om. GL in pseudenia l pseudenea RDH pseudenia K Pseudena 1 — π Pseudonea α Putschius Pseudoneo Ausonius Popma coniectaneorum in Varronis satyras p. 670 ed. operum Varr. ex offic. Plantin. a. 1601 versus glyconeos agnovit Meinekus in act. antiq. Marburg. 1845, 93, 740 8 hominum] h hominem H domus

h 11 coryllus K 12 Cicero de invent. I 26, 39. possuit K pro quam L 13 rhetoricorum libri 14 anni D mensurni] sic pauci ex codd. Cic. Oxx. duo Med. ap. Orellium, R Baileri, G Halmii: 'cum antiquissimus codex V menstrui habeat, iam non adeo certa est lectio mensurni, ut Klotzio visa est in praef. p. XVI; saltem nullo codice apparatus Bailleriani praeter R, non ita bonum, confirmatur, vereorque, ne a Prisciano ex exemplari vitiatum allata sit' Linsmayerus in Halmii analect. Tull. fasc. II n. 63 nocturni diurni GL vespertini] ue spatii Cicero (mensurni vespertini nocturniue spatii cod. Cic. Med.) 15 significatione] l significatio L imbre] r himbre R IN ANVS ITERVM. D IN IA. IN ANVS ITERVM. L 16 n] *n H in us

— habentia n add. r 17 derivat^a Kk n ante ia ut d et ni f. B, ubi post n sex fere lit. ras. 18 hircania hircanus GKd hircinia hircinus D mauritania mauritanus G 19 vero] quoque G 20 habent L abussive L abussive GK posuerunt GL dardanus(i) H 21 IN INVS ITERVM. DL aliam] aliam non B aliam non n DL et in litura H aliam **** (non n) R aliam quam n K habuerint ex habuerunt corr. B habent H habuerint consonantem] l consonantem habuerint GL 22 nucerina H placentia D 23 habent D habent B

p. 595. 96 P.

p. 100. 101 K.

'Alexandria Alexan[drinus]', 'Numantia Numantinus', 'Aricia Aricinus'. quae vero apud Graecos a nominibus urbium derivata in *της* desinunt, ea apud Latinos in 'tanus' plerumque efferuntur, sicut supra diximus, ut *Νεαπολιτης* | 'Neapolitanus', *Τριπολιτης* 'Tripolitanus'. similiter a Caralibus 'Caralitanus', a Salapia 'Salapitanus', a Gadibus 'Gaditanus', a Taurominio⁵ 'Taurominitanus', a Cephaloedio 'Cephaloeditanus', a Drepano 'Drepanitanus'. 'gnus' quoque vel 'gna' vel 'gnum' terminantia longam habent vocalem paenultimam, ut 'rēgnum', 'stāgnum', 'benīgnus', 'malignus', 'abiēgnus', 'privīgnus', 'Pelīgnus'.

Inveniuntur tamen auctoritate veterum vel euphoniae causa et maxime¹⁰ in propriis quaedam non servantia supra dictas regulas, ut 'Ligus Liguris Ligurinus', non 'Ligurianus', 'censor censoris Censorinus', non 'Censorianus'.

64 Quamvis igitur, sicut ostendimus, diversas habent significationes supra dictae formae nomina, tamen, quia maxima pars eorum apud Latinos possessivorum habent demonstrationem, ideo haec quoque inter possessivorum species posuimus. et sciendum, quod etiam in 'is' et 'er' terminantium derivativorum multa inveniuntur significationis possessivae apud nos, ut 'civilis', 'hostilis', 'caelestis', 'lunaris', 'castrensis', 'equester', 'pedester', 'paluster', quorum quia diversae et variae sunt formae et significationes,²⁰ postea eas cum reliquis speciebus denominativorum per ordinem tractabimus. nunc de comparativo videamus. [||

1 alexandria alaxandrinus *KL* alax+endria alax+endrinus *G* Aricia] aritia *HR* aricina *ex corr.* *b* IN ANVS ITERVM. *D* IN TANVS [iterum *L* 2 in *της*] *α* in tes *r* *rell.* ante nus *R* apud *h* apre *H* 3 ut *om.* *GL* *Νεαπολιτης*] *α* neapolites *RB* *DHK* neopolites *GL* 4 neopolitanus *GL* *Τριπολιτης*] *α* tripolites *libri* carilibus *GL* uel caralibus *gl* carilitanus *L* uel caralitanus *l* * caralitanus (*a*) *H* 5 post Gaditanus: a drepano drepanitanus *GL* 6 taurominitanus *H* tauromitanus *K* *cf.* § 59 a Cephaloedio — Drepanitanus *om.* *GL* a cephaloedio caephaloeditanus *add.* *l* cephaloedio *r* caephaloedio *D* cephaloeditanus *R* caephaloeditanus *D* drepanitanus (*a*) *H* drepanitanus (*n*) *R* drepanitanus *B* ALITER. *D* 7 In gnus *r* penultimam uocalem penultimam *R* 8 ut a regno regnum, a sto stagnum, a bene benignus, a male malignus *RBDHGLK* a regno, a sto, a bene, a male *del.* *r.* *om.* *Heidelb., ubi add. glossator v. Krehtium* II 512 (*de gloss.* a regno *tacet Lind.*) 9 puignus *KL* paelignus *BHK* 10 ueterum *add.* *k* maxime *B* 11 quaedam nominibus non *B* non servantia] *r* conseruantia *R* supra scriptas *D* 12 non ante Censorianus *add.* *l* 14 habet (*n*) *D* habeant *BHKL* 15 pars maxima *H* 16 habet *L* 17 possumus *K* in *is*] *rb* in his *RB* et in *er* *GLK* *er* syllabam *H* derivatorum *H* 19 aequister *K* 21 denominativorum speciebus *G* tractabimur *R* 22 comparativo] comparatiuis et superlatiuis et diminutiuis *r* uideamus *om.* *R* *add.* *r* uidemus *K*

EXPLICIT LIB. .II. INCIPIT LIB. .III. DE COMPARATIONE *R* EXPL. LIB. .II. INCIP. LIB. .III. DE COMPARATIVIS ET SUPERLATIVIS. ET DIMINUTIVIS. *B* INCIPIT LIBER III DE COMPARATIONE *H* PRISCIANI EXPLICAT LIBER SECUNDVS SED PRIMVS DE NOMINE. Tertius de comparatiuis et superlatiuis et eorum diuersis extremitatibus, ex quibus positiuis et qua ratione formantur. de diminutiuis. quot eorum species ex quibus declinationibus nominum quomodo formantur. INCIPIT TERTIVS. *D* LIBER TERTIVS DE COMPARATIUIS etc. — formantur = *D* *K* EXTIACVIT AIBER .II. INCIPIT AIB. .III. DE COMPARATIVIS *G* explicit liber secundus. incipit tercius. de comparatione. *L* *Hic iterum ab inscr.* DE CONPA. SUPERLATI. *inc.* *P*

LIBER TERTIVS.

p. 597. 98 P.

DE COMPARATIONE.

p. 102. 103 K.

Comparativum est, quod cum positivi intellectu vel cum aliquo parti- I 1
cipe sensu positivi 'magis' adverbium significat: ut 'fortior', magis fortis,
'sapientior', magis sapiens, 'ulterior', magis ultra quam ille qui ultra
est, 'interior', magis intra quam ille qui intus est. hae autem compa-
rationes, quae ad personas vel res participes positivi fiunt, nascuntur a
dictionibus carentibus casu, id est a verbis, ut 'detero deteris deterior', et
ab adverbiiis sive praepositionibus, ut 'extra exterior', 'intra interior', 'ultra
ulterior', 'citra citerior', 'supra superior', 'infra inferior': nam 'supe-
rus' et 'inferus', quamvis videantur eorum [id est 'superioris' et 'infe-
rioris'] esse positiva, tamen in usu 'superi' pro caelestibus sive vivis, 'in-
feri' autem pro manibus accipi solent. adeo autem non ad ipsa adverbia,
sed ad personas vel res participes adverbiorum huiuscemodi fiunt compa-
rationes, quod nascuntur ex his ipsis adverbia comparativa, quae cum 'ma-
gis' ipsum positivum adverbium significant, ut 'ulterius' 'magis ultra',
'citerius' 'magis citra', 'exterius' 'magis extra'. sic et similia.

Derivantur igitur comparativa a nominibus adiectivis, quae sumuntur 2
ex accidentibus substantiae nominum. accidentia autem sunt, quae ex qua-
litate vel quantitate animi vel corporis vel extrinsecus forte evenientium tra-
huntur, quae possunt incrementa vel diminutiones accipere, per quae compa-
ratio nascitur, sine quibus substantia intellegi potest: ea vero, nisi || prior
illa intellegatur, esse non possunt. si enim dicam 'homo' vel 'lapis',
substantiam demonstravi, cuius significatio nec augeri potest nec minui,

2 comparativum PH 3 sensus PRBDH positiui G positiui* (s) B
significat adverbium P 4 sapiens, ulterior magis om. G ultra est — ille qui
om. P 5 ille] d illi D itus P haec] rb haec PRB, forma 'veteribus' usitata (v.
Fleckeisenum mus. phil. VII 271 sqq.) cf. v. l. lib. VII § 45. 83. 89 VIII 22 XVI 5. 11. 13
comparationes H 7 dictionibus B casu] r causa R 8 adverbiiis] g ad-
verbis G sive] uel K 9 infra inferior] b intra interior B superus] rh supe-
rius RH 11 positiua G in usu G insu P vivis] uis P 13 comparationes P

14 adverbia] d adverbiiis D comparativa PH 15 adverbio r adverbii b
significat B 16 magis extra] k extra magis K sic om. P 17 DE ORIGINE QVA

COMPARATIONES NASCUNTUR. DL Derivantur P comparativa PH 18 sunt ex LI
qualitate vel quantitate] g qualitate et quantitate P quantitate uel qualitate G
19 quantitate H animi D evenientium] k venientium HK trahuntur et quae
P 20 deminutiones B deminitiones b comparatio PH 21 potest subaccidentia.

Ea Bb 22 illa] P illa substantia rel. intellegatur] b intellegantur PB
possunt L

p. 998 P.

p. 103. 104 K.

sin aliquid accidens [homini vel lapidi] proferam, tunc habet locum comparatio, ut 'homo prudens' et 'prudentior', 'lapis niger' et 'nigrior'. quamvis enim non sit prudens, potest 'homo' intellegi, et lapis quamvis non sit niger, intellegitur 'lapis'. itaque adiectiva iure sunt appellata, quae illis nominibus, quae substantiam demonstrant, adiciuntur, quamvis antiqui etiam in quibusdam gentilibus comparativis usi sunt, ut Punus Punior - Plautus in Poenulo:

nullus me est hodie Punus Punior -
et superlativis etiam in pronomnibus, ut idem Plautus in trinummo:

† ergon ipse est? - Ipsissimus.

† Abhinc ab oculis?

Fiunt autem comparativa a nominibus, verbis, participiis, adverbis sive praepositionibus.

A nominibus, ut 'clarus clarior', 'felix felicior'.

A verbis: 'detero deteris deterior', 'potior potiris, hic' et 'haec potior' et 'hoc potius potioris' - possumus tamen hoc etiam a nomine 'potis' accipere, quamvis significatio alia esse videatur, unde Terentius in Phormione:

ubi tu dubites, quid sumas potissimum,
pro 'optimum' -

A participiis: 'indulgens indulgentior', 'amans amantior'. sed quando comparantur participia, transeunt in nomen significationem.

1 aliquod *RHK* homini vel lapidi accidens *P* accidens (accedens *GL*) homini vel lapidi *rell.* habet] habens *P* comparatio *P* 2 prudens prudentior *P* nigrior *P* 4 niger post (*l.* potest) lapis intelligi. Itaque *P* lapis *eras.* in *H* iure *eras.* in *B* appellata quia illis *HK* 5 nominibus adiciuntur quae substantia ostendunt. Antiqui etiam in pronomnibus comparatiuis usi sunt ut Plautus ergon *P* 6 comparatiuis *H* 7 *Plaut. Poenul.* V 2, 31 penulo *R* penula *BDLK* paenula *HG* 8 nullus me est hodie Punus Punior] *k* hodie punus punior nullus me est *K* hodie Punus Punior] *g* punior punus hodie *G* punus

add. r denus punior *Plaut. Pal. uterque* 9 in *om. K* pro nominibus *L*
Plaut. trin. III 2, 140 (*v.* 988 *sq.*) trinummo] *r* trinommo *R* 10 ergon] *d*
ergo *RBDHG* ergo ipsusnes *Plaut. Vet.* ergo ipsusne es *rell. libri Plautini*
est *om. P* 11 abhinc libri cum optimis *Plautinis* abi hinc alii; abin hinc *Guyetus*
ab *om. D* 12 comparatiua *P* verbis vel participiis *B* a verbis a participiis ab adverbis *P* ab adverbis *BH* adverbis] *g* adverbis *G* 14 nominibus
d
nclarus *Rr* felim *R* felix felicior *om. P* 15 ut detero *P* deteris *om. R*
potior *H* potiris] *bl* poteris *BGL* uel potiris *g* 16 et hoc potius *om. P*
potius potioris] *l* potius potius potioris *L* potioris potissimus possumus *RH*
GK potioris potissimus ** (*ut*) possumus *B* 17 post accipere: . Vnde terentius
— pro optimum *exhibet K* significatio altera videatur esse *P* uidetur *H* uidetur potio potior potissimus pro optimus. unde *DGLK* unde — optimum *om. P*

Ter. Phorm. II 2, 29 phormione *R* formione *K* 19 quid] *G* uel quod *g*
quod *K* sumas] *r* summas *R* positissimum *R* 21 participiis *R* participio ut
P indulgens. tior. Sed *K* in *marg.* tior. amans post indulgens *add. k* amans
amantior *om. P* post amantior in *marg.* uel res participes adverbiorum id est 'ulterior interior et similia dicuntur quia nascuntur ab adverbis localibus cum sint nomina comparatiua *add. r* quando] *r* quanto *R* 22 comparantur *PH* nominum *ex*
nomina *corr. H*

p. 598. 99 P.

p. 104. 103 K.

Ab adverbiiis sive praepositionibus, ut 'extra exterior'. et sciendum, quod localia sunt haec adverbia sive praepositiones, ex quibus comparativa nascuntur nomina et paene haec: || 'extra exterior', 'intra interior', 'ultra ulterior', 'citra citerior' - vetustissimi tamen 'citer' protulisse inveniuntur. Cato de agna pascenda: citer ager alligatus ad sacra erit. 'citimus' quoque dicebant teste Capro. 'exter' quoque invenitur, ut Statius in XI Thebaidos:

Sed quid apud tales, quis nec sua pignora curae, |

Exter honos?

10 ex quo Virgilius in IIII:

et nos fas extera quaerere regna -,

'supra superior', 'infra inferior'; 'post posterior', 'prope propior', 'ante anterior', 'penitus penitior'. Apuleius in I Hermagorae: visus est et adulescens honesta forma quasi ad nuptias exornatus
15 trahere se in penitiorem partem domus.

Fit autem comparatio vel ad unum vel ad plures tam sui generis quam 5 alieni, quamvis Graeci honoris causa suae gentis quam ratione veritatis dicunt, non posse ad multos sui generis fieri comparisonem. alii autem dicunt, hauc esse rationem, propter quam non utuntur tali comparatione,

1 adverbiiis] *g* aduerbis *G* praepositioneibus *D* extra, rior ultra -ior, citra or *K* post extra: ior. intra in marg. add. *k* post exterior: intra interior ultra ulteriot citra citerior add. *RH(Kk)* intra interior-ultra ulterior *BDGL* 2 sunt *Γ* et aduerbia *G* comparatiua *P* 3 nascuntur nomina] *k* nomina nascuntur *K* ultra ulterior] infra inferior *P* 4 tamen etiam citer *RBDGLK* 5 Cato — quaerere regna om. *P* Cato de agna [musta v. infra lib. VI § 73] pascenda: Catonis or. 46 in orr. Rom. fragm. ed. Meyerus p. 83 ed. alt. alligatus] sic etiam *R* lib. XIII § 33 allegatus h. l. *RH* 6 Teste capro. exter *B* Capro] v. etiam lib. XIII § 33. de ipso Flavio Capro, cuius testimonio sat saepe utitur Priscianus, conferenda inprimis commentatio Osanni de Fl. Capro et Agroecio grammaticis, Gissae MDCCCLXIX. 4, cuius tamen de acetate Capri sententia, quod alibi probabo, nimis infirmis nititur fundamentis. hunc locum eius libris enucleati sermonis potius quam de dubiis generibus operi assignaturus est Osannus p. 12. Priscianum vero etiam Capri de Latinitate opere usum esse libenter concedimus Graefenhanio hist. phil. IIII p. 99, cf. etiam Osannum l. l. p. 15 7 Stat. Theb. XI 428 sq. 8 apud *H* quis] *K*

Monac. qui h om. *H* rell. ne *Bb* pignore *Rr* cura *K* 9 exter honos] sic etiam 'duo optimi libri' Statiani teste Barthio Alternos Stat. Cass. et vel sic vel Externos 'optimi, immo fere omnes codd.' Statiani teste I. F. Gronovio externos Queckii omnes 10 Verg. Aen. IIII 350 IIII aeneidos *D* 11 fas est extera *DK* externa Pal. m. alt. 12 supra — inferior unciis inclusit *r* infra inferior h. l. om. *P* propior] *rh* propior *RH* 13 Apulius *K* Apul. fragm. 3 t. II p. 636 ed. Hildebrand.; de Hermagora cf. eundem t. I p. LVIII et O. Iahnium in act. soc. scient. Lips. class. hist. a. 1850 p. 283 Apuleius — domus om. *P* primo *DLK*

haermagore *H* ermagorae *G* ermogore *K* 14 et] *r* eius *R* ei *D* et *H* ei et

BGLK adulescens *Rr* ^dulescens *D* aduliscens *H* adoliscens *K* exornatus] *r* ex hornatus *RH* 15 se add. *d* penitiorem *B* 16 DE NUMERO CUI COMPARATIVVS-IVNGITVR. *DL* uel plures *P* generis add. *l* 17 greci *P* gentis] *d* gentes

D 18 a *R* fieri comparisonem] *k* comperationem fieri *K* comperationem *PH* post comparisonem: alii — rationem om. *G* add. *g* 19 comparatione *P*

p. 599. 600 P.

p. 105 — 7 K.

quod, cum ad plures sui generis sit comparatio, superlativo possumus uti, ut 'fortissimus Graiorum Achilles'. sed superlativus multo alios excellere significat, comparativus vero potest et parvo superantem | demonstrare, unde etiam diminutionem apud nos iure accipit: 'maiusculus', 'minusculus', 'tardiusculus'. quid autem, quod accidit inter tres vel quattuor vel plures, non tamen ad totum genus fieri comparationem et necesse est uti plurali suorum? ut si dicam 'fortissimi fuerunt Graecorum Ajax, Diomedes, Agamemno, Vlixes, omnibus tamen his fortior fuit Achilles'. Virgilius in I:

Pygmalion scelere ante alios immanior omnes,
ad omnes sceleratos conferens Pygmalionem comparativo est usus. Statius in VIII:

Et melior sis, quaeso, deis
Amphiarus dicit ad Plutonium.

6 Sunt igitur quae comparari possunt nomina vel secundae vel tertiae declinationis. et si sint secundae, mobilia sunt, id est, in a faciunt feminina et in 'um' neutra et vel in 'er' vel in 'us' desinunt et assumuntia genetivo 'or' faciunt comparativa, correpta tamen paenultima i, ut 'tener [teneri] tenerior', 'niger [nigri] nigrior', 'clarus [clari] clarior', 'doctus [docti] doctior'. (notandum est, quod 'sinisterior' [quasi] a genetivo 'sinisteri' videtur esse factum, cum in usu 'sinistri' ubique reperiatur.)

Inveniuntur quaedam, quae quamvis sint accidentia [id est adiectiva] et eorum significatio exigit, ut faciant comparativa, tamen non habentur in usu frequenti. sunt autem ea plerumque, | quae vocales ante 'us' habent, ut 'pius', 'arduus', 'egregius', 'dubius', 'strenuus', quamvis Plautus ex eo comparativum protulit 'strenuior' in Epidico:

1 pluresui P comparatio P posumus K 2 graecorum BGLK achilles P
achilles GLK sed om. P superlativus multos P 3 comparativus PH et
in marg. K parvus (s) R superante P monstrare P 4 ut maiusculus
PK 5 autem est quod B inter ex in corr. H 6 comparatione P comparationem H est] esse H 7 graecorum add. k diomedes GK agamemnon PBh
agamemno K 8 eis H achilles P achilles GL Virgilius — Plutonium om.
P Verg. Aen. I 347 in primo aeneidos D 9 pygmalion BDHKG in-
manior DH omnes] add. r omnis Med. Pal. Rom. 10 pygmalionem RBDHG
Statius H 11 Stat. Theb. VIII 120 VIII ducens amphiarum dedit eloquentem et
melior B 12 quaeso K quesso G deis] r dehis R 13 Amphiarus] 3 affa-
racus RBHLKdg affracus G affricus D plutonium (a) H plutonem B 14 de
NOMINIBUS QVAE COMPARARI POSSUNT IN SECUNDA DECLINATIONE D igitur om. K con-
parari possunt omnia secundae P 15 sint] st P est a P feminina in B
16 adsummentia PRBDH or genitivo K 17 or ***** faciunt B parativa P
corpta H paenultima P ut add. k teneri om. P 18 niger nigri ni-
grior om. P clari om. P doctus docti doctior om. P 19 sinisterior P sinisterior K

quamvis quasi Dd quasi om. P sinisteri] g sinistri H sinistri P sinisteri G se-
nisteri K videatur RBDHKG 20 usu (s) G ubique R repperiatur PB

21 De adiectivis quae comparationem non habent L DE HIS QVAE COMPARATIVUM
NON HABENT. D accidentia G 22 faciat P comparativa R habent DHG
23 usu (s) G us] v P 24 strenuus GLK post strenuus: plerumque (plerun-
que G) dixi (dixit BH) quia sunt et anomala quae non servant in comparativis regu-
lam RBHGLK; post sordidae p. 87, 2 eadem ponit D: nondum extant in P Plaut. Epid.

p. 600 P.

p. 107. 108 K.

Nam strenuiori deterior si praedicat

Suas pugnas, de illius + illae fiunt sordidae.

et puto, hanc esse rationem, quod oportet comparativum una syllaba vincere genetivum positivi, nisi sint anomala, ut 'teneri tenerior', 'docti doctior'.
 5 si ergo haec, quae ante 'us' vocalem habent, assumant genetivo 'or', necesse est inter duas vocales positam i transire in vim consonantis, quod in Latinis dictionibus semper fere patitur, cum inter duas vocales invenitur vim suam servantes. hoc autem [ideo] dixi, quod u post q vel [post] g posita saepe ante i hoc non facit, quippe amittens vim suam, ut 'nequior',
 10 'pinguior', quod nisi fiat, contingit, si in consonantem transeat i, pares esse syllabas genetivo positivi cum nominativo comparativi vel hiatum intolerabilem fieri tribus vocalibus per tres syllabas continue positus nulla consonante media, si dicamus 'piior', 'arduior'. quod ne fiat, non sunt usi eorum comparativis. plerique assumunt igitur 'magis' adverbium et usum 8
 15 comparativi complent, ut 'magis pius hic quam ille'; vetustissimi tamen comparativis etiam huiuscemodi sunt [est quando] usi. Cato [dixit]: quod iter longius arduiusque | erat a curia. idem ad populum de triumpho: asperrimo atque arduissimo aditu. Pacuvius in Medo:

20

mulier egregiissima

Forma.

Iuvenalis in IIII:

III 4 (IIII 2) 10 sq. strennuior LK strenior. In P 1 Nam om. P strenu-
 nuiori GLK strennuior. Ideterior P 2 illae] sic Plaut. Vet. et Langiani ore

Plauti dett. illae ore Erl. 2 Krehtii illae Hh; Krehtius voc. ore etiam in Lips. 1 (alii?)
 ab interpolatore additum esse testatur ille PB sunt] h sunt RK sint H sordide
 PB 3 comparativum P 5 habent uocalem GLK adsumant PRBDH assu-
 munt Kr 6 posita P uim] .um. P 8 ideo om. P quod] quia G

nel g P₂ 9 amittens Rr uim suam amittens P 10 contingit L sin H
 consonante B 11 cum ** nominatiuo (in) B comparativi PH hiatus intolera-
 bilis fit D intollerabilem BGK 12 continue] r continuae PRBH consonante
 posita media P 13 piior arduior P quod nitium ne B fiant P eorum com-
 paratiuis non sunt usi D 14 comparatiuis H comparatiuis plerique adsumunt P com-

paratiuis plerumque adsumunt Rr comparatiuis plerique; Adsumunt B adsumunt DH

igitur] etiam D 15 comparatiui complent P maius R ille quam hic D 16 sunt] Dr

sunt est quando PRBKd est sunt quando G est quando L ** est quando (st?) H
 usi] usi ut arduior arduius Dr Cato] fr. inc. 20 ap. Meyerum, qui l. l. p. 148 'in Orig-
 nibus' ait 'an in oratione quadam id dixerit, incertum' dixit om. P 17 inter P

longius G longuius LK a] k om. PK Ide** (st) R Cat. ad pop. de
 triumpho: or. 5 p. 25 sq. ap. Meyerum 18 asperrimo atque] usque P aditu' D
 post aditu: similiter inuenimus et apud eundem et alios doctores huiuscemodi compa-
 rativa et superlativa ut gregisina mulier pertulis perpetuissimum strenuor omisa rel.
 huius § parte P Pacubius RBHGLK Pacuv. Med. fr. 3 Both. XII p. 88 Ribb.
 19 Medo] r medio RLK mecho G 20 egregiissima (g) H egregiissima L egre-

gisissima (sic) G 22 inuenat H Iuvenalis sat. IIII 11, 12

p. 609. 601 P.

p. 108. 100 K.

Egregius caenat meliusque miserrimus ho||rum,
pro 'egregius'. M. Cato in oratione, ne quis iterum consul fiat:
imperator laudem capit, exercitum meliorem, industriorem
facit. C. Gracchus contra Q. Aelium Tiberonem: utrum inimi-
corum meorum factio an magis sollicitudo te impulit, ut in me
industrialior sis quam in te? idem Cato de Ptolemaeo minore de
Thermi quaestione: quantoque suam vitam superiorem atque
ampliores atque antiquiores animus inducent esse quam in-
noxiores. idem Cato de Macedonia liberanda: idque per-
petuus atque firmius repperit. idem in Thermum: sed a bene-
factis, ab optimis artibus fugit maxima fugella perpetuissimo
curriculo. Lucilius in XVI ad Fundium:

Fundi delectat virtus te, vilicus paulo

Strenuor si evaserit.

II 9 Sunt autem et alia | in 'us' terminantia, ex quibus comparativa supra
dictam regulam non servant et dicuntur inaequalia. quorum quaedam ha-

1 egregius (i) L cenat RBK miserimus R miserrimus L 2 egregius RDH
egregius B egregius LI Cato ne quis iterum cos. fiat: or. 63 p. 113 sqq. M. 3

meliores om. L industrialiores RDG industrialiores BHL industrialiores facit in lacuna k

4 G. Gracchus R G. Gracchus r G. Gracchus H C. Gracchus L C. Gracchus contra Q.
Aelium Tiberonem: or. 9 p. 240 sq. M. contra Q. Aelium] coll. Cic. Brut. 31, 117 Meyer-
us, quem praecisset Krehlius, 'si emendare liceret Codices vel Priscianum etiam ipsum'.

quintum
contraq** (ne) aemilius Rr contraq. aemilius BD contra* emilius (q.) H contraq. emi-
lium G contraq. emilius L contraq. humilium K 5 au] r ac R sollicitudo] solitudo
BGLK sollicitudo patria D sollicitudo patriaria Darmst.^a sollicitudo patriaria Darmst.^c,
ut πατριὰ videatur glossa ad factio ascripta, quae deinde varie corrupta et loco mota sit

post impulit: πατρία spscr. in Monac. solitudo ite i impulit R (patriaria m. quadam
rec. add.) ut in me ut industrialior R 6 industrialior] gk industrialior BDHGK
sis add. r Idem — innoxiores om. R add. r Cato de Ptol. min. etc. or. 60
p. 108 sqq. M. ptholomeo DLK ptholomeo BHG tholomeo r 7 term** K

vitam suam h superiorem LI 8 ee inducent esse H inducentes quam B.
quam om. G innoxiores] rk innoxiores RBHK 9 Cato de Maced. lib.: or.
58 p. 101 sq. M. Macedonia] d macidonia DGL perpetuus] dh perpetuus DH

perpetuus L 10 adque firmus repperit Rr Cato in Thermum: or. 37 p. 72 sq.
M. cf. lib. VIII § 12 Thermum] b thermum K thermum RB thermum G a] in
K 11 optimis R fugitq. GL fugit quae maxima D fugella] r cf. Lach-
manni in Lucret. comm. p. 204 exigua fuga fugella R (exigua fuga spscr. glossa del.
r) flagella GL et in litura h plagella K perpetuissimo R perpetuissimo rd 12
Lucil. sat. XVI 5 Dous. Gerl. XVI mo. Ad B Fundium] dh fundidum RBDH

13: Fundi] fundi B delectat Rr dilectat Dd dilectat G delectet v. Heusdius stud.
crit. in C. Lucilius poetam p. 184 virtus te] d uirtute D vilicus] r viliculus R

14 strenuor GLK strenuor Dd strenuorior R strenuor Hh si evaserit] r siue
uasserit R si euaseris cod. G. I. Vossii, add. ante α, G. I. Vossii de analogia II 27
p. 690 Eckst. 15 DE SEX COMPARATIVIS INAEQUALIBVS DL autem et add. r
et add. l alia nomina in B terminata P comparativa PH 16 inaequalia P

p. 601. 402 P.

p. 100. 10 K.

bent i brevem vocalem ante 'or', sicut alia quaedam i loco consonantis, quaedam vero consonantem, ut 'bonus melior', 'iuvenis iunior' pro 'iuvenior', 'magnus maior', 'malus peior', 'parvus minor'. 'plus' quoque videtur comparativum esse multi, sed singularis nominativus non invenitur nisi 5 neutri generis, pluralis vero etiam communis, ut 'hi' et 'hae plures' et 'haec plura'. antiqui tamen etiam 'pluria' dicebant, unde Terentius in Phormione: compluria. superlatus tamen ab hoc ipso omnium generum invenitur, 'plurimus plurima plurimum'.

Quae vero tertiae declinationis nomina faciunt comparativa, vel com- 10 munia sunt in 'is' desinentia et faciunt neutra in e, vel in 'er' sunt masculina facientia in 'is' feminina et in e neutra, vel in 'er', 'es', 'ns', 'rs', x, communia vel trium generum, et assumunt 'or' dativo correpta i paenultima et faciunt comparativum, ut 'hic' et 'haec fortis' et 'hoc forte, huic forti, hic' et 'haec fortior' et 'hoc fortius'; 'hic acer haec acris hoc acre, huic acri, 15 hic' et 'haec acrior' et 'hoc acrius'; 'hic' et 'haec' et 'hoc pauper, huic pauperi, pauperior' et 'pauperius'; 'locuples, lo|cupleti, hic' et 'haec locupletior' et 'hoc locupletius'; 'hic' et 'haec' et 'hoc sapiens, huic sapienti, hic' et 'haec sapientior' et 'hoc sapientius'; 'hic' et 'haec' et 'hoc iners, huic inerti, hic' et 'haec inertior' et 'hoc inertius'; 'hic' et 'haec' 20 et 'hoc audax, huic audaci, hic' et 'haec audacior' et 'hoc audacius'.

Et sciendum, quod omnia in 'or' desinentia comparativa communis sunt 11 generis et mutantia 'or' in 'us' faciunt neutrum excepto uno, quod solum cum sit a positivo quantum ad suam vocem fixo, servavit eius genus, 'hic

inaequalia K 1 quaedam i] quaedam ante eandem i P quaedam eandem i BDG
2 melior breuem i iuvenis B iuvenis — maior add. k iunior] iuvenior P
iuvenior H 3 maior L 4 comparativum P esse comparativum G multi]
k multi H multi* (s) BG multi id est multus multi add. gloss. ad singularis nomina-
tius *pertinente* D nominativum P 5 neutris B generi K post vero: inveni-
tur etiam communis ut hi in *titura* b ut hic et haec P haec] e D 6 antiqui-
tatem etiam P post pluria: dicebant — compluria om. P Terent. Phorm. III 3,
6 7 formione Kr complura Bas. m. alt. ut vid. corr. hoc om. H 9 DE
HIS QVAE COMPARARI POSSUNT IN TERTIA D De his quae comparari possunt in tertia de-
clinatione L 10 in e add. H post in er: sunt — in er om. H add. h 11
facientia] faciunt P femina D desinentia et faciunt Rr et] k om. PK
neutra in e P er uel s k er uel in es GL ns] * ns P uel ns uel rs uel x
GLk 12 communia * trium (1?) gerum H et om. GL adsumunt PRBD
or in dativo casu. Correpta P dativo casu correpta B penultima P 13
comparativum P foris R hoc forte] haec forte P 14 et haec acris RHK et
haec agris B 16 pauperi hic et haec pauperior BDGLKr et hoc pauperius BGL
Kr hic et haec et hoc locuples Gk hic et haec locuples B lucuples P locu-
ples locupletis locupleti hic H 17 hic et haec et hoc sapiens sapientior hic et haec
iners inertior inertius similiter audax. et sciendum P et hoc sapiens] sapiens et
hoc H 18 hic et haec et hoc iners — inertius in marg. add. k, eadem ante hic et
haec et hoc sapiens — sapientius exhibit B 19 huic inerti] ti k inertior (i) R
haec audax et hoc. huic H 20 audacior] r audacior RDH audacius] r auda-
tius RDH 21 sciendum est quod D desinentia om. GL comparativa P
generis sunt G 22 faciunt ex faciant corr. B neutra PD 23 fixo] K fixum

senex, huic seni, hic senior', quamvis hoc quoque vetustissimi commune accipientes 'hic' et 'haec senex' proferebant. Pompilius in epigrammate, quod M. Varro in libris qui sunt de lingua Latina refert:

tua amica senex.

invenitur etiam 'nequam', quod est indeclinabile trium generum, tam comparativum quam superlativum, ut 'nequam nequior nequissimus'.

Ab adverbis [vero] derivata in 'ra' desinentibus mutant 'ra' in 'er' et accepta 'ior' faciunt comparativum, ut 'extra exterior', 'intra interior', 'ultra ulterior', 'citra citerior', 'infra inferior', 'supra superior'. similiter in 'erior' faciunt. 'post' et 'ante' 'posterior' et 'anterior', 'prope' vero 'pro-
12 prior' facit et 'detero' 'deterior'. a 'saepe' adverbio positivum vel comparativum nomen non legi, superlativum posuit Cato nepos de actionibus ad populum, ne lex sua abrogetur: facite vobis in mentem veniat, Quirites, ex aere alieno in hac civitate et in aliis omnibus propter diem atque fenus saepissimam discordiam
15 fuisse.

'Prior' et 'primus' quaeritur an sit comparativus et superlativus: et dicunt quidam, quod, cum ordinis sunt, differentiam numeri significant; sicut enim 'alter' de duobus et 'alius' de multis dicitur, [sic] 'prior' de duobus [et] 'primus' de multis dici solet. invenitur tamen saepe 'prior' 20 pro 'melior' positum et tunc sine dubio habet vim comparativi, et 'pri-

GL uel fixo l eius] huius GL 1 huic seni* (s) L uetustissimi hoc quoque GL uetustissimi R 2 senex add r. Pompilius coll. Varr. de l. Lat. VII 93 et epigrammate ab eodem in sat. ὄνος λόγος prolato (v. Non. p. 88 M. et praeclaras Lachmanni in Lucr. p. 306 emendationes) eo confidentius quamvis dissentiente Ottone Ribbeckio com. Lat. rell. p. 215 scripsi cum Bergkio act. antiq. Marb. 1851, 29, 231, quod pomponius extat in P; pomponius rell. cf. Munkius de fab. Atell. p. 117. 163 sq. Papini ἐπιγραμμάτων Varr. Flor. 3 Varr. de l. L. VII 28 p. 316 sq. Sp. in — Latina om. P 4 tua] r tu RB amica] amici Varr. Flor. senex] cum Varro-ne P senex est rell. 5 inveniuntur H etiam et B a nequam RBDH est om. GL comparativum P 6 superlativum habere ut GKL 7 AB ADVER-

biis. inscr. DL aduerbis G adueruerbis R uero om. P diriuata P diriuatua R in a er (v) B 8 comparativa P extra **** exterior (exter?) B 9 citra citerior] r om. GL cytra cyterior R post superior: Similiter — anterior add. r 10 post et ante faciunt D ut posterior anterior PB propior] rh prior RH 11 et detero et deterior G aduerbium P comparativum P 12 nomen non legi] k non legi nomen K nec GL uel non g Cato nepos de actionibus ad pop.: Lion Catonian. p. 109, orr. R. fr. p. 223 sq. M. cato nepos (catanepos G) dicens in mentem uobis ueniat GL cato saepissimam prior et primus P actionibus] r actionibus R 13 Ne H abrogetur K facile Lion et in utraque ed. (p. 116 ed. pr.) Meyerus 14 ex aere alieno om. GL add. l et in aliis omnibus om. GL add. l 15 om+nibus R per l diem atque om.

GL add. l foenus PDGLK sepiusimam Gg 17 DE PRIOR ET PRIMVS. DL

prior R comparativus P comparativus aut superlativus B 18 quidam B ordini P sint GKb numeri] nomini P significant add. g 19 duobus **** et B aliis Rr sic om. P 20 et om. P solet dici R solent D solent LK 21 positum pro melior D positus K

p. 602. 603 P.

p. 111. 12 K.

'mus' pro 'optimus' et tunc superlativi significationem obtinet. Virgilius in VIII:

primos iuvenum tot miserit Orco,

'primos' posuit pro 'optimos'. quidam autem non absurde con||firmant, 13
5 quod in numeris quoque potest 'prior' esse comparativus, unde ablativo iungitur, et 'primus' superlativus, cum ad multos componitur et semper genetivum sequitur, et quod 'prior', sicut omnes comparativi, vel ad sui generis vel ad alieni aliquem comparatur etiam, cum numerum significat, ut 'prior Turnus quam Aeneas movit bellum', 'primus' autem, sicut om-
10 nes superlativi, ad multos sui generis coniungitur, ut:

Primus se Danaum magna comitante caterva

Androgeus offert nobis

et, quod omnibus est rationabilius, in 'or' desinens commune in 'us' facit neutrum, quod in nullis aliis nisi in comparativis invenitur. et videntur a 'pri-
15 dem' adverbio nasci, quod abiecta 'dem' accipit 'or' et facit comparativum 'prior', sed i corripuit, quia in nulla comparativo i ante 'or' produci potest; in superlativo vero servavit productionem accepta 'mus' 'primus', ex quo aliud adverbium nascitur 'primo' vel 'prime', unde Terentius in Andria compositum [dixit]:

20 Adprime in vita esse utile.

'Magnificentior' et 'magnificentissimus' et 'munificentior' et 'munificentis- 14
simus' cum videantur a positivo 'magnificens' et 'munificens' derivari, ut 'em-
nens eminentior eminentissimus', haec in usu non sunt, sed pro his 'magnifi-
cus' et 'munificus', ex quibus comparativum et superlativum et ex similibus
25 secundum praedictam regulam derivari invenio apud vetustissimos. M. Cato

1 pro optimus — in VIII om. P obtimus R obtinet significationem ut D opti-
net BHL Verg. Aen. VIII 785 2 VIII RGL 3 et primos (in primus corr. B)
RBDHK iuvenum primos Vergilius 4 primus B pro optimos posuit DG autem
om. K absorde HGK 5 quod iheris P comparativum P 6 componitur P com-
paratur gloss. loco add. r 7 sicut] velut D comparativi P 8 alienis P conpa-

ratur P 9 aenias K 10 multos H ut uirgilius secundo aeneidos. primus D
Verg. Aen. II 370 sq. 11 sed | anaum B 12 androgeos R adrogeus G; Rom.
Fr. hic deficiunt, in Pal. nomen et duae litt. voc. insequentis lacuna hausta offer
R 13 in ior d 14 neutrum] neum H nullis] illis P nullis aliis] k aliis
nullis K nisi inseruit b comparativis (et sic in sqq.) P uidetur GL 15

quod om. L abiecta] h adiecta BH 16 corripit RrD corripit GLK compara-
tuo H 17 servabit P productionem] r producionem R productionem i.
accepta GLK 18 aliud] aliquid in aliquid corr. P primo vel prime nascitur D
prime b unde adprime compositum est. Magnificentior GL unde — appri-
mae (sic), om. dixit, in marg. add. K Terent. Andr. I 1, 34 19 dixit om. P
f. compositum adprime: Adprime 20 Adprime b 21 DE HIS QVAE COMPO-
NUNTUR A VERBO FIO. D De his quae componuntur a verbo facio. L 22 videntur G
magnificaens K munificens et magnificens P magnificans et munificans G vel

magnificens et munificens g magnificans et munificans L ut eminens ut eminens
ut eminens eminentior (sic) R 23 pro ex per corr. B 24 et om. GL ex] E* (t)
R E BDEK comparativum vel superlativum RBDHGLK 25 supradictam GL

vetustissimos G ut M. GL M. Cato contra Thermum de Ptolemaeo: rege] sic

contra Ther|num de Ptolemaeo: rege optimo atque beneficis-
simo. Terentius in Phormione:

Quodnam arbitrare? - Nescio. - Atqui mirificissimum.

Accius in VIII didascalicon:

Et magnificissimei excelsissimeique honore.

Cum igitur comparativa proprie ad positivum fieri soleant, invenitur
tamen saepe comparativus pro positivo per se positus, ut Virgilius in V:

comites senioris Aestae,

pro 'senis'. est quando pro positivo positus minus eo significat et nulli
comparatur, ut:

Tristior atque oculos lacrimis suffusa nitentes,

'tristior' enim hic 'ex parte tristis' significat, et:

Iam senior, sed cruda deo viridisque senectus;

15 est quando ad contraria comparatur et minus positivo significat, ut: mare
Ponticum dulcius quam cetera. hic enim non ad dulcia, sed ad amara 15
facta comparatione ostendit, parvum aliquid dulcedinis | quam cetera ha-
bere Ponticum mare; est quando superlativo comparatur, ut 'Achilles for-
tissimo Troianorum Hectore fortior fuit'; est quando comparativus ad com-

recte distinxit Meyerus l. § 8 l. 1 contra quae thermum P: Q. inde Thermum legen-
dum videatur: at fuit Lucius praenomen Thermi contra Thermum] om. L add. l dī

(i. e. dicit) G thermum B ptoleleo PGDLK ptolemaeo k ptholomeo RBH
ac L 2 therentius P terennius K Ter. Phorm. V 6, 31 in formione
add. l formione RK 3 quidnam RH quid enim K quodnam arbitrare ne-
scio om. GL adquin P atquin BGL anqui* (n) H atque K mirificissimum] rl
mirificissimom R mirificissimus H munificissimum GKL munificissimus h 4 actius
H VIII om. P in VIII mut. b diascalicon H didascalion K dedascalicon GL
didascalon l 5 magnificissime libri, nisi quod magnificissime H, corr. h excel-
sissime] excellissime. excellissimique PR excellissime excellissimique B excel-
sissime excellissimique G excellissime D excellissime excellissimeque Hh excellissime

excellissimique Ll excellissime excelsissimique K magnificissimi excelsissimi ho-
nore (om. et) Krehlius haud improbane Madvigio opusc. acad. 1 p. 93. trochaicis numeris:
magnificissimi | Excelsissimique honore inclusit God. Hermannus de L. Attii libris di-
dascalicon Lips. 1842. 4. p. 7. Sotadeum Et magnificissimi excelsissimique honore re-
stituit Lachmannus in ind. lect. Berol. hib. a. 1849 p. 6 sq. post honore ALITER in-
scr. D 6 ad positivum proprie P proprie] rk propriae RBHK 7 saepe]
r sepaie R per se positus] ppositus P possitiuus G Verg. Aen. V 301 in
V om. P in V aeneidos D 8 omites P senionis L uel senioris l aceste
P aceste D achestae L acheste G 9 senis aceste D posituo comparativus po-
situs RHGKL posituo comparativus ponitur L positus et minus eo B eo] in
eo G 10 Verg. Aen. 1228 11 tristior et lacrimis oculos DK cum libris Vergilia-
nis et sic Prisc. lib. XVII § 167 suffussa K sufussa G nitentis Med. Rom. Fr.
(deficit Pal.) 12 significat tristis GL significat. Ideo comparativus modo minus
positivo significat. Et D post significat: et — significat om. R add. r et: Iam]
Etiam B Verg. Aen. VI 304 13 cruda in litura b de eo B 14 comparatur
H mare etc.] Sall. hist. fr. III 51 p. 232 Kr. v. infra lib. XV § 18 quosque laudat
Kritzius l. c. 15 dulcius est R cetera (caetera L) maria GL ad dulcia] r
adultia R dultia D sed amara H 16 comparatione D parvum] rb parum
R pa*** (rum?) B aliquid parvum P dulcedinis] b dulc***dinis B cetera]
b cetera (ũ?) B 17 more P superlativo] P superlativo comparativus RBDHGLK
comparativus superlativo gk acchilles P achilles GL 18 haectore PRDH
quando] quod P.

p. 604 P.

p. 113. 14 K.

parativum comparatur, ut 'fortior Achilles Hectore, fortiore Patroclo'. Homerus in alpha Odysseae:

Εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκηνδε ἰδοίαιτο νοστήσαντα
Πάντες κ' ἄρησαίαι' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι

5 Ἦ ἄφρνευότεροι χρυσοῖό τε ἐσθ' ἤτός τε.

Cicero Philippicarum II: quis interpretari potest, impudentiorne, qui in senatu, an improbior, qui in Dolabellam, an impurior, qui patre audiente, an crudelior, qui in illam miseram tam spurce, tam impie dixeris?

- 10 Et sciendum, quod apud Latinos diminutionem quoque accipiunt quae-
dam comparativorum, ut supra diximus, quod apud Graecos non invenitur,
ut 'grandiusculus', 'minusculus', 'maiusculus', 'meliusculus'. omnia | tam-
en haec a neutro comparativi adiectione 'culus' invenio fieri: [ut] 'gran-
dus grandiusculus', 'melius meliusculus', sic et cetera, quae sunt similia.
15 'Tam' et 'quam' adverbium tum comparativo vel superlativo adiciuntur,
cum duo vel plures comparativi vel superlativi diversae significationis positi
inter se aequantur vel idem geminantur, ut 'tam iustior quam felicius Aeneas Hectore'. Cicero pro Dejotaro: istam, inquam, dextram
non tam in bellis neque in proeliis quam in promissis et fide
20 firmiorem, bis enim 'firmiorem' intellegendum. 'minus' autem adverbium 17

1 achilles P achilles GL haectore PRDH fortiore et B patroclo
GL Homerus — impie dixeris om. P Homerus — ἐσθ' ἤτός τε om. GL in
primo itineralis
marg. add. 1 Hom. Od. I 163 sqq. 2 a oadiciac l odysseae RB odissia,
Dd odysse K 3 El — ἐσθ' ἤτός τε lac. relicta om. H Εἰ κεῖνον τε πῆκ-
ENEIAOTOTANOC THEANTA PATHKATHC ATA TEAAΦAIOTHPO ΠIOAOC EIFAIZIOTEPOI XPY-
CPIO ΠPEC TE TANTOC TE. R Εἰ κεῖνον TEIOCAKH AEI AOI ATO NOCTH EANTA ΠANTEC.
KAPHCAIA TEAAΦPOTEPOI ΠOAC EINKAΦHIOTEPOI XPYCOIO TE ECENTOC TE. B Εἰ κεῖνον
A ΔΕ C E O NO C ΘANEINAIAPHNEIO
TEIOKHAΔIOI. AΓONOC*** EANTA. ΠANTEC KAPHCAIATHEAΦPOTEPOI. I***** OTE
XPICOITECTETOYCTE illum q. ulixen deli insola uerō agone
POI ***** Dd Εἰ κεῖνον TEIOKHN AHAOY ΔE AΓWOC EANTA (nomen herois
eante nomen proprium per arma prudentior
eas eantos eanti eanta ad marg.) EANTOC KAPHC ΔIA THA ΦPONΩTEPOC YIOAH (YIOANC
esse ditior auroq. pectoreq.
nom proprium ad marg.) EINAI AΦNEIOTEPOI XPYCOITE CETOYCTE add. infra talis sēmus
(?) KAPHC prudentior marius eante ditior auro et pectore quam YIAHC. l EIKEIMON
ITEIOACHEN AYTOY ATOMOC TNE ANTA ΠANTEC KAPEKATATEAAΦPOTEPOI ΠOAC EIANΦNEOTEPOI
XPYCOITECETOYCTE. K 6 Cicero Philipp. orr. II 38, 99 philipicarum G inter-
pretari] b interpretare BGLK inpuidentiorne RB impudentior nequis in GLK
im
7 an probior Rr improbior B et in litura h dolobellam RH dolobellum
BDGLKrh impurior patre GL 9 quam impie GK impie] r ipropriae R
dixeris] b dixerit B 10 DE DIMINUTIVIS. D diminutionem P 12 minuscul-
us manusculus maiusculus P maiusculus minusculus GL minusculus om. K, post
meliusculus add. k Omni P 13 a add. d neutri comparatio GL compa-
ratio DK adiecta P ut om. PH 14 melius — similia om. P sic cetera.
DH quae *** sunt (in lit. non a b ut vid. add.) B 15 DE TAM ET QVAM IVNCTIS
COMPARATIVO (ET SUPERLATIVO D) DL superlativo] r superlana R 16 significa-
tionis] h significationes H 17 geminatur P Aeneas] k aenias K 18 haectore
PRDHb Cic. pro Dejot. 3, 8 iotaro P dei tauro GL deiotaro g dea taro K
dextram] d dextram DG 19 tam imbellis L proeliis] r piliis P preliis R
promissis GK fidei P 20 intellegendum est. R DE MINVS. DL

est quando cum positivo iunctum contrariae significationis comparativum demonstrat, ut 'minus stultus' pro 'prudenter'. Terentius in eunucho:
hoc nemo fuit

Minus ineptus,

pro 'prudenter'. est tamen quando pro 'non' adverbio ponitur, ut|| 5
'minus bonus' pro 'malus'. 'magis' quoque [adverbium] non solum positivo, sed etiam comparativo iungitur, quando ipse comparativus vel ad se vel ad alium comparatur, ut 'Achilles Aenea fortior magis quam iustior' et 'Aix Vlix fortior magis quam Diomede'.

Et comparativus quidem gradus ablativo casui adiungitur utriusque numeri, interdum tamen etiam nominativo, quando 'quam' adverbium sequitur, superlativus autem genetivo plurali vel singulari, quando ipsum nomen singulare multitudinem significat, ut: fortissime gentis. |

DE SUPERLATIVO.

III 18 Superlativum est, quod vel ad plures sui generis comparatum super- 15
ponitur omnibus vel per se prolatum intellectum habet cum 'valde' adverbio positivi, ut 'fortissimus Graecorum Achilles' id est 'fortis super omnes Graecos'; sin autem dicam 'fortissimus Hercules fuit', non adiciens quorum, intellego 'valde fortis'. tale est apud Ciceronem pro M. Marcello: simillimum deo iudico, pro 'valde similem deo'. 20

Et sciendum, quod ex eisdem formis sive terminationibus supra dictarum in comparativis partium orationis fiunt etiam superlativa. sunt igitur formae superlativorum octo: duae quidem, in quas pleraque desinunt superlativa, 'rimus' et 'simus', sex vero, in quas pauca desinunt, 'limus', 'ximus', 'timus', 'remus', 'flmus', 'nimus'. et omnia superlativa mobilia sunt, id est mutatione 'us' in a faciunt feminina et in 'um' neutra.

1 cum om. D cum positio r copositio R cum positium positio uel iunctum
P cum positio positum uel iunctum B significatione (e) D 2 Ter. eunuch. II 1,
20 sq. eunuch] h euncho H euncho G iuncho K euncho nemo P 5 est
men P 6 DE MAGIS IUNCTO POSITIVO ET COMPARATIVO. DL quoque add. k ad-
verbium om. P 7 quando etiam ipse K quando etiam comparativus ipse G
comparativus ipse L 8 alium sit comparatum P alium *** comparatur (fit) B
achilles P achilles GL Aenea] k aenia K iustior fuit et P 9 ulixes
P magis add. h diomide GLK 10 DE NUMERO CUI VERE COMPARATIVUS ET
SUPERLATIVUS IUNGITUR. D cui casui comparativus et superlativus iunguntur. L Et
comparativus — fortissime gentis. om. P iungitur L iungitur G utriusque nu-
meri adiungitur D 12 adiungitur plurali K plurali adiungitur k singulari iungi-
tur D singulari adiungitur (adiungitur G) GL 13 fortissimae G Verg. Aen.
I 96 14 FINIT DE COMPARATIVO INCIPIT DE SUPERLATIVO. D DE SUPERLATIVIS
LK 15 comparatum] rl comparatur R (L?) superponitur] r semperponitur
R 16 valde] uel de P 17 ut fortissimus, ut fortissimus grecorum achilles P
achilles G fortis ex fortes corr. H 18 hercolis K adiciens] l addens
GL 19 fortis valde K valde forti ut apud P tale] b Tal. B Cic. pro
Mare. 3, 8 pro M. Marcello] om. PDGL pro marcello l Marcello] r mar-
cellino R 20 simillimum illi deo L 21 sciendum est quod k hisdem GL
forme P 23 plerumque P pleraque ***** (multa) B 24 rimus] nomina rima in
litura b rimus simus D simus et rimus GL pauca] h pauca H desinunt om.
D 25 remus] b tremus PBGL 26 sunt per tria genera id est D mutationem P

p. 605. 606 P.

p. 115. 16 K.

In 'er' igitur desinentia positiva cum sint adiectiva sive secundae seu 19
 tertiae declinationis, accepta 'rimus' faciunt superlativum, ut 'pulcher pul-
 cherrimus', 'miser miserrimus', 'pauper pauperrimus', 'acer acerrimus'.
 excipitur 'dextimus' et 'sinistimus' pro 'dexterrimus' et 'sinisterrimus'.

5 Sallustius in Iugurthino: Sulla cum equitatu apud dextimos,
 in sinistra parte Mallius cum funditoribus.

In 'us' vero terminantia secundae declinationis assumunt genetivo s
 et 'simus' et faciunt superlativum, ut 'clarus clari | clarissimus', 'doctus
 docti doctissimus', 'perditus perdit perditissimus', exceptis anomalis, id
 10 est inaequalibus, quae sunt 'bonus optimus', 'malus pessimus', 'magnus
 maximus', 'parvus minimus', 'multus plurimus'.

Excipitur etiam 'maturrimus', cuius cum positivus 'maturus' sit, ta-
 men, quasi a nominativo 'matur', qui nunc in usu non est, nascatur, in
 'er' desinentium regulam servavit, id est in 'rimus' terminatur. invenitur
 15 tamen etiam 'maturissimus' secundum analogiam in 'us' terminantium. Ci-
 cero ad Herennium libro V: quibus virtutibus omnem tueri
 vitam possint, eas in aetate maturissima velint comparare.

'Nuperrimus' etiam proferebant antiquissimi, unde adverbium posuit 20
 Cicero in tertio ad Herennium: et quoniam nuperrime dictum

1 DE RIMVS. D ER. L igitur] l om. GL secunde P declinationis seu
 tertiae GL 2 superlativa B ut pulchre R 3 miser miserrimus om. P
 miserrimus] r miserimus R acer acerrimus miser miserrimus pauper pauperrimus
 GL pauperimus R acer acerrimus om. P acerimus R 4 Excipiuntur
 RBDH senistimus K dexterrimus] r dexterimus R sinisterrimus] r sinisterrimus R
 5 Sallustius] r et sic fere constanter, Sallustius hic et plerumque vell.
 equidem ubique illam scribendi rationem secutus sum Sallustius — funditoribus
 om. P Sall. Iug. 100, 2 in iugurthino add. gl iugurthino] r iugurtino R

sylla RBDHK silla G aequitatu HK equitatu Rr dextimos D dextros, ex-
 tremos, extimos vv. ll. codd. Sall. 6 sinistra K parte L Mallius] sic etiam

§ 22 malleus K A. Manlius Sallustius com H funditoribus G fundiatoribus L

7 DE SIMVS. D vs. L uero add. gl assumunt] r adsumunt PRBH gene-
 tivo s et] r genetivos et R 8 simus faciunt PGL clari clarissimus clarus P
 doctus docti doctissimus om. P 10 DE INAEQUALIBVS DL optimus R 11 minimus]
 d minus D plurimus, haec enim inaequalia sunt. DE RIMVS ITERVM. D De rimus
 iterum L 12 Excipiuntur (un) B maturimus G cuius cum — in us terminan-
 tium in litura d cum add. r sit] fit GL 13 quasi] k quia quasi GLK
 nunc om. GL usu] .su. P u+su (s) G nascitur GL uel nascatur l in R. PK

in +r (e) B 14 seruabit R rimis Hh 15 etiam tamen GL maturissimus
 B maturism; secum. l. analogiam P ut cicero dicit ad K ut cicero dicit
 in aetate maturissima. Nuperrimus (Nuperimus G) GL ad Herennium — eas in marg.
 add. l Cicero — comparare om. P rhet. ad Herenn. III 17, 25. Priscianus
 huius operis in sex libros divisione utitur, cf. praef. ed. Kayserianae p. XII sq.

16 Herennium] d herentium D libro in Dd uitam tueri libri rhet. ad Her. 17 po-

sint K eate K maturis comparare Rr compare K 18 Nuperrimus] r
 Nuperimus R etiam superlativum proferebant B etiam a nuper adverbio profe-
 rebant antiqui ut cicero quoniam nuperrime dictum est facile GL (ad Herennium lib.
 III. Et post cicero add. l) antiquissimi proferebant. Vnde cicero adverbium protulit
 nuperrime P antiquissimi (sic) a nuper adverbio. posuit K Vnde adverbium add. k
 19 rhet. ad Her. III 10, 18 ad Herennium add. k et om. rhet. libri Par.

p. 606. 607 P.

p. 116—18 X.

facile memoriae mandatur, qui superlativus magis ab adverbio in 'er' desinente videtur nasci. nomen enim positivum in 'us' | desinit, ut Capro videtur, 'nuperus', cuius accusativum Plautus profert in captivis:

Recens captum hominem, nuperum et novicium.
et bene: ut 'super superus', sic 'nuper nuperus' debet esse. Livius 5 in Odyssea:

Inferus an superus tibi fert deus funera, Vlives?

Tertiae vero declinationis nomina, quae habent superlativum, absque in 'er' desinentibus, de quibus supra dictum est, cetera genetivo assumunt 'simus', ut 'locuples locupletis locupletissimus', 'vilis vilis vilissimus', 'sapientis sapientissimus', 'iners inertis inertissimus', 'concors concordis concordissimus', 'audax audacis audacissimus'.

Excipiuntur haec: 'facillimus', 'difficillimus', 'gracillimus', 'humillimus', 'simillimus', 'dissimillimus', 'agillimus', quorum, cum in 'is' desinunt, 21 positivi abiecta 'is' et assumpta 'limus' faciunt superlativos. excipiuntur 15 etiam in 'bris' desinentia: 'ris' enim in 'er' mutant et accepta 'rimus' faciunt superlativum, 'salubris saluberrimus', 'celebris celeberrimus'. Cicero in II ad Herennium: locus quaeritur celebris an desertus. Ovidius tamen 'saluber' dixit et 'celeber' in IIII || fastorum:

7714 *Herbip. m. pr.* dictum est *k* reliqua *s.* reliquum ante quoniam *add.*
idem codd. rhet. praestantissimi cum aliis 1 facillime *Erf. Leid. 3 librorum ad*
Her. cf. Halmium ad Cic. de imp. Pomp. or. p. 210 anal. Tull. 1 p. 25 memoria
GL 2 nasci videtur *P* positum *P* Capro] *cf. lib. XIII § 38 Osannum de Fl.*

Capro p. 12 3 uideatur (ba) *R* accusativum *R* *Plaut. capt. III 5, 60 (v. 718)*
profert dicens captum hominem *GL* 4 nuperum *P* nuper *Plaut. Vel.* et om.

Non. p. 143, 15 M. n***cium *P* novitium *RDH* nobitium *Kk* 5 bene dixit. ut
K esse *add. k* Livius] *r* Liu* (s) *R* Libius *BHGLK* Laevius *Osannus anal. crit.*
p. 38 cf. p. 33 sqq. 6 in om. *P* odisea *P* odissia *R* odyssia *BHLd* odyssa *D*
odisia G odyssia *K* 7 an *add. r* ulyxes *H* versus Saturnium constituit *Corssenius*
origg. poes. Rom. p. 202. idem metrum agnoverat God. Hermannus elem. doct. metr.
p. 624, qui comparat Hom. Od. X 64; ad Od. XI 135 versus refert Düntzerus de
versu Sat. p. 45. heroum esse post Merulam ad Enn. p. LXXXVIII sq. cen-
suerunt alii, partim cum Merula ad ipsum Livium referentes (Bothius poet. scen. lat. V
1 p. 14 sq.), partim ad Laevium (Osannus l. l. Eggerus serm. Lat. vet. rell. p. 121).
cf. etiam lib. VII § 57 lib. VIII § 60 8 DE SIMVS ITERVM. *DL* 9. Cetera vero

genitio *B* adsumunt *RBH* 10 locuples locipletis locipletissimos ex locuples etc.
corr. K locuplex *H* locupletissimus *H* locupletissimus uilis uilissimus *PR*

BDH 11 inerti *P* 12 audax audacis audacissimus om. *P* audicissimus *G*
13 DE LIMVS. *DL* gracillimus simillimus difficillimus *K* homillimus in marg. *add. k*
14 dissimillimus] *g* om. *GLK* dissimillimus *l* cum *add. h* quorum — abiecta
is in *titura D* in *i* desinunt *P* desinunt om. *R*, post cum *add. r* 15 adiecta
P is] *r* his *R* adsumpta *P* addita *rell.* 16 etiam om. *P* DE RIMVS
ITERVM. *D* accepta *K* 17 ut salubris *G* saluberrimos *P* celeberrimos *P*
celeberimus *R* Cicero — desertus om. *P* 18 *rhet. ad Her. II 4, 7* in II *add. k*
ad Herennium om. *GL* *add. l* disertus *G* 19 celiber *K* in IIII — deorum
om. *P* in IIII fastorum tolerari quidem *h. l. potest, equidem tamen crediderim*
haec verba vel post et p. 97, 2 transponenda vel tamquam insiticia unciis includenda esse
factorum *H* *Ovid. remed. am. 704*

p. 607 P.

p. 118. 19 K.

Phoebe saluber ades

et:

Circus erit pompa celeber numeroque deorum.

ergo magis secundum analogiam in 'er' terminantium faciunt superlativum.

5 Etiam 'veterrimus' notandum, quod, cum in 'us' desinat eius positivus, tamen formam in 'er' terminantium servat in superlativo, 'veterrimus' quasi a 'veter' positivo, quod Capri quoque approbat auctoritas et usus antiquissimorum. Ennius:

Cum veter occubuit Priamus sub Marte Pelasgo.

10 cuius etiam comparativum 'veterior' protulit Plautus in Bacchidibus:

Senem †tibi dedo illum veteriorem, lepide ut lenitum reddas.

In 'ximus' duo desinunt: unum anomalum a positivo in 'us' desinente IIII secundae declinationis, 'magnus maior maximus', alterum ab adverbio, 15 'prope propior proximus', quod tamen quando | pro 'cognato' accipitur, positivi significationem habet ideoque a legis latoribus etiam comparative profertur, apud quos saepe invenitur 'proximiores [id est propiores] cognati', ut Vlpianus libro XLVI ad edictum: si quis proximior cognatus nasceretur. Vegetius Renatus rei militaris libro 20 primo: sed latera eorum subducantur ab hostibus, ne possint vulnus accipere, et proximior dextra sit, quae plagam possit inferre. nec mirum, cum apud Graecos quoque inveniuntur

1 Phoebe] r foebe R phoepe K ades et] adesses K 3 Ovid. fast. IIII 391 celiber K celebris libri aliquot Ovid. 4 superlativum faciunt P 5 veterrimus] k uterrimus K post uterrimus: notandum — uterrimus om. G add. g

desinunt P 6 terminantium in er K serva Rr seruant P uterrimus K 7 positivo ueter GL Capri] cf. lib. VI § 80. ad opus de dubiis generibus utrumque l. refert Osannus de Fl. Capro p. 11 adprobat PBRH auctoritas approbat GL 8 antiquissimorum K Ennius] r enius R Enn. ann. I 23

E. S. I 12 Illeg. I xvi p. 6 cf. p. XXIV Vahl. 9 uter P accubuit K Pelasgo] d pelasco D phelargo L 10 cuius] g cum GL uterior P uterior H Plautus B Plaut. Bacch. V 2, 30 (v. 1150) bachidibus RBDGLK 11 Senem tibi dedo illum veteriorem] sic libri Plautini ex Prisc. interpolati cf. Hb. VI § 80 senem illum tibi dedo ulteriorem Plauti libri opt. lepide] bd, Plautus lapide PBD lapide* (m) R lapidem GL lapidum K lenitum B 13 DE XIMVS. L 14 adverbium P 15 propior] r propior R quod tamen — sit superlativus p. 98, 2 om. P quando om. G 16 comparative] d comparativae BD 17 quos] d nos B propiores] r propiores R 18 Vlpianus — nasceretur om. GL add. l Vlpiani verba a Prisciano laudata extant etiam in dig. XXXVIII 8, 1, 8, inter Vlpiani fragmenta

ea posuit Dirksenius fragm. Ictorum Rom. p. 107 ut p R vulpiannus r ulpi D ulp H iannus in mg. add. h plinius l XVI] Putschius cum dig. l. l., quem numerum recte se habere docuit Dirksenius l. l. ann. 30. XXV ut RDKl XXVI B XXV H aedictum K si quis] sicque K 19 nasceretur] nasci speretur Vlpianus dig. l. l., et sic f. ipse Priscianus Vegetius] rh Vegitius R negetus GL Vegitus H Vigitus K Vegitius senatus B Veg de re mil. I 20 extr. primo libro GL 20 sed] ut et Vegetius ut codd. Veg. M et N ap. Stemecheum 21 et] ut RH dextra G dextra sit add. r quae] rb quam RBD plaga B 22 inferre L cum om. G

est quando cum positivo iunctum contrariae significationis comparativum demonstrat, ut 'minus stultus' pro 'prudential'. Terentius in eunuchio:
hoc nemo fuit

Minus ineptus,

pro 'prudential'. est tamen quando pro 'non' adverbio ponitur, ut || 5
'minus bonus' pro 'malus'. 'magis' quoque [adverbium] non solum positivo, sed etiam comparativo iungitur, quando ipse comparativus vel ad se vel ad alium comparatur, ut 'Achilles Aenea fortior magis quam iustior' et 'Ajax Vlxe fortior magis quam Diomede'.

Et comparativus quidem gradus ablativo casui adiungitur utriusque numeri, interdum tamen etiam nominativo, quando 'quam' adverbium sequitur, superlativus autem genetivo plurali vel singulari, quando ipsum nomen singulare multitudinem significat, ut: fortissime gentis. |

DE SUPERLATIVO.

III 18 Superlativum est, quod vel ad plures sui generis comparatum super-
ponitur omnibus vel per se prolatum intellectum habet cum 'valde' adverbio positivi, ut 'fortissimus Graecorum Achilles' id est 'fortis super omnes Graecos'; sin autem dicam 'fortissimus Hercules fuit', non adiciens quorum, intellego 'valde fortis'. tale est apud Ciceronem pro M. Marcello: simillimum deo iudico, pro 'valde similem deo'. 20

Et sciendum, quod ex eisdem formis sive terminationibus supra dictarum in comparativis partium orationis fiunt etiam superlativa. sunt igitur formae superlativorum octo: duae quidem, in quas pleraque desinunt superlativa, 'rimus' et 'simus', sex vero, in quas pauca desinunt, 'limus', 'ximus', 'timus', 'remus', 'fimus', 'nimus'. et omnia superlativa mobilia sunt, id est mutatione 'us' in a faciunt feminina et in 'um' neutra.

1 cum om. D cum positioo r copositioo R cum positium positioo uel iunctum
P cum positioo positum uel iunctum B significationis (e) D 2 Ter. eunuch. II 1,
20 sq. eunuchio] h enucho H eunuchio G iunacho K euchochoc nemo P 5 estamen P 6 DE MAGIS IUNCTO POSITIVO ET COMPARATIVO. DL quoque add. k adverbium om. P 7 quando etiam ipse K quando etiam comparativus ipse G comparativus ipse L 8 alium sit comparatum P alium *** comparatur (lit) B
acchilles P achilles GL Aenea] k aenia K iustior fuit et P 9 ulixes P magis add. h diomide GLK 10 DE NUMERO CUI VERE COMPARATIVVS ET SUPERLATIVVS IUNGITVR. D cui casui comparativus et superlativus iunguntur. L Et comparativus — fortissime gentis. om. P iungitur L iungitur G utriusque numeri adiungitur D 12 adiungitur plurali K plurali adiungitur k singulari iungitur D singulari adiungitur (adiungitur G) GL 13 fortissimae G Verg. Aen. I 96 14 FINIT DE COMPARATIVO INCIPIT DE SUPERLATIVO. D DE SUPERLATIVIS LK 15 comparatum] r comparatur R (L?) superponitur] r semperponitur R 16 valde] uel de P 17 ut fortissimus. ut fortissimus grecorum achilles P achilles G fortis ex fortes corr. H 18 hercolis K adiciens] l addens GL 19 fortis ualde K ualde forti ut apud P tale] b Tal** B Cic. pro Marc. 3, 8 pro M. Marcello] om. PDGL pro marcello l Marcello] r marcellino R 20 simillimum illi deo L 21 sciendum est quod k hisdem GL
forme P 23 plerumque P pleraque ***** (multa) B 24 rimus] nomina rims in litura b rimus simus D simus et rimus GL pauca] h pauce H desinunt om. D 25 remus] b tremus PBGL 26 sunt per tria genera id est D mutationem P

p. 606. 606 P.

p. 115. 16 K.

In 'er' igitur desinentia positiva cum sint adiectiva sive secundae seu 19
tertia declinationis, accepta 'rimus' faciunt superlativum, ut 'pulcher pul-
cherrimus', 'miser miserrimus', 'pauper pauperrimus', 'acer acerrimus'.
excipitur 'dextimus' et 'sinistimus' pro 'dextrerrimus' et 'sinisterrimus'.
5 Sallustius in Iugurthino: Sulla cum equitatu apud dextimos,
in sinistra parte Mallius cum funditoribus.

In 'us' vero terminantia secundae declinationis assumunt genetivo s
et 'simus' et faciunt superlativum, ut 'clarus clari | clarissimus', 'doctus
docti doctissimus', 'perditus perdit perditissimus', exceptis anomalis, id
10 est inaequalibus, quae sunt 'bonus optimus', 'malus pessimus', 'magnus
maximus', 'parvus minimus', 'multus plurimus'.

Excipitur etiam 'maturrimus', cuius cum positivus 'maturus' sit, ta-
men, quasi a nominativo 'matur', qui nunc in usu non est, nascatur, in
'er' desinentium regulam servavit, id est in 'rimus' terminatur. invenitur
15 tamen etiam 'maturissimus' secundum analogiam in 'us' terminantium. Ci-
cero ad Herennium libro V: quibus virtutibus omnem tueri
vitam possint, eas in aetate maturissima velint comparare.

'Nuperrimus' etiam proferebant antiquissimi, unde adverbium posuit 20
Cicero in tertio ad Herennium: et quoniam nuperrime dictum

1 DE RIMVS. D ER. L igitur] l om. GL secunde P declinationis seu
tertia GL 2 superlativa B ut pulchre R 3 miser miserrimus om. P
miserrimus] r miserlimus R acer acerrimus miser miserrimus pauper pauperrimus
GL pauperimus R acer acerrimus om. P acerimus R 4 Excipiuntur
RBDH senistimus K dextrerrimus] r dexterimus R sinisterimus] r sinisteri-
mus R 5 Sallustius] r et sic fere constanter, Sallustius hic et plerumque vell.
equidem ubique illam scribendi rationem secutus sum Sallustius — funditoribus
om. P Sall. Iug. 100, 2 in iugurthino add. gl iugurthino] r iugurtino R

sylla RBDHK silla G aequitatu HK aequitatu Rr dextinos D dextros, ex-
tremos, extimos vv. ll. codd. Sall. 6 sinistra K parte L Mallius] sic etiam

§ 22 malleus K A. Manlius Sallustius com H funditoribus G fundiatoribus L
7 DE SIMVS. D va. L uero add. gl assumunt] r adsumunt PRBH gene-
tivo s et] r genetivos et R 8 simus faciunt PGL clari clarissimus clarus P
doctus docti doctissimus om. P 10 DE INAEQUALIBVS DL optimus R 11 minimus]
d minus D plurimus, haec enim inaequalia sunt. DE RIMVS ITERVM. D De rimus
iterum L 12 Excipiuntur (un) B maturimus G cuius cum — in us terminan-
tium in littera d cum add. r sit] fit GL 13 quasi] k quia quasi GLK
nunc om. GL usu] .su. P usu (s) G nascitur GL uel nascatur l in R. PK

in er (e) B 14 seruabit R rimis Hh 15 etiam tamen GL maturissimus
B maturism; secum. l. analogiam P ut cicero dicit ad K ut cicero dicit
in aetate maturissima. Nuperrimus (Nuperimus G) GL ad Herennium — eas in marg.
add. l Cicero — comparare om. P rhet. ad Herenn. III 17, 25. Priscianus
huius operis in sex libros divisione utitur, cf. praef. ed. Kayserianae p. XII sq.

16 Herennium] d herentium D in Dd uitam tueri libri rhet. ad Her. 17 po-
sima uellint
sint K eate K maturis comparare Rr compare K 18 Nuperrimus] r
Nuperimus R etiam superlativum proferebant B etiam a nuper adverbio profe-
rebant antiqui ut cicero quoniam nuperrime dictum est facile GL (ad Herennium lib.
III. Et post cicero add. l) antiquissimi proferebant. Vnde cicero adverbium protulit
nuperrime P antiquissimi (sic) a nuper adverbio. posuit K Vnde adverbium add. k
19 rhet. ad Her. III 10, 18 ad Herennium add. k et om. rhet. libri Par.

p. 608. 609 P.

p. 121. 22 K.

Illud quoque sciendum, quod omnia et comparativa et superlativa duarum excedunt numerum syllabarum exceptis 'prior' et 'primus' et anomalis his: 'minor' et 'maior' et 'peior' et 'plus'. nec mirum, cum positiva quoque, ex quibus nascuntur, bisyllaba || sint vel eo plus [per genitivos] et vel unam vel duas assumentia syllabas faciant supra dictos gradus: 'ditis⁵ ditior ditissimus', 'clari clarior clarissimus', 'nigri nigrior nigerrimus', 'utilis utilior utilissimus', 'similis similior simillimus', 'infra inferior infimus'. 25 superlativus vero comparativum est quando superat una syllaba, ut quando in 'simus' finitur, 'iustior iustissimus', et quando in 'rimus', si positivi nominativus et genitivus pares habeant syllabas, ut 'taeter taetri taetrior¹⁰ taeterrimus', 'acer acris acrior acerrimus'; est quando par est, ut in 'limus' terminans, 'agilior agillimus', 'facilior facillimus'; est quando una vincitur syllaba, ut | quando in 'simus' vel 'timus' vel 'remus' desinit, ut 'inferior infimus', 'ulterior ultimus', 'exterior extremus' vel 'extimus'. Varro in chorographia:

Ergo inter solis stationem et sidera septem
Exporrecta iacet tellus. huic extima fluctu
Oceani, interior Neptuno cingitur ora.

Plautus in truculento:

1 DE NUMERO SYLLABARVM. D De numero sillabarum L quoq; **** (quoq;) B sciendum] P notand B notandum *rell.* omnia est comparatiua K 2 excepti P exceptis his prior D et anomalis — et plus om. P 3 mirum compositiua G 4 nascuntur comparatiua et superlatiua RBDHlⁱ bisyllaba PBH bissyllaba RGLⁱ byssyllaba Dd bisillaba r byssylla K vel] l et L per genetiuios om. P genitiuios d nominatiuios D 5 duas sumentia P adsumentia Rr adsumentia BH faciant *scripsi* faciunt libri supradicto P ut ditis D 6 clarus R et in clari corr. G^{errimus} nigerrimus] errimus nigrissimus (nigrissimus igitur archetypus) P 7 similior add. l simillimus] l simillissimus PBL simillissimus G 8 uero om. GL add. l est quando comparatiuum D ut] r et in litura b aut R et GK ut⁶ in litura l 9 finitur ut iustior D rimus superlativus finitur si RBHGLKd^{us} 10 nominatiui Rr g-nitiui Rr partes R habent P eter eteri eterior eterrimus P^t aeter taetri taetrior taeterrimus Rr 11 acri B accerrimus L est quando — facillimus add. r at par est par est] pares PD pares r 12 terminans ut agilior D facillior B uicitur una K 13 quando infimus H timus] b in timus PBD remus] b in remus B in rimus D ut om. HGLK del. b 14 ulterior Rr 15 Varro — a uobis om. P chorographia] *mg.* D (v. infra) π Putschius. Burmannus anth. Lat. II p. 336 prob. Wernsdorffo poet. Lat. min. V 3 p. 1405 Meyero anthol. Lat. I n. 78 corographia Eri 2 Krehlii cosmographia Zwicc. 2 et pro v. l., ab ipsa m. pr. profecta teste Lind., Heidelb., Merkelius prohs. ad Ibin p. 361 Ritschelius quaest. Varron. p. 24 mus. phil. VI p. 494. inter utrumque titulum dubius haeret Wuellnerus de Varr. Atac. vita et scriptis p. 24. 26. ortographia RBGL et Heidelb. teste Lind. hortographia K orthographia H orthographia D cuius margini m. rec. adscriptum: leg. Chorographia et est Varro Atacinus cf. v. l. ad lib. VI § 83; ipsi versus inter Varronis reliquias leguntur apud Burmannum, Wernsdorffum p. 1404 sqq. Wuellnerum p. 22, Meijerum II. II. 16 Ergo inter] k inter ergo K septem] r septem R 17 extimi Rr 18 cingitu hora Rr 19 Plautus] r Plautus R Plant. trucul.

p. 609. 10 P.

p. 122. 23 K.

Bona perdidi, mala repperi, factus sum extimus a vobis.

DE DIMINUTIVO.

Diminutivum est, quod diminutionem primitivi sui absolute demonstrat: V 26 'rex regulus', id est 'parvus rex'. ideo autem positum est absolute, quia comparativa quoque non solum augent, sed etiam est quando minuunt vim primitivorum, sed non absolute. ad aliquid enim [omnimodo] fit comparatio, ut 'brevior' dicitur ad brevem [et] 'angustior' ad angustum. unde, quamvis in his quoque [comparativis] inveniantur quaedam diminutiva apud Latinos, ut superius docuimus, non possunt tamen esse absoluta, cum a comparativis sint derivata et ipsa quoque comparisonem significant, ut 'plusculus', 'maiusculus', 'minusculus': necesse est enim, ad aliquid ea comparari, ut Terentius in eunucho:

Thais quam ego sum maiuscula est,
id est 'parvo maior quam ego'. || alia autem diminutiva, id est omnia, quae non a comparativis derivantur, ex sese habent diminutionem et nulli comparantur, ut 'regulus', 'tantulus'.

Solent autem diminutiva vel necessariae significationis causa* proferri - ut Sallustius in Iugurthino: postquam reguli in unum | convenere, id est 'parvi reges', - vel urbanitatis - ut Iuvenalis in saturarum IIII:

Vnde fit, ut malim fraterculus esse gigantum - vel adulationis, et maxime puerorum, ut 'Catulaster', 'Antonjaster', 'pa-

fragm. p. 432 Both. (vg. tricul. I 2, 61) 1 existimus L a vobis extimus

Bothius 2 DE DIMINUTIVO Rr DE DIMINUTIVO G INCIPIT DE DIMINUTIVO L DE DIMINUTIVIS PRK DE DIMINUTIVIS INCIPIT. D inscr. om. H? 3 diminutione P monstrat P 4 ut rex BDL id est rex id est parvus rex Rr rex parvus K post absolute: quia — absolute om. R add. r 5 est etiam P minuit B 6 absolute ***. ut maiusculus parvo maior quam ille. Ad aliquid D omnimodo om. P 7 et om. P 8 quoque in his r comparativis om. P 9 posunt G tamen possunt P 10 sunt Rr comparatione P ut maiusculus parvo maior quam ille maiusculus Gg 11 plusculus P plus cuius B om. rell. enim est K ea ad aliquid G 12 Ter. eun. III 3, 21 in iunucho (sic) add. k eunucho G 13 maiuscula*st Ter. Bemb. 14 parvus maior (or) B alia] r Aliam R 15 non a om. B ex] quae ex K diminutionem habent P 16 ut regulus tantulus om. P 17 necessaria L 18 salustius etiam P Sall. Iug. 11, 2: postquam illi more regio iusta magnifice fecerant, reguli in unum convenere (al. conveniunt) iugurthino B eugurthino G ingurthino P postquam autem reguli R uno P convenire PK convenire L 19 id]. Reguli id RDHK reguli. Id B reges

parvi K urbanitates Rr urbanitatis causa ut D Iuv. sat. I 4, 98 in saturarum IIII om. P saturarum Gg satyrarum R satirarum H saturarum Dd sagittarum B 20 III BHGLK tertio D num I? 21 malum Rr gigantum Prisc. cum codd. Iuv. interpolatis lgigantum P gigantium Dd gigantis Iuv. cod. Pith. et schol. ant. 22 et] ut P puerorum ut] puerum aut P catulaster id est a catulus Dd patrociolus H

huiuscemodi, ut Aristoteles ἀπὸ τοῦ 'ἔσχατος' 'ἔσχατώτατος' dixit, cum 'ἔσχατος' [id est 'extremus'] sit superlativus.

- 22 In 'timus' desinit unum anomalum, 'optimus', et ab adverbii sive praepositionibus derivata haec: 'intra interior intimus', 'ultra ulterior ultimus', 'citra citerior citimus' - Cicero de re publica VI: ex quibus erat ea minima, quae ultima a caelo, citima terris, luce lucebat aliena. Afranius tamen etiam positivum eius 'citer' protulit in patella teste Aruntio - et praeterea 'dextimus' et 'sinistimus'. 'extimus' quoque pro 'extremus' dicebant antiqui. Varro περὶ αἰρέσεων: porro inde ab uno quoque compito ternae viae oriuntur, e quibus singulae exitum ac τέλος habent proprium. a primo compito dextimam viam munit Epicurus. Caelius in primo historiarum: dextimos in dextris scuta iubet habere. Sal-|| lustius in Iugurthino, ut supra diximus: Sulla cum equitatu apud dextimos, in sinistra parte Mallius cum funditoribus. Plinius in VI naturalis historiae: Dyrrachium, Canusium, Apuliae extima.

1 huiuscemodi om. K, post quoque p. 97, 22 add. k aristotelis Rr aristoteles H Aristoteles] ἔσχατώτατα iam dictum est Xenophonte hist. Gr. II 3, 49; in Aristotelis scriptis, quae nunc servata sunt, ἔσχατώτατος non legitur: ἔσχατώτερον dixit in metaph. VIII 4 ἀπὸ — ἔσχατώτατος om. H add. h ἀποθον h ἔσχατος om. RDG add. r ἐσχάτωτατος libri dicit LK 2 ἔσχατος id est om., exatoc in marg. add. H id est cum extremus K 3 DE TIMVS. D TIMVS. L unum anomalum desinit (disinit G) GL obtimus R adverbii] g aduerbis G 4 propositionibus P 5 ciciterior R Cicero — Aruntio et om. P Cíc. de re p. VI 16, 16 (somm. Scip. 3) re publica GK rep.*** VI R in VI D Ul. libro G VI

li
** (II) libro L .VI. K .VI. k 6 ultima a caelo] r ultima caelo R cum somnii Bam-
a
berg. al. citimū a GK citimum a L citimum a Dd 7 afranus K affranius G
Afranius in patella: p. 181 Both. Neukirch. de fab. tog. p. 233 Patellae fr. IV p.
165 Ribb. 8 patellea BDHGk patellēa d patellia L Patelia Ribbeckius l. l. pa-
actra
telle. atesa teste R Aruntio] arruntio BD, quae forma nominis plerumque a lapidi-
bus usurpatur: at Aruntio praebent inserr. ap. Manutius orthogr. p. 78, 5 (inser.
Neap. 475) et 6, Neap. 4357 al. grammaticus h. l. laudatus est Arruntius s. Aruntius
Celsus, cuius testimonio plerumque cognomine adiecto utitur Priscianus, cf. ind. de
quo homine v. Graefenhanium Gesch. d. Philologie III 166 et 307 sq. quosque laudat
p. 307 n. 150: ad locum nostrum spectat Ritscheliuss parerg. I 368 .Praeterea
P dextimus] r diximus R sinystimus P senistimus K 9 quoque om. G
pro om. H extremo P Varro — Apuliae extima om. P Varro περὶ αἰρέ-
σεων: p. 300 ed. Bip. sat. LXVII 1 p. 188 Oehl: versibus senarius h. l. describere
conatus est Roepertus in philologo VIII 251 in hunc modum: porro inde ab unoquoque
compito viae | ternae exoriuntur, e quibus singulae exitum ac | τέλος habent proprium.
a primo compito viam | munit Epicurus dextimam .... ΠΗΡΙ R περὶ αἰρέσεων
om. H ΠΗΡΙ ΑΠΙΣΕΩΝ B ΠΗΡΙ ΑΠΠΕΩΝ K ἀπείσεων GL 10 quoque ab uno K
uia om. GL add. l uice K 11 ex HLK extume ad caelos codd. Nonii 94,
20 ad caelos k ac telos K rell. 12 competo K munit. Epicurus caelius (coe-
lius K) BDHK Caelius in I hist. p. 191 Kr. fr. 20 p. 316 Roth. Epicurium Cae-
lian historicum ex h. l. elicuit Falsterus mem. obsc. p. 52! 13 dextimos in add. k
Sallustius in Iugurthino 100, 2; v. supra § 19 14 eugurthino G sylla RBDHK
silla GL aequitatu HK 15 malleus K fundatoribus G 16 Plin. n. h. VI
34, 39, 217 VII. b Dyrrachium] r dyrichium R dyrachium H dirrachium BDGL
dyrracheum conuseum K 17 extimam RBD dextimam G

p. 606 P.

p. 120. 21 K.

In 'remus' - quae sola forma e habuit longam in paenultima, cum omnis forma superlativi i correptam habeat ante 'mus', ut 'pulcherrimus', 'doctissimus', 'sapientissimus', 'maximus', 'ultimus' - ab adverbii sive praepositionibus venientia desinunt haec: 'extra exterior extrēmus', 'supra superior 5 suprēmus', 'post posterior postrēmus'. ex quo apparet, neque a 'supero' neque a 'postero' fieri comparativos sive superlativos, sicut neque ab 'infero' 'infimus', quod solum in 'fimus' desinit, sed ab adverbio 'infra' 'inferior infimus'. nam si essent a [nomine] 'supero', 'postero', 'infero', servassent regulam in 'us' terminantium secundae declinationis, quae in 'si- 10 mus' faciunt superlativum.

In 'nimus' unum anomalum desinit, 'parvus minor minimus'.

In 'rimus' a verbo unum invenitur, 'detero deterior deterrimus' et unum anomalum, 'plurimus'.

In 'simus' etiam unum anomalum invenitur, 'pessimus'. nam 'novis- 15 simus' videtur | [secundum analogiam] a 'novo' factum. ab eo autem, quod est 'ante anterior', superlativum [in usu] non inveni. a 'paene' autem adverbio superlativum in 'simus' protulit Plautus in mustellaria:

Ita mea consilia pervortit paenissime.

item ab eo, quod est 'penitus' adverbium, superlativo usus est idem in 20 Persa:

Furtivam adductam ex Arabia penitissima.

sciendum tamen, quod etiam nomen invenitur, 'hic penitus, huius peniti', ex quo magis superlativus gradus nascitur. Plautus in asinaria:

Etiamne? - Age quaeso hercle usque ex penitis faucibus.

1 DE REMVS D renus R logam H penultima syllaba communis (cum omnis b) forma B 2 formas perlativi P habeat correptam P ut om. RHGLK 3 sapientimus G sapientissimus maximus ultimus om. P siue praepositionibus add. r 4 venientia] desinentia P desinunt haec supremus extremus postremus. ab adverbii supra extra post. Ex quo D superior add. h 5 post] prae P 6 sive] vel DGL nec GL 7 DE FIMVS. D quod] quando D solum infimus H 8 nomine om. P inferos P 9 servassent K declinationis G 10 faciunt] P proferunt rell. post superlativum: et facerent superissimus inferissimus add. H et facerent superissimus inferissimus et cetera RBGK et facerent superissimus et inferissimus et cetera d et facerent superissimus inferissimus et caetera L 11 DE NIMVS ET ANOMALIS. D nimus inscr. L 12 rimus inscr. L a verbo] h adverbio H unum a verbo invenitur K unum invenitur a verbo GL uno P deterrimus K 14 simus inscr. L pessimus K novissimus K 15 videtur post factum collocat K secundum analogiam om. P 16 ante add. d in usu om. P non inveni in usu K invenimus GL poene HK 17 adverbium P in simus add. r Plaut. mustell. III 1, 127 (v. 656) cf. lib. XV § 9 in mustellaria om. P in mustellaria K 18 pervortit] det sic lib. XV l. l. pervertit DGL perturbat Plautus penissimae D plenissime libri Plautini 19 item] l idem GL poenitus H adverbio RGLK idem] r Item RHKL om. L Plaut. Pers. III 3, 53 (v. 522) idem in Persa om. P idem usus est in ipsa fortivam BG impersa K 21 furtivam] h fortivam HLK adductam Prisc. cum plerisque codd. Plautinis ab ... TAM Plaut. Ambros. aduectam Vet. penitissima K penitissima G 22 paenitus huius. ti K poeniti H 23 magis] r maius R Plaut. asin. I 1, 28 (v. 42) assinaria G asenaria K 24 quaeso L quesso G quaeso K hercle] P cum Plaut. Vet. hercule RBDHGL ercule K peniti B

27 triciolus', 'Sergiolus'. derivantur igitur pleraque ab appellativis, pauca etiam a propriis, et servant genera primitivorum plerumque et saepe inveniuntur diminutivorum diminutiva in diversas desinentia formas, ut 'homo, homuncio, homunculus, homullus, homullulus'.

Sunt igitur formae diminutivorum masculini generis hae: 'culus', 'ulus' absque c, 'olus', 'ellus', 'xillus', 'illus' absque x, 'ullus', 'cio', 'aster', 'leus', 'tulus': 'culus', ut 'igniculus'; 'ulus' absque c, 'tantulus'; 'olus', 'Sergiolus', 'capreolus'; 'ellus', 'agellus'; 'illus' x antecedente, 'paxillus', absque x, 'codicillus'; 'ullus', 'homullus'; 'cio', 'homuncio'; 'aster', 'parasitaster'; 'leus', 'eculeus', 'aculeus'; 'tulus', 'nepotulus'. 10 Plautus in milite glorioso:

Si te salvum hinc ꝑ amittimus Venerium nepotulum. feminini autem generis hae: 'cula', 'ula' absque c, 'ola', 'ella', 'xilla', 'illa' absque x, 'ulla', ut 'anicula', 'silvula', 'unciola', 'capella', 'maxilla', 'anguilla', 'una' 'ulla'. neutrorum quoque sunt formae hae: 'culum', 'ulum' sine c, 'olum', 'ellum', 'illum' cum x et sine eo, 'ullum', ut 'corpusculum', 'corculum' - Plautus in Casina:

Meum corculum, melculum, verculum, sine c, 'capitulum', 'laureolum', 'lucellum', 'villum', 'vexillum', 'ullum'. 28 Et sciendum, quod nomina tertiae vel quartae vel quintae declinationis pleraque, non tamen omnia, ut quidam putaverunt, diminutivorum masculina in 'culus', feminina in 'cula', neutra in 'culum' terminant, a primae vero vel secundae declinationis nominibus nullum invenitur dimi-

1 derivantur — propriis] Pauca etiam a propriis pleraque ab appellativis deri-

uantur D igitur] autem K 2 a om. P inveniuntur sepe P 4 homuntio R homuntio DH homuncius P homulus G homolus P homollulus P 5 DE VNDICIM FORMIS MASCULINORVM AC DE SEPTIM FEMININORVM AC DE SEPTIM SIMILITER NEUTRORVM. D De undecim formis masculinorum et de septem femininorum et de septem neutrorum. L masculi K heae P 6 absque c om. P absque x om. P post absque x: ullus — absque x om. R add. r 7 ut add. k 8 illus] xillus r x antecedente om. P paxillus GLr 9 absque x om. P codicilus P homullus] d homulus PD homuntio Hd 10 eculeus] r etuleus R aeculeus H

equuleus L equleus Gg aculeus equleus K aculeus om. PG neptulus P 11 Plautus — nepotulum om. P Plaut. mil. gl. V 1, 20 (v. 1413) in milite] similis B 12 amittimus libri mittimus libri Plautini amittimus Plautus ex emend. Bothii et sic, teste Krehlio, cod. Prisc. Dresdensis 13 autem om. G heae P cula] cla P absque c om. P olla K ella xilla ella ut anicula P 14 ulla]

vel n uola (l) Gg cula d anicula Gg anicula (n) L 15 anguilla L una om. HL una ulla om. P formae sunt GL heae P culum. ulum. ollum. ellum. | ellum. illum.

cum. xulum. ut P 16 siue Rr illum Rr ullum] ulum R 17 corculum] corculum (corculum P) melculum uerculum PGLK Plaut. Cas. III 4, 14 sq. casina melculum corculum uerculum. GL 18 corculum et melculum et uerculum. K melliculum libri Plaut. melculum uerculum sine c om. P uerculum] fer-

culum D ferculum uerculum B 19 laureolum Rr lauriolum K vexillum uillum PD ullum] om. K uelum ullum unum B del. b 20 nomina ex omnia corr. K 21 putaverunt] r putant R deminutivorum L 22 femina L neutrum RB HG 23 vel add. ꝑ omnibus P

p. 610. 11 P.

nutivum in has desinens formas, nisi si a primitivo habeat c, ut 'Graecus Graeculus', 'furca furcula'. earum igitur [quoque] formarum, ut pos-
sim, regulas || coner exponere.

p. 124. 25 K.

Monosyllaba in s desinentia vocali antecedente, cuiuscumque sint ge-
neris, et in 'er' omnia, quae sunt tertiae declinationis, et in 'us' neutra no-
minativo assumunt in masculino 'culus', in feminino 'cula', in neutro 'culum',
ut 'flos flosculus', 'mas masculus', 'mus musculus', 'plus plusculus',
'os osculum', quod quamvis sit formae diminutivae, tamen, quia aliam
habuit significationem, fecit ex sese aliud diminutivum 'oscillum'.

Similiter faciunt in 'er' terminantia diminutivum: 'frater fraterculus',
'pater paterculus', quod et proprium invenitur, 'mulier muliercula', 'pau-
per pauperculus paupercula pauperculum', 'mater matercula'. Plautus
in cistellaria:

Tunc tu igitur mea matercula.

excipitur 'venter ventriculus'. Lucanus in tertio:

Qua iam non medius descendit in ilia venter.

Iuvenalis in primo:

Infra ventriculum tenui distantia rima.

sic etiam in 'us' neutra: 'munus minusculum', 'corpus corpusculum', 'opus
opusculum', 'crus crusculem'. Plautus in cistellaria:

Cum extortis talis, cum todinis crusculem.

1 in as ^h Rr iuans P si om. RBDHGLK add. r habeant B 2 forca ^u
forcula Kk DE CVLVS ET CVLA ET CVLVM A TERTIA (tercia L) DECLINATIONE SED PRI-
MVM A MONOSYLLABIS. (monosyllabis L) DL earum] d Eum D quoque om. PG
formarum] regularum P possum h posim K 3 regulas om. P conabor
h 4 sunt K 5 sunt] h sint H 6 assumunt] r adsumunt PRBH colum P
7 ut om. GL plus plusculus om. PD add. d plusculū h plusculus. la. lum.
opus opusculum os GL 8 osculum P alia abuit P habuit aliam D 9 oscillum]
k oscellum K 10 AB ER. DL in er terminantia faciunt G in er ** terminantia
faciunt (de) L terminantium r ut frater GLK 11 ut pater paterculus quod
et proprium inuenitur frater fraterculus mulier D 12 paupercula pauperculus P
Plautus — matercula om. H add. h Plautus — distantia rima om. P Plaut.
cist. fragm. ab editoribus Plauti ex con. Scaligeri perperam ad clitellariam relatum,
(astrabae s. clitellariae fr. 10 p. 434 Both.), quam nullam fuisse demonstrarunt Rüt-
schelius parerg. I 159 sqq. et Ladewigius mus. phil. III 525 sqq., qui ad h. v.
respicit ibidem p. 530 13 cistellaria ex cistillaria corr. B 14 Tum tu Dr tun', tu ne
α f. tune, tu Lucanus — venter om. GL add. l 15 Luc. Phars. III 724
16 Quia H descendit K discedit libri aliquot Luc. 17 Iuv. sat. I 3, 97

prima Rr 18 et tenui Iuvenalis indeque Prisc. Carolinrh. alter distantia] r de-
scendit (non den) R 19 AB VS NEUTRALI. DL sic in us terminata neutra P ut munus
GL minūs minusculum P corpus add. r corpus corpusculum om. GL add. g
opus opusculum om. GL 20 crusculem G Plautus] r Vt plautus R Et plau-
tus BH Hec tamen et plautus K Plautus — similiter om. P Plaut. cist. fragm.
et ipsum perperam ad clitellariam relatum, v. supra; Both. astrabae s. clit. fr. 7 l. l.
p. 433. ad Syrum (Both. l. l. p. 441) refert Festus p. 301. 352 (cf. p. 329 sq. Paul.
p. 52. 353) M., quod alterum clitellariae nomen fuisse assecutus est Ladewigius l. l.
p. 527, assentiente Ritschelio parerg. I 164 coll. 206, qui de ipso hoc versu cf. ibid.
p. 175 sq. 21 ... talis cum sodellis cr... cod. Festi p. 301 s. v. succrotilla cum
extritis ..... p. 330 s. v. schoeniculas ... tis talis cum todellis crus... p. 352 s. v.

27 triciolus', 'Sergiolus'. derivantur igitur pleraque ab appellativis, pauca etiam a propriis, et servant genera primitivorum plerumque et saepe inveniuntur diminutivorum diminutiva in diversas desinentia formas, ut 'homo, homuncio, homunculus, homullus, homullulus'.

Sunt igitur formae diminutivorum masculini generis hae: 'culus', 'ulus' absque c, 'olus', 'ellus', 'xillus', 'illus' absque x, 'ullus', 'cio', 'aster', 'lens', 'tulus': 'culus', ut 'igniculus'; 'ulus' absque c, 'tantulus'; 'olus', 'Sergiolus', 'capreolus'; 'ellus', 'agellus'; 'illus' x antecedente, 'paxillus', absque x, 'codicillus'; 'ullus', 'homullus'; 'cio', 'homuncio'; 'aster', 'parasitaster'; 'leus', 'eculeus', 'aculeus'; 'tulus', 'nepotulus'. 10 Plautus in milite glorioso:

Si te salvum hinc tamittimus Venerium nepotulum. feminini autem generis hae: 'cula', 'ula' absque c, 'ola', 'ella', 'xilla', 'illa' absque x, 'ulla', ut 'anacula', 'silvula', 'unciola', 'capella', 'maxilla', 'anguilla', 'una' 'ulla'. neutrorum quoque sunt formae hae: 'culum', 'ulum' sine c, 'olum', 'ellum', 'illum' cum x et sine eo, 'ullum', ut 'corpusculum', 'corculum' - Plautus in Casina:

Meum corculum, melculum, verculum-, sine c, 'capitulum', 'laureolum', 'lucellum', 'villum', 'vexillum', 'ullum'. 28 Et sciendum, quod nomina tertiae vel quartae vel quintae declinationis pleraque, non tamen omnia, ut quidam putaverunt, diminutivorum masculina in 'culus', feminina in 'cula', neutra in 'culum' terminant, a primae vero vel secundae declinationis nominibus nullum invenitur dimi-

1 derivantur — propriis] Pauca etiam a propriis pleraque ab appellativis derivantur D igitur] autem K 2 a om. P inveniuntur sepe P 4 homuncio R homuncio DH homuncius P homulus G homulus P homollulus P 5 DE VNDICIM FORMIS MASCULINORVM AC DE SEPTIM FEMININORVM AC DE SEPTIM SIMILITER NEUTRORVM. D De undecim formis masculinorum et de septem femininorum et de septem neutrorum. L masculi K heae P 6 absque c om. P absque x om. P post absque x: ullus — absque x om. R add. r 7 ut add. k 8 illus] xillus r x antecedente om. P pauxillus GLr 9 absque x om. P codicilus P homullus] d homulus PD homuncio Hd 10 eculeus] r eculeus R aculeus H

equuleus L equuleus Gg aculeus equuleus K aculeus om. PG neptulus P 11 Plautus — nepotulum om. P Plaut. mil. gl. V 1, 20 (v. 1413) in milite] simili B 12 amittimus libri mittimus libri Plautini amittimus Plautus ex emend. Bothii et sic, teste Krehlio, cod. Prisc. Dresdensis 13 autem om. G heae P cula] cla P absque c om. P olla K ella xilla ella ut anacula P 14 ulla]

uel n u-la (l) Gg cula d anacula Gg anacula (n) L 15 anguilla L una om. HL una ulla om. P formae sunt GL heae P culum, ulum, ollum, ellum, | ellum, illum.

cum, xulum, ut P 16 sine Rr illum Rr ullum] ulum R 17 corculum] corculum (corculum P) melculum uerculum PGLK Plaut. Cas. III 4, 14 sq. casina melculum corculum uerculum. GL 18 corculum et melculum et uerculum. K melliculum libri Plaut. melculum uerculum sine c om. P uerculum] fer-

culum D ferculum uerculum B 19 laureolum Rr lauriolum K uexillum uillum PD ullum] om. K uelum ullum unum B del. b 20 nomina ex omnia corr. K 21 putaverunt] r putant R deminutivorum L 22 femina L neutrum RB HG 23 uel add. f omnibus P

p. 610. 11 P.

p. 124. 25 K.

nutivum in has desinens formas, nisi si a primitivo habeat c, ut 'Graecus Graeculus', 'furca furcula'. earum igitur [quoque] formarum, ut possim, regulas || coner exponere.

Monosyllaba in s desinentia vocali antecedente, cuiuscumque sint generis, et in 'er' omnia, quae sunt tertiae declinationis, et in 'us' neutra nominativo assumunt in masculino 'culus', in feminino 'cula', in neutro 'culum', ut 'flos flosculus', 'mas masculus', 'mus musculus', 'plus plusculus', 'os osculum', quod quamvis sit formae diminutivae, tamen, quia aliam habuit significationem, fecit ex sese aliud diminutivum 'oscillum'.

Similiter faciunt in 'er' terminantia diminutivum: 'frater fraterculus', 29 | 'pater paterculus', quod et proprium invenitur, 'mulier muliercula', 'pauper pauperculus paupercula pauperculum', 'mater matercula'. Plautus in cistellaria:

Tunc tu igitur mea matercula.

excipitur 'venter ventriculus'. Lucanus in tertio:

Qua iam non medius descendit in ilia venter.

Iuvenalis in primo:

Infra ventriculum tenui distantia rima.

sic etiam in 'us' neutra: 'munus minusculum', 'corpus corpusculum', 'opus 20 opusculum', 'crus cruscolum'. Plautus in cistellaria:

Cum extortis talis, cum todinis crusculis.

1 in as ^hRr iuans P si om. RBDHGLK add. r habeant B 2 for^uca
forcula Kk DE CVLVS ET CVLA ET CVLVM A TERTIA (tercia L) DECLINATIONE SED PRIMVM A MONOSYLLABIS. (monosyllabis L) DL earum] d Eum D quoque om. PG formarum] regularum P possum h posim K 3 regulas om. P conabor h 4 sunt K 5 sunt] h sint H 6 assumunt] r adsumunt PRBH colum P 7 ut om. GL plus plusculus om. PD add. d plusculū h plusculus. la. Inm. opus opusculum os GL 8 osculum P alia abuit P habuit aliam D 9 oscillum] k oscillum K 10 AB ER. DL in er terminantia faciunt G in er ** terminantia faciunt (de) L terminantium r ut frater GLK 11 ut pater paterculus quod et proprium invenitur frater fraterculus mulier D 12 paupercula pauperculus P Plautus — matercula om. H add. h Plautus — distantia rima om. P Plaut. cist. fragm. ab editoribus Plauti ex cont. Scaligeri perperam ad cistellariam relatum, (astrabae s. cistellariae fr. 19 p. 434 Both.), quam nullam fuisse demonstrarunt Ritschelii parerg. I 159 sqq. et Ladewigius mus. phil. III 525 sqq., qui ad h. v. respicit ibidem p. 530 13 cistellaria ex cistillaria corr. B 14 Tum tu Dr tun', tu ne a f. tune, tu Lucanus — venter om. GL add. l 15 Luc. Phars. III 724 16 Quia H discedit K discedit libri aliquot Luc. 17 Iuv. sat. I 3, 97

prima Rr 18 et tenui Iuvenalis indeque Prisc. Caroliruh. alter distantia] r descen-
santia (non den) R 19 AB VS NEUTRALI. DL sic in us terminata neutra P ut munus
GL minus minusculum P corpus add. r corpus corpusculum om. GL add. g
opus opusculum om. GL 20 cruscolum G Plautus] r Vt plautus R Et plau-
tus BH Hec tamen et plautus K Plautus — similiter om. P Plaut. cist. fragm.
et ipsum perperam ad cistellariam relatum, v. supra; Both. astrabae s. cist. fr. 7 l. l.
p. 433. ad Syrum (Both. l. l. p. 441) refert Festus p. 301. 352 (cf. p. 320 sq. Paul.
p. 52. 353) M., quod alterum cistellariae nomen fuisse assecutus est Ladewigius l. l.
p. 527, assentiente Ritschelii parerg. I 164 coll. 206, qui de ipso hoc versu cf. ibid.
p. 175 sq. 21 ... talis cum sodellis cr... cod. Festi p. 301 s. v. succrotilla cum
extritis .... p. 330 s. v. schoeniculas ... talis cum todellis crus... p. 352 s. v.

p. 611. 12 P.

p. 125. 26 K.

similiter 'tus tusculum'. idem in aulularia:

Nunc tusculum emi hoc et coronas floreas.

Nec non et comparativa eiusdem generis et eiusdem terminationis similiter faciunt diminutiva, sed mobilia: 'maius maiusculus maiuscula maiusculum', 'grandius grandiusculus grandiuscula grandiusculum', 'celerius celeriusculus celeriuscula celeriusculum', unde Cicero adverbium 'celeriuscule' protulit ad Herennium tertio libro artis rhetoricae: strenue quod volumus ostendere factum, celeriuscule dicemus, sicut a 'saepius' comparativo 'saepiuscule' Plautus in Casina: ut nubat mihi,

Illud quidem volebam: nostro vilico. - † Saepiuscule peccas. 'plus' quoque, quamvis a masculino vel feminino comparativo non veniat, facit tamen [ut superius ostendimus] 'plusculus pluscula plusculum', unde Terentius in hecyrā:

primum dies complusculos,
et in Phormione:

tum pluscula

Suppellectile opus est.

'tepus' quoque, quod || solum in 'us' masculinum sive epicoenum dissyllabum [Latinum] tertiae est declinationis, assumit nominativo 'culus' et facit dimi-

todī. Cum extortis talis cum todillis crusculis *Paulus sub eodem voc. p. 353* Extortis talis cum crocotillis crusculis *idem p. 52 s. v. crocotillum* cum extortis *om. GLI* todinis] r totinis *RBI* todonis *D* totimis *K* tortis in litura h donis *G* et in litura,

ni f., *L* 1 simitus *Rr* idem] Vt cicero *P* *Plaut. aulul.* II 8, 15 aulularia *P* aularia *HGK* 2 emi et hasce coronas libri *Plautini* foreas *P* 3 *AB* vs comparativo. *D* Nec non *om. K* comparatiba *B* terminationis et eiusdem

generis *K* simili faciunt *Rr* 4 mobilia id est masculina. fem. neut. ut maius *P* mobilia id est masculini et feminini (femini *K*) et neutri generis. maius *rell.* maiusculum. similiter et his similia. Vnde nascuntur adverbia ut grandiusculus. grandiuscula. celeriusculus. celeriuscule. Vnde cicero in libro de arte rhetorica strenue *P* 5 grandius] grandis *B* celerius] *om. R* celer *superscr. r* caelerius *B* 6 caeleriusculum *B* *rhet. ad Her.* III 14, 24 7 protulit ut strenue *GL* aderenium *post* protulit *add. l* in tertio libro artis rhetoricae ad herennium *D* III in libro artis rhetoricae *HK* rhetoricae *R* rhetorice *B* 8 strenuae *R* strennae *K* celeriuscule] sic etiam lexicographus *Vatic.* (*Mai class. auct.* VIII 117: ostendere celeriuscule statim dicemus) et libri *rhet. fere omnes* celerius *cod. rhet. Herbitolii.*

9 a *om. P* saepiuscule] *rd* saepiusculae *PRD* Plautus — peccas *om. P* *Plaut. Cas.* III 5, 58 sq. cassina *BH* 11 quidem] quid me *D* cum *post* volebam *add. PRHG*, non sed libri *Plaut.* saepiuscule] sic etiam gloss. *Plaut. ad calcem lib. XIII* expressum saepiculae libri *Plautini* peccas *K* 12-vel] *k* et *K*

comparatiuus *R* comparatiuos *H* 13 ut superius ostendimus *om. PD* plusculum. ideo enim mobile est quod et plus comparativum est. multi. multum. plus. unde *D*

unde] ut *GL* unde — opus est *om. P* 14 *Ter. hec.* I 2, 102 hecy. *Rr* haecyra *D* hechyra *G* hecyra *H* hechi *L* echyra *K* echira *B* 15 primos dies complusculos *Bemb.* 16 *Ter. Phorm.* III 3, 60 sq. formione *RHGK* 17 tum *ex tsm corr. B* tum autem pluscula *Bas.* 18 suppellectile *R* suppellectile *DHG Bas.* subpellectile *K* 19 masculinum siue epicoenum in us *P* epicoenum] *om. H* epicenum *RGL* epicoenon *D* epichenon *h* epikoenum (u in o *mut. m. pr. ni f.) B*

dissyllabam *P* 20 Latinum *om. P* assumit] *r* adsumit *PRBH* facit dimi-

p. 612 P.

p. 126. 27 K.

nutivum, ut 'lepus lepusculus'. Cicero de signis: si minus eiusmodi quippiam venari potuerant, illa quidem certe pro lepusculis capiebantur.

Ad hanc formam etiam positiva in 'or' desinentia mutant 'or' in 'us' et 30 accepta 'culus' faciunt diminutiva, ut 'rumor rumusculus': Cicero pro Cluentio: qui imperitorum hominum rumusculos aucupant, vel assumunt 'culus' vel 'cula', ut 'amator amatorculus', 'soror sororcula'. Plautus in Poenulo:

Vix aegreque amatorculos invenimus.

10 idem in cistellaria:

germana mea sororcula.

In 'is' vero vel in e desinentia omnia vel in 'ns' monosyllaba vel in 'rs' dativo corripientia i assumunt supra dictas syllabas et faciunt diminutivum, ut 'ignis [igni] igniculus', 'testis [testi] testiculus', 'navis [navi] navi- 15 cula', 'cutis [cuti] cuticula', 'avis [avi] avicula', 'clavis [clavi] clavicula', 'rete [reti] reticulum', 'fons [fonti] fonticulus', 'mons [monti] monticulus', 'pons [pontii] ponticulus', 'lens [lenti] lenticula', 'pars [parti] particula', 'dulcis [dulci] dulciculus' et 'dulcicula dulciculum', 'securis [securi] securicula'. Plautus in rudente:

20 Post altrinsecus est securicula ancipes.

Cicero in III Tusculanarum: dulciculae potionis aliquid videamus. similiter 'fidis [fidi] fidicula'. idem in II de natura deorum: si platani fidiculas ferrent numerosa sonantes. nam si

nutino *H* 1 ut *om.* *B* Cicero — capiebantur *om.* *P* Cic. in *Verr.* II 4, 21, 47 huiusmodi *K* 2 uen+ari (er) *D* 4 ab or *DL* 5 ut *om.* *RHGLK*

romusculus *Gg* Cicero — aucupant *om.* *P* Cicero — culus post rumusculus *om.* *G* add. *g* Cic. p. *Cluent.* 38, 105 6 imperitorum ex imperatorum corr. *B*

romusculos *g* aucupa+ (n) *B* ancipiant in aucupant corr. *K* aucupati Cicero 7 assumunt] r adsumunt *PRR* ut *om.* *RDHGLK* 8 Plautus — sororcula *om.* *P*

Plaut. Poen. 1 2, 27 penulo *RDGLK* 9 egrique *GL* egr+ *K* 10 *Plaut. cistell. fragm.*: astrabae s. citell. fr. 20 p. 434 *Both.* cf. ann. ad § 29 et *Ladewigium*

l. ibi l. p. 530 cystellaria *K* 12 ab is et e et ns et rs monosyllabis. *D* is] r his *R* +ns *P* uel rs *P* 13 i add. r assumunt] r adsumunt *PRBH*

supradicta *P* diminutiva *P* 14 igni *om.* *P* testi *om.* *PR* naui *om.* *P* 15 cutis (a) *K* cutis cuti cuticula *om.* *PD* add. d cuti *om.* *R* ani *om.*

P clavis clavi clavicula *om.* *P* post clavicula: dulcis — dulciculum. cicero

in tertio tusculanorum — videamus add. eademque infra *om.* *D* 16 retis *LI*

uel rete restis. ti. resticulum *Gg* rete. reticula. dulcis. dulciculus. dulcicula. dulciculum.

fons. fonticulus. lens. lenticula. pars. particula. securis. securicula. *P* 18 dulciu-

lus dulcicula *l. l. D* dulcicula *H* dulcicula et dulciculum *GL* 19 Plautus — sed fidicula p. 106, 2 *om.* *P* *Plaut. rud.* III 4, 114 (v. 1158) 20 abstrinsecus *GL* est]

uel anceps * *H* ancipes *Dd* ancipies *H* 21 Cic. *Tusc.* III 19, 46 aliquid add. *gl*

uideamus *K* 22 idem] Plautus *spser. m. rec. in H* Cic. de nat. deor. II 8, 22

23 platani (n) *D* plantani *B* pantani *H* plantam *GLK* fidiculas] r fidiculus *RB* ferrent] r terent *R* terrent *BdHGLK* nemorosa *K* numerose Cicero

p. 612. 13 P.

p. 127—29 K.

esset 'fides' in hac quoque significatione, quomodo Servio placet, non
31 'fidi|cula' fecisset, sed 'fidecula'. et cum omnia huiusmodi diminutiva
tam paenultimam quam antepaenultimam corripunt, 'cuticula' i antepae-
nultimam producit. Iuvenalis:

Combibet aestivum contracta cuticula solem, 5
quod eum facere metri necessitas compulit: quattuor enim breves habens
dictio in heroico poni aliter non poterat, quamvis Virgilius huiusmodi
nomina soleat proceleumaticos ponere, ut

labat ariete crebro.

excipitur 'lapis', quod 'lapillus' facit diminutivum; etiam 'anguis' 'an||guilla', 10
'unguis' quoque 'ungula' facit, quae tametsi formam videantur habere di-
minutivi, significatione tamen non sunt diminutiva.

VI 32 Secundum supra dictam formam quartae quoque declinationis nomina
faciunt diminutivum. 'us' enim vel u nominativi in i convertunt correptam
et accipiunt 'culus' in masculino, in feminino 'cula', in neutro 'culum', ut 15
'currus currículus' - dicitur tamen et 'hoc curriculum' -, 'versus ver-
sículus', 'artus artículus', 'fluctus fluctículus', 'anus anícula', 'cornu
cornículum', 'genu genículum'. *excipitur ab acu 'aculeus'.

In x omnia vel in | 'ns' supra syllabam vel in t desinentia genetivi ex-
tremam terminationem, id est 'is', in u convertunt et accepta 'lus la lum' 20
faciunt diminutiva, ut 'rex regis regulus', 'codex codicis codiculus' et ex

1 v. Servium ad Verg. Aen. VI 120 non fiducula H 2 fidecula ex fiducula
corr. B ALITER. inscr. D 3 pene ultimam P ut cuticula B 4 iuvenalis
P Iuv. sat. IIII 11, 203: Nostra bibat uernum contracta cuticula solem 5 con-
bibet PD cū bibet d ē bibet K aestivum] om. PK add. k aestium Rr contra

tacutilia P coticula K 6 metri necessitas facere G fecere Rr compulit P
habent P 7 aheroico G pone P non aliter poni K non aliter DHGLr
potuit P huiusmodi nomina] sic P in huiusmodi nominibus id est quattuor
breves habentibus RBDHGLK 8 proceleumaticos PBILL proceleumaticos R pro-
celeumaticos G proceleumaticos Dd ut genua labant (Verg. Aen. V 432 XII 905) et
labat D Verg. Aen. II 492 9 ariete PR 10 lapis lapillus quod lapidiculus

facere debuit diminutivum D lapillos P etiam om. K angis angilla ungis Kk
unguis ungula. anguis anguilla, quae tamen etsi D anguilla L 11 quoque om. K
ungula H facit om. K faciunt GLK tamen si PR tamen etsi BGLK post
formam duodecim fere litt. litura in D videantur] P videntur rell. habere videntur D
diminutivi et significationem. B 12 tamen significatione D diminutiva se-
cundum supradicta formam P 13 A QUARTA DECLINATIONE. D De quarta declinatione.
L quarteque declinationis P 14 diminutiva P u] o P convertunt in i G
15 accipiunt cuiuscula. cuiusculum. faciunt diminutiva. ut fluctus. flucticulus.
uersus. uersiculus. anus. anicula. corni. corniculum. artus. artículus. genu P in
masculino culus D 16 hoc om. D 17 artus] d arcus D post articulus: do-

mus domunculū in litura B a-anus a-anicula (n-n) B a-aniculus (n) G anicula ex
aniculus corr. L 18 post excipitur: a domo domuncula add. r domus domun-
cula DGLK 19 DE VLVS ET VLA ET VLVM AB X ET NS ET T. DL uel ns P
supra***** (dictam) B syllaba P in t] ti P genetivi ** H 20 is sup.
lin. B convertunt in marg. add. L 21 diminutivum P codex] b codix B
et ex eo codicillus add. g

p. 613 P.

p. 129. 30 K.

eo 'codicillus', 'haec fornax fornacis fornacula', 'fax facis facula', 'cervix cervicis cervicula', 'adulescens adulescentis adulescentulus', 'caput capitis capitulum'.

In 'es' productam desinentia [feminina] tertiae declinationis vel quintae 33
5 abiecta s et assumpta 'cula' faciunt diminutiva et servant e productam, ut
'vulpēs vulpēcula', 'nubēs nubēcula', 'diēs diēcula', 'rēs rēcula' - Plautus in *cistellaria*:

Siquidem imperes pro copia, pro recula -,
'veprēs veprēcula'. Cicero pro Sestio: vepreculis extracta ni-
10 tedula. excipiuntur 'mercēs', cuius 'is' genetivi in 'ula' conversa facit diminutivum 'mercēdula' - Cicero de oratore primo: infidi homines mercedula adducti ministros se praebent in iudiciis oratoribus - et 'apēs', cuius diminutivum pro e longa i habet 'apicula'. Plautus in *Curculione*:

15 Ego tnam apicularum opera congestum non feram?

In 'us' terminans unum tertiae declinationis commune trium generum 34
| abiecta s assumit 'lus' in diminutivo, ut 'vetus vetulus', femininum 'vetula', neutrum 'vetulum'. Persius:

Tun, vetule, auriculis alienis colligis escam?
20 Iuvenalis in primo:

vetulae vesica beatae.

1 codicillus] cudiculus R codicillus H haec fornax fornacis fornacula om., fornax fornacula post facula add. P fax P cervix cervicis cervicula fax facis facula

GLK facis add. r facu^ula B cervix P 2 cervicis om. P adolescens adulescentis adulescentulus

11 adulscens adulscntis adulscntulus L caput ex capud corr. R 4 DE CVLA AB ES PRODVCTA FEMNINA TERTIAE ET QVINTAE (tercie et quinte L) DECLINATIONIS. DL producta P feminina om. P femina R uel quinte declinationis P

5 abiecta] sic ni f. B et uel abiecta in litura b et adsumta cula] P assumunt (adsumunt RB) cula et faciunt rell. servant] r servent R 6 vulpes vulpēcula] g uolpes uolpēcula G uulpicula B nuues nuuecula P recola P Plaut. cist. fragm. cf. § 29 (astrabae s. chitell. fr. 21 p. 434 Both.) 7 cistellaria] bl cistillaria K cistellaria B pistillaria G pistellaria L 8 siquidem] ex sequidem corr. K si quid PD imperes] k inperes H impares K 9 Cic. pro Sest. or. 33, 72 DE

setio GL uepreculis b extracta. ALITER DE VLA ET VLVS VLA VLVM. Nitedula animal est quod in siluis inuenitur sicut ignis effulgens quod apud grecos ΛΑΜΠΥΡΥC dicitur et non est diminutivum. Excipiuntur D extracta nitedula. DE VLVS VLA VLVM. Excipitur d nitedula (n) K 10 Excipitur RBDHL his Rr 11 Cicero — oratoribus om. P Cic. de or. I 45, 198 oratore K infimi Cicero 12 iudicant Rr iuditiis H oratoribus B 13 i breue habuit h habet] P habuit rell. Plautus — feram? om. P Plaut. Curc. I 1, 10 (v. 10) 14 corculione K

15 ego non k ego nomen D egon libri Plaut. congestum opera Fleckeisenus congestam h conestam (conistam? nam dignosci nequit, utrum ge an solam g superscr. i deleverit r) r 16 in vs L comune P 17 s add. r assumit] r adsumit RBH sumit P vetulus K feminum L 18 Persius — beatae om. P Persius] dh perseus DK perasius H Pers. sat. 1, 22 19 tun Caroliruh. alter h, Persius tunc Pers. cod. Vat. tune BDGLK tun* H vetulae HK auriculis] r auriculus R aescam G aescas K escas Heidelb. Krehlii, Persius 20 Iuv. sat. I 1, 39 21 uessica G uesica (e) D uensica K beatae] d baetae D

'sus' quoque commune abiecta s et assumpta 'cula' facit diminutivum 'sucula'.
Plautus in rudente:

† Sucula. - Quin tu dierecta cum sucula et porculis.
in o desinentia si faciunt diminutiva, convertunt o in 'un' || et accipiunt 'cu-
lus' vel 'cula', ut 'tiro tirunculus' - Iuvenalis in III: 5

Nec frustum caprae subducere nec latus Afrae
Novit avis noster, tirunculus ac rudis omni

Tempore -

'latro latrunculus', 'carbo carbunculus' - Cicero ad Herennium III:
aut si Prometheus, cum mortalibus ignem dividere vellet, 10
ipse a vicinis testula ambulans carbunculos corrogaret -,
'pedo pedunculus', 'curculio curculiunculus' - Plautus in rudente:

curculiunculos minutos fabulare -

'virgo virguncula' - Iuvenalis in V:

tunc cum virguncula Iuno -

'ratio ratiuncula' - Terentius in Phormione:

erat ei de ratiuncula -

'offensio offensiuncula' - Cicero pro Plancio: ista in aedilitate
offensiuncula accepta -, item 'loligo loliguncula' - Plautus in Ca-
sina: 20

Emito sepiolas, †lepidas, loligunculas -

1 et add. k assumpta] r adsumpta PRBH assumta L 2 Plautus in rudente
add. r Plautus — porculis om. P Plaut. rud. III 4, 126 (v. 1170): et sucula. - quin
tu i dierecta cum sucula et cum porculis Plaut. Pal. uterque Et suculast. - Quin die-
recta i tu cum sucula et cum porculis Fleckeisenus 3 Sucula om. RGL qui tu
GLK e die recta K diae recta R succula K porculis] b porculas B
4 DE CVLVS ET CVLA AB O. DL si om. P culus cula culam P 5 tyro ty-

runculus PHGK tyro tyrunculus Rr Iuvenalis — tempore om. P Iuv. sat. III
11, 142 sqq. 6 frustum BGL caprae] sic etiam Pith. Iuv. m. pr., capreae
h cum Pith. m. alt. schol. et codd. interpol. Iuv. subducere K 7 tyrunculus
BHGK 9 carbo carbunculus] b caruo caruunculus B Cicero — corrogaret om.
P rhet. ad Herenn. III 6, 9 10 si add. r promitheus K bellet B
ipse uellet K 11 testula] cum testula rhet. cod. Orit. cum testo codd.

aliquot rhet. praestantissimi, cum testa codd. rhet. fere omnes carbunculus
Rr corrogaretur D 12 pedo oφειρ GL curculio] r corculio RDHLKg cor-
culeo G gorgulio h curculiunculus] r coreuliunculus RDHGLK gorguliunculus h
Plautus — fabulare om. P Plaut. rud. V 2, 38 (v. 1325) 13 curculiunculus] r
coreuliunculus RDHLK et ex corebunculos ni f. corr. B gureuliunculos d gorgulii-
nculos h 14 Iuvenalis — Iuno om. P Iuv. sat. V 13, 40 V] scripsi II

do.
BHGLK II R secundo D 15 virguncula] h uirgula H inno Rr 16 Teren-
tius — ratiuncula om. P Ter. Phorm. I 1, 2 formione RBK 17 esia de D
18 Cicero — loligunculas om. P Cic. pro Plancio 21, 51 plantio HGLKr blan-
tio R ista in] sic etiam Cic. Erfurtensis ista Par. pr. in ista rell. codd. ap. Wun-
derum 19 offensiuncula K lolligo lolliguncula RDh lollicio lollicuncula Hr lollicio

lollicuncula B Plaut. Cas. II 8, 58 casina Rr 21 emitto BDEG Plaut.

Vet. saepiolas BH lepidas etiam Plaut. Vet. lapidas R lepadas con. Camerarius
lolligunculas Dhk lollicunculas RBH lolgunculas G lolligiungas Plaut. Vet.

p. 614. 15 P.

p. 131. 32 K.

‘homo homunculus’ - Plautus in rudente:

Homunculi quanti estis, eiecti ut natant.
 dicitur tamen et ‘homuncio’ et ‘homullus’ et ‘homullulus’. [similiter facit diminutionem ‘fur furunculus’.] | Cicero in Pisonem: [olim furunculus, nunc vero etiam rapax. idem in eodem:] homullus ex argilla et luto fictus -, ‘leno lenunculus’ vel ‘lenullus’. Plautus in Poenulo:

Sic dederō, aere militari tetigero lenunculum.
 idem in eadem:

10

ita ut occepi dicere,

Lenulle, de illa pugna.

In ‘nus’, sive habeant ante n aliam consonantem sive non, et in ‘lus’, 35
 si non habeant geminatam l, et in ‘er’ secundae declinationis nomina duplicant l ante ‘us’ [in diminutivis]: ‘asinus asellus’, ‘geminus gemellus’,
 15 ‘bonus bellus’, ‘pugnus pugillus’, ‘agnus agnellus’ - quod ideo servavit
 n, ut sit differentia inter agri diminutivum, quod est ‘agellus’ - ‘anulus
 anellus’, ‘oculus ocellus’, ‘populus popellus’, ‘catulus catellus’, ‘tener
 tenellus’, ‘liber libellus’. et sciendum, quod omnia e habent paenulti-
 mam absque ‘pugillo’, nisi primitiva paenultimam habent natura productam
 20 in omni genere. tunc enim servant primitivi vocalem, ut ‘ūnus ūna ūnum,
 ullus ulla ullum’, ‘vinum villum’. excipitur unum in ‘lus’ desinens, 36
 ‘paulus’, quod non geminavit l in diminutione, nec mirum, cum au di-
 phthongus post || se geminari consonantem prohiberet: facit igitur ‘paulus’
 ‘paululus’, ex hoc ‘pauillus’, ‘pauillulus’, quas formas servant et semi-

1 Plautus — natant om. P

Plaut. rud. I 2, 66 (v. 155)

2 adiecti Rr

eiecti G 3 homuntio DH et homullulus om. P. homullulus K post ho-
 mullulus vocc. idem in eodem — de illa pugna collocat, infra om. D. quem ordinem
 cum tenerent edd. inde ab α, indicem Krehlianum sequens rudenti Plautinae fragmen-
 tum Homullulus fictus ex argilla et ex luto addidit Bothius (rud. fr. I p. 432). mihi
 totus hic locus ita interpolatus esse videtur ut lib. II § 47 faciunt diminutionem.
 Fur P 4 Cicero — fictus om. P Cic. in Pis. 27, 66 pisonem K ollim
 G 5 Cic. in Pis. 25, 59 eadem HG homillus Cic. cod. Vat. m. pr.
 6 luto] l luto K luto G uel luto g lenulus PBDHrglk Plautus — pugna
 om. P Plant. Poen. V 5, 7 7 penulo RHGLK paenulo BD 8 si G aere]

Plautus (aerem Palatt.) e libri Prisc. tetigere Rr 9 Plaut. Poen. II v. 24 sq.
 eodem BDHK 10 occepi] r hoccepi d hoc coepi B accepi GK coepi H cepi R
 11 lenule DHKg lenulae K laenulae R laenule r illac Plaut. Vet. 12 DE ELLVS
 A SECUNDA DECLINATIONE (ellus secundae declinationis L) SED PRIMVM A NVS ET LVS ET
 ER. DL In us P 13 si add. r l ante us et in P er] o.r. Rr 14 in di-
 minutivis om. P ut asinus (assinus G) DGLK assellus RG 15 quod
 ideo — agellus om. P 16 differentia R 17 ALITER DE VLVVS VLLA VLLVM ET ILLVM
 DL 18 quod nomina .e. habent ante penultimam P 19 pugillus D pro-
 ductam natura K producta D 21. ALITER DE VLVVS VLA VLVVM (ullus .la .lum L)
 ET XILLVS XILLA XILLVM. DL in om. P 22 quod non — pauillulum in li-
 tura k 1] .i. P in add. h diminutione] P deminutio L diminutio rell.
 au** (tē) B 23 post se] posse B prohibet P paulus paulus ex P 24 et
 ex BGL pauillus et pauillulus BDHGLK pauillus ex pauillulus Rr ser-
 uat (n) B

p. 615 P.

p. 132. 33 K.

ninum et neutrum eius ['paula paulula, pauxilla, pauxillula', 'paulum paululum, pauxillum, pauxillulum']. similiter 'velum' 'vexillum' facit diminutivum. et puto ideo haec assumpsisse x, quia haec in 'lus' vel 'la' vel 'lum' desinentium primitivorum facientium diminutiva paenultimam natura longam habent, 'paulum pauxillum', 'vēlum vexillum'. ideo 'māla' quoque 5 [assumpsit x et] 'maxilla' facit et | 'tālus' 'taxillus'. Pomponius:

interim

Dum contemplor orcam . . . taxillos perdidī.

quae vero geminant l ante 'us' vel a vel 'um', in 'ulus ula ulum' faciunt iterum diminutiva, ut 'homullus homullulus', 'pauxillus pauxillulus, pau- 10 xilla pauxillula, pauxillum pauxillulum'.

- 37 Feminina quoque in 'na' desinentia, sive habeant ante n aliam consonantem sive non, geminant in diminutivis l ante a, ut 'catena catella', 'asina asella', 'gemina gemella', 'columna columnella'. excipitur 'rana ranunculus'. eandem formam in 'la' quoque desinentia vel 'ra' servant, ut 15 'fabula fabella', 'tabula tabella', 'libra libella', 'capra capella', 'umbra umbella', 'sacer sacra sacrum, sacellus sacella sacellum'. 'puer, puera' antiqui, ex quo 'puella'; 'tener tenera tenerum, tenellus teuella tenellum', 'miser misera miserum, misellus misella misellum'. excipiuntur in 'ra' desinentium, quae nec a masculinis in 'er' desinentibus fiunt nec habent ante 20 r aliam in eadem syllaba consonantem, ut 'ara arula', 'terra terrula', 'litera literula'.

- VIII 38 Neutra quoque in 'num' desinentia geminant in diminutione l ante 'um', et si g habeant ante n, in paenultima syllaba diminutivi i, non e, accipiunt, ut 'tignum tigillum', 'signum sigillum'. alia vero e habent in pae- 25 nultima, nisi sit, quod superius docuimus, paenultima primitivi naturaliter

1 paula — pauxillulum om. P 2 fecit Rr 3 adsumpsisset haec .x. P

adsumpsisse Rr adsumpsisse H assumsisse G assumsisse Dg haec d om.
D **** R he P uel in la in litura b . 4 uel in lum B desinentia primitiva
r priuitivorum faciunt P facientium R facientia r diminutiva* (m) B
5 habent longam K ideo q. K 6 assumpsit x et om. P adsumpsit x et
RBh adsumpsit x Hr assumsit x D assumpta x LK assumpta x G taxillus K
taxillus 70 quae uero P Pomponii fragm. inc. 6 p. 123 Both. p. 161 Munk. fr.
inc. VII p. 214 Ribb. ad aleones refert Munkius p. 162 Pompius lexicogr.
Vat. in Mai auct. class. VIII 584 7 interim om. lexicogr. Vat. Interim, dum orcam
contemplor, tax! taxillos perdidī Bothius Interim dum contemplor orcam, taxillos ego
perdidī Munkius, ego lectione codicum servata in versu disponendo secutus sum
rectum Ribbeckii iudicium 8 orcam] pugnam lexicogr. Vat. 9 DE DIMINUTI-
VIS AB ALIIS. DL 10 pauxilla — pauxillulum om. P 12 DE ELLA A PRIMA DE-
CLINATIONE SED PRIMVM A NA ET LA ET RA. DL in .a. PBL 13 ut add. g

14 assina assella G gemina gemella om. P gemilla Gg columna cella (n)
K columella (n) L 15 uel in ra D 16 libra libella tabula tabella GL
umbrella (r) B umbellas, acer P 17 antiq. DGL antiqui dixerunt B 18 ten-
ner — misellum om. P 19 misellus (s) misella (s) misellum H DE VLA IN RA
D desinentia PDHK 20 masculini P 21 aliam add. r tula G 22 lit-
tera litterula P 23 DE LLVM ET ELLVM A SECUNDA DECLINATIONE SED PRIMVM A
NVN D in .um. PB diminutione P 24 habeant] om. L habent BH
25 Alii P e add. g paenultima P 26 nisi sit add. l docuimus in pae-

p. 615. 16 P.

p. 133. 34 K.

longa, ut 'bonum bellum', 'geminum gemellum', 'scamnum scamnellum'.
Apuleius tamen in I Hermagorae: verum infirma | scamillorum,
obice fultae fores.

Quae vero || in 'um' desinunt i paenultima antecedente, mutata i ultima
5 genetivi in o et accepta 'lum' faciunt diminutiva, ut 'negotium negotio-
lum'. Plautus in cistellaria:

datores

‡ Bellissimi vos negotioli, senicis, soletis esse.

Similiter in 'illum' vel 'ellum' faciunt diminutiva in 'lum' vel in 'rum'
10 desinentia: 'tantulum tantillum', 'lucrum lucellum', 'cerebrum cerebellum',
'flabrum flabellum', 'flagrum flagellum', 'castrum castellum', 'sacrum sac-
cellum'. et scire debemus, quod 'ellus' vel 'illus' desinentia diminutiva, si 30
a dissyllabis derivantur, assumunt unam syllabam, ut 'agnus agnellus', 'li-
ber libellus', 'culter cultellus', 'paulus pauxillus'. similiter feminina 'ella'
15 vel 'illa' terminantia: 'capra capella', 'libra libella', 'umbra umbella', 'paula
pauilla'. sic etiam neutra 'ellum' vel 'illum' exeuntia: 'tignum tigillum',
'signum sigillum', 'lucrum lucellum'. excipiuntur a desinentibus in 'nus'
vel 'na' vel 'num', quae nullam habent consonantem antecedentem in eadem
syllaba ante n, venientia, ut a bono, uno, vino derivata. haec enim pares
20 habent syllabas primitivis: 'bonus bona bonum, bellus bella bellum', 'unus

nultima (al. penultima, poenultima) RBDHI in del. r penultima P 1 scamel-
lum RDHGLK 2 Apuleius — fores om. P Apuleius] rd Apud eius R Apuleus
DK Apul. fragm. 4 t. II p. 636 ed. Hildebr. ermagore RH hermagore r her-

mogore K Veram Rr infirma Gg scamillorum] dgk scamellorum DGLK scamel-
lorum Schneiderus Elementari. p. 229 4 DE OLYM AB IVM DL um] uno P muta
Rr 5 in o] om. PRHK add. hk in r m. rec. in R diminutivum RBHGLK
ut om. G ut pallium palliolum negotium BD negotium negotii negotiolum GL
negociolum H 6 Plautus — soletis esse om. P Plaut. cist. fragm. cf. § 29,
astrabae s. clitell. fr. 22 p. 434 sq. Both. cf. Ladewigium l. l. p. 530 et lib. VI § 94

cistellaria K 8 negotioli bellissimi Bothius bellissimi uos negotioli senecis Rr
bellissimos negotioliis f poenices Gg bellissimis negotioliis phoenices Dd bellissimo* (s)
negotioliis aenetes Hh belissim** negotioli ***** enices L bellissimos negotioli phe-

nices l bellissimos negotioliis phoenices Kk bellissimos negotioli senecesso letis esse
B senicis] 'v. Lachmannum ad Lucr. p. 56, f. seniceis' Fleckeisenus 9 DE IL-
LYM ET ELLVM ALVM ET RYM. DL lum et in D uel rum L 10 ut tantulum D

tantollum P celebrum Rr cerebrum Gg cerebellum Gg 11 frabrum Rr fa-
brum P 12 DE ELLVS ELLA ELLVM ET ILLVS ILLA ILLVM A DISSYLLABIS. D quod in

ellus DGK uel in illus D 13 a dissyllabis r a dissyllabas H ad syllabis PRB
assumunt] r adsumunt PRH agnellus om. R 14 cultellus ex cultellum corr. B
femina L feminia K 15 uel add. k terminata P ut capra BD libella.
scientiam neutra excipiuntur (med. om.) P 16 sicut etiam LK neutra in ellum

DG vel] d ne D 17 sigillum Ll tignum tigillum signum sigillum post lu-
cellum repetit D ALITER A DISSYLLABIS. D alt a dysyllabis. L 18 uel in na uel
in num G 19 a om. P vino uno diriuata, P 20 bellum. Similiter unus ul-

p. 616. 17 P.

p. 134—36 K.

una unum, ullus ulla ullum', 'vinum villum'. notandum etiam 'pannus', quod | 'panniculus' facit. Iuvenalis in II:

quarum

Delicias et panniculus † urit bombycinus.

A trisyllabis quoque venientia diminutiva, quae geminant $\downarrow$, pares habent [suis] syllabas primitivis, ut 'oculus ocellus', 'catulus catellus', 'geminus gemellus', 'fabula fabella', 'tabula tabella'. excipiuntur, quae in primitivis ante n aliam habent in eadem syllaba consonantem. haec enim [unam] addunt syllabam diminutivis, sicut etiam disyllaba eiusdem terminationis, ut 'columna columnella', sicut 'agna agnella', 'tignum tigillum'. 10

In 'us' desinentia secundae declinationis nomina e vel i antecedentibus mutant 'us' in o et accepta 'lus' faciunt diminutiva, ut 'urceus urceolus', 'alveus alveolus', 'luteus luteolus', 'malleus malleolus', 'aureus aureolus'. Plautus in Epidico:

Lunulam atque anellum aureo||lum.

15

'capreolus' quoque videtur a nominativo 'capreus' esse, cuius femininum in usu est 'caprea'. nam 'capra' a capro fit, ex quibus 'capellus' et 'capella' fiunt diminutiva. i quoque antecedente: 'filius filiolus', 'gladius gladiolus', 'Sergius Sergiolus', 'Tullius Tulliolus', 'patricius patriciolus'. excipitur 'Antonius', quod 'Antonias' facit diminutivum. Cicero pro Vareno: 20 Lucius ille Septimius diceret, | etenim est ad L. Crassi eloquentiam gravis et vehemens et volubilis: Erucius hic noster 41 Antonias est. feminina quoque e vel i ante a habentia in 'ola' fa-

lus. unum ullum. P 1 notandum — bombycinus om. P quod pannus B

2 quod add. r panniculus R Iuv. sat. II 6, 259 sq. 4 delicias G de-

delicias Ll et] r etiam rell. bombycinus urit panniculus D bombycinus urit Iuvenalis bambicinus BGLK bombicinus g 5 DE ELLVS ET ELLA A TRISYLLABIS. DL 6 suis om. P syllabas suis K geminus — tabella om. P 7 ALITER A TRISYLLABIS. DL quae ex primitivis P 8 syllabo R in eadem syllaba ex syllaba in eadem corr. K 9 unam del. r add. k dissyllabam P eiudem R 10 columnella] r columella PRBL cf. § 37 11 DE OLVS AB EVS ET IVS. D In olus L secundae] r secundum R 12 urceus urceolus] k arceus arceolus P

orceus orceolus K Iuvenalis in primo. [sat. I 3, 203] urceoli (ucecoli Dd) sex. post

urceolus add. Dh 13 luteus om. D luteolus ανωωω terin malleolus D aureus — aureolum om. P 14 Plaut. Epid. V 1, 34 epedeco B epitico K

15 lunulum B anellum R 16 insu est P 17 est ut caprea r capellus] r capellus R 18 antecedente G ut filius D filioi P gladiolus. a propriis sergius D 19 Sergius Sergiolus] add. g sergius. iolus K Sergius — patriciolus om. P DE ASTER AB IVS. DL 20 Cicero — Antonias est om. P Cic. pro L. Vareno or. fragm. 8: Cic. ed. Orell. III 2 p. 443. de ipsa or. cf. Drumannum Gesch. Roms etc. V p. 234 sq., ad h. l. Petri Victorii var. lect. XIII 23 uarreno RGL uarrone h 21 lucilius B septimus REDHGA est

alucii B L. uciū Rr L. Gg crasi GL crasum g 22 uelimens GLK Erucius] d et sic etiam cod. Ambros. Quintil. inst. or. VIII 3, 22, ubi vocc. Erucius Antonias ex hac or. laudantur ericius D erutius BGL eritius g hiritius (ad marg. heri) r eruscus k 23 est del. rdh DE OLA AB EA ET IA. D e] ei D

p. 617 P.

p. 136 K.

ciunt diminutiva: [ut] 'laurea laureola', 'uncia unciola', 'filia filiola', 'Tullia Tulliola', 'lutea luteola'. Virgilius in bucolico:

Mollia luteola pingit vaccinia calta.

Iuvenalis in primo:

- 5 Vnciolam Proculcius habet, sed Gillo deuncem.
neutra e vel i ante 'um' habentia in diminutivis o habent ante 'lum': 'luteum luteolum', 'pallium palliolum', 'laureum laureolum'. Iuvenalis in III:

Laureolum velox etiam bene Lentulus egit.

- 10 Alia vero omnia in 'us' terminantia supra dictae declinationis nomina abiecta s accipiunt 'lus' et faciunt diminutiva: 'servus servulus', 'ventus ventulus', 'Graecus Graeculus', 'paucus pauculus', 'parvus parvulus', 'tantus tantulus', 'primus primulus'. feminina quoque in a desinentia consonante anteposita et in 'um' neutra in 'ula' et in 'ulum' faciunt diminutiva, ut 'silva silvula', 'luna lunula' - Plautus in Epidico:

- Lunulam atque anellum aureolum - ,
'rubicunda rubicundula', 'lingua lingula' et per concisionem 'ligula', 'puella puellula', 'serra serrula'. Cicero pro Cluentio: ex omni parte dentatam et tortuosam venire serrulam. 'aqua' similiter 'aquula'.
20 Plautus in Curculione: .

1 ut om. P laureola ex laureolus corr. D uncia — deuncem om. P unciola L 2 Verg. ecl. 2, 50 (deficit Med.) bucolico HGK 3 pangit B pingit G pingit Pal. m. alt. corr. uacinnia BDH uacinia Kd calta add. g

lis in primo

4 Iuv. sat. I 1, 40 Iuena unciolam Rr 5 proculus K sed] r * (& ni f.) R diuncem B post deuncem: Idem in eodem. [sat. I 3, 94 sq.] dorida (sic h dorido RH dorio GK doridā B) nullo cultam (nullum culto k nullus cultum l) palliolo. In eodem (eolem R eadem Kl) [I 3, 203 cf. § 40] urceoli (urceolis l unceolis K urciolis G) sex add. RBHGK del. r Idem in eodem. Dorida nullo cultam

sex d

palliolo add. d Idem in eodem urceoli doria nullā culto palliola **** in e *** ē (ad) L 6 DE OLYM AB EYM ET IVM. DL neutra] r Etiam neutra RBDHGLK habentia B habentia — palliolum om. P 7 post palliolum: Iuvenalis in prima. Dorida nullo (ex nulla corr.) culta palliolo. In eodem urceoli sex. add. r Iuvenalis in primo. Dorido nullam (Dorida nullo d) cultam palliolo. add. D ut laeum P

Iuvenalis — egit om. P Iuv. sat. III 8, 187 8 in .Ul. K 10 DE LVS AB VS. D De lus ab uis. L supra dicte P declinationis id est secundae nomina H

11 accipiunt K lus et] lu. P ut servus PB ut tantus tantulus uentus ventulus servus servulus parvus parvulus graecus graeculus paucus pauculus primus D graecus graeculus uentus ventulus K 12 post pauculus: et pauculus add. GL pauculus primus primulus tantus tantulus. P 13 DE VLA AB A ET DE LVM AB VM. D De ula ab a L quoque om. P in add. r in a post desinentia repetit G

14 um add. r faciunt diminutiva om. L diminutivum GK 15 Plautus — serrulam om. P Plaut. Epid. V 1, 34 epedico DK 16 aurilium K 17 a rubicunda GLK rubicundula add. d post rubicundula: luna lunula repetit L

linga K lingua L [ligula] h lingula LH 18 puellula om. P serra (r)

serrula (r) G sera. la. K Cic. pro Cluent. 64, 180 dentium vel dentum codd.

Cic. perperam (deficit h. l. Cic. Laur.) 19 serrulam G serrulam K similiter aqua r similiter aquula — animula similiter om. P aquula] l aqua GL acula BDK 20 Plaut. Curc. I 3, 2 sq. (v. 159 sq.) corculione HK

p. 617. 18 P.

p. 136. 37 K.

Ne quae hic agimus erus †perspiciet fieri, mea Plaesium;

Mane, suffundam aquulam.

similiter 'anima animula', similiter 'equa equula' - Plautus in cistellaria: |

Adhinnire equulam possum ego hanc, si detur sola soli -, 'arca arcula', 'mensa mensula'. Plautus in || mostellaria:

Cedo †mihi speculum et cum ornamentis arculam. idem in eadem:

Age accumbe igitur; cedo aquam manibus, puere, ap-
pone hic mensulam.

in 'ulum': 'primum primulum', 'tantum tantulum'. et haec tamen et in 'olus' desinentia una syllaba vincunt sua primitiva.

- 43 In 'ster' et 'cio' et 'leus' satis pauca in usu inveniuntur [diminutiva] et fere haec: 'Antonius Antoniaster', 'surdus surdaster' - Cicero in Tusculanarum V: erat surdaster M. Crassus -, 'parasitus parasitaster', 'catulus catulaster', 'homo homuncio', 'senex senecio' - Afranius in prodito:

Tu senecionem hunc satis est si servas, anus ..

[in 'leus:'] 'equus equuleus' - Cicero in Verrem de signis: equuleos argenteos nobiles, quique maximi fuerant, aufert -, [haec] 'acus' [hic] 'aculeus', 'oculus oculeus'.

1 Ne] om. RBDH Ne — Plaesium om. K Neque GL quod Plautus erus R herus Dr prospiciet L percipiat Plautus planetium RDHGL planeccium B 3 subfundendam R effundam L fundam B aquam G aculam BD acula H 4 animula equa L aequa aequula P equa GK ecula BH Plaut. cistell. (astrabae s. clitelariue: cf. § 29) fragm. 23 p. 435 Both. 6 equulam GL eculam BDH ego om L 7 mesa mesula L Plaut. most. I 3, 91 (v. 248) mustellaria BDHL cistell K uel ci da mu ** stellaria Gg 8 cedo mihi Rr mihi Prisc. cum libris Plautinis. I. mi 9 Plaut. most. I 3, 150 (v. 308) eodem D 10 accumbae K caedo L puere] d puerae D puer L libri Plautini 11 ** hic K hinc RHG hic in

mensula L mensam (meam ex meam Vat. 3870) libri Plautini 12 in ulum] enulleus K ulum] d et in litura h uleus BDGL et ni f. H culeus in litura r tamen om. L in olus] iollus P 14 DE ASTER ET CIO. D De ster et cio et leus L aster DGH cio] r scio R inveniuntur in usu PBD in usu om. L usu G diminutiva om. P 15 Antonius om. P surdus — Crassus om. P surdus surdaster] g sordus sordaster GL sordus. diaster K Cic. Tusc. V 40, 116 tuscularum L quinto tusculanarum B 16 surdaster] g sordaster GL sordaster

K crassis Rr crasus GL parasiaster P 17 catullus catullaster r In cio ante homo add. r homuncio] r homuncio R senecio RBGK afranus R afranius K Afran. in prodito fr. 2 p. 185 Both. 243 Neuk. 169 Ribb. Afranius — leus om. P 19 senecionem G seruat D seruas sanus BI 20 leus] in litura h eus GK ecus g eculeus RBHdg eculeus K Cicero — aufert. haec om. P Cic. in Verrem. II 4, 20, 42 Verrem] g uerem G eculeos RBDHg eculeos GK 21 nobiles — fuerant an in marg. add. k quique maximi] sic etiam uterque Cic. Guelferbyt. quique maxime Paris. 7774 A. qui Q. Maximi La-gom. tantum non omnes maximi ex maxime corr. H maxime K 22 hic] om. PD add. d et oculus B oculeus G oculeus g

p. 618 P.

p. 137. 38 K.

Vsi sunt auctores etiam quibusdam Graecis diminutivis, ut Terentius:
Edepol, Syrisce, te curasti molliter.

Inveniuntur multa propria sive appellativa, quae cum non sint diminutiva, formas tamen diminutivorum habent, ut 'cuniculus', 'anniculus', 'Me-
tellus', 'Camillus', 'Tibullus', 'frivulus frivola frivolum', 'Camilla', 'tabula',
'vinculum', 'periculum'. et sciendum, quod pauca inveniuntur diminutiva,
quae non servant genera primitivorum, ut [haec] 'rana' [hic] 'ranunculus',
[hic] 'canis' [haec] 'canicula', 'scutum' vel 'scuta' [id est rotunda forma]
'scutula', 'scutella' - Lucilius in V:

10

scutam

Ligneolam | in cerebro infixit -,
'hic qualus hoc quasillum', 'pistrinum pistrilla', 'haec acus hic aculeus',
et praeterea 'anguis anguilla', 'unguis ungula', 'nubes nubilum', quae
magis denominativa sunt existimanda quam diminutiva, quippe non habent
diminutivorum significationem, sed formam tantum. praeterea 'panus pa-
nucula'. Lucilius in VIII:

Intus modo stet rectus . . subteminis panus.

Probus etiam ponit 'hoc glandium, haec glandula' [pars est in-

1 Vsi] r Vtsi R Vsi — molliter om. P in quibusdam L ut terentius add. l
Ter. ad. V 1, 1 2 edepol B sirisce DGK Bas. siri ce g siris cete L ac Rr
3 DE HIS QVAE FORMAM TANTVM DIMINUTIVORVM (DEMINUTIVORVM D) HABENT. DL
non sint appellativa formam tamen appellativorum habent ut P 4 habent diminutivorum
RBDHL cuniculus Gg anniculus] aniculus k samiculus l samiculus L anniculus
anniculus H metallus K 5 camillus] k camellus K camelus L camellus Gg tibulus
PGK tinolus Ll frivulus frivola frivolum RBDHG frivulus frivola frivolum L fri-
bulus la. lum K fribullus frivola (frivolum om.) P post frivolum: quasi fere e bolo
D del. d tabula vinculum om. P 6 DE HIS QVAE GENVS (genum L) PRIMITIVO-
RVM NON SERVANT. DL 7 ut haec rana — aculeus. et praeterea] ut sunt ea quae
donatus (cf. Don. art. II 4, 3 p. 1747 P.) asserit, et cetera ut P ut rana ranun-
culus DG hic om. BLK ranunculus] r rannunculus R 8 hic om. D haec om.
D canicula dies diecula scutum L rotunda K 9 et scutella Br Lu-
cilius] h Lucius RHK Lucil. sat. V 23 Dous. 28 Gerl. VI. B 10 scutulam
Dresd. Erl. 1 Krehlii scutellam | Ligneolam Corpetus Sat. de C. Lucilius p. 60
11 infixit L 12 calus K qualus oxoninoc (i. e. ὀξονίνοσ) L calus (qualus g)
oxaitinoc G cassillum G quassillum BH cassillum K post quassillum in marg.
oxoninoc add. d haec ex corr. b acus hic aculeus (c-c) B 13 anguilla L
anguilla K unguis] r anguis R unguis L nubis K 14 didiminutiva H
quippe cum non B 15 significationem diminutivorum P praeterea — glan-
dium, haec om. P pannus] glk pannus GLK panicula] rik panicula P pannicula
K pannucula GL paennucula R panucula Non. 140, 23 16 Lucilius] r Lucius R
Luc. sat. VIII 13 Dous., VIII 1 Gerl., VIII 17 Schmidt. Lucilius in VIII: subti-
minis pannus. cod. Charisii p. 59 P. Lucilius lib. VIII: foris subteminis panus est.
Non. l. l. VIII* (I) B 17 Intu' modo stet rectu', foris subtemini' panust Schmid-
tius C. Lucil. sat. quae de libro nono supersunt p. 40 Intu' modo, stet rectu' foris,
subtemini' panus Corpetus l. l. p. 78 subteminis] r subtermiuis R subtemines h sub-
temiuis K pannus] l pannus GL 18 Probus ex Probum corr. B probi G cf. anal.
Vindob. p. 80 et ann. ad lib. V § 45 glandium] d glandulum D pars est intesti-
8*

p. 618 P.

p. 128 K.

testinorum], 'ensis ensiculus, ensicula', praeterea 'haec beta', 'malva',
'hic betaceus', 'malvaceus'. | ||

norum *om. P* 1 *ensis ensis ensiculus R* *ensis* — malvaceus] *hensiculus abet* — abetaceus
malua maluaceus. *P* *ensicula*] *b* et *ensicula BDL* 2 *hic betaceus maluaceus*
add. l *betaceus*] *b betacius B* *be^ctaceus (a) Dd* *beataceus K*

EXPLICIT LIB. III. DE DIMINUTIVIS. INCIPIT LIB. IIII DE DENOMINATIVIS. *R* EXPLIC.
LIBER TERTIVS | INCIP. LIB. IIII DE NOMINATIVO. *B* EXPLICIT LIB. III. DE DIMINUTIVIS. |
INCIP. LIB. IIII. DE DENOTATI^o *G* explicit liber III .... incipit quartus *L* de denomina-
tiviis *add. l* finit *k* | Liber .IIII. de denominatiivis et uerbialibus et participialibus et
aduerbialibus. quot eorum species, ex quibus primitiivis quomodo nascuntur. *K* EX-
PLICAT TERTIVS LIBER PRISCIANI: . | Quartus de denominatiivis et uerbialibus et parti-
cipialibus quot eorum species ex quibus primitiivis quomodo nascuntur. | INCIPIT LI-
BER QVARTVS. *D* *inscr. caret H* .IIII'. lib. *m. rec. in H.* *hic desinit P*; *A* *inde ab*
initio libri IIII iterum inc.: INCIPIT LIBER QVARTVS DE DENOMINATIVIS. *A*

LIBER Q V A R T V S.

p. 619 P.

DE DENOMINATIVIS.

p. 139. 40 K.

Denominativum appellatur a voce primitivi sic nominatum, non ab ali- I 1
qua speciali significatione, sicut supra dictae species. habet igitur gene-
ralem nominationem omnium formarum, quae a nomine derivantur. nam
5 et patronymica et possessiva et comparativa et superlativa et diminutiva
praeter verbalia et adverbialia et ea, quae ex praepositionibus fiunt, ex ma-
xima parte denominativa sunt, id est a nominibus derivantur. unde in
illorum formis quoque sunt quaedam, quae, cum non habeant significatio-
nem eorum, denominativa iure appellantur, ut 'Timarchides' proprium,
10 'Aemilianus' quoque, 'Nobilior', 'Maximus', 'Catulus'. haec enim deno-
minativa sunt dicenda, cum significationem suarum non servant formarum,
etsi sint propria. de quibus tamen sufficienter, | cum de iis tractabatur,
monstravimus.

Habent igitur denominativa formas plurimas et diversas significationes.
15 quae quia late sunt confusae, generali eas nominatione artium scriptores
nuncupaverunt denominativa. et quia multae inveniuntur formae commu-
nes tam denominativis quam verbalibus nec non etiam participialibus et ad-
verbialibus, non incongruum esse exstimo, de his quoque in loco una
tractare.

20 Sunt igitur formales denominativorum terminationes sive verbalium hae:

2 appellatur *AK* sic] sui *G* 3 significatione — nominationem *add. r*
4 formarum *et in sqq.* nam — possessiva, erlativa — praeter *macula teguntur in A*
5 nam patronomica *H* 6 ** praeter *H* propter *BL* verbalia] *rd* uerbalia *RBD*
et sic persaepe libri et ea] ** ea *G* ex ea *g* x ea *r* ea — fiunt in *litura ex*
corr. A et maxima *RG* 7 *post* derivantur: sed tamen specialem significationem
habent *add. ADLr* sed spezialem habent significationem *k* und.] Deinde *D* uel
Unde *d* 8 quoque formis *G* habent *L* 9 eorum sed denominativa *B* iure
appellantur denominativa *D* appellantur *A* timarchides *G* thimarchides *AH*
forma patronomicorum *post* timarchides *add. L* forma patronomicorum *post* proprium
K 10 aemilianus *A* Catulus] *d* catullus *D* denominativa *Dd* 11 suarum
non servant
formarum: et sint *Dd* servant *BAHĠKd* formarum *add. r* 12 etsi] *B* et *rell*
sunt *K* his *RBHGLK* tractabitur *B* 13 Nonstrauismus (*sic*) *A* 15 latae
sunt et confusae *GK* latae sunt confuse *A* sunt et confusae *hl* 16 nuncupaverunt
G nuncupaverunt in *litura K* communes *K* 17 participialibus] *g* participialibus
GK 18 existimo] *r* existimo *R* una in loco *B* in loco uno *LK* in uno loco
G 20 MULTIPLES ET VARIAE TERMINATIONES DENOMINATIVORVM NOMINVM INCIPIUNT. *D*
Variae terminationes denominativorum *L*. singulas deinde terminationes in *marg. ap-*

p. 619. 20 P.

p. 140. 41 K.

'ia', ut 'durus duritia', 'prudens prudentia', 'sapiens sapientia'; a consonante antecedente: 'cantus cantilena'; e: 'cubo cubile', 'sedeo sedile'; i: a fruge || 'frugi', a nihilo 'nihili' - quae tamen magis obliqui sunt supra positorum nominativorum, ut de nominativo et genetivo tractantes docebimus in sexto libro -; o, [ut] 'cicer Cicero'; u: 'tono tonitru'; 'al': 'cervix cervical', 'tribunus tribunal'; 'il': 'vigilo vigil', 'pugillus pugil'; 'ul': 'exulo exul', 'praesulo praesul'; 'am': 'nequis nequam'; 'um': 'oliva olivetum', 'rosa rosetum', 'tendo tentorium', 'sto stabulum', 'praesideo praesidium'; 'en': 'solor solamen'; 'ar': 'lacus lacunar', 'calx calcar', 'caedo Caesar'; 'er': 'eques equester', 'macies macer'; 'or': 'senatus senator', 'amo amator'; 'ur': 'satio' vel 'saturo satur', 'murmuro murmur'; 'as': 'primus primas', 'optimus optimas', 'civis civitas', 'probus probitas', 'Arpinum Arpinas'; 'es' correptam: 'pes pedēs', 'equus equēs', 'tego tegēs'; 'es' productam: 'pauper pauperiēs', 'acus aciēs', 'saepio saepēs', 'struo struēs', 'sterno stragēs'; 'is': 'aedis aedilis', 'rex regalis', 'amo amabilis', 'penetro penetrabilis', 'Athenae Atheniensis', 'Sicilia Siciliensis'; 'os': 'lepus lepos', 'custodio custos'; 'us' puram: 'occido occidius' et 'assideo' (vel ab asse, ut quibusdam placet) 'assidius'; 'us' diversis consonantibus antepositis: 'saxum saxosus', 'spuma spumosus', 'vito vitabundus', et a participiis: 'versus', 'saltus', quando quartae sunt declinationis, et ab adverbiiis: 'supra' vel 'super superus', 'infra inferus', 'extra externus', 'hodie hodiernus'; in x: 'fur furax', 'capio capax', 'audeo audax', 'verto vertex'; in duas consonantes, ut 'Picenum Picens', 'Tiburtum Tiburs'.

3 Ergo in a desinentia denominativa i habent brevem ante a vel i vel

ponit L, numeris additis distinguit D 1 ia] in .ia. B in^{ia} Rr prudens .tia Kk
2 ut cantus A ut cantus ACMA D cubile κῦβη κῡβη D 3 i ut a fruge in litura r i ut fruge B a fruge afrugi A frugi et nichilo R obliqui sunt magis
L oblici GK uel obliqui g obliqui casus sunt D 4 nominativorum] add. g
nominativorum nominum L tractantes add. k in sexto libro docebimus
DGLKr 5 o cicer Cicero] k om. RBAHGLK o ut cicer cicero Dh in o cicer cicero
r et subtilis subtili si dixisset in altero marg. add. k u tono tonitru] K in u tono
tonitru GLr u est terminans ut tono hoc tonitru D in u est terminans tono hoc
tonitru H ut in u est terminans tono hoc tonitru RB In al R 6 uigilio
Rr pugil add. d 7 exulo] d exsulo AD exul] g exsul ADG
post exul in litura ni f. praesideo in L 8 tendorium k praesideo] l praesideo L

9 en solor solamen om. RHGLK at v. § 16 en ut solamen h calx] clax B

10 caessar Gg equus ni f. in l. evanido B equus Hh equis K aequester Rr
11 satio AH mormuro mormur K 12 post primas duo quaterniones desunt in B
cf. lib. V § 56 optimas ex iterato optimus corr. in A ciues K probitas, Arpinum] h probitas. as. Arpinum AH 13 arpinum arpinas. arrinum arrinas.
es R correpta DK equus K 14 es] h er ni f. HK producta DK ut
pauper RAG 15 aedes Adh 16 penetro penetrabilis amo amabilis D penitro
penitrabilis K Athenae] r athene R athenensis K siciliensis K 17 pura

RD purum L 18 et ab assideo DLk 20 et participiis Rr 21 adverbis Gg
infernus G 22 *x D audeo] h aud+o (i?) H 25 DE a INCIPIT. DL a add. r

p. 620. 21 P.

p. 141. 42 K.

n vel r, ut 'sapientia', 'acrimonia', 'cautela', 'suadela', 'tonstrina', 'armatura'. inveniuntur tamen in verbalibus etiam alias consonantes ante a habentia, sed quas a verbis accipiunt, ut 'scribo scriba', 'convivo conviva', 'colligo collega'.

3 Secundae igitur declinationis nomina in 'us' desinentia c antecedente quotcumque sint syllabarum - nisi sint regionum nomina, quae derivantur ex his -, alia vero quacumque consonante ante 'us' posita tantum disyllaba et quae in 'is' | desinentia tertiae declinationis similem habent nominativo genitivum: quae secundae quidem sunt, genitivo, quae vero tertiae, dativo assuntunt 'tia', ut 'amicus amici amicitia', 'inimicus inimici inimicitia', 'pudicus pudici pudicitia', 'laetus laeti laetitia', 'durus duri duritia', 'maestus maesti maestitia', 'stultus stulti stultitia', 'segnis segni seguitia', 'tristis tristi tristitia', i tam paenultima quam antepaenultima ubique correpta. alia vero supra dictis casibus assumunt a, paenultima i ubique in his quoque correpta: 'controversus controversi controversia', 'ignavus ignavi ignavia', 'violentus violenti violentia', 'superbus superbi superbia', 'modestus modesti modestia'. 'miser' quoque, quanvis in 'er' desinat, 'miseri miseria', 'astutus astuti astutia'. similiter regionum nomina pleraque: 'Italus Itali Italia', 'Gallus Galli Gallia', 'Sicanus Sicani Sicania', 'colonus coloni colonia', 'Hispanus Hispani Hispania', 'Dardanus Dardani Dardania', 'Tusculus Tusci Tuscia', 'Graecus Graeci Graecia', 'Teucrus' vel 'Teucer Teuceri Teucra'. similiter faciunt tertiae declinationis nomina sive participia, quae una syllaba vincunt genitivo nominativum: assumunt enim dativo a, paenultima i ubique, sicut supra dictum est, correpta: 'neglegens neglegenti neglegentia', 'prudens prudenti prudentia', 'misericors misericordi misericordia', 'iners inerti inertia', 'inops inopi inopia', 'ius iuri iniuria', 'nomen nomini ignominia', 'Caesar Caesari Caesaria'. inveniuntur tamen quaedam,

2 uerbialisbus *Kk* 3 uiuo cumuiua *Dd* 4 colligo colliga *ALk* 6 quotcumque] *rdh* quodcumque *RDH* quocumque *K* quocumque numero *HL* et in litura *k* nomina et quae *G* 7 uero nomina quacumque *L* 8 is] *r* his *R* 9 de reg in ia in marg. *d* 10 amicus amicia amicitia *A* inimicitia *A* 11 pudicitia *A*

metus *RAGL* metus *Dd* mestus . ti . tia *K* mesti mestitia *RADGL* 12 segnes *A* 14 in his quoque correpta *corr. ex* correpta in his quoque *A* his] is *r* ut controuersus *AD* contrauersus contrauersi contrauersia *GL* 15

uolentus . ti . tia *K* 16 superbi *add. r* 18 astutia] *h* astuttia *H* Italus *om. D* gallia

19 gallus gallia *A* sycanus sycani sycania *H* colonus coloni colonia (1) *D*

colonus — Hispania in marg. *add. K* 21 graetia *Rr* Theucrus uel teucer theucra *R* teucrus uel teucer theucra *r* teocrus uel teocer . ri . teocria *K* Teuceri *om. L* 22 De nominibus uel participiis in marg. *d* 23 genetiuo] *d* genetium *D* enim in dativo *A* 24 ut neglegens *D* negligens *G* negligens . ti . tia *K* ueglegenti (c) *D* 26 inersti *D*

quae in 'monīa' desinunt, a nominibus sive | verbis derivata, 'castus casti castimonia', 'parco parsi parsimonia', 'queror querimonia', 'acer acri acrimonia'. Cicero in Verrem primo: quare si Glabrionis patris vim et acrimoniam.

Consonante vero antecedente in a desinentia || denominativa seu verbalia formas habent tres: 'la', 'na', 'ra'.

'La' e longa antecedente: 'cautus cauti cautēla', 'tutus tuti tutēla', 'acutus acuti acutēla', 'custos custodi custodēla', 'mandatum mandati mandatēla', 'cliens clienti clientēla'. et nota, quod omnia extremam vocalem genetivi, si secundae sint, sin tertiae, dativi in e longam convertentia assumunt 'la', quae vero a verbis fiunt secundae coniugationis a secunda persona abiciunt s et assumunt 'la': 'candeo candes candēla', 'suadeo suades Suadēla'. Horatius in epistularum I:

Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.

'Na' vero desinentia denominativa sive verbalia, de quibus iam diximus, cum de possessivis 'nus' vel 'na' vel 'num' desinentibus tractabamus, omnimodo longam habent paenultimam vel natura vel positione: 'officium officīna', 'medicus medicīna', 'rex regis regīna', 'leo leaēna', 'doctrīna', 'tonstrix tonstrīna', 'cocus cocīna' et 'culīna', 'cantus cantilēna', 'far farīna', 'luceo lucēna', 'lux Lucīna', 'lateo latēna'. nam 'Mutīna', 'sagāna', 'pagīna' non videntur esse derivativa. ['sagana' enim et 'saga' idem significant.]

'Ra' autem terminantia omnia participiis femininis futuri temporis similem habent formam, unde paenultima quoque u sine dubio producitur:

1 monia] r Nomina R *monia (e?) A *monia (i?) H ut castus AD

2 queror] r quaeror RAH queror queri querimonia (queri *postea al. m. del.*) Dd qror. emonia K querimonia H acer acri add. g 3 Cic. in Verr. I 17, 52 Cicero — acrimoniam in marg. add. l [primo] in D si Glabrionis Cicero si .G. glabrionis H sig. glabrionis R sigglabrionis A significat glabrionis DGKI

4 um Hh acrimonia A 5 De formationibus tres la. na. ra d tres habent D 7 De la D cautella K 8 acutus acuti acutela] r Lips. 1 Erl. 1 2 Dresd. et sup. lin. al. m. Heidelb. Krehli, cf. Lachmanni in Lucr. comm. p. 204, om. RH cutis cuti cutela ADGKI cutis cuti cuticula L mandataela R 9 cliceus clicenti clicentela a dicens dicenti dicentela A 10 sunt A

tertiae declinationis dativi A .i. dativi L 11 fiunt H saecundae R 13 Oratius AGHK Horat. epp. I 6, 38 aeistolarum K primo epistolarum D .i. epistolarum A 14 hac D nam, at, et codd. nonnulli Horat. nummatum r nummatim RAHGLK 15 Ve na in mg. d In na ADGLKr seu K 16 in nus GLK 17 ut officium D 18 laeena A doxtris A 19 cocus] r cocos R

coquus Gd cocus cocina Kk cocina] G uel coquina g coquina d culina] D

uel colina d colina G cantelina G uel cantelena g 20 farina K lucerna.

lux facit. lucis Aa lux Lucina] R lux lucis Lucina rell. lanterna g 21 sagana]

sagina K uidetur A deriuata Hh sagana — significant del. d Saga enim et sagana L 23 De ra in marg. d terminantia] desinentia K

p. 622. 23 P.

p. 143—45 K.

'scriptūra', | 'censūra', 'tonsūra', 'usūra', 'litūra', 'natūra', 'armatūra'.
et sciendum, quod supra dictae omnes formae [id est in a desinentes] proprie sunt feminini generis. inveniuntur tamen pauca verbalia, ut supra dictum est, masculina sive communia consonantes verborum servantia, ut
5 'scribo, hic scriba', 'lego, hic collega', 'fugio, hic' et 'haec perfuga',
'assequor assecula', 'advenio advena', 'convenio convena', 'vivo conviva'.

In e desinentia derivativa neutra sunt, ut 'sedile', 'monile', 'cubile', II 7
'utile', et quia pleraque a communibus in 'is' terminantibus nascuntur, melius cum illis tractabuntur.

10 In i duo sunt denominativa, ut plerisque videtur, indeclinabilia, 'frugi' a fruge, 'nihili' a || nihilo. quidam enim figurate 'frugi' dativum et 'nihili' genetivum, ut ante dictum est, cum aliis omnibus coniungi casibus non irrationabiliter dicunt, sicut 'mancipi' et 'nec mancipi' et 'cordi' et 'huiusmodi' et 'illiusmodi' et similia.

15 In o masculina quidem et communia pauca inveniuntur derivativa, ut a cicere 'Cicero', ab eo quod est 'catus' 'Cato' et a capite 'Capito', a labe 'Labeo', a latendo 'latro', a leniendo 'leno', a comedendo 'comedo', a palpando 'palpo', ab epulando 'epulo'. Cicero de oratore: tres viros epulones.

20 Feminina vero plurima derivativa inveniuntur modo in 'io' modo in 'go' modo in 'do' desinentia, et paene omnia rerum sunt incorporalia.

In 'io' igitur terminantia plerumque a participiis fiunt praeteriti temporis, quorum genetivus assumpta o et correpta i facit huiusmodi nomina: 'oratus orati oratio', 'accusatus accusati accusatio', 'status stati
25 statio', 'datus dati datio', 'nexus nexi nexio', 'abolitus aboliti abolitio',

1 ut scriptura creatura tritura censura D tonsura censura H natura cultura armatura D creatura tritura cultura post armatura in marg. add. h 2 in a] rh in ca R in a H propriae HL 3 tamen add. r 4 sive] uel DG seruantestia

H 5 scrobo hic scraba Rr colliga AK collega, hic et haec perfuga a fugio uerbo. D perfuga] k profuga K 6 assequor assecula] r adsequor adsecula RAD adsequor adsaecula (u) H assequor assecula GL adsequor adsecula K conuenio conuena add. k vivo] conuiuo Lh 7 In e ac similiter deinceps per singulas terminationes inscr. DL deriuata Hh munile RG 8 in his A 10 denominatiua sunt K a fruge frugi a nihilo nihili D fugi Rr 12 ge [enitium L cassibus G 13 inrationabiliter RADH et nec mancipi] l et nec mancipii K et mancipi L et mancipii G et haec mancipi A huiusmodi] r huiusmodi R 14 similia] rh similibus RADGHLK 15 deriuata Hh 16 a cicero cere * Dd est om. L capite Rr 18 epulando] h epulendo HL Cic. de or. III 19, 73 tris v. l. codd. Cic. 20 deriuata Hh inueniuntur deriuatiua

L ios Rr 21 poene H 22 participis Gg 23 assumpta G et om. G huius modi G 24 accusatus accusati accusatio (s) A acusatus acusati acusatio G acussatus . ti . accusatio L status stati statio] satus . ti satio L stati om. K 25 nexi om. K abolitus H abolitus aboliti abolitio] g obolitus oboliti obolitio GL

p. 623. 24 P.

p. 145. 46 K.

'auctus aucti auctio', 'lectus lecti lectio', 'perfectus perfecti perfectio', 'munitus muniti munitio', 'haustus hausti haustio'; 'internectus' autem 'internecti internecio' fecit euphoniae causa abiecta t.

- 9 In 'go' vero desinentia, sive sint derivativa seu primitiva sive composita, paenultimam producant vel natura vel positione: 'virāgo', 'compāgo', 'Carthāgo', 'sartāgo', 'caligo', 'uligo', 'rubigo', 'ferrūgo', 'aerūgo', 'virgo', 'mārgo'; excipitur unum 'ligo', cuius paenultima corripitur, nec mirum, cum sit masculinum et solum disyllabum vocalem ante 'go' habens.

- In 'do' desinentia derivativa tam a nominibus quam a verbis vel participiis veniunt. haec quoque modo e longam vel i modo 'tu' habent ante 'do', ut 'acris acrēdo', 'dulcis dulcēdo', 'intercapio intercapēdo', 'torpeo torpēdo', 'libet libīdo', 'cupio cupīdo', 'formido formidas formīdo formidinīs', quod ideo fecit simile nomen verbale primitivo verbo, quia ipsa positio verbi talem habuit formam. in tudo: 'fortitūdo', 'magnitūdo', 'habitūdo'. et sciendum, quod e productam || ante 'do' habentia, si a nominibus derivantur, extremae syllabae terminationes in e convertunt et accipiunt 'do', ut 'dulcis dulcēdo', 'acris acrēdo', sin a verbis, secundarum terminationes personarum in e productam similiter vertunt et accepta 'do' faciunt supra dictae formae derivativum, ut 'intercapio intercapis intercapēdo', 'torpeo torpes torpēdo'. similiter i ante 'do' habentia extremas syllabas secundae vel tertiae personae in i longam convertunt et accipiunt 'do': 'cupio cupis cupīdo', 'libet libīdo'. excipitur 'formīdo' propter supra dictam causam. in 'tudo' vero desinentia, si a nominibus veniunt secundae declinationis, non participiis vel participialibus, genetivo, sin tertiae, dativo assumunt 'tudo' i antepaenultima correpta, ut 'amplus ampli amplitudo', 'magnus magni magnitudo', 'firmus firmi firmitudo', 'longus

- 1 aucti Aa autio R. lecti] ex lectio corr. A 2 autem om. GK
add. k 3 internecio] rh internecio RH internecio L facit GK euphoniae Rr euphoniae A eufoniae K abiecta t om. G t primitivi. In L 4
primitiva vel composita HK 5 ut uirago Dh uirgo L 6 kartago RDK
chartago H kharthago L sartago] add. l sarthago GK rubigo] h robigo All
uir rubigo genus uitii quo culmi periunt sed abusive rubigo dicitur nam rubigo uitium
obscae liuidinis uel obsceni liuoris ut uarro (cf. Ritscheli quaest. Varr. p. 53) ait,
quod uillous (sic ni f.; l. uleus) uocatur in marg. ex Servio ad georg. I 151 add. K
7 Excipiuntur A unum om. G 8 uocalem i L 10 derivativa] h deriuata
KH 11 longam modo i modo D uel i modo tu add. g 12 acredo — formidas
add. g dulcis (sic) H ***** dulcis (dulcis) L 14 facit R quia] quod AGLK
16 e productam H 19 conuertunt D accepta] ex accepto corr. A accepto L
20 deriuatum Rr deriuationes A deriuationes D 22 accipiendo Rr 23 ut
cupio DG Excipitur formido in mg. add. H 25 non a participiis D 26 i penultima L ut amplius H amplitudo Dd 27 longus — fortitudo in marg.
add. d

p. 624. 25 P.

p. 146. 47 K.

longi longitudo', 'celsus celsi celsitudo', 'multus multi multitudo', 'solus soli solitudo', 'similis simili similitudo', 'suavis suavi suavitudo', 'fortis forti fortitudo', sin a participiis vel participialibus in 'tus' desinentibus derivantur, abiecta s assumunt 'do': 'habitus habitudo'. a testa quoque sive
 5 testu 'testudo', quod est corporale. nec non omnia in 'do' desinentia, quamvis non sint derivativa, paenultimam u habentia produciunt eam natura vel positione, ut 'hirundo', 'harundo', 'hirudo'.

In u derivativa pauca invenio: 'specus specu', 'pecus pecu', 'testa 11 testu', 'tonitrus tonitru', 'cornus cornu'. nec interest aliquid inter primitivorum et derivativorum significationem, ideoque dubium, an sint derivativa dicenda.

In 'al' desinentia denominativa, si primitiva [eorum] paenultimam natura vel positione habuerint productam, ea quoque longam habent paenultimam: 'cervix cervicis cervical', 'tribūnus tribunā', 'vēctus vectigal',
 15 'lupērcus lupērcal', sin illa brevem, ea quoque correptam: 'tōrus tōral', 'animus' vel 'anīma animal'.

In 'il' vel 'ul' desinentia, sive a nominibus seu a verbis derivata sint, fiunt abiectione extremarum vocalium sive syllabarum primitivi, ut 'pugillus pugil', 'vigilo vigil', 'consulo consul', 'exulo exul', 'praesulo
 20 praesul'.

In 'am' unum invenitur trium generum commune, quod derivatur a 'nequeo' vel 'nequis', 'nequam'.

In 'um' desinentia derivativa sive etiam composita diversas habent 12 formas: quaedam enim vocalem habent e longam vel i correptam ante
 25 'um': e, ut 'olivētum', 'vinētum', 'corylētum', 'rosētum', 'dumētum', 'quercētum', 'aesculētum', 'myrtētum' - quamvis feminino genere Plautus in vidularia hoc protulit:

1 caelsus. caelsi caelsitudo L caelsus. si. caelsitudo G celsi om. d 3 Si^N a

Rr vel] siue L participialibus R 4 ut abitus Dd habitudo haec testa et hoc testu A testa R haec — testu unci^h incl. r a om. AK siue a testu D

5 desinentia in do K in add. d 6 derivativa] h deriuata H deriuata G

eam uel natura uel D 7 et positione Kk herundo Ld hyrundo H arudo (h) Gg uel erudo s. emblema erudo K arundo HGLr hyrudo H herundo K haerundo G

8 hoc specu Rr pecus pecu] d pecu pecus D 10 dubium est an H dubium es an D dubium non sunt L 12 eorum om. D 13 habuerunt L

14 haec ceruix R ut ceruix ADh et ceruix L 15 lupercus appellatur locus ubi pan deus colitur in marg. k ut torus Dh 17 vel ul] r uel in ul rell. 18 extrimarum K 19 uigilo K exulo exul (s) D 21 commune om. L derivantur D

22 uel del. h 23 composita* (e) L equidem per totum hunc locum librorum tantum non omnium consensus secutus ipsum sive Priscianum sive Theodorum

aeque lapsus esse arbitror atque infra § 15, ubi derivativa in 'monium' tractantur, quae huc pertinent 24 Quaedam enim uocalem i habent ante tum (uocalem habent ante

um 3 μπ) quaedam consonantes. I (I om. μ) ut augurium — habent formas. Quaedam enim e longam habent (habent e longam edd.) ante tum ut oliuetum — id est πειquetum cod. Lips. 2 teste Krehlio, eianque ordinem sequuntur edd. ante α, Krehlius. Quaedam enim uocalem habent e longam ante tum, quaedam i correptam ante um: e, ut oliuetum etc. αβγ Putsch. 25 olenetum G coriletum HGKr 26 aesquiletum R mirtetum RAGHK femino K Plaut. vidul. fr. 2 p. 441 Both. 27 in vidularia]

Nescio qui servus e myrteta †prosiluit -, quae sunt continentia vel comprehensiva, id est περιεχτινά. i, ut 'augurium', 'solarium', 'pomarium', 'solacium', 'saviū', 'basium', 'odium', 'remedium', 'concupitum', 'Palladium', 'officium', 'conubium', 'convivium', 'exilium', 'consilium', 'indicium', 'meritorium', 'municipium', 'praesidium', 'domicilium'.

Consonantes quoque ante 'um' habentia [derivativa] diversas habent formas.

- 13 Alia enim in 'bulum' desinunt, quae forma assimilis est diminutivis, et veniunt a nominibus vel a verbis, ut 'cūna cunabulum', 'Vesta' vel 'vestis vestibulum', 'tus turis turibulum', 'voco voras vocabulum', 'conciliās conciliabulum', 'stas | stabulum', 'pasco pabulum', 'prosto prostibulum', 'patior' vel 'pateo patibulum'. et attendendum, quod paeuultima in omnibus corripitur, antepaeuultima vero, si i habeat, corripitur: 'vestibūlum', 'prostibūlum', 'patibūlum', sin vero a, producit: 'cunābūlum', 'vocābūlum', 'conciliābūlum', 'pābūlum'. excipitur 'stābūlum', quod corripit a; nec mirum, cum verbum quoque 'stābulo stābulas' eandem corripuit syllabam et 'stābilis' et 'stātus' et quaecumque a verbo 'sto stas' derivata fuerint. (excipitur 'stāmen' et 'stātura', quod tam nomen quam participium est. Lucanus in III:

lassant rumpentes stamina Parcas.

idem in II:

Vanaque percussit pontum Symplegas inanem

Et statura redit.

om. L ^{aulu} uicularia Rr utularia AH uidulario K 1 quis LKdh mirteta HK
mirtea Gg myrtheta A prosilit Bothius 2 contentia G comprehensia DHL περιεχτινά] 2 (voc. Gr. lac. rel. indic. 1) περιχτινα Monac. m. alt. periecti** H periectia RDGLKh Monac. vel projectia d projectia A περιληπτινά vertit Prisc. lib. V § 55 i om. RAD augurium L 3 solatium AH suanium ALK et in litura h hodium K 4 convivium] conuicium L 7 deriuatua om. D 9 adsimilis GH similis D 10 uel uerbis LK 11 uoco om. G concilio conciliās DL concilio. as K 12 sto stas DL sto. as K pabulum] r papulum R paulum K 13 uel pateo patibulum ex patibulum uel pateo restit. K attendendum RA in nominibus G in ***** omnibus (ultima) L 14 corripitur turibulum vestibulum h ut vestibulum D vestibulum: patibulum A 15 ut cunabulum A pabulum G 17 *oque Dd corripit Rh 18 stas nomina deriuata ADGL 19 et stamen et A stamen statura H 20 est om. A Luc. Phars. III 19 III scripsi VI (sexto D) libri; scribendum quis suspicetur Lucanus in VI (v. 777): Tristia non equidem Parcarum stamina, dixit. idem in III: lassant etc. 21 lassant] Lucanus lazant R laxant r rell. cum nonnullis codd. Lucani, quod a Prisc. archetypo alicuius fuisse ex cod. R lectione colligas parcas Gg parcae LK 22 Id est A Luc. Phars. II 718 sq. II scripsi VII (septimo D VII r) libri 23 Vanaque] uanaquae A unaque G et, in uanaque corr., Luc. Voss. B una L percussit] d percussit DGK symplegas D symelegas K symlegas k 24 statura] r sat tura R

p. 625. 26 P.

p. 148. 49 K.

'stāturus' quoque et 'stāturum' producuntur, quamvis 'stātus stāta stātum' corripuntur. idem in X:

zephyros quoque vana vetustas

His adscripsit aquis, quorum stata tempora flatus.)

5 inveniuntur etiam quaedam in 'culum' desinentia, quae a secunda deri-III 14
vantur persona, ut 'devertis deverticulum', 'verris verriculum', 'perior per-
riris' (unde 'peritus') 'periculum', 'oras oraculum', 'propugnas propugna-
culum', 'obstas obstaculum', 'miraris miraculum', 'perpendis perpendi-
culum'. a simplici quoque, quod in usu non est, 'specio specis specu-
10 lum' pro 'speciculum' per syncopam 'ci' euphoniae causa. similiter a 'fero
fers' 'ferculum'.

Alia vero in 'mentum' desinunt, quae plerumque a verbis veniunt:
'vestio vestis vestimentum', 'hortor hortaris hortamentum', 'orno ornas
ornamentum', 'sacro sacras sacramentum', 'fundo fundas fundamentum',
15 'moneo monitus monimentum', 'alo alis alimentum', 'increSCO incremen-
tum'. | et sciendum, quod antepaenultimam productam habent vel correp- 15
tam, prout sint paenultimae syllabae praeteriti temporis eorum verborum,
ex quibus derivantur: 'ornāvi' vel 'ornātus ornāmentum', 'monui monitus
monimentum', 'alui alitus alimentum', 'incrēvi' vel 'incrētus incrēmentum',
20 'munivi munitus munimentum', 'fulcivi fulcimentum'. in 'monium'
etiam inveniuntur derivativa, i correpta antecedente, ut 'patri patrīmo-
nium', 'matri matrīmonium', 'testi testīmonium'.

Sunt alia in 'um' participiis similia, ut 'factum', 'tectum', 'dictum',
'visum', alia quae a verbis derivantur o in 'um' convertentia: 'regno reg-
25 num', 'velo velum', 'stagno stagnum', 'vado vadum'.

In 'en' desinentia derivativa m antecedente paene omnia verbalia sunt 16
et neutra, et si sint a prima coniugatione, a longam habent paenultimam,

2 corripuntur] *k* corripiantur *DHL* et ex corripiantur *mut. A* corripitur *G* [•] *Luc.*
Phars. X 239 sq. 3 zephyros *ADHL* et sic *Luc. Voss. uterque sephiros G* se-
pheros *K* 4 ascripsit *DGLKr* ascripsit *Luc. Voss. B* adscribit et ascribit *aliquot*
codd. Luc. aquis *om. Luc. Voss. B, add. m. alt.* stata ** *K* 5 quaedam
etiam *K* 6 persona] uerborum persona *RDLK* devertis deverticulum] *d* di-
uertis diuerticulum *ADGh* verris verriculum] *ex* uerriculum uerris *restit. L* uerti-
culum *A* peris periculum ante perior *add. K* perior — periculum] peris *D*
peririris *R* perieris ***** unde (periculum) *L* 7 oro. as *K* 8 perpendi-
colom *Aa* 10 pro speculum *Aa* syncopam abiecta *ci L* euphoniae causa ab-
iecta. similiter *K* 13 ut uestio *G* horno hornas hornamentum *Dd* 14 fundis
Rr 15 monitus] *r* mones *R* alio *Rr* alimentum *Dd* 18 ut ornaui *h* ut
ornaui (*h*) *D* ornementum *Hh* moneo monitus monimentum] *ex* monimentum mo-
neo monitus *corr. L* uel monitus *D* 19 monimentum] *k* monumentum *K* uel ali-
tus *D* 20 moniui monitus *Kk* uel munitus *D* falciui falcimentum *Kk*
21 diriuata *A* 23 participiis *Gg* dictum tectum *G* 24 ut regno *A* 26 de-
sinentia *om. A* uerbali *Hh* 27 coniugatione *G* habent longam *R*

p. 626. 27 P.

p. 149. 50 K.

ut 'solor solaris solāmen', 'foro foras forāmen', 'curvo curvas curvāmen', 'oblecto oblectas oblectāmen', 'purgo purgas purgāmen', 'irrito irritas irritāmen', 'ligo ligas ligāmen', sin a secunda vel tertia, i habent correptam, ut 'moneo mones monīmen', 'rego regis regīmen', 'tego tegis tegīmen' et per concisionem 'te||gmen', a 'specio specis' vel 'specie specimen', vel u productam, si in 'uo' desinit verbum: 'acuo acūmen', 'fluo flūmen', 'nuo nūmen' ('numen' enim est dei nutus. unde Virgilius:

meo sine numine, venti,

id est sine meo nutu), 'luo lūmen' (quo omnia abluuntur, id est purgantur a tenebris). a verbis vero quartae venientia i productam habent: 'munio munīmen', 'lenio lenīmen', 'molior molīmen'. pauca inveniuntur in 'en' derivativa generis inasculini: a pectendo 'pecten', | a filo 'filamen', quod per syncopam i 'flamen' dicimus. et a canendo tamen composita masculina sunt, quae in 'cen' desinentia i correptam habent paenultimam: 'tubīcen', 'cornīcen', 'fidīcen'. excipitur unum 'tibīcen', quod ideo solum i productam habuit paenultimam, quod synaeresis facta est duorum i brevium in unam longam. debuit enim i geminari, quia solet plerumque in compositione a in i converti, ut 'cado incido', 'facio inficio', 'iacio iniicio, reiicio', 'amicus inimicus', 'tuba tubicen'. sic ergo 'tibia' 'tibiicen' faciebat, ex quo factum est 'tibicen'. (nec solum i, sed aliae quoque vocales in multis dictionibus sic solent ex duabus syllabis in unam longam transire, ut 'biūgae bīgae', 'quadriūgae quadrīgae', 'biuni bīni'. et ex contrario una longa in duas breves saepe solet tempo-

3 sin a K 4 monimen*** (tum) H monimen et monumentum LK rego regis om. L
regimen et regimentum GL regimen regimentum K tegō .gis .men .mentum K
5 tegimen et tegimentum et GL concisione R conceissionem AL tegmen] teg-
mina L a specio. specis vel specie] r aspicio aspicias uel a specie R aspicio aspi-
cis uel species L a specie A 6 ut acuo AD 7 est om. G dei] g diei

ni f. G notus quare numen dicitur Rr Verg. Aen. I 133 post Virgilius: in I
add. G in primo aeneidos D 10 sine nutu Gg 11 uero om. A ut munio Dr

munio munio munimen lenio lenio lenis lenimen molior molimen L .munio . is
menimen lenio .is. lenimen molior .ris .limen K 13 deriuata L ut a ADh
hic pecten Rr 14 i om. G flamen] r flamen hoc R composita R 16 tu-

bicen liticen cornicen AD 17 in penultima K synaeresis Rr synaeresis ADh
sinarisis GK sinnaeressis L 18 duorum ii RH duorum si (i) D quia] quod K
20 iacio ex gatio corr. r iniicio reiicio] r inicio reiicio RD iniicio reiicio H

t i
tubacen Rr tubicen Hh post tubicen: sic ergo — tibicen om. L
add. l 21 tibiicen] r tibicen RA faciebant R et in faciebat corr. H
23 post transire: ut biūgae .ii. excluditur et duo ii in unam longam con-
uertuntur. add. H biūgae] biūgae GK quadriūgae] quadriūgae GK
biuni] bi-uni h bis unj ADr et ni f. in litura H In b's uni R 24 e r una
in marg. add. H

p. 627. 28 P.

p. 150. 51 K.

ribus dividi: 'admittiŕ' pro 'admitti', 'ŕiŕi' pro 'ŕiri' vel 'ŕire', quod magis analogum est, unde Virgilius in IIII georgicon:

At suffire thymo cerasque recidere inan̄is

Quis dubitet?)

3 In 'ar' desinentia derivativa si consonantem habeant ante 'ar', paenultima syllaba producitur, sin vocalem, corripitur, ut 'caesus Caēsar', 'lācus lacūnar', 'lupa lupānar', 'laqueus' autem 'laquēar'.

In 'er' derivativa a nominibus pleraque s et t habent ante 'er': 'eques equester', 'pedes pedester', 'silva silvester', 'campus campester', 'apium apiaster', 'olea oleaster'. et sciendum, quod a habent ante 'ster', cum in nomine primae positionis nulla sit consonans inter vocales paenultima et ultima syllabae, ut 'apium apiaster', 'olea oleaster'. || diminutiva quoque huiuscemodi formae, de quibus iam diximus, a habent ante 'ster': 'parasitaster', 'Antoniaster', 'Catulaster'. alia vero omnia e habent ante |
15 'ster' excepto 'paluster'. et haec quidem denominativa sunt. sunt autem verbalia, quae verborum consonantem servant ante 'er': 'rubeo ruber' - Horatius in I sermonum:

Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus -,
'piget piger', 'macero macer'.

20 In 'or' et in 'ur' a verbis invenio fieri abiectioe o, ut 'coloro color', 'laboro labor', 'honoro honor', 'decoro decor', 'adoro ador', 'murmuro murmur', 'auguro augur', 'saturō satur': hoc tamen facit et femininum 'satura' et neutrum 'saturum'. alia vero in 'or' desinentia assument verbo r: 'amo amor', 'furo' (unde 'furens') 'furōr'; alia a nominibus
25 vel participiis in 'us' desinentibus fiunt mutatione 'us' in 'or': 'senatus senator', 'dictatus dictator', 'tonsus tonsor'.

In 'as' pleraque denominativa sunt, quorum primitiva, si sint secundae declinationis, genetivo, sin tertiae, dativo assumunt 'tas', i paenultima

1 ut admittier *D* ut admittier *K* amittier *Rr* amittier pro amitti *L* amittier pro amitti *Gg* uel ſirae *K* 2 analogum (u) *R* analogia *A* analogiae *h* est om. *G*
Verg. georg. IIII 241 sq. cf. *lib.* VIII § 83 et X § 50 3 At] *h* *Ad* *H* *Aut Med.* At

suffire *add.* *r* sufferre *Rom.* suffire thymos *Med.* suffere fauos thymo *Pal.*
thymo *AD* timo *GL* tymo *K* caerasque *G* coerasque *K* cerasque *L* recedere
GLK inanes *ADHGLK Med.* 5 habent *D* 6 ut om. *LK* caesus *G*

8 ante *r.* *A* ut eques *D* 9 capester *A* apium apiaster *his scr.* *H*
10 olea *ex* oleum *corr.* *K* post ster: i e In primitivo *R*, quod gloss., ad sqq. in

nomine primae positionis *pertinens*, *uncia inclusit r* 12 et ultima *add.* *g* ultima
Rr 13 forma *L* post ante ster: parasitaster — ante ster om. *R* *add.* *r* 14 parasitasunt (parasitast pro parasitast legens) *A* parasitaster surdaster antoniaster
Dh catullaster *r* habent *add.* *k* ante *add.* *l* 15 denominativa Sunt autem
L 16 ut rubeo *A* Horatius] *r* Oratius *RR* *Hor. serm.* I 8, 5 18 que
om. *L* inguine] *g* unguine *GK* iungine *L* 20 in ur] *h* ur *HL* 21 labor

roboro robor (robur *k*) honoro *K* decoro decor** (or) *H* odoro or *K* mormuro mormur *G* 22 mormur *K* facit femininum *D* 24 ut amo *ADr* ferens
A 25 ut senatus *D* 26 questor post senator *add.* *L* certus certor quesitus
or *add.* *K* dicatus dicator *A* dictator *add.* *r* 28 datiuo *A* tas] *d* as *D*

p. 628. 29 P.

p. 151. 52 K.

tima ubique correpta: 'probus probi probitas', 'novus novi novitas', 'honus boni bonitas', 'mendicus mendici mendicitas', 'asper asperi asperitas', 'prosper' vel 'prosperus prosperi prosperitas', 'integer integri integritas', 'sincerus sinceri sinceritas', 'sedulus seduli sedulitas', 'timidus timidi timiditas'. et notandum, quod, quae in genetivo duplicant i, extremam earum mutant in e euphoniae causa, ut 'pius pii pietas', 'medius medii medietas', 'anxius anxii anxietas', 'socius socii societas'. 'liber' quoque excipitur, quod nominativo assumpsit 'tas', non genetivo: 'libertas'. tertiae vero declinationis nomina dativo, sicut superius diximus, assumunt 'tas': 'capax capaci capacitas', 'tenax tenaci tenacitas', 'rapax rapaci rapacitas', 'procax procaci procacitas', 'felix felici felicitas', 'affini affinitas',
 20 'infideli infidelitas', 'celeri celeritas', 'auctori auctoritas'. excipiuntur pauca, quae b vel p sine s habent ante 'er': haec enim nominativo assument 'tas', ut 'puher pubertas', 'uber u|bertas', 'pauper paupertas'. sed hoc possumus etiam in secundae declinationis nominibus observare, ut
 supra dictum est. unde 'liber' 'libertas' facit, 'asper' autem et 'prosper', quia s habent ante p, 'asperitas' et 'prosperitas' faciunt. 'saluber' et 'salubris' facit nominativum ideoque 'salubritas' et 'celeber' vel 'celebris' 'celebritas'. 'vetus' quoque, quod unum trium generum in 'us' desinens invenitur, nominativo assumit 'tas': 'vetustas'. excipiuntur etiam haec, quae in 'or'
 20 desinentia mutaverunt 'or' in 'es' et assumpserunt 'tas': 'maior maies-tas', 'honor honestas'.

IV21 Sunt alia in 'as' denominativa, quae plerumque similia sunt accusativo plurali primitivorum suorum et sunt communia, ut 'primas', 'optimas', 'Ravennas', 'Capenas', 'Arpinas', 'Crotonias', 'Pontias', 'Larinas',
 25

1 ut probus *Dh* 2 mendicus mendici mendicitas] medicus medici medicitas *G*
 asperitas] *Prosperus R* 3 vel prosperus] *om. K* uel us *add. k* integer *G*
 intiger -ri -tas *K* integritas *G* 4 sincoerus sincoeri *G* sincerus -ri -tas *K*
 psedulus -li -tas *K* timidus -di -tas *add. k* timidi] *h* tumidi *H* 5 quodq.
 in *H* quae *om. G* 6 aeuphoniae *R* - piaetas *Rr* post pietas: ab eo autem
 quod est pietas compositum dixit onidius et (ad *K*) consanguineas compositum ut
 sanguine leni adumbras impietate pia. (*metam.* VIII 476 sq.) *add. LK* 7 me-
 diaetas *R* anxiaetas *R* solius solii *A* socius socii societas *om. L* socia-
 tas *R* 8 nominativo] *h* nominativum *H* assumpsit *G* assumit *Kr* ut liber-
 tas *RAHGLK* ut liber libertas *r* 9 adsumunt tas sicut supra diximus *AH*
 supra *DLK* 10 tas auctori auctoritas capax *K* 11 affinis affini affinitas *DG* ad-
 fini adfinitas *AHLK* 12 infidelis infideli infidelitas *D* infedelitas *G* celer
 celeri celeritas *D* caeleritas *R* auctor auctori auctoritas *D* auctori *om. K* 13 ab(a.)
H p — enim in *littera l* sine *L* ante er habent *Kl* ante .r. *A* 14 peber *H*
 pauper -tas. puher -tas. uber -tas *K* 16 liber *add. g* quia] quae *L*
 17 asperitas] *K* non asperitas *add. k* 18 ideoque et salubritas *K* caeleber
 caelebris caelebritas *H* celebrita* .r. uetus (*) *A* 19 unum *add. r* 20 ue-
 tus vetustas *L* 21 or in es mutaverunt *D* assumpserunt *A* ut maior *KL*
 magestas *Rr* 23 accusativo *AL* acusativo *G* 25 Ravennas] *rdh* rabennas *Ak*
 rabennas *R* rebennas *DH h. l. om. G* capennas *H* arpinas rabennas crotonias *G*
 Crotonias] *h* crotenius *A* crotunias *H* larimas *Rr* la-rinas *H*

p. 629 P.

p. 182—84 K.

quae | ideo in fine habent circumflexum accentum, quia per syncopam proferuntur. perfecta enim eorum inveniuntur apud antiquissimos in 'tis' desinentia, 'hic' et 'haec primatis', 'optimatis', 'Arpinatis', unde neutra quoque eorum in e desinunt: 'primate', 'optimate', 'Arpinate', et ablativus in i, more eorum, quae in 'is' desinentia, cum sint communis generis et faciant in e neutrum, in i terminant ablativum: 'a primati', 'optimati', 'Arpinati'. et testis eius Caper, qui diversorum de huiuscemodi nominibus ponit usus auctorum, confirmans tam in 'is' quam in 'as' huiuscemodi nomina solere proferri. Cato Censorius in I originum: sed
 10 lucus Capenatis. in II: si quis mortuus est Arpinatis, eius heredem sacra non secuntur. ibidem: lucum Dianium in nemore Aricino Egerius Baebius Tusculanus dedicavit dictator Latinus. hi populi communiter: Tusculanus; Aricinus, Lanuvinus, Laurens, Corantis, Tiburtis, Po|metinus, Ardeatis,
 15 Rutulus, 'Ardeatis' dixit pro eo, quod nunc dicimus 'Ardeas'. Titinius in psalteria:

Ferentinatis populus res Graecas studet,

pro 'Ferentinas'. non est igitur dubium, quod - cum in omnibus, quae 22 paenultimam habent circumflexam, si patiantur syncopam, servamus eun-

1 habent in fine D circumflexum L accentum add. k 2 antiquos LK desinentia L.
 3 primatis et optimatis LK optimatis] ex optimus corr. A optimatis R unde et

neutra K 4 ablativus A ablativum G ablativi L 5 com A cum ** sint H
 6 faciant] 1 faciunt libri obtinati R 7 Caper] in libris enucl. sermonis

secundum Osannum de Capro p. 13 8 nominibus auctorum exemplis usus est Kk
 in his Rr in has A 9 Caton. orig. I fr. p. 105 Kr. fr. 25 p. 274 Roth.

fr. XXVI p. 31 sq Wagener. iterum laudatur lib. VII § 60 10 in] Idem in ADh
 Caton. orig. II fr. p. 107 Kr. fr. 67 p. 278 R. fr. LVII p. 42 sq. Wr. cf. Prisc. l. supra l.

II. R U G. ad lib. I refert Prisc. l. l. esset r est et ADG est^{et} K eiusdem A
 non uel non

11 haeredem G non sequuntur AG sequuntur L consequuntur D cf. Godeschalkii ICI apud Krehlium annotationem, quemque l. Savinium in Zeitschr. f. gesch. Rechtswissenschaft II p. 366 (verm. Schriften I p. 155 sq.) Caton. orig. II fr. p. 106 Kr. fr. 64 p. 277 sq. R. fr. XXXVII p. 36 Wr. inde a vocc. populus (sic) communiter — Ardeatis hoc fragm. rursus laudat Prisc. l. supra l. cf. Lorenzium de dict. Lat. et mun. I 1841 p. 24 sqq. 30 sqq. dianum H 12 aricino G egregius L Baebius] G Wagenerus, bebius K breuius L laebius H lebius RAD. Laebius defendit Grotefendius zur Geogr. u. Gesch. von Altitalien fasc. III p. 14, coll. Slabius, Osco nomine. at id non Laebium, sed vel Labium vel Laberium significare iure suo suspicatur Mommsenius unterital. Dial. p. 295. num Laevius? dedicabit L dicator R 13 latinos hi A latinius hii G latinus in populi communiter K Aricinus] d arricinus K

aricinus GD lanuvinus ex languinus corr. A lanubinus L lanubinus K 14 tiburt' D Ardeatis, Rutulus] Ardeatis Rutulus Klausenius Aeneas und die Penaten p. 810 n. 1502 d, Rutulus in f. sententiae infra l. l. a Prisc. omissum, h. etiam l. interpretamentum esse censet Lorenzium l. l. p. 38 15 quod est nunc ardeas K Titinius scribendum esse post alios docuit Neukirchius de fab. tog. R. p. 97 titinius H titinnius rell. et sic fere ubique libri Prisciani Tit. psaltr. fr. 1 p. 66 Both. fr. VI p. 121 Neuk. psaltr. s. Ferentinatis fr. 1 p. 125 Rüd. cf. lib. VII § 60 16 psalteria] r psalteria RG saltria K 17 res Graecas] lib. VII § 60 graeca h. l. libri studet. ferentinatis pro ferentinas L 18 ferentinas arpinatis pro arpinas. non K 19 circumflexam L patiantur R patientur K

p. 629. 30 P.

p. 154. 55 K.

dem accentum in ultima, ut 'prodūce prodūc', 'audīvit || audīt', 'cupīvit cupīt', 'fumāvit fumāt', 'illicē illic', 'istice istic', idque omnibus placet artium scriptoribus, qui de accentu scripserunt - debeant haec quoque idem servare, cum 'ū' subtracta paenultima vocalis, quae circumflectebatur in dictione perfecta, (id est a) invenitur ultima in concisione habens eundem accentum. inveniuntur tamen etiam propriae differentiae causa in fine circumflexa, ut 'Lenās Lenatis', 'Menās Menatis', ne accusativi plurales menae [genus est piscis] et lenae [femininum est lenonis] esse putentur.

In 'es' correptam pauca inveniuntur denominativa: 'equus equēs', 'pes pedēs', et verbalia: 'tego tegēs', 'mergo mergēs'.

In 'es' productam verbalia repperi a praesenti vel praeterito tempore; a praesenti: 'saepio saepēs', 'luo luēs', 'struo struēs', 'macero maciēs', 'luxurio luxuriēs', 'illuo illuviēs'; a praeterito: 'rupi rupēs'.

23 In 'is' denominativa sive verbalia multas et diversas habent formas. alia enim in 'alis', alia in 'elis', alia in 'ilis', alia in 'ulis' finiuntur, ut 'curialis', 'fidelis', 'docilis', 'virilis', 'curulis', alia vero in 'ris' a longa antecedente: 'Apollināris', 'scholāris', alia in 'ensis': 'Atheniensis', 'Catinensis'; alia duas consonantes habent ante 'is': 'agrestis', 'caelestis', 'salubris', 'muliebris', 'Samnis', 'insignis'.

Ergo in 'alis' desinentia vel 'ale', si sint a nominibus primae declinationis, assumunt nominativo primitivorum 'lis' vel 'le' et produciunt a paenultimam - ut 'curia curiālis', 'memoria memoriālis', 'pluvia pluviālis', 'mensa mensāle', 'via viālis' -, sin secundae, extremam i genitivi, sin tertiae, 'is' mutant in a longam et assumunt 'lis': 'Mercurius Mercurii Mercuriālis', 'fluvius fluvii fluviālis', 'neuter neutri neutrālis', 'liber liberi

1 accendū A fumavit fumat cupiuit cupit audiuit audit produce produc D 2 illicce ADHLr uel illic A istice DHLr stice A idque rk id quoque R ideoque H idē. que h id K omnibus quoque placet (placet in mg. add.) K 3 accentibus G debeant d quod debeant R debent DLa 4 servare] observare LK observaret l circumflectebatur L 5 eundem accentum ex accentum eundem revoc. K 6 accen-

dum A in fine om. H circumflexa g 7 leenas leenatis AG menatis om. G accusatiuus L plurales] h pluralis H plurales — luo lues lin. 12 in littera l 8 menae q genus GL menae quod est genus K genus est piscis Hh laene

RL leenae G leene A quod femininum est de nomine leonis Hh lenonis] a leo-

nis RGL laenones A 9 denominatiua inveniuntur K equus G 10 merges merges Dd 11 producta R reperi uerballa G a praesenti repperi D uel praeterito tempore add. d 12 praesenti sup. lin. add. in D uo luo uo lues K lues] h luos H 13 luxurio luxuries] h luxorio luxories H illaes GK uel formas

14 formas] significationes Dd 15 alia in ulis om. GL add. l u. lis (l) H 16 docilis add. k uirilis docilis D curulis om. GL add. l 17 ut apollinaris D apollinaris GL scholaris] k scholaris RDLK Atheniensis] om. R athenensis K athlensis G ut atheniensis Dh Atheniensis Catinensis] corr. ex r catlensis atheniensis

r m. pr. catinensis R catinensis K 18 Alia (m) K dua Rr abent Rr ut agrestis DK agraestis A 20 ale] alae r a nominibus sint G 21 primitiuorum add. k 23 mensalae A 24 mutant is K a logam A et assumunt lis add. d *lis (A) H ut mercurius D 25 fluius flualis K neutrum

p. 630. 31 P.

p. 185—57 K.

liberālis', 'theatrum theatri theatralis', 'iudicium iudicii iudicialis', 'Martius Martii Martialis', 'satum fati fatalis', 'genitus geniti genitilis', 'caput capitis capitalis', 'virgo virginis virginilis', 'cardo cardinis cardinalis', 'hospes hospitibus hospitalis', 'navis navalis', 'dos dotis dotilis', 'flos floris florentialis', 'corpus corporis corporalis', 'caelebs caelibis caelibalis', 'mors mortis mortalis', 'iuvenis iuvenalis' (invenitur et iuvenilis), 'princeps principis principalis', 'municeps municipis municipalis', 'crinis crinalis', 'vox vocis vocalis'. sin a quartae declinationis nominibus deriventur, abiecta s, sin a quintae, 'es' ex nominativo assumunt 'alis': 'manus manialis', 'census censuālis', 'species specialis'. verbalia quoque a prima V 24 coniugatione inveniuntur in 'alis': 'penetro penetrālis'.

In 'elis' pauca invenio denominativa: 'fidus fidi fidēlis', 'crudus crudi crudēlis', 'patruus patrum patruēlis', 'frater fratris fratrūlis'. et nota, quod omnia extremam i genetivi in e productam mutantia assumpsērunt 'lis', 'frater' vero 'fratris' 'is' in u conversa assumpsit 'elis'.

I longam habent omnia in 'ilis', quae a nominibus derivantur, nec non in 'ile' neutra, sive ex eis fiant sive non habeant aliud ante se genus, sed a quacumque parte orationis nascuntur, ut 'aedis aedilis', 'senex senilis', 'anus anilis', 'puer puerilis', 'vir virilis', 'scurra scurrilis', 'civis civilis', 'servus servilis', 'quintus Quintilis', 'sextus Sextilis', 'gens gentilis', 'hostis hostilis', 'subtel subtilis'. 'exilis' etiam a Graeco ἐξίλητος factum denominativorum servavit regulam. similiter neutra producunt paenultimam: 'ovile', 'monile', 'cubile', 'sedile'. nam in 'ilis' desinentia verbalia sive participialia corripiunt eandem i paenultimam: 'fero fertilis', 'utor utilis', 'futio (ex quo compositum effutio) futilis', 'volo volatilis', 'textus textilis', 'altus' vel 'alitus altilis', 'fictus fictilis'. a pare etiam derivativum, quod a verbo 'paro' nascitur (unde comparo compa-

ATHL 1 Thæatrum R teatrum teathri theatralis D theatrum theatri theatralis GL teatrum .ri .alis K iudicium iudicii A 2 Martii I marti L

marcialis A factum .ti fatalis (c-c) K genitus — capitalis om. L caput Rr 3 uirgini^s Hh 4 hospes hospitibus hospitalis] g ospes ospitis ospitalis G hospis .itis .alis K navis navis navalis DGL 5 celebs L 6 iuvenilis] iuvenilis r iuvenalis R 8 deriventur] r deriuntur RHGK 9 es] s R abiecta es Hd ut manus D 11 ut penetro D ut penitro K 12 ut fidus AD fidi add. h 13 nota] r noto R 15 conuersa et assumpsit L 16 quae in ilis h 17 eis] eis in ilis ADHrg eis in illis R se in mg. add. H 18 aedes A 20 ciues L

quintus quintilis sextus sextilis seruus seruilis LK 21 subtilis G post subtilis: Excipitur par paris parilis. Ouidius add. R Excipitur par paris parilis DGLk Excipitur parilis Kh Ouidius quod et ipsum ad parilis spectat A cf. § sq. extr. ἐξίλητος] gk ἐξίλητος R ἡξίλητος r ἐξίλητος A ἐξίλητος D ἐξίλητος G ἐξίλητος K exilis L exilis h om. H 22 seruabit A seruat L 23 ut ouile r oliue r monile] r munile RAG illis Rr 24 participialia] g participialia G i paenultimam in litura g ut fero D 25 futio RH fucio A futio in litura g futio futilis ex quo compositum effutio effutillis uolo LK ex — effutio om. G compositum H effutio] r effutio H effutio RA futillis] r futillis RH 26 uolatilis uictus uictilis textus KI textus — altilis om. L add. l textilis G fictus fictilis om. K 27 dirinatuum K

p. 631. 32 P.

p. 157. 56 K.

ras. proprie enim pares sunt, qui inter se possunt comparari) verbalium regulam servavit, 'parilis'. Ovidius in VII metamorphoseon:

Arte suum parili revirescere posse parentem.

- 26 cetera quoque omnia i paenultimam corripunt et, si sint a verbis primae coniugationis, a longam habent antepaenultimam, ut 'amo amas amābilis', 'penetro penetras penetrābilis', 'paro paras parābilis', 'praedico praedicas praedicābilis', 'lacrimo lacrimas lacrimābilis', 'quasso quassas quassābilis', 'laudo || laudas laudābilis', 'tracto tractas tractābilis', 'aequo aequas aequābilis', 'miror miraris mirābilis'. excipitur 'stābilis', quod solum antepaenultimam a corripuit. Lucanus in V:

Quam non e stābili, tremulo sed culmine cuncta
Despiceret.

- 27 quae vero a verbis secundae vel tertiae vel quartae coniugationis nascuntur, si habeant antepaenultimam i, eam quoque corripunt: 'doceo docēbilis', 'credo credibilis', 'utor [utilis] utibilis', 'sentio [sensi] sensibilis', 'audio 15 audibilis'. sciendum tamen, quod plurima nascuntur ex his coniugationibus, quae antepaenultimam i non habent, ut 'docilis', 'habilis', 'flebilis', 'nubilis', 'volubilis', 'utilis', et quod quaedam ex praesenti, quaedam ex praeterito, quaedam ex futuro derivantur; ex praesenti: 'doceo docibilis', 'habeo habilis', 'volvo volubilis', 'utor utilis' et 'uti|ibilis'; ex praeterito: 20 'plausi plausibilis', 'sensi sensibilis' vel 'sensilis' - Lucretius in II:

Ex insensilibus ne credas sensile nasci -;
ex futuro: 'flebo flēbilis', unde e ante b productam habuit.

In 'aris' desinentia derivantur a nominibus sive verbis, quorum extrema syllaba incipit ab l vel alia consonante vel a vocali aliqua pura. 25 fiunt autem a genetivo nominum sive a positione verborum sic: quaecumque litera sive literae sequantur l vel aliam consonantem, ex qua postrema

1 proprie] r propriae RH posunt K 2 regulam om. R, post servavit add. r servavit] r servabit RAH Ovid. metam. VII 305 in VII metamorphoseon om. K 3 reui-

niscere Rd et sic 'multi ex vetustioribus scriptis' Ovidianis teste N. Heinsio iuuescere g rerescere K iuuenescere libri aliquot Ovidiani 5 ut om. GLK 6 penetro .tras .lis K tracto tractas tractabilis laudo laudas landabilis aequo aequas aequabilis praedico praedicas praedicabilis lacrimo lacrimas lacrimabilis quasso quassas quassabilis miror miraris mirabilis R 9 miraris] miras A et in miraris corr. H 10 Luc. Phars. V 250 sq. 11 e] HK Luc. Voss. A B et sic vel ex libri Luc. fere omnes, est vell., om. codd. lib. VIII § 38 est abili Luc. Guelf. 2, corruptelae originem demonstrans

stabilis Rr cuncta Rr 12 dispiceret HGK 13 saecundae R 14 ut doceo AD 15 utilis] om. DK add. d, lis add. k sensio G sentio — nunc ergo dicamus, § 30, uno folio exciso deest in H sensi] sentis R om. K sensibilis] r sensibilis R 16 hisdem K 17 habilis] r abilis R 18 volubilis om. L 19 derivantur] nascuntur L ex] om. DG & A presentis A docilis (bi) G docibus in docilis corr. A docilis D 20 habeo add. d 21 ut plausi A Lucr. II 888 in -II- add. l 22 insensilibus] cum libris Lucretianis DGr insensibilis A et ni f. in litura R insensibilibus L insensibili K sensile A nasci] gigni Lucretius 23 producam Rr 24 siue a uerbis K quorum etiam extrema L 25 uel alia consonante om. L 26 uerborum sit quaecumque A sic add. r

p. 632. 33 P.

p. 158. 59 K.

incipiat syllaba genetivi, transeunt in a longam et assumunt 'ris' vel, si a vocali incipiat, ipsa extrema mutatur in a longam, et assumunt 'ris': 'populus populi populāris', 'singulus singuli singulāris', 'Apollo Apollinis Apollināris', 'consul consulis consulāris', 'miles militis militāris', 'schola scholae scholāris', 'Latium Latii Latīāris', 'familia familiae familiāris', 'peculium peculii peculiāris', 'molo molis' vel 'mola molae molāris'. sic etiam neutra in 'are' finita: 'velum veli velāre'. Iuvenalis:

Et pegma et pueros inde ad velaria raptos.

In 'ensis' desinentia, si sint a nominibus primae vel secundae declinationis, mutant extremam || partem nominativi singularis vel pluralis in 'en' et assumunt 'sis': 'Cirta Cirtensis', 'Olbia Olbiensis', 'Sardinia Sardinensis', 'Hispania Hispaniensis', 'Catina Catinensis', 'Enna Ennensis', 'Minturnae Minturnensis', 'castrum castrens', 'forum forens', 'Ilium Ilien-
sis', 'Locri Locrensis', 'Vtica Vticensis', 'Cremona Cremonensis', 'Ostia Ostiensis' ('Athenae Atheniensis' euphoniae causa i habuit antepaenultimam et 'Halice Haliciens'); sin vero tertiae sint declinationis, abiciunt extremam s genetivi et assumunt 'ensis': 'pistor pistoris Pistoriensis', 'Carthago Carthaginis Carthaginiensis'. quae vero duas consonantes habent ante 'is', vel a nominativo fiunt primitivorum vel a genetivo. et a nominativo quidem derivata abiciunt extremam literam et assumunt 'bris': 'salus salubris', 'mulier muliebris'; a genetivo vero, mutata extrema eius parte in e et assumpta 'stis' vel 'stris': 'ager agri agrestis', 'caelum caeli caelestis', 'terra terrae terrestis'.

In 'tis' quoque inveniuntur denominativa, sed antique prolata, paenultimam natura vel positione longam habentia, ut 'Samnitis' pro 'Sam-

2 incipit AG ext^{ma} Rr assumit d Vt populus D 3 populi r populis R
appello appollinis appollinaris GL appollo appollonis appollonaris K appolinis R
4 milis tis taris K scola scolae scholaris RDL 5 scholaris A 6 molaris.

sicut etiam G 7 Iuv. sat. l 4, 122 11 ut cirta DG cirta Rr uel cyrta in marg. l Olbia Olbiensis] Zwicc. 2 Krehlit oluia oliuensis RADl oliua oliuensis GLK

Sardinia — Hispaniensis add. d 12 catena G uel catina g minturnae (minturna L) minturnensis enna ennensis GLK 13 utica uticensis cremona cremonensis ostia ostiensis castrum castrens forum forens ilium iliensis locri locrensis D 14 hostia hostiensis L 15 Athenae Atheniensis] g athinae athinensis G 16 Halice Haliciens] sic, m. pr. in halice haliceus corr., K alicie alyciensis R halyce halyciensis ADL Heidelb. halyce (a) halicensis G. de Halice cf. Paus. II 36, 1 Curtius Peloponnesos II 461 sq. cum libri optimi Halicyarum incolae Halycienses nomen (fr. Val. resc. et cod. Lagom. 29 ap. Cic. in Verr. II 2, 28, 68) et Haliciaenses (Riccardian. Plin. nat. hist. III 14, 91), coniciat quis Halicyae Haliciens legendum esse sunt D 17 ut pistor DK 18 charthago charthaginis charthaginiensis R karthago kar-

taginis karthaginensis Gg cartago cartaginis (h) cartaginiensis Li karthago nis ien-
sis K karthaginensis Dd uero in duas K 20 deriuata Aa deriuatiua K
21 ut salus AD parte eius R 22 stris] g tris AG ut ager GK agris R

24 antiqua Rr 25 i uel e post paenultimam add. L et in litura K pro samnis add. r

p. 633. 34 P.

p. 159. 60 K.

nis', sicut 'Laurentis' quoque pro 'Laurens', 'Tiburtis' pro 'Tiburs' teste Capro. sic 'Quiritis' pro 'Quiris' et 'Caeritis' vel 'Caerētis' pro 'Caeres', qui tamen nominativi nunc in usu non sunt. unde Virgilius in X:

Qui Caerete domo, qui sunt Minionis in arvis.

invenitur tamen et correptam i habens paenultimam apud eundem Virgilius:

Est ingens gelidum lucus prope Caeritis amnem,
et Horatius similiter in primo epistularum:

Quid deceat, quid non obliti, Caerite cera

Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlixis,

'nisi pro 'Caerete', quod est nomen oppidi, e paenultima in i conversa protulerunt. | Livius ab urbe condita XLI: Lanuvini Caeritesque anguem iubatum apparuisse nuntiarunt.

In 'os' tam denominativa quam verbalia pauca inveniuntur: 'Iepus lepos', 'competo compes' et mutatione e in o 'compos', 'custodio custos', 'do dos'. ||

30 In 'us' terminantium diversae sunt formae tam denominativorum quam verbalium, ex quibus multas iam diximus, cum de possessivis tractabamus, id est de his, quas a Graccis accepimus, formis possessivorum et Latinis VI in 'ius' vel 'nus' desinentibus. nunc ergo dicamus de reliquis in 'us' ter-

1 sicut] sic AD . tyburtis pro tyburs Rr . Teste capro sic A
2 Capro] inter librorum enucl. sermonis rell. h. l. posuit Osannus de Capro p. 13 sq.
uel ceris uel ceritis
et ceritis Kk et ceris uel ceretis pro ceres G et caeris uel caeretis pro caeres g
3 post non sunt: Alpheus (l. Alphius: corr. Bondamus apud Burmannum l. infra l.) tamen Auitus in i (lo E) excellentium Curis posuit pro Quiris: Marite, si sanguis Curis, Sabina si caedes (Bondamus cedes D^a sedes E) placet, in me, oro, conuertas manus. unde Virgilius de Sabinis loquens: priscique (pssique D^a) Quirites [Aen. VII 710] pro Curites. a Curibus enim urbe Sabina est derivatum. add. Darmst. ^am. alt. et Erl. 2 Krehlii, cui tamen desunt extrema verba inde ab a Curibus, et partim, verba sc. ab Alpheus — excellentium et ab unde — Curites eiusdem Krehlii Dresd. Alphi Aviti, de quo cf. Wernsdorffium poet. Lat. min. III p. XXXI sqq., hos versus ex cod. suo Prisc. in anth. Lat. recepit Burmannus add. t. II p. 730 (n. 125 v. 9—11, t. I p. 46 Meyer.). quorum inmemor videtur fuisse Lachmannus in Ter. Maur. praef. p. XII

Verg. Aen. X 183 4 cerete Gg cherete Med. minionis GK 5 Verg. Aen. VIII 597 uirg in VIII est G 7 lucus add. r cheritis Med. 8 Oratius K Hor. epp. I 6, 62 sq. similiter om. K 9 Quid deceat] r Quidelciet R quod non D ceriti D caerite Rr caera RL coera G 10 rumigium L

uitio sumit hacensis GL uitio sumit ithacensis K Itacensis ADr olixis Kk ulixei D et ipse Prisc. lib. VI § 92 cum parte libr. Horat.; et vel sic vel Vlixii Hor. praestantiores fere omnes, Vlyseii Vlixis Vlyxis al. 11 pro **** L caeretae R caerite in litura g 12 Libius L Liv. ab u. c. lib. XXXXI 21, 13: et facies eadem nocte plures per caelum lapsae sunt in Lanuvino; Caeritesque anguem in oppido suo iubatum, tauris (aureis vel flavis edd. f. ravis) maculis sparsum apparuisse adfirmabant, ubi ex Prisciano sunt. Lanuvini Caeritesque scribendum esse con. Sigonius Lanuvii L caeritisque G 13 angem L uibratum GK nuntiarunt] rk nuntiarunt R nuntiauerunt GK 14 ut in os AD 15 ante compos: competo repetit A 18 iam mul-

tas R possiuis R 19 accipimus Rr 20 uel in ius uel K nus] nus Rr in nus A ergo] uero G a uocc. de reliquis iterum inc. H cf. § 27

p. 634 P.

p. 100. 61 K.

minantibus, quae diversas, sicut dictum est, habent formas. alia enim in 'ius' exeunt, ut 'nuntius', 'patricius'; alia in 'uus' divisas: 'arduus', 'vacuus'; alia in 'bus': 'probus', 'orbus', 'superbus'; alia in 'cus': 'acus', 'lucus', 'arcus', 'parcus'; alia in 'quus': 'aequus', 'obliquus'; alia in 'dus': 'providus', 'invidus', 'lividus', 'vividus', 'praedābundus', 'furibundus', 'loquendus', 'sequendus'; alia in 'lus': 'patulus', 'anniculus', 'bibulus', 'credulus'; alia in 'rus': 'sonorus', 'honorus'; alia in 'sus': 'cursus', 'usus', 'spumosos', 'saxosos'; alia in 'tus': 'togatus', 'palliatu^s', 'metas', 'motus'; alia in 'stus': 'venustus', 'angustus', 'quaestus'.

10 In 'ius' desinentia, sive a nominibus sive a verbis derivata, servant 31 ante 'ius' primitivorum suorum consonantes, ex quibus incipiunt ultimae vel paenultimae syllabae, sed tum paenultimae, cum et ipsa paenultima in vocalem desinit et ultima a vocali incipit, ut 'servus servi Servius', 'servilis Servilius', 'agellus agelli Agellius', 'silva Silvius', 'virgula Virgilius', 'Mars Martis Martius', 'nuntio nuntius', 'saucio saucius', 'scio scius' - sic Apuleius in primo Hermagorae et Pacuvius in Teucro:

Postquam defessus †. perrogitando advenas

De gnatis neque . . quemquam invenit scium.

unde 'nescio' quoque 'nescius' -, exceptis in 'icius' desinentibus: illa 20 enim assumunt, si sint nomina ex quibus derivantur vel participia secundae declinationis, genetivo, sin tertiae sint, dativo 'cius', i tamen tam paenultima quam antepaenultima correpta, ut 'adventus adve^{cti} adve^{cti}cius', 'commendatus commendati commendati^{ci}cius', 'faber fabri Fabri^{ci}cius', 'pigneratus pignerati pignerati^{ci}cius', 'tribunus tribuni tribunici^{ci}cius', 'pater patri patri^{ci}cius', 'aedilis aedili aedilici^{ci}cius', 'gentilis. gentili gentili^{ci}cius'. inveniuntur ta-

1 dictum est] diximus GK formas habent L 2 patricius] r patritius RH diuisas ex diuersas corr. A deuisas L ut arduus LK 3 post uacuu^s: alia in quus aequus obliquus add., eadem infra om. D ut probus K orbus probus A alia in cus add. g 4 lacus] k lacus LK alia — obliquus praeter D om. G add. g quus] cus R ut aequus K 5 probidus L lividus] h libidus GLK liidus H uiuidus

om. GK uiuidus — loquendus in mg. add. A 7 honoros A 8 metas] d maetus Ah mestus RDGk maestus H 9 uetustus H augustus K angustus mestus quaestus h questus RDGLK 10 deriuatiua K 11 ultimae syllabae uel paenultimae A 13 Servius] r seruus R 14 seruulis Rr agelli] agelli* L uirga uel

Silvius] r siluaus R uirga G uirgula Dd 15 marti L nuntio] r nuncio RA nuntius] r nunciu^s R saucio saucius] h sautio sautius RH sautio sautius socio socius A 16 epuleius G epuleus K Apul. Hermag. I fr. 5 t. II p. 637 Hild. ermagorae G ermagore R ermogore K pacubius RDGLK Pac. in Teucro fr. 11 p. 145 Both. II p. 98 Ribb. 17 defessus] dg difessus D defesus G defessus est G. I. Vossius castigat. et not. p. 108 defessus fuit Ribbeckius 18 neque eorum quemquam G. Hermannus opusc. VII 382 quemquam] r quenquam GL quemquem RA 19 in cius GKk 21 tamen om. RADL paenultimā R 22 antepaenultimam Rr adfectus adfecti adfecticius A adve^{cti}cius] r adue^{cti}cius RH commendatus -ti commendaticius Kk 23 commendatus Rr commendati^{ci}cius RH tribunus tribuni tribunicius pigneratu^s -ti pignerati^{ci}cius L 24 pigneratus Hh 25 aedilis ex aedilus corr. A aedili om. R gentilis A gentili

men quaedam a primae quoque declinationis nominibus eiusdem formae, quae a habent || ante 'cius': 'gallina gallinacius', 'membrana membranacius', 'chartina chartinacius'.

- 32 In 'uus' divisas tam a nominibus quam a verbis derivata secundum in 'ius' terminatorum reglām mutatione extremarum literarum vel literae in 'uus' solent fieri, ut 'pater patri patruus', 'annus anni annuus', 'perspicio perspicuus', 'ambigo ambiguus', 'rigo riguus', 'ardeo arduus', 'vaco vacuus'. notandum inter haec 'menstruus', quod euphoniae causa assumpsit t et r.

In 'quus' quoque desinentia similiter fiunt: 'aequo aequus', 'obliquo obliquus'; sed magis ab his nominibus verba quam a verbis nomina sunt derivata. 'longus longinquus' ideo assumpsit n ante 'quus', quia aliter euphoniae satisfacere non poterat.

In 'bus' vel 'cus' desinentia a verbis b vel c ante postremam vocalem habentibus derivantur mutatione o et, si ante eam alia sit vocalis, eius quoque, in 'us', ut 'probo probus', 'orbo orbus', 'superbio superbus', 'parco parcus', 'luceo lucus', 'arceo arcus'.

- 33 Inveniuntur pauca a nominibus vel verbis in 'ulcus': 'sus subulcus', 'bos bubulcus', 'peto petulcus'.

In 'dus' tres sunt formae:

- Vna quae servat consonantem, ex qua ultima vel paenultima primitivi incipit syllaba | - sed tunc paenultima, si non intercedat consonans inter ultimae et paenultimae syllabae vocales -, et reliquam eiusdem syllabae vel syllabarum partem mutat in i correptam et assumit 'dus', ut 'herba herbīdus', 'turba turbīdus', 'uva uvīdus', 'vivo vivīdus', 'rabies rabīdus', 'tumeo tumīdus', 'timeo timīdus', 'areo arīdus', 'squaléo squalīdus', 'ferveo fervīdus', 'invideo invīdus', 'frigeo frigīdus', 'valeo valīdus'. excipitur al-

om. R 1 quoque om. L 2 ut gallina AD gallinicius Kk gallinacius AH membranacius] r membranacius RA 3 chartina] r carthina RD epistola e charta quae a carpendo dicitur gloss. cod. Heidelb. carthinacius RA carthinacius r

5 extremarum] r extremum R 6 in uus add. d patrius A perspicio perspicis perspicuus ambigo ambigis ambiguus L 7 post ambiguus: pigo pignus add. RH pigeo pignus AD piget pignus h rigo riguus post uacuu collocant RAH vaco] uacuo ADGLK 8 assumit R assumsit G 10 fiunt ut AD obliquo] g oblico G 11 verba fiunt quam LK sint AL deriuata sint K 12 deriuatiua A loginquus G 14 postremam vocalem] 1 postremam: K postremam uocalem uocales A postremam uocalem uel uocales k rel. 15 o in us et h eam in marg. add. l sit alia H eiusq. in G 16 post quoque: scil. mutationes sup. lin. add. r, mutatione in mg. l post probus: turbo turbus add. ADHGLK post orbus idem add. r. de turbus = turbo cf. Ducangii gloss. med. et inf. Lat. s. vv. turbus et turbinus t. VI p. 700 ed. Henschel. 18 uel a uerbis LK ut sus D 19 bobulcus DGLK boculcus A 20 sint A 21 penultima K 22 intercedat H 24 motant K dus] r dā R ut om. L 25 uidus Rr uiuo uiuidus om. DL rabies rabies A 26 timeo timidus om. G areo aridus] rk hareo haridus RAK squaléo squalidus] k scaleo scaldus GK 27 frigio Rr alternitas Hh

p. 635. 36 P.

p. 162. 63 K.

ternitatis causa, quam Graeci ἐπαλληλόττητα vocant, unum 'pando pandus', ne, si 'pandus' dicamus, male sonet alterna d in utraque continua syllaba, quod in multis solent tam Graeci quam nos evitare. (non dicunt illi 'Χαρυβδιδος', quamvis exigit regula, sed 'Χαρυβδεως'. et Romani quoque illos secuti non dicunt 'huius Charybdis' sed 'huius Charybdis'. eiusdem vitii causa non dicimus ab eo, quod est 'mane', 'manunine', sed 'matutine', 'vitis vinetum', non 'vitetum', quod tamen etiam a vinea videtur esse derivatum. praeterea 'meridies' pro 'medidies' a medio die. sed non tamen in omnibus hoc valet. nam 'candeo candidus' facit, 'sordeo sordidus', 'madeo madidus', nisi quod haec secundae coniugationis in 'deo'; illud unum, id est 'pando', tertiae in 'do' desinens habuit huiusmodi formae nomen.) et haec quidem in 'dus' supra dictae formae nomina demonstrant habere ea in se, ex quibus derivantur, ut 'herbidus', qui habet herbas, 'turbidus', qui habet turbam, 'timidus', qui habet timorem, 'ravidus', qui habet rabiem, 'invidus', qui habet invidiam.

In 'bundus' vero desinentia similitudinem habere significant, ut 'vitabundus' similis vitanti, 'praedabundus' similis praedanti, 'errabundus' similis erranti, 'moribundus' similis morienti, 'furibundus' similis furenti. et sunt paene omnia huiusmodi formae nomina verbalia et, si a verbis primae coniugationis derivantur, a habent longam antepaenultimam, ut 'causor causaris causābundus', 'vito vitas vitābundus', sin ab aliis, i correptam, ut 'ludis ludibundus', 'furis furibundus', 'moreris moribundus'. excipitur alternitatis causa 'rubicundus', quod in paenultima syllaba pro b c habuit, ne sit absonum, si 'rubibundus' dicamus.

Tertia forma in 'dus' terminantium est participialis, id est quae terminationem habet participiorum futuri temporis passivorum, et significat

1 ἐπαλληλόττητα] om. H ^xΕΠΑΛΛΕΛΟΤΗΤΑ Rr ΕΠΑΛΛΕΛΟΤΕΤΑ DL ΕΠΑΛΛΕΟΤΗΤΑ G
 ΑΑΛΛΟΕΤΑ h pondo Rr 2 sonat G sonant A alternam RAGL alternum r
 continua] r continuatam R continuans L continua** K ^{uel c} 4 ΧΑΡΥΒΑΙΔΟΣ Gg
 carybidos RK Χαρυβδεως] scripsi ΧΑΡΥΒΑΕΟΣ ADGr χarybdeos K carypdeos R
 ΧΑΡΥΒΑΙΟΣ L ΧΑΡΙΒΑΙΟΣ H rumani K 5 Charybdis] g χarybdis K charib-
 didis L carybdis DGr carypdis R caribdis A sed huius Charybdis om. G
 sed huius charubdis g χarybdis K charibdis L carybdis Dr carypdis R caribdis A
 6 uicii A 7 non vitetum] h nouitetum H tamen a uinea etiam uidetur
 deriuatum L 8 miridies K pro] non D me**didies K medio et die h
 9 tamen non D 10 sordidus] sordidus facit RH mando mandidus H
 quod in mg. add. h coniugationis sunt in ADr et sunt in litura H in deo; illud]
 ideo illud GLK ideo. Illud H. Ideo. illud h. 12 demonstrantur H 13 ea
 habere D herbas habet G 14 herbas — ravidus qui habet in marg. add. r
 turbam] rabiem Aa turbam Gg timidus — rabiem om. A 17 uitandi A
 moribundus similis morienti (et H) errabundus similis erranti AH 18 furienti L
 19 poene Rr nomina formae G 21 causaris Rr post uitabundus: mo-
 rior moreris moribundus add. A siⁿ Kk 22 ut ludo ludis DHL laudis lau-
 dibundus furis furis furibundus K 24 obsonum Dd 25 terminantium participialis L

dignum esse aliquem eo, quod demonstratur, ut 'laudandus' laude dignus, 'amandus' dignus amari, 'curandus' dignus cura, 'ornandus' dignus ornari, 'ordinandus' dignus ordinari, 'legendus' dignus legi, 'loquendus' dignus de quo loquantur homines.

In 'lus' desinentium formae similes sunt diminutivis: 'pendulus', 'credulus', et veniunt tam a nominibus quam a verbis, ut 'annus anniculus', 'pateo patulus', 'credo credulus', 'pendo pendulus', 'bibō bibulus'. extremas partes syllabarum finalium sive extremas syllabas, si sint purae, in 'ulus' vertunt, excepto anniculo differentiae causa: nam 'annulus' diminutivum est. ('novacula' a 'novo novas' derivatur.)

37 In 'rus' denominativa sive verbalia pauca inveniuntur, quae paenultimam producunt: 'honor honorus', 'odor odorus', 'decor decorus', 'cano canorus', 'sono sonorus', quorum regula in promptu est: nam nomina 'us', verba 'rus' assumunt.

In 'sus' duplicem habent formam: vel enim participialia sunt, id est participiis praeteriti temporis similia, et res incorporales significant et sunt quartae declinationis, ut 'usus', 'cursus', 'lusus', 'versus' - quod ab incorporali re ad corporalem quoque adductum est, quae est in literis -; aut mobilia sunt et secundae, ut 'lassus', 'fessus', 'cassus'; vel o productam habent ante 'sus' et significant plenum esse aliquem eius, quod significatur, ut 'saxosus' plenus saxis, 'spumosus' plenus spuma, 'ventosus' plenus ventis, 'harenosus' plenus harena. fiunt autem a primitivis suis hoc modo: mutant extremam partem syllabae vel syllabam, si pura est, in quam terminat genetivus, in o productam et assumunt 'sus': 'saxi saxosus', 'curiae curiosus', 'herbae herbosus', 'scelus sceleris scelerosus', 'numeri numerosus', 'oneris onerosus', 'perfidiae perfidiosus'. notandum, quod a metu 'meticulosus' fit. Plautus in mostellaria:

Nescis, quam meticulosa res sit ire ad iudicem.

1 eo quod] eoque *k* dignus laude *DL* 2 dignus amore *L* curari *Gh*
 orandus *L* orari *L* 3 ordinari] *ah* ornari *AH* 4 loquantur] *rdh* loquen-
 tur *RADHGL* 5 pendulus credulus *om. A* post credulus: et veniunt — cre-
 dulus *om. R add. r* 7 credo credulus *Hh* pseudo *Hh* pendo pendulus *om. A*
 8 sillabarum partes *L* 9 conuertunt *AD* anniculus *DH* annulus] *gk*
 anulus *AGr* anulum *K* 10 Et nouacula *AD* 12 honorus *A* honoris *K* 13 quo-
 rum — assumunt in *mg. add. g* in promptu est regula *K* promptu *R* prumtu *L*
 prumptum est. Nannomina *A* 14 rus accipiunt uel assumunt *g* 15 sus] *h*
 cus *H* 18 re. Ad *H* quoque *add. k* addictum *Rr* 19 lassus fessus cas-
 sus] *g* lassus fesus cassus *l* lasus fesus casus *GLK* 20 habent *om. L* aliquem
 esse *D* eius rei quod significantur *H* 21 saxus *Rr* spumis *K* ventuosus *K*
 22 arenosus *D* arena *Dr* arenae *H* 23 in qua *L* terminatur *D* termi-
 natus *A* terminet *H* 24 et *om. K* assumit *R* ut saxi *D* 25 haerbae haer-
 bosus *H* scelus *om. DL* scelus sceleris scelerosus *R* perfidiae perfidiosus
 numeri numerosus oneris onerosus *D* 26 oneris onerosus (h-h) *L* post one-
 rosus: ponderis ponderosus *add. r* 27 metuculosus *DHGLKr* planustus *A*
 Plaut. most. V 1, 52 (v. 1101) mustellaria *ADHGLK* 28 metuculosa *RDGLK*

p. 637. 38 P.

p. 164. 65 K.

In 'tus' si sint participialia aut denominativa, vel incorporalia et fixa 38 sunt, ut 'motus', 'tumultus', 'sonitus', 'habitus', 'cultus', 'consulatus', 'tribunatus', vel mobilia, ut 'togatus', 'palliatu^s', 'loricatus', 'tunicatus', 'gratus', 'laetus', 'mutus'; et sciendum, quod, si a primae declinationis nominibus derivantur, a habent paenultimam productam, ut 'barbātus', 'stellātus', 'trabēātus', 'purpurātus'; sin a secundae vel tertiae, in quibusdam a, in aliis i productam, ut 'pallium [palli] palliātus', 'anulus anulātus' - Plautus in Poenulo:

quia incedunt cum anulatis auribus -

10 (excipitur 'manuleātus', quod quamvis a paenultimam productam habet, tamen a quarta declinatione derivatur: 'manus manuleātus'. Plautus in Pseudulo:

manuleatam tunicam habere hominem adde||cet, id est manicatam), 'grates' vel 'gratiae grātus', 'avītus', 'marītus', 'cerrītus', 15 ab avo, mare, Cerere. excipiuntur 'vetustus' et 'libertus', in quibus nominativi primitivorum 'tis' assumpserunt. a quartae declinationis nominibus derivata u productam habent ante 'tus': 'cornūtus', 'verūtus', 'astūtus', 'versūtus'.

In 'ctus', 'ptus', 'xus' participialia sive verbalia inveniuntur: 'amictus', 20 'sanctus', 'acceptus', 'sumptus', 'aptus', 'captus', 'raptus', 'flexus', 'laxus', 'fluxus', 'luxus', 'nexus'; haec enim omnia, cum non significant tempus, nomina sunt.

cum Plaut. Vatic. et Decurt. corr. metucolosa H, Plaut. Decurt. m. pr. ft G iudicium K 1 participialia] gk participialia GK et om. H 2 post fixa sunt:

et quarte scilicet declinationis sunt et non sunt uerbialia Rr et quartae declinationis ADI et quartae declinationis et sunt uerbalia d et quartae scilicet declinationis H et non sunt uerbalia GK et in litura L et secundae sunt scilicet declinationis et non

sunt uerbalia g consolat^uus K tribunatus et quartae declinationis add. GLK et iterum A, del. l tribunatus et secundae uel mobilia sunt et haec secundae declina-

tionis et non sunt uerbialia ut togatus Rr 3 post mobilia: et secundae declinationis add. H et secundae scilicet declinationis (sunt D) et non sunt uerbialia AD et sunt

secundae declinationis et non sunt uerbalia l palliatus togatus tunicatus loricatus K tonicatus AGL 4 laetus] latus GLK si add. h 5 a habent] sic, ha-

bent in mg. add., d + D scellatus G 6 purpuratus] k porpuratus AGK parpo-
puratus H sin autem a G post sin a unius folii tactura deficit L usque ad vocc.
ut Glycerium p. 142, 23 hic est defectus unius folii in mg. inf. m. rec. 7 pallium om.
RAHGK palli om. D annullus Rr Plautus A Plaut. Poen. V 2, 21

8 paenulo AH penulo DGK pamulo R paerulo r 9 quia] 'qui G. Hermannus
in Iahnii ann. XXXV 191 f. recte' Fleckeisenus 10 manulatus GKd manuliatus A
productam paenultimam G 11 manulatus GKd manuliatus A plautus A
Plaut. Pseud. II 4, 48 (v. 738) 12 Pseudulo] k phseudulo RrH psedulo DGK

13 manuliatam A manulatam GK tonicam GK addecet] sic etiam Plaut.
Ambros. Addecet H adiecit GK decet codd. Plaut. praeter Ambr. 14 gratis K

productum i
avitus] productam i. auitus G auitus Kk cerritus] r ceritus RHd ceriritus k
15 Cerere] dk cererae D ***ere K cerre A nominatio k 16 t^{us} Kk quar-
tae quoque declinationis h 21 nexus fluxus luxus D non sint significant H

p. 638 P.

p. 165 K.

In 'stus' a nominibus vel a verbis nascuntur extremam partem convertentibus in 'stus' e vel u antecedentibus, ut 'honor honestus', 'maeror maestus', 'modus modestus', 'scelus scelestus', 'robur robustus', 'ango angustus', 'augur augustus'. praeterca 'Venus venustus', 'ius iustus', 'onus onustus', quae, quomodo 'vetus vetustus', assumpta 'tus' faciunt 5 derivativa et omnia una vincunt syllaba primitiva absque maesto.

In 'ax' plerumque verbalia inveniuntur ab omni coniugatione: 'voro voras vorax', 'audeo audes audax', 'teneo tenes tenax', 'emo emis emax', 'fallo fallis fallax', 'capio capis capax', 'pellicio pellicis pella^x', 'sagio sagis sagax'. 10

In 'ex' correptam similiter a verbis: 'lateo lates late^x', 'verto vertis vert^x', 'vomo vomis vom^x'. in 'ex' productam similiter: 'rego regis rē^x', 'lego legis lē^x'. 10

40 In 'ix' feminina inveniuntur a masculinis verbalibus sive denominativis in 'tor' desinentibus defigurata, quae mutant 'or' in 'rix', ut 'victor 15 victrix', 'senator senatrix', 'cultor cultrix'; 'nutritor' quoque 'nutritrix' debuit facere, quod euphoniae causa sive alternitatis mediam syllabam con- cidit: 'nutrix' enim dicimus.

In 'ox' verbalia vel denominativa: 'voco vox', 'velum velox'.

In 'ux': 'luceo lux', 'duco dux'. 20

In 'nx' et 'rx': 'coniungo coniunx', 'arceo arx'.

In duas consonantes inveniuntur participialia: 'sapiens', 'amans', cum sint sine tempore; inveniuntur et denominativa: 'principium princeps', 'municipium municeps'. | |

1 uel uerbis DG	2 ut om. GK	meror mestus RDGK	3 scelus scelestus add. r
robor K	4 anguo K	5 onestus Rr	assup ^u a A asumpta G
riuatium D	maesto Rr	mesto GK	mestus D maestu ^u H
8 uoras om. G	tene ^a Rr	emis] om. G	is in mg. g emes Hh
om. G .is g	capis] om. G .is g	pellicis] om. G .is g	pelax A
om. AG .is g	11 ut lateo D	lates om. G	uertis om. G
regis om. G	13 legis om. G	15 motante ^u or K	ut om. G
16 nutritor (o) Kk	17 euphoniae K	euphoniae H	19 ut uoco G
21 nx] unx r	coniungo] h	coniungo RH	23 sunt DKh
tempore sine mut. K			sine tempore] ex

DE

Explicit lib. III. DE NOMINATIVO. INCIPIT LIBER V DE GENERIBVS R EXP^e LIB. QVARTVS | INCIPIT LIB QVINTVS DE GENERIBVS A fñit liber quartus | INCIP^e LIB. V. de generibus G INCIPIT LIBER V DE GENERIBVS H fñit | Liber quintus de generibus dinoscendis per singulas terminationes. de numeris. de figuris et earum compage. de casu. K PRISCIANI LIBER .IIII. ID EST .III. DE NOMINE EXPLICAT. Quintus de generibus dinoscendis per singulas terminationes. de numeris. de figuris et earum compage. de casu. INCIPIT. D

LIBER QVINTVS.

p. 639. 40 P.

DE GENERIBVS.

p. 166. 67 K.

Quoniam de speciebus sive formis nominum, quantum potuimus, supra I 1 tractauimus, nunc de generibus quaerere conemur.

Genera igitur nominum principalia sunt duo, quae sola novit ratio
3 naturae, masculinum et femininum. genera enim dicuntur a generando
proprie quae generare possunt, quae sunt masculinum et femininum. nam
commune et neutrum vocis magis qualitate quam natura dinoscuntur, quae
sunt sibi contraria. nam commune modo masculini modo feminini signi-
ficationem possidet, neutrum vero, quantum ad ipsius vocis qualitatem,
10 nec masculinum nec femininum est. unde commune articulum sive arti-
culare pronomen tam masculini quam feminini generis assumit, ut 'hic
sacerdos' et 'haec sacerdos', neutrum autem separatum ab utroque ge-
nere articulum asciscit, ut 'hoc regnum'.

Epicoena, id est promiscua, vel masculina sunt vel feminea, quae
15 una voce et uno articulo utriusque naturae animalia solent significare.
dubia autem sunt genera, quae nulla ratione cogente auctoritas veterum 2
diverso genere protulit, ut 'hic finis' et 'haec finis', 'cortex', 'silex',
'margo'. similiter 'grus', 'bubo', 'damna', 'panthera' in utroque ge-
nere promiscue sunt prolata. || sunt alia communia non solum masculini et
20 feminini, sed etiam neutri, et sunt adiectiva, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc
felix', 'sapiens'. sunt quaedam tam natura quam voce mobilia, ut 'natus

2 formis in littera g 3 tractabimus R de generibus A 4 DE DIVISIONIBVS GENE-
rum inscr. D 6 proprie] rd propriae RADH posunt G 7 communia et neutra G

naturae AH denoscuntur G 8 commune K feminiⁿⁱ H 9 ad] et Rr *****
ad (ptinet ?) K ad ipsius in littera H 11 feminini] h femini HK 12 separatim K
ETIKOINA

13 asciscit R adsciscit H adsciscit A ut hoc regnum R 14 epicoena R
ETIKENA GK ETYKHNA in loc. h uel masculina uel feminea sunt K 15 anima-

lia] om. H add. h animalium Rr 18 margo om. K, ante silex add. k post
bubo in marg.: Ovidius. Iedaque fit uolacris, uenturi nuncia luctus(?), Ignauus bubo,
dirum mortalibus omen. (metam. V 549 sq.) Solaque carminibus (l. culminibus) ferali
carmine bubo (?). (Verg. Aen. III 462) add. h dama g panthera damma D
panthera r 19 promiscue] rg promiscuae RGd promiscua D sunt promiscue A
sint prolata G communia R 20 femini R foemini H 21 mobilia natus HG

p. 640. 41 P.

p. 167. 68 K.

nata', 'filius filia'; sunt alia natura et significatione mobilia, non etiam voce, ut 'pater mater', 'frater soror', 'patruus amita', 'avunculus mater-
 3 tera'; sunt alia voce, non etiam naturae significatione mobilia, ut 'lucifer lucifera', 'frugifer frugifera': sive enim de sole sive de luna sive de agro sive de terra loquar, nulla est discretio generis naturalis in rebus ipsis, 5 sed in voce sola; sunt alia quasi mobilia, cum a se, non a masculinis feminina nascuntur, ut 'Helenus Helena', 'Danaus Danaa', 'liber libra', 'fiber fibra'. unumquodque enim eorum propriam et amotam a significatione masculini habet demonstrationem et positionem; sunt alia, quae differentiae significationis causa mutant genera, ut 'haec pirus hoc pirum', 10 'haec malus hoc | malum', 'haec arbutus hoc arbutum', 'haec myrtus hoc myrtum', 'haec prunus hoc prunum'. et hoc in plerisque invenis arborum nominibus, in quibus ipsae arbores feminino genere, fructus neutro proferuntur vel ligna, ut 'haec buxus' arbor, 'hoc buxum' lignum. Virgilius: dant arbuta silvae, cruentaque myrta, cerea pruna, 15 volubile buxum.

De singulis igitur terminationibus quomodo possint comprehendere genera, prout valeam, hinc tractare incipiam.

- 4 Masculini generis terminales inveniuntur literae septem: a, o, l, n, r, s, x, ut 'scriba', 'Cicero', 'sol', 'flamen', 'Caesar', 'bonus', 'rex'; feminini quoque eadem, ut 'Roma', 'virgo', 'Tanaquil', 'Siren', 'mater', 'civitas', 'pax'. in e quoque productam inveniuntur || feminina, sed Graeca dumtaxat, ut 'Taygete', 'Euterpe', et in 'um', sed figurate, ut 'Glycerium mea' et 'Dorcium' et 'Philotium'. communia in eadem literas desinunt, quas et masculina, ut 'hic' et 'haec advena', 'homo', 'vigil', 'tibicen', 25 'fidicen' - ut quibusdam placet, nam usus eorum feminina in a terminat, II 5 'fidicina' et 'tibicina' -, 'hic' et 'haec pauper', 'civis', 'dux'. neutrorum duodecim inveniuntur terminales literae: a, e correpta, i, u, l, m, n, r, s, c, t, d, ut 'poema', 'mare', 'gummi', 'cornu', 'mel', 'regnum', 'numen',

1 alia mobilia natura et significatione D 2 post mater: non enim fit a patre patra add. D 8 unumquodque G propria R propria et amota A 9 habent G positionem] significationem R 10 differentiae] h differentia H differentiae significationis ex significationis differentiae corr. G et hoc pirum D 11 haec malus Dd myrtus] k mirtus K 12 myrtum] k mirtum K impletisque AD

13 genere om. AHGK add. h necuero A 14 arbor ADK Verg. georg. II 520 georg. I 306 ecl. 2, 53 Aen. VII 382 15 arbusta Rom. arsuta Pal. sylvae R

cruentaque myrta ex myrta cruentaque corr. D coera Gg cerea Kk 17 DE TERMINALIUM LITTERARUM NUMERO IN VNOQUOQUE GENERE. D comprehendere A comprehendere

hendere Dd praehendi H 19 litterae inveniuntur D 21 eadem AG syren H 22 productam quoque G producta R productam sed graeca dumtaxat inveniuntur ut D

femininae H 23 taygete ADHK taigete G eyterpe HK euturpe G eyterpe feminina D figuratae A glycerium ADK gligerium G 24 a mea et Dorcium iterum inc. L, v. lib. III § 38 p. 139, 7 Dorcium] r dortium RA philotium RH post Philotium: sicut dicam ossa mons D del. d desinunt litteras AH 25 quas] in quas ADKr 26 femina L 27 fidicina tibicina G 29 nomen, sed

p. 641 P.

p. 100. 69 K.

'tuber', 'sidus', 'lac', 'caput', 'aliud'. communia trium generum desinent in i, m, r, s, x, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc frugi', 'nequam', 'par', 'prudens', 'audax'.

In a igitur desinentia vel masculina sunt vel feminina vel communia vel neutra. masculina sunt, quae cum sint propria apud Latinos a terminantia, apud Graecos assumunt s, ut 'Catilina', 'Sulla', 'Fimbria', 'Aquila', *Κατρίνας, Σύλλας, Φιμβρίας, Ἀκύλας*; vel contra apud Graecos in 'as' desinent[ia vel in 'es', apud nos in a terminant, ut *Μαρκούς, Σωσίας, Βυρρίας, Χαιρέας, Τυρίας, Βαγράδας*, 'Marsya', 'Sosia', ¹⁰ 'Byrria', 'Chaerea', 'Turia', 'Bagrada', *ποιητής, κιθαριστής, σοφιστής, Σκύθης, Μελικέρτης, Λεπτάστης*, 'poeta', 'citharista', 'sophista', 'Scytha', 'Melicerta', 'Leptata'. Sallustius in II historiarum: quem ex Mauritania rex Leptasta prodicionis insimulatum cum custodibus miserat. excipitur 'haec charta' et 'haec cataracta', 'margarita', ¹⁵ 'catapulta', quae, cum sint masculina apud Graecos, apud nos etiam genus cum terminatione mutaverunt. quod autem 'Tuffia' et similia fluminum nomina masculina sunt, ostendit etiam Sallustius in 'am' terminans eius accusativum in II historiarum: inter laeva moenium et dextrum flumen Turiam. nam si esset neutrum, similis esset accusativus nominativo. illa quoque in a desinentia, quae officiorum sunt ad viros perti-

in mg. pr. ni f. m. numen K 1 capud Rr ⁱ apud Gg ^k aliut Rr ^d 2 nequam] r nequar R 4 DE QVINGVE GENERIBVS IN A SED PRIMVM DE MASCVLINO DL sunt add. r 5 quae cum] h quaecumq. H 6 catillina ADH catilena LK katilena G uel katilina g sylle+a H gilla rell. 7 *Κατρίνας*] r *ΚΑΤΙΑΛΙΝΑC* AD *ΚΑΤΙΑΪΝΑC* G catilinas RK cantilenas L *Σύλλας*] r sillas RLK *Φιμβρίας*] r *ΦΥΜΒΡΙΑC* AHG

fimbrias RLK *Ἀκύλας*] in mg. r *ΑΚΙΑC* A aquilas R aquilas LK 8 desinentia om. G terminantur DK *ΜΑΡCΙΑC* Arg *ΝΑΡCΙΑC* G marsas L marsias RK 9 *Σωσίας*] r *CΩCΥΑC* DH *COCIAC* G sosias LK sosyas R *ΒΙΡΡΙΑC* AG *ΒΙΡΡΙΑC* r *byrrias* RL *birrias* K *ΧΕΡΕΑC* HGr *chereas* R *caereas* LK *Τυρίας*] *tyrias* K *ΤΥΡΥΑC* H *turias* RL *ΘΟΙΡΙΑC* r *Βαγράδας*] r *ΒΑΤΡΑΔΑC* A *bagradas* RL et ex *bragadas* corr. K *marsia* ADHGK *Sosia*] r *sosya* RD 10 *birria* AGK *birrhia* H *cherea* RADHG *turia* *caerea* LK *Turia*] d *tyria* AD *bagrada* ex *bragada* corr. K *poetes* (*poetas* L). *citharistes* (*cytharistes* K). *sophis-*

tes. *scythes* (*schites* R *schithes* K). *melicerites* (*milicertes* L *milicertes* K). *leptastes*. RLK *ΠΟΙΗΤΗC*. *ΚΙΘΑΡΙCΤΗC*. *CΩΦΙCΤΗC*. *CΚΙΤΗC*. *ΜΕΛΙΚΕΡΤΗC*. *ΛΕΠΤΑCΤΗC* r *πωεεc*. H *CΚΙΘΗC* *ΚΙΘΑΡΙCΤΗC* G *ΚΥΘΑΡΙCΘΕC* H *CΩΦΙCΤΗC* A *cophictec* H

11 *CKIΘHC* G *CKITHC* A *CKYΘEC* H *CKYHΘHC* post *CKYΘHC* add. D *ΜΕΛΙΚΕΡΤΗC* A

ΜΕΛΙΚΕΡΤΗC H *ΛΕΠΤΑCΤΗC* H *ΛΗΡΑΤΑCΤΗC* A ^h *citarista* Rr *chitharista* A *cytharista* HK *schita* R *scitha* GK *schyta* H *scnipha* post *scythia* add. D 12 *milicerta* L *Sall. hist. II 31 p. 144 Kritz.* 13 *Mauritania*] r *mauretania* RA *prodicionis*] r *prodicionia* RA 14 *misserat* GL *Excipiuntur* LK *charta* R *cartha* A *carta* GLK *cataracta* GK *catharecta* A *margarita* *cataracta* D *marga-*

reta GgK 15 genus etiam G 16 *tyria* Dd *tyria* G et in *litura* L 18 accusativum (*accussativum* A) dicendo in AD *Sall. hist. II 24 p. 136 Kritz. cf. lib. VI § 9* 19 *Turiam*] d *tyriam* AD *esset* et *accussativus* L *nonnominativus* H

p. 641. 42 P.

p. 109. 70 K.

nentium, masculina esse nulla est dubitatio: 'scriba', 'lixa', 'collega'. quae vero, cum apud Graecos communia sunt vel mobilia, apud Latinos in a desinunt tantum nec ex masculinis in 'us' desinentibus transformantur, commu|nia tantum et paene omnia a verbis sunt composita vel derivata, ut 'hic' et 'haec agricola', 'caelicola', 'advena', 'parricida', 'Graiugena', 'con- s viva'. Pomponius in auctorato:

conveni omnes convivas meas.

Horatius in sermonum I:

ut conviva satur.

- 7 Alia vero omnia propria sive appellativa in a desinentia feminina sunt, 10 ut 'Musa', 'curia', 'Roma', 'Ilia'. in promiscuis tamen invenimus quaedam auctoritate veterum secundum genus masculinum prolata. Virgilius in georgicon I:

Aut oculis capti fodere cubilia talpae.

idem in bucolico:

15

Cum canibus timidi venient ad pocu|la dammae.

Horatius tamen feminine hoc idem protulit in I carminum.

Et superiecto pavidae natarunt

Aequore dammae.

item Horatius in II epistularum:

20

Si foret in terris, rideret Democritus, seu

Diversum confusa genus panthera camelo

Sive elephas albus vulgi converterit ora.

et magis in quadrupedibus hoc invenis: nam in aliis animalibus, si sint

1 ut scriba AD colliga GK uel cenniga k 2 -II- DE COMMUNI GENERE DL uero om. L sint communia G sint H et apud h 3 nec add. r 4 communia sunt tantum ADHGLK poene AH sunt om. H 5 agricola LK caelicula K parricida A 6 Pompon. auctor. fr. 2 p. 105 Both. p. 139 Munk. fr. II p. 193 Ribb. postquam conuenio omnes conuiuas meas cod. Char. p. 37 P. postquam conueni omnis conuiuas meas Donatianus ex ed. Mediol. a. 1504 expressus ap. Gaisfordum script. Lat. rei metr. p. VIII Postquam convivas omnes conveni meas Bothius postquam conveni convivas omnes meas Munkius. at codd. scriptura proba: postquam conveni omnes convivas meas. et sic etiam Ribbeckius in add. r

7 meos GL 8 oratius K Hor. serm. I 1, 119 sermone D I scripti II RLK do II r secundo ADHG 9 uti Horatius 10 -III- DE FEMININIS. D -III- de feminino L femina R 11 Illia] illia H allia h -III- DE PROMISCOVO GENERE DL quaedam inuenimus K 12 prolata ut D Verg. georg. I 183 13 -I- (primo D) georgicon AD 14 capti (?) H capti Med. foedere A 15 Verg. ecl. 8, 28 bocolico AGK 16 timidi] sic etiam Pal. m. alt. timidae Med. timide Pal. m.

m. pr. ueniunt L damae l damnae Med. 17 Hor. carm. I 2, 11 sq. feminine] r femininae RH protulit hoc idem in -I- epistularum. Et L 19 damae gl 20 Idem horatius G Idem L Horatius] r oratius RHK Hor. epp. II 1, 194 sqq. aeistolarum K 21 foret] l forte L rid&r&t H irrideret r ridet Gk ridere demotritus A et seu GLK uel heu specr. l 22 diuerso GK confussa L panthera RH camelo] h camello RHK 23 siue om. L elifas RG elefas r eliphans K converterit] cf. infra § 23; probat Bentleius ad Hor. l. I. conuerteret Ad cum codd. Horatianis hora RD post hora: Hanc confusionem in a desinentia add. R, unciis induxit et glossa fuit superscr. r 24 quadrupedibus] rh quadripedibus RHK

p. 642. 43 P.

p. 170. 71 K.

promiscua in a, feminini articulos assumunt. in a neutra non inveniuntur 8
Latina, sed Graeca, ut 'poema', 'schema', 'emblema', 'toreuma', 'peripe-
tasma', nisi tria monosyllaba Latina eiusdem generis literarum nomina in-
declinabilia: a, ka, ha. omnia enim nomina elementorum propria neutra
sunt tam apud nos quam apud Graecos et indeclinabilia. (numerorum vero
nomina, quae declinantur, mobilia sunt vel per tres vel per duas termina-
tiones, ut 'unus una unum', 'duo duae duo', 'tres tria', 'ducenti ducentae
ducenta'; indeclinabilia vero communia sunt trium generum: 'hi' et 'hae'
et 'haec quattuor', 'quinque', 'sex' et deinceps usque ad 'centum'. 'mille'
quoque trium est generum, quia est indeclinabile.)

In e correptam neutra sunt omnia, ut 'marē', 'sedilē', 'monilē'. in
e productam Graeca feminina, ut 'Euterpē', 'Libyē'.

In i neutrum, 'hoc gummi', et a genetivis composita communia trium
generum, 'eiusmodi'. nam 'nihili', 'frugi', 'mancipi' obliqui sunt casus
figuratae cum omnibus casibus adiuncti. | ||

In o, i antecedente, quando non sunt verbalia sive participialia, mas- 9
culina sunt, ut 'hic stellio', 'gurgulio'; quando sunt verbalia sive partici-
pialia, feminina sunt, ut 'oratio', 'actio', 'coniugatio', 'coniunctio', 'inter-
iectio'. g quoque vel d antecedentibus, si mutant o in i in genetivo,
feminina sunt, ut 'virgo virginis', 'Carthago Carthaginis', 'uligo uliginis',
'dulcedo dulcedinis', 'acredo credinis', 'cupido cupidinis', quod tamen et
masculinum est, quando proprium est ipsius Amoris dei. excipiuntur supra
dictae declinationis masculina haec: 'hic ordo ordinis', 'cardo cardinis'.
'margo' quoque auctoritate poetica non solum feminini, sed etiam masculini
generis invenitur. Statius:

Solverat Hesperii devexo margine ponti.

1 DE NEUTRO D De neutro in a. L	2 scema DGLK	3 trea G ge-
nera A	4 k Lr ha] r a R h L	5 nos] Latinos L
mobilia G	uel per duas uel per tres G	6 mobilia sunt] g
uel i	uel per duas uel per tres G	uel per duas terminationes uel per tres L
7 trea G	8 i et ae Rr	10 trium generum G
declinabile est G	11 DE NEUTRO ET FEMININO IN E DL	quia] quod GL inde-
nile Ar	12 euturpe GL	monile sedile L mu-
NEUTRO ET COMMUNI IN L. D	lybyae R lybye HKr lipie L	libiae A
ut hoc L	14 ut eiusmodi AD huiusmodi GL	13 DE
15 figuratae AH	cum] com A	16 DE TRIBVS
GENERICIS IN O. DL	quando] r q G quando si RG *** si L	quando non] qñ in
q ñ corr. in K	vocc. quando — gurgulio gloss. visa Krehlio, quo teste in marg. add.	
Zwicc. 1, 2 Lips.	2 et m. rec. in Dresd., uncis inclusit Erl.	2 post verbalia siue
participialia vocc. masculina —	verbalia siue participialia om. HK	18 ut oratio —
feminina sunt add. g	actio] r accio R	interiectio coniunctio R
19 emutant		
Rr	20 Carthago] r karthago AG kartago a charthago R chartago HL	
karthago . nis K	Carthaginis] r karthaginis G kartaginis H chartaginis RL	
uel o		
cartaginis a	uligo . nis Kk	22 Amoris om. AD add. d diei AD supra-
ductae A	25 Statius] r statius thebaidos (tebaidos R) libro RAHGLK	statius in
libro thebaidos D	statius thebaidos libro III hi	Stat. Theb. III 407
perii G	diuexo L	26 his-

p. 643 P.

p. 171. 72 K.

propria quoque inveniuntur feminina, quae apud Graecos in ω vel in α desinunt, ut 'Manto', 'Dido', 'Sappho', 'Ruscino', 'Bubo', et unum Latinum
 10 'Iuno' et appellativum in 'ro' unum, 'caro'. alia vero omnia masculina sunt, ut 'stellio', 'Anio', 'Cicero', 'Milo', 'Apollo', 'mango', 'praedo', 'ligo', 'carbo', 'sermo', 'quaternio', exceptis paucis communibus, quae
 communia esse tam ipsa natura quam exempla Graecorum nobis demonstrare possunt, apud quos vel communia vel mobilia haec inveniuntur, ut 'hic' et 'haec homo', $\delta \alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omicron \varsigma \kappa \alpha \iota \eta \alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omicron \varsigma$, 'hic' et 'haec latro', $\delta \lambda \eta \sigma \tau \eta \varsigma \kappa \alpha \iota \eta \lambda \eta \sigma \tau \eta \varsigma$. inveniuntur tamen ex his quaedam in a facientia
 femininum, ut 'leno lena'. Iuvenalis in II: 10

Aut apud Isiacae potius sacraria lenae. |
 'caupo' quoque 'caupona' facit, quod est tam taberna quam mulier, et ad imitationem Graecorum: 'leo leaena' vel 'lea', 'draco dracaena', 'strabo straba'.

In u neutra sunt: 'cornu', 'genu', 'gelu'.

15

In c duo sunt neutra: 'hoc lac lactis' et 'altec allecis'.

In d neutra sunt: 'quid' vel 'quod' et 'aliud' - haec enim ratio nomina esse ostendit - et 'Bogud', nomen barbarum, quod Livius in centesimo quarto decimo declinavit Bogudis.

1 $\omega \nu$ r $\omega \nu$ R $\omega \nu$ A 2 mantuo Rr sapho GLK nuscino K uibo
 L uel bubo l bibo RDH Bitto Sturzius opusc. p. 44. at Bubo, quae est librorum AGK
 lectio, mutatione non eget: est enim haec urbs Lyciae 3 ** iuno K unum in
 ro L uero om. G 4 appollo AHGL appallo K margo L 6 natura ipsa D
 nobis demonstrant apud L 8 ω $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ H o $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ AK o $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ GL
 .o π h θ oc
 $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ KAI NANETHW Rr $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ K $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ GL $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ H 9 $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$

6 Y HACTHC
 DGK $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ A $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ H $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ L o $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ KAI HNCTHC Rr $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ D $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ L
 I H
 $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ G $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ K $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ A $\alpha \nu \theta \rho \omega \pi \omega \varsigma$ H quaedam feminina in a ut D 10 *lv.*
sat. II 6, 489 11 Aut] ut A isiacae RDH istiacae A ipsiacae GLK uel isiacae g

sacrariae K laenae r 12 tam add. h 13 emitationem K leaena Rr
 leena GL lena K draco . na Kk ^{uel draca} dracena RAH dracena uel draca GL 15 *de . v. D*

In V L -ut cornu D genu genu H genu gelu ueru D gelu genu ueru A

16 *de c. D (L?)* Sunt duo in c D ^{neutra} duo sunt K neutra sunt L ut hoc D
 hallec AHG hallec . cis K hallecis DG halletis A hallec * is (1) H 17 *de*
 NEVTRIO ET MASCVLINO IN D. et sic per sqq. terminaciones titulos add. DL d duo
 neutra AD quid et quod G 18 Bogud] scripsi bogud bogudinis RAHGK bogud
 bogudis DLK Livius] r libris RAHGK libyus D liuyus d Livii fragm. libro
 CXIII secundum Prisciani edd. assignavit Drakenborchius, Liv. t. XIV p. 795 ed.
 Stuttg., libro CXII coll. Prisc. lib. VI § 22 Weissenbornius t. VI p. 12 ed. Teubn.
 hoc loco centesimo (centissimo GK) quarto decimo (quartadecimo L XIII K) literis
 exaratum tantum non omnes libri praebent; fragmenta infra laudata ad librum CXII
 pertinere et ipsa eorum argumenta et libri docent. Bogudis vero nomen etiam per a.
 46 vicissitudines in libro CXIII a Livio commemorari potuit, ut in variis fontibus utrum-
 que numerum Prisc. invenerit 19 bogudis declinavit K Bogudis] d bogudis D

p. 643. 44 P.

p. 172. 73 K.

In 'al' Latina neutra sunt omnia: 'tribunal', 'cervical', 'vectigal'.
excipitur unum monosyllabum masculinum, 'hic sal sa||lis'. Terentius
in eunuchis:

†qui habet in se salem.

Sallustius in Iugurthino: neque salem neque alia gulae irri-
tamenta. inveniuntur tamen vetustissimi quidam etiam neutro genere hoc
protulisse. barbara in 'al' desinentia masculina sunt: 'Hannibal', 'Hiemp-
sal', 'Hasdrubal'.

In 'el' correptam neutri sunt generis, 'mēl', 'fēl', 'subtēl', τὸ 11
κοῖλον τοῦ ποδός.

In 'el' productam barbara masculina inveniuntur: 'hic Michaël',
'Gabriel', 'hic Abēl'.

In 'il' unum masculinum, 'pugil', unum femininum, 'Tanaquil',
unum commune, 'vigil', unum neutrum indeclinabile, 'nihil', quod per
apocopen, id est abscisionem extremae syllabae, ab eo, quod est 'nihil-
lum', factum est 'nihil'.

In 'ol' unum est masculinum, 'sol solis'.

In 'ul' quoque unum reperitur masculinum Latinum, 'consul', duo
communia, 'praesul', 'exul', et barbara, 'Suthul', 'Muthul'; et sunt pro-
pria, quae ideo quidam neutra | esse putaverunt, quod appellativis neutris
sunt coniuncta: 'oppidum Suthul'. sed melius est figurate sic esse appo-
sita dicere, ut si dicam 'mons Ossa' vel 'Tiberis flumen', quam quod

- 1 latina neutra sunt latina omnia L ut tribunal D
cervicel K 2 Excipiuntur H Ter. eun. III 1, 10: Verbis saepe in se
transmouet qui habet salem (qui sal habet *Bentleius*) 3 euncho K 4 in
se] ipse Li 5 Sall. Iug. 89, 7 eugurthino G irritamenta gulae cum
libris Sallustianis GK 6 tamen] om. G tamen et AH uetustissimi (sic) H
neutra K 7 protulisse G ut hannibal AD annibal Rr hiemsal AL
8 Hasdrubal] rd hastrubal D hastrubas R 9 correpta RH suptel DL sabtel K
post subtel: subtilis sed non in usu. add. A ew R eo Hr 10 κοῖλον] r κοι-
αλον RDGL κοι. αλον A κοαον H κογαον K τοι G τοι Rr ewy H 11 pro-
ducta RA masculina barbara HL masculina inueniuntur barbara D inueniuntur
masculina K ut est hic D ut hic G michel Kk michahel RAH 12 hic ga-
briel D gabriel RA grabriel H hic Abel] hic abiel G abiel K ab+el (i) L
nechabel
nechabel
+nechabel H raphael k nechabel R nechtabel r, cf. lib. VII § 30 13 ut pugil L
15 acopen A apacopen LK est per abscisionem D est per extremae syllabae
abscisionem K abscissionem g extramae D nihibilum R 16 factum nihil D
17 unum masculinum L ut sol A 18 reperitur] r repperitur RAHL
latium masculinum reperitur D 19 ex+ul (s) DG mathul K muithul R
20 neutri Rr 21 oppidum] r opidum RL ut oppidum A 22 si om. R
osa L tyberis R tiberis Kk flulium (flumen in mg.) K quam dicere quod
10*

p. 644. 45 P.

p. 173. 74 K.

neutri generis in 'ul' terminantia sint, et maxime, cum lingua Poenorum, quae Chaldaee vel Hebraee similis est et Syrae, non habeat genus neutrum.

In 'am' unum invenitur commune trium generum et utriusque numeri, 'hic' et 'haec' et 'hoc nequam'.

In 'im' quoque unum neutrum proprium, 'Cim', nomen vici, ut dicit Celsus. et barbara indeclinabilia non solum in 'am' et in 'im', sed in alias quoque literas terminant, in quas Latina vel Graeca nomina non solent desinere, ut 'Abraham', 'Ioachim', 'Loth', 'Ruth', 'Iacob', 'David', 'Balac'. sed haec nomina nulla regula Latina vel Graeca sunt moderanda, nisi si transferantur in aliquam declinabilem formam, quod quidam historici fecerunt, ut 'Abrahamus Abrahami'.

III 12 In 'um' neutra sunt omnia: 'templum', 'regnum', 'tectum'. inveniuntur tamen || apud comicos feminarum quoque propria, quae in hanc terminationem diminutionis sive adulationis amatoriae causa proferuntur, ut 'Glycerium', 'Philotium', 'Dorcium', 'Sophronium', 'Abrotonum', quae quamvis articulos habeant femininos, declinationem tamen et formam tam apud Latinos quam apud Graecos servant neutrorum.

In 'en' correptam a canendo composita masculina | sunt, ut 'cornicēn', 'fidicēn', 'tubicēn', 'tibicēn', quorum feminina quae sunt in usu a genetivo figurantur mutata 'is' in a: 'fidicinis fidicina', 'tibicinis tibicina'. alia vero omnia in 'en' desinentia correptam neutra sunt, ut 'hoc numēn', 'stamēn', 'solamēn', 'semēn', cuius nominativum etiam 'hoc seminium' antiqui protulisse inveniuntur. Plautus in milite glorioso:

ADGKr 1 sint K maximae H paenorum RG 2 chaldaee (a) R chaldaee HAGL caldae DK uel add. k vel Hebraee] uehebreae A hebrae DH ebrae GLK et Kk uel sire R sirae r syre A syrae G siriae in sirae mut. K 4 commune inuenitur AH trium generum commune G 5 ut hic K 6 quoque om. H vici] cui A 7 solum et in K 8 aliis quoque litteris D quoque litteras ex litteras quoque mut. R nomina add. l 9 solum R habraham A iochim L iocim GK iocob L 10 Balac] h balach D et in littera ni f. H nomina om. L 11 si] r om. RADHLK transferentur Rr formam declinabilem D 12 istorici Rr storici A abrahamus Rr habrahamus A habrahmus a abraami Rr 14 tamen add. k feminearum L 15 diminutionis in marg. add. l sive] aut L adulationis GL et amatoriae L amatoriae G 16 Glycerium] h glycerium DL gligerium G clycerium AH filotium R filocium AHR dorcium philocium D Dorcium] r dorcium RA sofronium A sophronium HH Abrotonum] h abrotonum RH afrotonum r abrotanum A abrotonum Kk abrothionum G habrotonum L 17 feminos L tamen et] g tam et G 18 grecos quam apud latinos D 19 ut om. DL 20 tubicen tubicen fidicen D tubicen liticen quorum A 21 genitiuis A figurate (figurantur d) a genitiuis D a ut tibicen tibicina tibicinis (tibicinis tibicina d) fidicen fidicinis fidicina D fidicenis fidicena tibicenis tibicena K tibinis HH 22 correpta RA 23 stamēn L seminum RrAD seminum G 24 ut antiqui G Plaut. mil. glor. III 2, 67 sq.

p. 645 P.

p. 174. 76 K.

verri adfertur merces,

Non hic suo seminio quemquam †procule nam impertiturus est.

excipitur 'flamēn' [sacerdos Iovis] et 'pectēn', quae sunt masculina.
5 Trogus in XXII femininum a flamine protulit, 'haec flaminica': †Papicio flamen propter mortem flaminicae flaminio abiit.

In 'en' producta Latina generis sunt masculini: 'liēn', 'riēn' vel 13
'rēn' et 'splēn splenis'. Graeca vero in n desinentia eadem servant genera, quae habent apud Graecos: 'hic Tī|tan', 'haec Siren'.

10 In 'ar' Latinum unum dumtaxat proprium masculinum disyllabum invenitur, hic 'Caesar', et monosyllaba masculina, 'Lar', 'Nar' - Virgilius:

Sulphurea Nar albus aqua -,

barbara vero plura: 'Aspar', 'Bostar', 'Hamilcar', 'Arar', quod etiam
15 'Araris' dicitur. Lucanus in VI:

(v. 1059 sq.) 1 uerriafertur L uerrias fertur A uerriant fertur, uerreant uť tu etc.

libri Plautini affertur RADGK merces] h mercis AHKr Plaut. Vet. 2 semino GLK quenquam GL q'quam K procule nam] R porculenam r et sic apud Plautum Ge. Merula porculae. nam H porculae nam ADK porculenam L proculē et proculem libri Plaut. opt. porcellam corr. Reizius impertiturus est] h impertiturus est r impertiturus est K impertiturus est H impertiturus Plauti Palat. decurt. et Vat. impertitust Vet. 5 Trog. Pomp. fragm. hist. Philpp. lib. XXII v. Iustin. ed. Bongars. Paris. 1581 init. fol. 6 v., ed. Dübner. t. II p. 221, ubi perperam lib. XXI assignatur. Pompeii Trogi fr. ed. Bielowskii fr. 25 p. 21 sq. feminini A a flamen flaminica protulit L flaminea RDH flaminca K Papicio] papitio AH Papirius Bongarsius, Falsterus amoen. philol. III 238 Papius s. Papirius A. G. Cramerius in ann. ms. ad Gell. noct. Att. X 15, 22 6 flamen propter mortem] L, om. rell. propter mortem a flaminice H flamenice A flamincae K flaminea D flaminio (m) R flamonio AGK abiit] L et sic Bongarsius, Falsterus, Cramerius, Krehlii censor Ien. I. I. p. 418 obiit libri rell. 7 produciam DL Latina om. L 8 ren splen L spleuis] h et splenis AH spleuis om. DL in en (?) R

in en h 9 Graecos] illos G ut hic titan D titan Kk sirien A 10 unum add. h dumtaxat unum A duxtaxat H 11 monsyllaba L nar lar K Verg. Aen. VII 517 in post Virgilius add. H in VII. Drh 13 sulphurea G sulphurea HL sulphuria A sulphuria K sulphurea Med. Rom., defecit Pal. alius L post aqua: Lar quando significat κατοικίδιον θεόν, laris facit genitium, sin autem imperatorem Veientorum, Lartis, quem mactauit Cossus. et testis Ovidius in epigrammatis [i. IIII p. 164 ed. Burn. cf. intpp. ad Quint. VIII 3, 70]: Larte ferrox caeso Cossus opima tulit. Liuius in IIII ab urbe condita: Larte Tolumnio rege Veientum [cf. Liv. IIII 17, 1: ad Lartem Tolumnium Veientium regem]. GLk (Lar om. L quando] quod G quoque k ΚΑΤΟΥΚΑΙΑΙΟΝ ΕΥΝ G ΚΑΤΙΚΑΙΩΝ**** L ΚΑΤΟΥ-

ΚΑΙΑΙΟΝ ΕΥΝ k imperatorem] regem k uientorum L ueentorum k quem quem k mactauit L cosus k cesso L cosus k Lipyns L Lypyns G

Lippius tulit in k uientum L uientum Gk). eadem continet cod. Monac., ubi m. all. verbis a Lar — opima tulit inductis spscr. glossa ē usque huc. tamquam gloss. haec ascripta in D: Lar quando significat κατοικαίον id est habitaculum deorum laris

facit genť sin autem imperatorem uegentorum lartis. quem mactauit cossus et testis est ouidius dicens larte ferrox cesus cossus opima tulit. Lar domus mulierum quia ignis in ea semper custodiebatur Nam lar ignis a greco κατοικεο id est uro. 14 ut aspar A amilchar RG hamilchar HLK etiam add. l 15 Lucanus om. L Luc.

Rodanumque morantem

Praecipitavit Arar.

Virgilius vero in bucolico:

Aut Ararim Parthus bibet aut Germania Tigrim
accusativum in 'im' protulit, qui a nominativo est in 'is' terminante, 5
'hic Araris'. unum etiam commune trium generum eiusdem ex||tremitatis
invenitur: 'hic' et 'haec' et 'hoc par' et quae ex eo componuntur, 'im-
14 par', 'dispar', 'compar', 'separ'. alia vero omnia in 'ar' desinentia
Latina neutra sunt, ut 'hoc laquear', 'lacunar', 'lupanar', 'instar', 'far',
'columbar', quod significat genus vinculi. Plautus in rudente: 10

Nam ¶ in columbari collus haud multum post erit.

In 'er', si sint secundae declinationis, masculina sunt: 'sacer', 'ager',
'Auster', 'beber', 'puer', 'oleaster'. sin vero tertiae sint declinationis in
'er' desinentia, b vel u loco consonantis quidem antecedente, neutra
sunt, nisi sint adiectiva, ut 'tuber', 'cadaver', 'suber', 'ver', 'uber', 15
quod significat τὸ οὐθαρά. Virgilius in VII:

non vobis rege Latino

Divitis uber agri Troiaeve opulentia deerit.

excipitur 'hic imber', quod videtur a Graeco esse ὄμβρος et illius genus
15 servasse, et ex eo composita: 'September', 'October', 'Mulciber'. terrae 20

Phars. VI 475 sq. cf. *lib.* VII § 50 VII H 1 Rodanumque] r *Luc. Voss. B*
rodanumque R rhodanumque *Luc. Voss. A* 2 praecitavit H aras A *Verg.*
eccl. 1, 63 (*defectū Med.*) 3 uero om. G bocolico GA bocō K bocolicis L
4 ararem *Pal.* bibet] libet A 5 qui a nominativo] h quia nominatio AH
quia nominativus in is terminatur D 6 cummune L 7 et ab eo composita
impar D impar RH In-par A 8 compar R semipar GL et ex separ mut. K

9 ut om. L laqueor H lupinar L insar Hh post far: farris diffe-
rentiae causa asciscit alterum r in genetivum D 10 columbar] D uel collumbar d
collumbar k columbar L *Plant. rud.* III 6, 50 (v. 888) rudente* (m) H

Nā in A columbariā Rr columbari Kk collus] colus L collum *Zwicc.* 2
Krehlii cum libris Plant. eius collum *Pareus* collum eius *Fleckeisenus*, qui nunc sic
potius scribendum esse censet: Nam collus in columbari hau multo post erit haud] r
haut K aud RH aut (ā G) GL multo libri *Plautini* post terit R poterit H

12 In °r Rr si sunt H ut sacer r 13 beber] *Krehlius in annot. cf. schol.*
Iuv. 12, 34 beuer rd plerique libri *Krehl.* pedur (ni f. in voc. *lituris* ab r fere di-
ruto) R puer ADH fiber h glossatores in nonnullis *Krehlii codd.* castor gloss. in
Erl. 1 *Krehlii om. GLK* sunt H in R R 14 *** neutra H 15 adiectiva ex

delectiva corr. A cuber Rr suber add. h ver] uerber GL uber K

16 ΤΟΥΤΑΡ Rr TO ΟΥΤΕΑΡ A 60 ΟΥΤΑΡ H TO ΟΥΕΑΡ K TO ΟΡΕΑΡ G *Verg. Aen.*

VII 261 sq. 18 diuiter Hh. troiaque ex troiaeue corr. *Pal.* derit AH cum

Pal. Fr. (deficit Rom.) deerit *Ver.* derit *Med.* 19 hic add. h uidetur et a DH

ΥΜΒΡΟΣ esse Kk ὄμβρος] μ om. RH ΙΜΒΡΩC r ΟΙΜΒΡΟΣ GL ΟΥΜΒΡΟΣ H
ΟΥΜΒΡΩC D ΟΥΜΒΡΟΣ A ὁ ὄμβρος 2 ὁ ὄμβρος π et sic (?) *Krehlii Lips.* 1 ante
esse seruasse genus R 20 seruare K october L Terrae — passer

p. 646. 47 P.

p. 176. 77 K.

quoque fetus, si sint in 'er' desinentes tertiae declinationis, neutri sunt generis: 'siler', 'papaver', 'laser', 'cicer', 'siser'. excipitur 'haec acer', quod 'huius aceris' facit genetivum: nullum enim femininum in 'er' desinens secundae potest inveniri declinationis. Ovidius:

5 Et platanus genialis acerque coloribus inpar.

Solinus in memorabilibus de arbore turis: palam fieret, intorto eam esse vimine, ramis ad aceris qualitatem. 'iter' | quoque vel 'itiner' vetuste neutri sunt generis et 'spinter', quod ἀρροχέριον aut fibulam in umeris aut armillam significat. Plautus in Menaechmis:

10 †lubeas spinter novum reconcinnarier.

idem in eadem:

Mihi tu dederis pallam et spinter? numquam factum re-
peries.

alia vero omnia masculina sunt, ut 'hic pater', 'frater', 'asser', 'passer', 16
15 'cancer' (vetustissimi etiam 'hoc cancer' de morbo protulerunt), 'hic agger', 'anser', 'carcer' (et 'hoc carcer' quidam protulerunt, quos non sequimur), 'hic equester', 'paluster', exceptis duobus, quae ipsa natura defendit feminino generi, 'mater' et 'mulier', ('linter' quoque, || quod apud Graecos masculinum est, ὁ λουτήρ, apud nostros femininum est. Li-
20 vius in VI:

Iam in altum expulsa lintre)

et adiectivis, quae si non in 'is' facient feminina, necessario communia

p. 151, 14 in *litura* g Terrae enim quoque A 1 quoquo R foetus Lg
si om. L in r R desinentia D declinationis om. L 2 ut siler D
piper arbor
cicer Hh acer Rr arbor acer A 3 aceris add. l facit in genitium A
in r ALg 4 Ovid. *metam.* X 95 5 genialis K genitalis Lg cum libris
aliquot Ovidianis impar ADGLK 6 Solinus in *memorabilibus* 33, 8 cf. lib. VI
§ 44 memorialibus Lg admirabilibus lib. VI l. l. 7 ad] et L aceris in
litura l Inter Rr 8 itener DK itiner d uetustae A spinter g aut
fibulam] naufronalam L 9 humeris ADHg Plaut. *Menaechm.* III 3, 4 (v. 527)

menecmis g menecmis RD megms A menegms H minethmis K micenis L 10
inbeasque libri Plautini spinter g reconcinnarier g 11 Plaut. *Menaechm.* III
3, 9 (v. 683) eadem] d eodem DL 12 tu] g tu si R tum AD ut tu Plauti

Vet. tu ut Plauti Decurt. Vat. deris g palam Kk et om. RAH
add. r spinter g tu nūquam L reperia] r repperies RAH releceris (rele-
geris, redixeris) libri Plautini repereris Ritschelius 14 masculini K sunt in r
ut A hic add. l aser L paser g 15 cancer sup. lin. add. al. m. in R
vetustissimi — carcer om. R add. r hoc de morbo LK hic agger — protulerunt
post protulerunt om. G add. g 16 agger] h anger AHKrd ager Dg anser cancer
et hoc carceri A 17 sequimur] r sequitur RA aequetri L 18 diffendit G

generi] k genere LK al genere M in mg. r mater mulier K mulier mater L 19
masculinum] l femininum L ελωυτηρ Rr ολωυτηρ GL ολωυτερ H Libius LK
Livius in VI] Livius sc. Andronicus in *Odyssea*, quae iam Merulae erat ad Ennium
p. CCXVI *sententia*, est enim prius versus Saturnii hemistichium 20 VI] VII H
Dresd. 2 Krehlii III spscr. in Lips. 1. 30 (i. e. 3°) Lips. 3. numerus videtur corrup-
tus esse 21 expulsam lintrem A lynire DH 22 et ** adiectivis (ab) D

in at M
et adiectivis Rr non is G faciunt AKH faciant L necessario R commo-

p. 847 P.

p. 178. 79 K.

alacris palmas utrasque tetendit.

idem in V:

Ergo alacris cunctosque putans excedere palma.

Te|rentius in eunucho:

5 quid tu es tristis? quidve es. alacris?

Naevius in carmine belli Punici:

fames acer

Augescit hostibus.

Ennius in XVI:

10 Aestatem autumnus sequitur, post acer hiems.

idem in XII:

Omneis mortaleis victores cordibus vivis

Laetanteis vino curatos somnus repente

In campo passim mollissimus perculit acris.

15 frequentior tamen usus in 'er' profert masculina et in 'is' feminina, quorum neutra semper in e finiuntur. ('hic volucer' et 'haec volucris' et 18 'hoc volucre' facit. Horatius in IIII carminum:

Inclusit volucris dies.)

In 'ir' masculina sunt, ut 'hic vir', 'levir', 'Trevir', 'abaddir'. unum

1 Anchises alacris RAD Achises alacris H alacris ex corr. Pal. post tetendit: de anchisa dicens add. RGL et in litura H de anchisa dicit AD de anchisa dicitur K. gloss. ex lib. VI § 40 ortum esse vidit et expunxit Krehlius, duce cod. suo Lips. 3 palmas alacres L 2 Verg. Aen. V 380 in V aeneidos Da

in georgicon III alacris L 4 Ter. eun. II 3, 13 ennocho L post eunucho: parmeno dicit ad chaeream (cheream GHLLK ceram R) add. GRHLKd haec

parmeno dicit ad chaeream (cheream D cheriam A) add. AD 5 quidues Bemb. m. alt. corr. es om. Bas. 6 Neuius libri Naevii bell. Pun. V 1 p. 202 E. S. p. 71 Klusm. inc. IX p. 18 Vahl. cf. lib. VI § 40 7 acer haec fames L 8 augessit A angescit K 9 Enn. ann. XVI 34 E. S. XVI fr. XII p. 61 et p. LXXVI Vahl. 10 hiems] r hiemps RAD hiems fit Serv. ad Aen. VI 685 hiemps sit Serv. cod. Cassell. 11 Enn. ann. XII 3 sqq. E. S. XII fr. univ. p. 55 cf. p. LXXI sq. Vahl. v. etiam lib. VI § 40 12 omnes RD omnis AHGLK mortales RADh mortalis HGLK vivis] hulus RHG 'An hibus (hius) latet?' Vahlentius 13 lactantes G lactantis K laetantes rell. uiro A curatos ex curantes corr. A 14 in — mollissimus om. L † in mg. l mollissimos d 15 proferre L 16 hic volucer — dies supra post perculit acris collocant libri. est adnot. archetypi marg., quae loco alieno in verba scriptoris illata est 17 facit om. G Oratius RLK Hor. carm. IIII 13, 16 19 DE MASCVLINO ET NEVRO IN IR. D ut uir H uir duumuir leuir et ad mg. duumuir a uiro est compositum, leuir enim dicitur OANAPONAEΦOC treuir est gens gallica hic K leuir dnumuir a uiro est compositum. leuir enim dicitur OANAPAEΦOC (OANAPAEAEΦOC D) treuir enim gens gallica (gallia ex gallaa corr. A) treuir (hic treuir Dd) abaddir AD treuir (hic L) duumuir a uiro est compositum (hic G)

abaddir GL post abaddir: deus esse dicitur hoc (uel hoc A) nomine (nomen K) lapis ille (lapis ille lapis L /lapis ille ***** I) quem Saturnus uorasse (deuorasse H) traditur pro ioue (pro ioue uorasse traditur D) quem graeci βαίτυλον (sic r, βαττυ-

ΛΩΝ R BATTYΛON GK BAYΛON H BATTYΛON in litura l BATTYΛON A BAEΛAYON D uel BATTYΛON d) uocant add. libri; in marg. relegavit Krehlius, cf. lib. VII § 32 et unum L

proprium civitatis invenitur 'Gad||dir' - quod quidam femininum esse putaverunt, sed Sallustius neutrum esse | ostendit in II historiarum accusativum nominativo similem ponens: ut alii tradiderunt, Tartessum, Hispaniae civitatem, quam nunc Tyrii mutato nomine Gaddir habent; nam si esset femininum, 'Gaddirem' dixisset - et unum neutrum indeclinabile, 'hoc ir'.

III 19 In 'or' comparativa quidem communia sunt: 'hic' et 'haec clarior', 'felicior', 'melior', 'minor', excepto uno 'hic senior'; alia vero omnia masculina sunt, ut 'hic orator', 'cursor', 'furor', 'doctor', 'horror', 'labor', exceptis femininis quidem tribus, quorum duo ipsa natura alterius esse 10 generis prohibet, 'uxor' et 'soror'. 'arbor' etiam, quod iure inter feminina connumeratur, quod 'mater' quoque dicitur proprii fetus unaquaeque arbor auctore Virgilio, qui in II georgicon hoc ostendit dicens:

Parva sub ingenti matris se subicit umbra.

unde specialia quoque uniuscuiusque arboris nomina feminina sunt, excepto 15 'oleastro', quod tam forma terminationis quam declinatio prohibuit esse femininum. nam 'siler' non est inter arbores ponendum, sicut nec 'rubus'.

20 neutra quoque in 'or' desinentia quattuor inveniuntur: 'marmor', 'aequor', 'ador', 'cor', praeterea communia, quae etiam apud Graecos communia sunt: 'memor', 'immemor', et | a decore vel corpore vel colore composita, 20 'hic' et 'haec indecor', 'dedecor', 'bicipor', 'tricipor', 'discolor', 'concolor'. 'auctor', quando ἀὐθέντην significat, commune est, quando ἀὐτήνην, 'auctrix' facit femininum, sicut omnia verbalia in 'or' desinentia.

In 'ur', si sint propria vel deorum vel gentilia vel appellativa avium

1 inuenitur civitatis D gadir D 2 Sall. hist. II 32 p. 144 Kr. cf. lib. VI § 45 3 similem nominativum A tartessum LK 4 civitatem Hispaniae L tyri L titii AGK 5 Gaddir d gadir D Gaddirem d gadirem DH 6 post neutrum: TO HNAP add. A TW HNAP D post ir: TO TENAP THC NIPAC (i. e. τὸ θένειν τῆς χερσός) G TO ΘΕΝΑΡ THC NIPAC L TO TENAP THC NIPOC K 7 DE QUATTUOR GENERIBUS IN OR. D quidem om. L communia ex communia corr. L communia K 8 uno om. H 9 ut om. HGK honor D uel horror d 10 quidem tribus ex tribus quidem corr. K generis esse AHGLK 11 et] R om. rel. 12 connumeratur Dd connumeratur L quodque dicitur proprii R foetus ALKr 13 Verg. georg. II 19 14 parvae L subigit Med. 15 specialia H 16 aleastro K tamen A declinatio Hh 17 ponendum] numerandum L 18 quattuor in or desinentia D desentia A ador aequor G 19 ador Rr cor ador D cor] color l praeter L 20 inmemor Ha corporae A colore uel corpore L uel colore add. h 21 hic et haec et hoc GL

dedetor* H tricipor] r triporcor R 22 quando om. A ΑΥΘΕΝΤΗC Dd ΑΥΘΗΝΤΗΝ A ΑΥΘΗΝΘΗΝ R ΑΥΘΕΝΤΗΝ H ΑΥΘΗΝΤΗΝ L ΑΥΤΕΝΤΗΝ K commune quando est K est om. G ΑΥΕΝΤΗ^N Rr ΑΥΕ*+ΗΝ (HT) D ΑΥΕΤΕΝ L 23 auctrix Rr antrix A antrix DH 24 DE TRIBUS GENERIBUS IN VR. D ir Rr ur desinentia si AD sint propria] Krehlius in ann. sint nomina propria H sint nomina hominum propria Rr sint hominum propria ADGK sint hominum uel deorum propria L alium Rr

p. 648. 49 P.

p. 181. 82 K.

vel f ante 'ur' habentia, masculina sunt: 'Anxur', 'Astur', 'turtur', 'vultur', 'furfur'; verbalia vero, quae hominibus imponi possunt, communia sunt, si sint tertiae declinationis, ut 'augur', 'fur'. Horatius in I sermone:

5 Iulius et fragilis Pediatia furque Voranus.

unum secundae invenitur masculinum, 'satur', cuius femininum in a terminat. alia vero omnia eiusdem terminis nationis nomina neutra sunt: 'murmur', 'guttur' (quod etiam masculino genere protulit Plautus in aulularia:

Etiamne obturat inferiorem gutturem,

10 Ne quid tanima forte amittat dormiens?),

'sulphur', 'Tibur', 'robur', 'iecur'.

In 'as' Latina, si sint patriae, communis sunt generis, 'hic' et 'haec Arpinas', 'Sufenas', 'Capenas', quorum ideo extrema syllaba circumflectitur, quia per syncopen 'ti' syllabae, sicut saepe diximus, prolata sunt. antiquissimi enim 'hic' et 'haec Arpinatis', 'Sufenatis', 'Capenatis', proferre solebant. alia vero omnia in 'as' desinentia feminina sunt, ut 'pietas', 22 'probitas', 'auctoritas', excepto uno proprio, 'Maecenas Maecenatis'. (est etiam 'Laenas', quod differentiae causa in fine circumflectitur. Iuvenalis in I:

20 Quod captator emat Laenas, Aurelia vendat.)

inveniuntur tamen alia quoque propria in formam gentilium prolata, ut 'Antias' historicis, et monosyllaba: 'as assis', 'mas maris', 'vas' masculinum 'vadis', neutrum 'vasis', et 'hoc fas', 'nefas', 'nugas' etiam, omnis 23

1 x uel f (x in litura) L x uel t uel f dh et m. rec. in R ut anxur AD
axur LI tuatur Rr 2 hic furfur R inponi AH inpossunt Dd 3 fur
augur D oratius K Hor. serm. I 8, 39 sermonum] rd sermone RD

5 pediacia R peditia A pedatia H pudiatia K uoronus Rr foranus G furanus K

6 secundae declinationis AD inveniuntur A inuenitur declinationis masculinum I masculinum inuenitur D ut satur r femininum satura D terminatur D terminat satura K terminatur satura GL 7 mormur GK uel murmur g

guttur om. G quod — dormiens notam sc. archetypi marginalem ad guttur pertinentem post vocc. sulphur — iecur exhibent libri Plaut. aulul. II 4 (III 1) 25 sq.

aularia L 9 etiam nec GLK obturat] d obdurat ADGL guttorem LK

10 anima] animae libri Plaut. animai G. I. Vossius Arist. IV 3 p. 546 ed.

Eckst. amitat G 11 solphur (ph in litura) G solfur K sulphur ^{uel 6} $\mu\omega\kappa\iota\varsigma$ Dd

iecur est iecoris uel iocineris Dd 12 DE .S. SED PRIMUM DE V GENERIBVS IN AS, D communis] h communi AH 13 suphenas R suffenas r cupenas H tapenas G

ideo om. H circumflectitur Lg 14 saepe] r sepae R 15 enim quoque hic D suffenatis RA post Sufenatis: Capenatis — Maecenatis om. R add. r

capinatis A 16 omnia om. L femininam A 17 probitus H auctoritas A Maecenas Maecenatis GKr moecenas maecenatis A Maecenatis om. L 18 etiam] enim K lenas DHKl leenas AGd deferentiae K circumflectitur Lg Iuv. sat.

I 5, 98 20 captor L Laenas] L leenas d lenas rell. cum codd. Iuv. aurlia Kk aurelea G 21 formam] d forma ADh prolata add. r 22 hystoricus H monosyllabis RAHK monosyllabis GL asis GL 23 uassis AK omnis] d

p. 649. 50 P.

p. 182. 83 K.

generis, quae sunt indeclinabilia. Graeca vero tam in 'as' quam in -alias quascumque syllabas terminantia eadem servant apud nos genera, quae habent apud Graecos, si eandem servant terminationem etiam apud Latinos, quam habent apud illos. in multis enim videmus commutatione terminationis genera quoque esse conversa, ut ὁ κρατήρ 'haec cratera', ὁ χάρτης 'haec charta', ὁ κηρός 'haec cera', ὁ ἀμφορεύς 'haec amphora', ὁ πάνθηρ 'haec panthera'. Horatius in II epistularum:

Diversum confusa genus panthera camelo

Sive elephas albus vulgi converterit ora.

- 24 In 'es' correptam [si sint apud Graecos] communia vel mobilia, quae illi *ῥιγμένῃ* vocant. hoc autem etiam ex ipsa rerum significatione potest cognosci in omnibus appellativis, utrum possint necne femininorum quoque esse adiectiva vel etiam neutrorum. quod si ipsa exigat significatione, in 'es' desinentia communia sunt, ut 'hebēs' tam de mare quam de femina dicitur - significat enim tardus et tarda -, 'milēs' quoque 'hic' et 'haec | milēs'. Ovidius in II metamorphoseon de Callistone loquens:

Miles erat Phoebe, nec Maenalon attigit ulla

Gratior hac Triviae: sed nulla potentia longa est.

similiter 'praepēs', qui et quae in altum volat, 'terēs' quoque rotundus et rotunda, 'comēs' a comitando, quod tam ad mares quam ad feminas pertinet, et omnia similiter utrique generi convenientia: 'divēs', 'superstēs', 'quadrupēs', 'inquiēs', 'sospēs' etiam et 'hospēs'. Lucanus in V:

omnis commune *DGL* omnis commune *K* omnis communis *RA* et in litura *h* 1 sunt *add. k* 2 genera *add. d* 4 multis *add. h* commutationem *L* commo-

tationem *G* 5 ΚΡΑΤΗΡ *Kk* ΚΡΑΘΗ *H* haec cratera, ὁ χάρτης *om. A* 6 ΧΑΡΤΗC *Rr* ΚΑΡΤΗC *D* ΚΑΘΕC *H* charta] *k* cartha *RA* carta *DHK* ΚΗΡΩC *G* ΚΕΡΩC *AK* coera *G* ο ἀμφορεύς haec amphora ο κηρός haec caera *L* ἀμφορεύς *r* ἀμφορεύς *DGK* ἀμφορεύς *R* ἀμφορεύς *AH* 7 ΠΑΝΤΗΡ *A* ΠΑΝΘΕΡ *K* panthera] *d* panthera *RDH* Oratius *GK* Hor. *epp.* II 1, 195 *sq.* cf. *supra* § 8 aepistoliarum *LK* epistularum sermonum *Rr* epistularum sermonum. si foret in terris rideret demoërit. seu diuersum *A* epistularum si foret in terris rideret democritus seu diuersum *D* 8 confussa *GL* panthera *H* camello *RAHGK* 9 elephas *RG* eliphas *K* aluus *L* converteret *H* hora *RDK* 10 communia *K* 11 ΤΡΙΓΕΝ ** *D* ΤΡΙΓΕΝΑ *d* trigenam *R* trigenem *AH* trigeni *GL* uel trigena *g* trigena *K*

12 femininorum] *r* femininarum *RDL* femininarum *HGKd* 13 si *add. h* ratio significatio *G* 14 communia *K* haebes *K* tam] quam *G* 15 tardus uel tarda *G* tardus tarda *L* 16 Ovid. *metam.* II 415 *sq.* calistone *DGL* calystone *A*

17 erit *A* phebes *D* menalon *AHLK* menalaon *GK* attigit *Rr* 18 hac] hac *Rr* et *DGL* riuiae *Rr* potentia longa est (*sic Ovidius*). similiter] in *libris* post potentia *add. gloss.* formae *s.* forma in hunc modum: potentia formae. Longa est similiter *Ar* potentia formae. Longae similiter *R* potentia forma (forme *d*) longa est.

Similiter *D* potentia forma long est. Similiter *K* potentiae formae longa. Similiter *H* potentia formae. Similiter *GL* 19 in *om.* *RADLK* *add. rk* volat] *r* uolet *R* 20 et rotunda et rotundum *g* comes quoque a comitando hic et haec *Dd*

21 similiter *om. GL* utroque *K* hic et haec diues *ADGK* 22 hospes] *rhy* hopes *R* oipes *HGk* opes *K* Luc. *Phars.* V 11

p. 650 P.

p. 183 K.

Hospes in externis audivit curia tectis.

Frequenter tamen haec duo in genere feminino a terminant auctores,
ut Virgilius in III:

bellum, o terra hospita, portas.

Lucanus in III:

tunc obtulit hospita tellus

Puppibus accessus facilis, legere rudentes,
et 'Sospita' Iuno. Ovidius in II fastorum:

Principio mensis Phrygiae contermina Matris

Sospita delubris dicitur aucta novis.

invenitur etiam 'antistita' pro 'antistēs'. Cicero de signis: postri- 25
die sacerdotes Cereris atque illius fani antistitae, maiores
natu, probatae ac nobiles mulieres, rem ad magistratus
suos deferunt. neutris quoque coniuncta haec (id est in 'ēs' communia)
15 inveniuntur, ut Virgilius in VII:

sed haec tereti mos est aptare flagello.

Iuvenalis in V:

nec umquam

Depositum tibi sospes erit.

Lucanus in V:

rerum nos summa sequetur,

Imperiumque comes.

1 ospes GK Hos ^{pes} Luc. Voss. Bb externis] sic etiam lib. VII § 35. 65 extre-
mis K et aliquot libri Luc. ^u curia A 2 tamen om. D haeduo A duo
om. G femino H auctores a terminant L 3 ut om. DHL Verg. Aen. III
539 'III. aeneid'. A tertio aeneidos et pater anchises bellum D 4 hospita] g
ospita GK 5 Luc. Phars. III 43 sq. III G 6 optulit Luc. Voss. AB
hospita] g ospita GK 7 pupibus GL accessus GL accessum facilem Luc.
Guelf. 2 facilis] RK faciles rell. cum Luc. Voss. AB legere rudentes] om. RK
add. r legerer et Lk rudentes] om. AH add. dh r. G et in litura D 8 iono A
Ovid. fast. II 55 sq. 9 menses A phrygiae G frigiae L frugiae K matris]
libri Prisc. et hic et lib. VII § 86, cod. Heins. chart. Ovid. matri Ovidii tantum non
omnes 10 novis] k nobis AK 11 antistita] d antestita AK antesta G uel an-
testita g antistā DL antestes AGK uel antistes g Cic. in Verr. II 4, 45, 99
postridie ex postridie corr. H post tridie L postridiaē R 12 ceris Dd fani Kk
antistitae: sic etiam Gell. XIII 21, 22, Charis. p. 77 P. et pars librorum Cic. an-
tistites etc. al. antestitae K antestite A antestae G antistae L 13 probatae agnobiles
A nobiles K 14 deferunt G differunt L idem Rr in es add. k com-
munia K 15 ut om. K Verg. Aen. VII 731 post VII extremam versus prae-
cedentis partem huiusque initium: teretes (terites L) sunt aclydes (aclides L) illis tela
(tela G) add. GL 16 tereti] lento cum Verg. GL cf. lib. VII § 35. 65 mol Med.
17 Iuvenalis — erit om. D Iuv. sat. V 13, 177 sq. II GL III in litura h
18 nec umquam] sic etiam lib. VII § 35 numquam lib. VII § 65 cum Iuven. 20 Lu-
canus in V] r in eodem R Luc. Phars. V 26 sq. 21 sequitur RADG et ni f.
K 22 imperumque Luc. Voss. Bb

p. 680. 51 P.

p. 183—85 K.

Sallustius in I historiarum: nobis primae dissensionis vitio
humani ingenii evenere, quod inquires atque indomitum sem-
per in certamine libertatis aut gloriae aut dominationis
V 26 agit. alia vero omnia, id est quae nullam significationis naturalem com-
munionem habent cum femininis, masculina sunt, ut 'gurgēs', 'tramēs',
'stipēs', 'limēs', 'poplēs', 'fomēs', 'caespēs', exceptis in 'gēs' desinenti-
bus, quae in genetivo e servant - sunt enim feminina duo: 'segēs segetis',
'tegēs tegetis' - et uno arboris nomine, quod ratione supra dicta femininum
est, 'abiēs', || et 'compēs compedis'. Terentius:

habendae compedes.

10

In 'es' productam, si sint quintae declinationis, feminina sunt. excipitur
unum 'diēs', quod tam masculini quam feminini generis in singulari nu-
mero invenitur (ex quo et diminutio fit, 'diecula'. Terentius in Andria:

Eho inpudens, non satis test, quod tibi dieculam addo?
pro dilatione aliqua temporis), in plurali vero semper masculinum inveni-
tur: non enim incertum tempus videtur significare, quod plerumque in fe-
minino genere invenimus numeri singularis. ideo autem diximus 'plerum-
que', quod invenitur in usu et pro certo tempore femininum et pro incerto
masculinum e contrario. Virgilius in II:

Venit summa dies et ineluctabile tempus

20

Dardaniae.

Lucanus in III:

non usque adeo permiscuit imis

Longus summa dies, ut non, si voce Me|telli

1 Sall. hist. I 8 p. 6sq. Kr. istoriarum A nobis^{uel nobis} nuper Dd nuper A
primae om. GL dissensiones RH discessionis r disensionis L desensiones K
2 evenere] r euenire RK retinere A quod] quoque GL dindomitum H

3 ut gloriae Dd 4 post agit: Iuuenalis — erit, quae supra om., exhibet D sig-
nificationes natularemⁱ Aa commonionem^{ra} K 5 feminisⁿⁱ Kk ut om. L.
6 stipes] r stirpes A stipes stipitis RH cespes ADHG cispes LK 8 te-

gitis Gg 9 Ter. Phorm. II 1, 19 10 ha|habendae A aries, et paries. masculina
(mascula A) e servant in obliquis casibus post compedes add. AD 11 excipiatur (un) H
13 quo diminutio K quo etiam diminutium (deminutium G deminutium g) GL

Ter. Andr. III 2, 27 14 eho] d hoc * R al' hoc correctum M r haeho A h' K
eo GL o D eho tu Terentius impudens RDHGL est] habes Terentius

ter delatione. A propter delationem Dd 15 pro — temporis] om. Lips. 3 Krehlii,
pro dilatione aliqua Dresd. pro dilatioe sed aliqua Lips. 2 Krehlii 16 plerum-

que feminino Rr 17 inuenitur A numero Rr singularis numeri K 18
post femininum: et pro incerto tempore femininum add. R del. r 19 e contrario] r
et quontrario R om. GL Verg. Aen. II 324 sq. II aeneidos (eneid' A) AD
20 in .e. luctabile H 22 et lucanus AH Lucan. Phars. III 138—140 III] L

VII r VI R rell. 23 notusque A usuque L promiscuit L 24 sic uoce A
uoce] k uocem GLK

Servantur leges, malint a Caesare tolli.

Stattus in I:

longumque in saecula digne

Promeriture diem.

ex eo quoque compositum semper masculinum est, 'hic meridiēs', certum enim significat tempus diei. Terentius in adelphis:

†ipso meridie stipulam colligendo.

alia vero in 'es' productam desinentia, quae sunt propria, masculina inveniuntur, ut 'Herculēs', 'Vlixēs', 'Persēs', 'Achillēs', 'Verrēs', 'Chremēs', 'Lachēs', excepto uno feminino, 'Cerēs Cereris'. appellativa vero, si sint ad homines pertinentia, quae apud Graecos communia vel mobilia, apud nos communia sunt, ut 'herēs', 'locuplēs', quod et neutrum est. alia vero omnia feminina sunt, ut 'caedēs', 'stragēs', 'struēs', 'vulpēs', 'apēs', 'luēs', 'labēs', 'cladēs', 'nubēs'. excipitur 'hic verrēs' appellativum, cum porcum significat.

In 'is' finita nomina, si sint adiectiva vel derivativa appellativa, communia sunt, et si ad homines proprie solos pertinent, non faciunt ex se neutra, ut 'hic' et 'haec civis', 'hic' et 'haec hostis' - Statius in V Thebaidos:

Turbidus incertusque oculis vigilantibus hostem
Occupat amplexu,

cum de uxore Helli Gorge loquitur -, 'hic' || et 'haec Samnis' ('aedilis', quia dignitatis est ad viros pertinentis, masculini generis est); sin tam ad homines quam ad alias res dici possunt, in e faciunt neutrum: 'hic' et 'haec suavis' et 'hoc suave', 'hic' et 'haec dulcis' et 'hoc dulce', 'hic' et 'haec regalis' et 'hoc regale', 'hic' et 'haec amabilis' et 'hoc amabile'. alia vero in 'is' desinentia, n vel duas consonantes in eadem syllaba 28 vel duplicem consonantem ante 'is' habentia et quae paenultimam syllabam

1 servantur] seruentur *pars codd. Luc. cum Voss. B* malent GLK mallent *codd. aliquot Luc.* a Caesare] accesserae A 2 Idem statius GL Stat. Theb. 1 638 sq. in I] om. GL li. I. K I tebaid' A primo thebaidos D 3 longumque] d si longumque DG secula AD dignae AH 4 promeriturae HLK 6 tempus significat D Ter. ad. V 3, 62: meridie ipso faciam ut stipulam colligat; et sic lib. VII § 92 in adelphis om. L 7 meridia Rr 8 productam] r producta R 9 achiles G laches uerres chremes D 10 Appellativa A 11 pertinentia om. L communia K mobilia sunt apud A 12 communia K 13 stages A uolpes Gg 14 clades pubes nubes K 16 DE TRIBVS GENERIBVS IN is. D communia K 17 proprie] r propriae RAHK soli D 18 cuius et hic K Stat. Theb. V 212 sq. in om. D V libri mei omnes, Erl. 1, 2 Krehlii, et sic iam restituit I. F. Gronovius ad Liv. XXX 14, 2 secundo cdd. ante Krehlium

19 tebaidos AG et in thebaidos corr. D 20 turpidus Rr incertumque Statius

21 amplexam R 22 helymi DL elymi AG liquitur Dd sammis r ammis R 23 quia quia A pertinentis] rd pertinens RAD 24 neutrum ut hic DGL 28 syllabam in unam H

p. 652 P.

p. 186 K.

una ex liquidis terminant, masculina sunt, ut 'panis', 'funis', 'amnis', 'ignis', 'piscis', 'fascis', 'fustis', 'postis', 'vectis', 'axis', 'ensis', 'anguis', 'unguis', 'collis', 'follis', 'mensis', 'corbis', 'orbis', 'torquis'. excipitur 'haec bipennis', quod ideo femininum est, quod quasi adiectivum est securis, vel quod a penna, quod ipsum quoque femininum est, componitur. sed magis adiectivum hoc esse Virgilius ostendit 'ferro bipenni' ponens in XI:

ferro sonat alta bipenni

Fraxinus.

29 excipitur etiam 'canis' commune, quod et natura sic esse ostendit. 'fnis' quoque et 'clunis' tam masculini quam feminini generis usurpavit auctoritas in una eademque significatione. Iuvenalis in III:

Ad terram tremulo descendant clune puellae.

Horatius in I sermonum:

Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix. multa tamen et in hac et in aliis terminationibus confudisse genera inveniuntur vetustissimi, quos non sequimur, ut 'haec amnis', 'funis', 'anguis'. composita sive ex masculinis sive ex femininis, si adiectiva fuerint, communia sunt, ut 'hic sanguis', 'hic' et 'haec exanguis' et 'hoc exan-

1 terminant] *d* terminantur RAD amnis] *r* ammis R anuis A 2 ignis amnis L fustis] fastis G axis H post axis: $\Theta\omega\beta\alpha\kappa\omega\text{N}$ add. R unc. incl. r TOBAXON A ***** mensis D ensis anguis K 3 post collis: $\kappa\omicron\phi\upsilon\alpha\omicron\varsigma$ add. $\kappa\omicron\phi\iota\lambda\omicron\varsigma$ RA follis H post follis: ****OC D mensis in litura R, h. l. om. D cor- $\kappa\omicron\phi\iota\text{NOC}$ uis K corbis H corbis $\kappa\omega\phi\iota\text{NOC}$ D. curbis $\kappa\omicron\phi\iota\text{NOC}$ L curuis $\kappa\omicron\phi\iota\text{NOC}$ G corbis orbis] orbis R corbis r 4 Excipiuntur GL bipinis G bipinnis g pipennis H post bipennis: $\pi\eta\alpha\eta\kappa\iota\text{N}$ add. D $\pi\eta\alpha\eta\kappa\upsilon\text{N}$ GL $\pi\eta\alpha\eta\kappa\upsilon\text{M}$ A 5 $\pi\eta\alpha\eta\kappa\eta\omicron\varsigma$ securis GL $\pi\eta\alpha\eta\rho\eta\omicron\varsigma$ ord. $\pi\eta\alpha\eta\rho\eta\omicron\varsigma$ K *deinde mut. in G* securis H post securis: $\pi\eta\alpha\eta\rho\eta\omega\varsigma$ add. Dd $\pi\eta\alpha\eta\rho\eta\omicron\varsigma$ A

quod appenna H quod est apinnis K pinna GLr 6 Verg. Aen. XI 135 sq. post ostendit: ferro — ostendit om. R add. r ferro bipinni (sic) h. l. collo cat l, post fraxinus posuerat L bipinni GLr uel bipenni g 8 alta Prisc. et hic et lib. VI § 83 VII § 62 cum Verg. Med. Pal. Rom. acta et icta v. l. codd. Verg. bipenni] k bipinni GLKr uel bipenni g 10 cum mune K esse om. G

ostendit esse L 11 masculina H femini L ususurpavit R 12 Iu. sat. IIII 11, 164 IIII] scripsi VII AD VI RGLK III H quinto (V, 5) add.

13 descendant] k cum Iuvenale descendunt ADH Serv. ad Aen. II 554 descendunt GL descendit K clunae r 14 oratius K Horat. serm. I 2, 89 ser-

monem Rr 15 pulchrae GK pulchre lunae R pulchres clune A clunis K caput] r capud RH post ceruix: in una eademque (eadem L) significatione add.

RADHLK 16 confudisse] rk confudisse RLK 17 sequitur A anguis funis K 18 fuerint] fiant ADGL et in litura H uel fuerint l 19 sanguis L hic et haec — animus om. R add. r et hic et haec H exanguis LK ex-

p. 662. 53 P.

p. 186. 87 K.

gue'; 'animus', 'hic' et 'haec exanimis' et 'hoc exanime'; 'cuspis', 'hic' et 'haec tricuspis'. invenitur tamen hoc etiam neutro adiunctum, sed 30 per obliquos casus. Ovidius in I metamorphoseon:

positoque tricuspile telo

5 Mulcet aquas.

'pestis' etiam et 'neptis' et 'vestis', cum duas consonantes ante 'is' habent, feminini sunt generis, et 'vallis', 'turris', 'pelvis', 'pellis', quamvis paenultima syllabae liquidis terminantur, tamen feminina sunt. illa quoque masculina sunt, quae una syllaba crescunt in genetivo, ut 'hic lapis lapidis', 'pulvis pulveris', 'sanguis sanguinis', 'vomis vomeris', 'cinis cineris'. excipiuntur 'haec cuspis cuspidis', 'cassis cassidis', quorum extremae syllabae amborum ab s coeperunt, quod in eiusdem formae masculinis non invenies, 'lis' quoque 'litis'. alia vero omnia in 'is' desinentia feminina sunt: 'haec avis', 'classis', 'puppis', 'cutis', 'securis', 'messis', 15 'bilis', 'strigilis', 'vis'. Graeca vero eandem habentia terminationem generis 31 nera quoque, quae apud Graecos habent, servant etiam apud Latinos, sicut et alia paene omnia, quod iam superius diximus, ut 'Paris', 'Tibris', 'tigris', 'Thetis'. 'molaris' a mola derivatum potest esse commune, cum adiectivum est, sed quia plerumque ad dentem vel lapidem refertur, usus 20 frequens masculinum hoc profert. Statius in V Thebaidos:

vastaeque sudes fractique molares.

In 'os' terminantia feminina tria inveniuntur: 'cos cotis', 'dos dotis', VI 32 'glos gloris'; communia quinque: 'custos', 'sacerdos', 'bos', 'compos', 'impos'; neutra duo: 'os oris' et 'os ossis'. alia vero omnia masculina 25 sunt: 'mos', 'ros', 'flos', 'lepos', 'nepos'.

In 'us' correptam secundae vel quartae declinationis, si sint arborum nomina, feminina sunt, propria quoque vel appellativa Graeca 'os' in 'us'

sanguis (s) ^{ex} G sanguis A exsanguis K exsanguae A 1 animus — exanime
in marg. K exanimae RH cuspis] haec cuspis GLK 2 ** neutro H

3 Ovid. metamorphos. I 330 sq. 4 taelo LK caelo G 6 Pettis H
post uestis: febris add. k habent ante is K habeant L 7 pelvis pel-

lis] pellis peluis D pellis Rr 10 sanguis L 11 haec add. r cassis cassi-
dis] gl clasis casidis GL 12 ceperunt K 13 non om. DG add. d invenies] R
invenimus Rr inveni rell. 14 classis] g clasis GLK pupis G messis] g mes-
sis GK 15 uis om. R Grega A uero spscr. in K uero in eandem R

terminationem id est in is A 16 quae om. R aput latinos R 17 alii Rr
poene ADH uberis Dd thibris Rr tybris AG thybris H tigris tibus K ty-
gris GL 18 thethis DL tetis A tithis G thithis k commune K 20 Stat. Theb.
V 386 21 uetaeque Stat. cod. Par. 8055 usteque eiusdem Rehdig. uaste sudes G

22 DE QVATTVOR GENERIBVS IN OS. D tria feminina D trea G trea H
dos dotis glos gloris cos cotis D 23 et quinque communia D commonia K

quinque om. G add. g compis Dd 24 inpos R ossis] g osis RG 25 ut
mos D mos moris flos floris ros roris Rr 26 DE QVINQVE GENERIBVS IN VS. D

correpta RA 27 quoque] uero L Graeca] graeca quae apud graecos femi-

p. 653. 54 P.

p. 187. 88 K.

converten[tia], quae apud Graecos feminini sunt generis, ut 'haec cupres-
sūs', 'myrtūs', 'laurūs', 'cornūs', 'quercūs', 'fagūs', 'pirūs', 'platanūs',
'Scyrūs', 'Berytūs', 'Pylūs', 'Iliūs', 'Arctūs' (appellativa vero, ut 'crys-
tallūs', 'costūs', 'phaselūs'). alia vero omnia eiusdem terminationis
supra dictarum declinationum masculina sunt, ut 'hic clarūs', 'magnūs',
'animūs', 'ventūs', 'sommūs', 'lacertūs', 'cursūs', 'metūs', 'sexūs' -
quamvis Plautus etiam 'hoc sexus' neutro genere protulit in rudente:

Virile sexus numquam ullum habui -,

33 'fluctūs', 'artūs', || 'portūs', 'acūs', unde 'aculeus' diminutivum teste
Probo. sed in usu frequenter 'haec acus' invenimus. Lucanus in X: 10

Quod Nilotis acus compressum pectine Serum.

Iuvenalis in I:

Ille supercilium madida fuligine tinctum

Obliqua producit acu.

idem in II:

Emerita quae cessat acu.

invenitur etiam 'hoc acus huius aceris', quod Graeci σκίβαλον dicunt, id
est purgamentum frumenti. Varro rerum rusticarum III: acus sub-
sternendum gallinis parturientibus. acus in area excutitur.

nina sunt *G* graeca quae sunt feminina apud graecos *L* 1 conuertententia *A*
quae apud Graecos *om. GL* graecos feminina sunt feminini sunt generis *L* ge-
neris sunt *G* post generis: apud nos quoque femina sunt in *marg. h* cypres-
sus *R* cupresus *GLK* 2 laurus pyrus cornus *D* fugas *A* pirus *hic om. D*
3 scirus *K* cyrus *GL* beritus *HK* uerytus *L* Pylus] *l* pilus *HLK*
illius *supscr. in D* iulus *L* Aretus *om. HGLK* arcus *A* appellativa — phaselus
om. RADH in mg. add. d cristallus *coms* phaselus *add. h* cristallus *GLKdh* 4
passellus *GK* phasellus *Ld* post phaselus: arcus nam duae (due *d* duo *L*) arci
sunt (sunt arci *h*). Alia (uero *d* et *spscr. L*) graeca (greca *d*) communia, quae apud
nos quoque communia sunt φιλόσοφος (philosophos *Ld* φιλοσωπικος *h*) philosophus,
φιλόκαλος (hic et haec philocalos *d* hic et haec philokalos *L* φιλοκαλος *K* φιλο-

καλος *h*) hic et haec (hec *d*) philocalus. *add. GLKdh* 5 supradictarum *Hh*
declinationem *A* 7 *Plaut. rud. I 2, 19 (v. 107)* hoc protulit *K* 8 uirile
secus numquam *Plauti ed. Gronoviana* uirile numquam secus *Bothius* sexus numquam

ullum etiam *Pal. uterque* ulum *Hh* habui* (i) *H* habuit *LK* 9 artus] ortus *A*
10 *Pro. inst. gramm. II 1, 41 p. 1463 P.* frequenti *L* *Lucan. Phars. X*

142 11 nihilotis *Rr* nilotus *K* compressum *ex corr. D* compresum *GLK* con-
pressum *H* cumpressa *A* et in *litura f. D* percussum *Voss. A m. pr. aliquae codd.*
Lucan. ferrum *GLK* saerum *Luc. Voss. B* 12 *Iuv. sat. I 2, 93 sq. 1]*
Carotiruh. alter et sic lib. VI § 75 codd. II (secundo D) h.l. rell. 13 supercilium *H*

madidam *K* fugine *Rr* fulgine *H* tinctum *h. l. libri cum Iuv. Pith. m. alt. al.*
tactum *codd. Iuv. interpolati plerique et sic lib. VI l. l. tactum cod. Pith. m. pr.*

14 procutit *L* 15 *Iuv. sat. II 6, 498* II] II *Hh* *U. G* eodem *D (A?)* 16
emeritaque *A* quae *Rr* 17 Graeci *spscr. K* *CICYBAAWN Rr* CKIBAAON *G*

CKYBMON *H* KYBAAON *L* 18 frumenti] *spscr. k* frumenti. *Hh* *Varro r. r.*
III 9, 8: cum parturient [gallinae sc.], acus substernendum. *cf. gloss. in coroll.*
Müll. Fest. p. 380: acus substruendum parturientibus, quam ex ipso Prisciano desump-
tam esse perspexit P. Wesselingus observati. I 20 III] in *A* substernendum *A*

19 acus in area excutitur] *sic etiam gloss. l.; 'non inveniuntur, sed simillima I 52'*

p. 654 P.

p. 188—90 K.

idem in I: argillam mixtam acere. exci|piuntur secundae declinationis haec: 'humūs', 'alvūs' - Virgilius in II:

In latus inque feri curvam conpagibus alvum.

Accius tamen masculinum hoc protulit annali I:

- 5 Maia nemus retinens gravido concepit in alvo -
et 'domūs', 'colūs', quae tam secundae quam quartae declinationis inveniuntur; quartae vero: 'anūs', 'nurūs', 'socrūs', quae ipsa natura femi- 34
narum esse ostendit, et praeterea 'manūs', 'tribūs', 'porticūs', et neutra 'pelagūs', quia et apud Graecos eiusdem est generis, et 'vulgūs', quod
10 tam masculini quam neutri generis invenitur. 'virūs' quoque neutri est generis, sicut 'pus', quod est indeclinabile. 'penūs' invenitur et masculinum et femininum et neutrum. Virgilius in I:

Cura penum struere.

Terentius in eunucho:

- 15 Cum in cellulam ad te patris penum omnem congerebam clanculum.

Horatius in I epistularum:

Annonae prosit, portet frumenta penusque.

- In 'us' correptam tertiae declinationis nomina neutra sunt, ut 'munūs', 'opūs'. excipitur 'hic leptūs', 'haec Venūs', 'hic' et | 'haec Ligūs', 'hic' et 'haec' et 'hoc vetūs', et 'pecūs', quod femininum 'haec pecus pecudis' declinatur, teste Capro neutrum: 'hoc pecus pecoris'.

In 'us' productam, si sint monosyllaba, neutra sunt, ut 'rūs', 'crūs', 35
'iūs', 'plūs', 'tūs'. excipiuntur 'hic mūs muris', 'hic' et 'haec sūs

Müllerus l. l. area] d aeraea D scutitur RG ^{ex} scutitur Hh 1 Varro r. r. l 57, 1: ex argilla mixto acere. gloss. l.: argillam mixtam acere ex Prisciano myxtam D 2 Verg. Aen. II 51 3 iniquae AH ferit Med. conpagibus]

H Med. conpagibus rell. 4 a cius Rr actius AH Attii ann. lib. I fr. ap. Krausium fr. hist. R. p. 177. at cf. Non. p. 193, 25 Accius annalibus: ut quam fragilissimus aluos. et alius auctoritatis obscurae: Maia nemus retinens gravido concepit in aluo annualium primo R in primo annali D I. ni tueremus retinens L 5 mala G et Leid. Non. Maia nemus] mala manu Scaliger in Priap. LXXV (append. Virg. p. 470 ed. 1573 anth. Lat. t. II p. 544 Burm.) mala sinu Vngerus de C. Valgio p. 47

concepit Rr cepit L 6 sac Hh 7 femininarum Rr feminina DKh 8 esse spscr. in D ostendit. praeterea L neutro A neufrum K 9 pylagus K quia ^{et} Dd quod et H generis neutri libri neutri uncis inclusit i. e. gloss. esse indicavit r 10 est om. A 11 sicut et AL paenus r 12 Verg. Aen. l 704 primo aeneidos D I. eneid. A 13 curā poene struere A post struere: et flammis adolere penates in mg. add. h 14 Ter. eun. II 3, 19 eunucho K 15 cellulam G poenum A omne Bas. ^{con} gerebam K congregabam D 17 oratius K Hor. epp. I 16, 72 aepistolarum K 18 Annonae]

om. L anūne GK porcet Rr poenusque A penumque libri nonnulli Horat.

19 nomina om. L manus K 20 huc lepus (ae) Rr haec et hoc ligus L

21 feminum A femininum est K 22 pecus ex peculdes corr. A pecodis G declinantur A 23 ut trus A

p. 684. 55 P.

p. 190. 91 K.

suis', 'grūs gruis'. supra syllabam autem feminina sunt, ut 'servitūs', 'iuventūs', 'senectūs', 'salūs', 'palūs', 'tellūs'.

In 'ax' desinentia, si sint adiectiva, communia sunt trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc capax', 'audax', 'contumax', 'pervicax', || 'rapax', 'fallax'; alia vero, etiamsi interposita sit alia consonans, feminina sunt, ut 'fornax', 'pax', 'fax', 'lanx', 'arx', 'calx', 'falx'. propria Graeca et barbara masculina sunt: 'Aiax', 'Pharnax', 'Atax'.

In 'ex' monosyllaba masculina duo inveniuntur: 'rex', 'grex'. alia vero omnia monosyllaba in x quacumque vocali sive consonante antecedente feminina sunt, ut 'lex', 'faex', 'crux', 'lux', 'merx', 'nix', 'pix', 10 36 'nox', 'calx'. excipitur unum commune 'hic' et 'haec dux'. in 'ex' supra syllabam i antecedente in paenultima syllaba feminina sunt: 'haec ilex', 'silex' - auctores tamen et 'hic silex' inveniuntur proferentes. Iuvenalis in secundo:

Nec melior, pedibus sili|cem quae conterit atrum. 15

Ovidius in VII metamorphoseon:

Aut ubi terrena silices fornace soluti.

Virgilius autem in VIII:

Stabat acuta silex praecisis undique saxis -.

'paelex' quoque ad mulieres pertinens femininum est, nec non etiam 'ca- 20 rex'. Virgilius in georgicon III:

et carice pastus acuta.

alia, nisi sint adiectiva, masculina sunt: 'hic vertex', 'culex', 'pollex', 'codex', 'murex', 'cortex'; hoc tamen etiam feminini inveniuntur. Virgilius in VII: 25

1 suis om. D grus om. H add. h gruis om. RADK add. k
serulutus serulutus L 2 senectus uirtus salus Dh senectus uirtus incus sal-
lus edd. ante Krehlium senectus incus salus Krehlius, de libris suis non satis
accurate testatus tellus palus D tellus incus. In ax K 3 DE x SED
PRIMUM DE TRIBVS GENERIBVS IN AX D 4 et hoc om. A audax contumax in mg.
add. K rapax sabax fallax A 5 uero omnia etiamsi G uero omnia si A etiam
om̃a si (om̃a in litura) H inposita Aa 6 fax pax DL arx R ars K
falx. alia uero etiam propria uero graeca G 7 ut aiax HK Pharnax] π farnax
RDHGLe fornax AKr 8 DE TRIBVS GENERIBVS IN EX D 9 in x monosyllaba K
monosyllabam L 10 nix pix nox crux lux calx merx D 12 in penultima sil-
laba antecedente L ut ilex L 13 Iuv. sat. II 6, 350 14 U. K 15 silicem
pedibus Iuvenalis post sili duo folia desunt in A v. § 50 quae Rr quem H que h
arum Rr 16 Ovid. metam. VII 107 17 siciles H fornacae Rr for-
nac me Dd fornace+ K 18 Verg. Aen. VIII 233 autem om. H 19 silix Rom.
undiquae (a) R 20 paelex] D cf. Halmium emendat. Valer. p. 6 pelex HL
BOTOMON
pellex RGK nec no R carex] H (R?) carex BOTOMON GL carex K carex et
uibex D carex supellex et ad mg. et uibex et supellex h cf. § 39 21 Verg. georg.
III 231 23 Alia uero LK nissi G ut hic uertex D uerctex H 24 co-
dex] RD at correctum M Cordex .i. fidicen qui cordas componit r cordex d morex
K cortex] d corex D .Verg. Aen. VII 742

p. 636. 56 P.

p. 191. 92 K.

raptus de subere cortex.

idem in bucolico:

Tum Phaethontidas musco circumdat amarae

Corticis atque solo proceras erigit alnos.

5 'vervex' etiam, cuius finalis syllaba naturaliter producitur, masculinum est.
Iuvenalis in I:

et elixi vervecis labra comedit.

adiectiva vero omnia in x desinentia, siue e siue quacumque vocali alia an-VII 37
tecedente, communia sunt trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc sim-
10 plex', 'artifex'.

In 'ix', si paenultima brevis est, masculina sunt: 'hic cālix', 'hic
vārix'. excipitur 'haec sālix' et 'haec fīlix'. Virgilius in II georgicon:

Et filicem curvis invisam pascit aratris.

alia vero feminina sunt: 'haec mātrix', 'cōrnix', 'lōdix', | et omnia ver-
15 balia, ut 'victrix', 'nutrix', 'meretrix', 'natrīx' - quod tamen, cum spe-
ciem anguis si||gnificat, masculini quoque invenitur. Lucanus in VIII:

Et natrīx violator aquae.

potest tamen hoc et figurate ad serpentem videri redditum, quod etiam fe-
minino genere profertur, ut idem:

20

hinc maxima serpens

Python,

sicut:

Praeneste sub ipsa -,

1 aptus Med. 2 Verg. ecl. 6, 62 sq. cf. Hb. II § 35 bucolico GK 3 phetaentidas
R phoetontidas DGL circumdat L circumdat amarae] r circumdata mare R 4

ei
cortis Gg proceras] d proceres D proceruas K erigit] g eregit G 5 ver-
vex] g uerbex GL natura L masculini LK est om. G 6 Iuv. sat. I
3, 294 7 vervecis] h ueruicis Kr uerbecis G cum Iuv. cod. Pith. ueruectis H

uerbicis L libra G libra K 9 simplex G 10 et artifex G 11 DE TRIBVS
GENERIBVS IN IX D ut hic calix uarix D 12 post uarix: radix add. GL Similliter
radix claxendix quod significat concham (concam H) qua signum tegitur. Plantus in
uidularia. opposita est claxendix at ego signi dicam quid sit. Excipitur haec salix
HK Similliter — quid sit post pro obstitrix in fine paragr. collocat h; v. Plaut. vidul.
fr. 5 p. 442 Both., qui recte siet scripsit. de voc. claxendix cf. Müllerus ad Paulum p. 46,
16 excipitur — lodix in lit. d et om. L Verg. georg. II 189 13 felicem
Med. post aratris: clasendix (similliter clasendix L) quod significat concham
(concha L), qua signum tegitur. Plantus (in uidularia add. g). opposita est claxen-
dix at ego (at uero G) signi dicam quid sit GL 14 post lodix: Similliter radix cla-
xendix quod significat concham qua signum detegitur. Plantus in uidularia. opposita
est claxendix at ego signi dicam quid sit. in litura d, Eri. 2 Krehlii, Krehlius. et huc
quidem recte haec pertinent, quae ex marg. archetypi passim addita esse in codd. recte
statuit Krehlius 15 nutrix uietrix D meretrix GL 16 masculinum D ut
lucanus D Luc. Phars. VIII 720 VIII. K 17 violator aquae] d uiola-
tur aque D 18 Potes Rr hoc tamen D ** hoc (et) H et hoc L 19 Lu-
can. Phars. VI 407 sq.: hinc maxima serpens | Descendit Python 20 hic L Lucan.
Vatic. 4 apud Cortium 21 phython R phyton DK Luc. Voss. A phiton H phi-
thon L pithon G, num in h. l. pro gloss. ad maxima serpens illatum est hoc voc.?
22 Verg. Aen. VIII 561

38 'obstetrix' quoque pro 'obstitrix'. excipitur 'hic fornix', quod quamvis paenultimam positione longam habuit, tamen masculinum est. adiectiva supra dictam servant generum regulam: 'hic' et 'haec' et 'hoc pernix', 'felix'. sciendum tamen, quod in verbalibus in 'trix' terminantibus invenimus obliquos casus coniungi solere etiam neutris, ut 'victrici signo', unde:

victricia tollite signa,

quamvis 'hoc victrix' non meminij me legisse, etsi analogia declinationis exigat.

In 'ox' omnia adiectiva sunt: 'velox', 'pernox', 'ferox', excepto uno 'celox' (species est navis) et monosyllabis, de quibus supra dictum est: 'haec vox', 'nox'.

In 'ux' supra syllabam masculina sunt propria: 'Pollux', 'Volux'; unum commune, quod n habet interpositam in nominativo et eam in obliquis casibus amittit, 'hic' et 'haec coniunx coniugis'. sunt tamen, qui nominativum | quoque putant sine n scribendum.

39 In 'yx' Graeca sunt et servant eadem apud nos genera: 'Phryx', 'Eryx', 'Styx', 'sandyx'.

Breviter quoque de generibus in x terminantium sic possumus dicere, quod in x desinentia adiectiva communia sunt trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc audax', 'artifex', 'felix', 'velox', appellativa vero ad utrumque sexum hominum pertinentia communia utriusque, ut 'hic' et 'haec coniunx, dux', quae autem ad solos mares pertinent, masculina, et quae ad feminas, feminina, ut 'hic rex', 'haec paelex'. Graeca vero sive notha eadem servant et apud nos genera, quomodo et barbara, ut 'hic Phaeax', 25

1 obstetrix] r et in litura D obstitrix R obstitrix] r et in litura
ni f. L uel obstatrrix d obstatrrix Gl obstetrix R 3 servant supradictam G ut
hic D pernix] r pronix R 5 casibus R coniungi GL salere Rr

7 Luc. Phars. I 347 8 ułtrix Dd 9 exiguat K 10 DE COMMUNI ET FEMININO IN OX D ut uelox h ut pernox ferox uelox D 11 caelox RL monasillabis L 12 haec uox nox de quibus supra dictum est. D his de quibus sudiximus
pra haec nox uox. Ll 13 DE MASCVLINO ET COMMUNI IN VX D supra add. l
ut pollux D pullux L Volux] h uelux DKrg et in litura ni f. H 14 et unum

commune hic et haec coniunx, n. habens interpositum D et eam] quam D 15 hic et haec] ut D 16 nominativum] d nominatiuo D 17 DE MASCVLINO ET FEMININO IN YX. D eadem om. K genera apud grōs L Phryx] h phyx HG 18 erix R epyx G uel eryx g styx om. L scandyx Rr 19 DE RECAPITVLATIONE IN X. D quoque om. H in *x terminantium H 20 in ex desinentia r desinentia add. l 21 Appellatiua Hh ad ** utrumque (ne?) H utrūque GL
22 nominum K nominum R communia sunt utriusque generis G utriusque generis L et, geñ in mg. add., K 23 et dux D masculina sunt Gh 24 feminas] femininas H feminina] femina R sunt feminina. K feminina sunt G rex et haec H paelex RDH pellex GK 25 pheax Rh paeax DGLK peax H

p. 666. 57 P.

p. 193. 94 K.

'Aiax', 'calix' (ἀπὸ τοῦ κύλιξ), 'Pollux', 'Atax', 'Volux', 'haec Sphinx', 'nox'. reliqua supra syllabam, nisi sint fetus terrae, e ante x habentia masculina sunt, ut 'hic cimex', 'vertex', 'apex', 'vervex'. excipitur 'supellex'. alia vero omnia in x desinentia feminina sunt, ut 'haec pax';
 5 'nux', 'crux', 'ilex', 'salix', 'carex', 'filix' ἄρχωσις, 'fornax', 'vibix' μώλωψ, 'celox'. excipiuntur 'hic grex', 'varix', 'fornix', et 'hic' et 'haec cortex', 'silex'.

In t neutra sunt, ut 'caput', 'sinciput', 'occiput', 'git' μελάνθιον, 40
 'Nepet', oppidi nomen.

10 In duas desinentia consonantes, si sint adiectiva, communia sunt trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc expers', 'prudens', 'inops', 'insons'. in his sunt ponenda et illa omnia, quae apud Graecos vel communia sunt vel faciunt ex se feminina: 'princeps' - ὁ ἀρχηγός καὶ ἡ ἀρχηγός. Virgilius in X:

15 Tu mihi nunc pugnae princeps, tu rite propinques
 Augurium Phrygibusque adsis pede, diva, secundo -
 'municeps' - ὁ συντελεστής καὶ ἡ συντελέστρια ἢ ὁ πολίτης καὶ ἡ πολί-
 τις. Iuvenalis in quinto:

municipes Iovis advexisse lagoenas - ,

1 αἰω R απο του Dd ου H ουαυ RLg κιαυ H κααις K Atax] supra post
 Aiax ponit D atax R Volux] ²io ni f. in litura H uelux h uelux RDGK spinx RHL
 sphynx D sphix G 2 Reliquas K e ante x habentia masculina sunt nisi sint
 fetus] r phetus R foetus Gdk 3 uertex apex culex cimex
 uerbex L post apex: exlex add. RDHK del. h vervex] g uerbex G Exci-

piatur (nn) haec lex uibex μολωι supellex Dd 4 suppellex HGLK pax for-

nax ilex carex salix filix αφ+σις (uibex μολωι add. d) celox nux crux D 5 crux
 nux R post crux: lux add. h filix Gg filix ew felix corr. K αφροctic Rr
 αφροctic K αφροyc L αφροic G αφοic H ubix Rr 6 μώλωψ] om. H μο-
 λωψ K μολωυ RG μολωψ Lr caelox RL hic om. L grex calix uarix D
 uarix grex uarix ^{calix} fornix Hh fornix hic G 8 DE NEVTRIO IN T. D. senca-

put K occiput om. HGLK add. h μελάνθιον] om. H μελανθιον Rr 9
 neret L oppi+di H 10 DE TRIBVS GENERIBVS IN DVAS CONSONANTES D 12

illa nomina Gg illa nomina K 13 ut princeps D αρχητος R αρχητος r αρχετος
 GK et ex αρχηιος mut. L καυ K αρχητος R αρχηιος r αρχετος GLK Verg.

Aen. X 254 sq. 15 Tu] diua tu Dd Tu*** Rr Tu diua HK diua del. h

16 augurium G phrighibusque RDG et in phrygibusque corr. L assis GLR

peditina secundo L 17 ο CINTAECTHC KAI N CINTAHCTPIA ο ΠΩΛΙΤHC KAI N ΠΩΛΙ-
 TIC Rr ο CYNTHACTHC KAI N CYNTHACTHC (HC in litura) ο ΠΟΛΙΤHC KAI N ΠΟΛΙ-
 TIC H ο CYNTHACTHC KAI N CTHTEACTPIA ΟΠΟ** (in mg. add. 21) THC KAY H ΠΟΛΙΤIC
 (IC ex EC corr.) K CYNTEACTEC GL ONOΛITEC KAI H ΠONTIC G H ΠΟΛΙ-
 TIC L post ΠΟΛΙΤIC in mg. prudens k 18 Iuv. sat. V 14, 271 quinto] V
 Krehtius t. II p. 571 IIII RBGL quarto DK 19 municipes] rd municipes k muni-

ceps RDEGK lagoenas] sic etiam Pith. m. alt. et al. Iuv. codd. laguenos Rr lagae-

p. 687 P.

p. 194. 95 K.

'parents' - ὁ γονεὺς καὶ ἡ γονεὺς -. quae quamvis possint figurate neutris quoque adiungi, in plurali tamen numero deficit eorum secundum neutra terminatio, et fortassis quia aliud significant 'principia', 'municipia', 'parentia'; nec apud Graecos tamen habent neutra γονεὺς nec πολέτης, quae
 41 non sunt adiectiva. alia vero, si sint monosyllaba, feminina sunt: 'ars',⁵ 'fors', 'gens', 'mors', 'lens', 'frons', 'mens', 'pars', 'sors', 'scrobs'
 - Ovidius in VII metamorphoseon:

Haud procul egesta scrobibus tellure duabus.
 et masculino tamen genere invenitur. Plautus in Amphitryone:

Ibi scrobes effodito tu plus sexagenos in dies -, ¹⁰
 'ops', 'stips', 'trabs', 'stirps', quod etiam masculinum invenitur et maxime in arboribus, 'urbs', 'puls', exceptis 'mons', 'fons', 'pons', 'dens', 'Mars'. quae vero supra syllabam sunt, si sint propria vel in 'ps' desinentia, masculina sunt: 'Arruns', 'Vfens', 'Cinyps', 'Mavors', 'manceps', 'adeps' τὸ λίπος, 'forceps', 'auceps', quae tamen veteres etiam feminino genere ¹⁵
 protulerunt. Varro in II rerum rusticarum: adipe suilla. Marsus:
 adipis pondo triginta vetustae.

Novius in lignaria:

H TO
 nas H lagonas cod. Iuv. Pith. 1 O TONEIC KAI H TONEIC Rr O YONIC. KAI. H TONEIC G O GONEIC KAI H GONEIC D O TONHIC KAI H TONHIC H O GONOC (in litura l) KAI H TONEYC (Y in litura l) L O TONYC KAI H GONEYC K 2 adiungui L deficit d deficit LKr deficit D difficit G saecundum H 3 fortassis GL significat DHG ut principia D 4 tamen apud graecos neutra habent G γονεὺς nec πολέτης] edd. inde a 3 (nisi quod γονεὺς 3 ποιότης μ) TONHYC NHC POAITIC R CONEIC NECTONTIC. G GONEIC NEC PONTIC K APXHOI GONEIC NEC POAITIC D

THO

APXHOI CYNTHAHC * H GONEYC *** ΠΟΑΙΤIC L GONEYC KAI H POAITIC l οὐκ ἔχουσιν οὐδέτερά 2 quia non sint K 5 non add. r uero omnia si HK ut ars D 6 frons lens L mens om. L scrobs L 7 Ovid. metam. VII 243 VI RHGL sexto D metamorphoseon H 8 haut K^h aud R aut GL haud H eiecta permulti codd. Ovid. scrobibus L 9 inueni h Plaut. Amph. fr. 11 p. 422 Both. cf. lib. VII § 40 Non. p. 225, 6 Serv. ad Verg. georg. II 288 Prob. p. 1482 P. ibique Lindemannum 10 scrobes K effodito tu plus] scripsi effodi duplus Rr effo-

uel effodi

dito plus GLK effodi duplos HI effodito plus Dd fodito Nonius sexagenos] l sexagenus K et ni f. L indiges Rr 11 ante ops: neiporea add. R NEITOPENA r NEYTOPIA G NEYTOPNA K **ΠΟΡ**** L HYTOPIHM l NEYTOPIITNE (ITNE in litura d) KHPEA D [i. e. ἡ εὐπορία (καὶ ἡ 'Πεία)]. lacunam reliquit H traps L styrys H inuenitur ex maxime K 12 post fons: sons nocens add. r pons om. L 13 sunt et si h 14 aruns DGLk uffens L cynips RK cinips G cynyps HL

II

15 TON CIPOC adeps L τὸ λίπος] α TON AITOC Dd TON TIPC RH TON TIPC K TO AITOC G 16 Varro r. r. II 11, 7 adipe suilla] I. G. Schneiderus in scr. r. I 2 p. 487 coll. p. 431 adipis illa libri cf. lib. VII § 41 pro adeps quod in libris post adipis illa sequitur est gloss. ad vitiosam hanc lectionem pertinens post Marsus: poeta antiquus R uncis incl. r Domitii Marsi fr. VII ap. Weichertum poet. Lat. rell. p. 289, qui 'ceterum' ait 'haec ex quo pedestris orationis opere hausta sint, supersedeo quaerere' Marsus - vetustae add. g 17 adips L pundo L triginta] Fleckeisenus uiginti g uiginti rell. 18 Novius] g Neuus Lr *uius G Nonius D Nouis K lignaria] lignariae s. ligatacae fr. 2 p. 48 Both. Liciniariae fr. p. 172 Munk. lignariae fr. II p. 220 Ribb. nomini fabulae turbas mouerunt vo. II. codd. Gellianorum XV 13, 4, quas v. ap. Ribbeckium l. l. cui id tantum addo, ligna-

p. 637. 86 P.

p. 106. 86 K.

Signare oportet frontem calida forcipe.

cetera || vero feminina sunt: 'hiems', 'cohors'.

In 'aus' feminina sunt: 'fraus', 'laus'.

VIII 42

In 'aes' diphthongum unum masculinum: 'praes praedis', et unum
5 neutrum: 'aes aeris'.

Sciendum tamen, quod vetustissimi in multis, ut diximus, supra dic-
tarum terminationum inveniuntur confudisse genera, nulla significationis dif-
ferentia coacti, sed sola auctoritate, ut 'hic' et 'haec aspergo', 'alvus',
'arcus', 'adeps' vel 'adipes', 'charta', 'cardo', 'cinis' vel 'ciner', 'cer-
10 vix', 'collis', 'cruz', 'calx', 'cupressus', 'platanus', 'populus', 'laurus',
'aquila', 'crinis', 'carbasus', 'colus', 'hic' et 'haec cassis', 'clunis',
'hic' et 'haec conscia', 'callis', 'fornax', 'frutex', 'grex', 'frons fron-
tis', 'hic' et 'haec humus', 'imbrex', 'limus', 'latex' - Accius:

non calida latice lautus-

15 'lembus', 'linter', 'lepus', 'agnus', 'leo', 'pampinus', 'perdix', 'hic' et
'haec palumbes', 'hic' et 'haec faex', 'rudens' ὁ πρότονος, 'socrus',
'supparus' περιώμιον et 'hoc supparum', 'se|nex', 'stirps', 'torris'
ὁ δαλός, 'tiaras', 'Tibris', 'amnis', 'torquis', 'trames', 'vesper', 'hi' et
'hae vepres'. in multis aliis etiam confudisse genera vetustissimi inveniun-
20 tur sive in eisdem terminationibus seu immutantes eas. neutra quoque

riae nomen Gellio et ipsi restitutum esse a Lambecio, Liciniariae nomen Spengelium ad
Varr. p. 616 debere margini cod. Magliabecchiani. eius enim codicis, olim S. Marci
Flor., collatione, quamvis ipse eius rei nescius, usus est vir doctissimus, cf. R. Schnei-
derum in krit. Jahrb. f. deutsche Rechtswissenschaft. VIII 1844 p. 267 1 oportet et r

2 caetera Hr femina R hi+emps Rr hiemps L choors GLK 3 DE
TRINVS GENERIVS IN DIPTONGON D ut fraus GL 6 DE INCERTO GENERE IN ERRORE

VETERVM INTER MASCVLINVM ET FEMINIVM D 7 terminationem Rr 8 post aspergo:

ME
H ΝΟΡΟC PANTICIC add. D H ΠΡΟCΡΑΝΤΙCIC d H ΠΡΟΠΕΡΜΕCIC ni f. literis fere eva-

nidis in mg. l ΝΙΤΡΟCΡΑΝΤΙCIC cod. Par. 7497 Darmstad. alvus Ll 9 char-

tha Rr cardo] h carto H 10 cupresus D cypresus L cupraesus K polulus L

11 carbaesus K carbasus arbutus colus L caassis (l) H casses clunes R in

cassis clunis mut., in marg.: at ē ē correctum habuit add. r 12 hic et haec] om. G

conscia] libri et sic 1, 2 cōscia 3 cōsia μ concia π concha α et sqq. (hic et haec

concha uncis inclusit Krehlius) conchis Krehlii censor Ien. p. 430 frontis Rr

13 unus L actius H Attii fab. inc. fr. 14 p. 251 Both. fr. XII p. 189 Ribb.

14 non calide latice (sic) add. g^{at d} calida] r callida RD latice (latice r).

Laurus lembus R laurus K 15 limbis Ll limbis G lynter DHK lupus

GDLK hic et haec palumbes] in litura h hunc et hanc palumbem RGLK

16 prudens GL et in litura K ὁ πρότονος — senex in litura d ὁ πρότονος

— torris om. R add. r ὁ πρότονος] lacuna rel. om. H ο προτονος r 17

supparius GL περιώμιον] lac. rel. om. H ΠΕΡΤΟΜΙΟΝ GLK ΤΙΝΠΙΟΜΙΟΝ R

et hoc supparum ΠΕΡΙΟΜΙΟΝ D supparum H supparum GL torrius L

18 ὁ δαλός] lac. rel. om. H tiara h tiberis DHG tibiris K torques Rr

tramis L hi — inveniuntur add. r 19 INTER MASCVLINVM ET NEVTRVM D 20

hisdem GL isdem D iisdem K siu Rr immutantes HK innotantes G eas]

p. 658. 59 P.

p. 196. 97 K.

quaedam solebant etiam masculino genere proferre vel ex contrario: 'hic' et 'hoc guttur', 'murmur', 'globus', quod etiam 'hoc glomus' dicitur 'glomeris'. 'hic fretus' etiam et 'dorsus', 'huius fretus, dorsus' pro 'fretum freti' et 'dorsum dorsi' dicebant, 'hic gelus' pro 'hoc gelu', 'Histrum' pro 'Hister', et 'Rhenum', 'Tanagrum', 'Metaurum', 'Iberum', 'Vulturum', 'Oceanum' (hoc tamen, quotiens 'flumen' sequebatur, solebant facere). 'iubar' quoque tam masculinum quam neutrum proferebant - Ennius in annalibus:

Interea fugit albus iubar Hyperionis cursum.

Calvus in epithalamio:

Hesperium ante iubar quatiens

'hoc iubar' dixit: si enim esset masculinum vel femininum, 'iubarem' dixisset -, 'hic' et 'hoc liquor', 'hic' et 'hoc papaver', 'hic' et 'haec' et 'hoc penus' et 'hoc penum' - Plautus in Pseudulo:

† Nisi mihi || annuus penus hic ab amatoribus congeratur, is

† Cras populo prostituam vos, o puellae.

Lucilius:

Magna penus parvo spatio consumpta peribit.

Plautus in captivis:

† Dicam seni curet sibi aliud penus.

Caesar Strabo in oratione, qua Sulpicio respondit: deinde propinquos nostros Messalas domo deflagrata penore volebamus privare. Afranius in talione:

Lr eas terminationes Rl rell. 1 in masculino GLk genere om. G e K

ut hic D 2 mormur G glomus] globus Rr huius glomeris D 3 hic fretus et dorsus L dorsus pro] r dorsum pro R 4 hic gelus uel gelum RDHGK gelu uel gelum dicebant et histrum K 5 hiberum DLR hoccanum H 6 sequebatur D 7 Enn. ann. X 31 E. S. inc. sed. LXXXIII p. 80 Vahl. 9 hisperionis L 10 C. Licinii Calvi fr. 10 Lachm. fr. VIII Weich. poet. Lat. rell. p. 143 epitalamio L ephitalamio H 11 Hesperium] α Hesperum DHLKr Vesperum RG quatiens] rhl om. RHLDGK 12 dixit protulit Hh dixit protulit Kk

dixisset] r dixisset quatiens R dixisset quotiens GLK dixisset quotiens hoc iubar dixit H 13 et hoc liquor] d et haec liquor D et hoc papaver] d et haec papaver D INTER MASCULI ET FEM ET NEUTR D 14 poenus K paenum R poenum K Plaut. Pseud. I 2, 44 sq. (v. 177 sq.): Facite hodie ut mihi munera multa huc ab amatoribus conueniant [Nam nisi penus annuus hodie conuenit cras populo prostituam uos (prostitutos Vet.) libri Plautini. de his versibus ope Prisciani (coll. lib. VI § 76) emendandis cf. ann. Ritschelii, qui eos sic constituit:

Facite mi hodie ut munera multa huc ab amatoribus conueniant (s. amatoribus congerantur).

Nam nisi mi annuos congeretur (s. annuos conueniet) penus, cras populo prostituam uos.

pseudolo G et in litura d psedolo L 15 ab om. DL add. d congeretur D congeritur GK 17 Lucili fr. inc. 65 Dous. 64 Gerl. 18 parvo] per uos libri Noniani 210, 29 peribit K 19 Plaut. capt. III 4, 12 (v. 920): Dicam ut sibi penum aliud ornet 20 plenus Rr 21 Caesar Strabo in or. qua Sulpicio respondit] Caesar Strabo contra Sulpicium tribunum plebis lib. VI § 76, ubi idem fragm. I, v. Meyerus orr. R. fr. p. 334 sq. ed. alt. sulpitio H deinde om. lib. VI l. I. 22 Messalas] rdk, quam scribendi rationem, etsi minus rectam, in Messallas mutare dubitavi, cf. Lachmanni ad Lucr. comm. p. 204 messalas RD mesalas K maesalas L deflagrata] dh deflagrata H flagrata DG conflagrata L poenore H 23 affra-

p. 659 P.

p. 187 K.

Vos quibus cordi est intra tunicam [manus] laeva,
dextra intra penum

Erile -,

'hic' et 'haec' et 'hoc pecus' - Ennius in Nemea:

5 Pecudi dare viva marito.

potest tamen figurate hoc esse prolatum, ut si dicam 'aquila maritus' vel
'rex avium' -, 'hic' et 'haec retis' et 'hoc rete', 'hic' et 'hoc sexus', 'hic' 45
et 'haec' et 'hoc specus', 'hic' et 'hoc sal'. Cato in II: ex sale, qui
apud Carthaginenses fit. Afranius in Compitalibus:

10 ut, quicquid loquitur, sal merum est.

etiam 'hoc sale' Ennius protulit in XIII annalium:

Caeruleum spumat sale conferta rate pulsum

Per mare.

Supra dictorum tamen nominum usus et apud Caprum et apud Pro-
15 bum de dūbiis generibus invenis.

nus GL Afran. talion. fr. 1 p. 191 Both. p. 257 Neuk., qui sic l. constituit:
uos, quibu' cordi est intra tunicam | Manus laeva, dextra in penum herile s. Vos,
quibu' cordi est intra tunicam laeva, dextera in penum herile. fr. unic. p. 176 Ribb.
qui sic: Vos quibus cordi est intra tunicam manus laeva, at dextra in penum | Erile

iv

italiane R taleone DHLK 1 tunicam Gg tunicam L manus del. Neukirchius

2 dextra Rr intra] L in rell. 3 erile] cf. lib. VI § 76, h. l. herile G he-
rile rell. 4 hic et haec et hoc specus hic et haec et hoc pecus D Enn. Nem.
fr. 2 p. 57 Both. (pecudi dare | Viam marito) p. 42 (cf. p. 252) Ribb., p. 133 Vahl.
nemis L neinea G 5 pecudi ex peculi corr. K pecudi G dare uiuā in lit. h
viva] Dresd. 1. 2. Erl. 1. 2. Lips. 2 Krehlii uiuam mei omnes, ut tamen in D ex
uiua corr. videatur a d, quid H praebuerit dinosci nequeat. uiuam etiam Heidelb. teste
Krehlio t. II p. 514, uiua ex silentio Lindemanni 6 maritus add. r uel am Rr

7 INTER MASOVLINŪ ET NEVTRŪ ITERVM D et hoc sexus] r et haec sexus RL

hic et haec et hoc specus h. l. om. D 8 et hec sal Rr Caton. orig. lib. II p. 107
Kr. fr. 38 p. 275 R. lib. V fr. CIII p. 65 Wagen., recte ut opinor numero II (se-
cundo D III L), de quo iam Krausius dubitauerat, in V mutato. idem fragmentum, nec
titulo nec numero libri addito, ap. Alcuinum legi in gramm. p. 2091 P. fugit editores

9-carthaginenses Rr kartaginensēs G karthaginienses ex karthaginiensis corr. H

cartaginenses L chartaginensis K affranus GL Afran. Compit. fr. 1 p. 162
Both. fr. V p. 185 Neuk. fr. III p. 144 Ribb., quibus et ipsis addendus l. Alcuini l.:
Africanus (l. Afranius), quod loquitur sal merum est compitalibus GL 10 ut
quicquid] sic et Barb. m. alt. ap. Ribb. Et quod Barb. m. pr. ut quid L merum. est
etiam G 11 Enn. ann. XIII 6 E. S. XIII, I p. 57. LXXXIII Vahl. cf. Gell. n. A.
II 26, 21 XIII] sic etiam Gell. l. i. XVII G annalium] h annali H 12 spu-
mant R sale] mare Gellius pulsum per mare ex per mare pulsum corr. K

13 par Dd Per mare ad fragm. Ennii pertinere perspexit Krehlius t. II p. 515
pro mare (ne) HL 14 Supra dictorum K Caprum] de dub. gen. fr. p. 12
comm. Osannianae, cf. lib. VI § 76 Probum] Valerium Probum Berytium ut arbitrōr v.
Graefenhanum hist. phil. III 154 sq. coll. O. Iahnio prolegg. in Pers. p. CXXXIX.
huius Probi auctoritate usus est Caper teste Charisio p. 94 P. et ad eundem Caprum
hoc Prisciani de Probo testimonium referendum esse censeo, cf. etiam lib. VIII, § 26.
lib. VIII § 54 lib. X § 7. 21. 45. 46. sic etiam aliis quibusdam locis, ubi cum vetus-
tioribus plerumque grammaticis Probus a Prisciano citatur, non pleniorē aliquam Probi
iunioris institutionum editionem intellegendam esse puto, quae Osanni est sententia, Bei-
träge etc. II 210 sqq.; sed ipsum illum Berytium, cuius mentionem ubique ni f. aliunde
hausit Priscianus, cf. lib. I § 39 VIII, 97. VIII 34 X 11. 38, 49. 52. iunioris vero Probi operi-

DE NVMERIS.

- VIII 46 Numerus est dictionis forma, quae discretionem quantitatis facere potest. est autem vel singularis vel pluralis, nam dualis apud Latinos non invenitur. singularis est, ut 'homo', pluralis, ut 'homines'. et sciendum, quod in uno proprie numerus non dicitur, sed abusive, quomodo nominativus casus non est, sed abusive casus dicitur, quod facit alios casus, quamvis multi de hoc dicant, quod ideo casus sit dicendus, quod a generali nomine cadant omnium specialium nominativi. sed si ob hoc casus est dicendus, omnes partes orationis possunt videri casum habere: et verbum enim et adverbium et coniunctio a generali verbo et adverbio et coniunctione cadunt in speciales positiones singularum. alii autem dicunt, quod ipsa terminatio nominativi cadens in alias diversas terminationes non incongrue casus nominatur, cum nallaturam habeat, ut cadere possit et cadendo faciat omnes casus; quippe si casus dicitur non solum illud, in quod cadit aliquid, sed etiam ipsa res, quae cadit. unde aptota dicunt illa nomina doctissimi artium scriptores, quae nominativum tantum habent casum, in quo refutatur illorum ratio, qui ideo putant eum casum nominatum, quod a generali nomine cadat. possumus autem et a maiore et frequentiore parte casuum, qui sunt obliqui, hunc quoque accipere nominatum, quomodo et syllabas ex singulis vocalibus dicimus. ergo singularis quoque numerus bene dicitur, quod ipse geminatus et multiplicatus facit omnes numeros et quod omnes numeri ex ipso componuntur et in ipsum dissolvuntur.
- 47 Et singularis quidem numerus finitus est, pluralis vero infinitus. cum enim dico 'homo', certum est de uno dicere, cum vero 'homines', incertum est, de quot, nam a duobus usque ad innumerabiles extenditur significatio. itaque natura numerorum quoque certorum invenit nomina, quibus

bus usus est qualia hodie leguntur. Probi iunioris opusculis librum de generibus s. de dubiis generibus annumerat Eichenfeldius anal. p. XX cf. Pompeium ad Don. p. 156 L. Osannum Beitr. II 259 sq. inuenies rdl 1 DE NVMERO G EXPLICAT DE GENERIBUS .'. INCIPIT DE NVMERIS. D expl. de generibus inc. de numero L de numeris

incipit *K inscr. om. H* 2 dictionis *Rr* dictionis *H* post potest: dictiones possunt dici omnes partes orationis *add. D del. d* 4 DE CASV *D* sciendum est *Gk* 5 propriae *RK* et in proprie *corr. H* non dicitur numerus *G* quomodo] quoniam

DL nominativus non *Dd* 6 est *add. l* 7 multi] *l* multi *L* dicunt *D* 8 cadunt *HGL* ob *DHGLK* *add. h* 9 habere casum *D* 10 coniunctione *R* 11 cadunt et in *k* 12 incongruae *Rr* 14 facit *r* facit *L* si *om. D del. h*

d illum *Rr* quot *R* quo *Gr* post in quod: id est obliqui casus *add. H del. h* cadit] *d* cadat *DGLK* 15 post aliquid: id est obliquos casus *add. r* id est

obliqui casus *D del. d* cadat *D* aptato *H* 16 quae] qui *L* 17 qui ex quae *corr. H* nominativum *L* 18 autem *om. H* et a frequentiore *H* 19 olli- qui *R* nominativum (tu) *D* 20 syllabas et singulis *K* 21 DE NVMERIS *D* 22 in ipsum ex in ipso *corr. H* dissolvuntur] *r* dissolvuntur *L* desolvuntur *G* dissolvitur *R* 23 quidem ex quoque *corr. R* 24 dicere] dici *r* 25 innum- nerabiles *H* 26 numerorum] *g* uerborum numerorum *G* inuenit certorum *L*

p. 608. 61 P.

p. 198. 99 K.

adiunctis nihil ultra citraque intellegere liceat, ut 'homines duo', 'centum' vel 'mille'. ergo dubitationem pluralium discutit adiunctio eorum nominum, quae singulis numeris sunt propria suae cuiusdam positionis, quippe cum sint pluralia non a singularibus nata. |

- 1 Numeros autem hae habent dictiones, quae personas quoque habent vel finitas vel infinitas, id est nomina, verba, participia, pronomina. unde si deficiat personis verbum, deficit etiam numero, qualia sunt infinita, impersonalia, gerundia vel supina. adverbium vero, quamvis saepe demonstrat numerum ad significationem nominum numeralium, non tamen quasi accidentem hunc habet: accidentia enim generalia fere sunt ad omnes species partium perfectarum. quod enim dicas singularis numeri adverbium vel quod pluralis? cum similiter omne adverbium tam singularibus quam pluralibus verbis adiungitur, etiam || numerale quemcumque numerum significet - ut 'singillatim circumeo' et 'singillatim circumimus', 'pluraliter loquor' et 'pluraliter loquimur', 'saepissime dico' et 'saepissime dicimus' -, quod in nulla parte alia numerum possidente potest contingere nisi figurate, ut, cum sint numeri singularis, plurali addicantur vel, cum sint pluralis, singulari. praeterea nomen et pronomen et verbum et participium declinantur in numeros. adverbium autem quicquid significet et quemcumque numerum, indeclinabile manet. hoc tamen interest inter numerorum nomina, quae sunt indeclinabilia, et inter adverbia, quod ea licet tam singularibus adiungere, ut praedixi, quam pluralibus, ut 'milies dixi' et 'milies diximus', illa vero non nisi pluralibus, ut 'mille homines diximus'. nec praepositio igitur nec coniunctio nec interiectio numerum habent, quippe nec personas significant.

Inveniuntur quaedam nomina, quae utrumque numerum eadem voce

1 contraque *Rr* .x. post duo add. *K* 2 adiunctio] l adiunctio *L* adiunctio *H*
3 singulis] *rh* in singularis *R* singularis *H* numeris] *h* numeri. *H* suae] *r*
sine *R* 4 post nata: Omnia enim a se nascuntur. nam duo non est ab uno derivatum (derivatum *Gk*) nec tres a duobus nec quattuor (quattuor *Gk*) a tribus add.
DGLhk 5 DE PARTIBUS QVE HABENT NUMERVM ET QVE NON. *D* Numeros ex
Numeris corr. *L* 7 deficit] *g* defecit *GK* sunt infinitiva *D* impersonalia *H*
8 adverbium] *d* Inde adverbium *D* demonstrat *HL* 9 nominum] *r* numerum
numeralium *Hh* 10 accedentem *GK* accedentia *g* 11 quod] *l*
cum *L* 12 quod om. *L* 13 post adiungitur: ut male fecit et fecerunt add. *h*
significet] *dg* significat *DGL* 14 singillatim *L* singillatim *G* circueo *HL*
circueo et singillatim] om. *DK* circueo singillatim in marg. add. *k* circumeo add. *d*

singillatim *L* singillatim *G* circumimus *HGL* 16 in nulla *Kk* possidente *L*
17 addicantur] *R* adiungantur *DLGrh* adiunguntur *HK* 19 significet et] *α*
significet codd. significat uel add. ante *α* quemque *D* quenquq; *G* 20 a manet
uerum inc. *A* cf. § 36 hoc tamen] hoc autem *Dresd. Krehlii (R?)* 21 ea]
ea adverbia *Ar* sea (*a*) *H* 22 milies] *h* millies *KH* millies *K* 23 nissi *G*
nisi pluribus *A* 24 habet *L* 25 nec add. *k* post significant: In uerbis nulla
vox eademque apud latinos singularis et pluralis est id quod apud graecos interdum
inuenitur ut *HAHTON* *HITO* *HAHTWN* *KHNW* *G* cf. § 52; in *L* hoc l. duarum fere *lin.*

liars 26 numerum *Kk*

p. 661. 62 P.

p. 199—201 K.

demonstrant, ut in prima declinatione singularis genitivus et dativus et pluralis nominativus et vocativus, 'huius' et 'huic poetae' 'hi' et 'o poetae'.
 51 et in mobilibus trium generum omnibus singularia feminina et pluralia neutra eandem vocem habent: 'haec prima' ἡ πρώτη καὶ τὰ πρῶτα, 'sacra' ἡ ἱερὰ καὶ τὰ ἱερά, 'maxima' ἡ μέγιστη καὶ τὰ μέγιστα. in secunda quoque declinatione genitivus singularis et nominativus et vocativus pluralis idem est: 'huius docti' et 'hi docti' et 'o docti'. in tertia omnium in 'es' productam terminantium, cum pares habeat nominativo syllabas genitivus, nominativus quoque pluralis et accusativus et vocativus idem est, ut 'hic verres' 'hi' et 'hos' et 'o verres', 'haec caedes' 'hae' et 'has' et 'o caedes'. in quarta etiam genitivus singularis et nominativus et accusativus et vocativus pluralis idem est, quippe in omnibus his casibus producitur 'us': 'huius fluctus' 'hi' et 'hos' et 'o fluctus'. in quinta quoque declinatione omnis nominativus et vocativus singularis et nominativus et accusativus et vocativus || pluralis idem est, ut 'haec' et 'o res', 'spes', 'facies'.
 52 cies', 'hae' et 'has' et 'o res', 'spes', 'facies'. nec solum in nominibus, sed etiam in pronominibus invenies quaedam communia utriusque numeri, ut in his, quae genitivum vel dativum singularem in i terminant et similiter nominativum pluralem: 'mei', 'tui', 'sui', 'nostri', 'vestri', 'illi', 'isti', 'ipsi', 'ei'. 'qui' quoque tam singularis est nominativus quam pluralis. in participiis quoque mobilibus idem fit, quod in nominibus. nam in verbis nulla vox eadem apud Latinos singularis est et pluralis.

Sunt quaedam | nomina semper singularia vel natura vel usu: natura,

1 in *add. k* 2 nominativus et vocativus *A* hi et o poetae *add.*
h 3 Et immobilibus *Rr* Et immobilibus *H* omnibus] *l* nominibus
LK singulariam *Rr* 4 ut haec *ADh* πρώτη] *l* προ.τη *A* πρῶτη *r*
 πρῶτη *L* ὅα *r* πρῶτα *A* πρῶτα *r* τρῶτα *D* 5 *h* *h* *h* *h* *h* *Rr* ὅα *h* *h* *h* *r*
 ἡ] *om. R* μετῆς *R* μετῆς *r* μετῆς *G* μετῆς *AL* ὅα *r* μετῆς *R*
 μετῆς *AL* μετῆς *AL* μετῆς *K* 6 pluralis *ni f. in lit. H* plurales *h* 7
 idem] id *H* ut huius *r* et hi] hi *HG* docti *om. GL* ὅα *Rr* omnium] *r*
 omnia *rell.* uel nomina *add. k* 8 terminantium] *r* terminantia *RAHLK* disinen-
 tia *G* nominativum terminantia *D* habeant *H* 10 has] as *A* 11 etiam decli-
 natione genitivus *A* 12 vocativus. Idem est pluralis quippe *A* idem est] *h*
 id est *ni f. in lit. H* quippe] *k* quoque *K* 13 ὅα fluctus *H* 14 vocativus *Rr*
 singularis — pluralis *in mg. add. r* et ante accusativus *add. h* 15 idem] *h*
 id *H* est ***ut *H* ut *om. L* o res] ores *A* 16 o res] ores *A* species *G* nec] *N G*
 nominibus] *h* omnibus *H* 17 etiam pronominibus *A* 19 ut mei *AL* 20 ei
 — tam *in litura g* singularis quam pluralis nominativus. In *L* 21 nominibus]
 omnibus *G* et in nominibus *corr. in K* 22 Latinos *** singularis *H* et pluralis
 est *D* post est a *D*, post pluralis ab *ALh add.* quia id (idque *L*) apud grecos
 interdum invenitur ut ἡσὼν ἐγὼ ἡσὼν ἐκεῖνοι (sic *L* ueniebam ego ueniebant illi
 e
add. l ἡσὼν. INTO ἡσὼν. κῆνις *A* ἡσὼν ITW ἡσὼν κῆνις *D* ἡσὼν HITW.
 ἡσὼν HITW *H*, literas extr. in *litura add. h*, cf. § 50 23 DE HIS QVAE DEBENT ESSE
 SEMPER SINGULARIA *D* semper *om. G* singularia semper *K* Natura au-

p. 662. 63 P.

p. 201. 202 K.

ut propria, quae naturaliter individua sunt: 'Iuppiter', 'Venus', 'Ceres',
 'Achilles', 'Hector', 'Sol', 'Luna', 'Italia', 'Sicilia', 'Cilicia'; usu, quae sin-
 gulariter proferri tradidit usus, ut 'sanguis', 'pulvis'. in his tamen ipsis
 est quando vel eventus vel partitio regionum vel diversae opiniones vel
 auctoritas veterum cogit vel quando pro appellativis quoque proferuntur, ut
 etiam plurali numero proferantur: eventus, quod evenit saepe eodem pro-
 prio nomine duos vel plures nuncupari, ut 'Aeneas' Anchisae filius et Sil-
 vius 'Aeneas', 'Pyrrhus' filius Achillis et 'Pyrrhus' rex Epirotarum, 'Ajax'
 Telamonius et 'Ajax' 'Oilei' filius. haec enim non naturaliter communia 53
 sunt, quippe nullam qualitatem communem significant, sed casu diversis
 contingere personis. idem facit partitio regionum, ut 'Gallia' citerior et
 'Gallia' ulterior, diversae opiniones, quod quidam multos soles et multas
 lunas esse putaverunt ('terra' quoque, 'virtus', 'pietas', 'iustitia', 'probitas'
 et similia, quando deas significant, propria sunt, quando vero partes vel
 in hominibus sitas res, appellativa sunt. itaque si sint propria, non ha- 54
 bent pluralem numerum, sin appellativa, habent); auctoritas, ut 'mella',
 'frumenta', 'ordea', 'farra' plurali numero protulit Virgilius, cum in usu
 frequentiore singularis numeri sunt, sicut alia quoque plurima, ut 'san-
 guis', 'pulvis', 'pax', quae tam singulariter quam pluraliter prolata idem
 possunt significare. sed pluraliter non utimur eis, quia auctoritas deficit, |
 cui si collibuisse, quomodo 'cruores', dicere 'sanguines', vel quomodo 'ci-

tem propria A 1 nataliter K ut iuppiter DGKh iupiter L 2 achilles G
 sol luna italia sicilia cilicia hector achilles L haector RA sicilia italia cilicia
 sol et luna D Sicilia Cilicia] r sicilia RH scilicia A usque quoque quae H 3
 ut
 et sanguis K In is Rr ipsis propriis est A 4 partitio] r partio R partiti-
 pio A participio (ip) K opiniones] g openiones G oppiniones H 6 in plurali Rr
 proferuntur K DE NATURA D proprio] r propriae R 7 uel plurales A
 noncupari G noncupari in litura k silvius eneeas K 8 pyrrus RAK pirrus H
 pirrus DG phirrus L achillis GL pyrrus RAHK pirrus DG phirrus L
 epirotarum rex LK epyrotarum rex H epyrotarum RA 9 tellamonius L
 thelamonius G olei DG 10 nullam in mg. l ad nullam qualitatem, add.
 nota v, haec in mg.: Non ideo eodem nomine nuncupati sunt quod aliqua qualitate
 similes fuerint si duo nigri uel duo formosi. add. r cf. infra significat A
 contingere diuersis A 11 contingere] rh contingere RHL contingere K personas K
 post personis: Non enim ideo eodem nomine nuncupati (noncupati k) sunt quia
 qualitate similem habent id est quod (quae A) duo albi essent uel duo nigri (nigri
 duo GLk) uel (et k) duo formosi (formosi duo GLk) ADGLhk, quae merito exulare
 iussit Krehlius cf. supra r galli Rr oterior A 12 opiniones] g openiones G
 oppiniones H 13 putauerunt uel quando. Terra Rr uirus A piaetas Rr pie-
 tas (n) H 14 sunt propria A 16 post appellativa, habent: quando partes uel in
 hominibus sitas (sitis A) res significant. repetunt AD del. d 16 de vsu. D ut om.
 AGL add. l 17 hordea DL Plurali H Vergilius mella protulit ecl. 3, 89
 4, 30 georg. I 131 III 35 etc. cf. ind. Erythraei s. v., frumenta georg. I 150. 189.
 315 etc. cf. ind. l. s. v., hordea (sic Med.) ecl. 5, 36 georg. I 210. 317, farra
 georg. I 73. 101. 219 III 127 18 fr. q. tiore L sunt Rr plurima **** (sunt) D
 pulvis sanguis L 19 pax lux euae k tam] k om. G tamen Hg 20 defecit
 GLK 21 collibuisse D quomodo Rr sanguinis A 1 inpediret H

neres', sic 'pulveres', nihil impediret. sciendum tamen, quod metallorum vel seminum vel umidorum ad mensuram vel ad pensum pertinentium pleraque semper singularia inveniuntur, ut 'aurum', 'argentum', 'aes', 'plumbum', 'stannum', 'vitrum', 'orichalcum', 'electrum', 'triticum', 'ervum' ὄρυζα, 'faba', 'lens', 'pisa', 'conchis', 'acetum', 'liquamen', 'mulsum', 'oleum'. adeo autem haec usus, non regula prohibet etiam pluralia habere, quod quidam propria confisi auctoritate plurali quoque, ut dictum est, haec protulerunt numero, ut 'ordea', 'frumenta', 'fabae', 'vina', 'mella'.
 55 similiter sunt quaedam semper pluralia vel natura vel usu: natura, ut 'Gemini', proprium in signo caelesti, et 'Pisces', usu, ut 'manes', 'arma', 'moenia', 'Floralia', 'Saturnalia', 'nundinae', 'Kalendae', 'Nonae', 'Idus', 'Compitalia', 'Neptunalia' et omnia paene festorum dierum nomina. sunt quaedam singularia voce, intellectu pluralia, quae etiam comprehensiva dicuntur, id est περιληπτικά, ut 'populus', 'exercitus', 'legio'; alia contra intellectu singularia, voce pluralia, ut 'Athenae', 'Thebae', 'Mycenae', 'Mae-nala', 'Gargara', 'Tartara', 'Dindyma', 'Bactra'. inveniuntur tamen in his quaedam etiam singulariter prolata idem significantia. Virgilius in V:

Argolicove mari depressus et urbe Mycena.

Statius in VIII Thebaidos:

Vive superstes, ait, diraeque ad moenia Thebes

20

metallorum vel seminum] r metallorum seminum R 2 umidorum] R humidorum r rell. psu H 3 aes auricalchum ***** vitrum plumbum stagnum triticum D plummum L 4 stannum] π stagnum libri orichalcum] nonnulli Krehli codd., ut vid., uel a
 π oricalchum RAH auricalchum Kr auricalchum DG auricalchum L triticum Kk
 ervum] herba L herba G 5 OPIZA ADH obriza L ab riza G pissa G pisa H
 cannabis
 conchis Hh concis L acetoetum Rr 7 quidem Rr confussi G confusi ni uel a
 f. in litura L confusa, l confusi Kk 8 ordea] in litura h hordea ADKl faba Rr 9 DE HIS QVAE DEBENT ESSE SEMPER PLURALIA D sunt add. r pluralia]
 plura R pluria D gemini et castor et pollux proprium D 11 menia Hh compitalia neptunalia id est festae per quatuor dies factae nundinae kalendae nonae idus D calendae L 12 compitalia GK compitalia H poene AH DE HIS QVAE VOCEM HABENT ET INTELLECTVM E CONTRARIO. D 13 quaedam] alia D quae dam L uoce singularia L plulalia H comprehensiuu ADH 14 περιληπτικά] 2 ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΑ
 ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΑ Rr ΠΗΡΙΑΜΠΤΙΚΑ A ΠΕΡΙΑΜΠΤΙΚΑ GL ΠΗΡΙΑΜΠΤΙΚΑ K ΠΕΡΙΑΜΠΤΙΚΑ (A-Π) D ΠΗΡΙΑΜΠΤΙΚΑ H ΠΕΡΙΑΜΠΤΙΚΑ dicuntur L sunt alia AD contra] d contraria AD 5 uoce pluralia intellectu singularia D singularia sunt h Athenae] d athenae A aethene D tebae A micenae RL mecenae G mycene D mychenae HK menela K menala rell. 16 tartara Rr dindima AG dyndima L dyndyma K in his quaedam ex quaedam in his corr. G 17 Verg. Aen. V 52 18 argoliquoue AK depressus] RADHK cum libris aliquot Verg. dett. deprensus i Vergilius dephensus GLk urbe] sic etiam Pal. m. alt. arce m. pr. emi
 urbicena Rr micena L mecenae G Mycena libri aliquot Vergil. deteriores Myceae Med. Pal. Mycenis Rom. 19 Stat. Theb. VIII 294 sq. IX L VIII rell. Thebaidos] r tebaidos RG 20 uiuae Rr uiuere GK semperstes A diraeque] q G thaebes r taebes R thebis G

p. 663. 64 P.

p. 202. 203 K.

Solus abi.

'Maenalus' quoque dicitur et 'Tartarus' et 'Gargarus'. Virgilius in bucolico:

Maenalus argutumque nemus pinos|que loquentes

Semper habet.

idem in VI:

tum Tartarus ipse

Bis patet in praeceps tantum tenditque sub umbras. ||

DE FIGVRIS.

Figura quoque dictionis in quantitate comprehenditur: vel enim sim-XI 56
plex est, ut 'magnus', vel composita, ut 'magnanimus', vel decomposita,
quam Graeci παρασύνθετον vocant, id est a compositis derivata, ut 'mag-
nanimitas', quae rationabiliter separatim accepta est figura a Graecis. ne-
que enim simplex poterit esse, quae a composita derivatur dictione, neque
composita, quia, quod suum est compositorum, non habet, id est ut ipsa
per se ex diversis componatur dictionibus separatim intellegendis sub uno
accentu et unam rem suppositam [id est significandam] accipiat, ut est
'respublica', 'iusiurandum' et talia. una est enim res supposita, duae vero
voces diversae sub uno accentu prolatae, quas invenis separans composi-
tum, etiamsi sit a corruptis compositum, ut est 'parricida'. hoc enim
ipsum per se compositum quaerentes ex quibus dictionibus est, inveni-
mus divisione facta eas per se intellegendas: dicimus enim a parente
et a verbo 'caedere', quae utraque per se integra sunt et intellectum ha-
bent plenum, quod in decompositis fieri non potest. si enim dicam 'mag-
nanimitas compositum est a magno et animitate', nihil dico, 'animitas'

1 abe Rr abii LK habii G 2 menalus libri Verg. ecl. 8, 22 sq.
bocolico AGK 4 menalus DHGLK argutumque] ra argutum quae RA
loquentes etiam Ver. loquentis LPal. 5 semper] r om. L siper R 6 Verg. Aen.
VI 577 sq. - 8 patet add. r intenditque R tendit quae A 9 DE FIGVRIS in-

cipit LK EXPLICAT DE NVMERIS INCIPIT DE FIGVRIS D inscr. om. AH 10 compre-
henditur AD simplex G 12 παρασύνθετον] π παρασύνθετον L παρασύνθετον

G parasyntheton H parasinetheton K parasindeton Rr parasinetheton D parasinteton A
est de compositis GL a magnanimus magnanimitas A magnanimitas a magnanimus D

13 post magnanimitas unum folium deest in L, inc. iterum ab initio § 68 Dest u duo m.
rec. in mg. 14 simplex A simplex G posit Kk dirianantur A 15 id est

ex ut est corr. A ut ipsa ut ipsa H 16 intellegendo Rr 17 subpositam

RHK 18 res puplica G talia] d talia K alia GD enim est ADGK sub-
posita REK 19 diuersae uoces D 20 siet (n) D compositum om. D

parricida Rr ab hoc enim iterum inc. B cf. lib. III § 2 22 post enim: diuisione
facta add. D et sup. lia. Ah 22 parens A 23 et uerbo G a caedo uerbo D

caedo A utraque add. h per se prolata intgra G per se integra Kk 25 com-
positum est] r com R magnus et animitas A animitate ex animante corr. H

p. 664. 65 P.

p. 203. 204 K.

enim per se non dicitur. necesse est ergo dicere, quod 'magnanimus' quidem compositum est a magno et animo, quae sunt intellegenda per se, a magnanimo autem derivatum est 'magnanimitas': quamvis inveniuntur multa dubia, utrum decomposita sint an composita, ut 'impietas', 'infelicitas', 'perfectio'. quae si, ab impio et infelice et perfecto dicamus derivata, decomposita sunt, cum autem in duo separatim intellegenda possint dividi, videntur esse composita, quomodo etiam participia, quae a compositis verbis derivantur, ut 'perficiens', 'neglegens', 'circumdans', 'anteveniens'. sunt tamen quaedam, quorum simplicia in usu frequenti non sunt, ut 'defensor', 'repleo', 'compleo', 'suppleo', 'deleo', 'releo', 'defendo', 'offendo', 'respicio', 'aspicio', 'suspilicio', 'despicio'. quod autem rationabiliter simplicia quoque horum possunt dici, ostendunt nomina ex eis nata: 'plenus' quasi a 'pleo' verbo, 'letum' quasi a 'leo' verbo et 'leor'. 'specto' etiam verbum quasi a verbo 'spicio' natum est frequentativum.

58 Componuntur autem nomina modis quattuor: ex duobus integris, ut 'tribunusplebis', 'iusiurandum'; ex duobus corruptis, ut 'benivolus', 'pinnirapus'; ex integro et corrupto, ut 'inimicus', 'extorris'; ex corrupto et integro, ut 'efferus', 'impius'. et sciendum, quod omnes partes orationis habent composita absque interiectione et plerisque participiis. interiectiones enim semper simplices sunt, participia vero vel simplicia vel decomposita plerumque [id est a compositis verbis derivata] sunt: per se enim

2 quidem *om. K* est *om. GK* magnus et animus *A* anima *R* 3 magnanimo *Rr* magnanimus *ADK* autem *sup. lin. add. in K* quamvis tamen inveniuntur (*ex inveniuntur corr.*) *B* 4 impietas *R* 5 perfectio *Rr* sibi ab *Rr* impius et infelix et perfectus *D* 6 derivativa *B* 7 possint] a possunt *BA* a *om. A* 8 perficiens *A* circumdans *g* 9 eveniens *Kk* tamen *om. K* quaedam composita quorum *A* simplicia *G* 10 defensor] *h. l. om. D add. d* defendo *in litura h* subpleo *Rr* supleo *K* releo] redeo *B* releo defensor defendo *D* 11 suspicio] *om. K ante aspicio in mg. add. k* suspitio *H* dispicio *GK* 12 simplicia *G* 13 pleo (n) *B* et laetum *K* laetum *RAH* laetum *rd* quasi] *h* quas *H* loeo *H* uerbo leo *D* 14 leor *H* spicio] specio *GK* spilio *H* 15 frequentativum] *b* frequentativum *B* 16 quatuor modis *GK* duobus *K* duobus modis integris *A* integris *G* 17 tribunus plebis *ex* tribunus. plenus *corr. B* duobus *K* ut ante benivolus *om. RBHK* benevolus *H* pennirapus *Rr* pennirapus *D* pennireptus *Gg* pennereptus *K* post pinnirapus: Nam si non cessent composita femininum in ae dyptogon fecissent si quae nequae uti quis facit femininum. *H cf. § sq. extr.* 18 intigro *g* ut *om. G* extorris *Rr* 19 intigro *G* DE PARTIBVS QVAE COMPVNTVR ET QVAE NON. *D* et sciendum est *D*

20 habent *add. r* interiectiones *R* Interiectionis *A* 21 simplices *G* simplicia *G* simplicia sunt *A* decomposita id est a compositis uerbis plerumque sunt derivata *K* 22 a *add. r* sunt *om. DG*

p. 205. 65 P.

p. 204. 205 K.

raro componitur participium. nam si quis dicat, | 'faciens' participium compositum fieri 'efficiens', sciat hoc minime potuisse fieri, nisi prius verbum compositum fuerit, ut est 'facio efficio', et ex hoc verbo nasci participium 'efficiens'. quae enim participia per se componuntur, pleraque amittentia vim participii transeunt in nomina, ut 'potens impotens', 'doctus indoctus'. ideo autem diximus 'pleraque', quod illa participia videntur a simplicibus suis esse composita, quae non verborum sui temporis, sed participiorum simplicium regulam servant, ut 'contigi contactus' a simplici 'tactus', 'coegi coactus' a simplici 'actus', 'contuli collatus' a simplici 'latus'.

Nomina vero componuntur vel cum aliis nominibus, ut 'omniparens', XII 59 'paterfamilias', vel cum verbis, ut 'armiger', 'lucifer', vel participiis, ut 'senatusdecretum', 'plebissciturum', vel pronominiibus, ut 'huiuscemodi', 'illiusmodi', vel aduerbiis, ut 'satisfactio', 'beneficus', 'maledicus', 'causidicus', vel praepositionibus, ut 'impudens', 'perfidus', vel coniunctionibus, ut 'uterque', 'quisque', 'nequis', 'siquis', quae composita esse ostenduntur a femininis in a desinentibus, ut 'siqua', 'nequa' quomodo 'ali||qua'. et 60 componuntur vel a duabus dictionibus, ut 'septentrio', 'semivir', vel a

1 a faciens *Krd* facien *Rr* participio *Ar* compositum participium *G* cōpos
uel minime posse
 parti *K* 2 sciet *R* hoc . fieri *A* minime potuisse fieri] *Dr* cum *quinque Krehlia-*
nis in paucissimis (*ex* pocissimis *corr. R*) fieri *RBH* et in *ras. K* in paucis fieri po-
 tuisse *G* 3 fuerit] in *litura K* fuisset *ADG* ut est] id est *DG* et] atque
DHGL aeque *K* ex *om. DGK* add. *dk* 5 amittentia *G* amittentia *K* inpotens
RBADH 6 dicimus *A* pleraque *corr. ni f. ex* plerūque *H* 7 a] ex *A*
poris
 simplicibus *G* composita esse *K* tem *Rr* 8 simplicium *G* contigi] *rd*
 contingi *RAD* contactus *Rr* contractus *A* contac++tus *H* 9 coegi coactus in *li-*
tura H simplici et sic fere ubique *G*, *h. l. et aliquotiens K* conlatus *BHGK*
 11 uero *om. A* omnipotens *GK* 12 Lucifer *A* uel cum participiis *BADG*
 13 senatusdecretum] *h* senatusdicretum *K* senatus *H* plebissciturum] *rd* ple-
 bisciturum *RADHGK* uel pronominiibus] *R* at cum in *mg. r* uel cum pronominiibus
co
G huiusmodi *Bb* 14 illius++modi (*ce*) *K* uel praepositionibus — perfidus
ante uel aduerbiis — causidicus collocat *D* uel cum aduerbiis *G* satisfacio *A*
 beneficus maledicus causidicus] *om. H* add. *h* malidicus *K* malificus *G* maleficus *h*
i
 causidicus] *om. D* causedicus *RrA* causidicus uel casidicus *K* decem fere *lit. lac. in B*
 15 uel cum praepositionibus *G* inpuuens *AHK* uel cum coniunctionibus *G*
 coniunctionibus *R* 16 siquis nequis *D* esse *om. G* ostenduntur esse *K*
est
 17 aliqua . *Kk* post aliqua: Nam nisi (si *A* si non *H*) essent composita (com-
 pō-
 pōita *D*) feminina (femininum *AR m. rec. b*) in ae diphthongum (dyptongon *D*
 diptongon *Ab* dytongū *R m. rec.* dyptongum *H* diptongum *K* diō *g*) fecissent: si-
 quae, nequae, uti (ut *Kb*) quis femininum quae facit (fem quae fa: in *litura h* facit
 femininum quae *Kg*) add. *ADKg*, *H* iterum (*cf. § 58*) et *m. recentior* (non *r*) in *R*,
om. etiam Heidelb. cum duobus aliis Krehlii 18 uel duobus *Rr* duabus] *b* duo-
 bus *B* semivir septentrio dicitur plaustrum id est arcton quia septem stellas habet.
 triones enim quasi teriones. *D*

p. 606. 67 P.

p. 205. 206 K.

tribus, ut 'imperterritus', 'inexpugnabilis', 'inextricabilis', vel { amplioribus, ut 'cuiuscumquemodi', quae tamen solent ex iam compositis secundam compositionem accipere. primo enim compositum est 'perterritus', 'expugnabilis', 'extricabilis', et post 'imperterritus', 'inexpugnabilis', 'inextricabilis', similiter 'imperfectus', 'ineluctabilis' et similia. est ergo illud quoque attendendum, quod separata composita non solum in simplices resolvuntur dictiones, sed etiam in ante compositas, sicut sunt ea, quae a tribus vel amplioribus componuntur. ipsa tamen quoque ante composita necesse est in duas intellegibiles dictiones resolvi. componuntur tamen etiam quaedam ex decompositis: 'potens' a verbo 'potes', quod est compositum. ex hoc componitur 'impotens', 'omnipotens', 'ignipotens', 'viripotens' ex simplici et decomposito. et est sciendum, quod, si duo sint nominativi, ex utraque parte declinatur compositum, ut 'respublica reipublicae', 'iusiurandum iurisiurandi', quod Graeci numquam faciunt in compositis. dicunt enim, oportere compaginem, qua cohaerent in compositione dictiones, immobilem manere. hoc igitur non servantes [Latini] divisorum quidem utimur declinatione, accentu tamen compositorum. in omni enim casu sub uno accentu ea proferentes composita esse ostendimus, et possumus dicere, per singulos casus ea componi. quod dicentes non videmur contra supra dictam Graecorum de compagine rationem facere. nec mirum apud nos per singulos casus nomina componi, cum apud illos quoque inveniuntur etiam verba quaedam, quae per diversa tempora componuntur, ut *καταγράφω κατέγραφον, ἀναγινώσκω ἀνεγίνωσκον*. nam si a praesenti *καταγράφω* dicam nasci *κατέγραφον*, incipit labefactari || compago

1 a tribus] h tribus ADH trium B tribus dictionibus K imperterritus BAH
inextricabilis add. b 2 ex iam] etiam A etiam ex GK 3 est] esse K
4 postea Ab imperterritus RA 5 imperfectus B 6 attendendum RBADH
addendum K separata G 7. Sicut D eas quae A quae in tribus G 8
componuntur sup. lin. add. K quoque tamen B 9 ditiones R 10 quod est.
verbum compositum AD compositum **** K 11 hoc enim componitur D
componitur om. H 12 et decomposito est. Et sciendum K DE DECLINATIONE
COMPOSITORVM NOMINVM, D Et is est A est om. HK sciendum est D
nominativi sint D 13 res publica rei publicae G 14 iurisiurandi] a ius. iurandi A 15 compaginem AH coherenter A 16 immobilem BH diversorum
H 18 es ostendimus Rr esse — dicere in marg. add. K 19 dicere G

A m. rec.

21 nec] b ne B 23 ut *καταγράφω* — nasci *κατέγραφον* add. h *ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ*
Y Re ω
ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ ΑΝΑΑΝΑΓΙΝΟΣΚΩ ΑΝΕΓΙΝΟΣΚΩΝ Rr ΚΑΤΥΓΡΑΦΩ, ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ, ΑΝΑΓΙΝΟΣΚΩ
ΑΝΕΓΙΝΩΣΚΩΝ B ΚΑΤΑΤΡΑΦΩ ΤΕΓΡΑΦΩΝ ΑΝΑ ΓΙΝΟΣΚΩ ΑΝΑΓΙΝΟΣ. ΚΟΝ. Α ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ ΚΑ-
ΤΕΓΡΑΦΩΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΩ ΑΝΕΓΙΝΩΣΚΩΝ D ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ ΚΑΤΗΓΡΑΦΩΝ ΑΝΑΓΙΝΑΣΚΩ. ΕΓΙΝΩ-
ΣΚΩΝ Gg ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ, ΑΝΝΙΝΩ, ΚΩΑΝΝΙΝΩΣΚΩΝ h ΚΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΚΑΤΕΓΡΑ-
ΦΩΝ ΑΝΑ ΓΙΝΟΣΚΩ ΕΤ ΓΙΝΟΣΚΩ K ΚΑΤΕΓΡΑΦΩ Rr ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ Α ΚΑΤΑΓΡΑΦΟ G ΚΑΤΑ-
ΓΡΟΦΟ K ΚΑΤΑΓΡΑΦΟ h 24 dicamus h nesci A ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ BADr ΚΑΤΑΓΡΑ-
ΦΩΝ R ΚΑΤΗΓΡΑΦΩΝ GK h labefactari R compago AH

p. 667 P.

p. 206—206 K.

compositionis, quod recusat ratio. | unum apud Latinos invenitur nomen, 62
 quod quamvis ex duobus sit nominativis compositum, non ex utraque parte
 declinatur, id est 'alteruter alterutrius', quod tamen ipsum non absque
 ratione non declinatur. nam cum duae contra se pugnant regulae, ut
 5 unam servet, necessario perdidit alteram. omnia enim nomina vel pro-
 nomina, quae genetivum in 'ius' terminant, debent hunc communem habere
 trium generum: 'unus unius, una unius, unum unius'; 'solus solius,
 sola solius, solum solius'; 'ille illius, illa illius, illud illius'. cum igi- 63
 tur femininum et neutrum supra dicti nominis ex corrupto et integro sint
 10 composita hiatus causa et euphoniae - 'alterutra' pro 'altera utra' et 'alter-
 utrum' pro 'alterum utrum' -, et necessario extrinsecus habuerint declina-
 tionem, id est 'alterutrius'. unde Cicero pro M. Marcello: quod
 si in alterutro peccandum sit, malim timidus quam parum
 prudens videri. itaque masculinum quoque eorum est declinationem
 15 secutum propter rationem supra dictam in 'ius' terminantis genetivi, qui
 communis trium vult esse generum. nec solum tamen in declinationibus
 nominum hoc contingit, sed etiam in accentibus, ut 'utérque utrâque
 utrîmque', 'plerûsque plerâque plerûmque': femininum enim, quamvis
 paenultima brevis sit, accentum tamen in ea habuit acutum, sicut mascu-
 20 linum et neutrum: 'que' enim, nisi separata sit, si Graecos sequimur, 64
 coniunctio enclitica esse non debet, nisi illud dicamus, quod 'que', quando
 cum integris componitur dictionibus, quamvis significationem suam amittat
 [id est coniunctionis], tamen enclitici vim servat: 'plerâque', 'ubîque',
 'utrâque', exceptis differentiae causa 'itaque', 'ûtique'; in his enim non
 25 solum coniunctio, sed etiam praeposita ei adverbia vim propriae signifi-

1 recu⁺sat R ratio recussat G inuenitur nomen apud latinos D 2 dua-
 bus nominativis sit A fit K utra quae R 3 declinat^{ur} (n) B 4 regulae
 ex regulam corr. A regulae (r) H ut *** Bb (*** in mg., f. unâ a b et add. et
 eras.) 5 unam] alteram BDHGK necessario GK perdit BHRd alteram per-
 didit K enim add. h 6 ius] h us H hunc in mg. add. K habere] om. K

post generum add. k 7 una unius unum unius] una unus Rr 8 solum solius
 om. H 9 supradicti nominis ex nominis supradicti corr. K integro G 10

altera ultra R 11 pro alteruterū utrum Rr et del. h necessario GK ha-
 buerunt ADKh 12 Cic. p. Marcello 7, 21: ut, si in alterutro peccandum sit,

malim uideri nimis timidus quam parum prudens cf. lib. VI § 35 pro marcello
 A M. om. H 13 alterutro (l) R peccantium A peccatum BHGK sit add.
 g Malym H timidus] h timidū nī f. in lit. H 14 declinationem secutum
 est K 17 contingit G accentibus K ut add. r 18 utrunque (sic) add. g

19 preuis Rr sit] ex fit corr. K accentum K in a habuit r 20 que]
 ex que corr. B Quae Rr q̄. H 21 coniunctio R enclitica] rak enclitica RB

ADH enclitica K quod que que quando A 22 integris GK amittat] g ami-
 tat G 23 coniunctionis R enclitici AHR ut pleraque BADh plerâque
 ubique utrâque R accentus om. rel. h. l. et in sqq. omnes 24 declinationem secutum
 K 24 differentiae K itaque] cf. tamen de accent. § 10 post itaque utique
 non est sed

in ras. ΔΙΑΤΟΤΤΩ ΤΟΙΝΥΝ. Itaque καιοσπερ B 25 coniunctio etiam Kk proposita B

p. 667. 68 P.

p. 208 K.

tionis convertunt composita. vetustissimi tamen et 'altera utra' et 'alterum utrum' et 'alterius utrius' solebant proferre et 'plerus plera plerum' absque 'que' additione. - Cicero in Protagora: quae igitur potest esse indignitas voluptatis ad molestiam, nisi in magnitudine aut longitudine alterius utrius posita? Cato de ambitu: sed sunt partim, qui duarum rerum alterius utrius
 65 causa magistratum petunt. idem in I originum: agrum quem Volsci habuerunt campestris plerus Aboriginum fuit. Pacuvius in Duloreste:

Pater Achivos in Caphereis saxis pleros perdidit. idem in Teucro:

Periere Danai, plera pars pessumdata est.

Asellio in III historiaram adverbialiter sine 'que' extulit: ut fieri solet plerum, ut in victoria mitior mansuetiorque fiat. - ergo nihil aliud est in his nominibus 'que' nisi syllabica epectasis, quomodo 15 'ce' in quibusdam pronominiibus et adverbis, ut 'hisce', 'hosce', 'illice'. nam et 'plerus plera plerum' et 'plerusque pleraque plerumque' idem significant. 'uter' vero et 'uterque' diversas habent significationes. 'uter' enim, πότερος, dividuam vim habet, 'uterque', ἐκότερος, collectivam; 'ubi', πού ἢ ὅπου, 'ubique', πανταχού. in his ergo et similibus 'que' si con-
 iunctionem accipiamus, composita sunt, sin syllabam, derivativa. similiter

1 vetustissimi K tamen altera B 3 absque quae A que om. H additione] rh additione RH Cicero in Protagora: l. III 2 p. 477 Or. cf. lib. VI § 35 pitagora R protogora K 4 voluptatis] sic ex Plat. Protag. p. 356 A tacite P. Victorius var. lect. lib. XVIII cap. VIII voluntatis libri Prisc. utroque loco In add. r 5 ant in longitudine G Cato de ambitu: Meyerus l. l. p. 88 sq., cf. lib. VI l. l. 6 partium Kk qui partim G 7 magistrum B Caton. orig.

lib. I fr. p. 98 Kr. fr. 10 p. 269 R. fr. V p. 17 Wr. in om. H post originum: agrum — Aboriginum om. GK add. g quem] r que R quae mulsci A 8

Volsci] H vulsi g unisci rell. habuer R habuerint A plenus Rr ab origine g pacubius BDHKr Pacuv. Dulorest. fr. 2 p. 117 Both. fr. XVI p. 78 Ribb. cf. Stieglitzium de M. Pacuvii Duloreste p. 78 sq. fr. V 9 doloreste r doloseste A dolores te pater GK 10 Achivos] r acheus R acheos BAD achaeos GK achaios H Caphereis] r capherei ADHK caferi G caperei R prodidit G uel perdidit g 11 Pacuv. Teucr. fr. 22 p. 147 Both. fr. VI p. 98 Ribb. theucro B 12 periere ex perere corr. B perire G paessundata est K pessumdatur

Festus s. v. plera p. 230^b M. eique obtemperans Ribbeckius 13 Asellio] r asellio G asellius RBA Sempr. Asell. hist. l. III p. 218 Kr. fr. 4 p. 324 R. tertio D VI GK 14 plerum* ut (q.) B plerum in GK 15 nominibus que] r nominibus quae RA syllabica] rh syllabice R et in litura ni f. H syllabicae pictassis (pectassis b) B epectasis] d epictasis RDH epactasis K 16 ut om. AH

h isce osce Rr illice K illice libri rell. 17 plerusque pleraque plerumque] r plerusque et pleraque et plerumque RBAH 18 uter enim — πανταχού om. H add. h 19 ποθενος r πωτηρος D habent B uterque vero K uterque utrique B λεκατερος in litura r ηκατηρος D collectivam habet D 20 πονηποτω R

πονηποτω AD πονηποτω G πονηποτω B ΠΑΝΤΑΧΩ Rr ΠΑΝΤΑΧΩ B que] rad quae RAD coniunctionem R 21 accipia Kk sin] si H se A sin autem G

p. 668. 69 P.

p. 208—10 K.

'undique', 'denique', | 'itaque'. sin vero ex utroque casu obliquo sint 66 composita nomina, manent indeclinabilia, ut 'huiusmodi', 'istiusmodi', 'illiusmodi', 'cuiusmodi', 'eiusmodi', 'cuimodi'; sin ex nominativo et obliquo vel obliquo et nominativo, nominativus tantum declinatur, ut 'praefectusurbis', 'senatusconsultum'. et invenimus per omnes fere casus composita, ut 'iurisperitus', 'legislator', 'praefectusurbis' et 'praefectusurbi', 'tribunusplebis' et 'tribunusplebi', 'agricola' [agrum colens], 'caelicola' [caelum colens], 'macte' id est magis aucte - antiqui tamen et 'mactus' dicebant -, 'mentecaptus'. et singularia cum pluralibus componuntur, ut 10 'orbisterrae' et 'orbisterrarum', 'paterfamilias' et 'paterfamiliarum', 'armipotens armorumpotens', 'magisttermilitum', 'asecretis', 'acalculis', 'aresponsis', 'abactis'. possunt tamen haec eadem etiam separata esse, si diversos 67 accentus his dederis vel interponas coniunctiones, ut 'resque publica', 'populusque Romanus', 'tribunusque plebis'. 'siquis' ad imitationem *ἐτις* 15 Graeci enclitice prolatum quidam putant, ut 'numquis', 'nequis'. ostenduntur tamen ea sine dubio composita tam a feminino singulari quam a neutro plurali in a desinentibus. compositio enim, non enclisis, corrumpere dictiones solet: dicimus enim 'siqua', 'nequa', ut 'aliqua'. |

DE CASV.

30 Casus est declinatio nominis vel aliarum casualium dictionum, quae XIII 68

1 itaque utique *ADH* sin] Quae *B* oblico *Rr* sunt *DHrb* 2 manent
manent *A* illiusmodi istiusmodi *D* 3 cuiusmodi *om. RH add. r* eiusmodi
cuiusmodi *K* eiusdemmodi *B* cuimodi] *add. k* cuicuiusmodi *B* et obliq. uel
obliquo *A* 4 . Vt praefectus urbi *H* 6 praefectis urbis *H* praefectus. ubi. *A*
7 tribunusplebis et tribunusplebi] *r* tribunus plebi *R* agrum] id est agrum *ADH*

8 id est caelum *RHKG* mactend est *Rr* macte est per uocativum id est *D*

est *om. G* aute *Rr* aucte *ex* aucto *corr. A* 9 mentecaptus] *cf. Krehlii cens.*

lex. l. l. p. 431 menceps mente captus *HKg* id est mente captus *B* mentecaptus
menceps per ablativum

Dd compluralibus *A* 10 orbisterrae orbisterrarum *G* orbisterrarum] *k* orbis-
terrorum *ni f. in lit. H* armipotens *ex corr. h* 11 et armorumpotens *D* post
uel *o*

militum *in litura*: quidam composita haec existimant *B* a secretis *Kk* a calcul-
lis *K* a calculis *k* *rell. cf. Ducangii gloss. med. et inf. Lat. s. v. calix 1 t. II p. 34 ed.*
Henschel. uel qualiculis *supscr. g* Iste est a calculis. iste solet propinare imperatori:
pincerna uidelicet. batus est certa mensura. Iste assignat certam mensuram batis,
quae batis continetur. *gloss. cod. Heidelb. apud Krehlium, ubi alia his similia ex aliis*
libris proferuntur 12 ab actis *AK* uel abbatis uel abathis *in mg. k* abatis *RBDH*
(*abatis ad cenam dat equis abbatis avenam*) *cf. Ducangium l. l. s. vv. abatus et batus 1*

l. l. p. 8. 626 ed. Henschel.) ab atis *G* Posunt *K* Possumus *A* separata *G* 13
interpones *D* publica *G* publica *K* 14 imitationem] *g* imitationem *GK* *ετις*
greci enclitice (*sic*) *add. h* *ετις* *in litura* *r* *ετις* *G* *ετις*. *ετις*. *A* *ετις* *D*
t

ετις *K* 15 encliticae *D* encliticae *A* 16 tamen ea *om. A* ea tamen *K* com-

posita esse *K* quam a neutro] *h* quam neutro *BAHK* 17 nonn, enclisis *Rr*
enclissis *A* enclissis *K* 18 ut *om. H*. 19 De casu incipit *GK* *EXPLICAT DE FI-*
GVIS INCIPIT DE CASIBVS D *inscr. om. A. hic a voce.* Casus est iterum *inc. L*

p. 600. 70 P.

p. 20 K.

fit maxime in fine. nominativus tamen sive rectus, velut quibusdam placet, quod a generali nomine in specialia cadit, casus appellatur - ut stilum quoque manu cadentem rectum cecidisse possumus dicere [vel abusive dicitur casus, quod ex ipso nascuntur omnes alii] -, vel quod cadens a sua terminatione in alias facit obliquos casus.

Quaeritur autem, quid sit inter indeclinabilia et aptota et monoptota? et sciendum est, quod et aptota et monoptota indeclinabilia sunt: similiter enim non variant terminationem, sed immobilem eam servant. aptota tamen sunt proprie dicenda, quae nominativum solum habent, qui plerumque et vocativus invenitur et non accipitur etiam pro obliquis, ut 'Iuppiter', 'Diespiter': non enim licet eodem pro genetivo vel alio casu obliquo uti (ideo dixi 'proprie' dicenda, quia inveniuntur antiqui aptota pro monoptotis et monoptota pro aptotis posuisse). neutrum vero si sit aptotum, necessario etiam pro accusativo et vocativo accipitur eius nominativus, quod generale est omnium neutrorum, ut 'fas', 'nefas', 'ir', 'pus'. monoptota vero sunt, quae pro omni casu una eademque terminatione funguntur, qualia sunt nomina literarum et numerorum a 'quattuor' usque ad 'centum'. 'mille' quoque indeclinabile est et siqua inveniuntur similia, ut 'hoc a huius a', 'hoc alpha huius alpha', 'hi quattuor horum quattuor', 'hoc gummi huius gummi', 'hic' et 'haec' et 'hoc nequam huius nequam', 'hi quot, tot, horum quot, tot' et barbara plurima, sed magis omnia, nisi si ea ad Graecam vel nostram regulam flectamus vel ab auctoribus flexa inveniamus. in his ergo, id est carentibus declinatione finalium syllabarum, quae monoptota nominamus, videntur casus fieri non vocis, sed significationis dumtaxat. itaque articulis diversis utimur pro varietate significationis nec non etiam structurae rationem servamus, sicut in declinabilibus per [sex] casus.

1 maximae (a?) K Nominativus R velut Br uelud R uel ut rell. 2 a
add. h generali] r genelari R stilum (l) L 4 alii casus uel AD et casus

sup. lin. add. K 5 faciat B oblicos H 6 sit indeclinabilia B inter add. h
aptotota L 7 sciendum est] h sciendum DHGLK quod aptota BAHGLK

8 servant eam K 9 sunt proprie ex proprie sunt mut. K proprie] r propriae
RA solum nominativum H habeant K post habent: ut hic iuppiter add. D

et per hoc intelligitur quod nomen non est casus ut hic iuppiter A 10 inveniuntur
Rr iuppiter HLK 11 liquet G 12 ideo — posuisse om. BHGK add. h

Ideo autem h propria A inuenitur Dd 13 sint A 14 eius accipitur D

16 unaedemque B 18 est om. K inueniantur BHGL similia inueniantur K
19 post huius a: huic a add. D ut hoc alpha K alfa L alfa L hi] r hit

R horum quattuor Rr 20 huius gummi add. r huius nequam in mg. add.
et haec et haec et harum

L huius huic nequam D hit quot Rr hi quot Kk 21 horum quot Kk

plurima] nomina A nisi ea K 22 agreca Bb 24 monoptota] non aptota A

25 dumtaxat ex duxtaxat corr. H uarietate R uaritate K 26 sicut declinabilibus GLK sicut indeclinabilia A 27 sex add. r casus seruamus.

p. 670. 71 P.

p. 210. 11 K.

Velut autem una voce diversas possunt habere significationes tam declinabilia per quosdam casus quam indeclinabilia per omnes casus, sic e contrario diversis vocibus saepe invenimus unam eandemque fieri significationem, ut 'labor' et 'labos', 'honor' et 'honos', 'huius cornus' et 'corni', 'pinus' et 'pini', 'huius quaestus' vel 'quaesti', 'ornatus' vel 'ornati', 'tumultus' vel 'tumulti', 'Achillis' vel 'Achilli', 'aulai' et 'aulae', 'a felice' vel 'felici', 'deis' et 'diis', 'sapientium' et 'sapientum', nec solum in nominibus, sed etiam in aliis partibus, ut 'amaverunt' vel 'amavere', 'amaveram' vel 'amaram', 'ei' vel 'ii', 'eis' vel 'iis', 'nimium' et 'nimis', 'satis' et 'sat'.

Est autem rectus, qui et nominativus dicitur. per ipsum enim nominatio fit, ut 'nominetur iste Homerus, ille Virgilius'. rectus autem dicitur, quod ipse primus natura nascitur vel positione et ab eo facta flexione nascuntur obliqui casus. genetivus autem, qui et possessivus et paternus appellatur, genetivus vel quod genus per ipsum significamus, ut 'genus est Priami', vel quod generalis videtur esse hic casus genetivus, ex quo fere omnes derivationes et maxime apud Graecos solent fieri; possessivus vero, quod possessionem quoque per eum [casum] significamus, ut 'Priami regnum', unde possessiva quoque per eum casum interpretantur. quid est enim 'Priameium regnum' nisi 'Priami regnum'? paternus etiam dicitur, quod per eum casum pater demonstratur, ut 'Priami filius', unde patronymica pariter in eum resolvuntur. (quid est 'Priamides' nisi 'Priami filius'?) post hunc est dativus, quem etiam commendativum quidam nuncupaverunt, ut 'do homini illam rem' et 'commendo homini illam rem'. quarto loco est accusativus sive causativus: 'accuso hominem' et 'in causa

Velut A 1 Velut D 2^{qu} cosdam Rr casus om. A 3 eandemque] rh
eandemque RH 4 onos Rr 5 quaestus et quaesti K questus uel questi RDHG
questi uel questus A hornatus Rr ornati uel ornatus tumulti uel tumultus D
6 achillis uel achili GLK et achilli D uel aulae Kr felice b 7 uel
a felici GLK deis (h) D deis diis K sapientum et sapientium A so-
lum] non A 8 amaram uel amaueram H amaueram uel amaueram B 9 iis]
is A uel nimis BAHKr 10 uel sat BAHKr 11 DE NOMINATIONE CASVVM. DL
post dicitur: Ille uirgilius B del. et suo l. inseruit b 13 natura in mg. add.
L nascitur natura D et habeo R 14 autem om. A qui del. r 15 ge-
netivus] om. A genitiuus est K per ipsum genus AL 16 quod sup. lin. add. K
generale G uidetur (n) B esse uidetur DL 17 omnes fere B 18
casum om. B 19 possessiua per K 20 Priameium] priamum D et in priameium
corr. L priamium in priameium corr. K nisi add. h 21 quod] quia D
demonstratur et ut k 22 pariter sup. lin. add. R in eum pariter A Quid
enim est K. Quid est enim BAGL priamides priami B Priamides. Priami H
23 etiam quidam mandatiuum A commendatiuum] d commendatiuum B mandati-
uum DGLK quidem Rr noncupauerunt G noncipauerunt k 24 nullam Rr
et om. L homini om. G rem. aufero tibi eripio tibi. Quarto B 25 accu-
satiuos Hh sine causatiuus in mg. add. L ut accuso A post accuso homi-
nem: siue causatiuus repetit D et] ut D

73 hominem facio'. vocativus etiam saluatorius vocatur, ut 'o Aenea' et 'salve Aenea'; ablativus etiam comparativus, ut 'aufero ab Hectore' et 'fortior Hectore'.

Multas tamen alias quoque et diversas unusquisque casus habet significationes, sed a notioribus et frequentioribus acceperunt nominationem, sicut in aliis quoque multis hoc invenimus, ut 'patronymica' vocamus non quod omnia, sed quod pleraque a patribus derivantur, 'neutra' dicimus verba, non quod solum ea in hac specie inveniuntur, quae neutram habent significationem [id est nec activam nec passivam, absolute dicta], sed quod ex maxima parte, 'syllabas' nominamus, non quod omnes comprehensione literarum constant, sed quod pleraque: sic ergo etiam casus ab aliqua notabiliore significatione sunt nominati.

74 Ordo quoque naturalis eis datus est: quippe nominativus, quem primum natura protulit, ipse primum sibi locum defendit, unde verbis quoque intransitive iste quasi egregius adhaeret. genetivus secundum locum sibi defendit: hic quoque naturale vinculum generis possidet et nascitur quidem a nominativo, generat autem omnes obliquos sequentes; dativus, qui magis amicis convenit, tertium, et quod vel eandem habet vocem genetivo vel unius abiectioe vel mutatione literae ab eo fit; qui vero magis ad inimicos attinet, id est accusativus, quartum; extremum apud Graecos obtinuit vocativus, quippe cum imperfectior ceteris esse videtur: nisi secundae enim personae coniungi non potest, cum superiores quattuor omnes personas possunt complecti figurate adiuncti pronominiibus, ut 'ego Priscianus scribo', 'tu Priscianus' vel 'Prisciane scribis', 'ille Priscianus scribit'; 'mei Prisciani eges', 'tui Prisciani egeo', 'illius Prisciani eget'; 'mibi

1 enea A 2 saluae BDH enea A etiam dicitur comparativus K
hectore] h hextore H ectore K haectore b 3 fortior * haectore (s) R haectore
Hb 4 tamen om. A ** alias (et) L quoque alias A casus om. A

habet sup. lin. add. K 5 sed donatoribus Rr acceperunt R acciperunt L

9 dicta sed] dicta uerba neutra sed D 10 comprehensione BH 11 pleraque] l
pleraque RBL ergo] igitur K causus Rr ab ab K ab aliqua notabiliore

ex corr. H 12 notabiliora A notabiliore k 13 DE ORDINATIONE CASVVM. DL eis

datus ex datus eis corr. K quippe L 14 ipse sibi primum K defendit locum D
15 intransitive b post adheret (sic L) in marg.: quia non est alia persona
cuius opus indicat uerbum et quod nominat (l. nominatur) nominativus. L 16 po-

sedet G posidet g 17 genera Rr omnes casus obliquos D 18 amicis magis
L convenit] r convertit in litura R tertium L uel tertius l tertium locum
tenet et D uocem habet B uocem cum genetivo r 19 fit] r sit R 20 ad-
tinet H quartum tenet. K Extremum locum apud DGL obtinuit G obti-
nuit locum uocativus K 21 quippe L imperfectior BDHr imperfeccior R car-

teris K 22 coniungi G adiungi BK omnes .III. K omnes .III. k 23 con-
plecti D figuratae R adiuncti] d adiunctae GLb adiuncte BD
e-go (r) H 24 Priscianus] pscianus et sic per rell. casus K uel pris-
ciane b uel psciane scribis ex scribis uel psciane mut. L mei psciani et

sic in seqq. GL 25 illius priani eges Rr illius priani eget H

p. 671. 72 P.

p. 213 K.

Prisciano das', 'tibi Prisciano do', 'illi Prisciano placet'; 'me Priscianum || videt', 'te Priscianum video', 'illum Priscianum videt'. similiter ablativus tribus adiungitur personis: 'a me Prisciano accipis', 'a te Prisciano accipio', 'ab illo Prisciano accipit'. non egent autem nomina pronomini-
 5 quamvis omnes circumeant personas, si cum vocativis aut substantivis ver-
 bis coniungantur, ut 'Virgilius nominor' vel 'sum', 'Virgilius nominaris' vel 'es', 'Virgilius nominatur' vel 'est'. igitur ablativus proprius est Ro-
 manorum et, quamvis ipse quoque tribus sociari potest, ut diximus, per-
 sonis, tamen, quia novus videtur a Latinis inventus, 'vetustati reliquorum
 10 casuum concessit, quamvis hunc quoque a vetustissimis Graecorum gram-
 maticis accepisse videntur, qui sextum casum dicebant 'οὐρανόθεν', 'ἐμέ-
 θεν', 'σέθεν', 'ξθεν', qui profecto ablativi vim possidet: nam etiam prae-
 positionem assumit, ut ἐξ ἐμέθεν, ἐξ οὐρανόθεν Homerus. ('Εξ ἐμέθεν
 γὰρ φασὶ καὶ ἔμμεναι.)

15 Sunt igitur formae casuales sex:

XIII 76

Monoptota, quae una terminatione pro omni casu funguntur, ut supra dictum est, ut 'nequam', 'gummi', 'alpha', 'beta', 'cornu', 'quattuor',

1 placeo R me priamum R 3 tribus*** (uis ni f.) B adiungitur L personis ad-
 iungitur D accipio] r accipit R 4 ab illo Prisciano accipit add. r 5 cir-
 cumeant G si uel cum GLI si uel cum uel K substantivis R a uerbis A
 6 sum **** uergis H 7 uel es, uirgilius nominatur add. g proprius] h pro-
 priū H 8 ipse tribus quoque personis sociari D sociare A et, in sociari corr.,
 B 9 litinis Ll 10 casuum om. A concessit L hunc sup. lin. add. L
 hunc quoque sup. lin. add. K a om. GL uetustissimis A 11 accepisse uidetur

uidetur Hh sexum Rr Graeca in mg. exhibet r, in litura ΟΥΡΑΝΟΘΗΝ ΕΜΕΘΗΝ
 ΕΘΗΘΗΝ, ni f., R; om. H add. h ΟΥΡΑΝΟΤΕΝ A ΟΥΡΑΝΟΘΗΝ GK ΟΥΡΑΝΩΘΗΝ D
 ΟΥ
 * ΡΑΝΟΘΗΝ L ΟΥΡΑΝΟΘΕΝ|ΕΝΕΜΕΘΕΝ B ΕΜΕΘΗΝ G ΗΜΗΘΗΝ D ΕΜΗΘΗΝ K
 12 σέθεν] om. GK σθην sup. lin. add. D CETEN h ξθεν] om. A ΕΘΗΝ DG
 a me a te a se supscr. l ablativi vim] ex corr. L ablativum BL 13 assumit
 ex assumunt corr. L ut add. h del. r ἐξ ἐμέθεν ἐξ οὐρανόθεν. Homerus h. l.
 H HNHN ut
 om. B ἐξ ΕΜΕΘΗΝ ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ Homerus. (ἐξ — ἔμμεναι om.) Rr ΕΘΗΞΗΜΗ. ΜΗΘΗΝ.

ΗΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ. ut homerus ἐξ ΗΜΗΘΗΝ. ΓΑΡ ΦΑΣΙ ΑΙ ita M ΚΑΚΛΕΜΜΕΝΑΙ in mg. r ἐξ
 ΕΜΕΘΗΝ. ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ. homerus. ἐξ ΕΜΕΘΗΝ ΓΑΡ ΦΑΣΙ. ΚΑΕΜΜΕΝΑΙ. G. Graeca om.
 lacuna rel. (ἐξ ΕΜΕΘΗΝ. ΓΑΡ ΦΑΣΙ. ΚΑΕΜΜΕΝΑΙ. ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ. in lac. h), post lac. Ho-
 merus posuit H ΕΞ ΕΜΕΘΗΝ ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ homerus. ἐξ ΕΘΗΝ ΓΑΡ ΦΑΣΙ ΙΘΑ (Α+ΕΜΕΛΑΥ-
 a me
 τοῦ add. l) L ex me me enim dicunt similiter a me ipso spscr., in marg. iterum ΕΜΕΘΗΝ
 a te a se ex me ipso enim dnt similiter a me ipso
 σθην ΗΘΗΝ. ΗΘΗΝ ΕΞ ΕΜΕΘΗΝ ΓΑΡ ΦΑΣΙ. ΙΘΑ ΕΜΑΥΤΟΥ posuit l ἐξ ΕΜΕΘΗΝ. ΕΞ ΕΥΡΟ-
 ΘΟΘΗΝ homerus ἐξ ΕΜΕΘΗΝ ΓΑΡ ΦΑΣΙ. ΚΑΕΜΜΕΝΑΙ. K ἐξ ΕΜΕΘΗΝ. ΕΞΟΥΡΑΝΟΤΕΝ. ΓΑΡ
 ΦΑΣΙ. ΚΑΚΛΕΜΜΕΝΑΙ. A ηξ ΗΜΗΘΗΝ ΕΞΟΥΡΑΝΩΘΗΝ Homerus ἐξ ΕΜΕΘΗΝ ΓΑΡ ΦΑΣΙ*** *****
 (in litura ΙΘΑ. ΕΜΑΙΤΟΙ Δ). D ΕΞΕΜΕΘΗΝ ΓΑΡ B ΕΜΜΑΝΑΙ ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ homerus
 ΟΙΟΝΖΕΥΟ ΕΞΟΥΡΑΝΟΘΗΝ (Il. XVII 548). Sunt B Hom. Il. I 525 τοῦτο γὰρ ἐξ
 ἐμέθεν γὰρ μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον Od. I 33 ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ καὶ ἔμμεναι

15 DE SEX FORMIS CASUALIBVS. DL Igitur formae casuales sunt D casuales R
 causales G 16 post ut: supra dictum est ut om. A 17 cummi B alfa L

p. 872. 73 P.

p. 213. 14 K.

'quinque', 'sex'. his quidam addunt illa, quae tam voce quam significatione unum casum habent, ut 'huiusmodi', 'istiusmodi'. |

Diptota sunt, quae duos diversos casus habent tantum, ut 'verua veribus' - nam 'veruum' in usu non invenimus - et 'fors forte' - Terentius in Phormione:

O fortuna, o fors fortuna.

Virgilius in I:

Forte sua Libycis tempestas appulit oris -,
'tabi' et 'tabo'.

Alia triptota, qualia sunt omnia neutra secundae declinationis in singulari numero, ut 'templum templi templo', et in plurali tam in secunda quam in tertia et quarta, id est omnia neutra pluralia, ut 'templa templorum templis', 'sidera siderum sideribus', 'cornua cornuum cornibus'.

Alia tetraptota, qualia sunt omnia in r desinentia secundae declinationis: 'puer pueri puero puerum'.

Alia pentaptota, qualia sunt omnia masculina vel feminina secundae declinationis in 'us' terminantia: 'doctus docti do[cto] doctum docte', 'Virgilius Virgilii Virgilio Virgilium Virgili'.

77 Hexaptota sunt, quae sex diversos casus habent, qualia sunt masculina in 'us' desinentia, quae secundum declinationem quorundam pronominum in 'ius' efferunt genetivum: 'unus unius uni unum une ab uno'. ('unus' quia de vocativo quidam dubitant, Caper, doctissimus antiquitatis perscrutator, ostendit hoc usum Catullum et Plautum. Catullus:

Tu praeter omnes une de capillatis,

Celtiberosae Celtiberiae fili,

Plautus in frivolaria:

alphi ^A Dd 2 ut eiusmodi B histiusmodi Rr 3 ueru* a R ueru h
neru|aueribus A ueru a ueribus LK ueru a.ueribus G ueru et a ueribus D 4

uerua
nam ueruum Hh nam uerua et ueruum D nam uerum K post ueruum: geneti-
uum pluralem add. R del. r inuenimus, ut fors B Ter. Phorm. V 6, 1 5 for-
mione RBGK 6 fortuna, o om. K fortuna K 7 Verg. Aen. I 377 primo Aeneidos D

1. eneid A 8 libicis RAGL libicis K apulit H apulit horis K 9 tabi
et tabo] r tabo et tabi et tabo R tabo et tabi A et tabi et tabo BGL et ex et tabo
et tabi corr. K 10 sunt om. A saecundae Rr 12 et in quarta GL 13
tempisplis H 14 tetraptota D in ea A 17 terminantia om., desinentia in
mg. add. L docto doctum] docto Rr 19 Exaptota RBDHGK xaptota spatio ad
E rel. A habent casus G masculina add. d 20 quorundam B 21 in

ius] corr. ex in us H (unus) cuius in mg. add. r Cuius Dh 22 Caper] in libris
enucl. serm.? his h. l. tribuit Osannus de Capro p. 14 23 ostendit esse hoc k

catulum K catulum L catulus K catulus L Catull. carm. 37, 17 sq.

18v

24 une in mg. L decapillatis Dd 25 celtiberosae] sic etiam lib. VII § 22 ca-
nuculosae Catullus indeque infra l. l. cod. Darmstad. caeltiberose r celtibero seu
GL caeltiuerosae H caeltiberosae (a) K caeltiberiae HK filii K 26 Plaut.

p. 673 P.

p. 214. 15 K.

o amice ex multis mi une Cephalio.)

'sole' quoque antiqui. Tcidas in hymenaeo:

Felix lectule talibus

Sole amoribus.

5 Sunt alia, quorum nominativus quidem in usu non est, obliqui autem sunt, ut 'Iovis Iovi Iovem a Iove', quamvis vetustissimi nominativum quoque 'hic Iovis' proferebant, sicut de nominativo tractantes | ostendemus. sunt alia, in quibus tres obliqui inveniuntur, 'precis precī prece', 'frugis 78 frugi fruge' - vetustissimi tamen et 'frux' et 'fruges' nominativum protulerunt -; alia, in quibus duo: 'vicem vice', 'tabi tabo'; alia, in quibus unus, ut 'sponte', 'laterem' - quamvis et ablativus eius et nominativus et accusativus plurales inveniuntur. Plautus in truculento:

Quid maceria illa ait, in horto quae est, quae in
noctes singulas

15 Latere fit minor, qua is hoc ad vos damni permen-
sus viam est? -

Nil mirum, vetus est maceria, veteres si lateres
ruunt. -

frivol. fr. 7 p. 438 Both. fribularia BGL fribolaria rell. 1 Omice K mi Bothius mihi libri cefalio A chephalio K 2 antiqui. Tcidas] scripsi attiquidas G Cati quidas L Atticidas historiciens Rr Atticidas BDH Attidicas A Atticidas K Vt Tcidas Weichertus poet. Lat. rell. p. 361 C. Tcidas 'sive quod aliud fuit huic viro praenomen' Casaubonus ad Suet. de ill. gr. c. 11 in Hymenaeo] om. A in hime-neo L in hymeneo K 3 talibus] lectabilib; B 5 DE DEFLECTIONE (DIFLECTIONE D) CASVALIVM DL quidem nominativus HK quidem om. A obliqui ex obliqui corr. L 6 ab ioue BD hic Iovis nominativum quoque (nominativum ex nominativus corr.) L 7 hic ex hoic corr. H ostendimus B 8 obli-

t p̄ci qui casus D ut precis D praecis praeci praee H p̄ter eis cem ce Ll precis p̄ci p̄ce b frugis frugi fruge] R fruge in frugem mut. r frugi frugem fruge

(frigi .gem .ge K.) rell. frugem fruge agnoscunt Charisius p. 23 P. et inc. Vindob. de art. gr. § 142 p. 98 sq. Eichf., solum ablativum (haec fruge cod. Gud. ab hoc frugi cod. Goth. et edd.) Phocas p. 1709: ipse Priscianus frugis lib. VI § 93, frugi saepius, ut lib. V § 8 lib. VI § 12, cogitet quis frugis frugi frugem fruge scribendum et totam sententiam a frugis — protulerunt supra post tractantes ostendemus collocandam esse 9 tamen frux G et frux in mg. L et frux et in mg. K singularem

nominativum Kk protulerunt] h proculerunt H 11 sponte sua RBGL singularis ablativus Rr ablativus eius singularis ADH 12 accusativus] abfs A inueniuntur Rr Plaut. trucul. II 2, 48 sqq. 13 Quod K qui in maceria Pal.

uterque ait sup. lin. add. A aut Vet. ait aut in orto K inhoato quae in noctes singulas laterē f̄mina (famina b), quamvis hoc Bb hortoq. est G et ex horto q̄ est mut. L quae est om. K 15 lateri Pall. qua is] quā his R quā is in quamvis mut. D quāp is HL quā in his A qua isti uos Pall. hoc om. G damni] r dampni R cum Dec. permensus tuum Non mirum Vet. permensus tuam

uomirum Dec. leg. cum edd. permensus viam. Non mirum 16 viam esse Hh 17 Nihil libri vetus es maceria K maceria Rr maceriae veteteres B macere

Ain tu . . veteres lateres ruere? .
 'fas', 'nefas', 'caepe'. illud quoque non est praetermittendum, quod
 quibusdam septimum casus esse videtur ablativus, quando sine praepositione
 profertur, quod satis irrationabile videtur; minime enim praepositio addita
 79 vel detracta mutare valet vim casus. neque enim, cum accusativo casui
 multae praepositiones solent adiungi, alius est, quando habet eas, et alius,
 quando absque his profertur. quis autem dubitat, quod omnes praeposi-
 tiones vel accusativo vel ablativo apud Latinos iungi solent? ergo si ad-
 iunctae || vel non ablativo mutant eius vim, accusativo quoque adiunctae vel
 non debent similiter mutare casum. denique in comparationibus absque
 praepositione solet proferri ablativus, nec tamen dicit quisquam, septimum
 tunc esse casum, sed ablativum, cum dico 'fortior Achilles Hectore'. in
 quo omnes artium scriptores consentiunt et sex esse casus conflentur,
 non septem. uno enim, non duobus, Latini casibus superant Graecos.
 supervacuum faciunt igitur, qui septimum | addunt, qui nulla differentia
 80 vocis in ullo nomine distet a sexto. sciendum tamen, quod hic casus [id
 est ablativus] est quando pro genetivo, est quando pro dativo accipitur
 Graeco: pro genetivo, quando praepositionibus vel adverbis ablativi casus
 subiungitur, ut 'ex illo', 'de illo', 'ab illo', 'pro illo', 'coram illo', 'cum
 illo', et quando comparatur, 'fortior illo', et quando nominis et participii
 ablativus verbo et nominativo alterius nominis cum transitione personarum
 adiungitur, ut 'sole ascendente dies fit' et 'Traiano bellante victi sunt
 Parthi'. hac autem utimur constructione, quando consequentiam aliquam
 rerum, quae verbo demonstrantur, ad eas res, quae participio significan-
 tur, ostendere volumus. quid est enim 'Traiano bellante victi sunt Parthi'
 nisi quod secuta est victoria Traianum bellantem? et 'sole ascendente fac-

lateres si veteres ruunt Ain (am Dec.) tu male lateres veteres vere *Pall.* veteris *K*

1 antu *RADH* aintu *L* aintus *K* Nantu *B* ain tu mala *Camerarius* 2 cepe

RA coepe *DG* DE ABLATIVO. *D* De septimo casu *L* p̄mittendum *G* 3 quando *R*

4 irrationabile] *L* irrationabile *rell.* 5 detracta] *R* subtracta *rell.* 6 ad-
 iungi *LK* est] est casus *R* casus est *AHGLKb* eas] *h* eas praepositiones

RBGLK 7 dubitat *Hh* 8 Latinos iungi solent] *k* iungi solent Latinos *K*

iungi *L* soleant *A* adiunctae *Rr* 9 huius *K* 11 praeposit^{ione} *Rr* tamen

add. h tunc septimum *A* 12 sed *Hh* ut cum *b* achiles *L* achilis *GK*

haectore *RHb* 13 omnes *Hh* 14 superant casibus *A* 15 igitur faciunt *GLK*
 differentia *K* 16 in nullo *BA* distet *ex* distat *corr. in B* distat *ADHGLK*

17 accipitur *om. R* 18 ***** progenitivo quando (quando) *B* aduerbis *Gg*

19 subiungitur *L* ab illo *om. K* post ex illo in *mg. add. k* pro illo *om.*
A 20 comparantur *RrL* 22 adiungitur *L* sole *H* troiano *GL* et

in traiano *corr. K* 23 Parthi nisi quod secuta est victoria. *G* parthi et memet le-

gente potior. Hac *B* constructione *Rr* 24 demonstratur *AD* demonstrantur *Hh*

demonstratur *K* 25 enim est *G* troiano *G* 26 uictoria secuta est *D* tro-
 ianum *L*

p. 474—76 P.

p. 216 K.

tus est dies' nisi quod ascensionem solis secutus est dies? inveniuntur tamen etiam nomina loco participiorum in huiusmodi elocutione posita, ut Virgilius in VII:

non vobis rege Latino

5 Divitis uber agri Troiaeve opulencia deerit,
'rege Latino' pro 'regnante Latino', quamvis in huiusmodi quoque constructionibus subauditur participium substantivum. Graeci autem in huiusmodi constructione solent pro genetivo participii etiam infinitum verbum ponere, ut 'ἐν τῷ βασιλεύειν Τρωϊανόν' ἀντὶ τοῦ 'βασιλεύοντος Τρωϊανού'.
10 etiam tunc pro genetivo ponitur Graeco, quando per participium 'habens' et accusativum interpretamur eum, ut 'pulchra forma mulier', id est 'pulchram formam habens', 'magna altitudine domus', id est 'magnam altitudinem habens'; pro dativo quoque, quando cum 'in' vel 'sub' praepositionibus iungitur, ut 'in illo', || 'sub illo', et quando ipsum ablativum interpretatur per accusativum et praepositionem 'per', ut 'vinco te manu', id est 'per manum', 'video te lumine', id est 'per lumen'. || |

1 nisi] *om.* H nissi G 2 elocutione L locutione D 3 Vergilius
Aen. VII 261 sq. 4 post Latino: divitis — rege Latino *om.* D 5 opulencia] r

oppulencia G opipulencia R opulenti aderit H opulencia derit h derit R
vel deerit

desit Kk cf. lib. V § 14 6 queque Rr 8 construccione Rr infinitium

AB 9 ut *om.* GL ut—Τρωϊανού] *om.* H add. h EN TE BACIAEYEIN Rr
ON

EN TO BACIAEIE. In traiano. NANTI A EN TO BACIAEYE. In tiano NANTI h EN TW BACI-

AEICE. in troiano. NANTI B EN TW BACIAEYE In traiano NANTI (ENANTI d) D EN O BACIAEYE in traiano. NANTI G HTO BACIAEYE in traiano. NANTI K EN TO BACIAEYEIN TPWIANΩY ** EN TO BACIAEYONTOC TPWIANΩY L partim in litura mut. ab l BACIAEYON-

TOC h BACIAEYONTOC BACIAEYONTOC SPAIANOY Rr BACIAEYONTOC TPANOY B TPA-
TANOY GK 10 ponitur ablativus graeco Rr greco ponitur D 11 et in accu-
sativum B pulchra K pulchram K 12 formam habens ex habens formam
mut. K habens spscr. in L 13 dativo grece quoque ponitur Rr dativo
quoque graeco (greco D) ponitur DG quoque ablativus ponitur quando B quo-
greco
que quando Hh 14 iungitur L interpretamus Rr 15 et per praepositionem per AHGLr per ut] g *** ut G

Explicit li[ber V. prisciani] grammatici de generibus de numero de figuris de casu. (quae uncis quadratis inclusi macula hausta sunt. Incip lib vi feliciter add. in marg. r) sequitur deinde ἀποσπασμένον infra positum: hoc penum — τὸν δὲ τὸν ἀριθμὸν. Artis prisciani caesariensis uiri eloquentissimi grammatici incipit liber vii de nominatio ex genetivo casu. (PROOEMIUM LIBRI SEQUENTIS ad initium epistulae in mg. add. r) R EXP. LIBER. V. PRISCIANI GRAMMATICI. DE GENERIB; DE NUMERIS. DE FIGURA. DE CASU. INCIPIT. LIBER VI. FELICITER. Hoc paenum — ἀριθμὸν. INCIPIT LIB. VI. FELICITER. SCRIPSI EGO THEODORVM DIONISII. V. D. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADIVTORVM QVESTORIS SPALENSIS [inmo: SPAL] VRBE ROMA CONSTANTINO-POLIO LIBRARIO. VCC. CO^{MM}. B Hoc penum — quaero a te Graecis in f. omisiss sine subscr. add. H INCIPIT LIB VI. h EXPLICIT LIB. V. priscia gramā de generibus de numeris de figuris de casu | INCIP. VI. de nominatio et genitivo. G EXPLICIT LIB V ΠΡΕΚΚΥΑ ΠΑΝ ΑΕ ΓΕΝΕ ΑΕ ΝΗΜ de figura de casu INC VI artis prisciani caesariensis uiri eloquen-

tissimi grammatici de nominatio et geñ. *L* fuit. | Hoc penum — τὸν δὲ πὺν ἀριθ-
μὸν. fuit. | expli. lib. v. psciani grā. de generibus de numeris de figuris de casu
K sextus de nominatio casu per singulas extremitates omnium nominum tam in vo-
cales quam in consonantes disinentium per ordinem de genetiurum tam ultimis quam
penultimis syllabis *k* Artis prisciani grammatici caesariensis uiri eloquentissimi liber
quintus id est quartus de nomine EXPLICIT ARTIS PRISCIANI GRAMMATICI CAESARIENSIS
VIRI ELOQUENTISSIMI LIBER SEXTVS ID EST QVINTVS DE NOMINE FELICITER INCIPIT SCRIPSI
EGO THRVM (*sic*) DIONISII VIRI DISERTISSIMI MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET
ADIVTOR VIRI MAGNI QVESTORIS SACRI PALATII IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLI. V. C. 38
D subscr. om. A (cf. ad calcem epistolae lib. sq. initio r)

[Hoc penum peni, hoc penus penoris, hic penus penus, haec penus penus, hoc
penu penu; hoc specus specoris, hic specus specus, haec specus specus, hoc specu
specu; alior alioris, hic alius huius alius. Plautus in vidularia (v. lib. V § 46):
Inopiam, luctum, maerorem, paupertatem, algum, famem.
idem in rudente (II 7, 24 v. 582, v. lib. VI § 46):

Tu vel suda vel peri algu vel fetiam aegrota vel vale.

Optimates sunt qui defendunt senatores, populares qui defendunt populum. ex asse
heredem fecit id est ex duodecim unciiis.

A mobilibus fixa derivata sunt: clarus claritas, magnus magnitudo, latus latitudo,
altus alta altum altitudo, pius pietas. item a fixis mobilia derivata: luno lunonius
lunonia lunonium, aequor aequoreus aequorea aequoreum, marmor marmoreus mar-
morea marmoreum, sanguis sanguineus sanguinea sanguineum, clarus clari claritas,
ambiguus ambiguus ambiguitas.

Oe et ae diphthongi longae sunt. inde Virgilius (*Aen.* III 211):

Insulae Ionio in magno

dixit. oe autem diphthongus apud Graecos etiam in principio dictionis pro brevi
accipitur:

Οἷστρος τοιάσδε παρθένοὺς λοχεύεται. (*Aesch. Niob. fragm. v.*
lib. I § 52)

aliter enim iambus stare non potest.

R et s litteras Graeci vim paene litterarum vocalium habere affirmant, unde r
quoque aspiratur sicut aliae vocales apud Graecos: rhetor, Rhodanus, Byrrhia, Pyr-
rhus. et s similiter vim vocalis habere dicunt. et hoc ex Latina lingua maxime in-
tellegere possumus, cum s littera in metro et amittitur et synaloepham facit, ut:

Ponite spes sibi quisque, (*Verg. Aen.* XI 309)

Aut ovium fetus aut urentes culta capellas, (*Verg. georg.* II 196)
et aspirationis loco fuugitur. pro ἑξ enim, ἑπτά, ἡμῖν, ἕκτον, sex, septem, senis,
sextum dicimus.

RBHK hanc praebent varietatem lectionis: paenum (et sic fere ubiuis h. l.) *B*
poeni et sic in sqq. oe pro e *H* hoc specus specoris *om. R* add. *r* alior] al-
gus *K* hic alius huius alius add. *r* lucrum *BK* merorem *RHK* moerorem *B*
vale] ualde *K* id est] *r* idem *R* a* (b) *R* diriuata *K* diriuatua *R*
latudo *K* alta altum *om. H* del. *r* diriuata *R* deriuatua *B* diriuatua *K* mar-
mor] *k* mamor *HK* sanguinea sanguineum add. *r* clarus *om. R* clari *om. H*

diphthongi *RB* dyptongi *H* diptongia long *K* longae] *r* longi *B* a long* *R*
* longi (a) *H* uergt *H* insulae] *r* insule *R* iusule *H* insolae *K* lonio] *r* iu-
nio *R* diphthongus *RB* diptong *K* dyptongus *H* Graecos] *r* grecos *RH* breni in

litura b ICTPOC *K* ICTPOC *Rr* ΠΕΡΟΣ *B* ΤΟΒΑΚΑΕ *Rr* τοιάυτας *lib. I. l.* ΛΟΧΕΥΕΤΑΙ *R*
ΛΟΧΕΥΕΤΑΙ *r* ΛΟΧΕΥΕΤΑΙ *K* Graeca lac. rel. *om. H* R et s r S et r *RK* penae *R*

affirmant *BH* uo/uocales *R* grecos *RH* rhetor *K* byrrhia pyrrhus *Rr* byr-
rhia byrrhus *H* birrhia. pirrhus *K* intelligere *K* et *om. K* amittitur *R*

synalipham *RB* sinalpham *HK* ponit *R* foetus *BH* turentes *Rr* culta

**** capellas *H* capelras *Rr* ἑξ — moderor tibi spatio rel. *om. H* ἑξ *K*
eξ *B* ΗΠΤΑ ΗΜΙΣ ΕΚΤΟΝ *R* ἑπτά ἑμῖς ἑκτον *r* ἑπτά ἑμῖς ἑκτον *B*

Gerro, οὐδαμνός, ἀπὸ τοῦ γέρον.

Βούειν Μέλανδρος τὸ μεθύειν ἐν τῇ ἀσπίδι, unde Romani ebrius dicunt. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἀπρόσωπα ῥήματα, γοῇ μέ, δεῖ μέ, πρέπει μέ.

Moderor tibi Sallustius in Catilinario (51, 25): tempus, fortuna, cuius libido gentibus moderatur. moderor te Lucanus (*Phars.* X 199):

Sideribus quaecumque fugam moderantur Olympi.

Quaero te. quaero a te.

Διὰ τοῦτο οὐ λέγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ πρὸ β' Καλανδῶν ἢ πρὸ β' Εἰδῶν, ὥς μὴ ἔχοντες τὸν δυνκὸν ἀριθμόν.]

Gerro, οὐδαμνός, ἀπὸ τοῦ γέρον.] *scripsi ex emendatione A. Nauckii* ^{auctor} Gerro
ΟΥΔΑΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΓΕΡΩΝ R ΓΕΡΤΟΥ ΔΑΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΓΕΡΩΝ K ΟΥΔΑΜΕΝΟΣ B

ΠΙΔΙ
ΓΕΡΩΝ B ΜΕΘΕΙΝ R ΜΕΘΕΙΝ BK Th K ΑΣΤΗ+di Rr ΑΣΤΗΔΙ B unde
— dicunt om. RHK addendum est voc. βούειν rell. huius comoediae apud Metastadium
com. Gr. vol. IV p. 91 sq. fragmentis ebrius Rr; ad h: pro digamma add. r

Η
ΕΛΑΝΝΕC Rr ΕΛΑΝΝΕC K ΕΚΟΥCΙΗΝ ΡΟCΩΠΛΕΜΑΤΑ ΧΡΕΜΕ K ΔΠΡΩΑ

ΠΗ
Rr ΑΠΡΟCΩΠΑ ΡΕΜΑΤΑΙ B ΧΡΗΜΗ R ΠΡΗ Rr ΠΡΕΠΗ B ΠΡΕΠΕΙ K salus-
tius BHK catillinario B sideribusque cum quod K quaecumque] cf. lib.
XVIII § 143 Olympi] r olyp pi R olimphi HK olympi B in quaero a te desi-

Ι
nī H ΔΥΑΤΟΥΤΟ+(Υ) Rr ΟΥΔΕ ΓΟΥCΕΙΝΟΙ ΡΟΜΑΙΟ ΠΙΟ ΠΡΟ b ΚΑΛΑΝΔΩΝ hī ī ΒΕΙΔΩΝ
Υ Υ Ι Δ ΝΟΜ ΠΡΟΒΕΙΔΩ. ΝΩCΜΗ ΕΧΟΝΤΕC
ΩCΜΗ K ΟΥΔΕΥΕΥCΕΙΝ ΟΙ ΡΩΜΑΙΟ ΤΟ ΠΡΟ b ΚΑΛΑΝΔΩΝ Η ΗΩΜΑ ΗΕΧΟΝΤΟC
ΤΟΝ ΔΥΚΟΝ ΑΡΙΘΜΟΝ.

ΤΟΝ ΔΥΚΟΝ ΑΡΤΕΜΟΝ. Rr ΛΕΓΟΙCΕΥΝΟΥ ΡΟΜΑΙΟΙ B ΚΑΛΑΝΔΟΝ B ΔΥΚΟΝ B

LIBER SEXTVS.

p. 675/6 P.

p. 217. 18 K.

DE NOMINATIVO ET GENETIVO CASV.

Breviter regulas tibi me iussisti, Iuliane consul ac patricie, nominum colligere, quibus Latina utitur eloquentia. quod suscepi non tam rei facilitate vel ingenii confidentia, quam ne quid tibi, cui omnia debeo, prorsus negarem et quoniam ornamentum te esse Latinorum non minus quam Graecorum studiis gaudebam. igitur excusatio mihi sit audacis incepti difficillima recusatio tuae iussionis.

Nunc de nominativo et genetiv^o singulari, quibus inventis alii casus tam singularis quam pluralis numeri facile dinoscuntur, pleraque quidem a doctissimis viris, paucula tamen et a me pro ingenii mediocritate inventa exponam. et haec modo compendii causa, postea vero deo vitam praebente de accusativo et ablativo singulari et genetivo plurali tertiae declinationis, cum de obliquis tractaver^o casibus, multo labore inventa et diverso auctoritatis usu approbata subiungam. de verbi quoque praeterito perfecto, cum de eius temporibus disseram, explanabo, in quibus vos dubitare dicitis: nec mirum, cum etiam ipsi probatissimi artium scriptores non omnino certis haec regulis disservisse noscuntur.

2 Breviter — disservisse noscuntur.] *om. A in mg. inf. add. a* iusisti *Gg*
 iusisti *L* patriciae *Rr* patrici^a (e?) *Bb* 4 facilitate] *in litura bh* facultate *ni f.*
BH quit *Rr* prursus *K* 5 "Latinorum non minus quam "Graecorum (*in*
mg. aliter Graecorum non minus quam Latinorum) *K* 6 studiis **** gaudebam
L gaudebam] *bh* gaudebamus *BHGr* excussatio *L* mi sit hi sit *H* 7 re-
 cussatio *L* iusionis *Gg* iusionis *L* 9 denoscuntur *K* quidem] quedam *a*
 10 a doctissimis *R* pauca *GL* 11 exponamus *G* exponam^{us} (us) *HL* expo-
 namus *K* 12 plurali tertiae *Kk* 14 auctoritatis *a* ^uasu *r* ussu *G* ussu *L*
 subiungam *G* subiunguam *L* ^{uel u} 15 nos *Kk* 16 dicitis dubitare *GL* 17 om-
 ni^{no} *L* certis heregulis *a* diservisse *L* post noscuntur: LIB INCHOAT *Rr* in-
 cip^{illus} LIB VI *et in mg.* Scripsi ego theodorus dionisii v d memorialis sacri scrinii episto-
 rum et adiutor v m questoris s. PAL. urbe roma constantinopoli olibrio v. cc. r
 REGVLAE NOMINVM PRISCIANI GRAMMATICI. INCIPIT LIBER VI. DE NOMINATIVO ET GENETIVO CA-
 SVS. B REGVLAE NOMINVM PRISCIANI GRAMMATICI INCIPIVNT DE NOMINATIVO ET GENETIVO
 D incip^o de nto et guto *L*

p. 675/6. 77 P.

p. 218. 19 K.

Quoniam in superioribus libris de literis et syllabis et accidentibus I 1
nomini et de omni derivativorum specie nominum quantum potui dili-
genter exposui, nunc de regulis in hoc quidem libro nominativi et gene-
tivi, in sequenti vero ceterorum casuum tractare incipiam, nec me pigeat,
5 dum vivo, et haec et quaecumque scripsero vel mea diligentia vel amico-
rum monitu vel invidorum vituperatione, si iusta fuerit, emendare. solacio
enim mihi ipse esse possum, qui veterum scriptorum artis grammaticae
vitia corrigere, quamvis audacissime, sed maximis auctoribus Herodiano
et Apollonio confisus ingredior, si quid in meis quoque humani erroris
10 acciderit scriptis, quod sit emendandum. ||

Quattuordecim sunt literae terminales nominum, quibus Latinus utitur 2
sermo: vocales omnes, semivocales similiter omnes absque z et f, quam
magis mutam esse, cum de litera tractabamus (in primo libro) ostendimus,
praeterea mutae tres c t d, ut 'sophista', 'mare', 'gummi', 'Cicero', 'cornu',
15 'sol', 'templum', 'numen', 'Caesar', 'virtus', 'pax', 'lac', 'aliud', 'Bogud',
'caput'. | in Graecis autem invenitur etiam y, ut 'Dory', nomen oppidi
Pontici, et 'Aepy'. Statius in quarto Thebaidos:

et summis ingestum montibus Aepy.

In a desinentia nomina sive Latina seu Graeca, masculina vel feminina
20 vel communia, addita e faciunt genetivum in 'ae' diphthongum, ut 'hic
scriba huius scribae', 'haec Musa huius Musae', 'hic' et 'haec auriga
huius aurigae'. inveniuntur tamen quaedam ex communibus etiam neutro
generi adiuncta, sed figurate per ἀλλοιότης, ut 'advena', 'mancipium'.
Valerius autem Maximus in II memorabilium ponit alienigena

1 Q *appinxit*, uoniam — libris *pingenda reliquit A* accedentibus nominis *K*
nominis accidentibus *GL* 2 nomini] *om. AG* deriuatiuatiuorum *K* speciae *Rr*

diligente *Rr* deligenter *G* 4 sequente *AH* uero *supscr. L* caeterorum *r*
me *add. g* 5 deligentia *G* 6 invidorum vituperatione] *b* inuidiorum uitu-
peratione *B* solacio] *rg* solatio *RAG* 7 enim *add. g* grammaticae] *r*

grammaticae *R* 8 haerodiano *R* 9 appollonio *RDGL* appollonio *K* confissus *g*

ingreditor *Rr* quāt *Rr* 10 accederit *LKg* 11 REGVLAE NOMINVM PRISCIANI

GRAMMATICI *R* DE NOMINATIVO ET GENETIVO in *mg. add. r* incipit de nominatio et ge-
netiuo *G* DE OMNIBVS TERMINALIBVS LITTERIS NOMINVM. *DL* Quattuordecim *L* Qua-
tuordecim *K* 12 similiter omnes] in *litura et ad mg. g* omnes similiter *A* absce

K 13 ostendamus *K* 14 cummi *B* 15 numen] nomen *A* lax *Rr* bu-

gud *GK* bagud *k* 16 caput] *r* capud *RK* autem *om. K* Y. UT ΔOPY *R*

doroy *L* 17 epy *AG* aepy *g* aery *L* Satius *L* Stat. Theb. IIII 180 IIII *D*

III *A* thebiados *R* tebaidos *AHL* 18 epy *A* aepy *Gg* ery *L* 19 DE NOMI-

NIBVS IN A IN PRIMA DECLINATIONE. *DL* sinuellatina *Rr* 20 in .e. *Rr* h+c

scriba *b* hec scriba *B* 23 ΒΑΛΟΕΤΕΚΑ *G* ΑΛΑΤΗΤΑ *L* alloeoteta *RDHK* alloeotheta *A*

alloeoteta *B* alloteta *h* 24 Val. Max. II 1, 10 ponit cum sit alienigena *****

(cū duorū in *lit. b*) generum et tamen ille adiungit ad neutrū per transfigurationem.

Alienigena *B* alienigena *R*

p. 677. 78 P.

p. 219. 20 K.

studia, quod prima declinatio non habet: nullum enim neutrum nec primae nec quintae declinationis potest inveniri, nec idem esse singularis 3 nominativus neutri generis in a desinens et nominativus pluralis. sed antiquissimi 'hic alienigenus' et 'haec alienigena' et 'hoc alienigenum' dicebant, ex quo potest hoc esse plurale. nec non cetera similiter a genere 5 composita proferebant, 'caprigenus', 'terrigenus', 'taurigenus', idque usus confirmat. Pacuvius in Paulo:

Qua vix caprigeno generi gradilis gressio est.

Cicero in prognosticis:

Caprigeni pecoris custos de gurgite vasto. 10

Virgilius in III:

Caprigenumque pecus nullo custode per herbam.

hoc tamen potest etiam per syncopam accipi pro 'caprigenarum', sicut idem in VIII:

Optime Graiugenum, cui me Fortuna precari, 15
pro 'Graiugenarum'. Accius in Ioe:

Ex taurigeno semine ortam fuisse an humano.

illud etiam observandum, quod octo sunt nomina in a || desinentia feminina, quorum masculina in 'ius' plerumque terminant genetivum et in i dativum more quorundam pronominum. itaque feminina quoque nec non etiam 20 neutra eosdem habent genetivos et dativos, unde quidam decepti inter pronomina posuerunt ea. sunt autem haec: 'unus una unum unius uni', 'ullus ulla ullum ullius ulli', 'nullus nulla nullum nullius nulli', 'solus sola solum solius soli', 'totus tota totum totius toti', 'alius alia aliud alius alii',

1 prima ***** B   2 quintae] secundae A   4 aligenigenus A alenigenus L

aligenigena A alenigena L aligenigenum A alenigenum L 5 potest esse
Rr caetera r 6 capri***genus L 7 pacubius BADGLK paccubius H Pa-
cuv. Paul. fr. 2 p. 137 Both. fr. IIII p. 74 sq. Neuk. fr. IV p. 236 Ribb., quocum
secutus sum egregiam Hermanni (opusc. V 264) emendationem. quamvis caprigeno
pecori grandior gressio est libri Macrob. Sat. VI 5, 14, ubi cf. Ianum, quae via | Ca-
prigeno generi gradibilisque gressio est Neukirchius. Qua via vix caprigeno gradibilis
generi gressio est cont. Flecketsenus in Paco (s. in Pacv?) A 8 Qua] Quia RB

DHG que h vix] uia H rell. tua h genere A gradibilis libri gresio RL

9 Cicero prognost. fr. 6: IIII 2 p. 556 Or. 10 peccoris D peoris H

11 Verg. Aen. III 221 III] r. IIII RBH III aeneidos D III. aenidos G IIII
eneidos L 12 herbam ex herbas corr. L herbas Med. Pal. (deficit Rom.) cf. lib.
VII § 9 14 Verg. Aen. VIII 127 15 Optime — pro Graiugenarum add. r
optimae G optime K Med. cf. lib. VII § 9 fortuna HGL praecari H precari b

16 Actius H Att. in Ioe fr. 2 p. 211 cf. p. 220 Both. Minois sive Minotauri
fragm. unic. p. 166 cf. p. 302 sq. Ribb. in .I. oe D Minoe Dresd. Krehlii in
Minotauro: Taurigeno semine ortum fuisse an humano? Macr. Sat. VI 5, 14 17 hortam
D ortam ***** fuisse H an humano] R Macrobius eam an humano L an hu-
mano eam r rell. an humano cluam? Bothius 18 DE OCTO NOMINIBVS IN DECLINATIONE
PRONOMINVM. D De VIII nominibus pronominum. L Illud quoque etiam L octo]
Kr uel VII k h octo R 19 in us A in usu plerumque terminant genetivum in
ius L et in i in lit. b 20 quorundam] r quorundam RB quofdam G nec-

non et neutra AG necnon neutra K 22 ea posuerunt K 23 null Rr

p. 678 P.

p. 220. 21 K.

'uter utra utrum utrius utri', 'alter altera alterum alterius alteri'. similiter 4
 ab eis composita: 'uterque utraque utrumque utriusque utrique', 'alteruter
 alterutra' vel 'altera utra alterutrum' vel 'alterum utrum alterutrium'
 vel 'alterius utrius alterutri' vel 'alteri utri' - utraque enim declinatio in
 5 usu veterum est -, 'neuter neutra neutrum neutrius neutri'. sed in hoc
 nomine ex contrario aliis; quae simili forma declinantur, frequentior est
 usus genetivi in i et dativi in o terminantis in masculino et neutro, in
 feminino vero in 'ae' diphthongum: 'hic neuter' et 'hoc neutrum huius
 neutri huic neutro haec neutra huius' et 'huic neutrae'. et sciendum,
 10 quod, quotiens superiora masculina in i desinunt in genetivo et in o in
 dativo - hoc enim quibque rarior habet usus et vetustior -, necessario femi-
 nina in 'ae' diphthongum supra dictos terminant. casus. itaque non solum 5
 'una unius uni', sed etiam 'huius' et 'huic unae', et similiter 'ullae',
 'nullae', 'solae', 'totae', 'aliae', 'alterae' in usu antiquiore invenimus.
 15 Cicero pro M. Tullio: hoc iudicium sic expectatur, ut non
 unae rei statui, sed omnibus constitui putetur. idem ad He-
 rennium VI: non res tota totae rei necesse est similis sit.
 Terentius in heautontimorumenon:

haec ipsa in itinere alterae

20 Dum narrat, forte audiui.

idem in eunucho:

Numquam edepol quicquam iam diu, quod magis vel-
 lem evenire,

2 composita. ut ius terminant genitivum et dativum in .i. uterque B 3 uel al-
 tera utra *add. g* 5 hoc (hac h) nomine neutrum RH hoc neu^l neut^f nomine G
 hoc neutro nomine ADK hoc neuter nomine Lk 6 ex e contrario L aliisq; su-

predictis simili B usus est GL 7 i Dd dativi ex dativo corr. R 8 fe-
 mino D hic] hi+c(n) B 10 quod] r quot R desinant A disinant LG desi-
 nentia B in o in dativo] g in dativo in o GL in o dativo RADHK 11 quoque

supscr. in L usus] u'si A 14 nulae R antiquiore R 15 Ciceronis pro M.
 Tullio or. § 36 hoc fragm. inseruerunt editores cf. Kelleri semestr. I p. 679 sq. n.

144 ^{marco} m. L iudicio D ^c si R expectatur G expectatur (ba?) L ex-

pectabatur K 16 unae rei R rei om. L rhet. ad Herenn. IIII 48, 61
 herennium L 17 VI om. A non enim res rhet. ad Her. tota totae ex

totae tota corr. K tote tota R ^a ^e ^{est} necesse sit similis L necesse * sit similis (ni f.)
 G est ut similis BH sit similis K 18 Ter. heautont. II 3, 30 sq. heau-
 tontimorumenon BH eautontimorumenon RD eautontimor non G eutontimor N L eau-
 tontimorumenon A eauton N haec K 19 haec] hoc Bemb. Bas. ex duo codd. Ter.

^{ui}
 Bentleiani itinere GL itinire K 20 audiendi uel audientem Hh audientem B
 audienti. In eunucho R 21 idem] unde GLK Ter. eun. V 6, 1 sqq. iu-
 nacho GK 22 iandiu GK uelle me uenire GLK

†Mihi evenit, quam quod modo senex intro ad nos
venit errans.

Mihi solae ridiculo fuit, quae quid timeret †sciebam.
Caelius: nullae nationi tot, tantas, tam continuas victorias
tam brevi spatio || datas arbitror quam vobis.

6 Eiusdem [id est primae] declinationis femininorum genitivum etiam in
'as' more Graeco solebant antiquissimi terminare, unde adhuc 'paterfamili-
as' et 'materfamilias' solemus dicere et frequens hoc habet usus. Li-
vius in Odyssia:

Atque escas habemus mentionem,
'escas' pro 'escae'. ibidem:

Nam diva Monetas filia docuit,
'Monetas' pro 'Monetae'. in eodem:

Mercurius cumque eo filius Latonas
pro 'Latonae'. Naevius in carmine belli Punici I:
Inerant signa expressa, quo modo Titani,
Bicorporos Gigantes magnique Atlantes,

1 Mihi pro Mi etiam Bemb. Bas. evenit quicquam quod B quam quod] r
quod quam R senex] b sex B 2 uenit Kk erans Rr erans L 3 ridicu-
lum Bas. fuitq. quid GLK fuit quig, quid A sciebam pro scibam etiam Bemb.
Bas. 4 Caelius] cod. Vat. 1480 s. X m. pr. Caecilius Vat. m. alt. RBDHK Ceci-
lius A Cicilius GL. inter Coelii Antipatri fragm. h. l. merito collocant Cortius fragm.
hist. p. 40, Krausius p. 194, qui tamen potius cum Ruhnkenio ad Vell. II 68, 1 ex
M. Coelii Rufi ad Quirites oratione sumptum censet, Rothius, et ipse dubitans, p. 317
fr. 29, cf. etiam Nautam de L. Coelio p. 14 sq. Groenium v. Prinsterer de eod. p. 76
Vtrictium Charakteristik d. ant. Historiographie p. 115 n. 6; M. Coelii Rufi ex or. inc.
fragmentis l. assignat Ellendtius prolegg. in Cic. Brut. p. 129 ed. alt. eiusque reli-
quiis inseruit Meyerus l. l. p. 469, quamquam Laelio potius legendum putavit

nationi ex natione corr. B 5 arbitros K 6 DE GENITIVO MORE VETERVM DL
feminoꝝ BG genitium ***** etiam K more graeco solebant antiquissimi
in as A 8 et om. K materfamilias pro familiae r rell. mater pro familiae fam-
ilias R, quod vocc. pro familiae interpretamento originem debere ostendit Libius
DHGK 13 Libius L 9 odissia BHK odyssa R odisia GL 10 atque escas | Habe-
mus mentionem God. Hermannus elem. doct. metr. p. 621, qui coll. Hom. Od. IIII
213 coni. habeamus adversante Düntzero de versu sat. p. 45, qui l. Od. X 177, unde
f. habebimus scribendum est aescas RG mentionem habemus L 11 aescas
pro aescae RG ibidem] In eodem GL 12 diuina GLK diua k diuam vel diuae
Merula ad Enn. p. CCCCLVIII filia Scaliger ad Paulum s. v. corniscarum (Fest. p. 393
ed. Lind.) assentiente Hermanno l. l. p. 624 coll. Od. VIII 480 sq. filiam libri
13 Monetas om. D in eodem] cf. Hermannum l. l. p. 623 sq. vel potius epit. d.

m. p. 223 sq. ed. alt. coll. Od. VIII 322 sq. 14 latinas pro latonas A 15 Ne-
uius ADHGLK r Nouius R Naev. b. P. I 13 p. 45 Kl. I, XVIII p. 12 Vahl. cf. G.
Hermannum l. l. p. 630 Od. Müllerum ad Fest. p. 397 Corssenium origg. p. 198 sq. 201
v. infra § 26 1] om. R I add. r prim. G primo g 16 expsa GL expressa b

tritani Rr tytani D titani L 17 bicorporos] r bicorpore RBAHGLK
magni+que L que del. Hermannus Atlantes] g athlantes BADHGL
adquelantes R

p. 679 P.

p. 221. 22 K.

Rhuncus ac Purpureus, filii Terras
pro 'Terrae'. in eodem:

Ei venit in mentem hominum fortunas
pro 'fortunaē'. Ennius in XVII annali:

5 dux ipse | vias

pro 'viae'. Cicero in IIII Verrinarum: liberos, matres fami-
lias, bona fortunasque omnes. dicitur tamen et 'pater familiae' et
'patres familiae' et 'familiarum' et 'familiis'. Marcus Brutus de offi-
ciis: itaque patres familiae domini sumus. Sallustius in
10 Catilinario: sed filii familiarum, quorum e nobilitate ma-
xima pars erat, parentes interficerent. Cicero in frumen-
taria: itaque ex his scribis, qui digni sunt illo ordine, pa-
tribus familiis, viris bonis atque honestis, percontamini.

Neutra eiusdem terminationis Graeca sunt et addita 'tis' faciunt gene- II 7
15 tivum, ut 'hoc peripetasma huius peripetasmatis', 'hoc poema huius poe-
matis'. haec tamen antiquissimi secundum primam declinationem saepe
protulerunt et generis feminini, ut Plautus in Amphitrione 'cum
servili schema' pro 'schemate':

Nunc ne hunc ornatum vos meum admiremini,
20 Quod ego huc processi sic cum servili schema.

1 rhuncus R runcus BH rhu^mcus L Runcus Vahlenius Rhuncus atque
Purpureus Bentleius ad Hor. c. II 19, 23 Purpureus atque Runcus Fleckeisenus
ac] Müllerus atque libri, om. Hermannus Purpureus] b porpureus GLK purpureus
BH pur pro fortunaē R pureus — fortunas in mg. add. r fili L 2 Naev. b. P. I
7 p. 42 KI I, iv p. 10 Vahl. 3 Ei om. GL Ei venit] d euenit Lg uenit D
mente BADGLK hemonum Klusmannus fortunas GL 4 fortunaē GLK
• Ennius in XVII ann.] VII 46 E. S. XVII, III p. 63. LXXVIII Vahl. annaliū A

6 Cic. in Verr. II 2, 54, 136 III A lib L 7 bona B bonas b
fortunasque GL tamen spscr. in K 8 patres in patris mut. B M. Brutus
de officiis: περὶ καθήκοντος Sen. ep. 95, 45 cf. Drumannum hist. R. IIII p. 38,

qui perperam laudat Charisium p. 83 P. a Fabricio interpolatum de officiis L 9 pa-
tres familiae] d patrifamiliae D Sall. Cat. 43, 2 10 Catilinario] rh catilli-

uario RBDLK catulinario H filii familiarum Hh ex Caroliruh. alter cum libris
Sallustianis 11 interfecerunt h Cic. in Verr. II 3, 39, 183 12 iis Lambi-

bi
nus scriptis L digno R 13 familiis] sic etiam codd. Cic. praestantissimi fere
omnes familias codd. Cic. rell. familiae ** H percontamini] g percunctamini AGd
cum Cic. palimps. Vat. 14 DE NOMINIBVS NEVT IN TERTIA DECLINATIONE. D De no-
minibus neutris in .a. in .III. declinatione. L terminationis] k terminis K 15
huius peripetasmatis] g .tis GL huius poematis] .tis GL 16 Haec neutra tamen

GLK saecundum Rr saepe protulerunt om. A 17 protulerant Rr Plaut.

Amphitr. prol. v. 116 sq. amphithrione G amphyrione D 18 seruuli B

schema] g schaema r scema BDGLK scema H schemate] g chemate R chae-
mate r scemate GLKd 19 hunc ornatum] prologi poeta ornatum hunc libri Priac.
ammiremini L 20 huc ego B huc] r hunc R procesi K sic om. A
scema DGL schaema r

Valerius in Phormione:

Quid hīc cum tragicis versis et syrma facis?
pro 'syrmate'. Plautus in Persa:

†Theatrum lepida condecorat schema.

Caecilius in hypobolimaeo:

Filius in †me incedit satis hilara schema.

Pomponius in satira:

Cuiusvis leporis liber diademam dedit,
pro 'diadema'. Laberius in cancro:

nec Pythagoream dogmam doctus.

Plautus in milite glorioso:

Glaucumam ob oculos||obiciemus eumque ita
Faciemus, ut quod | viderit ne viderit.

1 ualirius *G* et in ualerius corr. *H*, del. et terentius in *mg.* ascr. *h* Valerius in *Phormione* p. 72 *Ribb.*; idem locus *l.* infra § 73, ubi *l. Laberianus praecedat*; recte igitur, cum iam de *Laberii* nomine inferendo non possit cogitari (intulit tamen *Barthius aduers.* III 5), *Falsterus mem. obsc.* p. 117 *Valerium Valentinum poetam videtur intellegere*, cuius mentionem seruauerunt *Val. Max.* VIII 1 abs. 8, *Fest.* p. 363 *M.* et *f. anon. Hauptii* p. 76, 8 (p. 33, 85 ed. *Otto*): *Valentinus* 'nullus mea carmina laudat'. haec quidem uerba leguntur in *Symposii aenigm.* 19 *Wsd.*: at is dictum *Valentini* in usum suum convertere potuit. tamen probabilior *Hauptii* est sententia, qui post *Valentini* nomen et eius versum et nomen *Symposii* excidisse censet; ipsam uero *Symposium* *Valentino* substituendum esse uix cuiquam, opinor, persuadebit *Guil. Paulus* noster in *docta de Symposii aenigmatibus* diss. part. I p. 17 sq., ubi ad *Symposium* haec pertinere scite obseruauit. 'fortasse *Valerius Aedituus*, de quo *Gell.* XIX 9, 10' *Ribbeckius l. l.*; cum eiusdem denique *Laberii* mentione coniungitur *Valerius* quidam, *Atellanarum*, ut uid., uel *minorum scriptor* apud *Cic. epp. ad fam.* VII 11, cf. *Ribbeckium l. l.* p. 257 sq.

formione *RBAGLK* 2 *ic Rr* uersibus *K* sirma ex firma corr. *K* facis add. *g* 3 sirmate ex firmitate corr. *K* *Plaut. Pers.* III 2, 2 (v. 463) Tiara ornatum lepida condecorat tuum libri *Plautini*, unde *Prisciano* in *opem uocalo* Tiara tuum lepida lepide decorat schema *Palmerius* Tiara ut lepidam lepide condecorat schemam *Acidalius* Tiarae ornatum lepida condecorat schema *Lipsius* Theatrum lepidum lepida condecorat schema *Guil. Canterus* nov. lect. 3, 18 Persa] α Persis libri 4 teatrum r teathrum *G* theathrum *LK* condecorat] *blk* cum decorat *BL* *decorat (γ ni f.) *K* schema] *g* scema *DGLK* 5 Caecilius — hilara schema] *h. l. om.*, post pro diadema inserunt *GL* cecilius *RAD* cicilius *GLd* hypobolima] *Rob. Stephanus, Meinekius Men. et Phil. rell.* p. 172 hippo *BADH* ¹ppo *Rr* luppo *GL* eppo *K* hypobol. fr. 8 p. 138 *Both.* p. 29 *Spgl. fr.* II p. 40 *Ribb.* 6 in me in me *A* me] libri med *Bothius* incendit *H* satis] libri sat *Ribbeckius*

hilariā (non hylariā) *Rr* hilari *BA* schaema *R* scema *DGLK* 7 Pomponius] r *Pompinus RH* *Pomponii satur.* p. 158 *Munk. fr.* I p. 211 *Ribb.*

y saturā *Rr* satira *b* 8 culusuis] cū sui *A* lepolris *A* deiadimam *G* deademam *L* 9 deiadima *G* deadema *L* Laberius] *Heidelb.* (et sic π *Putschius*), *Liberius rell.* *Laber. cancr.* p. 209 *Both.* p. 239 *Ribb.* cancro *A* cancro neo] canerone *GL* 10 pythagoream *Rr* pithagoream *DH* pithagoreā *AL* pithagoriam *K* 11 *Plaut. mil. glor.* II 1, 70 sq. (v. 148 sq.) 12 glaucunam *Rr* glaucumam *BGL* glauculos *A* glaucuma libri *Plaut. opt.* ob] r ab *R* ab oculis abi-

cimus *K* oculo *L* ocul** *H* oculis *h* obicemus *Gg* abiciemus *H* 13 ne uideat *RBAD* non uiderit libri *Plautini, Prisc. Vat.*, non in ne a m. *all. corr.*

p. 680 P.

p. 223. 24 K.

quidam autem in 'um' etiam teste Celso huiusmodi nominum protulerunt nominativos: 'hoc emblematum huius emblematis', 'hoc toreumatum huius toreumatis' declinantes. unde frequens usus eorum dativos et ablativos plurales in 'is' terminat: 'his' et 'ab his schematis', 'emblematis', 'peripetasmatis', 'toreumatis', quibus frequenter casibus in Verrinis utitur Cicero.

Nam a et h et k nomina literarum indeclinabilia sunt, sicut aliarum quoque omnium literarum nec non numerorum a 'quattuor' usque ad 'centum', sed etiam 'mille': nam a 'centum' compositi numeri declinantur, ut 'ducenti ducentorum ducentis' et similes. et literarum quidem nomina neutri generis sunt, numeri vero, qui sunt indeclinabiles, omnis sunt generis, hoc est et masculini et feminini et neutri. 'Mulucha' flumen et 'Turia' et siqua similia inveniuntur, magis figurate masculina cum neutris iunguntur, ut si dicam 'Tiberis flumen' vel 'Hister flumen'. quod autem non sunt neutra 'Turia' et 'Mulucha' et similia, ostendit etiam natura ipsius sermonis Punici, in quo omnia nomina vel masculina sunt vel feminina. ergo 'Capsa' quoque et 'Thala' oppidum et 'Tirimida' similiter figurate feminina | neutris sunt coniuncta. unde Sallustius in II historiarum: inter laeva moenium et dextrum flumen Turiam, quod Valentiam parvo intervallo praeterfluit, 'Turiam' dixit, qui accusativus masculini est, non neutri. plurima tamen non solum in Africa, sed in aliis etiam regionibus nomina fluviorum in a inveniuntur desinentia. Lucanus in II:

1 DE NOMINIBVS IN VM IN SECVNDA DECLINATIONE DL etiam om. A teste add. h
huiusce modi Gg 2 ut hoc BDh uel e emblematum Gg emblaematum H huius emblematis] .ti. GL 3 huius toreumatis] .ti. GL ablativos plu G ablativos in is terminant plurales (n) L 4 plurales] h plures H in his Rr terminant AD
terminant plurales G scematis BDGLK schaematis r. 5 peripetasmatis K
toreumatis peripetasmatis GL toreumatis R cicero casibus in uerinis

utitur K uinis G 6 Cicero in Verrinis: cf. lib. VII § 82 7 DE NOMINIBVS LIT-
TERARVM ET NUMERORVM DL a et h et k] rh a h k A A.&.KA. B a et k HGLK
et ak R litterarum R 9 sed] sic HL sicut K 10 similia A 11 generi R
sunt indeclinabiles sunt omnis sunt A generis sunt GL 12 est et mascu-

h
liu] M est masculini DHGL DE NOMINIBVS FLVMINVM D Mulucha] h mulucca R
Muluccha BDH Mulcha GLK 13 inueniuntur similia A inueniantur g figu-
rata G figurate b 14 tyberis GL 15 tyria G taria L Mulucha] h muluccha BDH
mulcha GLK natura] b neutra ni f. in ras. B 16 in quo] h in qua RBADHL

nomina om. B sunt om. GL add. l 17 tala H tala h opidum G
tirmada H tirmada h Thirmida, Tirimida etc. libri Sall. Iug. 12, 3 18
figuratae G coniuncta sunt. DGK Vnde et GL Sall. hist. fr. II 24 p. 136

Kr. cf. lib. V § 6 19 manium Rr dexterum K tyriam Gg tiriam L
ter uel u u
20 praefluit L tyriam Gg tiriam L 21 est masculini g 22 affrica R affrica
Hr etiam in aliis LK post regionibus: nomina add. sed ipsa del. l fluuio-
rum in a inueniuntur nomina GL 23 Luc. Phars. II 426 sq.

nullasque vado qui Macra moratus

Alnos.

in eodem:

Senaque et Adriacas qui verberat Aufidus undas,
qui sunt Italiae. similiter 'Himella' et 'Allia'. Virgilius in VII:
prope flumen Himellae.

idem in eodem:

et quos infaustum interluit Allia nomen.

Sallustius in II historiarum: nisi quia flumen Clurda Tauro
10 monte defluens. nec non etiam Graeca nomina tam fluviorum quam
aliorum || in 'as' apud illos desinentia, quae in ov faciunt genetivum Grae-
cum, nostri absque s solent plerumque proferre, ut 'Marsya', 'Geta',
'Chaerea', 'Sosia'. Lucanus in III:

Qua celer et rectis descendens Marsya ripis
Errantem Maeandron adit.

Hoc etiam sciendum, quod omnis nominativus in a desinens corripitur,
quamvis sit apud Graecos productus, ut 'Lydiā', 'Syriā', 'Phrygiā',
'Italiā', 'Hispaniā'. unde accentus quoque cum tempore mutatur. in
paucis tamen inveniuntur poetae Graecis servasse morem Graecum; Sta-
tius in IIII Thebaidos:

Non Teigéa, non ipsa deo vacat alite felix
Cyllene.

idem in VI:

te plangeret Argos,

1. moratur r cum aliquot libris Lucani 3 Idem in DL Luc. Phars. II 407 4 saenaque

RBDK senaquae H adricas Dd adriacas L adriadas K 5 qui sunt — Himel-
lae add. d italia G alliā A Verg. Aen. VII 714: Casperiamque colunt
Forulosque et flumen Himellae (et flumen sup. lin. add. Med.) 6 himelle HL
7 Verg. Aen. VII 717: Quosque secans infaustum interluit Allia nomen 8 quos] b

quod B Allia] h alia H cum Rom. 9 Sall. hist. fr. II 38 p. 147 Kr. qua
Prisc. Vat. Clurda] d Vat. m. att.; idem fluvius l. videtur apud Plin. nat. hist. V
29, 108: fuit in eo tractu et Maeandropolis, est Eumenia Cludro flumini adposita. clurdia D
clu-a Vat. lurda Bh durda A et aliquot Krehlii et sic ni f. ante corr. H monte tauro L

10 DE NOMINIBUS GRECIS IN SECUNDA DECLINATIONE D De nominibus grecis in .l.
declinatione L 11 in y K 12 solant (u ni f.) B solint b marsia RBAHGLK

9 cheria L cherea rell. Luc. Phars. III 207 sq. .UI. G 14 Qua] in
litura h quae BAD quem GL caeler R celer et] hl celeret HL rectis]
ripis A descendens] h descendens HGLK marsia RBAHGLK cum utroque
Voss. ripis ex rupis corr. K 15 meandron RAHGL cum Voss. B 16 omnis
add. d corripitur apud latinos quamvis B 17 apud graecos sit GL produc-

tos Dd lidia HGLK siria AGK phrigia ADHGLK 18 quoque cum tem-
pore accentus GL quoque cum tempore motatur accentus K 19 servare GK

Stat. Theb. IIII 287 sq. 21 tegeo H tegeae Cass. uocat RAGK 22 cyllenae

H cum Cass. cylene K cylene (l) G cyllaene A cillenae R cellene L 23 Stat. Theb.
VI 515 sqq. VI ex VII corr. L

p. 681 P.

p. 225 K.

Te Neméa, tibi Lerna comas Larissaque supplex
Poneret.

In e correptam Latina sunt neutra, quae e in 'is' conversa faciunt 11
genetivum, ut 'hoc marē huius maris', 'hoc monilē huius monilis', 'hoc
mantelē huius mantelis' - Ovidius in IIII fastorum:

Dixerat. a dextra villis mantele solutis

Cumque meri patera turis acerra fuit -,
'hoc Soractē huius Soractis'. Horatius in I carminum:

Vides, ut alta stet nive candidum

10 Soracte.

Virgilius in XI:

sancti custos Soractis Apollo.

excipitur unum indeclinabile in singulari numero, 'hoc cepē huius cepe'
- Apuleius in medicinalibus: cepe sucum melle mixtum -,
15 quod in plurali numero femininum est primae declinationis, 'hae cepae
harum ceparum', quamvis antiquissimi in a quoque singulare feminino ge-
nere hoc recte protulisse inveniuntur. Naevius in Apella:

Vt illum di ferant, qui primum holitor cepam protulit.
Lucilius in saturarum VI:

20 Lippus edenda acri adsidue ceparius cepa.

1 Nemea *ex libris suis, ut vid., Queckius* nemea lerneae Cass. Lerna] h
***erna H laris aquae R larisaque HGLK^r supplex] g suplex RG 3 DE
NOMINIBVS IN E CORREPTAM DL quae in R 4 muuile A monilis] d muni-
lis AD 5 mantele] in litura h mantile ADGLK huius mantelis] is G .lis L
huius .lis K mantelis] in litura h mantilis AD Ovid. fast. IIII 933 sq.
III BAH^r 6 a dextra scripsi cum libris Ovidianis opt. et plurimis at dextra BHL^r
cum aliquot codd. Ovid. ad dextra RA cod. fastor. Berol. olim Reland. ac dextra
GK ad dextram D mantile ADGLK 7 mera A acersa Kk acersa in li-
tura g ruit h et sic multi codd. Ovid. ex praestantioribus 8 soracte ex socrate
corr. L huius soractis g .tis. GL oractis Rr Hor. carm. I 9, 1 sq. 9
uide* (t) L niuum Rr candidem R 10 soractae Rr saracte H 11 Verg.

Aen. XI 785 12 appollo RHGK 13 indeclinabile om. A caepe Hb cepe G
coepe BL caepe BH coepe GL 14 Apoleius L Apoleus G Apuleius in
medicinalibus] Apul. fr. 15 t. II p. 638 Hldbr. cf. O. Iahnium in act. soc. sc. Sax.
class. ph. h. a. 1850 p. 285 caepe B coepe GL cepae Apuleius scripsisse videtur
C. L. Schneidero gramm. Lat. II 1, 366 15 haec Rr heae in litura h cepae] g
coepe ni f. G cepe B coepae L 16 coeparum L ceparum B ceparum D
singulari BL 17 Neuius libri appella BADHGLK Naev. Apell. fr. 1 p. 12
Both. p. 138 Ktussm. fr. II p. 7 Ribb. 18 di fer** D dii ferant rd differant RBAHG
differant L defferant K dii terant α primus Bothius holetur R holitus D holi-
or HA olit^r B olit A cepam B 19 Licilius GL VI] libro V Non. p. 201, 9
Luc. sat. V 12 Dous. V 13 Gerl. 20 edendo R agri A acria H assi-
duae B adsidue Rr adsiduae DH assidue AG assiduo Nonius ante ceparius: κρομ-
μυνοπώλης (sic recte librorum scripturam expressit π: ΚΡΟΝΥΠΠΟΛΗΣ B ΚΡΟΝΥΠΟΛΗΣ D
.i. coepa
ΚΡΟΝΙΠΠΩΛΕΣ A) add. BAD ceparius B coepa ΚΑΡΩΝΥΠΩΛΕΣ L cepa lacrimosa No-
uius cepa id est κρομμυνοπώλης homo Paul. Leopardius emendatt. XIV 14 1 coepe L

frequentior tamen usus 'hoc cepe' protulit. Naevius in Apella:
cui cepe edundo oculus alter profluit.

Novius in eculeo:

oleas, cepe, ficus.

Varro de actionibus scenicis III: multifariam in patellis
coquere cepe. Caper tamen et 'cepicius' et 'cepicium' veteres dixisse
ostendit.

III 12 In e productam Graeca sunt | feminina et vel Graece declinantur, ut
'Libyē Libyes', vel mutata e in a et accellpta e faciunt in ae diphthon-
gum genitivum, ut 'Helena Helenae'. 10

In i Latina sive Graeca inveniuntur et neutra sunt vel omnis generis
et aptota: 'hic' et 'haec' et 'hoc frugi', 'nihili', 'mancipi', 'huiusmodi',
'nauci' quoque, quod putamen nucis significat et pro nihilo accipitur.
Plautus in mustellaria:

Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit 15
idem in truculento:

tympanotribam amas, hominem non nauci?

quibusdam autem non irrationabiliter genetivi vel dativi casus isti sunt
existimati, qui figurate cum omnibus aliis casibus et generibus possunt
adiungi. nam 'frugi' dativus est a nominativo 'frux' vel 'fruges' et 'man-
cipi' a 'manceps' et 'nihili' genetivus a nominativo 'nihilum'. 'hoc

cepe B Neuius libri apella 1 appella libri Naev. Apell. fr. 2. p. 12 Both.
p. 139 Kl. fr. 1 p. 7 Ribb. 2 cepe Gg coepe L cepe B edendo RBAD et ex
edundo mut. LK oculis GK 3 Neuius RBAH eculeo] r aculeo R

Nov. ecul. p. 44 Both. p. 169 Mk. p. 217 Ribb. 4 olea Rr caepe RB coepe L
ficos AGLK 5 Varro de act. scen. III: Varr. ed. Bip. p. 251 cf. Rische-
lium mus. phil. VI 517 sq. 556 sq. parerg. I 180. 321 de Varr. logist. p. IX sq.
actionibus] r accionibus RH III] r I ni f. in lit. R multipharium H
6 quoque R caepe BAH coepe GL Caper] de dub. gen. v. Osannum de

Capro p. 12 cepi^{ci}us Dd coepicius G cepiti^{ci}us et cepitium Kk coepicium G

dixere L 8 IN E PRODUCTAM GRECA NOMINA. D In e productam GR L et
om. K 9 lybiae RB lybie GLr libie in lybie corr. K Libyes] d lybies RBHL
libies G libyas D libies in lybies corr. K et accepta] d * accepta D excepta GL
genitium in ae diptongum (dyptongum L) GL 11 IN I PRODUCTAM LATINA

ET GRAECA ET BARBARA D In i productam lat. gr. ac barbara L neutri Kk

12 ut hic ADb mancipi nihili GL 13 putamen] l putamus GL nuas R

14 Plaut. mostell. V 1, 1 (v. 1041) 15 dubii^{ci} Plauti Vet. m. pr. dubiis
(dubii sis, dubiis is) rell. libri Plautini 16 Plaut. trucul. II 7, 49 sq. 17 tim-
panotribam K tympano.tribam H tympano tribam G timpano tribum
(tribum in tribam corr.) L tymphano tribam Vet. lympho notribam Dec. 18 au-
tem add. h inrationabiliter RBDHGLK in racionabiliter A sunt] r sunt R

19 existimati (h) D figurate ex fugarate corr. K aliis omnibus GL

possunt RAHGL 20 adiungi LK adiungi G post nominatio: frux — nomina-
tio om. D frux — nominatio nihilum in mg. add. d et mancipi — nihilum] in
litura g et genitiuus est nihilo a nominatio nihilum et mancipi a manceps L et

p. 682 P.

p. 226. 27 K.

'gummi', 'hoc sinapi' magis peregrina sunt, quamvis quidam 'haec sinapis' dixerunt, ut Plautus in Pseudulo:

Teritur senapis scelera, cum illis, qui terunt,

Priusquam triverunt, oculi ut extillant facit.

inveniuntur et barbara, ut 'Ilturgi' oppidum. Livius in XXIII ab 13 urbe condita: Ilturgi oppidum obpugnabatur. Traianus in I Dacicorum: inde Berzobim, deinde Aizi processimus. Herodianus 'gummi' quoque et 'piperi' barbara dicit esse, sed nostri 'piper piperis' declinaverunt, ut Persius:

Et piper et pernae.

idem:

Rugosum piper,

et Iuvenalis:

solvite funem!

Frumenti | dominus clamat piperisve coemptor.

De 'huiuscemodi', 'istiusmodi', 'illiusmodi' et aliis talibus multi dubitaverunt, utrum composita sint an non: sed ea composita esse ipse accensus docet, qui in fine praecedentis dictionis poni non posset, nisi essent composita. ideo autem indeclinabilia sunt, quia utraque pars genetivum casum habet. quomodo igitur, si uterque sit nominativus in compositis, uterque declinatur, sic in his, quia uterque genetivus est, mansit indeclinabilis.

In o correptam, quam tamen veteres frequenter producant, Latina 14

hoc gummi *G* 1 cummi *B* hoc om. *G* add. *g* peregrina *LK* haec
in *litera d* sinapis] *hg* senapis *HGb* 2 *Plaut. Pseud.* III 2, 28 sq. (v. 817 sq.)
pseudulo *H* pseudulo *Bd* pseudulo *D* pseudulo *L* 3 teritur *R* senapis *Rb*
cum *Palatt. Plaut.* sinapis *r* *rell.* scelera] *r* et sic *Charisius et Servius cf. Ritschellii*
ana. scelera *L* celera libri *Plaut.* plerique scelerata *RADH Plaut. ed. princ.* cum]
sic etiam libri *Plautini praeter patimps. Ambros. Q.* (que i. e. quae) *Ambros.*
terunt (*r*) *L* 4 extillant *A* extillant (a in ae et ras. iterum in a mut.) *Bb* ex-
tillant *Hh* extillante *G* extillante (e) *L* extillante *K* facit** (ur?) *B* 5 et] ut
Rr barbara in i *L* Ilturgi (l) *D* liturgi *A* oppidum *G* post oppidum:
Livius — oppidum om. *D* Libius *B* liusius *GLK* Liv. ab u. c. lib. XXIII 49, 5:
Ilturgi oppidum ab Hasdrubale ac Magone et Hannibale Bomilcaris filio ob de-
fectionem ad Romanos oppugnabatur 6 Ilturgi *D* oppidum *G* obpugna-
batur *R* oppugnabatur *rell.* troianus *K* de Traiani Dacis, quae alibi non com-
morantur. cf. *Vossium de hist. Lat. lib. 1 cp. XXX p. 161 sq. ed. alt. Franckium zur*
Gesch. Trajans p. 670 sq., qui de l. nostro disputat p. 105 sq. ed. alt. Quedlinb. et
Lips. 1840 in .I. *specr. in L* 7 docicorum *GLK* unde *B* berzobim *A*
berzobini *K* bertobuni *GL* Aizi] azi *A* aiti *GL* Aixi *edd.* procesimus *K* pro-

procesimus *G* Horodanus *Rr* utrumque voc. una tractavit *Herod. in catholicis v. Arcad.*
118, 18 *Choerobosc. in Theod. can. p. 373, 8 sqq. Gsf.* 8 cummi *B* barbara add. *d*
dicunt esse barbara *A* dicunt *B* 9 *Pers. sat. 3, 75. 5, 55* 12 rugosum *G* 13 Iuv.
sat. V 14, 292 sq. 15 fruniti *L* piperis siue *r* coemptor] sic etiam libri *Iuv. dett.*
coempti *cod. Pith.* coemtor *Gg* coemptor *Caroliruh. alter.* 16 huiuscemodi] *g* huius-
modi *GL* 18 praecedentis *GLK* non posset poni *K* posset] *r* possit *R* pos-
sint *B* 20 casum om. *A* sit add. *h* 21 declinantur *Rr* declinatur (u) *D*
quia uterque] *dk* quia igitur uterque. *ADK* indeclinabile *A* 23 IN O CORREPTAM

p. 683 P.

p. 227. 28 K.

sunt et, || si feminina fuerint g vel d antecedentibus, mutant o in i et accepta 'nis' faciunt genetivum, ut 'haec Carthago huius Carthaginis', 'haec virgo huius virginis', 'haec dulcedo huius dulcedinis', 'alcedo alcedinis' - Plautus in Poenulo:

Quam mare olim est, cum ibi alcedo pullos educit suos -;

alia vero omnia producunt o in genetivo, ut 'hic Cicero Cicerōnis', 'caupo caupōnis', 'haec Iuno Iunōnis', 'Castulo Castulōnis', 'Ruscino Ruscinōnis' - 15 nomina sunt urbium Hispaniae, 'hic' et 'haec bubo bubōnis'. excipiuntur haec, quae in genetivo non servant o: 'hic cardo cardinis' - quidam tamen veterum etiam feminino genere hoc protulerunt. Gracchus in Atalanta:

O grata cardo, regium egressum indicans -, 'ordo' etiam 'ordinis', 'homo hominis', quod est commune - Cicero pro Cluentio, cum de eius | matre loqueretur, ait: cuius ea stultitia est, ut eam nemo hominem appellare possit, et Lucanus in V de Phemonoe:

atque hominem toto sibi cedere iussit

Pectore.

Virgilius in I:

nec vox hominem sonat,

de femina loquens. vetustissimi tamen etiam 'homo homonis' declinaverunt. Ennius:

Vulturus in silvis miserum mandebat homonem,

LATINA D 1 femina H 2 chartago. huius chartaginis B karthago huius karthaginis H kartago huius .nis K cartago .nis G kartago .ginis L chartago. chartaginis. dulcedo. dulcedinis. uirgo. uirginis. alcedo. alcedinis. A 3 huius uirginis] .nis GL huius dulcedinis] .nis GL 4 Plaut. Poen. I 2, 143 Paenulo RB Penulo ADGLK 5 mare] b mari B olim est etiam Pal. uterque alcyo Vet. pullos ex pollus corr. B pullos edocet ex edocet pullos mut. K educat ADL educet BH seducit Pall. 6 suos] pios G 7 o add. r ut hic] h om. AHGLK 10 o non servant GL post hic duodecim fere literarum litura in L cardo cardinis in litura g 11 etiam om. K femino A haec A Gracchus] 1 graccus RBHL grachus ADG gracus K Gracch. Atal. p. 272 Both. p. 196 Ribb. 12 atalanta RD atlanta GL atalanto BK 13 egressum G 14 ordo etiam ordinis in mg. add. L ordo — commune in litura g homo quod est

commune .nis L commune* (s) B communi Dd Cicero pro Cluent. 70, 199 cuius ea stultitia est, ut eam nemo hominem, ea uis, ut nemo femina, ea crudelitas, ut nemo matrem appellare possit procul cluentio H 16 hominē* H appellare ex appellari corr. H Lucan. Phars. V 168 sq. 17 Phemonoe] d phemone Adb phoemone RG phoemonoe Lg phoemonoe H phomone* (o) B

18 hominem sono toto A toto] r om. G to***to (tos) R iussit K iussit Luc. Voss. b in ras. pectore iussit h 20 Verg. Aen. I 328 . in I Aeneidos DH 22 femine K uetustissimi D uetustis^{simi} in litura g etiam om. A hominis] r, m. rec. in B hominis R (B?) 23 Enn. ann. II 33 E. S. II 16 p. 23. XL Vahl. cod. Charis. p. 120 P. Vulturus. Ennius: Vulturus in spineto supinum mandebat homonem. Serv. ad Aen. VI 595 Ennius: Vulturus (al. uulturis) in campo (al. silvis) miserum (al. supinum s. supinum miserum) mandebat homonem 24 uulturis RH uultaris A silvis] spinis H. A. Kochius exerc. crit. p. 12 sq. miserum ex

p. 683. 84 P.

p. 228. 29 K.

Heu quam crudeli condebat membra sepulchro
(nam et 'vultur' et 'vulturis' et 'vulturius' dicitur) .. 'nemo' quoque, sive
ex hoc compositum, ut quibusdam videtur, seu non, communis est generis
et similiter o in i convertit in genetivo: 'nemini' - Lucilius
5 in XXX:

Nemini ingenio quemquam confidere oportet.
Plautus in captivis:

nemini

Misereri certum, quia mei miseret + nemo.

10 Titinius:

quod rogas,

Neminem decet bonam.

Terentius in Andria:

Hoc ego scio unum, neminem peperisse hic.

15 nec solum de hominibus dicitur: Virgilius:

16

Turne, quod optanti divum promittere nemo ..,
'turbo turbinis', quando de vi ventorum loquimur - nam si sit proprium,
servat o in genetivo, 'hic Turbo (nomen proprium gladiatoris) Turbonis'. |
sic Horatius in II sermonum:

Corpore maiorem rides Tur||bonis in armis
Spiritus ..,

miseris corr. A mandabat A 1^h eu R m̄bra A sepulcro AHGK 2
vulturis] uulturis RAH uulturis d et uulturis dicitur. Nemo quoq; ad mg. et in
ras. B uulturius (o) L uulturis d Nemo in litura g 3 opossit^{tum} Gg non
add. r 4 et add. h nemini] nemo nemini^{ut nemo} g nemini L ut nemo ne-
mini BDHKra ut nemo nemis R ut nemo nemonis A Lucil. sat. XXX 35 Dous.
33 Gerl. Non. p. 143, 19: Lucilius lib. XXX. Nemini ingenium tantum confidere
oportet 5 XXXmo B 6 quemquam spscr. in A quemqom Dd 7 Plaut.
capt. III 5, 107 sq. (v. 764 sq.) 9 misereri ex miserere corr. R certum
ex cestum corr. B certum est libri Plaut. mei in Vet. Plaut. m. rec. sup. lin. add.,
unde mis scriptum fuisse cont. Fleckeisenus miseret mei A nemo mei miseret
Dg neminem Plautus 10 Titinius libri Titin. fr. inc. 20 p. 76 Both. XVIII
p. 151 Neuk. III p. 133 Ribb., qui l. sic constituit: ..... quod rogas, neminem | Decet
bonam. equidem h. l. Bothium et Neukirchium secutus sum uel quod 11 quid Gg quid L
12 neminem] d nominem D dicet Rr bonam] d bon** D bonum LK 13
Ter. Andr. III 2, 26 14 nominem Rr 15 nec solum de hominibus] in marg.
sed etiam de diis add. k Verg. Aen. VIII 6 post Virgilius: in VIII add. B
in VIII. r 16 optandium Bb dñ Dd promitteret K nemo auderet GK
nemo^{auderet} L 17 b in voc. turbo ubi ex p corr. in D uicentorum Rr
loquitur A 18 o add. g Turbonis nomen proprium gladiatoris AGL 19
Horatius] ex corr. in H oratius GDHLK Hor. serm. II 3, 310 sq. sermonem Rr
20 maiorem] r maiore REDGLK maiori A 21 spirituum A

p. 684 P.

p. 229. 30 K.

'Anio' etiam 'Anienis' - quod antiqui secundum analogiam 'Anien' nominativum proferebant. Cato contra Veturium: aquam Anienam in sacrarium inferre oportebat. non minus XV milia Anien abest. Ovidius:

quaque Numici 5

Aut Anienis aquae cursuque brevissimus Almo.

Cicero pro Cornelio in I: trans Anienem. Horatius in I carminum:

Et praeceps Anio ac Tiburni lucus -, 'Apollo Apollinis'. praeterea 'cupido cupidinis', quod masculino quidem genere deum significat plerumque et est proprium, feminino vero ipsam rem. itaque feminini praevaluit declinatio. 'margo' quoque 'marginis' notandum, quod tam masculini quam feminini generis invenitur. Statius Thebaidos libro III:

Solverat Hesperii devexo margine ponti.

15

Iuvenalis in primo:

aut summi plena iam margine libri ..

Excipitur etiam 'caro' femininum 'carnis'. vetustissimi tamen etiam nominativum 'haec carnis' proferebant, qui magis rationabilis est ad genitivum. Livius Andronicus in Odyssia:

20

Carnis, ait, vinumque, | quod libabant, anclabatur.

et Titus Livius XXVI ab urbe condita: Latinaeque instaura-

1 etiam] autem L nominativus D 2 Cato contra Veturium] 'or. in L. Veturium de sacrificio commissio' v. Meyerum l. I. p. 62 sqq. or. 28, ibique l. nostrum p. 65; 'de sacrificio commissio' infra § 40 'de Lucio Veturio' lib. VIII § 12 'de Veturio' X 17 cf. Brillenburgium de Cat. p. 75 G. E. Weberum Cat. mat. p. 31 Veturium] b veturium B Anienam] Lipstus var. lect. III 11 cf. Krehlium II 516 sq. anienem g anienem rel. Klotzius in Iahnii ann. XL 390 sq. 3 in sacrarium in sacrarium A autem post oportebat add. BAHKg (. Oportebat autem B et sic Vat.), post non LG, post minus rd

uel habemus

4 abest Gg Ovidius ait L Ovid. metam. XIII 329 sq.: quasque Nu-

mici | Quas Anienis aquae etc. 5 quoque BGLK 6 alma R alno A 7 trans Anienem extat in Cic. pro Corn. or. I fr. 23, t. III p. 450 sq. Cic. ed. Or., servato ab Asconio ibid. V 2 p. 75 sq. cornilio G anienem H oratius GLK Hor. carm. I 7, 13 in -I- add. D 9 ac] et aliquot libri Hor. lucus

Brg locus rel. 10 Apollo] d appollo DGL appolli -nis Gg -nis L 11 plerumque (sic) spscr. in L femino H uero add. b 12 femini A 13 quam add. d lib.

femini A Stat. Theb. III 407 14 tebaidos K primo L III] h lac. rel. num. om. D num. om. BHK II A primo G I, b 15 hisperii GL diuexo L 16 Iuv. sat. I 1, 5 Iuvenalis - libri in marg. K 17 pleno pars codd.

Iuv. dett. 18 femininum caro D caris, Dd uetustissimi ueteres Gg uetustissimi H tamen spscr. in L 19 ad add. r 20 libius GLK odissia RBH odysia G odissia L Liv. in Od.: libro XXIII coll. Hom. Od. XXXIII 304 sq. assignavit G Hermannus elem. doct. metr. p. 627: carnis autem | Vinumque, quod libabant, antla-

batur 21 libant L ante anclabatur: ΕΞΑΝΤΑΑ.ΤΟ add. g ΕΞΗΝΤΑΝΤΟ A ΕΞΗΝΤΑΑΚΤΟΝ Dd antlabatur (ante labatur 3, u) edd. ante α at v. Muellerrum ad Paul. s. v. anclare p. 11 22 libius BADHGLK Liv. ab u. c. XXXVII 3, 4 XXVI libri, quod

p. 894. 85 P.

p. 230. 31 K.

tae, quod Laurentibus carnis, quae dari debet, data non fuerat. itaque eius, quod est 'caro', diminutivum 'caruncula' est, ut 'virgo virguncula', 'ratio ratiuncula'. Varro in andabata: sed quidvis potius homo quam caruncula nostra. ab eo autem, quod est 5 'carnis', 'carnicula' debet esse, ut 'canis canicula'. -

Et sciendum, quod quinque inveniuntur in o terminantia, quae faciunt in a feminina: 'leo leaena' vel 'lea', 'draco dracaena', 'leno lena', 'caupo caupona', quod significat tam ipsam tabernam quam mulierem. Lucilius in III:

Caupona hic tamen una Syra.

'strabo' etiam 'straba' facit. Varro de nomismatis:

non haec res de Venere paeta

Strabam facit.

In o productam desinentia Graeca sunt feminina et vel Graece decli-III 18 nantur, ut 'Manto Mantus' - Virgilius in X:

Fatidicae Mantus et Tusci filius amnis -,
vel || addita 'nis' faciunt genetivum, ut 'Dido Didonis'. Accius: |

Custodem adsidium Ioni adposuit virgini.

Pacuvius:

filios

mutare dubitavi cf. § 96 1 carinis Liv. cod. Bamb. darit B 2 eiusdem quod
est Rr eius quod eius caro A est caruncula A 3 Varro in andabata:
sat. VII fr. 8 p. 96 Oehl.; andabata haec satura vocatur etiam lib. X § 38, andabatae
apud Nonium Sed quidvis potius homo quamde caruncula nostra vel Sed quidvis
potius, mi homo, quam caruncula | Nostra temptat Fleckeisenus 4 autem om. AL
5 carnicula] r corniculas ni f. in lit. R caruncula A 6 inveniuntur nomina
in o GL 7 feminina in a G ut leo ADK uel lea spscr. in L * leno (a) R
uel conciliator stupri
a leno BAHK a lenolena L 8 cauponia K terbernam Rr Lucius G
Lucil. sat. III fr. 33 Dous. Gerl. fr. 10 Varges C. Lucili sat. ex libro tertio q. s.
p. 5 10 tamen hic A tantum L sira GL syria H 11 straba ex strabo
corr. B Varro de nomismatis: sat. LXI (octogessis, πσλ νομισμάτων) fr. 4
p. 174 Oehl.; iambs agnovit Fleckeisenus nomismatis k 12 peta BAGLKr peca R
petas b peta μετωροφθαλμοι D μετοροφ.ταλμοι. strabo uel straba in marg. d
μετωροφθαλμοι in mg. g μετωροφθαλμοι i. suspice. μετωροφθαλμοι suspect strabo
uel straba in mg. l 13 fecit D 14 in o productam graeca D et om. GK

15 mantos AD mantos Lh mantys Kk Verg. Aen. X 199 16 mantos GL
mantos D manto in litura h mantys K Tusci filius amnis] r tuscilius mannis R

amni Hh 17 ut Dido Didonis om. A post Didonis: Calipso calipsonis io
ionis idque usus antiquorum comprobatur add. h Accius in ioae D Att. Ion.
fr. 4 p. 211 Both. 1 p. 157 Ribb. v. p. 210, 12 18 ad custodem in mg. argus aristot-
ris fle. L adsidium] DH cod. Char. p. 47 P. 35 L. assiduum rell. ioni in
litura h Inoni cod. Char. adposuit cod. Char. apposit cod. h. l. cf. infra l. l.
apposuit virgini spscr. in L 19 Pacubius AKg Pacubius DH Paucobius GL
Pacuvii fr. inc. 4 p. 148 Both. XL p. 110 Ribb., ad niptra a Delrio relatum
assentiente Ribbeckio p. 287 20 Filius K. filios | Tris sibi Ribbeckius Fi-
lios sibi procreasse per Calypsonem autumant Bothius. 1 procreasse eundem] Cha-
ris. I p. 47 P. procreasse dicitur eundem, gloss. ad autumant pertinente in verbo-

†. sibi procreasse [dicitur] eundem per Calypsonem autumant.

Plautus in aulularia:

Quos si Argus servet, qui oculus totus fuit,

Quem quondam Ioni Iuno custodem addidit.

quod autem 'Ionis' et 'Calypsonis' et 'Didonis' dicitur, ostendit hoc etiam Caesellius Vindex in stromateo his verbis: Calypsonem. ita declinatum est apud antiquos. Livius:

Apud nympham Atlantis filiam Calypsonem.

Ennius in VIII:

Poenos Didone oriundos.

Accius in Ione:

Custodem adsidium Ioni instituit virgini.

19 In u Latina sunt generis neutri et aptota in singulari numero, non etiam in plurali, ut 'hoc cornu', 'genu', 'tonitru', quae tamen antiquissimi inveniuntur in 'um' quoque proferentes in eodem genere et in 'us' genere proferentes masculino et quartae declinationis, ut Lucanus in VII:

cornus tibi cura sinistri.

idem in eodem:

Seu tonitrus ac tela Iovis praesaga notavit.

Cicero tamen in Arato 'hoc genus' pro 'genu' protulit:

rum ord. perperam illato codd. Prisciani per in litura H calipsonem BHGLK autūnant AK 2 post autumant: calypso calypsonis io ionis idque usus antiquorum comprobat (conprobat D) add. RBADH, del. h calipso. onis io. ionis (nis G) idque usus antiquorum confirmat GL 3 Plaut. aulul. III 6, 19 sq. aularia LK 4

Quod G ferret Rr ser Bb occuleus Plaut. Vel. 5 ionis (o) B addidit in litura b 6 quod autem] h Quod hec H et didonis calipsonis K calipsonis HGL Didonis] ex didonius corr. D dydonis RA dicitur om. A del. g ostendit post his uerbis collocant GL 7 cesellius K celsius GL Caesellius

Vindex in stromateo] cf. Graefenhanium hist. phil. III 68 sqq. calysonem Rr calipsonem GLK 8 est] esse ADHGL Lius Rr libius G lybius L Liv. Andr. Odys. fr. cf. Hom. Od. III 557 V 14 XVIII 143 v. Hermannum elem. doctr. metr. p. 621 sq. coll. tamen epit. doctr. m. p. 223 sq. ed. alt. postremam thesin suppressam

perperam censet Corasenius origg. p. 199 9 nympham H nimeam G nimeam K nimiam L athlantis BADHGLK calipsonem HGLK 10 Ennius in VIII] r In VIII. ennius RAHK Enn. ann. VIII: VII 11 E. S. VIII inc. 1 Hug. VIII, xxiv p. 45. LXV Vahl. 11 penos RAHGK phoenos L 12 Alcibus GK Actius h Attius ni f. in lit. H Att. in Ione: v. supra p. 209, 17 Ione] i ioe libri cf. lib. X § 51 13 adsidium] D assidium vell. instituit] opposuit G apposuit L et libri supra cf. Ritschellum monum. epigr. tria p. 7

14 IN V PRODVCTAM D neutri generis GL monoptota h in om. GLK non] lk nec non BGLK 15 in plurali] r plurali RGL plurali ex plurale

corr. B pluralia (a) L quae nomina tamen B tamen] etiam RL antiquissimi Gg 16 proferentes in um quoque G proferentes in um L 17 ut om. GL Lucan. Phars. VII 217 VIII r 18 cornus] b curnus B cornu codd. nonnulli Luc. cum Voss. A m. pr. tibi] r tibe R senistri G 19 idem in eodem] r Idest eodem R Lucan. Phars. VII 197 20 tronitrus AD nouitavit H 21

Cic. Arat. fr. XIX (Cic. ed. Or. III 2, 522) sive v. 149 (p. 527) arato (u) L arto K

p. 685 P.

p. 231. 32 K.

Tertia sub cauda ad genus ipsū lumina pandit.
in eodem:

At propter laevum genus omni ex parte locatas
Parvas vergilias tenui cum luce videbis.

in eodem:

Haec genus ad laevum nixi delapsa resedit
Atque inter flexum genus et caput alitis haesit.

Accius in Prometheo:

profusus flamine hiberno gelus.

illud etiam notandum, quod, cum plerumque composita simplicium declina-
tionem servant, 'capricornus' secundae invenitur. Cicero in Arato:

Corpore semifero magno capricornus in orbe.

item in eodem:

Tum magni curvus capricorni corpora propter
Delphinus iacet, haut nimio lustratus nitore.

Ovidius in II metamorphoseon:

dextra cornum tenet.

idem in V:

flexile cornum.

Lucretius similiter in VI:

Propterea fit, uti, quae semina cumque habet ignis,
Demittat, quia saepe gelum, quod continet in se,
Mittit.

pro genu sicut hoc uirus protulit R protulit pro genu GL 2 Cic. Arat. v. 261
(27) sq.; v. l. concessit Moserus ad Cic. de nat. deor. II 44 p. 387 ed. suae, ubi add.
cod. Prob. inst. p. 40 Lind. (1392 P.): Hac propter laevum genu omnis parte locatus
3 ad BAG propter] g pro G 4 vergilias] g uirgilias BGr cum tenui
GL 5 Cic. Arat. v. 279 (45) sq. 6 Hoc A Quae et Quod v. l. ap. Cic.

genu Dd nixi] h nisi H delapse D 7 flexum] r ex fluxum corr. B flexum R
kaput K haesit] om. A haesit L haesit (s) G 8 Actius H Att. Pro-
meth. fr. 1 p. 239 Both. fr. unic. p. 158 Ribb., cui potius ad Io fabulam Prometheus
Attiana referenda videtur p. 300 sq. 9 tum profusus Non. p. 208, 1 flaminæ
hiberno K genus (n) L 10 notantum Rr nota- tantum (n) D simplicium G

11 capricornos A saecunde R invenitur declinationis D Cic. Arat. v.
203 (59) 13 Idem ADGK et sup. lin. L Cic. Arat. v. 332 (91) sq. cf. §. 26
uel curvus

14 curvus] bh corvus BHGLK cornus A cornus Dd capricornii r 15 del-
phinus B delphinus G dephinus H aut R haud BADH nitore] in orbe L
16 Ovid. metam. II 874 17 dextera (e) B dextera K cornum] sic etiam cornū,
ut tamen de lineola superducta possit dubitari, Ovid. Laur. (Med. I et exc. Calandr.
l. Heinsius); cornu libri Ovid. plerique cum Marciano tenet cornum h 18 Ovid.
metam. V 383 19 flexibile B cornu cum Laur. et Marc. codd. Ovid. ut vid.

omnes 20 Lucr. VI 876 sqq. 21 proptere Rr utiquae semina H utique se-

mina RBADGLK utique semina b cumquae r quaecunque GL cūque Hh.
ignis] r in se (ex v. sq. etiam huc relatum) R rel. 22 demittat] r Heidelb. Kreh-

lii teste censore eius Ienensi l. l. p. 419 cum libris Lucretianis emittat R emittat (e) B
mittat ADLK mitat G mittat in litura h quia] sic etiam Heidelbergensis m. alt. quasi
Lucretius qua Heidelbergensis m. pr. 23 Mittit] Heidelbergensis cum Lucretio emit-

Accius ve||ro in Troadibus:

sed utrum terrae motus sonitusne inferum

Pervasit auris inter tonitra et turbineis.

In c duo sunt generis neutri: 'lac lactis', quod antiquissimi etiam 'hoc lacte' protulisse inveniuntur teste Capro, apud quem exempla invenis (Plautus in Menaechmis:

Neque aqua aquae neque lacte est lacti, crede mihi, usquam similis),

et 'allec allecis'. sic Martialis:

Capparin et putri cepas allece natantes,

Et pulpam dubio de petasone voras.

Horatius in II sermonum:

Pervellunt stomachum siser, allec, faecula Coa.

21 (est autem 'allec' genus piscis.) inveniuntur tamen quidam veterum etiam 'haec allex' semipino genere protulisse, quod Caper ostendit de dubiis generibus, Verrium Flaccum posuisse allecem hanc dicens. non

tit RBAHLK emittat Dd emitit G 1 Actius H Au. Troad. fr. 3 p. 248 Both. fr. II p. 108 Ribb., qui Troades Neoptolemo coniungit p. 320 sq. uero om. ADHGL add. dg troiadibus L droadibus G 2 sed in litura h utrum dubium est terrae motus H sonitus nerti ferrum L inferum] d inferum ADG inferum in litura h

3 persuasit BDALK peruassit G auris] in mg. add. L aures Rr inter] in L tonitr* (a ni f.) II tonitr* B tonitrua b tonitru h turbineis] turbines BADHGLr turbinis RK 4 DE NOMINIBVS IN C. D neutri om. BH, ante generis add. h et in mg. B 5 Capro] cf. Capr. p. 2241 P. coll. Osanno de Capro p. 12 sq. 18 inuenies exempla GL 6 Plaut. Men. V 9, 30 (v. 1089) menechmis DAHGK et ex memichmis corr. B menethmis Rr mechenis L 7 Ne-

que — neque Prisc. cum Vet. Plaut. Nec — nec rell. nequae lacta Rr lacte est lacti Prisc. cum Plauti libris opt. lacte lacti deteriores lacte lactis Ritschelius v. mus. phil. VII 584 sqq. mihi crede cum Lingio Ritschelius 8 usquam] r usquequam R similis Ritschelius 9 et allec allecis] om. G et hallec hallecis

DHKg et hallec hallecis Rr et hac (i) allec huius hallecis L et hallec hallecis B Martialis] r marcialis RHL Mart. epigr. III 77, 5 sq. 10 Capparin] sic etiam Mart. T al. ap. Schneidewinum caparin GK cappari Ar campari R capparin Mart. P

capparis codd. Mart. permulti putri] b patri B patri G pri L caepas B allec] A hallece DGLK 11 dubio] r debeo R 12 oratus K Hor. serm. II 8, 9 13 Peruellunt] om. RAH add. h Per BD stomachu H siser] r cicer

(in mg. siser) h herba .i. pastinax σταφιασνος in mg. l σταφταινος D om. RBAHGLK

hallec DGK allec L faecula Rr foetula G foetula L fetu laeco K fetula

coa k post coa: piper allece (hallece BDGLK halete H) non sine aceto add. libri del. rh Hoc magis ulla mali ut [l. ullum aliut] pipere albo non sine aceto (eiusd.

serm. v. 49) in mg. r 14 autem om. G allec R hallec BDHGLK tameu sup. lin. add. L quidam ex quaedam corr. H 15 allec AG hallec BDLK femino HK genere add. h 16 Verrium Flaccum] v. Muellerrum ad Fest. praef. p. XV

flacum K posuisse G allecem A hallecem BDHGLK

p. 696. 87 P.

p. 233. 34 K.

habet plurale nec hoc nec 'lac'. nam 'hae lactes' partes sunt intestinorum a Graeco γαλακτιδῆς dictae et servaverunt apud nos quoque idem genus, cuius singulare 'haec lactis' est. Titinius in Ferentinati:

Farticula, cerebellum, lactis agninas.

ⁱ Pomponius in Lare familiari:

oro te, vaso, per lactes tuas.

In d quoque duo sunt neutra, quae a masculinis nascuntur in s desinentibus, 'aliud' et 'quid' et ex eo composita, ut 'aliquid', 'siquid', 'nequid', quorum genetivus in 'ius' profertur, ut 'alius' et | 'cuius' et dativus in i, 'alii', 'cui', secundum quorundam pronominum declinationem; unde quidam indocti pronomina esse putaverunt. sed ipsa significationis ratio et omnes Graecorum doctissimi haec nomina esse comprobant, Probus etiam 'alius alia aliud' inter nomina posuit. latius autem de his in pronomine disseremus. inveni tamen apud Livium in CXII ab urbe condita in 22 d desinens barbarum nomen regis Maurorum 'Bogud', cuius genetivum secundum tertiam declinationem 'Bogudis' protulit, ut: castra quoque diversis partibus Cassius et Bogud adorti hau multum afuere, quin opera perrumperent. in eodem: quo tempore firmandi regni Bogudis causa exercitum || in Africam traicere

I pluralem B nec non lac G i nec hoc nec lac in mg. g neque lac D
intestinorum] r intestinarium R intestinalum bd 2 ΓΑΛΑΚΤΙΑΔΕΣ L ΓΑΛΑΚΤΙΑΕΣ B

A ΘΙΑΛΗC
ΓΑΛΑΚΤΙΑΔΕC D ΓΑΛΑΚΤΙΑΕC Gg ΛΑΚΤΙΑΕC K τάλεκτυανC dictae in lac. h quoque
spscr. L 3 singulare] h singu H Titin. Ferentinat. p. 60 (cf. psaltr. fr. 3 p. 66)
Both. psaltr. fr. III p. 119 sq. Neuk., psaltr. s. Ferent. fr. IV p. 125 Ribb.; Nonius
331, 26: Lactes dicuntur intestina. Titinius psaltia: Farticula (farticula cod. Leid.),
cerebellum, lactis agninas in Ferentinati in litura B 4 Farticula] Nonius cf.
Omnensium noct. Hagan. 113 p. 78 craticula RHK graticula BADGL lactis agninas]
Nonius cf. Ritschelium mus. phil. VII 606 sqq. lactis agnina libri Prisc. 5 Pomp.
Lar. fam. fr. p. 109 Both. p. 144 Mk. p. 198 Ribb. lacare (te) B 6 vaso] Rib-

beckius baso BADHK bas* (e ni f.) L basso G base R basse Heidelb. Lips. 1 Erl.
1 Krehlii 7 DE NOMINIBUS IN D. D quoque spscr. L in s desinentibus nas-
cuntur A 8 et ex] bd ex BD nequid siquid AGL 9 ut] et RB ut alius
et cuius] l alicuius G et in litura L dactivus R 10 i] r ***** R alii cui]

hgl alicui AHGL alii et cui D corundam Rr declinationem pronominum DL
11 esse] ea esse BHR esse ea D esse aca A ea GL esse putauerunt ea K
putarunt L post esse: putauerunt — nomina esse om. R add. r 12 compro-

bant B Probus his G Probus: cf. lib. VII § 1 13 alius] aliud H pro-

nomina GLK 14 diseremus L Inuenitur h apud Rr lauium G lauium L
lauium K Liv. lib. CXII ab u. c.: t. XIII p. 795 Drb. ed. Stuttg. t. VI p. XII
Wass. 15 desinens add. r 16 boguddis Rr protulit: Vt castra H 17

casus GL adhorti RB adorati (a) L adorati K haud DHR aut AGLK

18 afuere ADGLK abfuere h Livius l. l. 19 in] ad H aafrica (f) G affri-
cam HK traicere g traicere BG velociter traicere (traicere h) HK velociter

mittere gloss. add. r velociter M d

p. 687 P.

p. 734. 25 K.

conatus sit. idem in eodem: Cassius gessisset cum Trebonio bellum, si Bogudem trahere in societatem furoris potuisset. idem in CXIII oppidi nomen in d. desinens per accusativum casum neutro genere protulit: et ipse circa Pulpud oram tuebatur.

In t 'hoc caput capitis' invenitur et ex eo composita, 'sinciput sincipitis', 'occiput occipitis'. 'git', μέλανδιον, et 'Nepet', nomen oppidi Italici, indeclinabilia sunt.

In 'al' Latina et barbara inveniuntur et sunt masculini generis vel neutri, quae addita 'is' faciunt genetivum, ut 'hic sal huius salis', 'Hannibal Hannibalis', 'hoc tribunal huius tribunalis', 'cervical cervicalis'. sed neutra a producunt in obliquis casibus.

V 23 In 'el' desinentia correptam Latina sunt neutra et addita 'lis' faciunt genetivum, ut 'mēl mellis', 'fēl fellis'. in 'el' productam, quae sunt barbara, vel 'il' vel 'ol' vel 'ul' desinentia, cuiuscumque sunt generis, Latina seu barbara, addita 'is' faciunt genetivum, ut 'hic Daniel huius Danielis', 'haec Tanaquil huius Tanaquilis', 'hic sol huius solis', 'hic consul huius consulis', 'hic' et 'haec exul huius exulis'. 'nihil' indeclinabile est, quia per apocopen ab eo, quod est 'nihilum', prolatum est, sicut etiam apud Graecos 'ἄρτι' et 'δῶ' et 'κνικῶ' pro 'ἄρτιον' et 'δῶμα' et 'κνικῶνα'. quidam tamen adverbium esse putant, quod nomen esse adiectivum quantitatis ipsa ostendit constructio. quomodo enim dicimus 'multum bonum'

1 Livius l. l. Idem *supscr.* in L, add. b casius GL gressisset Rr
gessisset G gesisset L tribonio GL tremonio A 2 societatem H furoris ex
furores corr. A 3 Liv. ab u. c. lib. CXIII ll. *supra* ll. in om. H CXIII] bh
CXIII] BHGL casum om. HLK 4 ipsa GL circa * pulpud H pudpud
B horam R 5 DE NOMINIBVS IN T. D capud Rr kaput kapitis K capitis.
Inveniuntur ex A sincipud Rr senkiput .lis K 6 occipud Rr ockiput .lis
K git. ΓΙΤ ΟCΕΜΝΕΙΟΤ ΤΟ ΜΕΛΑΝΕΙΟΝ B ΜΕΛΑΝΕΙΟΝ in *litura* r ΜΕΛΑΝΤΙΟΝ D
ΜΗΜΗΕΙ+Ν G ΜΗΜΗΙΟΝ L ΜΕΜΝΕΙΝ K et]. En B neppet GL 7 et sunt inde-
clinabilia A 8 IN L SED PRIMVM IN AL. D generis masculini D masculini uel
neutri generis GL 9 huius om. GL 10 tribunal ***** huius tribulalis (huius)
B huius om. GLK ceruica+lis (l) L 11 producunt a DGL 12 IN EL
CORREPTAM D correpta RA et neutra et Db 13 ut] om. G ** Hh IN EL
PRODUCTAM ET IL ET OL ET VL. D producta RA 14 sint generis BADHLrg
sint
generis K 15 siue R? daniel R danielh BADG danielis RBAD .lis G
16 tanacil. huius .lis Gg hic sol] sic sol H huius solis om. GL huius
consulis om. GL 17 ex+ul (s) D exsul. +is G exsul huius .lis K quia]
quod BGK 18 apagopen GK apocopam H sicut] g sed G 19 ἄρτι — κνικῶνα]
lac. rel. om. H non solum istud sed etiam alia quedam in lac. inseruit h et ΔO
et Rr et da et kikea K ΔΩ. ΚΥΚΕΩ B κνικῶ] l ΚΙΚΕΩ AGL ΤΡΟ ΒΑ
ΘΕΝ a w
ΤΡΩΚΡΥΤΗΝ ET ΔΩΜΑ ET ΚΥΚΕΜΝΑ Rr ΚΡΙΤΕΝ Al ΚΡΙΤ+Ν L et dama et kikeana K
KIKEΩΝΑ DG 20 tamen] autem H adiectivum Kk quantitatis adiectivum
GL 21 constructio ostendit GL

p. 337. 28 P.

p. 335 K.

et 'boni, bonorum' et 'nimium lucrum' et 'lucri, lucrorum', sic 'nihil malum' vel 'mali' vel 'malorum'. Terentius in *Andria*:

†Nihil horum egregie praeter cetera

et Cicero de signis: nihil minus ferendum pro 'nihil intolerabilius'.
5 potest autem etiam loco adverbii accipi, quomodo 'multum' et 'primum'.
'nihil' autem vel 'nihilum' a 'non' et 'hilum' est compositum, quod sine
dubio nomen est: 'hilum' enim pro 'ullum' vetustissimi proferebant. Lu-
cilius in XIII:

Naumachiam licet haec, inquam, alveolumque putare et
10 Calces. delectes te, hilo non rectius vivas. ||

In 'am' unum desinit generis omnis indeclinabile, 'hic' et 'haec' et 24
'hoc nequam'.

In 'im' quoque unum indeclinabile, 'Cinn' (nomen est vici), ut dicit
Celsus.

15 In 'um' Latina seu Graeca, apud Graecos in *ov* desinentia, neutra
sunt et mutata 'um' in *i* faciunt genetivum, ut 'hoc templum huius templi',
'hoc Pelium huius Pelii', 'hoc hostorium huius hostorii' [lignum, quo mo-
dius aequatur]. inveniuntur tamen apud comicos multa huiusmodi neu-
trorum formam habentia mulierum nomina, quibus articulos feminini ge-
neris necessario significationis gratia praeponere solent, ut 'ἡ Δόρκιον
haec Dorcium', 'ἡ Γλυκέριον haec Glycerium', 'ἡ Χρύσιον haec Chrysium',

1 et bonorum et *AHL* nimium] *R* ^mminium *K* minimum *rell.* lucrum *lucri L*

et lucrorum *BA* 2 uel mali malorum *D* ^{uel} mali malorum *L* et mali et malorum *A*
Ter. Andr. I 1, 31: Horum ille nihil egregie praeter cetera 3 Nihilorum
egregiae *Rr* egregiae *R* 4 *Cic. in Verr.* II 4, 38, 83 nihil minus ferean-
dum in *litura B* nihil minus *om. codd. Cic. deff.* pro] *r* quod *R* intollera-
bilis *RGL* 6 a non et hilum *om. B* est compositum quod] *h* est compositum.
est hilum quod *G* est compositum. hilum est quod *L* est compositum. hilum quod
RAHL est compositum et non et nilum hilum quod *B* 7 pro] ^{li}quod *A* ue-

tatissimi *G* uetustissimi proferebant] dicebant antiqui *A* Lucius *Kk* *Lucil.*
sat. XIV 4 *Dous. Gerl.* 9 naumachiam] *d* naumachum *D* haec licet *K* al-

beolumque *GL* potare et calces *Rr* 10 dilectes *GL* uiuas. Nullum autem
alteri plus potest contrarium et oppositum repperiri quam nihil ad aliquid et aliquid
ad nihil. In *am B* 11 in *am D* 13 in *im D* unum cim nomen uici in
declinabile est ut *GL* est *om. K* 14 celsius *A* cellsius *K* 15 in *vm D*

Graeca *om. K* in on apud *gēos GK* in on desinentia apud graecos *L* on *DH*

16 sunt *supscr. in L* um i *Bb* templum ⁱⁿ *li GL* 17 hoc *om. L* pe-
lium *lii L* pellium *lii G* hoc *om. L* ostorium huius ostorii *R* ostorium *rii L*

ostorium *rii (h) GL* hostrium huius hostrii *H* lignum commodius aequatur
G quo in *litura* (com?) *l* quo modius] *h* quomodo dius *H* 18 multa apud
comicos multa *R* cōmicos *GL* 19 articulos *ex* articulus *corr. B* femini *K*
20 gratiam *Rr* gracia *H* causa *L* uel gratia *l* ἡ in *litura rh om. BK*

Δορκιον RGL Δορκιον DH 21 dortium *A* dorthium *r Δωρκιον R* ἡ *om. BK*
Γλυκέριον l Γλυκεριον R Γαικεριον BA Γαικονιον G Γαικον K Γαικ***** L

glycerium *BH* et in *litura l* ^{g h}glycerium *Rr* grecerium *A* gliconium *G* gleconium *K*

p. 688 P.

p. 235. 36 K.

‘ἡ Ἀβρότονον haec Abrotonum’, ‘ἡ Λεόντιον haec Leontium’. hoc autem solet fieri adulationis causa sive diminutionis aetatis.

- 25 In ‘an’ aut in ‘in’ aut ‘on’ aut ‘yn’ desinentia Graeca sunt masculina vel feminina et producuntur omnia et vel Graece declinantur, ut ‘Pan Panos’ - Virgilius in VIII:

Parrhasio dictum Panos de more Lycaeī -, vel ex genetivo Graeco sit Latinus, mutata os ultima in ‘is’, ut ‘Tian Titanos’, ‘Titan Titanis’; ‘delphin delphinos’, ‘delphin delphinis’. dicitur tamen et ‘delphinus delphini’. in multis enim invenimus | a genetivo Graeco factum Latinum nominativum - ut ‘elephas elephantos’, hic elephas huius elephantis’ et ‘hic elephantis’, a genetivo Graeco ‘elephantos’, ‘huius elephanti’. similiter ‘hic abacus huius abaci’ a genetivo Graeco ἄβακος; Ἀραψ Ἀραβός, ‘Arabs Arabis’ et ‘Arabus Arabi’; Τίταν Τίτανος, ‘hic Titanus huius Titani’ - Plautus in Menaechmis:

Barbatum, tremulum †Titanum qui lucet Cygno patre -, 15

ἡ om. R ἡ Χρύσιον haec Chrysium] om. H ἡ Χρύσιον — Leontium] om. G

in litura scripsit l *PICION R XPICION r XPICION B Chrysium] b chryseum B
chrisium RADl 1 ἡ om. R ἡ Ἀβρότονον — Leontium] om. K ΒΡΩΤΩΝΟΝ

R ΑΒΡΩΤΩΝΟΝ r brotonium Rr ab rotonnium H abrotunium h ΛΗΟΝΤΙΟΝ R
ΛΕΟΝΚΙΟΝ H Haec autem solent H 2 adulationis GLK 3 IN N SED PRIMUM
IN AN ET IN ET YN ET ON GRECA PRODVCTA. D an aut in on aut YN B an *** yu G
an ā in ā on yn g an aut in aut on aut yn L aut in on aut in yn K aut in yn
aut in on D yn] +n H en h gca disinentia L 4 post omnia: in an terpi-
nantia, et uel graece declinantur in litura b omnia uel GK panos add. r
5 Verg. Aen. VIII 344 6 Parrhasio] H Med. Pal. parrasio BLrd parnasio RADGK

cum Vergiliū Romano. sic igitur f. s. Priscianus s. Theodorus dictam Med. Pa-

nos] panpanos B *** panos (pan?) K lycei ADK licei GL licei Rr 7 gco ge-
nitio GL o* R oc r os BDGL his Rr tytan tytanias (tytanos d) tytan
tytanis D 8 delphian B delfin delfinos G delphian delphianos uel K delfin del-
finis RG delphianis ex delphinos corr. H 9 et om. G delfinos delfini G
graeco genitio GL 10 nominatiuum add. h ut] hic GL hellefas helefantos

Rr elifas elifantos GK elefas elefantos DH elefas *elifantos L elephas B ele-
fas RDH elifas GLK 11 elefantis RDH elifantis GLK elifantos huius elifanti
GK elefantos huius elifanti DDr huius elifanti elifantos L 12 abacus a genitio
graeco abacos huius abaci K huius] huic R abaci] abacos BA ἄβακος] ΑΒΑΚΟΣ abaci
A abakos RH abacos abacis G abacos abaci L 13 Ἀραψ Ἀραβός] om. RHGLK
ΑΡΑΒΟ. ΑΡΑΒΟ. in mg. r arabs arabos Ah hic arabs arabos B hic arabs arabis
BDrh *** arab* arab* R arabos arabis GLK Τίταν Τίτανος] om. H ΤΙΘΑΝ ΤΙ-
ΘΑΝΟC r titam titanos R titan titanos BADGLK 14 tytanus D huius om. GL
nec

tytani D Plaut. Menaechm. V 2, 101 (v. 854) megmis Rr menecmis B me-
nechis G menegmis AD minechinis L mechenis K 15 tremulum titanum] l tita-
num tremulum L Titanum] sic etiam libri Plautini tytanum D Tithonum Meur-

sus qui lucet (lucit K) cygno (cyno Rr cyno K cyeno H .CYC.NO B cigno G cigno
ADL]) cyeno prognatum testantur libri Plaut. opt. mosco prognatum Ritscheli Lips.
Cygno qui cluet Palmerius l. ms. Berchemi et Colerus l. Prisciano antiquissimo et Con-
stantinopoli olim scripto, quorum illud qui cygno lucet, hic cygno qui lucet offerebat
patri A

p. 699. 89 P.

p. 236 K.

nec non et ab accusativo: 'panthera', 'creterra', quod Graeci quoque in 26 multis fecere, quos in hoc quoque sequimur, qui saepe et genetivo et aliis casibus pro nominativo sunt usi: 'ὁ μάργος τοῦ μάργου, ὁ μάργος', 'ὁ ἰατὶς τοῦ ἰατῖνος' καὶ 'ὁ ἰατῖνος' - Virgilius in VII:

5 Hircanisve Arabisve parant seu tendere ad Indos,
qui est a nominativo 'hic Arabus'. idem in VIII:

Omnis Arabs, omnes vertebant terga Sabaei.

Lu||cilius in IIII 'Aethiopus' dixit pro 'Aethiops':

Rinocerus velut Aethiopus.

10 'Titanus' quoque pro 'Titan' dicebant; unde Naevius in carmine belli Punici primo:

Inerant signa expressa quo modo Titani,

Bicorpores Gigantes magnique Atlantes.

Lucanus in VIII:

15 Nec tutus spatium est elephas.

Iuvenalis in IIII:

Rursus ad Aethiopum populos aliosque elephantos.

Virgilius in VIII:

pantherae terga retorquens.

2 Cicero in Arato:

1 et om. B pantera B cratera ADK et in litura H cratera (a) L et cratera G quoque om. A 2 fecere] b facere B facere H quo* L saepe ex

L 3 usi ut ADHG ω R ΜΑΡΤΥΡ BGLK et in litura H ΜΑΡΤΙΡ Ad ΜΑΡΤΙΡ

D ΤΩΥ R TOI G ΜΑΡΤΙΡΟC AGd ΜΑΡΤΙΡΟΝ D post μάργου: N (i. e. ἦ) super-
scr., καὶ in mg. add. r καὶ etiam BA KIAI D ὁ μάργου om. G add. g ΜΑΡΤΙΡΟC

Adr 4 ΥΑΤΙC D ΙΚΤΥC RH ΤΩΥ ΙΚΤΙΝΟC Rr ΝΟΥ. ΤΟΥ. ΙΚΤΙΝΟC A ΤΟΥ ΙΚΤΙΝΟC

K TOI ΙΚΤΙΝΟC G ΤΟΥ ΙΚΤΥΝΟC H ΤΟΥ ΟΙΚΤΙΝΟΝ B ΙΚΤΙΝΟC A ΙΚΤΥΝΟC R DE

EXEMPLIS D Verg. Aen. VII 605 5 hircanisuae Rr hircanisue BAHGLK hircanisque Verg. Fr.

6 hic om. L Verg. Aen. VIII 706 7 om̄s arabs G terga

Sabaei] r tergas abaei R tergebant ei A 8 licilius L Lucil. in IIII: III 21

Dous. Gerl. 18 Varg., his verbis a Dousa compositis cum fragmento libri III a Nonio

25, 28 citato: Bronchus Bovillanus (?) dente adverso eminulo, hic est | Rinocerus

VII L VIII K 9 renocerus K ueluti B uelud A 10 ***** dicebant pro

titan (pro titan) B tytan D neuus libri Naev. bell. Pun. I v. § 6 11 pun̄ci.

Primo inerant BA 12 signa] b signa* B exp̄sa GLK titani ex titanus

corr. K 13 bicorpores] b bicorpore* Dd bicorpore B gygantes RD atlantes

R atlantes BADGLK athlatentes H 14 lucanus ex lucantes corr. D Lucan.

Phars. VIII 732 15 totus Dd elephas] b elephans B cum Luc. Voss. B eli-

phas K elefas RH elifas GL 16 Iuv. sat. IIII 10, 150 17 aliosque Prisc. cum

Iuv. libris dett. aliosque Iuv. cod. Pith. elifantos GL aeliphantos K 18 Verg.

Aen. VIII 460 19 pantherea Pal. 20 Cic. Arat. v. 332 (91) sq. cf. supra

§ 20

p. 689 P.

p. 236. 37 K.

Tum magni cūrvus capricorni corpora propter
Delphinus iacet; haut nimio lustratus nitore.

Horatius in II carminum:

Nec curat Orion leones

Aut timidos agitare lyncas.

27 (et notandum etiam de genere, quod masculino genere protulit Horatius,
cum Virgilius feminino in III georgicon:

Quid lynces Bacchi variae?)

Horatius in II carminum:

nulla decempedis

Metata pri|vatis opacam

Porticus excipiebat Arcton,

'haec decempeda' ab accusativo Graeco [ἀπὸ τοῦ 'δεκάποδα']. idem:

Diversum confusa genus panthera camelo.

'cassida' quoque accusativus est Graecus, ab eo quod est 'cassis', quo
usus est pro nominativo 'cassis' Virgilius:

aūrea vati.

Cassida.

Statius vero 'cassis' protulit in II Thebaidos:

Bellipotens, cui torva genis horrore decoro

Cassis et asperso crudescit sanguine Gorgon.

quod autem Graecum est hoc nomen, ostendit etiam Probus in libro, qui
est de catholicis nominum. Persius:

1 Tum] cum G coruus BGL cornus Dd cornus H corbus K propter]
pro G 2 delphinos Dd delphinus G haut BADHr aut K nitore G uel in ore
g nitorie H 3 oratius LK Hor. carm. II 13, 39 sq. carminum secundo L
5 timido R lyncas HGLr et in litura d linguas K lynces RBA 6 etiam
om. GLK oratius GL 7 cum] r cur R Verg. georg. III 264 III] d
III ADHGLK quarto R III h 8 Quod AHK lynces Med. lynces bachi
RADHGL linquis bachi K bachi B 9 oratius K Hor. carm. II 15, 14 sqq.
sermonum B 10 Nullam R decempedis] d decimpedis GD 11 metata] ex
mutata corr. H metat Dd meta B 12 arton D 13 decimpeda Dd id est
Α
ΑΠΟ Β ἀπὸ τοῦ δεκάποδα] om. H id est ΑΠΟ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΟΔΑ Dd ΑΠΩ ΤΩΥ ΔΕ-
ΚΑΠΩΔΑ R ΑΠΟ ΤΟΙ ΔΕΚΑΤΑΑ G ΘΟΥ ΔΕΚΑΠΟΔΑ h idem] r In eodem RBAHGL Idem
in eodem D In eodem quoque K Hor. epp. II 1, 195 • 14 confussa L ca-
melo] r camello RHGLK 15 casida GK graecus est L casis K 16 nomi-
natiui Rr casis G cassis K post cassis: Virgilius — cassis om. G add. g
Verg. Aen. XI 774 sq. 17 auria K 18 casida K 19 Stat. Theb. II 716
sq. casis K tebaldos K 20 bella potens Gg bellapotens LK torba G
turba RBLK genis] h genus H decoro] g Statius decore GDHLK dedecore
RBA decoros r decora h 21 casis K asperas K aspersso k 22 Prob. de
cathol. nom. p. 1473 P. 130 Lind. 23 Persius] versus conflatus ex Pers. sat. 2,
52 sqq.: Si tibi creterras (sic Montepess. Vat. crateras rel. tantum non omnes) ar-

p. 689. 90 P.

p. 237 K.

Creterram argenti sudabit praetrepidum cor.
luvenalis in I:

Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
Ornamentum abaci.

sidem in IIII:

Quanto delphinis ballaena Britannica maior ..

Et sciendum, quod omnia in 'in' desinentia etiam in 'is' productam 28
finiuntur: 'Arin' et 'Aris', 'delphin' et 'delphis', 'Eleusin' et 'Eleusis',
'Trachin' et 'Trachis'. et notandum, quod auctores Graecorum in 'is'
magis terminatione sunt usi, nostri vero frequentius in 'in', quamvis Ci-
cero pro Scauro: cum dare nollet, inquit, Aris, clam ex Sardi-
nia est fugere conatus. in eadem: Arinis uxorem pelicatus
dolore concitatum.

In 'yn' quoque terminantia addita 'is' || faciunt genitivum: 'Adramyn
(nomen herois) Adramynis', 'Phorcyn Phorcynis'. unde Lucanus libro VI 29
VIII:

Squalebant late Phorcynidos arva Medusae.

nam 'Phorcys' per s 'Phorcys' declinatur, non 'Phorcynis' facit.

genti incusaque pingui Auro dona feram sudes et pectore laeuo Executiat guttas
laetari praetrepidum (praetepidum *Mp. Vat.*) cor 1 creterram] *R (B?) crateram*
rell. arguenti K sudavit K praetrepidum] r praetepidum R pertrepidum
DL 2 Iuv. sat. I 3, 203 sq. 3 Lectus] in litura h letus R porcula A pro-
cula K procul amiuor orceolis exornamentum B orceoli D urceoli sex] r
orceoli sex h orceolis ex RHGLK 5 Iuv. sat. IIII 10, 14 .VIII. G 6 quan-
tum B quando D quod K delphinis GL ballena libri brittanica RBAH bri-

tinnaea *Gg britannica h britanica LK post maior: deest unum fol. in B v. § 32*
7 in in GRECA D in yn K disinentia in in GL is] rd his RD pro-
ducta D 8 aryn K post Arin: est add. A proprium nomen DHGLK delphin

L delphyn K delphis GL delphinis Rr eleusyn K 9 trachin K hys Rr

10 usi sunt GL vero] l quoque L frequentius g frecentius GK Cicero
pro Scauro I 7 (II extr.: class. auct. II p. 286 Mai.). servavit solus Priscianus 11

Scauro] d saturo D nollet] r nolet RK quid inquit Gg inquit K inquit Aris] r
inqui taris R ex Sardinia] rd exardinia RDGK 12 est fugere] effugere K
figure D fugere d Cic. pro Scauro II 9 (VI l. l. p. 292 M.) eodem L pel-

licatus DGL pelecatus K paclicatus a dolore Cic. Mediolan. 13 dolore Dd
dolo RA? 14 terminantia] disinentia GL genetium R adramoyne K 15

herois Rr heroys AL haeroys G adraminis Rr adraminis H adrammis K

phorshin (p) phorchinis R porcyn nis G Luc. Phars. VIII 626 16 VIII
AGK VII L 17 squalebat G scalebat L scaliebat K phorchinidos R porcynis

G porcynis L phorcynis K phorcinidos Luc. Voss. A medussae G 18 phorcis

RD porchis r porcys G porcis L phorchyis R porcys Gg phorcias (i) H porcis L

phorcis K phorcinis R porcynis G porcynis L forcinis K facit om. HK

- 'Euan Euan^{tis}' notandum, quod t¹ assumpsit in genetivo. Ovidius in IIII metamorphoseon:

Nycteliusque Eleleusque parens et Iacchus et Euan. Statius in V:

et a summis auditus montibus Euan.

5

Virgilius in VI:

Illa chor^{um} simulans | Euan^{tis} orgia circum;
quidam tamen participium accusativi casus pluralis hoc magis esse volunt, ne sit communis extrema syllaba: 'euan^{tis} Phrygias' pro 'bacchantis'.

In 'on' quoque genetivi Graeci supra dictam servant regulam, paenul-
tima secundum Graecos manente producta vel correpta: 'Μέμνων Μένωνος',
hic Memnon huius Memnōnis', 'Σίνων Σίνωνος', hic Sinon huius Sinōnis',
'Λαοκόων Λαοκόοντος', hic Laocoon huius Laocoōntis'. haec tamen anti-
qui solent ablata n¹ proferre et secundum Latinorum regulam in o termi-
nantium, quod ubique Terentius facit, declinare, ut 'hic Antipho hu-
ius Antiphonis', 'hic draco huius draconis', 'hic leo huius leonis'; si enim
'leon' dicas, necessario servas, ut genetivus quoque secundum Graecos t¹
habeat: 'leontis'. unde Cicero in libro Verrinarum, qui est de sup-
pliciis, proprium nomen 'Leon Leontis' declinavit: quid? in Leonte
Imacharensi non idem fecisti? idem in frumentaria: tum iste 20

1 Euan — in genetivo om. H in *mg.* add. h^v eyn eyntis G euy^vn euyntis LK
notan^{dum} H te Rr Ovid. *metam.* IIII 15 2 IIII] α V libri 3 Nycteliusque]
Ovidius, Putschius Nycteliusque Rh nicleusque G Nisteliusque A Nystelliusque H
Nyprostelius D Nystelius d¹⁰ Nisteliusque Ll Nycteliusque Eleleusque] "eleusque" mo-
telli¹⁰usque K Eleleusque] Ovidius μ eleusque RAHL eliusque Dd leneusque G
Iachus HGLK machus D Iachus euan A et euyⁿ in *litura* g euyⁿ LK Eu-
han Ovidii Marcianus 4 Stat. *Theb.* V 94 5 Et assuminis G summis] r
sumis R euyⁿ LK ey^vin G euhan Stat. *Cass.* 6 Verg. *Aen.* VI 517 7
euyntis G euyntis LK euhantis Pal. Rom. Fr. euhantis Med. . horgia G or^gia
Med. 9 euyntis GLK phrigias AGLK frigias HG phygias D bacchantis
Rr bacchantes D bachantes Gh bachantis AHLKg 10 IN VN GRECA h. i. D
11 saecundum D Μέμνων — Laocoontis] in lac. h MEMNON RADG uel MEM-
NWN g MENNON h ΜΗΜΝΩΝ K ΜΕΜΝΩΝOC L MENNONOC h ΜΗΜΝΩΝOC K ΜΝΩΝOC D
12 mennon mendoⁿis h CINON RAKh cinon D CINONOC RAGKh uel CINWNOC g
cinonoc D huius om. HGL 13 ΛΑΟΚΟΩΝ G ΛΑΟΚΩΝ ΛΑΟΚΩΝΤOC Rr ΛΑΟ-
ΚΩΝ ΛΑΟΚΩΝΤOC D ΛΑΚΩΝ ΛΑΚΩΝΤOC AK ΛΑΚΩΝ ΛΑΚΩΝΤOC H ΛΑΟΚΩΝ ΛΑΟ-
ΚΩΝΤOC L laocoon RAH huius om. G laocoontis Ahr laoonis R 14 sole-
bant ADHL 15 declinare facit GL ut om. L ant¹ipho (h) L huius om.
GL 16 huius om. GL daraconis H huius om. GL 17 leo H seruas Hh
t] om. K t¹ (e) D 18 DE EXEMPLIS. D Cic. in *Verr.* II 5, 7, 15 uerinarum
libro GL uerrinarum (i) R suplicis L suplicis K 19 Quod A Leonida
Cic. libri opt. 20 Imacharensi] r in imacharensi L imacharen*** R innacherensi
K; libri Cic. varie corrupti Cic. in *Verr.* II 3, 22, 55

p. 680. 91 P.

p. 239. 39 K.

Veneriis magna voce imperat, ut Xeno audiret, pro 'Ξένων' Graeco. idem de suppliciiis: Dexo Tyndaritanus homo nobilis, pro 'Dexon'. idem pro Murena Zeno pro 'Zenon' profert. idem pro Fundanio: essetne id, quod Meno nuntiasset, pro 'Menon'. Statius in I Achilleidos:

Conclamant Danaï stimulatque Agamemno volentes.
Horatius in III carminum:

diffidit urbium

Portas vir Macedo et subruit aemulos.

10 In 'en' desinentia correptam Latina sunt masculini vel neutri generis, 30
quae mutant e in i et addita 'is' faciunt genetivum, ut 'hic flāmēn huius flaminis', 'hoc numēn huius || numinis'.

In 'en' productam Latina et Graeca generis sunt masculini vel femi-
nini et accepta 'is' faciunt genetivum, ut 'hic liēm huius lienis', 'riēm rie-
nis' vel 'rēm renis' - Horatius in II sermonum:

Quod latus aut renes morbo temptantur acuto -,
'splēn splenis, | 'Damēn', nomen proprium historici Graeci, 'Damenis', si-
militer 'Sebēn', nomen herois, socii Vlixis, qui habitavit Temesae, 'Sebe-
nis', 'Hymēn Hymenis', 'haec Sirēn huius Sirenis', 'haec Troezēn huius
Troezenis'.

1 Veneriis] d ueneris DKh magna (al. maxima) uoce Veneriis codd. Cice-
ronis audiret] adesset Cir. palimps. Vat. Ξένων] Krehtius (Ξένον 2 Ξένων π)
XENON A xenon RDHGLK 2 Idem — pro dexion om. A Cic. in Verr. II 5,
42, 108 supliciis RLK dexion Rr dexto AD dexto lib. Cic. dett. dexton

dardanus G dexo tindardanus g tyndaridapus DH tindaridanus RALK nobilis-

simus Cicero 3 Cic. pro Mur. 29, 61 mureno Dd munera R zteno pro zte-
non K profert] r profertur RL Cic. pro Fundanio: fr. II p. 445 Or. 4 fun-
dario A quod] r quae R Parmeno Ruhnkenius ad Iul. Rufinian. de fig. sent.

§ 2 nuntiasset K Stat. Achill. I 553 5 achilleidos G achilleidos LK

6 denai K stimulatque GL stimulatque K agimemno GL 7 oratius K
Hor. carm. III 10, 13 sq. carminum III G carminum tertio L 8 diffidit Gk di-

fidit l deficit L defecit K 9 portas spscr. in L inacedo D subuit Gg
10 IN EN CORREPTAM LATINA. inscr. D corrept disineu G correpta disinentia L
correptam] d correpta RAD 11 mutant add. h ut om. L hic * flamen R

flamen .nis L flemen .nis G 12 hoc numen huius numinis] flemen .nis K
huius om. GL post numinis: flamen .nis add. G flemen feminis D flemen
.nis L 13 productam] r producta R latina* (m) D sunt generis GL
vel] et R 14 is] rd his RD ut om. GL 15 oratius K Hor. serm.
II 3, 163 16 temptantur L temptentur (tententur) pars codd. Horat.

17 Damen] scripsit Argolica teste Herodiano π. μον. λέξ. p. 32, 9 cf. Lehrsium

Herod. scripta tria p. 108 historiici R 18 Seben] 'Σέβην Σέβηνος' ἔστι δὲ
ὄνομα ἥρωος' Choerobosc. ad Theodos. p. 69, 22; 276, 22 Gaisf. heroys GL habita-

bit K temesae Rr temisse G 19 imen Rr himen G himenis G syren R
siren (i) G sirien I huius om. GL sirrenis (re) G Troezen] 1 trizen
RADHGL τρυζέν K 20 Troezenis] 1 trizenis RADHGL τρυζένis K

- 31 In 'ar' Latina et Graeca inveniuntur et barbara generis masculini vel neutri vel omnis, quae accepta 'is' faciunt genitivum, ut 'hic Caesar Caesaris', 'hoc nectar nectaris', 'hic' et 'haec' et 'hoc par huius paris', 'hic Aspar huius Asparis', 'Bostar Bostaris'. sed neutra, si derivativa sint, producunt a in obliquis casibus: a lupa 'hoc lupanar huius lupanāris', a lacu 'lacunar lacunāris', a laqueo 'laquear laqueāris', a calce 'hoc calcar huius calcāris'. Horatius in II epistularum:
et vatibus addere calcar.

Virgilius in VI:

Seu spumantis equi foderet calcāribus armos.
'Nar' quoque 'Nāris' monosyllabum similiter producit a in genetivo et est proprium fluvii. nam si nasum velimus significare, 'haec naris huius naris' similem genetivo nominativum proferimus, sicut frequenter Ovidius ponit, ut in III metamorphoseon:

panda . . . 15

Naris erat.
idem in VI:

Defluxere comae, cum quis et naris et aures.
Lucanus in II genetivum protulit:

Hic aures, alius spiramina naris aduncae
Amputat.
'far' etiam 'fārris' positione habuit paenultimam longam, quod solum r literam geminavit, et puto differentiae causa, ne verbum esse putetur secundae personae 'for faris fatur'. et sciendum, quod 'pār' et 'Nār' producitur in nominativo, ut Lucanus in IIII:

1 IN AR *inscr. d* et Graeca *om. A* masculini et neutri *K* 2 omnis generis quae *L*
is] *rd* his *RD* ut *om. L* huius caesaris *Kr* 3 hic *L* huius nectaris *RDHK*
par.ris *G* par.is *L* 4 aspar.ris *GL* hic bostar *LK* bustar *G* huius.ris
K deriuata *G* 5 obliquis] *g* oblicis *G* a lupa *om. LK* a lupa hoc *om. G*
huius *om. GLK* 6 hoc laquear *K* huius laquearis *RDHK* calce *D* 7

calcar.ris *GLK* ^h Oratius *R* oratius *K* *Hor. epp. II 1, 217* epistularum] *RH*
epistularum *rh* *rell.* 8 Si munus apolline (apollini *l*) dignum vis complere libris
ante: et vatibus *versu Hor. praecedente assumpto addunt DH* 9 *Verg. Aen. VI*
882 III. *RAHGL* II. *K* 10 Seu spumantis equi *om. DGLK* aequi *H*

foderat *K* foederet *Verg. Fr.* 11 monosyllabam *G* 12 fluvii *G* nassum *GK* 13
genitivum nominativum *L* genitivum nominativum *G* proferemus *AHGK* *Ovid. me-*
tam. III 674 sq. Panda loquenti | Naris erat. 14 III *om. GLK* manetamorphoseon *D*
metā *K* 17 *Ovid. metam. VI 141* VI *Rr* 18 comme cum *R* quis *Ll*

nares *G* nares *LK* auris *v. l. libror. Ovid.* 19 *Lucan. Phars. II 183 sq.*
U. *K* protulit *om. K* 20 spiraminaris *Dd* 22 faris *Rr* longam paenulti-
mam habuit *GL* literarum *R* 23 differentiae *L* deferentiae *K* causa. Nec
verbum *D* putaretur *K* putaret *L* saecunde *R* saecundae *r* 24 for] a for *G*
ant for *L* faris] far *A* producitur] *r* producit *RD* producantur *AGLKd*
25 *Lucan. Phars. III 482* III. *D*

p. 691. 92 P.

p. 239. 40 K.

Pār animi laus est, et quos speraveris annos.

et Virgilius in VII:

Sulphurea Nār albus aqua.

sed 'Nār' servavit a productam etiam in obliquis - Ennius in VII an-
nalium:

Sulphureas || posuit spiramina Nāris ad undas -,

'pār' corripuit. | - Virgilius in bucolico:

numero deus impāre gaudet.

32

Lucanus in VIII:

10 Ergo pāri voto gessisti bella, iuventus

[et:

pāribus se sustulit alis] ..

similiter 'Lār Lāris'. Virgilius:

Pergameumque Lārem et canae penetralia Vestae.

15 Plautus:

Ego sum Lār familiaris.

In 'er' correptam desinentia s et t antecedentibus, nisi sint posses-
siva, quorum in 'is' desinunt feminina, 'er' in 'ri' mutant et faciunt ge-
netivum, ut 'hic Austēr Austri', 'hic oleastēr oleastri', 'hic apiastēr apias-
tri'. excipitur 'sequestēr, sequestris', quod duplici ratione compellitur
secundae esse, quoniam et 'st' ante 'er' habet nec est possessivum et quod
in a facit femininum [id est 'sequestra'] - Virgilius in XI:

et pace sequestra -;

tertia tamen invenitur declinationis apud plerosque - Cicero in II Ver-
rinarum: aut sequestres aut interpretes corrumpendi iudi-

1 anima *H* speparueris *H* sepeparueris *G* sepeparuis *k* sepepar***** *K*
saeparaueris *R* separaueris *ADL* superaueris *Luc. cod. Remensis* 2 et om.
Verg. Aen. VII 517 3 sulphurea *DK* solphurea *G* solphorea *L*
4 servauit servauit *A* obliquis] obliquis casibus *GL* *Enn. ann. V*
4 *E. S. VII inc. 11 Hug. VII, xix p. 40. LXI Vahl.* 6 Sulphureas — un-
das *add. r* sulphureas *Dd* solphureas *G* solphoreas *L* nāris *L* 7 Par* *H*
Verg. bucol. 8, 75 bucolico *GLK* 9 *Lucan. Phars. VIII 256* VIII]
IX 1 VIII *RADHK VII GL* 10 gessisti bella iuventus] *r om. K G. B. i. R*
g. b. i. Lg et sic, ni f., H gessisti bella iuventus *in mg. L Verg. in IX in litura h*
11 *Verg. Aen. VIII 14* 12 post alis: uif *add. g* 13 similiter Lār Laris post
Virgilius — Vestae posuit *LK, ord. immut. k* similiter — familiaris *in litura g*
et canae penetralia Vestae *om. R, add. r* Plautus — familiaris ante Virgilius col-
locant *Rh, ord. immut. r Verg. Aen. V 744 Verg. in V H* 14 pergameumque *K*
ameñ
pergreumque *Dd* pergaeumque *H* penitralia *LK* 15 *Plaut. aulul. prol. v. 2* 16 sum
om. G sum Lār] *sic etiam Prob. p. 1455 P. lar sum codd. Plautini* familiaris *K*
17 *in ea coñ. inscr. A* 18 feminina] *r femina RH* 19 ut *om. GL* haustri *H* austri
oleaster *GK* hic oleaster oleastri *in mg. add. r* oleastri apiaster *GL* * apias-
ter *H* 20 sequester] dicitur qui certantibus medius interuenit *spscr. k* seques-
tri *A* 21 et st] *t s L t et s d et s et t HK* er] *r D* 22 id est] *om. GL*
id *K Verg. Aen. XI 133* In XI. uif *GL* 24 *Cic. Verr. I 12, 36* II] *fo*
(i. e. secundo) L uerrinarum *L* uerrinarum *G* 25 *b* aut sequestres iterum *inc. B*

v. § 27 extr. p. 219, 6 correpdi *H*

cii -. sed Plautus hoc quoque secundum analogiam declinavit, ut in vidularia:

Animum advortite, amabo, sultis, vidulum hic apponite;
Ego servabo, quasi sequestro detis, neutri reddibo,
Donicum res iudicata erit haec.

5

in eadem:

Haut fugio sequestrum.

- 33 In 'er' desinentia Graeca quoque masculina supra dictam servant regulam. quae in ρος apud Graecos finita, antecedente alia in ea|dem syllaba consonante, mutant ρος in 'er' apud Latinos, ut 'Μένανδρος, Menander 10 Menandri', 'Μελέαγρος, Meleager Meleagri', 'Ἀλέξανδρος, Alexander Alexandri'. excipitur 'congrus' - quamvis 'conger' dixit Plautus in Persa:

Memini: ut muraena et conger ne calefierent -,
'Codrus', 'hydrus', 'Petrus', 'scombrus', 'Hebrus', 'amphimacrus', 'Locrus', quae o in u mutant, non 'ros' in 'er': quamvis antiqui etiam in aliis 15 nominibus eiusdem terminationis est quando sic protulerint nominativos, ut Virgilius 'Teucrus' et 'Euandrus' protulit in III:

Teucrus Roeteas primum est advectus in oras.

idem in VIII:

Rex Euandrus ait non haec sollemnia nobis.

20

in eodem:

1 *Plaut. vidul. fragm.* 5 p. 442 *Both.* analogiam *L* 3 advertite *AGLK* *amabo *R*
amalo *GK* et videte *A* ambo α sultis] *Bothius, Struvius lat. Declinat.* p. 151 si vultis
libri vitulum *RBADHLg* vitulum *G* opponite *K* 4 servabo *ex* servauo *corr. B*

sequestri *Non. p.* 508, 9 neutri *om. G* reddibo] *cf. § 35* ***ibo (red?) *Ll*
redibo
redde ibo *Gg* reddibo *Hh* s ibo *K* uel donec
5 donicum *Gg* donecum *H* iudicata] re iudicata *Rr* re iudicata *BDHr* di iudicata *g et codd. lib. XIII § 11* di iudicata *A* erit]
sit *codd. lib. XIII l. l.* erit haec] *d* erit. Haec *D* erit *GK* haec *om. etiam lib. XIII*
idem
l. l. erit, hic in *L* 6 In eadem *Hh* 7 haud *RBADH* 8 IN ER. GR.

quoque
inscr. d disinentia graeca *Ll* masculina in *ras. b* se**** *B* serbant *b*
9 ros *LKr* alia *spscr. K* 10 ros *GLK* ΜΗΝΑΝΑΡΟΣ *GK* ΜΗΝΑΝΑΡΩC *L*
menandros *RB* ΜΕΝΑΝΑΡΟΣ — ΑΛΕΞΑΝΑΡΟΣ (*sic*) in *litura h* 11 ΜΗΑΝΑ-
ΓΡΟΣ *K* ΜΗΑΕΑΓΡΩC *G* ΜΗΑΑΓΡΩC *L* meleagros *R* ΜΕΛΕΑΓΕΡ *B* Meleager Me-
leagri] meleager .ri *L* ri *K* ΑΛΕΞΑΝΑΡΟΣ *A* ΑΛΗΧΑΝΑΡΟΣ *K* formosus uir et su-
perbus *spscr. k* alexandros *Rg* alaxandros *G* 12 gongrus *RBd* et in *litura h* gong-
sus *D* grongrus *A* gonger *RBAH* *Plaut. Pers.* 13, 30 (v. 110) 13 mu-
raena] * murena *libri* gonger *RBADH* 14 hidrus *GLK* scombrus *RDHGLK*
Hebrus] *scripti* ebrus *libri* amphimacrus *DHGKr* 15 ρος *BAH*, 16 nomi-
nibus *K* terminationis] r terminationibus *RA* protulerunt *BAGK* .Vt *b*
.V* *B* 17 teocrus *GL* in] ut in *BAD* *Verg. Aen.* III 108 18 teuchrus *D*

teocrus *GL* rotheas *Rr* rhoetheas *B* rotheas *D* rotheas *GL* ritheas *AK* rytheas *H*

rhoetheas *Med. Fr.* - - heas *Pal.* primus *Med.* in] *sic Pal. Fr. (Rom. h. l. deficit)* ad *Med.* in oras] *b* *n oras *B* horas *D* *Verg. Aen.* VIII 185

VIII* *R* 20 solemnia *Rr* sollemnia *DG* solemnia *HLK* sollemnia *Med.* 21
Verg. Aen. VIII 558

p. 692. 93 P.

p. 241. 42 K.

Tum pater Euandrus dextram complexus euntis.
idem in X:

Pallas, Euander, in ipsis

Omnia sunt oculis.

5 illa quoque Latina || nomina, quae feminina in a faciunt, 'er' in 'ri' mu-VII 34
tant in genetivo, ut par sit syllabis suo nominativo, ut 'ater atri', facit
enim 'atra', 'niger nigri nigra', exceptis illis, quae s vel 'sp' vel n ante
'er' habent, et a ferendo vel gerendo compositis, quae accepta i faciunt
genetivum una syllaba vincentem suum nominativum, ut 'miser miseri',
10 'prosper prosperi', - Donatianus in senatu pro se: ut prosper
dicendi successus ostenderet, et auditorum benivolentia |
crescere dicentium facultatem; Cicero tamen 'prosperus' protulit
in VI de re publica: deinde est hominum generi prosperus
et salutaris -, 'asper asperi' - nam 'aspri' per syncopam dicitur -, 'lu-
15 cifer luciferi', 'corniger cornigeri', 'tener teneri'. 'liber' quoque, quando
ingenium significat, 'liberi' differentiae causa declinamus, ne, si 'libri'
dicamus, aliud significare putetur. 'dexter' similiter et 'dextri' et 'dexteri',
etiam 'adulter adulteri'. et notandum, quod tot syllabarum est genetivus
masculini, quot sit nominativus feminini. excipiuntur 'alter' et 'uter' et 35
ex his composita, quae pronominum declinationem sequuntur: 'alterius'
enim et 'utrius' faciunt genetivum. ex quo quidam errantes ea pronomina,
sicut supra diximus, voluerunt esse. ex eis compositum 'alteruter' quam-
vis in masculino ex duobus sit nominativis, tamen, quia in feminino 'al-

1 complexus D   2 Vergil. Aen. X 515 sq.   4 omnia sunt ex
sunt omnia corr. G   5 faciunt in a feminina A   6 syllabas Hh ut
om. G spscr. in L   7 negra Dd   n] r en R   8 er] r RBHG   gerendo] r
a gerendo R   9 genetivum om. A   vincentem] r uincente R   mis(er) (s) G
mis(er) (s) g   10 Donatianus D donatius G Donatianus f. est ille, cuius tam-
quam grammatici mentio habita est supra ad lib. V § 7 Domitianus 3 Meyerus l. l.
p. 606 dubitante Westermanno hist. eloq. R. p. 270 n. 23, improbante Lerschio act. ant.
Marb. 1844 p. 447   senatu. Pro se ut et Hh   11 docendi L   succesus L
succensus G succesus K   ostenderet] sic ni f. H ostendet et in litura h   et om.
RADGK add. r   auditorum] r adiutorum RHK adiutorium BADGL   boniuolen-
tia Dd benivolentiae BK   12 dicentia Hh   Cic. de re p. VI 17, 17 (somn. Scip.
4, 2)   in litura g   13 .V.II. A   'rep. R re. p. K re publica G RB. A
14 asperi in litura g   nam aspri add. r   aspri] bg as*** G as**ri B   16 di-
differentiae L   ne si] h nisi H   17 putetur] d potetur D putentur K   similiter
dextri BH   et dexteri] d et dextri D   18 est syllabarum G   est om. L
masculini genetivus (s. genitivus) BADH   19 quod BH   nominativus ma femi-
nini. K   20 ex eis in litura g   is R eis A   his composita ex compositis his
corr. H   secuntur R sequuntur DK,   21 quodam K   22 quamvis] quavis (s) D
23 in ante masculino spscr. in K

p. 693. 94 P.

p. 242. 43 K.

terutra' et in neutro 'alterutrum' ex corrupto et integro est, ex altera parte plerumque declinatur (id est exteriore) 'alteruter alterutrius', ut sit genitivus et dativus trium generum similis, quod proprium est omnium in 'ius' terminantium genitivum. Cicero pro M. Marcello: quod si in alterutro peccandum sit. Lucanus in VI:

placet alea fati

Alterutrum mensura caput.

inveniuntur tamen et 'altera utra' et 'alterum utrum' | protulisse veteres et ex utraque parte declinasse. Cicero in Protagora: quae igitur potest esse indignitas voluptatis ad molestiam, nisi in magnitudine aut longitudine alterius utrius posita? Cato de ambitu: sed sunt partim qui duarum rerum alterius utrius causa magistratum petunt. || 'neuter' tamen plerique 'neutri' declinaverunt. sed Plautus in vidularia:

neutri reddibo

dixit dativum, cuius genitivus 'neutrius' sine dubio est, quamvis vetustissimi soleant omnium in 'ius' terminantium genitivum et in i dativum etiam in i genitivum et in o dativum in genere masculino et neutro, in feminino vero secundum primam declinationem in 'ae' diphthongum proferre. M. Cato in censura de vestitu et de vehiculis: nam periniurium siet, cum mihi ob eos mores, quos prius habui, honos datur, ubi datus est, tum uti eos mutem atque alii modi sim, pro 'alius modi'. Caelius in V: nullius alius rei nisi amicitiae

1 correpto A integro GK altera] d altare D 2 sit superscr.
in L 3 proprium omnium G 4 cecero G Cicero pro Marc. 7, 21
cf. lib. V § 63 M. om. AGK alterutro ex alterutrum corr. A 5 pe-
candum G peccatum rh sit et lucanus K Luc. Phars. VI 7 sq. 6 alia b
7 mensura ADGLKb caput] d et ex cap. corr. L capud D kaput K
8 alterutra et alterutrum G neteresex K 9 extraque H declinasse RB ea
declinasse b rel. Cicero in Protagora: v. lib. V § 64 protogora L pratagora K
10 voluntatis libri modestiam BADr 11 aut in longitudine GL Cato de am-
bitu: v. lib. V l. l. 12 quae L uarum Rr 13 declinaverunt neutri G neu-
tri declinaverunt non neutrius. Sed B 14 Plautus in vidularia: v. § 32 uitula-
ria L 15 neutri reddibo] redde neutri ibo GL redde ibo K reddibo Hh 16
dativum ex dativo corr. K neutris Rr vetustissimi A vetustissimi soleant in
litura g 17 solebant AD solent L omnium — in i dativum om. GL omnium
— genitivum add. l terminantium Dd 19 M. add. r Marcus B M. Cato in
censura de vestitu et de vehiculis: Meyerus l. l. p. 75 sq. v. infra § 82 et lib. XIII
§ 12 20 de vestitu] b deu& titu B ueiculis BK per
GL 21 si et GLK si^{et} D ab B 22 datus] r datum R est om. A tum]
. Tum Hd. Dum D 23 pro alius modi] r pro alium modo R Caelius] d Ce-
lius Ahr aelius BD elius RGLK Caelii Antipatri annal. lib. V fr. ap. Krausium
l. l. p. 192, apud Rothium l. l. fr. 46 p. 319 v. infra § 82 lib. VII § 20 lib. XIII
§ 12 alii libri plerique § 82, L lib. XIII l. l. aliae K ex corr. § 82 G. I. Vos-

p. 691 P.

p. 243. 44 K.

eorum causa. G. Licinius in II: perversum esse alii modi postulare. Caes̄ar in Anticatone priore: uno enim excepto, quem alius modi atque omnis natura finxit, suos quisque habet caros. 'uni' pro 'unius' Titinius in barbato:

quod quidem pol mulier dicit,

Namque uni collegi sumus.

'ipsi' pro 'ipsius' Afranius in homine:

Ipsi me velle vestimenta dicitō. |

'toti' pro 'totius' idem in suspecta:

Adeo ut te satias caperet toti familiae.

'soli' pro 'solius' Cato in I originum: nam de omni Tusculana civitate soli Lucii Mamiliī beneficium gratum fuit. idem 'nulli' pro 'nullius': qui tantisper nulli rei sies, dum nihil agas. potest tamen hic dativus accipi: 'nulli rei' pro 'nulli utilitati'. Teren-

tius in Andria:

quandoquidem tam iners, tam nulli consili.

'ulli' pro 'ullius' Plautus in truculento:

sus de analogia IIII 6 p. 177 ed. 1635 amicitiae Rr 1 G. om. G G. Licinius] Glicinnius BH licinius L licinnus ADG C. Licinii Macri ann. lib. II p. 238 Kr. fr. 22 p. 367 R. v. infra § 82 lib. XIII § 12 2 postolare L Caesar] Cato A Caes. Anticat. prior. fragm.: Caes. ed. Nipperdeius p. 764 cf. Priac.

ll. ad Caelii fragm. ll. anticatione (n) D anticatione K . Priore uno H

uno] r Vni R 3 oms G 4 habere BADHGL karos K casus A tintinnarius G Titin. barb. fr. 9 p. 60 Both. fr. VI p. 103 Nk., qui versum asynartetum censent. at v. G. Hermannum opusc. V 267, Ribb. fr. V p. 116 cf. § 82 5 dicet] v. librorum § 82 scripturam dicit h. l. libri 6 pronnius uni Hh post nai: pro unius add. RBGLK del. et subauditur spscr. r collegi] Bothius colligi G

§ 82 colligii RG collegii BADHLKr 7 ipsi quoque pro K affracius L Afranius in homine] Afranii omnis fr. 9 p. 180 Both. fr. X p. 231 Nk. fr. IX p. 164

Ribb. homine] omine Bothius l. l. p. 179 8 ipsi] r ipse R uacestimento Dd 9 toti] libri totae G. I. Vossius l. l. Krehlius Afran. suspect. fr. 10 p. 191 B. p. 257 Nk. fr. IX p. 174 Ribb. cf. § 82 10 utesatias A sacies H

et capere** L toti] totae libri Krehliani omnes praeter Heidelb. teste Krehlio, cui fidem non esse habendam docet H toti exhibens. ex meis totae Darmst.^c tote Caroliruh. alter. cum Heidelb. Vind. CCCXLVII Darmstad.^{ab} toti, infra § 82 totae K cum Caroliruh. altero. Darmstad.^{ab} tote Darmstad.^c . rell. omnes toti, quod nec Ribbeckius mutare ausus est coll. Friderici Haasii ad Reitsigii schol. gramm. Lat. ann. 215 11 Cato orig. I p. 106 Kr. fr. 32 p. 274 R. fr. XXXI p. 35 Wr. cf. infra § 82 12 solii L

Lucii] libri § 82 lucilia Rr lucilii rell. mamillii G beneficium K idem] inter libri orig. II fragmenta exhibent Krausius p. 108, Rothius fr. 40 p. 275, Wagenerus fr. LVIII p. 43, at infra § 82 idem in II sine librorum mss. auctoritate per editiones tantum propagatum est. ad incertae igitur sedis fragmenta locus hic delegandus est 13 nullae Krehlius nullae G. I. Vossius l. l. Krehlius ex nonnullis libris, si fides h. l. ei habenda, cod. Luth. (H) sies exhibere dicenti, cum praebeat i. e. est cum rell. sies libri § 82 est h. l. omnes mei 14 accipi om. G nullae rei

Krehlius utilitate Rr Ter. Andr. III 5, 2 15 adria G 16 iners quam K nulli consilii libri Prisc. et h. l. et lib. XIII § 11 nullius consilii sum Ter. Bas. nulli consilii sum Bentleius 17 ullius] r illius R Plaut. trucul. II 2, 37 sq.

quasi vero corpori reliqueris

†. potestatem coloris ulli capiendi, mala.

'illi' pro 'illius' Cato in Marcum Caelium: ecquis illi modi esse vult? idem de moribus Claudii Neronis 'isti' pro 'istius': pecunia mea rei publicae profuit quam isti modi uti tu es. et sciendum, quod in 'ius' terminantium genetivus producit paenultimam, nisi poetica auctoritas eam corripiat, excepto 'alter alterius', quod ideo magis correptam habuit paenultimam, quod duabus syllabis vincit genetivus. quod igitur crevit syllabis, hoc minuit tempore. Terentia||nus tamen invenitur huius etiam paenultimam produxisse in trochaico metro, quod est ex septem pedibus et syllaba:

Sescuplo vel una vincet alterius singulum.

sextus enim pes vult a longa incipere. propria eiusdem (id est in 'er' terminationis) nomina si sint appellativis similia, eorum sequuntur regulam, ut 'Asper' proprium 'Aspri', appellativum 'asper' et 'aspri' per syncopam, 'liber' proprium et appellativum 'liberi', 'caper' [nomen proprium] similiter 'capri'.

Reliqua vero omnia in 'er' correptam sive productam tertiae sunt declinationis Graeca sive Latina cuiuscumque sint generis. et t antecedente 'er' in 'ris' mutantia faciunt genetivum, ut 'pater patris', 'mater matris', 'equester equestris'. excipitur 'hic later lateris', praeterea 'Iuppiter', cuius genetivus ad aliud nomen transit, dicimus enim 'huius Iovis', et 'hoc

troculento B 1 corporis B relinqueris L 2 Tuo potestatem *Plautus*
colloris K 3 illi] illius A Caelium] caecilium (cecilium BAH cecilium

GLK) libri. at recte Meyerus l. l. p. 135 ad Catonis or., si se M. Caelius tribunos plebis appellasset, haec verba videtur rettulisse. cf. O. Muelleri ad Paul. s. v. citeria in ed. Festi p. 59 sq. ann. ecquis BH Heidelberg. teste Lind., Paris. 7497 teste Duebneri in ed. Paris. fragm. or. R. p. 177 Haec quis R et quis ADGLK 4 Cat. de moribus Claudii Neronis or. fragm. p. 68 ap. Meyerum l. l. *eronis R cum glossa uiri

fortis A† claudii heronis *Me* ad mg. m. ant. in R heronis AGLK Paecunia D
5 rei publicae GK ti tu es] immerito haec vocc. Meyerō videntur esse cor-

eam
rupta 7 poetica etiam auctoritas L autoritas D ea A 8 penultimam
habuit K penultimam habet GL post genetivus: nominativum add. RAD 9 crea-

uit K hoc spscr. in L Terentius Rr Terrentianus GA Terrentianus L
Terentian. Maur. v. 1352 p. 2412 P. 10 * etiam H i etiam RBDK etiam i AH

s
produxisse G trochaicho Rr trochaio H trochiaco LK trocheaco G ex om. L
12 sescuplo in sexcuplo mut. A vincit r singulum] b singul*** B 13
eiusdem in est in er terminantibus nota Gg (eiusdem — terminan in litura g) ter-
minationis in er L 14 secuntur BA sequuntur K regula A 15 Aspri] asperi
GK proprium et appellativum A et in litura h Apellativum D aspri et asperi
A asperi et asperi B sncopam r sint copam R 16 apellativum D nomen
om. L nomen proprium et appellativum similiter dh similiter nomen proprium et
appellativum A 17 in er omnia GL productam] r producta R declinationis
sunt L 18 sive] seu A uel H 19 er] r. H mutantia] motantia spscr. in K

20 equestri Hh hic] r hac R huius lateris GLK iuppiter LK

21 genetivus] nominativus A ante et: expitur in litura h, iuppiter H?
et spscr. in K post hoc iter: dicimus — hoc iter om. R add. r

p. 685. 96 P.

p. 245. 46 K.

iter', dicimus enim 'huius itineris', quamvis antiqui et 'hoc iter iteris' et 'hoc itiner itineris' dixerunt. Plautus in mercatore:

quin tu ergo itiner exsequi meum me sinis.

Naevius in Lycurgo:

5 Ignoti iteris sumus, tute scis,
quae sunt nunc heteroclita. inveniuntur tamen apud vetustissimos haec 39
ancipitis genetivi: 'hic accipiter huius accipiteris' et 'accipitris', 'Opiter
Opiteris' et 'Opitris', 'Maspiter Maspiteris' et 'Maspitris', 'Diespiter Dies-
piteris' et 'Diespitris'. sic etiam 'Iuppiter Iuppiteris' et 'Iuppitris', ut
10 Caesellio Vindici placet, debuit declinari. nam 'Iovis' nominativo
quoque casu invenitur. Caecilius in epistula:

Nam novus quidem deus repertus est Iovis.

Accius in Epinausimache:

lucifera lampade exurat Iovis.

15 Arietem.

ex quo etiam pluralem numerum Plautus protulit in Casina:

Repente ut emoriantur humani Ioves.

c quoque antecedente supra dictam servant regulam, id est 'er' in 'ris'
convertunt in genetivo, si sint communia vel in 'is' facientia feminina, ut
20 'alacer | alacris', 'acer acris'. et sciendum, quod in utraque terminatione 40
utriusque generis inveniuntur haec. [Virgilius in VI de || Anchisa dicens:

1 iter huius ***** (itineris *add. b*) non iteris vel itris quamvis *B* dicimus enim huius
om. H iteris *G* iter huius iteris *G* 2 itineris] huius itineris *L* huius iteris *GK*
Plaut. mercat. V 2, 88 v. 929 3 tu non *Rr* tu ego itiner ego exsequi *G*

itiner *D* iter *Plaut. Vet.* exequi *ADLK* meum] nm (*i. e.* nostrum) *K*

senis *Rr* 4 Neuius *RBAHGLK* Neuius *D* Leuius *r* Lycurgo] α lugurco *Rr*
ligurgo *BADHLK* legurgo *G* *Naev. Lycurg. fr. 8 p. 87 Both. fr. 21 p. 123 Kl.*
fr. X p. 9 Ribb. 5 ignotae *Non. 124, 28* tutescis *B* 6 quae] quot *K*
nunc *om. K* eteroclita *RBI* eterodita *D* etheroclita *A* caetero clita *GLK* ue-
tustissimos *A* 7 antipitis *H* ancipiter huius ancipiteris et ancipitris (ancipiteris
ex an+cipiteris *corr. d*) *RBDHK* 8 opiteris *Bb* 9 iupiter (et *D*) iupiteris et
iupitris *DLK* 10 cesellio *RADGK* cessellio *BH* cellio *L* debuit *Bb* decli-

nari] r declinare *RA* nominatio *Hh* 11 casui *L* cecilius *AH* cecellius *G*
cicilius *L* aepta *D* aeptola *K* *Caecil. epist. fr. 2 p. 133 Both. p. 18 sq. Sp. fr. II p. 34*
sq. Ribb., qui baccheos cum creticis effecit hos: . . . . . nam nobis quidem Iovis repertus

Iovis 12 novus] *RBHd* (non 'vulgus') nobis *ADGLK* reppertus *G* repertus *L*
est *om. BADGLK* *supscr. Hb* 13 actius *H* Attii Epinausim. *fr. 8 p. 202 Both.*

fr. XVII p. 151 Ribb. epinausimachae *H* epinausimache (sic) *Ll* 14 lucifer. a. *L*
lucifer alampade *K* lampade *B* exurat Iovis arietem *add. r* 16 plu-
numero *L* *Plaut. Cas. II 5, 25* cassina *R* cassina *A* 17 repente *L* io-

ues *R* at iouis *M* correctum in *mg. r* iouis *Dd* 18 regulam serviant *K* 19 com-
monia *G* feminina *add. h* ut] aut *D* 20 agris *D* Potest tamen et alacris
(sic r alacri *R*) esse accusatiuus pluralis *post* acris *add. RBADH, cf. Bondami var.*
lect. II 12 p. 310 sq. sciendum tamen quod *GL* in *spscr. in K* 21 inveniuntur
spscr. in L Verg. Aen. VI 685

alacris palmas utrasque tetendit.]

Naevius in carmine belli Punici:

fames acer

Augescit hostibus.

Ennius in XII:

Omneis mortaleis victores cordibus vivis

Laetantes, vino curatos somnus repente

In campo passim mollissimus perculit acris.

alia vero omnia, cuiuscumque sint generis, accepta 'is' faciunt genitivum una syllaba abundantem, ut 'aer aeris', 'carcer carceris', 'mulier mulieris', 'suber suberis', 'Muciber Muciberis' et 'Mucibris', ut Caesellius in stromateo docet — quod si est a mulcendo imbri compositum, ut plerisque videtur, melius simplicis declinationem servat —, 'celer celeris', 'agger aggeris', 'Liger Ligeris', 'vomer vomeris', 'degener degeneris', 'pauper pauperis', 'cadaver cadaveris', 'cicer cicericis'. excipitur 'imber imbris' et ab eo composita, ut 'September Septembris', 'October Octobris', quod similis est numerus syllabarum tam in nominativo quam in genetivo. vetustissimi tamen genetivo quoque similem nominativum eorum proferebant. Cato de sacrificio commisso: mense Octobri fecimus, Novem-
VIII 41bris reliquus erat. et omnia, quae faciunt feminina in 'is', sic sole-
bant etiam in masculino proferre, 'hic equester' et 'equestris', 'alacer' et 'alacris', 'celeber' et 'celebris', 'hic campester' et 'hic campestris'. Cato in I originum: agrum quem Volsci habuerunt campestris plerum Aboriginum fuit. [Virgilius in VI de Anchisa:

Isque ubi tendentem adversum per gramina vidit

Aenean, alacris palmas utrasque tetendit.]

haec etiam contra rationem supra dictarum regularum declinantur: 'puer

2 Neuius libri Naevius in carm. bell. Pun.: v. lib. V § 17 p***unici (cc) D
4 augescit] b augesc** B 5 Ennius ann. XII: cf. lib. V l. l. 6 Omnis HL
Omnes rell. mortales DGLKr mortales RBDH vivis] h huius r et ni
f. H 7 reppente L 8 kampo K mollissimus R molissimus DG 9 nero
om. AK is] his D 10 abundantem] r abundante RLKb habundante ADH

ut om. GL 11 suber] r subber R uttesellius H caesellius D caesellius K
cesilius GL 12 stromatheo BAHGLKr stromataeo D et imbri HL 13 sem-
plicis L simplicis G servat ex servet corr. D celer celeris ex caeler caeleris
corr. D 14 Vomer vomer uomeris A 16 et habeo D ut om. BGL octu-
ber octubris B 17 tamen in A tamen ** (in) D 18 eorum spscr. in L 19

Cato de sacrificio commisso: Meyerus l. l. p. 64 cf. supra § 16 commisso G

octubri B 20 reliquus Rr reliquus G femininum AD 21 etiam spscr. in L
proferre. est hic G 22 celebris campester et campestris A hic campester

hic et campestris K campister G Cato orig. I: v. lib. V § 65 23 Volsci] H uulsci
rell. kampestris K plenus L 24 ab origine GL Verg. Aen. VI 684 sq.

25 isque (H) D Isque — Aenean] dicens G dcs L om. K ibi R
26 detendit G 27 ratione D regulam Rr 1 femininum in a puera GL

p. 696. 97 P.

p. 247. 48 K.

pueri', cuius femininum 'puera' dicebant antiquissimi, unde et 'puerpera' dicitur, quae puerum vel pueram parit, id est puellam, quod est diminutivum puerae, ut 'capra capella', 'tenera tenella', 'umbra umbella'. Ovidius etiam hoc approbat, qui in V metamorphóseon de puella Proserpina narrans dicit:

Tantaque simplicitas puerilibus || adfuit annis,
quod derivativum non pertineret ad feminas, nisi etiam 'puera' esset dictum. quod tamen comprobat etiam Suetonius diversos ponens usus in libro, qui est de institutione officiorum. Livius in Odysia:

Mea puera, quid verbi ex tuo ore supera fugit?

idem alibi:

Puerarum manibus confectum pulcherrime.

non est tamen ignorandum, quod etiam 'hic puerus' et 'hic' et 'haec puer' vetustissimi protulisse inveniuntur et 'puellus puella'. Lucilius in XI:

Inde venit Romam tener ipse etiam atque puellus.

Caecilius in Imbris:

Age age i, puere, duc me ad patrios fines decoratum opipare.

Afranius in incendio:

O puere puere, sine prospicere me mihi.

Plautus in lenonibus geminis:

Dolet hic puellus sese venum | ducier.

Lucilius in IIII:

et spscr. r 2 quae puerum ^{hoc} que puerum uel Rr id L puella D 4 Ovid.
metam. V 400 hoc etiam GLK adprobat B metamorphoseos r 6 sem-
plicitas G affuit RAHGLK 7 ad femininas BD 8 conprobat B suae-
tonius R Sueton. lib. de institutione officiorum: Suet. fragm. vol. III p. 65 Wolf.
hic liber alibi non commemoratur 9 constitutione L offitiorum H Libius K
Lybius Dd Liv. Andr. in Odysia: Hermannus elem. doctr. metr. p. 618 (cf. Hom. Od.
164 etc.) Charis. p. 64 P. Mea puer, quid uerbi ex tuo ore audio? odissia RBK odissia
GL 10 puera teste Charisio Varro mea puera mea puera edd. ante Krehltium mea

puera | mea puera Hermannus l. l. supéra] Fleckeisenus supra libri supra fuit L
supra fuit ADH subterfugit Hermannus 11 idem] Id est RK Liv. Andr. in Odys-
sia: G. Hermannus l. l. p. 623 (cf. Hom. Od. VII 235). 'redintegrandus hic versus videtur
addito hercle vel ecce vel simili vocula' Fl. 12 Puerarum] k puera K pulcherri-
mae R pulcherrime K 13 etiam puerus GLK 14 puella] et puella BG Lu-
cil. sat. XI 10 Dous. Gerl. 16 Cecilius AHGL Imbris] Meinekius ad Menand.
et Philemon. rell. p. 89 cf. var. lect. lib. X § 21 umbris libri Caecil. Vmbrorum s.
umbrarum fr. 1 p. 148 Both. Imbrior. fr. 6 p. 30 sq. Spgl. fr. VI p. 44 Ribb.
17 age age i. cod. Vind. CCCXLVII age agei GLK age age RBADH puerae L
puere **** (puere) D duc] unus e codd. Spengelii et sic emend. Bothius duce mei
omnes deduc thes. nov. Latin. in A. Maii auct. class. VIII 390 et 407, gloss. Osborni a
Spengelio l. decoratum D 19 Afranius B Afran. incend. fr. 7 p. 177
Both. p. 222 Nk. fr. III p. 160 Ribb. 20 sine me prospicere memet. plautus GL

me add. r 21 Plant. lenon. gem. fr. p. 439 Both. nenonibus Rr lenoni-
bus L leones geminos fabulam nominant libri Gelliani III 3, 9 atque sic inscriptam
fuisse censet Lachmannus in prooem. ind. lect. Berol. hib. a. 1849 p. 6 22 dolet]
holim cod. Festi s. v. puelli p. 249 Muell. olim Vrsinus huic puello Fest. l. l.

23 Lucili sat. IIII 22 Dous. 18 Gerl. IIII etiam Nonius 158, 16 VII. G

Cumque hic tam formosus homo ac te dignus puellus.
Livius in Odysia:

Sancta puer Saturni filia regina.

Naevius in II belli Punici:

Prima incedit Cereris Proserpina puer.

Varro in satura, quae inscribitur 'ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς':

Gravidaque mater †. . peperit Iovi puellum.

43 'liber' quoque excipitur 'libri', 'fiber fibri', quae etiam rationabiliter videntur esse secundae declinationis. habent enim feminina in a desinentia quantum ad vocem, 'libra' et 'fibra', quamvis non sint eiusdem significationis, 10 sicut apud Graecos quoque multa inveniuntur feminina a masculinis derivata non eiusdem significationis, ut ἄκων ἄκαινα non similem habent significationem, sicut δράκων δράκαινα, λέων λέαινα, regulam tamen eandem servant. item excipiuntur 'culter cultri', 'cancer canceri', quod neutrum etiam invenitur, sed quando morbum significat. Claudius in III his 15

^h 1 ictā G tam om. A homo] tibi Non. 158, 17 ac te] ante D acte dicens (sic) puellus in litura b pyellus H 2 Lividius B Libidius K Liv. Andr. in Odysia: ad libr. III coll. Hom. Od. III 513 πότνια Ἥρη referenda haec putat Hermannus elem. doct. metr. p. 821, qui versum dirimit: . . . . . sancta puer Saturni, filia, regina odysia D odissia HK odisia GL odissea B 3 regna A 4 Neius libri Naev. bell. Pun. II fr. 12 p. 52 Kl. II vi p. 13 Vahl. II] VI in Prisc. exemplis mss. invenit Scriverius et sic Nestor Novariensis cf. Vahlenii ann. 5 incedet GL ceteris R caeteris r cereris gravidā proserpina G proserpina H puer proserpina L 6 Varr. sat. ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς: sat. V fr. 2 p. 94 Oehl. ionicum metrum restituit Lachmannus ad Lucr. III 1275 p. 276: Gravidā-

que mater alvo peperit Iovi puellum satira h ἄλλος G ἄλλος. OC d ἄλλος
sed non sic hercules
οὗτος Ἡρακλῆς] om. H ΛΟΚΟΥΤΟΣ ΕΡΑΚΛΕΣ Ll ΛΑΛΟΥΚΟΥΤΩΣ ΗΡΑΚΛΗΣ in mg. l

HPAKΛHC K ΕΡΑΚΛΕΣ G 7 Gravidā quas Rr Gravidae quae D 8 libri fibri
fiber fibri R 9 enim] etiam B enim in Rr 10 ad add. D sint] r sunt R
inde a significationis deficit A usque ad verba quomodo metus § 77 11 multa
add. h inveniuntur multa BG derivatiua H 12 masculinum post signi-
ficationis add. GLK, post ἄκων R, del. r ut ακων ακαινα in lac. h
ἄκων ἄκαινα pro Λάκων Λάκαινα, quod edd. praebent, conjectura assecutus erat
Augustus Lobeckius pathology. serm. Gr. prolegg. p. 47 sq. ann. 55 AKON. AKAYNA G

AKON AKANA (in mg. telum) Ll AKON AKAINA K non similem — δράκαινα post
ἀκαινα om. R add. r 13 APAKON D APAKON APAKAYNA in lac. h dracon dracaina G
uel dracena
dracon dracana L dracon dracaina K dracon dracena B λέων λέαινα] π (λέων

λεαινα 2) ΛΕΟΝ ΛΕΑΙΝΑ Dr ΛΕΟΝ ΛΕΜΝΑ in lac. h leon leaina RG leon leana L leon
uel leona
leaina K leon leona B 14 servavit RBHK item] Inde GL uel Item l faber
fabri post cultri add. h cancer] ο καρκινος cancer B etiam neutrum GL
15 ad Q. Claudii Quadrigarii histor. lib. III cum edd. haec rettulerunt fragmentorum
editores Krausius p. 256 et Rothius fr. 35 p. 345, recte ad hunc, non ad Claudium imp.
ea referentes, quae sententia erat Casauboni ad Suet. Claud. 41 Claudius III histo-
riarum litteris ad senatum: ut uiderent ne res sinerent (vel paterentur) uerminare:
quod uerminatum. ne ad cancer perveniret I. F. Gronovius ad Suet. l. l. ne respueret
uerminare ad ulceris (ulceris ad cens. Krehlii Ien. p. 419) elius, cis quod uerminatum
ne ad cancer perveniret God. Hermannus apud Krehlium. f. ne res publica uerminaret

p. 407. 28 P.

p. 248. 49 K.

toriarum: ut viderent, †ne respueret verminaret litteris
addivalis quod verminatum ne ad cancer pervenerit. eius
genetivus 'canceris' esse debet, ut 'cicer ciceris'. praeterea notandum 'so-
cer socii', cuius femininum cum secundum analogiam 'haec socera' esse
deberet, 'haec socrus' in usu est. Iuvenalis in II:

Desperanda tibi salva concordia socru.

vetustissimi tamen commu[n]iter 'hic' et 'haec socrus' proferebant. Accius 44
in Atrio:

Simul et Pisaea praemia arrepta a socru

possedit suo.

'gener generi' differentiae causa, ne, si 'generis' dicamus, aliud signifi-
care putetur. 'aper apri', cuius femininum veteres protulerunt 'apra', ut
Plinius Secundus in I artium. 'coluber' etiam 'colubra' facit. haec
acer arbor acri dicit Servius in commento Virgilii, cum nullum
in 'er' femininum secundae invenitur. Ovidius nominativum protulit:

Et platanus genialis acerque coloribus impar.

Solinus vero rectius 'aceris' protulit in admirabilibus de arbore tu-
ris: palam fieret intorto eam esse vimine, ramis ad aceris
qualitatem. (quaeritur, 'Hiber Hiberi' an 'Hiberus Hiberi' melius dica-
tur. Lucanus enim utrumque protulit, in VI:

Si tibi durus Hiber, aut si tibi tērga dedisset,

et in IIII:

litteris adulatis, quod verminatum ne ad cancer perveniret 1 respueret] respuerorum

Carotiruh. alter ⁿ ^ū *verminaret R* ^ū *minaret (t) L* *litteris G* *litteris addivalis] la-*
teris ulcus in alis Casaubonus l. l. 2 *haddiualis B* *adiualis H* *cuius] huius GL*

3 notandum quod socer *BK* 4 cum *om. L* **** haec socera *L* hoc so-
cera *D* esse deberet haec socera *G* esse deberet *om. L* 5 usu* *D* *Iuv.*
sat. II 6, 231 6 desperanda *G* salva concordia socru *corr. ex* saluā concor-
diā socru *D* socru *r et ex corr. H* socrus *R* socrum *BGLK et H ante corr.*

7 vetustissimi in *litura g* tamen *add. g* commoniter *Gg* socrum *K*
actius *H* *Att. Atrii fr. 5 p. 185 Both. fr. II p. 136 Ribb.* 8 atrio *G* atrioo

L *numeros ordinavit Ribbeckius* 9 pissaea *R* pisea *Br* pisae *ā K* pissae *ā GL*
^{uel u}

proemia *B* erepta *RDGLK* at arrepta in *mg. r* socru] *h* socio *Gg* socio
BLK socru* (o?) *H* 11 differentiae *G* differentiae *L* 12 apri] *r* apre *R*

protulerunt *G* 13 plinius *ex* plinius *corr. B* plenius *Gg* *Plin. art. lib. I: fr. XVIII*

lib. dub. serm. apud Lerschium Sprachphil. d. Allen I 183 cf. 179 facit, ut aper apra, haec
B 14 acri] acri*(s) *H* aceri *h* . Dicit *H* *apud Servium in commento Vergilii*
acri *non inventio*: acrem *ad Aen. II 16, acere ad Aen. VIII 88 cf. Seyferti gramm. Lat.*
V 53 15 in *er* secundae declinationis invenitur femininum *GL* *secundae R*
secundae declinationis *h* *Ovidius v. supra lib. V § 15* 16 genialis* (q.) *L*
impar *RDH* 17 *Solinus v. lib. V l. l.* uero *add. rd* in ammirabilibus *L* in

memorabilibus *Carotiruh. alter* in memorabilibus *lib. V l. l.* 18 ranis *Rr* 19
Quaeritur an hiber *K* hiberius hiberi *B* 20 *Lucan. Phars. VI 258* *VI] 1*
V libri 21 dedisset etiam *Luc. patimps. Vindob. (ann. lit. Vindob. Anz. Bl.*
XXVI 24) dedissent *Cortii Guelf. 4, mg. Heins.* 22 et] *Idem D* *Lucan. Phars.*
III 23 cf. lib. VII § 12

Qui praestat terris, aufert tibi nomen Hiberus.

ergo vel differentiae causa fluvii et gentis apocopa usus est, quomodo Arar dixit pro 'Araris', vel more suo abutens diversis terminationibus, quomodo Achillam et Achillea. nam proprie 'Hiberes' sunt gens ab Hiberis profecta, qui ultra Armeniam habitant, quorum singularis nominativus 'hic Hiber huius Hiberis' facit, et apud Graecos Ἰβηρ Ἰβηρος. nam alterum Ἰβηρος Ἰβήρον dicunt.)

VIII 45 In 'ir' desinentia masculina accepta i faciunt genetivum, ut 'vir viri', 'levir leviri', 'Trevir Treviri'. unum invenitur, ut quibusdam videtur, femininum tertiae declinationis, 'Gaddir Gaddiris', nomen est civitatis - sed Sallustius neutrum esse ostendit in II historiarum accusativum nominativo similem ponens: ut alii tradiderunt, Tartessum, Hispaniae civitatem, quam nunc Tyrrii mutato nomine Gaddir habent. nam si esset femininum, 'Gaddir' dixisset accusativum, non 'Gaddir', et unum neutrum 'ir', quod est indeclinabile, quamvis quidam, ut Charisius, 'ir iris' declinaverunt. 'abaddir' quoque ('abaddier', ὁ βαῖτυλος), declinatum non legi.

46 In 'or' desinentia Latina, si sint masculini generis aut feminini vel communis, accipiunt 'is' et producta o faciunt genetivum, ut 'hic orator oratoris', 'salinator salinatoris', 'haec | uxor uxoris', 'soror sororis', 'hic' et 'haec auctor auctoris', 'pallor palloris', 'pudor pudoris', 'stridor stridoris'

1 terris aut fert B tibi] in litura h sibi Voss. B cum al. libris Lucan. hiberus fluvius BLK 2 deferentiae G differentiae L fluvii G gentis] rh gentilis RBDHGLK 3 Arar v. Luc. Phars. VI 476 laud. lib. V § 13, lib. VII § 50 achille

abutens (h) D 4 achillam et achillea Rr achillem et achillea D anchillam et anchilleam GLK Achillam Phars. X 350 Achillea Phars. X 523 v. § 92

proprie] rd propriae RBD hiberesunt B ad D 5 armeniam H armoeniam D armenia B 6 ibp R .l. bhp D ἱβηρ ἱβηρος L hibhp hibhpoc K hibep ἱβηποκ (f ex h corr.) G ἱβηποκ B ἱβηποκ H 7 Nam alterum ἱβηποκ (sic)

in mg. add. g ἱβηποκ ἱβηπορ LK ἱβηπορ G 8 ut hic uir G 9 quidam L feminū D 10 ut gradir gradiris GL gadir gadiris DHK gaadir gaadiris

(r-r ni f.) B gaddirris R 11 salustius BDHGLK Sall. hist. II v. ad lib. V § 18 II] primo GLK similem nominatio LK 12 Tartessum] b tartessum B tartessum L 13 nunc motato nomine gadir motato nomine tirii habent G nunc mutato nomine gradir tirii habent L tirii K gadir BDHK 14 ga-

direm DHK gradirem GL dixisset G 15 gadir DHK gradir GL quidem DL

16 carisius R charissius G Charis. inst. gramm. lib. I p. 27 P. p. 22 L. irris H abaddier] in mg. add. L et abaddier D uel abaddier H ὁ βαῖτυλος] α (ὁ βαῖτυλος μ) οβητταος Rr οβητταος GLK οβητταος D οβηαιτος (α in litura) B οβητταος h graecae H 18 in or inscr. d latina spscr. in L uel in litura b aut GLK 19 communis Gg producunt K hic om. K 20 horatoris Rr salinator salinatoris add. g

p. 699 P.

p. 280 K.

ris', 'calor calōris', 'umor umōris', 'macor macōris' [pro 'macies'], 'marcor marcōris' [ipsa res], 'fervor fervōris', 'rubor rubōris', 'mador madōris' - Sallustius in IIII historiarum: munimenta madore infirmarentur -, 'algor algōris', quod etiam 'hic algus huius algus' dicitur.
 5 Plautus in vidularia:

Inopiam, luctum, maerorem, paupertatem, algum, famem.
 idem in rudente:

Tu vel suda vel peri algu vel tetiam aegrota vel vale.

exciuntur corripientia o etiam in genetivo haec: 'hic' et 'haec' et 'hoc' 47
 10 memor memōris', 'immemor immemōris', quod a verbo 'memoro' natum
 paenultimam eius servavit syllabam (vetustissimi tamen similem genetivo
 protulerunt eius nominis nominativum. Caecilius in epiclerō:

Itane Antiphō t̄inventus profluvia fide?

Itane est inmemoris, itane est madida memoria?

15 et hoc solum in 'or' desinens habuit comparativum 'memorior'), 'indecor
 indecōris' - Virgilius in XI:

Non tamen indecorem tua te regina reliquit.

idem in XII:

Nec genus indecores; sine me haec haut mollia fatu.
 20 invenitur tamen etiam simplex 'decor decōris' paenultima correpta apud
 vetustissimos, quando pro 'decorus decora decorum' accipitur. Naevius
 in carmine belli Punici:

Magnamque domum decōremque ditem vexerant,

calor caloris humor humoris stridor stridoris G 1 umor d humor humo-
 ris BHLK 3 Sall. hist. III 26 p. 216 Kr.; plenius idem fragmentum extat ap.
 Non. p. 138, 3 IIII etiam libri Noniani III Kritzius cum antiquis Non. edd.
 madore] d ore D 4 dicitur om. GLK 5 Plaut. vidul. fragm. 6 p. 442 Both.

uidularia R uidolaria Dd 6 merorem RDGL moerorem H memorem K
 7 Plaut. rud. II 7, 24 (v. 582) 8 perialgo Dd etiam] sic etiam additam. ad

calcem libri V. tu Plautus egro Bb 9 etiam eras. in B haec ante hic om.
 R haec ut H 10 inmemor inmemoris BH inmemor ris K 11 paenulū-
 correptā

mam eius Hh servant K 12 eius] huius G Cecilius RGL Cicilius K
 Caecil. epicler. fr. 1 p. 132 Both. fr. 2 p. 17 sq. Spgl. fr. 1 p. 33 sq. Ribb. cf.
 Rib. VII § 78 13 inuentus libri et mei et Krehliani, si silentio eius fides, utroque
 loco omnes inuenitur 'quod duo codd. altero exhibent loco' Spengelius est inuentus

Bothius proflu+u+a R profluuiia G profluvia H profluuiia Ll profluvia Ribbeckius

14 est om. L immemoris DLK ita est Rr madida] rb medida RB 15
 in or (h) D 16 Verg. Aen. XI 845 XII. LK 17 relinquit R relinquet cum
 Pal. D 18 Verg. Aen. XII 25 19 haud RBH auc in aud corr. D ā (i. e. aut)

sup. lin. K aut Med. fatau Med. 20 Inueniuntur RB etiam simplex tamen

GL etiam simplex ex simplex etiam corr. K apud H 21 decoris (u) D
 accipiat GLK Neuius libri Naevius bell. Pun. III 4 p. 60 Kl. inc. II p. 17 Vahl.:
 que

Magnamque domum decorēmque ditem uexarant 23 Magnamque] rb magnam LKk
 magna quae R magnam BG ditem om. B te in mg. b uexarant in uexarant

p. 699. 700 P.

p. 230, 51 K.

aliter enim iambus stare non potest. Sallustius in III: equis et armis decoribus cultus. in eodem: dedecores inultique terga
48 ab hostibus caedebantur. quae ab eo derivata vel composita, quod est 'decus decoris', illius declinationem servant, sicut a corpore quoque composita eius declinationem servant, 'bicorpor bicorporis', 'tricorpor tricorporis', ut Ac|cius in Eriphyla:

Pallas bicorpor anguium spiras trahit.

Virgilius in VI:

Gorgones Harpyiaeque et forma tricorporis umbrae. |
'haec arbor' quoque 'arboris', quod a robore derivatum illius declinationem servans corripuit paenultimam genetivi, et a 'puero' composita, 'Publipor Publiporis' et 'Marcipor Marciporis' (sic Probus; ita enim antiqui pro 'Publii puer' et 'Marci puer' dicebant), quae o non producant in obliquis casibus: unus constitit in agro Lucano gnarus loci, nomine Publipor (Sallustius in III historiarum hoc protulit). 15

49 Neutra quoque et Graeca omnia correpta o, addita 'is' faciunt genitivum, ut 'hoc marmor marmoris', 'aequor aequoris', 'hic Hector Hectors', 'Actor Actoris', quando est nomen proprium Graecum. Virgilius:

Actoris Aurunci spoliū, quassatque trementem.

ab eo autem, quod est 'hoc ador', genetivus in usu frequenti non est, 20 cuius derivativum o productum habet contra rationem aliorum, quae ex neutris eiusdem terminationis derivantur. Virgilius in VII:

mut. H uexarant 'plures librorum' Krehlian, duxerat lexicogr. Vat. class. auct. VIII p. 165 ed. Maius 1 Sallustius] RH salustius vell. Sallustii hist. III 11 p. 208 Kr., a quo fragmento recte nunc, quamvis adversante Linkero C. Sall. Cr. hist. prooem. p. 28, seiunxisse videtur (fr. inc. 53 p. 384) verba Sallustiana a Servio ad Verg. Aen. X 539 prolata: equo atque armis insignibus IIII D in in equis K

equus B 2 cultis Rr Sall. hist. III 91 p. 298 Kr. dedecores] r decore RK multique RDK multi*** (que) H 3 ostibus D quae habeo R que ab eo r 5 eius] illius Dg 6 actius RH Attius in Eriphyla (i. e. Epigonis v. Welckerum trag. Gr. p. 269 sqq., Ribbeckium l. l. p. 316 sq.) p. 205 Both. p. 149 Ribb.

aephila Rr eryphyla H heriphila G heripilla L ariphyla K riphyla B 7 angium L **spiras (su) B 8 Verg. Aen. VI 289 9 Gorgones] rdhk delphituli marini
nes RBHG et in litura DK delphinus L ***** D Harpyiaeque] π, Vergilius harpyaeque 1 cum Med. arpyaeque H arpiaque DGLK aspyiae quae (a) in forma Rr aspyiaeque et forma* (e) B 10 quod om. GLK a robore] b alore (r?) B 11 corripit GLK et om. G puplipor pupliporis GLK 12 Probus de

cath. nom. p. 1457 P. 116 L. 13 puplii GLK oblicis Gg 14 Sall. hist. III 79 p. 271 Kr. unus — Publipor post Sallustius — protulit collocant BH consistit K 15 puplipor GL 11 GK 16 omnia] nomina GLK o et addita G *is (h) D 17 marmbris om. H hicctor hectoris B hiector hectoris L haector haectoris R haector hectoris D hiector. ris G 18 actor quoque. ris GL Virgilius in XII rh Virgī ***** in XII. B Verg. Aen. XII 94 19 aactoris (u) B Aurunci] d arrunci R arunci DHGLK et sic f. scripsit Theodorus cum libris quibusdam Vergilianis *runcis (auruncis b) | polium B quassatquae Rr 20 habeo Rr hoc] r om. H *** D hic R ad*or (h) D quod est genus frumenti post ador add. R ussu G 21 productum] r productam RL 22 teminationis R Verg.

p. 700. 701 P.

p. 251. 52 K.

adōrea liba per herbam

Subiciunt epulis.

et puto ideo produci, quia a verbo derivatur producente o paenultimam, id est 'adōro'. ergo 'ador' quoque, cum ab eodem sit verbo, necessariq, si declinaretur, produceret o in genetivō, quod rursus prohibebat regula neutrorum in 'or' terminantium. duabus igitur sibi adversis regulis repugnantibus mansit indeclinabile, quamvis inveniatur huius quoque apud quosdam veterum genetivus, modo produciens modo corripiens paenultimam secundum supra dictas diversas rationes, ut G. Annius in I:

Hic adoris dat primitias, ibi sanguine libat.

idem in II:

Illam sponte satos adoris straxisse maniplos.

idem in III:

Emicat in nubes nidoribus ardor adoris.

excipitur etiam 'hoc cor cordis', quod assumit d in genetivo. ut breviter igitur supra dictam colligamus regulam: in 'or' desinentia neutra et Graeca et quaecumque derivantur vél componuntur a primitivis paenultimam corripientibus, ea genetivi paenultimam corripiunt, cetera produciunt exceptis 'cor' et 'ador'.

In 'ur', cuiuscumque sint generis, accepta 'is' faciunt genetivum, ut X 'hic vultur vulturis', 'turtur turturis', 'hoc sulphur huius sulphuris', 'hic' et 'haec fur huius furis'. excipitur 'hic satur huius saturi', unde Lucanus:

saturum tamen obsidet hostem,

Aen. VII 109 sq. 1 adorea] Et adorea BDHKr ore Rom. herbam] h erbam
RD 2 subiciunt GK aepulis H subiciunt epulis et adorea liba per herbam
integrō versu restitūto k 3 produciunt L produciunt G. 4 verbo

derivatum necessario R 5 in genetivō o H gaenetiūto D rursus
*** Rr ruor-

sus H prohibebat] d prohibeat DLKg prohibent G 6 Duabus igitur Rr
aduersis sibi H aduersis ex aduersus corr. B 7 inueniantur K 8 genetivus] rd genetivō RD genitiuō B corripens G 9 G. Annius] sic vel potius C.

Annii Huchkius de C. Annio Cimbro p. 12 Gannius libri Ennius Bergkius in ind. lect. Marb. hib. 1847 p. V, cf. Falsteri mem. obs. p. 36 sq. et Muelleri ad Paul. p. 369 s. v. veteratores annotationem. Gannium a Paulo laudatum C. Fannium, M. f., oratorem esse censet Bergkius H. A. L. Z. 1842 n. 106 p. 240, Granium post alios A. G. Cramerius opusc. p. 141 10 post adoris: dat — satos adoris om. R add. r dat] f. dant Bergkius in ind. Marb. l. l. primicias D , ibi] Bergkius sibi

libri f. libant Bergkius 12 adōris (h) D adores GL straxisse B manipulos Rr
manipulos D 13 IV libri nonnulli dett. Krehliti 14 doris Rr a+doris (r) D

15 cordis spscr. in L adsumit B 16 igitur om. L desinentiam Rr 18 cetera R 20 In ur inscr. add. d his Rr 21 huius vulturis b sulphur solphuris L solphnr. ris GK 22 fur. ris GL et unde L Lucan. Phars. VI 117

24 satur (fuit satur i. e. saturum) G satur (um) Luc. Voss. B

p. 701 P.

p. 232 K.

quod ideo est secundae declinationis, quia facit femininum in a desinens, id est 'haec satura' - Terentius in hecyrā:

Sed cum tu satura atque ebria eris, puer ut satur
sit, facito - ,

quod a Probo praetermissum doctissime attendit noster praeceptor s
Theoctistus, omnis eloquentiae decus, cui quicquid in me sit doctrinae
52 post deum imputo. excipiuntur etiam in neutris haec, quae pro u o cor-
reptam habent per obliquos casus, ut 'hoc robur huius robōris', 'ebur
ebōris', 'femur femōris'. Horatius:

femur, Cerinthe, tuum.

10

Virgilius in X:

ocius ensem

Aeneas viso Tyrreni sanguine laetus

Eripit a femore.

dicitur tamen et 'hoc femē feminis', cuius nominativus raro in usu est, 15
'iecur iecoris' vel 'iocineris', qui genetivus videtur a nominativo 'iocinus'
venire, qui in usu non est. Persius:

et quae semel intus

Innata est rupto iecore exierit caprificus?

In 'as' desinentia Latina masculini generis sunt vel feminini vel 20
communis et ablata s, addita 'tis' faciunt genetivum, ut 'hic Maecenas
Maecenatis', 'haec civitas civitatis', 'hic' et 'haec Arpinas huius Arpinatis'.

- 1 saecundae D id est quia L 2 post satura: Terentius — satura om. G add. g
Ter. hec. V 2, 3 h aecyra R haecyra D ecyra K echira B hecusa G hecussa L
3 tu om. GLK ebria (h) D haebria R eris] l ris R 9 (i. e. eius) GL
ut] et K 5 a Probo praetermissum] v. Prob. de cath. nom. p. 1458 P. 117 L.
praetermisum Gg praetermisum K adtendit RBH addendit K 6 Theoctistus] cf.
Osannum Beiträge zur griech. u. röm. Literaturgeschichte II 161. 342 theuctistus r
theotistus D theostistus GLK thecotistus H fit K 6 eum G inputo D
haecq. pro D correctum R 8 roburis L post roboris: fulgur fulguris add. D
ebur] h eb** H 9 oratius K Hor. sat. I 2, 81 libris: Sit licet hoc
(s. o) Cerinthe tuum - non tuo - tenerum est femur aut erus praebentibus usus
est Priscianus 10 cherinte R cherinthe DH cerinthae GL chirinthe K 11
Verg. Aen. X 786 sqq. XII RBDGLK 12 otius D occius GLK ense K
aeneas ensem L 13 Aeneas — hoc femē add. d visso G tyreni Rr tirreni
GLK tyrheni Pal. tyrheni Med. Rom. 14 femore] sic libri aliquot Verg. deu.
femine Med. Pal. Rom. 15 feminis] h femenis G femininis DH 16 iocineris]
iecineris GLK iocinoris b **qui (ut) R uidetur spscr. in L iecinus GLK
17 quia R ussu Pers. sat. 1, 24 sq. 18 et om. G quae] d qui D
19 caprificos GLK 20 In as inscr. d masculini] ex masculina corr. B
uel masculini G 21 commō G s et addita Kh faciunt genitium sup. lin. K
mecaenas RD mecenās HGL mecenās pro mecenatis B mēnas (sic) tis K
22 maecāenatis R mecenatis D mecenatis HGL huius maecāenatis r huius ci-
uitatis BDH ar pinas Rr

p. 701. 702 P.

p. 252. 53 K.

exciuntur monosyllaba 'hic as assis', 'hoc | vas vasis', quod in singulari numero tertiae, in plurali secundae declinationis est, 'hic vas vadis', 'hic mas maris' et 'hoc fas nefas' et 'hic' et 'haec' et 'hoc nugas' indeclinabilia. Graeca vero eiusdem terminationis nomina *ov* vel *α* desinentia in 53 genetivo Graeco primae sunt declinationis, ut 'Ἀντιάς Ἀντίου, Lysias Lysiae', 'Ἄντας Ἄντα, hic Antas huius Antae'. huiusmodi nominativum nominum frequenter sine *s* terminali solent Romani proferre, ut 'hic Geta', 'Byrria', 'Mar||sya'. in *os* autem terminantia genetivum Graecum *o* in *i* mutantia faciunt genetivum Latinum, ut 'Κάλχας Κάλχαντος, hic Calchas Calchantis' - quamvis 'hic Calchas huius Calchae' antiqui declinabant. Plautus in Menaechmis:

Novistin illum? - Novi cum Calcha simul - ,

'Πάλλας Πάλλαντος, hic Pallas Pallantis', 'Παλλάς Παλλάδος, haec Pallas Palladis'. et sciendum, quod in 'as' desinentia masculina, si 'nt' ha- 54 beant in genetivo, vocativum in 'an' volunt terminare more Graeco vel similem hunc nominativo servare, ut 'o Calchan' vel 'o Calchas' et 'o Pallan' vel 'o Pallas'. Virgilius tamen auctoritate poetica 'o Palla' protulit in XI:

salve aeternum mihi, maxime Palla.

in eodem:

Quin ego non alio digner te funere, Palla,
in hoc quoque Graecorum poetas secutus. Homerus in Μ' $\xi\alpha\psi\omega\delta\iota\alpha$.

1 Exciuntur, un *ad mg. add.*, *H* asis *G* uassis *D* 2 est *om. G*
vadis] *r* uasis *R* uadis uadum *B* hic *om. GLK* 3 mars *R* nefas
hic *B* 4 *ov* vel *α*] in *ov* uel in *α* *G* in *ov* uel *α* *HL* uel in *α* *B*
5 *fit* lysias lysioy lysias lysiae *D* ut *ΑΙΤΙΑΣ ΑΙΤΙΟΥ* lysias lysiae *GLK* ut hic
lysias lysioy lysias lysiae *R* ut hic lysias, lysioy. hic lisyas, huius lisyē *B*
6 Lysias lysou (uel lysia in *mg. h*) hic lysias lysiae *H* 6 antas anta *K* antas.
antoy. uel anta. *B* antas antay *R* antas an. nomina propria sunt grecorum *Dd* antas
antoy *H* nun *Ἄνθας Ἄνθα* (*Pausan.* II 30, 8) hic Anthas huius Anthae? hic *om.*
K cantas *R* huius *om. K* 7 nominum *H* ut gela *G* 8 byrrhya *B*
birria *K* marsia *DHGLK* In *os inscr. d* oc] *r* *ωc* *R** oc *H* os *DLK* 9
Α *h* *h*
ΚΑΛΧΟΣ ΚΑΛΧΑΝΤΟΣ *L* calcas calchantos *K* ΚΑΛΧΑΝΘΟΣ *H* calcas *Rr* 10 cal-
cantis *R* huius calchantis *GLK* calcas *R* uel huius *B* kalchae *R* 11 Plau-
stus *D* platus *G* menegnis *RBDH* menichenis *G* menichinis *L* minechinis *K*
Plaut. Men. V 1, 48 (v. 748) 12 novistin illum] *k* nouisti nullum *GLK* nouistin
in illum Plautus noua *R* calca *R* chalcha *K* Calchante testantur librorum Plau-
tinorum scripturae 13 ΠΑΛΛΑΝΤΑΣ ΠΑΛΛΑΝΤΟΣ *K* ΠΑΛΛΑΝΘΩC *R* ΠΑΛΛΑΝΘΟΣ *H*
l ΠΑΛΛΑΣ ΠΑΛΛΑΔΟΣ ΠΑΛΛΑ
palmas *Rr* huius pallantis *G* pallas pallados *Rr* ΠΑΛΛΑΣ. ΔΟΣ *Dd* ΠΑΛΛΑΥC
ΠΑΛΛΑΘΟΣ *K* haec *om. GLK* hic *B* 14 in ac *K* in genetiuo ut habeant *GLK*
15 post genetiuo: uocatiuum — nominatiuo *om. R add. r* 16 nominatiuum
B calcan *R* kalchan *L* chalchan *K* calcas *R* chalchas *K* 17 Verg. Aen.
XI 97 19 saluae *H* maxima *Med.* Pallas Rom. 20 Verg. Aen. XI 169
21 ego (*r*) *H* digner] *g* degener *G* dignem v. l. ap. Serv. ad h. l. laud. 22 quo-
que] ergo *G* Hom. II. XII 231 cf. lib. VII § 54 M in litura *H* $\xi\alpha\psi\omega\delta\iota\alpha$

p. 702 P.

p. 263. 54 K.

Πουλυδάμα, σὺ μὲν οὐκέτι μοι φίλα ταῦτ' ἀγορεύεις.
Πουλυδάμα dixit pro Πουλυδάμαν. Menander quoque in Dardano:

Δρία παῖ, δειπνοποιεῖσθαι τί δεῖ;
παῖ Δρία dixit pro Δρίαν.

- 55 In 'es' correptam Latina masculini vel communis generis cum sint, mutant e in i ablata s et addita 'tis' faciunt genetivum, ut 'hic milēs huius militis', 'tramēs tramitis', 'termēs termitis', 'mergēs mergitis', 'hic' et 'haec sospēs sospitis', 'pedēs peditis', 'equēs equitis', | 'hic' et 'haec superstēs huius superstitis', 'gurgēs gurgitis', 'hic' et 'haec divēs divitis'. excipiuntur haec, quae habent paenultimam ae diphthongum vel a verbis in derivantur in paenultima syllaba e habentibus brevem, quae e servant in genetivo, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc praepēs praepetis', 'lēro teris, hic' et 'haec' et 'hoc terēs teretis', 'hebēo hebes, hic' et 'haec' et 'hoc he-

om. H ΡΑΥΛΑΙΑ R ΡΑΥΛΩΝΑ K ΡΑΔΙΑ L ΑΡΑΙΔΙΑ G 1 ΠΟΥΛΥΔΑΜΑCΙΜΗΝ ΟΥΚΕΤΥ-
 ΜΩΥ ΦΙΛΑΘΡΥΓΩΡΕΥΕΙC R ΠΟΥΛΥΔΑΜΑCΙΜΕΝΟΥ. ΚΕΤΙΜΟΥΦΥΛΑΤΑC. ΤΑΤΟΡΕΥΕΙC G ΠΟΥ-
 ΑΥΔΑΑ (1) ΜΑCΙΜΗΝ ΟΥΚΗΤΙ ΜΟΥ ΦΛΑΤΑCΤΑΤΟΡΕΥΕΙC Ll (in H ΡΑΥΛΩΝΑ. ΠΟΥΛΥΔΑΜΑ
 tu quidem nunquam mei custodes tales comparas
 CΥΜΗΝ ΟΥΚΗΤΙ ΜΟΥ ΦΥΛΑΤΑΥΤΑ T' [T' pro TA in mg.] ΑΓΩΡΕΥΕΙC. ΠΟΥΛΥΔΑΜΑ dē pro ΥΠΠΩΥ-

ΑΥΔΑΜΑ *ad calcem pag. l)* ΠΟΥΛΥΔΑΜΑCΥΜΕΝΟΥ. ΤΕΤΙΜΟΙ ΦΙΛΑΤΑCΤΑΤΟΡΕΥΕΙC K om. H
 οὐκέτι μοι] *scriptis* ΟΥΚΕΤΙ ΜΟΥ B ΟΥΚΕΤΙ ΜΟΥ D οὐκέτ' ἐμοί *edd. Hom.* ΤΑΥΤΑ B

ΤΑΥΤ. ΓΟΡΕΥΙΕ*** Dd 2 ΠΟΥΛΩΔΑΜΑ R ΠΟΥΛΥΔΑΜΑ D ΠΟΥΔΑΜΑ H ΙΠΟΔΑΜΑ G
 ΠΟΥΛΥ
 * * * ΔΑΜΑ (ΥΠΟ?) L ΠΟΥΛΟΥΔΑΜΑ ΠΡΥ ΠΑΥ ΠΟΥΔΑΜΑΝ. Kk pro ΥΠΠΩΥ-

ΔΑΜΑΝ R ΠΡΟ ΥΠΟΔΑΜΑΝ G PRO ΠΟΥΛΥΔΑΜΑΝ D PRO ΠΟΥΔΑΜΑΤ H PRO ΥΠΟΔΑΜΑΝ L
 ΠΡΟ ΥΠΟΔΑΜΑΝ B Menander] b *andar B Menander in Dardano fr. III: IV
 100 com. Gr. ed. Mein., p. 887 ed. min.: Δρία παῖ dardanio L 3 nonne Δρία?

ΑΡΙΑ ΠΑΥ (Υ ex i fact.) ΔΕΙΠΝΟ ΠΟΙΕΙC. ΘΑΙΤΙ ΔΕΙΑΡΙΑ dixit pro drian B ΑΡΙΑ ΠΑΥ
 N ΠΟΙΕ ΠΗ ΑΡΙΑ i r A .I C
 ΔΙΠΝΟ. ΙCΙΘΑΙ ΤΙΔΕΙΟ ΔΙΑ dixit pro dian Rr ΔΑΡΙΑ ΠΟΥ ΔΟ*ΠΝΟΙCΤΑΙΤΙΔΕΙ ΑΡΙΑ διχ
 pro drian D ΑΡΙΑ ΠΑΙΔΙΠΝΟ ΠΟΥΕΙΤΙΑ ΤΙ ΔΕΙ dria διχ pro drian G ΑΡΙΑ dixit pro

ΑΡΙΑΤ. H ΑΡΙΑ ΠΑΙ ΛΙΠΝΟ ΠΟΥ ΕΙ ΘΙΑΤΙΔΕΙ ΔΡΙΑ dē pro ΔΡΙΑΝ L ΔΡΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΙΠΝΟΙC
 scito quid oportet

ΙCΘΑΙ ΤΙ ΔΕΙ l ΑΡΙΑ ΠΑΙΜΠΝΟΠΟΥΕΙΘΑΜ ΔΕΙΡΙΑ dē pro drian. K Δρία, Δρία παῖ,
δειπνοποιεῖσθαι τί δεῖ; integro senario restituto ex librorum Bavar. vestigiis eruit
Spengelius Caecil. Stat. fr. p. 5 5 In es cor inscr. d correpta R corrept G
 masculina D communis G 6 et ablata Gh s addita B post tis: faciunt
 — tramitis om. G add. g 7 hic trames huius. tramitis hic termes huius termitis B
 hic] et hic G 8 acquies acquitis D 9 huius om. H 10 quae uel ae diptongum habent
 penultimam (peneultimam G) GL uel ae dyptongum H uel ae dythogum B uel
 quae a GL 11 breue GL 12 huius praepetis RDH post praepetis: hic et haec
 et hoc perpes huius perpetis *'ex melioribus libris, quos in bibliotheca Leidensi vovii'*
add. Lindemannus Frisc. opp. min. p. 355; libri et Krehliani et mei omnes hoc addita-

mentum om. 13 teritis D haebeo(a) R hebeo rb haebeo H habeo habes D

hoc hebes b hebes hebetis Rr habes habetis D 1 hebetis. geno. genis. quod pro

p. 702. 703 P.

p. 284. 55 K.

bēs hebetis', 'indigēo indiges, indigēs indigetis', 'impēto, impēs impetis' - Ovidius in III metamorphoseon:

Impete nunc vasto,
pro 'impetu'. similiter Statius in VII Thebaidos:

aurigamque impete vasto,

Amphiarae, tuum -,

'interpretor, interpretēs interpretis'. sic declinantur etiam i ante e habentia, ut 'hic pa||ries parietis', 'hic aries arietis', 'hic' et 'haec' et 'hoc in-
quies' quoque 'inquiētis', quod quamvis in nominativo e correptam habeat,
ut Probo videtur, in genetivo tamen eandem producit secundum genetivum 'quies quiētis' principalis. sic etiam feminina servant e, ut 'haec seges segetis', 'teges tegetis'. illud quoque notandum, quod a pede vel a sedendo composita per 'dis', non per 'tis' efferunt genetivum. et a pede quidem composita servant e, a sedendo vero mutant e in i, ut
'hic' et 'haec' et 'hoc quadrupes quadrupedis', 'bipes bipedis', 'compes compedis' - Iuvenalis in IIII:

Squalidus in magna fastidit compede fossor -,
'hic' et 'haec obses obsidis', 'deses desidis'. excipitur 'haec apēs huius
'apis', quia hoc solum a pede compositum, ut quibusdam videtur, e longam servavit neque ulla crevit syllaba in genetivo, quamvis et alia composita ab eo, quod est 'pes', auctores producunt, ut Virgilius:

Stat sonipēs ac frena ferox spumantia mandit.

idem in X:

Tollit se arrectum quadrupēs et calcibus auras
Verberat.

Horatius sermonum I:

Omnia magna loquens, modo: sit mihi mensa tripēs et
Concha salis puri.

gigno antiqui dicebant. egeo. indiges, indigetis. B 1 indigeo om. K add. k

indigeo Hh ^{eg}indigeo ⁱindiges Dd indegeo indeges G indegeo indeges L

indigeo indigetis Rr. indeges indegetis GL impes] h impe* H 2 Ovid.

metam. III 79 IIII. D meta+morphoseon L 4 Statius Theb. VII 585 sq.

statius in VII. thebaidos in libris b VI. L 5 v. 585 initium Transiliunt campos add. r aurigamque D aurigaue GLK 6 amphiare DGLK am-

phiarae H amphiorae h amphiaretuum B 7 inpretor G ^{ter}interpraes tis inter-

pretis Rr 9 quoque om. D 10 Prob. de cath. nom. p. 1460 P. 118 L. 11

principalis quies quiētis BL 12 tegitis B uel sedendo L 13 . Vi a pede R

15 et hoc om. RBDHK quadrupetis H 16 Iuv. sat. IIII 11, 80 17

1. squalidus D scolidus K compedie K fosor LK 18 obsides Dd excipitur

apes D 19 quia] quod K a pede] b ape B 21 habeo RrD *pes (s) D

Verg. Aen. IIII 135 23 Verg. Aen. X 892 sq. XI. B 24 arreptum L

aures D 26 oratius K Horat. serm. I 3, 13 sq. sermonium H ser-

monium I om. GLK 27 sit B. 28 concha RBDHK

Probus tamen inter correpta haec ponit. Ovidius tamen nominativum 'haec apis' protulit in XIII metamorphoseon:

Non apis inde tulit thos sedula flores,
quod etiam diminutivum ostendit 'apicula', quomodo 'fidicula' docet, primitivi sui nominativum 'fidis', non 'fides' esse, quod Servio placet [des cithara].

XI 58 In 'es' productam Latina i antecedente ablata s, addita i faciunt genetivum, ut 'hic meridiēs huius meridiei', 'hic' et 'haec diēs huius diei', 'haec aciēs huius aciei'. excipitur 'haec quiēs quietis'. vetustissimi tamen hoc quoque secundum supra dictam proferebant declinationem. Afranius in emancipato:

sollicito corde corpus non potitur nunc quie.

Laevius in Protesilaodamia:

Complexa somno corpora operiuntur ac suavi quie
dicantur.

iure igitur compositum quoque ex eo 'requiēs', quod in eodem genere¹⁵ mansit, tam quintae quam tertiae invenitur. Virgilius in IIII:

Tempus inane peto, requiem spatiumque furori.

Cicero in dialogo de senectute: ut meae senectutis requiem oblectamentumque noscatis. nam 'inquiēs', cuius extremam corripit dicit Probus, 'inquietis' declinatur, quod trium factum est generum, ut supra ostendimus. cuius etiam simplex in usu invenitur trium generum. Naevius in carmine belli Punici II:

¹ Probus de cath. nom. p. 1470 P. 127 L. correptā D 2 apes Dd protullit G
Ovid. metamorph. XIII 928 XIII] Erl. 2 Krehlii XVIII. R XVII BDGLK XV. H XIII

Carotiruh. alter 3 os R collectos ex Ovidio Caroliruh. alter 5 sui] h s** H non

fidis Rr Servio] v. lib. III § 30 6 cythara DK 7 In es pro inscr. d
8 ut meridies L post meridiei: hic — diei om. Bd 9 acies aciei DH

acei G haec om. G quies huius quietis Drb tamen superscr. in L 10 Afranius K Afran. emancip. fr. 19 p. 168 Both. XXII p. 190 sq. Nk. fr. V p. 149

Ribb. 11 in -i. emancipato GL in I emancipato K 12 Sollicito corde corpus non
potitur quie Bothius potitur] h poti*** H 13 Laevius] Osannus anal. crit.

p. 54 sq., Krehlius cf. Weichertum poet. Lat. rell. p. 80 sqq., cui hic l. est fr. XIII
p. 78 sq.; inter Naevii fragmenta edd. ante Krehlium seculus perperam posuit Bothius fr.
trag. p. 91: Protesilai s. Laodamiae fr. 3 Neuius d rell. Neuius D Protesilaodamia] Put-

schius protesilao. Laodamia Rr protesilao. laodamia BDH protesilao laodamia G protesilao. laodomia L prochessilao laodamia K 14 metrum iambonicum agnovit Fleckeisenus;
Complexa somno corpora | Adoperiunturac quie | Suavi dicantur Osannus quie Dd

16 compositum ab eo L 17 permansit B tertia Rr Verg. Aen. IIII 433

19 Cic. de senect. 15, 52 me D requietem] sic etiam Cic. Erf. m. pr. cum aliis praestantioribus requiem vel quietem alii 21 corripis (t) B Probus; v. § 56 est est R

22 ostendimus Rr etiam om. K simplex G 23 Neuius R neuius
BDHGLK Naevii bell. Pun. II 6 p. 49 Kl. II 1 p. 13 Vahl. carminū K

1. BDHK i. h

p. 704. 705 P.

p. 255. 56 K.

Iamque eius mentem fortuna fecerat quietem. |

Licinius Macer in I annali: non minimo opere milites quietes volebant esse. Sallustius in II historiarum: quia corpore et lingua percitum et inquietem nomine histrionis vix sani Burbuleium appellabant. alia vero eiusdem terminationis nomina e in i mutata faciunt genetivum, ut 'hic verres huius verris', 'haec caedes huius caedis'. excipiuntur 'hic pēs pedis', 'haec Cerēs Cereris', 'mercēs mercedis', 'hic' et 'haec herēs heredis', 'locuplēs locupletis' et tria quintae declinationis e corripientia tam in genetivo quam in dativo, 10 'fīdēs fīdēi', 'rēs rēi', 'spēs spēi'. invenitur etiam 'plebēs plebēi'. Sallustius in I historiarum: plebēi tribuniciam potestatem (nam 'plebs plebis' facit genetivum). et 'famēs famēi' dicebant veteres, unde adhuc 'famē' producit in ablativo. Virgilius in VI:

Melle soporatam et medicatis frugibus offam

15 Obicit: ille famē rabida tria guttura pandens,
Iuvenalis in V:

inde autem cum se matura levavit

Progenies stimulante famē, festinat ad illam,

Quam primū praedam rupto gustaverat ovo,

idem in eodem:

Membra aliena famē lacerabant, esse parati

Et sua

1 eis Bb mentem furtuna fecerat quietem L fortuna] r furtuna GK
fortunam R 2 Licinius] r Licinnius RBDHGL Macer] r marce R Licin.
Macer. ann. lib. I p. 237 Kr. fr. 8 p. 305 Roth. milites G 3 Sall. hist.
II 45 p. 149 Kr. quia] Qui L Quem Colerus ad Val. Max. VIII 14, 5
4 inquietem k quietem K 5 burbulegium RBH burbuleum GLK appel-
labant] R appellabat r rell. e nomina L 6 mutantia BDHLr motantia GK

7 post cedis (sic): excipiuntur — Cereris om. R add. r pes L pe+ss (de)

D Ceres] add. g caeres K caereris DK 8 locuples Rr 9 trea G trea K
tam add. h 10 spes spei K spes L Inveniuntur BD plebis

plebi D Sall. historiarum I verba desumpta sunt ex L. Philippi contra Lepidum
oratione: I 51 § 14 p. 78 Kr., qui recte statuit cum Orellio plebei h. i. dativum esse:
qui placere ait . . . concordiae gratia plebei tribuniciam potestatem restitui, ex qua
omnes discordiae accensae 11 II GLK historiorum H tribuniciam H tribu-

neciam K tribuniciam B tribuniciam b 12 et] r ut R 13 adhuc g adhuc ni f. G
aduc H in ablativo producit B Verg. Aen. VI 420 sq. U. GL VII. K

14 Melle ex Mille corr. H saporatam B medicantis G 15 obicit Gg
obicit K rabida] r et sic Med. Pal. Rom. Fr. rapida RDK cum aliquot libris
Vergilianis dett. trea G guttura G pandens] b pandens B 16 Iuv. sat.
V 14, 83 sqq. ad Iuvenal in V: ponitur in mg. add. h 17 se om. Iuv. Pith.
m. pr. natura L levavit] leuaret cod. Pith. leuavit vel leuabit libri Iuven. dett.

19 gustaverat] Br cum Iuvenale gustauerat L gustauerit RDH GK 20 Iuv. sat. V
15, 102 sq. 21 membra DH lacerantabant H

p. 704. 705 P.

p. 256. 57 K.

60 quasi quintae declinationis prodixerunt ablativum. Graeca eiusdem terminationis, in ους vel ος vel εος genetivum Graecum terminantia, ου vel ο vel εο in i commutantia faciunt genetivum Latinum, ut 'Παλαμήδης Παλαμήδους, Palamedēs Palamedis', 'Ἐτεοκλῆς Ἐτεοκλέος, Eteoclēs Eteoclis', | 'Χρέμης Χρέμητος, Chremēs Chremetis' et 'Chremis'. Teren- 5
tius in Andria:

etiam puerum inde abiens conveni Chremis.
idem in eadem:

egomet continuo ad Chremem.

Μένδης Μένδητος nomen est urbis Aegyptiacae, cuius mentionem Pin- 10
darus facit; 'Mendēs Mendetis' et 'Mendis'. sic quoque 'Ράμνης Ράμνη-
τος, Rhamnēs Rhamnetis' et 'Rhamnīs' - quod Graecum esse ostendit
aspiratio post r posita, quod in Latinis nominibus non sit -, 'Λάχης Λά-
χητος, Lachēs Lachetis' et 'Lachis'. sic et similia in τος terminantia
genetivum Graecum. nec mirum duplicem declinationem haec habuisse 15
apud Latinos, cum apud Graecos quoque multa inveniuntur huiuscemodi
incipitem habentia declinationem teste Herodiano: Γύγης [nomen Gi-

1 allatī L terminationis] *hk et in lit. g* declinationis *RBHK* * 2 ους] ου *K* εος] *d* εος *D*

terminantia genetivum graecum *L* 3 uel *o* uel *o* *dd* ΠΑΛΑΜΕΔΕC *GL* 4 ΠΑΛΑΜΕΔΟΥC *G*

B ΠΑΛΑΜΗΔΟΥC *L* ΠΑΛΑΜΗΔΗ *Rr* ΠΑΛΑΜΗΔΩΟΥC *H* palamides palamidis *G* ΕΤΕΟΚΛΗC
EO ΕΤΗΟΚΛΗC eteocles eteoclis *Rr* et ΘΕΟΚΛΗC ΘΕΟΚΛΕΟC. theocles. theoclis *G* ΘΕΟΚΛΗC
et ΘΕΟΚΛΕΟC theocles theoclis *L* ΕΘΕΟΚΛΗC ΕΘΕΟΚΛΗC etheocles etheoclis *H* et ΕΘΕΟΚΛΗC
K ΕΘΕΟΚΛΕΟC etheocles etheoclis *K* & ΕΘΕΟΚΛΗC *B* eteodes eteodis *D* 5 ΧΡΕΜΕC

T ΧΡΗΜΕΩC *Rr* ΧΡΗΜΗC ΧΡΗΜΗΤΟC *H* ΧΡΕΜΕC ΧΡΕΜΕΤΟC *L* ΧΡΗΜΕC ΧΡΗΜΕΤΟC *K* ΧΡΕ-
ΜΕC ΧΡΕΜΕΤΟC *G* ΧΡΗΜΕΟ ΧΡΗΜΗΤΟC *B* cremes *B* ++chremes et chremetis *H*
et] uel *GL* cremis *D* Ter. Andr. II 2, 31 7 puerum etiam *GLK* abiens]
d habiens *RD* habens *GL* conuenit *B* Chremi Ter. Bas. 8 Ter. Andr. II
2, 24 in eodem *RGL* 9 egomet] sic etiam Donatus; cf. Al. Richterum Donati comm.
quem usum habeant ad illustrandam singularum Ter. vocum corruptelam. Bonnae 1854
p. 26 sqq. ego me libri Ter. cremē r cremen *RD* chremen *K* cum Bas. 10

TO ΜΗΝΔΗC ΜΗΝΔΗΩC *Rr* ΜΕΝΔΕC ΜΕΝΔΕΤΟC *G* et, ΜΕΝΔΕC in ΜΕΝΔΗC corr., *L* ΜΗΝΟΝC
ΜΗΝΗΤΟC *K* aegyptiacae *K* egyptiacae *G* aegyptiacae *L* mentionem *K* pindu-
rus *Rr* Αίγυπτίαν Μένδητα, πὰρ κρημὸν θαλάσσης, | Ἐξατον Νέλου κί-
ρας, αἰγυβάται | Ὅθι τράγοι γυναιξὶ μίσγονται Pindari fr. 215 Böckh. 184 Bgk.
ed. alt. servatum a literato quodam Strabonis geograph. XVII p. 802 C lectore 11

mendetis ex menditis corr. *B* ΠΛΑΜΝΕC ΠΛΑΜΝΕΤΟC *G* ΠΑΜΝΗC ΠΑΜΝΗΤΟC *D*
ΠΛΑΜ*NEC ΠΑΜ*NETOS *L* 12 ranes *H* ramnes ramnetis *D* ramnis *DL*
ostenditur aspiratione *H* 13 hominibus *R* 14 lachis sic et similia. In tos *D*

et] *si GL* tos *RDGL* *oc *H* 15 duplicem] *d* publicem *D* 16 inveniuntur multa *H*
17 Theste *Rr* Herodiano] cf. schol. A Hom. II. XV 302, Iliacae prosodiae
fragmentis insertum a Lehrsio Herod. scripta tria p. 290 sq.; ad totum h. l. cf. praeterea Choerobosc. in Theodos. can. p. 139, 10 sqq. Gaisf. ΓΥΓΕC *L* ΓΥΓΕC *G* ΓΥΓΗC *K*
gyges *RD* giges *BH* gyanitis *RD*

p. 705 P.

p. 257. 58 K.

gantis] Γύγου et Γύγητος, Κόμης [proprium] Κόμου et Κόμητος, μύκης μύκου et μύκητος, Μύνης Μύνου et Μύνητος, Ποδῆς Ποδοῦ et Ποδῆτος, Μέγης Μέγου et Μέγητος, Πύδης Πύδου et Πύδητος. similiter 'Thales', 'Apelles', 'Menes', 'Ageles', 'Calles', 'Dares' varie decli-
 5 nantur. unde Virgilius duplicem accusativum Graecum protulit in V: Dareta et Daren, illos secutus, qui Ποδῆτα et Ποδῆν, Μέγητα et Μέγην protulerunt, ut:

Praecipitemque Daren ardens agit aequore toto,
 in eodem:

10 Sed finem inposuit pugnae fessumque Darēta.
 sin in ου terminent genetivum Graecum, primae erunt declinationis, ut 'Αχάτης Ἀχάτου, Achates Achatae', 'Ἀγχίσης Ἀγχίσσου, Anchises Anchisae'. saepissime tamen huiuscemodi nomina antiqui et secundum tertiam protulerunt declinationem, ut 'Orontes Orontae' et 'Orontis', 'Timarchides Timarchidae' et 'Timarchidis', 'Herodes Herodae' et 'Herodis'. Horatius in II epistularum:

1 ΓΙΓΗΟΥ *H* ΓΙΤΙΟΥ *G* ΤΥΙΟΥ *K* ΓΙΓΟΥ in *litura* r ΓΥΓΟΥ *l* ΓΥΤΕΤΩC *Rr* ΓΙ-
 ΓΗΤΩC *B* ΓΥΓΕΤΩC *DL* ΓΙΤΕΤΩC *G* ΓΙΓΗΙΩC *H* ΤΥΙΗΤΩC *K* ΚΩΜΕC *DHG* ΚΩ-
 ΜΗC *R* ΚΩΜΟΥ *RBH* ΚΩΜΗΤΩC *D* ΚΩΜΕΤΩC *HG* ΚΩΜΗΤΩC *R* 2 ΜΕΥ-
 ΚΕC *G* ΜΥΚΕC *L* ΜΙΚΗC *K* ΜΥΚΩY *B* ΜΥΚΟΥ ΜΥΚΕΤΩC et ΜΥΚΗΤΩC *G*
 et ΜΥΚΕΤΩC
 ΜΙΚΟΥ et ΜΙΚΗΤΩC et ΜΥΚΗΤΩC *K* ΜΥΚΕΤΩC *L* Μύνης Μύνου et Μύνητος
 0 .NR
om. GLK et *om. D* ΜΥΝΗΤΩC *R* ΜΥΤΩC *D* ΠΩΔΗC. ΠΩΔΩY ET ΠΩΔΗΤΩC *R*
 ΠΩΔΕC ΠΩΔΟΥ et ΠΩΔΕΤΩC *GL* ΠΩΔΑΕC ΠΩΔΟΥ ET ΚΩΜΗΤΩC ΜΕΤΟΥ ET ΜΕΤΕΤΩC ΠΥ-
 ΔΗC r. Similiter oales *K* Ποδῆν *Hom. II. XVII 590 Plut. symp. quaest. VIII 13, 2; Πο-*
 δῆτα *non novi* 3 ΜΗΤΗC. ΜΗΤΟΥ ET ΜΗΤΗΤΩC *R* ΜΗΓΗC. ΜΗΓΟΥ. et ΜΕΓΕΤΩC *D* ΜΕΓΕC ΜΕΓΟΥ
 ΓΗ Y
 et ΜΕΓΕΤΩC *GL* ΜΗΓΗC ΜΗΓΟΥ et ΜΗΤΩC *H* ΠΥΔΕC. ΠΥΔΟΥ. ΠΥΔΕΤΩC *G* ΙΤΙΑΗC ΙΤΙΑΟΥ
 Δ ΔΕ h ΘΑΛΑΕC
 et ΙΤΙΑΗΤΩC. *H* ΠΥΔΩY. ET ΠΥΔΕΤΩC *R* 4 tales *R* ΘΑΛΗC *Dr* ΘΑΛΕC *Gg* ΘΑΛΕC *L* ΘΑ-
 ΛΕC i oales *K* appelles *RDHGLK* b et ni f. *B* (nunc appelles) pr. m. et ipsa appelles
 Menes] r manes *RBGLK* Ageles] 'plerique codd.' Krehlii agelles *RBDHLK*
 agelles *G* Calles] sic etiam *Phot. bibl. 228^b, 26 Bekk., plerumque Cales; callos Rr*
 varie] r uariae *RBDHGK* 5 in V *om. LK* in V. aeneidos *G* 6 dareta in
 11 *litura* h darem *Rr* dare *Hh* illosecutos *Bb* secutos *DLK* qui *om. GLK*
 ΠΩΔΕΤΑ *D* ΠΩΔΕΤΑ *GL* ΠΩΔΗΤΑ *K* ΠΩΔΑΕΝ *L* ΠΩΔΑΕΝ *G* ΜΕΓΕΤΑ *G* ΜΗ-
 ΓΗ
 ΓΗΤΑ *H* megeta *L* ΜΕΓΕΤΑ ΕΜΕΤΗΝ *K* 7 ΜΗΤΗΝ. *Rr* ΜΗΓΗΝ *H* megen *L* Verg.
 Aen. V 456 8 darē *D* 9 Idem in eodem *B* Verg. Aen. V 463 10
 11 *suit* *Rr* imposuit *L* inpossuit *G* impossuit *K* fessumque *L* daretā *Rom.*
 11 terminant *GK* erunt *om. K* erunt declinationis] decli declinauerunt *G* decli-
 nationis erunt *L* sunt declinationis b 12 ΑΧΑΤΕC *GLK* ΑΓΧΙΣΕC ΑΓΧΙΣΟΥ *R*.
 ΑΓΧΥΗC
 ΑΓΧΥΟΥ *Dd* ΑΓΧΥΗC ΑΓΧΥΟΥ *K* agchises agchisoy *L* anchisoy *B* 13 tiqui *Rr*
 et *om. HL* add. h 14 Orontes Orontae] d orontes oronte h orentes orentae
 (orente *H*). *DHg* timarcides timarcidae et timarcidis *GL* 15 et add. h erodes
 erodae et erodis *G* et ex herodes herodae et herodis *mut. L* et del. r add. h
 oratius *K* Hor. *ep. II 2, 184* 16 epistularum] historiarum *GLK*

Praeferat Herodis palmetis pinguibus, alter.

Cicero IIII Tusculanarum: non sine causa, cum Orestis fabulam doceret Euripides. Sallustius in II historiarum: eam deditionem senatus per nuntios Orestis cognitam adprobat. idem in III historiarum: namque primum Iasonem s novo itinere maris Aeetae hospitis domum violasse. Agellius noctium Atticarum VIII: historia ex libris Heraclidae Pontici iucunda memoratu et miranda. sciendum tamen, quod frequentissime tertia utuntur declinatione in propriis, quae formam habent patronymicorum, et in barbaris, ut 'Thucydides Thucydidæ' et 'Thucydidis', 'Mithridates Mithridatae Mithridatis', 'Tigranes Tigranae Tigranis'. huiusmodi enim nomina Parthica etiam Graeci ancipiti terminant genetivo: modo *ov* modo *ovs*, 'Τυγάρης Τυγάρου' καὶ 'Τυγάρους' vel 'Τυγάρεος'. Virgilius in XII:

nec Drancis dicta refellam.

15

et sciendum, quod in huiusmodi nominibus, quando tertiae sunt, frequentissime veteres | dativum proferunt pro genetivo, 'Aristoteli', 'Demos-

1 proferat BK preferat b erodis GL pingibus G pingibus alter. Cicero] Caroliruh. alter pingibus. aliter cicero R alter om. BDHGLK 2 Cic. Tusc. IIII 29, 63

III] scripsi in I libri nisi quod in II pr. m. B tusculariarum Rr Orestem fabulam diceret codd. Cic. opt. 3 Sall. hist. II 84 p. 187 Kr. 4 dedicio-

nem D orestis Dd agnitam G approbat GLr 5 Sall. hist. III 21 p. 326 Kr. III] ubi fere ipsum argumentum collocari iubet RBDHGL et sic etiam Vind. CCCXLVII Caroliruh. alter Darmstadini, IIII K edd. nanque K 6 itinere GL

itenire K ***** (acceptae nif.) Rr actae BDHGLK ospitis GLK Agellius]

servavi hanc scribendi rationem ob lib. IIII § 31 agellius Rr agellius G Gellii noct. Att. lib. VIII fragm. t. I p. 232 ed. Teubn. 7 acticarum BK VIII H et Darmstadini a et ° (cf. de Cinctis p. 82) VIII rel. et sic f. ipse Priscianus eodem errore deceptus, qui libros nostros inde a lib. VIII occupavit cuiusque vestigia ne in priorum quidam librorum subscriptionibus omnino desunt, cf. etiam § 75 haeraclidae R Pontici] 3 (pōtici), poetici libri 8 iucunda] r iocunda RBDHG memeratu H

tamen add. l 10 tuchydides B tuchididaes et tuchididis Rr tuchydides tuchydidae et tuchididis D thucidides et thucididis uel thucidide H tuoidides tucididae et tuchididis GLK 'hoc in prima adiuuat arte' in marg. L 11 metridates metridatae et metridatis LK et methridatis H Tigranes Tigranae Tigranis] d tigenes tigenae tigenis D et tigranis GLKh 12 enim add. b 13 modo in *ov* GL modo in *ovc* G Τυγάρης] add. d ΤΙΓΡΑΝΕC G ΤΥΓΡΑΝΗC K tigranes tigranoy

ka tigranois uel tigranos L TICPANOY Rr TYΓPANOY K καὶ γ κατ RH TI- y uel tigraneos ΓΡΑΝΟIC Dd TYΓPANOYC uel TYΓPANO C K uel TIGPANO C G uel TIGPANHOC H uel TIGPINEOC B 14 Verg. Aen. XII 644 15 dictam Rr 16 frequentissime]

g frequentissimi G 17 pro in litura H aristotili L demonsheni D demosteni H

p. 796 P.

p. 280 K.

theni', 'Thucydidi', 'Euripidi' pro 'Aristotelis', 'Demosthenis', 'Thucydidis',
'Euripidis' ponentes. Virgilius in I:

Praecipue pius Aeneas nunc acris Oronti,

Nunc Amyci casum gemit.

idem in eodem:

Troas, reliquias Danaum atque inmitis Achilli,

in II:

quis talia fando

Myrmidonum Dolopumve aut duri miles Vlxi.

Terentius in heautontimorumeno:

Archonidi . . filiam

pro 'Archonidis'. Cicero in IIII Verrinarum: in Timarchidi potestate sociorum populi Romani antiquissimorum atque amicissimorum liberos, matresfamilias, bona fortunasque omnes
fuisse. idem in eodem dativum similiter protulit: neque in praesentia 63
Timarchidi quid responderet habuit. et magis secundum tertiam
ea proferunt nominatissimi auctores. (idem in Arato:

Sub pedibus profertur . . finita Booti,

Spicum inlustre tenens, splendenti corpore virgo,
pro 'Bootis'. Terentius in hecyras: Callidemidem, hospitem Myconium. Cicero in Protagora: quid tu, unde tandem appares, o

I thucicici H tuchididi R tucididi GLK thucidi D eripidi D erupidi G

eurupidi H eurupidi L aristotilis D arestotelis H dimosthenis K thucididis H tuchididis R tucididis GLK 2 erupidis G eurupidis L Verg.

Aen. I 220 sq. 3 praecipuae Rr - pius (r) D agris Rr oronti g
oronti (s) Rom. 4 Amyci] Vergilius (sic etiam Med. m. alt.), amici libri
Prisc. cum Med. m. pr. 5 Verg. Aen. I 30 cf. lib. XVII § 161 6 reliquias
G reliquias Med. immitis RDLK Med. achili GLK achillis Rom. 7 Verg.
Aen. II 6 sq. 9 myrmidonum RDG mermidonum LKq dolopumve manus
aut B 10 Ter. heautont. V 5, 21 Archonidi huius filiam Ter. Bemb. Archonidis
filiam Bas. heautontimorumeno] b heautontimorumenon B eautontimorumenon

RDHG etaitentimorumenon L ea eauton K 11 libam Gg 12 **archonidis K
Cic. in Verr. II 2, 54, 136 uerinarum G thimarchidi RD timarceidi GLK Ti-

marchidis codd. Cic. 13 sotiorum Rr atque amicissimorum add. d 14 fur-
tunasque HGLK 15 idem spscr. in L Cic. in Verr. II 2, 28, 60 16 timarceidi LK
timarceidi G 17 nominatissimi] nomina uetustissimi GL nomina antiquissimi in
libra K Cic. Arat. fr. XV v. 5 p. 522 (v. 100 p. 525) Or. 18 fertur (p) D

fertur H booti L 19 Spicum inlustre (inlustrae Rr illustre GL) tenens, splen-
denti corpore virgo] versum ex Cic. de nat. deor. II 42, 110 et Servio ad georg. I 111
notum et cum praecedente coniunctum libri exhibent ad finem huius paragraphi post
Arachne; totus hic locus ad seriem exemplorum praecedentem pertinens ad marg. archet-
ypi adscriptus, dein divulsus et sic textui insertus esse videtur 20 Ter. hecyr. V
3, 3: Myconium hospitum dum exspecto in arce Callidemidem in hecyras B in

hecussa L inecussa G in hecira K Callidemidem] h callide BDHG calide K ospi-
tem D ospitem G hospitem L myconium libri 21 Cic. Protag. fr. I Cic. ed.
Or. IIII 2 p. 477 o] r a RBH

p. 706. 707 P.

p. 259. 60 K.

Socrate? an quidem non dubium est, quin ab Alcibiade? Trogius Pompeius in libro VI: inde Scepsim petit, quo se Midias interfecta sacra contulerat. is a Derculide petito colloquio. M. Velleius Paterculus libro I: nec minus clarus ea tempestate | fuit Miltiadis filius Cimon. Plinius in II naturalis historiae: ab Euclide, in III: Thucydide, Calliphane, in IIII: Philistide, Anticlido, Philonide, in V: Sotade, in VI: Simonide minore, in VII: Agatharchide, Apollonide, Duride, Heraclide Pontico, || Asclepiade, in XI: Heracleote, in XII: Mneside, in XV: Commiade, in XXXVII: Euripide. possunt tamen ea, si producte proferantur, dativi esse Graeci pro ablativis, quomodo Virgilius: uno comitatus Achatē.

Iuvenalis:

Penelopē melius, levius torquetis Arachnē.

XII 64 In 'is' desinentia longam cuiuscumque sint generis Latina ablata s, addita 'tis' faciunt genitivum, ut 'haec lis litis', 'hic' et 'haec dis ditis' - unde 'hi' et 'hae dites' et 'haec ditia', cuius nominativum singularem in usu non inveni. debet tamen secundum analogiam 'hoc dite' esse. nam in 'is' finire neutrum non potest. Lucanus in VIII:

1 an] at coni. *Krehlius* an id quidem *Ernestius* at id quidem *Orellius* non dubium non dubium *LK* 2 *Trog. Pomp. hist. lib. VI fr.: Iustin. init. fol. 6 v. ed. Bongarsius Par. 1581, t. II p. 221 ed. Dübnerus; ap. Bielomskium Trog. fr. 14 p. 11 VI libro R* 'in ms. *Prisc. leguntur haec ex libro 3' Bongarsius* ludiscepsiu *B* Indicepsin *H*

ⁿ uel sceptrum
scepsim *Rr* scepsim *Dd* sceptrum *G* septrum *L* Midias] scripsi medias *RDG* media *BL* media *H* e media, ea *k* ni *f. inserta, K* e Media *Bongarsius* 3 contuleratis ab *G* is add. *r* a Derculide] a Dercyllide coni. *Krehlius, cf. Bongarsii*

^e
not. in Iust. p. 30 ad herculide R ab herculide *BGLK* *r* ab erculide *H* decruldide *cod. Tegerns. uerculide cod. Monac. 280 l. Fröhlichio in act. doct. Monac. 1843 n.*

25 p. 205 sq. ab herculi depetito *D* petiti *Monac. a m. alt. corr.* petit colloquiom. Velleius *perperam Fröhlichius* colloquio *GLK* 4 Velleius Paterculus] α uellius pater cuius libri liber *I. RBL* *M. Vellei Pat. hist. lib. I fr., p. 30 ed. Kritizianae* 5 Miltiadis] α milciadis *Dr* milchiadis *RBHLK* milchiadis *G* filius. Cimon (Cinon *L*) plenius *BGL* *Pliniana haec nomina ex indicibus auctorum libro primo naturalis historiae congestis desumpta sunt* 6 ab add. *Priscianus* Euclide] *r* eoclido *RB* III] IIII *L* thucudide *RDH* tucidide *GLK* thucidide *Bh* Calliphane] *Plinius* caliphadae *R* chaliphade *r* caliphade *GLK* califade *D* chalipade *BH* calpane *Plin. Leid.* 7 philistidae *R* Anticlido *om. R* Philonide *om. HGLK* V] II *K* 8 Agatharchide] α, *Plinius* agathargide *B* agathargide *rell.* appollonide *HGL* appollinide (*sic*) — asclepiade (*sic*) in *mg. add. K* 9 eraclide *R* asclipiade *R* asclipiade *BDHr* Heracleote] *Krehlius, libri Pliniani in ind. lib. VIII* herocleate *RBDH* herocliade *GL* herocleade *h* heraciate *K* heraclicensi, heraclicensi, heraclicensi libri *Pliniani in ind. lib. XI* inneside *B* lu neside *r* 10 XV] α XIII *RBDHK* XVI *GL* Euripide] *Erl. 1 cum al. Krehlii* neurupide *D* neuripide *d rell.* 11 productae *BHG* datui] *b* datium *K* ablatius *B* asclipiade *R* 1312 12 uno add. *r* uno graditur comitatus *Vergilius et sic lib. VII § 8. 71* achatae *B cum Med. Rom.* 13 *Iuv. sat. I 2, 56 cf. lib. VII § 8* 14 *p* anelope *Rr* penelo**pe (lo) *B* melius, liuius *G* melius. Liuius *L* lenius huius *K* arachnae *r* aragne *R* de *versu Ciceronis hic in libris collocato cf.*

ann. ad p. 247, 19 15 IN IS *PROD inscr. d* generis sint *H* 17 unde et hi et *L* 18 ussu *G* nam is *GLK* 19 his *Rr* *Luc. Phars. VIII 515 sq.*

p. 707 P.

p. 280—62 K.

Non illic Libycae posuerunt ditia gentes

Templa —,

'hic' et 'haec Samnis huius Samnitis'. sic | Caesar de analogia. Lucanus in II:

Romanaque Samnis

Vltra Caudinas speravit vulnera furcas.

huius neutrum Naevius Samnite protulit in carmine belli Punici, ad cuius similitudinem debet etiam 'hoc dite' dici. excipitur 'hic glis gliris', quod pro tr habuit, et 'haec vis huius vis', cuius plurale similiter
 10 'vis' tam Lucretius, quam Sallustius protulerunt. Lucretius in II:

Sed quam multarum rerum vis possidet in se

Atque potestates.

Sallustius in III historiarum: male iam adsuetum ad omnis vis controversiarum.

15 Illa quoque tam in 'is' quam in 'er' finita nomina regulam servant 65 in 'er' terminatorum, id est accepta 'is' faciunt genetivum, ut 'hic pulvis' et 'pulver pulveris', 'hic cucumis' et 'cucumer cucumeris', 'hic cinis' et 'ciner cineris', 'hic vomis' et 'vomer vomeris'. praeterea Caesar declinat 'pubis puberis'; quidam, ut Probus, 'pubes puberis', quidam 'puber
 20 puberis'. ex hoc tamen compositum invenitur similem habens nominativum genetivo, | 'hic impubis huius impubis'. Virgilius in V:

inpubis Iuli.

ab eo neutrum 'impube' Horatius protulit in epodo:

Vt haec trementi quaestus ore constitit

1 illic Libycae] sic etiam Hb. VII § 61 illi Libyae v. l. ap. Lucanum Libycae RDGL

libycae HK cum Luc. Voss. A possuerunt K dicitur Dd 3 sic] r Sin R
 Caesar] g cessar G Caesaris de analogia lib. II fragmentis inseruit Nipperdeius
 ed. suae p. 755 cf. p. 753 de analogia caesar K Lucan. Phars. II 137 sq.

uel e
 6 caudinas Gg speravit] sic etiam Voss. uterque et al. libri Luc. spiravit
 Weissenb. Berol. sperabat, superavit alii codd. Luc. 7 Neuius RBHGLK
 Naev. bell. Pun. III 7 p. 63 sq. Kl. fr. inc. XIII p. 19 Vahl. 8 etiam hoc dite debet GL
 9 cuius] Cuus R 10 Lucr. II 586 sq. 11 Et quae cumque magis uis multas possidet libri Lucretiani possidet] g possedet GL

13 Sall. hist. III 84 p. 293 Kr. assuetum RHGL omnes BDHGLK^r

14 contranersiarum G controuersarium K 15 is] rd his RD in R. finita
 Rr fenita B nomina] omnia GLK 16 terminatorium Dd 17 cucumis
 haec cucumer B *cucumeris (&) H et cucumeris BD 18 *cineris (&) DH
 *uomeris (&) DH et uomeris B Caesar] g cessar G Caes. de analogia
 lib. II p. 755 sq. Nipperd. declinavit K 19 post puberis: quidam — puberis om. R
 add. r Probus de cath. nom. p. 1461 sq. P. 120 L. 20 hoc in litura H
 21 hic inpubis (sic) add. r hic et haec impubis L hic et hoc impubis G Verg.
 Aem. V 546 22 impubis RBDHLK impubis ex inpuppis corr. Med. inpubes Pal.

23 habeo Rr *oratus (h) D oratus K hepodo Rr *epodo (h) D
 hepodo K Hor. epod. 5, 11 sqq. 24 quaestus D hore Rr consistit L con-
 stituit K

puer,

Inpube corpus.

Cicero tamen in IIII invectivaru[m]: filiumque eius inpuberem, legatum a patre missum. idem in II de oratore: quod nisi puberem te iam, inquit, haberet. alia || vero omnia eiusdem terminis nationis correptae similem habent genitivum nominativo, ut 'hic collis huius collis', 'haec puppis huius puppis', 'hic' et 'haec suavis huius suavis', 'hic' et 'haec civis huius civis'. excipiuntur 'hic lapis huius lapidis - vetustissimi tamen etiam 'huius lapis' protulerunt. Ennius in XV annali:

Obcumbunt multi letum ferroque lapique - ,

'hic sanguis huius sanguinis', quod veteres 'hoc sanguen' dixerunt - Cicero in Hortensio: ut ait Ennius:

refugiat timido sanguen atque exalbescat metu.

idem in II annali:

o genitor, o sanguen dis oriundum - ,

'haec pollis pollinis' - sic Charisius; Probus autem et Caesar 'hoc pollen pollinis' declinaverunt - , 'haec cuspis cuspidis', 'semis semissis' - Apu-

1 Insignibus raptis puer Horatius indeque interpolatus Caroliruk. alter

puer Rr 2 impube RBHGLK 3 Cic. in Catil. or. IIII 6, 13 impu-
berem RBHLK 4 missum] g misum GK Cic. de orat. II 55, 224 in
in II H dehoratore* (m) B orotore G Quod si impuberem iam In quid H

5 inquit iam libri Cic. inquit] r inquit RDK 6 correpte Rr genetio
nominativum Hr hic add. h collis] follis D 7 follis D hic follis
huius follis in mg. add. h puppis] gk pupis GLK puppis] gk pupis GLK
cuius

sauvis B huius suavis add. r suavis] b sauvis B 8 haec huius Rr

huius huius H Excipitur Bb 9 Vetustissimi D etiam om. H lapi* (s)

B protollerunt G Enn. ann. XV 9 E. S. XV 11 p. 59. LXXIV Vahl. cf. infra
§ 95 V. B 11 obcumbunt v. § 95 occumbunt h. l. libri loetum RK lac-
tum BG laeto L laetum* (q.) H lapique] b lapide ni f. in litura B 12 san-
guinis (s) H sangen L Cic. Hortens. fr. 35 opp. t. IIII 2 p. 483 Or. 13 Horten-
sio] d ortensio RBDLKg ostensio HG Ennius] Alcum. fr. 3 p. 32 Both. II p. 15
Ribb. p. 96 Vahl. Alcumaeonis hoc esse fragmentum docent loci Ciceroniani de or. III
58, 218 et de fin. IIII 23, 62 inter se collati 14 Quin refugiat Ennius ap. Cic. de

orat. l. l. refugiat] h refu*** H refugeat G timedo Gg timida K tumido
B sanguen] sangen L sanguis libri Cic. de fin. V 11, 31 sanguen tamen,
ipsam h. Ciceronis l. laudans, Nonius p. 224, 19 et sic Avrinc. et duo Erlang.
in l. Cic. de or. l. sanguine reliqui libri ibidem exalbescat ex exaluescat corr.
B 15 Enn. ann. l v. 181 E. S. fr. 54 Iberg. LXXII p. 19. XXXVIII Vahl.
I Columae 'pervetustum exemplar' 16 o genitor] O pater o genitor Ennius testibus
Cic. de rep. I 41, 64 et Lactant. inst. div. I 15, qui numeri nota carent sangen

L diis DHGLrk 17 post pollinis: sic — pollinis om. R add. r sichari-
sius Hh siharissius D siccharissius d Charis. p. 27 P. 22 Lind. Probus de
cath. nom. p. 1448 P. 108 L. et om. K Caesar de anal. II p. 756 Nipp.

18 haec in litura b semisses Rr semissis GLK apuleus K Apul. in epi-
toma: fr. Apul. 12 t. II p. 638 Hlbb. idem opus esse videntur epitomae historiarum
de XII vss. Aen. § 99 laudatae, quem locum neglexit Hildebrandus l. l. et t. l p. LVII

p. 706 P.

p. 203 63 K.

leius in epitoma: sed tum sestertius dipondium semissem, quinarium quinquessis, denarius decussis valebat ..., 'haec cassis cassidis', quod etiam 'haec cassida cassidae' declinatur, ut Virgilius in XI:

aurea vati

Cassida.

a sanguine compositum non servat simplicis-declinationem, 'hic' et 'haec 67 exsanguis huius exsanguis', a cuspidē servat, 'tricuspidis tricuspidis'. Ovidius in I metamorphoseon:

positoque tricuspidē telo

Mulcet aquas.

invenitur etiam | 'haec capis capidis', cuius diminutivum est 'capidula'. Arruntius: capis, vasis genus pontificalis, diminutive capidula. Lucilius in VIII:

Hinc ancilia, ab hoc apices capidasque repertas.

et vide, quod magis Graecum ostenditur, cum in 'as' protulit accusativum pluralem. 'hic' et 'haec potis' et 'hoc pote' nomina esse, ostendit comparatio 'potior' et 'potissimus'. sine verbis autem raro invenis ea vel obliquo casu prolata. Persius:

Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,

Pinguis aqualiculus protento sesquipede extet.

Virgilius in III:

Nec potis Ionios fluctus aequare sequendo.

1 dum HL dupondium BHGLK semisem LK semesem G 2 quinquessis] K
Heidelb. quinquensis RBDLh quinquensis H quincensis G denariis Dd decussis GL
3 casis cassidis Gg casis cassidis K casida . ae Gg cassidae] r. casidae
RK 4 Verg. Aen. XI 774 sq. 5 vasti H 6 casida Gg 7 compositum G
8 exsanguis G exanguis RB huius exsanguis om. R add. r exsanguis G exsanguinis Dd cuspidē Dd tricuspidis R Ovid. metamorph. I 330 sq.

9 metamor. in. I G metamorphoseon .I. L 10 positoque K telo] kb *lo
B tolo GK 11 aquas in litura L 12 capis capidis] d capis capidis RD
est om. GK capidula D 13 harruntius RD haruntius GLK aruntius Hr
capis] r capis Rd uasis (di) D uasis genus ex genus uasis corr. L
diminutivae rg diminutivae R diminutivae BDHK capidula diminutivae GL caspidula D
14 Lucilius D Lucilis H Lucil. sat. VIII 27 Dous. 22 Gerl.
15 hinc] i in G et in litura L hi (hinc k) | mancia K annicia (l) D
capices K capidasque D 16 ostenditur] esse ostenditur DL protulit in as
GL 17 et haec pote nomina B 18 invenies K 19 Pers. sat. 1, 56 sq. 20
tibi
* L 21 protenso Pers. Montepess. Vat. propenso rell. libri Persiani
tento sesquipede] h protentos quipede H propontos quipede G proponto.
sesquipede L proponto sesquipede K exstet K exstat G exstat L cum aliquot libris Persianis
22 Verg. Aen. III 671 IIII K 23 potes ionios
s. fluctu (lu) Fr. fluctus H

idem in XI:

At non Euandrum potis est vis ulla tenere.

XIII In 'is' desinentia Graeca, si in genetivo Graeco consonantem habuerint ante *ος*, o in i mutant et faciunt genetivum Latinum: 'Σιμόεις Σιμόεντος, Simois Simoentis'; 'Ἀδωνίς Ἀδωνίδος, hic Adonis huius Adonidis'; 'Εὐπόλις Εὐπολίδος, Eupolis Eupolidis'; 'Δωρίς Δωρίδος, Doris Doridis'; 'Θέτις Θέτιδος, Thetis Thetidis' - quamvis ablativum eius 'ab hac Theti' Plautus protulit in Epidico:

tum ille prognatus Theti

Sine perdat: alia adportabunt ei Nerei filiae -;

'Εὐχάρις Εὐχάριδος, Eucharis Eucharidis'; 'Ἐπιχάρις Ἐπιχάριδος, Epi-
68 charis Epicharidis'. sin in *ος* puram Graecus desinat genetivus, similis erit nominativo apud Latinos: 'Ἀδωνίς Ἀδωνίδος, hic Adonis huius Adonis'; 'Νεάπολις Νεαπόλεως, haec Neapolis huius Neapolis'. sin apud Graecos in *εις* diphthongum terminant, 'nt' habent in genetivo: 'Σιμό-
15 *εις* Σιμόεντος, hic Simois huius Simoen[tis]'.
10

1 Verg. Aen. XI 148 2 non | non in L non in K 3 is add. h
si graeca si G 4 post Latinum: hic adonis huius adonidis add. R del. r

Σιμόεις] 2 *σιμοις* RBDH *σιμοις* G *simois* L ut *συμοις* K *σιμοεντος* R
CIMOENTOAC (1) uel CIMOENTOC B CIMOENTOC uel CIMOENTOC H CIMOYNTOC G CY-

MOENOTOC K symoyntos L 5 simointis G simoyntis L *αλωννις αλωνιαω* R
AAONEIC AAONIAOC G adonys adonydos L AAONIAOC H post Ἀδωνίδος:
AAWNOIAIC add. K hic Adonis huius Adonidis h. l. om. R add. r Adonidis] *hk*
adonis HK 6 *εὐπωλις* R *εὐπολις* G *epopolis* L Εὐπόλιδος — Εὐχάρις om.
D Εὐπόλιδος — Doridis et ni f. Εὐχάρις add. d Θέτις — filiae add. m. tertia (δ)
ΕΥΠΩΛΙΑΩC R *epylidos* L ΔΟΡΙC BHGD ΔΩΡΥC K dorys L ΔΟΡΙΑOC RBHGd
ΔΩΡΥΔΩC K dorydos L Doris Doridis] r ΔΩΡΙΑC R 7 dorisdis K Θέτις —

filiae om. GL, Θέτις — Theti add. g *θητις* R haec thetis huius the-
tidis B haec tetis huius tetidis RHδ haec tethis huius tethidis g 8 teti RHδ te-
thidi g Plaut. Epid. I 1, 33 sq. in epidico protulit B epidigia H 9

tunc Hr illo D teti R teti Hδ tethi r g 10 apportabunt Lrδ adportabant H
PIAOC eucharis eucharidis X AOC epicharis

11 Εὐχάρις — Epicharidis] *εὐχατωc* HYKAPITIC EPICAPITIC EPICAPITIC IT
epicharidis

Rr *εὐχαρυς* EYKAPYOC K eycharys eycharydos L EYKAPAOOC Gg
EYKAPITOC BD eycharis L Eucharis — Ἐπιχάριδος om. K add. k Eucharis-
dis] d eucharitis Dg *ηπιχαρις* EPICAPITOC D epicharis epicharidos L EPICAPI-

T AOC Gg Epicharis Epicharidis] *epichari* epicharitis B EPICAPITIC Dd epikaris epi-

karitis **** Hh 12 epicharitis g Si L os DHL 13 ut AAONIC DH adon-
is GL AAWNIWC R AAONIOC D AAONI+OC (Δ) H adonioc G adonios L huius Adon-
is add. r 14 NEATPWAIC R NEATPWAIC H neapolis L NEATPWAEC R NEATPWAEC
B NEATPWAEC DG NEATPWAEC HK neapoleos L hic B neapolis huius neapo-

lis K 15 hic Rr oy Gg oy L oy C K terminent DL terminentur d termi-

nent nominatium n et t H n. & t. B in om. LK CIMOIC CIMOENTOC Rr

CYMOIC CYMOENTOC D CYMOYC CYMOYNTOC GL CYMOYC CYMOENTOC K 16 simohis R
simois (h) D symoyntys G symoyntis g simointis L

p. 700 P.

p. 284 K.

In 'os' masculina ablata s, addita 'ris' faciunt genetivum, ut 'hic lepos leporis', 'ros roris', 'mos moris', 'flos floris'. excipitur 'nepos nepotis', quod quidam commune putaverunt, quamvis femininum sit 'nep-tis'. alia vero omnia in 'tis' desinunt, ut 'hic' et 'haec sacerdos sacerdotis', 'hic' et 'haec compos huius compotis'. Livius in XXVI: profecto satis compotem mentis esse. o tamen in hoc solo corripitur. Seneca in Phaedra:

Hippolyte, me nunc compotem voti facis.

in eadem:

Compote voto,

et est Adonium. eius contrarium 'impos impotis'. Accius in I didascalicon:

falsidica, audax,

Gnati mater pessimi, odibilis, natura impos,

Excors, ecfera.

similiter 'haec cos cotis', 'haec dos dotis'. excipitur 'hic' et 'haec bos 69 bovis' - quod ideo assumit genetivo u loco digamma, quia Aeolis quoque solent inter duas vocales eiusdem dictionis digamma ponere, quos in multis nos sequimur, 'ὄφις ovis', 'Δῖφος Davus', 'ὠφόν ovium' (unde in nominativo quoque huius nominis illos sequimur. nam et Aeolis et Doris βῶς dicunt pro βούς, ov diphthongum in o longam vertentes. et quod hoc verum est, ostendunt epigrammata vetustissima, quae literis antiquissimis scripta in multis tripodibus legi et maxime in tripode Apollinis,

1 In os *inscr. d* os] *add. h* hos *Rr oc K* ablata] *h* oblata *H* 2 leporis] huius leporis *GLK* 3 neptis *b* nepes *B* 4 uero *om. GLK add. l* ut *om. G* sacerdotis] huius sacerdotis *GL* 5 compos compotis *DHGK Liv. ab u. c. lib. XXVI 15, 13 XXVI] Krehlius XXV libri profectos LK* 6 mentis esse] *Dukerus ad Liv. l. l. secundum verba Livii* menti esse *B* menti messe *R* menti inesse *GLb* menti inesse *D*

menti in esse *H* menti in esse *K* o] *r* hoc *R* sole *Rr* 7 Seneca] *rd* si-necha *D* senica *GL* neneca *R* in pendra *K* in phedra *reliqui Sen. Hippol. 710* 8 hippolite *B* ippolite *rell.* me nunc *ex* nunc me *corr. H* nunc me *edd. Sen.* uotis *B* facias *HK* 9 in eadem] *immo in Agamemn. 365 cf. Welckerum*

uel adonium 11 adonium *Kk* Ei *r* actius *H* *trag. Gr. p. 1448 not. 47* eodem *H* 13 falsidica, audax, gnati mater pessimi, [Odibilis, naturaque impos, excors et fera *G. Hermannus de L. Attii libris Didascalicon p. 5. Sotadeos restituit Lachmannus in ind. lect. Berol. hib. a. 1849 p. 5* falsidica] *bd* falsifica *BDGL* saluifica *K* 14 ignati *GL* ignoti *K* odibilis] *b* odeuilis *B* 15 ecfera *Lachmannus l. l. et fera libri* 16 haec cos *om. R* cotis haec *om. K* hic et haec *add.*

k et hoc bos *B* 17 boui**(t) L* adsumit *B* digammae *GLK* quia eolis *H* quiaeolis *R* quia eoles *GLKh* quiaeoles *D* 19 oic *RBDH* oyic *K* ΔΑΩC *R* senex 0 20 eius ΔΑΩC *DHr* ΔΑΥOC *K* dausus *Hh* won *Rr* won *DH* ofon *GL* oyon *K* GL eolis *K* aeoles *K* eoles *DGLKh* dores *DHGLK* 21 boc *B* bos *RDHK*.

pro *buyc K* pro *bo+ic (h) D* vertentes] *r* conuertentes *R* 22 quod] *r* quomodo *R* hoc *add. d* 23 ligi *Rr* apollonis *Rr* appollinis *GLK*

p. 709. 10 P.

p. 264. 65 K.

qui est Constantinopoli, in loco quem | Xerolophum vocant. sunt autem scripta sic: || ΔΗΜΟΦΑΦΩΝ pro Δημοφών, ΛΑΦΟΚΟΦΩΝ pro Λαοκώων), 'haec glos gloris', 'hoc ὄς' correptum 'ossis' - Ovidius in V metamorphoseon:

Qui posquam cecidit ferrumque ex osse revulsum est. quidam tamen veterum et 'hoc ossu' et 'hoc ossum' proferebant, unde Pacuvius in Chryse:

ossuum inhumatum aestuosam

Aulam.

Accius vero in annalibus:

Fraxinus fissa ferox, infensa infinditur ossis.

Cato tamen 'os' protulit in IIII originum: si quis membrum rupit aut os fregit, talione proximus cognatus ulciscitur -, 'ὄς' productum 'oris'. 'hic' et 'haec custos custodis' ideo in 'dis' desinit, quia venit a verbo 'custodio'.

70 Graeca eiusdem terminationis genetivum Graecum sequuntur 'os' finali in 'is' conversa: 'Χρυσέρας Χρυσέρωτος, Chryseros Chryserotis'; ἦρας

1 Xerolophum] b exorolophum B xerolophum G 2 ΔΗΜΟΦΑΦΩΝ etc.] cf. lib. I § 22
 E O OF O OFO W A
 ΔΑΜΑΦΑΦΩΝ pro ΔΗΜΑΦΩΝ ΛΑΦΩΚΑΦΩΝ pro ΛΑΟΚΩΩΝ Rr ΔΑΜΑΦΑΦΩΝ pro ΔΗΜΟ-
 Α
 ΦΩΩΝ ΛΑΦΟΚΑΦΩΝ pro ΛΑΟΚΑΩΝ Dd ΔΑΜΑΦΑΦΩΝ pro ΔΕΜΟΦΩΩΝ. ΛΑΦΟΚΑΦΩΝ pro ΛΑΟ-
 ΚΩΩΝ. B ΔΑΜΑΦΩΝ. pro ΔΑΜΑΦΑΩΝ. ΛΑΟΚΟΦΩΝ. pro ΛΑΟΚΟΩΝ. G ΔΑΜΑΦΑΦΩΝ pro ΔΑ-
 ΜΑΦΑΩΝ ΛΑΦΟΚΑΦΩΝ (A in Δ mut. h) ΛΑΦΟΚΩΩΝ (ΔΑΦΟΚΑΩΩΗ) H ΔΑΜΑΦΑΦΩΝ pro da-
 μαφαων laokofon pro laokwn L ΔΑΜΑΦΑΦΩΝ pro ΔΗΜΟΜΩΦΩΝ ΛΑΟΚΟΦΩΝ pro ΛΑΩΚΩΩΝ
 (ΛΑΩΚΑΩΩΝ k) K 3 hoc] r oc R correptam H ossis] os ossis B Ovid.
 metamorph. V 39 5 posquam Rr postquam rell. caecidit D hoste v. l. ap. Ovid.
 revulsum Rr 6 ossi et hoc ossuū ex ossu et hoc ossu ni f. corr. in B 7
 Pacubius GLK chrisse G chrise L chrisse K chyse D Pacuv. Chrys. fr. 17
 p. 115 Both. XV p. 74 Ribb. 8 ossuum, quod coniectura assecutus erat Ribbeckius,
 uel actuosam
 B ossum reliqui inumatum G aestuosam D 9 aulam] Ribbeckius auram li-
 bri 10 actius H Attius in ann. ap. Krausium fragm. hist. Lat. p. 177 11 Fraxi-
 nus Hh fissas] sic in litura b fisa Gg fixa LK ferax H infinditur infinditur
 L 12 Catonis orig. lib. III p. 109 Kr. fr. 89 p. 282 R. fr. LXXVI p. 48 Wr.
 mbrum D 13 ulciscitur B 14 horis Rr 15 custodio uerbo H 16 grecum
 genetivum H secuntur R sequuntur K oc r 16 ut xpyceros L xpycepoс
 RBD xpycepoс G xricepoс H xricepwoс K xpycepwtoс Rr xpycepotoc B xpyce-
 potoc D xriceytoс G xoicepotoc HK xpycerotos L chrisseros chrisserotis Rr
 chriseros G chriserotis add. g criseros chriserotis H chriseros chriserotis BL xrisseros
 chrisserotis K ἦρας] om. R npoс Br nepoc D hnpoc H heros L nepwoс K
 1 npowoс B nepwoс D hnpowoc H herowoc L nepowoc K heros] hero R aeros K

p. 710 P.

p. 265, 66 K.

ἥρως, heros herois'; 'Μίνως Μίνως, Minos Minois'. Sallustius tamen 'Minonis' protulit genetivum in II historiarum: Daedalum ex Sicilia profectum, quo Minonis iram atque opes fugerat - nec tamen hoc sine exemplo apud Graecos quoque invento. Syracusii enim ἥρων pro ἥρως dicunt. sic Sophron παρ' ἡρώνεσσι pro ἥρῳ dixit. similiter ergo et Μίνων pro Μίνως. Romani autem plerumque solent in 'on' terminantia etiam abiectioe n proferre per o, ut 'leo', 'draco'. sic ergo | 'Mino', 'gobio' quoque dicunt pro καβίως abiecta s, et, quod mirabilius est, 'Athos Athonis' protulit Cicero in III de republica: [quid ergo illa sibi vult absurde exceptio?] nisi si quis Athonem pro monumento vult funditus efficere. quis enim est Athos aut Olympus tantus? sed hoc in 'us' correptam dehinc Attice prolaturum est, quomodo Ἀνδρόγεος pro Ἀνδρόγεως.

In 'us' correptam desinentia masculina Latina s vel t vel x antecedentibus, si sint rerum incorporalium vocabula, quartae sunt declinationis, ut

uel h
eros G aerōs g herois d heros D eroys G aerōys g hero+s (y) L aerōis K MINOX RBDH MYNOC G minos L Μίνως add. r MINOWC BHK minows L MYNOC G miuō+s (y) L minoys G Sall. hist. II 5 p. 125 Kr. 2 V K edd. inde ab α 3 fugerat iram atque opes Dr. iram fugerat atque opes H iram atque fugerat opes LK iram atque fugerat G 4 hoc om. H apud H inuenta B siracusi R siracusii HG siracussi L syracossii K siracosii B 5 ἥρων pro ἥρως Bondamus var. lect. p. 311 sq. heron pro heros BDH heron pro hero R eron pro eros G aeron pro aerōs g eron pro eros L Sophronis frustulum om. et Blomfeldius (mus. crit. Cant. VI 340 sqq. VIII 559 sqq.) et Ahrensius sophoron L sorophon

ΠΑΡΕΡΩCIN non herosi N on
K ΗΡΩΝΕCЦИ pro ΗΡΩCΙ Rr ΠΑΡΗΡΩCΙ ** NONΗΡΩCIN Dd ΠΑΡΕΡΩCIN CΙΝΕΝΟΝΗΡΩCΙ B ΠΑΡΕ ΡΟΝΕCΙΝ, ΟΝΕΡΩCΙ G ΡΑΡΕΝΟC ** ΕΡΩC H pro ΕΝΟC add. h ΡΑΡΕΡΩC (eron in litura l) i. nocens HO
si non erosi Ll ΠΗΡΕΡΩCΙC ΝΩΝ ΡΩCΙC K ἡρώνεσσι non ἥρῳ Bondamus l. l. ex cod. Dorvill. cf. Koenium ad Greg. Cor. p. 621 Sch. 6 minon pro minos RBHGLK 7 post terminantia: apud graecos add. R uncis incl. r subiectione GL uel abiectioe l proferre add. r 8 gabio Dd cobio b quocumque Dd ΚΩΒΕC

Rr ΚΟΒΙΟC H ΚΩΒΙΩC K cobios B gobios GL 9 est, Athos om. D add. d Cic. de rep. III xxxvi (49) IIII Heidelb. re Rr reṗ DK re publica G repullica H

10 illi Dd absurde] absorde GLK absurda edd. excepto K excepto L si om. L 11 Athonem] edd. athonis l athon RBDHK atho GL alterutra lectio scholastici blem movit monumento G munimento L efficere] offerri Erl. l Dresd. 12 est om. L

olymphus B olympus H olimpos Dd olimpus LK olipus G tantum BDr tanto

GLK sed et hoc Hh hus Rr γC GL oc K 13 actice Rr aticae K Ἀνδρόγεος pro Ἀνδρόγεως] Heidelb. teste Lind. androreuc pro andporroic D αναπορεοC pro αναπορεοic B αναπορηωC pro αναρωγοic Rr andporreic pro αναπορεοC G αναπορεyc pro αναποροvc H androgeys pro androgeos L αναπορεοC pro αναπορεοic K

14 in us cor̄ inscr. d us in litura H 15 uocula Dd

p. 710. 11 P.

p. 286. 67 K.

'hic nisūs huius nisus', 'hic casūs huius casus', 'hic sitūs huius situs', 'hic positūs huius positus', 'hic partūs huius partus' - quamvis 'haec partio huius partionis' antiqui protulisse inveniuntur. Plautus in *truculento*:

Horresco † miseram mentionem, quotiens sit, partionis, 'hic sexūs huius sexus', 'hic luxūs huius luxus'. similiter quartae sunt, quae rerum vocabulis homonyma inveniuntur, ut 'ma||gistratūs', ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ ἄρχων, 'huius magistratus', 'hic saltūs', ἡ πηδήσις καὶ ἡ νάπη, 'huius saltus', 'hic versūs', ἡ στροφή καὶ ὁ στίχος, 'huius versus', 72 'hic exercitūs', ἡ γυμνασία καὶ ὁ στρατός, 'huius exercitus'. 'fastūs', quando a 'fastidio' est verbo, quartae est, quando vero pro annali accipitur, a fastis et nefastis diebus sic dictum, frequen|tius secundae est. invenitur tamen et quartae. Lucanus in X:

Nec meus Eudoxi vincetur fastibus annus, quod tamen errore Lucani prolatum dicit Servius in commentario tertii libri Virgiliani, cum antiquiores quoque similiter idem protulisse inveniuntur. [Ovidius fastorum inscripsit libros.] nam apud Horatium duplicem invenio scripturam et 'fastos' et 'fastus' in III carminum:

Per memores genus omne fastos et 'fastus' in aliis codicibus. Varro in *ephemeride*: postea honoris virtutum causa Iulii Caesaris, qui fastus porrexit, mensis Iulius est appellatus. 'senatūs' quoque ideo quartae est, quod

3 *Plaut. truc.* I 2, 93 Horresco misera, mentio quotiens sit partionis (horrisco misera sentio quod diis sit parationis *Pall.*) 4 miseram(s) G sit GL 6 omonyma BDH omonima RGLK ut] uthic h 7 ἀρχον G ἀρχω K saltus] b salustius B

ΗΡΗΑΙΧC B ΠΗΑΙΧC ΚΑΙΝΑΤΗ Rr H. ΠΑΙΧC. ΚΑΙΟ. ΝΑΠΕ. G ΕΠΗΑΙΧC ΚΑΙΝΑΤΗ Dd ΗΠΗΑΙΧC ΚΑΙΟΝΑΤΗ H ΗΠΗΑΙΧC ΚΑΙΟΝΑΤΗ L ΗΠΗΑΙΧC ΚΑΙΟΝΑΤΕ K 8 ἡ στροφή

καὶ ὁ στίχος] om. D add. d ΗCΤΡΩΦΗ ΚΑΙΟCΤΙΧΩC Rr ΗCΤΡΟΦΗ ΚΑΙΟCΤΙΧΟC L ΗCΤΡΟΦΕ ΚΑΙΟCΤΙΧΟC (1 in litura) K CΤΡΟΦΗ H CΤΗΚΟC B 9 ἡ γυμνασία καὶ

ὁ στρατός] om. D add. d ΓΙΜΝΑCΙΑ ΚΑΥCΤΡΑΤΩC Rr ΓΙΜΝΑCΙΑ HGK rimnasia L 10 uerbo est GL 12 *Lucan. Phars.* X 187 13 edoxi K eduxi L an-

nis H annis B 14 *Serv. ad Aen.* III 326 commentariis GLK 16 inscripsi

Rr oratium RD oratium BHGK 17 scripturam inuenio L - fastos et fastos H *Hor. carm.* III 17, 4 III carminum in litura B 19 omne] b omnes RBD

om Hh 20 in aliis codicibus] eadem lectionis discrepantia etiam nunc invenitur: fastus ex libris *Bentleianis Graevianus et Reginensis a pr. m.*, ex *Orellianis Sangall.*, *alii. Blandinii*, si *Cruquii silentio fides habenda*, videntur fastos habuisse, et sic legit *Acro Varro in ephemeride: Varr. fr. p. 252 ed. Bip.*; ad *ephemeridem Varro nis rusticam s. agrestem haec referenda esse docuit Bergkii in mus. phil.* 1369 sq. cf. *Ritschelium ibid.* VI 533. 554. concidunt inde quae de hoc l. disputata sunt a *Krahnero in comm. de M. Terenti Varr. antiquit. libris* p. 26 *ephemeride] h ephemeride BH ephemeride D ephemeride K epimeride GL honoris] blk onoris GLK horis ni f. in ras. B* 21 *caessaris G quia Zwicav. 1 Krehlii correxit Aus. Popma in Varr. fragm. p. 222 ed. a. 1601, Th. Reinesius ad mg. ed. Putsch. in bibl. scholae Cizennii*

teste *Krehlio* 22 appellatus est BDHGL Sanatus Rr

p. 711. 12 P.

p. 267. 68 K.

a vocabulo 'natus' componitur. et si ante 'tus' alia sit sub eadem syl- 73
laba consonans, etiam corporalia quartae sunt declinationis, nisi sint pro-
pria vel mobilia, ut 'hic fluctūs huius fluctus', 'hic caestūs huius caestus',
'hic rictūs huius rictus', 'hic victūs huius victus'. excipitur 'hic lectūs',
ἡ λελυγ, 'huius lecti', quod tamen etiam 'huius lectus' antiquissimi pro-
tulerunt. Cornificius in I de etymis deorum: ipsis vero ad Ce-
reris memoriae novandae gratiam lectus sternuntur. Plau-
tus in Amphitrione:

Quam lectus ubi cubuisti concaluit locus.

10 'mustūs' quoque 'musti' excipit Probus, quod tamen mobile videtur, | cum
veteres et feminino et neutro genere inveniuntur hoc protulisse pro 'novus
nova novum'. Martialis in I:

Quid te, Tucca, iuvat vetulo miscere Falerno

In Vaticanis condita musta cadis?

15 Ovidius in XIII metamorphoseon:

Ter centum messes, ter centum musta videre.

Cato Censorius de agna musta pascenda: musta agna pro
'nova' dixit. inveniuntur tamen antiquissimi multa ex supra dictis in ge-
netivo etiam i terminasse. Terentius in Andria:

20 Nil ornati, nil || tumulti,

pro 'ornatus' et 'tumultus'. idem in adelphis 'fructi' pro 'fructus':

Nunc exacta aetate hoc fructi pro labore ab iis fero.
'quaesti' pro 'quaestus'. idem in hecyrā:

1 alia sit ante tus L   hic
3 ut fluctus Rr   hic ante caestus om. D   hic
caestus huius caestus Rr hic questus huius questus H hic qstus huius qstus L hic
questus huius tus GK caestus huius caestus hic questus huius questus D hic questus.
huius questus. hic cestus. huius cestus. B   4 hic rictus. ctus hic uictus. tus G
Excipiuntur RBDH   5 καίνη RD καίνη H καήνη K καήνη B   etiam om. G
etiam huius lectus] r huius lectus etiam R   protulerunt G proferebant
tulerunt L   6 Cornificius de etymis deorum: v. Bergkium in ind. lect. Marburg. aest.
a. 1843 p. 1V, post cuius elegantem disputationem haud licebat scribere homini cuidam

docto 'aetas huius grammatici incerta est'   etoemis BDHGLK et in litura r etho-
mis h   ***rum R de]rum r   quereris memoeriae K   7 nouande gratie B
gratia DLK gratiae G   Plaut. Amph. 13, 15 (v. 513)   amphitrionae K   9 Prius
abis quam lectus ubi cubuisti concaluit locus Vet. Plaut. (lecti ubi concubuiati al. ubi
cubuiati, lectus Boethius, lecti ubi cubuisti Fleckeisenus) senarium iamb. procudit Prisc.

cubuiati (s) B   10 mutus Hh   excipiat (unt) R   Probus de cath. nom. p.

1475 P. p. 131 L.   mobilia B   11 feminino Hh   inueniuntur om. H   12 Mar-
tialis] r marcialis RD.   Martialis epigr. 1 18, 1 sq.   14 ualerno GK   15 Ovid me-

tamorph. XIII 146   16 meses G meses H   musta] r mustum R   uideret B
17 Catonis Censorii de agna musta pascenda or. fr. v. ap. Meyerum l. 1, p. 83   19 etiam
ia i GL   teraminasse L   Ter. Andr. II 2, 28   adria G   20 nil] L nihil ce-
teri cum Ter. Bas.   nil] L nihil ceteri cum Ter. Bas.   21 Ter. adelph. V 4, 16
adelfis L   22 eate G   fructi ex fructu corr. B   ab offero GL aliis fero H
iis] r is D   his Rd cum Ter. Bas. eis Benileius   23 quaesti pro quaestus] r
questi pro questus RBHGK   quaesti pro questus D   Ter. hecyr. V 3, 38   ecyra
D hecira GLK echira B   hecyrā numquam] h hecyrānum quam H

p. 712 P.

p. 288. 69 K.

Numquam animum quaesti gratia ad malas adducam
partes.

'adventi' pro 'adventus' idem in Phormione:

patrem ut extimescam, ubi eius adventi venit in
mentem.

'senati' pro 'senatus' Sallustius in Catilinario: senati decretum
fit, sicut ille censuerat. 'versi' quoque pro 'versus' Laberius in
lacu Averno:

versorum non numerum numero studuimus.

Valerius in Phormione:

Quid hic cum tragicis versis et syrma facis?

Laevius in polymetris:

Omnes sunt denis syllabis

Versi.

'hic victus huius victi' Plautus in captivis:

Proin tui tu cotidiani victi ventrem ad me adferas.

idem in aulularia 'huius gemitu' dixit:

Tantum gemitu et malae maestitiae mihi hic dies obtulit,
Famem et pauperiem.

74 alia omnia eiusdem generis Latina in 'us' desinentia secundae sunt decli-
nationis, ut 'hic Virgilius huius Virgilio', 'somnia somni', 'lacertus lacerti',
'numerus numeri', 'sanctus sancti', 'ventus venti', 'cibus cibi', quamvis et
'huius cibus' antiqui protulisse inveniuntur. Plautus in captivis:

1 quaesti] r questi RBDGK malam Ter. Bemb. a m. rec. corr. ducam Ter.
Bas. 2 partis Ter. Bemb. 3 Ter. Phorm. I 3, 2 formione DGLK phormione.
patrem in litura b ut om. GLK extimescam (is) R existimescam BGLK cum
Ter. Bemb. cum eius aduentu mihi uenit in mentem libri Prisc. lib. XVII
§ 160 ubi ueniat (a m. rec. del.) in mentem eius aduentu Bemb. ubi in mentem eius
aduentus (spscr. m. alt.) uenit Bas. adventi] sic etiam Donatus ad h. l. 6 Sall.
Cat. 53, 1 Catilinario] d catilinaria GLK catilinaria RBH catilinario Dr

senati] sic Sall. Paris. A Einsidl. Bern. 1 alti; senatus al. Senat. (us) Rr
6 sit GLK Laberius] r Lauerius RBDHGLK Laber. lac. Avern. fr. 3
p. 212 Both. fr. I p. 244 Ribb. 8 lacu LK 10 Valerius in Phormione: v. su-
pra § 7 ualirius G Terentius R Terrent H formione GLK 11 Quid. K
quod D hic ex huc corr. K tragicis] bdh graticis B traicis DH sirma Lk
firma GK 12 Laevius] sic tacite Reinesius var. lect. II 1 p. 126 ed. Altenburg. a.
1640 Leuius RBDHGLK Linus r Laev. fr. VI ap. Weichertum poet. Lat. rell. p.
61 polymetris] 3 polime. tris K polimentris RD polometris r polimenstris BHD poli-
mentis g polimerris G polimernis L Polymenis s. Polumenis Reinesius 14 uersi. (s)
B 15 Plaut. capt. III 2, 75 (v. 855) 16 tu tui Plautus cottidiani H coci-
tidiani Vet. Plaut. adferas GLKr 17 idem] Plautus BDHK huius gemitu D
Plaut. aulul. III 9, 11 sq. 18 gemitu (ti) B male RGL mali Vet. Plaut.,
Nonius p. 487, 22 malai recte Hermannus elem. doct. metr. p. 412 mestitiae RDHG
mestitiae Hg mistitiae K maestitiaque Vet. Plaut., sed que m. rec. add. mihi sup.
lin. add. K hic] r haec R mihi hic dies hic optulit (prius hic in lit.) B hic

dies mihi optulit libri Plaut. 20 eiudem R sint R declinationes Dd
22 post uenti: colus li add. K, litura extat in B, ubi ni f. uentus uenti repetitum fuit

23 cibus antiqui] cibi uetusti H protulisse Gg Plaut. capt. III 2, 46 (v. 826)

p. 712. 13 P.

p. 289 K.

Tantus ventri commeatus meo adest in portu cibus. excipitur 'arcus', quod differentiae causa quidam tam secundae quam quartae protulerunt. de caelesti enim [id est de Iride] Cicero dicens in III de deorum natura in i finivit genetivum: cur autem arcus species non in deorum numero reponatur? invenitur tamen apud veteres etiam feminini generis, secundum quod bene quartae est declinationis. Ennius in XV annali:

Arcus aspiciunt, mortalibus quae perhibentur.

'acus' etiam quartae est, quod tam masculinum quam femininum invenitur - Lucanus in X:

Quod Nilotis acus compressum pectine serum.

Iuvenalis in I:

Ille supercilium madida fuligine tactum

Obliqua producit acu.

idem in II:

emerita quae cessat acu.

diminutio tamen a masculino fit 'aculeus' teste Probo, quomodo ab equo 'equuleus' -, et 'lacus' et 'hic specus', quod tam masculinum quam neutrum invenitur. - Horatius carminum libro III:

Quo me, Bacche, rapis tui

Plenum? quae nemora et quos agor in specus?

sed 'hoc specus' melius dici in singulari, in plurali 'hi specus', Servio placet. feminino tamen hoc nomen quoque genere invenitur. Agellius noctium Atticarum V: sole medio, inquit, et arido et flagranti,

1 tantus] r densus tantus R comeatus DHLK 2 Excipitur Dd
deferentiae G 3 Dae D Cicero de nat. deor. III 20, 51 dicens] r dicit R
de deorum natura in III. K 4 finivit] g finivit G finit H Cum Gg atem
B arc] sic etiam codd. Cic. opt., arqui, arcui, arcus al., arcuis cod. Charistii I p. 93
P. 67 L. 5 reponatur L 6 Enn. ann. XV 2 E. S. v p. 59 Vahl.
8 Arcus aspiciunt] scripsi arcus ubi aspiciunt libri arquam ubi adspiciunt Merula
arguus ubi adspicitur Columna perhibetur H cum Carolinuh. alt. et Darmst.¹⁰
9 masculini D feminini D 10 Lucan. Phars. X 142 cf. lib. V § 33 XIII L
XIII. o. G 11 nihilotis Rr compressum RBDHLK compsum G ferrum GLK
12 Iuv. sat. I 2, 93 sq. 13 supercilicium D mandida D tactum]

cum plerisque codd. Iuv. interpolatis RBDGL tatum H tinctum cum Pith. m. alt.
(tatum m. pr.) et aliis nonnullis Iuv. et libris Prisc. lib. V § 33 K Vindob.

CCCXLVII Carolinuh. alt. 14 obliqua Rr 15 Iuv. sat. II 6, 498 U. K 16 eme-
ritaque cessat BHD 17 Probus de cath. nom. p. 1463 P. 121 L. aequo RK

18 eculeus Rr eculeus H aequuleus D equuleus G equuleus est. Lacus K eculeus sic ab
acu aculeus et lacus B 19 oratius K Hor. carm. III 25, 1 sq. 20 bache BK
rapis bache GL 21 et] aut libri Horatiani meliores tantum non omnes et sic, ut asso-
let docte interpolatus, Carolinuh. alter 22 Serv. ad Aen. VII 568, ad georg. IIII
418 23 quoque tamen genere hoc nomen G tamen genere hoc nomen L genere
add. h Aggellius RBDHK A. gellius r agellicis G cf. § 61 Gell. noct. Att. V 14,
18 24 Atticarum] r anticarum R acticarum D V] Krehlius VI RBDHLK III G
fortasse numerus VI retinendus erat secundum ea, quae supra l. i. disputavimus
inquit DH et arido] rapido libri Gelliani

specum quandam nactus remotam latebrosamque, in eam me penetro et recondo. Ennius in XVII annalium:

Tum cava sub †monte late specus | intus patebat.

Pacuvius in niptris:

advenio in scruposam specum.

76 dicebant tamen et 'hoc specum' et 'haec specu'. Cato: specu prosita, quo aqua de via abiret. sed Livius etiam singulari numero hoc ponit masculinum in Iab urbe condita: lucus erat, quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua. similiter Ovidius in III metamorphoseon:

Et specus in medio virgis ac vimine densus.

idem in VII:

specus est tenebroso caecus hiatu.

idem in XI:

Et specus in medio, natura factus an arte, Ambiguum. -

penus quoque et masculini et feminini et neutri invenitur teste Donato et Capro. Plautus in Pseudulo:

†Nisi mihi annuus penus ab amatoribus congeratur.

Lucilius:

1 nactus LKrd in eam me om. libri, addidi ex Gellio 2 penitro
RL Enn. ann. XVII 3 E. S. 11 p. 63. LXXVIII Vahl., qui plenam lectionis
varietatem ex Festo p. 343^a, 31 Muell., Nonio p. 222, 33 M., Servio ad Aen.

VII 508 petitam offert 3 caba D monte] libri cum Festo et Servio montis
Nonius monte] Od. Muellerus ad Fest. l. l. montem Columna montis latere
Fruterius latet Nonius alte Festus altae Servius specus late L 4 pa-
cubius GLK Pacuv. niptr. fr. 3 p. 134 Both. VI p. 91 Ribb. Non. p. 223, 1
Accius niptris: Inde aduenio montem Aetam scruposam specum, unde Ribbeckius l. l.
Inde Aetnam aduenio montem (s. Aetnam inde montem aduenio) in scruposam spe-
cum 5 scruposam Nonius (B ante tit.?) scrupulosam RDH et in litura b scrupulosam

GLK scrupulosam Darmst.^b, quod addo Ribbeckii causa, quem ceterum ubiuis fere reli-
giosissima accurratione schedis meis usum esse inveni 6 et hoc specu h haec ex
hoc corr. B Caton. fr. inc. p. 87 Lion.; ad originum libros videtur pertinere

proposita] M. Hauptius coll. Paulo p. 226, 5 Muell.: 'proposita proposita'. pro siti RBDGL
propositi H proposita h propositi K appositae edd. ante Krehlianam posita ex codd. suis
Krehlius 7 devia RADHG habiret D Leuius GLK Livius ab u. c. lib. l
21, 3 9 perhenni R rigebat B Ovidius similiter L Ovidius Rr Ovi-
dus metamorph. III 29 11 Et] Est v. l. codd. Ovid. medio K Ovidius media libri
Prisc. rel. ac vimine] a culmine H acumine GK densis libri aliquot Ovid. 12
Ovid. metamorph. VII 409 13 caecus] d specus D 14 Ovid. metamorph. XI 235 sq.
XII D 15 Et libri Prisc. cum Ovid. Basileensi Est Ovidius, Lips. 2 Krehlii

media Rr 16 ambiguum est libri aliquot Ovid. 17 Plenus Rr quoque masculini

GL et feminini om. R Teste B Donatus p. 1747-P. 12 L. penus laudat
inter nomina incerti generis inter masculinum et femininum. nam ibi penus pro pinus
legendum esse, quod Lindemannus suspicatus est, docet Cledonius p. 1895 sq. P.

18 Capro] de dub. gen. ap. Osannum de Fl. Capro p. 11 cf. lib. V § 45 Plautus
am. GL add. y Plaut. Pseud. I 2, 45 cf. lib. V § 44 pseudulo L pseudulo
G pseudulo D pseudulo B 10 annus G congeritur RBHGLK 20 Lucilius]
cf. lib. V § 44

p. 713. 14 P.

p. 271. 70 (270. 71) K.

Magna penus parvo spatio consumpta peribit.

Horatius in I epistularum:

Annonae prosit, portet frumenta penusque,
cuius neutri genetivus est 'penoris', ut 'pecus pecoris'. Caesar Strabo
contra Sulpicium tribunum plebis: propinquos nostros Mes-
salas domo deflagrata penore volebamus privare ('hoc penum'
etiam Afranius protulit:

in penum erile).

etiam 'hic ficus', vitium corporis, quartae est. Martialis in I epi-
grammaton:

Cum dixi ficus, rides quasi barbara verba

Et dici ficos, Caeciliane, iubes.

Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci:

Dicemus ficus, Caeciliane, tuos.

ex quo ostendit, et vitium et fructum posse quartae esse declinationis, ge-
nere autem differre. 'vultus' praeterea quartae est, quod quasi rei est vo- XV 77
cabulum a 'volo' verbo, quomodo a 'colo cultus' et ab 'occulo occultus',
ab 'ulciscor ultus'. nec mirum, cum Aristoteles species incorporales
erga corpora vult esse, 'vultum' || in facie intellegi, voluntatis enim signi-
ficat affectum, quomodo 'metus', 'gaudium', 'laetitia', 'tristitia', quae om-
nia rerum incorporalium sunt vocabula. iure igitur quartae est. similiter

1 consumpta L persibit (h) D 2 Oratius D Oratius HK Horat.
epist. I 16, 72 aepistolarum K 3 anno ne L anno ne K annonae b oportet r
4 genetivi RD Caesar] g Cessar G Caesaris Strabonis contra Sulpicium

Rufum tribunum plebis or.: v. Meyerum l. l. p. 334 sq. cf. lib. V § 44 5 tribuno Rr
tribunus GK tribunus L propinquos] b propinquos B messales R messisa-

las L mesis alas GK 6 ponere Rr uolentiam pribare B 7 affranius HK
Afranius in talione, v. lib. V § 44 8 penum R erile] RHK, unde et hic et
lib. V l. l. restitui, cf. Ritschelium prolegg. in Plaut. p. XCVIII Wagneri orth. Verg.

p. 433. om. G aerile g erile D herile BL haerile r 9 uicium H Martial.
epigr. I 65 epigrammaton K 11 babara H 12 dici] dixi R cum Mart. Paris.
8284 et pr. cod. Leid. Voss. 121 ficus K et ex ficos corr. B ceciliane RHGL

et ex corr. K ceciliane ex ceciliane corr. B 13 dicemus ficos Rr dicemus Gg
ficus] sic etiam nonnulli codd. Martialis ficos codd. Mart. plerique 14 ceciliane
BDHL ceciliane GK 15 quo* ostenditur H ostendit vitium uel fructum K
genera H 16 differre L deferre G praeterea] quoque L 17 oculo ex' acculo

corr. K cultus D 18 et ab olciscor (ulciscor b) B ultus] rd uultus RD
mirum quoque cum H Aristoteles] g aristoteles R aristoteles GK v. Aristotelem

de anima I 1, 9 sqq. p. 403 Bk. 19 ergo Dd erga Kk in facie intellegi h. l. om.
DH faciae Rr quomodo colores et figuras cum sint incorporeales post intellegi
add. GLK quoque quomodo colores et figuras cum sint incorporeales RH et eadem
post uultum BD uoluntatis K significant RrLi 20 affectum in facie (fa-
ciae Rr faciae H) intellegi quomodo (. Quo modo H) libri a voc. gaudium ite-
riam inc. A v. § 43 laetitiae Rr letitia* (m) B tristitiaq. omnia G 21 Iurae
Rr est similiter b

p. 714 P.

p. 270 (71). 73 K.

'artus'. hoc enim quoque, cum neutro etiam genere 'hoc artu' veteres proferebant, bene secundum quartam declinatur. omnia enim masculina, quae neutra quoque in u desinentia inveniuntur, eiusdem sunt declinationis, ut 'hic tonitrus hoc tonitru', 'hic cornus hoc cornu'. ergo similiter 'hic artus hoc artu'. Plautus in Menaechmis:

Ita mihi imperas, ut ego huius membra atque ossa atque artua

Comminuam.

illud etiam possumus dicere, quod a verbo 'arto artas' rei vocabulum fit 'artatus' et per syncopam 'artus', quomodo a 'poto potas potatus potus'. 10 ideoque nomen etiam, quod significat ἄρθρον, id est 'artus', quia vocabulum rei est simile, et eandem servavit declinationem quomodo 'exercitus', 78 'saltus', 'magistratus'. et forsitan ideo etiam 'acus' ab acutu, 'portus' a portatu, 'lacus' a laqueatu, 'sinus' a sinuatu, 'currus' a cursu, 'gradus' a gressu nata primitivorum servant declinationem, quomodo univoca 15 fixa. a portu compositum tam masculini quam neutri generis invenitur et secundae declinationis, 'hic angiportus' et 'hoc angiportum, huius angiporti'. sic Plinius Secundus in I artis grammaticae. Terentius quoque in adelphis:

Id quidem angiportum non est pervium. 20
idem in Phormione:

Sed hinc concedam in angiportum hunc proximum.
'gradus' quoque quartae est, ut ostendimus, et 'sinus'; dicitur tamen 'hoc sinum' i producto et significat vas. Varro de vita populi Romani

2 declinatur] *rh* declinantur *R* (*H?*) declinationem *BK* 3 desinentia] *r*
desi *R* 4 tonitruus *G* hoc ante tonitru in lit. *b* 5 hoc ante artu in lit. *b*
Plaut. Menaechm. V 2, 102 sq. (v. 855 sq.) menechmis *RBH* meneche-
nis *GK* mechenis *L* menechmis (i) *D* 6 mihi imhi imperas *R* m̄bra *D* ossa
artua *GLK* 9 possumus *D* rei] *d* ei *D* 10 et add. *r* . Quomodo *H* 11 ἄρ-
θρον] in litura *l* ἀρθρων *R* apepo *GK* in uocabulum *Aa* uocabulo *BDGL* uoca-
bulo (a) *H* a uocabulo *AK* 12 similem *GLK* (*R?*) et om. *BD del.* a exerti-
tus *H* 13 etiam om. *G* arcus *Gg* arcitu *Gg* acuto *RD* portas *Dd* 14 la-
queatu *D* 15 gressu *G* nata add. *k* nata aequiuoca ***** primitiuorum (*CYN-ONYMA*) *B* declinationem add. *r* quomodo exercitus *G* *ONYMA* post uni-
uoca adras. in *B* 16 et fixa *H* generis quam neutri *GL* 17 angiportus *Rr*
angiportum *Rr* huius angiporti] a huius angiportis *K* his angiportis *RBADHGL*
at huius angiporti *r* 18 plenius *GK* saecundus *R* II. *K* Plinius Secundus
in art. gramm. lib. I ap. Lerschium Sprachphilosophie der Alten I p. 183 primo *h*
prima *H* Ter. adelph. III 2, 39 19 quoque om. *L* adelphis *GL* 20 Id] *i*. *K*
***iportum *H* aggiportum *h* post angiportum: non est — angiportum om. *R*
add. *r*, non om. *D* 21 Ter. Phorm. V 7, 8 formione *AL* 22 hic Bas. conce-
dam in *Hh* concedam transire uos in *B* hunc etiam duo codd. Ter. Benl. hoc
Bemb. Bas. proximum] *b* ***imum *B* 23 . Et sinus *H* tamen et hoc *ADHr*
24 signum *D* i producto in neutro gen. in masculino corp. et *H* Varro de
vita p. R. lib. I p. 239 ed. Bip. cf. Non. 547, 21 v. etiam Varr. de l. L. V § 123

p. 714. 15 P.

p. 272. 73 K.

libro I: ubi erat vinum in mensa positum aut galeola aut sinum. Virgilius in bucolico:

Sinum lactis et haec te liba, Priape, quot annis.

sed hoc etiam masculino quidam protulerunt. Plautus in Curculione:

hic cum vino sinus fertur.

forte igitur etiam differen[t]iae causa hoc secundae, illud quartae declinaverunt. 'currus' similiter excipitur, quod quartae est declinationis, ut ante docuimus. et possumus non inverisimilem de his omnibus rationem, ut superius demonstravimus, reddentes dicere, quod ea, quae a participiis derivantur in 'us' desinentia, si sint fixa, quartae sunt: | 'portatus portus', 'artatus artus', 'arcuatus arcus', 'laqueatus lacus', 'acutus acus', 'sinuatus sinus'. a cursu quoque vel 'curro currus', a gressu vel 'gradior gradus'. adeo autem cognatio est currus ad cursum, quod diminutivum pro cursu accipitur. Cicero pro Marcello: nec fas esse ducere, versari me in nostro vetere curriculo. quomodo igitur, si essent participiis similia, fixa quartae proferrentur declinationis, sicut omnia quae similia sunt participiis non mobilia, sic etiam per syncopam prolata vel mutatione consonantium ante 'us' positarum eandem tamen declinationem servaverunt. nec mirum in nominibus hoc fieri, cum etiam ipsa participia inveniuntur est quando per syncopam prolata, ut 'potus' pro 'potatus', 'cretus' pro 'creatus', 'dictus' pro 'dictatus', 'saucius' pro 'saucia-lus', 'truncus' pro 'truncatus', 'lassus' pro 'lassatus'. 'tonitrus' quoque et 'cornus', quando sint masculina, notantur, quod quartae sunt. nam plerumque neutra inveniuntur, 'hoc tonitru', 'hoc cornu', de quibus

ibique Od. Muellerrum 1 mensam libri Non. galleola Rr galeola(?) L 2 sinu

et senu libri Non. Verg. ecl. 7, 33 bucolico A bucolico K buco G buco L

3 te] sic etiam Ver. tibi GL lib+aa (us) Pal. Priape a pia quadam animu

eras. in H quot annis] dk quod annis DK cotannis Rr 4 quidam] r om. L

quidem R Plaut. Curc. I 1, 82 (o. 82) gurgulione l 5 f. eine, unde incipit

versus Plautinus, excidit post Curculione fertur forte igitur K fertur forte, igitur G

6 differentiae L deferentiae G 8 non inverisimilem] AH ex corr. non inueniri

similem RDGL et AH pr. uerisimilem dh et in mg. r ***** (ñ inueniri) simili-

lem K *** inueniri similem (non) B 9 quae ea participiis Rr 10 us in litura h

portatus add. r portatus portus] ex corr. G portus portatus LK et G pr. 11

artatus artus] ex corr. G artus artatus-LKr et G pr. arcuatus] rh arcitus RADHGLK

12 gresu GL 13 post diminutivum: curriculum add. R currus BADG currus Kk

currus id est curriculum H currus curriculum vel currus, curriculum edd. ante Kreh-

lium 14 Cic. pro Marcello 1, 2 nec fas] nefas r ne fas B 15 uestro v. l. libro-

rum Cic. uertere Rr ueteri plerique libri Cic. curriculo pro cursu. H 16 pro-

ferrentur] rah proferantur H proferentur RBAD proferuntur L proferuntur K

sicut] sic D 17 quae spscr. in K participiis similia sunt GL mobilia ut est

uisus sic B sic] sin Dd sicut H 18 mutationem ante B 19 nominibus] rh omni-

bus RBH cum K partitipia R 20 est quando inueniuntur h est quando inue-

niantur K 21 pro dicatus K sautius pro sautiatius D 22 lasus pro lasatus L

tronitrus L 23 sunt AGLKd masculina sint Hh quod in litura g 24 inueniun-

tur neutra GL

p. 715. 16 P.

p. 273. 74 K.

supra quoque docuimus. quomodo autem quaedam quartae declinationis nomina etiam secundae regula protulisse superius vetustissimos ostendimus, sic ex contrario, quae debuerunt secundae esse, quasi quartae est quando declinaverunt, ut 'hic sibilus huius sibilus', 'vadius', 'vulgus', 'fretus'. Sisenna in XII historiarum: procul sibilu significare consulis
80 coepit. excipitur etiam 'lepūs leporis', quod solum in 'us' correptam desinens masculinum tertiae declinationis invenitur. nam 'vetūs veteris' commune est trium generum et 'Ligūs' quoque 'Liguris' commune. Sallustius in II historiarum: sed ipsi ferunt taurum ex grege, quem prope litora regebat Corsa nomine, Ligus mulier. in-
venitur tamen etiam in 'ur' desinens, 'Ligur', ut Lucanus in I:

Et nunc tonse Ligur, quondam per colla decore

Crinibus effusis toti praelate Comatae.

quamvis 'veter' etiam analogia exigit, ut bene sit dictum. Accius in Hecuba:

Veter fatorum terminus sic iusserat,

pro 'vetus'. quod Capro quoque prudentissime videtur, cum comparativus 'veterior' et superlativus 'veterrimus' 'veter' desiderent positivum. Cato in I originum: Antemna veterior est quam Roma. Plautus in Bacchidibus:

1 supra quoque] *G* ex corr., quoque supra *GL* post quoque: et cornus
add. *R* unci incl. r 2 in regula *B* ostendimus] docuimus *g* ducimus *G*
3 ex e contrario] *L* secundae debuerunt *GL* est quando in *mg.* add. *A*
declinaverunt *H* 4 hic add. *h* huius] in litura *k* haec ni f. *K* huius sibilus
add. r Sisenna in XII hist. p. 315 *Kr.*; p. 377 *R.* 5 XV. *GL* XI *B* histo-
riarum] *b* histo*** *B* sibilu] *D* *Vind.* CCCXLVII *h* ('unus' *Krehlii*) *Rothius*

sibilus *RBAHGLd* sibilus *K* 6 caepit *GLK* solam *D* correptum *L* 8 et
li
gus *Rr* ligus oris commune est quoque *Gg* ligus ligoris commune quoque est *L*
ligoris quoque *K* et ex liguris quoque corr. *B* commune est *D* *Sall.*
hist. II 13 p. 129 *Kr.* cf. *Isid. origg.* XIII 6, 41 9 in *om.* *GLK* ferrum *K*
10 quam *K* littora *L* Corsa] *d* causa *D* nominiae *B* Ligur et Ligurum
vv. II. edd. *Isid.* 11 ut in *mg.* *K* *Luc. Phars.* I 442 sq. 12 tonsa *Hh* decore]
plerique codd. *Lucani* cum utroque *Vossiano* decora alii; decora decore libri; decore
decora
del. *rhl*; decore archetypus *Prisciani* 13 effusis] *b* effusi *BL* effussi *GK* toti *Lu-*
anus totis libri *Prisc.* (sic ni f. in litura etiam *H*) praelate comate, *a* p. c. *AD*
plate comatae
t sic f. in litura *H* * * (p. c.) *Rr* p̄cum *GLK* p̄lata cōmata ad *mg.* l. poc. *B*

comete *Luc. Voss.* *A* 14 quamvis (s) *L* etiam ueter *BGL* Accius] *b* Ac-
tius *BH* Attius *L* *Att. Hecub.* p. 210 *Both.* p. 168 *Ribb.*, qui *Hecubam* ex solo
Prisciano cognitam ad *Neoptoleum* referendam esse censet p. 321 ecuba *R* ecuba *B*
becula *GLK* 15 Veteter *B* iuserat *L* iuserat *K* 16 Capro: cf. lib. III § 21

prudentissime ex prudentissimo corr. *A* prudentissimo *K* 17 ueterimus *Gg* posi-
tivum] *b* possessium *B* *Cato origg.* lib. I p. 99 *Kr.* fr. 13 p. 270 *Roth.* fr. XXI
p. 28 sq. *Wr.* 18 Antemna] v. l. *a* *g* ascripta 'uel antemna', Antemna *Lips.* 2
ante a.
Krehlii, Antemnania mei omnes, quod f. vel ex gloss. ueterior vel ex Antemna ortum est,
ut ante a. (ante amnem) fuerit a sciolo quodam appositum, cf. *Varronem* de l.
L. V § 28 et *Paulum*, si dis placet, Silentiarius s. v. amneses p. 17 *M.* et *Serv.* ad
Aen. VII 631 Antemnatium coni. *Rothius* ueterior spscr. r *Plaut. Bacch.* V 2, 30
(v. 1150) cf. lib. III § 21 bachidibus *RBA* bacchilibus *L* bachilibus *GK*

p. 716 P.

p. 274. 75 K.

Senem tibi dedo illum veteriorem, lepide ut lenitum reddas.

Monosyllaba quoque in 'us' omnia, cuiuscumque sint generis, tertiae XVI 81 sunt declinationis, quae et producuntur. est autem masculinum unum a Graecis sumptum $\mu\upsilon\varsigma$, 'hic mus muris', quod per obliquos casus producit u, 'mūris mūri', ideoque assumpsit r, quia non poterat u vocalis paeultima produci vocali altera consequente. itaque nominibus monosyllabis u longa est per omnes casus et similis declinatio supra dicti nominis, ut 'mūs, mūris', 'plūs plūris', 'iūs iūris', 'tūs tūris', 'crūs crūris', exceptis 'grūs' et 'sūs', quae sola in monosyllabis communia inveniuntur et in nominativo producuntur, in obliquis vero corripuntur, quod apud Graecos quoque $\sigma\upsilon\varsigma$ productum in nominativo reliquos casus corripit. et u paeultima ante vocalem posita longa non invenitur apud Latinos, ut 'ardūs', 'sūa', 'fluctūi', 'rūo'. sunt autem nomina in 'us' desinentia communia quattuor, duo in 'us' productam monosyllaba et duo disyllaba in 'us' correptam, de quibus supra diximus, 'hic' et 'haec sūs suis', 'grūs gruis'. Virgilius:

Strymoniae dant signa grues.

Horatius sermonum libro II:

discerpta ferentes

Membra gruis, sparsi sale multo non sine farre.

'vetūs' etiam 'veteris' et 'Ligūs' (quod in 'ur' terminat nominativum 'Ligur', ut supra dictum est) 'Liguris'. praeterea 'unus', 'ullus', 'nullus', 'solus', 'totus', 'alius' quamvis verissima ratione nomina esse ostendantur, ||

1 lepide] r lapide Rh lapidem GLK 3 cuiuscumque B 4 est] sunt r sunt autem. Unum masculinum (. Unum in litura g) graecis G sunt autem unum masculinum a graecis LI a om. K 5 sumptum] g sumtum GL $\mu\omicron\upsilon\varsigma$ GL 'hic mus] h humus H? quod et per BAH oblicos B 6 u ut muris GL ideoque Rr assumpsit] g adsumpsit B adsumsit D sumpsit GL 7 proci* (t) Dd sequente GLK nominibus] in omnibus Arhl in nominibus DH 8 u] rdh in RBADHL 9 crus curis R 10 sus et grus GL quae* sola monosyllabis Hh monosyllabis] b monasyllabis B communia G 11 post nominativus: producuntur — nominativus om. R add. r 12 produci in Rr reuōs Kk 13 non invenitur longa GL apud ex apud corr. B 14 fluctui Dd ruo] suo G suo LK nomina] ex corr. L omnia GK et L pr. communia G cummunia K 15 duo di syllaba Rr 16 gruis B 17 Vergy. Aen. X 265 post Virgilius: in X. D in I georgicon L (cf. georg. I 120 Strymoniaeque grues etc.) dicit K in III add. r 18 strimoniae AGd strimonie D istrimoniae R strimoniaeque L strimonia K sygna D 19 Hor. serm. II 8, 86 sq. sermonem liber. II. R in sermonum libro II r in sermonum lib II AG sermonum I, L 20 discerta B 21 mēbra D 22 quod et in B terminat nominat nominativum Rr 23 est om. L Praetere R ullus add. d, post nullus repet. A 24 ostenduntur Rr

p. 717 P.

p. 275. 76 K.

ut in pronomine docebimus, tamen pronominum sequuntur declinationem illorum, quae in 'ius' terminant genetivum, quamquam inveniantur apud veteres et nominum modo declinata, id est genetivum in i et dativum in o desinentia, nec solum haec, sed omnia, quae simili declinatione proferuntur, sicut iam in superioribus ostendimus. Titinius in barbato: 5

quod quidem pol mulier dicet,

Namque uni collegi sumus,

'uni' pro 'unius'. Afranius in suspecta:

Adeo ut te satias caperet toti fami|liae,

pro 'totius'. Cato in I originum: nam de omni Tusculana civitate soli Lucii Mamiliii beneficium gratum fuit, 'soli' pro 'solius'. idem: qui tantisper nulli rei sies, dum nil agas, 'nulli' pro 'nullius'. Plautus in truculento:

quasi vero corpori reliqueris

†.potestatem coloris ulli capiendi, mala, 15

'ulli' pro 'ullius'. 'alius' quoque tam 'huius altus' pænultima circumflexa quam 'alii' genetivus invenitur apud veteres. Caelius in V: nullius alii rei nisi amicitiae eorum causa, 'alii' pro 'alius' dixit. Caesar in Anticatoe priore: uno enim excepto, quem alius modi atque omnis natura finxit, suos quisque habet caros. 20 M. Cato in censura de vestitu et vehiculis: nam periniurium siet, cum mihi ob eos mores, quos prius habui, honos detur, ubi datus est, tum uti eos mutem atque alii modi sim. G. Licinius in II: perversum esse alii modi postulare.

1 pronominae B docebimus] l doceuimus B docuimus GL tamen] h tantum H secuntur BDHr sequuntur Gg declinationem sequuntur K 2 ius] us Bd apud veteres inveniuntur GL 4 sed et omnia L 5 iam] etiam GK in add. r superiobus H Titinius in barbato: v. § 36 6 pol mulier ex mulier pol corr. K dicit AHKr et libri § 36 7 namque] L pr. nanque K et L

ex corr. colligi G colligii R collegii BADHLK 8 afranius GK Afranius in suspecta: v. § 36 specta B 9 satias] r satis RHGLK totae K et quos praetera l. § 36 10 Caton. orig. lib. I: v. § 36 tu]seculana Dd 11 soli*(i) L mamellii G mammilii K 12 idem] Idem in secundo s. Idem in II. edd. Cat. fr. inc. v. § 36 tantis pro B nullae sed ni f. corr. ex nulli K nihil B nullae iterum, ut videtur, correctum ex nulli K 13 Plaut. trucul. II 2, 37 sq. v. § 36 14 corporis H corporis (s?) L 15 Tuo potestatem Plautus capiendim Vet. Plaut.

16 ulli pro in lit. et ad mg. b circumflexa L et ex circumflexa mut. G 17 Caelius] d § 36 Cecilius RBADGLK Caecilius H Caelius in V: v. § 36 18 alius DH aliae ex alii ni f. mut. K alii] hic etiam DH et ex eodem voc. ni f. aliae corr. K 19 Caesar (s) G Caesar in Anticat. priore: v. § 36 Cesar inticatione D 20 om̄s DGLKa 21 M. Cato in censura de vestitu et vehiculis: v. § 36 vehiculis] h ueiculis Aa uehiculis GLK uehi**** H per iniuriam B periurium GK 22 si et LK ob] r̄b ab RB

cas Aa quos ei prius L 23 tum ex cum corr. K mutiem A motem (r ni f.) L motem K G. Licinius] Glicinnius H licinnius RBAL C. Licinii Macr. ann. lib. II: v. § 36 24 .V. K

p. 717. 18 P.

p. 276. 77 K.

Feminina eiusdem terminationis correptae, si sint arborum nomina, 83
 secundae erunt declinationis, ut 'haec ornūs huiusorni', 'haec fagūs fagi',
 'haec pīrūs piri', 'haec, cupressūs cupressi'. excipiuntur 'quercūs', 'laurūs',
 'pinūs', 'cornūs', 'ficus', quae tam secundae quam quartae inveniuntur.
 15 Cicero in chorographia: ibi quercorum rami ad terram ia-
 cent, ut sues quasi caprae ex ramis glande pascantur. Virgi-
 lius in VIII:

Arma sub adversa posuit radiantia quercu.

Statius in VII Thebaidos:

10 cornu depressus Achiva.

Virgilius in XI:

ferro sonat alta bipenni

Fraxinus, evertunt altas ad sidera pinus.

Cicero in II de oratore: cum familiaris || quidam quereretur, |
 15 quod diceret uxorem suam suspendisse se de ficu, amabo te,
 inquit, da mihi ex ista arbore, quos seram, surculos. Mar-
 tialis in epigrammatibus:

Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci.

sin vero in productam 'us' terminentur, ablata s, addita 'tis' faciunt geneti-
 20 vum, ut 'haec servitūs huius servitutis', 'virtūs virtutis', 'salūs salutis',
 'senectūs senectutis', 'iuventūs iuventutis'. excipiuntur 'tellūs telluris', 'pa-
 lūs paludis', quae duo non habuerunt t in genetivo. 'palus' tamen etiam
 correpta 'us' invenitur apud Horatium de arte poetica:

1 Feminina — cupressi in mg. add. g 2 secundae G erunt] sunt K
 haec cornus huius corni BHK huiusorni] horni A .ni L fagi in lit. b huius
 fagi R 3 haec om. DGLK add. g huius pyri R haec om. GLK cupressi
 D cupressus cupressi L cupressus .si K cupressu cupressi B huius cupressi R Exci-
 piuntur DGL 5 Cic. in chorographia: Cic. ed. Or. III 2, 493 chorographia]
 sic RAD orthographia GLK hortographia BHD cosmographia (sed os in litura) Caro-
 liru. alter chosmographia Zwicc. 2 chronographia Zwicc. 1 Krehlii cronographia

Darmst.* cf. v. l. ad lib. III § 25 ubi Rr ibi quercorum] d ibiq; uercorum D
 quercorum R 6 ramis (t) R glande] h clande D grande K glade H
 Verg. Aen. VIII 616 7 VIII*(1) A 8 radiantia] r radiantia RK cum aliquot
 libris Vergil. cf. lib. XIII § 50 9 Stat. Thebaid. VII 647 III D tebaidos K

10 deſpus GLd dſpos D deprensus Vind. CCCXLVII cum Statio achiva Rr
 11 Verg. Aen. XI 135 sq. XII BGLK 12 Ferro ex Ferre corr. A alta] icta
 Caroliruh. alter cf. lib. V § 28 bipinni DHR bibinni K 13 altas] sic etiam non-
 nulli libri Vergil. ex dett. actas Med. Pal. Rom. pinos Med. 14 Cic. de orat.
 II 69, 278 qdam G quereretur] r queretur RK quaeretur Da quaereret B

15 ursorem A 16 inquit] ah inquit ADHK ex] de codd. aliquot Cic.

hista H ea Cic. codd. Lagom. 2 et 36 ex praestantissimis surculos] l serculos A

sarculos GL Martial. epigr. I 65, 3 17 grammatibus L 18 in spscr. Ab
 19 productam] b producta B us productam gl terminantur HGK 20 servi-

tus. tis K uirtus uirtutis om. B 23 oratium RD oratium BAK Horat. de
 arte poet. v. 63 sqq.

Debemur morti nos nostraque: sive receptus
Terra Neptunus classes aquilonibus arcet,
Regis opus, sterilisque diu palūs aptaque remis.

84 alia nomina eiusdem generis [id est feminini] in 'us' correptam desinentia quartae sunt declinationis, ut 'haec nurūs huius nurus', 'haec tribūs huius tribus', 'haec manūs huius manus' - ex quo compositum eius declinationem sequitur, 'hic centimanūs huius centimanus'. Horatius in II carminum:

Testis mearum centimanus †gygas
Sententiarum - ,

'haec anūs huius anus'. nam Terentius contra hanc regulam in heautontimorumenon dixit 'anuis' more antiquo:

ipsam offendimus

Mediocriter vestitam veste lugubri,

Eius anuis causa, opinor, quae erat mortua.

excipitur 'haec alvūs huius alvi', quod veteres frequenter masculino genere protulerunt. Accius in annalibus:

ut quam fragilissimus alvus.

Cato ad filium: ex dolore, ex feбри, ex siti, ex medicamentis bibendis, ex cataplasmatibus, ex alvo lavando. Cinna in Smyrna: 20

1 debemus ADHLKr nostra quae siue BK nostraque sive receptus] a
nostra quae siuere ceptus A nostra quae siue re ceptus H 2 classes GL classis v. l. ap. Hor.
3 sterilisque BH sterilisue pars codd. Horat. 4 nomina] omnia BHK 6 declinationem eius L declinationem in marg. add. k declinationem se-
quitur G 7 sequimur H huius centimanus om. D oratius K Hor. carm. III
4, 69 sq. 9 gygas] R gigas ADLK et libri lib. XVII § 152; atque sic gygas vel gi-
gas libri Horatiani fere omnes et h. l. et carm. lib. II 17, 14; al. Gyges et, quod apud
Hor. recipiendum est, Gyas. Prisciani vero codex et ipse s. gygas s. gigas praebuit.
gigans BH II libri f. carm. II 17, 14 memores carminum II K 11 Ter.
heautontim. II 3, 44 sqq. eautontimorumenon R ea-utontimorumenon A eautonti-
morumenon DH eutantomor G eutantomor L eaentontamoromeñ K 13 offendimus
Rr 14 ligubri K 15 casa H casa K 16 huius om. G 17 protulerunt (1) G
protulere A accius Rr actius H Att. annal. p. 177 fragm. hist. Rom. ed. Kr. cf.
Non. 193, 25 18 fragillissimus HG alius (i) A post alius: Persius [sat.
1, 17] liquido cum plasmate B, quod est gloss. ad cataplasmatibus, lin. 20, pertinens
19 Cato ad filium] Cato in epistula ad filium: ex dolore — bibendis. lib. VII § 59.
epistularum fragmentis haec inseruit Lion p. 49, at v. O. Iahnium in act. soc. scient.
Saxon. cl. hist. phil. a. 1850 p. 267, qui docet referenda haec esse ad isagogen com-
mentarii. 'quo medeatur filio, servis, familiaribus' ap. Plin. nat. hist. XXVIII 8, 15,
ipsum vero hunc commentarium partem effecisse eorum librorum, 'quos scripsit ad filium':
cf. Böckhium in act. acad. Berol. mensr. a. 1854 p. 280 Fleckeseinum Caton. poes. rell. p.
14, qui prudenter nostro loco pedestrem orationem vindicaverunt feбри Rr mendica-
mentis D 20 cataplasmatibus H caplasmatibus L al-uo L leuando R labando B
C. Helvii Cinnae ex Smyrna fr. I ap. Weichertum poet. Lat. rell. p. 187 sq.
smirna LK

p. 718. 19 P.

p. 277. 78 K.

At scelus | incesto Cinyrae crescebat in alvo.
itaque secundum hoc genus bene declinatur 'alvus alvi'. Virgilius tamen
femininum hoc protulit in II:

In latus inque feri curvam conpagibus alvum.

5 'humūs·humi': hoc etiam neutrum in 'um' desinens invenitur apud veteres, 85
secundum quod oportune hanc declinationem servavit Laevius in Adone:

Humum humidum pedibus fodit.

Gracchus in Thyeste:

Mersit sequentis humidum plantis humum.

10 'domūs huius domi' et 'domūs huius domus'. Terentius in eunucho:
domi focique fac vicissim ut memineris.

Virgilius in VI:

Hic labor ille domus et inextricabilis error.

Ovidius in IIII metamorphoseon:

15 domui communis utrique.

'colūs colī' et 'colus'. Virgilius in VIII:

Cui tolerare colo vitam tenuique Minerva.

Statius in VI:

sed huius

20 Extrema iam fila colu, datur ordo senectae.

'Venūs Veneris' quoque excipitur, quod solum proprium femininum in- 86
venitur Latinum in 'us' desinens correptam. et forte ideo sic declinatur,
ne, si 'Venus Veni' declinaretur, dubitationem haberet genitivus cum 'veni'
verbo imperativo. 'incus' etiam 'incudis', quod ponit Nonius Marcel-

10
1 incesto A incesto Kk incestum turpe cod. Char. p. 61 P., quod ex incesto cinure corruptum videtur Lindenmanno ed. suae p. 44 not. 21, incestum 'turpi coni. Weichertus Cinyrae] α cinnae libri nisi quod Cirennae unus Krchlii Smyrnae Burmannus ad Ovid. metam. X 298 craescebat D 2 Verg. Aen. II 51 3 II Aeneidos G 4 inque D ferit Verg. Med. compagibus RADGLK 5 in

um disinens (dissinens K) neutrum GLK ures L 6 oportunae BA Laevius] ex cod. suo G. I. Vossius castig. et not. p. 1 cf. bibl. crit. nov. II 32 sq. Weichertum l. l. p. 41 leuius BDGLK liuius RAHL Laevius in Adone: v. Weichertum l. l. p. 53 sq. Livii Andronici dramatum reliquiis post alios inseruit Bothius l. l. p. 7. cf. Klusmannum Liv. Andr. dram. rell. p. 5 adonae A andone G 7 humi+dum H post humidum: pedibus — humidum om. R add. r 8 Gracchus rh gracus H gratus BDGLK gracchus A Gracchi Thyest. fr. p. 272 Both. p. 196 Ribb. cf. Weichertum de L. Vario et Cassio Parm. p. 170 sq. in tithes temer sit L in tithestener. sit G inthithes temersit K thieste R 9 humidum] rh humidumdum RHK plantas Benlleius ad Hor. art. poet. v. 260 10 domus post et om. K Ter. eunuch. IIII 7, 45 eunacho L enuchī D iunacho G iunacho K 12 Verg. Aen.

VI 27 13 lauror K inextricabilis B 14 Ovid. metamorph. IIII 66

15 communis Gg communis utrique ex utrique communis corr. A 16 Verg. Aen. VIII 409 VII GL 17 tollere G tenuique ex tenui quae corr. A minervam Rr 18 Stat. Theb. VI 379 sq. 10 Sed eius L 20 extrema A fl+a (i) A flsa Stat. Cass. colo Stat. Cass. al. 21 excipitur spscr. in B 23 Veni spscr. in L genitivus spscr. in K 24 imperatio L Nonius] r Nouius RBALK Nonius H marcellius B Nonius Marcellus de doctorum indagine (id est operis de compendiosa doctrina cap. XII) p. 523,

p. 719 P.

p. 278. 79 K.

lus de doctorum indagine: massa malleis cuditur, unde etiam incus est appellata. cuius quia et genetivi paenultima 'cu' et in verbo 'cudo' eadem syllaba producit, debet quoque in nominativo produci. 'pecus' quoque femininum 'pecudis' facit, quod etiam neutrum est, 'hoc pecus pecoris'. Caesar in auguralibus: si sincera pecus erat. s. Virgilius in I:

Ignavum fucos pecus a praesepebus arcent.
vetustissimi | etiam 'hoc pecu', unde 'haec pecua' plurale, dicebant. Hostius in I annali:

Saepe greges pecuum ex hibernis pastibus pulsae. 10
Plautus in mercatore:

Nec pecua ruri pascere nec pueros nutrire.
item in truculento:

Pecua ad hanc collo in crumina ego obligata defero.
idem in rudente: 15

Non vides referre me uvidum rete sine squamoso pecu?
et Solinus in memorabilibus de Britannia dicit: ita pabulosa, ut pecua, nisi interdum a pastibus arceantur, ad periculum

31: Stricturae dictae sunt, quae de ferro candenti micant, cum massa malleis cuditur, unde et incus est appellata 1 massa] massa ferri R ferri massa

GLK 2 peneultima genitiui G penultima genitiui L 3 eudem Rr in nominatio quoque R 4 femininum Kk pecudis Gg 5 est pecus GLK
hoc
minora animalia
maiora

est pecus Kk caesar (s) G Caesar in auguralibus] corr. ex cesa in aguralibus A ad L. Iulium Caesarem haec auguralia pertinere coll. Prisciani lib. VIII § 15 docuit Nipperdeus in ed. C. Iulii Caesaris p. 785 sincera] d. sincoera GL sin-

II
ceras D 6 Verg. Aen. I 465, versus repetitus ex georg. III 135, unde f. in II A in III georgicon k Vind. CCCXLVII 7 praepibus a 8 pecu] L ex corr. pecus GK et L pr. unde om. GLK et haec BHR paecua D Hostius] I. A. Fabricius bibl. Lat. med. et inf. Latinitatis lib. VIII s. v. Hostilius t. III p. 281 sq.

ed. Mansi, cf. Weichertum. l. I. p. 16 sqq. Hostilius BGLK Ostilius RD Ostilius AH 10 pastibus] r partibus RK pulsi AHK 11 Plaut. merc. III 1, 11 (v. 509) 12 pecua] sic etiam Ambros. Plauti peculia Vet. pecula Decurt. al. 13

Idem BLd Iterum GK Plaut. trucul. V (1) 64 14 adhuc G adhuc L ad hanc ego in crumina obligata Pall. Plaut. collo in crumina] collo in crumena Camerarius collo in R collo nerumina A collone rumina GDK colone rumina L collo neruina Br collo neru*** H collo neruant h defero] d deforo D difero G difero L 15 Item A Plaut. rud. III 3, 5 (v. 942) cf. lib. VII § 55 16 Non vides] Nam vides Plaut. Vet. cf. Fleckeisenum in Iahnii ann. LXI 40 sq. referre G proferre lib. VII l. I. codd. fere omnes uividum GLK rete] rk cum Pall. Plaut. recte R rectum GL restem K retem qua

lib. VII l. I. sinus | quamoso B qua scamoso (quod ex scamoso archetypi scriptura ortum esse patet) G 17 Solinus in memorabilibus 22, 2 me-

morabb. A memorabilibus DGK memorabilibus L britania Rr britannia Kdd britannia

Aa britannia BH britannia L 18 pecua ibi, nisi Solini edd. partibus DdK
apericulum Rr

p. 710. 20 P.

p. 279. 88 K.

agat satias. praeterea invenitur apud vetustissimos 'intercus intercutis', 87 et proprie 'intercus aqua' dicitur, quam Graeci ὕδρωμα nominant. Plautus in frivolaria:

Is mihi erat bilis, aqua intercus, tussis, febris.

Cato autem quasi adiectivo eo est usus, dicens intercutibus stupris obstinatus pro 'intestinis', ut sit secundum eum 'hic' et 'haec' et 'hoc intercus', id est 'qui' vel 'quae' vel 'quod intra cutem est'. || nec mirum declinationem simplicis sui id quoque servare, quamvis nominativi terminatione mutata, quod in omnibus paene fieri compositis invenimus: 'hoc cor huius cordis, hic' et 'haec' et 'hoc concors concordis'; 'hoc caput huius capitis, hic' et 'haec' et 'hoc triceps tricipitis'; similiter 'hoc corpus corporis, tricorpor tricorporis' et omnia talia. excipitur 'exanguis', quod, quia commune est in 'is' brevem desinens et in e brevem facit neutrum, parem habuit nominativo genetivum 'huius exanguis', quomodo omnia similia.

15 Graeca, quae apud Graecos in oς desinentia mutant o in u, secundum XVII 88 dae sunt declinationis, ut 'Κῦρος Cyrus Cyri', 'Πύλος Pylus Pyli', 'πέλαγος pelagus pelagi' (sic 'Χάος Chaus Chai'. Ovidius in XIII metamorphoseon:

1 satias] r Solinus satietas BAGK sacietas RDH satietatis L apud] d
apud D vetustissimos] b vetustissimos A vetustis*** B intercutis H 2

ri
propriae RBH prope Dd γαροττα GLK sordida aqua quae inter corium et
carnem sit gloss. in K Plaut. frivolar. fr. 2 p. 438 Both. Plautus in
frivolaria: Is mihi erat bilis quereque[ra tussis] Fest. p. 257^b, 31. Plautus: Is mihi erat
bilis querequeratus. Paulus p. 256, 12 3 frivolaria RADG frivolaria H frivolaria

a
BK 4 eras RBADK et in litura H equa Rr tussis Rr febris A febris
querquera Priscianum scripsisse ait Ant. Augustinus ad Fest. l. l. 5 Cato in ora-
tione in Q. Thermum de decem hominibus: v. Fest. p. 193^a, 10: Cato in Q. Thermum de
x. hominibus: rumorem, tamam flocci fecit intercutibus (capitas cod.) stupris obsti-
natus, insignibus flagitiis, cf. Bergkium H. A. L. Z. 1842, 105, 232 Meyerum

l. l. p. 42 6 eum intercus hic Gg 7 intra] int L 8 nominatiui ex no-

.i. cutis
minutiuss corr. L nominatiui Kk terminationem Rr 9 poeue B 10 hic et haec
concordis B hic et haec et hoc concors. dis supscr. in K et hoc om. L
12 tricorpor] hic et haec et hoc tricorpor L quod non servat simplicis declinationem
sicut supra dictum est gloss. in K exanguis] g exanguis DHGKL 13 commune

cm
G 14 gento A exanguis BDGLK exanguis (in) H post exanguis: quae
faciunt masculinum et femininum in .is. et neutrum in .e. nomit. et gent. aequales s

l. quō
add. D del. d 15 quae] qq A os RBADHGK saecundae RD 16 Kū-

cyrus cyri
[es] l κῦρος in litura g κυρος L hyros A κυρὺς κυρὺς Rr cirus cirl GL πύ-
pylus pyli
λος, πύλι, Rr πύλος. philus. li G φίλος philus philli L πύλωος pilus. li et in mg. pila
arma diuina, pilae siluae montuosae, pilus de capite Kk πύλωος R pelagos L

mors
17 χαῶς Kk chaus chai in litura et ad mg. r Ovid. metamorph. XIII 404 sq.

XVII GK VII L metamorphoseo Rr

Et Noctem Noctisque deos Ereboque Chaoque
Convocat,

id est 'ab Erebo' et 'a Chao', sicut 'a pelago'), absque illis, quae in *ος* desinentia antecedente alia sub eadem syllaba consonante *ος* in 'er' vertunt plerumque, ut 'ἀγρός ager', 'Μένανδρος Menander', de quibus supra docuimus. si eiusdem sint et apud Graecos terminationis, in 'is' faciunt genetivum Latinum, ut 'Οἰδῖπovς Οἰδῖπovδος, Oedipus Oedipodis' - quamvis Plautus ablativo casu 'ab Oedipo' dixit pro 'Oedipode' in Poenulo:

Nam isti quidem hercle orationi †.Oedipo

Opus [est] coniectore, qui Sphingi interpretis fuit -, ¹⁰
'Μελάμπovς Μελάμπovδος, Melampus Melampodis'. 'Panthus' enim et 'Eunus' et 'Antinus', quae per synaeresim in *ovς* diphthongum apud Graecos proferuntur, cum apud illos secundum integrorum regulam declinantur - id est in *ος* desinentium: in *ov* enim diphthongum terminant genetivum -, apud nos quoque debent secundae esse declinationis, sicuti si integra eorum ¹⁵ inveniantur, necesse est ea declinare. 'Πάνθovς Πανθόov, Πάνθovς Πάνθov'.

1 Erebonque Chaoque, Erebumque Chaoque, Herebumque Chaosque, *vv. ll. dett. codd.*

^{profunditas}
Ovidianorum chaoque *Kk* chaoque***** conuocat *L* 2 conuocant *B* 3 herebo *A*
eribo *G* herebo *b* a *om.* *BGK* add. *b* *πωc* *R* *ros GK* *ros (*e*) *L* post *ος*: desinen-
tia — *ος om.* *R* add. *r* 4 *ros GL* conuertunt *BADGKr* 5 *αγρωc* *R* *agros L* ager] pro
ager *RBAK* et in *litura* *H* ager. *ri G* ΜΗΝΑΝΔΡΟC *G* ΜΗΝΑΝΔΡΩC *R* menandros *L*
promenander *A* menander. *ri G* supra *spscr.* in *K* 6 sin eiusdem *BADH*

genitium latinum faciunt *GLK* 7 ut *om.* *L* ΟΥΔΙΠΩΥC ΤΟΥΔΙΠΩΔΟC *Rr*

^Y ^e ΟΙΔΙΠΟΙC. ΟΙΔΙΠΟΔΟC *D* ΟΕΔΙΠΟΥC. ΟΕΔΙΠΟΔΟC. *G* oedipouys oedypodos *L* οοΔΙΠΥC ο-

^{ΔΙ}
ΔΙΠΩΔΩC *K* οΙΠΟΔΟC *H* Oedipus Oedipodis] *om.* *R* oedippos huius oedippodis *r*
oedip+us oedippodis *D* oedippus oedippodis *AH* odipus. odipodis *GL* 8 *Plaut. Poe-*
nul. 1 3, 34 *sq.* causu *B* cassu *G* Oedipo] *b* *dipo *R* oedippo *AHrd* oedypo

^{ol}
L *dipo *B* edippode *Rr* eodippode *H* oedypode *L* oedippo, dein *Aa* penulo
libri 9 ercle *R* herode *G* herodae *L* herodiae *K* ercleo, rationi *Aa* oedippo
R oedippo *ADHr* cum *Vet.* *Plaut.* oedypo *L* 10 *es RGL* coniecture *AK* con-
iacturae *R* coniecturae *HGLra* quis phingi *r* cum *Vet.* quis pingui *R* quis fingi

^{quis}
AHQ quis fingui *K* qui spigis *h* fingi ^{quis} *L* spingi ^Y *l* scribendum cum *Bothio*: ora-

tionis est Oedipo | Opus coniectore 11 ΜΕΛΑΜΠΟΙC *Dd* Μελάμπovς Μελάμπovδος] *r*

Melampoys melampodos *RL* Melampus] *h* melampos *B* melampois *H* ^{pro} Panthus
Kk Pantus *D* Phantus *BH* 12 eunuchus *H* et antius et alcius *A* ooc in *ovc*

^Y
K ooc in *ovc* (*sic*) — declinantur in *mg.* add. *h* ^c *ovs Rr* 13 proferantur *Dd*
integrorum *GK* 14 id est in *oc* in *litura* *h* hoc *Rr* ooc *d* post desinen-

tium: in *ov* enim diptongum, apud graecos proferuntur cum apud illos secundum in-
tegrorum regulam declinantur. id est in *oc* desinentium repetiit deinde *del.* *A* 15 et
sicuti *Ah* sicut *r* et *sic f.* in *litura* *H* intigra *GK* in+tegra *L* 16 Πάν-

^{oo} ^o ^o
θovς] *a* ΠΑΝΘΟΥC *A* ΠΑΝΘΩΟC ΠΑΝΘΩΟΥ ΠΑΝΘΩΥC ΠΑΝΘΩΥ *Rr* panthoos panthooy
panthoys panthoy *H* Πανθόov] ΠΑΝΘΟΥ *BD* ΠΑΝΤΟΥ *K* ΠΑΝΤΟΥC *H* Πάνθov]
ΠΑΝΘΟΥ *D* ΠΑΝΘΟC *B*

p. 720. 21 P.

p. 290. 81 K.

et nos ergo 'Panthous Panthoi, Panthus Panthi'. Horatius 'Alcinous Alcinoi' declinavit in I epistularum: ||

Nos numerus sumus et fruges consumere nati,

Sponsi Penelopae, nebuloes, Alcinoique.

apud Virgilium tamen nominativus et vocativus secundum Graecorum regulam invenitur prolatus in II Aeneidos:

Panthus Othryades arcis Phoebique sacerdos.

in eodem:

Quo res summa loco, Panthu? quam prendimus arcem?

Neutra eiusdem terminationis, si sint monosyllaba, producuntur et ablata s, addita 'ris' faciunt genetivum, ut 'hoc ius iūris', 'tus tūris', 'rus rūris', 'crus crūris'. alia vero d vel l vel n ante 'us' posita mutant 'us' in e correptam et accepta 'ris' faciunt genetivum, ut 'hoc pondus huius pondēris', 'vellus | vellēris', 'holus holēris', 'munus munēris', 'onus onēris', 'scelus scelēris', 'genus genēris', quod Latinum esse ostendit et declinatio et verbum 'genero generas'. excipitur 'fenus fenoris' - Iuvenalis in IIII:

aere paterno

Ac rebus mersis in ventrem, fenoris atque

Argenti gravis et pecorum agrorumque capacem -

quod tamen antiqui 'feneris' dixerunt, unde et 'fenero' verbum et 'fenerator' -

1 panthoys^u panthoy Rr phanthous phanthoi phanthus phanthi^h B phanth^hus phanthi^h H Oratius HGK Hor. *ep.* I 2, 27 sq. alcinous^{pro} Kk

2 alcinoy HG 3 numerū LK numeros BA numero Dd sumus A consummere G

4 penelope RHGLK Penelopes^d *codd. aliquot* Hor. *det.* nebuloes G nubulones K alcinoque Rr 5 apud^d Dd nominativum Rr et vocativus^{ci} add. r gregorum D 6 Verg. *Aen.* II 319 (*deficit Rom.*) in II (p)

L aeneidos R aeneados G 7 panthoys GL phanthus^o Hh phantus^c B panthoy atriades Kk othriades^o D athryades^c Med. artis Rr archis A Med. foebique^h

AD poebique^h d pebique^h H 8 Verg. *Aen.* II 322 (*deficit Rom.*) 9 summam G

loca A pantu^h R panthoy GLK phantu^{mono} H phanthu^h B 10 syllaba Rr 11 s et addita^h h tus^h hoc tus^h B 13 ris add. r pundus L punderis L 14

1. leris Dd olus^h oleris Rr holus^h holeris A olus^h oleris B onus oneris h. l. om. B onus — sceleris h. l. om. H oneris (h) D scelus sceleris] l solus soleris DGK et in *littera* L 15 post sceleris: olus oleris (*ad mg.* solus soleris) add. A monus moneris RDGLK (*supscr.* monitio in K), del. et olus oleris *spscr.* r

16 post generas: onus oneris scelus sceleris manus maneris (o - o in u - u ab h mut.) add. H onus oneris holus holneris monus moneris add. B foenus faeno-

ris Rr faenus faenoris BDH foenus foenoris GK fonus foenoris L fenus fenoris in foenus foenoris hic et similiter per totum h. l. mutavit A Iuv. *sat.* IIII 11, 39 sqq.

18 faenoris RBDH faenoris K 20 antiqui fuer^o fenoris A feneris] r faeneris RBDH foeneris K et unde et uerbum et foenero L et unde uerbum foenero K uerbum

et fenero G fenoro^o h. l. A faenero D foenero K fenerator B foenerator K

p. 721. 72 P.

p. 261 K.

et 'pignus pignoris' et 'pigneris', unde 'pignero pigneras'. Lucanus in II:

Pignora nulla domus, nulli coiere propinqui.

Iuvenalis in III:

viginti milia fenus

5

Pigneribus pōsitis.

alia omnia mutant 'us' in o productam quidem, si sint comparativa, et accepta 'ris' faciunt genetivum, ut 'hoc melius huius meliōris', 'hoc felicius huius feliciōris', correptam vero, si non sint comparativa, ut 'hoc decus huius decōris', 'hoc stercus stercōris', 'hoc pecus pecōris', 'hoc frigus frigōris', 'hoc tergus tergōris', 'hoc nemus nemōris', 'hoc corpus corpōris', 'hoc tempus tempōris'. excipiuntur ea, quibus verba adiacent e habentia in paenultima syllaba: 'ulcus ulceris ulcero', 'opus operis operor', 'latus lateris latero', 'viscus visceris viscerō', ex quo compositum 'eviscero'. Ovidius in VI metamorphoseon:

15

E quibus una trahens haerentia viscere tela.

et alia tamen paene omnia e habentia ante 'ris' in genetivo habent similiter huiuscemodi verba, ut 'pondus ponderis pondero ponderas', 'sidus sideris sidero sideras', unde compo||situm 'considero' et 'desidero', 'munus muneris munero muneras', 'genus generis genero generas', quae pro o e habent in paenultima syllaba. breviter igitur possumus colligere regulam et sic dicere: omnia neutra supra syllabam in 'us' desinentia, si habuerint verba in 'ero' exeuntia, per 'eris' faciunt genetivum, ut 'pondus ponderis pondero ponderas', 'ulcus ulceris ulcero ulceras', 'latus lateris latero lateras', 'holus holeris holero holeras' - Gn. Mattius:

25

Meos hortulos plus stercoro quam holero -;

1 et pignoris et G Luc. Phars. II 370 3 Pignera Voss. B al. Luc.
coire BADHGK 4 Iuv. sat. III 9, 140 sq. 5 XX L et in litura G faenus
BDH foenus GK 6 pigneribus etiam Pith. pignoribus libri Iuv. dell. 7 Alia
uero omnia K quidem si] k si quidem K sint add. k 8 genitivum add.
k hoc melius melioris B hoc felicius huius feliciōris] hoc facilius huius .ris
K 10 huius stercoris BAHK huius sterceris L huius pecoris AHGLK
11 huius frigoris LK huius tergoris LK huius nemoris GK huius corporis
GLK 12 huius temporis LK adiacent A 13 syllaba om. K ulcus *****
ulceris L opere A 14 compositum] r compositor R 15 Ovid. metamorph. VI
290 methamorphoseon R 16 viscere] r viscera RGLK viscera telo, viscera
ferro, viscere telum libri aliquot Ovid. tela ex tale corr. A taela L 17 poene
RH pene r e om. B 18 huiusmodi H 19 compositivum H et desi-

dero] b ****sidero B 21 collegere G collegere K 23 eris faciunt in litura r
et ut Rr 25 olus etc. ra gn. mattius b Cn. Mattius G. I. Vossius de anal.

l 43 p. 494 ed. Foertsch. gn. martius B gn. n. actius D N. n. actius H Gñ. n.
acius A gñ. martius GLK accius R C. Matius Wernsdorffus poet. Lat. min. IIII 569 sq.
Auberti de Matio comm., quae Christianiae a. 1844 prodit, inspicere mihi non licuit
'quidam poeta' in thes. Lat. Mai auct. class. VIII 394. 518: meos hortulos plus
olero quam stercoro; 'Caecilius' ibid. p. 274: meum hortulum plus holero quam stercoro
cf. Iac. Beckerum philologi IIII 81 sq. Cn. Mattii miniamb. fr. 3 in comic. Lat.

p. 772 P.

p. 281. 82 K.

alia vero o habent paenultimam correptam, | nisi sint comparativa: 'tempus temporis', 'litus litoris'. excipitur 'virus', quod quidam indeclinabile, quidam secundae declinationis esse voluerunt secundum Lucretium, qui sic protulit:

Liquit enim supera taetri vestigia viri.

idem:

Concoctosque suo contractas perdere viro.

'vulgus' quoque excipitur, quod tam neutri quam masculini est generis et secundum regulam masculini declinatur. similiter 'pus' non habet in usu genetivum, ne, si 'puris' diceretur, esset quantum ad eandem scripturam dubitatio, utrum dativus esset pluralis a puro 'puris', an genetivus singularis ab eo quod est 'pus', quod indeclinabile est.

In 'ys' Graeca sunt tantummodo et tertiae declinationis. mutant enim XVIII 92 os genetivi Graeci in 'is', ut 'Phorcys Phorcys', 'Erinyes Erinyes', 'amphibrachys amphibrachys', 'chlamys chlamydis'. sed haec Graece quoque prolata inveniuntur.

In 'aes' diphthongum duo inveniuntur: 'hic praes huius praedis', 'hoc aes huius aeris'.

In 'aus' desinentia feminina sunt et ablata s, addita 'dis' faciunt genetivum, ut 'haec laus laudis', 'haec fraus fraudis'.

fragm. ed. Both. p. 267   meas Rr   hortulos A hortolos H   plus stercoro in
libra B   ^ostercoro(e) L   ^hholero AG   olero D   2 Excipiuntur AD   3 decli-
nationes Rr   voluerunt esse GL   lucretium R   Lucr. II 476   5 Liquit] ra
Liquid RA inquit (i. e. linquit) libri Lucretiani linquit Prisc. Dresd. teste Krehlio
supra] Lucretius supra codd. Prisc.   tetri RAGLK diri Prisc. de XII vs. Aen. § 144
vestigia] primordia Priscianus I. I. cum Lucretio   6 Lucr. II 853   7 Concoctosque]
Lucretius contractosque libri contractas] R libri Lucr. H. A. Kochius mus. phil. VIII 305 sq.
contractans GKd Lachmannus contractos BAL om. HD   8 neutrius r   masculini add. bd
generis est LK   9 abet R   usus Rr usu G   10 diceretur R diceretur K
esset in libra d   tantum K   11 pluralis esset A   12 indeclinabile] d indeclinabi-
lis D   est indeclinabile BGL   13 In is (sic) in mg. inscr. d   tertiae sunt de-
clinationis G   14 in ys R   ut om. H ut ** L   por ut porcis porcys R   poreys
^hporcys A   poreys porcys DE   phoreys phoreyos   ^hphoreis phoreis L   phoreys
phoreis K   Erinyes] om. G ernys g   ΕΡΥΝΥΣ ΕΡΥΝΙΣ R   erinyes erinis L   erynys
^{amphis}erinis Kk   eriny erinyis B   erinyos h   erinyis — amphibrachys om. G add. g
amphybrachys amphybrachys D   15 amphibrachys] amphibracheis Rr   amphibrachys
H amphibrachis LK   amphibrachios amphibrachis h   chlamis chamydis Rr   clamis
clamydis DG   clamys clamydis (in clamydis corr. a) BAL   clamys clamydis K   gręcę
B   quoque graece GLK   17 In aes dipt. in mg. inscr. d   duo om. G
praes] praes fideiussor A   huius om. L   praesidis H   18 huius in libra L
19 In aus in mg. inscr. d   femina A feminini K   post genetivum: ut haec
— genetivum om. R. add. r   20 huius laudis BAdH   haec ante fraus om. H
huius fraudis BAdR   fraudis — genetivum in una pag. abscisum in H

p. 722. 23 P.

p. 252. 33 K.

In 'eus' Graeca sunt et 'us' in i mutantia faciunt genetivum: 'hic Tydeus Tydei'. in huiusmodi ta|men terminatione quaedam inveniuntur mutatione 'eus' diphthongi in 'es' longam prolata, ut || 'Ἀχιλλεύς Achilles', 'Περσεύς Persēs', 'Οὐλίξεύς Vlixēs', in quo Doris sequimur, qui pro Φυλεύς Φύλης, pro Ὀρφεύς Ὀρφη and Ὀρφην dicunt, pro Τυδεύς Τύδης. sic Antimachus in I Thebaidos:

Τύδης τ' Ολίειδης,

et vocativum in e productam:

Τὸν καὶ φωνήσας προσέφη, Ολίήϊε Τύδη,

teste Herodiano, qui hoc ponit in I catholicorum. similiter Ibycus 10
ὄνομακλυτὸν Ὀρφην

1 In eus in mg. inscr. d et om. BDGLK hic] ut hic A et hic B ut GL tytheus
tythei K titheus tithei G thitheus thithe L 2 tidey A huius tydei B 3 eus] eius BK

AXIAΛEIC Dd AXIAΛEIC Hh AXIAEYC K AXIAEIC G AXIAEHC Rr achileys L
achiles GLK 4 Περσεύς] h ΠΕΡΣΕΟΥC BA (H?) perseeys R perseeys L Ού-

λίξεύς] scripsi cum Hrabano opp. I 37 a ed. Colon. (cf. Οὐλίξου Plut. Marc. 20) ΟΥΛΙ-
ΞΕΥC G *ΥΛΙΞΕΟΥC (o) H ΟΥΛΙΞΕΥC L ΟΥΛΙΞΕΟΥC BAD ΟΥΛΙΞΕΩC (y) Rr ΟΥΛΙΞΕΟΥC K

Ὀδυσσεύς 2 (in 1 lac.) ulixes L olives B dores AGLKd Φυλεύς
Φύλης Schellenbergius Antimachi Col. rel. p. 56 phyleys phyles BD phyleyc philes

K phileis phyles H phileis pyles Rr phileys philes AL ΠΕΛΕΥC philes G Φυλεύς:
Φύλης π 5 pro om. R ΟΡΠΕΙC orphes et ΟΡΠΕΝ G orpheus orphes et orphen BH

orpheys orphes et orphen L orpheus orphes et orpen R horfeus orfes et orfeu A or-
phaeus orphaes et orphen D ΟΡΠΕΥC orphes et or|thydic thideis (thideys k) Kk

ΤΙΑΙC tithe Gg thydeus Rr tydeus tydes A tydeys tydes H tydeis tydes B thy-
deis thydes Dd t|theys tithe L 6 Si A sicut BH anthimachus H Antimachus

in I Thebaidos: fr. V p. 56 ed. Schellenb. p. 38 ed. Stoll. thebaidis H theibaidos D
7 ΤΥΛΗC A ΤΟΛΕC Gk ΤΟΛΕC K ΤΥΛΕC ΟΙΓΙΝΙCΕC (alterum voc. in litura h) Hh thies

(in litura l) teonides Ll tydys teonidys ΤΥΛΗC ΤΕΟΝΙΑΗC B τ' Ολίειδης] Schellen-
bergius l. l. τε ολίειδης α ΤΕΟΝΙΑΗC AD ΤΗΩΝΙΑΩC Rr ΤΕΟΝΙΑΕC GK 8 in ne B

9 Antimachi Theb. fr. VI p. 56 sq. Schellenb. p. 38 Stoll. ΤΑΝΚ. Rr ΤΟΝΚΑΙΤΟΝ H ΤΩΝ-
ΚΑΙΦΩΝΙCΑC B ΦΩΝΗCΑC K ΘΩΝΗCΑC A ΦΩΝΕC G ζωγρήσας 2 (in 1 et 3 lacc.) μακβ

Schellenbergius ΠΡΩCΕΦΗC Rr ΤΙΡΟCΕΦΗC D ΤΙ.ΡΟCΕ.ΘΝC A ΤΙΡΟCΕΦΕC iunior K
ΤΙΡΟCΕΦΕC. INNIE G ΠΡΟCΕΦΕC ΙΝΗΥΘΙΑΗ in lac. l ΟΙΝΗΝ R ΟΙΝΗC H Ολίειδης cum

edd. inde ab α Schellenbergius ΤΥΛΗC B ΤΥΛΕ A ΤΥ D ΤΙΑΝ GK 10 haec BHGL
*bycus (y) L ibicus D ybicus HG Ibyci Rhegini fr. XXII p. 160 sq. ed.
Schneidew. 9 ap. eund. in del. p. 341, 10 ap. Bergkium tyr. Gr. p. 764 ed. all. 11

ὄνομακλυτὸν] Schellenbergius l. l. p. 56 ΟΝΟΜΑΚΑΙΤΟΝ B ΟΝΩΜΑΚΑΥΩΝ Rr ΟΝΟΜΑΚΑΥ-
ΤΟΝ D ΟΝΟΜΑΚΑΙΤΟΝ AHG ΟΝΟΜΑΚΑΥΤΟΗΟΡΦΗ K ΟΝΟΜΑΚΑΙΩΥΟΡΦΗ in litura l ὄνο-

μάκλυτος Ὀρφην coni. Bergkium ὄνομακλυτὸς Ὀρφη Schneidewinus p. 162 ΟΡΦΗ
Rr ΟΡΦΗΝ D ΟΡΦΕ G

p. 723 P.

p. 283. 84 K.

dixit. et quia Graeci ab huiusmodi nominativis [id est quae 'eus' in 'ēs' vertunt] vocativum in e longam terminant: ὦ Τύδη, ὦ Ὀρφη, in eo quoque casu aliquando illos sequuntur Latini: 'Achillē', 'Persē'. Ovidius in XIII metamorphoseon:

Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
ab 'Vlixēus' quoque nominativo proferunt in 'ei' genetivum - Horatius in carminum libro I:

Nec cursus duplices per mare Vlixēi.
idem in I epistularum:

Caerite cera

Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlixēi.
Ovidius in XIII metamorphoseon:

Neritius Macareus, comes experientis Vlixēi -
et ab 'Achilleus' accusativum Graecum protulit Lucanus in X:

famulumque tyranni

Terribilem iusto transegit Achillea ferro.

ex quo apparet, | Latinos quoque tam in 'eus' quam in 'es' haec nomina solitos esse proferre. econtra tamen in quibusdam 'es' productam terminantibus fecerunt Graeci poetae 'eus' pro 'es' proferentes: Ἀντιπατέως pro Ἀντιπάτης, Γηρυονεύς pro Γηρόνους, Ἀρεύς pro Ἀρης, ut Sappho:

1 quia] k qui LK nominativis] r denominativis RBGLK eus (i) A 2 conuertunt G longum A οτταν orphē L οτιαν.οορφη G o tyde o orphe RADh (ophe)H οτταε ο. orphe K οττ deo. orphe B 3 latini illos sequuntur Gg latini illos sequuntur L secuntur

RBdH sequuntur K achile GL ut achile Kk Ovid. metamorph. XIII 130 4 XIII G XIII B 5 armis in litura h poteremur ex pateremur corr. K potiremur RADLh cum codd. plerisque Ovid. cf. lib. VII § 6 achile GL 6 ab add. r quoque om. K profert GL oratius K Hor. carm. I 6, 7 7 II r 8 duplices v. lib. I § 53 per mare] k permanere GK 9 idem — Ithacensis Vlixēi in mg. add. in K Idem — Vlixēi post Ovidius — Vlixēi scrips., ord. dein corr. A Hor. epp. I 6, 62 sq. aepistolarum K 10 cerite RAGL ce-

ritae D cepi te K caera H coera K 11 uiciosum Dd uitio sumit acensis GK Ita censis A Vlixēi] cf. v. l. lib. III § 29 12 Ovid. metamorph. XIII 139 13 Neritius] k Nerius Kb rell. Neretus B machareus AH macarius L macareus libri Ovid. Vlixēi] Vlyssēi. Vlyssis, Vlixis etc. vv. II. libr. Ovidianorum 14 Achilleus k achileus GK Luc. Phars. X 522 sq. 15 tyranni RGLK tyranni D 16 terribile R iusto] Lucanus, Putschius iusso B iussu RADHG iusu

L in usu K nusu edd. ante Putschium achilleo Rr achilea GLK 17 eius A noā. H 18 solutus Rr proferre add. h econtra] b econtra A et contra B ceteri producta L 19 eus] eius R antiphateus BAHLK antipatheus R antiphateus D antifateus G 20 antiphates RBADHLK antifates G geryoneus

RBGLK geryoneus D gerioneus AH geryones BLK geriones RDHG geniores A

apeys pro apes B apeys pro apes Rr apers pro apēs A dapeys pro dapes G dareus pro dares L pro apēs H 21 Sappho] l sapho GLK Sapph. fr. 88 Neui 35 Schndw. Akr. 66 Bergk. tyr. Gr. ed. alt. p. 681

‘Ο δ’ Ἀρεὺς φαῖσι κεν Ἀφαιστον ἄγην βίῃ.

- 93 In x desinentia, si a verbis sint in ‘go’ desinentibus, ablata x, addita ‘gis’ faciunt genetivum, ut ‘grego grex gregis’ - Statius in I Achil-
leidos:

Qualiter Idaliae volucres, ubi mollia frangunt

Nubila, iam longum caeloque domoque gregatae -,
‘remigo remex remigis’, ‘lego lex legis’, ‘rego rex regis’, ‘coniungo con-
iunx coniugis’, quod etiam in genetivo differentiae causa n amittit, ne, si
‘coniungis’ dicamus, verbum putetur. nec mirum: Graecos enim in omni-
bus fere imitati Latini in hac quoque regula sequuntur. apud illos enim
si in x desinentia nomina habeant verba cum g, nominum quoque geneti-
vus per g declinatur, λέγω Λέλεξ Λέλεγος unde ‘frux’ etiam ‘frugis’
facit genetivum, quia ἀπὸ τοῦ φρύγω Graeco verbo nascitur. - Ennius
in XVI annali:

Si luci, si nox, si mox, si iam data sit frux.

idem in VIII pro ‘frugi homo’ ‘frux’ ponit, quod est adiectivum:

Sed quid ego haec memoro? dictum factumque facit
frux.

id est ‘frugi homo’. -

Alia vero omnia Latina ablata x, addita ‘cis’ proferunt genetivum, ut
‘fallax fallacis’, ‘lux lucis’, ‘vox vocis’, ‘nex | necis’. Cicero pro Milone:
insidiatori vero et latroni quae potest inferri iniusta nex?

1 ὁ δ’ Ἀρεὺς] *Neutius* ΟΔΑΡΕΥC BDK odapeyc RA odareus G odareys H ^{BYC} *in litura l*

ΦΑΥC. ΕΙΚΗΝΑΦΕCΤΩΝ ΑΓΗΝΒΙΑ Rr φαίCει. ΚΕΝΑΦΕCΤΟΝ ΑΓΕΙΝ ΒΕΙΑ B φαίCει. ΚΕΝΑ ΦΕCΤΟΝΑ-
ΤΕ ΙΝΒΙΑ Δ φαίCει. ΚΕΝΑΦΕCΤΟΝΑΤΕΙΝ (ΑΤΕΜ K) ΒΙΑ. DHK φαίCει. ΚΕΝΑΦΕC. ΤΟΝΑΤΕ ΙΝ ΒΙΑ G
ais uenit sine eum caste uita
ΦΗC, ΕΙΚΕΝ, ΑΦΗC, ΤΟΝ, ΑΓΗΝΕ, ΒΙΑ *in litura l* φαίC, εἰCεν Ἀφαιστον ἄγην βίῃ God.
Hermannus apud Krehlium φαῖσι, κεν Ἀφαιστον ἄγην βίῃ Ahrensius de Gr. ling. dial. 1
263 φαῖ Cε κεν ἈφαιCτω ἄγην βίῃ idem in add. II 544 φαῖCι κεν ἈφαιCτων ἄγην

βίῃ Bergkii l. l. 2 si] siue L sint om. R denentibus H allata A

3 tinum — Qua ult. pag. lin. abscissa in H Stat. Achill. 1 372 sq. achilleidos

GLK 5 id aliae L 6 caelaque Rr 7 renauitormex A remigis ex re-
megis corr. K regis] b reges B 8 coniugis (n) K differentiae G diferen-

tiae L ammittit H amittit G amittat K 9 coniugis LDH coniunguis G 10
iamitati H emittit GK Latini om. R BADHGK sequuntur B sequuntur L 11
si x H habent D 12 post genetivus: per g — genetivum om. D add. d de-

clinatur per g GL ^E *ΛΗΓΩ* Rr *ΛΕΓΩ* GK ^{ΕΛΕ} *ΛΕΞ.* Rr *ΛΕΓΕC* BK ^{Ε Ε} *ΛΕΛΕΓΩC* Rr

^O *ΛΕΛΕΓΩC* D *ΛΕΛΕΓΕΤΟC* K 13 *ΛΟΠΩ* Rr a. ποCου H φρύγω] *in mg. add. g*
φρίγω BH Ennius ann. XVII 7 E. S. XVI fr. xviii p. 62. LXXVII Vahl. 14 XVII LK
anali R annalium K 15 nox] h mox ni f. H solis nox GLK 16 Enn. ann. VIII
8 E. S. fr. inc. 6 Hug. x p. 48. LXVII Vahl. pro frugi] profugi BA 17 fac-
tumque r fructumque K 20 ablata sup. lin. in R proferunt] faciunt r ut om. GL

21 Cic. pro Mil. 4, 9 milone Rr melone L 22 pot ^{est} K inferi ^r Hh
iniuxta B iuxta DLK r usta ^{**} A iuxta (in) *in litura h* nex iuxta G

p. 285 K.

Tigranemque meum; nec Pharnaxis arma relinquo.
alia vero in x desinentia omnia per obliquos casus longam habent paenulti-
mam natura vel positione, exceptis 'grex grēgis', 'crux crūcis', 'fax fācis',
'nux nūcis', 'pix pīcis', 'dux dūcis', 'trux trūcis', 'coniunx coniūgis', 'sal-
lix salīcis'. excipiuntur ea quoque, quae nec g nec c habent ante 'is' in
genetivo: 'nix nivis' - antiqui tamen etiam 'ninguis' dicebant, unde Apu-
leius in I Hermagorae: aspera hiems erat, omnia ningue ca-
nebant -, 'supellex supellectilis' - vetustissimi tamen etiam 'haec supel-
lectilis' nominativum proferebant. Cato adversum Tiberium Sem-
pronium Longum: si posset auctio fieri de artibus tuis,
quasi supellectilis solet -, 'senex senis', quamvis Plautus geneti-
vum eius 'senecis' protulit in cistellaria:

erigitur signum triumphale *K*   fonicis *Rr*   hic calix *BADHK*   hic uarix
BADHGLK   6 uelux cis *GL*   farnax *R*   farnax *RD*   *Lucan. Phars. II*
637 7 II] 1 III. *RABDHK VII. GL*   8 tygranemque *B cum Luc. Voss. A*
Tigranemque *Voss. B atique multi libri Luc.*   nec] *sic etiam Voss. uterque non vel*
ne atii codd. *Luc.*   Pharnacia] *r farnacis R*   9 omnia in x (ix l) desinentia
(disiaentia *L*) *GL*   habent penultimam naturam longam *K*   10 possessione *K*
gregis grex gregis *Hh*   gregis dux ducis *crux L*   crux crucis] *dux ducis H*

cf. lib. III § 38   19 senecis] sic etiam lib. III l. l. cum R scribere debebam senetis^{ec}
 Ha senices *RBAD*   in cistellaria protulit *GL*   oistillaria *B*

datores

†Bellissimi vos negotioli senecis soletis esse.

'nox' quoque 'noctis' secundum Graecos, qui *νύξ νυκτός* declinant. Graeca enim eiusdem terminationis illam servant in genetivo ante 'is' consonantem, quam in Graeca declinatione ante *ος* habuerunt, ut '*Φαλαξ Φαλακος*' 5 Phaeax Phaea|cis', '*Σφίγξ Σφίγγος* Sphinx Sphingis', '*ὄνυξ ὄνυχος* onyx onychis' [genus est lapidis]. composita simplicium declinationem sequuntur: 'pernox pernoctis', 'exlex exlegis'. Cicero pro Cluentio: non quod illi aut exlegem esse Sullam arbitrantur.

95 In 'bs' vel 'ms' vel 'ps' desinentia interposita i faciunt genetivum, 10 ut 'urbs urbis', 'hiems hiemis', 'inops inopis'. notandum hic quoque, quod, si e ante 'ps' vel 'bs' sit et non sint monosyllaba, mutatur e in i, ut 'princeps principis', 'municeps municipis', 'caelebs caelibus'. a capite solum composita ablata s et mutata e in i et addita 'itis' faciunt genetivum, ut 'anceps ancipitis', 'praeceps praecipitis', 'biceps bicipitis'. anti- 15 qui tamen 'ancipes' et 'praecipes' et 'bicipes' proferebant in nominativo, et sic secundum analogiam sequebatur genetivus 'ancipes ancipitis', ut 'sospes sospitis'. Plautus in commorientibus:

saliam in puteum praecipes.

idem in rudente:

20

2 negotiori A negotio+li L senecis] h senicis BGLK et ni f. H soletis] h
solitis ni f. H 3 Nox noctis quoque K secundum] s ap GLK qui
om. GLK NYE in litura a NIE B NOYOS NOYOTOS. G NOYX NOYOTOS (x; et in
lit. l) LI NYKTHYC Rr NYTOS K declinantur H 5 OS H ut ΦΑΙΛΞ
ΦΑΙΑΚΟΣ pheax pheacis ΦΗΓΞ ΦΗΓΓΟ
PHAX PHAXIC ΦΗΞ ΦΗΤΤYC Rr ΦΑΞΑΞ ΦΑΞΑΚΟΣ G ΦΑΞΑΞ ΦΑΞΑΚΟΣ L ΦΕΑΞ ΦΕΑ-
KWC K .ΦΑΙΑΚΟΣ.ΦΗΑΞ pheacis Dd 6 pheax pheacis BAK ΦΑΗΑΞ pheacis H
phaex pheacis L CΠΗΞ CΠΗΓOC H CΠΗΞ.CΠΗΓOC h CΦΗΓΓYC K sphins Dd
spinx spingis G spinx spinguis K ONIX.ONYXOC. D ONIX ONIXOC G ONIX ONI-
XOC L ONYX ONYKOC ONYXWNYC hic genus Rr onix onichis ADGL onix onie-
cis (y-h?) H onix onixis K onix onychys B 7 secuntur RBDH sequuntur K
8 Cicero pro Cluentio 34, 94: non quod illi aut exlegem esse Sullam aut
causam pecuniae publicae contemptam atque abiectam putarent culentio Rr
9 quod] sic etiam patimps. Taur. Cic. quid K quo rell. lib. Cic. Non. p. 10, 28
autem Rr syllabam Rr syllam BADHK dux de troianis spscr. k sillam GL
arbitrentur Vind. CÜXLVII m. alt. arbitrantur Garatonius ad Cic. l. l. t. III p. 376
ed. Neap., Krehli cens. Ien. p. 420 10 dissinentia uel ms uel ps K i add. r
11 hiems] r hiemps RB 12 sint] r sit R mutantur BD post e in i:
ut princeps—e in i et om. R add. r 13 municipes municipis om. GLK caelebs]
h caeleps H cele+bs L om. r 14 s mutata A mutant Dd itis] dh tis
RBDK (H?) 15 uelox praiceps A 16 ancipes ex anticeps corr. A 17 ana-
logiam seēgrue proferabatur quebatur Aa sequebatur K ancipes ancipes anci-
pitis K 18 Plaut. commorient. fr. p. 437 Both. 20 Plaut. rud. III 4, 114

p. 725. 25 P.

p. 286. 87 K.

Post altrinsecus est securicula ancipes, itidem aurea. idem tamen vetustissimi etiam 'praecipis' genetivum, qui a nominativo 'praiceps' est, secundum analogiam nominativi protulerunt. Laevius in lone:

Seque | in alta maria praecipem impos, aegra sanitatis Herois.

Ennius in XV annali:

Obcumbunt multi letum ferroque lapique

Aut intra muros aut extra praecipem casu.

In 'ns' vel 'rs' vel 'ls' desinentia ablata s, addita 'tis' proferunt genetivum, ut 'mons montis', 'sapiens sapientis', 'cohors cohortis', 'ars artis', 'pars partis', 'haec puls pultis'. excipiuntur duo differentiae causa: 'frons frondis', quando de arborum foliis loquimur - nam 'frons frontis' ad capitis partem pertinet -, et 'lens lendis' animal - nam 'lens lentis' legumen est - et 'glans glandis'. sic Ovidius in XIII metamorphoseon:

ut lata plumbea funda

Missa solet medio glans intabescere caelo.

similiter Lucretius protulit et Livius in XXVII: et est non simplicis habenae, ut Balearica aliarumque gentium funda, sed triplex

(v. 1158) cf. lib. III § 30 redente *Aa* 1 securiculam *B* item libri *Plaut.*
utidem auream *B* aurea — qui a in ult. lin. absciss. *H* 2 vetustissimi *A*

etiam om. *G* quia a *B* nomio *A* 3 Laevius] cod. *G. I. Vossii* v. *Voss.*
castigat. et not. p. 8 lenius *BGLK* livius *RADH* ad *Laevii Ionem rettulit Ios. Scaliger*
ad Festum s. v. rediviam p. 637 ed. Lind., quem sequitur Weichertus poet. Lat. rell. p. 71
sq. Laev. fr. VIII; de variis vv. dd. sententiis v. Klusmannum Liv. Andr. dram. rell. p. 19
sq. coll. tamen Ribbeckio trag. Lat. rell. p. 244 sq. in lone] α lone cod. Vossii inoe R
in ioe AKR et in litura h in inoe BDG in inoe L in odyssaea (odissia) edd. ante a
5 versus ord. Fleckeisenus satinitatis *A* 6 heroarum (*r*) *D* aereos *GL* a
rois est *K* Seseque in alta maria praecipem misit | Inops et aegra sanitatis Herois
Scaliger ad Fest. l. l. et sic antea, nisi quod praecipitem perperam ibi typis
expressum est, ad Verg. cirin v. 302 app. in P. Virg. Mar. opp. Lugd.
ed. 1573 p. 329, ubi Lelio poetae veteri hos versus ascripsit. seque in alta
maria praecipem | Ino aegra sanitatis herois dedit G. I. Vossius l. l. p. 9 Seque in
alta maria praecipem inops herois sanitatis *Bothius fr. trag. p. 12* 7 Ennius — casu
om. *GLK* add. *k* Ennius in XV annali: v. 9 sq. *E. S. fr. II Vahl. cf. § 66* 8 oc-
cumbunt *RBk* letum *RADH* laetum *B* 10 vel ls om. *K* et addita *H*
proferunt] faciunt *GL* 11 choors choortis (.tis *G*) *GL* pars partis ars ar-

tis *R* 12 puls ex plus corr. *AD* pulpultis *Bb* differentiae *L* 13 de add. *d*

arborum] *d* arboribus *BD* arboris *GLb* folis *Gg* 14 pertinet] *d* retinet *D*
pertinet *KONIAION* et *B* lenadis(s) *H* animal et *KONIAION*. nam *D* ligu-
men *G* 15 Sic add. *d* Ovid. metamorph. XIII 825 sq. III. *L* 16 ut] sic
etiam lib. VII § 38 cum libris Ovid. tantum non omnibus; ceu Ovid. Neap.

plumbea *L* 17 misa *GLK* 18 Lucretius: VI 179. 306 lenius *GLK* Liv.
ab u. c. XXXVIII 29, 5 sq. XXVII *RBADHGK* cf. supra § 17 XXIII *L*

non est *BHra* 19 habaenae *Rr* baliarica *Dd* ualearica *B* aliumque *Rr* alia-
rum *L* gentium om. *K* gloss. corium fundae in qua petra iacet ante scutale
inseruat, sed postea del. *A*, in mg. add. *d*

scutale crebris suturis duratum, ne fluxa habena volutetur in iactu glans, sed librata cum sederit, velut nervo missa excutiat. nam quod apud Virgilium in IIII georgicon invenitur, 'glandis', in dubium venit, utrum nominativus sit an figurate genetivus:

Nec de concussa tantum pluit ilice glandis; potest enim 'tantum glandis' intellegi τοσοῦτον βάλανον, ut 'hoc regni' et 'tantum lucri'. a pendendo quoque compositum 'libripens libripendis'. Gaius in I institutorum: adhibitis non minus quinque testibus, item libripende. in eodem: qui libram aeneam teneat, qui appellatur libripens. a corde quoque composita ablata s, addita 'dis' faciunt genetivum, ut 'vecors vecordis', 'discors discordis', 'concors concordis'. antiquissimi tamen solebant genetivo similem proferre in his nominativum. Caecilius in Cratino:

Modo fit obsequens, hilarus, comis,

Communis, concordis, dum id quod petit.potitur.

Pomponius in satura:

Blanda, fallax, superba, inpotens,

Discordis. || |

1 scutale *Rr* sutale *H* scrutrale *A* scutellae *GLK* scutalae *k* suturis] *μ*, *Livius* sutoris

RBDH scutoris *A* scutoris *Gg* scutoris *LK* duratum] *r* duarum *R* 2 iniacta *GLK* acta *Rr* librata] *r* liberata *RDGLK* missa *GLK* 3 *Verg. georg.* IIII 81 III. *DEGLK* inveniuntur *G* 4 sit] sit *R* 5 concussa *G* conclusa *K* illice *D* glandis — tantum ante glandis *om.*, dein in *mg.* add. *K* 6 τοσοῦτον] *r* τωκυττον *R*

TOCOTTON *L* BAAANWY *Rr* BAAANWY *A* hoc regni] *memor videtur Verg. Aen.* 1 78, quem v. l. lib. XVII § 160. 189 7 et *om. GLK* 8 *Gai inst.* I § 113 institutorum ex institutorum *corr.* *D* constitutorum *GLK* Institutionum *a* ....bitis non manu quam V testibus civibus Romanis puberibus item libripenda *cod. Gai* 9 *Gai inst.* I § 119 quid *Rr* aenean teneant *A* 10 ante libripens: statamer tenens *A* et addita *H* 11 ut *om. G* uacors uacordis *AD* discordis *add. a* concors concordis *add. r* 12 tamen solebant etiam *GL* in is *B* in *is(h) *D* in iis *H* 13 *Cecilius RAHGLK* *Caecil. Charini fr.* 3 p. 131 *Both. Karines fr.* 3 p. 14 sq. (*cf. p. 5*) *Spgl.* III p. 45 *Ribb.* crastino *A* crastino *G* (cratino, non crino, etiam *H*) *Carine Meinekus Men. et Phil. rell.* p. 91, quam *fab. l. Fest.* p. 281*, 28; 317*, 10. *Charino Bothius l. l.* p. 131, eundem titulum perperam *Festo obtrudens cf. Muelleri suppl. ann. ad Fest.* p. 404 14 hilaris *RAGh* hilares *L* hilarus *K* comis] *k* comes *LK*

15 communis *G* 16 *Pompon. sat. fr. ap. Munkium l. l.* p. 158 *fr. II p. 211 Ribb.* nius — discordis *ult. huius pag. lin. vix arrosa in H* 17 balanda *D* fallax] *l* fallax *A* fallax *L* inpotens *BADGL*

REGVLAE PRISCÆ GRAMM DE NOMT ET GENT CASV. EXPLC LIB VI. INCIPIT DE CETERIS CASIB; LIB. VII. *R* EXPLET. LIBER VI DE NOMINATIVO ET GENITIVO CASV. INCIPIT LIBER. VII. DE REGVLIS CETERORVM CASVVM. *B* REGVLAE PRISCIANI GRAMMATICI DE NOMINATIVO ET GENTO CASV. EXPLICIT LIB. VI. INCIPIVNT DE CETERIS CASIBVS REGVLE LIB. VII. FELICITER *D* INCIPIT LIBER PRISCIANI GRAMMATICI CAESARIENSIS VII. *A* et *ad mg.* LIB. VII. *a* INCIPIVNT REGVLAE DE CETERIS CASIB; LIBER SEPTIMVS FELICITER *H* regula p̄stia de nōaū et genī explc lib̄ vī incipiunt de cetis casī regulae. lib̄. vii. *G* De nominatio et genitio casu explicuit liber vi. de caetis casib; vii incipit lib̄. *L* regula p̄sciani de nominatio et genitio casu. expli lib̄. vi. incipiunt regulae de ceteris casibus. vii. *K*

LIBER SEPTIMVS.

p. 727 P.

p. 289. 00 K.

DE CETERIS CASIBVS.

Terminales sunt nominum literae apud Latinos, ut supra quoque do- I t
cuimus, quattuordecim: vocales quidem quinque a e i o u, consonantes
vero novem, semivocales sex l m n r s x, mutae tres c d t. vocales, ut
s 'poeta', 'monile', 'gummi', 'frugi', 'virgo', 'cornu'; semivocales, ut 'sol',
'templum', 'flamen', 'Caesar', 'civitas', 'Pollux'; mutae, ut 'lac', 'caput',
'aliud' - hoc enim nomen esse, et Probus in institutis artium os-
tendit et ratio ipsa, de qua in pronomine latius tractabimus. ostendit
autem Probus his verbis: hoc unum nomen tantum, id est alius,
10 quam maxime propter structuras genetivo et dativo casu
numeri singularis, sic anomale confirmatum sit declinari:
hic alius, huius alius, huius alii. inveniuntur etiam in y desinentia
Graeca: 'hoc Dory', 'hoc Aepy', nomina civitatum. Statius in IIII
Thebaidos:

15 Quos Thrion et summis ingestum montibus Aepy.

Igitur masculinorum nominum finales sunt literae septem, a o l n r 2
s x, ut 'hic scriba', 'Cicero', 'consul', 'Paeon', 'pater', 'Priamus', 'rex';
femininorum quoque eadem nec non etiam e producta in Graecis et m.
figurate in comicis nominibus, ut 'haec Aurora', 'Iuno', 'Tanaquil', 'Siren',

2 lytterae R quoque om. HL 3 quidem] d autem D 4 t d K 5
munile AGLK cummi B frugi om. G 6 flumen BGLK pullux GLK

capud Dd 7 Probus in instit. art.: Maii class. auct. V p. 221^b, art. min. § 366
anal. Vindobon. p. 306 sq. v. Osannum Beiträge zur gr. und röm. Literaturgesch. II
207 sqq. cf. lib. VI § 21 in ante institutis om. RBDH add. rd, in cōmoniciob;
spcr. h 8 & tratio Rr 9 his] add. g in his B uerbis his LK unum (i)

K 10 quam] quod HLKr propter structuras Ll 11 numeris B confir-
matum G declinare GLK 12 inveniuntur] dl Inuenitur DL 13 hordory A

doroy K epy RA epy B aery GL nomina] r nominum R ciuitatum
BAHGLK post ciuitatum: sunt add. RBADH unde GL Stat. Theb. IIII 180
14 tebaidos K 15 Thrion] α, Statius trion AD tryon RBHGK tityon r strion
L et summis] h et in summis DHG in summis LK uel congestum g
epy BD aery L 16 lytterae R r add. r 17 ut om. L 18 Fe-
minorum B caedem] r + caedem B eadem RGK caedaem A 19 in comicis no-
minibus figurate L tanaquil ex tanaquid corr. B tanacil G syren BDH sirien
GLK

p. 727. 28 P.

p. 290. 91 K.

'mater', 'virtus', 'lux', 'Taygetē', 'Glycerium'; neutrorum vero duodecim, id est omnes absque o et x - per se enim neutrum in eas literas nullum desinit -, ut 'hoc poema', 'sedile', 'gummi', 'cornu', 'tribunal', 'saxum', 'numen', 'marmor', 'tempus', 'lac', 'caput', 'aliquid'; communium vero masculini et feminini sex, a o l r s x, ut 'hic' || et 'haec advena', 'homo', 'vigil', 'auctor', 'custos', 'coniunx'; communium trium generum quinque, i m r s x, 'hic' et 'haec' et 'hoc frugi', 'nequam', 'par', 'vetus', 'felix'. et hae quidem generales sunt nominativi terminationes, de quibus in nominativo latius tractatum est. nunc vero de genetivo et aliis casibus obliquis per singulas declinationes doceamus.

10

DE OBLIQVIS CASIBVS PRIMAE DECLINATIONIS.

II 3 Prima declinatio habet terminationes in nominativo tres, 'a as es': in a tam Latinorum quam Graecorum, tam masculinorum quam femininorum et communium, in 'as' vero et in 'es' Graecorum tantum et masculinorum, ut 'hic scriba, poeta', 'haec Roma, Musa', 'hic' et 'haec advena', 'hic Aeneas', 'hic Anchises'.

Eius genetivus et dativus in 'ae' diphthongon desinit. et pares habent syllabas nominativo, ut 'hic poeta huius poetae huic poetae', 'hic Aeneas huius Aeneae huic Aeneae', 'hic Anchises huius Anchisae huic Anchisae', nisi divisio fiat in genetivo poetica, qua frequenter veteres Romanorum 20 poetae utuntur, 'Aeneai' et 'Anchisai' et 'pictai' et 'aulai' pro 'Aeneae, Anchisae, pictae, aulae' dicentes. | Virgilius in III Aeneidos:

Aulai medio libabant pocula Bacchi.

1 taigetae Rr taigete L Glycerium] r clycerium RH glicerium A gligerium
GL glycerium g gliggerium l eligerium K nero add. l 3 paema A sedille A
cummi B saxsum H 4 nomen GLK capud Rr aliquid] aliud GLK
aliud uel aliquid K 5 feminini generis sex L ut om. K 6 trium trium L
8 et hae] r aethae R 9 tractatum] a tractum AK 11 DE OBLIQVIS CASIBVS
eras. ante PRIMAE DECLINATIONIS in H de. i. decli K 12 III. in * a (a) H 13
quam ante fem. om. GLK feminorum RB 14 et post femininorum om. GLK et es
Bb masculonorum K 15 hic om. L poeta roma A 16 aenias et hā
aeniae huic aeniae hic G anchies Dd 17 cuius K habet L 18 h in h
mut. d huius petae Rr huic poetae om. ADG add. a aenias Gg aeneas .ae
.ae L eneas huius .nae huic .nae K 19 et huius aeniae Gg huic Aeneae om. D aeniae
Gg hic anchises huius sae huic sae in mg. add. K anchies Dd anchises .ae .ae L
huic Anchisae om. D 20 Nisi diuisio D 21 poetae] r pete R aneai D Anchisai
et pictai] b anchisai pictai BGL picta. i. R et om. G aula. i. G pro
aenea anchise et picta et aula B pro aenea et anchise et pictae et aulae b 22
Verg. Aen. III 354 cf. lib. I § 50 23 aula. i R aulai (ex aulae corr. A)
in ADHGK et in litura b aulai in L pocula Rr bachi HGLK

p. 728. 29 P.

p. 291 K.

idem in VIII:

Dives equum, dives pictai vestis et auri.

Cicero in Arato:

Atque oculos urget pedibus pectusque nepai,

pro 'nepae', id est 'scorpii'. in eodem:

Seriùs haec obitus terrai visit equi vis.

Lucretius in I:

Effice ut interea fera moenera militiai.

idem in eodem:

10 Aulide quo pacto Triviai virginis aram,
Iphianassai turparunt sanguine foede. ||

DE ACCVSATIVO SINGVLARI PRIMAE DECLINATIONIS.

Accusativus 'ae' diphthongum genetivi sive dativi mutat in 'am', ut
'poetae hunc poetam', 'Musae hanc Musam'. frequentius tamen invenimus

15 in Graecis nominibus 'as' et 'es' terminantibus accusativum Graecum pro-
ferre-auctores, 'hunc Aenean' et 'Anchisen'. Virgilius in V:

Aenean credam quid enim fallacibus austris?

et in VI:

Isque ubi tendentem adversum per gramina vidit

20 Aenean, alacris palmas utrasque tetendit.

idem in III:

Anchisen facio certum remque ordine pando.

Romanae tamen declinationis ratio exigit 'hunc Aeneam' et 'hunc Anchi-
sam' dicere. Horatius in II sermonum:

25

et scribere fortem

Scipiadam, ut sapiens Lucilius,

1 Verg. Aen. VIII 26 cf. lib. I l. l. 2 *equum(a) A equum K picta i R
3 Cicero D Cic. Arateor. fr. XIV p. 521 (v. 90 p. 525) Orell. cf. Cic. de
nat. deor. II 41, 109 4 urguet RBDH surget K nepai L 5 Cic. Arat. v. 291
(57) p. 532 Orell. 6 haec ex corr. k hoc ni f. K *obitus (h-) A obitus K
terrae peruisit Cic. cod. Leid. terrai iussit equinis Cic. edd. vett. uissit K
iussit Gh equi] a aequi ADLK 7 Lucret. I 29 8 ut om. D interrea R
fera BAHGLd moenera K cum Lucr. munera k rell. militia Lucr. oblong. pr. m.
9 Lucret. I 84 sq. 10 aulidae rd Aulide quo] Aliud equo B pacto] g
pictai G Triviai] r triuiagi R 11 iphianasai RHL niphianassai K niphianas-
sai k iphianassai turparunt Gy sanguinae D poedi (in mg. At foede R ni f.
[non r], quae est lectio genuina librorum Lucretianorum) R phoede Heidelb. poedi GLK
phoedi BAH poedi D 13 e Rr genetui*** Hh mutant A 16 anchisem
Rr Verg. Aen. V 850 V aendiis D 17 Aeneam Rom. austris Prisc. cum
Donato, et sic auri ex corr. Pal. auris Med. Rom. Servius 18 Verg. Aen. VI
684 sq. VII r 19 hisque Rr gramina] a garmina A 20 adaeanean Rr
detendit G 21 idem spscr. L Verg. Aen. III 179 22 "facio" certum-
que remque G rem q K 23 ratio in mg. add. m. rec. in H exigit add. r
24 oratus LK Hor. serm. II 1, 16 sq. 26 Scipiadam] sic etiam codd. Hor.
tantum nov. omnes (Scipiadem Drpsd. 3) et Kirchneri cod. ms. schol. Porph. (Scipia-
dem edd.) exscipiadem Rr Lucilius] add. a Luciliusq; K

p. 729 P.

p. 291. 92 K.

'Scipiadam' dixit, non 'Scipiaden'; cuius nominativus in 'es' desinit secundum formam patronymicorum, quae est Graeca 'hic Scipiadēs', quamvis antiqui huiusmodi quoque nomen, id est in 'as' vel in 'es' terminantium primae declinationis, nominativos etiam in a finiebant, ut est 'Geta', 'Sosia', 'Byrria', 'Chaerea', 'Marsya'; similiter 'poeta', 'sophista', 'Scytha'.⁵ Terentius:

Poeta cum pri| mum animum ad scribendum appulit.
Lucanus:

et iuncto Sarmata velox

Pannonio.

10

Terentius in adelphis:

Geta autem hic non adest.

in eodem:

hic Geta

Praeterea, ut captus est servorum, non malus
Neque iners.

15

idem in Andria:

aut tu aut hic Byrria.

idem in eunucho:

hic Chaerea. -

20

Qui Chaerea?

Iuvenalis in III:

Occurris fronte obducta ceu Marsya victus.

5 oportet tamen scire, quod in femininis a terminantibus Graecis, etiam si producta sit apud illos a finalis, plerumque corripunt eam Latini: omnis²⁵ enim nominativus Latinus a terminalem corripit. est tamen quando ser-

1 excipiadam Rr scipiaden ex corr. r (syciaden R?) sciaden L 3 quo-
que om. H 4 nominatio Rr etiam in a] in lit. b in a K fineiebant A
gesta D 5 Byrria] d byrria B burria DG et vel hanc formam vel Birria
praefert Ritschellius ind. Bonn. hib. a. 1843 p. VI ann * burrea L cherea BDGLKk
cherra ni f. H marsia libri sophista RD scitha GL scita K scyta D schyta A
schita BH 6 Therentius D Ter. Andr. prol. v. 1 cf. de metr. Ter. § 11
7 animum ad scribendum appulit] B animum asa ADGL ad scribendum appulit h
appulisset ad scribendum r a sa R assa Kk a* H 8 Lucan. Phars. III 94 sq.
9 et] nec Lucanus iuncto] AH cum Luc. cuncto DGa cuncta L cuncto sar-
mata rk cunctos armata RK cunctos armata et B 11 Ter. adelph. III 1, 4
adelphys Rr adelfis DL 13 Ter. adelph. III 4, 33 sqq. num eadem? 14
Geta — iners. idem in mg. add. r 15 servulorum Bas. malum Bemb. 17
Ter. Andr. II 1, 33 adria G 18 tu] sic etiam de XII vs. Aen. § 99 cum libris
Ter. tute Beutleius birrya G birria LK 19 Ter. eun. V 1, 7 sq. iunucho K
iunacho GL enucho Hh 20 hic] iste Terentius cherea RBDH coerea G 21
qui? Bas. qui coerea G del. g ch+erea(r) R cherea BADH 22 Iuv. sat.
III 9, 2 IIII B 23 occurris H occurras cum Iuv. (occurras Pith.) Heidelb. Ca-
roliruh. alter fronte] h in fronte BAHGLKr caeu R Marsya] B marsia rell.
of. de XII vs. Aen. § 99 victus] rdh ultius RADHGLKb 25 latini eam GLK

p. 729. 30 P.

p. 292. 93 K.

vant eam productam, sed raro. ergo quando corripiunt eam secundum Romanam consuetudinem, accentu quoque Latino pronuntiatur, ut in his: 'Italiā, Phrygiā, Lydiā, Syriā, Troiā': haec enim antepaenultimam habent acutam, quia a finalem corripiunt, quamvis apud Graecos sit producta. 5 Horatius in I carminum:

Lydiā, dic, per || omnes

vocativum, qui similis est in hac terminatione nominativo, corripit: est enim choriambus et bacchius, ex quo ostenditur correpta in nominativo quoque 'Lydiā' finalis a. Virgilius in V:

10 Troiā Criniso conceptum flumine mater

Quem genuit.

apud Statium vero 'Nemeā', quia servavit a productam, accentum quoque Graecum servavit, id est paenultimam acutam, in V Thebaidos:

Nec facilis Nemeā latas evolvere vires.

15 accusativum | quoque Graecum in femininis invenimus a poetis proferri, sed raro. idem Statius in VII:·

Namque ferunt raptam patriis Aeginān ab undis.

DE VOCATIVO CASV PRIMAE DECLINATIONIS.

Vocativus casus primae declinationis in a correptam effertur, ut 'poetā, 6 20 Musā', nisi sit Graecum et apud Graecos producens a servet eandem etiam apud nos productam, ut 'Aeneā'. Virgilius in X:

vigilasne deum gens,

Aeneā? vigila.

est tamen quando in 'es' productam terminantium Graecorum vocativus in

2 accentu D quodque Rr pronuntiantur B ut in in his K in in li-

tura B 3 phrighia BD frigida G frygia LK lidia K sirya Rr troya L
antepaenultimum (antepaenultimum, antepeneultimum) RADGLKbh 4 acutum
RBADHK quia] quae B corripuit in litura B sit] r om. L sid R 5
orptius K Hor. carm. I 8, 1 in carminum lib. I. GL 6 lidia R 7 uoca-
tius b 8 coriambus GLKr bachius RGLK correpta in mg. K 9 lidia

RK Verg. Aen. V 38 sq. V end. D 10 troga Rr troya L Criniso] sic
etiam libri Verg. fere omnes cum Med. Pal. Rom. crinisso cum nonnullis Verg. GK
Crimiso Verg. Par. 10 Pott., Heynius 11 quem ex qui corr. L 12 uero in

lit. B 13 servat Kk paenultimum BD penultimum AK penultimum L ***ulti-
mum (pen) H acutum BADHKr acutus R Stat. Theb. V 44 14 Nemea] sic

etiam § 7 nemeē Stat. Cass. Nemeē Stat. edd. lates Rr 15 quoque om. K
feminis R proferre B 16 stacius A Stat. Theb. VII 319 17 patris K
eginan GL ab undis] habundis DK ab aruis Stat. Cass. 18 inacr. om. AK

CASV om. HGL DECLINATIONIS SING. H 19 effere Rr profertur K 20 Grae-
cus (s) K a spscr. r servet] servat HGL 21 nos] latinos GL aenea uigila

Hh Verg. Aen. X 228 sq. in X add. l X] gh I RBHGG 22 uige-

lasne G genes Rr 23 uigela Gg uigilia K

p. 730 P.

p. 293 K.

e longam exit secundum Graecos vel communiter vel poetice, ut 'Achatē',
'Anchisē', 'Politē', 'Laertiadē'. Virgilius in I:

quis iam locus, inquit, Achatē?

idem in III:

Coniugio, Anchisē, Veneris dignate superbo.

idem in V:

tua clara, Politē.

Progenies.

Horatius in II sermonum:

O Laertiadē, quidquid dicam, aut erit aut non.

Virgilius in VIII:

Sit satis, Aenidē, telis inpune Numanum

Oppetiisse tuis.

nec solum in his, quae sunt primae, sed etiam in illis, quae tertiae, id
est in omnibus Graecis 'es' producta finitis, similiter invenis vocativum in
e productam proferri, ut 'Achille', 'Lachē', 'Achillē' - Terentius in
Andria:

Immo ita volo itaque postulo ut fiat, Chremē.

idem in eadem:

o Chremē,

Pietatem gnati! nonne te miseret mei?

idem in hecyrā:

A Myrrhina haec sunt mea uxore exorta omnia.

Mutatio test. - ea nos perturbat, Lachē.

1 e] ae D longam] bd logam H longum BAD exiit K poeticae A
achate B 2 lertiade RBHGL Verg. Aen. I 450 III. G 3 inquit Dd
Achatē] add. h om. H, ni margini ascripserat, qui nunc abscissus est 4 Verg. Aen. III
475 5 Anchisae Med. m. pr. (cf. Wagneri ann. crit. ad Aen. VIII 653) Anchise
Pal. Anchisa Med. ex corr., deficit Rom. 6 Verg. Aen. V 564 sq. 7 Tu L
cara Pal. polyte R polites Med. m. pr. Pal. m. pr. Rom. polite Med. m. alt.
Pal. m. alt. 9 Oratius BK Hor. serm. II 5, 59 II sermonum] α II. carmi-
num RBADHK carminum II GL 10 lertiade HGLK lertiade B quidquid] R
cum libris Hor., si Kirchneri silentio fides, omnibus quicquid rell. dico libri aliquot
Hor. 11 Verg. Aen. VIII 653 sq. cf. lib. II § 36 VIII] IX Krehlius VIII
libri 12 inpune RALK **manum (nu) B 13 oppetiisse] r oppetisse R
petiisse Dd ô petiisse L duls Dd tuis primā hanc tibi magnus appollo L 14
*is (h) D primae sunt B quae sunt tertiae K 15 in e productam uocationum
L 16 proferre RAGLK ut om. L creme D lache chreme L lache
creme G achile GLK Ter. Andr. III 3, 18 sin Rr 17 adria G 18
imo K postolo L faciat Rr chraeme R creme D 19 Ter. Andr. V 2,
27 sq. 20 chraeme R creme D 21 pietatem R pietate H 22 Ter. hecyr. IIII 4, 10 sq. ecyra AK echyra RBH echira DGL
seret GK 21 mirrhina A myrrina BHGLK cum Bas. myrrhina Rr mea uxo b **** B
exorta] ex Bemb. 24 est] eras. in H sit Terentius lachae RB Laches
Bas.

p. 730. 31 P.

p. 292. 94 K.

Ovidius in XIII metamorphoseon:

Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.

idem in XII:

Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille.

5 nec mirum, cum Graecorum || quoque poetae similiter inveniantur protulisse
vocativos in supra dicta terminatione. *Ἀνακρέων*.

*Ἥλιε καλλιλαμπέτη*posuit pro *καλλιλαμπέτα*, *Ἰππῶναξ*.*Εὐηθες κριτή*10 pro *κριτά*, et Apollonius Argonauticorum in III:*Αλήτη, κελύην μὲν ἄφαρ διέχευαν ἄελλαι*pro *Αλήτα*, in eodem:*Αλήτη, σχέω μοι τῷδε στόλῳ, οὔτι γὰρ αὐτῶς.*[in femininis etiam] *Alcaeús Nḗrē* pro *Nḗrēs* posuit et Theopomp-

1 *Ovid. metam. XIII 130 cf. lib. VI § 92 XIII. K* 2 poteremur] *L Caroliruh. alt. m. pr. et sic, ni f., H et Krehlio teste Heidelb.* potiremur *RADGKbh Caroliruh. alt. m. alt. poti*** B* achille *B achile GLK* 3 *Ovid. metam. XII 363*
4 genitoris *R* achille *B achile GLK* achilles v. l. *libror. Ovid.* 5 similiter — αὐτῶς scriptura pr. m. passim servata in rasura l inueniuntur *Kl* 6 uo-

cantium *Kl* supradicte *Rr* anacreon *H ANAPEON G ANKEWON L* *Anacr. fr. 25*
ed. Bgk. fr. 27 poet. lyr. Gr. p. 782 ed. alt. Bgk. 7 ἤλιε] *om. l hz G nne K*
KAMIAAMTHHTH R KALHAAMTHETH D KAAΛHAAMPHHTH H KAAΛHAAMTHETH l KAMAAMTHETE

GK 8 possuit *GK* pro *RDK* *KAAIAAAMTHHTAIPHHTA R KAAHAAMTHETA D*
KAAHAAMPHHTA H KAAΛAAMTHETA l KAMAAMTHETA. G KANYAAMTHETA K [*Ἰππῶναξ*]
IPWNAΞ R IPWONAΞ AD IPWONAΞ B IPWONAΞ K [*Ἰππῶναξ. εὐηθες*] πρὲς εἰρητες *G*

9 *ionis nata*
pro *ZEYGNHTHC ZEYGNHTA L* *Hippon. fr. LXXXVI p. 100 Welck. fr. 118 poet. lyr.*
Gr. ed. alt. p. 612 Bgk. 9 *εὐηθες*] *Krehlius om. H* εὐηθς *R* εὐητες *AD* εὐητες
B εἰρητες *K* [*fort. εὐγενὲς κλέπτῃ*] *Bergkiius* *KAPHHTH RBADHL* capite *GK*
summa spectr. l 10 pro *RD* *KAPITA RBADL* kapita *H* capita *GK* appollo-

nus *AGL* .III. ex .IIII. corr. *B* *Apoll. Rhod. Argon. III 320* in III.
AINTH EKEINH MHN FACI EXEY AINTH
AINTE KAINH ἡ ΝΗΝ ΑΦΑ ΔΙΕ ΕΥΑΝΑΣ ΕΜΗ LI 11 *AINTH RBAHL* ANTE *G* ANTH *K*
KEIN. HN AKEN R KEINON H KAINHN K *KAINHYHN. HAΦAP ΔΙΕΧΕΥΑΝ ΕΛΛΗ G* *MHN R*

ἄφαρ — *Αλήτα*] *ΑΦΑΡΑΙ* pro *ΑΙΝΤΑ H* *ΑΦΑ. ΠΡΙΕΧΕΥΑΝ Dd* *ΔΙ. ΕΧΕΥΑΝ R*
ΗΑΑΑΙ A ΔΕΜΜΗ K 12 *ΑΙΝΤΑ RBAKl* *ΑΙΝΤΑΙ b ainta L* in eodem — αὐ-

τῶς *om. H* *Apoll. Rhod. Argon. III 386* 13 *ΑΙΝΤΗ AK* *ΑΙΝΤΗ D* *αἰντε Rr*

ΑΙΝΤΙ B *ΑΙΗΤΕC. ΧΜΟΥ ΤΟΥΒΕCΤΟΛΑΥ G* *ΧΕΟ Rr* *ΧΕΟΥ l* *χρῆος Apoll. Guelferb.*

ΧΕΟ ΝΟΥ ΤΟΥΑΕ CΤΟΛΩΙ K *ΤΩΙΑΗ CΤΩΛΟΙ R* *ἴωα¹ l* *CΤΟΛΩΙ D* *ΟΥΤΕ l*
ΑΥΤΟC R *ΑΙΤΩC G* *ΑΙΤΟC B* 14 in femininis etiam glossatori debetur, cui *NEPHC* pro
ΥΠΗΡHC positum videbatur cf. Choerobosc. in Theodos. can. p. 172, 28 Gaisf. *alceus*
LK *alcheus R* *alcheus B* *Alcaei fr. CXX p. 68 Matth. fr. 145 poet. lyr. Gr.*

ed. alt. p. 733 Bgk. *Nḗrē*] *scripsi* *NEPH B* *NEPE AD* *NEPE H* *nepe LK* *nephe*

Rr *nepe nō G* *nepe* pro *nepes* 'an excellent ms' l. a *Kiddio* in *R. Porsoni tractis*
p. 295 sq. unde conii. νηρή pro νηρῆς vel νηρηῖς *Nḗrēs*] *scripsi* *NEPHC B* *NEPEC*

AD *NEPEC H* *nepes GL* *nephec Rr* *nepet K* possuit *GK* *theompompus L*
Theompomp. com. fab. inc. fr. XXII com. Gr. t. II p. 821 ed. mai. fr. XXI p. 455 ed.
ma. Meinek.

p. 731 P.

p. 294. 35 K.

pus *Χάρη* pro *Χάρης*. Latina vero proportio in a correptam vult vocativum primae declinationis, sicut supra dictum est, terminari etiam in Graecis. unde Horatius in II sermonum:

Ne quis humasse velit Aiācem, Atrida, vetas cur?
feminina quoque Graeca est quando apud poetas Graecum vocativum servant in a vel e productas desinentem secundum proprium nominativum, ut 'Taygetē', 'Nemeā'. Virgilius in VIII:

Vos, o Calliopē, precor, adspirate canenti.
Stattius 'Nemeā', ut ostendimus, a producta protulit more Graeco.

DE ABLATIVO CASV SINGVLARI PRIMAE DECLINATIONIS.

- 8 Ablativus huius declinationis in a productam desinit: 'ab hoc poetā', 'ab hac Musā', 'ab hoc' et 'ab hac advenā'. est autem quando hunc quoque poetae e producta terminant in Graecis nominibus, quae dativum Graecum in η finiunt. Virgilius in I:

uno graditur co|mitatus Achatē
[pro 'Achatei']. Ovidius in VIII metamorphoseon:

Cumque Pheretiadē et Hyanteo Iolao.
Iuvenalis in I:

Penelopē melius, levius torquetis Arachnē.
et hoc vel metaplasmus est dicendus, qui sit more poetico mutata a longa in e productam, vel potius dativus Graecus pro ablativo positus, qui quamvis apud Graecos i habeat post η, tamen apud Latinos secundum eorum

1 chare pro chares *RBDHGLK* uero om. D 2 praedictum *BAD* predictum *H* 3 unde om. D oratius *HK* Hor. serm. II 3, 187, ubi cf. Bentleius

4 humanasse *A* uellit *G* Aiācem] b aiace *K* acie *G* aia+am *B* Atride
codd. aliquot Hor. dett. uetus *Rr* uetus *LK* 5 est] sunt *K* uocativum
graecum *GL* 6 uel in e *AGLKr* productam *HK* 7 taigete *R* tagietae *A*

taigyte *G* ta+gyte(y) *L* tangete *K* Verg. Aen. VIII 525 VIII] *B* VIII b rell.
8 Calliope] sic etiam Pal. Rom. Fr. caliope *HGLK Med.* praecor *BDH Med.*
aspirate *R* aspirate *A* aspirate *GLK* 9 Statius v. § 5 post Graeco: nec

facilis nemea add. h 10 DE ABLATIVO SINGVLARI *A* De ablativo casu prime declinationis *D*
De ablativo casu primae decli *L* De ablā sing primae deū *G*; ex *HK* hic et in sqq.
inscr. non satis diligenter enotavi 11 ut ab hoc poeta *R* 12 et a hac *L* et
hac *G* 13 productam *Rr* 14 in I+ faciunt *A* η] BHGL si(h) *D* ut
ante Virgilius add. *BADHGLK* Verg. Aen. I 312 15 ipse uno *L* gradi-

tur add. r 16 Achatei] (i.e. ΑΧΑΤΗ) *K* achata *L* achate+(s) *G* achati *R* achata *BAD*
achata uel achata in litura h; v. l. videtur prodere gloss. Ovid. metam. VIII 310
VII. *GL* methamorphoseon *R* metamorphosaeon *D* 17 pheregiade *B* feretiade *K*

pheritiade *L* feritiade *G* et add. k etyante o ioleo *Rr* hyantaco *D* phyante o
K hyanthe oio lao *B* ioloa ni f. *H* iolao h 18 Iuv. sat. I 2, 56 cf. bb.
VI § 63 19 Paenelope *RAH* cum Pith. penelope *L* levius torquetis] l levius

in I torquetis *GL* levius .i. torquetis *K* arache *GL* 20 uel om. *B* mero *A*
eeta uelh heta
22 η] α * *Rr* m et a *G* h. et. a. *Dd* a *A* nta in lit. l u hetā in lit. b

p. 131. 32 P.

p. 285. 96 K.

consuetudinem scripturam servavit, apud quos i scribi post vocalem et non pronuntiari solet. hoc et ex aliis possumus conicere, quae quamvis Graece proferantur, scripturae tamen Latinae rationem servant, ut Virgilius in bucolico: ||

Orphi Calliopea, Lino formosus Apollo.

nam cum sit dativus Graecus pro *ei* diphthongo, i longam habuit more scripturae nostrae. illud miror, quod Iuvenalis 'Calpe' ablativum corripuit, cum sit simile hoc nomen 'Penelope', 'Arachne', 'Calliope', quorum ablativus numquam in e correptam terminat. Lucanus in I:

Tethys maioribus undis

Hesperiam Calpēn summumque inplevit Atlanta.

Iuvenalis in V:

nec Carpathium Gaetulaque tantum

Aequora transiliet, sed longe Calpē relicta

Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.

DE NOMINATIVO PLVRALI ET VOCATIVO PRIMAE DECLINATIONIS.

Nominativus et vocativus pluralis primae declinationis similis est generis III 9 tivo et dativo singulari. nam in | 'ae' diphthongum profertur, ut 'hi' et 'o poetae'; sed in his non potest divisio fieri, sicut in illis.

DE GENETIVO PLVRALI PRIMAE DECLINATIONIS.

Genetivus pluralis eiusdem declinationis fit addita ablativo singulari

i scribi i H solet et non pronuntiari in *litura* h non pronuntiari non solet
 AGLd 2 pronuntiari] r pronuntiari RK possimus Dd posumus GL con-
 icere G quamvisuis R graecae RK graecae D 3 Verg. ecl. 4, 57 cf. § 14
 (deficit Med.) 4 bucolicho Rr bocolico A bocō G bucō L bco K 5 ut orphi
 RADH orphei Pal. calliopea Rr caliopea LK caleopea G caliope. H caliopea
 Pal. caliope a lino B lienio Rom. appollo GLK 6 sit add. h ei
 H i] r in *ni* f. R 7 illud autem miror H calphe B corripit K 8 poe-
 nelope R paenelope A paenelope DH penelopae K arache G arache L caliope
 GLK 9 ablativus in e nunquam in e K terminatur AD Luc. Phars. I
 534 sq. 10 Tethys] Ag theth** R thetys BD tithys K tichis G tichys L thetis r
 thetis Voss. A thethis Voss. B 11 hisperiam GL hesperium libri nonnulli Luc.
 calpen A calpe*(u) K calpe HGL sum^m numque Rr implevit RADHLK
 Atlanta] g atlanta R athlanta BAGL 12 Iuv. sat. V 14, 278 sqq. 13 carpa-
 thium A carpathium B charpathium R carrathium DL carathium G carpathum Hh
 getulaque RDGLK et sic Pith. getula quae B 14 transiliet G relicta*(s) I
 15 erculio GL erculeo K in herculeo h solemus Gg 16 DE PLVRALI NOMI-
 NATIVO ET VOCATIVO PRIMAE DECLINATIONIS. B; de HK nil annot. 17 pluralis add. b
 pluralis Rr 18 ut Rr in] Kl et eras. in B om. RHGL per Adrh ae] e R
 ae(h) D proferetur H 19 o] ho A se Rr diuisi Rr 20 PLVRALI
 om. R add. r 21 eiusdem] RK Heidelb. eius ADHG primae L

p. 732. 33 P.

p. 296 K.

'rum' syllaba, ut 'ab hoc poeta, horum poetarum'; 'ab hac Musa, harum Musarum': producitur enim a tam in ablativo singulari quam in genetivo plurali. et notandum, quod omnes casus tam singularis quam pluralis numeri pares habent numero syllabas in hac declinatione, excepto genetivo plurali; hic enim abundat una syllaba. est autem quando hunc quoque per concisionem proferunt, et maxime in compositis et patronymicis, ut 'Graigenum' pro 'Graigenarum' Virgilius in III:

Graigenumque domos suspectaque linquimus arva.
in eodem:

Caprigenumque pecus nullo custode per herbam
pro 'caprigenarum'. idem in VIII:

Optime Graigenum, cui me fortuna precari.
in eodem:

Omnigenumque deum monstra et latrator Anubis.
sic 'caelicolum' pro 'caelicola||rum' et 'trinundinum' pro 'trinundinarum' - 15
Cicero pro Cornelio I: ex promulgatione trinundinum dies
ad ferendum potestasque venisset -, 'amphorum' pro 'amphora-
rum'. 'Aeneadum' quoque pro 'Aeneadarum' Lucretius in primo versu:

Aeneadum genetrix, hominum divumque voluptas.
similiter 'Dardanidum' pro 'Dardanidarum' Virgilius in II: 20

O patria, o divum domus Ilium et inclyta bello

Moenia Dardanidum.

idem in XI:

variusque per ora cucurrit

Ausonidum turbata fremor. 25

I hab D paeta R ^{ac} ho musa Rr 4 nume ^{ro} syllabas. In ^h ac Rr 5
*abundat(h) A habundat RDHG 6 in ante patronymicis add. HGK 7 Verg.
Aen. III 550 8 domos R Heidelberg. cum Med. Pal. (deficit Rom.) domus ADHGLK
cum nonnullis libris Verg. dett. 9 Verg. Aen. III 221 cf. lib. VI § 3 10 nulo
Rr 11 Verg. Aen. VIII 127 cf. lib. VI § 3 VIII. RBADH 12 optime
RBADHLk cui] cū L fortuna GLK praecari R 13 Verg. Aen. VIII

698 14 omnigenumque] cf. Lachmanni ad Lucr. V 440 sqq. comm. ^{om} nigenumque

Med. latratorā nubes GL anubes K anobis Med. pro omnigenarum post
Anubis add. BADHGLK 15 celicolarum Rr trinundinum] hl trinum nundinum
DHGLK trinundinarum] hl trinarum nundinarum BADGLK trirū nundinarum H
post trinundinarum: Cicero — trinundinum om. R add. r 16 Cic. pro Cornel.
or. I fr. 30: t. III 2 p. 451 Or. cornilio GK cornelio primo. Ex B cornelio

proximo ex H promulgatio n̄ G trinum nundinum BADGLK trinum nundinum H
dies afferendum B 17 uenisset amphorum, Aeneadum D amphorum R

^{ra}
amphorum GL amphorum Rr amphorarum GL 18 pro eueadarum D Lucr.
I 1 19 genitrix GL gnenetrix H 20 Verg. Aen. II 241 sq. 21 inclita
BDGLK incluta Med. incluta Pal. (deficit Rom.) 23 Verg. Aen. XI 296 sq.

24 hora Rr 25 fremor] rl cum Med. Pal. Rom. fremor G tremor L frenur
BD inurmur fremur R tremor et fremur vv. ll. aliquot codd. Verg.

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALI PRIMAE DECLINATIONIS.

Dativus et ablativus supra dictae declinationis mutat a extremam ablativi singularis in 'is' productam, ut 'a poeta, his' et 'ab his poetis' et 'Musa, his' et 'ab his Musis'.

Inveniuntur tamen quaedam pauca feminini generis, quae ex masculinis transfigurantur non habentibus neutra, quae et animalium sunt demonstrativa, naturaliter divisum genus habentia, quae differentiae causa ablativo singulari 'bus' assumptis faciunt dativum et ablativum pluralem, quod nulla alia habet declinatio in 'bus' terminans supra dictos casus, ut a longam in eis paenultimam habeat, ut 'his natabus', 'filiabus', 'deabus', 'equabus', 'mulabus', 'libertabus', 'asinabus'. M. Cato in originibus: dotes filiiabus suis non dant. et 'filiis' tamen in eodem genere dictum est. Ennius in Andromeda:

filiis propter te obiecta sum innocens

Nerei

[id est Nereidibus]. Plautus in Stichis:

ego ibo intro et gratulabor vestrum adventum
filiis,

pro 'filiabus'. idem:

qui talis est de gnatabus suis.

Ovidius posuit in XIII metamorphoseon:

I PLVRALI] *om.* D CASV PLVRALI B 2 supradictae primae G mutant B 3
hoc
is] r his RG ab poeta Kk 5 feminini add. d 6 habentibus neutra] l habentibus autem neutra GLK post habentibus neu unum folium deficit in H usque ad Tydei, cuius § 13 7 differentiae L deferentiae G ablativo casu singulari B 10 habeat] hebeat D deabus filiiabus GL aequabus RK 11 mulabus] r nullabus R M. Caton. origg. lib. inc. fr. p. 124 Kr. fr. CXVI p. 68 Wr.; inter libri VII fragmenta l. Strab. geogr. III 4, 18 p. 165 Cas. posuit Rothius fr. 122 p. 287 originalibus K 13 Enn. Andromed. fr. 5 p. 38 Both. fr. III p. 23 Ribb. fr. VII p. 106 Vahl. andromeda Rr andromedia GK 14 obiectu in obiecta

na
itabus
mut. B 16 id est Nereidibus] id est nereidibus Dd id est natis tamen pro natabus. id est nereidibus A idem natis tamen pro natabus. idem nereii natabus. Rr id est (id L) natis pro natabus id est (id ** L idem tamen ad mg. l) nereii filiiabus GLK natis pro natabus id est postea del. G id est natis tamen pro natabus id est Nerei natabus teste Lindemannio Heidelb. Id est nereidibus. Idemque talis est gnatis tamen pro gnatabus. Id est nereii natabus. B Id est filiiabus. natis tamen pro natabus edd. usque ad Krehlium id est filiiabus. Idem: Nerei natis pro natabus Krehlius, unde Nerei natis inter Enn. trag. inc. nom. rell. fr. XIV p. 54 recepit Ribbeckius eoque (p. 261) suasore Enn. Andromedae fragmentis inseruit Vahlenius (Andr. fr. III p. 106). at videntur varia glossemata ad h. l. pertinentia in aliis codd. alio modo confusa et confata esse h
Plautus Dd stico R stico D Plaut. Stich. III 1, 61 (v. 567).

19 Plaut. fr. com. inc. 58 p. 447 Both.

20 qui] quin GL Quintalis K

21 Ovid. metam. XIII 660 sq.

possuit G

XII D

metamorphoseon Rr

Euboea duabus

Et totidem natis Andros fraterna petita est.

Cicero pro Cornelio I: ut ab Iove optumo maximo ceterisque diis deabusque omnibus opem et auxilium petam. 'eabus' etiam pro 'eis' differentiae causa in feminino Emina protulit in IIII an-
nalium: scriba pontificius, qui cum eabus stuprum fecerat; dicit enim de Vestalibus.

Multa || tamen alia quoque contra regulam vitiose et in his et in aliis casibus vetustissimi protulisse inveniuntur, in quibus non sunt imitandi. 'ambae' etiam et 'duae', quamvis nulla simili differentiae causa cogente, 10 similem habent dativum 'ambabus', 'duabus', quamquam genetivum 'ambarum' et 'duarum' faciunt.

DE ACCVSATIVO PLVRALI PRIMAE DECLINATIONIS.

Accusativus quoque pluralis fit addita s ablativo singulari. producitur enim, ut 'hos poetās', 'has Musās'. 15

DE OBLIQVIS CASIBVS SECVNDAE DECLINATIONIS.

IIII 12 Secunda declinatio terminationes habet nominativi sex: in 'er', in 'ir', in 'ur', in 'us', in 'eus', in 'um'.

In 'er' masculinorum tam Latinorum quam Graecorum, ut 'caper capri', 'Alexander Alexandri'. 'Hiber' etiam 'Hiberi', quod per apocopam extrin-
semae syllabae prolatum solum in hac declinatione producit 'er', et ab eo compositum 'Celtiber Celtiberi'. dicitur tamen et 'Hiber Hiberi' pro 'His-

1 *boea R Eboea uel oboea r Ebea GL Eboea g oboea K Euboea duabus] deae duabus A De aedeus D duabus] B Darmstad. c, Ovidius diabus G deabus RL duobus codd. aliquot Ovid. 2 natis Ovidius latis libri Prisc. petita K Ovidius potita libri Prisc. rell. 3 Cic. pro Corn. or. 1 fr. 28: opp. IIII 2 p. 451 Or. cornilio GK 1 om. GLA

optumo K optimo RA obtimo D 4 deabusque ex diabusque corr. L deabusque Gg deabusque Rr poetam Rr peteam D petamus K uel eabus deabus G eabus (d) L 5
eis (d) L deis G differentiae L deferentiae G in om. L Emina] sic hanc vocem a Prisciano scriptam fuisse praeter locos fere omnes, ubi Cassius laudatur (cf. ind.) testatur etiam cod. Bob. in arm. de pond. et mens. v. 68. eandem formam Persio in sat. 1, 130 ex optimis membranis restituit O. Iahnus hemina B et sic Paulus Festi p. 100, 9 Cass. Hemin. ann. lib. IIII p. 163 Kr. fr. 32 p. 293 Rth. III K 6 pontificius D pontificibus K eabus (d) L deabus G strupum B 7 de add. b 8

quoque] q̄ L 9 uetustissime Rr imitandi ex emitandi corr. K 10 differentiae L deferentiae G casa B cogentes Rr 11 dativum et ablativum d 12 et

om. GL 13 accusatiuo L 14 pluralis prime declinationis fit R 15 petas Rr 16 De obliquis casibus secunde decliō de tminiō D 17 Secunde Rr 18 um] r. m. R 20 alexander B alexander alexandri G alexander. ri K extraemae D 21 producta K er] r R 22 Celtiber om. R ut celtiber Br ispanus G

p. 734. 35 P.

p. 298. 99 K.

panus' et 'Hiber Hiberis', quando de illa gente loquimur, quae est iuxta Armenios, et 'Hiberus Hiberi' fluvius. unde Lucanus in IIII:

Qui praestat terris, aufert tibi nomen Hiberus.

In 'ir' et 'ur' Latinorum tantum masculinorum, ut 'vir viri', 'satur s saturi'.

In 'us' et Latinorum et Graecorum masculinorum et femininorum neutrorumque, ut 'hic clarus huius clari', 'hic Homerus huius Homeri', 'haec cupressus huius cupressi', 'haec platanus huius platani', 'hoc vulgus huius vulgi' (dicitur tamen et 'hic vulgus'), 'hoc pelagus huius pelagi'.

10 In 'eus' Graecorum tantum masculinorum: 'hic Tydeus huius Tydei', 'hic Orpheus huius Orphei'.

In 'um' neutrorum tam Latinorum quam Graecorum et figurate femininorum apud comicos, ut 'hoc regnum huius regni', 'hoc Pelium huius Pelii', 'haec Glycerium || huius Glycerii', 'haec Sophronium huius Sophronii'.

15 ('Panthus' per synaeresin pro 'Panthous', quomodo 'Alcinus' pro 'Alcinous' prolatum est. unde Horatius in I epistularum:

Nos numerus sumus et fruges consumere nati,

Sponsi Penelopae, nebulones Alcinoique.

Virgilius in georgicon II:

20 Pomaque et Alcinoi silvae.)

DE GENETIVO SINGVLARI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Genetivus secundae declinationis in omni nomine i | longa terminatur, 13 sed in quibusdam pares habet syllabas nominativo, ut 'niger nigri', 'magnus magni', 'templum templi'; in quibusdam una syllaba abundat: 'tener

1 loquitur *LK* 2 Armenios] *r* armoenios *RG* fluvius *G* *Lucani*
Pharsal. IIII 23 *cf. lib. VI § 44* 4 masculinorum tam *K* 6 us et] *b* us
BGLK ⁿⁱ femininum *Bb* 7 ^{hic} clarus *Rr* clarus.ri hic homerus homeri *L*
8 cypressus huius cypressi *B* ^{op} cyßsus huius cyßsi *K* cupßsus hñ.s *G* cupßsus ^{huius} si
L 9 hic vulgus ** hoc *B* pylagus huius. *gi K* 10 ut hic *B* tytheus
K titheus *GL* tythei *K* tithei *GL* 11 hio *A* horpheus *D* 12 um] *r*
m.R figurat *B* 14 glycerium *A* gligerium *GK* gliggerium *L* Glycerii] *r*
glycerii *RA* gliggerii *L* rii *K* 15 Panthus] *b* pantus *BD* panthoys *K* panthoys
b panthoys *B* Alcinus *add. r* Alcinus pro *add. d* alcinos *D* alcinoys *K*
16 oratius *D* et, in *mg. add., K* *Hor. epp. I 2, 27 sq.* 17 numeros *Bd* 18
penelope *RADGLK* nebulones *G* alchinoique *Rr* alcinoique *D* alcinoique *K* al-
cinoique plure *G* 19 *Verg. georg. II 87* II georgicon *Br* georgicon V *RD*
20 romaque *Rr* ^oalcini *Dd* alcinoys *K* ^epost silvae: idem (id est *r*) horatius (ho-
rationus *A*) alcinoique (*r* alchinoique *R* alginioque *Dd* alcinoique *K*) plures (plure
GLK plurae *Rr*) *add. libri, quod ortum est ex gloss. ad* Alcinoique *voc. in versu*
Hor. cummaxime laudato pertinente 21 SINGVLARI] *CABV B* 22 Genetivus] Genetivus
singularis *GLK* 23 pares] duas *R* duas pares *DGL* nominativo] *rl* nominativus
RG et *ni f. L* nominativus et genitivus *D* 24 abundat (*h*) *A* habundat *RD*

teneri', 'vir viri', 'satur saturi', 'Tydeus Tydei'. cuius rationem quamvis in libro, quem de nominativo exposuimus et genetivo, latius tractavimus, nunc quoque quantum possumus breviter percurramus.

In 'ir' et 'ur' et 'eus' desinentia semper una syllaba vincunt in genetivo, quae paenultimam brevem habent, ut 'Trevir Trevīri', 'satur satūri', 'Oileus Oilēi', nisi si poetica productio fiat in Graecis, ut 'Tydēi'; in 'us' vero et in 'um' desinentia pares habent, ut 'primus primi', 'Virgilius Virgilī', 'templum templi', 'Taurominium Taurominiī'. frequenter tamen invenimus veteres in huiusmodi genetivis, id est geminantibus i, subtrahere alteram ex eis. Virgilius in I:

Hic tamen ille urbem Patavi sedesque locavit,
pro 'Patavii'. idem in bucolico:

Nec spes libertatis erat nec cura peculi,
pro 'peculii'. in eodem:

Pauperis et tuguri congestum cespite cūlmen,
pro 'tugurii'. idem in IIII georgicon:

florentem studiis ignobilis oti,
pro 'otii' et Iuvenalis in IIII:

Antonigladios potuit contemnere, si sic,
pro 'Antonii'. hoc autem faciunt metri causa, numquam enim minores vult habere syllabas genetivus nominativo.

In 'er' igitur tantum desinentia ancipitem habent regulam geneti-
vi; in aliis enim abundat, in aliis non abundat. abundat quidem in huiusce-

1 uir *add. r* inde a rationem quamvis iterum inc. *H* cf. § 10 4 et in ur *GLK*
et in eus *GK* eus] eī (i. e. eius) *D* in genitivo *Bb* 5 quae] qui *AD*
habet *D* 6 oleus olei *K* si om. *BHK* productio poetica *B* 7 um] r
m. *R* habet (n) *B* primus. mi *K* priamus priami *L* Vergilius Vergilii *D*
Vergelius Vergilii *H* 8 Taurominium] *Kr* v. lib. II § 59 tauromoenium *A* tauro-
menium *rell.* Taurominiī] r tauromeniī *Aa* .nii *K* tauromeniī *rell.* 10 *Verg.*
Aen. I 247 11 urbem ille *H* petauī *G* paetaui *K* sedemque *G* cum *exc.*
Burm. Verg. loquauit *G* 12 petauī *G* paetauiī *K* *Verg. ecl.* 1, 33
14 *Verg. ecl.* 1, 69 (*deficit Med.*) 15 tugori *GK* tugurii *Rom.* congeatū *D*
e cispite *G* caespitē *K* caespitē *Pal. Rom.* 16 tugorii *GK* *Verg. georg.* IIII 564
17 illo uirgilium me tempore dulcis alebat | Parthenope (parthinope *G*) studiis flo-
rentem ignobilis oti, addito v. 563, *GL* studiis florentem *Vergilius* igno-
bilis ex ignobiles *corr. Med.* 18 otii] rb ocii *Rr* .ii *B* *Iuv. sat.* IIII 10, 123
19 gladius *RGLK* glauius (g) *A* cf. lib. XII § 22 potui *Hh* "contemnere
si sic" potuit *K* contemnere *BDG* et p. eraso *A* 21 nominatio *H* 22 desinentia
tantum *GL* dissinentia tantum *K* 23 abundat (h) *AD* habundat *B* habundat *RH*
aliis enim non *H* abundat] in *mg. add. K* abundat (h) *AD* habundat *RH*
Abundat (h) *L* Habundat *R* quidem om. *GLK* huiusmodi nominibus *L*

p. 736 P.

p. 299. 300 K.

modi: 'lucifer luciferi', 'armiger armigeri', 'tener teneri', 'miser miseri', 'prosper prosperi'; pares autem habet in huiusmodi: 'Menander Menandri', 'sacer sacri', 'ater atri', de quibus [supra dictum est], cum de nominativo et genetivo tractabatur, sufficienter exposuimus.

5 ('Androgeo' | Virgilius in VI genetivum posuit Atticum:

In foribus letum Androgeo; tum pendere poenas.)

DE DATIVO ET ABLATIVO SINGVLARI SECVNDÆ DECLINATIONIS.

Dativus et ablativus singularis huius declinationis fit a genetivo muta-
tione extremæ i in o productam, ut 'huius luciferi huic' et 'ab hoc luci-
10 fero', 'huius sacri huic' et 'ab hoc sacro', 'huius viri huic' et 'ab hoc viro', 'huius saturi huic' et 'ab hoc saturo', 'huius Priami huic' et 'ab hoc Priamo', 'huius Taurominii huic' et 'ab hoc Taurominio', 'huius Typhoei huic' et 'ab hoc Typhoeo'. Virgilius in VIII:

Inarime Iovis imperiis inposta Typhoeo.

15 idem in eodem:

Nec Clytio genitore minor nec fratre Mnestheo.

est tamen quando etiam Graeco dativo in huiusmodi nominibus, id est 'eus' finientibus nominativum, uti solent antiqui. idem poeta in bucolico:

20 Orphi Calliopea, Lino formosus Apollo.

Et oportet scire in hac declinatione, quod omnes obliqui casus tam singulares quam plurales eundem numerum syllabarum servant, quem ge-

1 licifer *Rr* 2 habent *L* 3 alter *H* supra] ut supra *Ar* sicut iam supra
BD est et cum *G* 5 Androgeo pro androgei *h* in *om. GL* VI *spscr. in*
L aticum *G* aticum *K* *Verg. Aen. VI 20* 6 laetum *RB* laetum *Aa* loetum
GK Androgei *Med. Pal. Rom. cf. Wagneri not. crit. ad Aen. II 371* andro-

geot' pendere *D* tum] *H* et plerique *codd. Krehliani*, ut videtur, cum libris *Vergilia-*
nis tunc *RBAGLK Zwicc. 1 Krehlii et Lindemanno teste Heidelb.* paenas *H*

7 SINGVLARI *om. G* 9 extreme *Hr* extrema *RB* i extreme *K* 10 inde ab
huius sacri et huius et huic et ab hoc *per sqq. exempla usque ad Priamo om. L add.*
1. inde ab huius viri eadem *om. G* huius viri *eras. in B* 12 Taurominii *cf. lib.*
II § 59 et ab hoc *add. l* a *B* huius *add. l* Typhoei] a typhoei *A* typhoei

GL typhoei *b* 13 huic et ab hoc *add. l* Typhoeo] a typhoeo *AD* ^{typho} eo *Gg* ti-
phoeo in *lit. l* post Typhoeo: Virgilius — Typhoeo *om. GLK add. glk Verg. Aen.*
VIII 716 14 in arime *Dd* inarimæ *Rom.* in, arimæ, i_ouis (a) *Rr* inposta
HKg inposita (i) *R* inposita *A* inpostaque *Rom.* tipheo *g* tipheo *L* typhaeo *Med.*

15 idem in eodem] immo *X 129* eadem *Dd* 16 clitio *GL* Mnestheo] *sic*
Med. Pal. Rom. menestheo RD menesteo *L* minestheo *K* 17 graeco etiam *GL*

in *om. BHLK spscr. hk* 18 e.us *Hh* uti (h?) *D* *Verg. ecl. 4, 56 cf. § 8*

20 orphy *A* orphi *L* caliopea *HK* caliopea *L* caleopea *Gg* caliope_a, lino
phormosis *Rr* phormosus *H* a.pollo (p) *G* appollo *LK* 21 scire *infra lin.*

add. K 22 post plurales: nec non etiam nominativus uel uocativus pluralis *R del.*
eundum *A*

p. 736. 37 P.

p. 300. 301 K.

netivus singularis, absque genetivo plurali, qui una syllaba vult superare, nisi per concisionem proferatur. unde 'dii' et 'diis', cum pro monosyllabis ponuntur, per synizesin sunt accipienda sive magis per synaeresin e et i in unam syllabam. veteres enim i finalem, quae est longa, per 'ei' diphthongum scribebant, longas autem vocales vetustissimi etiam geminare solebant. 15 quae vero secundum analogiam proferuntur, id est 'dei' et 'deis', disyllaba sunt. Lucanus in || II:

O utinam caelique deis Erebi que liceret.

idem accidit etiam in pronomine 'ei' et 'ii', 'eis' et 'iis'. e quibus | illud apparet, quod vetustissimi, ut supra diximus, pro una longa vocali solebant duas scribere. ecce enim vestigium antiquitatis in his adhuc servatur, cum duae i pro una longa ponantur tam in supra dicti nominis quam pronominis ternis casibus: 'hi dii his diis ab his diis', 'ii iis ab iis'. nam si dicas 'dei deis a deis', 'ei eis ab eis', disyllaba sunt, sicut ostendimus. 15 Iuvenalis in V:

Implet et ad moechos dat eisdem ferre cinaedis.

pūto autem, quod in his quoque differentiae causa servata est geminatio i, ne; si 'di' et 'dis' et 'i' et 'is' dicamus, dubitatio fiat significationis; nam 'di' etiam praepositio est et 'dis' et praepositio est et 'i' et 'is' verba. in pluribus autem invenis, differentiae causa huiusmodi quasdam fieri syllabarum vel literarum additiones vel ademptiones vel accentuum mutationes; itaque in compositione 'idem' et 'isdem' per unam i scripsisse, quia nulla confusio fit significationis, inveniuntur pro 'eidem' et 'eisdem'. et quia diximus, omnes obliquos casus genetivum sequi, sciendum, quod vo-

1 uul B. 2 Vnde et dii L. 3 synizesin] uel sinizesin B sineresin D sineresin R sinheresin H sincresin A sincrisin GK sincrysin L syncrisin I sineresin A sineresin RD sinerisin GLK sinheresii H e et in i in K 4 finalem (n) L 6 syllaba D 7 Luc. Phars. II 306 8 utinam Rr coelique K eribique GL herebique D liceret cf. lib. XV § 2 lueret G liqueret L 9 ei et ii eis ***** (et iis in litura h) H "eis et "iis R ei et iis B 11 duascibere K 12 duo i H ii B 13 Vt hi A et his B ab his diis] om. R et ab his diis B, add. r ii is Aa 14 dicamus B a deis add. r eis add. b 15 Iuv. sat. V 14, 30 16 et admethos H moechos] libri Iuv. practer Pith. et Prisc. h. lib. § 21 lib. XIII § 15 XVIII § 288 medios G (L?) moechas A mechos K et in litura l moechum Pith. cinedis RBHL cum Iuv. Pith. cynedis D 17 in is Dd deferentiae G diferentiae L servata Rr geminatio i] b gemi**** B 18 i] id est RDLK et i om. R dicam B signiftationis A 19 et ante dis om. BHK et post dis om. BAHGL est et i] r est et diues i RBADGL (H?) est et diuis. i. K est et nom i in lit. h et is] autem et is L 20 pluribus (al) R pluralibus BD deferentiae G diferentiae L literarum uel sillabarum G literarum et syllabarum L 21 uel ademptiones uel accentuum mutationes add. a ademptiones Gg ademtionones K accentum K accentum D 22 in commutatione Rr 23 confusio L pro eid eidem H pro eidem et eisdem] d pro idem D 24 casus obliquos GL sciendum est G

p. 737. 38 P.

p. 301. 302 K.

cativus nominativum suum sequitur, de quo mox docebimus: sed prius de accusativo tractemus.

DE ACCVSATIVO SINGVLARI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Accusativus quoque a genetivo fit mutatione i in 'um', ut 'huius Priami y 16 hunc Priamum', 'luciferi luciferum', 'Tydei Tydeum'. in huiuscemodi tamen nominibus, id est in 'eus' desinentibus, Graeco magis accusativo utuntur auctores. Virgilius in I:

Ilionea petit dextra laevaue Serestum.

idem:

et amicum Crethea Musis,

Crethea Musarum comitem.

Stattius in I:

nec non et viribus infra

Tydea fert animus.

15 invenitur tamen in usu etiam in 'um' accusativus huiuscemodi nominum. Cicero de natura deorum III: Theseum, Hippolytum. Livius in XL ab urbe condita: odio, cui Perseus || indulgeret. in eodem: Perseo sese adiungunt. in eodem: totus in Perseum versus. in eodem: ad Perseum misit. in eodem: transgressus Perseum
20 filium. in eodem: Perseum Amphipolim mittit. idem in XXXVIII: Areus et Alcibiades. in eodem: quod Areum et

1 suum nominativum GL docebimus] r et in lit. h doceamus RBD (H?) dicemus GLK
sed] si GLr 3 SECVNDE DECLINATIONI D. 4 i in um mutatione (mutatione G) GL
um

um] m. Rr huius spscr. L 5 tithei titheum GL 6 eaus (i) R 7 Verg. Aen.
I 611 in I spscr. in L 8 ilioneae D ilionaea d leuaque libri Serestum]
Sergestum, Segestum, Serestrum vv. ll. librorum Verg. 9 Verg. Aen. VIII 774 sq.

10 Cretea B Med. chrethea GK chretea L Crethea Musis om. A 11 Cretea
B Med. chrethea GLK 12 Stattius Theb. I 415 sq. 13 nec] sed Stattius 14
tithea GL feret A fertur GLK 15 ussu G um] r m. R 16 Cycero D

Cic. de nat. deor. III 31, 76, ubi tamen Theseus Hippolytum perdidit (Theseus ibid.
etiam 18, 45) deorum add. l vi K teseum GL hippolitum B hyp-
politum A hipolitum GLK ypolitum in titura h lenius GLK Liv. ab u. c. XL

5, 5 17 in] r om. RADGLK odio in Romanos cui Livius perseus (seus ex
sius corr.) L Liv. XL 5, 5 18 Perseo sese] d Perseum ad sese AD se libri
Liviani adiungit G adiungit L Liv. XL 5, 9 post in eodem: totus — mi-
sit. in eodem om. R tutus K Perseum] sic Liv. Loc. 3 Persea rel. libri Li-
viani 19 Liv. XL 56, 11: misit ad Perseum ad spscr. in L ad Perseum] a ad perse-
sea BADHr misit G in eodem: transgressus Perseum filium] haec vocc. spectare
videntur ad Liv. XL 22, 12 sq.: in Maedicam regressus... Perseum filium cum
modica manu circummisit in eodem transgressus Perseum filium post Amphipolim mit-
tit ponit H transgressus GK Liv. XL 24, 3... Demetrium mittit, ... Perseum
misit

Amphipolim 20 Perseum amphipolim mittit Rr Perseum misit. amphipolim mittit. H

Perseum misit amphipolim B anhipolim DK amphipholim G mittit G Liv.
XXXVIII 35, 7: Areus etiam et Alcibiades in om. GK 21 XXXVIII libri
aureus B areum et alcibiadē Da calcibiades GLK Liv. XXXVIII 36, 2:
quod Areum et Alcibiadem. ibid. § 12 quod cum alii laudent, reprehendere
ne Lacedaemonii quidem possint cf. Dukerum ad § 2 aureum B

Alcibiaden ne Lacedaemonii possint reprehendere. Statius
Thebaidos II:

Pentheumque trahens nondum te Phaedimus aequo,
Bacche, genus.

Plautus in vidularia:

Eiusdem Bacchae fecerunt nostram navem Pentheum.

DE VOCATIVO SINGVLARI SECVNDAE DECLINATIONIS.

- 17 Vocativus huius declinationis, quando in r vel in m finitur nominati-
vus, similis est ei, ut 'hic lucifer o lucifer', 'hic sacer o sacer', 'hic vir
o vir', 'hic satur o satur', 'hoc templum o templum', 'haec Glycerium o
Glycerium'. Virgilius cum paulo ante 'Thymber' nominativum protulit,
mox vocativum 'Thymbre' posuit in X:

Daucia, Laride Thymberque simillima proles,

et:

Nam tibi, Thymbre, caput Euandrius abstulit ensis. 15
sed non est vocativus a nominativo in 'er' desinente, sed in 'us' accipien-
dus: 'hic Thymbrus o Thymbre'; solent enim poetae huiuscemodi saepe no-
mina tam in 'er' quam in 'us' proferre: 'Teucer' et 'Teucrus', 'Euander'
et 'Euandrus'. in X:

Pallas, Euander, in ipsis

Omnia sunt oculis.

in VIII:

Tum rex Euandrus Romanae conditor arcis.

1 alcibiadem *AH* calcibiadem *GLK* nec *D* lacedemonii *RADHGL* lacidimonii *K*
posuit *GL* *Stat. Theb.* II 575 *sq.* 3 tephedimus *H* thephedim *D* thephaedi-
mus *A* thebae dñs *GL* tebae dñs *K* phedimus *RB* aequae *A* 4 bacche *BGK* et
superscr. in L 5 Platus *K* *Plaut. vidul. fr.* 7 p. 442 *Both.* 6 bacche *AD* bacche

BHGLK nastram *Kk* pentheum *K* 7 SECVNDE *BD* SAECVNDE *R* 8 ar *H*
am *H* finitur] disinit *GL* 9 hic air o uir hic sacer o sacer *GL* 10
glycerium *R* gligerium *GK* gliggerium *L* 11 Glycerium] *rd* glycerium *RD* gligerium
GK gliggerium *L* paulo *spscr. K* anthe *D* thyber *R* t̃yber r timber *GLK*
similia extant in *codd. Verg.* 12 thymbre *R* tymbre *Br* timbre *GLK* *Verg.*

Aen. X 391 13 dacia *K* laeride *H* larida *L* lar^{ae} *Aa* tymbberque *RB* *AK*
timberque *GL* 14 et *om. GLK* *Verg. Aen.* X 394 15 tymbre *RB* timbre
GLK capud *D* abstulis enses *Med.* ensus *Dd* 16 hic uocatiuus *BADGLK*

17 tymbrus *DKr* timbrus *GL* tymbre r timbre *GLK* 20 donatum in *mg. l*
v. Donat. art. gr. III 1, 2, qui barbarismum fieri ait 'per transmutationem litterae,
sicut Euandre pro Euander' solent enim poetae] *R Zwiic.* 1 *Krehlii* solet enim poeta *rell.*

secae *D* 18 et *om. GLK* teucrus *Rr* teuchrus *D* 19 et *om. DGLK* Virgⁱ in X.

B uir in X *G* *Verg. Aen.* X 515 *sq.* 20 et euander *B* 22 *Verg. Aen.*
VIII 313 VIII *ADH* IX *L* nono *K* 23 Tunc *BH* Euander *Pal.*

artis *Rr*

p. 738. 39^p.

p. 302. 303 K.

sed de his latius de nominativo tractantes disseruimus. notandum tamen, quod Plautus a 'puer' nominativo vocativum 'puere' dixit in mercatore: egomet me, moror. tu, puere, abi hinc intro ocus. idem in Curculione:

5 Cedo, puere, sinum. - Quid factururus? - Iam scies, quod quibusdam a nominativo 'puerus' rectius esse videtur.

Si vero in 'eus' desinat nominativus, magis Graecum servamus vocativum. Horatius in I epistularum:

Pentheu

10 Rector Thebarum.

Statius in VIII Thebaidos:

vade, o primis puer inclyte bellis

Arcas, et Argolicae Capaneu iam maxime turmae.

Probo tamen et quibusdam aliis artium scriptoribus et 'o Penthee' et 'o 18 Tydee' et 'Ilione' posse dici secundum Latinam analogiam placet, quod in usu non inveni.

In 'us' vero terminantia, si sint propria, i ante 'us' habentia, abiecta 'us' faciunt vocativum, ut 'hic Virgilius o Virgili', 'hic Sallustius o Sallusti', 'hic Pompeius o Pompei'. haec tamen eadem etiam inf e proferebant antiquissimi, 'o Virgilie', 'Mercurie' dicentes. Livius Andronicus in Odissia:

Neque tamen te oblitus sum, Laertie noster.

1 discernimus K deseruimus GL 2 nominatio puer L Plaut. merc. V. 2, 89 (v. 930) 3 egomet me moror] Bothius egomet memor libri ego me moror libri Plautini puer Plaut. Vet. abi B abii huic K Intro spscr. r otius DGLK 4 Plaut. Curc. l 1, 75 (v. 75) gurgulione L 5 caedo GLK

quod GLK factururus es AD facturus Fleckeisenus 6 rectius Rr 7 in us Rr 8 oratius K Hor. epp. I 16, 73 sq. 1 epistolarum r sermonum I. R

sermonum I. ADK I. sermonum BGL I. sermonum II 9 petheu Rr pentheu(s) H Stat. Theb. VIII 744 sq. 12 vade, o primis] Vade inclita optimus H Vade o primus b inclyte] b inclyte B inclite AGLK 13 artas Rr archas BDH capaneu ex capanau corr. L capaneu B maximae R 14 Probo] iuniori in artis minoris § 43 ed. Mail auct. class. V 218 sq., § 354 sq. ed. Vindob. anal. gramm. p. 303 quibus

A scriptoribus artium L Penthee] ra penthe RBA penthen Hh panthe K

15 Tydee] ra tyde RBAK tide Hh tydiee L tithee G et o Ka

Ilione] ah ilione R ilione BAHK ilione r yllione D ilinee L 17 terminantia]

desinentia G dissinentia L sin Rr 18 quocativum K hic om. H spscr. L

uirgilius o uergilli D uirgili H gili — salusti in lit. angustiore b Sallustius o Sallusti] r salustius o salusti R rell. 19 haic B eandem A etiam

eandem K 20 uergilliae Rr uergille H Mercurie] rd mercuriae RD leuius

GLK 21 odisia GL odysia g Livii Andron. Odissae lib. I cf. Hom. Odys. I 65 Hermannum elem. doct. metr. p. 618 22 tamen Rr enim

ADHGLK tam ted oblitus cont. Fleckeisenus post tamen decem fere literae erasae in B Laertie] ra laertiae RAA lertie BLK o laertiae D

Laevius in Sirenocirca:

Nunc, Laertie belle, para ire Ithacam.

'Laertius' enim pro 'Laertes' dicebant, quomodo et Graeci Λαέρτιος pro Λαέρτης. Sophocles in Aeante mastigophoro:

Ἀεὶ μὲν, ὦ παῖ Λαέρτιον, δέδορκά σε.

iuniores autem gaudentes brevitate per abscisionem extremae literae protulerunt pro 'Virgilie' 'Virgili' et pro 'Mercurie' 'Mercuri'. Horatius in l carminum:

Mercuri, facunde nepos Atlantis.

in eodem:

Multis ille bonis flebilis occidit,

Nulli flebilior | quam tibi, Vergili;

unde accentus perfecti vocativi in his servatur. si enim non esset abscisio, debuerunt huiusmodi vocativi (id est qui in i desinentes paenultimam correptam habent) antepaenultimam acuere, ut 'Virgili', 'Mércuri', quod minime licet, nam paenultimam acuumus. in abscisionibus enim, si ea vocalis, in qua est accentus, integra manet, servat etiam accentum integrum, ut 'au-
divit audit', 'nostráti nostrás', 'illíce illíc'. de 'Pompei' et 'Vultei' et 'Gai'

1 lenius RBGLK Iulius AH pro Iulius in Sireno, quod apud Putschium legebat, non minus Serenus cont. Kordesius in ann. ad Eberhardium über den Zustand der schönen Wissenschaften bei den Römern p. 28, Septimii Sereni ruralia intellegens! Sirenocirca] scripsi, Sireno RADHG siræno (i) L syreno B sereno K Sirene Delrius synt. trag. Lat. I 163 Vossius de art. gr. III 5 p. 562 ed. Eckst. G. Hermannus l. l. p. 619 Weichertus Laev. fr. XVIII l. l. p. 82 sq., a circa (cura
edd. ante Krehlium) dein cum libris versum ordientes omnes 2 Nunc] ne 1 2 laertiae RrA

lartiae Dd lertiae HK lertie BLk belle] B uelle rel. vela Hermannus parare

L Ithacam] ex ithacum corr. L ithacam G itacham D 3 laetius R Lertus
BHLK lertes BHLK et om. G et lertios greci pro B laertios R lertios
HL 4 ΛΑΕΡΤΕC D laertes RA ΛΕΡΤΕC G ΔΕΡΤΕC K lertes BHL Sopho-

cles] sic in litura l Soph. Aiac. v. 1 sophodes in ae sophodes ante G ae

ante RBALK .e. ante D eanti H mastisophoro ADHK mastisophoroe h masti-
sophoroea ΛΕΙΜΗΝ R mastisophopoeae. MEN G mastisophoroe ΛΕΙΜΕΝ L (ΔΕΙΜΕΝ in li-
tura l) 5 Ἀεὶ μὲν] ΛΕΙΜΕΝ B ΛΕΛΑΕΝ K Ἀεὶ — σε] om. H ὦ παῖ] ΑΤΑ G
ΩΠΑΙΡ in litura l Λαέρτιον] Sophocles ΠΑΗΡΙΟΥ R ΛΑΕΡΤΙΟΥC AD ΛΕΡΤΙΟΥ G ΔΕΡΤΙΟΥ L
ΕΡΤΙΟΥ K ΛΑΕΡΤΙΟΥ B et sic Theodorus videtur scripsisse ΔΗΛΩΡΚΑ R ΙΔΕΔΟΡΚΑ A
oportet quidem o puer lertie uidi te spscr. l 6 "gaudentes" breuitate Rr breuiate
gaudentes B abscissionem in litura g concisionem L extraemae D 7 uirgiliae
Rr uergilie uergili H uirgilie mercurie uirgili et mercuri GL mercuriae Rr

oratius K Hor. carm. I 10, 1 9 facunde(e) Ll focunde K athlantis HL
athlantia (a) B 10 Hor. carm. I 24, 9 sq. eodem in litura h 12 Vergili] H cum

parte codd. Hor. uirgeli Gg uirgilli ni f. rel. omnes 13 esset ex corr. a abscissio G
14 *debuerunt (ñ) K. paenultimam correptam habent] add. gl correp (sic) add. k

15 habent antepenultimam acuere in mg. add. k uirgi K 16 liquet G 17
ut om. H 18 nras illicce illic in litura b illicce ADHLKrg De in litura h
pompei d ultei D uultei d gail d

p. 739. 40 P.

p. 304. 306 K.

et similibus vocativis, quae i loco consonantis ante 'us' habent in nominativo, dubitatur, utrum i extrema pro vocali an pro consonante sit accipienda, quomodo in aliis casibus, quod magis more antiquo rationabilius esse videtur. nam solebant illi non solum in principio, sed etiam in fine syllabae ponere i loco consonantis, idque in vetustissimis invenies scripturis, quotiens inter duas vocales ponitur, ut 'eius', 'Pompeius', 'Vulteius', 'Gaius', quod etiam omnes, qui de litera curiosius scripserunt, affirmant. nec non etiam metra ostendunt quod dicimus et regulae ipsius ratio in supra dicto vocativo. omnis enim vocativus in i desinens una syllaba minor debet esse suo nomi[n]ativo, ut 'Sallustius o Sallusti', 'Virgilius o Virgili', 'Terentius o Terenti'. ergo si 'Pompeius' et 'Vulteius' trisyllaba sunt in nominativo, necessario in vocativo disyllaba esse debent, quod non potest fieri, nisi i loco consonantis accipiatur. unde illud quoque possumus scire, quod bene 'cui' pro monosyllabo accipiunt metrici et 'huic'. omnis enim genetivus in 'ius' desinens una vult syllaba superare suum dativum: 'ille illius illi', 'ipse ipsius ipsi', 'unus unius uni', 'alter alterius alteri'. 'alius' quoque per duas i debuit esse genetivus dativi, qui est 'alii', sed vel hiatus causa vel quia inter duas vocales i vocalis esse non poterat, dativus autem loco consonantis eam accipi | prohibebat, quam ipse duplicat vocalem - et credo differentiae causa, ne 'ali' verbum infinitum esse putaretur -, ideo plerique recusaverunt eum frequenti usu proferre. vetustissimi tamen similem genetivum nominativo posuisse inveniuntur, sed accentu differt, quippe circumflectitur in genetivo paenultima. Caesar in Anticatore priore: uno enim excepto, quem altus modi atque omnis natura finxit, suos quisque habet caros. Caelius in V: nullius alius rei nisi amicitiae eorum causa. 'ei' quoque cum rationabiliter monosyllabum esse deberet, cum genetivus 'eius' sit disyllabus, per diae-

1 quae] qui in litura H	2 ^{con} sonante K	3 sit] b sic B	4 videbatur GLK	5 ei
pompe. vultef. gaus Dd	eius pompeius vulteius gaus G	eius pompeius vulteius gaus L		
eius (i) pompeius vult eius gaus H	ē (i. e. eius) pompeius ulteus gaus K	7 lyttera Rr		
adfirmant RBDHL	8 ostentunt G	9 minor debet esse in litura b	10 esse debet A	salustius AGLK
salusti ADGLK	uergilius o uergili H	o om. K		
uirgillii Rr	11 vulteus Dd	trisyllabi DLr	trisyllabi G	12 disyllaba L
dyssyllaba Dd	dyssyllabi R	disyllabi Gl	13 fieri add. d	accipitur K
14 monosyllaba D	enim enim R	15 in us B	16 alius libri	17 duas ii B
dativi alk	qui] quod AK	uel om. GK	hiatus R	18 causa est AK
add. k	19 quam] quia LK	duplicat H	20 infinitum verbum GL	21 recessauerunt LK
22 genitium l	genitium L	deffert G	differt L	differunt K
23 Caesar in Anticat. priore cf. lib. VI § 36	24 enim om. GLK	add. gl	quem]	
k quemquem BH	quantquam G.	quantquam K	alius alius K	om̄s G
25 Caelius RBD	Caelius in V cf. lib. VI § 36	Nullus H	26 monosyllabum rationabiliter GL	27 disyllabus sit GL

p. 740. 41 P.

p. 305 K.

resin a poetis proferri invenitur differentiae causa, ne, si monosyllabum sit, interiectio esse putetur, ut Virgilius in II:

Ei mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo
Hectore.

nihil tamen mirum, i loco consonantis positam transire in vocalem, cum u quoque idem patiatur in quibusdam dictionibus apud poetas, ut Horatius in epodo:

Nivesque deducunt Iovem; nunc mare, nunc siluae.
hic enim divisione facta 'uae' extremae syllabae u a consonante transit in vocalem: est enim dimetrum iambicum coniunctum semiquinariae heroicae. 10 similiter ergo 'ei' et 'eis' et 'eidem' et 'eisdem' per diaeresin proferuntur. Iuvenalis in V:

iuvenes hortantur, ut illam
Ire viam pergant et eidem incumbere sectae.
in eodem:

ceras nunc hac dictante pusillas
Implet, et || ad moechos dat eisdem ferre cinaedis.
in compositione autem nec aliter possunt proferri, cum consequens con-
22 sonans cogit i secum loco vocalis proferri. 'cui' quoque inveniuntur qui-
dam bisyllabe protulisse per diaeresin, ut Albinus rerum Romana- 20
rum I:

Ille, cui ternis Capitolia celsa triumphis
Sponte deum patuere, cui freta nulla repostos
Abscondere sinus, non tutae moenibus urbes.
quod autem 'Pompei' et 'Vultei' et 'Gai' et similia i finalem et ante eam 25

1 et a poetis A 2 ut om. K Verg. Aen. II 274 sq. 3 mutamus K

4 haectore RDH hiectore G 5 uocalem cum siluae extremae syllabae u a

consonante transit in uocalem ut ora siluae trisyllabum protulit in epodo hoc uersu:
Nines etc. — siluae. Est enim dimetrum K u quoque — divisione facta om. GL
add. l 6 Horat. epod. 13, 2 9 uae] u-ae B u-ae ni f. H ue h + uae (sil) L
syluae G u a] uau GL uau a l 10 haeroice R haeroicae r eroicae GK

12 Iuv. sat. V 14, 121 sq. 13 ortantur R hortantur GLK hortatur Iuv. Pith. cum ple-
risque codd. dett. 14 peragant Iuv. Pith. saectae A 15 Iuv. sat. V 14, 29 sq.

16 caereus G cereus LK dictantae K pussillas GK 17 moechos] cf.

§ 15 moechas G mechas LK mechos H fere Hh cinedis RBDH cf. § 15

19 secū Hh 20 bisyllabe] a bisyllabe l bisyllabae RADGK bisyllabae L byssyl-
labe H bisyllabae B protulisse G Albinus] cf. Vossium de hist. Gr. I 20
p. 173 ed. West. de hist. Lat. I 6 p. 24 ed. alt. Eggerum Lat. serm. vet. rell.
p. 313 sq., qui hunc Albinum carminis de bello Actiaco auctorem fuisse censet. econtra
h. l. Rabirius coni. Iac. Beckerus Zeitschr. f. d. Alterthumswissensch. 1848, 75, 597 sq.
aluius GL romanorum LK 22 'ternis' cui H terrenis Dd capitalia GK

cellsa K 23 spomte B repositos B 24 inus R tute HGLK tutem
R urbis AHLK 'f. urbeis' Fl. 25 et gai Rr

p. 741 P.

p. 305, 306 K.

vocalem pro una syllaba | habent, usus quoque confirmat. Horatius in I epistularum:

Durus ait, 'Vultei, nimis attentusque videris,
'Vultei' disyllabum accepit secundum analogiam.

5 Alia vero omnia in 'us' desinentia masculina seu feminina conversa 'us' in e faciunt vocativum: 'hic Priamus o Priame', 'pius o pie', 'myrtus o myrte', 'Cynthius o Cynthie'. excipitur unum, quod tam in e quam in i facit vocativum; quamvis sit appellativum, 'o filie' et 'o fili'. Livius Andronicus in Odissia:

10 Pater noster, Saturni filie.

Catullus autem:

Tu praeter omnes une de capillatis
Celtiberosae Celtiberiae fili.

Terentianus de syllabis:

15 Haec prius [tu] Bassine fili et tu gener Novate mi.
est tamen quando nominativo quoque in 'us' terminante pro vocativo sive metri sive euphoniae causa utuntur. Virgilius in VIII:

Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum.

Lucanus in II:

20 Degener o populus, vix saecula longa decorum,
Sic meruisse viris.

DE NOMINATIVO ET VOCATIVO PLVRALI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Pluralis nominativus et vocativus secundae declinationis tam masculini VI 23

1 quoque *spscr.* K confirmant K oratius K Hor. *ep.* I 7, 91. 2
1 sermonum epistolarum A 3 Voltel libri Hor. ut vid. fere omnes 4 accepit

om. K accipit Br 6 hic priamus Hh myrtus] ex mirtus (?) corr. B mirtus GL
7 mirte BGL Cynthius o Cynthie] *scripsi*; om. B, 'plurimi' Krehlii, *edd. ante*

α, Krehlius cinthus o cinthe Hh sinthys o sinthye RK sinthius o sinthie ADr syn-
thus o sinthe G synthyus o synthy L scyphus o scyphe *edd. ab α ad Putsch.*

tam(en) B 8 o fili et o fili Rr leuius GLK Liv. Andr. Od. lib. I coll.
Hom. Od. I 45. 81 apud G. Hermannum *elem. doct. metr.* p. 618 9 odyssia RH

odisia GL 10 saturi Kk filie] d filiae RD 11 catulus GLK Catull. 37,
17 sq. 12 pr LI unde capillatis Bb decapillatis GK decapillatis R 13

Celtiberosae] cf. lib. V § 77 celtibrose RBAHG celtibrosae D celtibero se L celte-
berose K cuniculosae cum libris Catull. Darmstad. celtiberie BH celtiberie K

caeltiberiae D 14 terentianus GL Terent. Maur. de lit. syll. et metr. v. 283
p. 2390 P. 15 haec] in litura L hic RBA prius om. GLK Bassine Teren-
tianus tu bassine r tubassine B tu. bassine D tubas sine RBAH tuba sine GLK

16 tamen *spscr.* L terminante] h terminanti BDHGLK 17 euphoniae G
casa B Verg. Aen. VIII 77 VII. K 18 hisperidum L fluvius etiam Fr. m. alt.
fluvius G Fr. m. pr. 19 Lucan. Phars. II 116 sq. 20 saecula] a saecula RADHL

pecula G deorum cum Luc. Berol. m. pr. DLK 21 sic] sit v. l. ap. Luc.
22 PLVRALI om. R PLVRALIS B SECVNDAE] r SECVNDE RD 23 saecundae R

p. 741. 42 P.

p. 306. 307 K.

quam feminini generis in i finitur et est similis genetivo singulari, ut 'huius docti hi' et 'o docti', 'huius platani hae' et 'o platani'. in neutris vero extremam i genetivi singularis mutantem in a brevem facimus nominativum et accusativum et vocativum pluralem, ut 'huius templi haec' et 'o templa', | 'huius munii haec' et 'o munia'.

Alii vero casus plurales in tribus generibus communem possident regulam. ||

DE GENETIVO PLVRALI SECVNDAE DECLINATIONIS.

- 24 Et genetivus quidem fit in omni genere ab ablativo singulari assumente 'rum', ut 'ab hoc viro horum virorum', 'ab hac platano harum platanorum',¹⁰ 'ab hoc templo horum templorum'. inveniuntur tamen per concisionem mediae syllabae masculinorum plerumque nominum, quae neutra non habent, hunc casum proferentes maxime poetae. est autem etiam apud prosam scribentes idem invenire, sed raro. Virgilius in I:

It caelo clamorque virum stridorque rudentum,
pro 'virorum'. idem in III:

Cura deum, bis Pergameis erepte ruinis,
'deum' pro 'deorum'. idem in V:

genus alto a sanguine divum,
pro 'divorum'. 'nummum' vero pro 'nummorum' et 'liberum' pro 'liberorum' et 'sestertium' pro 'sestertiorum', 'iugerum' pro 'iugerorum', 'modium' pro 'modiorum', 'medimnum', 'sepum', 'septenum', 'denum' per syncopam frequenter etiam oratores solent proferre. Cicero in III Verrinarum: iste unus inventus est, qui ex complexu parentum abreptos filios ad necem duceret et parentes pretium pro²⁵

- 1 finitur] b fenitur B   genitiusⁱ(o) L   singularis K   2 o docti(h) D
hae] r e R   3 singulis^{ar} Dd   fecimus^a K   4 huius spscr. L   o in lit. b
5 o * munia H   6 Alia D   generi^b Bb   possident GK   8 SECVNDAE] r
SECVNDE RD   9 ab] a, spscr. L om. ADHGL   singulis^{ar} Dd   adsumente B asu-
mente G   10 hac] d hoc RD   platanarum G   11 inveniuntur] d inuenitur
BD   concissionem K   13 maximae RB   poete R   ^{prosa} ^{prosas} ^{veteres} Rr ^{veteres} G
veteres prosam Dh ^{prosa} ^{prosas} ^{veteres} L   14 Verg. Aen. I 87 Insequitur clamor-
que etc. cf. Aen. XI 192 It caelo clamorque virum clangorque tubarum   15 It] a
Id RA   clamorque virum caelo L   rudente Med.   16 Verg. Aen. III 476
(deficit Rom.)   II. GKl   17 bis] r uis R his K   ereptae L erepta Pal.   18
Verg. Aen. V 45   19 alto spscr. in L   ab Pal.   20 nummum H   21 es-
tertium Rr sestium G   22 modorum K   meimnum Rr midimnum K   23 Ci-
cero in III Verrinarum] II i 3, 7   UI. H   24 unus om. libri Cic., extat ap. Prisc.
etiam lib. XVIII § 121   est om. B   ex] et a lib. XVIII l. l. e (ei Lagom. 29
m. pr.) libri Cic.   25 abreptos] r apreptos R arreptos GLK   et partes G
praetium R

p. 742. 43 P.

p. 307. 306 K.

sepultura liberum posceret. in eodem: cum ad sestertium vi-
cies † quingenta milia rem esse constaret. in eodem: quis est
enim, qui tueri possit liberum nostrorum pueritiam contra
inprobitatem | magistratuum? idem in IIII Verrinarum: et
pueri annorum senum septenumque denum senatorium no-
men nundinati sunt. 'denum' pro 'denorum', 'senum' pro 'seno-
rum', 'septenum' pro 'septenorum' dixit. idem in frumentaria: sed
tritici septies medimnum ex Nymphonis arationibus tollit,
'medimnum' pro 'medimnorum'. in eadem: minus te iugerum pro-
fessum esse dico, pro 'iugerorum'. nam quod singulare huius 'hoc
iugerum' est, ipse ostendit in eadem: in iugerum Leontini agri
medimnum fere tritici seritur. dicitur tamen et 'hoc iugus iugis',
unde Iuvenalis in IIII:

Iugeribus paucis lumbos donare clientis.

Cicero in IIII Verrinarum: quid, si doceo, iudices, eos, || qui
cccc milia modium lucri faciunt? pro 'modiorum'. idem pro Mu-
rena: praefectum fabrum, pro 'fabrorum'. idem pro Vareno:
deum fidem, pro 'deorum'. idem pro Cluentio: milibus quadra-
genis nummum, pro 'nummorum'. idem ad Herennium libro III:

1 liberum] sic etiam lib. XVIII l. l., om. codd. aliquot Cic. meliores Cic. Verr.
II 1 36, 92 cum ad HS vices quingules (HS XX D Guelf. 2 num. XX D Guelf. 1)
redegerisse constaret ad] a adserat RBADH asserat GLd asseret K sestertium
ex se***** corr. B uigies h 2 quinquaginta L quinquaginta G constaret
rasurae subesse videtur in H in eodem — constaret bis scripsit, alterum deinde
del. K Cic. Verr. II 1 58, 153 quis] q̄ K 3 qui] q̄ GK 4 improbita-

tem GLK magisterium H magisteraum h Cicero in IIII Verr.: II 1 49, 122

5 anorum Rr senuum K septenum^{que} Aa senatorum ALK nom^{en}
mundinati Gg 6 mundinati L ndinati Aa denum] demum R pro denarum K
senonorum A denum pro denorum post septenorum repetit H (?) 7 Cic.
in frumentaria: or. in Verr. II 1 21, 54 frumentaria H 8 tritici medimnum
septies B septies] septem milia (VII. M Vat.) Cicero post medimnum: ex —
medimnum om. R add. r nimphonis RDH nyphonis GL nyphonis K orationibus
GK et in arationibus corr. in L arationibus edicti poena, non redemptionis ali-
quo inre tollit Cicero 9 Cicero in Verr. II 1 29, 70 minus te Hh profes-
sum] r professu R professu K 10 huius] infra lin. add. K eius G 11 ipse
— in iugerum in rasura B Cic. in Verr. II 1 47, 112 in iugero et in iugere
libri Ciceron. 12 modium Cic. Lagom. 42 m. pr. hoc iugs Dd 13 Iuv. sat. IIII
9, 59 sq. Quantum erat exhausti lumbos donare clientis | Iugeribus paucis!

14 lumbos D lumbes Hh clientes B 15 Cicero in IIII Verrinarum] immo in V:
act. II 1 46, 111 quod Hr 16 cccc milia] cccc GK cccc Cic. Lagom. 42 quadra-
ginta milia B 16 Cic. pro Murena 35, 73 munera G 17 Cic. pro Vareno
fr. 11: t. IWI 2 p. 443 Or. uarena GK 18 Cic. pro Cluentio 27, 74 ubi qua-
dragna (quadraginta al.) milia nummum libri fere omnes, HS. XXXX. milibus num-
mum cod. olim Salzburg. nunc Monac. (S) 19 rhet. ad Herenn. III 19, 32, ubi
minus pedum tricenum, tricentum, tricenorum, triginta singuli libri, minus pedum trinum
praebent fere omnes IIII R VII GLK II A m^{mille} ante pedum add. Rr n B n A

p. 743 P.

p. 308. 309 K.

pedum tricenum, pro 'tricenorum'. frequentius tamen hac utitur et Cicero et ceteri syncopa in eis nominibus, quae numeros vel mensuras significant. recusant autem hoc in masculinis habentibus neutra vel in neutris, ne similis sit nominativo singulari neutrorum, quamvis in iis quoque, quae ex se faciunt neutra, licet non frequens, invenitur tamen usus huiusmodi concisionis. Virgilius in VIII:

altaque certat

Prendere tecta manu sociumque adtingere dextras,
pro 'sociorum', idem in X:

At Rutulum abscessu iuvenis tum iussa superba,
pro 'Rutulorum', quamvis et 'socius socia socium' et 'Rutilus Rutula Rutulum' dicatur. Terentius in *heautontimorumenos*:

quare omnes vos oratos volo,

Ne plus iniquum possit quam aequum oratio,
pro 'iniquorum' et 'aequorum'. Statius in I *Thebaidos*:

illa novos ibat populata Penates

Portarum in bivio; lateri duo corpora parvum
Dependent,

'parvum' pro 'parvorum'. Virgilius in III:

magnanimum quondam generator equorum.

idem in VI:

Magnanimum heroum, pueri innuptaeque puellae.
quod et in pronominiibus quoque fecerunt antiqui, 'meum' pro 'meorum', 'tuum' pro 'tuorum', 'nostrum' pro 'nostrorum' dicentes. Plautus in *trinummo*:

1 tricenum] d trigenum AD trigenorum A utitur ut cicero K 2 mensuram GK 4 post similis sit: genitiuus pluralis add. m. rec. in H in iis] om. B in his sup. lin. add. b his ADHGLK 5 frequens] g freceus G 6 fery. Aen. VIII 557 sq. 7 certant g 8 prendere] r perendere R praendere D at-

tingere BADHGLr cum libris Verg. attinguere K dextra Rom. 9 sotiorum Rr Verg. Aen. X 445 XI GK 10 At] d Ad RD iuuenes G superba

iusa K 11 tulum K socius] a sotius AH sociis socia Rr socia] a

sotia AH et socia BK sotium A et socium BK et rutula et rutulum K 12 d (i. e. dicitur) GLK Terent. *heautontim. prol. v. 26 sq.* eautontimorumenos AD

eayontimorumenos AK eayontimurumenos Hh eytantimor. eno G eytantamurumenos L

13 quāobrē oratos uos omnes Bas. oratores H oratos ēē h 15 pro inaequorum et iniquorum K Stat. *Theb. I 608 sqq.* 1. lib thebaidos G 16 nouus

GLK paenates D 17 ibiuo Rr bivio] ex corr. l binio GK(L?) paruum add. r 19 Virgilius in VI. Magnanimum — puellae. idem in III — equorum GL

Verg. Aen. III 704 III. (I.) R 20 equorum] a aequorum ADHK 21

Verg. Aen. VI 307 VI.] h VII. H 22 magnimum Pal. magnanimum anum heroum B aeroum GL eorum K inupteque B innuptaeque puellae] r nupte

puelle R 23 et om. G 24 uostrum pro nostrum B Plaut. *trin. III 2, 30* (v. 657)

p. 743. 744 P.

p. 39. 310 K.

Vt rem patriam et gloriam maiorum foedarum meum.
idem in Poenulo:

Ecquid meministi tuum parentum nomina?

idem in Menaechmis:

5 Averti praedam ab hostibus nostrum salute socium.

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Dativus et ablativus pluralis secundae declinationis sunt similiter ab 27
ablativo singulari mutatione o finalis in 'is' longam, ut 'a viro his' et 'ab
his viris', 'a platano his' et 'ab his platanis', 'a templo his' et 'ab his
10 templis'. inveniuntur pauca in||aequalem habentia declinationem, ut 'vas'
in singulari numero tertiae est declinationis: 'hoc vas huius vasis', in plu-
rali vero secundae: 'haec vasa horum vasorum'. festorum etiam nomina
dierum in 'ia' desinentia semper pluralia genetivum quidem tam secundum
formam secundae quam tertiae proferunt, dativum vero et ablativum secun-
15 dum tertiam, ut 'haec Vulcanalia horum Vulcanaliorum' vel 'Vulcanalium
his' et 'ab his Vulcanalibus'. similiter 'Saturnalia', 'Floralia', 'Compitalia',
'Terminalia', 'Quinquatria'. nec non a domo 'harum domorum' et 'do-
muum his domibus', | non etiam 'domis'. Iuvenalis in I:

Viscera magnarum domuum dominique futuri.

22 Virgilius in II:

turres et tecta domorum

Culmina convellunt.

idem in II georgicon:

domibus cedrumque cupressosque.

1 ut, rem patriam et ^{et} *Hh* rem propriam patriam *G* foedarum] ad phoedarum
RAD sedarum *B* poetarum *GLK* 2 *Plaut. Poenul.* V 2, 102 penulo *BAGK*
paenulo *H* pennulo *L* 3 ecquid] *G* et sic, ut vid., aut etquid pars codd. *Krehlii* et qui-
dem *rell. cum Heidelb. teste Lindemanno* memisti *A* 4 *Plaut. Menaechm.* I 2, 25
(v. 134) menechmis *RADH* mechenis *G* mechinis *L* minechinis *K* mechmis *B*
5 avertit *BHr* praedam] *pēu* in *pdi* corr.; ad *mg.* praedam *L* 6 PLVRALIS *B*
SECVNDAE] *r* SECVNDAE *RD* 7 et ablativus *spscr.* *K* pluralis *om.* *G* saecundae
R sunt add. *r* ab *om.* *K* 8 longam ex longum corr. *B* a viro *om.* *G*
10 ut usin]gulari *R* 12 horum] *r* eorum *R* suorum *K* 13 "in ia dissinen-
tia" dierum *Kk* quidem *infra lin. add. K* 14 saecundae quam *R* uero et
spscr. L secundum tertiae *L* 15 ulcanalia *G* ulcanailiorum *K* vel] et *L*

16 ulcanibus *K* Compitalia] sic in litura viginti fere lit. *r* competalia *AGLK*

compitalia *B* 17 terminalia ex terminalia corr. *B* 18 non *Rr* horum *Rr*
18 his domibus *H* *Iuv. sat.* I 3, 72 19 magnarum] *r* magnorum *RK* 20
Verg. Aen. II 445 sq. (deficit *Rom.*) 1. *GL* 21 turres et] sic aliquot *Pierii* codd.
Vergil. turris ac libri *Verg.* fere omnes tecta] sic etiam *Med. Fr.* et *Pal. m. alt.*
tota *Pal. m. pr.* 22 uellunt *RBDGL* 23 *Verg. georg.* II 443 in verbis
secundo *georg. desinit A* 24 cypressosque *B* cupressosque *K* comparesosque *G* cypa-
resosque *L* cupressosque *Pal.* cyparesosque *Rom.*

Sallustius in Catilinario: domos suas gloria decorabant.
Terentius in eunucho:

domi focique fac vicissim ut memineris.

Virgilius in VI:

Hic labor ille domus et inextricabilis error;
per omnes igitur casus tam secundae quam quartae invenitur absque dativo
et ablativo pluralibus, qui semper in 'bus' exeunt.

Sunt tamen quaedam nomina, quorum aliqui casus in usu deficiunt:
quos quamvis secundum analogiam possumus proferre, tamen, quia apud
auctores non invenimus, recusandos puto, ut 'huius tibi huic' et 'ab hoc
tabo'. Lucanus in VI:

Stillantis tibi saniem.

Virgilius in III:

Et terram tabo maculant, mihi frigidus horror.

28 ceteri vero casus in usu non facile inveniuntur. 'maria', 'aera', 'vina',
'mella', 'hordea' genetivos et dativos plurales in usu raro habent nisi
apud vetustissimos, apud quos multa praeterea deficientia invenies. oportet
igitur scire quidem analogiae rationem, usum tamen auctorum magis aemu-
lari. 'duo' praeterea et 'ambo' genetivos quidem et accusativos secun-
dum hanc declinationem proferunt, 'duorum, amborum', 'duos, ambos',
quamvis in neutro differentiae causa 'duum' soleat dici, nec non accusati-
vus masculinorum est quando similis nomi[n]ativo profertur, quomodo in
neutris. Virgilius in XI:

Si duo praeterea tales Idaea tulisset

Terra viros.

Lucanus autem in I:

Quae mare, quae terras, quae totum possidet orbem,

• Non cepit fortuna duos. |

1 Sall. Cat. 12, 4 catilinario RBD domus GLK suas ex suos corr. B sua
gloria v. l. libro. Sall. 2 Ter. eunuch. III 7, 45 eunacho L iunacho G iunuchus K 4
et uirgilius L Verg. Aen. VI 27 V. RBDH 5 horror Rr 6 igitur om. G casus Dd
inuenitur K 8 usu* (s) H 9 quos] quod GL saecundum R possumus
Rr quia om. G 10 actores Hh 11 Luc. Phars. VI 548 12 saniem] sic
Luc. Voss. b in litura 13 Verg. Aen. III 29 14 maculat K sanguis Hh
15 "casus" vero K in usu om. G 16 ordea DHGLK habet Hh 17 apud
(apud r) quos RH deficientia G deficientia K 18 auctorum add. h malis B
20 duorum et amborum Hr duos et ambos RH 21 soleant B solebant G
accusatiuos LK 22 similes GLK proferunt L 23 Verg. Aen. XI
285 sq. 24 talis Med. Pal. Rom. Idaea] libri Verg. idea codd. Prisc. tullis-
set G Pal. 26 Luc. Phars. I 110 sq. 27 possidet G continet libri aliquot Luc
et pro v. l. m. ant. spscr. in Voss. B orbem] r orber R 28 nunc cepit r nunc
coepit BK coepit GL Voss. A cepit Voss. B fortuna GLK

p. 745 P.

p. 311 K.

Iuvenalis similiter in II:

Tune duos una, saevissima vipera, cena,

Tune duos?

dativos vero et ablativos in 'bus' terminant in omni genere: 'duobus dua-
bus', 'ambobus ambabus'.

DE ACCVSATIVI PLVRALI SECVNDAE DECLINATIONIS.

Accusativus pluralis secundae declinationis in masculino et feminino genere fit ablativo singulari addita s: 'a docto: hos doctos', 'a platano: has platanos'. neutra enim semper accusativum similem habent nominativo et vocativo.

DE TERTIAE DECLINATIONIS TERMINATIONIBVS.

Tertia declinatio terminationes habet nominativi septuaginta octo vel VII 29 paulo plus. desinit enim in 'a' correptam et in 'e' correptam, in 'o' correptam, in 'o' productam, in 'al' correptam, in 'el' correptam, in 'el' productam, in 'il' correptam, in 'ol' productam, in 'ul' brevem, in 'an' productam, in 'en' correptam, in 'en' productam, in 'in' productam, in 'on' productam, in 'ar' correptam, in 'ar' productam, in 'er' correptam, in 'er' productam, in 'ir' correptam, in 'or' correptam, in 'ur' correptam, in 'ur' productam, in 'as' correptam, in 'as' productam, in 'es' correptam, in 'es' productam, in 'is' correptam, in 'is' productam, in 'os' correptam, in 'os' productam, in 'us' correptam, in 'us' productam, in 'ys', in 'aes', in 'aus', in 'ans', in 'ens', in 'ons', in 'uns', in 'yns', in 'ars', in 'ers', in 'ors', in 'urs', in 'uds', in 'ems', in 'abs', in 'ebs' correptam, in 'ebs' productam, in 'obs', in 'ybs', in 'urbs', in 'aps', in

ue
1 Iuvenalis *Gg* Iuv. sat. II 6, 641 sq. in II similiter *GLK* 2 saevissima
G caepa *BDGL* 3 post duos: consumpsisti *add. D del. d* 4 dativos *Rr* da-
tium *L* ablativos *Rr* 5 ambobus ambabus ambobus *L* 6 PLVRALI] r PLVRA-
lis *R* 7 declinationis *r* in om. *GL* et in feminino *H* 8 genere om. *GLK*
add. l ut a docto *K* 9 enim in *litura B* 10 uocatio *ex* accusatio *corr. in*
L 11 TERTIAE DECLINATIONIS *D* TERMINATIONIBVS TERTIAE DECLINATIONIS *B* 12
Tertia *ex* Tertia *corr. B* declinatione *Dd* habent *DK* et octo *K* 13 paulo
specr. h Desinim enim *R* et in e] in e *L* et e *G* 14 et in o productam *GK*
et in el correptam *GL* 15 et in il *K* ol producta *B* 17 in ar correptam
in ar productam *Rr* 18 in or correptam in or productam *L* in ur cor-
reptam *B* 19 in ur productam om. *L* as correptam *B* as producta *B* es
correpta *B* 20 es producta *B* is correpta *B* is producta *B* in os cor-
reptam — in us productam *add. r* 21 os correpta *B* os producta *B* us cor-
repta *B* us producta *B* 22 in ys] in is *R* in ons] in ons *** *H* in ons
utraque *Dk* in ons utraque correpta et producta *B* in uns] in uns utraque *RGLK*
in yns] in ins *R* in uns. In ins *r* 23 em *Hh* In ebs correpta. In ebs pro-
ducta *B* in ebs productam in ebs correptam *LK* ebs corrept *g* ebs *G* 24 ebs
produc *g* ebs *G* ybs] abs (y) *H*. urs *H*

p. 745. 46 P.

p. 311. 12 K.

'eps', in 'ops', in 'yps', in 'irps', in 'ax' correptam, in 'ax' productam, in 'ex' correptam, in 'ex' productam, in 'ix' correptam, in 'ix' productam, in 'ox' || correptam, in 'ox' productam, in 'ux' correptam, in 'ux' productam, in 'yx', | in 'aex', in 'aux', in 'alx', in 'anx', in 'unx', in 'arx', in 'ac', in 'ec', in 'ut'.

5

30 In 'a' correptam neutra Graeca, ut 'hoc poemă huius poematis'.

In 'e' correptam neutra Latina, ut 'hoc monilē huius monilis'.

In 'o' correptam, quam frequenter et producunt poetae, masculina desinunt vel feminina vel communia Latina vel notha: 'hic Cicerō huius Ciceronis', 'hic leō huius leonis', 'haec virgō huius virginis', 'hic' et 'haec homō huius hominis'. (antiquissimi tamen et Graeca in o productam desinentia per hanc declinationem proferebant, ut 'Sapphō Sapphonis', 'Didō Didonis'.)

In 'al' correptam masculina vel neutra Latina vel barbara: 'hic sāl huius salis', 'hic Hannibāl huius Hannibalis', 'hoc tribunāl huius tribu-
nalis'.

In 'el' correptam neutra Latina, ut 'hoc mēl huius mellis', 'fēl fellis'.

In 'el' productam barbara, ut 'hic Daniēl huius Danielis', 'Michaēl Michaelis', 'Nechamēl Nechamelis'.

20

31 In 'il' correptam masculini vel feminini vel communis sunt generis Latina: 'hic pugīl huius pugilis', haec Tanaquīl huius Tanaquilis', 'hic' et 'haec vigīl huius vigilis'.

In 'ol' productam masculinum Latinum: 'hic sōl huius solis'.

1 eps *add. g* yps] ips *GLh* irps] urps *Rr* ax correpta *B* ax producta *B* 2 ex correpta *B* ex producta *B* ix correpta *B* ix producta *B* 3 ox correpta *B* ox producta *B* ux correpta *B* ux producta *B* 4 yx] ix *R x H* aex] ex *R* aux *ex anx ni f. corr. H* 5 arx *ex ar* corr. B* 6 correpta *B* neutra et graeca (greca *Brđ*) *BGLKrd* et neutra et greca *D* huius *om. B* 7 correpta *B* neutra et latina *r* ut *om. BDGLK* vnile mo.

huius monilis *Rr* monile .lis *et sic per seqq. GL* munile huius .lis *et sic in sqq. K* 8 o correptam neutra *D* correpta *B* correptam ** frequenter (tū) *L* et frequenter *B* 9 cicaero *D* 10 haec virgo] *b* hic uirgo *B* 11 antiquissimi — Didonis] *B* et libri quidam recentiores, veluti *Coloniensis-Wallraffianus saec. XII, Darmst. m. alt., om. vell. mei omnes* 14 correpta *B* et barbara *BDHGLK*

hic sal] *om. B in marg. add. b* ut hic sal *L* 15 hic *om. L* hannibal *R* annibal *BD* huius *om. L* Hannibalis] *in mg. L* annibalis *RH* annibalis *BD* hoc animal animalis tribunalis .lis *L* hoc tribunal huius tribunalis *om. G add. g* 17 correpta *B* ut *om. BHGLK* hoc fel *BGL* 18 huius fellis *B* 19 producta *B* ut *om. BHLK* danihel *BDH* danihelis *BDH* michael michaelis *BD*

michael .lis *G* michel .lis *K* nechamel .lis michael .lis *L* 20 michaelis *H* Nechamel Nechamelis] *om. HK complures codd. Krehl.* nechamiel nechamichis *D* 'hic Necamel, ab hoc Necamele, horum Necamelum' *inc. de nom. et pron. 12 anal. Viudob. p. 130. idenne nomen Nechamel latet in v. l. lib. V § 11? quo pertineret, frustra quaesivi.* Nectabel Nectabelis *nostro etiam l. Heidelb. teste Lindemanno* 21 correpta *B* 22 ut hic pugil *G* huius *om. GL* tanacil .lis *G* huius tanaquilis *spscr. in L* 24 producta *B*

p. 746. 47 P.

p. 312. 13 K.

In 'ul' breuem masculini vel communis Latina: 'hic consŭl huius consulis', 'hic' et 'haec exŭl huius exulis'.

In 'an' productam masculina Graeca: 'hic Paeān huius Paeanis'.

In 'en' correptam Latina masculina vel neutra: 'hic flamēn huius flaminis', 'hoc numēn huius numinis'.

In 'en' productam Latina vel Graeca masculini vel feminini generis: 'hic liēn huius lienis', 'haec Sirēn huius Sirenis'.

In 'in' productam Graeca masculina vel feminina: 'hic delphīn huius delphinis', 'haec Trachīn huius Trachinis'.

In 'on' productam Graeca masculina vel feminina: 'hic Memnōn huius Memnonis', 'haec Sidōn huius Sidonis'.

In 'ar' correptam Latina et Graeca et barbāra masculini vel neutri generis: 'hic Caesār huius Caesaris', 'hic Bostār huius Bostaris', 'hoc nectār huius nectaris', 'hoc calcār huius calcaris'.

In 'ar' productam Latina masculini vel communis vel neutri generis, et sunt vel monosyllaba vel ex monosyllabis composita: 'hic Nār huius Naris', 'hic' et 'haec' et 'hoc pār huius paris', 'dispār disparis', 'hoc fār huius farris'.

In 'er' correptam masculina, feminina et neutra et communia, ut 'hic patēr huius patris', 'haec matēr huius matris', 'hoc tubēr huius tuberis', 'hic' et 'haec paupēr huius pauperis'.

In 'er' productam Graeca masculina et unum Latinum vel magis notum neutri generis: 'hic aēr huius aeris', 'hoc vēr huius veris'.

In 'ir' unum femininum, 'haec Gaddir huius Gaddiris'. quidam addunt 'hic abaddir', ὁ βαλτλος, 'huius abaddiris', lapis, quem pro love devoravit Saturnus, sed in usu hoc non inveni.

In 'or' correptam masculina et feminina et neutra et communia tam

1 in ul correptam *GL* masculini* (s) *B* masculina uel communia *L* masculinum uel commune *K* 3 producta *B* pean huius peanis *BH* pean .nis *GL*
 4 correpta *B* masculina latina *GL* 6 producta *B* masculina uel feminina (feminini *h*) generis *H* 7 syren *B* syren huius syrenis *H* sirāen nis (i) *L*
 8 in in] in *litura h*, alterutrum *om. videtur H*
 9 producta *B* ut hic delphin *G* ut hic delphin .nis *L* hildelphin *D* 9 trachim *B*
 10 producta *B* mem non *H* 11 sydon .nis *L* 12 correpta *B* graeca uel correpta uel barbara *K* masculini *sup. lin. add. r* 13 huius Caesaris — calcaris *om. G* huius caesaris hoc nectar huius nectaris hoc calcar huius calcaris hic bostar huius bostaris in *litura g* 15 producta *B* masculina *RH* 16
 uel .syllaba uel ex
 sunt monosyllaba *B* sunt monosyllabis *Rr* nar .ris et sic per *sqg.*
 et *om. LK*

L 17 'par' hoc *H* dispar .ris in *mg. add. K* 19 correpta *B* et feminina *G* et neutra] *r* neutra *R* ut *om. GL* 21 hic et haec et hoc pauper *GK*
h

22 grega *D* masculina graeca *HGLK* notum *Dd* 23 hoc uer in *rasura B*
 24 ir correptam *D* unum neutrum eiusdem declinationis haec *B* gaddir] *k* gadir *BDH* gradir *GLK* gaddiris] gadiris *BDH* gradiris *GL* .ris *K* 25 hic *om. D* βαλτλος] *μ* BETYAOC *BDH* BETYAAOC *G* BETYAWC *R* BTYAWC *K* BETYAAOC *L*
 ad
 abdiris *Hh* 26 husu *D* inveni] *r* inuenitur *RGK* 27 et femiina *Rr*
 uel et feminina *G* uel feminina *LK* et neutra] uel neutra *GL*

p. 747. 48 P.

p. 313. 14 K.

Graeca quam Latina: 'hic Hectōr huius Hectoris', 'hic oratōr huius oratoris', 'haec uxōr huius uxoris', 'hoc aequōr huius aequoris', 'hic' et 'haec auctōr huius auctoris', 'hic' et 'haec' et 'hoc memōr huius memoris'.
Virgilius in IIII Aeneidos:

tum, si quod non aequo foedere amantes 5

Curae numen habet iustumque mēmorque, precatur.

33 (inveniuntur tamen et haec et omnia paene communia masculini et feminini, quod, etiam si non faciant ex se neutra, saepe tamen neutris adiunguntur figurate - ut Virgilius in X:

Italiam petiit fatīs auctoribus; esto,
et in bucolico:

Pauperis et tuguri congestum cespite culmen,
et in VI:

Curibus parvis et paupere regno - ,

quamvis pluralis nominativus eorum, hoc est neutrorum ex supra dictis nominibus, in usu frequenti non sit ex eis, quomodo neque ex aliis communibus duum generum. nam si sint communia trium generum, sine dubio masculini quidem et feminini in 'es', neutri vero in a proferunt nominativum pluralem, ut 'hi' et 'hae sapientes' et 'haec sapientia', ergo 'hic' et 'haec' et 'hoc sapiens'; 'hi' et 'hae pares' et 'haec paria', 'hic' et 'haec' et 'hoc par'; 'hi' et 'hae ancipites' et 'haec ancipitia', | 'hic' et 'haec' et 'hoc anceps'; 'hi' et 'hae felices' et 'haec felicia', 'hic' et 'haec' et 'hoc felix'; 'hi' et 'hae veteres' et 'haec vetera', 'hic' et 'haec' et 'hoc vetus'. quae igitur in plurali numero a terminationem non accipiunt, quae propria est neutrorum, manifestum est, trium generum non esse communia, sed masculini et feminini, figurate tamen per obliquos plerumque casus,

1 haector RDH hector G haectoris RDH ris G horatoris Rr 2 hoc aequor] d
ho aequor R haec aequor D haec et hoc auctor L 4 Verg. Aen. IIII 520sq. (def-
cit Rom.) in IIII eneidos libro Rr in IIII aeneidos libro BH in IIII eneidos Dd aeni-
dos IIII. G aeneidis IIII. L in IIII aeneidis K 5 quod Med. equo G federe
RL amantis Med. Pal. Fr. 6 praecatur RB 7 inveniuntur in litura g et
om. H. et haec] om. GLK haec l feminini generis GL 8 quod] quod Kk
quae RL etiam si] etiam GLK uel si g faciunt DHGLK uel gi adiunguntur G
9 ut om. HGL Verg. Aen. X 67 10 petit Med. petit Pal. Rom. aesto Rr
11 Verg. ecl. 1, 69 cf. § 13 bucolico Kk bucolicis L? bucolicis G? 12 tugu-
ri (i) L tugorii G tugori K 12 con⁸estum G coniestum B cespite L 13 Verg.
Aen. VI 812 14 Curibus Rr curibusq. Rom. paupere terra Vergilius 15 ho^c
est Rr ex in litura in H 16 ex eis eras. in H 17 generum trium GL
19 ergo et hic et H 22 haec felicia] hae felicia D 24 accipiunt] habent GLK
propriae D 25 nutrorum H 26 casus plerumque K casus plerumque GL

p. 748 P.

p. 314 K.

raro autem per nominativum coniungi etiam neutris, ut Virgilius in VIII:

Nulla dies umquam memori vos eximet aevo,
et Iuvenalis in IV saturarum:

titulique cupido

Haesuri'saxis cinerum custodibus,
quamvis 'hoc custos' raro nisi figurate invenias et 'haec custodia' pluraliter nemo dicat. sic ergo neque 'haec memora' vel 'auctora' vel 'paupera' neutraliter pulo facile in usu posse inveniri, sed, sicut supra dictum est, figurate sunt prolata et haec et alia plurima huiusmodi apud auctores. inveniuntur tamen quaedam, quae obliquos casus communes possident, quamvis nominativus non sit communis, ut 'plus' cum sit neutri nominativus dumtaxat, genetivus eius communis est trium generum nec non et dativus et ablativus, unde pluralia quoque tam in 'es' quam in a invenimus: 'hi' et 'hae plures' et 'haec plura' vel 'pluria', unde compositum 'compluria'. Terentius in Phormione:

Multa adveniēti nova, ut fit, compluria.

ablativus quoque tam in e quam in i terminans invenitur, utpote communis trium generum, et accusativus pluralis tam in 'es' quam in 'is'.

Virgilius in I georgicon:

Seu pluris calor ille vias et caeca relaxat
Spiramenta.

Horatius in I epistularum:

Tractus uter pluris lepores, uter educet apros.)

In 'ur' correptam Latina masculina et communia et neutra: 'hic turtur huius turturis', 'hic' et 'haec augur auguris' - Horatius in III carminum:

1 coniugi RD coniungi G Verg. Aen. VIII 447 3 Nullo GL Nulla dies
Nulla dies K 4 Iuv. sat. III 10, 143 sq. IV Krehlius t. II p. 521 VI libri
satirarum d satyrarum rh satirarum G saturatum K 5 tituli q GL tutulique K
cupido H 6 haesauri GL thessauri K 7 inuenies DL custodia GLKh
8 nequae R 9 neutraliter H inuenire Dd supradictum figurate L
10 et alia Dd huiusmodi plurima GL huiusmodi DK 11 causus B
possident G possident K 12 non fit G cum sit om. GLK nominativus
neutri DGLK 15 plures] d plurales D compositum] h composita H 16 Ter.
Phorm. III 3, 6 formione GL 17 aduenienti* (a) B aduenienti ut fit noua
hic Terentius et ipse Priscianus infra § 74 ut sit L sit nunc cupluria D 18
ablativus R 20 Verg. georg. I 89 sq. cf. § 86 1] g II G rell. 21 plures GL
Pal. num sic h. etiam l. Priscianus, ut singula utriusque terminationis exempla proponeret? calor] ador H 23 ora K Hor. epp. I 15, 22 II. H aepistol
larum K 24 tractus] b tracus GLK tra*** (cus?) B tractatus k uter] at GL
autem K plures] d cum parte codd. Horat. utere ducet GL 25 correpta B
26 huius auguris H huius ris K oratius K ortius G Hor. carm. III 17,
12 sq. III. B II. K U. L

nisi fallit augur

Annosa cornix —,

'hoc Tibŭr huius Tiburis'.

In 'ur' productam unum invenitur commu|ne duum generum: 'hic' et 'haec fŭr huius furis'.

VIII 35 In 'as' correptam Graeca masculini vel feminini vel neutri vel communis generis: 'hic Arcās' [proprium] 'huius Arcadis', 'haec Pallās huius Palladis', 'hoc Cerās' [proprium loci] 'huius Ceratis'; 'hic' et 'haec Arcās' [gentile] 'huius Arcadis'.

In 'as' productam Graeca et Latina masculini vel feminini vel neutri vel communis generis, ut 'hic Atlās huius Atlantis', 'hic Maecenās huius Maecenatis', 'haec civitās huius civitatis', 'hoc vās huius vasis', 'hic' et 'haec Capenās huius Capenatis'.

In 'es' correptam Latina masculina vel feminina vel communia duum vel trium generum, ut 'hic Coclēs huius Coclitis', 'haec segēs huius segetis', 'hic' et 'haec milēs huius militis' - Ovidius in II metamorphoseon:

Miles erat Phocbes

de Callistone dicit —, 'hic' et 'haec' et 'hoc terēs' - Virgilius in VII:

sed haec tereti mos est aptare flagello —,

'hebēs hebetis', 'sospēs sospitis' - Iuvenalis in V:

nec umquam

Depositum tibi sospes erit —,

'hic' et 'haec' et 'hoc hospēs huius hospitis'. Lucanus in V:

Hospes in externis audivit curia tectis,

1 fallat B agur D 2 annosa h annos a H 3 hoc b hic B titur L
tituris L 4 producta B duorum GL uel duum g 6 correpta B 7 ut hic
arcas GLK proprium om. H Arcadis d archadis RDH 8 caeras GLK
'Plures Codices, nec ū spernendi, omittunt proprium loci' Krehlius Ceratis] scripsi

ceradis RBDH caeradis GLK hi H • 9 'huius arcadis' gentile L archadis

Dd 10 producta B graeca masculina et GLK masculinia K 11 adlas Dd

athlas BHLK athlantis 'huius H adlantis Dd athlantis BL 12 hoc uas

— Capenatis add. g uassis K 14 correpta B masculina latina GLK 15

Cocles r codes R 16 Ovid. metamorph. II 415 18 erant R phibes K

19 calistone DHGLK teres huius teris Dd Verg. Aen. VII 731 VII ex IIII
corr. B VI H 20 tereti sic etiam lib. V § 25 et infra § 65 teriti LK lento Vergi-
lius, apud quem teretes extat in versu praecedente: teretes sunt aclydes illis | Tela
tereti v. 731 etiam duo ex Burmanni libris Vergilianis, ex Prisciano scilicet interpolati

21 Iuv. sat. V 13, 177 sq. V H et sic libri plerique lib. V § 25, omnes infra
§ 65; h. l. III. RBD IIII. GLK 22 nec umquam cf. lib. V § 25 23 tibi t (i.

e. uel pro t) G 24 et hoc del. dk hospes b ***pes B ospes ubique h. l. GK

h huius .tis

*ospes L huius om. H Luc. Phars. V 11 cf. lib. V § 24

p. 749 P.

p. 316. 16 K.

'haec hospes curia'. (invenitur tamen et 'haec hospita': Virgilius in Aeneidos III:

bellum, o terra hospita, portas.

similiter 'haec sospes' et 'sospita' prolatum est ab auctoribus. Ovidius in II fastorum:

Sospita delubris dicitur aucta novis.

neutra quoque supra dictorum pluralia tradit usus. Statius in IIII 36 Thebaidos:

Accipias, fessisque libens iterum hospita pandas
Flumina.)

In 'es' productam tam Graeca quam Latina masculini generis vel feminini vel communis: 'hic Chremēs huius Chremetis' et 'Chremis', 'hic verrēs huius verris', 'haec caedēs huius caedis', 'hic' et 'haec herēs huius heredis'.

In 'is' correptam tam Graeca quam Latina masculini generis vel feminini vel communis: 'hic Parīs huius Paridis' vel 'Paris', 'hic collīs huius collis', 'haec Thetīs huius Thetidis', 'haec cuspīs huius cuspidis', | 'hic' et 'haec utilis huius utilis'.

In 'is' productam Graeca et Latina masculina vel feminina vel communia: 'hic delphīs' vel 'delphin huius delphinis', 'hic Arīs' [proprium] huius Arinis' - Cicero pro Scauro: Arinis uxorem -, 'haec Soteris huius Soterinis' - Plautus in vidularia:

Immo id, quod haec nostra est patria et quod hic
meus.

Pater, illic autem Soterinis est pater -,
'hic Dis' [proprium, id est *Ἰλιούτων*] 'huius Ditis' et 'hic' et 'haec dīs'

1 hospita] sic h. l. etiam K Verg. Aen. III 539 in om. K 2 aenidos G
aeidos K III aeneidos Hd IIII aeneidos B IIII. RDK II. L 4 Ovid. fast. II

56 6 dicitur] ex ducitur corr. H dicitur Ll 7 Stat. Theb. IIII 842 sq. 9
accipiens D fessique GLK 11 generis quam G feminini uel neutri uel K

12 uel communis — Verris om. D uel communis add. d chremes K creines H
huius om. L cremetis H et Chremis] om. R add. r et chremis K et huius cre-

metis H 13 heris Rr haeres G huius add. b 14 haeredis G 15 his Rr
correpta B masculi R 16 communis ut hic B 17 haec] hae R Thetis] d

tetis DG tetis K thitis L tetidis R thethidis d thetis D tetis G tithis L tetis K
thetis uel theditis B cuspidis] d cuspidis DH 19 productam] r producta
RB et masculina B 20 ut hic L delfis uel delfin huius delfinis GL 21

Cic. pro Scauro cf. lib. VI § 28 cauaro Dd stauro Kk 22 Plaut. vidul. fr. 10 p.
442 Both. uidullaria Rr 26 hic Dis] d his dis ni f. D *** id est (est) H

ΠΛΑΥΤΟΝ D plouton B pluton RH plauton Lb ΜΙΑΟΤΟΝ Kk ΜΑΙΑΤΟΝ G ditis hic
huius ditis
HG et haec et hoc dis Dd et haec diis (tis) haec uis L

p. 749. 50 P.

p. 316. 17 K.

[appellativum] 'huius ditis', 'haec vis huius vis', 'hic' et 'haec Samnis huius Samnitis'.

- 37 In 'os' correptam unum Latinum neutrum 'hoc ōs || huius ossis', quod etiam 'hoc ossum' antiqui protulerunt. Gellius libro XXX: calvariaeque eius ipsum ossum expurgarunt inauraveruntque. 5

In 'os' productam Graeca et Latina masculini vel feminini vel neutri vel communis generis: 'hic herōs huius heroīs', 'hic nepōs huius nepotīs', 'haec dōs huius dotis', 'hoc ōs huius oris', 'hic' et 'haec compōs huius compotīs'.

In 'us' correptam Latina masculini vel feminini vel neutri vel communis duum vel trium generum: 'hic lepūs huius leporis', 'haec Venūs huius Veneris', 'hoc tempūs huius temporis', 'hic' et 'haec Ligūs huius Liguris', 'hic' et 'haec' et 'hoc vetūs huius veteris'.

In 'us' productam Graeca vel Latina masculina vel feminina vel communia vel neutra, ut 'hic Melampūs huius Melampodis', 'hic mūs huius muris', 'haec virtūs huius virtutis', 'hic' et 'haec sūs huius suis', 'hoc tūs huius turis'.

- 38 In 'ys' Graeca masculina vel feminina: 'hic amphibrachys huius amphibrachyis', 'hic Capys huius Capyis', 'haec Erinys huius Erinyis'.

In 'aes' Latinum unum masculinum 'hic praes huius praedis' et unum neutrum 'hoc aes huius aeris', cuius plurales obliqui in raro sunt usu, 'aera aelrum aeribus'. Cato in oratione, qua in senatu suasit, ut

1 appellativum *om.* *G* appellativum *D* distis *K* haec vis] *b* h. uis *B* samnis samnitis *L* 3 correpta *B* hoc os *d* haec os *D* huius *om.* *K* 4 A Gellius *h* Gellius lib. XXX] *i. e. Cn. Gellii annalium libro XXX. libro XXXIII haec assignat Charisius p. 40. 112 P. indeque Krausius fr. hist. R. p. 205, Rothius fr. 20 p. 308*

lib r liber *R* libri *Dd* in libro *H* caluariaeque *Dd* 5 ipsum ipsum *K* expurgauerunt *H* inauraueruntque (h) *K* 6 oc *K* graecam *Rr* masculini et feminini *L* 7 haeros *L* aëros (h) *G* aëros *K* herohis *R* haerois *L* aërois (h)

G aërois *K* haerois (d) *D* hic nepos *Rr* 10 correpta *B* communis generis et hoc uetus ueteris

i. duum *K* 11 haec uenus huius ueneris *Rr* 13 ligoris *LK* haec uetus *K* 14 producta *B* uel latina uel masculina *GL* uel latina uel masculina *K*

uel neutra uel communia *L* 15 ut *postea insertum et ad mg. add. in L* 16 post

uel opus opantis
muris: haec opuns nomen urbis huius opuntis *add. B* haec orons huius orontis *D del.* *d* hic odipus huius odipodis *GL et ex* hic ophus huius ophudis *corr. K* sus suis *G* 18 ys] *is D* ut hic *K* amphibrachis *RB* amphibrachis *D* amphibrachys

G amphibrachis *Rr* amphibrachyis *D* amphibracheys *B* amphibrachys *G* amphibracheis *H* amphibrachis *L* .yis *K* 19 hēc *Rr* haec *BH* capis *DH* huius

om. D capys *R* capiys *H* capeys *B* capydis *GL* .yis *K* haec *add. d* Erinys] *b* herinys *D* herynis *RG* herynys *BLKg* herynys *H* erinys *H* eriniys *B* herynus *R* herynis *LK* herynys *G* haerinyis *D* 20 es *B* ut hic praes *DGL*

predis *B* 21 plurales] *h* pluralium *RBDH* usu] *r* huius *R* 22 aera] *ex corr. d* Cato in oratione ... ut plura aera equestria flierent: *Meyerus l. 1. p. 85 sq. cf. Brillenburgium de M. Porcio Cat. p. 71* quia *D* quia *h* suasit *K*

p. 750. 51 P.

p. 317 K.

plura aera equestria fierent: nunc ergo arbitror oportere restitui, quin minus duobus milibus ducentis sit aerum equestrium. in eodem: de aeribus equestribus de duobus milibus actum.

5 In 'aus' Latina duo feminina: 'haec laus huius laudis', 'haec fraus huius fraudis'.

In 'ans' Latina masculina vel communia duum vel omnis: 'hic quadrans huius quadrantis', 'dodrans dodrantis', 'hic' et 'haec infans' [τὸ νήπιον] 'huius infantis', 'hic' et 'haec' et 'hoc infans' [ὁ ἄλαλος, huius] 10 'infantis' et 'amans', quod nomen est, cum pro amatore accipitur, 'amantis'. invenitur etiam unum femininum, 'haec glans huius glandis'. sic enim Lucretius, ut supra dictum est, profert et Ovidius in XIII metamorphoseon:

ut lata plumbea funda

15 Missa solet medio glans intabescere caelo.

In 'ens' Latina masculina vel feminina vel communia duum vel trium 30 gen[erum]: 'hic V[er]fens huius V[er]fentis', 'haec mens huius mentis', 'hic' et 'haec parens huius parentis', 'hic' et 'haec' et 'hoc prudens huius prudentis'.

20 In 'ons' Latina masculina vel feminina vel omnis: 'hic mons huius montis', 'haec frons huius frontis', 'hic' et 'haec' et 'hoc insons huius insontis', quod solum teste Probo o ante 'ns' habet correptam, et eius simplex 'sons sontis'.

In 'uns' similiter Latina masculina: 'hic Arruns huius Arruntis'.

25 In 'yns' unum Graecum invenitur femininum: 'haec Tiryns huius Tirynthis'.

1 aequatoria (s?) LK ergo om. GLK oportere] b oportet B 2 institui Lipsius de militia Romana lib. 1 dial. V p. 33 ed. Antwerp. a. 1598, quem tacite sequitur I. F. Gronovius de pecunia vet. III 2 p. 275 ed. Amst. 1656 quin minus] scripsi qui minus H quo minus rell. ne quo minus Lipsius quo ne minus C. T. Zumptius ub. d. röm. Ritter etc. p. 13 milibus actum ducenti Dd 3 aequatorium RDHG

Cato in eodem (sc. libro): Meyerus l. l. eadem Krehlius 'pertinet fortasse de aeribus equestribus ad titulum orationis' Krehlius aequatribus RD equestrioribus R 4 auctum R 5 feminina duo H 7 ans] d as D 8 huius dodrantis GL hic et haec et hoc infans ΟΑΑΤΟΝΗΠΙΟΝΑΑΟC huius infantis B τὸ νήπιον] om. H ΟΑΑ ΤΟΝ ΝΗΠΙΟΝ ΑΔΑΟC Rr huius infantis ΤΟΝΗΠΙΟΝ GLK 9 hic et haec — infantis in mg. add. K ὁ ἄλαλος] hic om. RBH ΟΑΑΑΑΑΟC G huius om. DGLK 10 pro add. d 12 Lucretius] v. lib. VI § 96 ut] et r Ovid. metam. XIII 825 sq. cf. lib. VI § 96 14 plumbea K 15 missa K missa solet

missa solet L solent Hh glans ut Rr 17 hic mens Rr 20 omnis K omnis generis D omnis ut H 22 insonthis D Prob. de cath. nom. p. 1473 P. 130 L. cf. p. 1444 P. 104 L. correptum L 23 et huius K 24 masculina uel femina L aruns GLK aruntis GLK 25 hyc Rr tyrins RGLK tyrins BD tyrins H 26 tyrynthis R tyrynthis BGLK tyrynthis D tyrynthis H

p. 751 P.

p. 317. 18 K.

In 'ars' Latina masculina vel feminina: 'hic Mars huius Martis', 'haec ars huius artis'.

In 'ers' Latina omnis communia generis: 'hic' et 'haec' et 'hoc iners huius inertis'.

In 'ors' Latina masculina vel feminina vel omnis: 'hic Mavors huius Mavortis', 'haec cohors huius cohortis', 'haec sors huius sortis' - cuius nominativum 'haec | sortis' protulit Plautus in 'Casina':

Vide ne qua illic insit alia sortis sub aqua - ,

40 'hic' et 'haec' et 'hoc concors huius concordis'.

In 'urs' Latina communia trium generum: 'hic' et 'haec' et 'hoc Tiburs huius Tiburtis' [gentile].

In 'uls' unum femininum: 'haec puls huius pultis'.

In 'ems' unum femininum: 'haec hiems huius hiemis'.

In 'abs' Graeca et Latina masculina et feminina: 'hic Arabs huius Arabis', 'haec trabs huius trabis'. vetustissimi tamen etiam 'trabes' pro 'trabs' proferebant. Ennius in Medea:

Vtinam ne in nemore Pelio securibus

Caesa accedisset abiegna in terram trabes.

In 'ebs' correptam Latina omnis communia: 'hic' et 'haec' et 'hoc caelēbs huius caelibis'.

In 'ebs' productam unum femininum Latinum: 'haec plebs huius plebis'; dicitur tamen et 'haec plebes huius plebei'. Lucanus in III: nescit plebes ieiuna timere.

In 'obs' feminina Latina: 'haec scobs huius scobis' et 'scrobs hu-

1 martys D post Martis: haec mars huius martis add. R del. r 3 latina ex latinum corr. K omnia communis B communis RH communi rh commune

uel generis G 5 masculina feminina K omnis hic mauors D. 6 coors RGLK coortis RGK hortis L haec sors] exortis D haec sortis d haec sors huius sortis haec

sors huius sortis K 7 Plaut. Cas. II 6, 28 cassina K 8 ne qua] Kr cum Plauto neque RDH ne quae BGL aliqua sortis B sortis etiam Plaut. Vet. m. pr. sors m. alt. 9 concordis] b concondis B 12 uls in mg. add. h puls ex

plus corr. B 13 emps Rr haec in litura h chiemps gemis Rr 14 arbs H graeca masculina latina (et L et infra lin. K) feminina GLK et masculina et

b a BH araps Dd arbs Hh 15 etiam om. HK pro trabis B 16 Enn. Med. fr. 1 v. 1 sq. p. 52 Both. Med. exulis fr. I v. 1 sq. p. 36 Ribb., p. 124 Vahl., apud quos v. l. rell. h. l. testium conferenda est 17 memore RB 18 cessa GL caesae

Prisc. de metr. Ter. § 14 cod. regin. 1709 saec. X teste H. Keilio accedisset K accidisset r cecidisset h Coloniensis cecidissent Prisc. l. l. cum aliis testibus

abiegna in terram] in terram abiegna (abiegna Rr abiegna K abiegna G) libri h. l. abiegnae (abiegnae cod. reg.) ad terram Prisc. l. l. et alii abiegna ad terram alii 19 ebs] r eps R correpta B cummunia K 20 celebis K 21 ebs] r eps

R haec R 22 plebi Rr Luc. Phars. III 58 III. L 23 plebis ieiuna (i) Kk 24 latina feminina GLK et haec scrobs g scrobs scrobis L

p. 751. 52 P.

p. 318. 19 K.

ius scrobis' (sic alii; sed Probus nominativum protulit similem genitivo), quod Plautus masculin^o genere profert in Amphitrione:

Ibi scrobes effodito tu plus sexagenos in dies.

In 'ybs' unum masculinum: 'hic chalybs huius chalybis'.

5 In 'urbs' unum femininum: 'haec urbs huius urbis'.

In 'aps' unum femiⁿinum: 'haec daps huius dapis'. sed nomina- 41
tivus in usu frequenti non est, quem Livius Andronicus in I Odis-
siae ponit:

Quae haec daps est, qui festus dies?

10 Horatius accusativum protulit in | II carminum:

Ergo obligatam redde Iovi dapem.

idem genitivum in IIII:

Nunc in reluctantes dracones

Egit amor dapis atque pugnae.

15 idem in epodo:

mutatae dapis

Inemori spectaculo.

In 'eps' masculina et omnis: 'hic manceps huius mancipis', 'hic' et
'haec' et 'hoc particeps huius participis'. 'adeps' vel 'adipes' in utro-
que genere invenitur. Varro in II rerum rusticarum: adipe suilla.

In 'ops' Latinum femininum unum: 'haec Ops huius Opis' [nomen ma-
tris deum et copia] (eius quoque nominativus in usu frequenti non est,
sed illius, quod ex eo componitur, commune omnis, 'hic' et 'haec' et
'hoc inops huius inopis'. vetustissimi tamen etiam 'hic' et 'haec' et
25 'hoc ops' et 'cops' pro 'opulentus' et 'copiosus' proferebant. Accius
de Hercule dicens:

1 Probus de cath. nom. p. 1462 P. 120 L. similem protulit BH 2 plauustus
D amphitrione D amphithrione L Plaut. Amphitr. fr. 11 p. 422 Both. cf. lib.

V § 41 3 scrobes] add. r scrobes G scrobis LK effodi Dd tu plus] scripsi
duplus Dd plus RBHGLK 'in aliis duplos' m. rec. in R indiges Rr 4
ybs] r yps R lbs BHGLK chalybs] π calybs rd calyps RD calips G calibs

BHLKg chalybis] π calibis libri 5 ubs H 6 aps] r abs RD 7 Livius] r
libius RDHGLK andranicus K odissia H odisei K odisei G odisei L
Liv. Andr. Od. I v. Hermannum elem. d. m. p. 619 coll. Hom. Od. I 225 10 ora-
tus Gk aratus LK Hor. carm. II 7, 17 in II. carminum accusativum protulit
B in om. H carm. specr. in K 12 genitivum] rd genituo RD Hor.
carm. IIII 4, 11 sq. III. GL 13 in se luctantes L 15 Hor. epod. 5, 33 sq.
epodo H 16 motate LK motatae l dapes K 17 inemori] α Horatius
in memori B memori rell. 18 obs BD masculini HGLK ut hic manceps K
20 genere B Varro in II rer. rust. v. lib. V § 41 adipes illa libri
21 ops] d obs BD feminum H unum om. BD add. d 22 copia ** eius L
frequenti in usu G 23 hic haec et hoc inops R hic et haec inops B 24 ta-
men om. H 25 ops] r obs R et cops] et cors G et corps et cops D et corps
uel r

Kk opulentur Rr post opulentus: et corpulentus add. RBDGK et copulentus
(in litura n l) L actius H Att. fragm. inc. 31 p. 253 Both. XVI p. 190 Ribb.
26 de bercule L de bertule G

GRAMMATICI LATINI II.

quorum genitor fertur esse ops gentibus,
42 pro 'opem ferens et auxilium gentibus'. Sic Caper. potest tamen etiam
feminino genere hic intellegi figurate coniunctum masculino, ut si dixisset
'quorum genitor auxilium fuit gentibus'. tamen nominativo eius usus est
Plautus in cistellaria:

Itaque me Saturnus eius patruus. - Et Castor pater! -
Itaque me Ops opulenta illius avia. - Immo mater
quidem!)

et Graeca: 'hic Pelops huius Pelopis', 'hydrops hydrosis', 'merops
meropis'.

In 'yps' Graeca: 'Cinyps Cinypis'.

In 'irps' Latinum unum: 'hic' et 'haec stirps huius stirpis'.

In 'ax' correptam Latina et Graeca, ut 'haec fāx huius facis', 'hic abāx
huius abacis', quod tamen et 'hic abacus huius abaci' frequens invenitur.

In 'ax' productam Graeca et Latina sunt masculina vel feminina vel
omnis, ut 'hic Phaeāx huius Phaeacis', 'haec pāx huius pacis', 'hic' et
'haec' et 'hoc audāx huius audacis'.

In 'ex' correptam Graeca et Latina masculina et feminina et commu-
nia trium generum: 'hic Lēlēx huius Lelegis', 'hic grēx huius gregis',
'haec ilēx huius ilicis', 'hic' et 'haec' et 'hoc artifēx huius artificis'.

43 In 'ex' productam Latina masculina vel femini|na sunt vel communia
trium generum: 'hic rēx huius regis', 'haec lēx huius legis', 'hic' et
'haec' et 'hoc exlēx huius exlegis'.

In 'ix' correptam Latina masculina vel feminina: 'hic calīx huius ca-
licis', 'haec pīx huius picis', 'haec nīx huius nivis'.

In 'ix' productam Graeca et Latina masculina vel feminina vel com-
munia trium generum: 'hic Phoenix huius Phoenicis', 'haec cornix huius
cornicis', 'hic' et 'haec' et 'hoc felix huius felicitis'. oportet autem scire,
quod Graeci i et y ante x brevem esse volunt, etiam si in obliquis produ-

1 esse fertur K obs R 2 auxilium sibi gentibus H Caper] *de dub. gen. se-*
cundum Osannum de Capro p. 12 etiam om. G 3 hic Rr hoc H dixisset R
4 inusus K 5 plautus Dd Plaut. cistell. II 1, 37 (42) sq. 6 patruus eius
Plautus et castor libri Prisc. cum Vel. Plauti; leg. ecastor pater] r patrem R
7 mops Rr imo K 9 Pelops] b pelo+s B 11 ips H graeca spscr.
K cynips RH cynyps BDGL cynipis H cynipys B cynypis L cinyphys R cy-
niphys D 12 strips R stirpis] r stripis R 13 correpta B ut om. H
spscr. K 14 tamen hic D 15 producta B 16 ut om. BD hifeax in hic
pheax corr. L Phaeax] r pheax DHGK faeax R feax B pheacis BDHGLK
feacis R 18 correpta B uel femina L 19 hic Lelex] h haec lelex RHGLK
lelēx lelegis H hic grex huius grecis haec lelex huius lelegis B 21 post
In ex pro unum fol. excidit in B cf. § 46 uel masculina uel L sunt et commu-
nia GLK 22 "hic et haec et hoc exlex .gts" haec lex .gis Kk 23 exlex] lex R
25 hic pix .cis G 26 graeca latina GLK 27 penix R phenix GL phenix
H huius om. H hius R phenicis GL haec cornix ex hic cornix corr. K
28 autem] tamen HK 29 et om. K y] l, add. k e G et in littera ni f. L

p. 753 P.

p. 320. 21 K.

calur, ut 'Φοῖνῖξ Φολίνκος', 'βόμβυξ βόμβυκος', a vero secundum genitivum etiam in nominativo produci vel corripī dicunt, ut 'κόλαξ κόλακος' corripitur in nominativo, quoniam et in genetivo corripitur, 'Φαλαῖξ' vero 'Φαλακος' in utroque producitur. Latini tamen omnes vocales bitempores, id est διχρόνους, habentes, ad genetivum respicientes dicunt produci vel corripī vocales ante x positas in nominativo. inveniuntur igitur in 'ix' productam Latina, ut ostendi, feminina vel omnis: 'haec nutrix huius nutriticis', 'hic' et 'haec' et 'hoc pernīx huius pernīcis'.

In 'ox' correptam femininum: 'nōx noctis', et ex hoc compositum 44 commune: 'hic' et 'haec' et 'hoc pernōx pernoctis'. Iuvenalis:

si luditur alea pernox.

In 'ox' productam femininum vel omnis: 'haec vōx huius vocis', 'hic' et 'haec' et 'hoc velōx huius velocis', 'atrōx atrocis'.

In 'ux' correptam masculina vel feminina: 'hic Volūx huius Volucis', 15 'haec | nūx huius nucis'.

In 'ux' productam masculinum: 'hic Pollūx huius Pollucis', femininum: 'haec lūx huius lucis'.

In 'yx' Graeca tam masculina quam feminina: 'hic sandyx huius sandycis', 'haec Styx huius Stygis'.

20 In 'aex' femininum: 'haec faex huius faecis'.

In 'aux' unum femininum: 'haec faux huius faucis'.

In 'alx' unum femininum: 'haec falx huius falcis'.

In 'anx' unum: 'haec lanx huius lancis'.

1 Φοῖνῖξ Φολίνκος] μ phoenix phoenicos RDK phenix phenicos GL phoenix
phenichos H βόμβυξ βόμβυκος] μ bombix bombicos RDGLK BOMBYX. BOMBY-

KOC in lacuna h -2 ut ΚΟΛΑΞ. ΚΟΛΑΚΟΣ in lacuna h ΚΩΛΑΞ ΚΩΛΑΚΟΣ Rr ΚΑΛΞ ΚΑΛ-
KOC K colax colacos L 3 corripit*tur (un) R corripunt K corripunt nomina-

at corripitur
tuo GL et om. H corripitur om. DH producitur Rr producitur K Φαλαῖξ —
producitur om. R add. r Φαλαῖξ] μ phaeax Dr pheax HGLK uero om. μ

4 Φαλακος] μ phaeacis Dr pheacis HGLK tamen] autem L bitemporis RrD

bitemporis HK 5 idem Rr ΔΙΧΡΩΝΩΥΤΟ Rr ΔΙΚΡΩΝΩΥΤΟ G ΔΙΚΡΩ*** H ΔΙΧΡΩΜΟC h
ΔΙΧΡΩΝΩΥΤΟ L ad] et GLK getium R 6 in. positas in H ix] x L 7

ostendimus H 9 ex eo compositum GK 10 huius pernoctis L Iuv. sat. III

8, 10 12 productum H uox .cis G 13 uelox huius L post uelocis:
atrox — uolucis om. R add. r 14 post feminina: uel communia add. D uelux

H huius om. GL uelucis H 15 post nucis: hic et haec dux add. D hic et
haec dux huius ducis h 16 masculinum uel femininum GL masculinum et femini-

num K pullux huius .lucis G pullux huius .cis K pullux .cis L femininum
om. GLK 18 In ix H quam] tam L feminina sandyx GLK feminina haec

sandyx g sandix DH huius om. L sandycis] g sandicis RDG .cis L 19
hic steyx (r) L hic styx G hic styx stycis K styx Dd stix H huius hic et

h. l. fere ubique om. L Stygis] h sti*** R stigis Dr sticis G sticis uel stycis H
gis in litura l cis ni f. L 20 In ex H faex] d fex DH fecis DH 21

faux. faucis H 22 alx unum haec L 23 anx unum femininum GLK lan-

tis Rr

p. 753. 54 P.

p. 321 K.

In 'unx' unum: 'hic' et 'haec coniunx huius coniugis'.

In 'arx' unum femininum: 'haec arx huius arcis'.

In 'ac' unum neutrum: 'hoc lac huius lactis'.

In 'ec' unum neutrum: 'hoc || allec huius allecis'.

In 'ut' 'hoc caput huius capitis'.

DE GENETIVO SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

VIII 45 Et hae quidem terminationes nominativi tertiae declinationis. genitivus autem eius in 'is' desinit correptam, excepto uno monosyllabo, 'haec vis huius vis', quamvis omnes aliae declinationes producant terminationem eiusdem casus.

Oportet autem scire, quod in quibusdam pares habeat genitivus tertiae [declinationis] suo nominativo syllabas, in quibusdam una, in aliis duabus syllabis vincat.

Et pares quidem habet in nominibus in e desinentibus correptam, ut 'hoc marē huius maris', 'hoc monilē huius monilis', et in quibusdam in 'er' vel in 'es' productam vel in 'is' tam correptam quam productam exeuntibus, ut 'hic pater huius patris', 'hic verrēs huius verris', 'haec caedēs huius caedis', 'hic collis huius collis', 'haec avis huius avis', 'haec vis huius vis'.

In aliis autem omnibus eiusdem declinationis nominibus una syllaba superat nominativum genitivus, ut 'schema schematis', 'Cicero Ciceronis', 'consul consulis', 'pecten pectinis', 'bacchar baccharis', 'lis litis', 'apex apicis'. excipitur 'haec caro huius carnis', in quo pares habent syllabas genitivus et nominativus (inveniuntur tamen veteres, qui genetivo similem

1 unum post unx om. D unum commune GL haec et hoc coniunx Rr
coniunx coniugis G coniunx coniugis K 3 In hac Rr unum nomen neutrum

GK haec lac H huius om. L 4 In haec Rr hallec huius .cis K 5 ut
ut hoc caput H 6 SINGVLARI] casu singulari Dr casu nuō singū G tertie D 7 haec
Rr tertiae declinationis nominativi L "declinationis" tertiae genitivus H (i. e. enim)
eius dissinit in is K 8 autem om. GL in his Rr 9 producant (i) L 11 scire

(r) L pares quidem Rr pares habeat in litura h habet (&) Dd habet L

12 declinationis om. DGLK 13 uincit L 14 nominibus] n^{ua} L nomina-
tium K 15 munile GLKr munilis Gr .lis LK 16 er et es G productam
et in L uel is K tam correptam quam productam om. GLK tam is correptam

tam productam in mg. k 17 haec caedis Dd 20 eius dēclinationis H eius decli-
nationis h ,syllaba spacr. L 21 ut] hoc L scema GK scema .tis L
scematis K 22 pectinis] r pectenis RK bacchar baccharis H bacar .ris L

23 apicis G excipiuntur L excipiuntur K caro carnis H sy. labas geneti-

uus nominativum Rr 24 nominativus et genitivus L et in genitivus et nominati-

uus corr. K • genitivo K genitivum similem nominativo H

p. 764. 55 P.

p. 321. 22 K.

nominativum | protulerunt), et 'senex senis' et 'supellex supellectilis', in quo duabus syllabis vincit genetivus nominativum. (huius quoque nominativum quidam similem genetivo protulerunt.) et omnia, quae a capite composita in 'ps' desinunt, similiter habent duabus syllabis superantem genetivum, ut 'anceps ancipitis', 'biceps bicipitis', 'centiceps centicipitis', quae veteres in 'es' proferentes secundum regulam declinabant: 'ancipes ancipitis', 'bicipes bicipitis', sicut 'hospes hospitis', 'sospes sospitis'; iuniores vero gaudentes breviloquio per concisionem ea protulerunt, quod et in aliis dictionibus fecisse inveniuntur, ut 'dic', 'duc', 'fac', 'fer' pro 'dice', 'duce', 'face', 'fere', nec non etiam vocativos in 'ius' terminantium propriorum: 'Virgili', 'Terenti' pro 'Virgilie' et 'Terentie' dicentes, de quibus iam docuimus.

Paenultima vero eius declinationis in quibusdam producitur, in quibusdam corripitur. producitur quidem in iis, quorum nominativus in longam desinit seu natura sive positione, ut 'söl sölis', 'Titän Titänis', 'delphîn delphînis', 'für füris', 'Maecenäs Maecenätis', 'mercēs mercēdis', 'Samnīs Samnītis', 'Crenīs', nomen proprium nymphae, 'Crenīdis', 'ōs ōris', 'mūs mūris', 'praēs praēdis', 'vās vāsis', 'laūs laūdis', 'infāns infāntis', 'Arrūns Arrūntis', 'Arīs Arīnis', 'inērs inērtis', 'vecōrs vecōrdis', 'pūls pūltis', 'allēc allēcis'. excipiuntur in 'on' desinentia Graeca et in 47 o tam Latina quam notha, quod tam corripere quam producere licet ea in nominativo. haec enim vocalis [id est o] quamvis in nominativo producat, in genetivo non semper producitur paenultima, sed in quibusdam,

1 protulerunt *G* et senex] *r* ut senex *RD* et senex *K* ^{ut} subpellex *R* suppellex *HGL* supellectilis *HGLr* 2 duobus *H* syllabis duabus *K* 3 quidam] quidem *L* similem quidam *K* genitivos *K* 5 accipitis *D* biceps—centicipitis *om.* *GLK* 6 in aes *K* proferentes *Rr* ut ancipes *GK* huius ancipitis *r* 7 biceps *G* sospes sospitis hospes hospitis *GL* sospes .tis oспes .tis *K* 8 vero] *r* autem *R* quod et in] *d* quod in *DL* 9 a niuntur ^{fer pro fere} iterum *inc. B cf. § 43 init.* 10 fere] ⁱfacere *Dd* in us *Dd* propriorum in ius terminantium *GLK* 11 uirgeli ⁱterenti *GL* uirgili pro uirgilie et terenti pro terentie *B* et terenti *D* et terrenti *H* Virgilie] *r* uirgiliae *R* et *om.* *L* terentiae *K* terentiae *RD* terentie *HGL* dicentes *ex* producentes *corr.* *L* 13 De temporibus paenultima^{da} tertiae (penultime tertie *D*) declinationis *inscr. DI* eius] huius *G* eius *LI* 14 his *libri* 15 desinit sillabam *h* sive] seu *GLK* delphin delphinis *G* delphin .nis *L* 16 fur furis] *hh* furor furoris *B* furor furoris fur furis *RH* lien lienis fur furis *GL* maecenas *R* mecenat *BDHGLK* mecenatis *BDHG* .tis *LK* 17 Crenis] ^h*k* renis *Rr* chrenis *B* chrens *D* crinis *GLK* nimphae *LK* nimphe *G* Crenidis] ⁱ*k* rendis *D* chrenidis *B* erinidis *GLK* 18 uassis *K* 19 aruns *D* aruns *G* Arruntis] *r* aruntis *RDG* Aris Arinis] *om.* *K* arris arrinis (arrinis *ex corr.* *h*) *Hh* arris arrineis *D* arris arrentis *RB* arris arrintis *r* uacors uacordis *D* 20 puls *ex plus corr.* *R* hallec hallecis *BG* hallec .cis *K* allectis *Rr* 21 quod in nominatio tam producere quam corripere licet ea *L* producere quam corripere *H* liquet *G* 22 hae^c nim *Rr* uocalis^{id} est *Bb* producatur in] *h* producatur sed in *H* *rell.* 23 sed *ante* in quibusdam *in mg.* *K* quibus^{dam} *Rr*

p. 785. 56 P.

p. 322. 23 K.

in aliis autem corripitur. quando autem producitur vel quando corripitur, cum de nominativo et genetivo exposuimus dictum est. praeterea corripunt praedictam paenultimam in 'ms' vel 'bs' vel 'ps' vel 'x' desinentia, si vocalem brevem ante eas consonantes habuerint, velut | 'hiems huius hiemis', 'caelebs caelebis', 'manceps mancipis', 'fax facis', 'artifex artificis'; nec non producentia terminationem nominativi corripunt paenultimam genetivi: 'hic' et 'haec' et 'hoc pār huius pārīs', 'Lār Lāris', 'vās vādis', 'pēs pēdis', 'Ceres Cerēris', 'compōs compōtis', 'bōs bōvis', 'sūs sūis', 'grūs grūis'. corripientia quoque nominativum in quibusdam corripunt paenultimam genetivi, in quibusdam producunt. producunt in 'al' et in 'el' neutra et in 'ar' similiter neutra derivativa, ut 'hoc tribunāl huius tribunālīs', 'cervicāl cervicālīs', 'mēl mēllīs', 'fēl fellīs',
 48 'calcār calcārīs', 'lacunār lacunārīs', 'lucār lucārīs'. in 'or' quoque desinentia alia producunt, alia corripunt paenultimam genetivi. producunt, ut 'hic cursor huius cursōris', 'hic' et 'haec auctor huius auctōris'; corripunt: 'hic Hector huius Hectōris', 'haec arbor huius arbōris', 'hic' et 'haec || memor huius memōris'; quando vero producunt et quando corripunt, cum de nominativo tractabatur docuimus. alia vero omnia, quae nominativi terminationem corripunt, similiter paenultimam genetivi corripunt, ut 'toreumā toreumātīs', 'Hannibāl Hannibālīs', 'vigīl vigīlīs',
 20 'cornicēn cornicēnis', 'aggēr aggērīs', 'vetūs vetēris', 'capūt capītīs'. excipiuntur 'inquiēs inquiētīs', quod simplicis declinationem servavit in composito, quamvis corripiat extremitatem nominativi, similiter 'ōs ōssīs' et 'lāc lāctīs', quod quibusdam placet in nominativo per apocopam 'te' proferri: 'hoc lacte' enim dicebant antiqui.

25

DE DATIVO CASV SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

49 Dativus tertiae declinationis nascitur a genetivo abiecta s producta i:

1 sed in aliis K corripitur uel quando producitur Hr 2 dictum est add. r
 3 uel in bs uel in ps B 4 habuerunt^{int} Dd velut] ueluti B ut L hiems]
 d et in lītura g haec hiems B hiemps RD huius om. GLK 5 caeleps D
 caelebis r celebis BG celebis Dd 7 genitiui haec tantum hic B ut hic DGLK
 huius paris K 8 ceres^o ris K cōmpos L 10 alterum producunt in mg.
 add. L 11 diriuata L ut in lītura b^{hoc} tribunal K 13 calcar] d calcal D
 uel laqār lucar^{ris} L 15 cursor ris et sic in sqq. LK corripunt ut hic GK 16
 haector RDH hiector G haectoris RD ris G 18 quae ** nominatiui H 20
 ut hoc toreuma K^{uel o} taureuma Gg coreuma R taurematis G^{h n h} anibal annibalīs
 Rr annibal annibalīs Dd annibal annibalīs BH 21 cornicēn Ggⁿⁱ cornicis Dd
 cornicenis G^u ageris Rr capud Dd 22 excipitur LK inquiētīs b ser-
 uant Dd seruat GLK 23 similiter et os B os add. r 24 no R minatiuo in
 mg. add. r te] .t. B proferri] d perferri D 25 hoc late Hh "dicebant
 "enim K antiqui dicebant G 26 casv om. H SINGVLARI om. G TERTIS D
 II. in III. corr. H 27 i add. r

p. 756. 57 P.

p. 323. 24 K.

'huius schematis huic schemati', 'huius maris huic mari', 'huius Cicero-
nis huic Ciceroni'. inveniuntur poetae rarissime in Graecis, quae apud
Graecos in i correptam terminant supra dictum casum, ipsi quoque eum
corripientes. Statius in I Achilleidos:

5 Palladi litoreae celebrabat Scyros honorem. |

DE ACCVSATIVO SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

Accusativus fit supra dictae declinationis 'is' genetivi modo in 'em' X 50
modo in 'im' conversa, ut 'huius solis hunc solem', 'huius flaminis hunc
flaminem', 'huius gregis hunc gregem', 'huius regis hunc regem', 'huius
10 Tiberis hunc Tiberim', 'huius Araris hanc Ararim', 'huius vis hanc vim',
'huius turris hanc turrim'. in una tamen terminatione, id est 'is', desi-
nentium, quae similem habent genetivum nominativo, inveniuntur quaedam
nomina accusativum 'im' finientia. sunt autem haec plerumque Graeca
vel propria, quae accusativi Graeci n in m convertentia faciunt accusati-
15 vum Latinum, ut 'Tiberis Tiberim', 'Fabaris Fabarim', 'Thybris Thy-
brim', 'Araris Ararim' (nam non potest ab alio nominativo, ut diximus,
nisi in 'is' desinente in 'im' accusativus proferri. ergo 'Arar' per || apo-
copam 'is' protulit Lucanus in VI:

Rhodanumque morantem

20 Praecipitavit Arar),
'haec Neapolis Neapolim', 'Charybdis Charybdim'. Virgilius in VI:
Leucaspim et Lyciae ductorem classis Orontem.
idem in VIII:

A quo post Itali fluvium cognomine Thybrim
25 Diximus.

1 scematis BHGLK scemati BHGLK huius ante Ciceronis ex huic corr.

H 2 rarissime B 3 correptum B supradictam Rr cassum G eam r

4 Stat. Achill. I 285 achileidos L achileidos K 5 pallidi K litoreae
celebrabat] rd litore accelebrabat RDG litore accelebrabat L litoreae accelebrabat B
litterea (sic ni f. in litura; litoreae h) cebrabat H litore lebrabat (in mg. acce) K
Scyros] r sciros HGLK cyceros R honorum Forte diem Statius 6 DE ACCVS-
TISO SINGL H ACCVSATIVO] ACCVSATI L ACCVSATIVO CASV BG CASV D TER-
TIE D 7 fit spscr. in K supradictae declinationis fit GL his Rr 8 modo
in im post hunc regem collocat K in m Rr conversa (m) B 9 huius regis
hunc regem in mg. add. r 10 tyberis DHG tyberim DHG Araris hunc Ara-
rim] k agaris hunc agarim RBK 11 Accusativus in im in GR. nominibus et simi-
liter per terminationes sqq. in mg. l in is (his in is corr. D) BDGLr termi-
nantium G 13 in im BDHGK haec spscr. K 14 quae spscr. K 15 tybe-
ris DGLK tyberim DLK faberis faberim GLK tybris tybrim GK thibris
thibrim BH thibris thibrim L 17 in his R accusativus] r accusativum RBDHG
accusativum L proferre BDGLK et ex corr. h (proferri ni f. H) 18 Luc. Phars.
VI 475 sq. 19 rodanumque LK 21 neapolis neapoli G neapolis neapolim L
Neapolis — Orontem] in mg. add. r *** (sis?) R charibdis charibdim BH
carybdis caribdim D caribdis caribdim r Verg. Aen. VI 334 22 leucaspym D
liciae RBGLK litiae H doctorem R ductoremq. Med. clas GL *oron-
tem(h) D orontem Pal. 23 Verg. Aen. VIII 331 sq. (deficit Pal.) 24 A om. K
possit tali GLK posit itali Rom. fluvium G thibrim r tybrim GLK

idem in VIII:

Principio Falarim et succiso poplite Gygen.

idem in VII:

Qui Tiberim Fabarimque bibunt.

- 51 'Mephitis' quoque, quod proprium est et a Graeco *μεφίτις*, ut quibusdam videtur, mutatione s in f translatum, rationabiliter in 'im' fecit accusativum. Virgilius in VII:

saevamque exhalat opaca | Mephitim.

idem in VIII:

Immanem veluti pecora inter inertia tigrim.

idem in XI:

Velocem interea superis in sedibus Opim.

'Alpis' cum semper plurale sit, quomodo 'Syrtis', tamen et singulariter hoc, quomodo illud, invenitur a poetis prolatum et in 'em' accusativum terminans 'Alpem', cum illud 'Syrtim' facit. Lucanus in I:

Tunc inter Rhenum populos Alpemque iacentes.

idem in III:

Agmine nubiferam raptō superevolat Alpem.

Iuvenalis in IIII:

Transilit; inposuit natura Alpemque nivemque.

Lucanus in VIII:

Trans Pharon in medio tanget ratis aequore Syrtim.

- 1 idem in VIII — Gygen *post* idem in VII — bibunt *profertur* in G, *post* quibusdam videtur in H, *ord. restituit* h Verg. Aen. VIII 762 2 *pcipio* D principioque ararim in *litura* h ararim RGLK phalarin Pal. phalerim Med. Rom. pollite R gigen DH gyngen G 3 Verg. Aen. VII 715 VII] α VI libri VIII edd. ante α 4 tyberim G Fabarimque] r ararimque RGLK ararim quae D falerim qui in *litura* (qui in *que* corr.) h fabarumque Pal. fabarumque Rom. 5 me⁺stis (m) G memstis L mēstis K est om. H *μεστίς*] sic in *litura* r mesitis D μεστυς K μεστις L mephitis B 6 ^{trans}lactum D ^hfacit GK 7 Verg. Aen. VII 84 8 saevumque Med. que om. G exalat G exalat RKdh exaltat cum Verg. Mentel. pr. a pr. m. et Goth. alt. DH opace Pal. mēstīm G memstīm L mēstīm K mepithim Med. mēstīm ex mīstīm ut vid. corr. Pal. mēstēm Rom. 9 Verg. Aen. VIII 730 10 Immanem HL peccora H ^{ca}tygrim R trigrim D tigrin Pal. 11 Verg. Aen. XI 532 12 interra Rr inter eas operis ī fidibus GL 13 Alpis] ex corr. K Alpi^s D Alpes in *litura* h sirtis L syrtis h 14 accusativum] r accusatiur R terminans accusativum L 15 sirtim L Luc. Phars. I 481 16 Hunc Voss. AB cum al. libris Luc. in terrenum L populopalpemque Rr Alpesque v. l. libr. Luc. 17 Luc. Phars. III 299 II. R 18 rapta GLK snper euolebat K Alpen v. l. libr. Luc. 19 Iuv. sat. IIII 10, 152 IV L III. GK 20 transilit G posuit L possuit GK opposuit Heidelb. cum libris Iuven. 21 Luc. Phars. VIII 184 VIII] 1 VIII (IX L nono K) libri 22 faron RLK pharon Luc. Voss. B tanget add. r tangit cum parte libr. Luc. GL tanguit K rates G sirtim L syrtis, syrtis v. l. libr. Luc.

.p. 757 P.

p. 328. 26 K.

idem in I:

dubiam super aequora Syrtim.

praeterea inveniuntur Latina in 'im' terminantia accusativum: 'hanc tur-
rim', 'burim', 'securim', 'puppin', 'sitim', 'restim', 'vim', 'pelvim',
'tussim', 'magudarim'. Virgilius in II:

52

Turrin in praecipiti stantem summisque sub astra.

idem in I georgicon:

Continuo in silvis magna vi flexa domatur

In burim et curvi formam accipit ulmus aratri.

idem in II Aeneidos:

Taurus et incertam excussit cervice securim.

idem in I:

ingens a vertice pontus

In puppin ferit.

idem in bucolico:

Dulcis aquae saliente sitim restinguere rivo.

Terentius in eunucho:

Ad restim tibi quidem res redit planissime.

Virgilius in VI:

Nec vim tela ferunt, licet ingens ianitor Orci.

Plautus in rudente:

seu tibi confidis fore multam magudarim,

quod significat frugis genus [id est caulis, qui nascitur ex ea parte

1 *Luc. Phars.* I 686 2 aequore aliquot libri *Luc. et sic in aequora corr. Hei-*
delb. teste Lindemanno 3 in im terminantia Latina K terminantia] h terminat H

haec R turrin burim] bh turrin tiburim burim RBHGLK 4 burim

pupin securim D puppin] r pupin RGK vim] r ruin R peluin ***** tus-

sim (plebim) B 5 *Verg. Aen.* II 460 U. GK et ex II. mut. L 6 turrem

Dd turrem *Fr. ut vid.* in om. L praecipiti] h praecipiti H summisque] h
sumisque G submisque H 7 *Verg. georg.* I 196 sq. 9 imburim *Med. Pal.*

formam et accipit K arari Rr artri K 10 *Verg. Aen.* II 224 aenidos G 11

incertam] *Pal. m. alt. incerta m. pr.* exquisit G 12 *Verg. Aen.* I 114 sq. 14
im *Med.* puppin] d pupin DGLK 15 *Verg. ecl.* 5, 47 (deficit *Med.*) bucolicon B

16 aquae ex atque corr. in *Pal.* salientae D salientis GL restinguere Rr restin-

gere BGL 17 Terentius in eunucho] inno in *Phorm.* IIII 4, 5 enucho H iunucho
G iunacho GL 18 mihi etiam libri *Ter. mi Bentleius* res redit] res rediit cum

libris *Ter. B* resedit Gr 19 *Verg. Aen.* VI 400 20 ferunt] r ferant L ferum K

fuert R Orci] antro *Vergilius.* Orci ex *Aen.* VIII 296 Te Stygii tremuere lacus,

te ianitor Orci, petium esse adnotavit *Wagnerus* 21 *Plaut. rud.* III 2, 19 (v. 633)

22 magidarim *Plaut. Vet.* maguderim *Decurt.* 23 id est caulis — siliginem]

confata haec esse videntur ex variis gloss., quorum tricas extricare nequeo. siliginem

ex silphium corruptum esse, recte opinor censuit *Paul.* *Leopardius emend.* VIII 10,

caus emendandi conatus infra ad p. 330, 1 adnotatus est. veterum de magudari locos

et alii composuerunt, quos l. *Henr. Barthius Wanderungen durch Nord-Afrika* p. 497

not. 170, et *Linkius in comm. ub. d. cyrenäische Silphium d. Allen in act. acad. Berol.*

class. phys. a. 1829 p. 115 sqq. cauli D

53 cuius radix sirpis avellitur, vel, ut alii, siligil|nem]. quorundam tamen ex eis etiam in 'em' invenitur accusativus, ut Lucanus in III:

In puppem rediere rates.

Virgilius in XI:

Tullaque et aeratam quatiens Tarpeia securem.

Iuvenalis in IIII:

descendunt statuæ restemque secuntur.

cetera vero omnia supra dictæ declinationis nomina in 'em' solam profertur accusativum: 'hunc patrem', 'leporem', 'hanc vallem', 'hunc' et 'hanc utilem'. in Graecis autem frequenter invenimus auctores tam in hac quam in aliis declinationibus Graecos plerumque servant accusativos, ut 'Titana', 'Sirena', 'thoraca', 'lampada' pro 'Titanem', 'Sirenem' et 'thoracem', 'lampadem', quamvis Plautus 'hanc lampadem' dixit in Casina:

Tene hanc lampadem! - Immo ego hanc †.tenebo.

DE VOCATIVO CASV SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

54 Vocativus in tertia declinatione similis est suo nominativo, ut 'hic Cicero, hic consul', 'o Cicero, o consul', 'hic rhetor o rhetor'. inveniuntur tamen Graeca, quæ vocativum Graecum servant: 'Thybris o Thybri', 'Thebais o Thebai', 'Pallas o Palla'. Virgilius in X:

Da nunc, Thybri pater, ferro, quod missile libro.
idem in eodem:

1 cuius radix syrpe uocatur uel, ut alii uocant, silphium *Paul. Leopardius*

emend. l. l. stirpis *L* sirpis *D* styrris *K* siligilem(n) *R* Quorum-
dam *B* 2 *Lucan. Pharsal.* III 545 IIII. *BDH VII. GLK* 3 pupem
GK puppim *Voss. B, plerique libri Luc. et Prisc. ipse lib. XIII § 50* 4 *Verg.*
Aen. XI 656 (deficit Pal.) 5 aeratam] *r* aerata *R* aeratum *L* arpeia *B*

† arpeia *Med.* securem cum *Prisc. Verg. Gud. et Mentel. sec.* securim *Med.*
Rom. 6 *Iuv. sat.* IIII 10, 58 7 descendunt om. *K* discendunt *GL* et in *mg.*
add. k secuntur etiam pars *codd. Iuv.* sequuntur *GL* cum *Iuv. Pith. aliis* 8

** declinationis (tm) *L* nomina om. *L* 10 actores *H* 11 hac ex *corr. L*
12 syrena *B* serena *K* thoracha *D* syrenem *BD* serenem *K* 13 thoracem

lampadem] *h* thoracem lampadam *Rr* thoracem lapadam *B* thorachem lampadem *Dd*
thorac** lampad** (am?) *H* hanc lampadam *GLh* post lampadem: dixit — lampad-
dem om. *R add. r* *Plaut. Casin.* IIII 4, 16 14 cassina *K* 15 Tene hanc] tenebant
DHGLK lampadem] sic etiam 'omnes mss.' *Plauti teste Pareo* lampadam *Lh* hanc]
iam et *Vet. et plerique dett. Plauti*, eam vel hanc al. illam *edd. Plaut.* hanc iam *Fleckeise-*
nus 16 DE VOCATIVO (rell. om.) *H* CASV om. *GL* TERTIE *D* 17 Vocativus
tertia *BH* in tertia *Rr* decli *DGK* decli *L* declinationis *BH* suo est *BH*

18 o cicero hic consul *BHrk* rhetor] *r* rethor *RG* retor *D* rethor *L* rethor *K*

rethor *Rr* rethor *GL* rethor *K* 19 servant graecum *L* servant ut *G*
tybris o tybri *D* tiris o tibri *GLK* thibris o thibri *H* 20 tebais o tebai *GK*
Verg. Aen. X 421 21 tibri *GLK* thybre *Rom. idemque ut vid. in thybri corr. Pal.*
ferro in *mg. add. b* missile *RG* 22 *Verg. Aen. X 411*

p. 728. 30 P.

p. 326. 27 K.

Teque iuvat, Palla; sed bellis acer Alesus.

idem in XI:

Quin ego non alio digner te funere, Palla.

Ovidius in I fastorum:

5 Care nepos, Palla, funesta quid induis ar|ma?

in quo Homerum est secutus. ille enim:

Πουλυδάμα, σὺ μὲν οὐκέτ' ἐμοὶ φίλα ταῦτ' ἀγορεύεις.

Statius in XII Thebaidos:

O mihi bis senos longum vigilata per annos,

10 Thebai.

DE ABLATIVO CASV SINGVLARI TERTIAE DECLINATIONIS.

Ablativus tertiae declinationis in aliis per e correptam, in aliis per i, XI 55
in aliis et per e et per i profertur. per i in neutris, quae in e correp-
tam desinunt per nominativum et sunt appellativa, ut 'hoc ma||rē, hoc
15 monilē', 'ab hoc mari, ab hoc monili'. et est similis huiuscemodi abla-
tivus suo dativo, 'huic mari' et 'ab hoc mari'. vetustissimi tamen sole-
bant huiuscemodi nominum ablativum etiam in e proferre. Varro in an-
tiquitatum humanarum XII: ab erythro mare orti. idem in
Fundanio: in mare aquam frigidam oriri. Atacinus quoque:
20 Cingitur Oceano, Libyco mare, flumine Nilo.

1 Tequae B iubat Hh iuuet K palla-s Pal. bellis fortis acer BHGL
sed fortis eras. in L bellis fortis acera lassus K bellis fortis acer alaessus k

alasus G ala-ssus (e) L halaesus, halesus, alaesus, alesus codd. Verg. cf. Wagneri
ad Aen. VII 724 adn.; h. l. halaesus ex alaesus corr. Pal. halaesus Rom. h alaesus

Med. 2 Verg. Aen. XI 109 3 quiⁿ Rr ergo GL 4 Ovid. fast. I 521

5 cara K nepos] k nepus GLK funerta D arma] b arm+ B 6 omerum
RD Hom. II. XII 231 7 ΠΟΥΛΥΔΑΜΑ R ΠΟΥΛΥΔΑΜΑ L ΠΟΥΛΥΔΑΜΑ K p. ΠΟΙΛΙ-
ΔΑΜΑ B ΠΟΙΛΙΔΑΜΑ G ΠΑΛΛΑΔΑΜΑ H CΥΛΛΕΝ G ΟΥΚΕΤΙ ΜΟΙ D ΟΥΚΗΤ ΕΜΟΥ-
ΦΙΜ¹

ΦΙΛΑ ΤΑΥΤΑΥ ΓΩΡΕΥΕΥC Rr ΟΥΚ ΕΜΟΥ.ΦΙΛΑCΤΑΥ.ΤΑΓΩΡΕΥΕΙC G ΟΥΚ ΕΜΟΥ ΦΥΛΑΒΥΤΑΓΟ-

ΡΕΥΕΙC H ΟΥΚ ΕΤΙ ΜΟΥ ΟΥΔΕ ΤΑΥΤΑ ΑΓΩΡΕΥ. ΕΙC L ΟΥΚ ΕΜΟΥ ΦΙΟΑΤΑΙΤΑΘΡΕΥΕΙC K

emoy B opoludama tu quidem nondum mihi neque haec cōparas spscr. l 8

Stat. Theb. XII 811 sq. 9 bisenos HK longum] multum Statius uigelata K

10 tebai LK Thebais Stat. Cass. 11 casv om. G TERTIE D 13 aliis et

per] k aliis per GLK et i L in ae correptam D 14 apellatiua D

ab hoc mari hoc monile BH 15 munile GLKr munili GLKr 16 et om.

DK hoc mare H 17 Varron. antiq. hum. l. XII p. 207 ed. Bip. cf. Charis.

p. 45. 111 P. 18 erythro Rr erithro BK ertythro H orti mare K Varro
in Fundanio] i. e. in logistorico Gallo Fundanio de admirandis cf. Ritschelium de Varr.
logist. p. V sq. VII sq. de discipl. libris p. 45 sqq. O. Iahnium act. cl. hist. phil. soc.
scient. Sax. a. 1850 p. 134 sq.; hoc etiam fragmentum ll. ll. exhibet Charisius, apud
Bipontinos extat p. 254 in fundeo K 19 Atacinus quoque] sic etiam Charisius ll.
ll. ex Iulio Romano; pertinet hic versus ad Varronis Atacini sive chorographiam sive
cosmographiam et ab editoribus lib. III § 25 citatis cum fragmento ibi laudato conti-
giur quoque ait l 20 ociano GK Libyco] g libico RBHK lybico G

Plautus in rudente:

Quippe quom extemplo in macellum piscis prolati †si
essent,

Nemo emat, suam quisque partem piscium poscant sibi,
Dicant in mare communi captos. 5

Lucanus in VII:

gentes Mars iste futuras

Obruet et populos aevi venientis in orbem

Erepto natale feret,

pro 'natali'. Ovidius in V fastorum: 10

'Cur tibi pro Libycis clauduntur rete †leones?

'rete' pro 'reti'. Plautus in rudente:

Mea opera . . et rete et horea.

(quod etiam masculino genere protulit idem in eadem:

Non vides proferre me Quidum retem sine | squamoso 15
pecu?

idem in eadem:

Vbi demisi retem atque hamum, quicquid haesit extraho.
quod etiam feminino genere protulit secundum primam declinationem idem
in rudente: 20

Pol magis sapiuisset, si dormisset domi,

Nam nunc et operam ludos facit et retiam,

Vt tempestas est.)

1 *Plaut. rud.* IIII 3, 40 *sqq.* (v. 979 *sqq.*) 2 quom] *Plautus* quom *K* quod
RBh quam *DHL* quem *G* extemplo *B* pisces *RHGD* et tibi *Plautini* 3 si
essent] sient *Plautus* 4 poscat libri *Plaut.* 5 dicat libri *Plaut.* mari nostri

libri *Plautini* communi *G* 6 *Luc. Phars.* VII 389 *sqq.* 7 *re* *Rr* 8 ob-
ruet
seruet populos *Hh* et *K* venientis] *h* uenientes *HG* 9 natale ex nā tale
corr. *K* 10 *Ovid. fast.* V 371 11 cur uel tibi (tibi in *mg. add.*) *K* libicis
RDH lipsis *G* lipsus *LK* clauduntur] *b* cluduntur *GK* clauduntur cum nonnullis
libris *Ovid.* *BH* recte *Rr* leone *Ovidii cod. reg.* (*Δ Merkelii*) leaenis *Ovidius*
12 recte *Rr* pro reti] *pti D* *Plaut. rud.* IIII 3, 81 (v. 1020) 13 opera
(et *add. Fleckeisenus*) labore et rete *Plautus* horrea *RHL* horrea *GK* horrea *D*
horia libri *Plautini* 14 *Plaut. rud.* IIII 3, 5 (v. 942) *cf. lib. VI § 86* eodem

RBHLK 15 proerre *L* proferre *Rr* referre cum libr. *Plaut. et lib. VI l. l. D*
uidum *Rr* uiuidum *GK* unidum *k* rete cum libris *Plaut. r cf. v. l. lib. VI l. l.*
scamoso *GK* 17 *Plaut. rud.* IIII 3, 45 (v. 984) eadem] *d* eodem *RBDHLK*

18 dimisi *BLKd* retem] *sic Decurt.* rete *Vet.* adque *Dd* hamum] *rdh*
amum *RDG* ham** *H* quicquid *Dd* quitquit ae sit extrabo *Vet.* hessit *G*

19 et ^{iam} *Rr* extulit *RBDGLK* *Plaut. rud.* IIII 1, 8 (v. 900) *sqq.* 20
rudente* pol *B* 21 sapiuisset *L* sapiuisset *D* sapiuisset *RB* sapisset (sapissed
Vet. Decurt.) si dormiuisset libri *Plaut.* 22 nam om. *BH spscr.* *h* nunc] hunc

B et operam] extuperam *BL* operam] *r* opera* *R* ludos *K* ludo *Hh* et
ludos *d* facit] dat libri *Plautini cf. Ritschelium parerg. I 430* et om. *K*
uel retam
retiam *G* retam *L* retia libri *Plautini* 23 et *K* est tempestas *Bothius*

p. 759. 60 P.

p. 328. 29 K.

Horatius in II sermonum:

His ut sublatis puer alte cinctus acernam

Gausape purpureo mensam pertersit.

(unde Persius, quasi in e tantum desinente supra dicti nominis ablativo,

5 'gausapa' dixit plurale, non 'gausapia':

Iam chlamydes regum, iam lutea gausapa captis.

idem:

balanatum gausape pectes.

antiquissimi tamen et 'hic gausapes' et 'haec gausapa' et 'hoc gausape'

10 et plurale neutri 'haec gausapa' quasi a nominativo 'hoc gausapum' protulisse inveniuntur, unde Cassius ad Maecenatem: gausapo purpureo salutatus. Varro vero de lingua Latina ait, talia ex Graeco 56 sumpta ex masculino in femininum transire et a litera finiri: 'ὁ κοχλίας haec cochlea', 'ὁ χάρτης haec charta', 'ὁ γανσάπης haec gausapa'. Seneca Ovidium sequens:

Gausapa si sumpsit, gausapa sumpta proba.)

propria eiusdem terminationis similem habent nominativo ablativum: || 'hoc Praenestę ab hoc Praeneste'. Virgilius in VIII:

Qualis eram, cum primam aciem Praeneste sub ipsa.

20 (figurata enim 'ad urbem reddidit' | 'ipsa', cum proprium oppidi neutrum est, quomodo 'Reate'. idem poeta in VII:

1 oratus *K* orā *L* Hor. serm. II 8, 10 sq. 2 ut] sic libri nonnulli Hor.

dett. ubi meliores omnes alter libri aliquot Hor. alt^o cinctus *Dd* acernam ex corr. ad *mg.* et in *lit.* *B* 3 Gausape] *k* causape *K* porporeo *LK* protersit *GL* protersit acernam *K* pertersit acernam *D* cf. § 74 Pers. sat. 6, 40 6 chlamydes Persius et sic infra § 74 *B* clamides *RBDHK* cum Pers. Vat. diomides *GL* iam om. *GLK* captis] *RD* et sic etiam infra libri § 74 cum aliquot libris Persianis ut Leidenst Montepess. altero m. alt. *ptis idem m. pr. capis *GLK* capitis *H* pictis *B* uictis Montepess. prior et Vat. cum al. 7 Pers. sat. 4, 37

8 balanatus *GLK* pectis *D* cum aliquot libris Persianis dett. pectas Persius 9 antiquissimi *G* tamen hic *GLK* tamen hic *k* gausapes] *h* causapes *H* causapa *H* gausape] *h* causape *H* 10 a add. d causapum *H* 11 Cassius] r casius *RHGLK*; Cassii Severi haec esse docet Charisius p. 80 P., cuius loci inmemor fuit Bernhardius Grundriss d. röm. Litteratur ann. 187 p. 249 ed. tert. cf. Weicher-

tum de *L. Varro* et Cassio Parmensi p. 205 sq. mecenatem *RDGLK* mecehatum *H* porporeo *RG* porporeo *Kr* 12 salutatur *B* Varron. de l. Lat. fragm. cf. Charisium p. 80 P. Varronem de l. Lat. ed. Spengelius p. 597 sq. ed. Muellerus p. 269 13 sumta *L* sumpta et masculino *R* a litera] Charisius aliterea *Rr* et ea litera in *mg.* r aliterea *K* aliter ea *BDHGL* finibri *K* κοχλαεα *L* κο-

ανας *K* κοκλιας *Rr* κοκλιας *H* 14 coclea *RBH* coclia *DGL* 0* χαρτεα *K* χαρτεα *R* χαρτεα *H* cartha *R* carta *DH* γαικατεα *BHKG* Seneca] *L* Senecae fr. 4 t. III p. 419 Haas.; poematum *L* Senecae meminit Quint. inst. or. X 1, 129, cf. Tac. ab exc. d. Aug. lib. XIII 52, Plin. epp. V 3 senica *G* 15 Ovidium] in

arte amandi II 300 16 si om. *BHGLK* add. *h* gausapa] si *Hh* probat *BDHGLK* 16 nominativum ablativo *BDHGLK* 18 Verg. Aen. VIII 561

19 tum *GLK* primum Rom. acciem *Rr* 20 ad] *b* ab *B* reddit *K* 21 Verg. Aen. VII 682; arua Celemnae pro arua Gabinae ex eiusdem libri v. 739 huc

p. 700 P.

p. 329 K.

Quique altum Praeneste viri quique arva Celemnæ.) illorum quoque ablativus i terminatur neutrorum, quæ in 'al' desinunt: 'hoc tribunal ab hoc tribunali', 'hoc cervical ab hoc cervicali'. similiter faciunt ablativum, quæ in 'ar' desinunt neutra et in obliquis casibus producunt a paenultimam, ut 'hoc calcar calcâris a calcâri', 'lacunar lacunâris a lacunâri', 'lucar lucâris a lucâri'. quando autem producunt eam, 57 in libro, qui est de nominativo et genetivo, docuimus. masculina quoque vel communia in 'er' vel in 'is' desinentia, si faciunt in e neutra, ablativum in i-efferunt, ut 'hic pedester haec pedestris hoc pedestre ab hoc' et 'ab hac pedestri', 'saluber salubris salubre ab hoc' et 'ab hac salubri' 10 - Virgilius in I georgicon:

Balantumque gregem fluvio mersare salubri.,
'hic' et 'haec celer' vel 'celeris' et 'hoc celere ab hoc' et 'ab hac celeri' - Lucanus in I:

motuque celer Cyllenius haeret.

15

M. Cato de re militari: satis celeris sis in tempore. Caecilius in epistathmo:

Si properas, escende huc meam navem, ita celeris est; ex quo 'celerissimus' pro 'celerrimus' superlativum protulerunt. Gn. Matius in Iliade:

20

celerissimus advolat Hector.

Ennius in annalibus:

translata sunt, ubi celemnæ etiam Fr. celene Med. calemnæ Pal. Rom. 1 quisque K
arva] alta G caelemne R caelēnē D caelēnæ d celēne H celemnē BK 2 i

add. r 3 hoc ceruical ab hoc ceruicali om. GLK 5 hoc calcar R huius calcaris GLK a om. GK add. g lacunar bis scripsit R 6 a om. K lucar ris a lucari in mg. add. K 7 qui] d quæ D 8 in his Rr 9 pedister et similiter sqq. G haec] huius K ab hoc] et ab hoc D 10 salubre + ab (&) L

11 Verg. georg. I 272 in I. in geof. Gg georgicon primo K 12 balantumque et hoc

H gregre D fluio G mersere GLK 13 haec celer Rr hec caeler D caeleris D 14 Luc. Phars. I 662 15 celer] Voss. b ceber Voss. B cillenius GK cillaenius L chyllenius mercurius a monte Dd haeret] d heret RD *** heret H haberet BGLK heet in heret corr. Voss. B 16 M. Cato de re mil.] Catoniana

ed. Lion p. 44 militai K caeleris D sis in] si sint DH si sint in B si sunt GLK Cecilius DHGLK 17 epistathmo] Spengelius Caecil. fr. p. 4 epistathmo D epistathmo RHD epistathmos B epirathmo GLK; ipsum fragm. exhibet Spengelius p. 18 Bothius p. 132 'Epistathmenos' fabulae titulum procudens, Ribbeckius p. 34

18 properas] r prosperas R escende Guilelmus verisim. III 16 extende libri hē G meam] R, Ribbeckius in meam rrell. nauim GLK caeleris D 19

celerissimus G protulerunt Dd Gn. Matius] Cn. Mattius Scaliger ad Varr. de l. L. VII § 95 cf. Huschkium de Ann. Cimbro p. 14 sq. n. 4 cens. Krehli Ien. l.

saepius l. p. 421 Heinrichium in ed. Pers. p. 76 genadius uel gn. gneus gen Gg gen L 20 matilius RDHGLK matinius B mallius Lips. 2 Krehli Matti Iliad. fr. 4 ssi

ap. Wernsdorffum poet. Lat. min. III 571 21 caelerissimus RDH celerimus Kk haector RDH 22 Enn. annal. I 126 E. S. inc. sed. fr. V p. 67. XXXVII Vahl.

p. 780. 61 P.

p. 329. 30 K.

Exin per terras | postquam celerissimus rumor.

Livius in Odissia:

At celer hasta volans perrumpit pectora ferro;
unde superlativum Virgilius in XII:

et qua fata celerrima crudum.

Terentius in Phormione:

†Nullus es, Geta, nisi iam aliquod consilium celere
reppereris.

Virgilius in III:

celerique fuga sub sidera lapsae.

idem in V:

Agmine remorum celeri ventisque vocatis.

Lucanus in I:

et celeri venas movet inproba pulsu - ,

15 'hic' et 'haec utilis' et 'hoc utile ab hoc' et 'ab hac utili'. sciendum 58
tamen, quod, si inveniantur propria appellativis similia in i finientibus
ablativum, illa || per e proferunt eum: 'Iuvenalis' [proprium] 'a Iuvenale',
similiter 'Martialis a Martiale', 'Annalis ab Annale'. Cicero pro Fun-
danio: non modo hoc a Villio Annale, sed vix mehercule a
20 Quinto Muttone factum probari potest. idem pro Plancio: con-
fiteor, summa in Laterense ornamenta esse. similiter in i ter-
minant ablativum omnia, quae in 'im' habent accusativum: 'Tiberim a Tiberi',
'Parim a Pari', 'Charybdim a Charybdi', 'Tigrim a Tigri', 'vim a vi' - Virgilius in X:

Massicus aerata princeps secatur aequora tigri.

1 Exit *Merula* caelerissimus *D* 2 libius *Rr* Iynius *L* *Liv. Od. fr. coll.*
Hom. Od. XXII 82 sq. ad l. XXII rettulit G. Hermannus elem. d. m. p. 626 sq. cf.
Corasentium origg. poes. Rqm. p. 202 et ann. ad lib. III § 20 odyssia *RH* ody-
ssia *L* odesia *G* odissea *h* 3 *Atj* *k* ad *LK* adceler *G* celeris *Hermannus l. l.*
p. 627 ^h asta *R* asta *DH* 4 *Verg. Aen. XII 507* XII] *K* X libri *rell.* 5
fata] *d* facta *BD* fate ^a *H* cerrima *Ver.* 6 *Ter. Phorm. I 4, 1 cf. lib. V § 16*

formione *HGK* 7 nulus *Rr* aliquod iam *Prisciani 'cod. vetustus' a Bent-*
leio ad h. Ter. l. l. aliquid *GK* caelere *H* 8 reppereris *Hd* 9 *Verg. Aen.*
III 243 VI. *K* 10 caelerique *RD* 11 *Verg. Aen. V 211* 12 caeleri *Rr*
13 *Lucan. Phars. I 629* 1] III. libri 14 improba *RBHGLK* pulsu]
cursu *v. l. ap. Luc.* 15 post utili: hic et haec regalis et hoc regale ab hoc et ab
hac regali *add. k* 16 si *add. h* 17 illa per *e]* *d* illae *D* 18 marcialis a
marcial *Rr* Cicero pro Fundanio] *fr. 1 opp. IIII 2 p. 445 Or.* 19 hoc a Villio]
Patricius hoc aulio *Dread. Krehtii* hoc ab iulio libri *rell.* me hercule *LK* me her-
cule *G* 20 matone *GL* miatone *K* Mathone *Sigonius, at v. Orellium in onomast. Tull.*
part. II s. v. Q. Muto Cic. pro Plancio or. 26, 63 pro plantio *BDH* pro lantio
LK pro latio *G* proplantio *r* problantio *R* 22 omniaq; in ^h *D* in ⁱ *m* *Rr* aq
tiberi *Dd* 23 Charybdim a Charybdi] *g* carybdim a carybdi *L* charibdim a cha-
ribdi *RB* carubdim a carubdi *G* 24 *Verg. Aen. X 166* 25 massicus *K* masi-
cos *G* erate *R* aeratae *r* saecat *D* sequat *GLK* tygri *B*

idem in I Aeneidos:

multum ille et terris iactatus et alto.

Vi superum.

Iuvenalis in V:

saeva dignum veraque Charybdi -,

59 quae vero et in 'im' et in 'em', haec tam in i quam in e: 'hanc puppim'
et 'puppem ab hac puppi' et 'puppe' - Virgilius in III:

Stans celsa in puppi.

idem in VIII:

Stans prima in puppi.

idem in X:

dextra puppim tenet.

Lucanus in IIII:

Primum cana salix madefacto robore parvam

Textitur in puppem.

idem in II: |

Rapta puppe minor subducta est montibus Argo -,
'turrim' et 'turrem ab hac turri' et 'turre'. Accius in Medea:
Apud vetustam turrem.

Virgilius in II:

Turrim in praecipiti stantem summisque sub astra
Eductam.

Virgilius in bucolico:

Tale tuum carmen nobis, divine poeta,

Quale sopor fessis in gramine, quale per aestum

Dulcis aquae saliente sitim restinguere rivo.

idem in III georgicon:

1 Verg. Aen. I 3 sq. 2 ille eterris (1) K ille terris L ille eteris G altato
K alto Med. 4 Iuv. sat. V 15, 17 5 seu RD ueraque Rr ueraque** (ab)
D charibdi D charubdi G carybdi L caribdi RB 6 uero in r tam et in GL
e L quam et in GLK i L pupim et sic per totum h. l. GL pupim

et pupem ab hac pupi et pupe K puppem et puppim B 7 pupem Dd pupi
R Verg. Aen. III 527 (deficit Rom.) 8 stant Med. scelsa B versus ini-

elio evanido ima inc. Pal. i. e. prima, prima pro v. l. etiam Gud. pippi K 9 Verg.

Aen. VIII 680 10 stat Rom. prima] celsa libri Verg. cf. v. l. versus h. l. praecedentis
11 Verg. Aen. X 226 XI. K 13 Luc. Phars. IIII 131 sq. 14
madefacta R robore] sic etiam Luc. Voss. A uimine libri Luc. plerique cum Voss.

B et schol. Voss. A rubore G 15 pupem K puppim Voss. uterque et libri Luc.
plerique 16 Luc. Phars. II 717 17 repta GL subducta G 18 turem K
actius H Att. Med. fr. 7 p. 212 Both. V p. 159 Ribb. in add. r medaea D media GLK
20 Verg. Aen. II 460 sq. 22 eductam tectis G educta tectis K
23 Verg. ecl. 5, 45 sqq. (deficit Med.) 24 nobis carmen Probus et cod. Hdm.

Verg. . diuinae K poeta spscr. in L 25 fessi Dd fesis GK lassus Rom.
26 ad v. 47 cf. § 52 saliente] g salientis GL restingere HGK restringere L
27 Verg. georg. III 434

siti atque exterritus aestu.

idem in V1:

saevumque securi

Aspice Torquatum et referentem signa Camillum.

5 Cato in epistula ad filium: ex dolore, ex feбри, ex siti, ex medicamentis bibendis. non tamen convertitur regula: non enim in e et in i desinentia etiam accusativum omni modo in 'em' et in 'im' terminant.

In 'as' quoque terminantia, quando sunt gentilia, ablativum in i pro-XII 60
 10 ferunt: 'Arpinas ab Arpinati', 'Capenas a Capenati'. et rationabiliter; veteres enim huiusmodi nomina in 'is' proferebant, 'hic' et 'haec Arpinatis' dicentes, unde neutrum 'hoc Arpinate'. docuimus autem, quod omnia, ex quibus neutra || transfigurantur in e exeuntia, per i faciunt ablativos, ut 'hic' et 'haec regalis' et 'hoc regale ab hoc' et 'ab hac regali'; sic ergo 'hic' et 'haec Capenatis' et 'hoc Capenate ab hoc' et 'ab hac Capenati'. nec mirum declinationem perfecti servari in his, cum etiam accentum soleamus servare, quamvis a in finali sit syllaba, quae in perfectis erat paenultima: 'Capenás', 'Arpinás', 'Ardeás'. quod autem per syncopam haec profertur, vetustissimorum usus comprobat. Cato in
 15 I originum: sed lucus Capenatis. idem in eodem: si quis mortuus est Arpinatis, | eius heredem sacra non secuntur. idem in eodem: populus communiter Tusculanus, Aricinus, Lanuvinus, Laurens, Coranus, Tiburtis, Pometinus, Ardeatis. idem in oratione, qua suasit in senatu 'Samnitis' dixit pro 'Samnis':
 20 accessit ager, quem privatim habent Gallicus, Samnitis, Apulus, Bruttius. 'Laurentis' etiam pro 'Laurens' dicebant. Ennius in 61 annalibus:

1 siti] R asper siti r asperque siti (sinus Med.) cum Verg. rell. exercitus Med. m. alt.
 2 Verg. Aen. VI 825 sq. 3 seuumque H 4 turquatum L refferentem
 K camillam GLK 5 Cato in epistula ad filium] v. lib. VI § 84 aepia D
 aepistola K febrī et siti K 6 bibentis Rr 7 desinentia in ablativo etiam DH

in im et in em omnimodo G in em et in im omnimodo L 12 Arpinate] arpe-
 nate Kk capenate GL 14 regalis ex regularis corr. H ab hac regali (h) R

15 capenatis hoc GL 16 capinati Rr capinati H apenati K perfecti] d perfecti D
 17 finali] r finalis RK

18 Capenas] ***enas K Arpinas] ardenas GLK 19 Cato in I originum] v. lib. III § 21
 20 lucius G idem in eodem — secuntur ante alteram idem in

eodem om. R in mg. add. r in eodem] in II lib. III l. I., qui cf. 21 secun-
 tur (ad mg. . con) r sequuntur g sequuntur DLK idem in eodem] ad lib. II refer-

tur lib. III l. I. qui cf. 22 tusculanus communiter K lanuimus Rr lauinus GLK

23 tyhurtis GL pometinus R Cato in or. qua suasit in senatu] ad or. Ca-
 tonis, qua suasit in senatu, ut plura aera equestria fferent, § 38 laudatam, praecunte
 Krehlio, recte, ut mihi quidem videtur, haec rettulit Meyerus or. R. fragm. p. 83 ed.
 pr. fragm. incertis ascribenda existimavit in ed. alt. p. 86. 146 sq. 24 suassit LK

25 accessit L agger BH galliens GLK apuleus D 26 brutius R
 bratius G bruptius B bratius L laurentius DG Enn. ann. I 38 E. S. I 59 p. 12
 cf. p. 25 liberg. I xxxii p. 9. XXVIII Vahl.

Quos homines quondam Laurentis terra recepit.
Naevius neutraliter 'hoc Samnite' protulit in carmine belli Punici.
ad cuius similitudinem debet et 'hoc dite' dici, unde pluraliter 'ditia'
Lucanus in VIII:

Non illic Libycae posuerunt ditia gentes
Templa.

Lucilius tamen

' $\Omega\mu\omicron\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ oleum Casinas
pro 'Casinate'. Titinius in psalteria:

Ferentinatis populus res Graecas studet.
Plautus in Stichos 'infirmatis':

Ergo oratores populi summates viri
Summi accubent, ego infimatis infimus.
inveniuntur tamen quidam in huiusmodi nominibus etiam in e ablativum
proferentes, quod mox usus approbet. similiter mensium nomina in 'is' 15
vel in 'er' desinentia ablativum per i finiunt: 'Quintilis a Quintili',
'Aprilis ab Aprili', 'September a Septembri', 'October ab Octobri'.
Iuvenalis in V:

Hesternum solitus medio servare minutal
Septembri.

idem in III:

Pallere et vinum toto nescire Decembri.
62 possunt tamen haec etiam communia esse, unde 'Kalendas Septembres'

1 laurentius *Dd* recipit *Dd* 2 Neuius libri *Naev. bell. Pun. v. lib. VI*
§ 64 belli pucini *H* 3 ter ditia Lucanus in *littura et ad mg. l* 4 *Luc. Phars.*
VIII 515 sq. cf. lib. VI § 64 5 Libycae] *g* libyce *K* libicae *HGr* lybicae *BL*
libice *RD* 7 licilius *GK* 8 ' $\Omega\mu\omicron\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ oleum Casinas] censor *Krehlii* *Ien. p.*
420, cui tamen initium tetrametri trochaici visum est esse initium hexametri. $\omega\mu\omicron\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$
ἔλαιον Casinas *Krehlii* II 522, quem secutus est *Corpetus* *Lucil. fr. inc. CLII p. 259*;
oleum Cassinas *Dousa fr. inc. 152*; oleum Casinas, ne monito quidem lectore, retrac-
tationes enim *Krehlii* ipse haud inspexit, *Gerlachius fr. inc. 153* $\omicron\mu\omicron\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *B* $\omicron\mu\omega\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *r* $\omicron\mu\omicron\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *Heidelb.* $\omicron\mu\omega\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *R* $\omicron\mu\omicron\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *G* $\omicron\mu\omicron\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *D* $\omicron\mu\omicron\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *H* $\omicron\mu\omega\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *K* $\omicron\mu\omega\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *in littura*, oleum agreste in *mg. l* $\omicron\mu\omega\tau\epsilon\iota\beta\epsilon\varsigma$ *Heidelb.* cassinas
RH casinatis pro cassinas *K* cassinatis pro cassinas *G* 9 Casinate] *d* casinate *D*
cassinata *R* tintinnius *G* tetinnius *H* et (tetin in *mg. l*) *LI* Psalteria *Rr* psalte-
ria *BH* psalteria *GLK* Titin. psaltr. v. lib. III § 21 10 ferentinatis *D*
greca *D* 11 *Plaut. Stich.* III 2, 36 sq. (v. 492 sq.) stico *D* infirmates *GLK*
Infirmates ergo *Hb* Infirmitates ergo *B* 12 cratores *L* creatores *G* 13 accu-
bent] *GLK* et lib. XII § 17 *G* et sic *Plauti* l. l. con. *Rüschelius* accumbent *RBDH* et
hic et lib. XII § 17, *LK* lib. XII § 17 cum codd. *Plautinis praeter Ambros.*, incuba-
bunt *Plauti Ambros.* ego] *b* eo *GLK* ergo *Bk* infirmates *G* infimatis pro in-
fimas in *littura* *K* 14 quidam tamen *K* 15 approbet *Rr* adprobet *BDEH* aprobat
K mensium] *h* mensum *RBDH* 17 aplis ab apli *GK* septimber *G* octo-
ber ab octobri in *mg. add. b* 18 *Iuv. sat. V* 14, 129 sq. 19 aesternum *GL*
solitos *D* solitas *H* mediū *B* 'minutal' 'servare *H* minuta *GK* 21 *Iuv.*
sat. III 7, 97 VI. *GL V. K* 22 et *spacr. h* vinum] hamum *GLK* toto
tonescire *R* decimbri *G* 23 etiam et *B* kallendas *GK* septembris *D* sep-
timbres *G*

p. 762. 63 P.

p. 332. 23 K.

dicimus. praeterea simplex eorum similiter invenitur faciens ablativum] 'imber ab imbri'. Statius in VII: ||

Nubibus hibernis et nostro pascitur imbri.

Cicero de signis: cum esset vinctus nudus in aere, in imbri, sin frigore. idem in frumentaria: ferebat hanc quoque iniquitatem Septicius et imbri frumentum in area corrumpi patiebatur. 'bipennis' commune est et habet etiam neutrum, ideo ablativum 'a bipenni' facit. Virgilius in XI:

ferro sonat alta bipenni

10 Fraxinus.

in e autem et i indifferenter desinunt in ablativo omnia, quae sunt communia trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc par ab hoc' et 'ab hac pare' vel 'pari' - Virgilius in bucolico:

numero deus impare gaudet.

15 Lucanus in VIII:

Ergo pari voto gessisti bella, iuventus -

'hic' et 'haec' et 'hoc vetus a vetere' vel 'veteri' - Iuvenalis in II saturarum:

Intravit calidum veteri centone lupanar.

20 Cicero pro Murena: cum ex familia veteri et illustri. Statius in I Thebaidos:

Funditus, et veteri spumavit Lerna veneno.

idem in XI:

veteri stat sordida labo

25 Vtraque canities.

idem in XII:

Si quid in hoc veteri bellorum sanguine mecum

1 propterea *LK* ablativum in i *H* 2 imber] *b* imber *B* imber imbri
in *mq.* add. *K* ab *om.* *DHGLK* Stat. Theb. VII 9 VI. *RLK* 4 Cic. or.

Verr. II III 40, 87 vinctis *G* et nudus *K* 5 Cic. in *Verr.* II III 14, 36

6 septitius *Rr* area] *d* aera *RDGL* aerē *K* corrumpi in area libri *Cic.* 7
bipinnis *GLK* bibinnis *L* commune *D* neutrum in e *h* et ideo *K* 8 bi-

pinni *GLK* Verg. Aen. XI 135 sq. cf. lib. V § 28 9 bipenni *Rr* bipinni *GLK*

11 et in i *BHLK* indifferenter *om.* *GLK* add. i indifferenter add. *k* desi-
nunt (disinunt *L* dissinunt *K*) ablativo *BHLK* omnia nomina *H* 12 ab hac et
ab hoc *G* 13 Verg. ecl. 8, 75 15 Luc. Phars. VIII 256 16 gessisti *G*
17 Iuv. sat. II 6, 121 II] III. libri 18 satyrarum *R* satirarum *dh* 19 cali-
dum veteri] cum libris *Iuv.* *BH* (veteri ex vetere corr. *H*) veteri calidum *RDGLK*
centone] *h* centaeni *ni f.* *H* 20 Cic. pro Murena 8, 17 muneraena *R* mu-

nera *D* vetere *codd.* *Cic.* Stat. Theb. I 360 21 prima *r* 22 funditu^r
Rr Funditus corr. ex Funditur *Cass.* et veteri *spscr.* *K* veneno *G* 23
Stat. Theb. XI 582 sq. in *om.* *GL* XI ex XII corr. *B* 24 Veteri ex

veteri corr. *B* stas *Rr* 25 canities] *r* canicies *RDH* 26 Stat. Theb. XII
374 sqq.

Quaesitura venis, si quid non fanda †Carontis

Iussa times —,

- 63 'hic' et 'haec' et 'hoc audax', 'triplex', 'artifex', 'ab hoc' et 'ab hac audace' vel 'audaci', 'a triplice' vel 'triplici', 'ab artifice' vel 'artifici'.

Virgilius in VIII:

At Caesar triplici iniectus Romana triumpho
Moenia.

Statius in I Achilleidos:

Qualiter artificii victurae pollice cerae

Accipiunt formas.

similiter 'ab hoc' et 'ab hac duplice' | vel 'duplici', 'supplice' vel 'supplici' dicimus - Horatius sermonum libro II:

tum pensilis uva secundas

Et nux ornabat mensas cum duplice ficu.

Terentius in Phormione:

Commodius esse opinor duplici spe utier.

Lucanus in VI:

Nec superos orat nec cantu supplice numen

Auxiliare vocat.

Sallustius in Catilinario: demisso vultu, voce supplici-, 'me-
mor a memore' vel 'memori' - Iuvenalis in IIII:

Figendum et memori tractandum pectore, sive.

Horatius in II sermonum:

Ad Maecenatem memori si mente recurras.

Ovidius in VI metamorphoseon:

1 uentis si tu quoque dura Creontis *Statius* (tu *inter lineas ead. m. Cass.*) si quod
non *Rr* 2 iusa *G* iusa *L* iusta *K* 3 haec hoc *Hh* et hoc *add. d* ab
hoc et ab hoc et ab hac *H* ab hoc et ab hac et ab hoc *h* 4 audace triplice arti-
fice uel audaci triplici artifice *G* 5 *Verg. Aen. VIII 714 sq.* 6 *Vt B.* Cae-
sar] *h* cessar *R* triplici *Pal.* inuetus *Rr* inuectis *D* 7 menia *H* 8 *Stat.*
Achill. I 332 sq. achileidos *K* acheleidos *G* 9 artificis *Statii ut vid. omnes*
uictore *L* pollice cerae] pollicere *GLK* pollicaere *H* pollice caere *h* caerae
RD 11 et hac *G* duplice uel dupli supplice, supplici *B* post duplici: tri-
plice uel triplici ab hoc et ab hac *add. R* ab hoc et ab hac *add. D* supplice *R*
12 oratius *GK* *Hor. serm. II 2, 121 sq.* *U. GLK* 13 tunc libri aliquot *Hor.*
saecundas *K* 14 nux] mox *GLK* ficu] *h* fco (*B?*) *DHGLK* cum libris
nonnullis *Hor.* 15 *Ter. Phorm.* IIII 2, 13 formione *DHK* 16 commodius *G*
cum modius *L* esset *LK* oppinor *B* utier] *h* uti*** *H* 17 *Luc. Phars.*
VI 523 sq. 18 Non superos v. l. libror. *Luc.* erat *K* nequantu *Rr* can-
tus *BG* subplice *Rr* suppice *H* subplici *Voss. B* subplice *Voss. G* 20 *Sall.*
Catill. 31, 7 Catilinario] r catillinario *RBDL* catillinaria *G* dimisso *B* demiso
K subplici *Rr* suplici *K* 21 *Iuv. sat. III 11, 28* .III. *K* 22 figendum
ex figendum *corr. in K* figendum libri aliquot *det. Iuv.* pectori *L* 23 Ora-
tius *GK* *Hor. serm. II 6, 31* 24 mecaenatem *RD* mecenatem *BHGLK* 25
Ovid. metamorph. VI 508 V. *GLK* methamorphoseon *R*

p. 763. 64 P.

p. 334. 35 K.

Absentes pro se memori rogat ore || salutent.

(et puto ideo magis in i terminatione uti in hoc nomine veteres, quod antiquissimi 'hic' et 'haec memoris' et 'hoc memore' proferebant, ex quibus ablativus in i solam vult terminari, unde Cicero quoque pro Plancio: memori mente persolvunt. ideo autem communio generis est duplicis in ablativo terminationis causa, quod simplicia unius generis inveniuntur, quorum ablativus in e solam exit, et tamen composita ab eo, si communia trium generum sint, tam in e quam in i finiunt eundem casum: 'haec ops ab ope', 'hoc cor a corde', 'hoc caput a capite', 'hic' et 'haec' et 'hoc inops ab inope' vel 'inopi'. Cicero in frumentaria: hanc pecuniam tantam, datam ex aerario inopi atque exhausto) -, 'anceps ab ancipite' vel 'ancipiti'. Virgilius in III:

Tum vero ancipiti mentem formidine pressus.
'similiter 'hic' et 'haec' | et 'hoc concors a concorde' vel 'concordi',
unde Persius:

Dividit in geminos concordia fata duorum;
in 'ia' autem desinens pluralis sine dubio ab ablativo est in i terminante. sciendum tamen, quod etiam 'hic' et 'haec concordis' et 'hoc concorde' dicebant, 'hic' et 'haec amentis' et 'hoc amente'. nec mirum, cuius simplex quoque 'mentis' Ennius protulit in Epicharmo:

terra corpus est, at mentis ignis est
pro 'mens'. 'lentis' quoque pro 'lens', et 'paris' pro 'par'. Atta in socru:

1 absentes *spscr.* in L absentem H memori pro se unus alterve cod. Ovid.
rogat] iubet libri nonnulli Ovid. rogat ore ex rogatore corr. K rogatore L
rogat ore salutent] h rogato resalutent H salutem B 2 in .i. magis ideo B
magis i L antiquissimie K 3mo moris L ex quibus et ablativus GLK
4 vult terminari] b vult terminari B terminari vult K Cic. pro Plancio 33, 80
plantio BDGLK plantatio H lantio R 5 persolvunt (i) L communio] h
communi^o Rr communis BDHGL 6 ablativo] b ablativo ni f. in lit. B terminationis ex terminationes corr. H 7 ablativus Dd exiit K ab eis h 8 sint
generum BH cassum G 9 obs Rr ab ope] ab hac ope G ab hac ope in e
desinit solum L ab hac ope ablativus in e dissinit solum K ab ope non in .i. sed in
.e. desinit solum H ab ope. subaudimus non in .i. sed in .e. desinit solum. B hoc
cor — inope add. d ab hoc corde GLK caput Rr ab hoc capite GLK
10 ab hoc inope B Cic. in Verr. or. II III 70, 164 11 tantum vel tantam G
datam tibi ex libri Cic. exhausto] r exausto RDLK inexhausto Cic. Lagom. 29
inhausto Lagom. 42 12 Verg. Aen. III 47 13 anticipi D praessus BD psi
G psi LK 15 Pers. sat. 5, 49 16 facta H duorum (i) K deorum L tuorum Pers. Ebnerianus 17 pluralis] nominativus pluralis D pluralis nominativus
GLKrh ab om. GLK 19 dicebant ut hic Dd dicebant et hic GLK dicebant
antiqui et hic B amante B 20 enius Rr Enn. Epicharmi fr. p. 175
Hessel. fr. V p. 168 Vahl. cf. Petermannum ub. d. Sat. des Ennius part. II p. 11
epicharmo BH epicharmo R 21 ad B ignis est. Iguis pro B 22
par. Atta] r parata R Atta] h Ata BH *ta (i) Dd Atta in] *spscr.* m. rec. in K
idem GLK Att. socr. fr. p. 100 Both. 161 Neuk. p. 139 Ribb. 23 socrum R

Ad hanc fortunam accessit t̄ei fortuna paris.

65 'vigil', quod quidam duorum, quidam trium generum commune putant
esse debere, 'a vigile' vel 'vigili' facit ablativum - Iuvenalis in V:

Praeterea lateris vigili cum febre dolorem.

Stattius in II Achilleidos:

Aspicit intentum vigilique haec aure trahentem -,
'teres a terete' vel 'tereti' - Virgilius in VII:

sed haec tereti mos est aptare flagello.

idem in eodem:

Et tereti pugnant mucrone veruque Sabello.

idem in XI:

Et fundam tereti circum caput egit habena -,
'hebes ab hebele' vel 'hebeti' - Iuvenalis in IIII:

hebeti lautissima ferro

Caeditur et tota sonat ulmea caena Suburra -
(quaeritur, an, || cum 'hic' et 'haec' et 'hoc hospes' et 'sospes' dicatur,
unde Lucanus in V:

Hospes in externis audivit curia tectis
et Stattius in IIII Thebaidos:

Accipias, fessisque libens iterum hospita pandas
Flumina

et Iuvenalis in V:

numquam

Depositum tibi sospes erit,
possit 'ab hoc sospite' et 'sospiti' dici, quod adhuc apud nullum legi,
sed 'ab | hospite' et 'sospite'? Virgilius in VIII:

1 fortunam GLK accesit L fortuna ei Bothius fortuna LK 2 duum
GLK "esse" putant Ll 3 Iuv. sat. V 13, 229 4 vigilis(s) R 5 Stat.
Achill. II 120 II] Krehlius I. libri achilleidos GK 6 aspice B trahentem]
sic etiam scholiastes Stat. cum codd. ut vid. plerisque, Queckii omnibus bibentem 'mem-
branae bonae fidei' Stat. ab I. F. Gronovio l. 7 terite G teriti GL Verg.

Aen. VII 731 cf. § 35 VI. RBDHKl 8 hec ni f. H hc h teriti GL mos
est add. h 9 Verg. Aen. VII 665 10 teriti GK pugnam B macrone GK
mocrone L uerunque etiam Ver. ueru L Pal. 11 Verg. Aen. XI 579 12
funda RGLK teriti G caput ex capud corr. D capud h tegit Rr exegit

Rom. 13 Habes D Haebes d ad Dd hebite G hebiti G haebaeti D

Iuv. sat. IIII 11, 140 sq. 14 hebiti G fero Rr 15 ceditur RDHGb Ceadi-

tur (n?) B tota add. Pith. m. alt. cena H cena "habena" "suburra Dd
Suburra] rk saburra RH soburra B subora GLK Subura (Sybura Pith. m. pr.) codd.

Iuv. 16 hospes R ospes HGLK 17 Luc. Phars. V 11 cf. lib. V § 24 18
ospes GK hoc pes R 19 Stat. Theb. IIII 842 sq. tebaidos K 20 fessisque G

fessis quae Hh ospita GLK pandes Rr panda B 22 Iuv. sat. V 13, 177 sq.
23 Numquam] nec unquam h cf. § 35 et lib. V § 25 Numquid B 24 erit ab
hoc ospite et ospiti et sospete uel sospeti possit dici K 25 hoc sospite] hospiti B
post sospiti: et ospite et ospiti add. GL adhuc G 26 sospite (h) G ospite
K Verg. Aen. VIII 470 sq.

p. 765 P.

p. 336. 37 K.

quo sospite numquam

Res equidem Troiae victas aut regna fatebor.

et fortassis quia haec sola in 'es' terminantium etiam in a faciunt femina, evitaverunt communium aliorum regulam ablativi, vel quod in heroico stare metro non possit nisi in e terminans eorum ablativus. quod autem etiam in a desinunt supra dicta nomina, usus confirmat. Virgilius in III:

Et pater Anchises: bellum, o terra hospita, portas.
idem in IIII compositum ab eo:

10 Et Numidae infreni cingunt et inhospita Syrtis.

Ovidius in II fastorum:

Principio mensis Phrygiae contermina matris

Hospita delubris dicitur aucta novis.

Cicero pro Murena: a sacris patriis Iunonis Sospitae), 'tridens a tridente' vel 'tridenti': potest enim esse trium generum, nam lectum est 'tridenti hasta' et 'telo', quamvis, cum Neptuni fuscina per se positum significat, masculino genere invenitur. Virgilius in II:

Neptunus muros magnoque emota tridenti

Fundamenta quatit.

20 'locuples' quoque, quia trium est generum, 'a locupletē' vel 'locupleti' facit ablativum. Cicero in frumentaria: in provincia locupleti ac referta.

In 'er' communia, quae non exeunt etiam in 'is', per e solam in- XIII 67 venio proferentia ablativum: 'hic' et 'haec' et 'hoc pauper a paupere', 25 'hic' et 'haec' et 'hoc degener a degenerē', 'hic' et 'haec' et 'hoc uber ab ubere', 'ὁ εὐθαλής ἢ εὐθαλής' καὶ 'τὸ εὐθαλές'. similiter in e et in i

1 quos hospite L quos hospite Pal. numquam sese quidem B 2 sequidem
H reg+na (i) B 3 fortassis G terminantia GLK etiam] et G faciunt

etiam in a K 4 &nitauerunt Rr communem RBDH regulā ex regulas
corr. H haeroico LK 6 suppradieta K Verg. Aen. III 539 7 VII. K

8 ospita K 9 Verg. Aen. III 41 III¹ L III. rel. +abeo (h) D 10 inferni
cum Verg. Vratial. GK inospita GK Syrtis] d sirtis G systis D syrti+ Pal.

syrtis Med. Fr. 11 Ovid. fast. II 55 sq. 12 pcipio D phrygiae RGLK frig-
giae D frigie H matris cf. lib. V § 24 13 Hospita] (nisi quod ospita GK) h. l.
libri cum Ovid. Vatic. et Petav. a m. pr. corr. Sospita lib. V § 24 VII § 35 cum

Ovidio octa R 14 Cic. pro Murena 41, 90 A spscr. in L sacri GLK
patriis GLK cum libris nonnullis Cic. Sospitae] k ospitae GK hospitae L 15

tridente uel tridente Rr potest — cum] add. d + D 16 asta R nectuni Rr
17 significat spscr. in L genere om. K Verg. Aen. II 610 sq. 18 mo-

ros B muros^q manu emota Gg aemota D emota tridenti] b emota +denti B
tridente H 20 Locuples H lociples K generum est DL loc+uplete (i) R

lociplete uel locipleti K 21 Cic. in Ferr. II III 19, 48 prouintia DH
tam locuplete libri Cic. locipleti K 22 +ac (h) D hac LK 23 in his Rr

inuenio spscr. K 25 hoc degener+(e) H 26 ab ubere post εὐθαλές collocant

HGLK ὁ εὐθαλής — εὐθαλές] om. B ΟΥΘΑΛΗΣ ΕΘΑΛΗΣ ΚΕ***** Rr ΟΥΘΑΛΗΣ.

p. 765. 66 P.

p. 337 K.

faciunt ablativum in 'vis' vel 'guis' vel 'ctis' vel 'mnis' vel 'gnis' terminantia nomina nominativum et alia fere omnia, quorum extrema syllaba in 'is' desinit a duabus incipiens consonantibus, ut 'avis ab ave' vel 'avi' - Horatius in I carminum:

Nereus fata: mala ducis avi domum,

Quam multo repetet Graecia milite - ,

'navis a na||vé' vel 'navi' - Cicero de suppliciis: quo enim tibi navi opus fuit? Terentius in Andria:

navi fracta apud Andrum [insulam].

idem in heautontimorumenos:

advenientem, e navi egredientem ilico

Abduxi ad cenam.

in eadem:

Dies triginta aut plus ego in navi fui.

Virgilius vero per e protulit in V:

At media Mnesteus incedens nave per ipsos

Hortatur socios - ,

68 'civis a cive' vel 'civi' - Iuvenalis in IIII:

quid illo cive tulisset

Natura in terris.

Cicero in Verrinarum IIII: quod Siculus a civi Romano, civis Romanus datur ..... primum suae legis, quod civis cum civi

H Y
EYΘAAEC.KAY TO EYΘAAEC Dd OYΘAAHC.HYΘAAHC.KAI OYΘAAHC H O EYΘAAEC KAI H EYEA-
AHC KAI TO EYEAHC G O EYEAHC H ****AEC KAI TO EYEAHC L O.YΘAAHCY.ΘAAHC.KAI.
TO EYEAHC. K 1 uel ***guis (lin?) H guis] gnis GLK uel ctis R guis]
guis GLK 2 nomina ** nominativum (no) H 3 duabus] dh duobus DH uel
ab aui GK 4 orū K Hor. carm. I 15, 5 sq. I lib. carminum G 5 fata]
rd fama RBDGLK fata ** mala (ma) H mala add. g du. cis (1?) L 7
uel a navi GLK Cic. Verr. II v 18, 45 Cicero ***** de suppliciis (de poena)
H supliciis K quid Cicero et sic Prisc. Barberinianus, eadem tamen manu quo
emendante 8 navi*(s) B navi etiam Cic. opt. Reg. Guelf. I naue Lagom. 29 cum
dett. nauim, narram al. opus] tipus G typus L opus fuit om. libri Cic. melio-
res omnes Ter. Andr. V 4, 20 9 naue Bemb. Bas. ad Bemb. Andrum
eieclus est Terentius insulam GLK 10 Ter. heautontim. I 2, 8 sq. eauton-
timorumenos BDHK eautontimorummeno R eutontimorummeno. L eutontimorummeno G
11 adueniente me LK adueniente me* navi (e) D 12 Abduxi] d adduxi DGLK
aduxi Bas. caenam RD 13 Ter. in eadem] immo in hecyr. III 4, 7 eodem B
14 ego om. D eo Terentius in om. H 15 Verg. Aen. V 188 sq. 16 At
media socios incedens. .... | Hortatur Mnesteus Vergilius At] h ad RH ut K me-
dia. nestheus Rr mediam mnesteus B mediā (media d) nestheus DH incaedens K
istos GLK 17 hortatur Rr ortatur HK socios D 18 civis] b Ciues B
Iuw. sat. IIII 10, 278 sq. 19 quod h tullisset G 21 Cic. or. Verr. II II
12, 32 et 33 uerrenarum G Siculus] l siculus LH sicalus H civi] Cic.
Lagom. 42 pr. m. ciue libri Cic. plerique ciuis Romanus om. Cic. Lagom. 29
22 suae] sciae Cic. Nannianus leges Cicero ciueis Lagom. 29 m. pr. cum
om. GLK ciui sic etiam Cic. Lagom. 42 pr. m., Nannianus testeque Brunnio Va-
ticanus

p. 766 P.

p. 347. 38 K.

ageret. sic enim veteres codices habent, quos imperitia quorundam corruptit mutantium scripturam. idem pro Plancio: quid dicam de C. Virgilio, tali civi et viro? et mox: in navi tuta. idem pro Sestio: quod esset ausus pro civi, pro bene merito civi. idem in VII Philippicarum: sed in principe civi non est satis -, 'vectis a vecte' vel 'vecti' - Terentius in eunucho:

in medium huc agmen cum vecti, | Donax -,
'ignis ab igne' vel 'igni' - Virgilius in IIII:

Vulnus alit venis et caeco carpitur igni.

10 idem in I georgicon:

Et, quamvis igni exiguo, properata maderent.

Iuvenalis in V:

minor igne rogi.

Lucanus in I:

15 Igne vago lustrare iuvat, tibi numine ab omni ..

'amnis' etiam 'ab hoc amne' vel 'amni'. Virgilius in VIII:
murorum in parte sinistra

Opposuerunt aciem, nam dextera cingitur amni.

idem in I georgicon:

prono rapit alveus amni.

Lucanus in VI:

1 agere BGLK enim infra lin. add. K * habent cui quos imperitia B corruptit] r corrigit R corrumpit BGLK 2 Cic. pro Plancio 40, 96 Plancio] h plantio RBD latino HGLK dicam? C. Vergilio (Virgilio pars codd.) Cicero g. DHGK gn. R gn. B 3 Cic. pro Plancio 41, 97 naue Cic. cod. Tegerns. Erfurt. al. Cic. pro Sestio 12, 29 Sestio] ex sestio corr. D, ex festio K festio GL setio B 4 quod] b qu* B quo L esset ausus R ausus esset Cic. schol. Vat. in lemmate usus GL ciue schol. laud. pro ber emerito L ciue schol. laud. Cic. or. Philipp. VII 7, 20 5 philipicarum HG ciue v. l. ap. Cic. non est satis] sic etiam Cic. Vat. Ferr. non satis est al. 6 Ter. eun. IIII 7, 4 enucho H enuacho L iuncho K iunacho G 7 huc om. GLK hunc B nece Bas. Donax Terentius doo|nax (dorax m. alt.) Darmst. Dorax Caroliruh, 2 Lips. 2 Krehlii donatae R dovate BDHGLK 8 uel ab igni G Verg. Aen. IIII 2

9 uenus Pal. m. alt. corr. ceto H capitur G igne Fr. 10 Verg. georg.

1 196 11 ignis Med. signi Rom. exigo Rr properatā properata Dd prope-
rate G properatam adherent l Rom. properata maderent ni f. L 12 Iuv. sat.
V 15, 140 13 igni GK 14 Lucilius B Luc. Phars. I 50 -1] Wallraffa-

mus .U. K II. rell. 15 igne Rr igni nonnulli codd. Luc. uago Ll iuuat libri
aliquot Luc. uu+st Voss. B iuuat Voss. b tibi] I (i. e. uel, ex male intellecto i
ortum] G numine] h nomine HGLK 16 Verg. Aen. VIII 488 sq. 17 mur-
rorum in parte sinistra add. d in om. Rom. 18 oposuerunt G oposuerunt K

dextra BDHGLK Rom. dextra Med. amnis B amnis Pal. 19 Verg. georg. I
203 atque illum in (in om. Pal.) praeceps pronu rapit alveus amni Med. Pal. atque
illum pronu inceptis trahit alveus amni (pre m. rec.) Rom. 20 pronu D 21 Luc.
Phars. VI 366 sq.

ferit amne citato

Maliacas Sperchios aquas --,

'anguis ab angue' vel 'angui' - Statius in IIII:

Angue ter excusso.

Horatius in I epistularum:

Alter Mileti textam cane peius et angui

Vitabat chlamydem ..

69 similiter 'ab angue' vel 'angui' - idem in eodem:

ad haec ego naribus uti

Formido et, luctantis acuto ne secer angui ..

invenitur etiam 'a minore' vel 'minori', 'a leviore' vel 'leviori' et 'a maiore' vel 'maiori'. Iuvenalis in V:

Numinibus miserum turguebat Atlanta minori

Pondere.

Statius in VI Thebaidos:

numquam hunc animum natura minori

Corpore nec tantas ausa est includere vires.

Iuvenalis in III:

non defuit || illi,

Vnde emeret multa pascendum carne leonem

Iam domitum. constat leviori belua sumptu

Nimirum et capiunt plus intestina poetae.

Lucanus in VII:

Vixque revulsa solo maiori pondere pressum

Signiferi mersere caput.

2 maliacas *RBDh cum Voss. utroque: sic igitur f. scr. Priscianus maliaca GL sperchios Voss. A al. sperchios Voss. B spercheos, spercheus vv. ll. ap. Luc.*

aqua *Rr* 3 anguis *om. HG* ab ange *G* uel ^{ab} angui *L* uel ab angui *K* *Stat. Theb. IIII 485* 4 excusso *G* 5 oratius *K* *Hor. epp. I 17, 30 sq. aepisto-*

larum *K* 6 Al^eter (i?) *H* mileti *H* meleti *GLK* peius in litura *K* pius *L* *angue libri Horat. plerique* 7 vitabat] mei omnes cum perpaucis codd. *Hor.*

nitabit *Heidelb. cum Horatio uitavit libri aliquot Hor.* clamydem (h) *H* clamydem *B* chlamidem *GLK* clamidem *RD* 8 similiter *H* *Hor. epp. I 19, 45 sq.*

10 et *om. libri nonnulli Hor.* secer *Gg* angue libri nonnulli *Hor.* 12 ma-
iore] maio *R* uel a *GLK* *Iuv. sat. V 13, 48 sq.* 13 miserumque *DG*
urguebat] r urgebat *RGLK* urgebant *Iuv. Pith. cum codd. fg Iahnii urgebant Iuv.*

rell. atlanta *Rr* athlanta *BLK* atlante *G* 15 Statius — uires infra post mer-
sere caput collocat *H* *Stat. Theb. VI 845 sq.* VII. *H* tebaidos *G* 16

minore *GL* 17 nec **** (enim) *B* tantas ausa est] tanta^{s, ausa} est *Rr* tantalis est
HGLK includere *B* 18 *Iuv. sat. III 7, 75 sq.* IIII. *LK* 19 non] nec

Iuvenalis 20 pascendum] d pascenda *DGLK* carne] caue *L* caue^{re}. *Gg* leo-

ne] *Hh* 21 liniori *Rr* belaa. na (l ni f.) *R* sumtu *DL* 22 Nimirum *DD*
cupiunt *Iuv. cod. Norimb. I* 23 *Luc. Phars. VII 162 sq.* 24 solo ex sola

ni f. corr. *L* maiore *G* maiore *LK* 25 caput ex capud corr. *D*

p. 767 P.

p. 338. 39 K.

nec mirum, tam in i quam in e comparativorum ablativos terminari, cum vetustissimi etiam neutrum in 'or' finiebant et erat eadem terminatio communis trium | generum, quae capax est, ut docuimus, utriusque ablativi, tam in e quam in i terminantis. Valerius Antias in VI annalium: hoc senatusconsultum prior factum est. Cassius Emina an-
 5 nale suum quartum hoc titulo inscripsit: bellum Punicum poster-
 rior. Claudius in VIII annali: qui prior bellum, quod cum his gestum erat, meminissent. in eodem: ubi decreve-
 runt, commemorant, Graccho foedus prior Pompeianum non
 10 esse servatum. propria, si sint appellativis similia in i terminantibus XIII 70
 ablativum, ipsa per e eundem proferunt casum, sicut supra dictum est, ut
 'Iuvenalis, Martialis, Felix' [propria] 'a Iuvenale, Martiale, Felice'.
 'rudis', quando commune est significans recentem, et neutrum in e facit,
 'hoc rude', et ablativum in i, 'a rudi'; quando vero virgam, qua gladia-
 15 tores donati cessabant gladiatura, femininum est solum et ablativum in e.
 finit. Iuvenalis in II:

hic Sergius idem

Accepta rude coepisset †Vegento videri.

'strigilis' vel derivativum est a 'stringo' vel a Graeco *στλεγγίδος*. itaque
 20 rationabiliter in i terminavit ablativum. Horatius in II sermonum:

an hic †peccavit, sub noctem qui puer uvam

Furtiva mutat strigili?

In 'ix' etiam feminina verbalia, quia possunt esse communia cum

tam
 1 mirum a in i *Ll* e quam in i *BG* comparativum *B* ablativum *L*
 2 communis *G* 4 tam] d quam *D* i quam in e *LK* terminantis] d termi-
 nantes *D* uallerius *Rr* ualearius *G* ualearius *LK* ancias *Rr* *Valerii Ant.*
ann. lib. VI fr. p. 274 Kr. fr. 17 p. 355 Rth. 5 senatusconsultum *Dd* cas-
 sius] r casius *RGK* acmina *H* hemina *DGLK* et in litura *B* Cassii Heminae *ann.*
lib. IIII p. 162 Kr. fr. 31 p. 293 Rth. 7 Claudii Quadrigarii *ann. fr. lib. VIII*
(sic enim edd. inde ab α; at v. Krehlium t. II p. 522) p. 258 Kr. lib. VIII fr. 56
p. 348 Rth. annalium r qui in litura *h* 8 meminisset *H* Idem in eodem
L in eodem] p. 259 *Kr. l. l. Rth.* 9 graccho *R* gracco *Lr* gracho *BGK* graco
H fedus *D* pompianum *K* 10 si *spscr. in L* 11 proferunt *Rr* ut *om.*
DGLK 12 marcialis *Rr* a *om. GLK* facile *Dd* 13 significat *BH* 14
 rude ablativum *B* allativum *Rr* ablativus *L* a *om. L* qua *add. b* 15
 vel donati
 donati *Dd* donati *B* caesabant *LK* solum est *GLK* 16 finit] facit *r*
Iuv. sat. II 6, 112 sq. U. GL 17 seregius *GLK* 18 acceptura *H* cepis-
 set *B* uegento libri cum parte libror. *det. Iuv. Veiento Iuvenalis et sic libri isti*
plerique uelento Pith. Iuv. 19 derivativum] r deriuata *R* as[tringo *B* strin-
 guo *K* *στλεγγίδος*] α *CTAFIAOC* *H* *CTEΓFIAOC* *CYAAEFIAOC. B* *CTAFIAOC* *R* *CTRE-*
FAOC *D* *CTPAFIAOC* *GL* *ΥTPATIAOC* *K* *στλεγγις μ* 20 terminavit ablativum in i *L*
 oratius *K* *Hor. serm. II 7, 109 sq.: Corpus. an hic peccat, sub etc.* 21 puer]
h *Horatius per H rell.* uam furtivam duo *codd. Krehlii et sic et una furtivam*
libri aliquot Hor. 22 mutavit *D* 23 uerbalia *B* quia] quae *GLK* com-
 munia in numero plurali cum *RG*

p. 767. 68 P.

p. 339. 40 K.

neutris, ut 'victrix', 'ultrix', unde et 'victricia', 'ultricia', tam in e quam in i finiunt ablativum. Lucanus in I:

In sua victrici conversum viscera dextra.

idem in eodem:

Tollite iam pridem, victricia tollite signa.

Statius in V: |

ultricia Graiis

Virginibus dare tela pater.

'postis' etiam 'a poste' vel 'posti' invenio, quia, ut supra diximus, a duabus consonantibus incipiens finalis syllaba in 'is' desinit. Lucanus in V:

tum || poste recluso

Dux ait.

Ovidius in V metamorphoseon:

Raptaque de dextro robusta repagula posti

Ossibus inlisit.

In 'as' quoque circumflexa, quae apud veteres etiam in 'tis' proferri docuimus, tam in e quam in i finiunt ablativum. Cicero pro Vareno: G. Ancharius Rufus fuit e municipio Fulginate. idem in eadem: in praefectura Fulginate. idem pro Cluëntio: ex municipio²⁰ Aletrinati. alia vero omnia tertiae declinationis nomina in e desinunt per ablativos correptam, cum omnes aliae terminationes ablativi in omni declinatione producantur. ergo si qua ex his, quae debent in e per ablativum proferri, inveniamus per i prolata, auctoritati adscribimus, quae saepe etiam dativis pro ablativis nec non etiam pro genetivis est usa, ut²¹ Virgilius in VIII:

Advectum Aenean classi victosque penates,

1 uictritia^c Rr ultritia^c Rr ultritia D et ultricia GK i quam in e L 2
Luc. Phars. I 3 I] cod. Waltraffanus II. libri rell. 3 uictrici K ultrici GLr
4 Luc. Phars. I 347 5 victricia] r uictritia RD 6 Stat. Theb. V 117 sq.
7 ultritia D uultricia K graiis 1, Statius (sic Cass. m. alt.) graius RB gravis
DGLK cum Cass. m. pr. grais d gragius H 8 tele^a Hh "pater" tela K pa-
ter] pater danaus R danaus pater BD danitus pater H 10 consonatibus L
finalis DK Luc. Phars. V 531 sq. 12 tum] h dum H tunc libri aliquot Luc.
cum Voss. B 14 Ovid. metamorph. V 120 sq. 15 repagula] k repacula BDGLK
poste pars libror. Ovid. 16 illaessit GL illaessit (a) K immisit aliquot, inlxit, elidit
singuli codd. Ovid. 17 post quoque: desinentia in mg. add. h 18 i quam in e
L Cicero pro Vareno] fr. 3: opp. III 2 p. 443 Orell. uarreno K 19 post mun-
icipio: Fulginate — municipio om. R add. r fulginatae r Cic. pro Vareno]
fr. 4 ap. Orell. l. l. eodem h 20 Idem in pro K Cic. pro Cluent. 16, 46
ni
municipio L 21 alecrinati GLK aut Larinati aut Aletrinate libri Cic. 22
correpta r aliae om. K 23 producantur L per ablativos proferri GL
24 ascribimus RGLK 25 saepe om. GLK ut om. LK 26 Verg. Aen. VIII
11 VIII. R 27 aeneã D classi* (s) B cassi Hh clasi LK uectosque LK
Verg. Leid. m. alt. uectos^{que} Gg ponates^e Hh penatis Med. Pal. Rom.

p. 768. 69 P.

p. 340. 41 K.

pro 'advectum classe', nisi si dicamus hellenismo usum esse poetam; dativo enim casui illi hoc adiungunt verbum.

In Graecis est quando invenimus e producta finiri ablativum tam primae quam tertiae declinationis nominum, qui magis dativus est Graecus pro ablativo opositus Latino. Virgilius in I:

ipse uno graditur comitatus Achatē.

Lucanus in VIII:

Signaque ab Euphratē cum Crassis capta sequentes.
similiter 'a Demosthenē', 'Aristotelē', 'Hermogenē'. | vetustissimi tamen 72
etiam in quibusdam Latinis, quae nominativum in 'es' productam terminantia pares cum genetivo habent syllabas in hac declinatione, solebant
producere ablativum more quintae declinationis vel supra dictorum Graecorum: 'a molē', 'tabē', 'famē', quod adhuc sic profertur. Virgilius in VI:
offam

Obicit; ille famē rabida tria guttura pandens.

Lucanus in X:

Non mandante famē; multas volucresque ferasque
Aegypti posuere deos.

Iuvenalis in V:

Membra aliena famē lacerabant, esse parati
Et sua.

Lucretius:

Imbribus ut tabē nimborum arbusta vacillent.

DE NOMINATIVO PLURALI TERTIAE DECLINATIONIS.

Nominativus pluralis fit a genetivo || singulari mutata ultima 'is' in XV 73
'es' productam in masculinis et femininis et communibus, ut 'huius cardinis hi cardinēs', 'huius consulis hi consulēs', 'huius matris hae matrēs',

1 classe K classe nisi L si om. HL hellenismo Rr helenismo GK helenismo L 2 casui h casu DHGL 5 positus latino add. r Verg. Aen. I 312
7 Luc. Phars. VIII 358 VII. L 8 euftrate DGLK euftrathe H crasis G

capte G sequentis D sequentem Lucanus 9 athemostene GK demostene
BH themostene L aristotile GK hermogine GLK 10 etiam om. G 12
more B quinte daeclinationis H supradictorum R 13 ut a L thabe H
Verg. Aen. VI 420 sq. cf. lib. VI § 59 15 obiecit L obiecit G rapida B

16 Luc. Phars. X 158 sq. 17 mandante] k mandante GLKd mandante fame] b mandant***** B famen Rr

multa Rr volucresque L volucres quae H fecerasque B 18 egipti G egypti
L possuere K 19 Iuv. sat. V 15, 102 sq. 20 menbra H 22 Lucr. I
806 Lucretius in G 23 In imbribus L ut] d rell. prob. Bernaysio praef. ed.
Lucret. p. VIII sq. et D cum libris Lucretianis tabe enim arborum arbusta B

24 PLURALI CASU B TERTIE D 25 Nominativus pluralis tertiae a L Nominativus
pluralis tertiae decli a G fit h. l. om., post communibus add. K is ultima D
26 feminis R 27 hic cardines R hic consules R

p. 760 P.

p. 341. 42 K.

'huius vatis hi' et 'hae vatēs'. neutra vero ex ablativo singulari faciunt nominativum pluralem hoc modo. si in i vel tam in i quam in e exeat ablativus, correpta i et addita a fit nominativus pluralis, ut 'ab hoc mari haec maria', 'ab hoc cervicali cervicalia', 'a lacūnari lacunaria', 'a pari' vel 'pare paria', 'a felice' vel 'felici felicia'. excipitur 'a vetere' vel 'veteri', quod 'vetera' et non 'veteria' facit, nec non 'ab hoc ludicri', quod 'ludicra' et non 'ludicria' dicimus. Virgilius in XII Aeneidos:

• neque enim levia aut ludicra petuntur

Praemia, sed Turni de vita et sanguine certant.

74 similiter comparativa, quae ablativum tam in e quam in i terminant: 'maiora' enim et 'minora' | et 'plura' dicimus, quamvis antiqui etiam 'pluria' dixerunt, unde compositum 'compluria'. Terentius in Phormione:

Multa advenienti, ut fit, nova hic compluria.

Cicero de signis: immo vero alia compluria; in quibusdam tamen 15 codicibus invenitur 'complura'. idem in eodem: dies continuos compluris. idem pro Caecina: compluris armatos. 'gausape' quoque, sicut supra diximus, et ablativum in e terminat, 'ab hoc gausape' et nominativum pluralem in a definit: 'gausapa' enim, non 'gausapia' dicimus. Horatius sermonum II:

Gausape purpureo mensam pertersit acernam.

Persius:

Iam ohlamydes regum, iam lutea gausapa captis.

'aplustre' itidem quamvis faciat ablativum 'ab hoc aplustri', nominativum

I haec et hi uates K nominativum faciunt GLK 2 pluralem om. GLK
 3 addita spscr. L fit nominativus — cervicalia om. D add. d notius K
 ab hoc om. d 4 haec cervicalia BDHK lacūnaria in lacunaria mut. H a om.
 R pare vel pari B 5 felice vel felici] felice+e R filici vel a felice G 6 et
 om. L facit spscr. in K ^{nec} n n Dd 7 et om. GLK lucridia D Verg.
 Aen. XII 764 sq. Aeneidos XII BH 8 nec D cum Pal. lenia G ludicra]
 uel a
 rd ludicra BD 9 proemia B premia + turni (s n f.) H turni debita (debita
 L) sanguine GL vita] d +++ D 10 similiter excipiuntur comparativa GL
 i quam in e GLK 11 plur+ia (al) RDH 12 Ter. Phorm. III 3, 6 14
 multa a advenienti R complur+ia (al) H post compluria: Cicero — alia com-
 pluria om. G 15 Cic. in Verr. or. II III 46, 102 inmo D 16 quoddicibus
 Rr complura+++ (lia) H compluralia GLK complura (Reg.) vel complura codd. Cic.
 in eodem] inmo de suppliciis II v 52, 137 "continuos compluris R 17 cou-
 pluris H complures LK cum codd. Cic. plerique complures Cic. Reg. plures Lagom.
 29 post compluris: idem — compluris om. H Cic. pro Caecina 9, 24 oecina
 RBDG oecina L coecina K complures L cum libris Cic. gausapae R 18
 quo+e Dd sicut] ut K di+ G terminat] facit B ^{et} ab hoc Rr 19 di+
 nit Rr diffinit L dissinit ex diffinit mut. G dissinit K 20 Horatius] d oratius DGLK
 Hor. serm. II 8, 11 cf. § 55 21 porporeo G proterst GL praeterst K
 acernam ex v. praecedente huc translatus est et alter Horatius 22 Pers. sat. 6,
 46 cf. § 55 23 clamydes B chlamides GLK clamides RDH regnum D
 gausapa Rr capis LK

p. 789. 70 P.

p. 342 K.

tamen pluralem non solum in a, sed etiam in 'ia' terminat: et 'aplustra' enim et 'aplustria' antiqui protulisse inveniuntur. Cicero in Arato: Navibus absumptis fluitantia quaerere aplustra.

Caesar in Arato:

5 Fulgent Argoae stellis aplustria puppis.

alia vero omnia neutra, quae in e terminant ablativum, mutata e in a faciunt nominativum pluralem: 'ab hoc numine haec numina', 'a tempore tempora', 'a tubere tubera', 'a capite capita'. ||

DE GENETIVO PLVRALI TERTIAE DECLINATIONIS.

10 Genetivus pluralis tertiae declinationis nascitur ab ablativo singulari XVI hoc modo: cum in i vel et in e et in i desinit, correpta i assumit 'um', ut 'a sedili horum sedilium', 'a cervicali cervicalium', 'ab equestri equestrium', 'ab utili utilium', 'a sapiente' vel 'sapienti sapientium'. 'a felice' vel 'felici felicium'. multa tamen per syncopam solent proferri: 'sapientum' pro 'sapientium', 'merentum' pro 'merentium' - Statius in II Thebaidos:

dabitur, mihi crede, merentum .

Consiliis tranquilla dies.

idem in IIII:

aeternaque sontum

Supplicia -,

'caelestum' pro 'caelestium'. Virgilius in VII:

Caelestum vis magna iubet.

et sciendum tamen, quod rarissime haec, quae in solam i finiunt ablativum, 25 syncopam patiuntur i per genetivum pluralem. inveni 'marum' pro 'ma-

uel ia uel a
1 in a Kk in ia Kk terminant Dd et ante aplustra om. GL et et aplustra H et aplustra enim et aplustria] r et aplustra enim et aplustra et aplustria R
2 antiqui] antiquissimi B cf. Vahlehti Enn. ann. inc. sed. fr. CXXV p. 85
protulisse G Ciceron. Arat. fr. XXII p. 522 Or. in ara¹⁰ in litura d 3 absumptis] r absumptis L assumptis R aut summis s. ab summis Salmasius in Solin. c. 34 p. 573 ed. 1629 4 Caesaris Germanici Arat. v. 345 5 argoe DH argue
GLK argoe stellis r argo estellis R applust^{ria} pupis Gg pupis L 6 uero
om. LK terminent G in a spscr. in K 7 numine Rr numima D 8 capitum ex corr. hb capite ni f. B 9 GENETIVO BDHGL TERTIAE DECLINATIONIS
om. DH 10 ab add. r om. RBDG 11 cum in e uel in i desinit (dissinit K)
in e
GK cum uel in i desinit Ll et ante in e eras. in D om. BH et in i om. BDH
et i add. adsumit B 12 horum cervicalium r aequestri L equistri G
aequestrium DL 13 horum utilium B uel add. b uel sapienti om. H
15 pro ante sapientium om. H Stat. Theb. II 356 sq. 16 tebaidos G 19
Stat. Theb. IIII 475 sq. IIII] B III. rell. 20 aeterna **** sonatium (priori
loco quae eras.) R 21 snbplicia R suplicia GK 22 Verg. Aen. VII 432
in septimo π VIII. R in VIII. BDGK in W. III. H in IX. L 23 coelestum L
uix Med. iubet ex in*et corr. Fr. 24 haecq. in D que in sola R
i eras. in R 25 marum pro marium inueni GLK

rium', qui tamen in | rarost usu genetivus, apud Naevium in carmine belli Punici:

Senex fretus pietatei deum adlocutus summi
Deum regis fratrem Neptunum ~~agnatorem~~
Marum,

pro 'marium'. eius ablativum Caesar in V belli Gallici ponit: paulo latiores quam quibus in reliquis utimur maribus. comparativa quoque, quae inveniuntur tam in e quam in i exeuntia per ablativum, carent i paenultima in genetivo plurali: 'a maiore' vel 'maiori horum maiorum', 'a minore' vel 'minori horum minorum'.

- 70 In e vero solam finientia ablativum, si nominativus in duas terminetur consonantes, mutant e in i brevem et assumunt 'um', ut 'hic Mars a Marte horum Martium', 'hic fons a fonte horum fontium', 'haec frons a fronte harum frontium', 'haec urbs ab urbe harum urbium', 'haec arx ab arce harum arcium'. rarissime tamen et haec supra dicta, sicut illa, 15 quae in i solam terminant ablativum, per syncopam i proferunt genetivum pluralem, exceptis in 'ms' vel 'ps' desinentibus, si non sint a capite composita. haec enim e ablativi in 'um' convertentia faciunt genetivum pluralem: 'haec hiems ab hieme hiemum', 'princeps a principe principi-
pum', 'munciceps a municipe municipum', 'forceps a forcipe forcipum', 20 'manceps a mancipe mancipum'. a capite enim composita et duabus syllabis abundant in genetivo et trium sunt generum communia. itaque et ablativum tam in e quam in i et genetivum pluralem rationabiliter in 'ium' terminant: 'hic' et 'haec' et 'hoc triceps a tripicite' vel 'tripiciti tripici-
tium', nisi syncopa fiat. illa quoque, quae pares habent syllabas tam in 25 genetivo quam in nominativo, mutant e in i et assumunt 'um', ut 'hic collis huius collis ab hoc colle horum collium', 'haec aedis huius aedis ab

1 tamen * in (v) H raro est BDHGLK nenum libri Naev. bell. Pun. I 9 p. 43 Klussem. I VIII p. 10 Vahl. 3 pietatei Vahlenius pietati BHLKr pietate DGH piaetate R allocutus DGLKr 6 cesar D Caes. bell. Gall. V I, 2 7 altiores v. l. libror. Caes. dett. reliquis maribus uti adsueverant libri aliquot

Caes. dett. utimar K 8 per ablativum om. GLK 9 caren Dd ut a maiore H uel a maiori BDH 10 a minore — minorum add. b uel a minori HGLb 11 uero spscr. in K solam] r sola R terminet BHGLK 12 et om. G adsumunt B ut haec mors a morte (miorte K) harum mortium GLK 13 hic fons a fonte horum fontium om. GLK haec fons a fonte harum fontium add. g haec frons a fronde (fronte g) harum frontium haec frons a fronde harum frondium G haec frons .te harum frontium haec frons .de harum frondium K 14 harum frontium] b harum frontium B ars R arces G 15 harum om. H artium R 16 in i solum Rr solum B 17 in om. GL ms et ps GK 18 ablativi abtui H 19 ut haec Hh hiems] ex hiem** corr. L hiemps RB hiem** (p) Dd ieme D harum hiemum GLK principium (i) K 20 municipium (i) K 21 mancipum H enim om. K 22 abundant RD 23 et om. GL 24 tripitium Rr tripicium D 25 habet D tam nominatio quam in genitio K 26 adsumunt B 27 huius collis om. G haec aedes LK haec edes DH huius haedis Rr

p. 771. 72 P.

p. 343. 44 K.

haec aede aedium', haec caedes [ilius caedis] a caede caedium', nisi haec etiam per syncopam proferantur. frequentius tamen in 'es' terminantia absque i inveniuntur, ut 'vatum' pro 'vatum'. Virgilius in IIII:

Multaque praeterea vatum praedicta priorum.

Cicero pro Sestio: vestrarum sedum templorumque causa -, 'mensum' quoque pro 'mensium'. Ovidius in VIII metamorphoseon:

Et quos sustinuit bis mensum quinque labores.

excipiuntur 'iuvenis' a iuvene iuvenum', 'canis' a cane canum', 'panis a pane panum'; carent enim i penultima semper.

In 'as' quoque Latina mutant e ablativi in i et assumunt 'um': 'a civitate civitatum', 'a probitate probitatum'. in his tamen frequenter solet fieri concisio i in genetivo plurali, 'a civitate civitatum' et 'civitatum', 'a probitate probitatum' et 'probitatum'.

Reperiuntur praeterea absque i facientia genetivum pluralem, quamvis ablativum et in e et in i preferant, in 'us' et in 'il' et in 'or' trium generum et in 'ex' desinentia, quando sunt communis generis, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc' vetus a vetere' vel 'veteri veterum'. Virgilius in V: veterum non inmemor ille parentum -, 'vigil ab hoc' et 'ab hac' vel 'vigili horum' et 'harum vigilum'. Iuvenalis in V:

Praeterea lateris vigili cum febre dolorem.

Virgilius in VIII:

† Praeterea vigilum exenhiis obsidere portas.

sunt tamen, qui 'vigilis' nominativum quoque similem genetivo esse putaverunt, usus tamen in 'il' esse ostendit, ut Lucanus in IIII:

1 hac (e) B h aede Rr harum aedium LK huius caedis om. RBDH

ab hac caede G caedae D 2 proferantur K terminata BHK 3 inveniuntur Bb Verg. Aen. IIII 464 (deficit Rom.) 4 multa quae R que om. G praedica R priorum sic Pal. Fr. priorum Med. priorum: legitur et priorum Serv.

ad h. l. 5 Cic. pro Sestio or. 20, 45 Sestio D Sestio G sezio K sedium Cic. Paris. cum utroque Bern. 6 mensium ex mensuum corr. B Ovid. metamorph. VIII 500 IX. L ** metamorphoseon (in) B 7 Et quos om. GLK substitui GL bis mensum quinque cum Prisciano Heinsii libri Ovid. meliores, mensum bis quinque, menses bis quinque, bis menses quinque vv. ll. codd. Ovid. quinq:] b

qui B 8 a pene H 9 enim om. L penultima (s) B 10 et om. L adsumunt B 11 post civitate: civitatum et ni f. eras. in H post probitate: probitatum ni f. eras. in H 12 concisio K et] uel B 13 et] uel BLK 14

Reperiuntur (p) D Reperiuntur HL Repereuntur G praetere Rr 15 ablativum in e GL profer D et or D 17 Verg. Aen. V 39 in om. G 18

inmemor HGL 19 uigile K uel uigili om. K orum Rr arum uigilum Bb 20 Iuv. sat. V 13, 229 22 Verg. Aen. VIII 159 VIII. RGLK 23 Praeterea ex praecedente exemplo repetitum libri praeter h Interea corr. h ex Vergilio

uigulum Med. obsedere K 24 tamen quoque qui L genituo similem GLK 25 ostendit (h?) H Luc. Phars. IIII 6 sq.

tutelaque valli

Pervigil alterno paret custodia signo.

similiter 'memor a memore' vel 'memori horum' et 'harum memorum'
- Horatius in II sermonum:

Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta.
raro tamen invenitur in e terminans huius nominis ablativus, nec aliam
esse causam existimo, ut supra dictum est, nisi eam, quod apud antiquos
'hic' et 'haec memoris' et 'hoc memore' proferebatur. in quo testis
est Caper, antiquitatis doctissimus inquisitor: ostendit enim, Caecilium
in epiclero sic protulisse:

Itane Antipho [†]inventus profluvia ~~haec~~?

Itane est inmemoris, itane est madida memoria?
nec mirum, cum et 'hic celer' et 'hic celeris', et 'hic concors' et 'hic
concordis' protulisse inveniuntur vetustissimi multaque alia in eundem mo-
dum. Virgilius in XII:

nec domini memorum proculcat equorum -,
79 'supplex ab hoc' et 'ab hac supplice' vel 'supplici horum' et 'harum
supplicum', 'artifex ab hoc' et 'ab hac artifice' vel 'artifici horum' et
'harum artificum'. Lucanus in VIII:

Se simul et Romam Pompeio supplice mensus.
Sallustius in Catilinario: demisso vultu, voce supplici. Ci-
cero pro Ligario: et nos iacentes ante pedes supplicum voce
prohibebis. Virgilius in I:

Artificumque manus inter se operumque laborem.
puto tamen, haec etiam ab oratoribus differentiae causa sic proferri per
syncopam, quia 'supplicium' et 'artificium' neutra inveniuntur singularia.
'hic' et 'haec parens', quando nomen est, duum est generum et geneti-

1 tutela quae R ceutelaque GLK 2 pa^{ret} Rr cessit Luc. Marburg. 3 ha-
rum et horum B 4 oratius K Hor. serm. II 4, 90 5 Nam] rh Num RH
Nam quamvis] Nunquam uis GL referas memori nonnulli codd. Hor. ref-
feras H peccatore D 6 eius BH 7 causam esse L quod] quam r
apud spscr. K 8 proferebantur D 9 Caper] de dub. gen. iudice Osanno de Fl.
Capro p. 12 cecilius RK de Caecil. epicleri Yr. v. lib. VI § 47 10 epidero GL

11 anthipho L antibo G inuenitur duo libri Spengelii profluvia] (pirflua) e
pirflua R 12 inmemoris L cum hic B cum hic GLK et in hic caeler
Rr caeler D caeleris D celeris hic GLK 14 protulisse G aetustus-
tissimi H 15 Verg. Aen. XII 534 XII] Kirchius in annot. ad h. l. X. libri

16 proculcat Med. aequorum Pal. 18 supplicium DK supplicium B et
artifici K 19 Luc. Phars. VIII 346 20 roma H menses RHGK 21
Sall. Catil. 31, 7 Catilinario] r catilinario RHGK 22 pronon demisso L pronon
demiso K pronon dimiso G pronon demisso H Cic. pro Lig. or. 5, 13 22 ant] ad
libri Ciceronis pede Dd supplicium (i) K supplicium cum voce L 23 pro-
hibetis H Verg. Aen. I 455 24 artificum quae H se se R se operum-
que] k seorsum K operum quae H 25 tamen et haec etiam D haec] hac
in litura b etiam haec K 27 pares Dd est post duum om. DGLK add. d

p. 772. 73 P.

p. 345. 46 K.

vum pluralem absque i facit plerumque, 'horum parentum'. Virgilius in II:

decora alta parentum.

quod autem etiam 'parentum' non irrationabiliter dicitur, ostendit accusativus pluralis in 'is' etiam terminans, qui proprius est in 'ium' terminantis genitivi. Terentius in heautontimorumenos:

Quod volo aut peto, parentis meos ut commonstres mihi.

Cicero de suppliciis: navium praefectos sine ulla causa de complexu parentum suorum, hospitum tuorum, ad mortem cruciatumque rapuisti. notandum etiam, quod omnia semper pluralia, quae in 'es' || desinunt, genitivum in 'ium' faciunt, ut 'hae vires harum virium', 'hi penates horum penatium' - invenitur tamen apud veteres eius singulare 'hic penatis huius penatis' -, 'hi quinquatres horum quinquatrum', 'hi' et 'hae tres horum' et 'harum trium'. similiter 'hi' et 'hae plures' et 'haec plura' vel 'pluria horum' et 'harum plurium'. Cicero ad Herennium in III: complurium negotiorum.

In 'is' quoque longam desinentia: 'lis a lite litium', 'Samnis a Samnite Samnitium', 'dis a dite ditium'. 'nox' etiam 'a nocte noctium', unde Agellius noctium Atticarum inscripsit.

Cetera vero omnia ablativum in e solam terminantia mutant eam in 'um' et faciunt genitivum pluralem: 'a poemate poematum', 'a Cicerone Ciceronum', 'a consule consulum', 'a Titane Titanum', 'a duce ducum', 'a patre patrum', 'a virtute virtutum', 'a capite capitum', 'ab alite alitum'; nam 'alium' per interpositionem addita u protulit Virgilius in VIII:

1 Verg. Aen. II 448 (deficit Rom.). 3 decora ^{alta} illa Fr. decorallia Pal. 4
autem et (et ^{etiam} K) in ium non GLK Irrationabiliter B dicitur om. GK 5
in um D § Ter. heautontim. V 4, 4 eautontimorumenos RD eautontimorumenos K
eautontimorumenos GL 7 Quod] B Quid rell. Quod peto aut quod volo Bemb. Quod
peto aut volo Bas. parentes Bemb. ut om. Bemb. ut commonstres D et con-
stres GLK 9 Cic. in Verr. II v 52, 138 10 complexu] B cum Cic. Reg. com-
plexu rell. parentum libri Cic. parentum GL suorum om. Cic. Lagom. 42
hospitum K hospitium Reg. hospitumque dett. Cic. de tuorum falsus est accu-
sativus ille Halmius noster ad Cic. l. l. 11 etiam] vero B 12 desinit Rr
post desinunt: id est quae ex se non habent singularia R, quod pro gloss. aspec. d,
quae ex se non habent singularia B genitivum In ium faciunt genitivum Dd
13 hii H et hi K poenates RD poenatium RD inveniuntur RDL 14
eius] in B paenatis D paenatis D Hic quinquatres D hii quinquatres H
quinquatres L 17 rhet. ad Herenn. III 2, 3 complurium B 18 in 'is (h) D
lite Rr 20 Agellius cf. lib. VI § 61 agellius H agellius B agellius GK
agellius L anticarum L antipinarum Gg 21 in e solam ablativum L 22 a
poemata Hh a cicerone Dd 23 ductum K 25 Verg. Aen. VIII 27 26
VIII. RBDH IX. L

p. 773. 74 P.

p. 346. 47 K.

Alituum pecudumque genus sapor altus habebat.

81 'a bove' quoque 'bovm' debet fieri; sed hoc nomen notandum, quod u consonantem assumunt obliqui singulares hiatus causa, abiciunt autem est quando plurales." Virgilius in III:

Huc ubi delati portus intravimus, ecce

Laeta boum passim campis armenta videmus.

idem in VIII:

Reddidit una boum vocem vastoque sub antro.

dativus autem et ablativus eius nominis per syncopam semper mediae proferuntur syllabae, 'bobus' pro 'bovibus'. Horatius in epodo:

Beatus ille, qui procul negotiis

Paterna rura bobus exercet suis.

nominativus vero pluralis et accusativus et vocativus, qui similes sunt, raro abiciunt u consonantis loco positam. Virgilius in bucolico:

Ille meas errare boves, ut cernis, et ipsum.

idem in VIII:

Discessu mugire boves.

in eodem:

Abstractaeque boves abiurataeque rapinae. ||

DE DATIVO ET ABLATIVO PLURALI TERTIAE DECLINATIONIS.

XVII 82 Dativus et ablativus pluralis tertiae declinationis nascitur a singulari genetivo interiecta 'bu', ut 'huius hominis his' et 'ab his hominibus', 'huius exulis his' et 'ab his exulibus', 'huius numinis his' et 'ab his numinibus', 'huius disparis his' et 'ab his disparibus', 'huius felicis his' et 'ab his felicibus', 'toreuma toreumatis his' et 'ab his toreumatibus'. in 25 huiuscemodi tamen, id est neutris a finitis, quae sunt Graeca, frequenter

1 pecudumque GK 2 notandum est GLK quod] R in quo r rell. in quod g 3 adsumunt B obliqui casus singulares DG obiciunt K autem add. b autem eam est quando G autem eam quando LK A Verg. Aen. III 219 sq.

III]. K 5 dilati GL intravimus] d intrabimus DG ecce K 6 pa-
campis
sim armenta Kk 7 Verg. Aen. VIII 217 8 reddit D vocem] r voce RB
uasto quae R anthro GLK 9 autem] etiam H huius G mediae semper
LK proferuntur] h profertur RDHK 10 bobus Rr bobus Kk bubus BH
oratius K Horat. epod. 2, 1 et 3 12 bubus BH cum nonnullis codd. Horat.
suis exercet L 13 quis D 14 abiciunt (h) D Verg. ecl. 1, 9 15 Ille B

meas herraré h mea serrare ni f. H boes K boes GL post ipsum: ludere-
que (quae d) uellem, v. sq. initium, add. D ludere quae uellem H, integrum v. sq.
ludere quae uellem calamo permisit agresati B 16 Verg. Aen. VIII 215 17 dis-
cesu GL boes GLK boes l 18 Idem in eodem R Verg. Aen. VIII 263

eodē Abstractaeque B 19 que om. GL boes K boes GL abiurataeque]
ex obiurataeque corr. L obiurataeque LK 20 DE DATIVO ET ABLATIVO (rell. om.) K
DECLINATIONIS B 21 genitivo singulari GL 22 his uel ab his hominibus B
23 numinibus] nominibus B 24 felicis] felicilis H 25 toreuma D to-
reumatibus RrD his et ab his om. L toreumatibus RrD 26 tamen] tantum K

p. 774. 75 P.

p. 347. 48 K.

invenimus antiquos dativum et ablativum plurales in 'is', productam proferentes contra regulam tertiae declinationis, quam servant in ceteris casibus supra dictorum nominum. ut Cicero frequenter in Verrinis 'toreumatis' dicit et 'peripetasmatis' et 'emblematis'. in libro de signis: nunc de peripetasmatis quemadmodum te expedias non habes. in eodem: scaphia cum emblematis. idem ad Herennium IIII: de orationibus aut poematis, quamvis neutro genere hoc ubique profert. si enim, sicut Plautus et alii vetustissimi, femininum hoc protulisset, pares syllabas omni casti servasset absque genetivo plurali secundum analogiam primae declinationis. est igitur magis apud Cicero-
nem et eos, qui similiter in huiusmodi proferunt, heterocliton vel, ut Celso videtur, a nominativo 'hoc peripetasmatum', 'hoc emblematum'. excipitur etiam 'bobus', ut dixi, euphoniae causa pro 'bovibus'; est enim genetivus singularis 'bovis'. Horatius in carmine saeculari:

Quaeque vos bobus veneratur albis.
idem in III carminum:

sol ubi montium
Mutaret umbras et iuga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte nocte.

DE ACCUSATIVO PLURALI TERTIAE DECLINATIONIS.

Accusativus pluralis tertiae declinationis similis est proprio nominativo, 83 sicut et vocativus. in illis vero, quae || genetivum eiusdem numeri in 'um' finiunt, plerumque per 'es' longam profertur: 'hi latrones hos latrones o

1 dativos et ablati L in his Rr 3 Cic. in Verrinis cf. lib. VI § 8; emblematis praeter l. infra l. invenitur etiam II IIII 22, 49. at toreumata quidem in Verrinis legitur (II II 52, 128 II IIII 18, 38). non tamen toreumatis. emblematis, peripetasmatis ex Cic. l. etiam Sergius p. 1846 P., peripetasmatis Cledonius p. 1904 (cf. etiam Pompeium p. 229 Lind.), toreumatis neuter. toreumatis Rr 4 emblematis G Cic. in Verr. or. II IIII 12, 28 5 quemadmodum G expedias in mg. add. K 6 Cic. in Verr. II IIII 17, 37 scaphia B scapha RD. emblematis G rhet. ad Herenn. IIII 4, 7 7 III. D quatuor G de] ex rhet. ad Her. aut] et B poematis] sic etiam codd. rhet. Virceb. Paris. 7714 al. poemati B poematis libri rhet. dett. ubique ille profert D 8 profertur HGLK duentissimi D 9 casu D et absque Rr 10 analogiam in mg. add. h 11 qui huiusmodi similiter H in om. GLK proferunt huiusmodi K etherocliton

RB heterocliton H eterocliton Kk eterocliton L ΕΤΕΡΟΚΛΙΤΟΝ aliter declinatum in mg. l eterocliton G eterocliton D velut B 12 caelo L enlematum G 13 etiam] enim R bobus] r bubus RBH causa add. d 14 oratius K Horat. Carm. saec. v. 49 saeculari RD 15 Quique v. l. codd. Hor. bubus RBH cum libris nonnullis Hor. ueniatu GLK 16 Hor. Carm. III 6, 41 sqq. 19 bubus RB cum aliquot codd. Hor. fatigatis H 20 adeunte GL nocte libri mei omnes, in libris Wallraffianis curru cum Horatio Zwicc. 2 Lips. 2 Krehlii 21 DE ACCUSATIVO PLURALI ET VOCATIVO TERTIAE DECLINATIONIS. D accusativus L 22 nominativus ex nominativo corr. H 23 in illis] b illis B quae in geniti K 24
finiuntur K per is Dd hi latrones. hi et hos B hos latrones om. R latrones Hh post o latrones: hi et hae sacerdotes hos et has (sacerdotes K) et o (et o add. g) sacerdotes pomati, infra om. GLK

p. 778 P.

p. 348. 49 K.

latronēs', 'hi consules hos consules o consules', 'hi tubicines hos tubicines o tubicines', 'hae matres has matres o matres', 'hi' et 'hae sacerdotes hos' et 'has' et 'o sacerdotes. inveniuntur tamen quaedam in 'is' solam productam terminantia hunc casum Graeca, quae etiam nominativo similiter in 'is' desinunt: 'hae Sardis has Sardis', item 'Alpis', 'Syrtis', 'Trallis', quae apud Graecos in supra dictis casibus *et* diphthongum habent finalem. Horatius in *epistularum*:

Smyrna quid et Colophon, quid Croesi regia Sardis?
Virgilius in X:

In Syrtis, in saxa, volens vos Turnus adoro.
quorum autem in *sum* terminantium genetivum frequentius in 'is' et quorum rarius exeat accusativus, ut potero, breviter colligam.

84 . Omnium, quae tam nominativum quam genetivum similem habent, eorum accusativus raro in 'es', frequenter in 'is' solet terminari, ut 'hic' et 'haec omnis huius omnis hos' et 'has omnis'. Sallustius in *Catilinario*: omnis homines, qui sese student. Terentius in *Andria*:

omnis nos gaudere.

Virgilius in III georgicon:

et pinguis unguine ceras.

idem in IIII georgicon:

aquas dulcis et frondea semper

Tecta petunt.

idem in I Aeneidos:

hic fessas non vincula navis

Villa tenent.

1 hic consules *Rr* hos et o (*o* *ex* hos *effecit* *L*) consules *GL* hos consules et o consules *K* hi tubicines hos et o tubicines *K* hos et o tubicines *GL* 2 o tubicines *pscr. r* has et o *matres* *GL* 3 hos] os *B* et has sacerdotes o sacerdotes. Inveniuntur quaedam *ta in litura b* *men in is* *pergit* *B* has] has sacerdotes *Dr* ho *Rr* quaedam etiam in *H* his *Rr* 4 productam solam *GLK* casum Graeca] *b ca**** graecum *B* 5 in his *Rr* haec sardis *BDHG*

hic has sardis sardis *Kk* has] huius *L* talphis *BH* sirtis *G* 6 eis *RBL* *EVG* 7 oratius *K* aepistolarum *K* *Hor. epp. I 11, 2 sq.* quid Croesi regia Sardis | Smyrna quid et Colophon? 8 smirna *GK* quid et] *Horatius* quidem et *al croesi* *eresi*

RBDH quidem *GLK* chryssi *Rr* cryssi *B* cryssi *Hh* crisi *K* cryssi *D* trisi *G* tyrsi *L* 9 *Verg. Aen. X* 677 10 sirtis *GK* Syrtis *ex Prisc.* certe interpolatus *Menagianus* alter *Verg.* rupes *Vergilius*. Syrtis *ex v. eius sequenti* Ferte ratem saenisque vadis inmitte Syrtis (syrtis *Pal. m. alt.*) sumpsit *Priscianus* volens (u) *B* vos Turnus] vulturnus *BGLK* 11 frequentius *K* in *is* (h) *DK* in his *R* 12 rarius in *es* exeat *GLKd* in *es* in *mg.* post accusativus *add. h* 13

tam** (en) *B* similes *GL* 14 terinari *K* 15 et has *om.* *RBDH* *add. rd* *Sall. Cat. I, 1* 16 *Catilinario*] *r* *catillinario* *RBDL* *cantilinario* *G* *Ter. Andr. V* 4, 43 19 *Verg. georg. III* 450 20 pingues *Rom.* unguine *G* caeras *L* coeras *GK* 21 *Verg. georg. IIII* 61 *sq. (deficit Rom.)* 22 dulces *Med.* 24 *Verg. Aen. I* 168 *sq. (deficit Pal.)* 25 fessas *G* navis] non aus *R* nares *Med.* qui v. 169 collocat post v. 168, addita tamen nota 26 ulla *H*

p. 775. 76 P.

p. 349 K.

idem in V:

Quoque magis fessas optem dimittere navis.

idem in eodem:

Muneraque in navis ternos optare iuencos.

5 similiter faciunt accusativum eiusdem formae semper pluralia, ut 'hi manes horum manium hos manes' vel 'manis' - Virgilius in IIII Aeneidos:

Id cinerem aut manis credis curare sepultos? ..

'tres trium hos' et 'has tres' vel 'tris'. idem in III Aeneidos:

10 tris adeo incertos caeca caligine soles

Erramus pelago.

In 'er' quoque desinentia, quae i terminant ablativum, similiter faciunt accusativum pluralem plerumque per 'is', raro per 'es': 'acer ab acri hos acris'. Virgilius in XI:

15 metuensque moneret,

Actis esse viros.

similiter 'saluber salubris' a salubri salubres' vel 'salubris', 'imber ab|| 85 imbris hos imbres' vel 'imbris' - Virgilius in VIII:

Cum fremit ad caulas, ventos perpressus et imbris.

20 idem in XII:

spargitque salubris

Ambrosiae sucos et odoriferam panaceam ..

'December' (quod proprium est) 'a Decembri hos Decembres' vel 'Decembris'. Horatius in I epistularum:

25 Me quater undenos sciat implevisse Decembris.

similiter 'celer' vel 'celeris a celeri' - Virgilius in III Aeneidos:

1 Verg. Aen. V 29 (deficit Rom.) 2 Quoque Med. Pal. et sic H (?) Wallraf.

et Lips. 2 Dresd. Krehlii fessas om. G fessas Dd dimittere G demittere K
3 Verg. Aen. V 247 4 que om. GLK in navis add. h optare] sic etiam
libri opt. Verg. cum Ver. aptare cum libris aliquot Vergilianis GL aptare K 5

acusativum G 6 manumium D uel et manis K Verg. Aen. IIII 34 8 cinerem

reant amnis Fr. manes K manes, sed es ex corr., Med. 9 Verg. Aen. III
203 sq. cf. lib. XVIII § 246 (deficit Rom. et initio versus Pal.) UI. L aneidos
R 10 tris etiam Fr. caliginiae H soles ex solis corr. vid. Fr. 11 erramus G
pylago L 12 in i BDG 13 ab acri Rr 14 hos et has acris d
Verg. Aen. XI 47 sq. 15 moneret Pal. 17 hos salubres GLK 18
Vergilius H Verg. Aen. VIII 60 19 caulis GLK perpressus r perpressos G
pensus R imbres Med. (deficit Rom.) imbris etiam Fr. 20 Verg. Aen. XII

418 sq. 21 salubres Pal. m. qll. 22 socos Rr succos L panaceam] k panaceam K
panticeam G 23 quod] qui B. a Decembri om. H decembris uel
decembres DH decembres et decembris L 24 oratius K Hor. epp. I 20, 27

aepistolarum K 25 undenoscit Hh decembres codd. Hor., ut vid., fere omnes:
in ed. Obbarii coll. annot. crit. ad h. l. Decembris operarum errore in ipsa poetae
verba irrepsisse videtur 26 caeler Rr Verg. Aen. III 243 sq. (deficit Rom.)
in tertio aeneidos add. r in aeneidos III. DH

celerique fuga sub sidera lapsae

Semesam praedam et vestigia foeda relinquunt.

idem in V:

Agmine remorum celeri ventisque vocatis --

'hos' et 'has celeres' vel 'celeris', quod est frequentius. idem in VIII:

et celeris defer mea dicta per auras.

similiter faciunt accusativum in 'hs' vel 'rs' terminantia, ut 'hic fons hos fontes' vel 'fontis', 'hic' et 'haec' et 'hoc iners hos' et 'has inertes' vel 'inertis', 'pars has partes' vel 'partis'. Virgilius in II georgicon:

Adgredior sanctos ausus recludere fontes.

Terentius in heautontimorumenos:

Parentis, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias.

Virgilius in VI:

Hic locus est, partis ubi se via findit in ambas.

idem in II Aeneidos:

penitusque cavernas

Ingentis utrumque armato milite complent.

idem in III:

mactant lectas de more bidentis.

86 alia autem, quamvis genetivum pluralem in 'ium' desinentia, raro invenias et in paucis 'is' finientia accusativum, ut in 'as' exeuntia nominativo: 'civitas civitatum', 'has civitates' fere ubique legimus.

In x terminantia trium generum communia, quamvis in paucissimis 25

1 celerique Rr caelerique D. 2 semesam] sic Med. corr. semiēsam L ***ēsam (sem) Pal. semensam Med. m. pr. et Gud. uistigia G feda RPHI faeda GL et ex foe-

dera corr. K relinquunt] bd *linquunt B relinquunt D relinquunt Med. 3 Verg. Aen. V 211 4 caeleri K 5 Verg. Aen. III 226 (deficit Rom.) 6 auras] h aureas D aures H 7 ut om. K post fons: hufus fontis add. K 8

has inertis vel Rr 9 Verg. georg. II 175 (deficit Rom.) 11 Aggredior GLK Ingredior Vergilius fontes Med. 12 Ter. heautontim. I, 2, 20 heautontimorumenos R haeutontimorumenos DH heutontimorumenos G eutontimorumenos L euton K vel i

13 Parentis] r parentes R parentes Gg parentes Terentianus alteruter incolmem] r incolmem R 15 Verg. Aen. VI 540 U. K 16 est om. GLK

ubi saenia H 17 Verg. Aen. II 19 sq. in II. in eneidos R U. L aeneidos D 18 paenitus quae R poenitusque D que om. G 19 ingentis ex ingentes corr. G ingentis H ingentes Rom. utrumque] rd Pal. m. alt. utrumque VI at

R Pal. utrumque D complet Med. 20 Verg. Aen. III 57 III R (cf. Aen. VI 39 totidem lectas de more bidentis) 21 lectas] rb laetas ni f. cum Menag. pr. Verg. et cod. Guelferb. Arus. p. 248 Lind. R lactas B lactes GL lacteas K bidentis] d bibendis D uidentis Rom. 22 inuenies D Lrh 23 finientia civitatum accusativum R ut] aut GL exeuntia] finientia B 24 legimus fere ubique et in x G fere legimus ubique et in x L legimus ubique K

p. 776. 77 P.

p. 850. 51 K.

genetivum pluralem absque i paenultima proferant - difficile enim invenies
 'audacum' pro 'audacium' vel 'felicum' pro 'feliciū', 'supplicum' au-
 tem magis differentiae causa, ut supra dictum est, profertur, ne, si 'sup-
 plicium' dicas, aliud significare videaris, quomodo 'artificum' pro 'artifi-
 cium' et 'iudicum' pro 'iudiciū'. Cicero de signis: didici etiam
 dum t̄ministrum inquirō, artificum nomina. Virgilius in I
 Aeneidos:

Artificumque manus inter se operumque laborem -,
 famen accusativum plerumque per 'es' efferunt - Lucanus in I:

10 Est qui, tauriferis ubi se Mevania campis
 Explicat, audaces ruere in certamina turmas -,
 raro per 'is'. Virgilius in IIII georgicon: ||

deinde tenacis

Suspendunt ceras.

15 'plurium', quod solum in 'us' terminans talem habuit genetivum plura-
 lem, tam in 'es' quam in 'is' finit accusativum. Virgilius in I geor-
 gicon:

Seu plures calor ille vias et caeca relaxat
 Spiramēta, novas veniat qua sucus in herbas. |

20 Terentius in Phormione:

Ego te compluris adversum ingenium meum menses
 tuli.

Horatius in I epistularum:

Cum tibi sol tepidus pluris admoverit aures.

25 Cicero pro Cornelio I: quae intermissa compluris annos.

abque Rr i in litura r proferabant r difficile] b difficil. B difficile K
 inuenimus GLK 2 audacum uel audacium felicum uel feliciū GK audacum pro
 audacium felicum pro feliciū k audatium Rr uel om. L 3 differentiae] d
 differentia D suppra K si supplicum Rr si suplicium H 5 Cic. in Verr.
 or. II III 2, 4 6 cum L ministrum] in istum Cicero artificium Cic. Reg.
 Verg. Aen. I 455 8 artificum quae DH 9 eferunt L Luc. Phars. I 473 sq.
 10 quitaum feris G semae uania G saeme uania H femae uania L se+mae+ua-
 nia Kk 11 ruere ex corr. r certamine GL 12 Verg. georg. IIII 161 sq.
 (deficit Rom.) 13 tenacis] etiam Fr. tenaces R tenaces Med. 14 suspendunt] b
 suspendunt B. coeras GLK 15 plurium Gg plurimum Dd pluralem om. D
 16 Verg. georg. I 89 sq. cf. § 34 1] g II. RBDHGK U. L 18 pluīs
 DH relaxas B 19 novas] d nouus DGLK inueat H quas GK suc-
 cus Rr 20 Ter. Phorm. III 2, 35 formione G 21 cumpluris BH complures
 GLKr 23 oratius K Hor. epp. I 20, 19 aepistolarum K 24 trepidus
 codd. nonnulli Hor. pluralis D plures libri Hor. fere omnes ammonerit GL cum
 Hor. Gothano aures] R cum Horatio, om. GLK auras BDHr annos libri aliquot
 Hor. 25 Cic. pro Corn. or. I fr. 33 p. 451 Or. cornilio GK inter-
 missa K

'harum litium has lites' et 'hūs'. Cicero in frumentaria: sedasti etiam litis illorum.

DE NOMINATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

XVIII 87 Quarta declinatio terminationes habet in nominativo duas, in 'us' correptam et in 'u'. in 'us' masculinorum et femininorum tantummodo Latinorum, ut 'hic senātūs huius senātus', 'haec manūs huius manus'. in 'u' neutrorum, quae et indeclinabilia sunt in singulari numero, ut 'hoc genu huius genu', 'hoc cornu huius cornu', in quibus quāvis quibusdam artium scriptoribus videatur temporum esse differentia - dicunt enim, nominativum quidem et accusativum et vocativum corripī, reliquos vero produci -, ego in usu pariter in omnibus produci invenio casibus haec nomina; nec irrationabiliter: omnis enim in quacumque parte terminatio in u desinens producitur: 'fluctū', 'Panthū', 'tū', 'diū'. Ovidius in VIII metamorphoseon:

dextroque a poplite laevum

15

Pressa genū, digitis inter se pectine iunctis,
ecce enim hic accusativus est sine dubio et producitur. apud Virgilium, quoque in I:

Nuda genū nodoque sinus collecta fluentis,
quomodo enim 'sinus collecta' accusativum iunxit nominativo, sic etiam 'nuda genū'.

DE GENETIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

88 Genetivus igitur in 'us' desinentium fit producta 'us', ut 'huius senātūs', 'huius manūs'. vetustissimi tamen inveniuntur eorum nominum

1 litium] d latinum D et] uel GLK Cic. in Verr. or. II III 57 132
sedasti] d sasti D 2. litis] sic etiam Cic. Fabricianus lucē libri Cic. rell. in litis
at eorum

K illorum Rr eorum DIK 3 DE NOMINATIVO ET DE OBLIQUIS CASIBUS IUNTE DECLINATIONIS B NOMINATIVO CASU r QVARTAE] rd QVARTAE RD 4 in nominativo habet GL habet nominativi K 5 correpta B u. id] u et in K et femininorum
et femininorum
ni

tantummodo latinorum Rr feminorum B 7 quae indeclinabilia BGLK hoc

genu Rr 9. 15 porum Rr 10 quidem post uocationum collocant GLK 11 produci
id omnibus G 12 irrationabiliter B irrationabiliter K enim] h autem H
13 Ovid. metamorph. VIII: 298 sg. VIII. RBHGLK 14 metamorphoseon R

15 a poplite Rr apo plite K a polite H apolite B appolite G est poplite, a poplite et

in poplite vv. II. codd. Ovid. laevum LI 16 praesa Rr p̄sa L p̄sa K genu
LI degetis K digitisque et et digitis vv. II. librorum Ovid. iunctis] h cum Zwic-
cav. utroque, Dresd., Lips. utroque Krehlii nexis codd. nonnulli Ovid. 17 et add.
h Verg. Aen. I 320 18 I. eneidos d 19 nodoque] h nudoque H Med.

sinos Med. collecta ex collecta corr. B post sinus collecta: fluentis — sinus
collecta om. om. enim add. g 20 enim om. LKg 22 GENETIVO BGL QVAR-

at etiam
TAE] r QVARTAE R 23 igitur in us ***** (igitur) K in add. r 24 tamen Rr

p. 775 P.

p. 348⁵² K.

etiam in 'nis' divisas proferentes genetivum. Terentius in *heautontimorumenos*:

Texentem | telam studiose ipsam offe^odimus,
Mediocriter vestitam veste lugubri,
Eius am^{is} causa, opinor, quae erat mortua.

DE DATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

Dativus eius declinationis fit a genetivo abiecta s et addita i, sed corrigitur paenultima, ut 'huic senatū', 'manū'. est tamen quando poetarum metri causa pro eo ablativo utuntur. Virgilius in I Aeneidos:

Parce metu, Cytherea, manent inmoti tuorum
Fata tibi,

pro 'metui'. idem in IIII georgicon:

Namque aliae victu invigilant,

pro 'victui'. in eodem:

concubitu indulgent,

pro 'concubitu'.

DE ACCVSATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

Accusativus quartae declinationis a nominativo fit mutata s in m: 80 'hunc senatum', 'hanc manum'.

DE VOCATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

Vocativus similis est nominativo: 'hic senatus, haec manus', 'o senatus, o manus'.

DE ABLATIVO SINGVLARI QVARTAE DECLINATIONIS.

Ablativus a genetivo fit abiecta s, producit enim u: 'ab hoc senatū', 'ab hac manū'.

DE NOMINATIVO PLVRALI QVARTAE DECLINATIONIS.

Nominativus et accusativus et vocativus pluralis in hac declinatione:

1 in 'is Dd. diuina^s Rr Ter. *heautontim.* II 3, 44 sqq. *heautontimorumenos* RD *heautontimorumenon* R *heautontimorumenon* L *heautontimorumenon* G entoñ. K 3 quod telam K studiose G ipsam om. HGLK ostendimus GLK 5 Eius] huius G opinor B. 6 SINGVLARI D CASV SINGVLARI B 7 Dativus singularis eiusdem declinationis GL Dativus sing. quartae declinationis K i sed] r is et R 8 pepulimama Hh manu] Rr est. amen Rr 9 utuntur in mg. add. K Verg. Aen. I 257 sq. in I *in* Aeneidos D [1] om. R i. r 10 cytherea Rr citherea BGL cytharea DK cytharea d immota BLK 12 Verg. georg. IIII 158 13 namque Rr invigilant G 14 pro] p L Verg. georg. IIII 198 15 indulgens Med. 19 ut hunc G 20 VOCATIVO CASV R DATIVO B SINGVLARI om. GL 21 o senatus haec manus BDH ho Rr 22 ho Rr 23 ABLATIVO CASV B 24 hos senatu Rr 26 NOMINATIVO] NOMINATIVO CASV B NOMINATIVO ET VOCATIVO ET ACCVSATIVO D QVARTAE B 27 plurales A

p. 778. 79 P.

p. 352. 53 K.

similis est genetivo singulari, ut 'hi' et 'hos' et 'o senatus', 'hae' et 'has' et 'o manus'. ('hae idus harum iduum' semper plurale est, ut omnium festorum nomina.)

DE GENETIVO PLVRALI QVARTAE DECLINATIONIS.

90 Genetivus pluralis a nominativo fit || singulari abiecta s et assumpta s 'um'. corripitur enim u in utraque syllaba, quomodo et nominativus: 'horum senatūū', 'harum manūū'. et oportet scire, quod in hac declinatione omnes pares habent syllabas nominativo singulari excepto dativo singulari et genetivo et dativo vel ablativo pluralibus; qui una superant syllaba. quod habebat etiam genetivus singularis, cum apud vetustissimos in 'uis' divisas desinebat. invenitur tamen, sed raro, apud poetas genetivus pluralis in hac quoque declinatione per syncopam prolatus. Virgilius in VI:

quae gratia currum

Armorumque fuit vivis,

15

quamvis etiam geminata u possit metrum per synaloepham stare, cum sequens versus a vocali incipiat; nec non etiam duabus vocalibus iunctis prior potest in metro excludi, ut:

Ferreique Eumenidum thalami.

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALI QVARTAE DECLINATIONIS.

20

91 Dativus et ablativus pluralis quartae declinationis fit a nominativo singulari mutata u in i et interposita 'bu', ut 'hic senatus his' et 'ab his senatibus', 'haec manus his' et 'ab his manibus'. est autem quando differentiae causa servat u, ut 'artus artubus', 'partus partubus', 'arcus arcubus'. 'artibus' enim et 'partibus' et 'arcibus' ab arté, parte, arce nascuntur, quae sunt tertiae declinationis, cuius dativus et ablativus pluralis paenultimam aliam nisi i correptam habere non potest (unde ex-

1 similes sunt h	2 haec idus B	h	acidus harum iduum D	harum iduum]
has idus et o idus GL	hiduum Rr idum K	u	pluralia L	est om. GLK
festorum nomina dierum B	4 inscr. om. L in marg. add. l		GENITIVO DG	GENITIVO CASV B
5 Genetivus casus pluralis H	assumpta L		adsumpta ex absumpta	
corr. B	6 utraque D	et in nominativo d	8 omnes Gg omnes casus R	
9 et ablativo et dativo G	et ablativo HGLK		10 genitivus etiam B	aput R
		.i. casus		
11 desinabat Dd	12 Verg. Aen. VI 653 sq.		14 quae gratia] r qua gracia R	
gracia B gracia H	curruum Fr. m. alt. et, in currum corr., Pal.			
15 armarumque uel fuit H	uuius Rr uiris L		16 u littera B	posset DHGL
synalipham RBDL	sinatifam HG		17 incipit B	uocabilibus
D	19 Verg. Aen. VI 280	eimenidum Hh	20 PLVRALIB; B	21 plura-
lis in mg. add. L	22 muta ^{ta} Rr	hic senatus] h	hi* senatus H	24 partus
om. K	arcus arcubus] r artus artubus iterum R		25 artibus enim et partibus et	
arcibus] r partus partibus enim et partibus et artibus R				

p. 779. 30 P.

p. 363. 54 K.

capitur 'his' et 'ab his bobus'); in hac vero [id est quarta] in quibusdam
inveniuntur veteres per supra dictos casus plurales, quamvis nulla cogente
causa differentiae, u paenultimam pro i ponentes, ut 'portubus', 'tribubus',
'lacubus'. Ovidius in IIII fastorum:

5 Praemia, de lacubus proxima musta tuis.
neutorum vero singularia, quae indeclinabilia esse supra dictum est, cor-
ripientia u assummentiaque a faciunt nominativum et accusativum et vocati-
vum plurales: 'cornu || cornua', 'genu genua'. genetivus vero et dativus
vel ablativus ad similitudinem fit tam masculini quam feminini: 'cornuum'
10 [genetivus] 'his' et 'ab his cornibus' [dativus et ablativus]. |

DE NOMINATIVO CASV SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

Quinta declinatio terminationem habet nominativi unam in 'es' pro- XVIII 92
ductam, et sunt omnia feminini generis et Latina. excipitur unum, 'dies';
quod in singulari numero tam masculini quam feminini generis invenitur,
15 ut Lucanus in II:

pro fatal quis ille,

Quis fuit ille dies?

Virgilius in IIII Aeneidos:

Ille dies primus leti primusque malorum

20 Causa fuit.

idem in II:

Venit summa dies et ineluctabile tempus
Dardaniae.

in plurali vero semper masculini invenitur, 'hi dies', sicut etiam ab eo
z compositum semper masculini generis est, 'hic merities'. Terentius in
adelpis:

† praeterea

Meridie ipso faciam ut stipulam colligat.

1 et a his R bubus RBH quarta] quarte declinatione H in quibusdam
om. GL in quibusdam in mg. add. Kk 2 per om. D portubus] ex partubus
corr. sup. lin. add. K partubus G 4 Ovid. fast. IIII 888 III] Wallraffianus
III. fell. 5 Proemia B praemia K 6 indeclinabilia G corripienti^a Dd 7
assumentiaque A B assummentia a K 8 pluralem L cornu add. r genu spscr.
K uero om. GLK 9 vel] et HGr femini H cornuum genuum genetivus B
10 genetivus — ablativus] genuum cornibus genibus rh genuum cornibus D

cornibus genibus dativus B 11 casv om. D 12 Quarta Rr 13 feminini in
lit. B Excipiuntur D Excipitur enim unum Hh unum id dies K 15 Luc.

Phars. II 98 sq. .U. G 16 Proh H cum Voss. A et corr. Voss. B profeta
Gg facta H 17 qui^s fuit Dd 18 Verg. Aen. IIII 169 sq. aenaidos D
19 laeti RBHK loeti DG malorum] Pal. m. all. laborum Pal. m. pr. 21

Verg. Aen. II 324 sq. U. G 22 inelutabilia H 24 uero numero masculini
semper G masculini semper LK 25 masculini semper L ut hic H Ter.
adelp. V 3, 61 sq. 27 praeter haec libri Terentiani praeter hac Fleckeisenus 28
Meridie] d meridiaie RD colligat K

DE GENETIVO ET DATIVO CASV SINGVLARI QVINTAE
DECLINATIONIS.

- 93 Genetivus et dativus eius declinationis sunt similes; sunt enim extrema s nominativi abiecta et assumpta i, ut 'hic dies, huius diei huius diei', 'haec facies huius faciei huic faciei'. et servant quidem productionem nominativi, si i habeat paenultimam, ut 'acies aciei', 'rabies rabiei'; sin autem consonantem habeat ante 'es', corripitur e tam in genetivo quam in dativo, ut 'haec fides fidei', 'res rei', 'spes spei', 'plebes plebei'. veteres tamen frequentissime inveniuntur similem ablativo protulisse in hac declinatione tam genetivum quam dativum, ut Sallustius in historiciis libro I: dubitavit acie pars, pro 'aciei', et Virgilius in I georgicon:

Libra die somnique pares ubi fecerit horas,
'die' pro 'diei'. Ovidius quoque in III metamorphoseon 'fide' pro 'fidei' posuit:

Prima || fide vocisque ratae temptamina sumpsit.
idem in VI:

Vtque fide pignus dextras utriusque poposcit.

DE ACCVSATIVO SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

- 94 Accusativus a nominativo fit mutata s in m et necessario correpta e. nunquam enim ante m terminalem longa invenitur vocalis, ut 'hunc meridiem', 'hanc rem'.

DE VOCATIVO CASV SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

Vocativus similis est nominativo: 'hic meridies o meridies'.

- 1 GENETIVO BDG 3 eius] quintae L similes sunt B ^{unt} fit Hh fit BLK
4 abiecta Rr adiecta B adsumpta B 5 huius facie Dd huic] r ubi R
et eras. in R om. HGLK servant] r serviat B 6 si in litura r habeant i penultima
K habeant BDHGL habeant GLK ⁿ adde Dd es] k s K rell. (ex corr. H)
8 ut fides LK fides huius fidei huius fidei BDH 9 tamen in litura r protulisse
GL 10 tam in genitivum Dd ut om. H Sall. hist. I fr. 107 p. 118 Kr.
historis ex historiis (or) corr. L historis Gt. 11 dubitavi B dubitavit H
acie Rr Verg. georg. I 208 12 I] primo. II. libri 13 Libera Dd die]
sio etiam § 94 lib. XVII § 162 diei Rom. die Med. somnique] k sompnique G
somniaque LK pars Rr 14 Ovid. metamorph. III 341 III] add. b I. GL
18 fidei multi, fidei unus alterbe librorum Ovid. uocisque ex uocesque corr.
H uocesque DGLK datae multi libri Ovid. temptamina] b temptamini B (eta-
mina D sumpsit] rd sumpsit RD 17 Ovid. metamorph. VI 506 18 Vt qui fide
B Vt fidei et Et fidei vv. II. libror. Ovid. dextra GLK 19 ACCVSATIVO CASV B
accusativo cas L 20 correpta H correpta est e GL correpta est. Num-
quam B 21 longa (m) B longua G 23 CASV om. DL 24 Vocativus sing.
similis K nominatio ut meridies G ho Rr meridies K

DE ABLATIVO SINGVLARI QVINTAE DECLINATIONIS.

Ablativus quoque fit a nominativo abiecta s: 'hic merities ab hoc me^o die', 'haec acies ab hac acie'. inveniuntur tamen huiuscemodi ablativo veteres etiam pro genetivo usi, ut Virgilius:

Libra die somnique pares ubi fecerit horas,
'die' possit pro 'diei'. Sallustius quoque in historiis: dubitavit acie pars, pro 'aciei'. idem in I: at inde nulla munitionis aut requie mora processit ad oppidum, 'requie' pro 'requiei'. quidam tamen antiquissimorum etiam similem nominativo genetivum protulerunt eius declinationis.

DE PLVRALIBVS CASIBVS QVINTAE DECLINATIONIS. ||

Nominativus pluralis et accusativus et vocativus similis est nominativo 95 singulari, ut 'haec res hae' et 'has' et 'o res'.

Genetivus fit addita ablativo singulari 'rum': 'ab hac re harum rerum', 'a die dierum'; qui tamen in aliis fere omnibus usu apud plerosque deficit. itaque Cicero hoc approbat in topicis dicens: in divisione formarum, quas Graeci εἶδη vocant, nostri, si qui haec forte tractant, 'species' appellant, non pessime id quidem, sed inutiliter ad mutandos casus in dicendo. nolim enim, ne si Latine quidem dici possit, 'specierum' et 'speciebus' dicere, et saepe his casibus utendum est: at 'formis' et 'formarum' velim. inveniuntur tamen vetustissimi secundum analogiam hoc usi casu. Cato Censorius in oratione, quam scripsit, uti praeda

I ABLATIVO CASV B SINGVLAR R 4 etiam om. R 'Verg. Georg. I 208' v. § 93 o somni^{que} H somnusque L fecerit Dd 6 Sall. hist. lib. I fr. v. § 93.

hoc Prisciani testimonium omiserunt Sall. fragmentorum editores quoque libro I

in historiis Dd historis GLK historis libro I § 93 dubitavit H dubitavit K

7 pars add. D Sall. hist. I fr. 99 p. 116 Kr. At illa inde D munitionis] d

munitionis DGL aut Rr 8 ora(in?) K procesit G 9 protulerunt G

11 At M de nominatio et accusatio et vocatio plurali quintae declinationis ad

mg. r DE NOMINATIVO ET ACCUSATIVO ET VOCATIVO PLVRALI QVINTAE DECLINATIONIS D

CASIBVS PLVRALIBVS B 12 Pluralia nominativus BH similes sunt GL 13 ut

om. BDHGLK et hae et has et B hae^{res} Rr hae et has et] et hae res has

et GL et hae has res et R 14 DE GENITIVO inscr. D adita R ut ab L, hae

re arum Rr 15 pleros^{que} K pleros G 16 defecit RDH defecit G defecit K

Cic. topic. 7, 30 hoc om. G 17 formarum] vel formae vel formae sunt vel sunt

formae codd. Cic. εἶδη Ascensius, Schuetzius εἰς hae Cic. Einsidl. idēus libri Cic.

ut mid. plerique εἶον GK εἶον R εἰς hae D εἰς hae (ΔΕΑ add. I) Ll YAHAC in litura h

aeon B nostri si] sic, ni si, K nisi k 18 pessime id H quidem L ex corr.

quid L m. pr. GK 19 sed] si GK si L ad in litura l dicenda Rr 20 ne

si] nisi BH nec si Dd possit quidem dici Cic. Sangall. b 21 is R iis v. I.

codd. Cic. at] ut RBH a GL aut K 22 uellim G uel ***** netustissimi

Rr 23 uti L cato *** (cato) K Caton. Censor. or. uti praeda in publicum

referatur, ap. Meyerum I. I. p. 78 sq. praedam LK

in publicum referatur: miror audere atque religione non tenerei, statuas deorum, exempla earum facierum, signa domi pro suppellectile statuere. |

DE DATIVO ET ABLATIVO PLVRALIBVS QVINTAE DECLINATIONIS.

Dativus quoque et ablativus plurales ab ablativo fiunt singulari adiecta 'bus', ut 'ab hac re, die', 'his' et 'ab his rebus, diebus'. sicut autem genetivi, sic etiam dativi et ablativi plurales in aliis nominibus ejus declinationis deficiunt apud plerosque. | ||

1 in om. *GLK* puplicum *GK* refferatur in *titura* *H* adque *Rr* religione] *R* religionem *BDHL* reigionem *GK* tenerei] *scripsi* tenere (ten in *titura* *H*) *libri* 2 earum] harum duo *codd.* *Paris. l. a Dübnero in Meyeri orr. R. fragm. ed. Paris. p. 142* dearum *Wallraffianus* sacrarum *Dübnerus l. l. eorum G. E. Weberus Cato maior p. 32* f. dearum, earum facierum signa 3 suppellectili- (e) *R* suppellectile *HGK* 4 DE DATIVO ET ABLATIVO EIVSDEM DECLINATIONIS *D* PLVRALI *B* 5 ablativus quintae declinationis fiunt a singulari ablativo *GLK* pluralis *B* ab om. *RBD add. rd* adjecta *Rr* ab-
iecta *B* 6 ut om. *BDHGLK* re rebus die his et ab his diebus *GLK* 8 eius-
declinationis
dem in *titura* h eiusde (sic) declinationis *K* deficiunt *GK*

EXPLICIT LIB VII PRISCIANI GRAMMATICI DE OBLIQVIS CASIBVS NOMINVM FELICITER. |
INCIPI LIB VIII PRISCIANI GRAMMATICI DE VERBO FELICITER. *R* ARTIS PRISCIANI VIRI' DISERTIS-
SIMI GRAMMATICI CESARIENSIS LIBER VII DE OBLIQVIS CASIBVS EXPLICITVS. INCIPI LIBER
VIII. DE VERBO. *B* Expliç. lib. VII. psciã. grammã. de obliquis casibus nominum feli-
citer. | Incip de uerbo psciã lib. VIII. *G* EXPLICIT LIBER .VII. PRISCIANI GRAMMATICI DE
OBLIQVIS CASIBVS NOMINVM. | FELICITER. AMEN. | INCIPI LIBER EIVSDEM .VIII. DE VERBO. *D*
Explicit lib vii psciani grãmatici de obliquis casib. noum feliciter | incipit de uerbo
psciãni grãmã lib viii. *L* expli liber "psciãni" .viii. grammatici de obliquis casibus
nominum feliciter. Inci viii. de uerbo. *K* INCIPI LIBER VIII. *H*

LIBER OCTAVVS.

p. 781—83 P.

DE VERBO.

p. 357 K.

Verbum est pars orationis cum temporibus et modis, sine casu, agendi I 1 vel patiendi significativum. || hac enim definitione omnia tam finita quam infinita verba comprehenduntur. et neutra enim [quae dicuntur absoluta] et deponentia omnimodo naturaliter vel in actu sunt vel in passione. || verbum autem quamvis a verberatu aeris dicatur, quod commune accidens est omnibus partibus orationis, tamen praecipue in hac dictione quasi proprium eius accipitur, qua frequentius utimur in omni oratione. licet tamen pro omnibus dictionibus dicere 'verba' frequentique usu hoc appro-

batur, nec non etiam 'nomina', sed raro, ut Virgilius in III:

foliisque notas et nomina mandat.

Terentius in adelphis:

verbum de verbo expressum extulit.

idem in Andria:

Bona verba quaeso.

Verbo accidunt octô: significatio sive genus, tempus, modus, species, 2 figura, coniugatio et persona cum numero, quando affectus animi definit.

Sciendum autem, quaedam verba inveniri defectiva quorundam supra

dictorum accidentium et hoc vel naturae necessitate fieri vel fortunae

casu.

2 tempore L casu] causa B cas* b 3 quam infinita add. r 4 comprehenduntur B enim om. GLK et absoluta GLK **absoluta(et?) H 5 uel in passione sunt G de diffinitione uerbi ad mg. l Verbū ex Verba corr. H 6 autem] d ante D 7 in ac Bb post dictione: quasi proprium — oratione om. videtur B quasi proprium — licet tamen in lit. decem fere literarum (licet tamen?) et ad mg. add. b 8 liquet G 9 ** Rr adprobatu B 10 sed om. H s& in marg. h Verg. Aen. III 444 VI. RBDGLK VI eneidōs d 11 fata canit fo-

liisque K natus Med. nomina] d omnia D 12 Terentius — quaeso in mg. add. d Ter. adelph. proleg. v. 11 in delphis R post in adelphis excidit f. initium versus: In adelphis 13 expsum G 14 Ter. Andr. I 2, 33 Andria bona in litura, uer ad mg. r 15 "quaeso"uerba K quesso G q̄sso L 16 De

modis partiū orationū. l seu K 17 coniugatio Rr coniunctio B et om. GL effectus Rr 18 diffectiua GL diffectatiua K quorundam B 19 fortunae GK 20 casu] r causa R

Ergo naturae necessitas bipertita est in significatione et in commoditate, id est in consonantia elementorum. sunt enim quaedam non solum in verbis, sed etiam in aliis partibus orationis, quae significationis causa dici non debent, ut, si velimus masculinum dicere ab eo quod est 'nupta' 'nuptus' vel a 'puerpera' 'puerperus', oppugnat ipsa rerum natura propter significationem, quae solis 'accidit feminis, nisi figura vel auctoritas intercedat: figura, ut si dicam: 'bonus animus uxoris mihi nuptus est' pro 'bonum animum habens uxor mihi nupta est'; auctoritas, ut Plautus in Casina:

Libet Charinum quid agat scire novum nuptum, 10
3 pro 'maritum'. nec non in pronomibus quae sunt tertiae personae primitivis si velimus vocativum proferre casum, qui non potest nisi secundae accidere personae, haec eadem naturalis necessitas vetat. praeterea 'sui sibi se a se'; nominativum hoc pronomen habere non potest ideo, quia, quotiens hoc pronomen ponitur, ostendit tertiam personam vel ipsam et 15 agere simul et pati a se, ut 'paenitet illum sui', 'invidet sibi', 'accusat se', vel et ipsam agere et aliam extrinsecus in eam, ut 'rogat, ut sui causa facias', 'petit, ut sibi concedas', 'precatur, ut se custodias'. quod cum fit, id est quando eadem persona et agit et patitur vel a se vel ab alia, non indiget nominativo casu, sed eo, cui solet adiungi verbum, quod 20 actum significat, id est genetivo vel dativo vel accusativo vel ablativo, quos et habet hoc pronomen; ipsum enim verbum agentis personae nominativum in se habet. si enim dicam 'rogat te, ut ad se venias', sine dubio intellegis in eo, quod dixi, 'rogat' simul et 'ille', qui est nominativus. haec eadem ratio naturalis etiam in interrogativis et in infinitivis nomini-

1 Ego Rr bibertita G et om. G 2 Id ē d Idus D in in consonantia
K consonantiam L Sun Bb nec solum DHGLK 4 dicere om. G 5
oppugnat enim ipsa d 6 feminis] r femininis RBK vel^{uel} et K 7 nuptus] b
nupt+(a?) B post nuptus est: pro bonum — nupta est om. G add. g pro bo-
num — Casina in lit. unius lin. (Auctoritas ut plautus in casina B?) et ad mg. add. b
8 platus Hh Plaut. Cas. V 1, 5 sq. 10 Charinum quid G et libri tantum
non omnes § 12 etiam^{i. carinum} nūquid Rr etiam numquid BDH etiam nunquid LK Chalinum
quid Plautus 11 marito K primitivis quae sunt tertiae personae B
12 qui] quod L potest nisecondae H 13 necessitas Dd propterea
GL 15 quoties H ipsam^{et} agere K ipsam agere Br 16 poenitet Hk
illum sui Rr 17 extrinsecus secus K ut] ut est rd rogat te Dd 18
praecatur RBH 19 fit add. r sit G eadem personam R tertia persona r 21
vel ablativo] et ablativo G quos habet K 22 hic pronomen Hh verbum] b
berbum B agentis] b agent+(e?) B 25 in interrogativis] r interrogativis R
in infinitivis] r infinitivis RK in infinitis DHL infinitis BG

p. 784. 85 P.

p. 358. 59 K.

bus, quae tertiae maxime solent iungi personae et absenti vel quasi absenti, ut 'quis', 'qualis', 'quantus' et similibus, vocativum esse prohibet, quia vocativus ad aliquam finitam fit et praesentem personam, ad quam oratio dirigitur, id est ad secundam.

- 5 Incommoditate vero vel inconsonantia, quam Graeci ἀσυνφωνίαν vocant, deficiunt quaedam, ut, si velimus ab eo, quod est 'cursor' et 'risor', feminina facere secundum analogiam mutatione 'or' in 'rix', absonum fit et incongruum naturae literarum. unde Cicero volens ab eo, quod est 'expulsor', proferre femininum mutavit s in t et 'expultrix' dixit Tusculanarum V: o vitae philosophia dux, o virtutis indagatrix expultrixque vitiorum. in eodem: regiae virgines ut tonstriculae tondebant barbam et capillum patris. ab eo, quod est 'tonsor', 'tonstrix' fecit femininum addita t et ex eo diminutivum 'tonstricula', quomodo a 'nutrix' 'nutricula'. et ea per naturam.
- 15 Per fortunam quoque duobus modis prohibemus quaedam proferre, vel quod inusitata sunt vel quod inconcinna et turpia vel aspera prolata videntur esse.

Inusitata sunt, quibus non inveniuntur usi auctores, quamvis proportionem potestatem faciente dicendi, ut 'faux', 'prex', 'dicio'. positivum 20 'faris' debet esse 'for', passivum 'do' debet esse 'dor'. ea enim quamvis ratione regulae bene dicantur, tamen, quia in usu auctorum non inveniuntur, recusamus dicere.

1 quae tertiae sine dubio sunt personae quae maxime solent iungi personae Rr quae tertiae sine dubio sunt personae maxime solent iungi personae B quae tertiae sine dubio solent iungi personae D quae tertiae sine dubio sunt personae et maxime (maximeque k) iungi (adiungi L) personae (personae d) HGLKd quae tertiae maxime solent iungi personae archetypus cum gloss. ni f. personae et Hh et om.

DGLK 2 et in similibus BDH 3 personam K 4 est secundam H a secundam Dd 5 ACYΦΩΝΙΑΝ G ACIMΦΩΝΙΑΝ H ACCIMΦΩΝΙΑΝ K ACYmphonian L 6 deficiunt GK deficiunt L uelimus habeo Rr 7 facere in mg. K 8 fit] facit L sit K natura h uolens habeo D Cic. Tuscul. V 2, 5 10 philosophia] k philosophia K philosophosia H indagatrix] rhk indicatrix RBDGL indacatrix ni f. K 11 excultrixque Cic. Reg. Gud. pr. epultrixque al. codd. Cic. Cic.

Tuscul. V 20, 58 uirgines regiae K 12 ut] et L tonstriculae Ll . habeo D 13 est add. b tonstrix R eo femininum deminutivum G 14 quomo a nutrix R quomodo a nutritor nutrix r eam Rr 15 fortunam GK prolbemur Rr 16 uel inconcina GLK et aspera K 18 Inusitata quibus G in quibus K auctores usi K auctores D 19 faciende D faciant GL et ea faciunt corr. K ut faux — dor add. in litura minore et ad mg. d post prex: chaus al. m. add. in D dor. caudico for. add. G caus dico for LK ditio DH 20 faris L do debet esse dor om. GLK add. k post dor: faux dicio for dor add. R, del. r Faux Prex ditio. For dor add. H Faux. caus. ditio. for. dor. B

21 non in mg. K inueniantur Dd 22 recuseamus K reccusamus L

p. 785. 86 P.

p. 359—61 K.

- 5 Inconcinna vero vel turpia vel aspera prolata videntur esse 'metuturus' vel 'metuturus', 'nutritrix': quod quamvis secundum analogiam debuisse dici - in 'tor' enim terminantia masculina, quae ex verbis nascuntur, mutant 'or' in 'rix' et faciunt feminina, ut 'doctor doctrix', 'victor victrix'. cum igitur masculinum sit 'nutritor', ex eo | secundum analogiam nascebatur 'nutritrix' -, euphoniae tamen causa concisio facta est mediae syllabae, sicut 'bobus' pro 'bovibus'. nec non etiam in contextu diversarum dictionum hoc solet fieri, ut 'cum nobis' turpe est itaque 'nobiscum' praeposterum profertur.

Vnus ergo ex his plerumque quattuor modis invenitur, qui facit tam verba quam alias partes orationis esse defectivas. differentiae quoque causa multa solent vel taceri vel contra regulam proferri, ut 'fas' genitivum non habet; nam sive 'fatis' seu 'faris' vel 'fassis' dicamus, aliud potest significare. 'coniunx' 'coniungis' secundum analogiam debuit proferri, sed ne verbum putetur, absque n profertur 'coniugis'. similiter accentus 'ponè', 'ergò' differentiae causa in fine ponitur. 'Venus Veneris', cum omnia in 'us' correptam propria secundae sint, solum tertiae invenitur, ne, si 6 'Veni' dicamus, verbum esse putetur. 'far farris' solum in r desinens geminavit r, ne, si 'faris' dicamus, aliud monstret. similiter repugnantibus regulis solent quaedam taceri, ut τοῦ 'ador' genitivus in usu frequenti non invenitur, quia duae contrariae pugnant in eo regulae. cum enim sit neutrum, debet paenultima o genitivi corripui, ut 'aequor aequòris', 'marmor marmòris', sed cum habeat 'adòro' pae[n]ultimam produciens, debet produci. unde et derivativum eius 'adòrea' o producit, cum 'marmòrea', 'aequòrea' o corripiant. ergo repugnantibus regulis mansit 'ador' 25 in frequenti usu indeclinabile. in verbis quoque cum || omnia in 'neo' desinentia secundae coniugationis in 'nui' faciant praeteritum perfectum, ut

1 Inconcinna] r Inconcina RGLK	2 uel metuturus Dd	quamvis in litura k	debuisset GK	3 in or RD	terminata BDG	4 femina RH	ut om. GLK
5 ^{et} ex eo K	et ex eo G	6 nascebatur add. g	nutritrix(x) H	7 bubus BH	8 dictionum Dd	solet solet H	10 facit** tam H
11 diffectivas G	diffectivas K	12 multa] r mutata R	13 non habet add. r	habent D	seu] uel L	fassis] hg et in litura ni f. R	fasis GKld fais H
fastis r	significare potest GLK	14 coniux H	coniugis RrDH	debet G	15 coniugis R	ponè ergò] sic Franc. Ritterus elem. gramm. Lat. p. 56, h. l. neglecto. scripsit apud Prisc. de acc. § 8	ponè et ergò B
pone ergo rell.	16 ponitur in fine GLK	cum K	17 correptam] correptam feminina GLK	propriam Rr	proprie G	18 Veni] b uen* B	faris Rr
desinens om. GL	disinens add. g	19 demonstret H	20 ut add. b	τοῦ Rr	το GL τ* (ω?) K	ador cuius genitivus GL	frenti Hh
21 repugnant B	in in eo K	23 uerbum adoro BDHGLKr	25 corripeant Gg	corripiunt L	reppugnantibus ex repugnantibus effecit L	26 cum omnia in mg. K	in neo] rdg om. R
in eo BDGLK	27 nui] bd ui BDGLK	faciunt L					

p. 798. 87 P.

p. 381. 62 K.

'leneo tenui', 'moneo monui', differentiae causa 'maneo mansi' facit, ne 'manui' dativus 'manus' putetur, et 'neo nevi', ne, si 'nui' diceremus, a 'nuo' esse videatur, 'audeo ausus sum', quia 'hausi' ab 'haurio' fit, quamvis huic aspiretur. 'fac', 'dic', 'duc', 'fer' magis placuit per apocopam proferri differentiae causa, ne, si 'face', 'dice', 'duce', 'fere' diceremus, aliud significare putaremur, quamvis hoc non in omnibus consimilibus vel univocis soleat fieri. singula igitur verbis accidentia disserentes, quae in quibusque deficiant, prout animo occurrant, ostendemus.

DE SIGNIFICATIONE.

10 Significatio vel genus, quod Graeci affectum vocant verbi, in actu est II 7 proprie, ut dictum est, vel in passione, et omnia verba perfectam habentia declinationem et aequalem vel in o desinunt vel in 'or'.

Et in o quidem terminantia duas species habent, activam et neutralem.

15 Et activa quidem semper actum significat et facit ex se passivam absque duobus verbis, 'metuo' | et 'metuor', 'timeo' et 'timeor'; haec enim contrarias vocibus videntur habere significationes, quamvis etiam ad sensus pertinentia verba, si quis altius consideret, in activis vocibus passionem et in passivis actionem fieri inveniat, ut 'audio te', 'video te', 'tango te'; ostendo enim, pati me aliquid in ipso actu. cum enim dico 'audio te', ostendo, quod vocis tuae actum patiuntur aures meae; et e contrario 'audior a te' dico, cum vox mea agit aliquid in aures tuas. sed tamen quia nobis agentibus, id est sentientibus et aliquid facientibus, et oculi vident et aures audiunt et tactus corpori evenit, non irrationabiliter activorum et
25 vocem et constructionem habuerunt.

Neutra vero appellaverunt, quae in o desinentia sicut activa non faciunt ex se passiva, quamvis varias habeant significationes, de quibus post docebimus.

1 differentiae R maneo Rr facit om. GL add. g 2 nevi] d noui D
neui *** si K ne in litura r 3 h ausi RrD h aurio RrD 4 aspiraretur L
dic del. r om. D 5 si om. R dice om. RBD duce dice H duce
fere dice GL 6 diceremus add. g putaremur] b ****remur B Quā^{uis} Rr
in om. K 7 accidentia verbis DGLK diserentes Rr diferentes l deferentes in deserentes
aut. K 8 quae om. G q; g quibus GL deficiunt G occurrent DH 9 de signi f
genere. g de diffinitione V. generū uerborum L inscr. om. DG (HK?) 10 affecton
H effectum GL ΔΙΑΘΗΚΗ id est effectum Darmstad.^b uerbi (&) K 11 proprie]
r^h propriae RBDHK 12 o defūnt Hh 13 act+um (iu) H 15 passiva H ab-
que R 16 et timeo et BH Haenim Rr 17 uocibus uocibus K 18 concideret R considerat G
19 et passivis DHGLK et passivis uocibus actionem B
actionem D 20 ostendi Rr audio ex audeo corr. B "te" audio K
22 cum] quod in litura h uox in lit. b 23 sentientibus D 24 irrationabili-
ter B 27 habeant varias DHGLK postea G 28 decebimus Dd

8 In 'or' vero terminantia tres species habent: passivam, quae ex activis nascitur et semper passionem significat exceptis supra dictis, communem, quae una terminatione tam actionem quam passionem significat, deponentem, quae cum similem habeat communibus positionem in 'or' desinendi, tamen deponens vocatur, quasi simplex et absoluta, quod per se ponitur, vel quae deponit alteram significationem et unam per se tenet, quomodo positivus gradus dicitur, qui absolutus per se ponitur non egens alterius coniunctione. haec quoque tamen species [id est deponens] quomodo neutralis diversas habet significationes, de quibus latius in sequentibus tractabimus.

9 Activa igitur et passiva et communia certam et praefinitam habent significationem, neutra vero et deponentia variam.

Haec autem verba proprie activa vel recta vocantur, quae in o desinentia et assumpta r facientia ex se passiva, confestim cum dicuntur, possunt transire in quem fit actus et coniunguntur vel genetivo vel dativo vel accusativo casui, ut 'abstineo irarum' - Horatius carminum libro. III:

Mox ubi lusit satis, abstineto,
Dixit, irarum -,
'impero tibi', 'maledico tibi', 'invideo tibi', 'oro te', 'amo te', 'accuso te'.

Haec enim faciunt ex se passiva, quae ablativo casui cum praepositione 'ab' vel 'a' solent iungi, ut 'abstineor a te', 'imperor a te', 'maledicor a te', 'invideor a te', 'oror a te', 'accusor a te'. possunt tamen passiva dativo etiam adiungi, ut 'servor tibi'. et est quaerendum, cur activa ablativo per se non adiunguntur, et puto, quod ille casus proprius est passivorum. ideo autem dixi per se, quia cum alio casu sociata

4 positionibus nem K 5 desinendi] r desinenti RB quas simplex Hh
absoluta Rr quod] quae BDLK et sic ni f. in litura H qui h 6 vel quod deponit BHL 7 quia absolutus h absolutus Rr 8 coniunctione R coniunctione(m) B species R 9 neutralis] num naturalis R? at h. l. silentio meo ipse diffido diversas om. LK deversas in mg. add. h 12 varia R 13 De activis et passivis verbis inscr. L proprie] r propriae RBD 14 adsumpta B assumpta L
15 actus] g ac**** G 16 ut abstineo G ut abstineto RBDi irarum D post irarum: Horatius — irarum om. G oratius K Hor. carm. III 27, 69 sq. 17 III] lib. XVIII § 192 III. h. l. libri nisi quod libro primo carminum Wallraffanus 18 Mox — irarum add. g lussit K abstineto] l abstineo HLLKg
20 invideo tibi post maledico tibi sup. lin. add. l 22 haenim Rr 23 abstineor G imperor K 24 inuidior Dd amor ate post oror a te add. L acusor H accusor GLK 25 etiam om. G et om. GL est om. K querenda H 26 per se ablativo B per non H abiunguntur Dd 27 dixit Rr casu ex causa corr. H sociata] 1 sociato R sociato BDGLK sociato H

p. 757. 88 P.

p. 363. 64 K.

adiunguntur, ut 'video solem oculis', 'prohibeo filium turpitudine'. accusativo quoque inveniuntur passiva coniungi, sed figurate, ut 'absciditur manum', 'frangitur pedem', || 'sanatur oculum', 'rumpitur aurem'. Virgilius in V:

intentaque brachia remis

Intenti expectant signum.

idem in III georgicon:

Pascuntur vero silvas et summa Lycae.

Quae vero in o desinentia nihil ex his, quae propria esse activorum 10 docuimus, habent, neutra proprie vocantur vel absoluta, ut est 'vivo', 'ditesco', 'ferveo', 'sedeo'. haec enim non egent supra dictis casibus ad complendam sententiam, unde iuste | passivis quoque carent. inveniuntur tamen etiam quaedam verba, quae quamvis activam habeant significationem, passiva tamen non habent, quia nec in homines eorum actus transit, 15 nec semper supra dictis egent necessario casibus, ut 'prandeo', 'ceno', 'curro', 'ambulo'. eorum enim prolatione transgressionem fieri non est necesse ad aliquod rationabile animal, quae est sola causa, ob quam nascuntur verba passiva in prima et secunda persona; hae enim de se et ad se loquuntur, quod est suum animantium, quibus natura sermonem dedit. 20 in tertia vero persona saepe passivum solet inveniri etiam ex huiusmodi verbis, sed ad muta et carentia anima pertinens. dicimus enim 'conditur holus', 'aratur terra', 'inseritur arbor', 'curritur spatium', unde Terentius in adelphis:

† decurso iam spatio;

z 'bibitur vinum' - Iuvenalis in IIII:

1 iunguntur *BDGLK* turpedine *GLK* 2 figuratae *R* 3 auris *HAG* aures *BL* auris *K* *Verg. Aen. V 136 sq.* 5 brachia *Med. Rom. Fr.* 6 expectant *G Rom.* exspect *Fr.* ^{cta} post signum: Idem in -II. Miseros depascitur artus (Miseros in *lit.*) add. *B* idem in secundo miseros depascitur artus *Waltraffamus, v. Aen. II 215*: miseros morsu depascitur artus, qui versus mox (§ 24 p. 391, 23) laudatur 7 *Verg. georg. III 314* 8 sylvas *R* silvae *Pal.* lycei *BH* licei *D* liceae *GL* liceae *K* 9 De neutrali significatione *inscr. L* nil *L* 10 proprie] propriae *RBD* ditisco *K* 11 Haenim *Rr* 12 De neutralibus actiuis *inscr. L* 13 tamen *om.* *DHGLK* habent *DGLK* 14 passivam *HGKd* 15 sem^{per} *Rr* caeno *GL* ambulo caeno curro *K* 16 enim add. *g* transgressionem *GL* est] potest *GL* 17 aliquod] *dh* aliquid *RDHGLK* aliqui^d *B* rationale *R* sola est *B* 18 et in secunda *B* Haec *BDG* Hae*(c) *H* 19 locuntur *RH* loquantur *BK* 20 tertia *H* saepe*(a) *L* ex] in *L* 21 dñs *H* conditor *Rr* 22 holus] *d* olus *RDHG* arator *Hh* arbor *L* spacium *D* Terent. *adelph. V 4, 6* 24 decurso iam spatio] sic *Prisc. etiam § 13 lib. XI § 21 XVIII § 132* decurso spatio *XVIII § 53* Prope iam excursu spatio *Bemb.* Prope iam excursu spatio *Bas.* Prope decurso spatio *Bentleius* spatio dixit bibitur *B* 25 unum *D* *Iuv. sat. III 10, 25 sq.*

sed nulla aconita bibuntur

Fictilibus --,

'epotatur flumen' - idem in eodem:

epotaque flumina Medo

Prudente --,

'mendicatur panis' - idem in eodem:

Et mendicatus victa Carthagine panis --,

cum eorum primas personas natura prohibeat proprie dicere. quis enim dicit 'aror', 'inseror', 'curror', nisi poetica conformatio, id est *προσωποποιία*, inducatur? ergo proprie illa possunt habere primam et secundam¹⁰ passivorum personam, in quibus et fateri possunt eadem personae quod in se sit, ut est 'amo te', consequitur, ut ille, ad quem dixi, con|fitendo id, quod a me audivit, dicat 'amor a te'.

III 11 Latius igitur tractemus de iis, quae videntur contra vocis formam significare, quod non solum in verbis, sed | in aliis etiam partibus oratio-¹⁵ nis invenitur, ut si dicamus 'Athenae', 'Thebae' voce pluralia sunt, significatione singularia, et contra 'populus', 'plebs' voce singularia sunt, significatione pluralia, vel 'Philotium', 'Sophronium', 'Glycerium', 'Dorcium' voce neutra, significatione feminina. multa quoque alia huiusmodi²⁰ inveniuntur.

In verbis etiam sunt quaedam voce activa, quae ex se passiva non faciunt, quae generali nomine neutralia vocamus, quamvis diversas habent significationes: ex his enim quaedam vim habent activam, ut est 'facio te', 'calefacio te' (quamvis 'facitur' quoque a 'facio' pro 'fit' protulerunt auctores, ut Varro in cynico:²⁵

1 aconita *L* 3 potatur *DHG* Iuv. sat. IIII 10, 177 sq. 4 epotaque^a
flumina. mendicatur panis. medo prandente *H* 6 manducatur *L* Iuv. sat. IIII
10, 277 7 Et om. *GL* mendicatur *H* manducatus *L* chartagine *Rr* karta-
gine *DHGLK* 8 prohibebat *Rr* proprie] *r* propriae *RBD* 9 dicit *spscr. K*

nisi si *D* confirmatio *L* confirmatio *Kk* confirmatio *B* *προσωποποιία* π
προσωπο**** *R* προσωποπεία *Hr* προσωποπότης *D* προσωποπεςκα *G* προσωποπεςκα
L προσωποπότης *K* prosopoeia *B* *προσωποποιών* 2 10. Inducantur ergo *D*

proprie] *rd* propriae *RBD* secundum *Rr* 11 personam passivorum *L* per-
sonam passivorum *G* pateri *Dd* possunt] in litura *r* potest sunt *ni f. R*
eadem] *rg* eadem *RG* eadem *D* 12 fit] sit *G* est om. *G* 13 a me audivit^{amice}

Hh 14 his libri 16 athaene *RD* thaebae *D* 17 et econtra *GLK* populus *Rr*
18 et significatione *GLK* glycerium *D* et ex corr. *K* glygerium *G* gliggerium *L*

dortium *Rr* dortium *BH* 19 neutra ***** feminina (neutra) *Rr* quoque
alia] in lit. et ad mg. *b* alia *ni f. omiserat B* 22 quamvis] *d* quasuis *D* ha-
beant *DH* habeat *B* 23 vim habent *add. g* 24 calefacio te *add. r* protul-
lerunt *G* 25 Varro in cynico: sat. XVIII p. 107 *Oehl.* cynico *LK* cynico
sime hercule *G* Cynico sine Hercule purgante: Deorum vel Cynico: Diem hercule
purgant *Ausonius Popma coniectancorum in Varr. sat. p. 618 ed. 1601*

p. 789. 90 P.

p. 365. 66 K.

Si me hercle pergunt et deorum cura non satisfacitur
Rei publicae . . .

Titinius in Quinto:

†consilium bonum gratia parvi faciat.

‘facessitur’ quoque Cicero pro Cluentio: sed hoc polliceor omnibus, si cui forte hac lege negotium facessetur. bene igitur in 12 plerisque compositis activum est: ‘perficio’ et ‘perficior’, ‘conficio’ et ‘conficior’, ‘afficio’ et ‘afficior’, ‘efficio’ et ‘efficior’; sic paene omnia, quae cum praepositionibus componuntur; nam ‘calefacio’, ‘tepefacio’ et 10 similia ‘calefio’ et ‘tepefio’ loco passivorum habent. ‘fitur’ etiam pro ‘fit’ dicebant. M. Cato censorius in Quintum Thermum: postquam diutius fitur. idem de Lucio Veturio: Graeco ritu fiebantur Saturnalia. Similiter activam significationem habent ‘officio tibi’, ‘noceo tibi’), quaedam vero ex eisdem neutralibus passivam, ut 15 ‘vapulo a te’, ‘fio a te’, ‘exulo a te’, ‘venero a te’, ‘nubo tibi’ - quamvis antiquissimi etiam activa significatione ‘nubo te’ dicebant, unde Plautus in Casina:

Libet Charinum quid agat scire novum nuptum -, quaedam neutra, id est quae nec nos in alium extrinsecus nec alium in 20 nos aliquid agere significant, ut est ‘spiro’, || ‘vivo’, ‘ambulo’, ‘pergo’, quae non egent aliqua coniunctione casus, cum absolutam et plenam per

1 me hercle] *Fleckeisenus*, qui agnovit septenarios iambicos mehercule libri

iuramentum purgant

pergunt] ***** (pessent i. e. pergunt) *Rr* (iuramentum videtur gloss. ad mehercule pertinentens) *Rr* purgant *BHdk* pergunt et] purgant, at coni. *Oehlerus* 2 r. p. *RL* reipublicae

in mg. i. respublica *L* f. p. *G* a. p. *Dd* *rp* *H* *rp*. *K* .a.p. *B* 3 titinnius *H*
Titinnii Quinti fr. 6 p. 67 *Bth*. p. 128 *Neuk.* stultitia cupidinis | Petunt consilium, bona bonorum gratia | Parui ut faciat, *Hermannii* (opusc. V 273) vestigia fere secutus, nisi quod suo iure quanta ante stultitia om., *Ribbeckius* fr. I p. 126; cf. § 31 et Non. p. 507, 16 Titinius Quinto: stultitia cupidinis petunt consilium, bona gratia ut parui faciat in Quinto] *Putschius* in V libri, om. edd. ante α in Qnto (i. e. in quinto) α

uel c

4 parva faciat *B* 5 facessitur *Gg* Facessitur *D* Cic. pro Cluentio or. 57,

uel c

158 6 hac] ac *R* negotium om. *D* facessetur *Gg* facessetur *D* facessetur *h*

facessetur *K* facessitur *R* et ante corr. ut videtur *H* igitur] quoque *B* in ple-

is rumque *Dd* implerisque *RH* 7 perficio *K* conficio et conficior add. d 9

propositionibus *D* praepositionibus *K* 10 et tepefio in lit. *B* habentur *B*

11 marcus *GL* M. Catonis in Quintum Thermum post censuram (sic *Rufinian.* de fig. § 18 cf. *Fest.* p. 318^a, 17) or. fr.: apud *Meyerum* l. l. or. 37 p. 73 in Thermum lib. III § 8 X § 56 thermum ex thermum ut videtur corr. *K* 12 Catonis de

Lucio Veturio or. fr.: apud *Meyerum* l. l. or. 28 p. 65 cf. lib. VI § 16 ueturio *K* fiebantur] r fiebant *RB* 13 De neutralibus quae significationem passivam habent inscr. *L* 14 neutralibus uerbis *D* 16 etiam om. *L* 17 *Plautus* in

Casina v. § 2 *Casina*] *bd* cassina *BD* 18 Charinum] r carinum *R* carinum *H*

sunt

19 De neutralibus uerbis iterum inscr. *L* Quaedam neutra *Hh* id est om.

LK nec tos *Rr* aliam ex corr. *K* aliam ex corr. *K* 20 aliquid add. r

p. 700 P.

p. 306. 67 K.

se prolata sententiam monstrent, quae et proprie neutra vocantur, sicut
13 supra dictum est. sunt alia in hac forma [id est in verbis], quae in o de-
sinentia non faciunt ex se passiva, quae quamvis activam habeant signifi-
cationem, tamen vel ad muta animalia vel ad carentia anima coniunguntur,
sicut supra dictum est, ut est 'percurro forum', 'prandeo piscem', 'ceno
ovum', quae est quando inveniuntur tertiam passivorum habentia personam,
nec irrationabiliter, ut ante ostendimus. 'curritur' enim 'spatium' bene
dicimus. unde Terentius in adelphis:

† decurso iam spatio

dixit. sunt quaedam ex eadem forma, quae passivam videntur habere sig- 10
nificationem, sed quae non extrinsecus sit, quam Graeci *αὐτοπάθειαν* vo-
cant, id est quae ex se in se ipsa sit intrinsecus passio, ut 'rubeo', 'fer-
veo', 'caleo', 'tepeo', 'marceo', 'aegroto', 'tubo', 'vacillo'. itaque
huiusmodi verba non egent casu, quamvis auctores haec quoque inveni-
antur more activo vel passivo diversis casibus adiungentes, sed figurate, 15
ut Virgilius in bucolico:

ardebat Alexin,

14 pro 'amabat'. sunt alia verba, quae quamvis non ab activis proficiscen-
tia | tamen passivam semper habent formam. et ex his quaedam eadem
voce utrumque significant, id est actionem et passionem, ut est 'osculor
te' et 'osculor a te', 'crimino te' et 'crimino a te'. haec communia
nominamus. alia vero, quae similiter eandem terminationem habentia nec
ab activis nata unam dumtaxat habent significationem, sed non omnia ean-
dem, haec deponentia vocamus, cum quaedam activam vim possident, ut
'conspicor te', 'sequor te', 'praestolor te' et 'tibi' - Terentius in eu- 25
nucho:

Quem praestolare, Parmeno?

1 prolata *RGLK* sententiam *Rr* sententiam *K* monstrent *H* proprie] *rdh*
propriae *RBDH* 3 habeant activam *K* habent *DH* 4 tamen et ad *L*
animam *B* 5 ut est *om. H* caeno *RBL* 6 quae est] *om. GLK add. k* est
spscr. l Est *B* 7 irrationabiliter *B* spatium *D* 8 *Ter. adelph. v. § 10*
10 De neutralibus passivis *inscr. L* quaedam *om. K*, 11 *αὐτοπάθειαν* π
propriam passionem
·*ΑΥΤΟΠΑΘΙΑ· Hh* *ΑΥΤΟΠΑΘΙΑΜ G* *αυτοπαθι* *Ll* *αυτοπαθιαμ K* *autopathian B* *autopathiam*
RD *autopathiam r* *ΥΑΙΟΠΑΘΙΑΝ d* *αὐτοπαθειαν* uel *ἰδιοπαθειαν* 2 12 intrinsecus
fit *H* post ut: ardeo *m. rec. add. in K* ferveo] *add. d* ferbeo *K* 13 egreto *K*
uel c
uagillo *Kk* 14 inveniuntur *HK* 16 ut *om. K* *Verg. ecl. 2, 1 (deficit Rom.)*
17 alexim *Pal.* 18 De communibus *inscr. L* 19 et] ut *GLK* his quae
eadem *L* quaedam eadem voce in *litura b* 20 est et actionem et *BH*
ut osculor *H* 21 et *om. GLK* creminor *G* et *om. GLK* creminor *G* De
deponentibus activis *inscr. L* cōmnia *B* 22 eadem *Dd* 23 ab in *mg. add.*
L tūtaxat *Kk* 24 * *L* cumdam *Rr* possident] *g* possident *GK* 25
secor *B* p̄stolor *DG* et tibi] ut in *litura l* *Ter. eunuch. V 5, 5* iuncho
K iuncho *G* ennacho *L* 27 p̄stolare *H* patulare *G* parmieno *K*

p. 790. 91 P.

p. 367. 68 K.

Cicero in I invectivarum: qui tibi ad forum Aurelium praestolarentur —, 'insidiar tibi'. ex his multa antiqui tam activa quam IIII 15 passiva significatio|ne protulisse inveniuntur, et maxime ea, quae apud Graecos activa habentur et passiva: 'auxilior te' et 'a te', similiter 'adminiculator', 'auguror', 'adhortor', 'apiscor', 'abominor', 'consequor', 'amplector', 'adorior', 'abutor', 'admiror', 'antestor', 'aggredior', 'aspernor', 'architector', 'assector', 'argumentor', 'reor', 'vereor', 'solor', 'arbitror', 'blandior', 'consolor', 'conspicor', 'comminiscor', 'complector', 'calumnior', 'carnificor', 'despicor', 'demolior', 'dominor', 'depeculor', 'delargior', 'ementior', 'exordior', 'experior', 'frustror', 'hortor', 'for faris fatur', 'meditor', 'obliviscor', 'metor', 'adulor'. haec plerique deponentia esse confirmant ideo, quia frequens usus eorum significationis est activae; communia vero esse defendit cum natura ipsius sensus, tum veterum non improbanda auctoritas, a qua quae potuimus a diversis 15 colligere libris exempla proferamus.

Lucilius:

a me auxiliatus siet

1 Cic. in Catil. or. I 9, 24 invectivarum] b uectiarum B tibi etiam lib. XVIII § 146, Arus. Mess. p. 253 Lind. te pars codd. Cic. forum auleum GL forum a. lium Kk p̄stularentur G praestolarentur H praestolentur v. l. ap. Cic. 2 insidiar

tibi om. R De dubitativis inter communia et deponentia inscr. L 3 maxime K 4 habentur] rh habent RH rell. adminiculator] r amminiculator RDHGL et adminiculator B adulor amminiculator d 5 auguror adulor adhortor B adortor DHR apiscor] adipiscor rh et in litura l, αβ Putschius auspicor B edd. ante α (auspicor β) abominor] r abhominor RBHGLKd 6 admiror] § 16 miror h. l. libri miror testor antestor l post antestor (attestor edd. ante α): contestor detestor execror machinor polliceor dignor in mg. add. l exequor machinor consector contestor dignor detestor (dignior detector 3) edd. ante α execror, machinor, polliceor, consector, contestor, dignor, detestor α sqq.; in serie exemplorum infra § 17 inter exempla a littera a incipientia inter antestor, cui praecedit testor, et aggredior interponuntur execror, machinor, polliceor, et reor, vereor (al. queror), solor, quae catalogus hic post argumentor affert, in § 18 consequor, h. l. litterae a insertum, in exemplis et in littera a § 16 et in littera c positum. consector, contestor suo loco intercalantur inter comminiscor et complector, dignor et detestor itidem § 19 initio litterae d inter carnificor et despicor aggredior BD 7 assector] r adsector RBDHK

8 consolor L consolor K complector] amplector D 9 calumnior K uel depeculor depeculor G depeculor K 10 dilargior libri Krehtiani v. eius ann. ad § 19: et dilargior Lindemann quoque teste Heidelb., delargior tamen H expedior D frus-

tor Rr hostor Rr 11 obliuiscor scrutor metor B adulor in exemplorum serie cum adhortor coniunctum et post auxilior in ipso initio positum ante adminiculator collocant edd. ante α cum d Lips. 2 Krehtii (quā cf. II 524 sq.), ante auguror α sqq.; contra post metor: morigeror adipiscor assequor queror add. edd. priores, morigeror assequor queror α sqq. 12 ideoque frequens L 13 est spscr. r diffendit K

tam quam GL tam K 14 tum] tam GL tam K improbanda B quae-

quae H 15 colligere Gg 16 De exemplis confirmantibus haec esse communia ad mg. L Lucilius] k Licillius B Lucillius b lucius GLK Lucil. fr. inc. 122 Douz. 121 Gert. 17 siet] L. Quicheratius in Corpeti ed. sat. Lucil. p. 253 si est libri; om. lib. XI § 29

p. 791 P.

p. 368 K.

passive, βοηθηθεῖς. Cassius similiter: adulatique erant ab amicis et adhortati, 'adulati' *κολακευθέντες*, 'adhortati' *προτραπέντες*. Varro: tribunicio auxilio adminiculati, *βοηθηθέντες*. Lucius Caesar: certaeque res augurantur, *ὀλινοσκοποῦνται*, cuius activum Virgilius in VII:

si quid veri mens augurat, opto;

Cicero tamen Verrinarum III: ex nomine istius, quid iste in provincia facturus esset, perridicule homines augurabantur. Gaius Fannius: haec apiscuntur, *ἐπιτυγχάνονται*. Fabius Maximus: amitti quam apisci. passive omnia sunt prolata. Verrius: saevitiaque eorum abominaretur ab omnibus passive

1 passivae K active B ^{ω H} βοηθηθεῖς Rr βοηθηεῖς G Bo. ^{.HΘIC} Dd casius DGLK Cassius Severus ni f., hunc enim Cassii nomine laudat Prisc. lib. VII § 55 idemque significari videtur lib. VIII § 53 (cf. Lindemannum ad Charisium p. 70 n. 20 ed. suae); inter Severi reliquias haec verba recepit Meyerus l. l. p. 551, cui tamen ipsi vere iudicare videntur Krausius hist. R. fragm. p. 165 et Weichertus de L. Varro et Cassio Parm. p. 206 Cassio Heminae ea tribuentes, hisque assentitur Rothius l. l. p. 290 sq. fr. Cass. Hem. 20. 'Cassium' vero 'Eminam' pleno nomine et addito annalium libro sexies laudat Prisc. (v. ind.), ut sciens certe hunc cum afferendi morem ne hic quidem deseruerit: neque vero Cassii Severi exemplum ab hoc loco alienum est, nec ipsorum dicendi genus a Cassii Severi aetate, quamvis participii 'adhortatus' usus passivi alterum exemplum non reperiatur. adulati q L adulatique — adhortati ante adulati om. G 2 adortati R adhortati H adulati om. R spscr. r adulati L

A I NO ΚΟΛΑΚΕΥΘΕ**EC Rr ΚΟΛΑΚΕΥΘΗΝΤΕC L ΚΟΛΑΚΕΙΘΕΝΤΕC K ΚΟΛΑΚΕΥΘΕΝΘΕC et B adhortati προτραπέντες om. DHLK προτραπέντεC. ut prius quę passivę. Varro B

3 Varron. fr. inc. p. 339 ed. Bip. tribunitio Rr tribunitio DHGL triunitio K adminiculati] r amminiculati RDHGL adminiculanti B adminiculatus lib. XI § 20

TE βοηθηθέντεC-Rr βοηθηθεῖς K βοηθηεῖς GL ^{li} Lucius Rr Lucius Caesar] in auguralibus sc. cf. lib. VI § 86 4 certeque, RH certe quae BD certae quae G

res ex rem corr. B ^A οἰωνοκωτῆ*ωϋντ*1 Rr οἰωνοκοπο K ^{ius} cum Rr 5 Virgilius protulit in GL Verg. Aen. VII 273 7 Cic. in Verr. or. II 11 6, 18 Verrinarum] r uarrinarium R uarrinarum H ipsius GLK iste om. libri Cic. dell. 8 provincia] r prouintia RDH perridicule] sic etiam Cic. Lagom. 42 m. pr. et alii

nonnulli ex melioribus perridiculae D perridiculi libri Cic. plerique 9 Gannius Fannius Dd pertinet hoc fragm. vel ad C. Fannii C. f. Strabonis cos. a. u. 632 orationem vel ad C. Fannii M. f. annales, quorum lib. I laudatur lib. XIII § 12 cf. Meyerum l. l. p. 201 Krausium p. 174; Fannii hist. fr. (2) p. 312 tacite inseruit Rothius adipiscuntur lh ^{li} επιτυχανονται R επιτυχανονται G επιτυχανονται L επιτυχανονται K fauius BDHGLK Fabius — apisci om. R add. r 10 amitti L apisci] add. g adipisci hk ad Q. Fabii Maximi Cunctatoris laudationem funebrem Q. filii hoc fragm. refert Meyerus l. l. p. 5, possit etiam ad Q. Fabii Maximi Allobrogici laudationem P. Scipionis Africani minoris (v. Meyerum l. l. p. 250) pertinere; inter Q. Fabii Maximi Serviliani annalium rell. exhibuit Krausius l. l. p. 171 et iterum sine ulla dubitationis nota Rothius l. l. fr. Fab. 5 p. 300 passivae H Verrii Flacci fragm. v. ap. Odofr. Muellerum in Fest. praef. p. XVI n. 11 abominaretur] r abhominaretur RBGLK ab ^hominibus D ab hominibus BHGLK

1 Orbius Rr pertinere haec videntur ad librum a Suet. de ill. gramm. c. 9 l. 'continentem querellas de iniuriis, quas professores neglegenter ab ambitione parentum acciperent', 'perialogos', ut fertur, inscriptum. qui titulus cum aperte corruptus sit, varie templatus est a vv. dd. (cf. quos l. Graefenhanus hist. phil. II 234 n. 23 et

p. 791. 92 P.

p. 368. 69 K.

dixit. Orbilius: quae vix ab hominibus consequi possunt, ἀνυεσθαι. Petronius:

animam nostro amplexam in pectore,

περιπλεχθεῖσαν. Lucilius:

5 Quin amplexetur qui velit, ego non si nam me am-
plectier,

'amplexetur' περιπλεκέσθω. Cicero pro Roscio: quo uno maleficio scelera omnia complexa esse videantur. Aurelius: ab his Gallos adortos, ex insidiis plurimos necatos, 'adortos' || ἐφο-
10 δευθέντας. Q. Hortensius: abusis iam omnibus locis, 'abusis' καταχρησθέντων. Varro: utile utamur potius, quam ab rege ab-
utamur. Cannutius: turpe est propter venustatem vestimen-
torum admirari, ut propter turpissime vitam actam contemp-
nere, 'admirari' θαυμάζεσθαι. Cicero pro Murena: publicis lite-

Osannus ed. suae p. 53); *equidem eum crediderim 'Περιαλουργός' fuisse, subtiliore quadam, non tamen inficeta eruditione ex Arist. Acharn. v. 855 sqq. haustum: ὁ περιαλουργός τοῖς κακοῖς | ὄντων τε καὶ πεινῶν ἀεί | πλεῖν ἢ τριάκονθ' ἡμέρας | τοῦ μὲν ἑκάστου, ipsi Lysistrato cum professoribus nil praeterea commune esse libenter*

concedens omnibus D 2 ἈΝΥΕΣΤΑΙ Rr ΑΝΥΕΣΤΑΙ D ΑΝΥΕΣΤΑΙ B ΑΝΥΕΣΤΑΙ
u. petronius G Petronii fr. t. 1 p. 867 ed. Burm. alt. 3 in om. lib. XI § 29
4 ΠΕΡΙΠΛΕΧΘΕΙΣΑΝ GLK ΠΕΡΙΠΛΕΧΘΕΙΣΑΝ R ΠΕΡΙΠΛΕΧΘΕΙΣΑΝ D lucius K

Lucil. fr. inc. 74 Dous. 73 Gerl. 5 quiⁿ Rr amplexetur GLK post ample-

xetur: qui uelit — amplexetur om. G 7 amplexetur LK ΠΕΡΙΠΛΕΧΘΕΩΝ Rr

ΠΕΡΙΠΛΕΚΕΩ B ΠΕΡΙΠΛΕΚΕΩ DLK ΠΕΡΙΠΛΕΚΕΩ H ΠΕΡΙΠΛΕΚΕΩ G Cic. pro
Roscio Am. or. 13, 37 cf. lib. XI § 29 pro Roscio] k pro scio LK proscio G
maleficia Cic. Helmstad. 8 complexa REDK amplexa GL Aurelius] num Aure-
lius Opilius? historici cuiusdam mentio subesse potius videtur Osanno in ann. antiq.
Marb. 1849, 25, 196, at Aurelii 'variae eruditionis voluminum' (Suet. de ill. gr. 6),
Museum prae ceteris, argumentum certe multiplex et ne ab historia quidem alienum

fuit 9 gellos k adortos (h) L adhortos RB ΕΦΩΛΕΥΘΗΝΤΑΣ Rr ΕΦΩΛΕΥΘΗΝ-
ΤΑΣ H ΕΦΩΛΕΥΘΗΝΤΟΣ D ΕΦΩΛΕΥΘΗΝΤΑΣ (E) K 10 Q.] om. DH Quintus B quae quae

dg Q. Hortensis ni f. in litura L Ciō ī hortensi. l hortensis GK Q. Hor-
tensii fr. inc. apud Meyerum l. l. p. 378, dubitantem num ex oratione aliqua an ex
libro communi locorum excerptum sit 11 ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΕΝΤΩΝ B ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΕΝΤΩΝ D

ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΕΝΤΩΝ R ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΕΝΤΩΝ G ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΕΝΤΩΝ H ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΕΝΤΩΝ K
Varron. fr. inc. p. 337 ed. Bip., quod vel ad suasiones vel ad orationes Varronis perti-
neat utile] f. ut illo quam] quae B a*(b) K 12 Cannutius GL, quae forma nomi-
nis et ipsa in lapidibus invenitur v. Murat. 355, 2; Cannutius ibid. 1728, 6 Cannutiae Grut.
872, 4 Murat. 535, 5; 1395, 8; 1780, 16 canucius D C. Antonius Barthius advers. IIII 5
ad P. Cannuti Ciceronis aequalis (cf. Cic. Brut. 56, 205 et ll. Cluentianae ab
Orellio in onomastico Tull. II 128 ll.) orr. praeeunte Falstero mem. obsc. p. 37 hunc
l. tunc suo retulit Meyerus l. l. p. 397; cur vero orationibus Sulpicianis a Cannutio

confictis (cf. Cic. Brut. l. l.) eum tribuerit haud perspicio praeter Dd 13 am-

mirari GL ut] ^aut L non K et edd. ante Putschium uictam GLK actam]

** (ac ni f.) L contempnere in loco mutilo mutare non ausus sum condemnare G

condemnari L contempnare K non contempnare Lips. 1. 2 Krehlii, Krehlii contemni α

Putschius non contemni Meyerus, f. non tempnere 14 ammirari G ΘΑΥΜΑΖΕΤΙ

Rr ΘΑΥΜΑΖΕΤΙ D ΘΑΥΜΑΖΕΤΕ H ΖΑΙΜΑΖΕΤΙ GL ΤΑΙΜΑΖΕΤΙ K Cic. pro. Mur. or.

9, 20 puplicia G lateris GL

p. 792 P. ris testata sunt omnia, 'testata' passive, μαρτυρηθέντα. Aelius: impubes libripens esse non potest neque antestari, προδιαμαρτυρηθῆναι. Cato in IIII originum: duo exules lege publica ex-
 17 ecrari, passive, καταραθῆναι. Sallustius in IIII historiarum: at Lucullum regis cura machinata fames brevi fatigabat, 'machinata' passive dixit. Metellus Numidicus in oratione, qua apud populum G. Manlio tribuno plebis respondit: nam ut aliis plerumque obvenienti magistratu ob metum statuæ polliceantur, passive, ἐπαγγελθῶσιν. 'reor' quoque et 've|reor' et 'solor'.

an
 1 testata passivae K passivae B pasivae G MAP***** Rr MAPTYPHNTA
 L MAPTYPHNTA G MAPTYPHNTA H MAPICPETENTA K Aelius] i. e. C. Aelius Gal-
 lus in libris de verborum, quae ad ius civile pertinent, significatione. C. Aelius Lach-
 mannus ad Gaium I 119 et in Zeitschrift f. gesch. Rechtswissenschaft XI p. 116 sqq.
 et Celius certe h, quae manus cum olim mihi visa esset pr. m. vestigia presse sequi (v.
 Ien. A. L. Z. 1844 p. 728), libro iterum inspecto C literae similem quidem ductum in
 H exaratum fuisse etiamtunc agnovi, num ipsa C scripta fuerit, pro certo affirmare
 haud audeam, melius RDGLK Heidelb., quod pro Aelius posuit cod. Guelf. Quint. inst.
 I 6, 36. M. Liuius B Liuius in D ascriptis Bongarsius, manlius Carotruh. 2. Laelius
 Lipsiensis Krehlii M. Aelius π 2 impubes] ex corr. h impubes GLK libris-

pens(s) H libri penes D libri penisise non G non est neque L προδιαμαρ-

TYPHNTAI Rr προδιαμαρτυρηθῆναι GL προδιαμαρτυρηθῆναι K προδιαμαρτυρηναι
 H προδιαμαρτυρηθῆναι Sabnasio praeunte Lachmannus in actis l. p. 117 sq. 3
 Caton. orig. IIII p. 111 Kr. fr. 89 p. 282 Roth. fr. LXXXV p. 54 Wr. legem L
 publicam L publicam GK lege publicati et execrati Wagenerus, tacite respondens

quaestioni Wolfanae ad or. de domo sua c. 8 propositae execrari] rd exsecrati h
 et execrassi R et execrati B et exsecrati HG et execrati DLK execrati 3 4 κα-
 ΘΗC

TAPAΘHNAI Rr KATAΘHNTEC DH KATAΘHNTEC GL KATAΘHNTEC K KATAΠAΘHNTEC
 B favens aliquatenus coni. Wagenerianae Sall. hist. III 38 p. 222 Kr. III] De-
 brossius (fr. III 114), cuius tamen rationes iure suo impugnavit Kritzius de C. Sallustii
 Cr. fragmentis a C. Debrossio in ord. digestis p. 42 sq., Gerlachius in ed. Sal. a. 1832
 p. 223, 20 cf. tamen eundem p. 223 ed. a. 1852, v. Kritzius et ad h. l. p. 223 et ad
 fr. lib. II 48 p. 154 sq. II. libri ad RBDH 5 Lucullum] rd luculum RDH GK
 luculi L machinanta H post machinata: fames — machinata om. B 6 de
 Q. Caecili Metelli Numidici or. qua apud populum G. Manlio trib. plebis respondit
 v. Meyerum l. l. p. 273 sq., qui coll. Sall. Jug. c. 73 docuit or. hanc dictam esse ad-
 versus Manlium Mancinum tr. pl., quem tamen C. non Cn. nominare debebat ex con-
 sentientibus librorum Gell. VII (VI) 11, 2 et Prisciani testimoniis, quibus l. Sall. l. accedit
 Paris. z Gerl. metellius L numedicus GLK ap ill populum G 7 populos

B Manlio] cum multis libris Sallustianis et Gellio II. II. cod. Prisc. bibl. Genof. Paris.
 saec. XI a Duebnero in Meyeri orr. R. fr. ed. Paris. p. 205 laudatus, edd. ante Kreh-
 lium omnes manilio libri Prisciani et mei et Krehliani omnes cum nonnullis Sallusti
 codd. (mamilli, mallii etc. al.), Krehlius 'non ignorans, Mamilio nomen fuisse isti tri-
 buno plebis' TR.P. B aliis] alius unus Krehlii, ex quo libro alias laudat et probat
 Meyerus l. l. p. 274 8 obvenienti H 'an advenienti?' Meyerus mg. tractu L

9 passivae L ΕΤΑΓΓΑΘΩCIN B ΠΑΤΘΑΗCIN r ΕΤΑΓΓΑΘΩCIN G ΕΤΑΓΓΑΘΩCIN L ΕΤΑΓ-
 ΓΩCIN K vereor] queror RDH queror B. at vereor GLK h. l., libri omnes supra
 § 15 idque loco Afranii allato testatur Gell. XV 13, 1 et 3; exemplum certe eiusdem
 usus ad queror pertinens non novimus, cf. Struvium ib. die lat. Declination and Con-
 jugation p. 118 sq., qui reor quoque et queror et solor pro institutis habet. queror et ue-
 reor h post solor: passivae proferuntur add. r

p. 792 P.

p. 370 K.

Cicero ad Nepotem: hoc restiterat etiam, ut a te fictis adgrederer donis, 'adgrederer' passive dixit, ἐνεδρευσθῶ. in eodem: qui habet ultro appetitur, qui est pauper aspernatur, passive, ἐξουθενεῖται. Nepos: aedis Martis est in circo Flaminio architectata ab Hermodoro Salaminio, 'architectata' passive posuit, ἀρχιτεκτονευθεῖσα. Ennius:

adsectari se omnes cupiunt,

'adsectari' passive, ἀκολουθεῖσθαι. Alpheus philologus: Themistocles cum a formoso adsectaretur, passive, ἡκολουθεῖτο. Aufustius: omnia argumentata nomina, 'argumentata' passive, πιστωθέντα. Caelius: ex scriptis eorum, qui veri arbitrantur, passive, ὑπολαμβάνονται. Verrius:

Blanditusque labor molli curabitur arte,

'blanditus', πολικευθεῖς, passivam habet hic significationem. Asinius Pollio: sed cum ob ea quae speraveram dolebam, consolabar

1 Cicero om. G Ciceronis ad Cornelium Nepotem epp. ex lib. inc. fr. 1 p. 462 Or. restiterat] l resteterat GL restarat d factis B aggrederer GLr aggredi-

rer K 2 aggrederer GLr aggredirer K ENEAPEYTW DH ENHAPHYTU Rr ENEP-
TYTW K ENEAPTYTW L ENEPATYTU G Ciceronis ad Cornelium Nepotem epp. fr. 2 l. l.
3 pauper] asper BDHGLK del. g passivae add. b passivae DH EZWTEH-
IT

NYGAI Rr EZOYΘENEITAI K EEIΘENEITAI G 4 Cornelii Nepotis fr. exemplorum libris
inseruit Rothius Aem. Prob. p. 179 fr. 13 aedes D flaminio BDHGLK et in

lura L architecta Bb 5 ermodoro L ermodro G hermedoro b salaminio Rr

salaminio B solamino G architectata] rb architecta RB APXITEKTONHYEICA
Rr APXITEKTONHEICA B APXITEKTONYEICA GL APXITEKTONYEISA K APXITEKTONHYEICA l

6 Ennius] inc. libr. rell. IX p. 175 Vahl. 7 assectari GLr 8 adsecari R
assectari GLr AKWAOYΘEICΘAI R AKOAOYΘEICΘAI GL AKOAOYΘEICΘAI H AKAAYΘEI-
CΘAI K AKOAOYΘEICΘAI B Alpheus philologus] Ateius Philologus recte, ut arbitror,
Osannus anal. crit. p. 66, ipse quidem statim in alia omnia abiens Alpheus K

philosogus Rr phisologus B temistocles R temistocles D temestocles GLK 9
assectaretur RGL post passivae: ἡκολουθεῖτο — passivae om. R add. r HKO-

AOYΘHITO B EKOAOYΘHYTO r EKOAOPECTO G EKOAOPECTO L EKOAOPECTO K Aufurtius
Dd Aufanstius L Aufustius] cf. Paulum Festi p. 94, 16 Falsterum mem. obsc.
p. 25 10 PICTOΘENTA GL PICTWΘHNTA R PYCTWΘENTA B PICTOΘENTA K 11 Coe-
lius BDHGLK Caelii Antipatri hist. fr. lib. inc. reliquiis post alios inseruit Krau-
sius l. l. p. 193, libro primo iure suo Rothius l. l. p. 314 fr. 3; inter M. quidem
Caelii Rufi fragm. inc. collocavit Meyerus l. l. p. 469, ut tamen ipse alteram senten-
tiam praeferebat esse censeret qui] q GL veri] ueris B 12 ΥΠΟΑΜ-

ΒΟΝΩΝΤΑΙ R ΥΘΟΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ D ΥΠΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ G ΑΠΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ L ΟΥΟΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ K
de Verrii Flacci versu cf. Od. Muellieri ad Fest. praefat. p. XVI n. 1 14 ΚΟΛΑ-

KEICEIC B ΚΟΛΑΚΕΥΘIC D ΚΟΛΑΚΕΥΤIC Rr ΚΟΛΑΚΕΥΘC H ΚΟΛΑΚΕΥΘC GK assinnius G
Asinnius DR assinnius LK praeunte Thorbeckio in comm. de C. Asinio Pollione

p. 80 Potionis orationum fragm. inc. inseruit Meyerus l. l. p. 495 15 pallio Dd
speraveram B consolabar GL post consolabar: ob — consolabar om. G ab ea
quae tonui (sic) add. g

p. 792. 91 (93) P.

p. 370. 71 K.

ob ea quae timui, 'consolabar' passive protulit. Varro: paupertas enim haec tum non ita nutrita, ut nunc conspiciatur, *θεωρεῖται*, passive dixit. Appius Caecus:

Amicum cum vides, obliiscere miseras,

Inimicus sies commentus nec libens aequae, 5
'commentus' *σεσοπισμένος*. Varro: Vestales incesti conpertae ansa petuntur incognita, consecuta negleguntur, 'consecuta' pro 'impe|trata' passive ait. P. Aufidius: si quis alio vocitatur nomine tum cum lis contestatur, atque olim vocitabatur, 'contestatur', *μαρτυρεῖται*, passive posuit. La||berius: 10

Vxorem tuam et meam novercam a populo lapidibus

Consectari video,•

'consectari' passive posuit, *διώκεσθαι*. Curio: eum tam invidiosa

1 ob] *dh* ab *DHK^g* ^{im} quetenui *Dd* tonui *LK^g* consolabar *om.* *B* consu-
labar *L* *Varron. fragm. inc. p. 337 ed. Bip.*; *pertinet f. ad libros de vita populi*
Romani pauperis *B* 2 tam *K* conspiciatur *B* *θεωρεῖται R* *θεωρεῖται B*
ECTOPITAI GLK 3 apius *GLK* cecus *D* *Appi Caeci fragmentum ad 'carmen' a*
Cic. Tusc. disp. III 2, 4 laudatum recte rettulerunt Niebuhrus hist. Rom. III 367, Saalius
de Appio Claudio Caeco Colon. 1842. 4. p. 25, ad quod 'sententiarum' titulus a Festo
p. 317^a, 24 servatus sine dubio pertinet 4 obliiscere *Fleckeisenus obliuiscere libri*
'fort. miseriai' *Fleckeisenus* miseras ex inimicis; si est commentus, *impera-*
tivum in to latere censens in extremo vocabulo (caeco sc.) Duebnerus in Meyeri orr.
R. fragm. ed. Paris. p. 10 5 Inimicus] amicus *Niebuhrus l. l. obsequente Saulo*
sies] H si es *rell.*, *Niebuhrus* post commentus *vocc.* nec libens aequae commentus
om. libri Krehliani et mei praeter B; extant in edd. ante Krehlium (aequae β Putschius)
nec libens aequae cōmī? post caeco praebet Wallraffianus 6 *σεσοπισμένος]* *scripti.*
caeco. ΠΙCΜΕΝOC B ceco. vel caeco. rell. caeco πεπλάσμενος 2 graece πεπλάσμενος]
Saalius l. l. Varron. fr. inc. p. 339 ed. Bip. incesti] rb incest. B incerti
RL conpertae *Ausonius Popma Varr. opp. p. 443 ed. 1601 conpertas H con-*
peratas h conpertas libri rell. 7 consecutari *ecleguntur Rr* 8 pro] per *r*

publius
p Gg P. Aufidius] *est aut Aufidius Tucca aut Aufidius Namusa, qui una laudan-*
tur a Pomponio digest. I 11 2, 44; Tuccam significari putat Huschkus Zeitschrift f.
gesch. Rechtswissenschaft X 340. ceterum in transcurso liceat annotare in l. Pompo-
niano, aliis etiam difficultatibus laborante, prava distinctione peccari, si vel Gaius,
Ateius Pacuvius, vel Gaius Ateius, Pacuvius, vel Gaius Ateius Pacuvius, Labeo Anti-
stius, Labeonis Antistii pater scribatur: distinguendum enim est Gaius Ateius, Pacuvius
Labeo Antistius, Labeonis Antistii pater: de Pacuvio prae nomine Mommsenium interital.
Dial. p. 284 sq. coll. inscr. regn. Neap. Lat. 276. 389. 5567 laudasse sufficit; ad
ipsam vero hunc Pacuvium Labeonem sine dubio scripta erat Sinni Capitonis epistula
prima, teste Gellio noct. Att. V 21, 10, ubi de nominis corruptela et alii cogitarunt et
equidem olim (Sinnius Capito p. 12 n. 14) perperam cogitavi alius L uocatur
G 9 cum *om. G* lis] (sive stlis) *Huschkus l. l., qui de toto h. l. cf. ibidem p.*
339 sqq. hiis in litura r iis DK his BHGL 10 *μαρτυρεῖται]* *ΜΑΡΤΥΡΗΤΑΙ B om.*
rell. post posuit: συμμαρτυρεῖται 2. in edd. totum hoc exemplum Laberiano post-
ponitur *Laberii fragmentis h. l. inseruerunt Stephani fragm. vet. poet. Lat. p. 144,*
Zieglerus de mimis Rom. p. 53, qui h. l. ad Laberii Alexandream a Gellio noct. Att.
XVI 7, 13 laudatam refert. lauerius libri Laberii fr. inc. 6 p. 217 Bth. X p. 255
Ribb. qui: uxorem tuam et meam | Nouercam a populo consecutari lapidibus | Video
11 et om. B 13 *ΔΙΩΚΕΤΑΙ RD ΔΙΟΚΕΤΑΙ GL ΔΙΩΚΕΤΑ H ΔΙΟΚΕΤΑΥ K* Curio]
scripsi. Curio Lips. uterque teste Krehlio, cuius fides tamen eo subleuatur, quod
'Edd. Ven.' (i. e. 1 et Locatell. a. 1496 v. eius praef. 1 p. XV) et ipse Curio praebere
dicit: nam 1 certe Cicero. Cupio et similiter edd. quotquot inspezi omnes et sic (Cicero
in mg. add. h, sup. ltn. Caroliruh.) h Caroliruhensis alter. cupio H rell. addendus igit-

p. 791 (93) P.

p. 371 K.

fortuna conplecti, passive. Staberius de proportione: non esse positiones regulae, a quibus interdum analogia calumniatur, *συκοφαντεται*. Sisenna: vitam cum dolore et insigni cruciatu 19 carnificatus amisit, 'carnificatus' [id est] *βασανισθεῖς* [amisit]. Cicero in oeconomico: homo ex eo numero hominum, qui apud nos hoc nomine dignantur, *ἀξιοῦνται*, passive. Horatius carminum libro I:

bellaque matribus

Detestata.

10 Quintus Pompeius: me miserum, quem illae feminae despicari ausae sunt. 'despicor' commune accipiebant. Curio pater: nusquam demolitur, nusquam exoneratur pecunia, 'demolitur' passive dixit. Terentius in Phormione:

Meditata mihi sunt omnia mea incommoda,

15 *μεμελητημένα*, 'meditata' passive dixit. Nigidius: omne pecus indomitum habet quiddam in se ferum, sed tamen ea natura est,

tur hic locus videtur C. Scribonii Curionis C. f. C. n. reliquit a Meyero l. l. p. 481 sqq. collectis, demendus fragmentis Ciceronis (libr. inc. var. fr. 6 p. 581 Or.), astipulante ipso Orellio 1 fortuna GLK complecti RBDLK Staberius] est is Staberius Eros laudatus a Plinio n. h. XXXV 58, 199, Suet. de ill. gramm. 13, ubi perperam Staberius Hiera nominatur in plerisque edd., Frontone p. 46 Nieb., qua de re nimis dubitanter loquuntur Lerschius röm. Diorthosen p. 10 sq. (Mus. des rhein.-westph. Schulmänner-Vereins III 1845, p. 236 sq.) et Graefenhanus hist. phil. II 233 Staberius Lerschius l. l. staberius libri proportionem] d cf. G. I. Vossium de analogia III 6 p. 750 Eckst. Lerschium Sprachphilosophie d. Alten I 157 porportionem R portione DGLKr portione de portione H 2 positionis GLR calumpniatur R

3 *συκοφαντεται* Rr *συκοφαντῖται* B *συκοφανφειται* D *συκοφανφειται* H *συκοφανφειται* K *συκοφανφειται* GL L. Cornelii Sisennae historiar. fr. inc. v. Krausium l. l. p. 316 *Robianum* l. l. fr. 20 p. 377 4 amissit LK id est] id L Id est carnificatus B BACANICEIC R BACANICEIC H BACANICEIC K amisit om. HK amissit L Cic. oeconomici fr. 2 p. 472 Or. 5 oeconomico B oeconomico H aeconomico GL

numero] d numerum D 6 dignatur Dd *ἀξιοῦνται* Rr *ἀξιοῦνται* GL *ἀτιονται* K Horatius] d Oratius D Hor. carm. I 1, 24 sq. 9 detestata sunt d 10 Q. Pompeius aut cos. a. 141 a. C. (v. Meyerum l. l. p. 198 sq.) aut Q. Pompeius Rufus cos. a. 88 (v. Meyerum p. 337 sq.) pompeius H me miserum] b miserum B miserumq. mille GL misserumq. mille K ille RD femine R 11 Curio pater] C. Scribonius C. f. Curio, cos. a. 76 a. C. v. Meyerum l. l. p. 347 sqq. ibique inc. or. fragm. p. 353 12 demolitur K numquam r exonoratur B

13 Terent. Phorm. II 1, 18 formione D formine H 14 metata K sunt

mihi BK incommoda mea H 15 *μεμελητημένα* DH *μεμελητημένα* Rr *μεμελητημένα*

TEHENA B MEMEANTEMENAI G MHEAHTEX+NAI(E) L MEMEANTEMENA K P. Nigidii Figuli fragm. ad eius de animalibus libros probabili coniectura rettulit Rutgersius var. lect. III XVI p. 273, de quibus conferendus est Montigny quaest. in C. Plinii Secundi nat. hist. de animalibus libros Bonn. 1844 p. 37 sq., docens multa Nigidium ex libris Aristotelis de animalibus in usum suum transtulisse, quod me fugit de iisdem libris olim disputantem in libello de P. Nigidii Figuli studiis atque operibus p. 42 sq.

Nigidius] h Nigidius H 16 quidam Rr quicquam L ferrum Rr est om. L

p. 791 (93) P.

p. 371. 72 K.

ut cicurari et dominari possit, δεσπόζεσθαι, passive 'dominari'. | Lucius Caelius: ubi senatus intellexit populum depeculari, ἀποσολοῦσθαι. Gaius Gracchus: aerarium delargitur Romano populo, 'delargitur' passive protulit. Gaius Memmius: quam stulte conficta, quam aperte sunt ementita, ἐψευσμένα. Cicero in M. Antonium libro II: quem ipse ementitis auspiciis vitiosum fecerat, 'ementitis' ψευσθεῖσιν. Visellius: bonae res per illos a raro initio exorsae ad summum pervenerunt, 'exorsae' id est 'initae'. Nigidius: experienda ratio. Asinius: cuius experta virtus bello Germaniae traducta ad custodiam Illyrici est, 20 'experta' passive. Accius:

multa inventa expertaque ex hoc sunt bona.

Fenestella: frustratus igitur a spe, devictus in castra se recepit, 'frustratus' μεταωθεῖς. Laberius:

1 cicurari] *Rutgersius l. i. p. 295 et curari G curari rel.* ΔΕΣΠΟΖΕΤΑΙ BD ΔΕΣΠΟΖΕΤΑΙ R ΔΕΣΠΟΖΕΤΑΙ r ΔΕΣΠΟΖΕΤΑΙ G ΔΕΣΠΟΖΕΤΑΙ H ΔΕΣΠΟΖΕΤΑΙ L ΔΕΣΠΟΖΕΤΑΙ K dominari posuit BHGLr dominari possuit K 1. *Coeli Antipatri ann. fragm. lib. inc. p. 194 Kr. fr. 61 p. 321 Roth.* Lucius] 1 Lucilius libri celius B coelius RHL caecilius L cocelius G Cecilius 1 2 depeculari GL ΑΠΟΤΥΛΟΥΤΑΙ r ΑΠΟΤΥΛΟΥΤΑΙ D ΑΠΟΤΥΛΟΥΤΑΙ H ΑΠΟΤΥΛΟΥΤΑΙ G ΑΠΟΤΥΛΟΥΤΑΙ L ΑΠΟΤΥΛΟΥΤΑΙ K 3 C. Gracchi or. inc. fr. p. 246 sq. Meyer. Gaius] om. GLK ḡ. D ḡ. H G. B gracus DGLK gracus H dilargitur Lips. 2 *Krehlii, Krehlius, Ecksteinus ad Vossium de analogia III 6 p. 752* 4 dilargitur H Lips. 2 et vo. dd. cum maxime laudati C. Memmi fragmentum aut ad tr. pl. anni u. 643 (v. Meyerum l. i. p. 277 sqq.) pertinet aut ad C. Memmii Gemellum (v. Meyerum p. 423 sqq.): utriusque fragmentis inseruit Meyerus p. 280 et 426, illius orationis pro se repetundarum vel potius huius pro se de ambitu tribuens G. B ḡ. H ḡ DGK g L stultae. K 5 aperta RH sunt] quam K aementita D ΕΨΕΥΣΜΕΝΑ H ΕΨΕΥΣΜΕΝΑ R ΕΨΕΥΣΜΕΝΑ r ΕΨΕΥΣΜΕΝΑ D ΕΨΕΥΣΜΕΝΑ GLK Cicero add. h Cic. Philipp. in M. Antonium or. II 33, 84 quam diu tu voles vitiosus consul Dolabella, rursus cum voles salvis auspiciis creatus. II 35, 88 quod me de ementitis auspiciis...putares esse dicturum. ex utroque loco Priscianus exemplum allatum ex memoria procudisae videtur

marē L 6 antonipum H antonio B qu* Rr auspitiis Rr vitiosum] d uiciosum DH 7 ΨΕΥΣΜΕΝΑ H ΨΕΥΣΜΕΝΑ D ΨΕΥΣΜΕΝΑ GL TΕΥΣΜΕΝΑ K Viselli locus cum C. Gracchi, C. Memmi, M. Ciceronis fragmentis coniunctus ad deperditam quandam orationem C. Viselli Varronis, cuius oratorias laudes servavit Cicero, eius consobrinus, in Bruto 76, 284, quam ad rhetoricum Viselli cuiusdam opus a Quintiliano inst. or. VIII 2, 101. 107; 3, 89 commemoratum mihi videtur pertinere. rhetori tribuit Falsterus mem. obsc. p. 123 8 exorse inite Hh exorse inite B exorsae ini-

id est
tiae Rr pervenerint Dd exorse inite Hh 9 P. Nigidi Figuli fragm. incertis inseruit Rutgersius var. lect. III xvi p. 288 experta GLK C. Asinii Polionis orationum fragmentis hoc tribuere videtur Thorbeckius de C. As. Poll. p. 80, historiis praeviente Falsterio mem. obsc. p. 23 recte assignat et ad Tiberium refert Meyerus l. i. p. 501 Asinius] r asinnius RBDH assinius GLK 10 yllirici R illirici DHL illirici GK 11 Accii fr. trag. inc. 30 p. 253 Bth. XXIII p. 191 Ribb. 12 Inuenta multa Bothius inuentaque expertaque K 13 L. Fenestellae epitomes fragmentis 'libero quodam arbitrio', iusto scilicet argumento destitutus (cf. sobriam de hac epitome Mercklinii de Fenestella hist. et poeta Dorpati 1844 p. 5 sq. disputationem), haec verba inseruit Poethius in diss. de Fenestella hist. scriptore et carminum Bonnae 1849 fr. 32 p. 55 sq.; ad ipsos annales quominus pertinuerint certe nū obstat finistella GLK

a spe devictus in mg. K recipit GLK 14 ΜΑΤΑΙΟΘΕΙC GLK ΜΑΘΑΤΩΘΕΑΤC Rr Laberius] Stephani fragm. vet. poet. Lat. p. 145 lauerius BDHGLK leuerius R Laberii Alexandreae hoc quoque fr. tribuerat Zieglerus l. i. p. 54 Laber. fr. inc. 7

p. 791. 92 (793. 94) P.

p. 372. 73 K.

frustramur, inridemur.

Varro: ab amicis hortaretur. Suetonius in VIII praetorum:
fasti dies sunt, quibus ius fatur, id est dicitur, ut nefasti,
quibus non dicitur. Virgilius in bucolico: ||

Nunc oblita mihi tot carmina, vox quoque Moerim

Ipsa fugit,

'oblita' passive dixit. Horatius in II | carminum:

nulla decempedis

Metata privatis opacam

Porticus excipiebat arcton.

similiter protulerunt tam in activa quam in passiva significatione: 'tutor',
'vador', 'venor', 'velificor' - unde Iuvenalis in IIII:

Velificatus Athos - ,

'vociferor', 'veneror' - Virgilius in III Aeneidos:

cursusque dabit venerata secundos - ,

'confiteor', 'tueor', 'aggredior', 'stipulor'. in quo illud quoque est ob- 21
servandum, quod activa significatione quomodo passiva ablativo coniungi-
tur, 'stipulor a te' pro 'interrogo te' et 'interrogor a te', quomodo di-
cimus 'quaero a te' pro 'interrogo te', quamvis sit activum. Iuvena-
lis in IIII:

Quantum vis stipulare et protinus accipe, quid do,

Vt totiens illum pater audiat,

subauditur 'a me stipulare'. ecce hic active, Suetonius autem passive
protulit in IIII praetorum: Laetoria, quae vetat minorem annis

p. 217 Both. XI p. 255 Ribb. . 1 irridemur RBHGLKd 2 Varron. fr. inc.
p. 339 ed. Bip. in ab amicis LK in ab amicis G Suetonius in VIII praetorum:
Suet. fr. III 67 ed. Wolf., ubi hoc fragmentum ad lib. XVIII § 149, fragmentum libri
quarti praetorum Suetonii ibi l. ad nostrum locum refertur Suetonius H praetorum
Hk praetorum H praetorum K praetorum Baehrius Gesch. d. röm. Lit. II 160
ed. tert. ad v. § 21 et lib. XVIII § 149: nam tribus his locis et libri in praetorum
titulo conspiciunt ipsaque locorum argumenta huic titulo respondent 3 fasti — buco-
lico in lit. b (ut — dicitur post dicitur om. videtur B). 4 Verg. ecl. 9, 53 sq.

5 oblita Pal. m. alt. oblita m. pr. mi^{hi} Rr uox quod mouerim Med. Moerim]
d moerim DLK moerum B 6 Ipsa fugit] iam fugit ipsa Vergilius fuit B fugit
+ (git) H 7 Hor. carm. II 15, 14 sqq. oratius K U. GL sermonum B

8 decempedes GLK 9 metatam B priuatis H 12 'veneror' 'vador'
Hk velificor] rl felificor R uociferor L Iuv. sat. IIII 10, 174 III. RBHGLK

14 uociferor r et ex uociferor corr. BK uociferor R Verg. Aen. III 460 IIII. k

in Aeneidos Hk 15 cursusque Rr dabit B 16 confiteor L tueor add. b aggre-
dior ante tueor in mg. add. K aggredior BDHG seruandum G 17 ablativae R
coniungitur ex coniunguntur corr. H coniunguntur RB coniungitur K 19 Iuv.
sat. III 7, 165 sq. 20 IIII RD 21 quantum D uis spscr. in L quid do
etiam Iuv. Pith. m. pr. quod do rh cum Iuv. Pith. m. alt. et dett. plerisque quiddo vel
quiddam al. 22 audiat subaudiat B 23 a me stipulari D Suetonius K
Suet. praetorum IIII: Suet. fragm. III 66 ed. Wolf. autem om. K 24 IIII] d
III. D

p. 792 (94) P.

p. 373. 74 K.

viginti quinque stipulari, ἐπερωτᾶσθαι. Livius in XXXIX ab urbe condita: nec alieni momentis animi circumagi stipularique irato consuli tribunum plebei. Plautus in cistellaria:

Me respondere | postulas: iniurium est,
Stipulari semper me ultro oportet a viris,
Eum quaestum facio, nil viris promittere,
active dixit. idem in Pseudulo:

Minae viginti salvae et sanae sunt tibi,
Hodie quas abs te est instipulatus Pseudulus.
idem in rudente passive dicit:

Ni dolo malo instipulatus sis sive etiam dum siem
Quinque et viginti annos natus.

22 sunt vero alia ex supra dicta forma (id est deponentium), quae passivam solam habent significationem: 'nascor a te', 'orior a te', 'patior a te', 'mleor a te', idque ostendit coniunctio casuum. nam quae vim activam habent, genetivum vel dativum, pleraque autem accusativum casum assumunt, ut 'miseror tui', 'medeor' et 'medicor tibi' - dicitur tamen et 'medico' et 'medicor' et 'medeor te'. Virgilius in I georgicon:

Semina vidi equidem multos medicare serentes.
idem in II georgicon:

1 uigenti G ἐπερωτᾶσθαι] B Putschius, om. rel. lac. in 1 ζητεῖσθαι 2 ἐπερω-
τασθαι: 3 idemque voc. variis modis corruptum praebent edd. sqq. Liv. a. u. c. lib.
XXXVIII 5, 3 XXXIX Krehlius cf. I. F. Gronovii et Drakenborchii ad Liv. l. l.

annott. XXXVIII Caroliruk. alt. XXXIII libri rel. alienis codd. Liv. 2 mementis K
circuagi GLK adstipularique Livius indeque Ecksteinus in ed. Voss. de anal.
III 6 p. 759 3 consul GLK tribunum] cum Livio I. F. Gronovius ad Liv. l. l.

tribuno. m̄. RDG tribuno. m. L tribuno mañ H tribunal nomen (sc. tribunum) B
tribuno m̄. plebei plantus K, unde homo quispiam doctus coniciat Marco suo Plauto
'agnomen' plebei fuisse plebis v. l. libror. Liv. Plaut. cistell. fr. v. lib. III
§ 29 astrabae s. citell. fr. 24 p. 435 Both. cf. Ladewigian mus. phil. III 529 sq.

Plautus B 4 mores pondere Rr 6 questum RDHL nihil libri viris]
r iuris ni f. (nam huc pertinere videtur haec v. l. in schedis meis, non ad viris v.
praeced.) R iures HGLK iures D 7 Plaut. Pseud. III 6, 6 sq. (v. 1068 sq.)
in ipseodolamine. XX GL Pseudulo] h pseudolo DH pseudolo minae] k pseudolo
lumine K 8 salve et sane H sanae et saluae Plautus tibi sunt H a te L
aps te (vel abs te) inde est instipulatus libri Plautini aps ted est stipulatus Ritsche-
lius instipulatur GL pseudolus RBDH pseudolus GL 10 Plaut. rud. V 3,
25 sq. (v. 1381 sq.) dixit DHG 11 sive] sū G nūc Plautus etiam dum siem

etiam Vet. Dec. etiam dum hau siem duce Acidalio Fleckeisenus si** Rr si** (e) L
pro siem
siriem Kk 12 quence K 13 De deponentibus passivis et de deponentibus activis
L deponentia D 14 significatione B 15 idq. h id* H nam quae] r Nam-

que RB actiuam uim L 16 adsumunt B 17 misereor H miserior GK et
medico et medicor] h cf. § 25 et medico RHGLK et medicor r 17 sq. et medicor
et medeor et medico D "te" et medico et medeor K 18 et medeor om. GL medeor

adras. in B 'Verg. georg. I 193 in I. in georgicon K 19 et quidem D
multos] sic etiam Pal. m. alt. multos m. pr. 20 Verg. georg. II 135. sic etiam
Fr. (defec. Pal. Rom.)

p. 792 (24). 95 P.

p. 374. 75 K.

et senibus medicantur anhelis,

dativo casui coniunxit. idem in VII:

Sed non || Dardaniae medicari cuspidis ictum

Evaluit.

Terentius in Phormione:

Quas, cum res adversae sient, minus mederi possis —, 'loquor verbum', 'precor deum'; quae vero passivam, ablativum cum 'a' vel 'ab' praepositionibus vel dativum, ut 'nascor a te' et 'tibi'. sunt etiam ex his quaedam, quae absolute dicta non egent supra dictis casibus, ut est 'labor', 'mior', 'laetor', 'glorior', 'tumultuor', 'vago', 'vaticinor'; alia vero, quae, cum videantur activam habere constructionem [id est σύνταξιν] — nam genetivo vel dativo vel accusativo casui iunguntur —, tamen passivam vim intrinsecus, id est non alio agente, videntur habere, ut 'obliviscor tui' et 'te', 'misereor tui' et 'misereor te'. sunt alia, quae, si ablativo iungantur, passiva sunt vel communia, sin per se proferantur, absoluta, ut si dicam 'videor a te', passivum est, sin 'videor esse bonus', ut significet τὸ δὲ καὶ, est absolutum. similiter 'moror' commune est et absolutum; modo enim activam, modo passivam habet significationem, modo absolutam: activam, quando accusativo iungitur, ut 'moror te' — lue-

morantur

Pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem,

Terentius in Andria:

ne quod vestrum remorer commodum —,

passivam vero, quando ablativo, 'moror a te', absolutam, quando per se profertur. Virgilius in IIII Aeneidos: —

Quid moror? an mea Pygmalion dum moenia frater
Destruat?

2 casu* iunxit Dd coniunxit B Verg. Aen. VII 756 sq. VII] r VIII
R 3 dardanidae GLK cuspidis] h cupidis H ictum Rr 5 Terent. Phorm.
V 4, 3 formione DH 6 adversae h. l. libri cum Bem. Bas. adversae lib. XVIII
§ 143 sient lib. XVIII l. l. cum Terentio sint RDGLK sunt BH minus] paulo l. l.
cum Ter. mediri Rr 7 precor B passiva B passivam RrG 8 De deponentibus
absolute L 9 ex his om. GLK 10 ut est om. GL est om. K De deponentibus
passiv non ab alio L 11 quae cum] h quaecumq. H per ante activam del. K
per activam G 12 CINTAZIN RG CINTAZIN L De deponentibus communiter L iun-
guntur Rr iunguntur L 14 te om. B misereor ex miserior corr. K et mise-
reor te] et miseror te Rg^{et} miseror te Dd misereor te H et te BGLK 16 ut^{si}
dicam Rr 17 τὸ δὲ καὶ^T ὡς καὶ Rr commune et GLK 19 Iuv. sat. III 11,
54 sq. 20 III DH 22 ridiculum HK et fugientem] Prisc. hic et lib. XVIII
§ 288 cum libris aliquot dett. Iuv. rectam lect. servans effugientem (sic Pith.) vel fugien-
tem rell. codd. Iuv. 23 Ter. Andr. III 3, 24 24 quod om. Bas. remorem
Rr remorer B 25 quando iungitur ablativo h moror ad te Dd 26 Verg.
Aen. III 325 sq. 27 mor K pygmalion RBHGK pygmalion L menia D
28 destruat GK

p. 795. 96 P.

p. 375. 76 K.

et sciendum, quod in activis etiam et passivis verbis multa absolute sine coniunctione casus alicuius solent proferri, ut si dicam 'deo volente sanus sum et animo et corpore, nam et sapio bene et video et audio acute'; quamvis enim nullum casum his adiunxi, plenam tamen sententiam demonstravi. hoc etiam in passivis, si dicam 'perturbor' et 'angor' et 'findor' et 'rumpor', et non addam a quo.

Sunt quaedam in o terminantia, quae, cum sint activa, pro passivis quoque solent poni, ut 'lavo', 'tondeo', 'duro', 'calceo' pro 'lavor' et 'tondeor' et 'duror' et 'calceor'. sed haec magis per ellipsin consuetudo proferre || tradidit. quod poetae quoque solent facere, ut Virgilius in III georgicon:

incanaque menta

Cinyphii tondent hirci

pro 'tondentur'. idem in II Aeneidos:

Accingunt omnes operi pedibusque rotarum

Subiciunt lapsus,

pro 'accinguntur' vel 'accingunt se'. idem in II:

et a nox humida caelo

Praecipitat,

pro 'praecipitatur' vel 'praecipitat se'.

24 Sunt quaedam, quae, cum sint passiva, sine dubio | tamen inveniuntur ab auctoribus pro activis prolata, ut Virgilius:

bellantur Amazones armis,

pro 'bellant'. idem in II georgicon:

Hoc pinguem et placitam Paci nutritor olivam,

pro 'nutrito'. vetustissimi autem multa sic protulerunt confusa termina-

1 absolutae H 2 coniunctione ***** (coniunctione) B proferri solent

K 3 nam sapio B audeo H 4^h is Rr 7 De actiuis pro pass. uel de actiuis quibus pro passivis frequenter utuntur auctores L 8 poni *spscr.* in K lavo]

rk labo RBDH uel lauo d^o tendeo Rr calcio GL lavor] rk labor RDH labor

K laur tondeor duror L 9 calcior GL ellipsin] r ellypsin B eclipsin RHG elip-

sin D eclipsin L eclipsin Kk 10 proferri BH poaete H quoque om. LK

Verg. georg. III 311 sq. 11 III⁵ K 13 Cinyphii] Vergilius (cynphi¹ Med.) cynphii L cynphii H cynphei R et in *littera* d cynphi B cyphini G cynphi K hyrei RD hircis Rom. hircui Pal. 14 tondentur] rd tudentur R tendentur D Verg. Aen.

II 235 sq. 15 acciaunt Med. 16 Subiciunt lapsus] d om. H s. f. D sed uel B r1 GK r5 L 17 Verg. Aen. II 8 sq. [II] eodem r 18 a] iam Vergilius

umida Pal. Rom. Med. 20 pro precipitatur R 21 De passivis e contrario pro actiuis L inveniuntur | ab H 22 auctoribus] d auctoribus D post Virgilius: in

XI pictis add. d v. § 26 Verg. Aen. XI 660 24 Verg. georg. II 425 cf. § 26. 77 et lib. XVIII § 29 25 pynguem K placitam] rk placidam RBDHK cum ali-

quot libris Verg. nutritor] k Med. e corr. nutritur cum Med. pr. m. Pal. GLK

26 nutrito] k nutrit GLK autem] tamen B

p. 796 P.

p. 376. 77 K.

tionem teste Capro: 'adiutor' pro 'adiuto', 'ancior' pro 'anclo' [pro 'perficio'], 'despoliantur' pro 'despoliant', 'deproperantur' pro 'deproperant', 'dispensor' pro 'dispenso', 'delapidor' pro 'delapido'. sunt etiam quaedam activa voce passivam significationem habentia et ex contrario passiva voce activam, sicut supra diximus: 'timeo te, timeor a te', 'metuo te, metuor a te'. Lucanus in V:

Dum metuar semper terraque expecter ab omni.

idem in IIII:

sed regna timentur

10

Ob ferrum.

Cicero in IIII Tusculanarum: venientia metuuntur. nec mirum hoc inveniri apud nos in his verbis, cum apud Graecos quoque tam activum quam passivum eius significationis verbum accusativo casui coniungitur contra consuetudinem aliorum: dicunt enim 'φοβῶ σέ' καὶ 'φοβοῦμαι σέ'. sunt tamen haec eadem verba absoluta, cum non iunguntur casui accusativo, sed dativo, ut Terentius in Andria:

eius vitae timeo.

idem in eadem:

ei metui a Chryside.

Inveniuntur etiam quaedam passiva, ut supra dictum est, quae figurate accusativo coniunguntur, cum videantur agere ipsi, ad quos passivum refertur verbum - ut Virgilius in II Aeneidos:

Implicat et miseros morsu depascitur artus,

hic enim dracones agunt in filios Laocoontis, et 'doceor rhetoricam', 'instituor grammaticam', 'moneor iustitiam'. idem in VIII:

Consurgit senior tunicaque inducitur artus - ,

1 Capro] *ap. Osannum de Capro p. 15 sq.* ancior pro anclo] K^a pro anclo

et ancior (a et b a pr. m. profecta esse videntur) H anclo pro ancior d anclo et ancior

BDGL et in litura r f. recte pro perficio] om. L pro perficio Dd pro perficio Hh perficior

perficior pro perficio k 2 despoletant K deproperantur(s) pro*(p) deproperant H 3 dispensor pro dispenso ex dispenso pro dispensor corr. L De pass. et ac-

tivo in contraria litteratura. L 4 etiam om. H habentia significationem L et ex contrario L 5 te et timeor GK 6 metuo te metuor a te om. R te et

metuor GLK Lucan. Phars. V 671 7 Dumetuar H expecter] b excepter ni f. B exspecter G omni*(b.) H 8 Lucan. Phars. IIII 577 sq. 11 Cic. Tusc. IIII 6, 11 III. L 13 coniungitur ex coniunguntur corr. H 14 contra] add. k

in B aliorum om. GK φοβῶ σέ καὶ φοβοεῖς B φοβωμαι GL φοβωμαι R 15 non coniunguntur G 16 Ter. Andr. I 3, 5 18 Ter. Andr. I 1, 79

19 ei om. Bas., praebent libri aliquot Terentiani ex reliquis cf. Bent-

leim ad h. l. me* tui B a] in GLK cryside H chryside RB chyside D chrisidae GLd chrysididae K 20 De pass. pro activo iterum. L figurat R figurat

K 21 quos] quod B 22 Verg. Aen. II 215 23 implicat RBDHGL morsu* H mursu G 24 hic] hoc B Laocoontis] rk laocoontis R laocoontis(l) B laocontis DELK laocontis h rethoricam RDHGL rethoricam K retoricam r

25 intituor Rr instruor B Verg. Aen. VIII 457 26 tunicaque D tonicaque GK induitur cum nonnullis Verg. dett. LK

p. 796. 97 P.

p. 377 K.

vel cum totum pro parte pati significatur, ut 'absconditur caput', 'truncatur nares', 'caecatur oculus', 'intenditur brachia'. Virgilius:
indutus terga leonis,

item in XII:

formam adsimulata Camertae.

V 25 Praeterea plurima inveniuntur apud vetustissimos, quae contra consuetudinem vel activam pro passiva vel passivam pro activa habent terminationem, ut 'testo' pro 'testor' et 'opino' pro 'opinor' et 'cuncto' pro 'cunctor' et 'convivo' pro 'convivor' et 'contemplo' pro 'contemplor' et 'consolo' pro 'consolor' et 'commoro' pro 'commoror' et 'auxilio' pro 'auxilior' et 'auguro' pro 'auguror' et 'auspico' pro 'auspicator' et 'commento' pro 'commentor' et 'crimino' pro 'criminator' et 'molio' pro 'molior' et 'digno' pro 'dignor' et 'execro' pro 'execror' et 'epulo' pro 'epulor' et 'heiulo' pro 'heiulor' et 'lucto' pro 'luctor' et 'luctito' pro 'luctitor' et 'luxurio' pro 'luxurior' et 'laeto' pro 'laetor' et 'ludifico' pro 'ludifisor' et 'misereo' pro 'misereor', unde 'miseret' et 'miseretur' impersonalia. Cicero pro Ligario: cave te fratrum pro fratris salute precantium misereatur, unde Terentius in Phormione:

Miseritum est.

'horto' quoque pro 'hortor' et 'largio' pro 'largior' dicebant, quae sunt communia. unde Sallustius in I historiis: igitur venditis proscriptorum bonis aut dilargitis. similiter proferebant 'aucupo' pro 'aucupor', 'alterco' etiam pro 'altercor' - unde Terentius in Andria:

1 parte paati(r) R capud D truncatur R 2 oculos ex corr. d intenditur K Virgilius] om. L in XI. add. Waltraf. Darmst.^b verba laudata indutus terga leonis recte rettulit Krehlius ad versus Aen. VII 666 sqq. lib. XVIII § 222 l., quem l. cf.: Ipse pedes, tegumen torquens inmane leonis | Terribili in-
pexum saeta cum dentibus albis | Indutus capiti 4 item] R idem r. rell. Verg. Aen. XII 224 cf. § 28 XI. BDHGLK 5 adsimulata] k assimulata GLr adsimulata BK Camertae] rd Macrob. Sat. V 15, 11 Camerta R camerte D cum nonnullis libris Verg. dell. et Macrob. Salisburg. camef. te H camerti Heidelb. cum Med. Pal. Rom. 6 De his quae apud ueteres in o terminabantur similes per sqq. titulos addens l 7 vel activam] r uel actiua R passiva] r passivam R vel passivam] r uel passiva R activa] r actiuam R 8 oppinor B et ante singula verba. uel o
servato solum et luctito, inde a cuncto om. G inde a conuiuo L 10 consulo pro consolor GKK consulo pro consolor L auxior auguro K 11 et auspicio pro auspicio et auguro pro auguror B auspicio cum typhotheta Krehtiano H (?) 12 crimino pro criminator] k cremino pro creminor GLK 13 exsecro pro exsecror G 14 heiulo pro heiulor del. Struvius ub. d. lat. Declination und Conjug. p. 98 pro heiulor K et luctito pro luctitor om. D et luctito pro luctor d 15 luxorio pro luxurior GK 17 impersonalia B Cic. pro Ligario or. 5, 14 Ligario] d licario DHGLK diario k caute H caute pro fratrum salute (salutae K) GLK caute fratrum pro fratres salute k pro fratri Dd 18 precantium] obsecrantium Cicero ut misereatur H miseritum L misereat b cum parte codd. Cic. Terent. Phorm. III 2, 16 in Heautontimorumenos l. heautont. III 1, 54 tacite Krehtius! 20 miseritum] B cum Terentio miseritum rell. 21 largio(r) pro H 22 Sall. hist. I 36 p. 32 Kr. 23 delargitis GLK aucupo pro aucupor k 24 Ter. Andr. III 1, 29

p. 797. 98 P.

p. 377. 78 K.

Scio, cum patre altercasti dudum —,
'medico' quoque, ut supra dictum est, pro 'medicor' - Virgilius in I
georgicon:

Semina vidi equidem multos medicare serentes —,
5 'amplexo' pro 'amplexor' - Quintus Claudius in II annalium: 26
comprehensare suos quisque, saviare, amplexare. Cicero
pro Cluentio: auctoritatem censorum amplexato —, 'amplecto'
quoque pro 'amplector' et 'complecto' pro 'complector'. sed et eorum
et superiorum omnium usus tam apud Caprum quam Plinium et Pro-
10 bum invenies. passivas quoque pro activis vel neutralibus vocibus ex con-
trario idem antiquissimi proferebant, 'careor' pro 'careo' dicentes et 'ob-
sonor' pro 'obsono' et 'copulor' pro 'copulo' et 'caleor' pro 'caleo',
quorum auctores apud Caprum legant, qui eos scire desiderant. simili-
ter 'comperior' pro 'comperio' - Sal|lustius in Iugurthino: sed
15 ego conperior Bocchum magis Punica fide —, 'nutrior' quoque pro
'nutrio' et 'bellor' pro 'bello', ut dictum est, proferebant, unde Vir-
gilius in II georgicon:

Hoc pinguem et placitam Paci nutritor olivam
'nutritor' dixit pro 'nutrito'. idem in XI:

20 pictis bellantur Amazones armis,
'bellantur' pro 'bellant'.

Sunt alia, quae, cum sint activa, in passiva quoque et absoluta signifi-
catione inveniuntur, ut 'ruo'. Virgilius in I Aeneidos:

totumque a sedibus imis

25 Vna eurusque notusque ruunt.
idem eius [compositum] passivum in XI dixit:

2 supra om. L Verg. georg. I 193 4 seminaui equidem G 5 amplexo
pro om. R add. r Q. Claudii annal. lib. II fr. p. 254 Kr. fr. 20 p. 343 Rth.
1. L analium R 6 comprehensare R comprehensare G comprehensare h saviare]
Krehlius, qui non debebat II 527 secure, ex Dresd. suo altero petitem, emendationi a
se recte inventae praeferre seuire RDHLK Krehlii rell. omnes 'ob impatientiam nimii
amoris' gloss. Heidelb. saeuire BG Cicero pro Cluentio or. 44, 124 7 censoriam
v. l. librorum Cic. amplexator v. l. librorum Cic. 8 amplector **** K con-
plecto pro conplector B Sed eorum D 9 superior Rr Caprum] v. Osa-
num de Capro p. 16 quam] quam apud HGLr Plinium] v. Lerschium Sprach-
philosophie d. Alten I 197 Probum] Berytium ni f. cf. ann. ad lib. V § 45 probū.
inuenes γ (γ add. r) passivus Rr 10 Passiva B 11 idem in litura h careo
pro careo B dicentes] d dicentibus D obsonor] l obsonor Rr opsonor GLK
12 obsono] l opsono GK opsono*(r) L caleo^r pro Bb 14 conperior B
Sall. Iug. 108, 3 in III. iugurthino GL in III. iugurthino BH in III. iugurthino K
iugurthino R 15 conperior RBHGL bochum GLK 16 Verg. georg.
II 425 cf. § 24 18 placidam R nutritor] k nutritur GLK 19 nutritor] k nu-
tritrit GLK nutritor] k nutrit GLK Verg. Aen. XI 660 20 bellantur infra
lin. add. K post bellantur: Amazones armis, bellantur om. R add. r ^{mis} K
22 alia quoque quae K inueniuntur significatione G 23 inveniuntur] b in-
veniuntur (a?) B Verg. Aen. I 84 sq. (defuit Pal.) 25 eurusque Dd eurus quae
R notusque Rr notusque HGLK notus queruunt pro eruunt B 26 composi-
tum] rhk om. RHGLK Verg. Aen. XI 279 sq.

Nec mihi cum Teucris ullum post eruta bellum
Pergama.

Terentius in eunucho:

proruunt se.

tamen absolute quoque prolata reciprocam passionem (id est ἰδιονάθειαν) 5
significānt, cum ipsam personam non extrinsecus, sed per se pati demon-
strat, ut 'ruo' pro 'cado'. Virgilius in II Aeneidos:

Vrbs antiqua ruit multos dominata per annos
'ruit' posuit pro 'cadit'. similiter 'inundo' modo absolutam, modo acti-
vam habere significationem invenitur, ut Virgilius in XI: 10

dum distinet hostes

Agger murorum nec inundant sanguine fossas.
invenitur tamen in quibusdam codicibus:

dum distinet hostes

Agger murorum nec inundant sanguine fossae. 15
27 similiter 'vergo' absolutum et activum: absolutum, ut Virgilius in XII:

Quem damnet labor aut | quo vergat pondere letum,
activum in VI:

frontique invergit vina sacerdos,
passivum Lucanus in I: 20

Et polus aversi calidus qua vergitur Austri.
'assuesco' absolutum est, invenitur tamen pro 'assuefacio'. Lucanus
in V:

Adde quod adsuescis fatis,
pro 'assuefacis'. 'coeo' quamvis magis neutrum esse videatur quam ac- 25
tivum - pro 'convenio' enim accipitur, ut Virgilius in XI:

1 cūtheuchris Rr ullum Dd diruta Rom. bellum est Rom. 3 Ter.
cum. III 5, 51 eunacho L iunuchō K 4 proruunt se] k ruunt pro ruunt se
GLK 5 absolutae H reciprocā ex reciprocari corr. K reciprocā H 1A10-
TAGIAN L 1A10TAGIAM G idiopathiam BDr ideopathiam RHK 6 demonstrant HGL

7 Verg. Aen. II 363 (deficit Rom.) 8 urb*** Med. multos agitata L 9 m**
absolutam Kk 10 Verg. Aen. XI 381 sq. 11 dum add. h detinet BDHL

cum Verg. Med. detinet GK destinat Rom. hostem Vergilius 12 ager K agere
D aggere d cum Med. Pal. Rom. moerorum Med. et in murorum corr. Pal.

ne] et Pal. in undant Rr fossas] k fossae LK- libri Vergiliani portae G 13
inuenitur — fossae om. GLK add. k quodidibus Dd 14 detinet BDHGLrk
i (sic)

h ostis D 15 ager Dd aggere k sanguine k sagui fossae Hh fossas R
16. et absolutum et B ut om. G Verg. Aen. XII 727 in add. r 17
dampnet R dampnat K aut] et Med. loetum BGL laetum DH et in lit. b do-

lum ni f. B 18 et actium GL Verg. Aen. VI 244 19 fontique Rr in-
nergit add. d 20 eius passium B Luc. Phars. I 54 21 Et] r Qua RB Nec
Lucanus aduersi D cum aliquot libris Luc. qua] r que R 22 assuesco] d
acuesco D Luc. Phars. V 776 24 assuescis DHGLr fatis om. GLK (B?)

satis D fatis pro assuefacit (sic) in lit. angustiore b 25 Coeo] r Ceo R co co
H 26 ut om. GLK Verg. Aen. XI 292 sq. XII D

coeant in foedera dextrae,

Qua datur -,

Cicero tamen activo est eo usus in II Philippicarum: utinam, Gn. Pompei, cum Gaio Caesare societatem aut numquam coisses aut numquam diremisses. passivo eius usus est Lucanus in II:

multumque coitur

Humani generis maiore in proelia damno.

sed sciendum, quod et 'coitur' pro 'colligitur' et 'convenitur' pro 'ex- 28 igitur' passivam vocem assumentia || accipiuntur. 'propinquo' praeterea tam pro activo quam pro absoluto invenitur. Virgilius in X:

Tu mihi nunc pugnae princeps, tu rite propinques

Augurium

active posuit. idem in II Aeneidos absolute:

fuge, nate, propinquant.

idem in V:

Iamque propinquabant scopulo metamque tenebant. similiter 'simulo' absolutum et activum et ab eo composita: absolutum Virgilius in IIII:

Nam quid dissimulo aut quae me ad maiora reservo?

idem in X active:

iubasque

Divini adsimulat capitis.

idem in XII:

formam adsimulata Camertae.

Sunt, quae tam activa quam passiva voce unum atque idem significant, ut 'mereo' et 'mereor'. Lucanus in VI:

- 1 coeant] r coedant R   federa Rr federa BK   3 Cic. or. Philipp. II 10, 24
 tamen] enim D   eo est GL   philipicarum GLK   gū. d et vel sic vel gn.
 RHGLK gen. D gnei B om. Cic. Val.   4 pompegi D pompeii d   c. H om. Cic. Val.
 societatem] rd sociaetatem R societate D solietatem H   coisses L coisses GK
 5 diremisses] d dirimisses BDLK diemis- ses R dirimises G   Luc. Phars. II
 225 sq.   6 coitur Rr   7 maiori H   prelia R plia G   8 Sed et B   quod
 coitur L   collegitur K   9 adsummentia B   10 actio Rr   quam. absoluto G
 pro   absolutum H   Verg. Aen. X 254 sq.   XI. H   11 princeps pugnae RBG
 cum cod. coll. Ies. Verg. pugnae princeps H   propinques ex propinquas ni f. corr.
 L   13 actinae G   Verg. Aen. II 733   15 Verg. Aen. V 159   16 propin-
 quabat Med.   * scopulo BH   17 et ab eo composita absolutum ut (sic) in marg.
 add. K   composita] d compositum D   18 ut uirgi B   Verg. Aen. IIII 368
 III. eneidos d   19 quid dido dī dissimulo L   di simulo G   quae dis me D
 reserua Dd   20 Verg. Aen. X 638 sq.   actinae B   22 adsimiliat R assi-
 mulat Gr assimulant L   capitis in litura H   23 Verg. Aen. XII 224 cf. § 24
 XII] R § 24 XI h. l. omnes   24 adsimulatam R assimulata GLR   Camertae] d
 camerta BD camerti Heidelb.   25 adque Rr   26 ut mereo et mereor] r ut me-
 reo(r) et mereor H ut mereor R   Luc. Phars. VI 144   VI] r VII R

Scaeva viro nomen, castrorum in plebe merebat.

Virgilius in V:

merui quoque, saepe furores

Compressi.

idem in IIII:

Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam
Dulce meum.

Lucanus in VIII:

saevas meritum Phycunta rapinas.

VI 29 multa similiter ancipiti terminatione in una eademque significatione protu-
lerunt antiqui, ut 'partio' et 'partior', 'munero' et 'muneror', 'mino'
et 'minor', 'minito' et 'mini|tor', 'meridio' et 'meridior', 'modulo' et
'modulor', 'meto' et 'metor', 'modero' et 'moderor', 'mutuo' et 'mu-
tuor', 'mentio' et 'mentior', 'obverso' et 'obversor', 'praevertor' et 'prae-
vertor', 'pignero' et 'pigneror', 'pacifico' et 'pacifcor', 'scruto' et 'scru- 15
tor', 'progredio' et 'progredior', 'perconto' et 'percontor', 'proelio' et
'proelior', 'iurgo' et 'iurgor', 'potio' et 'potior', 'praedo' et 'praedor',
'praevarico' et 'praevaricor', 'preco' et 'precor', 'quirito' et 'quiritor',
'quadruplo' et 'quadruplor', 'quieto' et 'quietor', 'nequit' et 'nequitur',
'rimo' et 'rimor', 'recordo' et 'recorder', 'reminisco' et 'reminiscor', 20
'revereor' et 'revereor', 'stabulo' et 'stabulor', 'secto' et 'sector', 'se-
quo' et 'sequor', 'sortio' et 'sortior', 'scisco' et 'sciscor', 'tuto' et
'tutor', 'tumultuo' et 'tumultuor', 'vilico' et 'vilicor', 'velito' et 'veli-
tor', 'vago' et 'vagor', 'vocifero' et 'vociferor', 'ulcisco' et 'ulciscor',
'uto' et 'utor', 'murmuro' et 'murmuror', 'manduco' et 'manducor', 25

1 Scaeva] r Sceua BD Seu a R nomen] nro G "castrorum" nomen in mg.
add. K implebe BH 2 Verg. Aen. V 801 sq. 3 furore Bb 4 compressi
RB et ex comprehensi corr. in Med. compsi GL 5 Verg. Aen. IIII 317 sq. 6

Sed Rr ad tibi Dd 8 Luc. Phars. VIII 40 VIII. DL 9 meum meritum
Hh phycunta R phycunta BHGLKr phicuncta D; similia libri Luc. rapinas
spscr. Voss. a 10 ancipiti] h ancipite H terminatione D significatione] l,
in mg. add. K significatione D terminatione repetit L 11 mino et minor om. D.
omittere debebat ipse Priscianus v. Lachmanni ad Lucret. VI 563 annot.; add. d

12 minito et minitor] b munito et munitor B mitor H miridio G 13 mudu-
lor K mutuo et mutuor] metuo et metuor GL 14 obseruo et observor, sed ob-
verso et obversor in mg. add., K peruerto et peruertor L praevertor] d prae-
vertor D 15 scruto* et (r) B 16 prograedio K percuncto et percunctor d per-
cuncto et perconctor k praelio RL 17 proelior] d praelior RL praelior D plior

K 18 praeco et praecor R 19 Quaduplo D quadroplo H quieto et quietor
interpolatum videtur Struvio ub. d. lat. Declination und Conjug. p. 117 nequito et
nequitur Rd 20 rimo] oprimo k 21 revereor et reuecor K secto] r sedctor R

21 sq. seco et secor B 22 sortior] b sertior B sciso et scisor Gg f. sciscito et

sciscitor Struvius l. 1. p. 119 23 tumulto Dd post uelitor: proelio et proelior
repet. D plio et plior H prelio et proelior B 24 vago et vagor] unguo et unguor
L uargor K 25 mormuro et mormuror GLK

p. 790. 890 (800) P.

p. 390. 81 K.

'mando' et 'mandor', 'oscito' et 'oscitor', 'palpo' et 'palpor', 'protesto' et 'pro||testor', 'rumino' et 'ruminor', 'tolero' et 'tolerer', 'soleo' et 'soleor', 'praesagio' et 'praesagior', 'opino' et 'opinor'.

Sunt alia, quae, cum sint activa primae coniugationis, transeunt in 30 neutra absoluta sive reciproca (id est ἰδιοναθη) secundae coniugationis, ut 'sordido sordidas' activum - facit enim 'sordidor' ex quo 'sordidatus' -: hinc nascitur 'sordeo'; similiter 'albo' et 'albor' et 'albeo' - Virgilius in XII:

campique ingentes ossibus albeant ;

10 dicitur tamen etiam 'albico' pro 'albesco'. Horatius in I carminum:

Nec prata canis albicant pruinis.

'duro' quoque et 'duror', 'dureo' et eius inchoativum 'duresco'. unde Lucanus in IIII:

totosque induruit artus. |

15 idem in V:

nam cetera damna

Durata iam mente malis firmaque tulerunt.

Virgilius in III georgicon:

Atque hinc atque illinc humeros ad vulnera durat.

20 idem in I Aeneidos:

Durate et vosmet rebus servate secundis.

'lento', 'lentor' et 'lenteo'. Virgilius in II georgicon:

ad digitos lentescit habendo.

nam a 'lenteo lentescio' derivatur, quomodo a 'duro duresco' et a 'vireo viresco'. Lucilius tamen in VIII:

lendet opus

protulit. 'umecto' quoque et 'umector' et 'umeo', unde 'umesco'; 'noto' quoque et 'notor' et 'noteo', unde 'notesco'. Lucanus in V:

1 mando et mandor *om. D* potesto et potestor *B* potest et potestur *DHLK*
potest et potestetur *G* uel protesto et protestor *add. d; f.* protesto et protestor, potest et
potestur 2 rumi^{no} *Rr* soleo soleor *G. I. Vossius de anal.* III 7 p. 772 *Eckst.*
solo et solor *Heidelb. Krehlius* II 527 solero ***** et soleror *K, pm. ms. Vossii et Lips.* 2

Krehlii solero et soleror rell., del. Struvius l. l. p. 120 sq. 5 uel absoluta *H* reciproca
Dd idiopathe *RHGL* idiopathae *r* idiopate *Db* ideopathe *K* diopate *B* 6 sordi-

daris *post* sordidor *add. d* 7 abeo *K* *Verg. Aen.* XII 36 8 XI *RBDHK*
10 oratius *K* *Hor. carm.* I 4, 4 12 et huius *GLK* 13 *Luc. Phars.* IIII 631
14 totusque *GLK cum uno cod. Luc. ex dett.* indurat *L* 15 *Luc. Phars.*
V 797 *sq.* 16 dampna *Rd* 17 lamiam *B* 18 *Verg. georg.* III 257 IIII. *L*
19 illic *L* humerosque *d* umeros *Med.* umerosq. *Pal. Rom.* uulnera *G*
20 *Verg. Aen.* I 207 21 uos me *K* saecundis *K* 22 et lentor et *BDK* *Verg.*
georg. II 250 24 et uireo *D* 25 Lucius *GK* Lucā (i. e. Lucanus) *L* tamen
om. GLK VIII] *r* VII. *R* *Lucil. sat. fr.* VIII 17 *Dous.* 13 *Gerl.* 27 humecto

RBDHK ^humector *Rr* humector *BHK* humeo *RBK* humesco *RBDK* 28

⁹⁰⁰que *R* *Luc. Phars.* V 784 *sq.*

notescent litora clari

Nominis exilio.

'liquo liquas', unde 'eliquo eliquas' - Persius:

Phyllidas, Hypsipylas, vatium et plorabile si quid,

Eliquat ac tenero supplantat verba palato.

Lucanus in VII:

ereptaque tela liquavit -;

ex eo 'liqueo' et 'liquesco' - Virgilius in bucolico:

Limus ut hic durescit et haec ut cera liquescit -;

dicitur tamen et 'liquor liqueris' prima syllaba producta, quae in superioribus corripitur. idem in I georgicon:

Vere novo gelidus canis cum montibus umor

Liquitur,

31 pro 'pedetemptim dissolvitur'. a 'nigro' quoque et 'nigror nigreo' et 'nigresco', a 'lacto' et 'lactor lacteo' et 'lactesco'. inveniuntur tamen 15 ex aliarum quoque coniugationum verbis quaedam similes derivationes, sed in paucis, ut 'pendo pendis pendor' et 'pendeo pendes', 'iacio [iacis] iacior' et 'iaceo [iaces]', 'acuio acuis || acuor' et 'aceo', ex quo 'acesco'. sunt alia, quae in compositione mutant significationem, ut 'eo' neutrum, similiter 'facio', quamvis vetustissimi etiam passive hoc protulisse inveniantur - Titipius in Quinto:

† bonum gratia parvi ut | faciatur -;

item 'venio', 'sedeo' faciunt activa: 'adeo' et 'adeor', 'subeo' et 'subeor', 'ineo' et 'ineor'. Ovidius in IIII fastorum:

Sol aditus, quam quaeris, ait, ne vana labores,

Nupta Iovis fratri tertia regna tenet.

- 1 notescent v. l. ap. Luc. litora H 3 Pers. sat. 1, 34 sq. 4 Phyllidas]
d phillidas RBDHK phylidas G pyllidas L hypsipylas Rr hypsipilas B hypsypylas
L phypsipylas K uatium explorabile LK si quit Rr 5 aeliquat Rr tenore
H tenoro h supplantat K palato] k palat* K palatho GL 6 Luc. Phars.
VII 159 7 erectaque v. l. libror. Luc. tela] pila* Lucanus liquabit RD liquant
H 8 Verg. ecl. 8, 80 9 ut] et B hic] hic Kk caera HL coera GK
10 liquaris Rr productaq; in B superiobus H 11 Verg. georg. I 43 sq.
12 humor RB 14 pedetemptim LK dissolvitur L desolvitur GK 15 et a laector
B latesco B Invenitur Dd 16 aliorum B coniugationem Rr coniugatio-
num G similis G derivationis GK terminationes Ll 17 pendeo K iacis
om. GLK iacior et iaceo] b iacior et iacio R et ut vid. B et in loco rasuris fere
del. H 18 iaces om. BDGLK acuor] r et acuor RGLK 21 Titini in Quinto
fr. v. § 11 Quinto] Putschius V libri 1 quinto 2 22 parui faciantur Dg fa-
ciantur] rh faciuntur RBHGK 23 activa in compositione (compositione DH composi-
tione K) adeo BDHGLK 24 Ovid. fast. IIII 583 sq. IIII] BDr lib. X § 54
II. libri h. l. 25 additus Rr quem K queris RDHG ua^{na} Rr 26 iobis
B regna fastorum tenet Dd

p. 391. 392 P.

p. 382. 83 K.

Iuvenalis in V:

quod si subeuntur prospera castra.

Virgilius in X:

Morte obita qualis fama est volitare figuras.

5 'facio' vero, quando cum praepositionibus componitur, activum fit plerumque, ut 'efficio' et 'efficior', 'afficio' et 'afficior', 'reficio' et 'reficior'. 'deficio', quando pro 'relinquo' accipitur, habet passivum, quando vero pro 'defetiscor', neutrum est. Iuvenalis in III:

Matho deficit.

10 a 'venio' vero 'convenio' et 'convenior', 'invenio' et 'invenior' in passivam transeunt significationem, a 'sedeo' quoque 'obsideo' et 'obsideor'. 'sentio' neutrum: ex eo 'assentio' et 'assentior', 'dissentio' et 'dissentior' in una eademque inveniuntur significatione. Cicero de republica: in quibus assentior sollicitam et periculosam iustitiam non
 15 esse sapientis. Lucilius in XII:

Assensus sum homini.

Caelius in I: qui intellegunt quae fiant, dissentiuntur.

Ex aliis quoque significationibus plurima simplicia in alias, cum componantur, transire invenies, ut 'plecto' activum, unde Terentius:

20 Ego plectar pendens;

sed ab eo composita tam deponentia quam communia inveniuntur. 'orior' deponens, similiter 'partior', sed ex eis composita tam deponentia quam

1 Iuv. sat. V 16, 2 2 quod si] sic etiam § 82 nam si Iuvenalis subeantur Iuv. libri

dett. plerique 3 Verg. Aen. X 641 XI. GLK 4 obita^a K qualis etiam lib. X § 40
 54 et cod. Voss. 33. Q de XII vss. Aen. § 18 p. 1221 P. 16 L. cum Verg. Med.
 Rom. quales Pal. 5 praepositionibus K 6 effitio H efficio et efficior] b effi-
 cio efficior BGL afficio et afficior om. H afficior] rk affactor RK afficior
 deficio et deficior reficio B 7 deficio] difficio GLK quando relinquo L 8 de-
 fetiscor] r defeciscor R defiscor BDHK diffiscor G diffiscor L Iuv. sat. III 7,
 129 Sic Peto conturbat, Matho deficit in III] b in III. RB in III: Matho] in sic
 matho K in steinatho G in sinatho L 9 Matho] r sic matho DH In sic matho Rd
 In sic matho B deficit] r defecit RBDH difficit GLK 10 vero] verbo GLK

in passivum Rr 11 et obsideo et Dd 12 sentio ex corr. b: neutrale et ex eo D

et ex eo L ex quo G assentio Rr dissentio] om. B dissentio LK et dissentio
 DHb disentior LK 13 Ciceronis de rep. fr. ad lib. III rettulit Maius p. 278
 edit. a. 1828; in edd. signatur III 27, 39 (26) re puplica G 14 periculoram L
 15 sapientis om. GLK Lucil. sat. XII fr. 6 Dous. Gerl. 17 Caelius] Put-
 schius Caelius Erl. 2 Krehlii caecilius RDHGLK caecilius Bh L. Coelli Antip. ann.
 lib. I fr. p. 191 Kr. fr. 8 p. 315 Roth. qui intellegunt qui intellegunt Hh

intelligunt L quae fiant] B qui fiant HGLK qui faciunt Dd quid faciunt in littera
 et ad marg. r, nonnulli codd. Krehliant quid faciunt Heidelb. Erl. 2 Krehlii dis-

sentiuntur] r dissentiuntur RGLK 18 simplicia] d supplicia D aliis Rr 19
 Ter. Phorm. I 4, 42 20 plector GLK 21 habeo RrD 22 ex eis] r ex his

RR de
 deponentia H

p. 801. 802 P.

p. 383. 84 K.

neutra reperiuntur, 'adorior' et 'adorio', 'impertior' et 'impertio' - Nae-
vius in Hectore proficiscente:

Tunc ipsos adoriant, ne qui hinc Spartam referat
nuntium.

Virgilius in I Aeneidos:

Hinc portum petit et socios partitur in omnis.

Terentius in eunucho:

plurima salute Parmenonem

Summum suum impertit Gnatho ..

33 'spicio', ex quo 'aspicio' activum et ex eo || 'conspicor conspicaris' [depo-
nens in quo etiam coniugatio mutata est 'conspicor conspicaris']. Teren-
tius in heautontimorumenos:

Numquam tam mane egredior, neque tam vesperi,

+ Quin conspicer fodere arare.

ab 'aperio' quoque activo videtur quibusdam esse 'experior' commune et
'opperior' deponens. Virgilius in XI:

experto credite, quantus

In clipeum assurgat,

quamquam simplex eius 'peritus' esse videtur, cuius verbum in usu non
est, quod debuit secundum analogiam 'perior' esse. Terentius in supra
dicta fabula:

Hic ego +interea virum opperibor.

neutra
1 communia L neutra lia K reperiuntur BH inveniuntur DGL impertior]
dh impetior D impertio H impertior et impertio] b impe****pertio B Neuius
libri 2 haectore RBH iniectore G hiectore LK .II. haectore D III. hectore (haec-
tore Darmst. b) Darmst. ab Caroliruh. alt. Naeuii Hect. prof. fr. 3 p. 92 sq. Klussm.
fr. I p. 7 Ribb. (Ennii Hect. lytr. fr. 19 p. 45 Bth.) 3 adorant Dd qui God.
Hermannus elem. doct. metr. p. 633 quis codd. refferat G referant Darmst. b et
Dorvillianus, prob. Bondano var. lect. p. 313 5 Verg. Aen. I 194 (deficit Pal.)
II. B 6 sotios DE omnis] B cum Med. Rom. Fr. omnes rell. 7 Ter. eum.
II 2, 39 sq. eunacho H iunacho K 8 salutae B Parmenonem] bh parminio-
nem G parmenonem B parme nom H parminonaen est corr. L 9 summum] lacuna
haustum in Bemb.; summa vel summū Bas. impertit RBGLK gnato BDHK
Bas. 10 spetio K et in rasura H pecio neutrum B quod in usu non est in mg. k
a quo HK aspicio ex aspecio corr. K aspitio H et om. BDGK inter
conspicor et deponens in. vac. inser. aris K deponens — conspicaris del. r II
in quo etiam in quo etiam H conspicer conspicaris om. DLK Ter. heautontim.
I 1, 15—17 post Terentius lac. novem fere lit. spatium complectens in K 12 eauton-
timorumenos R autontimorumenos B haeutontimorumenos D heatontimorumenos G he-
autonti — morūmeuo H eutontimorumenos L eatontimorumenos K 13 tam mane]
mane Bemb. m. alt. corr. uesperus L Domum revertor, quin te in fundo con-
spicer] Fodere aut arare Terentius l. l. v. 16 sq. 14 qui conspiciat Rr con-
spicor DG conspiciat(i) L conspicer te K fodere] r foedere RL 15 ab] ** B
ab aperio] a perio in litura h 16 opperior] r operior RHGLK Verg. Aen.
XI 283 sq. 18 clipeum] r clypeum R clepeum GK 19 esse videtur] sit BDHGLK
20 Terent. heautont. IIII 1, 6 22 ergo RrH virum interea Terentius
p
operibor D operibor HL

p. 802 P.

p. 384. 85 K.

nam 'reperio', 'comperio', 'cooperio', sicut 'aperio', activa sunt; faciunt enim ex se passiva. et possunt magis a 'pario' esse videri composita, quod apud vetustissimos quartae coniugationis declinationem habebat. Ennius:

Ova parere solet genus pinnis condecoratum.

'facio' cum sit neutrum, ut supra diximus, si cum praepositione composatur, plerumque transit in activum, ut 'conficio' et 'conficior', 'perficio' et 'perficior', 'afficio' et 'afficior', 'reficio' et 'reficior', 'officio' et 'officior'. Iuvenalis in I:

quotiens te

Roma tuo refici properantem reddet Aquino.

Lucretius in II:

Quapropter simul inter se retrahuntur et extra

Officiuntur, uti cogantur tardius ire.

15 a 'proficio' Status impersonale protulit in III:

Proficitur bello.

'deficio' autem loco passivi 'defio' facit. [Terentius in eunuchis:

† nihil inest, nihil deficit,

cum passivam vim habeat, 'defio' facit.] sunt tamen alia ex eo ipso et ex aliis composita, quae non solum significationem, sed etiam coniugationem, ut dictum est, permulant, ut 'facio facis', 'gratificor gratificaris'. Terentius in heautontimorumenos:

Cur ego gratificor? - Ipsa re experibere.

similiter 'ludificor'. idem in eunuchis:

1 reperio] d repperio BDGL aperio] h aperio H operio K 2 possunt

H pario] h perio H esse om. H 3 habeat Rr Ennius] locum saepius citatum, olim Ennii Epicharmo tributum, ad annales recte rettulerunt et Krahnerus Grundlinien zur Gesch. des Verfalls der röm. Staatsreligion p. 42 sq. et Ibergius Enn. ann. lib. I fr. 8 p. 3. 15 sqq., quibus iam nunc accedit rectum Valerii iudicium: Enn. ann. fr. I xii p. 5 coll. p. XXI sqq. 5 pennis DGLKr Varro de l. L. V 50

Dion. p. 378 P. cf. lib. X § 8. 50 7 transit K actiuam K conficio conficior L 9 Iuv. sat. I 3, 318 sq. in III. R 11 tuo add. r properantem] r proparentem R proferantem K 12 Lucret. II 155 sq. 13 retrahuntur] r trahuntur R trahuntur libri Lucretiani et extra] r extra R 15 Stat. Theb. III 720 impersonale B III. D 16 proficitur (s) H proficiscitur K proficiuntur Dd 17 deficio GK defio] rbd deficio BDGLK deficio ni f. R deficio H post facit: Terentius — facit om. R add. r Ter. eun. II 2, 12: nihil cum est nihil deficit tamen Bemb. Bas.; leg. nil cum est, nil deficit tamen eunacho L iunuchos K 18 nihil inest] rd nihil K om. DGL nihil inest cum passiuus deficit H. 'latere

videtur nihil in est, ut Terentio reddendum sit nil mihi est, nil deficit tamen' Fleckeisenus deficit] rbdh deficiit (ec) B deficiit H deficit GLK deficit D 19 cum passivam vim habeat defio (om. facit) censor Krehlii l. l. p. 431 defio] bdh et Krehliani omnes cum Heidelberg. praeter Zwicc. 1 (et H m. pr.) deficio BDGLKr Zwicc. 1 et ni f. H

22 Ter. heautont. III 8, 20: Ludis fortasse me. - Ipsa re experibere. - unde Cur ego gratificor? Priscianus hauserit, dicere nequeo; verbum gratificor apud Terentium nusquam

invenitur he autontimorumenos Rr heatontimorumenos DG hea utonti morumieno Heautontimorumenos K eutontimorumenos L 23 ergo DGLK experibere] in litura d exhibere K exhibere GL 24 Ter. eun. III 3, 3 cf. lib. XVIII § 171 eunacho L iunuchos K

p. 802. 803 P.

p. 385. 86 K.

Quin . . insuper scelus, postquam fludificatus
est virginem.

'excarnifico' vero activum est et 'amplifico' et 'velifico'. Terentius in
heautontimorumeno:

Vbi me excarnifices.

5

Iuvenalis in IIII:

Velificatus Athos et quidquid Græcia mendax

Audet in historia,

passive protulit. sciendum tamen, quod et 'facio' et 'facior', ut ostendi-
35 mus, vetu||stissimi proferebant. si vero 'facio' verbo vel 'fio' integris ma- 10
nentibus aliud verbum infinitum ante ea componatur, non solum signifi-
cationes et coniugationes integras eis servamus, sed etiam accentus, ut
'calefácio calefácis calefácit', 'tepefácio tepefácis tepefácit'. in secunda
enim et tertia persona paenultimas acuimus, quamvis sunt breves. simili-
ter 'calefio calefis calefit', 'tepefio tepefis tepefit' finales servant accentus 15
in secunda et tertia persona, quos habent in simplicibus. a 'verto' quo-
que activo 'revertor' et 'revertor', 'praevertor' et 'praevertor' in una eadem-
que ponuntur significatione. Virgilius in I Aeneidos:

Harpalyce volucremque fuga praevertitur Hebrum.
idem in VII:

20

praevertere ventos.

'verso' similiter activum, ex quo 'contro|versor' deponens. Cicero in
Protagora: nunc a vobis, o Protagora et Socrates, postulo,
ut de isto concedatis alter alteri et inter vos de huiusce-
modi rebus controversemini, non concertetis.

25

36 Sunt alia, quae et coniugationem mutant cum genere in eadem ma-
nentia significatione, ut 'labo labas' neutrum, ὀλισθαίνω, et 'labor laberis'
deponens. Virgilius in II:

labat ariete crebro

Ianua.

30

I qui ⁿ Rr qui . super ^{iā} Hh quin etiam insuper Terentius ludificatus est
Priscianus cum Bas. ludificatust Bemb. 3 Ter. heautontim. IIII 6, 9 4 ean-
tontimorumeno R heatontimorumeno G eatontimorumeno K hentontimō L eadem fa-
bula B 6 Iuv. sat. IIII 10, 174 sq. 7 quicquid BHGLKr graetia H
mentax GLK 9 facio facior H 10 integris BK 11 ea] bh eas BHGLr
eas personas k 12 integras G cis om. GLK 13 calefacit om. G^h
14 sint DH 15 calefio Rr 18 Verg. Aen. I 317 I om. G 19 Ar-
palyce Bb harpalice DHGLK harpalice R harpalicae r arpalyce Rom. (lac. hoc voc.
exhausit in Pal.) 20 Verg. Aen. VII 807 (= XII 345) in VII] in eodem
RBDhk in H in VII in K 22 quo] r eo R contraversor GL depones B^{ap}
Cic. Protag. fr. 3 p. 477 Or. 23 nunc — o Protagora] nunc a vobis in op prota-
gora in ^{ce} mg. Kk vobis in opprotagora G vobis in opprotogoro L o pytagora r
socrate DHGLKrb s+crate(a?) B 24 huiusmodi K huiusmodi HGL 25 cou-
trausersemi LK non certetis G 26 Sunt et alia quae coniugationem L 27
OALCBAINW D OALCBAINW G OALCBAINW K CIOCBMAI in rasura I 28 Verg. Aen. II
492 sq. III. B 29 ariete R

p. 803. 804 P.

p. 386 K.

idem in IIII:

Labitur infelix Dido.

similiter 'lavo lavas' et 'lavo lavis', sed 'lavis' magis pro 'umectas' dicitur. Virgilius in X:

Visceribus super incumbens lavit inproba taeter
Ora cruor.

sunt tamen alia, quae cum coniugatione mutant significationem, ut 'mando', ἐντέλλομαι, 'mandas, mando', μασῶμαι, 'mandis'; 'fundo', θεμελιῶ, 'fundas, fundo', ἐκτέω, 'fundis'; 'obsero', περιβάλλω τὸν μοχλόν, 'obseras, obsero', περισπεύω, 'obseris'; 'appello', προσαγορεύω, 'appellas, appello', προσθῶ, 'appellis'; 'volo', πέτομαι, 'volas, volo', βούλομαι, 'vis'; 'consternor', πύρομαι, 'consternaris, consternor', καταστρώννυμαι, 'consterneris'. nam 'lego legas' et 'lego legis' et 'dico dicas' et 'dico dicis' etiam in prima persona habent differentias temporum: nam 'lēgo lēgas' et 'dico dīcis' produciunt paenultimas, 'lēgo lēgis' et 'dico dīcas' corripunt. ||

Sunt alia, quae una voce et una coniugatione diversas tamen habent 37 significationes, ut 'torreo' tam 'uro' quam 'verto' vel 'volvo' significat. Virgilius in IIII georgicon:

Iam rapidus torrens sitientis Sirius Indos.

Lucanus in VII:

ingentes fato torrente ruinas.

1 Verg. Aen. IIII 68 Virtut infelix Dido 3 lavo lavas] bh labo labas B et ni
f. H. lavo lavis] b labo labis B sed lais Hh humectas RBK 4 Verg.
Aen. X 727 sq. 5 accumbens Pal. Rom. lauat Rom. improba RHGLK

improbate ter B improbati aether Med. teter RDHGK tener L 7 cum om. HG
add. h 8 ΕΝΓΕΛΛΟΜΑΙ G ΕΝΤΕΛΛΟΜΑΙ H ΕΝΓΕΛΛΟΜΑΙ L ΕΝΓΕΝΝΟΠΝΙΑΙ K et
mando d ΜΑCΩΛΛΑΙ H ΜΑCΩΜΑΙ D ΜΑCΟΜΑΙ RBL ΜΑCΟΛΛΑΙ GL ΜΑCΩΠΝΙΑΙ K
ΘΕΜΕΛΙΟ B ΘΕΜΕΛΙΩ D ΦΕΜΕΛΙΩ RH ΦΕΜΕΝΩ GK ΘΕΜΕΛΙΩ L ΘΕΜΕΛΙΩ L 9 ΕΓΧΕΩ l

ΕΧΩ K obse*ro (c) H opsero ΠΗΡΙΒΑΛΛΩΤΩΝ ΜΩΧΛΟΝ opseras Rr ΠΕΡΙΒΑΛΛΩ
L ΠΕΡΙΒΑΛΛΩ K ΜΩΧΛΟΝ D ΜΩΧΛΟΝ H ΜΟΧΛΟΝ K obseras ex obseros ni f.

corr. h opsero ΠΗΡΙCΤΗΡΩ opseris Rr 10 ΠΕΡΙCΤΗΡΩ BDHGLK προσαγο-
ρεύω] in litura l ΠΡΟCΑΓΩΡΕΙΩ R ΠΡΟCΑΓ.ΡΕΙΩ Dd ΠΡΟCΤΟΡΕΥΩ GK ut ΠΡΟCΑΓΟΡΕΙΩ B

ωω ωω ωω 11 ΠΡΟC*** (ΩΤΑ) L ΠΡΟCΩΤΩ HGK ΠΡΩCΩΤΩ D ΠΡΑCΩΤΩ Rr appellis Hh
ΠΕΤΟΜΑΙ R ΠΕΤΩΜΑΙ D ΠΕΤΟΛΑΙ H ΒΟΥΛΟΜΑΙ r ΒΟΥΠΟΜΑΙ K 12 πύρομαι]

ΠΟCΤ ΠΙΡΟΜΑΙ R ΠΙ*ΡΟΜΑΙ (i) L ΠΙ*ΡΟΜΑΙ K consternaris add. h consternaris con-
sternor καταστρώννυμαι ante consterneris om. R add. r ΚΑΤΑCΤΡΩΝΝΙΜΑΙ r ΚΑΤΑ-
CΤΡΩΝΝΥΜΑΙ b ΚΑ*ΑCΤΡΩΝΝΥΜΑΙ B ΚΑΤΑCΤΡΩΝΝΙΜΑΙ D ΚΑΤΑCΤΡΩΝΕCΜΑΙ GL ΚΑΤΑCΤΡΩ-

ΝΝΙΜΑΙ H ΚΑΤΑCΤΡΩΝΕCΜΑΙ l consterneris ex consternaris corr. B 13 legis] legas Hh
et om. H dico dicis et dico di*** K 15 lēgis add. d 16 aliqua quae
H quae ** una B 17 torreo] Kd taureo D uel correo in mg. add. K ** uro
B volvo] h uolo BDHGLK uel uoluo d 18 Verg. georg. IIII 425' III. GL

georgicon add. b 19 torpens Pal. sitientes h sirus Rr syrius B siriuus Pal.
serius Rom. 20 Luc. Phars. VII 505 21 fato add. r

p. 804 P.

p. 386. 87 K.

'colo' quoque pro 'diligō' et 'habito' et 'aro' accipitur, 'committo' etiam pro 'credo' et 'pecco', nec non 'admitto' pro 'assumo' et 'pecco'. Iuvenalis in II:

Iam fas est, admitte viros. dormitat adulter,
Illa iubet sumpto iuvenem properare cucullo.

idem in eodem:

Quid Psecas admisit? quatenus est hic culpa puellae?
'sapio' prudentia et sapore. idem in IIII:

Qui meminit, calidae sapiat quid vulva popinae.
'deficio', 'desisto' et 'vincor'. Sallustius in Iugurthino: ab rege defecerat, id est 'destiterat'. Iuvenalis in IIII:

et fragor aurem

Percutit, eventum viridis qua colligo panni.

Nam si deficeret,

id est 'vinceretur'. 'condo', 'aedifico' et 'celo'; 'gratulor', 'gaudeo pariter cum alio' et 'gratias ago'. Afranius in cinerario:

Sexte o frater mi, salve cum salvus venis

Meliusque est, gratulor dis,

id est 'gratias ago'. multa praeterea similiter tam in verbis quam in aliis partibus orationis duplices habentia significationes invenies.

DE TEMPORIBVS VERBORVM.

VIII 38 Quoniam quae occurrerunt memoriae de varia verborum significatione tractata sunt, nunc de tempore dicamus.

Tempus accidit verbo ad diversi actus significationem accommodatum,

1 deligo *K* committo *Gg* 2 pecco *Gg* ammitto *Gg* amitto *L* assumo] *d* assummo *RD* adsumo *BK* Iuv. sat. II 6, 329 sq. 3 *U. H* 4 admitte] *d* admittite *BD* amitte *R* amittite *L* vires *R* dormitat etiam libri Iuv. dett. si... dormit *Pith. cod.* si iam dormit *vetus scholiasta* Iuv. iam dormis *Pithocus* 5 cucullo (1) *GL* 6 Iuv. sat. II 6, 494 7 Psecas] sic etiam Iuv. *Pith. m. alt. et*

pars codd. dett. Iuv. specas *R* secas *BLK* secus *H* secar *Gg* pecas Iuv. *Pith. m. pr., rell. varie corruptis* admisit] *g* admisit *K* ammisit *GL* puellae *K* 8 pro prudentia *Ld* Iuv. sat. IIII 11, 81 9 calide *HLK* quid] *r* qui *R* cum Iuv.

Pith. popipae *L* 10 pro desisto *GLKdh* Sall. Iugurth. 56, 3 gurgurthino *D* iugurthino *RHK* 11 defecerant *RBHGKd* defecerunt *L* destiterant *RBHKd* de...sterant (te) *G* desteterant *L* Iuv. sat. IIII 11, 197 sqq. 13 percute ventum uel a

GLK qua] *q* *GL* quia *K* quo libri Iuv. qui *vetus Iuv. schol.* colligo *G* 14 defeciret *G* defeceret *K* defecerit Iuv. cod. *Pith. et schol.* 15 est si vinceretur *II*

vinciretur *K* pro edificio *L* aedifico *K* celo] *r* caelo *RDHG* 16 afranius *RK* Afrani cinerar. fr. 2 p. 162 Both. p. 183 Nk. fr. 1 p. 143 Ribb.

17 quod saluus uenis melius est gratulor diis libri Non. 116, 32 Sexte frater salve: quom saluus uenis | Meliusque est tibi ... gratulor deis Ribbeckius o frater I. F. Franckius apud Neukirchium frater libri salve *B* 18 Melius quae *D* est eras. in *H* diis *H* diis *BDGLKr* 19 aliis uerbis partibus *G* 21 GENERA

VERBORVM FINIUNT: DE TEMPORIBVS VERRORVM INCIPIT. *D* incipit de temporibus uerborum. *G* huius de uerbo incipit de temporibus uerborum *L* gūa uerborum finiunt *K* 23 tracta *B* 24 accomodatum *RB*

p. 304. 875 (806) P.

p. 387—89 K.

quod plerumque ostenditur vel in principalibus vel in paenultimis declinationis literis, ex qua etiam personae et numeri dinoscuntur; sed personae quidem et numeri in finalibus literis, tempora vero, ut dictum est, in principalibus vel in paenultimis. itaque, cum nominis declinatio in fine solo moveatur, verbi et in fine et in medio et in principio | plerumque invenitur moveri. in nomine enim casuum differentia et numeri, hic vero et temporis et personarum ex declinatione ostenditur differentia et numeri.

Sunt igitur tempora tria, praesens, praeteritum et futurum. sed praeteritum rursus dividitur in tria, in praeteritum imperfectum, praeteritum perfectum, praeteritum plusquamperfectum. nec mirum tam late patere praeteritum tempus, cum in notitiam nostram nihil sic naturaliter a longo saeculorum spatio potest venire, quomodo actus praeteriti temporis. in praesenti enim et futuro pleraque incerta nobis sunt angustissimaque est eorum cognitio nobis et dubia plerumque; itaque singulis vocibus per haec duo tempora iure sumus contenti; quamvis Graeci futurum quoque diviserunt in quibusdam verbis in futurum infinitum, ut *τύψομαι*, et paulo post futurum, quod et Atticum dicunt, ut *τετύψομαι*. melius tamen Romani considerata futuri natura, quae omnino incerta est, simplici in eo voce utuntur nec finiunt spatium futuri.

Est autem supra dictorum temporum quaedam cognatio inter se: sed antequam de ea dicamus latius, supra dicta repetamus. tempus accidit verbo praesens, praeteritum et futurum. quamvis enim naturaliter instabili volvitur motu et pars eius iam praeteriit, pars sequitur, tamen ad ordinationem nostrorum diversa gestorum tempora quoque dividimus. unde iure praeteritum in tres differentias partimur. nihil enim certius, ut dictum est, ad notitiam nostram potest venire, quam gesta per diversum temporis spatium praeteriti. facile enim dinoscitur, utrum multo ante an nuper

1 declinationis] *b* declinationibus *ni f. B* 2 numeri(e) *L* 5 post moveatur: coniunctio autem et in principio *add. B* et in principio *HGLK*, post verbi: vero et in principio *add. r* et in principio *h. l. om. K del. r* 6 differentiae *Rr*
 8 praeteritum futurum *GL* 9 diviuitur *H* trea *G* imperfectum *B* 11 notitiam *H* 12 actus (iu) *R* 13 et in futuro *GL* pleraque *H* sunt nobis *GL* angustissimaque (a) *RH* 14 agnitio *Rr* vobis *Hh* 15 iurae *Dd*
 16 *τύψομαι*] *τιψομαι K τιφωμαι G τυφωμαι in litura l τιωμαι et τιωμαι* *Rr*
τιωμαιτιωμαι B pan K 17 atticum ex actuum corr. *H* *τετύψομαι*
ετετύψωμα Rr ετυψωμαι G τυψωμαι H ψωμαι K τυπωμαι in litura l 18 natura]
 ratione *D* 19 finient *K* spacium *H* 20 temporum in *mg. add. b* cognitio
K inter se *add. k* 21 de ea] dea *B* dicamus. latius supradicta *R* dicamus.
 latius supradicta supradicta *H* reppetamus *L* accedit *K* 22 praesens praesens *H* et futurum] *d* futurum *DHGLK* instabuli *Rr* 23 motu voluitur *GLK*
 iam eius *K* praeterit *GK* 24 "diuersa" nostrorum *L* diuimus *Hh*
 patimur *Dd* dictum ad *Bb* 26 diuersi *L* 27 enim tria tempora dinoscuntur *r*

p. 806. 807 P.

p. 390. 91 K.

sus sit' vel 'esto' *κεκλιόθω*. quod autem vim praeteriti habet huiusce-
modi constructio, ostendunt subiunctiva praeteriti perfecti, quae similiter
proferuntur in passiva declinatione, ut 'amatus sim sis sit'. ergo si 'ama-
tus sit' in subiunctivo praeteriti est temporis, bene etiam in imperativo
5 praeteriti temporis potest accipi, quippe cum etiam in praesenti tempore
imperativi tertia persona similis est in omni coniugatione tertiae personae
subiunctivi, ut 'amet, doceat, legat', 'ametur, doceatur, legatur'; et in
passivis quidem vel similibus hoc possumus dicere, in activis vero vel
neutris nullo modo, nisi participia praeteriti habeant. ||

10 Optativus autem, quamvis ipse quoque videatur ad futurum pertinere - 42
ea enim optamus, quae volumus nobis vel in praesens vel in futurum
dari, tamen habet etiam praeteritum tempus, quia evenit saepe de absen-
tibus et ignotis rebus precari, ut facta esse ante nobis polterint in notitiam
venire, ut si, filio meo | Romae in praesenti degente, optans dicam 'uti-
15 nam Romae filius meus legisset auctores, propter quos nunc ibi moratur;
utinam profectus esset Romam ante triginta dies'. possumus tamen hoc
uti modo etiam ostendentes, quae optamus non evenisse, ut Virgilius in
I Aeneidos:

Atque utinam rex ipse noto compulsus eodem

20 Adforet Aeneas,

et: utinam, Gn. Pompei, cum Gaio Caesare societatem aut
numquam coisses aut numquam diremisses. in hoc autem modo
dumtaxat et infinito tempora coniuncta habent Latini praesens cum prae-
terito imperfecto et praeteritum perfectum cum plusquamperfecto ad imita-

^ T

1 *κεκαίχθω* ex corr. 1 *κεκαίχτω* DH *κεκαίχτω* Rr *κεκαίχτω* GK *κεκαίχθω* B
uim praeteriti uim Rr habeat K 2 subiunctiva G subiuncta
similia H m. rec. corr. 3 passiva Rr passiva significatione uel declinatione K
coniuunctio

sis] r sin R 4 subiunctiva G snbiun*** H subiuncto h m. rec. corr. 5 potest R
quipe Gg "etiam" cum Kk 9 praeterita R 10 futurum peruenire uel
pertinere K 11 ea enim ego quae Rr post nobis sqq. usque ad nobis om. R
add. r 12 tamen K habet h. l. om. GLK etiam Gg tempus L sep
Bb 13 poterint] cf. lib. XVII § 1 et Lachmanni ad Gai. I 146 et ad Lucr. IV
486 annot. potuerint GL potuerunt K 15 auctores Dd propter ea praeter corr.
D 16 profectus] d perfectus D triginta Hh triginta G 17 euinisse L
Verg. Aen. I 575 sq. in spscr. K 19 notho RHGLK compulsas LK 20
aforet DG 21 Cic. or. Phil. II 10, 24 gn. B gn. RH gn. DGK gn*** L
ponpeius B Gai H ga. i. cesare D societatem R 22 coisses] sic § 27
uel coniunxisses

cum Cicerone coisses Gg coisses amicitiam L coniunxisses RD coniunxisses ami-
citiam K coniunxisses ***** (amicitiā?) H coniunxisses amicitiam B' diremisses
cum Cicerone ipse Priscianus supra § 27 et sic ni f. in litura H disciunxisses h rell.
23 et infinito — praesens in mg. add. K Latini] b latin* B 24 rito imper-
fecto — imitationem in lit. et ad mg. b imitationem] rg emitationem GK mutatio-
nem R

p. 807. 808 P.

p. 301. 92 K.

tionem Graecorum, quamvis haec quoque conati sunt quidam disiungere. sed melius est esse coniuncta. nam praeteritum imperfectum rationabiliter idem est etiam praesens; dico enim 'utinam legerem nunc' et 'utinam legerem heri': nimia est enim cognatio eorum temporum, et maxime in hoc modo, quippe cum utrumque imperfectum intellegitur. potest autem iste optativus et inceptus et non inceptus ante intellegi. nam si dicam 'utinam legerem heri quoque, quomodo nudiustertius', ostendo coepisse quidem, non finisse tamen; sin autem dicam 'utinam legerem heri saltem', ostendo nec coepisse. similiter si dicam 'utinam adhuc legerem', ostendo coepisse quidem in praeterito, in praesenti autem cessare; sin autem dicam 'utinam legerem vel nunc', ostendo nec coepisse adhuc. sic et per cetera tempora
 43 eiusdem modi. praeteritum quoque perfectum et plusquamperfectum optativi coniuncta sunt; licet enim vel multo ante vel paulo esse perfecta haec eadem intellegere nos optare, ut si || dicam 'utinam legissem ante quinquaginta annos' et 'utinam legissem ante horam': nec mirum sic infinite in hoc modo intellegi praeteritum, quod quantum ad veram intellectionem nullum certum nec inceptum nec finem habuit.

Subiunctivus, cum apud Graecos coniuncta habeat tempora, apud nos divisa habet omnia, quomodo indicativus. de cuius contextu, cum de constructione orationis tractaverimus, latius disseremus. 20

Infinitus modus quoque coniuncta habet tempora, quomodo optativus, praesens et praeteritum imperfectum, praeteritum perfectum et plusquamperfectum, quomodo apud Graecos. cum dicimus enim 'legere', significamus rem imperfectam, quae vel ad praesens vel ad praeteritum imperfectum attinet, cum vero 'legisse', perfectam, quae sua est tam praeteriti perfecti quam plusquamperfecti. nota autem, quod vim nominis rei ipsius habet verbum infinitum. unde quidam nomen verbi hoc esse dicebant; dico

1 quidam *R* disiungere *ex corr.* *L* dissiungere *K* 2 melius esse *D* melius esse est *d* imperfectum *B* 3 idem est] *d* idem esse *D* est et praesens *GLK* dico] *b* *D* *aco* *B* nunc] *b* *om.* *L* nun*** *B* legerem heri] *sic ni f.* *H* legerim heri *h* 4 nunc est *B* enim est *G* hoc modo] *dh* hoc mundo *DH* 5 imperfectum *B* 6 utinam ***** (utinam) *B* 7 legerim *h* lege*** *H* quoque modo *Rr* ***** *Gg* nudus tertius *L* quidem et non *L* 8 uenisse *Rr* saltem] *h* saltim *BGr* salim *H* 9 * (?) *L* Similiter dicam *Rr* utinam si dicam *L* cepisse *RH* 10 in praeterito quidem *K* praesentia *Rr* caessere *G* caesare *K* cessasse *r* 11 caepisse *Rr* cepisse *H* 12 liquet *G* ante *om.* *GLK* ante uel paulo ante esse *B* 14 quinquaginta *G* quinquaginta *K* 15 oram *Rr* 16 adue***ram (ne) *B* intellectionem] *r* intellectionem *RD* 17 inceptum *RD* inceptum *nec* finem *K* inceptum finem *G* inceptum finem *L* ** finem (in) *B* 18 Subiunctivus *DGK* apud graecos *D* 19 constructione orationis *Dd* 20 rationis *B* lacius *Dd* disseremus *ex* disserimus *corr.* *L* 21 Infinitus] *b* Infinitus *B* Infinitivus *GLK* 22 imperfectum et sic constanter *B* imperfectum et praeteritum *K* praeteritum perfectum *om.* *G* 23 enim dicimus *K* 25 legisse dicimus Perfectam *B* 26 Notandum *K*

p. 399. 800 P.

p. 392. 93 K.

enim 'bonum est legere', ut si dicam 'bona est lectio'. itaque omnis modus finitus potest per hunc interpretari, ut si dicam 'lego', quid indicavi? 'legere me'; 'lege', quid imperavi? 'legere te'; 'utinam legerem', quid optavi? 'legere'; 'cum legam, venio', quid iunxi? prius 'legere' post 'venire'.

5 Gerundia quoque vel participialia, cum participiorum vel nominum vi-VIII 44 deantur habere casus obliquos nec tempora significant, quod alienum est a verbo: 'legendi, legendo, legendum', 'lectum, lectu', infiniti vice tamen funguntur, quod solet apud Graecos articulis coniungi. itaque pro infinito, qui coniungitur genetivo casui articuli apud Graecos, nos utimur 10 in 'di' terminatione, quae similis est genetivo nominis, 'legendi', 'τοῦ ἀναγνώσκειν' καὶ 'τοῦ ἀναγινώσκειν' καὶ 'τοῦ ἀναγινώσκεισθαι'. pro eo autem, qui dativo articuli adiungitur, infinito apud Graecos antecedente ἐν praepositione, nos in 'do' utimur terminatione, quae similis est dativo vel ablativo nominis - nisi quod verbum hoc || existimantes quidam etiam corripiunt o finalem eius. Iuvenalis in I:

Plurimus hic aeger moritur vigilandō, sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus.

Alphius Avitus in II excellentium:

Spatiandō paulatim trahit;

est enim dimetrum iambicum -, ut 'legendo' 'ἀναγνώσκειν' καὶ 'ἐν τῷ ἀναγινώσκειν' καὶ 'ἐν τῷ ἀναγινώσκεισθαι'. pro eo quoque, qui accusa- 45

1 ut dicam *Rr* 2 hunc] hunc modum *GL* et hunc in *mg. add. K* 3 optau *B* optauⁱ legere me. (i) *K*
tari *R* interpretari *B* indica^{ui} (ti) *K*

5 DE GERUNDIS in *mg. r* GERUNDIA Gerundia *H* participialia *Gg* participialia
LK uidentur *L* 6 nec tempora *Rr* significant *K* alienum est a uerbo in
ras. et ad *mg. b* 7 infiniti] *r* infinite *R* infiniti *GLk* 8 coniugi *H* pro in-
finito *R* 9 articuli ex articulo corr. *D* 10 .Indi. *H* terminacione *D* τοῦ
ΚΕΙΘΕ

ANAG*NOWCTEOY *B* TWY ANAGNOWCTEY *R* TOY ANAGNOWCTEOY *Dd* TOY ANAGNOWCKEON *H* ***
ANAGNATEOY (TOY) *L* TOY ANAGNOWTEY *K* 11 TOI *B* τοῦ ἀναγινώσκειν] om. *G*
add. *g* TWY ANATYNWCKEIN *R* TOY ANAG*TNWC*KEIN *H* TOY ANAG*NACKEIN (i) *L* KAY
RH TOY ANAGYNWC. KECTAI. *B* TWY ANATINW.CKECTAY *R* TY ANAGI-NWC-KECTAI. *H*

TOY ANAG*NA*KECΘAI *Ll* TOY ANAGINWCKEΘAI *K* 12 articulari *H* - coniungitur *GL*
iungitur *B* infinito] *dk* infinitus *RG* infinitos *ni f. D* infinit* *K* en *BD* en *Kk*

13 praepositione] *d* propositione *D* 14 existimantes *Hh* 15 finalem] *rh*
finale *RH* eius om. *G* Iuuenalis *H* Iuv. sat. I 3, 232 sq. 1] *r* II. *R*

16 haec *Rr* illum] sic etiam § 71 et lib. XVIII § 62 cum nonnullis Iuv. libris
dett. ipsum Iuvenalis 17 languorem *BDGLK* lango *Rr* cybus *DH* imper-
fectus *L* imperfectus inhedens *Rr*. num imperfectus et haerens (herens Iuv. Pith.) ?
cf. § 71 18 Alphius Avitus in II excellentium cf. § 71 19 *spatiando(s) *K* spa-

ciando *Dd* 20 demetrum *R* ANATYNWC.TWE *R* ANAGNOCTEW *HG* KAI EN TW in
mg. K καὶ ἐν τῷ ἀναγινώσκειν om. *B* ἐν] EH *H* TW *L* TO *Gl* 21 AN*ATI-
NWCKEIN *R* ANATINWCKEIN *DH* ANAGINWCKEIN *G* et i eraso *L* καὶ ἐν] KEN *B* HN
R TA *G* ANATINWCKAICTAI *R* ANAGINWCKEΘAI *B* ANATINWCKAICTAI *G* ANAGINWCKAI.
CEAI *H* ANAGINWCKAICTAI *K* ANAG*NOCKECTAI (i) in litura *l*

p. 809. 10 P.

p. 383. 94 K.

tivo adiungitur, in 'dum' terminatione utimur, quae similis est accusativo nominis, ut 'legendum' ἀναγνώστέον. huic tamen frequentius solet etiam praepositio 'ad' praeponi, ut 'ad legendum', ex quo ostenditur, magis nomen esse quam verbum: verbo enim separata praepositio per appositionem praeponi non potest. in 'do' quoque terminantia inveniuntur ante se habentia separatam praepositionem. Cicero pro Milone: huius ergo interfector si esset, in confitendo. quomodo ergo frequentissime in 'dus' desinentia nomina verbalia et eorum obliquos casus proferre solent Romani pro infinitis in Graeca elocutione prolatis - ut 'legendi Virgilii causa vigilo', ἀναγνώστέου Βεργιλίου χάριν ἀγρυπνῶ ἀντὶ τοῦ ἀναγνώναι Βεργίλιον χάριν ἀγρυπνῶ. Cicero in I invectivarum: nihil hic munitissimus habendi senatus locus, τῆς σχετίας συγκλήτου ἀντὶ τοῦ ἔχειν τὴν σύγκλητον -, sic etiam gerundia vel supina proferuntur. hoc tamen videtur inter gerundia supra dicta et nomina, quorum etiam nominativus in 'dus' profertur, interesse, quod, quando sunt absque dubitatione nomina, simili casui adiunguntur et discernunt genera, ut 'intellegendi Homeri gratia' et 'amandae virtutis causa' et 'emendi man-

46 cipii studio veni'; quando vero gerundia sunt, id est loco infiniti cum articulo iuncti apud Graecos accipiuntur, nec genera discernunt nec numeros, quod suum est infinitorum verborum, et illum sequuntur casum, quem et verba, ex quibus nascuntur, ut si dicam 'intellegendi Homerum causa venio' et 'amandi virtutem causa laboro' et 'emendi mancipium causa venio', quamvis rarus sit huiusmodi constructionis usus. similiter dici[mus 'intellegendo Homerum profeci', 'amando virtutem legi' et 'invidendum

- 1 adiungitur] *d* adiunguntur *D* iungitur *L* utimur *Rr* quae ex qui corr. *K*
 H HO
 2 ANAGNΩCTEΩN *Rr* ANAGNΩCTEON *BL* ANAGNΩCTEΩN *K* ANAGNΩCTEON *H* 4 separata] *b* separato *B* praepositio per appositionem] praepositionem *B* praepositio *b* appositionem] *r* appositionem *RR* 5 in do] *r* Ideo *R* 6 separatim *K*
Cic. pro Mil. or. 29, 79 Milone] *r* milione *RL* 7 si] qui v. l. *codd. Cic.* esset in litura *h* confetendo *L* 8 uerbialia *B* et eorum et obliquos *K*
 9 Romani] *h* romari *H* elocutione *BDK* eluquutione *H* 10 ANAGNACTEΩY *GL* ANAGNACTEΩY *H* ANAGNACTEON *K* ANATNACTE OY BEPTIAΩY *R* ANAGNACTEIOY. uirgiliu. *B* Βεργιλίου om. *DHGLK* BEPTIAON in *mg.* 1 XAPYN *H* ἀγρυπνῶ] *l* AΓΡΥΠΝΩ *RHGLK* A. ΓΡΥΠΝΩ *D* AΓΡΥΠΝΩ *B* ANTΥ *R* ΤΩY *RR* ΤΟΥ ΤΟΥ *B* 11 ANATNΩNAI *D* ANATNΩNAI *R* ANAGNΩNAI *HG* ANAFO *K* Βεργιλίου om. *K* BEPTIAON *GD* BEPTIAON *L* BEPTIAON *D* BEPTAYON *R* XAPN *R* KAPIN *B* ἀγρυπνῶ] *l* AΓΡΥΠΝΩ *RDHGLK* *Cic. in Catil. or. 1 1, 1* 12 munitissimus] *d* munitissimis *R* munitissimus *D* ΤΗC ΚΕΤΑΙAC CΙΚΑΝΤΟΥ *B* ΤΕC CΧΕ AC CΙΚΑΝΤΟΥ *R* ΤΗC ΕΧΕΤΕAC CΙΚΑ ΑΗ
 HTOY *G* ΤΗC ΕΧΕΤΕAC CΙΚΕΤΟΥ *Dd* ΤΗC ΕΧΕΤΕAC. CΥΓ. ΚΑΝΤΟΥ *H* ΤΗC *ΧΕΤΕΥ CΙΚΑΝΤΟΥ in litura *l* ΤΗC ΕΧΕΤΕAC CΥΚΑΝΤΟΥ *K* σχετίας scripsi 13 ANTΥ *R* ΤΟΥΤΟΥ *B*
 H
 TEN *GL* ΤΩΝ *D* CΥΚΑΝΤΟΝ *K* CΙΚΑΝΤΟΝ in litura *l* CΥΚΑΝΤΟΝ *DHG* CΥΚΑΕ- ΤΩΝ *R* supina *D* 14 post nomina sqq: usque ad nomina om. *D* add. *d* 15
 quod] quia *d* 17 humeri *Kk* gratia et amandae] *r* gratiae tam de *R* 18 sunt gerundia *B* infinitiui *D* 20 est om. *L* infinitiuorum *GLr* secuntur
 RBK 21 nascuntur *Rr* 22 manciūm *Ll* 23 huiusce+modi *H*

p. 810 P.

p. 394. 96 K.

nobis non est' et 'minime nocendum virtuti', quia superiorum accusativo, inferiorum vero verba dativo adiunguntur. praeterea gerundia tam ab activis quam a communibus nascentia tam activam quam passivam habent significationem, nomina vero mobilia supra dictae formae, id est in 'dus' et 'da' et 'dum' desinentia, unam et magis passivam; solemus enim per verbum passivum ea interpretari. quid est enim 'amanda est virtus?' 'digna, quae ametur', et: munitissimus habendi senatus locus? id est 'in quo habeatur senatus'. unde raro inveniuntur a neutris absolutam significationem habentibus, ut 'sto, sedeo, surgo' (nemo dicit 'standus, sedendus, surgendus'), quorum supina significationem sui servant verbi simplicem. a ceteris vero neutris et a deponentibus gerundia quidem eandem significationem habent, quam et verba, ut 'faciendi', τοῦ ποιεῖν, 'sequendi', τοῦ ἀκολουθεῖν, 'loquendi', τοῦ λαλεῖν. nomina vero supra dictae formae similiter, quomodo supra diximus, magis passivam: 'faciendus', ποιητέος, id est 'qui debet fieri', 'sequendus', ἀκολουθητέος, id est 'quem debent sequi', 'loquendus', λαλητέος, id est 'quem debemus loqui'.

Praeterea ex forma participiorum praeteriti temporis duae terminationes inveniuntur, quarum prior in 'um', altera in 'u' finitur. et in 'um' quidem eandem significationem fere habet, quam in 'dum' desinens cum praepositione 'ad'. quid enim est 'venatum' aliud nisi 'ad venandum', 'quaesitum' nisi 'ad quaerendum'? Virgilius in IIII Aeneidos:

Venatum Aeneās unaque miserrima Dido

In nemus ire parant,

id est 'ad venandum'. idem in VIII:

si fortuna permittitis uti,

1 nobis est B quia] quae r superiorum] r superiorem R 2 Praeterea R
3 quam a] tam a L passivam et magis passivam habent B 5 et in da et in
dum GL et indadum D in da dum K 6 ea] b eam BK interpretari RB 7

munitissimus etc.] Cic. or. Cat. I 1, 1 v. § 45 senatu L senatus locus. in
nus

quo Kk 8 habetur H 9 post significationem sqq. usque ad significationem om.
D add. d esto Rr nemo enim dicit Bd 10 sui servant verbi] B suis ser-

uant uerbis rell. 11 et ad deponentibus R et deponentibus L gerunda Dd

12 habent significationem G τῶν ποιεῖν Rr τοῦ ποιεῖν GL 13 τοῦ] τοι K τοια. ἀκολουθεῖν H ἀκολουθεῖν D τοῦ] ποῦ r λαλεῖν] ΔΔΕΙΝ GL ΔΔΕΙΝ K 15 ποιητέος B ποιντέος HL ποιητέος (sic) — loquendus post
faciendus om. ab R add. r id est — ἀκολουθεντέος (sic) add. g qui] quod
D debent K ἀκολουθετέος RB ἀκολουθεντέος H ἀκολουθεντέος LK 16 de-

bent K sequi... ex corr. h ἀλαθεύουσ Rr ἀλαστεύουσ DH ἀλαστεύουσ GLK ἀλα-

στεύουσ B 17 praeterea Rr ad formam d 18 um spscr. r post finitur: ut

uenatum uenatu add. d 20 enim est] g est enim GK enim Dd 'aliud' nisi
Dd nisi om. BDH add. d 21 Verg. Aen. IIII 117 sq. 22 miserrima K mi-
serima Med. miseri madido H 24 ad venandum] h uenatum H Verg. Aen.

VIII 240 sq. IIII. D 25 fortuna GLK permitis R permittit D

Quaesitum Aenean et moenia Pallantea,
 id est 'ad quaerendum'. videtur tamen hoc quoque quasi ipsius rei esse
 accusativus et sine praepositione proferri, quod quasi 'ad locum' habet sig-
 nificationem, quemadmodum propria nomina civitatum, quae cum 'ad locum'
 48 significant, carent prae||positione. sequens quoque forma, quae in u ter-
 minat, ablativus mihi videtur ipsius nominis, quo ipsa res significatur,
 carens similiter praepositione. quid est enim 'mirabile visu' nisi 'visione'?
 visio enim tam ex actione quam ex passione potest fieri. diximus autem
 et superius, quod infinitorum vis in nomen rei resolvitur. quomodo autem
 participia praeteriti temporis et nomina rerum in 'us' correptam desinentia 10
 solent ante u vel s vel t vel x habere, sic habent et ista, ut 'laesum laesu',
 'morsum morsu', 'amatum amatu', 'doctum doctu', 'captum captu', 'flu-
 xum fluxu', 'flexum flexu'. sicut autem supra docuimus, communem ha-
 bent significationem ab activis vel communibus nata, ut 'oratum', 'πρὸς τὸ
 παρακαλεῖν' καὶ 'πρὸς τὸ παρακαλεῖσθαι', 'oratu', 'τῷ παρακαλεῖν' καὶ 'τῷ 15
 παρακαλεῖσθαι' ἥτοι 'τῇ παρακλήσει', idem enim significamus. supina vero
 nominantur, quia a passivis participiis, quae quidam supina nominaverunt,
 nascuntur.

Pro omni autem tempore infiniti verbi solent accipi; dicimus enim
 'legendi causa in honore fui' et 'sum' et 'ero' ἀντὶ τοῦ 'τοῦ ἀνεγνώκειν' 20
 χάριν' καὶ 'τοῦ ἀναγινώσκειν' καὶ 'τοῦ ἀναγνώσεσθαι', ὁμοίως δὲ καὶ 'τοῦ
 ἀνεγνώσθαι' καὶ 'τοῦ ἀναγινώσκεσθαι' καὶ 'τοῦ ἀναγνώσθησεσθαι'. quod

1 aeneam *D* menia *D* moenea *L* pallentea *K* pallatea *Rom.* 2 id est *om.* *DHGLK*
 Vide ^{ur} *Rr* ipsius *om.* *D* 4 quemadmodum *R* quemammodum *GL* ciui-
 latum *BDHGLK* quae] quem *H* 5 praepositione *ex* praepositionem *corr.* *D*
 terminant *Rr* terminatur *Bh* terminantur *D* 7 est *om.* *H* mirabile] *r* misc-
 rabile *RBDGLK* 8 visio enim] uisionem *G* uisio***(ne vel nē)* *L* atione *L*
 9 in nomine rei *r* 11 u^{uel} s *K* et] etiam *B* et ista *Hh* n] uelut
K 13 post flexu: fluxum fluxu *add.* *D* 14 horatum *R* *Gracca in litura exhi-*
bet l τῷ παρακαλεῖν *Rr* τὸ παρακαλεῖν *HG* τῷ παρακαλεῖν *D* τὸ παρακαλεῖν *K* 15 κα'
Rr καὶ *l* καὶ πρὸς τὸ] κρῶσθαι *B* παρακαλεῖσθαι *D* παρακαλεῖσθαι *H* παρακα-
 λεῖσθαι *OPATU*
 λεῖσθαι *OPATU* *Rr* παρακαλεῖσθαι *OPATU* *G* παρακαλεῖσθαι *OPATU* *K* TO *DHK* τὸν *l*
 παρακαλεῖν *R* παρακαλεῖν *G* τοῦ *l* 16 παρακαλεῖσθαι *Rr* παρακαλεῖσθαι *G* παρακα-
 λεῖσθαι *D* παρακαλεῖσθαι *H* παρακαλεῖσθαι *K* ἡτοι *B* ἡτοι *Hh* παρακαλεῖν *Rr* ἡτοι *Hh* παρα-
 καλεῖν *G* ἡτοι *Hh* παρακαλεῖν *D* ἡτοι *Hh* παρακαλεῖν *H* ἡτοι *Hh* παρακαλεῖν *L* ἡτοι *Hh* παρα-
 καλεῖν *K* vero] enim *B* 19 autem *add.* *g* atem *B* 20 hero *Rr* ατὶ *R*
 ἀνεγνώκειν *G* ἀνεγνώκειν *R* ἀνεγνώκειν *D* 21 τῷ *R* καὶ *R* καὶ *H*
 ἀναγινώκειν *BL* ἀναγινώκειν *H* ἀναγινώκειν *G* ἀναγινώκειν *K* ἀναγινώκειν
R καὶ *R* ἀναγινώκειν *K* ἀναγινώκειν *l* ἀναγινώκειν *GL* ἀναγινώκειν *H*
 ἀναγινώκειν *R* ὁμοίως δὲ] *ex corr.* *l* ὁμοίως *K* ὁμοίως *H* ὁμοίως *AE* *G*
 ὁμοίως *de R* post ὁμοίως δὲ: καὶ τοῦ (cat *TOY R* καὶ *TOY H*) ἀνεγνώσθαι (*D*
 ἀνεγνώσθαι *GK* ἀνεγνώσθαι *Ll* ἀνεγνώσθαι *R* ἀνεγνώσθαι *H*) praeteritum bis repe-
 tentes *add. libri praeter B* καὶ *R* τοῦ *H* 22 ἀνεγνώσθαι *R* ἀνεγνώσθαι *H*
 ἀναγινώκειν *DL* ἀναγινώκειν *H* ἀναγινώκειν *K* ἀναγινώκειν *R*
 ἀναγινώκειν *B* ἀναγινώκειν *TOY G* καὶ *add. l* τῷ *R* ἀναγινώκειν

p. 811. 12 P.

p. 396. 97 K.

autem ab activis et communibus Venientia communem habent significationem, usus quoque probat. Virgilius in bucolico:

Cantando tu illum? aut umquam tibi fistula cera
Iuncta fuit?

5 active protulit. idem in eodem:

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis,
passive posuit. idem in II Aeneidos:

quis talia fando

Myrmidonum,

10 active dixit. idem in eodem passive:

Fando aliquod si forte tuas pervenit ad aures.
solebant enim antiqui 'fatus' communiter proferre. idem in III georgicon:

uritque videndo

15 Femina nec nemorum patitur meminisse nec herbae,
passive protulit. et 'videndo perit' active, id est 'dum videt'. quod autem haec quoque nomina sunt, ostendit praepositio, quae frequenter invenitur, ut supra diximus, tam ante accusativum quam ablativum eorum casum: 'ad venandum' et 'in venando'. in neutris vero et in deponentibus, 50
20 quomodo supra dictum est, simplices habent significationes.

Impersonale autem hanc habet differentiam ad infinitum, quod infinitus altero verbo finito omnimodo eget, impersonale vero actum quidem perfectum significat per omnes modos, persona vero sola deficit; quae si addatur, perfecti vice fungitur verbi per omnes, quomodo diximus, modos: 25 per indicativum, ut 'curritur a me' pro 'curro'; imperativum, 'curratur a te' pro 'curre'; optativum, 'utinam curreretur a te' pro 'utinam curreres'; subiunctivum, 'cum curratur a te' pro 'cum curras'; infinitum, 'curri a te oportet' pro 'currere te oportet'. hoc autem interest inter infinitum passivum et infinitum, qui sit ab impersonalibus, quae nascuntur a verbis activis, quod infinitus passivus verbo eget solo ad perfectam significationem,

6
K ANAGNOCCE. SECEAI H ANAGNOCNCECEAI G ANAGNOCCECEAI LI AN. INWCCCEC. HCTAI R
2 comprobatur B Verg. ecl. 3, 25 sq. (deficit Med.) 3 aut] haut L haud Hrg
coera GL caera K 4 iuncta] k iuncta cum Rom. BDLK iuncta G 5 Verg.
ecl. 8, 71 7 Verg. Aen. II 6 sq. 9 myrmidonum K 10 Verg. Aen. II 81
(deficit Rom.) 11 aliquid Kk aliquot Ver. 12 fatus in fatur mut. H Verg.
georg. III 215 sq. 14 Vtrique B 15 meminisse G neque herbae Pal. 18

quam ante ablativum L 19^{et} in deponentibus K et deponentibus G 21 IN-
PERSONALIS. Impersonale H Impersonale B 'habet hanc H in finitū Bb 22 in-
personale B activum Kk 23 deficit] r defecit RL 25 Per imperativum in
ras. B ut curratur B curatur Rr 26 Per optativum B 27 Per subiuncti-
vum B subiunctivum Kk pro curras R Per infinitum B curri *** a te
H 28 oportet curre^{re} te oportet Rr infinitivum G passivum (sic more suo)
specr. g 29 infinitum G qui qui Kk impersonalibus B

p. 812. 13 P.

p. 397. 98 K.

ut, 'amari volo', φιλεῖσθαι βούλομαι, infinitus vero impersonalis non solum verbo, sed etiam ablativo casu per se indiget absque accusativo, ut 'amari volo a me' pro 'amare volo'. ideo autem addidimus 'absque accusativo', quod, si ad eum reddatur, infinitum necesse est eum passivum intellegi, ut 'amari a me volo filium'. saepe vero etiam non positus subauditur accusativus, ut si dicam 'doceri a te volo' et subaudiam 'me'.

X 51 Quoniam igitur de singulorum tempore modorum, quae memoriae occurrerunt, disseruimus, de cognatione temporum deinde tractemus.

Est quaedam cognatio praesentis quidem temporis cum praeterito imperfecto et futuro, praeteriti vero perfecti cum plusquamperfecto. praesens 10 tempus proprie dicitur, cuius pars praeteriit, pars futura est. cum enim tempus fluvii more instabili volvatur cursu, vix punctum habere potest in praesenti, hoc est instanti. maxima igitur pars eius, sicut dictum est, vel praeteriit vel futura est, excepto 'sum' verbo, quod ὑπαρκτικόν Graeci vocant, quod nos possumus 'substantivum' nominare; id enim omnium 15 semper est perfectissimum, cui nihil deest. itaque praeteriti quoque perfecti vim habet, quod ostenditur, quando participiis praeteriti iunctum officio fungitur praeteriti perfecti per passivorum declinationem vel similium passivis. similem huic vim habent etiam vocativa, ut 'Priscianus vocor, nominor, nuncupor, ap|pellor'.

52 Alia autem verba praesentis, sicut diximus, inter praeteritum et futurum sunt; exempli causa, si incipiam versum aliquem scribere et dicam 'scribo versum', dum adhuc ad finem eius non pervenerim et cum pars eius iam sit scripta, pars autem scribenda. ergo praesens tempus hoc solemus dicere, quod contineat et coniungat quasi puncto aliquo iuncturam 25 praeteriti temporis et futuri nulla intercisione interveniente, unde stoici

1 ΦΙΛΕΙΣΘΑΙ *G*   ΦΑΕΙΣΤΑΙ ΒΟΥΛΟΜΑΙ *B*   ΦΙΛΕΙΣΘΑΥ ΚΟΥ.ΜΑΙ *Kk*   ΒΟΥΛΟΜΑΙ *D*
⁰ ^Λ ⁱⁿ
 ΒΟΥΛΩΩΑΥ *Rr*   infinitivus *DG*   impersonalis *B*   personalis *Rr*   2 set *H*
 absce *G*   *** cusatiuo (bs) *R*   post accusatiuo *sqg.* usque ad accusatiuo *add. r*
^{di} ^{accs}
 3 addimus *Kk*   4 reddatur (gloss. sc. accusatiuus *spscr.*) *R*   est *om. G*
 uel id eum *Kk*   5 uolo a me *D*   7 siggulorum *D*   8 diseruimus *GLK*   disserui-
 mus: DE COGNATIONE TEMPORVM. | DE COGNATIONE TEMPORVM. DEINDE *H*   10 futuro *H*
 11 proprie] *g* propriae *RHG*   enim *om. L*   12 fluii *K*   13 ⁱⁿ instanti *Rr*
 pars ex pras *corr. D*   eius in litura *H*   14 um praeteriit um *Dd*   prae-
 terit *LK*   futuro *K*   ΥΠΑΡΚΤΙΚΩΝ *R*   15 non *Hh*   substantivum *Hh*   enim
add. R   16 deest] dest *R*   17 quod] quae *B*   ostendit *H*   quondo *R*
^{pi}
 particiis *Ll*   officio *D*   18 declinacionem *D*   19 habent ex hab** *corr. B*
 pscianus *GLK*   20 nuncupor] *k* noncupor *G*   nuncipor *K*   dicor nuncupor *RB*   di-
 cor *H*   21 sicuti *BDHK* ut *G*   22 et dico *R*   23 aduo *D*   24 solemus] *k*
 solemus *K*   25 alico *Dd*   26 interci. sione(s) *D*   intercesione *GL*   intercessione *HK*
 stoici] *cf. R. Schmidtii stoicorum gramm. p. 65 sqq. p. 70 sq. n. 97*

p. 813. 14 P.

p. 398. 99 K.

iure hoc tempus 'praesens imperfectum' vocabant, ut dictum est, ideo quod prior eius pars, quae praeteriit, iam transacta est, deest autem sequens, id est futura, ut, si in medio versu dicam 'scribo versum' priore eius parte scripta, cui adhuc deest extrema pars, praesenti utor verbo dicendo 'scribo versum', sed imperfectum est, quod deest adhuc versui, quod scribatur. ex hoc igitur (id est praesenti) nascitur praeteritum imperfectum, cum non ad finem perferimus in praesenti id quod coepimus. et, ut in eodem exemplo maneamus, si incipiam in praeterito versum scribere et imperfectum eum relinquam, tunc utor praeterito imperfecto dicens 'scribebam versum'.

Ex eodem (id est praesenti) nascitur etiam perfectum. si enim ad finem perveniat praesens inceptum, statim utimur praeterito perfecto; continuo enim scripto ad finem versu dico 'scripsi versum'. et sciendum, quod plerumque vel literas quasdam vel syllabarum tempora praesentis mutat praeteritum perfectum et vel pares habet cum eo vel minores vel ampliores syllabas, ut 'lego legi', 'doceo docui', 'facio feci', 'sedeo sedi', 'do dedi', 'domo domui'.

Ex eo iterum (id est praeterito perfecto) nascitur plusquamperfectum, si inveteraverit res a nobis perfecta. mox enim scripto versu, recenti || adhuc perfectione, dico 'scripsi' propria significatione; sin dudum sit perfectum, incipit transire in plusquamperfectum. itaque 'scripseram' proprie de hoc | dicimus.

Sciendum, quod Romani praeterito perfecto non solum in re modo completa utuntur, in quo vim habet eius, qui apud Graecos παρακείμενος vocatur, quem stoici τέλειον ἐνεστῶτα nominaverunt, sed etiam pro ἀορίστον accipitur, quod tempus tam modo perfectam rem quam multo ante significare potest. sed sicut apud illos infinitum tempus adiectione τοῦ ἄρτι adverbii τὸν παρακείμενον, id est adiacens tempus, τοῦ δὲ πάλαι

"iure" stoici ("iure ad mg. add.) K 1 dictum ideo Rr 2 eius in litura
K iam om. BDHGLK transacta est deest] k transacta deest K 4 cui] cum
D pars~~ea~~ pras corr. D 6 post nascitur sqq. usque ad nascitur add. r 7 id
add. k cepimus H 8 et ut] in litura b Vt K(B?) et ut in eodem exem-
plo maneamus] d Si enim ad finem perveniat praesens inceptum D in eodem in
eodem K incipiam ***** in praesenti, uersum H in om. RL 9 tum R
10 scribebam] h scri^{uel}bam H 11 praesente H ad finem enim GLK 12 in-
ceptum HL 14 ū literas ū syllabarum Dd 15 et infra lin. add. k cum eo-
rum Dd 18 Ex] h *x H est ex praeterito H 19 requenti L 20 perfec-
tione R sin* dudum (e?) H sin dudum K 21 proprie] r dg, propriae RBDHGK
23 Sciendum tamen quod BDHGLK ro^{mani} Rr 24 παρακειμῆνος R πα-
ρακειμῆνος G παρακείμενος H 25 ἐλείον B τέλειον ἐνεστῶτα] in litura l τε-
λείον ἐνεστῶτα Rr τελείον* *νεκτώτα H πείλιον ἐκτώτα D τερεὶ οὐνεκτώτα K
26 ἀορίστον Rr ἀορίστον D ἀορίστον H tempus apud gr(a)ecos tam BDHGLK tam
modo] tan^{tummodo} L 27 adiectione D 28 ἀπὶ L παρακειμῆνον Kk παρα-
κειμῆνον H παρῆκμῆνον R adiacens] k adiecims K τοῦ δὲ πάλαι r *****AI
R τοῦ δὲ πάλαι G τοὶ δὲ πάλας (sic) H τοὶ δὲ πάλας K πάλας in litura l

p. 814. 15 P.

p. 399. 400 K.

τὸν ὑπερσυντελικόν, id est plusquamperfectum, significat, sic apud nos hoc (id est praeteritum perfectum) potest et modo et multo ante intellegi perfectum, et apud auctores hoc exemplis comprobatur. Evander enim apud Virgilium in VIII de matre sua dicit:

cecinit quae prima futuros

Aeneadas magnos et nobile Pallanteum;

'cecinit' dixit pro 'cecinerat', multo enim ante illam cecinisse intellegit. et ipse poeta ex sua persona:

Troiae qui primus ab oris

Italiam fato profugus Lavinaque venit

Litora,

'venit' posuit pro 'venerat'; hic enim quoque multo ante intellegit ^{venisse} Aenean ad Italiam. ergo proprie si quis contempletur vim praeteriti perfecti, non aliam iudicet hoc habere quam apud Graecos illud, quod ἀόριστον vocant. hoc autem differt a plusquamperfecto, quod illud per se prolatum non eget adverbio 'pridem', quod habet in se naturaliter, nisi si velimus explanandae quantitatis causa temporis addere, ante quot dies vel annos, nec licet illi 'modo' vel 'nuper' adverbia adiungere, praeteritum vero perfectum ad manifestandam significationem eget vel 'modo' vel 'pridem' adverbiiis.

Futurum ex praesenti nascitur, quippe cum praesens medium sit praeteriti imperfecti et futuri. itaque consonantes praesentis servat tam praeteritum imperfectum quam futurum, ut 'dico dicebam dicam'; praeteriti vero perfecti consonantes servat plusquamperfectum, ut 'dixi dixeram'. sed tamen in subiunctivo modo futurum quoque praeteriti perfecti servat consonantes, ut 'dixi dixero', quod non sine ratione evenire videtur; nam futuro quoque tempori cognatio est cum praeterito perfecto quantum ad

1 TON ΥΠΕΡCYNTEΛΙΚΟΝ B TON ΥΠΕΡCYNTEΛΙΚΟΝ H TON ΥΠΕΡCYNTEΛΙΚΟΝ G ΤΩΝ ΥΠΕΡCYNTEΛΙΚΩΝ Rr TON ΥΠΕΡCYNTEΛΙΚΟΝ L TON ΥΠΕΡCYNTEΛΙΚΟΝ I ΤΩΝ ΥΠΕΡCYNTEΛΙΚΩΝ in TON ΥΠΕΡCYNTEΛΙΚΟΝ mul. K si Rr 2 hoc est Gg id est] idem H 3 auctores D ^{com}probat Ll Evander Dd 4 Verg. Aen. VIII 340 sq. 5 cecinit quae] Cecinitq. H Cecinitque B Caecinitq; D 6 nobile] r nomine cum Rom. R nobine Pal. palanteum Dd 7 caecinit K ^{ce}acuinisse Rr intellegitur D 8 Verg. Aen. I 1 sqq. (deficit Pal.) 9 primus arboris D horis K 10 Lavinaque] g lauiniaque G Ver. lauinia*(q.?) Med. 12 ueniss^o K 14 abere H quam] k quod ni f. K 15 aoriston B ΛΟΡΙCΤΟΝ D 'per se "quod illud Kk illud] d del. r illud D 16 egit H habet hoc in BDHGLK nisi si velimus] h nisi uelimus RDH 17 qu^{ot} dies Rr 18 illi] hk illa HGLK uero modo Kk modo nec nuper B 19 ū Dd ū Dd 21 quippe K praeteriti] preteri-ri** R 23 dicam ex dico corr. B 24 "servat consonantes ut dixi dixero pteri-tum plusquamperfectum ut R 25 subiunctiuo K praeteri ferfecti B 26 consonates Ll 27 tempor] d tempore D

p. 815. 16 P.

p. 400. 401 K.

infinitatem temporis, hoc est ad ἀόριστον. sicut enim praeteritum perfectum vel modo vel multo ante possum intellegere, sic etiam futurum vel mox vel multo post intellegere possumus futurum, ut si dicam 'scribam' vel 'scripsero', incertum temporis futuri spatium monstro; nec mirum, cum 56 in nominibus quoque comparativis, si dicam 'fortior', incertum est, utrum multo an parvo superet illum, ad quem comparatur. habet igitur affinitatem, sicut ostendimus, cum praesenti futurum, quod praesens medium est inter praeteritum imperfectum et futurum, cum praeterito vero perfecto plusquamperfectum, quia incertum significat temporis spatium. cum igitur 57 in aliis modis praesentis, sicut dictum est, consonantes servat futurum, in subiunctivo praeteriti perfecti regulam sequitur, ostendens cum eo quoque habere iura affinitatis. idque ex participiis maxime est conicere, quae cum in praeterito tempore non finiunt spatium temporis praeteriti, breve sit an longum - si enim dicam 'amatus' vel 'locutus', incertum est, utrum 58 modo an multo ante -, similiter in futuro: 'amaturus', 'locuturus' mox an multo post incertum est. ideoque in plerisque verbis ex praeterito fit futurum: 'amatus amaturus', 'habitus habiturus', 'locutus locuturus', 'auditus auditurus'. diximus autem 'in plerisque', quia neutra praeteriti temporis pleraque carent participio. sed quia ad praesens quoque ei est cognatio, 59 fit etiam a praesenti futurum, ut 'amans amandus', 'docens docendus', 'loquens loquendus', 'audiens audiendus'. sed tamen sciendum, quod omnia huiusmodi formae participia (id est in 'dus' terminantia) etiam nomina esse possunt.

Confirmat autem supra dictam rationem cognationis temporum etiam 25 inaequalium, id est anomalorum, declinatio, in qua ex praesenti fit praeteritum imperfectum et futurum in omni modo absque subiunctivo, ut 'fero ferebam feram ferrem', ex praeterito vero perfecto plusquamperfectum: 'tuli tuleram tulerim tulissem' et futurum subiunctivi 'tulero'. in participiis quoque ex praeterito passivi nascitur futurum activi, ut 'latus laturus', ex praesenti activo futurum passivi, ut 'ferens ferendus'. sed tamen

in ω
1 finitatem *Kk* αο+PICTON *H* αοPICTON *Ll* αοPICTON pertinet *D* sicut —
possum intellegere *al. m. add. in R* 2 possum] possumus *L* possumus *K*
etiam futuram *R* 5 nominibus] omnibus *GLK* ut si dicam *L* 6 illum] eum
GL at *R* 7 medium inter *H* 9 plusquamperfectum] *k, eras. in B* et plus-
quamperfect* (o?) *K* 11 subiunctatiuo *K* quoque se habere *BDHGLK* 12
adfinatatis *B* 13 cum *om. HL* 14 longum] *d* longam *D* loquutus *D* loquutus
K 15 futuro amatus locutus mox *K* 16 multo^{post} *Kk* implerisque *H*
post futurum: Quando dicis amatus praeteriti temporis tolle nouissimam litteram adde
rus. facis futurum tempus amaturus gloss. inter ipsa auctoris verba inseruit *B* 19
pleraque pleraque *Hh* participio *L* cognitio *B* 21 loquens loquendus loquens
loquendus *Hh* audiens audiendus *add. d* 22 huiusmodi *Rr* "participia" for-
mae *L* esse nomina *K* 25 anomalorum id est inaequalium *d* 26 absce *G*
fero *Rr* 27 ferrem *eras. in B* plusquamperfecto^v *Dd* 28 subiunctatiui
K participis *Dd* 30 futuriⁱ impassiui *Rr* tamen *om. GLK*

p. 816. 17 P.

p. 401. 402 K.

quamvis penitus mutant in quibusdam anomalis verbis supra dicta tempora omnes syllabas, significatio tamen integra manet eorum et cognatio temporum, ut 'sum eram ero'; nec mirum, cum in aliis quoque partibus orationis hoc inveniatur, ut cognata significatio in diversis inveniatur vocibus, ut puta in nominibus 'pater' masculinum est, eius femininum 'mater'; similiter 'frater soror', 'patruus amita', 'avunculus matertera'; 'bonus', eius comparativum 'melior', superlativum 'optimus'; 'Iuppiter', eius genetivus 'Iovis' quantum ad usum iuniorum; 'ego', eius genetivus 'mei'. et ex contrario saepe diversa significatio in similibus invenitur vocibus: 'liber libra', 'fiber fibra', 'Helenus Helena', 'Tullius Tullia'. propria enim nomina non sunt naturaliter mobilia, sed ex sese nascuntur, sicut etiam supra dicta appellativorum feminina non sunt a masculinis nata, sed a se orta, quamvis similem mobilibus habeant formam. illud quoque comprobatur cognitionem temporum, quod infinita verba a praeterito tempore habent etiam futuri rationem: 'dixisse, dictum ire', 'laesisse, laesum ire', 'mersisse, mersum ire', 'fluxisse, fluxum ire'. sicut enim participia praeteriti temporis rationem regulae sumunt a verbo praeteriti perfecti, sic eorum formam sequitur infinitum futuri. infinita autem nominata sunt, ut dictum est, ab eo, quod carent significatione definita tam personarum quam numerorum, sicut neutra quoque nomina appellamus ab eo, quod carent utroque genere.

XI 59 Defectiva temporis praeteriti perfecti || et plusquamperfecti nec non etiam futuri subiunctivi, quia ex supra dictis nascitur temporibus, sunt in 'sco' desinentia inchoativa. nec meditativorum tamen supra dicta tempora memini me invenisse, ut 'fer|vesco', 'calesco', 'horresco', 'torpesco', 'tepesco', 'esurio', 'lecturio', 'micturio', 'parturio'.

Sunt alia verba, quibus desunt diversa tempora, usu deficiente, non ratione significationis. et quibusdam deest praeteritum perfectum et omnia, quae ex eo nascuntur, ut 'ferio', 'sisto', 'tollo', 'fero', 'aio', 'furo',

2 eorum ^{et} *ut Kk* temporum *om. GLK add. k* 3 ⁱⁿ aliis *Hh* partibus] *r*
partem *R* 4 hoc inveniatur *in litura H* vocibus *add. r* 5 ut puta ^{vel ut} *Dd* ut-
pote *L* 6 amitta *Lg* avunculus *Rr* 7 comparativum] *h* comparativus *DG(H?)r*
superlativus *DGr* optimus *LK* Iuppiter] *g* Iupiter *G* 8 Iovis *add. r*
9 Et ex contrario *K* inveniatur (a) *R* vocibus *οαλεγερεος οαιοντεςος φανος η*
ΒΙΒΑΟC. liber. η αιγφαοζυρος libra fiber, οκνονοταμος. fibra οαοβος. helenus B
10 haelenus haelena *H* 11 ^{per se} mobilia *Hh* sese] *rg se RG* 12 femina ⁱⁿ *Rr*
14 praeterito *H* 15 habent] *b* habeant *ni f. in lit. B* dixisse *G* laesisse *G*
laesum ire *K* 17 a verbi *Rr* 18 formam **sequitur *K* 19 ab eo (h) *D*
significatione *H* tem *Rr* 22 Defectiva *G* Defectiva *K* 23 quia ex supra-
dictis — supradicta tempora] *d* praedicta tempora *D* 24 meditativorum *Rr* 25
calesco *R* torpesco *om. BDHGLK* 26 tepesco** *K* esurio *GL* 29 fe-
rio] *h* frigio *H* fero] *q* ferro *D* furo quod furio Varro *D*

p. 817 P.

p. 402. 403 K.

quod Varro ponit. ergo aliorum verborum perfectis, quae videntur eandem significationem habere, pro his utimur: in quibus invenimus 'percutio percussi', 'ferio percussi'; 'statuo statui', 'sisto statui', vel, ut quidam, 'steti', quod est a 'sto' - sed Iuvenalis in III:

5 Gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu

Prostitui,

pro 'prostiti' -; 'sustulo' antiqui 'sustuli', 'tollo sustuli', 'suffero sustuli'; 'tulo' antiqui 'tuli, fero tuli'; 'insanio insanivi, furo insanivi'. 'meto' etiam quidam 'messui', quidam 'messem feci', sed usus vetustissimorum 'messui' comprobatur, quod, cum de praeterito tractabimus, ostendetur; 'cerno crevi' apud vetustissimos invenitur. a 'maereo' [unde 60 'maeror'] 'maerui' debet facere, sed in usu non est 'maerui'; 'mando mandis': eius praeteritum perfectum quidem alii 'mandui', alii 'mandidi' esse voluerunt, Livius tamen in *Odiſſia*:

15 Cum socios nostros mandisset impius Cyclops;
a 'strido' quoque alii 'stridui', alii 'stridi' protulerunt. Ennius in *annalium XI*:

Missaque per pectus, dum transit, striderat hasta.

In passivis et communibus et deponentibus, id est in omnibus verbis 20 in 'or' terminantibus, desunt tempora praeteriti perfecti et omnia, quae ex his nascuntur. participia tamen coniuncta verbo substantivo (id est 'sum') et omni eius tempore eorum | vice funguntur. quod Graeci quoque solent facere in multis verbis temporis perfecti et plusquamperfecti et maxime in

1 Varron. fr. p. 340 ed. Bip. cf. § 104 et Struvium über die lat. Declination und Conjugation p. 244 sq. posuit H praeteritis perfectis K 2 quibus invenimus] quibus invenimus. Vt B quibus invenimus ut DGL quibusdam ut r quibusdam invenimus. Vt Hh quibus n invenimus K percutio] d percussio D 3 ferio percussi add. g quibusdam G 4 a sto] r esto R Iuv. sat. III 8, 225 sq. 5 gaudentes. RH gaudentes K foedo] d foeda BDGLK foedos h perigrina GLK ad] a B cantu Prisc. cum Iuv. Pith. saltu dett. Iuv. libri fere omnes 7 pro] dk om. BDGK del. r prosti] Struvius l. l. p. 304 prosisti (sisti L) libri ea prava emendatione, quod re vera apud Iuvenalem prostiui h. l. est infinitivus praes. pass. sustulo] r sustuli R suffero sustuli K suffero tuli RGL 8 antiqui] d antique D

Insanio. Insanii. Insaniui B furo Rr 10 de praeterito Hh 11 post cerno creui: cresco creui add. Bdk et cresco creui rh aput B 12 memor Rr facere Rr 13 quidem] scripsi quidam R quidam mandi rel. 14 Livius] r Lius R Livius B Livius in *Odiſſia* v. Hom. Od. XX 19 sq. G. Hermannum elem. doctr. metr. p. 626 cf. *Coresenium orig. poes. Rom.* p. 202 et ann. ad lib. III § 20 ta-

men om. DH odyſſia HG odiſia L 15 sociis Rr impius] cymbius r cyclops RBDHK ceclops L 16 stridui D protulerant Rr Ennius (i ni f.) Rr Enn. ann. XI 2 E. S. XI vii p. 54. LXXI Vahl. 18 Misaque] r messaque R

misaeque G misaeque K perfectus K pectus] actus (ff) H 19 communibus et passivis H passivis communibus B *om* nibus (n-i) R 20 praeteriti perfecti] B praeterita perfecta rel. ex eis G 21 coniuncta] ex coniunctiva corr. K coniunctiva GL verbo] r uerba R *uerbo(a) D 22 eius omni K ei. D quod] r quonq R 23 temporis (bu) R praeteriti perfecti RDG

p. 817. 18 P.

p. 403 K.

modo optativo et subiunctivo, ut 'τέτυμαι, τέτυπαι, τέτυμαι, τετύμεθα, τέτυφθε, τετυμμένοι εἰσιν', 'τετυμμένος εἶην, εἶης, εἶη, τετυμμένοι εἶημεν, εἶητε, εἶησαν', 'ἐὰν τετυμμένος ᾦ, ᾦς, ᾗ, ἐὰν τετυμμένοι ᾤμεν, 61 ᾗτε, ᾧσιν'. sed cum apud Graecos paene innumerabilia sint verba, quae vel literarum inconsonantia vel regularum quibusdam rationibus impediuntur vel usu, ut habeant declinationem plenam per omnia tempora, apud nos pauca hoc patiuntur. inveniuntur tamen etiam in o desinentia, sed non multa, in quibus praeteritum perfectum per participium solet demonstrari, quae 'neutropassiva' artium scriptores nominant. sunt autem haec sola: 'gaudeo gavisus sum', 'audeo ausus sum', 'soleo solitus sum', 10 'fido fisus sum', 'fio factus sum', quorum tamen antiquissimi solebant etiam praeteritum perfectum proferre hoc modo: 'gaudeo gavisus', 'audeo ausus', 'soleo solui', 'fido fisci', 'fio fii', sed nunc his non utimur.

Sunt verba, quibus desunt et tempora et personae, ut 'fores foret forent fore', 'cedo', 'infir', cuius Varro in mensuris et primam ponit 62 personam: infirio. 'aio' quoque praeterito perfecto deficit. 'inquo' etiam verbum in multis deficit. item impersonalia verba, quae ex se nascuntur, deficient per tempus futurum in modo infinito, ut 'paenitere paenituisse',

1 ut om. B τέτυμαι] l TETIMMAI L TETIMAI K TETIMMAY H TETIMAI R
TETTYΦAI G TETTYΦAI H TETTYΦAI K TETTYΦAITE. TTYTAI B τέτυπται] l TETTYTAI
DL TETTYTAI H τετύμεθα — ᾧσιν om. H τετύμεθα] TETTYMAIΘA LK
TETIMAIΘA G TETYM.MAIΘA R TETYMMAIΘA. TETIMMENOI. D 2 τέτυφθε] om. RGK
TETTYΦAI ***** L TETTYΦECTE D TETYMENOI ECIN L ΘTYMMENOI EICEN R TETYM-
MENOI IECTAI B TETIMMENOI EICIN TETIMMENOI ECIN G TETYMENOI EICIN TETYMENOI
ECIN K ante τετυμμένος εἶην: ETETYMHN ETETTYΦO ETETTYTTO ETETTYMΘA ETETTY-
ΦAI TETYMENOI HCAN add. l τετυμμένος εἶην, εἶης, εἶη] om. D TETYMMINOC
EINH EINC EIN G ΘTYMMENOC EINN EINC EIN R TETYMENOC EIN. INEIN. CEIN. K τε-
τυμμένος εἶην — ᾧσιν om. L add. l εἶης] EINC B εἶη] EIN Bl TETYMME-

.N .N
NOI EIMEN EITE EIHCAN Dd TETYMME NOI ENEIEN EHTAI EINCAN R TETIMMENOI EINAIEN
EINTAI EINCAN G TETYMENOI EINAI EMEINTAI EINCAN K 3 EINMEN EINCAN l εἶητε]
EINTAI B ἐὰν τετυμμένος ᾦ, ᾗς, ᾗ] om. D EAN TETYMENOC W EC E R EAN TE-
TIMMEHOC W HC H G W HIC HI B W NC N K EAN TETIMMENOI W MEN HTE OCIN G
EAN TETYMENOC OMEN HTE WCIN R TETYMENOI. WCCIN. EAN. TETIMMENOI D TETYM-

MENOI B TETYMENO l 4 ᾧσιν] OIEIN K secum Rr sint] r sunt RBGLK
5 uel add. r in consonantia Kk uel om. GLK add. k 6 ut habeant K plen-
nam declinationem BD plenam declinationem plenam L 7 etiam pauca in o RD

8 solent BGL de monstrari L 9 neutropasiva g neutrapasiva G neutrapas-
siva H arcium Dd autem] tamen B 10 post gaudeo sqq. — gaudeo om. G
add. g gavis. Dd 11 quorum tamen — fii add. d 12 preterita perfecta B

13 aussi Rr solueo R fio fido fii fisci GLK nun^c Dd 14 et tempora
Gg 15 Varro in mensuris] Varron. fr. p. 253 ed. Bip. (cf. § 104) v. Ritschelium
mus. phil. VI 535 sq. 554 et ll. quaestionum Varron. ibi ll. mensuris] rh Heidelb.
Zwiscavienses Dresd. 1 cum l. Ps. Boethii a Ritschelio l. mensuribus RH mensuris
BGLd mensuralis K mensuralibus Lips. 2 Krehlii et del. r 16 per^{per}fecto Hh
defecit Hh defecit K diffecit G defecit g 17 impersonalia B exe Dd 18 pe-
nitere penitisse Kk

p. 818. 19 P.

p. 403. 404 K.

'pudere puduisse', quamvis antiqui 'puditum ire' dicebant et 'puditus' participium, ut Plautus in Bacchidibus:

Neque mei neque te tui intus puditum est factis, quae
facis. |

5 nec non 'metuere metuisse' deficit futuro et 'timere timuisse', 'latere latuisse', 'apparere apparuisse', 'oboedire oboedisse' et pleraque neutra secundae coniugationis: 'horrere horruisse', 'tepere tepuisse', 'rubere rubuisse', 'pavere pavisse'. inchoativorum quoque et meditativorum in infinitis non solum praeteritum, sed etiam futurum deficit tempus, ut 'horrescere', 'telescere', 'fervescere', 'parturire', 'esurire', 'lecturire'. nec non perfecta, si sint eiusdem formae inchoativorum, plerumque deficient futuro, ut 'discere didicisse', 'poscere poposcisse', 'compscere compescuisse'. ||

Quoniam de deficientibus per tempora sufficienter dictum est, nunc de
15 modis tractemus.

DE MODIS.

Modi sunt diversae inclinationes animi, varios eius affectus demon- XII 63
strantes. sunt autem quinque: indicativus sive definitivus, imperativus, optativus, subiunctivus, infinitus.

20 Indicativus, quo indicamus vel definimus, quid agitur a nobis vel ab aliis, qui ideo primus ponitur, quia perfectus est in omnibus tam personis quam temporibus et quia ex ipso omnes modi accipiunt regulam et derivativa nomina sive verba vel participia ex hoc nascuntur, ut 'duco ducens duxi ductus dux', 'rego regens rexi rectus rex', 'ferveo fervens fervesco fervor', 'horreo horrens horresco horror', 'intellego intellegens intellexi intellectus', 'laedo laedens laesi laesus laesio', et quia prima positio verbi, quae videtur ab ipsa natura esse prolata, in hoc est modo, quem-

1 pudisse ^uDd puduisse pigere piguisse quāvis B pudicum ^tDd 2 Plaut. Bacchid. III 1, 12 (v. 379) cf. lib. XI § 20 bachidibus BDHGLK 3 mei] d lib. XI l. l. cum libris Plautinis fere omnibus me libri h. l. omnes cum Plaut. Vat. 3870 m. pr. te tui] RDH cum libris Plautinis te tu, G te tu LK te tuis r, quod ad factis accommodatum vix pro vestigio formae tis licet habere tui te codd. lib. XI l. l. tui ted Bergkii act. antiq. Marburg. 1850 p. 332 te tuintus B quae facis (t)

D que fatis ^cRr 5 et timere et timuisse GL latuere latuisse K 6 apparuisse L oboedire] obaudire LK uel obaudire g oboedis] obaudisse LK uel obau-

disse g 7 coniugationis G rubisse Rr 8 mediatiuorum H? in om. K 9

10 deficere] r defecit R 10 fervescere tepescere G essurire GLK 12 discere K compescere compescuisse GK 14 tempora Rr tempora deficientia G

est om. HK 16 DE MODIS] om. L De modis incipit K DE MODIS ITERVM. D 17 diversae sunt K inclinationes] r inclinationis R varios K effectus L 18 definitivus GL 19 subiunctivus (ta) G subiunctivus K infinitivus DKr

20 indicamus cum ^{vel}Dd definimus L 22 et quia] r et que R derivativa] d derivativa g derivata D derivata G 24 rectus] r rextus R 27 "prolata" esse L quemadmodum] r quemammodum RGL

p. 819. 20 P.

p. 404 — 406 K.

admodum in nominibus est casus nominativus, et quia substantiam sive
essentiam rei significat, quod in aliis modis non est. neque enim qui im-
perat neque qui optat neque qui dubitat in subiunctivo substantiam actus
vel passionis significat, sed tantummodo varias animi voluntates de re ca-
rente substantia. deinde hunc primum auctoritas doctissimorum tradidit
64 modum in declinatione verborum. sciendum tamen, quod quidam ausi sunt
infinita ponere prima, sed male; non enim oportet statim a re imperfecta
aut dubia incipere. quidam enim dubitaverunt, an verba sint haec, et
inter adverbia magis ponenda censuerunt, quod nec numeros nec personas
nec affectus animi certos habent et egent semper aliis verbis, sicut adver- 10
bia. dicimus enim 'legere studeo, studes, studet', sicut dicimus 'bene
studeo, studes, studet'. sed haec postea refutentur, nunc hoc sufficiat
ostendere, non bene ab infinitis quosdam coepisse. sed neque ab impera-
tivis neque ab optativis erat incipiendum, cum hoc || imperamus, illo opta-
mus, ut sit indicativus, qui nisi prius sit notus, non possumus scire, quid 15
imperemus vel optemus. subiunctivus vero, quem quidam dubitativum ap-
pellaverunt, manifestam habet indicativi cognitionem. ipsa enim dubitatio
ante se esse indicativum confitetur; nam si tollas dubitationem, non opus
est subiunctivo in re certa, sed indicativo. ergo non alius iure praepone-
65 retur omnibus quam indicativus. sicut enim in nomine, si quis proferat
genetivum vel alium post hunc casum, multo ante nominativum cognovit,
ex quo nascuntur obliqui, sic qui aliquem modum proferat scit primum
indicativum, qui est paene verbi rectus, sicut et praesens tempus ideo
aliis praepositur temporibus et primum obtinet locum, quod in ipso sumus,
dum loquimur de praeterito et futuro —, et quia ad praesens praeterita et fu- 20
tura intelleguntur, quod si non sit, alia intellegi minime possunt; et quia
positio indicativi verbi ab ipso incipit; et quod ex ipso cetera tempora
trahunt regulas; et quod praeteritum non potest esse, nisi quod prius fue-

1 post substantiam sqq. — substantiam, ab R om., add. r substantiam siue sen-
tentiam (subsistentiam l) siue essentiam GL 2 rei] d regi D 3 post substan-
tiam: actus — substantia om. D add. d 4 passionem B 5 auctoritas Rr doc-
tissimorum ex doctissimum corr. H 6 auxi Dd 7 imperfecta vel dubia B 8
verba si haec GL 10 certos animi K sicut et adverbia B 11 studet] stu-
des H post studet verba sqq. usque ad studet om. G add. g diximus Rr
bene sedeo (studeo k) .es. et. K 12 refutentur] d refetentur D reputentur GLK
reppetentur l hoc] autem K 13 ab infinitis] d ad infinitis D 14 oblativis
Dd hoc in littera k 16 subiunctivus ex subiunctivus corr. G subiunctivus K
hanc voc. subiunctivus in GK inprimis mutationem in sqq. haud amplius enotavi 17
cognitionem GL 18 esse add. r 19 praepōnetur H 21
cognovit nominativum B 22 ex quo] r ex qua R profert r sit H 23 sicut
et Hh 24 obtinet] l optinet RBHGLK 25 praeterita H 26 quod] d qui
RBD non si non Rr 27 indicati^{ui} Hh ab add. r quo^d ex Rr 28 tra-
hunt ex trahunt corr. B praeteritum H fuerit prius G

p. 820. 21 P.

p. 406. 407 K.

rit praesens. futuri autem vox sine significatione esset, nisi cogitantibus
[nobis] et notionem sumentibus ex praesenti vel ex praeterito. de futuro
quoque sumimus notionem vel ex his, quae nobis in ore veniunt, vel ex ipsa
natura rerum vel ex cogitatione: in ore quidem, ut, si videam scribentem
in praesenti, ex hoc concipio et futuri temporis scripturam; natura, ut,
cum videam solem occidentem in praesenti, possum scire naturali motu
reversurum, quod est futuri; cogitatione vero, ut, si cogitem diluvium
quale sit in praesenti, ex hoc notionem concipio futuri. similiter prima
persona praeponitur aliis, quia ipsa loquitur et per eam ostenditur et se-
cunda, ad quam loquitur, et tertia, de qua loquitur: nisi enim sit prima,
quae proferat sermonem, aliae esse non possunt; et quod ista sine illis
potest inveniri, cum secum aliquis loquitur, illae autem sine ista non in-
veniuntur; et quod causa naturaliter ante causativa [quam *αἰτία* || Graeci
vocant] esse solet. causa autem fit secundae et tertiae personae prima
persona; iure igitur illis praeponitur, quae sunt causativae.: a singulari
quoque incipimus, quod hic naturaliter primus est numerorum, qui dupli-
catus vel multiplicatus facit numerum pluralem. et activa ideo prima pro-
feruntur, quod naturaliter praecedit actus ante passionem, quae esse non
potest, nisi sit actus; et quod qui agit incipit, sequitur autem qui patitur;
et quod verbum activum additione eget literae vel literarum, ut faciat pas-
sivum ex se.

Breviter igitur de omnibus modis repetamus. modi sunt, ut praedic-
tum est, diversae inclinationes animi, quas varia consequitur declinatio
verbi. indicativus primus ponitur | propter quas enumeravimus causas. in-
dicativus autem dicitur, quod per eum indicamus, quid agitur.

Imperativus est, quo imperamus aliis, ut faciant aliquid vel patiantur,

i. nobis
1 cogitantibus et *Gg* 2 nobis *om. L* notionem *L* vel praeterito *H* 3
sumimus *R* sumimus enim *BGLK* 4 in ore (h) *D* ut videam *Rr* 5 in
in *lit. b* post in praesenti *sq. usque ad* in praesenti *om. D add. d* futuri(s) *B*
6 occidentem in praesenti] r hoccidentem in praesentem *R* 7 deluvium *K* 8
quale sit *Ar* notionem] *d* notionem *DG* 9 ostenditur secunda *Gr* secunda
(m) *B* 10 ad quem *Rr* 13 causativam *D* post causativa: quam graeci
AITIA vocant *add. B* quam AITIAN (cum AITIAN r quae AITIAN *R q̄* AITIAN *L q̄* AITIAN
G) graeci vocant *rell., quod videtur interpretamentum ad causa pertinet, ni potius vel,*
quo B ducit, ex quae αἰτιατά Graeci vocant corruptum vel utrumque ex duobus gloss. quam
αἰτία Graeci vocant et quae αἰτιατά Graeci vocant conflatum esse censeas 14 so-
let] in *litura h* solent *ni f. H* 16 quoque numero incipimus *D* numerum *D*
17 vel multiplicatus *om. RD add. d* activa prima *D* primae *b* praeferuntur
Hb 18 quae esse] *d ** (eē ni f.) D* 19 sit *om. LK* post actus *add. k* prae-
cedat post actus *add. l* quod agit *Rr* ait *Dd* patitur vel quod *K* 20
eget *G* 21 ex se] a se *K* 23 quas] r quod *R* quos *d* uara consequitur *Dd*
consequi sequitur *Rr* 24 causas, quare indicativus dicitur. indicativus *GLK*
25 agitur, quare Imperativus. imperativus *GLK* 26 quo] *rb* quod *RB* faciant
b aliquid *GK*

p. 821. 22 P.

p. 407 K.

- qui ideo secundum tenuit locum, quod per se absolutus, quemadmodum indicativus, non indiget auxilio alterius partis ad plenam significationem, licet per tempora et personas deficiat naturaliter. solemus tamen non solum imperantes, sed etiam orantes saepissime eo uti, ut:

Musa, mihi causas memora, quo numine laeso

Virgilius in I. idem in VIII:

Vos, o Calliope, precor, adspirate canenti.

- XIII 68 Tertius est optativus, qui quamvis et temporibus et personis perfectior videatur esse imperativo, tamen eget adverbio optandi, ut plenum significet sensum, et quod, qui optat, inferior videtur esse imperante: itaque iure 10 post imperativum ponitur.

Quartus est subiunctivus [quippe iure], qui eget non modo adverbio vel coniunctione, verum etiam altero verbo, ut perfectum significet sensum, ut Virgilius in bucolico:

Cum faciam vitulam pro frugibus, ipse venito.

et sciendum, quod omnibus modis aliis sociari potest subiunctivus, qui cum diversas habeat significationes, || non ab una earum, sed a constructione nomen accepit, veluti denominativa, quae diversas habentia significationes generale tamen nomen multarum specierum sibi defendunt. est enim quando dubitationem significat, ut 'si videam, intellego'; est quando 20 confirmationem, ut Virgilius in I Aeneidos:

Certe hinc Romanos olim volventibus annis

Hinc fore ductores revocato a sanguine Teucris,

1 ide^o Dd quācammodum Rr quemammodum HGL 2 partis] par R 3 personas] g persona GL 4 saepisse R 5 Verg. Aen. I 8 6 uerq̄ in I. (sic) ante Musa exhibit H in I aeneidos (eneidos d) Gd Verg. Aen. VIII 525 VIII] VIII. K VII. HG II. B II. georgicorum R, quod videatur spectare ad Verg. georg. II 7 Huc pater, o Lenaeae, ueni, ut locus sic scribendus sit: idem in II georgicorum: Huc pater, o Lenaeae, ueni. idem in VIII: Vos etc.; mihi tamen potius doctum aliquod gloss. veram lectionem in R videtur expulisse 7 Calliope] r caliope RG caliope LK praecor R aspirate RGL canenti. quare optativus tertius est. Optativus GK canenti. quare optativus. Optativus (tertius est om.) L 8 et personis

et temporibus B perfectior R videatur esse] r uidear esse R esse uideatur G

9 post adverbio erasum uel coniunctione in D 10 imperanti BDHGLK 11 ponitur. quare subiunctivus quartus. subiunctivus GL ponitur. quare subiuncti Quartus

subiunctivus K 12 est om. H quippe G eget ex corr. d non modo] non solū modo Rr non solum B 13 coniunctione D 14 Verg. ecl. 3, 77 15 uitulam libri et hic et lib. XVI § 4 XVII § 204 XVIII § 79 tantum non omnes cum Rom. (deficiunt Med. Pal.) uitulā d lib. XVI § 4 cum aliquot libris Verg. 16 quod om. R ** omnibus(in) G aliis modis GLK potest sociari G 17 earum] d eorum

rum D sed astruactione K 18 denominatio R^{de} nominatio L diuersa^s R 21 Verg. Aen. I 234 sqq. aeneidis D 22 certe liturae spscr. in Med.

23 forae(t) R reuocato sanguine cum Fr. m. pr. et Gud. R et hic et lib. XVII § 80, at reuocato a sanguine rell. utroque loco et omnes cum R lib. XVIII § 108. 201. 233

et sic Med. Rom. Ver. (deficit Pal.) sanguine ucri Rr

p. 822. 23 P.

p. 407—408 K.

Qui mare, qui terras omni ditione tenerent,

Pollicitus:

'tenerent' enim confirmative dixit; est quando suadentes hoc ulimur, ut si dicam 'prodest ut legas'; est quando imperantes, ut 'ne dicas', 'ne facias', in quo nec eget alio verbo; est | quando ostendentes potuisse fieri, nisi quid impedimento fuisset, ut 'facerem, si placuisset', 'dicerem, si licuisset'. possunt fortassis praeterea perspicaciter inquirentibus et aliae praedicti modi significationes inveniri.

Infinitus est, qui et personis et numeris deficit, unde et nomen accepit infiniti, quod nec personas nec numeros definit et eget uno ex quatuor supra dictis modis, ut significet aliquid perfectum, ut 'legere propero, legere propera, utinam legere properarem, cum legere properem'.

Impersonale autem verbum suae cuiusdam est significationis et solet vel a neutris activam vel absolutam vim habentibus, non tamen passivam, plerumque nasci, ut 'statur', 'curritur', 'vivitur', 'ambulatur', vel ab activis, ut 'amatur', 'legitur', a passivis vero vel communibus vel deponentibus numquam, nisi ab uno 'miseror miseret', sed magis id quoque a 'misereo' est. vetustissimi enim pro 'miseror' 'misereo' dicebant, sicut diversis supra ostendimus usibus.

Supina vel participialia cum nec personas discernant et temporibus careant, quibus sine verbum esse non potest, et casus assumant et praepositionibus separatis adiungantur, sine dubio mihi nomina videntur esse, quae tamen loco infinitorum ponuntur tam activorum quam passivorum. nec per se ea solum || posita pro infinitis accipiuntur, sed etiam eiusdem formae indubitabilia nomina aliis adiuncta nominibus secundum eundem casum, ut Cicero in I invectivarum: nihil hic munitissimus habendi senatus locus, id est 'tutus habere senatum', ἀσφαλὲς ἔχειν τὴν σύγκλητον. inter mobilia tamen nomina eiusdem formae et haec (id

1 omnis *Fr. m. pr.* omnes *Ver. Fr. m. alt.* ditione *Rr* decione *GL* ditione *DH Rom.*

(*Ver.?*) 5 facies *R* in qua *K* quo nec *add. r* verbo alio *G* 6 placuisse *GL* dicerem *om. L* 7 licuisset *G* fortassis *GL* alia *G* 8 inveniri. Quare infinitus. Infinitus *GL* inveniri. quare infinitivus. Infinitivus *K* 9 Infinitivus

DHr 12 properarem] properare *H* 13 Impersonale *K* Impersonale *B* autem *om. BDHGLK* est *om. G* 15 ut statur *add. d* 17 ab uno(h) *D* ut miseror *B* miseret] miseretur *GLK* vel miseret *al. m. in mg. K* 20 Sopina quae

nos gerundia dicimus vel (vel *om. G*) participialia (participialia *K*) *GLK* participialia *r* 21 a quibus *Rr* non potest — adiungantur in *litura d* adsumat *B*

22 adiungantur *ex* adiunguntur *corr. B* esse nomina videntur *DHGL* nomina esse videntur *BK* 23 tamen] tantum *B* infinitivorum *G* 25 indubitabilia *G* 26 *Cic. in Catil. or. I* 1, 1 invectivarum] r inuectiuarum *K* inuerrinarum *R* nihil *K* hic] enim *DHGLK* enim hic *B* 27 totus *Rr* habere* *L* haberi *l*

ἀσφαλὲς — amandi *om. D add. d* ἀσφαλεος *RDH GK* εἶναι *ni f. L* εἰσέχει *H*

28 *TEN R TIN D THN K* *THN CYKANTON* in *litura l* *CYKANTON H* *ΟΥΓΚΑΝ-ΩΝ R* *CYKANTON GK* *CICKANTON D* tamen supradicta nomina *Dd* haec est id est *H*

p. 823 P.

p. 403. 10 K.

est supina) hoc interest, quod haec, sive ab activis sive a communibus nascantur, communem habent significationem, ut 'amandi', τοῦ φιλητέου, id est 'τοῦ φιλεῖν' καὶ 'τοῦ φιλεῖσθαι', illa vero passivam solam, ut 'amandus', ὁ φιλητέος, id est 'qui debet amari', 'amanda', φιλητέα, 'amandum', φιλητέον; et quod supina, cum sint generis neutri et semper singularia, coniunguntur diversis generibus et numeris, ut 'amando virum' et 'amando mulierem' et 'amando pueros'; et illis casibus adiunguntur, quibus et verbum, sicut supra quoque docuimus, ut 'noceo tibi, nocendi
71 causa tibi, nocendo tibi, nocendum tibi'. quod autem praepositionibus separatis coniunguntur, quod verbi non est, ostendit usus. Cicero pro Milone: huius ergo interfector si esset, in confitendo. idem in IIII Verrinarum: a quo pecuniam ob absolvendum acceperas. Virgilius in bucolico:

Et potum pastas age, Tityre, et inter agendum

Occursare capro, cornu ferit ille, caveto.

15

idem in III georgicon:

namque ante domandum

Ingentes tollent animos.

et ostendunt ipsae praepositiones sive adverbia praepositiva, in o quidem terminationem ablativi esse, in 'um' vero accusativi, quibus et adiunguntur, in i vero genetivi, cui numquam praeponuntur separatae. illud tamen sciendum, quod in o supina tam corripunt quam producant auctores more verborum sive adverbiorum in o terminantium. Alphius Avitus in II excellentium:

2 nascantur] l nascuntur L τοῦ φιλανθεοῦ G τοι φιλανθεοῦ H τὸτ φιλανθεοῦ L φιλανθεοῦ l, quae et hoc add. et sqq. usque ad φιλεῖσθαι 3 τῶν R φιλαν B φιλαν G φιλαν B H φιλαν B (AN?) l φιλαν K καὶ om. K καὶ τοῦ] καὶ B
I
φιλαν B φιλαν B Rr φιλαν B HGK φιλαν B D 4 οφιλανθεοῦ Rr οφιλανθεοῦ HGK οφιλανθεοῦ D οφιλανθεοῦ in lit. l amanda] amando GLK φιλαν
H
λεον Rr φιλανθεοῦ H φιλανθεοῦ L οφιλανθεοῦ G οφιλανθεοῦ K 5 φιλανθεοῦ R φιλανθεοῦ HK φιλανθεοῦ L φιλανθεοῦ G 7 et illis] R et quod illis rell. adiungitur RBGL 8 et om. GLK add. k supra quoque in lit. et ad mg. b 9 causa uel nocendo K nocendum tibi om. R 10 coniunguntur] r h coniungitur RBDGLK
est
uerbiq Rr non ostendit H Cic. pro Mil. or. 29, 79 11 Cic. in Verr. or. II II 32, 78 12 uerinarum G acceperis Cicero 13 Verg. ecl. 9, 24 sq.

14 *pastas(e) Med. tityre R tityre GK tityre L 15 capre Med. ferit] d et sic quoque Med. e corr. feret D Med. m. pr. 16 Verg. georg. III 206 sq. 17

domantū Med. 18 ingentis Med. Pal. Rom. Fr. tollent] h tellent ni f. H tollunt Heidelberg. cum aliquot codd. Verg. 20 et om. GLK 21 cui add. d separatae] r separate RH 22 in sopino .o. GL 23 Alphius] r alius R halphius G

Alphius Avitus in II excellentium] v. anth. Lat. Burmanni II 267 et H. Meyeri n. 125 t. I p. 45 sq., Wernsdorffum poet. Lat. min. III p. xxxi sqq. Lachmanni in Ter. Maur. praef. p. XII hauritus D hauritus L habitus GLK

p. 823. 24 P.

p. 410. 11 K.

Tum literator creditos
 Ludo Faliscum liberos
 Causatus in campi patens
 Extraque muri ducere,
 Spatiandō paulatim trahit
 Hostilis ad valli latus.

sunt enim dimetri*iambici*. Iuvenalis || in I:

Plurimus hic aeger moritur vigilandō, sed illum
 Languorem peperit cibus imperfectus et haerens.

DE SPECIE VERBORVM.

Species sunt verborum duae, primitiva et derivativa, quae inveniuntur XIII 72 fere in omnibus partibus orationis. est igitur primitiva, quae primam positionem ab ipsa natura accepit, ut 'lego', 'ferveo', 'domo', 'facio', 'garrio', 'albo'; derivativa, quae a positivis derivantur, ut 'lecturio', 'fer-
 15 vesco', 'domito', 'facesso', 'garrulo', 'albico'.

Sunt igitur derivativorum diversae species, ut inchoativa, quae initium actus vel passionis significat, ut 'caleo calesco', 'horreo horresco', 'tabeo tabesco', quae plerumque a neutris absolutam vel intrinsecus natam | significantibus passionem, quam Graeci *αὐτομάθειαν* dicunt, derivatur, ut
 20 'rubeo rubesco', 'paleo pallesco', 'marceo marcesco', 'areo aresco', 'luceo lucescō', 'pateo patesco'. ideo autem diximus 'plerumque', quia inveniuntur etiam ex aliis verbis, sed raro, ut 'cupio cupisco' - Cicero in oratore: divino aliquo animi motu maiora concupiscat. Virgilius in IIII georgicon:

1 litteratus *LK* literatus *G* literator in *rasura H* creditos] *Andr. Schottus ad Aurel. Vict., qui dicitur, de vir. ill. c. 23, Salmasius ad Florum I 12, 5 creditus RBHGLK* creditur *D* 2 facilis cum *Rr* falis (fallis *k*) cum liberis *LK* 4 extraque] ex utraque *GL* extraque *Lachmannus praecunte quodammodo Meyero l. l. ann. I 64* extrā muriq. *H* 5 patiando *G* patiando *L* palatum *R* 6 hostilis] *om.*

K hostilis *R* uali *G* ualli**(s)* *B* 7 *Iuv. sat. I 3, 232 sq.* 8 Plurimus] *r* Plurimum *R* uigelandō *K* illum *v. § 44* 9 languorem *GL* et ex languem

corr. B imperfectus *RGLK* et haerens *om. DHGLK* 10 DE SPECIE^B VERBORVM. *Rr* CXPEI- INCIP DE SPECIE VERBORVM *B* incipit de speciebus uerborum sed primum de inchoativis *D* *inscr. om. L* 11 derivativa *D* fere in omnibus inveniuntur

(in in *mg. add. b*) *Bb* 12 primatiua *Dd* 13 accipit *L* 14 derivatur *BL*

15 facesco *B* 16 igitur] ergo *DK* 17 calesco *Hh* 18 plurūque *B* 19 ad voc. passionem in *mg.* *Ag* in lī de cī dī pathos graece passio dī. *K v. Augustin.*

de cis. dei VIII 16 *ΑΥΤΩΤΑΘΕΙΑΝ Rr ΑΙΤΩΤΑΘΕΙΑΝ B* diriuntur *GLd* derivantur *H* dirinatur Quorum pleraque secundae sunt coniugationis ut rubeo *B* 20 post rubesco: ardeo ardesco *add. K* macesco *R* 21 plerumque] *rd* pleraque *RBD* 22 verbis *om. HGLK* post cupisco excidit *f. scio scisco Cic. orat. 13, 41* 23 diuino ex deuino *corr. B* animi] *d* animo *BDHGK* concupiscam *Heidelb. et al. codd. Krehit v. § 81* 24 *Verg. georg. IIII 69 sq.* Continuoque animos uolgi et trepidantia bello | Corda licet longe praesciscere; regum *petitum est ex regibus v. 68*

animosaque regum

Corda licet longe praesciscere -,
 'dormio dormisco', 'sentio sentisco' - Terentius in adelphis:
 Hoc villi edormiscam.

idem in heautontimorumeno:

ne tu id persentisceres -,

'labo labasco' - idem in eunucho:

Labascit victus uno verbo -,

'integro integrasco' - idem in Andria:

vah perii, hoc malum integrascit -.

et notandum, quod in passiva significatione positum est inchoativum, cum
 73 primitivum eius activum sit. similiter 'hio hisco', 'amo amasco', 'mise-
 reor miseresco' (sed magis a 'misereor' est, quo vetustissimi sunt usi, ut
 supra dictum est. Ennius in V annalium:

Cogebant hosteis lacrimantes, ut misererent.

ex quo impersonale est 'miseret' et 'miseretur'. Lucius Crassus in
 legis Serviliae suasionem: neque me minus vestri quam mei
 miserebitur. nam a 'misereor', quod est deponens, nec inchoativum in
 o desinens nec impersonale posset nasci), 'vivo vivisco', unde 'revi-
 visco'. Terentius in hecyræ:

Ille reviviscet †. numquam.

'vesperasco' quoque videtur quasi a 'vespero vespas' verbo derivari.

1 animo aque rugam R 3 Ter. adelph. V 2, 11 edormiscam hoc villi
 (uillis, li forte, ut vid., eraso, Bemb. uini Bas.) et sic lib. XVIII § 128 uille
 GLK uill* H *dormiscam(*) H dormiscam LK 5 Idem R Ter. heauton-
 tim. III 5, 21 heautontimorumeno RB heautontimorumeno GL heautontimorumeno K
 6 Nec tu DHGK id om. K praesentisceres LK persentis persentisceres H
 persentis persentisceres B 7 Ter. eunuch. I 2, 98 eunacho L iunacho K 8 lauascit
 K victus uno verbo] r uictus uno verbo uictus (uinctus R) RBDHGL victus (victus,
 Bentleius) uno verbo quam cito Terentius 9 Integro integrasco G Ter. Andr. III
 2, 5 10 uach L malum integrascit quam cito LK et in mg. d cf. l. Ter. praece-
 dentem malum ut integrascit quam cito G 11 in om. GLK 12 Similitè R
 ad hio hisco in mg. probus. est uerbum praeterea hio hias ex quo frequentativum hiao.
 as inchoativum uero hisco is. sed quanquam ita esse (l. sese) habet tamen plus in-
 esse in eo uidetur quod est hiscere quam hiatare r† k. 'hio' quidem 'inhio hiaui in-
 hiaui' Probus ponit inst. gramm. II 3, 6 p. 1482 Putsch., sed rell. apud eum nullum
 apparet vestigium, ut haec ad posteriorem aliquem huius nominis grammaticum videantur
 pertinere, f. ad presbyterum illum s. VIII Moguntinum († a. 859) a Lupo Ferrariensi
 ep. 20 et 34 l., de quo cf. Baluzium in opp. Lupi ed. alt. Antwerp. 1710 p. 354 14
 Enn. ann. V 15 E. S. fr. v p. 28. XLYII Vahl. 15 hostes BGLK h ostenes Rr hostis
 DH miserent Dd misererent(s) H 16 impersonale B. misseret G Lucilius R
 L. Licini Crassi in legis Serviliae suasionem or.: v. Meyerum l. l. p. 299 sqq., ubi hic l.
 invenitur p. 301 crasus RG crasus intellegis serviliae(s) K 18 misceor B
 19 impersonale B posset H posset nasci niuo in lit. B uiuesco B uiuasco
 Hh reuiuesco B reuiesco G 20 Terent. hec. III 5, 15 Ille reuiviscet (reuiuescet
 Bemb.) iam nunquam haecyra R haecyra D echyra BH echira LK echra G 21 re-
 uiescet B cum Bemb.: at Priscianum certe ita scribere non potuisse docent sqq. 22
 deriuari. inchoatiua. omnia H

p. 828, P.

p. 412. 13 K.

omnia tamen ea (id est inchoativa) secundae personae primitivi addita 'co' fiunt: 'labas labasco', 'ferves fervesco', 'cupis cupisco', 'scis scisco'. excipitur 'hio hias', quod 'hisco', non 'hiasco' facit, ex quo Virgilius compositum protulit in I Aeneidos:

5 Accipiunt inimicum imbrem rimisque fatiscunt.
idem in eodem:

Hi summo in fluctu pendent, his unda dehiscens.
vetustissimi tamen 'fatiscor' et 'fessus' dicebant, ex quo 'defetiscor defessus', quod quidam a 'fateor' esse derivatum volunt.

10 Est altera species derivativorum in 'urio' desinens, quae a participio 74 praeteriti temporis solet fieri sive a supino in u terminante assumptione 'rio', ut 'lectus' participium, 'lectu' supinum, ex his 'lecturio', 'esus esu esurio', 'mictu micturio', 'partu parturio', 'amatu amaturio', 'nuptu nupturio', 'dictatu dictaturio'. meditationem tamen significat haec forma, unde et 'meditativa' nominatur, et est quartae coniugationis, quomodo et inchoativa tertiae. sciendum tamen, quod inveniuntur quaedam positiva inchoativorum formam habentia, non tamen etiam meditativorum, ut 'quiesco', 'pascō', 'compesco', 'disco', 'posco'.

Est alia species derivativorum in 'to' vel 'so' vel 'xo' desinens, quae frequentiam actus significant faciuntque plerumque ex se | passiva: nam inchoativa et meditativa magis neutra sunt. ea quoque (id est frequentativa) plerumque a supinis derivantur mutatione extremae u in o, ut 'scriptu scripto', 'dictu dicto', 'cursu curso', 'domitu domito', 'nexu nexo', 'flexu flexo'. sin autem sint primae coniugationis et habeant paenultimam a, mutant eam quoque in i correptam, ut 'imperatu imperito', 'rogatu

1 ea Id est inchoativa B sed ex corr. in ras. ea inch. scripserat pr. m. sae-
cundae R 2 ut labas DHGLK et, labas ex labos corr., B labesco R scies
B 3 hio om. HGLK Verg. Aen. I 123 (deficit Pal.) 4 aeneidos R aeneidos
(i) D 5 remisque RLK et sic m. pr. Med. remisisque G fatiscunt] h fatescunt
H fatiscunt K 6 Verg. Aen. I 106 (deficit Pal.) 7 una Dd 8 fesus
GLK fesus K defetiscor] rd fetiscor R defitiscor DL defitiscor G difetiscor K
defesus G defesus LK 9 quidam] r quidem R deriuatium H deriuatium L
11 solet fieri] om. GL sit K in supino R terminante uenit l adsump-
tione B assumptione D assumptione. L 12 ex his R ex his lecturio] unde uenit lec-
turio a participio praeteriti temporis uel (uel spscr. in K) supino addita rio ex his lec-
turio GLK esus om. K essus essu essurio (esurio l) GL 13 essu essurio K
14 tamen] tantum in mg. k 15 nominatur] r nominantur R 17 inchoatiuo-
rum ex inchoatiuarum corr. L quesco K 18 compesco GL compesco K posco]
ex corr. h suesco GL suesco Kk 19 alia] altera. L uel in so uel in xo GL
20 significant actus K significat facitque D 21 et neutra sunt magis K fre-
quentiativa D 24 flexu flexo om. R flexio H sin] r Sint R sint] om. G
add. q sunt Kd et] ut D habent H 25 a mutantem quoque L imperat
imperato R

p. 825. 26 P.

p. 412. 14 K.

rogito', 'volatu volito'. ideo autem diximus, 'plerumque' a supinis ea derivari, quia in 'gi' terminantia praeteritum a praesentis secunda persona abiecta s et addita 'to' faciunt frequentativum, ut 'lego legi, legis legito', 'fugio fugi, fugis fugito', 'ago egi, agis agito', 'cogo coegi, colligis cogito'. unde 'mergo', quia 'mersi' facit, superiorum servat regulam, id est a supino facit frequentativum: 'mersu, merso mersas'. 'quaero' 'quaerito' differentiae causa facit, quia a 'quaeso quaesito' fit. 'scitor scitaris' notandum, quomodo et 'sciscitor sciscitaris', quod a primitivo activo deponentia sunt nata. Virgilius in II Aeneidos:

Tum vero ardemus scitari et quaerere causas.

Terentius in eunucho:

Nisi quicquid est, procul hinc libet . . . sciscitari. 'nosco' quoque 'noscito' facit. Livius in III ab urbe condita: circumspectare omnibus fori partibus senatorem raroque usquam noscitare. dicitur tamen etiam 'noto notas', in quo similiter est notandum, quod, cum a nōto sit derivatum, corripuit tamen paenultimam; nec mirum, cum composita a 'nōtus' est quando mutant o in i correptam, ut 'agnītus', 'cognītus', cum 'ignōtus' servavit | o. Iuvenalis in V:

Nōta mathematicis genesis tua.

Virgilius in bucolico:

namque nōtavi

Ipsae locum, aerae quo congressere palumbes. sunt tamen quaedam deficientia in supinis, quae raro faciunt frequentativa, ut 'aegreo aegresco' et 'aegroto'. Virgilius in XII:

1 dicimus L 2 qua Dd secunda r persona add. k 3 adiecta s & dicta to Rr legi om. K 5 facit superiorum] b facit superiorum B post facit sqq. — supino facit om. D add. d 6 frequentivum K 7 quaeso] k quaesso L queso G querito K quaesito] rk quaesitū R quesito G quaessito L qrito K 8 notandum (n) L et add. r scitor scitaris Dd actino] r activa R post activo deficit H usque ad vocc. in adverbio possunt et § 100, quae omnia sex foliis a saec. XIII m. addita sunt, cuius lectiones describere operae pretium non est

9 Verg. Aen. II 105 aeneidis D 10 Tum] r Tunc R scitari Rr sciscitari B scithari Med. et quaerere] exquerere R causas] Pal. m. alt. casus m. pr.

11 Ter. eunuch. III 4, 10 eunicho D eunacho L iunuchō K 12 quicquid] d quidquid D cum Bemb. et ipso Terentio lubet prius quid sit sciscitari Terentius sciscitaris B 13 Liv. ab u. c. lib. III 38, 9 circumspectare L circumspectaret omnibus patribus (om. fori; fori partibus m. alt.) Liv. Paris. 14 senatorem] r senatorum Rb senatorum B 15 & iā ex & corr. B nias (a) D 16 est om. L

nato (a) Dd notu l noto notas B sit] fit G dirivativum GL 17 composita B 18 ignotus] in notus B Iuv. sat. V 14, 248 19 V] Krehlūs II 529

II libri 20 mathematicis Dd genesis (in mg. genesis) L 21 Verg. ecl. 3, 69 23 aereae L aeras G quo congressere ex quocū gessere corr. B congerere L 24 frequentiva K 25 et egresso et Rr ut uirgilius D Verg. Aen. XII 46

p. 826. 27 P.

p. 414. 15 K.

aegrescitque medendo.

et sunt omnia frequentativa primae coniugationis et servant significationem primitivorum, quamvis videantur quaedam ex his in alium sensum transire, ut 'traho tracto', 'cogo cogito', 'dico dicto'; sed si quis attentius inspiciat, non penitus absistunt neque haec a primitivorum significatione. notandum tamen etiam 'sector sectaris', quod differentiae causa puto per syncopam u paenultima prolata, ne nomen putetur, si 'secutor' diceremus, cum supinum primitivi eius 'secutum' est. rare tamen derivationes huiusmodi specierum fiunt a verbis in 'or' desinentibus.

Sunt praeterea aliae species derivativorum variae tam terminationis quam significationis, ut a 'video' 'viso visis', id est 'cupio videre'. Virgilius in VIII:

Nam memini Hesioneae visentem regna sororis

Laomedontiaden Priamum,

'visentem' dixit pro 'cupientem videre', quod Graeci dicunt *ὀψιῶντα*. simili est 'facio facesso', 'capiō capesso', 'lacro lacesso', 'arceo arcesso', 'accio accerso', quae non esse frequentativa coniugatio ostendit. possumus tamen ea non incongrue desiderativa nominare.

Sunt alia in 'lo' desinentia, quae diminutiva ipse sensus ostendit, quod apud Graecos in verbis inveniri non potest, ut a 'sorbeo sorbillo', 'garrō garrulo', 'calvo cavillo' pro 'calvillo', cuius primitivum Sallustius in III historiarum ponit: calvi ratus.

Sunt et aliae derivationes diversas terminationes habentes tam a nominibus quam a verbis nascentium verborum, ut a patre 'patrisso', a Graeco 'graecisso' et 'graecor', a grege 'grego', a philosopho 'philosophor philosopharis', a poeta 'poetor poetaris'.

1 aegrescitque medendo] ardescitque tuendo *Med.* 2 primitivorum significationem *K* 3 quam^{uis} *Kk* transire utraho *R* 4 trao *Dd* tracho tracto *L* adtentius *D* 5 neque *eras*. in *L om. K* 7 putaretur *r* si secutor *ex corr. in ras. B* 8 eius primitivi *l* secutum] secutu *BGLd* secuti *D* Rarae *LK* Raro *Drb* 10 DE DESIDERATIVIS VERBIS in *mg. D* 11 *Verg. Aen. VIII 157 sq.* 12 haesoniae

Rr haesione *DG* hesione *B* haesonae *LK cum Pal.* hesioneⁿ *Med.* hisionae *Rom.* 14 laomedontiaden] *d* laomedontiadem *B* laomedontiaden *D* laomedontiadem *K* laimedontiaden *GL* 15 *ὀψιῶντα*] *B* *οψιωντα* *R* *οψιοκοντα* *G* *οψιοκοντα* *L* *αψιοκοντα* uel *οψιοντα*

K *οψιωνται* *Dd* *ὀψιωντα α*, *Struvius lat. Decl. und Conj. p. 316 sq.* (*ὀψείοντα* ea 2 *οψει ὀψῶ 3* etc.) 16 Simile est *ex corr. d* lacesco *Rr* arcesco *Rr* 17

accio *add. r* accesso *Rr* acerso *K* coniugatio *G* 18 incongrue *B* 19 diminutivae ipse *Rr* post diminutivae: planae significationis *add. D* esse plenae significationis *OK* esse planae significationis *L* esse plane significationis *B* 20 sor-

billo(1) *L* 21 garrulo. *ΑΓΑΤΩ*. Caluo *B* cauvillo(1) pro *K* num cauillor pro caluillor? *Sall. hist. III 96 p. 299 Kr.*; contra ille calui ratus quaerit exis, num somnio portenderetur thesaurus *Eutyph. p. 2182 (86) P. 195 L. cf. lib. X § 13 Non. 7, 8*

22 *Ul. GL* 23 Sunt aliae *G* 24 ag gicisso *K* 25 a grege grego *om. LK*

petor *Rr*

p. 827. 28 P.

p. 415. 16 K.

In 'co', ut 'albo albas albico'. Horatius in primo carminum:

Nec prata canis albicant pruinis.

similiter 'vello vellico', 'fodio fodico', itidem 'nutrio nutrico' et 'nutricor'. Cicero in II de natura deorum: omniaque sicut membra et partes suas nutricatur et continet. nec mirum, Cicero, nem 'nutricatur' pro 'nutricat' dixisse, cum Virgilius quoque georgicon II:

Hoc pinguem et placitam paci nutritor olivam.

Impersonalia quoque omnia vel ab activis vel a neutris derivantur, ut supra diximus, ut 'amo amatur', 'lego legitur', 'sto statur', 'misereo au-¹⁰ tique 'miseret', similiter 'placeo placet'. sic antiquissimorum consuetudine a 'paeniteo paenitet', a 'taedeo taedet', 'pigeo piget', 'pudeo pudet', 'liceo licet', 'oporteo oportet'. Caelius in V: morbosum fac-
78 tum, ut ea | quae oportuerint facta non sint. et sciendum, quod omnia impersonalia tertiae passivorum personae voces habent exceptis¹⁵ supra dictis et aliis paucis, ut 'evenit', 'vacat', 'contingit', 'accidit', 'liquet'.

Sunt alia verba, quae ex verbalibus nascuntur nominibus vel ex participiis, ut a 'rego rex', a rege 'regno'; a 'ducor ductus', a quo 'ducto'; a 'legor lectus', a quo 'lecturio' et 'lectito', de quibus supra docuimus.²⁰ et sciendum, quod frequenter apud Graecos ex nominibus dignitatum solent derivari verba, quae actum vel administrationem ipsius dignitatis significant, ut 'οἰκονόμος οἰκονομῶ', 'πρύτανις πρυτανεύω'. apud Latinos autem dignitatum nomina pleraque ex verbis vel nominibus nascuntur, quae faciunt verba, ut 'consul' a consulendo, 'dictator' autem a dictando,²⁵ 'quaestor' a quaestu et 'aedilis' ab aedibus, 'praetor' a praeundo, 'ductor' a ducendo, 'imperator' ab imperando. ergo 'rex' solum, quod

- 1 *Hor. carm.* I 4, 4 primo] r prima R 2 Nec prata canis] Alti montes B 3 nello *ex corr.* r itidem] r om. GLK idem R 4 *Cic. de nat. deor.* II 34, 86 Cicero de natura in .II. deorum K omniaque] r omnia quae RBDGL mbra D 5 nutricat libri nonnulli Cic. dett. 6 *Verg. georg.* II 425 cf. § 24
gi
georcon Rr georgicorum GLK 8 pingem K placitam] r placidam R nutritor] k nutritur GLK 9 DE INPERS in mg. r Impersonalia et sic semper B dir-
v
riuantur (sic) add. g 10 amator Rr legitur Rr stato Dd antiqui BK 11
uel liqueo
misseret G antiquissimorum Rr 12 paeniteo Rr 13 liceo Dd liqueo li-
ci
quet GL coelius Rr Caelius D coelius K Coelti Antip. hist. lib. V fr. p. 192 Kr. fr. 45 p. 319 Roth. cf. B. A. Nautae de L. Coeltio Antipatro disput. fr. 22 p. 27 sq. 14 oportuerant L 16 vacat] rb uocat RB continguit GL 17 licet
qu
L licet K 18 et alia Dr uerbialibus B nascuntur] r noscuntur R 19 ut
rego Rr a rege] a rego r 22 uerba diriuari G administrationem] d amimis-
C
trationem D amministrationem GL 23 οἰκονομοο Rr οἰκονωμοс K οἰκο, νομο G οἰκονομο BL πρύτανις] om. GLK πριτανις b πρυτανειῷ D πριτανεῖω BK
24 autem om. DGLK 26 et om. DG praeundo Rr 27 doctor R

p. 323 P.

p. 416. 17 K.

a regendo nascitur, peperit ex sese aliud verbum 'regno'. a vilico etiam 'vilico' vel 'vilicor' dicebant antiqui. Cato in oratione, quae inscribitur uti basilica aedificetur: antequam is vilicare coepit. Atta in tirone proficiscente:

5 pater vilicatur tuus, iam mater vilica est.

a metallorum quoque nominibus solent nasci verba, ut ab auro 'auro aur- 79 ras', ab aere 'aero aeras', unde 'auratus' et 'aeratus'. Persius:

et veri speciem dinoscere calles,

Ne qua subaerato mendosum tinniat auro?

10 et a multis aliis nominibus invenimus verba derivari, ut a cornice 'cornicor' et a frutice 'fruticor'. Persius:

Nescio quid tecum grave cornicaris | inepte.

Iuvenalis in IIII:

Sed fruticantē pilo neglecta et squalida crura.

15 a philosopho quoque 'philosophor philosopharis' et ab architecto 'architector architectaris', a patre 'patro patras' et 'patrisso', a Graeco 'graecisso', a spuma 'spumo', ab unda 'undo, abundo, inundo', ab aqua 'aquor aquaris' - Virgilius in IIII georgicon:

Sed circum tutae sub moenibus urbis aquantur - ,

20 a frumento 'frumentor frumentaris', a pabulo 'pabulor pabularis', ab antiquo 'antiquo antiquas' [id est 'infirmo'], 'heres exheredo', 'Graecus graecor graecaris', a vespera 'vesperasco', a luce 'luceo', a nocte 'pernocto', a mare vel marito 'marito maritas', ab hieme 'hiemo hiemas', a fortuna 'fortuno fortunatus' - Persius:

23

Mercuriumque

Accersis fibra. da fortunare penates - ,

1 perpeperit K ex se DGLK post regno in ras. uilicus auctor uille uel

b m. rec.

propriae uille guernator. A uilico B uilico etiam uilico uel uilicor Kk 2 Caton. or. uti basilica aedificetur: or. 44 ap. Meyerum orr. R. fr. p. 81 sq. 3 ut GK
basilica K aedificatur GLK ante quamuis uilicare G is] his Rr autem L
uilificare K caepit D 4 Attae tiron. proficisc. fr. p. 101 Both. p. 162 Neuk.
p. 139 Ribb. tyroner 5 vilicatur] rd uilicator RD uilificatur K uilicata est Dd
6 alterum auro add. r 7 erp D aeras ex aeras corr. B eratus D
Pers. sat. 5, 105 sq. 8 uerri Rr uiri K ueris Pers. Montepess. alter speciem]
Montepess. alter specimen rell. libri Pers. opt. calles] r callo R, quod in f. v.
praecedentis pro talo praebet Montep. pr. callis B. 9 tinniat] sic cum Persio etiam
§ 103 et de XII vss. Aen. § 15 p. 1220 P. 13 L.; ex tinniat corr. b tinniet R

10 inuenimus om. B 11 frutice K Pers. sat. 5, 12 13 Iuv. sat. IIII 9, 15
IIII] ** III. R III. BGL 14 fruticante Rr frutificante Pith. cum parte al.
codd. Iuv. neglecta] r neglecta RGLK squalida K 15 philosopho] philoso D
philopharis R 17 a spuma aspumo G ab unda] ex abundo corr. B
abundo om. L aquaris unde uer G 18 Verg. georg. IIII 193 III. B
19 totae Pal. sub] pro RBL aequantur Med. 20 pabulo] r pabula R
alterum antiquo add. r 21 heres] B haeres rell. exhaeredo corr. B 22 luce]
ex luce* (o?) corr. B pernocto] per]nocte B 23 vel marito] r uel a marito R
fortuna fortuno .as K 24 Pers. sat. 2, 44 sq. 26 accersis] sic etiam Mon-

tep. alter et al. codd. Persii acersis K acersis RrD accessis Pers. Montep. pr. Vat.
fibram Montep. alter de Vat. fortunare K penatis Montep. alter

80 a Baccho 'bacchor baccharis', a lympha 'lymphor lympharis'. artium vero nomina tam apud Graecos pleraque quam apud nos omnia post verba naturaliter sunt accipienda. 'doceo' post 'doctor', 'profiteor' post 'professor', 'suo' post 'sutor', 'scribo' post 'scriptor', 'oro' post 'orator'. et sunt fere omnia professionum nomina apud Latinos verbalia et in 'or' desinunt; nam 'grammaticus' et 'philosophus' et 'architectus' et 'sophista' et 'poeta' Graeca sunt; itaque ex nominibus ipsis habent verba apud Graecos, unde nos quoque 'philosophor', 'architector', 'poetor' in usu habuimus. Ennius:

Numquam poetor nisi si podager.

omnia quoque, quae ex ipso actu agentibus imponuntur, ex verbis nomina, non ex nominibus verba perficiunt, ut 'amo amator', 'moneo monitor', 'curro cursor', 'lego lector'; 'impero' similiter 'imperator', 'consulo consulator', 'duco ductor'; ex his quaedam dignitatum quoque inveniuntur, ut 'imperator', 'ductor'.

Ab adverbii et praepositionibus inveniuntur derivativa verba, ut 'perendie perendino', 'cras', ex quo 'crastinus' et 'procrastino procrastinas', 'intra' vel 'intro', hinc 'intro intras', 'supra' vel 'super supero superas'.

DE FIGURA.

XV 81 Figura quoque accidit verbo, quomodo nomini. alia enim verborum sunt simplicia, ut 'cupio', 'taceo', alia composita, ut 'concupio', 'conticeo', alia decomposita, id est a compositis derivata, ut 'concupisco', 'conticesco'. Cicero in oratore: divino aliquo animi motu maiora concupiscam. inveniuntur tamen quaedam verba etiam ex tribus partibus composita, ut 'perterrefacio'. sunt alia, quae in compositione mutant coniugationes, ut 'do das', 'reddo reddis', 'prodo prodis'; 'facio facis', 'amplifico amplificas'; 'pello pellis', 'compello compellis' et 'compellas',

1 bacho GK bachor GK bacharis RG. ris K limpha limphor lympharis libri 2 pleraque R omnia om. B 3. profiteor L professor G 4 scripo K 5 professionum G uerbialia et sic semper B 7 ex] et K ipsis

Dd habent] inī (i. e. inter, pro hūi) D 8 poetar hic, non in ipso versu, K Ennius] inter sat. lib. III (Scipionis) reliquias Th. Hugio auctore posuit Vahlenius

fr. II p. 155 10 si add. Vahlenius, om. libri 11 omnia] Nomina GL Nomina Kk inponuntur B nomina h. l. om. GLK in mg. al. m. add. in K 12 perficiunt] perficiuntur ex p. perficiuntur corr. B proficiuntur d 13 curro] curror B cursu D curro — consulator om. R consulator G 14 dignitatum DGrb post inueniuntur sqq. usque ad inueniuntur om. R add. r ut add. b ut imperator ductor add. k 17 perendiae D 20 DE FIGURIS B Incipit de figura, D de figura quoque

uerborum. GL 21 itaque K alia enim (e) R 22 post composita: ut — decomposita om. G add. g contigeo g 24 Cic. orat. 13, 41 animi ex animo corr. LK 25 concupiscam] h. l. libri mei omnes praeter novicium cod. H scriptorem et Heidelbergensis teste Lind. concupiscat Lips. 2 Krehlii et H, qui hoc etiam loco ei est 'veterrimus cod. Luth.' et sic § 72 omnes cum ipso Cicerone 26 de compositionem R 27 coniugationes G prodo prodia] r pro reddo pro reddis R

p. 829. 30 P.

p. 418. 19 K.

'appello appellis' et 'appellas'. sed in his (id est a 'pello' compositis) significatio cum coniugatione variatur, et fortassis, quomodo 'mando mandis' et 'mandas', 'dico dicis' et 'dicas', sic etiam 'pello pellis' et 'pellas' dictum est, sed nunc in usu simplex non est, quomodo nec 'fendo' nec 'spicio' nec 'perio' nec 'fragor', ex quibus composita sunt multa, ut 'offendo', 'defendo', 'aspicio', 'respicio', 'suspicio', 'di||spicio', 'aperio', 'reperio', 'comperio', 'cooperio', 'suffragor', 'refragor'.

Inveniuntur quaedam, quae saepe non solum coniugationem, sed etiam 82 genus vel | significationem verbi permutant in compositione, ut 'sperno 10 spernis' activum, 'aspernor aspernaris' deponens; 'sentio' neutrum, 'assentior' deponens, in quo coniugatio mansit - dicitur tamen et 'assentio' -; 'sedeo sedes' neutrum, 'insidiar insidiaris' deponens - 'obsideo' vero et 'assideo' activa sunt, faciunt enim 'obsideo' et 'assideo', unde Sallustius in IIII historiarum: Amisumque adsideri sine proeliis 15 audiebat -; 'eo' et 'facio' neutrum, 'adeo', 'transeo', 'ineo', 'praetereo', 'subeo', 'circumeo', 'perficio', 'reficio', 'afficio', 'conficio' activa, faciunt enim 'adeo', 'transeo', 'praetereo', 'ineo', 'subeo' - Iuvenalis in V:

quod si subeuntur prospera castra -,

20 'circumeo' - Cicero pro Cornelio: circumitis rostris eicerentur lapidibus homines -, 'conficio', 'perficio', 'afficio'. nec non ex neutris quaedam in compositione fiunt deponentia: 'facio' neutrum, 'versifico versificaris', 'gratifico gratificaris' deponentia - Cicero pro Cornelio in I: num alicui gratificabatur aut homini aut ordini? -, in quibus etiam coniugatio est mutata, sicut in 'amplifico amplifico', 'aedifico aedificas', 'laetifico laetificas' - Lucanus in III:

1 ^P appello ^P appellis et ^P apellas *D* et *om. B* id est a pello] *r* idē appello *R* id est appello *B* a pello *ex pello corr. K, ex appello L* 2 significatio *D* mando mandis et mando mandas *B* 4 nunc *om. GLK* non est simplex *B* fendo] *r*

fundo *R* 6 defendo *G* suspici^o *L* suspicio *r* despicio *B* 7 repperio *BLK* cooperio] *om. RD add. r et cooperio Bd* sufragor *D* 8 saepe quae

L sepe non *G* sepae *R* sepae *r* 9 significationem *D* ^{actiuum} sperno spernis *Dd*

10 sententio *Dd* adsentio *B* 11 adsentio *B* 12 neutrum sedes *DGLK*

13 assideo] *k* adsideo *B* absideo *GLK* actua sunt *om. L* obsideo et assideo] *absideo et obsideo K* assideo] *adsideo B* absideo *GL* unde *om. B* unde et *GLK* *Sall. hist. IIII 1 p. 302 Kr.* 14 Amisumque] *K, Dousa Amisumque libri rell.* assideri *RL* absideri *GK* proelis *K* praeliis *GL* proelis *D*

15 praetereo in eo *B* 16 circueo *GLK* reficio afficio] *efficio afficio. et in mg. add. reficio B* conficio *ex conspicio corr. K* actua sunt. faciunt *G* 17

ineo praetereo *GLK* Iuvenalis *D* *Iuv. sat. V 16, 2 cf. § 31* 19 propria *Rr* 20 circueo *GLK* *Cic. pro Corn. or. I fr. 36 p. 451 Or.* cornilio *GK*

circuitis *GLK* eicerent *r* 21 ^h omnes *D* 22 fatio *D* neutrum *K*

23 *Cic. pro Corn. or. I fr. 34 p. 451 Or.* 24 cornilio *G* cornilio *K* num *ex*

nam (a?) corr. B gratificabatur *Rr* ^h homini *D* ^a ordini (*h*) *D* 26 edifico edificas *D* letifico *D* letificas *RD* *Luc. Phars. III 48 sq.*

non illum gloria pulsi

Laetificat Magni -;

83 'sentio assentio' et 'assentior', 'assentor assentaris'; 'aspicio aspicias', 'conspicor conspicaris' - Sallustius in Iugurthino -, 'suspisor suspicaris'; 'sterno sternis' activum, 'consternor consternaris' deponens - Sallustius in I historiis: equi sine rectoribus exterriti aut saucii consternantur -; 'medeor mederis', 'remedior remediis' teste Capro. a 'fero' quoque activo et anomalo 'vociferor vociferaris', quod est primae coniugationis | deponens. 'plecto' activum, 'amplector' deponens. 'fio' passivam significationem habet, quamvis sit neutrum, 'suffio' ex eo compositum activam. unde Virgilius:

At suffire thymo cerasque recidere inanes

Quis dubitet?

In verbis compositis est quando Graeci extrinsecus faciunt declinationem ad similitudinem simplicium, ut est 'ἐπέτω ἦνεπον', 'καμύω ἐκάμυον', 'κάθημαι || ἐκαθήμην', 'ἐνοχλῶ ἠνώχλουν'; est tamen quando et intrinsecus declinant, ut 'καταγράφω κατέγραφον', 'περιγράφω περιέγραφον', 'ἀναγινώσκω ἀνεγίνωσκον'; apud Romanos vero semper intrinsecus fit declinatio, id est in ipsa iunctura sequentis verbi vel post eam: 'conficio confeci', 'abigo abegi', 'incipio incepi', 'subeo subii', 'confringo con-

2 letificat D 3 Sententio et adsententio et adsentior adsentor adsentaris D

uel .tiaris.

adsentio et adsentior, adsentor, adsentaris. B assentio et assentior, iris et assentior assen-

tor. aris. K apicio Rr 4 salus in iugurthino K del. k Sallust. Iug. 49, 4 cum interim Metellus, ignarus hostium, monte degrediens cum exercitu conspiciatur (conspicatur etiam Donat. ad Ter. eum. II 3, 92 conspiciatur libri Sall.) cf. Bondamus var. lect.

p. 315 iugurthino R eugurthino G et suspisor K supicaris R 5 costernaris Rr Sall. hist. I 98 p. 116 Kr. 6 istoriarum D 7 remedio remedior Dd

testo D Capro] afferit h. l. Osannus de Capro p. 16 9 amplector] amplecto R complector G 10 significationem D sit om. K sufficio Rr 11 actium B Verg. georg. III 241 sq. cf. lib. III § 17 12 sufficere Rr sufficere

B thimum Rr thimo GLK thymmo D ceransque D coerasque GLK recedere k 13 dubitat RB 14 In verbis] in mg. r ***** R declinationem fa-

uel enepo

ciunt G 15 est om. G *NETTO (e) B ENETW D ENHTW G et e eraso L ENTW K ENETTON B ENETTON RK ENETON D ENHTON GL καμύω ἐκάμυον] scripsi cf. Phrynichi ecl. p. 339 cum ann. Lobeckii KAMMIWE. KAMMYON B KAMMIW EKAMMIWON R EKAMMIW. EKAKAMMIWON D KANMIW EKAMMY GK KANMIW EKAMMY L κάμνω ἐκαμνον 2

16 ΚΑΘΕΜΑΙ. ΕΚΑΘΗΜΕΝ. R ΚΑΘΗΜΑΙ ΕΚΑΘΗΜΕΝ G ΚΑΘΗΜΕΝ ΕΚΑΘΗΜΕΝ L ΚΑΘΗΜΕΝ ΚΑΘΗΜΕΝ K ΘΗΜΑΙ. ΕΚΑΘΗΜΕΝ. D ΕΝΟΧΛΩ ΕΝΟΧΛΩΥΝ B ΕΝΟΧΛΩ. ΕΝΟΧΛΩΥΝ ΕΝΟΧΛΩΥΝ GK ΗΝΟΧΛΩ ΕΝΟΧΛΩΥΝ L ΕΝΩΧΛΩ ΕΝΩΧΛΩΥΝ R 17 ΚΑΤΕΓΡΑΦΩ

E E N I

ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ ΠΕΡΙΕΓΡΑΦΟ ΠΕΡΙΕΓΡΑΦΩ ΑΝΑΓΙΝΟΣΚΩ. ΑΝΑΓΙΝΟΣΚΩΝ. Rr ΚΑΤΕΓΡΑΦΩ. ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ. ΠΕΡΙΕΓΡΑΦΩΝ. ΑΝΑΓΙΝΟΣΚΩ. ΑΝΕΓΙΝΟΣΚΩΝ. D ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ ΚΑΤΗΓΡΑΦΩΝ (ΚΑΤΑΓΡΑΦΩΝ L) ΕΠΙΓΡΑΦΩ ΕΠΙΕΓΡΑΦΩΝ. ΑΝΑΓΙΝΟΣΚΩ ΑΝΕΓΙΝΟΣΚΩΝ. (ΑΝΕΓΙΝΟΣΚΩΝ L) GL ΚΑΤΑΓΡΑΦΩ ΚΑΤΗΓΡΑΦΩΝ ΕΠΙΕΓΡΑΦΩ ΕΠΙΕΓΡΑΦΩΝ ΑΝΑΓΙΝΟΣΚΩ ΑΝΕΓΙΝΟΣΚΩΝ. K ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ B ΠΕΡΙΕΓΡΑΦΩΝ ΑΝΑΓΙΝΟΣΚΩ B 18 uero in ras. B semper K 19 declinatio D 20 inaeipi L

i. e. sepe

semper K 19 declinatio D 20 inaeipi L

p. 831. 32 P.

p. 420. 21 K.

fregi', 'maledico maledixi', 'exigo exegi'. et illud quoque sciendum, quod 84
principalem litteram, quamcumque habuerit positio verbi, in suo loco ser-
uamus per omnem declinationem, ut 'amo amavi', 'erro erravi', 'ineo inii',
'oro oravi', 'uro uasi', 'haereo haesi', 'haurio hausi', 'bibō bibi', 'cedo
5 cessi', 'domo domui', 'flo flavi', 'gigno genui', 'laedo laesi', 'mico micui',
'narro narravi', 'paro paravi', 'rapio rapui', 'seco secui', 'terreo terrui',
'veto vetui'. excipiuntur 'ago egi' et 'eo ii' vel 'ivi', quae principalem
litteram positionis suae mutaverunt.

Quaeritur in compositis verbis, cur, cum saepe in praesenti corrupta
10 sit aliqua pars compositionis, in praeterito integra invenitur, ut 'perficio
perfecti', 'efficio effeci', 'iniicio inieci', 'pergo perrexi', 'exigo exegi', 'con-
fringo confregi', cum in nominibus tota declinatio per omnes casus no-
minativi figuras solet apud nos servare, ex quibuscumque modis sunt com-
positae, ut 'indoctus' per omnes casus ex duobus integris est, 'efficax'
15 per omnes casus ex duobus corruptis. similiter in omnibus compositis 85
nominibus hoc invenitur. excipitur 'alteruter alterutrius', quod cum in
nominativo ex duobus sit integris, in genetivo non est, nam 'alteriusutrius'
esset, qui tamen genetivus vetustissimis fuit in usu, sicut de nominativo
tractantes ostendimus; 'tantundem tantidem' praeterea, quod cum in no-
20 minativo sit ex duobus corruptis, in genetivo ex integro est et corrupto,
sicut et 'quicquam cuiusquam' et 'idem eiusdem'. euphoniae tamen causa
haec fieri manifestum est, quomodo et 'quendam' et 'quandam', in quibus
m, quae terminalis est accusativi casus utriusque generis, in n est con-
versa.

Apparet ergo ex hoc, quod com||positio huiusmodi verborum, quae
non eosdem modos compositionum per omnia servant tempora, per singula
separatim fit. nam cum soleat plerumque compositio a correptam vel in
e correptam vel in i convertere per quaecumque tempora, ut 'habeo
inhibeo, habebam inhibebam; habui inhibui, habueram inhibueram, hā-
30 bebo inhibebo'; 'āgo exigo, āgebam exigebam, āgam exigam'; 'fācio
inficio, fāciebam inficiebam, fāciam inficiam'; 'iācio iniicio, iāciebam

2 lyteram G   posicio D   seruāimus Rr   3 declinationem D   iniui
BD   4 usi LK   hereo heresi D   haurio] aurio B hario G   ausi B
cedo cessi] i caedo caesi G caedo c**** (ecidi?) L   5 cesi K   6 rapo Rr   7
principalem litteralem positionis D   8 positionis suae litteram L   lyteram G
10 composicionis D   11 iniicio] r initio R   iniicio iniecio K   12 nominibus
ex omnibus corr. D   toto Rr   declinacio D   13 sint BDGLKr   15 corrup-
tis est. Ab   17 integris sit G   18 esset] d esse D   uetustissimi⁸ Rr   21 cu-
iusquam. Ab eo quod est isdem et est ab is et demum. et idem B   causa tamen
GLK   22 hoc DL   23 conuersa est B   25 compositio] r cum positio R
26 eo idem ex corr. r eo idem ni f. R   compositionum] r compositionem R
28 conuertete .ē. per K   post tempora: eam id est a breuem in uerbis uertit in i
uel in e BDr eam id est a breuem inuenitur in uerbis uertit in i uel in e GK
post inhibeo: prohibeo add. R, quod unc. incl. et glosa specr. not. r   29 iniebam
D   inhibui add. r   31 iaceo D   iacebam G

p. 833. 34 P.

p. 492. 23 K.

perfecto et plusquamperfecto cum simplex verbum e longam habeat, non potest compositio eam commutare, ut 'ēgi exēgi, ēgeram exēgeram'; 'fēci infēci, fēceram infēceram'; 'iōci iniōci, 'iōceram iniōceram', quae sine dubio a simplicibus suis componuntur; nam non possumus dicere, quod i brevis, quae est in praesenti tempore, convertitur in e longam in praeterito: hoc enim in nullo invenimus fieri verbo.

Id autem, id est quod per singula tempora fit compositio, participio-
rum quoque diversaefigurationes saepe tam praesentis quam praeteriti
temporis ostendunt, ut 'effringens effractus', 'cogens coactus', 'subigens
subactus', 'exigens exactus'. haec enim omnia cum in praesenti extremam
partem [id est dictionem] corruptam habeant, | in praeterito integram ha-
bent. cur, nisi quod separatas habeant compositiones per singula tem-
pora? non est enim dubium, quod interrogati, unde componitur 'effrac-
tus', ab 'ex' praepositione et 'fractus' participio respondebimus, et 'sub-
actus' a 'sub' et 'actus', et 'exactus' ab 'ex' et 'actus', et de omnibus
similibus.

Anomala quoque verborum id possunt ostendere, quae sine dubio per
singula tempora sive etiam personas componuntur, ut 'prosum prodes
prodest, prosumus prodestis prosunt, proderam, profui'. per totam enim
declinationem ubicumque a vocali incipit hoc verbum, interponitur iunctu-
rae compositionis d; similiter 'aufero abstuli' in praesenti pro 'ab' 'au',
in praeterito 'abs' habuit. idque ita esse confirmat Apollonius, summus
artis auctor grammaticae, docens in I de verbo, immobilem figurationis
iuncturam manere, et separatim confirmans, componi τὸ 'καταγράφω' καὶ
'κατέγραψον', 'ἐπιγράφω' καὶ 'ἐπέγραψον' et his similia, quaecumque
intus habent declinationem, hoc est post praepositionem, quod apud nos
semper fit in omnibus compositis verbis.

Sciendum tamen, quod in nominibus quoque apud nos iunctura com-
positionis solet mo||veri tunc, quando ex duobus nominativis componuntur
vel ex nominativo et obliquo vel indeclinabili aliqua dictione. possumus

1 habeat] r habebat R habet D habent G	2 compositio ^{eam} cōpōtare K	3 in-
geceram Rr	quae] r quam R	dubi Dd
perfecto L	7 'compositio' fit G	9 subigo G
tionem & D	habeat. Rr	15 de omnibus ex de nominibus corr. K
etiam in litura k	prodest Dd	20 incipiunt Dd
compositionis iuncture d R	d iuncturae compositionis GL	22 praeterio R
appollonius RGLK	Apollon. de verbo: cf. Graefenhanium Gesch. d. Philol. III 113.	
131 summis Dd	23 auctor BD	grammaticae auctor GLK
de B	immobilem B	24 iuncturam R
		componi τὸ] componit, o G
nit OKATAΓΡΑΦΑ L	τὸ] o Rr eo D o K	25 ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ Kk ΚΑΤΕΓΡΑΦΩΝ B ΚΑΤΕΥ-
ΡΑΦΩΝ L ΚΑΤΕΥΓΡΑΦΩΝ Rr	ΕΠΙΓΡΑΦΑ L	ΕΠΕΓΡΑΦΩΝ R ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ B ΕΠΙΕ-
ΓΡΑΦΩΝ K ΕΠΕΓΡΑΦΩΝ G ΕΠΕΥΓΡΑΦΩΝ L	28 in omnibus quoque RG	30 uel et
indeclinabili Lg	indeclinabili aliquid adiectione B	

p. 824. 35 P.

p. 423. 24 K.

tamen, quod illi de verbis intrinsecus habentibus declinationem dicunt, nos quoque etiam de nominibus huiuscemodi dicere, quod per singulos casus sit compositio eorum, ut 'respublica reipublicae', 'respublica' quidem ex duobus nominativis, 'reipublicae' vero ex duobus genetivis vel dativis; similiter 'iusiurandum iurisiurandi', 'virillustris virillustris', 'magistrequitum magistriequitum', 'tribunusplebis tribuniplex', 'quisque cuiusque', quae composita esse ostendit accentus. quod autem non est nominativorum proprium, sed etiam obliquorum casuum, per se componi, ostendunt nomina vel pronomina, quae per obliquos componi inveniuntur solos, ut 'istiusmodi', 'huiusmodi', 'cuiusmodi'.

Illud autem sciendum, quod etiam in nominibus et in pronomibus compositis apud Latinos extrema pars potest immobilis manere, quod apud Graecos non reperitur, ut 'tribunusplebis', 'praefectusurbis', 'cuiusmodi', 'idem', verbum autem vel participium nec apud Graecos ullum compositum nec apud nos extremam partem servat immobilem, ideoque semper in compositione extremam partem sibi defendit ipsum verbum et participium, quippe quod ex eo nascitur.

- 89 Componuntur autem verba vel cum nominibus, ut 'amplum amplifico', ex quo participium 'amplificans', 'signum significo significans'; vel cum altero verbo: 'calefacio calefaciens'; vel cum adverbio: 'maledico maledicens', 'satisfacio satisfaciens'; vel cum praepositione: 'indico indicens', 'perduco perducens', 'abstraho abstrahens', 'subrideo subridens'. ideo autem praepositiones compositae quidem cum verbo inveniuntur, numquam autem separatae per appositionem, quia verba per omnes personas in omni tempore nominativi casus vim habent, cui soli possunt coniungi: 'facio ego', 'facis tu', 'facit ille', similiter per omnia tempora. ergo cum casus nominativus numquam || per appositionem assumit praepositiones, sed in sola compositione, ut 'impious', 'perfidus', verba quoque in compositione duntaxat has possunt asciscere; nec imperativa tamen verba secundae per-

2 quod^{per} singulos *K* 3 res publica rei publicae *K* respública quidem ex duobus nominativis in *mg.* add. *K* quidem] *r* quibus *R* 4 reipublicae *K*
 uel illuster
 5 uir illustris *Dd* uirillustris uiri illustris *B* 6 magistriequitum] magist^{ri} equitum *Rr* magistri aequitum *B* 7 Quo^d *Rr* est solum nominatiuorum *K* 10 cuiusmodi uel cuiusmodi *B* 11 quod et in *BDLK* 12 compositis] *r* compositis
R immobilis *B* 13 reperitur] *d* repperitur *BDLK* ut] et *G* tribunusplebis *Rr* 14 iidem *R* idem uerbum *L* nec apud Graecos ullum compositum] *Lips.* 1 *Krehlii* nec apud grecos ullum (u) compositum *m. rec. in H* nec apud grecos (grecos *D*) ullos compositum *BDGLK* et in *litura R* nec apud illos compositum
 Erl. 2 *Krehlii*, *Krehlius* 18 amplifico *K* 20 "uerbo 'altero *G* ut calefacio *r* post calefacio: calere facio add. *BD*, calefacere add. *GLK* calefacens *G*
 22 surrideo surridens *G* 25 habet *Rr* coniugai *Kk* 26 similiter] *r* similia *R*
 cum *om. D* 27 appositionem *D* adsumit *B* assumit *D* 29 ^has *D* adsciscere *BLd* adscire *D*

p. 825. 36 P.

p. 424. 25 K.

sonae, quae vocativum asciscunt, ut 'scribe Virgili', 'lege Terenti', possunt
in appositione habere praepositionem, quia nec vocativus hoc habet. par- 90
ticipia vero quas quidem praepositiones habent per nominativum, vel a
verbis habent, ex quibus derivantur per compositionem, ut 'exigo exigens',
5 vel ad | imitationem verbi per se compositas, ut 'exegi exactus'. possunt
tamen per appositionem assumere praepositiones ad imitationem nominum,
quia casus quoque obliquos habent, sicut nomina, sed non possunt parti-
cipia componi, nisi per nominativum casum, quippe cum sint cognata
verbis, quae vim nominativi possident, ut supra dictum est. ergo 'docti-
10 ficus', id est 'doctum faciens', in vim nominum transtulit participia, sicut
'iusiurandum iurisiurandi', 'iurisconsultus', 'iurisperitus', 'senatusdecretum',
'senatusconsultum', 'plebiscitum', 'praefectusurbis', 'praefectusfabrum'.

Et sciendum, quod participia sine verbis esse non possunt. si qua
igitur videantur sine verbis formam habere participiorum, nomina sunt
15 dicenda et carent temporali significatione: 'paenulatus', 'togatus', 'scutatus',
'galeatus', 'hastatus', 'palliatu', 'caligatus' et his similia.

Sunt tamen quaedam huiuscemodi, quae et nomina et participia esse 91
possunt: nomina quidem cum ipsum habitum significant, non passionem
nec tempus, ut 'armatus' ab armis habendis, ὁ ὀπλίτης, nomen est; cum
20 vero a verbo 'armor' passivo nascitur et praeteritum tempus significat 'ar-
matus', ὀπλισθεὶς, sine dubio participium est. ex omni autem fere habitu
huiuscemodi nomina inveniuntur apud Latinos, ut a capillo intonso 'capil-
latus', a coma 'comatus', a cirro 'cirratus', ab auribus 'auritus', a naso
'nasutus', a tunica 'tunicatus', a lacerna 'lacernatus', a purpura 'purpura-
25 tus', a brachiis 'brachiatu', a || pallio 'palliatu', a praetexta 'praetextatus',
a trabea 'trabeatus', a manicis 'manicatus', a paludamento 'paludatus', a

1 asciscunt BD 2 appositionem Rr uocativus casus hoc RBDGK 3
per] r pro R 4 compositionem exigo K 5 imitationem K composita sunt
ut rec. m. in H, edd. Possumus BD 6 tamen] r tamen etiam RDGk adsu-

mere B assumere D imitationem G emitationem K 7 quoque per obliquos r
8 casus B 10 doctū ex doctus corr. B nominis r 11 iurisconsultus] r cons-
ultū R senatusdecretum senatusconsultum] r senatus*****tum (deore ni f.) R

12 plebiscitum GL pfectus urbis B pfectus urbis b pfectus fabrum B pfectus
fabrum b 14 formam] formam formam L formam rei publicae K 15 ut
paenulatus d ut penulatus l 17 esse non possunt Rr 18 quidem] r quadam R

19 οοναιθη GK οοναιτεc L οναιθηc D ωναιθηc Rr 20 passium r 21

οναιθηc GLK οναιθηc D οναιθηc B οναιθηc Rr 22 nomina post inveniun-
tur in mg. add. k 23 c***ro c***ratus Rr nasso nasutus K 24 tonica toni-
catus DGK pur puratus Rr 25 brachiis brachiatu R cf. Wagneri orthogr.

Vergil. p. 419 Lachmanni in Lucret. comm. p. 371 brachiis brachiatu G brachis bra-
chiatus K bracciis braccatus Zwicc. 2 Krehlii, Krehlius, Lindemannus con. ms. f. recte
cf. lib. XI § 22 pello pelliatu Rr palleo palleatus B 26 a trabea trabeatus]
rd a taberna tabernatus RBGLK et ni f. in litura D manicis Rr palludatus Rr.

p. 536. 37 P.

p. 425—27 K.

stola 'stolatus', a lorica 'loricatus', a pictura 'picturatus', a scuto 'scutatus', a tabula 'tabulatus', a pilo 'pilatus', a gladio 'gladius' - ex quo 'gladiator' -, a stella 'stellatus', a pelle 'pellitus', a dentibus 'dentatus', a barba 'barbatus', a pluma 'plumatus', a balano 'balanatus', a gemma 92 'gemmaus', a rostro 'rostratus', a ferro 'ferratus'. ex aliis quoque nominibus inveniuntur, sed non adeo multa, ut a Cerere 'cerritus', a lymphā 'lymphatus' et 'lymphaticus'. nec incongruum vel absonum mihi videtur, posse verba quoque ex his ipsis ad similitudinem eorum, quibus usa est auctoritas, proferre. quid enim impedit, nos quoque aliquid copiae ad opulentiam Latinae conferre eloquentiae et ad imitationem 'armo' et 'armor armatus' dicere 'tunico' et 'tunicor tunicatus', ut 'roboro' et 'roboror roboratus' et ut 'aero' et 'aeror aeratus', 'ferro feror ferratus', 'plumbo plumbor plumbatus' et ut 'vestio' et 'vestior vestitus', 'togo' et 'togor togatus'? si enim auctoribus timiditas obstitisset, ut nullis novis uterentur dictionibus ipsa natura et significatione rerum exigente, perpetuis 15 Latinis angustius damnata mansisset.

DE CONIUGATIONIBVS.

XVII 93 Coniugatio est consequens verborum declinatio, cuius regula apud Graecos quidem tam consonantibus quam vocalibus comprehenditur. consonantibus quidem in his verbis, quae βαρύνοντα appellant, hoc est ante 20 finem habentia accentum, vocalibus vero in circumflexis, apud nos vero in solis vocalibus secundae personae ad imitationem circumflexorum. sunt igitur coniugationes quattuor apud Latinos, cum apud Graecos decem sint. 'coniugatio' autem nominatur vel propter coniugatas consonantes, hoc est cognatas, ex quibus pleraeque apud Graecos coniugationes regulam sumunt, | vel quod una eademque ratione declinationis plurima coniungantur 25 verba, quod magis ad Latinorum nominationem aptius est.

Per ordinem igitur vocalium locum singulae obtinent apud || nos. cum enim omnia verba, quae aequali regula declinantur, in o vel in 'or' desi-

1 pictoratus B	2 pilatus ex pilotus corr. B	4 a balanano G	5 rostris
GLK 6 ut om. GL	cerrere K	ceritus Rr	limpha BDGLK 7 limpha-
tus RBDLK	limphaticus BDL	9 f. proferri	10 conferre Latinae L
aeloquentiae D	imitationem] g	emitationem GK	armo] r arma R
armo B	11 armatus om. K	tonico et tunicor	tonicatus GLK et tunicor et
tunicatus D	et ut BDGLK	roburo et roboror	roburatus GL 12 ferro et
feror B	13 blumbo blumbor blumbatus K	et ut vestio] r	et uestio RD
togo togor L	togo et togor togatus add. d	14 autoribus D	obstitisset] r
opstitisset R	obstetisset GL	16 angustis K	dampnata rd 17 incipit de con-
iugatione D	18 apu Rr	19 quidem om. G	20 BAPITONA R BAPITONA GL BAPITONA K
appellant] om. D	uocant d	hoc est] r	id est R 21 accentum. Et
uocalibus in L	accentum et uocalibus in GK	circumflexis K	circumflexis GL
22 imitationem ex	emitationem corr. K	emitationem G	circumflexorum GL 23
decem] d	decim DG	24 nominatur add. g	25 pleraque RrD
eademque Rr	coniugantur D	28 Per ordinem —	apud nos om. R, add.
ni f., non enim satis distincte enotavi, r		optinent BDGK	

p. 337 P.

p. 427. 28 K.

nant, in o quidem terminantia, si primae sint coniugationis, in 'as' effe-
runt secundam personam, ut 'oro oras', 'sto stas'; sin secundae, in 'es',
ut 'moneo mones', 'haereo .haeres'; sin tertiae, in 'is' correptam, ut 'cu-
pio cupis', 'curro curris'; sin quartae, in 'is' productam, ut 'munio mu-
nis', 'esurio esuris'. in 'or' vero verba primae coniugationis in 'aris' fa- 94
ciunt secundam personam, ut 'amor amaris', 'crimino criminaris', 'luctor
luctaris'; secundae in 'ēris' producta paenultima, ut 'doceor docēris', 'reor
rēris'; tertiae in 'ēris' paenultima correpta, ut 'legor legēris', 'sequor se-
quēris'; quartae in 'iris', ut 'munior muniris', 'molior moliris', 'audior
audiris'.

Inveniuntur tamen quaedam verba, quae ex eadem positione primae
personae ad diversas proficiscuntur coniugationes vel variae causa signifi-
cationis, ut 'fundo', quod ad fusionem attinet, 'fundis', quod ad funda-
mentum, 'fundas'; 'mando' ad mandatum 'mandas', ad dentes 'mandis';
15 'dico' ad dicationem 'dīcas', paenultima tamen correpta, 'dico' vero ad
dictionem paenultima producta 'dīcis'; 'volo' ad volatum 'volas', ad vo-
luntatem 'vis'; 'lego' quoque paenultima producta 'lēgas', correpta 'lē-
gis'; 'compello' et 'appello' ad pulsionem 'compellis' et 'appellis', ad com-
pellationem vero et appellationem 'compellas' et 'appellas'; 'sero seras | se-
20 ravi', 'sero seris sevi' et 'serui'. sunt alia, quae, quamvis eandem signi- 95
ficationem servant, diversae tamen sunt coniugationis in usu, ut 'denso
densas' et 'denseo denses'; 'strideo strides' et 'strido stridis'; 'ferveo fer-
ves' et 'fervo fervis'; 'cieo cies, cio cis'; 'dureo dures', unde 'duresco',
'duro duras' - Lucanus in VI:

25 Auribus incertum feralis strideat umbra.

Virgilius in VIII:

striduntque cavernis

Stricturae chalybum et fornacibus ignis anhelat.

idem in eodem:

30 Fervere Leucaten auroque effulgere fluctus.

1 sunt *D* efferunt *add. d* 2 es] *aes D* es ut ut *K* 3 haeresea *Rr*
4 munio] munui *B* 5 essurio essuris *LK* 6 cremino criminariis *LK* 7 eris]
aeris *Dr* 9 iris penultima producta ut *B* munior *ex* munio *corr. K* 10 au-
dieris (e *adraso*) *B* 11 positione uerbi primae *GL* positione ***** primae (uerba)
B positione uerbi primae ad (e) *L* 12 ad diversas] *r* aduersas *R* proficis-
cuntur] *l* proficiscitur *L* nel *om. D* nel utrius *Rr* 13 ad confusionem *G*
fundis et fundo quod *R* 14 mandatum *L* 15 vero] *r* enim *R* uero adic-
tionem *L* 18 apello *Dd* appello adpulsionem *L* apellis *Dd* appellis com-
pellationem *GLK* 22 denseo denses] *r* dense odenses *R* strido] *ex* *corr. b*
strid. *B* 23 cies et cio *BG* duresco et duro *GLK* 24 *Luc. Phars.* VI 623
III. *GL* III *K* VIII *D* 25 ferali *K* 26 *Verg. Aen.* VIII 420 *sq.* 27
tridentque *Med.* *triduntque (*praeced. gemitus*) *Pal.* 28 chalibum *RB* calibum *D*
calibum *GLK* anelat *D* hanelat *r* hahelant *R* 29 *Verg. Aen.* VIII 677 30
leucaten *Rr* leocaten *GLK* efulgere *G*

idem in I Aeneidos:

Fervet opus redolentque thymo fragrantia mella

idem in X:

Postremi addensent acies. ||

idem in I georgicon:

et Iuppiter umidus Austris

Denset, erant quae rara modo, et quae densa relaxat.

Lucanus in IIII:

Densaturque globus, quantum pede prima relato

Adstringit gyros acies -,

'tueor tueris' et 'tuor tueris' - Statius in I Achilleidos:

Namque modo infensos utero mihi contuor enses.

Lucretius in VI:

dilutaque contra

Cum tuimur misceri absinthia, tangit amaror -,

'oleo oles' et 'olo olis' - Afranius in fratriis:

Non potest, quin illa stacta longueque et cunctis olat.

Plautus in mustellaria:

Non omnes possunt olëre unguenta exotica,

nam nisi corripas paenultimam, iambus stare non potest. Terentius in adelphis:

olet unguenta de meo -,

96 'excello excellis' et 'excelleo excelles' - Lucretius in I:

- 1 Verg. Aen. I, 436 2 timo G thimo BLK flagrantia GLK Rom. Fr. (r in litura Rom.) flagrantia Med. fragl**** Pal. 3 Verg. Aen. X 432 4 Idem postremo addensent acies, idem in primo geor, in X geor & iuppiter Gg Postremo K Extremi lib. VIII § 43 cum Verg. addensent] etiam lib. VIII l. l. cum Pal. pr. m. addensen Rr addensant Verg. Med. Rom. et Pal. ex corr. 5 Verg. georg. I 418 sq. (deficit Pal.) 6 iuppiter L eupiter K umidus] D cum Rom. humidus RBGL uidus Med. 7 denset etiam Med. m. pr. Rom. densest (n) L densat Med. m. alt. rara] rasa G et om. L 9 Lucan. Phars. IIII 780 sq. IIII] B(?) Krehlius II 530. 573 cf. Cortium ad Luc. l. l. VIII RDGK nono L 10 Denseturque v. l. ap. Luc. pede om. G primo K 11 asstringit R asstringit Darmst.^b adstrinxit B adstrinxit D astrinxit GLK constrinxit Voss. A, al. constrixit Voss. B constringit al. codd. Luc. gyros LK 12 tueoris D et tueor R Stat. Achill. I 131 in -I- in Rr achilleidos K 13 infensos ex infensus ni f. corr. L mihi infestus utero uel con modo edd. Statii ensis K 14 Lucret. VI 929 sq. (929. 934) 16 cum tuimur G contuimur BDKr tuimur (ē?) L tangit K amaror] Lucretius amaro B amara rell. 17 olio R affranus GLK Afran. fratriar. fr. 6 p. 174 Both. 215 Neuk. XII p. 159 Ribb. in] a D fratris libri Noniani 147, 1 fratribus libri Prisc. cf. Botham l. l. p. 173 Neukirchium p. 213 18 quin] qui in B illa stacta] Nonius illa est acta RBDG illa acta LK longueque L et multis Nonius olii GLK 19 Plaut. mostell. I 1, 41 (v. 42) 20 omnes om. L unguenta GLK exotica B 21 Ter. adelph. I 2, 37 22 andria B 23 olet] r Terentius cf. lib. VIII § 43 XVIII § 243 olent RB rell. unguenta GK demeo in litura R 24 excelleo] r excello R Lucret. I 27

p. 838 P.

p. 428. 29 K.

Omnibus ornatum voluisti excellere rebus.

Cicero in I epistularum ad filium: quare effice et elabora, ut excelleas —, 'fulgeo fulges' et 'fulgo fulgis'. Lucanus in X:

Fulget gemma toris et iaspide fulva supellex.

Virgilius in VIII: |

auroque effulgere fluctus —,

'sono sonas' et 'sonis' — Ennius in XI annalium:

Tum clipei resonunt et ferri stridit acumen.

Lucretius:

Caligare oculos, sonere auris —,

'uno unas', 'unio unis'.

De singularum igitur coniugationum regulis latius mox tractabimus. sciendum tamen, quod videmur in praeterito perfecto plerumque barytona quoque Graecorum imitari in commutatione consonantium teste Didymo, qui ostendens omnia, quae habent in arte Graeci, habere etiam Latinos, exemplis hoc approbat.

Nam cum primam coniugationem dicunt βαρντόνων, quae tres cognatas habet consonantes, id est β π φ, pro qua nos ph scribimus in plerisque, et in omnibus huius coniugationis verbis per ψ declinant ἀόριστον, hoc est praeteritum infinitum spatio temporis, utrum paulo ante an multo sit perfectum, ut κρύβω κρυψα, λείπω λειψα, ἀλείφω ἡλειψα, nos quoque in praeterito perfecto, quod pro παρακειμένον, id est paulo ante perfecto, et pro ἀορίστον teste Probo habemus — nam 'amavi' πεφίληκα καὶ

1 ornatum Prisc. hic et lib. X § 36 cum correctore oblongi oratum Lucr. oblong. pr. m. et quadratus 2 Cic. in I epp. ad filium: fr. 1 p. 467 Or. aepistolarum K 3 Luc. Phars. X 122 4 fulcit Voss. A et al. codd. Luc. gemmatoris K thoros Voss. A toros al. codd. Luc. suppellex D suppellex BGLK suppellex corr. in suppellex, spscr. i. e. thoros fulcit Voss. B 5 Verg. Aen. VIII 677 7 et sono sonis L Enn. ann. XI 1 E. S. fr. vi p. 54. LXXI Vahl. 8 Tunc lib. VIII § 38 libri clipei LK resonunt et] codd. libri VIII l. l. resonunt aes K resonant. Rr resonant aes BGL resonant. ae. (ae ex ac ni f. corr.)

D stridet in stridit corr. D 9 Lucr. III 156 11 et unio Kk 12 latius om. L "tractabimus mox G tractabimus ex tractauimus corr. B 13 uide-
tur D plerumque add. d BAPITWNA B baritona G baritona L barithona K

14 imitari G imitari K dydimo RG didimo K Didymi de Latinitate (cf. lib. I § 20) fr. 3 p. 347 Schmidt. 16 hoc eras. in L adprobat B 17 βαρντό-

ων] r BAPITONAN L BAPITONWN BDK BAPITONWN R BAPITONWN G 18 ph add. d

19 et cum in d eius G uer^{bis} Rr^{bis} declinabant G ἀορίστον RK ἀο-

πίστον D 21 κρυβο BG κρύω εἰκρύψα αἰβω εἰκρίψαντες αἰβω εἰψα Rr κριβω

εἰψα αἰπτο εἰψα* εἰψο ἀεἰψα L κρῶω εκρίψα λυπῶ εἰψα ἀεἰψῶ ἀεἰψα K λείπω ἔλειψα ἀλείφω ἡλείψα] sic, nisi quod λείπω et ἡλείψα scripsit, 2 λυπο εἰψα. ἀεἰψο ἀεἰψα G αἰβω εἰψα αἰπῶ εἰψα D αἰβο εἰψα αἰρῶ εἰψα γραφο εγραψα B 22 quod] quem RBD pro om. D παρακειμένων R παρακείμενον DL κὰρ καὶ μένον GK παρακείμενον I 23 ἀορίστον D Probo] Berytio? cf. ann. ad lib. V § 45 ἐφίληκα & πεφίληκα 2 πεφίληκα ἔφίλησα 2 πεφίληκα ἔφίλησα R πεφίληκα et ἐφίληκα vel ἐφίληκα (φίλη ex corr. in lit.) B πεφίληκα καὶ τεφίληκα G

p. 838. 39 P.

p. 429. 30 K.

‘ἐφίλησα’ significat, similiter ‘feci πεποίησα’ καὶ ‘ἐποίησα’, ‘vidi ἑώρακα’ καὶ ‘εἶδον’, et sic omnia cetera —, cum in praesenti in ‘bo’ vel in ‘po’ desinat verbum, plerumque in ‘psi’ facimus praeteritum perfectum in tertia coniugatione, ut ‘scribo scripsi’, ‘nubo nupsi’, ‘scalpo scalpsi’, ‘repo repsi’; nam pro ψ Graeca duplici in principio syllabarum posita Romani ‘ps’ solent scribere.

In secunda autem coniugatione βαρντόνων Graeci, quae γ vel κ vel χ habet, per ξ efferunt praeteritum infinitum, ut λέγω ἔλεξα, λήγω ἔληξα. εἰκω εἴξα, ἄγγω ἤγξα. nos quoque in ‘go’ vel in ‘co’ desinentibus idem frequenter facimus in praeteritis perfectis, id est per x declinamus hoc 98 tempus, ut ‘rego rexi’, ‘pingo pinxi’, ‘duco duxi’, ‘dico dixi’. nam in ‘pho’, ‘cho’, ‘tho’ nullum terminat Latinum verbum. itaque ‘triumpho’ Graecum est ἀπὸ τοῦ ‘θριαμβεύω’; sed translatio fuit aspirationis a prima ad postremam syllabam, quomodo ‘κύθρα χύτρα’, quod est Ionicum, ‘ἐνθαῦτα’ pro ‘ἐνταῦθα’, ad cuius imitationem Latini pro ‘θρίαμβος’ ‘triumphus’ per transmutationem aspirationis protulerunt; ideo tamen b in p conversa est, quia b aspirari non potest.

Tertiam quoque illorum imitatur coniugationem, quam per δ τ θ efferunt, ut ἄδω ἤσα, ἀνύτω ἤνυσα, πλῆθω ἔπλησα; nos ‘ardeo arsi’, ‘laedo laesi’, ‘ludo lusi’, ‘concutio concussi’.

ΠΕΦΙΚΑΙ ΠΕΦΙΑΝΥΣΑ ^ΛΚ ΠΕΦΙΑΞΑ et *ΕΦΙΞΑ in *litura* l 1 feci+ (t) L fecit. ΠΕΠΟΙΝ. ΚΑΙ ΕΠΟΝ ΠΟΝΣΑ. G fecit. ΠΙΣΤΟΙΗΚΑΙΕΠΟΗΤΟΝΤΟΝΣΑ K πεποίησα] ΕΠΟΙΗΣΙ D
πεποίησα καὶ ἐποίησα] in *litura* l ΠΕΠΟΥΞΑ. ΚΕΠΟΙΗΣΑ B ΠΕΠΩΙΝΚΑ ΤΕ ΠΩΝΣΑ Rr

ΕΩΡΑΚΑ ΚΕΙΔΟΝ B ΕΩΡΑΚΑΞΑ ΚΙΕΙΔΟΝ Rr ΕΩΡΑΚΑ ΚΑΙ ΚΕΙΔΟΝ G ΕΩΡΑΚΑΚΕΙΔΟΝ K
ΕΩΡΑΚΑ ΚΑΙ ΕΙΔΟΝ in *litura* l 2 ΕΙΔΟΝ D et om. K cetera. Nos quoque; cum B

uel po L et in po K 4 reppo repsi L 7 ΒΑΡΥΤΩΝΩΝ R ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ B ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ K ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ G ΒΑΡΥΤΟΝΩΝ L quae *spacr.* K γ. κ. χ. GLK g uel c uel h RB g uel c uel ch D 8 ξ] x RBD ΛΕΓΩ ΕΛΕΞΑ ΛΙΓΩ (ΛΙΤΩ τ) ΕΛΙΞΑ RBD ΛΕΓΩ ΕΛΕΞΑ K ΛΕΓΩ ΕΛΕΞΑ L ΛΗΓΩ ΕΛΕΞΑ G 9 ΕΙΚΩ GL ΛΙΧΩ τ εἰκω εἴξα] om. D εἰκω — ἤγξα] ΛΙΓΩ ΕΞΑ ΔΧΙΞΩ ΕΙΧΙΞΑΔΧΩ (in *mg.* add. ΕΙΞΩ) in *litura* k

ΑΓΧΩ ΑΓΞΑ GL ΑΓΧΩ. ΕΞΑ D ΕΓΞΑ RB vel in co] b uel co BGK
10 in praeteritis] b i praeteritis (m?) B 11 pinguo L dico dixi om. R in

add. r 12 terminatur G 13 ΑΠΩ ΤΩΥ ΤΙΑΜΒΕΥΩ Rr ΤΩΥ B ΘΡΙΑΜΒΕΥΩ D ΘΡΙΑΜΒΕΥΩ G ΘΡΙΑΜΒΕΥΩ L 14 quomodo ΚΥΘΑΜΒΕΥΩ. quod est Ionicum. ET ΕΝΘΑΥΤΑ ΠΡΟ ΕΝΤΑΥΤΑ. Ad B ΚΥΘΑ K ΚΙΤΡΑ L ΚΑΤΡΑ Rr ΧΙΤΡΑ G ΧΑΤΡΑ L
ΧΙΡΑ K iolicum K ἐνθαῦτα] k ΕΝΘΑΥΤΑ K ΕΝΘΑΙΤΑ GL ΕΝΤΑΙΤΑ Rr 15 pro

D ΕΝΘΑΥΤΑ R ΕΝΘΑΙΤΑ G ΕΝΤΑΙΤΑ L ΕΝΤΑΘΑ K pro add. k ΘΡΙΑΜΒΩC RB
16 tamen] autem B 18 quoque eorum GL imitatur] g emitatur G

quam] que B per Δ. Θ. *. K per d. t. th RBD per d. t. uel th r 19 ἄδω ἤσα] uel οΡΟ ΙΑΩ k ΝΑ Rr ΕΑ L ΑΝΥΤΩ BDG ΑΝΙΤΩ ΕΝΙΚΑ L ΕΝΥΚΑ BK ΕΝΙΚΑ
D ΕΝΥΚΑ ΠΑΕΤΩ ΠΑΑΝΣΑ Rr ΠΑΘΩ ΕΠΑΘΑ D ΠΑΘΩ ΕΠΑΝΣΑ GLK 20 concussi L

p. 339. 46 P.

p. 439. 31 K.

Ad quartae quoque imitationem, quae per ζ vel duplicatam σ profer-
tur et praeteritum per σ facit, ut φράζω ἐφράσα, πλάσσω ἐπλασα, nos
quoque 'pitisso pitissavi', 'patrisso patrissavi', 'musso mussavi'.

Quinta per liquidas apud illos proferitur easque servat in omni prae-
terito, ut τίλλω ἐτίλα, νέμω ἐνέιμα, τείνω ἐτεινα, σπείρω ἐσπείρα. nos 99
quoque in plerisque seryamus liquidas, non tamen in omnibus, ut 'caelo
caelavi', 'doleo dolui', 'volo volui', 'domo domui', 'timeo timui', 'emo emi',
'tono tonui', 'teneo tenui', 'cano cecini', 'aro aravi', 'terreo terrui'. ideo
autem diximus 'in plerisque', quia inveniuntur et m et n et r in praesenti,
10 quae in praeterito perfecto vel abiciuntur vel mutantur, ut 'rumpo rupi',
'premo pressi', 'sterno stravi', 'temno tempsi', 'tero trivi', 'uro ussi'.

Sextam coniugationem dicunt, quae per ω puram || effertur, ut ἵππεύω,
πλέω, βασιλεύω, qualia sunt apud nos omnia secundae et quartae coniu-
gationis verba, quippe in 'eo' vel in 'io' desinentia. inveniuntur tamen
15 etiam primae et tertiae coniugationis, non solum e vel i antecedentibus,
sed et aliis vocalibus, ut 'inchoo inchoas', 'mutuo mutuas', 'meo meas',
'hio hias'. tertia tamen a vel e ante aspirationem invenitur habere | pae-
nullimas, ut 'traho traxi', 'veho vexi', i vero vel u puras sine aspiratione,
ut 'facio facis', 'ruo ruis'.

20 Sed de omnibus formis praeteriti perfecti quatuor coniugationum et
generalibus regulis ad omnem verbi declinationem pertinentibus latius in
sequenti libro disseremus. nunc de personis tractemus, quas ideo cum XVIII 100
numero in extrema parte accidentium posuimus, quod non omni verbo,
quomodo supra dicta accidentia, adhaerent, sibi autem semper sociantur
25 in verbo et in omnibus quae declinari possunt partibus; nam in adverbio

1 ζ] ± G σ] s RBDK 2 praeteritū K σ] s RBD φραζο BL

C
ΕΦΡΑ+CA Rr ΠΑΑCCT K ΠΑΑCCTO RGL ΕΠΑΑCCTA R ΕΠΑΑCCTA G ΕΠΑΑCCTA LK nos
— pitissavi in litura k 3 pitisso] r petisso RGL pytisso B petissavi GL py-
tissavi B patrissavi rov. rzw. musso B muso musavi L masso massavi g
5 ut—. nos om. D in mg. add. d τίλλω] α τιαλω GL *ααλω (it?) R παλω BKr
παλω uel τινω d επιλα B επαλα Kd ειταλα nemu R ειτα, ανεαλω r

w
ΕΝΕΙΑ,ΑΑΝ ΕΝΕΜΑ K τείνω ἐτεινα] α τινω ctina B τino ctina G τινω ctina Rd
τινω ctina r τino ctina (τino ex τινω factum) K τino ctina L cteipo ex cteipw factum
K citeipw r pteipw d ectipa R cteipa B eyteipa L 6 celo B 7 celavi BD

8 caneo Rr cecini] d cenici D aro arui L terco D terui RrD
9 inveniuntur in m B 10 uel in litura B abiciuntur BD abiciuntur GLK mu-
tatur BDL motatur GK 11 praemo RB pressi suo siui sterno B tempno
RBK temsi D uro ussi tero trivi B treui D ussi (s) L usi RK 12

i
ω] r o RGL ut om. GL πτερω Rr ιπερω GL επτερω K 13 πλέω] add. d
παιω G βαγιαρω D βαοιγιαρω G βαοιω ειω L βαοιο ειω (o ex ω mut.) K
apud nos om. L 14 quippe uel in G in io uel in eo L eo] o D 16 mo-
tuo motuas G 17 inveniuntur Rr 18 puras in mg. add. K 19 ruo ruis facio
facis, L 22 disceremus K 23 in add. r 24 accedentia K 25 et in omni-

et in omnibus
bus] quomodo supradicta Rr

p. 840. 41 P.

p. 431. 32 K.

possunt et numeri sine personis et personae sine numeris inveniri: numeri, ut 'quinq̄ues', 'decies', personae, ut 'meatim', 'tuatim'; quamvis enim a singulari pronomine derivantur, indifferenter tamen tam singulari quam plurali numero verborum coniunguntur, ut 'meatim dicis' et 'meatim dicitis'. sed in adverbio species quaedam invenitur haec habens di-³ visa, in verbo vero et nomine et pronomine et participio omnes voces vel singulares habent numeros vel plurales et personas simul cum numero vel finitas vel infinitas. nomen tamen et participium in omni casu tertiae sunt personae absque vocativo, qui solus ad secundam profertur personam.

DE PERSONIS.

10

101 Sunt igitur personae verborum tres. prima est, quae de se loquitur vel sola vel cum aliis, ut 'dico dicimus', secunda, ad quam loquitur, de ipsa vel sola vel cum aliis, ut 'dicis dicitis', tertia, de qua extra se et illam, ad quam dirigit sermo|nem, posita loquitur prima, ut 'dicit dicunt'. et prima quidem et secunda verborum personae finitae sunt, praesentes¹⁵ enim demonstrantur, tertia vero infinita est itaque eget plerumque pronomine, ut definiatur. et prima quidem et secunda persona verborum pronomibus iungi possunt solis, tertia vero etiam nominibus, quae per se tertiae sunt personae, absque vocativo casu, quod ante diximus, ut 'lego ego', 'legis tu', 'legit ille' vel 'legit Cicero'. nam si dicam 'lego Cicero',²⁰ soloecismus est, nisi addidero pronomen, dicens 'lego ego Cicero' vel 'legis tu Cicero', exceptis illis verbis, quae sunt substantiae vel vocandi, ut 'Priscianus sum, Priscianus vocor, Priscianus nominor, Priscianus nuncupor'. et prima quidem potest sibi et secundam et tertiam coniungere, ut 'ego et tu facimus, ego et ille facimus', secunda vero non potest con-²⁵ iungere sibi nisi tertiam, ut 'tu et ille facitis', tertia vero nec primam nec secundam, sed alteram tertiam, ut 'iste et ille faciunt'. et prima quidem potest etiam secunda et tertia absentibus per se loqui, ut saepissime apud comicos videmus induci personas, quae ipsae ad se loquantur, ut Simo in Andria:

30

Non dubium est, quin uxorem nolit filius.

secunda vero vel tertia sine prima non potest esse; potest tamen prima et

1 in vocc. numeri sine desinit lacuna cod. H   personae sine H   3 deriuen-
tur Br deriuentur b   indeferenter G indefferenter K   tamen om. BDGLK spcr.
H tam] tum G   4 et om. H   5 quaedam species B   devisa L   6 uoces
tam singulares lit L   7 personasimul B   9 saccundam D   10 INCIPIT DE PER-
sonis, D una linea vacua in H   11 quae de ipsa loquitur D   13 extra] r intra R
14 derigit G   ut dici dicunt B   15 quidem om. L   persona D   16 post
tertia uero sqq. — tertia uero om. R add. r   18 etiā b et*** B   per se r
19 personae sunt GL   abque Rr   20 dicam] d dico D   21 soloecismus L
uel add. r   23 p̄scianus h. l. quater GLK   25 uero add. r   adiungere L
26 ne^c primam Rr   27 primam quidem Rr   30 Ter. Andr. I 2, 1   31 du-
biumst Bas.   32 saecunda K   esse non potest GL

p. 841. 42 P.

p. 432. 33 K.

secunda sine tertia, et prima et tertia sine secunda inveniri. est enim ubi ipsa prima persona ad se quasi ad secundam loquitur personam, sed figurate, ut Dido in IIII Virgilii:

Infelix Dido! nunc te facta impia tangunt?

5 Tunc decuit, cum sceptrā dabas.

Et quoniam sunt quaedam verba, in quibus naturaliter vel omnes vel 102 quaedam deficiunt personae, de his breviter dicamus. in imperativis prima persona singularis non potest esse, quod naturaliter imperans ab eo, cui imperat, dividitur; cum ergo prima persona est, quae loquitur, ipsa sibi 10 imperare non potest. unde hic modus et vocativum casum asciscit, qui in secunda tantum persona invenitur, ut 'doce grammaticae'; nam tertiae quoque personae imperantes internuntia utimur || secunda persona, ut 'grammaticae legat discipulus tuus'. ergo si absit secunda persona, non possumus imperare tertiae, nisi figurate ad nosmet ipsos loquentes quasi ad 15 secundam personam. itaque quae Latini in plurali numero imperativa primae personae accipiunt, haec Graeci ὑποθετικά vocant, id est suppositiva sive hortativa. dicunt enim, quod superior debet | ostendi qui imperat eo cui imperat, hic autem suam quoque coniungens personam, similem se sociumque in hac ipsa re, de qua imperat, ostendit futurum illis, 20 quibus imperat, ut 'pugnemus', 'legamus', quasi ad socios videtur hoc modo uti; itaque melius illis visum est hanc personam numeri pluralis separare ab imperativis. sciendum tamen, quod frequentissime iste modus 103 pro optativo ponitur vel deprecativo, ut:

Musa, mihi causas memora, quo numine laeso,

25 et apud Terentium:

Fac amabo.

ergo si ad deos, qui omnibus superiores sunt, imperativo utimur modo, cur non etiam ad socios vel ad eiusdem naturae quoscumque homines, quamvis maiores nobis vel similes, per connumerationem nostri quoque, 30 quae fit in prima persona plurali, hoc modo [id est imperativo] utamur?

1 secunda persona sine K 2 quasi] r que R 3 Verg. Aen. IIII 596 sq.

lib. IIII. uirgilii libro GL .IIII. Virgilii Kk IIII aeneidos uirgilii B 4 facta H fata R

5 Tum Verg. Med. 7 dicamus] disseremus GL diseremus K 8 cuimperat Hh 9 dividitur] h diuidatur H quae loquitur add. r 10 unde et hic H modis in mg. add. K 11 grammaticae B grammaticae K 12 imperantes personae B internuntia] r internuncia R grammaticae (a) K 14 imperare H figuratae G figuratae H 15 plurali ex plurale ni f. corr. H 16 ὑποθετικά] r

ΥΠΟΘΕΤΙΚΑ R id est] id L 17 hortativa H 18 coniungens RD post personam in mg. per omnia add. h psimilem D 19 illis quis impera Rr 21 uisum hanc Rr numeris B 22 frequentissime B 23 optatiuo Rr depraeatio RBH Verg. Aen. I 8 24 musa G causa (sic) mihi B causas om.

G laedo L 25 apud H Ter. eun. III 3, 28 post Terentium: in add. RBHGL in eunucho r in andria h in II. K 27 ad eos L modo utimur B

p. 842. 43 P.

p. 433. 34 K.

Infinita quoque et impersonalia et gerundia vel supina carent personis naturaliter. praeterea in nominationibus, id est *ὀνοματοποιίαις*, sive nominum seu verborum novis conformationibus, non omnes declinationis motus sunt quaerendi, ut 'tinniat' - Persius:

Ne qua subaerato mendosum tinniat auro -,
'taratantara' - Ennius:

At tuba terribili sonitu taratantara dixit -,
104 ut etiam apud Graecos *σῆξε ὀφθαλμός, ἔκλαγξαν δ' ἄρ' οἱστοί, φλοῖστος*.

'Pluit' et 'tonat' et 'fulminat' et multa similia, quae ad homines non pertinent, proprie quidem ad tertiam dicuntur personam, possunt tamen etiam in prima inveniri persona et secunda per poetarum *προσωποποιίας*, id est conformationes, vel per responsa dei et per apostrophas, quasi ad ipsum Iovem praesentem, et sunt quasi propria || verborum, quae ad solum Iovem pertinent.

Reperiuntur tamen et alia verba, quae in usu deficiunt personis, ut ¹⁵ 'cedo', 'sodes', 'salve', 'furis', 'ave', 'infit', 'foret'. quamvis et infio et furo apud Varronem inveniuntur et 'forem' apud Terentium in hecyrā:

Nam si utrumvis horum, mulier, umquam | tibi visus forem.

'fore' quoque dicitur, ex quo 'confore' Terentius in Andria compositum protulit:

et id spero confore.

1 quoque impersonalia *G* impersonalia *B* 2 *ONOMATOPOIEIAC BHG et*
^{T AC}
extremo i eraso L ONOMATOPOIIC Rr *ONOMATOPI*EI*IC D ANOMATOPOIEIAC K 3 *scilicet*
sive K 4 *Pers. sat. 5, 106* 5 *neq; Pers. Vat. oro Montepess. pr. Vat.*
6 *Enn. ann. II 35 E. S. ann. fr. inc. VIII p. 67. XL Vahl.* 7 *ait at L Ad*
tuba* tribili(s) D 8 *Taratantara H* 8 *σῆξε — φλοῖστος in mg. add. d Hom.*
Od. VIII 394 σῆξε] οἶξε d CICEOΦΕΛΛΜOC B CICEO.ΦΕΛΛΑΜOC H ωφθαλμος R
οφθαλλμος G οφθελλμος L οφθαλλμος K Hom. II. 1 46 ΕΚΛΑΓΞΑΝ HGLK

¹
ΕΚΛΑΓΞΑΝΔΑΡΑ, ΟΙCΤΟΥ Rr ΕΚΛΑΓ.ΞΑΝΔΑΙΔΑΡΑΝΟΙΤΟΙ d ΔΑΡΑ BGLK οἱc.τοἱ G οἱCΤΟΥ
B οἱCΓΟΙ K φλοῖστος] v. Hom. II. V 322. 469 X 416 XX 377 φλωῖcτωc R
φλοῖcτωc H 9 *fulminat in fluminat corr. D* 10 *non eras. in K* *propriae K*

^{o o o}
pro *priae Rr* *addicuntur Rr* 11 *πρωσωποπιωιεταc Rr* *πρωσωποποιεiac B* *πρω-*
ωποποιεiac GK *πρωσωποπι**iac D* *πρωσωποπο*** H* *iac in lituram inserui h* *πρω-*
ωποποιεiac L 12 *id est] . Item B* *conformationes] h* *confrmationes(i?) H*
per om. B *diei K* *apostrophos R* 13 *post Iovem: praesentem — Iovem om.*

R add. r 14 *pertinunt Rr* 15 *repperiuntur L* 17 *et ** furo(in) R* *furo*
(e?) D *furo inter Varronis fragm. inc. posuerunt add. v. § 59, de infio v. § 61*
Terent. hec. III 1, 10 18 *haecyra RDH* *hecira K* *echyra GL* *echyra B*
19 *utrum ues K* *harum mulierum quam LK* *mulier umquam] rd* *mulierum*
quam RBD *usus D* 21 *Ter. Andr. I 1, 140* *post Terentius: compositum add.*
DLK *r compositum] h. etiam l. extat in RLK ***** (positū?) D* 22 *protulit]*
posuit L 23 *et spero Terentiani libri* *confore spocr. r* *confore. eleua*
litteras LK *confore ellua litas G*

DE NVMERO.

Numerus accedit verbis uterque, quomodo et omnibus casualibus, singularis, ut 'lego', pluralis, ut 'legimus'. necesse est autem in omnibus declinabilibus utrumque simul inveniri, sicut supra dictum est, numerum et personam. sciendum tamen, quod, quamvis et in nominibus et pronomini-
 bus et in participiis inveniantur voces communes singularis et pluralis numeri - ut 'poetae', 'viri', 'fluctus' genetivi singulares et nominativi plurales sunt, similiter 'caedes', 'verres', 'dies', 'res' nominativi tam singulares sunt quam plurales, 'ipsi' vero et 'isti' et 'illi' dativi singulares et nominativi plurales -, in verbo numquam hoc invenitur apud Latinos, quamvis apud Graecos in multis, ut *ἐνυπτον* tam singulare est primae personae quam plurale tertiae praeteriti imperfecti, similiter *ἐχαίρον*, *ἐφεγον*, *ἐπραττον*, *ἐλάλουν*, *ἐποιοουν*. ||

1 INCIPIT DE NVMERIS. *D* 2 accedit *K* omnibus] *r* in omnibus *RG* 3 ne
 se est bilibus
 ces autem *Rr* 4 declinationibus *Rr* declinationibus *H* 5 tamen *om. L*
 quamvis in *B* nominibus] *r* omnibus *R* et in pronominiibus] *r* et pro omnibus *R*
 6 et in participiis *Dd* et participiis *L* et pluralis] *r* ut pluralis *R* 8 post sunt:
 similiter — sunt *om. R add. r* nominatiui tam *Ll* 10 et in nominatiui *Rr*
 11 et *νυπτον K* *ἐνυπτον B* et *ἐνυπτον G* *ἐνυπτον R* *ἐνυπτον L* 12 plu-
 φετον. ἀφον. ἀλαοι. ποτον.
 rale *B* Tertia *R* *ἐχαίρων ἐπύτων ἐαλαών. ἐπύτων Rr* *ἐκύπον ἐνυτον ἐνυ-*
ατον ἐαλαών ἐποιοών. D *ἐχαίρον ἐφeton ἐπύατον ἐαλαόυννεποιοών H* *ἐχαίρον*
ἐφγον ἐπιατον ἐαλαών ἐπωών L *ἐχαίρον ἐφeton ἐπύατον (sic g* *ἐπιατον G)* *ἐα-*
λαών (ἐαλαοιν G) *ἐποτοών GK*

Artis Prisciani viri disertissimi gramatici caesaris doctoris urbis rome conspo-
 litinae praeceptoris mei liber viii de uerbo explicitus.

Incipit eiusdem liber viii (viii r) de generali uerborum declinatione *Rr*

ARTIS PRISCIANI (PRISCIANI *GL*) VIRI DISERTISSIMI GRAMATICI CAESARIENSIS (CAESARENSIS *B? L*) DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE (CONSTANTINOPOLITANAE *B*) PRÆCEPTORIS MEI LIBER .VIII. DE VERBO EXPLICITVS FELICITER.

INCIPIT EIVSDEM LIBER .VIII. (IX *L*) DE GENERALI VERBI (VERBI *B*) DECLINATIONE *BGL*
 RI

ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRAMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE PRÆCEPTORIS MEI LIBER .VIII. DE VERBO EXPLICITVS.

INCIPIT EIVSDEM LIB .VIII. DE GENERALI VERBI DECLINATIONE *H*

explicit liber viii de uerbo

incipit eiusdem liber viii de regulis generalibus praeteriti perfecti omnium coniugationum et postea de praeterito perfecto primae et secundae coniugationis *D*

INCIPIT EIVSDEM LIBER .VIII. DE GENERALI VERBI DITIONE *K*

ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRAMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE PRÆCEPTORIS MEI LIBER .VIII. DE VERBO EXPLICITVS EST FELICITER.

INCIPIT EIVSDEM LIBER NONVS DE REGVLIS GENERALIBVS PRAETERITI PERFECTI OMNIVM CONIUGATIONVM ET POSTEA DE PRAETERITO PERFECTO PRIMAE ET SECVNDAE CONIUGATIONIS.

FLAVIANVS THEODORVS DIONISII V. D. MEMORIALIS SACRI SCRINII EPISTOLARVM ET ADVIVTOR V. M. QVAESTORIS SACRI PALATII SCRIPSI ARTEM PRISCIANI ELOQVENTISSIMI GRAMMATICI DOCTORIS MEI MANV MEA IN VRBE ROMA CONSTANTINOPOLI. DIE TERCIO IDVVM IANVARII MAYORTIO. V. C. | consule indictione. v. *Darmstad.*^b

LIBER NONVS.

p. 843—45 P.

p. 435. 36 K.

DE GENERALI VERBI DECLINATIONE.

I 1 Dictionum aliae sunt uniformes, id est indeclinabiles, ut adverbia, coniunctiones, praepositiones, interiectiones, aliae declinabiles, ut nomina, verba, participia, pronomina. earum ergo aliae in principio moventur, ut pronomina transeundo in personas, 'mei tui sui', 'mihi tibi sibi', 'me te se'; 'meus tuus suus', 'mei tui sui', 'meo tuo suo'; in genera vero et numeros et in casus transeuntia finem movent, sicut nomina, pronomina quoque, quae discernunt genera, ut 'ille illa illud', 'ipse ipsa ipsum', nec non etiam participia, quibus omnia fere accidunt tam nominibus quam verbis accidentia, || unde non solum in fine per genera et casus et numeros, sed etiam in principio est quando moventur per tempora, ut 'laurus lauturus', 'fövens föturus', 'mövens möturus'. verba autem et in principio et in fine et in medio moventur, non tamen per singula tempora 2 omnes motus necesse est pati, sicut ostendetur. oportet igitur de his ratione congrua exponere. cur tamen a praesenti, sicut a nominativo, declinationis exordium sumimus, superius tractatum est, quod scientes de ceteris dicemus.

Praeteritum imperfectum apud Latinos principium numquam movet, sed finem, ut 'amo amas amabam', 'doceo doces docebam', 'lego legebam', 'facio faciebam', 'munio muniebam'. et in prima quidem coniugatione a habet ante 'bam' - secunda enim persona in 'as' desinens abiecta s || assumit 'bam': 'amo amas amabam', 'meo meas meabam' -, in aliis vero omnibus e productam: 'docebam', 'legebam', 'audiebam'. in quarta enim coniugatione est quando antiqui transmutantes locum voca-

2 uniformis ^e Rr	^d adverbia D	3 coniunctiones] rk coniunctiones RK	4 ea- ⁱⁿ
rum] d eorum BHLKr et ni f. D	alia H	6 et in numeros BDHG	et
numeros et casus ⁱⁿ L	8 quae om. D	genera in ras. B	9 nec non] k nec
nec K omnia] omnia R	11 in principio H	12 föturus H	möturus H
13 "et in medio" et in fine K	15 sicut ^a nominatio Kk	16 Superius H	
tractum R	17 dicamus H drñs K	19 sed] r de R	ama ^o D lego] r lego
legis Rh lego legi* H	legebam Rr	21 secunda] rb secundae R	secunda B
22 adsumit B	bam ut amo Bd	23 e add. d	audiebam. quarta enim con-
igā est K audiebam. Quarta autem coniugatio est GL	24 enim] tamen in litura h		

p. 845. 46 P.

p. 436. 37 K.

lium pro i et e 'ei' diphthongum proferre solebant, quam postea in i longam verterunt, ut 'polibam' pro 'poliebam', 'munibam' pro 'muniebam'. in 'eo' vero desinentibus verbis eiusdem quartae coniugationis nec possumus aliter proferre praeteritum imperfectum nisi i ante 'bam' servantes, ut 'eo ibam', 'adeo adibam', 'veneo venibam', 'queo quibam'; nec mirum, cum haec verba ex secunda persona faciunt tam praeteritum imperfectum quam futurum ad similitudinem primae et secundae coniugationis; nam tertia et quarta coniugatio solet ex prima persona gignere tam praeteritum imperfectum quam futurum: praeteritum imperfectum mutatione 3
10 o in e productam et additione 'bam', ut 'lego legēbam', 'facio faciēbam', 'audio audiēbam', futurum mutatione o in 'am': 'lego legam', 'facio faciam', 'audio audiam', exceptis in 'eo' desinentibus, quae, sicut supra diximus, a secunda persona faciunt supra dicta tempora.

Praeteritum perfectum tres habet motus, in principio et in medio plurumque, non tamen semper, in fine vero semper; in principio et in medio et in fine: 'caedo cecīdi', 'cado cecīdi'; in medio et in fine: 'decerno decrevi', 'porrigo porrexi'; in fine tantum: 'pando pandi', 'defendo defendi'. est etiam invenire quaedam verba, in quibus principium movetur et finis medio integro manente: 'mordeo momordi', 'tondeo totondi'.

20 Plusquamperfectum eosdem motus habet, quos et praeteritum perfectum, a quo et nascitur.

Futurum principium quidem servat in omnibus verbis, finem autem movet, ut 'amo amas amabo', 'doceo doces docebo', 'eo is ibo', 'lego legam', 'audio audiam'.

25 Positio activorum vel neutrorum verborum in o desinit. et in prima 4 quidem coniugatione pares habet syllabas pri||ma et secunda persona: prima enim mutat o in 'as' et facit secundam, ut 'amo amas', 'meo meas', 'hio hias'. in secunda vero coniugatione prima persona in 'eo' desinit, quas in 'es' productam mutans facit secundam, itaque necessario una syllaba 30 minor est secunda: 'doceo docēs', 'moneo monēs'. in tertia vero, si i ante o habuerit prima persona; abiecta o assumit s et facit secundam, itaque minuitur una syllaba, ut 'cupio cupis', 'facio facis', 'sapio sapis'. alia vero quacumque litera ante o posita o in 'is' convertens facit secundam, ut 'veho vehis', 'ruo ruis', 'lego legis', 'gero geris'.

1 ei] r & R proferae H solebant] r solebam R 5 ueneo ex uenio
corr. H uenio uenibam (sic) sup. lin. G ueniebam RDH queo D quie-
bam Rr 8 tertia et quarta] r tertiae et quarte R tamen Rr 10 additione
Rr facio spscr. L 11 futurum — audiam add. r ut lego GL 12 excep-
tis] r excentis R f. exemtis 14 in mediū Rr 16 caedo] d cedo RD ut caedo
K cecidi] cecidi DGLKr cedi R 19 integra K 23 doceo add. h 24 au-
diebam Rr 26 habent r "persona" prima et secunda K 28 in.e Dd
quas] r quos R quam h 29 secundam] r secundum R 31 adsumit B faciet Rr
32 syllaba ex corr. h 33 quacumque] r quecumque R lytera G faciat D

p. 846. 47 P.

p. 437. 38 K.

Exciipiuntur 'fero', 'volo', 'edo', quae inaequalem habent declinationem, ut 'Iuppiter Iovis', 'iter itineris', 'femur feminis'; sic etiam in verbis, ut 'fero tuli', 'volo vis vult', 'edo es est', de quibus non incongruum esse videtur in praesenti quae possumus rationabiliter tractare.

5 'Fero' per concisionem, id est syncopen, i literae secundam et tertiam facit personam: 'fero fers fert' pro 'feris ferit', quod puto differentiae causa fieri, ne, si 'feris ferit' diceremus, putaretur ab eo esse, quod est 'ferio feris', cum nulla scripturae esset differentia, quamvis temporum syllabicorum esset. hoc autem in multis solet fieri dictionibus, ut 'praeter regulam habeant declinationes vel accentus differentiae causa, ut 'coniunx' 10 coniugis' pro 'coniungis', ne verbum putetur esse, et 'nostrās' ultima circumflexa quando est nominativus singularis ad differentiam pluralis accusativi. pluralia supra dicti verbi in prima et tertia persona secundum rationem tertiae coniugationis proferuntur: 'ferimus ferunt', in secunda vero per concisionem: 'fertis' pro 'feritis'. in praeterito quoque imperfecto 15 et in futuro regulam servat tertiae coniugationis: 'ferebam feram feres feret'. in omnibus quoque aliis modis servat rationem eiusdem coniugationis, exceptis illis, quae solent a secunda persona nasci. in his enim servat eiusdem personae concisionem, ut || 'fers fer ferte fertote ferrem ferre'. nam quae a prima persona accipiunt regulam, rectam declinationem 20 sequuntur: 'fero ferebam feram'.

6 A 'volo' quoque secundam personam per concisionem l consonantis et mutationem o in e et adiectionem 'is' per diphthongum proferebant antiquissimi: 'volo veis' pro 'volis', sed 'ei' diphthongum in i longam postea converterunt more Boeotio. et possumus in hoc quoque dicere, quod 25 in 'fero fers' verbo diximus, differentiae causa hoc esse factum, ne, si 'volis' diceretur, dativus et ablativus pluralis existimari posset nominis, quod est 'vola', vel quod in Graecis dictionibus plerumque Latini gaudentes brevitate faciunt concisiones, ut in vocativis in 'ie' desinentibus tam

1 edo volo B	2 iuppiter D	itineris GLK	iteris B	foemur fe-
minis H	3 ingruum K	4 uidetur esse L	possumus] d	possimus D
5 consionem Rr	est per syncopen B	6 feri] l fer* L	7 casa Bb	8
ferio feris ferit cum BGLK	nulla* scriptura* K	esse BD	9 syllabicorum] r	
syllabam R	solet in multis fieri B	10 nel accentus uel d	11 pro coniugis	
Rr putaretur G	12 nominativis Dd	post accusativi in mg. a nra nominatio		
singulari add. r	13 et in tertia G	15 uero persona per B	per concisionem	
per concisionem L	pro feritis om. R add. r	quoque perfecto R	16 futuro] r	
futuram R	17 serva Rr	18 illis ***** (illis) L	persona spscr. d	personasci
Rr 19 ut om. D	fertote om. RB add. r	20 rectam] r recta R	21 se-	
quuntur] r secuntur RBH	sequuntur K	feram add. r	22 secundam] r secun-	
dum R	23 mutatione B	electionem D	is] his R	proferebat B
nolo uolis L	volis] r ualis R	diphthongon B	25 more boetio B	more poe-
tico GL et in litura k	dicero Rr	26 uerbo om. L	27 et ablativus] uel abla-	
tivus BDHr	29 brevitati RBGKI			

p. 847. 48 P.

p. 438. 39 K.

Graecorum quam Latinorum nominum: 'Palladi' pro 'Palladie' et 'Terenti' pro 'Terentie', similiter 'Πολυδεύκης Pollux', 'διδῶ do', 'ἐμέ me', et in omnibus literarum pro 'alpha', 'beta' 'a', 'b' dicentes, et in his anomalis verbis, quae sine dubio a Graecis sumpsimus: 'fero', 'volo', 'edo', 'sum' quoque per abscisionem i finalis et additionem s in principio loco aspirationis, sicut 'ἕξ sex', 'ἑπτὰ septem', 'ἥμισυ semis', et mutatione ε in u: 'εἰμ sum', ut 'διδῶ do'; βούλομαι quoque forte brevitatis causa 'volo' fecerunt diphthongo mutata, ut 'βοῦς bos', ut 'πούς pes'. tertia quoque persona per concisionem i profertur: 'volt' pro 'volit'. in hac quoque o in u convertentes 'vult' dicimus, quamvis rationabilius sit 'volt' dicere, quo magis vetustissimi utuntur. in pluralibus prima quidem persona pro i u | habet paenultimam: 'volumus' pro 'volimus'. secunda vero per concisionem i profertur tertiae personae singulari addita 'is', sicut in aliis quoque solet verbis: 'amat amatis', 'docet docetis', 'legit legitis', 'fert fertis', 'est estis', 'volt' vel 'vult' 'voltis' vel 'vultis'. tertia secundum formam supra dictae tertiae coniugationis a prima persona o in 'unt' conversa profertur: 'volo volunt'. per cetera quoque tempora indicativi hoc verbum servat regulam tertiae coniugationis: 'volebam volui volueram volam voles volet'. in imperativo deficit; nec mirum, quippe corrupta secunda persona indicativi, ex qua solet imperativi secunda nasci, tertia quoque, quamvis in hac coniugatione ex prima persona indicativi fieri solet mutata o in 'at': 'lego legat', 'dico dicat', 'fero ferat'. et poteramus ab eo, quod est 'volo', dicere 'volat', tamen, ne dubitatio fieret significationis, non est ab auctoribus usitatum; utimur ergo subiunctivo pro hoc: 'velis velit'. aliam quoque quidam rationem de hoc conati sunt reddere, s

1 pro palladiae R et om. GLK 2 terentiae D terentiae RB terentiae H terreutiae L πωλυαδευκης R ποαλυαδικε G ποαοαοαδικε L ποαυαυκε K polludences B polydeuces ποαλυαευκης Dd polydeuces ποαυαευκης Hh διδῶ]

r αιδω K αιδω R αιδω G διδῶ do] αιδω B εμη G ἐμέ me] ενε με H in omnibus K 3 lyterarum G et beta a. b. e. B

in is RD 4 sumpsimus] rō sumpsimus RBL 5 i finalis — mutatione in

mg. add. d 6 sicut est D εξα DGLKr εξα B επτα B τεμικ R ομικ B τεμικ D τεμικ GK τεμικ L τεμικ H τεμικ h semi H et] sed B

mutationē BD ε] ei BD e G e LK 7 ei. mi. R τεμι D τεμι R τεμι GLK ut τεμι H ut] et r αιδω GK διδῶ do] r αιδω R αιδω eras. in B βοαμαι G βοαοαι H βοααι R βοαω K βοιμαι L causa add. r 8 ut

ante πούς om. DHGLK πους pos pes in litura K πωc Rr ποic G post πούς: ποc add. Hr pos BDGL cf. lib. I § 34 pes] h pe H 9 volt] h uult BHGL pro uolet B 10 volt] uolt ex corr. h uult ut f. H 12 vero] autem HG 13 consionem R uultertiae R 14 fer fertis R 15 voltis] h uolt H

uel uoltis K Tertiae Rr Tertia (m) B 16 formulam BH persona indicatiui fieri solet o B 19 uolet. Imperatiuo GLK deficit G de] deficit H correpta

in litura b 20 ex quo RrD secunda persona nasci RDK secunda perso nasci

Hh 22 et K at ut lego GL 25 quidam] r quidem R de hoc rationem L reddere dicentes quod BDHGLKr

p. 848. 49 P.

p. 439. 46 K.

quod imperativus modus necessitatem significat, voluntas autem libera debet esse: itaque hoc verbum, quod carere debet necessitate, caret imperativo. ex hoc tamen compositum habet imperativum in secunda persona in i desinente: 'noli'. licet tamen et subiunctivo, ut supra diximus, uti pro imperativo, id est 'velis', 'fac velis'. in prima enim et tertia persona omnium verborum imperativus praesens similis est subiunctivo. optativus quoque eius verbi tam in praesenti sive in praeterito imperfecto quam in futuro similiter corrumpit regulam, ut 'vellem' et 'velim'. et praesentis quidem, quod et praeteritum est imperfectum, causa est corruptionis corruptio secundae personae indicativi, ex qua oritur, futuri vero synonymia, id est anceps significatio, quae fieret, si 'volam volas volat volamus volatis volant' diceremus. itaque pro 'volam' 'velim' auctoritas non irrationabiliter tradidit dicere. et 'volim' tamen pro 'velim' proferebant. Cicero in II de natura deorum: quo facilius id, quod docere volumus, intellegi possit. alia vero omnia, quae a prima persona supra dictae coniugationis solent nasci, integram servant declinationem exceptis supra dictis synonymiae causa.

- 9 'Edo' quoque per syncopam [id est per concisionem] d litterae facit secundam personam et per synaeresim e et i in 'ei' diphthongum coacta et 'ei' diphthongo in e productam conversa differentiae causa, ne, si 'eis' diceretur, aliud significare putaretur: 'edo cōs'. quod non dubito differentiae causa esse factum, ne, si 'edis' diceretur, dubitationem faceret scriptura, quomodo deberemus pronuntiare e, productam an correptam. huic opponitur: 'cur ergo in prima persona, cum similis esset dubitatio, hoc non est factum?' ad quod dicendum, quod, etsi concisio d litterae facta esset, multo maior fieret erratio. si enim 'eo' diceretur pro 'edo', nulla esset,

1 necessitatem L 3 tamen om. GLK 4 liquet L 5 persona plurali omnium K 7 huius L eiusdem HK tam om. BDH add. bh tam in praesenti sive] in praesenti tam GL sive] ** K sū k quam futuro K 8 corrumpit G et uellim Rr 9 corruptionis corruptio secundae personae] scripsi corruptio secundae (saecundae Rr) personae RB

corruptionis secunda persona DGLK corruptio secunda persona Hh 10 quo Dd synonymia BHGLK sinonima D sinonimia d 12 pro in mg. K inrationabiliter B 13 tamen om. H inter uelim et proferebant ad mg. anti- qui proferebant add. d Cicero] d Caro D Cicero de nat. deor. II 32, 81

14 deorum ex rerum corr. H docere Rr volumus] sic libri quidam Cic. Lambiniani, ex Prisciano f. interpolati uolumus libri Cic. tantum non omnes uoluimus (quod ex dittographia uolumus et uolumus ortum videtur Struvio lat. Decl. u. Conj. p. 321) Creuzeri Paris. alter. 'sic saepe veteres Grammatici, quas in vitatis exemplaribus suis sordes reperissent, pro archaismis venditant' Heindorfus ad Cic. l. l., quod non tantum ad veteres grammaticos pertinere docet censor Krehlū Ienensis l. l. p. 422, cui uolumus indicativi forma videtur esse 15 omnia] d nomina D 16 solent — supradictis add. r 17 synonymiae] d synonymiae B sinonimiae G synonymia D 18 facit om. L, post secundam personam sup. lin. add. G 20 diphthongo] dyptongū D diphthongon B diceretur om. G 22 factum quomodo declinare debeas ne LK eidis D 23 opponitur] k apponitur GK 24 ergo] igitur DHLK 25 facta esset d litterae GL 26 multo] d multū D pro edo] praedo H proedo h post pro edo sqq. usque ad pro edo om. R add. r

p. 349. 50 P.

p. 440. 41 K.

non dico scripturae, sed nec temporis differentia inter 'eo is', et 'eo' quod pro 'edo' poneretur. itaque iure mansit integra prima persona. II 10
 tertia vero nascitur a secunda addita t, quod in hoc solo et alio uno invenitur: 'sum es est'. et certum est, id quoque fieri differentiae causa, ne,
 5 si secundum proportionem aliorum verborum secunda persona s in t convertente tertia proferretur 'es et', ut 'doces docet', coniunctio, non verbum esse putaretur. non solum autem in omnibus aequalibus verbis secunda persona s in t vertit et facit tertiam, sed etiam 'fero' 'fers fert' facit, quod est inaequale. 'edo' tamen in plurali numero servat regulam
 10 tertiae coniugationis: 'edimus editis edunt'. similiter in praeterito imperfecto et futuro: 'edebam edam', et in omnibus, quae solent in hac coniugatione a prima nasci persona, hoc est in tertia persona imperativi: 'edat', et in futuro optativi, qui est etiam | subiunctivi praesens: 'edam edas edat'. in omnibus vero, quae solent a secunda nasci persona, corruptam 11
 15 invenies regulam coniugationis, 'es' tamen productam, quam a secunda acceperunt persona, servatam ubique: 'ēs, ēst ēste ēsto ēstote ēssent ēsse'.

Nec mireris, si non ubique differentiam faciat vel defectionem anceps significatio; non solum enim in verbis, sed etiam in nominibus et aliis
 20 partibus orationis est quando faciunt differentiam vel accentuum vel litterarum mutatione auctores, est quando non faciunt. ergo, quia de praeterito imperfecto loquentes anomalorum ratio coegit pluribus uti per medium verbis, breviter de illlo repetamus, ut ad cetera facili via pervenire possimus.

25 Praeteritum imperfectum diximus a praesenti fieri sic: in prima quidem et in secunda coniugatione et quarta in 'eo' desinente a secunda persona ablata s finali et addita 'bam': 'amas amabam', 'doces docebam', 'is ibam'; in tertiae vero omnibus verbis et quatae in 'io' desinentibus

1 °o is Dd 2 proedo h praedo H ponetur GL iuræ Rr 3 t] r est R -es-t.
 BH sola Rr et in alio D 4 ut sum GL certum D est om. D
 differentia G 5 proportionem D post s in t sqq. usque ad s in t om. R add. r
 6 tertia] tertia persona d proferretur] d proferetur DGL proferretur es et
 in litura K coniunctio H uerbum (or) B 7 esse om. R in omnibus
 om. GL etiam 8 sed fero K 9 inaequale est K servat regulam
 turo] d futurum D coniugatio H coniugationē h 12 "nasci" a prima L post
 persona: hoc est in tertia persona om. R add. r 13 aptatini Rr qui] rd quae
 R quid D est] r ēc R subiunctivi K aedam H edas om. D 14
 corrupta B 15 es in litura K producta H 16 servata H ubique servatam GL
 es. es. este B este] **** H estote esteto Rr essent esse] essent uel essem esse
 H essem esset D 18 faciat differentiam L **** D facit H defectionem Rr
 19 in nominibus et in aliis k in omnibus aliis K et in aliis L 20 defe-
 rentiam faciunt K uel litterarum uel accentuum B 21 mutationē BDH
 est K et est L 23 reppetamus L 25 ut diximus b fieri. Sic in G . sic
 ex sit corr. K 26 et secunda K 27 finalis B ut amas h

p. 880. 51 P.

p. 441. 42 K.

prima persona mutat o in e productam et assumit 'bam': 'lego legē-
 12 bam', 'facio faciēbam', 'venio veniēbam'. et in prima quidem coniuga-
 tione et tertia et quarta 'io' desinente una syllaba vincitur prima prae-
 sentis persona a praeterito imperfecto: 'meo meabam', 'dico dicebam',
 'munio muniebam'; in secunda vero et quarta in 'eo' desinente pares ha-
 bet syllabas: 'doceo docebam', 'eo ibam'. nec mirum, cum haec mi-
 nuunt secundam personam una syllaba, sicut supra dictum est: 'doceo do-
 ces', 'eo is', prima autem pares habet in utraque persona syllabas: 'curo
 curas', tertia vero in omnibus aliis absque in 'io' desinentibus, ut 'lego
 legis', 'ruo ruis', 'traho trahis'. sed quamvis in 'io' desinentia solent
 minui in secunda persona tam tertiae quam quartae coniugationis: 'facio
 facis', 'aperio aperis', tamen non a secunda, sed a prima faciunt praete-
 ritum imperfectum, sicut docuimus. |

DE PRAETERITO PERFECTO.

III 13 Praeteriti perfecti multiplices et variae sunt regulae. itaque commo-
 dum putavimus primo quae in eo generalia esse contemplati sumus disse-
 rere, postea vero per singulas syllabas tractare de eo.

Omne igitur praeteritum perfectum primam personam in i terminat:
 'amavi', 'docui', 'dixi', 'comperi', et assumpta 'sti' facit secundam:
 'amavisti', 'docuisti', 'dixisti', 'comperisti', t vero ascita et correpta in 20
 tertiam: 'amavit', 'docuit', 'dixit', 'comperit', 'mus' primam pluralem:
 'amavimus', 'docuimus', 'diximus', 'comperimus', i tamen paenultima
 correpta. secunda pluralis a sua singulari || fit addita s: 'amavistis', 'do-
 cuistis', 'dixistis', 'comperistis', tertia autem ex prima singulari nascitur,
 i finali conversa in e productam et addita 'runt' vel 're': 'amaverunt' 25
 vel 'amavēre', 'docuerunt' vel 'docuēre', 'dixerunt' vel 'dixēre', 'com-
 pererunt' vel 'comperēre'.

Et nascitur hoc quoque tempus a praesenti, sicut mox docebimus, et

1 mutat o] b mutato B mutata o RL motata o K et om. G assummit R assumpta
 GLK adsumpta BDH 2 venebam Hh quidem om. L 3 quartē Rr in io LK
 5 munio munio muniebam R muebam Hh uero coniugatione et H et
 in quarta in BDGLKr 6 syllabas doceo docebam eo is R post syllabas: doceo
 docebam — dictum est add., docebam in doces mut. r docebam munio muniebam
 eo K 7 unam syllabam r 8 "syllabas in utraque persona G 9 aliis
 del. r 10 soleant BK 11 tam om. D 12 non a secunda in litura K pre-
 teritum in litura K 14 de pterito perfecto omnium generaliter coniugationum D
 inscr. unius lin. spatii rubricatori rel. om. H 16 in o D disserere] rh disere
 RH 17 deo RrD 18 terminant D 19 compleri Rr adsumpta B 20
 dixi compleristi Rr adscita B 21 tertiam K complerit Rr pluralem ad-
 dita amavimus (fuit addita sc. gloss. ad mus) RB 22 complerimus Rr 23 sin-
 gulari sua GL amavistis H 24 compleristis Rr 25 productam] r producta
 R ut amauerunt GLK ut amauerunt H 26 amauero Rr

p. 351. 52 P.

p. 442. 43 K.

vel pares habet cum eo syllabas, ut 'iuvo iuvi', 'moneo monui', 'lego legi', 'munio munivi', vel minuitur una syllaba, ut 'facio feci', 'fugio fugi', 'venio veni', vel vincit una syllaba, ut 'oro oravi', 'curro cucurri'.

Si sint primae coniugationis, abundat praeteritum una syllaba: 'accuso accusavi', 'domo domui', 'sto steti', exceptis duobus: 'iuvo iuvi', 'lavo lavi'. antiqui tamen haec quoque secundum analogiam saepe proferbant, unde Terentius in eunucho:

Dum haec mecum ꝑ.puto, accersitur lavatum interea
virgo

10 'lavatum' dixit, quod est a 'lavavi', pro 'lautum' vel 'lotum'. in secun- 14
dae vero coniugationis et tertiae verbis in 'io' desinentibus et in omnibus
quartae numquam crescit praeteritum perfectum, sed vel pares habet prae-
senti syllabas vel minuitur: pares, ut 'pareo parui', 'habeo habui', 'cu-
pio cupivi', 'munio munivi', 'aperio aperui'; minuitur una syllaba, ut
15 'augeo auxi', 'ardeo arsi', 'video vidi', 'facio feci', 'comperio comperi';
in aliis vero omnibus verbis | tertiae coniugationis modo pares habet, modo
una syllaba vincit, numquam autem minuitur: pares, ut 'ago egi', 'frango
fregi', 'vinco vici'; vincit: 'credo credidi', 'accerso accersivi', 'occulo
occului', 'curro cucurri'. et notandum est in omnibus verbis disyllabis,
20 quibus interposita est consonans, quod, si pares sint in praeterito et in
praesenti syllabae, paenultima vel natura vel positione producitur, sive sit
in praesenti longa sive non, ut 'iūvo iūvi', 'rēgo rēxi', 'lēgo lēgi', 'frāngo
frēgi', 'scāndo scāndi', 'lūdo lūsi', exceptis 'scindo scīdi', 'fīndo fīdi',
'bībo bībi'. si enim pura sit paenultima, in plerisque corripitur etiam 15
25 in praeterito, ut 'luo lūi', 'nuo nūi', 'spuo spūi', 'suo sūi', 'ruo rūi',
'eo īi' (invenitur et 'īvi'); in paucis producitur, ut 'struo strūxi', 'fluo
flūxi', 'neo nēvi'. idem fit etiam, cum a trisyllabis prae|sentibus disyllaba
fiunt praeterita, ut 'sedeo sēdi', 'video vīdi', 'facio fēcī', 'capio cēpi',
'iacio iēcī', 'augeo aūxi', 'ardeo ārsi', 'foveo fōvi', 'faveo fāvī'. in cres-
30 centibus vero, in quibus repetitio fit principii per praeteritum, paenultima

3 ueni moneo monui uel *Dd* 4 abundat *Dd* habundat *R* 5 domo *del. r* 6 hoc *D*

uel proferebant
protulerunt *G*

7 *Terent. eun.* III 5, 44 8 reputo *Terentius* accersitur] *rd*

accessitur *R* acersitur *DK* accessitur *G* arcesitur *Li* 11 coniugationis tertiae *Rr*

12 habet pares *LK* praesentis *GLK* 13 parui (a) *R* habeo *Rr* 14 ap-

perui ⁱ minuitur una (uitur una in *litura r*) *Rr* 15 augeo *Rr* 17 minuitur in *li-*
tura k ut *om. G* 18 uinci *RrH* vincit] *om. DGL* uincit una syllaba *RK* cres-

cit. Vt *d* ut credo *Hr* arcesso *B* accerso accersini *Hh* arcesso arcessini *LK*

occulgo *H* 19 notandum in *K* 20 in quibus *K* 23 fregi *add. r* scandalu ⁱ

Dd scindi scīdi. Si *Rr* scindi *K* sci+di(n?) *H* et fīndo *BD* fī+di(n?) *H*

24 bibo bibi *om. BDGLK* et bibo bibi *d* penultima in plerisque pura sit *K*
corripitur *R* 25 suo sui *om. G* 26 ut est struo *GLK* 28 caepi *H* coepi *B*

30 reppetitio *L* repetitio *K* fit repetitio *G* et per *Rr* per *add. d*

p. 852 I¹.

p. 443. 44 K.

vel antepaenultima¹ principalis syllabae praesentis tempora servantur in praeteriti paenultima, ut 'caēdo cecidi', 'cūrro cucūrri', 'mōrdeo mōmōrdi', 'tōndeo totōndi', 'spōndeo spopōndi', 'fallo fefelli', 'pēdo pepēdi', 'cādo cecidi', 'pārio pepēri', 'cāno cecini', 'tēdo tetēdi', 'pōsco pōpōsci'. excipiuntur 'pēllo pepēli', 'tāngo tētigi', 'pāngo pepīgi', 'pūngo pupīgi', 'disco didici', 'percēllo percūli' et 'tūndo tutūdi', unde Horatius in epistularum libro II:

Speratum meritis. diram qui contūdit hydram.

Et in prima quidem coniugatione principium immobile manet in supra dicto tempore exceptis quattuor verbis: 'sto steti', 'do dedi', 'lāvo lāvi', 'iūvo iūvi'. illa enim duplicant consonantem, haec vocalem in praesenti correptam paenultimam in praeterito perfecto producunt, quod in nullo alio supra dictae coniugationis accidit verbo. in | secunda vero et tertia in omni loco est, ubi invenimus moveri literas vel syllabas praesentis. per singulas igitur tam vocales quam consonantes per ordinem ostendemus solitas fieri mutationes.

A brevis modo manet eadem, ut 'cāreo cārui', 'rāpio rāpui', 'vāleo vālui', modo producitur: 'fāveo fāvi', modo mutatur in e correptam, ut 'cādo cēcidi', 'tāngo tētigi', modo in e productam, ut 'āgo ēgi', 'fācio fēcī', 'iācio iēcī', 'frāngo frēgi'. producta vero non mutabitur: 'rādo rāsi', 'pāreo pāruī'. et sciendum, quod, cum a brevis in e productam convertitur, vel disyllabum est tam praesens quam praeteritum, ut 'āgo ēgi', 'frāngo frēgi', vel a praesenti trisyllabo praeteritum disyllabum fit, ut 'fācio fēcī', 'iācio iēcī'; in e vero correptam ex contrario, quando a praesenti disyllabo praeteritum fit trisyllabum: 'cādo cēcidi', 'tāngo tētigi'.

E correpta modo eadem manet, ut 'ēgeo ēgui'; modo producitur, ut

1 principalis syllabae] sic etiam h. l. DH principalisyllabae B praesentis tempora] om. R praesentis tempora principalis syllabae BDHr 2 praeteriti] d praeterito BD ca^{ao}do Gg cedi Rr cecidi Gg caecidi(a) H cecidi DLK post cucurri: parco peperci pendeo pependi
***** Dd parco peperci in mg. H 3 tondo Hh spospoudi K 4 cano cecini pario peperci (pepiri L) DHGLK po^operi Rr tedendi G 5 pepīgi B pepegi Gg 6 percello perculi om. L et K tutūndi (sic) Dd orā K Hor. epp. II 1, 10 7 in del. r om. DHGLK aepistolarum K 8 contūdiu] k contulit K 9 immobile principium G 11 iōuo iuno H d^vuplicant Rr 12 in ante praeterito add. h praeteritum perfectum Rr 13 accidit ex accedit, ni f., corr. H et in tertia in omni est ubi invenimus loco G 14 in om. B 17 manet ut B eadem careo K 18 ualui eadem modo B favi] h faue H 20 non mutatur H 21 sciendum est quod H quod add. b 22 conuertitu^r Rr tam praesentis Rr 23 trisyllabo D trisyllaba L praeterito Rr 24 correptam uero Hh 25 trisyllabum D ut cado G 27 correptam Rr modo eadem modo H eadem modo K ut egeo Rr ego Dd modo producitur in mg. add. K

p. 352. 53 P.

p. 444. 45 K.

'lēgo lēgi', || 'sēro sēvi', 'cērno crēvi', 'sēdeo sēdi', 'vēnio vēni'; modo mutatur in a productam, ut 'stērno strāvi'; modo in i correptam, ut 'ēo īi'; productam, ut 'tēro trīvi'; modo in u correptam, ut 'docēo doctīi', 'monēo monīi'. producta si fuerit, in praeterito quoque producitur vel natura vel positione, ut 'cēdo cēssi', 'crēdo crēdidi'.

I correpta modo manet eadem, ut 'nīteo nītui'; modo producitur, ut 'vīdeo vīdi', 'cupīo cupīvi'; modo in e convertitur vel natura vel positione longam: 'incīpio incēpi', 'aspīcio aspēxi'; modo in u, ut 'rapīo rapui'. producta manet eadem, ut 'figo fixi', 'rīdeo rīsi', 'nītor nīsus', 'fīdo fīsus'.

O correpta modo manet eadem, ut 'dōceo dōcui', 'cōndo cōndidi'; modo producitur, ut 'mōveo mōvi', 'fōveo fōvi', 'fōdio fōdi'. o producta in quibusdam manet, ut 'ōro ōravi', 'dōno dōnavi', in aliis corripitur, ut 'pōno pōsui', 'cōgo cōegi'.

V correpta modo manet eadem, ut 'rūo rūi'; modo producitur natura vel positione, ut 'fūgio fūgi', 'strūo strūxi', 'flūo flūxi'. producta quoque modo manet modo mutatur, ut 'excūdo excūdi', 'lūdo lūsi', 'tūndo tūtudi'.

'Ae' diphthongus in quibusdam manet: 'quaero quaesivi', 'laedo laesi'; in aliis mutatur in i productam: 'caedo cecīdi'.

'Au' manet eadem, ut 'augeo auxi', 'haurio hausi'; mutatur in uno anomalo in 'abs': 'aufero abstuli'.

B manet: 'bibo bibi', 'habeo habui'; mutatur in 'ps' vel duas s: 'scribo scripsi', 'nubo nupsi', 'iubeo iussi'. (quaeritur tamen de 'scripsi' et 'nupsi', cur non per b, sed per p scribantur; et est causa euphoniae, quod in principio syllabae b ante s vel ante t inveniri non potest, ut 'ipse', 'aptus'. nam 'absonus', 'abstinens' et similia non in principio syllabae habent coniunctas b et s, cum praepositio separatim est syllaba

1 sedeo sedi cerno creui H 2 productam sterno L correptam eo G 3

ii. Modo productam B in u add. d deceo Dd 5 caedo H cesi Kk 6

I in littera h modo manet R eadem niteo L 8 longam^{ut} incipio Rr ut incipio BDHGLK u] r ii ni f. R u correptam Gh 9 flego flexi G 10

fidus H 11 mo^{do} Hh condo cōndidi eras. in H 12 foudi H o productam

Rr 15 eadem add. bd 16 stro^u Hh 17 mutatur. manet ut Kdh excludo

uel s excludi G excludo excludi L excludo exclusi (si in littera k) Kk excludi ludo lusi mutatur in u correptam ut pungo pupugi

tundo Dd mutatur in u correptam eodem loco spscr. h lusi(d) L 18 tutundi Rr 19 Ae dyptongus d Aegyptongus D ut quaero

GLKd 20 lexi D ut caedo GLK cecidi B cecidi GLK et ex cecidi mut. D

21 hario H haurio hauri D 23 in ps Bb duas ss r ss BDHGLK 24

ut scribo H 25 et nupsi et nupsi H euphoniae] d euphonia DHr 26 b om.

L uel t G 27 aptus] d abtus D abstinens et Hh post principio: eadem

add. r eadem BGLK eadem DH eiusdem dh 28 syllaba GLK b et s Hh

p. 853. 54 P.

p. 445. 46 K.

accipienda. igitur participia quoque supra dictorum verborum rationabiliter per p et t scribuntur: 'scriptus', 'nuptus', et nomina ex his derivata: 'scriptor', 'nuptiae'.)

C modo manet, ut a 'doceo docui', 'facio feci'; modo duplicatur, ut 'cano cecini', 'cado cecidi', 'caedo cecidi'; modo transit in s, ut 'mulceo mulsi', 'farcio farsi'; modo in x, ut 'duco duxi', 'sancio sanxi'.

D manet eadem: 'candeo candui', 'defendo defendi'; duplicatur: 'perdo perdidi', 'credo credidi'; transit in s: 'laedo laesi'; vel in duas s: 'cedo cessi'.

F manet: 'ferveo servi', 'frango fregi'; duplicatur: 'fallo fefelli'.

20 G servatur eadem: 'egeo egui', 'lego legi'; vel mutatur in s, ut 'algeo alsii', 'turgeo tursi', 'mergo mersi'; vel in x: 'frigeo frixi', 'augeo auxi', 'tingo tinxi', 'pingo pinxi'; subtrahitur: 'gigno genui'.

H est ubi manet integra: 'habeo habui'; est ubi mutatur in x: 'traho traxi', 'veho vexi'.

L manet per se, ut 'oleo olui', 'alo alui', 'occulo occului'; vel mutatur in s, ut 'vello vulsi'; vel subtrahitur, ut 'percello perculi', 'pello pepuli'.

M manet: 'timeo tinui', 'emo emi'; assumit 'ps': 'demo dempsi', 'como compsi', 'promo prompsi'; geminatur, ut 'mordeo momordi'; subtrahitur: 'rumpo rupi'.

N servatur eadem, ut 'moneo monui'; assumit s, 'maneo mansi'; mutatur in s: 'pono posui'; vel in 'ps': 'temno tempsi'; vel in u loco consonantis: 'sterno stravi', 'decerno decrevi'; subtrahitur: 'linquo liqui', 'vinco vici'.

P manet: 'sapio sapui', 'rapio rapui', 'pareo parui', 'peto petivi'; repetitur: 'pello pepuli', 'parco peperci', 'pendeo pependi'; assumit s: 'repo repsi', 'scalpo scalpsi'; conduplicatur: 'reperio repperi'.

Q manet eadem: 'quaero quaesivi', 'queo quivi'; transit in s: 'torqueo torsi'.

1 rationabiliter G 2 et nuptus et GLK ex his om. GLK derivativa D derivativa G 3 et nuptiae GLK 4 a eras. in H duplicantur H 5 caedo cecidi DGLK caedo caecidi H 8 ut perdo GLK credidi] credi B duas .ss. BDH 9 ut cedo GK ut caedo (a) L caessi L 10 ferbeo DHGLK ferui] r ferui RB ferui DHGLK ut ante fallo in mg. add. K 12 turge^o Dd vel om. GL 13 subtrahitur RD 14 *** L habeo Rd ut traho B 16 L littera B alo alui post occului add. r oculo — vulsi] oculo occulsi G 17 subtrahitur D 19 ut timeo GLd emni D adsumit B 20 cōsi D promisi DL 21 subtrahitur D ut rumpo K 22 adsumit s ut B 23 temno(p) K tempno B 24 consonantis L consonantis^{posita} H consonantis posita G li+qui(n) H 25 uinci D uici(n) H 26 sapiui GL 27 repetitur L pendeo pependiⁱ Dd pependi H adsumit B 28 duplicatur D 29 queo D post transit in s sqq. — transit in is om. R add. r ut torqueo K

p. 854. 55 P.

p. 446 K.

R manet: 'curro cucurri', 'terreo terrui'; transit in s: 'quaero quae-sivi', 'uro ussi', 'haurio hausi'; vel in u loco consonantis: 'tero trivi'.

S manet: 'censeo censui', 'arcesso arcessivi'.

T manet: 'verto verti'; transit in s: 'mitto misi', 'concutio concussi'.

5 X manet: 'texo texui', 'nexo nexui'.

Sunt igitur formae generales praeteriti perfecti octo: in 'vi' syllabam, IIII 21
'ii', 'ui' divisas, 'si', 'xi' et i antecedente consonante, quae in prae-senti tempore ante o vel 'eo' vel 'io' invenitur, et quae in principio ge-minat consonantem et quae in fine.

10 Et in 'vi' qui|dem quattuor coniugationum sunt verba, quae terminant praeteritum, ut 'amo amas amavi', 'fleo fles flevi', 'cupio cupis cupivi', 'munio munis munivi'.

In 'ii' vero tertiae et quartae, quae in 'ivi' desinentia intercepta u consonante corripiunt i paenultimam, ut 'cupivi cupiī', 'arcessivi arcessiī',
15 'sivi siī', 'munivi muniī', 'audivi audiī'.

In 'ui' divisas omnium coniugationum verba inveniuntur terminantia: primae, ut 'tono tonas tonui', 'seco secas secui'; secundae: 'teneo tenes tenui', 'habeo habes habui'; tertiae: 'annuo annuis annui', 'pono ponis posui', 'alo alis alui'; quartae: 'aperio aperis aperui', 'prosilio prosili-
20 lis prosilui'.

In 'si' secundae et tertiae et quartae; secundae: 'ardeo arsi', 'rideo risi', 'suadeo suasi'; tertiae: 'ludo lusi', 'cedo cessi', 'uro ussi', 'scalpo scalpsi'; quartae: 'raucio rausi', 'haurio hausi', 'farcio farsī'.

In 'xi' similiter secundae et tertiae et quartae; secundae: 'augeo auxi',
25 'frigeo frixi', 'mulgeo mulxi'; tertiae: 'duco duxi', 'pingo pinxi', 'coquo coxi', 'vivo vixi'; quartae: 'sancio sanxi'.

I habent post consonantem ante o vel 'eo' vel 'io' praesentis tem- 22
poris et in prima, ut 'iuvo iuvi', 'lavo lavi'; et in secunda, ut 'pran-deo prandi', 'sedeo sedi', 'video vidi', 'foveo fovi'; et in tertia: 'bibobibi', 'lego legi', 'defendo defendi', 'fugio fugi', 'fodio fodi'; et in

1 ut curro d 2 usi LK consonantis add. r ut tero G 3 ut censeo
Gd anseo D arcessivi] h arcessiui H 4 ut uerto r uerti+(t) B mi+to
misi (t-s) L concusi K 5 ut texo d texeo B 6 DE FORMIS PRÆTERITI PER-
FECTI. *inscr.* B 7 in ii in ui Krd si et xi B in si in xi et in i d
consonante qui in H consonante que in h 10 sunt coniugationum B 12 muniui. In
secunda uero et tertiae B 13 in ivi] in ui DK u om. G 14 penultimam D
ut om. GLK 15 siui sii om. BD 16 inveniuntur uerba K tamen termi-
nantia Rr 17 tono tonas L ut teneo LK 19 posui K aperio aperis
aperui prosilio prosilis prosilui H 21 secundae et tertiae Rr 22 suadeo sasi G
tertiae R caedo R cesi K ussi] r usi RLK 23 raucio] r rautio
RDH hausi] ausi B fartio Rr 24 ausi Rr 25 mulceo Kk mulgeo mulxi om.
L mulsi Dd mulxi(i) H coquo ex quoquo corr. R coco GLK 26 suadio
Rr uincio uinxi post sanxi add. Hd 27 consonantem positam ante h uel eo
nel eo uel io Rr 28 et add. R lauo laut prandeo, in mg. ui et in secunda
add. K 29 fovi] fodi R 30 bi Rr defendo G defendi *apocr.* r

p. 853. 56 P.

p. 446. 47 K.

quarta: 'reperio repperi', 'comperio comperi'. geminant consonantem in | prima quidem coniugatione duo monosyllaba: 'do dedi', 'sto steti'; in secunda principales modo syllabas: 'mordeo momordi', 'tondeo totondi'; in tertia alia principales, alia finales: principales quidem, ut 'disco didici', 'cano cecini', 'pello pepuli'; finales vero, ut 'credo credidi', 'vendo vendidi'.

Formis igitur generalibus praeteriti cognitis nunc necessarium esse existimo de paenultimis quoque uniuscuiusque formulae syllabis generaliter tractare. non minus enim hae quoque ad omnem rationem declinationis tam praeteriti perfecti quam plusquamperfecti nec non etiam participiorum eiusdem temporis necessariae sunt.

- 23 In 'ui' terminantium omnis paenultima || longa est vel natura vel positione, et vel in praesenti quoque habent u loco consonantis, ut 'iuvo iūvi', 'lavo lāvi', 'moveo mōvi', 'caveo cāvi', 'paveo pāvi', 'faveo fāvi', 'foveo fōvi', 'voveo vōvi', 'volvo vōvi', 'solvo sōvi'; vel a secunda persona praesentis nascuntur abiecta s et assumpta 'vi': 'amas amāvi', 'oras orāvi', 'fles flēvi', 'compleo complēvi', 'cupis cupīvi', 'audis audiui'; vel pro n vel r vel 'sc', quae in praesenti tempore inveniuntur ante o, u habent loco consonantis principalem extremae syllabae in praeterito perfecto, ut 'sino sīvi', 'decerno decrēvi', 'tero trīvi', 'quiesco quīēvi', 'pasco pāvi'.

- 24 Et primae quidem coniugationis et tertiae verba in 'vi' syllabam facientia praeteritum perfectum, quae a prima persona nascuntur, pares habent tam in praesenti quam in praeterito perfecto syllabas, ut 'iuvo iuvi', 'lavo lavi', 'sterno stravi', 'sino sivi', 'tero trivi', 'ascisco ascivi', excepto 'quaero quaesivi', 'pono posivi' antiquae, quod nunc dicimus 'posui'. quae vero a secunda persona nascuntur, superant in praeterito eandem secundam personam una syllaba, ut 'accusas accusavi', 'deles deleui', 'cupis cupivi', 'munis munivi'.

1 repperio <i>D</i> repperio <i>K</i>	^p reperi <i>G</i>	2 coniugatione <i>om. K</i> coniugatione <i>D</i>
3 principales monosyllabas <i>B</i>	modo <i>om. GLK</i>	^{tantum} modo <i>Rr</i> tantum <i>in mg. h</i> ton-
tondi <i>G</i>	4 tertiae <i>Rr</i>	aliae <i>K</i> aliae <i>RBDH</i> aliae <i>K</i> aliae <i>RBDH</i> ut
disco ut didici <i>R</i>	7 praeteriti] <i>r</i> preteritis <i>R</i>	* esse (↗) <i>H</i> 8 exestimo <i>G</i>
^{enim} minus <i>Hh</i> hae] <i>om. LK</i> hec <i>B</i> he(c) <i>D</i>	9 penultima <i>post</i> quoque <i>add.</i>	<i>R unc. incl. r</i> rationem declinationis <i>D</i> 10 praeteri <i>R</i> 11 eiusdem tempo-
rum <i>K</i> 13 iugo <i>Rr</i>	14 lauo laui <i>om. GLK</i>	moveo movi] moneo moui <i>G</i>
paueo paui <i>om. D</i>	paueo — uoui <i>om. BHGLK</i>	fauco — uoui <i>sup. tin.</i>
<i>add. D</i> 16 et abiecta <i>K</i>	et adsūta <i>b</i> et absumpta <i>D</i> et addita <i>B</i>	amo amas
<i>G</i> ut amas <i>d</i> oro oras <i>G</i>	17 *oraui <i>H</i> fleo fles <i>G</i>	22 coniugationis et
tertiae <i>D</i> syllabam] <i>r</i> syllaba <i>R</i>	faciencia <i>D</i>	24 praesenti] <i>r</i> praesenti <i>R</i>
quam et in <i>R</i> 25 lauo lauo laui <i>K</i>	ⁿ sino <i>D</i> sino <i>L</i>	ⁱ tro <i>L</i> adascisco
adsciui <i>B</i> adsciui <i>D</i>	26 pono .s. posui <i>D</i>	posivi] <i>r</i> posui <i>RH</i> posui
dicimus <i>B</i> 27 nascuntur <i>D</i>	28 deler <i>Rr</i>	

p. 866. 57 P.

p. 447. 48 K.

Secundae vero, quae u loco consonantis ante 'eo' habent, producant
 paenultimam, quae in praesenti corripitur, et 'eo' in i convertentia una
 syllaba minuuntur in praeterito perfecto, ut 'cāveo cāvi', 'mōveo mōvi',
 'pāveo pāvi', 'vōveo vōvi', 'fāveo fāvi', 'fōveo fōvi'.

5 In 'ui' divisas praeteritum perfectum exire in omni coniugatione inven-
 nitur, et si vocalis sit paenultima ante | o in praesenti, pares habet sylla-
 bas eius praeteritum. inveniuntur autem eiusdemmodi verba in secunda vel 25
 tertia vel quarta coniugatione, ut 'doceo docui', 'moneo monui', 'rapio
 rapui', 'annuo annui', 'aperio aperui', 'cooperio cooperui'; sin vero con-
 10 sonans sit ante o in praesenti, praeteritum una syllaba abundat, quod in
 prima quidem coniugatione in omnibus in 'ui' divisas terminantibus prae-
 teritum invenies, ut 'domo domui', 'veto vetui', 'sono sonui', 'seco se-
 cui'; in tertia vero hoc idem observatur || in iis omnibus, quae non ha-
 bent vocalem ante o, ut 'occulo ocului', 'tremo tremui', 'pono posui',
 15 'succino succinui', quod in secunda vel quarta coniugatione non potest in-
 veniri, cum haec i, illa e semper habent ante o finalem. et attendendum,
 quod paenultimae vel antepaenultimae praesentis tempora servant in huius-
 cemodi praeterito, sive pares habeant syllabas sive abundant, ut 'dōmo
 dōmui', 'vēto vētui', 'trēmo trēmui', 'nōlo nōlui', 'pāreo pārui', 'cādeo
 20 cāndui', 'hābeo hābui', 'apērio apērui', excepto uno: 'pōno pōsui', quod
 cum in praesenti producit paenultimam 'po', in praeterito eandem ante-
 paenultimam factam corripit; nec mirum, cum solum hoc in 'no' desinens
 et n in s mutavit in praeterito et in 'ui' divisas terminavit et, sicut supra
 diximus, veteres in 'vi' quoque syllabam hoc protulerunt. omnis autem 26
 25 paenultima supra dictae formae (hoc est in 'ui' divisas desinentium) cor-
 rigitur; raro enim in Latinis dictionibus vocalem paenultimam ante alteram
 vocalem productam invenies. ideo autem diximus 'raro', quia in 'fio'
 verbo auctores producant paenultimam, ut Virgilius in bucolico:

Omnia vel medium fiant mare; vivite silvae,

1 ante. o Rr 2 paenultimam] om. R penultimam sup. lin. add. r antepenulti-
 mam BD antepeneultimam G corripitur Dd conuertencia D 3 minuuntur.
 Inueni H praeterito] r preteriti R 4 paueo paui uoueo uoui om. BHGLK
 5 exire om. D 7 eius] ei HK autem] tamen B eiusmodi BDHGLK vel]
 et GLK 8 tertia D vel] et K coniugacione D 9 aduuo adnui B 10
 syllabundat R partim a pr. m., partim ab r corr., a qua m. ha profectum est, quod tamen et
 ipsum iam a pr. m. add. videtur fuisse 11 coniugacione D in ui add. r 13 his libri
 15 succino succinui K succinui om. L succinui D 16 illa e] ille B habent
 den
 Dd attendum Kk attendendum B 17 quod in penultimae uel antepenultimae
 praesenti R vel] et K 18 habent GLK abundent(h) H habundent RD
 19 molo molui K 20 uno om. GLK 21 in om. R penultimam (sic) add. q om.
 DHGLK 22 corripit] r corripuit R rel. in o K desinens n H 24 autem]
 enim G 25 est ui L divisas] disas G 28 verbo] u (i. e. uero) L auto-
 res D ut om. G Verg. ecl. 8, 58 (deficit Rom.) 29 Omnia aut uel Hh
 fiat Med. Pal. Gud. nuntiae D Med. diuite B syluae K syluae H
 GRAMMATICI LATINI II.

p. 857. 58 P.

p. 448. 49 K.

in 'ius' enim terminantis genetivi paenultima anceps est. in Graecis autem dictionibus saepe hoc invenitur, ut 'Menelaus', 'spondēus', dia Camilla.

V 27 In 'si' terminantium perfectum paenultimae vel natura vel positione producuntur. natura, ut 'rideo rīsi', 'ludo lūsi', 'raucio rausi', 'haurio hausi'; positione vel geminata s, ut 'gero gēssi', 'cedo cēssi', 'premo prēssi', 'uro ūssi', 'percutio percūssi'; vel l n r p ante 'si' positus, ut 'algeo ālsi', 'maneo mānsi', 'ardeo ārsi', 'tergeo tērsi', 'repo rēpsi', 'scalpo scālpsi'. et secundae quidem vel quartae minuunt unam syllabam in praeterito, ut 'rideo risi', 'suadeo suasi', 'urgeo ursi', 'ardeo arsi', 'farcio farsī', 'raucio rausi', 'sarcio sarsi'; tertiae vero pares habent tam in praesenti quam in praeterito, nisi si vocalem habeat ante o, ut 'ludo lusi', 'mitto misi', 'rado rasi', 'rodo rosi'. si enim vocalem habeat, minuit ea || quoque unam syllabam, ut 'concutio concussi', 'excutio excussi'; secunda enim quoque et quarta ideo minuunt, quia vocales habent ante o.

28 In 'xi' terminantia praeteritum perfectum secundae et tertiae et quartae coniugationis inveniuntur. et tunc tantum natura quoque producunt paenultimam, quando sit e, ut 'rego rēxi', 'tego tēxi', 'illicio illēxi'. in aliis enim positione sunt longae tantum, ut 'traho trāxi', 'vincio vīxi', 'duco dūxi', quod ostenditur esse correptum ex nomine, quod ab eo derivatur et corripitur, 'dux dūcis', sicut 'rēxi' produci approbatur ex nomine, quod ab eo nascitur, 'rex rēgis'. (quaeritur igitur, an 'luceo lūxi' debeat natura producta accipi, cum 'lūx' producatur. in quo etiam illud quaeritur, nomen a verbo an magis ex nomine verbum natum sit, quod esse mihi verius videtur, quomodo ab igne 'igneo' et 'ignesco' et a flamma 'flammo'.)

29 Quae praesentis temporis consonantes servantia ante o vel 'eo' vel 'io' positas easdem ante i habent finalem in praeterito, paenultimas vel natura vel positione habent productas, sive sint in praesenti correptae sive productae, ut 'iūvo iūvi', 'lāvo lāvi', 'vīdeo vīdi', 'sēdeo sēdi', 'fāveo fāvi',

1 anceps est ut unius. R 2 ut om. GLK menilaus L dia Camilla] Verg. Aen. XI 657 cf. lib. II § 46; sic d dica illa D 4 perfectum] praeteritum K uel naturae Rr 5 . Natura in mg. add. K . Natura est ut B rauci^o Rr 6 hausi Rr praemo H praemo praessi Rr premo prēssi B 7 ussu Rr percussio D uel l uel n uel r uel p Lk uel n uel l uel r uel p GK l add. r 8 tergeo ter.geo.si H 10 urgeo H ursi Rr fartio Rr 11 rautio Rr sartio Rr habent syllabas h 12 si] r om. RDH del. l habeant HGLK ante o in ras. B 13 missi D misi(s) L enim i uocalem B habeant HL minuūt^{unt} H (h?) ♦14 una syllaba H concutio concusi* K 15 quarte D qui^a Dd 19 positiones B sunt longe positione K longuae sunt G 20 ab eo] abeo r habeo RD 21 ex quo nomine quod B 22 quod habeo RrD dirinatur uel nascitur K 23 +debeat (de) L 24 a] ex GLK 25 uerius om. GK 28 positas easdem posita Rr habeant K et uel natura B 29 positionem Rr productas habent K

p. 358. 50 P.

p. 449. 50 K.

'lēgo lēgi', 'defēdo defēdi', 'fōdio fōdi', 'fūgio fūgi', 'vēnio vēni'. exci-
piuntur | quae in praesenti paenultimam i habent correptam eamque ser-
vant in praeterito quoque paenultimam. ea enim non producit in prae-
terito per hanc formam, etiamsi in praesenti positione sit longa, ut 'bībo
5 bībi', 'fīndo fīdi', 'scīndo scīdi'. et sciendum, quod in his quoque in 'eo'
vel in 'io' desinentia verba una syllaba minuuntur in praeterito, ut 'sēdeo
sēdi', 'foveo fōvi', 'moveo mōvi', 'paveo pāvi', 'prandeo prādi', 'venio
vēni', 'reperio rēppēri', quod notandum est, quod antepaenultimam, non
paenultimam produxit positione; alia vero pares habent syllabas cum prae-
10 senti, ut 'iuvo iūvi', 'lego lēgi', 'frango frēgi', 'defendo defēdi', 'ago ēgi'.

Repetunt consonantes primae quidem coniugationis duo monosyllaba:
'do dēdi', 'sto stēti', et ex his composita: 'reddo || reddīdi', 'resto restīti';
habent autem paenultimas breves. secundae vero in principio repetunt
quaedam et habent paenultimas positione longas, sicut in praesenti ante-
15 paenultimas, ut 'tōndeo totōdi', 'mōrdeo momōdi', 'spōndeo spopōdi',
'pēndeo pepēdi'. tertiae autem quaedam in principio repetunt, quaedam 30
in fine: in principio repetentia, si in praesenti paenultimam brevem habue-
rint, in praeterito quoque corripunt eam: 'cādo cecīdi', 'cāno cecīni',
'pārō pepēri'. sin longa sit in praesenti, paenultima naturaliter in prae-
20 terito quoque producit, ut 'caēdo cecīdi', 'pēdo pepēdi'. sin positione
sit in praesenti paenultima longa, est quando servatur in praeterito, est
quando abiecta consonante corripitur; servatur in his: 'pōsco popōsci',
'pārco pepēci', 'fallo fefēli', 'tēdo tetēdi', 'pēdo pepēdi', 'cūrro cu-
cūrri'; abiecta consonante corripitur in his: 'disco didīci', 'pello pepūli',
25 'tāngo tetīgi', 'pāngo pepīgi', 'pūngo pupūgi', 'tūndo tutūdi'. et atten-
dendum, quod omnia ea, quae geminant principalem, servant non solum
consonantem, verum etiam vocalem primae syllabae praesentis temporis
tam in prima quam in secunda syllaba, nisi si a sit; ea enim in e con-

1 fodeo K fodio fodi] foueo foui D fodio fodi foueo foui H foueo foui
fodio fodi B 2 quae] d quoque D eamque] r eamque R 4 etsi R?

praesenti sit positione longa G sit BDHLK 7 moui add. r 8 repperi K

non penultimam (sic) add. d 9 post positione in H interposita sunt duo
folia, quae continent verba ab a ferueo § 42 usque ad validior usus § 50 10 diffendo

diffendi K 11 Reppetunt L 12 do add. r et add. rd redo redidi Rr

resti^{ti} Dd resteti k 13 repetunt in principio G reppetunt L 15 totondi] b
totond* B 16 pendo R reppetunt L 17 in fine: in principio repetentia] d
et habent penultimas positione ad praecedens quaedam in principio repetunt reuertens

D del. d reppetentia L 18 caneo Rr 19 peperi K pepiri G siⁿ Rr Si

D 20 cedo RD cecidi DG cedi Rr cecidi LK pepidi B 21 est qñ* ser-
uatur K 22 servatur] d servate B 23 tendeo RrD tetendi ex tetendo corr.

H pendeo Rr pendo pependi Hh 24 didici (d) L 25 panguo K

pepigi ex pepegi ni f. corr. K attendendum B adtendum Rr adtendentem Dd 26
principalem syllabam L 28 si om. DGLK si*(t) H sit .a. GL conuertitur
— disco add. r

p. 859. 60 P.

p. 450. 51 K.

vertitur, ut 'posco poposci', 'tendo tetendi', 'pendo pependi', 'curro cucurri', 'disco didici', 'pungo pupugi'; excipitur 'pello pepuli'. a vero in e mutatur, ut 'fallo fefelli', 'parco pe|perci', 'tango tetigi', 'pango pepigi', 'cano cecini', 'cado cecidi'. et vide, quod, si paenultima longa sit, ea quoque servat e, ut 'parco pepērci', 'fallo fefēlli', sin brevis, in i conver- titur: 'tetigi, pepigi, cecidi, cecini'.

- 31 In hac enim coniugatione (id est tertia) etiam in fine fit repetitio eiusdem syllabae ubique paenultima correpta: 'vendo vendidi', 'credo credidi', 'reddo reddidi'. et sciendum, quod una syllaba abundat praeteritum, in quo fit repetitio principalis vel finalis, tam in prima quam in tertia coniugatione, nisi si i sit ante o, ut 'do dedi', 'sto steti', 'resto restiti', 'curro cucurri', 'parco peperci', 'cano cecini', 'caedo ce|cidi'; 'pario' vero, quia i habuit ante o, pares habuit syllabas tam in praesenti quam in praeterito perfecto: 'pario peperi'.

DE PRAETERITO PERFECTO PRIMAE CONIUGATIONIS.

15

- VI 32 Quoniam igitur de generalibus praeteriti perfecti temporis verborum formis collectim docuimus, nunc separatim per singulas coniugationes de variis eiusdem temporis speciebus, cuius difficillima est tractatio omnium verbi quaestionum, disserere conemur.

Primae coniugationis verba a secunda persona indicativi modi, quae in 'as' desinit, tam in activa quam in neutrali significatione abiecta s et addita 'vi' faciunt praeteritum perfectum, ut 'amo amas amavi', 'oro oras oravi', 'accuso accusas accusavi', 'meo meas meavi', 'hio hias hiavi', 'flo flas flavi', 'no nas navi'. excipiuntur haec, quae in 'ui' divisas faciunt praeteritum subtracta a: 'domo domas domui', 'crepo crepas crepui', 'frico fricas fricui', 'mico micas micui', 'seco secas secui', 'sono sonas sonui', 'tono tonas tonui', 'veto vetas vetui'. 'plico plicas plicui' vel 'pli-

1 pendo pependi Hh 2 pu+pugi K pupugi. tundo. tutudi. Excipitur B
3 mutantur D ut om. K post peperci: uel in i add. h pepigi ex
pepegi corr. H 4 pario peperi post cecidi add. d quod add. b penul-
tima praeteriti Hd 6 ut tango. tetigi. pango. pepigi. cado. cecidi. cano. ce-
cini. B cecini cecidi K 7 hac eadem Rr enim eras. in B reppetitio

G reppetitio L 9 reddodi K scyllaba H habundat RBD 10 reppetitio L 11 si
om. G resteti K 12 cedo RB cado D cecidi GLK 14 peri R pepiri H 15 DE
BRAETERITO PRIMAE CONIUGATIONIS r et post conemur lin. 19 D huc usque de praeterito per-
fecto tractauimus. Incipit tractare (tracta^{re} L) de coniugationibus. GL Huc usque de
praeterito perfecto tractauimus. incipit de coniugatione K vsqve hvc DE PRAETERITO PER-
FECTO sq. totius lin. litura H inscr. om. R 16 temporibus Rr 17 singulas ex sin-
gulos corr. H 18 difficillima G tractatio R 20 uerba secunda GK 21 hac-
tina Rr 22 *ui(a?) H ama^a Rr oro — meavi om. R add. r, post meavi:
propino proinas (sic) propiuui. luuenat. I. hiscere tamquam habeas tria nomina quando
propinat (Iuv. sat. I 5, 127) al. m. add. in R 23 flo flas flavi hio hias hiaui B

24 haec qua. Rr

p. 860. 61 P.

p. 481. 52 K.

cavi', quod maxime ex compositis dinoscitur. nam cum praepositione magis per 'ui' divisas, cum nomine vero compositum per 'avi' terminat perfectum, ut 'implico implicui', 'applico applicui', 'explico explicui', 'replico replicui', 'complico complicui'; 'duplico' vero 'duplicavi', 'triplico triplicavi', 'multiplico multiplicavi'. invenitur tamen etiam cum praepositione in 'avi' faciens praeteritum, sed in raro usu. Pacuvius:

Qua te adpli|cavisti tam aerumnis obruta.

Cicero rhetoricon II: quod in itinere tam familiariter se adplicaverit. Varro de poetis libro I: deinde ad Siculos se adplicavit. 'cubo' quoque 'cubui' facit, a quo composita tam primae quam tertiae coniugationis inveniuntur, eundem tamen habent perfectum: 'incubo incubas incubui' et 'incumbo' adiecta m 'incumbis incubui'. 'nexo' quoque 'nexas' vel 'nexus', ut Probo placet, 'nexui'. Virgilius tamen in V:

15 Nexantem nodis seque in sua membra plicantem,
secun||dum primam protulit coniugationem. Livius vero in Odissia:

Nexebant multa inter se flexu nodorum

Dubio.

Accius in Deiphobo:

20 Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas neximus.

1 maxime in compositis *BD* 2 compositium *R* 3 applicui (a) *H*

replico replicui explico explicui *GK* repplico replicui explico explicui *L* 5
multiplicui *H* Inveniuntur *H* 6 raro in *G* pacubius *GLK* Pacuv. fr.
fab. inc. 28 p. 152 Both. VII p. 103 Ribb. 7 Qua] *B* et sic ex uno
Krehlii codice Ribbeckius l. l. quae *B* ex corr. cum reliquis omnibus adpli-
cavisti *Hh* applicavisti *RBDGLK* tam] *ms. G. I. Vossii*, edd. ante *π*, *Vossius*
castig. et not. p. 118 tamen mei omnes obruta ex obrutis corr. *B* orruta *GL*
abruta *K* 8 Cic. de inv. II 13, 43 rhetoricon *DGL* in Cicero, om. libri
Prisc. itinere *GLK* se tamen familiariter Cicero applicaverit *RBHGK* ap-
plicaveris *L* applicarit *Victorinus* p. 131 Or. 9 Varro de poetis libro I] p. 260
ed. Bip.; *Plautum significari*, qui 'dicitur' 'ad exemplar Siculi properare Epicharmi'
(*Hor. epp.* II 1, 57 sq.) perspexit *Bergkii* de rell. com. Att. ant. p. 148. *Varro-*
nem in primo hoc libro de Plauto egisse docet Gellius I 24, 3 cf. *Ritschelium* *mus*.

phil. VI 515 se ***** applicavit *H* applicavit *RBGLK* 10 prima^o *Rr*
11 quam tertiae ex corr. *h*. 12 adiecta] *b* abiecta *B* 13 nexas ex corr. *r*
Prob. de cathol. verb. p. 1487 P. 142 L. *Verg. Aen.* V 279 15 Nexantem]

sic. etiam Rom. Nixantem *Pal. Ver. Gud.* Nixantem *Med.* Nexantem nodos *Verg.*

codd. dett. novis *Ll* mēbra *D* 16 Livius] *b* lauius *B* Livius in Odissia]
Hermannus elem. doct. metr. p. 622 haec refert ad *Hom. Od.* III 678, ad *Od.* VIII
264 sq. *Duentzerus de versu Sat.* p. 45 odysia *GLK* odysia *D* 17 Nexe-

bant] *d* nexabant *DLr* cum codd. lib. X § 48 et *Diomede* lib. I p. 366 P., ubi necta-
bant *Monac.* nexabant *Paris. B* se] sic et *Prisc.* infra l. l. et *Diomedes* se** (se
ni f.) *B* sese *G* nodorum eripimus dubio *K* 19 Att. Deiphobi fr. 1 p. 196
Both. Deiphobi (i. e. *Antenoridarum*, v. p. 247. 319 sq.) fr. III p. 128 Ribb. dei-

phoebo *G* deipoebo *L* deipho *K* 20 ferrum] *l* ferrum *L* eripimus *Rr* omni-
bus] sic codd. etiam lib. X § 48, ubi omnes solus *Erl.* 1 *Krehlii* manibus *Ribbeckius*
manicis *Erl.* 1 lib. X l. l.

p. 861 P.

p. 452. 53 K.

'necto' tamen eius est primitivum; nam quomodo a participio 'amplexus', quod ex verbo nascitur 'amplector', fit verbum frequentativum 'amplexor amplexaris', sic a participio 'nexus', quod nascitur a verbo 'necto', fit frequentativum 'nexo nexas'. unde manifestum, quod rationabilius hoc secundum primam coniugationem protulit Virgilius. a 'necto' tamen similiter 'nexui' protulerunt plerique, quidam tamen etiam 'nexi', 'necto nexi' dicentes et 'nexus', ut 'flecto flexi' et 'flexus'. Virgilius in V:

Et paribus palmas amborum innexuit armis.

Lucilius in V:

hic solus vigilavit, opinor,

Et cum id mi visus facere est, tum retia nexit.

34 supra dictis addunt quidam 'neco necavi' vel 'necui', sicut et Probus et Charisius et Diomedes, ideo quod participium praeteriti passivum et 'necatus' a 'necavi' et 'nectus' a 'necui' facit. Horatius in Epistularum:

Spem mentita seges, bos est enectus arando.

Livius ab urbe condita XXI: fame, frigore, illuvie, squalore enecti. Cicero Tusculanarum I:

enectus siti

Tantalus.

sed proprie 'necatus' ferro, 'nectus' vero alia vi peremptus dicitur. Ennius:

Hos pestis necuit, pars occidit illa duellis.

1 est om. K amplexus quod nascitur a verbo necto D ex verbo et vocc. post nascitur: amplector — nexus, quod nascitur in mg. add. d 2 ex] a K amplexor] amplector H 3 necto] neco in neto corr. R 4 manifestum * quod (—?) G manifestum est quod H 5 secundam H primam] .i. sup. lin. K coniugationem Rr necto q̄q Gg nexui similiter B 6 quidam om. GL necto nexi om. R

7 ut flexo GL fluxus Rr Verg. Aen. V 425 V aeneidos R 8 in- exuit B intexuit Med. 9 Lucil. sat. V 7 Dous. 8 Gerl. lucilius satirarum (satyrarum Paris. AB) curarum retia (recia Paris. B) nectit codd. Diomedes p. 366 P. 10 uigelaui K 11 mi] Dousa mihi libri etiam lib. X § 48 nexit] k exuit K 12 Probus] necui hodie certe nec in arte II 3 (de cath. verb.), 9 p. 1485 P. nec in arte min. § 772 p. 395 anal. Vind. reperitur cf. ann. ad lib. V § 45 13 Charisius R Charisius p. 215 P. 145 L. diomedes LK Diomedes I p. 362 P.

Ideoque participium K praeteritum Rr 14 necatus] r necas R nectus] ne- catus K ora K Hor. epp. I 7 87 in ** primo L in. epistolarum H aepistolarum K 16 spem merita L arando in litura d 17 Lilius — Tanta- lus in mg. add. d Liv. ab u. c. lib. XXI 40, 9 condita lib. XXI. B illuuias L 18 enecti Rr tragoediae inc. fragm. ap. Cic. Tuscul. I 5, 10 (trag. fr. inc. LIX p. 214 Ribb. cf. Fleckeisenum in Iahnii ann. LXVI 207) Tusculanarum I.

om. G 1] Krehlius II. B V RHLK V d 19 enectus siti] sic Ciceronis cod. Reg. siti enectus libri Cic. rell. 20 tantulus BH Tantalus Fleckeisenus I. l. post Tantalus: quare necatus et quare nectus (nectus sit B) add. BDHGLK 21 propriae Rr fero R peremptus D 22 Enn. ann. XVI 19 E. S. ann. inc. sed.

p. 581. 62 P.

p. 453 K.

Excipiuntur praeterea haec quattuor: 'sto steti', 'do dedi', 'iuvo iuvi', 'lavo lavi', quod antiqui tertiae quoque coniugationis declinatione proferunt, 'lavo lavis lavit'. Plautus in Pseudulo:

Gestas tabellas † . eas lacrimis lavis.

Virgilius in X:

lavit improba taeter

Ora cruor.

idem in III:

fluidum lavit inde cruorem.

10 a 'do' quoque composita et a monosyllabis praepositionibus tertiae sunt 35
coniugationis, ut 'addo addis', 'reddo reddis', 'trado tradis', 'prodo prodis'.
nam 'circumdo' 'circumdās' facit, quia 'circum' et disyllabum est et magis
adverbium. et hoc solum verbum primae coniugationis a paenultimam in
praesenti et in praeterito imperfecto et futuro et infinito et participio prae-
15 teriti || corripit: 'dāmus dātis dāris dātur dābam dābo dāre dātus dāturus'
et quae ex hoc solent fieri, ut 'dābimini'. 'da' enim ubique ante finem
corripitur in hoc verbo simplici, ut 'dāturus dātum dātu dātor'. Virgi-
lius in I Aeneidos:

Vix e conspectu Siculae telluris in altum

20 Vela dābant laeti.

in eodem:

Adsit laetitiae Bacchus dātor et bona Iuno.

in eodem:

O passi graviora, dābit deus his quoque finem.

25 idem in eodem:

Si dātur Italiam sociis et rege recepto.

idem in VI:

Cui dātus haerebam custos cursusque regebam.

idem in III:

30 Et pater Anchises dāre fatis vela iubebat.

fr. LXXXV p. 80 Vahl. 2 'quoque tertiae H declinatione] h declinationis H
3 ut lauo GL Plaut. Pseud. I 1, 8 (v. 10) psedulo L psedolo G se-
dulo H seudolo h 4 tabellas tecum eas Plautus lauis in lauit mut. D lauit Br
et in litura h 5 Verg. Aen. X 727 sq. cf. lib. VIII § 36 6 improba* D im-
proba RBGL teter RBDGLK 8 Verg. Aen. III 663 9 fluidum BDHGL
cum Med. Pal. Fr. m. alt. 11 coniugationis] b coniugationis B ut om. G

12 Nam a circumdo circundas facis G cirdo as K 14 praesenti et in om. GLK
et in futuro LK et infinito add. r praeteriti temporis BD praeteriti et futuri
H 15 dātis daris L 16 hoc ex his corr. K ut om. GLK dabi-

mini D ubi^q ante Rr 17 dāturus om. D datu datum D dator] r dator
ut R rell. Verg. Aen. I 34 sq. 20 vela ex uila corr. H laeti ex corr. H

21 in eodem — Iuno om. H In eodem. si datur italiam adsit Dd Verg. •
Aen. I 734 22 Adsit] assit RGLK atsit Med. • bachus GLK baccus D 23
Verg. Aen. I 190 24 pasi GLK dabit ex dauit corr. B 25 Idem ex corr. K
Verg. Aen. I 553 26 datur] k datur (ic) D dator LK Italiam in lū. B
27 Verg. Aen. VI 350 28 haerebam Rr regebam] gerebam Pal. 29 Verg.
Aen. III 9 30 vela] h uale H iubebat ex iuneuat corr. B iunebat K Med.

Persius:

Quin | dāmus id superis, de magna quod dare lance
Non possit magni Messalae lippa propago?

VII 36 a 'sto' quoque composita servant duplicationem praeteriti, ut 'resto restiti', 'consto constiti', 'prosto prostiti'. Ovidius tamen 'abstii' pro 'abstitii' protulit in XI metamorphoseon:

Alcyonae lacrimas et quae pars admonet abstii.
et 'absisto' enim et 'absto' 'abstiti' facit.

Supinum vel participiale in 'um' desinens omnia primae coniugationis verba, quae in 'avi' praeteritum terminant, 'vi' in 'tum' convertentia faciunt, ut 'amavi amatum', 'oravi oratum', 'flavi flatum'. quae vero in 'ui' divisas desinunt, si c ante o habuerint, mutant 'ui' in 'tum', ut 'frico fricui frictum', unde Iuvenalis in II:

si prurit frictus ocelli

Angulus.

similiter 'seco secui sectum'. sic ergo 'necui nectum' fecit. Ovidius in IIII metamorphoseon:

Nec tu iam poteras enectum pondere terrae
Tollere, Nympha, caput.

'mico' quoque 'micui mictum' debet facere. sed dubitationis causa, quia 20
'mingo' quoque 'mictum' facit, in usu non invenitur, quamvis ab eo verbo compositum 'dimico' 'dimicavi' facit et 'dimicatus' - Livius in †XXXIII: iusta quoque acie et collatis signis dimicatum, quidam auctores sunt, quamquam 'emico' 'emicui' faciat. Lucanus libro I:

Qualiter expressum ventis per nubila fulmen
Emicuit.

1 Pers. sat. 2, 71 sq. 2 id] hic B superius H de] k d. K 3 possint D magni om. Pers. Montep. pr. magna Pers. Vat. Messalae] codd. Persiani plerique messale libri Messala Pers. Vat. Messalae libri aliquot Pers. dett. lyppa D 4 quoque** (qq) L resteti K 5 prosto prostiti consto constiti B consteti K prosteti K 6 Ovid. metam. XI 473 7 Alcyonae] sic Ovidii 'S. Marci veterrimus et unus Mediceus cum uno Vossiano' alcyone RGLK alcione DH alcione B Halcyones (Alcyones, Alciones) pars libr. Ovid. ammonet L abstii] sic etiam pars libror. Ovid. absit, abstat, astit, astat, abstet, obstat, obstet, obsit alii

8 abstiti] abstittit RBD 9 "Supinum — desinens. "Omnia — convertentia faciunt. Vt Hh Sopinum quoque uel K participiale Lr parçipiale G 12 frigo frigui D 13 Iuvenal** (is) B Iuv. sat. II 6, 578 sq. U. K 14 purit Iuv. Pith. m. pr. ocelli* B ocelli GL 16 ergo neco necui GLK Ovid. metam. IIII 243 sq. 18 enectum D; in multiplices corruptiones abit pars libr. Ovid.

pondera K 19 Nympha] Ovidius nimpha libri capud RrD 20 quia] k quod K 21 mingno Dd habeo RrD 22 demico demicavi GL dimicavi] b dimicui B demicatus GL Liv. ab u. c. lib. . . . XXXIII] numerus corruptus; locum indagare non potui. XX corr. Heidelb. in marg. teste Lindemannno 23 luxta B acie] k a**ae K demicatum G quidam auctores sunt] om. K eras. in H del. d quidam auctores sunt uel B quidam auctores sunt uel in compositione rationaliter dimicavi R 24 facit r Luc. Phars. I 151. 153 in lib I B 25 expsum G fulmen | Aetheris impulsi sonitu mundique fragore | Emicuit. Lucanus

p. 362. 63 P.

p. 454. 55 K.

'plico' etiam et 'plicatum' et 'plicitum' facit, quia et 'plicavi' et 'plicui'. 37 ex eo igitur composita paenultimam a vel i habent in supino: || 'duplicavi duplicatum', 'explicui explicatum', | 'implicui' vel 'implicavi', quod in raro usu est, 'implicitum' et 'implicatum'. unde Lucanus in III:

5 Implicitas magno Caesar torpore cohortes,
Cicero vero in Pisonem: quid avaritiae, quae criminibus infi-
nitis implicata est, summam nunc explicem? in eodem: fami-
liaritate implicatus. Sallustius in IIII historiarum: implica-
tae rates ministeria prohibebant.

10 Alia vero in 'ui' divisas praeteritum desinentia 'ui' in 'itum' conver-
tunt in supino paenultima correpta: 'domui domitum', 'cubui cubitum', 'so-
nui sonitum', 'tonui tonitum' (Horatius tamen in epodo 'intonata' pro-
tulit secundum analogiam pro 'intonita':

Non me Lucrina iuverint conchyliis

15 Magisve rhombus aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus

Hiemps ad hoc vertat mare),

'vetui vetitum', 'crepui crepitum' ['accubui accubitum']. Statius in I
Achilleidos:

20 quem quisque sacrasset

Accubitu genioque locum.

haec tamen ipsa et secundum tertiam vetustissimi protulisse inveniuntur 38
coniugationem, ut Ennius in XI annali:

.2 penultimam *b* penultima *B* 3 explicui explicatum] *r* explicavi explicatum *R*
implacui

implicavi quod in raro usu est *Hh* 4 *Luc. Phars.* III 432 5 implicitas
Kk magnos *K* terrore aliquot libri *Luc.* coortes *GLK* 6 *Cic. in Pis. or.*
35, 86 uero *om. K* Pisonem] *π* in -II- pisonem *B* pisonem (*G* pisonem *L*)
rell. in criminibus *H* in creminibus *GLK* 7 implicata] *DKr et codd. Bar-*
beriniani n. 1666 sup. lin. pr. m. et 1667 teste Garatonio ad Cic. l. l. cum libris
Cic. implicita *RBHGL et Barberin. n. 1666 in lin. Cic. in Pis. or. 29, 70*
8 *Sall. hist. IIII 30 p. 333 Kr. IIII]* *r* III, *R* implicatae *RHL* in-
plicitae *D* implicitae *GK* Implicitae *B* 12 ad sonitum in *mg.*: Horatius tamen in
libro -I- sermonum ponit sonaturum. Ingenium eni sit. cui meus divinior. atque os
Magna sonaturum des nominis huius honorem (*Hor. serm. l 4, 43 sq. cf. lib. XI*
§ 34) add. b oratius K Horat. epod. 2, 49 sqq. in add. r aepodo D
intonata] *b* intona *B* a tonavi *sup. lin. add. h* 14 Non] *r* nam *R* Non me] no-

mine *GL* concilia *R* conchilia *BGL* concilia *K* 15 magisve ronibus *L* magis
uer omnibus *K* ue rombus *b* uero. *CVAKIO* umbus *B* rombus *HGr* rembis *R*

scaris *R* scarissi quos *K* 16 eo^mis *Rr* eo^mis *D* 17 hiems *Rr* hiems *HGLK*
ueritat *Ll* mare ueritat *K* mare *G* 18 accubui accubitum *om. RBDH*

add. h Stat. Achill. I 109 sq. 19 achileidos *B* achileidos *K* 20 quemuis

que sacras sed *R* quem qui se sacrasset et *r* quisque] *h* quisque *D* quique *H* quisque
K quis se *L* quise *B* quis *G* sacrarat *Lips. 1 Krehli cum edd. Statii sacravit*
cum gloss. elegit Heidelberg., sacrasse Dresd. 2 Krehli 21 genioque] *r* genio quo-

que *R* genioque *Kk*, locus *v. l. ap. Statium* 22 protulisse vetustissimi *G*
23 Ennius in XI annali] *v. l. E. S fr. VI Vahl. cf. lib. VIII § 96*

p. 863. 64 P.

p. 453. 56 K.

Tunc clipei resonunt et ferri stridit acumen.

idem in XIII:

Litora lata sonunt.

Accius in Clytaemnestra:

sed valvae resonunt regiae.

Lucretius:

Caligare oculos, sonere aures.

‘steti’ vero ‘stātum’ supinum paenultima producta debet facere, unde Lucanus in II:

Constātura fides superum,

cum ‘dātum’ et ‘dātus’, sicut superius ostendimus, corripiant a paenultima. est tamen in hoc quoque notandum, quod nomina ab eo derivata a paenultimam corripunt vel antepaenultimam, ut ‘stātus stāta stātum stābilis’. Lucanus in X:

quorum stāta tempora flatus.

idem in V:

Quam non e stābili, tremulo sed culmine cuncta

Despiceret.

composita ab eo varie vetustissimi protulerunt, ‘asto astitum’ et ‘astatum’, ‘praesto praestitum’ et ‘praestatum’. Aemilius Porcina orator in oratione, uti lex Aemilia abrogetur: tempore adstiturum atque petiturum me esse. Brutus in epistulis: occiso Gaio Caesare, postquam mare transierat, praestatum est.

V vero longam ante ‘tum’ unum habet: || ‘iūtum’ et ab eo composi-

1 Tum lib. VIII l. l. clepei GLK strident D 2 Enn. annal. XIII 8 E. S. XIV rv p. 57. LXXIII Vahl. XIII] libri mei praeter L, π VIII. L XIII libri Krehliani ut vid. plerique cum edd. rell. 4 attius K Att. Clytaem. fr. 1 p. 194 Both. Clytaem. (s. Aegisthi, v. p. 298 coll. Düntzero ad Liv. Andr. fr. 1 p. 25) fr. 1 p. 117 Ribb. clytemnestra R et ni f. H clytemnestra BD dytemnestra GLK clytēnestra h 5 sed valvae] sualde K ualde RBDG ualde L resonant regiae K 6 Lucr. III 156 7 calicare GK sonere] d sonare RDL sonare K aures] aures regiae libri regiae e versu Attii irrepsisse vidit Lachmannus

ad Lucr. l. l. auris codd. Lucr. 8 seti Hh statum Rr Lucan. Phars. II 17 11 corripit RDH corripit r corripunt K 12 nomina ex omnia corr. K ab eo] in mg. add. K habeo RrD dirinatua G 14 Luc. Phars. X 240 cf. lib. III § 13 15 tempora Rr 16 Luc. Phars. V 250 sq. cf. lib. III § 26 17 e inseruit h om. H rell. sed culmine sed culmine cuncta K culmina G

cuncta Rr 18 despiceret DGK 19 uariae Rr uariae K assto asstitum et astatium Rr adsto adstitum et statum Bb 20 Aemilius] ex corr. h Emilius GK M. Aemilii Lepidi Porcinae or., uti lex Aemilia abrogetur: v. Meyerum corr. R. fr. p. 195 orator] orat (i. e. oratur) GLK 21 aemilia] lex H emilia DK emileia G arrogetur G adstiturum B asstiturnm RHGK adque D 22 me esse] ‘forte ne abessem’ Falsterus memor. obsc. p. 11 M. Iunius Brutus in epp.: v. Meyeri ann. ad inscr. Bruti Cic. p. 11 ed. suae, Drumannum hist. R. III p. 40

aepistolis K Gaio] om. GLK g. DH 23 post quem D trasierat B 21 longam] d longum D et habeo D

p. 864 P.

p. 456. 57 K.

tum 'adiūtum'. 'au' quoque unum: 'lautum', quamvis vetustissimi etiam 'lavatum' solebant dicere. unde Terentius in eunucho:

Abeunt lavatum, perstrepunt,
pro 'lautum', et Ovidius in III fastorum:

5 Silvia Vestalis - quid enim vetat inde moveri? -

Sacra lavaturas mane petebat aquas.

'potum' quoque pro 'potatum'. Virgilius in bucolico:

39

Et potum pastas age, Tityre, et inter agendum.

Terentius autem in Phormione perfecte protulit:

10 Nam potaturus tapud me est.

Virgilius in bucolico:

Huc ipsi potum venient per prata iuveni.

idem in georgicon IIII:

Quoque modo potis gauderent intiba †fibris.

13 Lucanus in V:

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt

Poturae te, Nile, grues.

Sciendum autem, quod in 'um' desinens supinum accepto verbo infinito, | quod est 'ire', facit infinitum futuri, ut 'oratum ire', 'domitum ire', 'lautum ire' vel 'lavatum ire', 'statum ire'. frequenter tamen antiquissimi neutro participio futuri addebant 'esse' et infinitum futuri significabant, 'oraturum esse' pro 'oratum ire' dicentes et 'facturum esse' pro 'factum ire'. Cato in V originum: illi polliciti sese facturum omnia, per ellipsin 'esse' pro 'factum ire', quod Graeci dicunt ποιῆσαι, 25 quod est infinitum futuri. Lucilius in XVII ad Penelopam conversus:

2 Ter. eunuch. III 5, 52 iuncho K 3 habeant RD labatum B 4
pro lautum K et om. G Ovid. fast. III 11 sq. IIII. Kr 5 Siluia] sic
etiam Ovid. fere omnes cum Petav. et Vrsiniano Ilia Arundelianus et gloss. Gotting.

moneri G 6 petebant K petabat D 7 Verg. ecl. 9, 24 8 ^{age}egyptietyre D

tytere RGK 9 Ter. Phorm. V 5, 9 autem om. G protulat Rr 10 est
apud (apud Bemb.) me Terentius 11 Verg. ecl. 7, 11 12 venient] d ueniunt
D cum Verg. Leid. 13 Verg. georg. IIII 120 cf. lib. XI § 17 in l. georgicon
B IIII (I) R I DGLK 14 potis] positus Verg. Longob. intiba] etiam Med.
Pal. Fr. (deficit Rom.) intuba L fibris] libri hic et lib. XI l. l. et Longob. Verg.,
quod ortum est ex georg. lib. I versu 120, cuius Strymoniae grues versu Luciano
inciderint in scholastici memoriam. riuus ex Vergilio corr. h 15 Luc. Phars. V
711 sq. 16 strimona HGLK cum Voss. utroque: sic igitur f. Prisciani archety-
pus strimonia R relictum L relinquunt Voss. B 17 nilae graues K 19 infi-
niti futurum B post futuri: ut oratum — futuri om. D add. d domitum K
20 lautum uel K uel om. L statum ire om. L 21 esse om. G infiniti
futurum B 23 factum] bh facturum B factu* H Caton. origg. lib. V fr. p. 116
Kr. fr. 104 p. 286 Rth. fr. LXXXVII p. 55 Wr. V. de originum GLK 24

ellipsin] g ellipsim R ellimsin G elypsin D eclipsin H esse facturum pro B
noincein RHGK 25 lucillius GL Lucil. sat. XVII 4 Dous. Gerl. XVII ex
XIII corr. L paenelopam R penelopam D conuersus ait DG

Nupturum te nupta negas, quod vivere Vlixen

Speras.

in hoc quoque subaudiendum est 'esse', id est 'nupturum esse' pro 'nuptum ire', γαμηθῆσεσθαι. Sulla in vicesimo primo rerum suarum: ad summam perniciem rempublicam perventurum esse, pro 'perventum ire', ἐλεύσεσθαι.

DE PRAETERITO PERFECTO SECUNDAE CONIUGATIONIS.

VIII 40 Secunda coniugatio in 'eo' desinit. et ea terminatio propria est secundae coniugationis, exceptis paucis primae coniugationis: 'meo meas', 'beo beas', 'laqueo laqueas', 'nauseo nauseas', 'enucleo enucleas', 'creo creas', 'screo screas', 'calceo calceas', quod alii 'calcio calcias', et quartae duobus: 'eo is', 'queo quis' et quae ex eis componuntur, ut 'adeo, redeo, pereo, veneo, nequeo'. in 'eo' i antecedente unum invenitur, 'cicio'. unde Virgilius in I:

Bella cient primaque vetant consistere terra.

15

idem in VI:

Aere ciere viros Martemque accendere cantu.

invenitur tamen hoc idem etiam in 'io' | desinens quartae coniugationis. unde Statius in IIII Thebaidos:

suus exciit in arma

20

Antiquam Tiryntha deus.

Lucanus in II:

Nunc urbes excite feras, date gentibus arma.

Lucretius:

1 nupturam *Gerlachius!* te nuptam *RBGK* ulixen* *H* 4 γαμηθῆσεται
RD γαμηθῆσεται * γαμνενσῆσεται *GL* γαμηθῆσεται *H* γαμνενσῆσεται | ylla *Sylla K*
 sylla *DHLrb* silla *G* syllaba *RB* *L. Cornelii Sullae rerum suarum lib. XXI fr.*
 p. 291 *Kr. fr.* 18 p. 338 *Rth.* uigesimo primo *D* uicensimo primo *L* 5 rēppu-
 blica *Rr* rempublicam *GK* 6 perventum] ex perventurum *corr. ni f. H* pern-
 tūrum *K* peruenturum *B* ire ut *εὑρεσθαι in litura H* ἐλεύσεσθαι] * *om. K*
εαῖρεσθαι R εαῖρεσθαι *D* 7 De praeterito perfecto secundae coniugationis 1 de
 pterito secundae coniugationis. *D* et in lacuna ab *L* relicta 1 DE SECUNDA CONIUGATIONE.
RK SPECIES PRAETERITI PERFECTI SECUNDAE CONIUGATIONIS. *B* Incipit de secunda coi-
 gat *G* *inscr. om. H* 8 proprie *D* 9 pacis *B* 10 enucleo ex enucleas *corr. H*
 ***** enucleo enucleas (enucleo) *L* creo creas *om. DHG* add. d, in *mg. post*
 hoc est uenum eo
 screas add. *K* 12 duabus *Rr* ex his *BDHGLK* 13 ueneo *Rr* ueneo ue-
 num eo *BHGLK* cicio id est uoco *HGLKb* cicio *** uoco *B* 14 *Verg. Aen.*
 I 541 16 *Verg. Aen.* VI 165 17 uiros in *mg. K* accedere *Rr* accidere *K*
 cantum *K* 18 in*io(h) *D* 19 Statius] *dh* et in litura d terentius *RBE* terren-
 tius *GLK* *Stat. Theb.* IIII 146 in IIII Thebaidos *om. G* IIII] 1 III. *RBDHL*
 .U. *K* tebaidos *LK* 21 tyrrinta *Rr* tyrrinta *DHGLK* tyrintha *B* 22 *Luc.*
Phars. II 47 *sq.* date gentibus iras | Nunc urbes excite feras, coniuret in arma (armis
pars codd.) | (Mundus etc.) II. li5. *K* 23 dat *GL* et in litura *K* gentilibus *B*
 24 *Lucr.* V 211 Terraique solum subigentes cimus ad ortus. *idem versus extat ibi-*
dem I 212, sed Priscianum ad lib. V spectasse docet aurarum; ita enim ibi pergit Lu-
cretius: Sponte sua nequeant liquidas existere in auras. *aliter Lachmannus ad Lucr.*

p. 865 P.

p. 458. 599 K.

aurarum cimus ad ortus.

Livius in CXVIII: adversus interfectores Gai Caesaris ultoribus manum comparans concibat. praeteritum eius tam in 'vi' quam in 'ii' desinit, 'civi' vel 'cii'. Lucanus in VII:

5 quantas in proelia numquam

Concivere manus.

Virgilius in V:

Famaque finitimos et clari nomen Acestae

Excierat.

10 Observandum autem in omnibus est verbis, quod, si minuat praesentis syllabas praeteritum, necessario paenultimam producit, sive producta sive correpta sit in praesenti, nisi syncopam patiatur, ut 'cieo cīvi' et per syncopam 'cīi', 'rideo rīsi', 'faveo fāvī', 'augeo auxi', 'moveo mōvi', 'sedeo sēdi', 'facio fēcī', 'fugio fūgi', 'fodio fōdi', 'venio vēni'. ergo 'liqueo

15 licūi' et 'langueo langūi' pares habent in praeterito et in praesenti syllabas, corripiunt enim paenultimas praeteriti, idque usus comprobat. Ovidius in VI metamorphoseon:

Inposito fratri moribunda relangūit ore.

idem in IIII:

nectare corpus

Delicūit.

idem in VII:

Delicūit stagnumque suo de nomine fecit.

V loco consonantis ante 'eo' habentia 'eo' in i conversa faciunt praeteritum et producant paenultimam necessario secundum praemonstratam

V 211: 'Priscianus p. 865 Lucretius aurarum cimus ad ortus. sic ille librarii errore deceptus, aurarum, cum is grammaticus quem exscribit dedisset Lucretius de natura rerum'. terrai pro aurarum scribi iusserat G. I. Vossius de arte gramm. V 35 p. 870 bis ed. Eckstein. 1 ad ortus] r adhortus RB 2 Libius K Lucanus in V XVIIo Lips. 1 Krehlii Liv. ab u. c. lib. CXVIII fr. t. XIII p. 795 sq. Drkb. ed. Stuttg. p. XIII fr. 49 Wssh. CXIIX Vossius de arte gramm. l. l. et in ed. a. 1635 tom. III p. 124 et in opp. t. II (Amstelod. 1695 fol.) p. 318. XCVIII cod. Prisc. (?) a C. Barthio ad Stat. Theb. IIII 146 l. XVIII rell. codd. omnes cum 'vetustissimo' Barthii et ms. Vossii. CXVII Barthius et sic Vossii ed. Ecksteiniana ḡ. DHGL .g. K ultiores manuum operans cibabat alter cod. Barthianus (?) 3 comparans RDGLK 4 civi] uel ciui BDH ut cini GLKrb Lucan. Phars. VII 361 sq. VI. RH VIII. r 5 praelia G 6 exciuerē codd. Lucani et sic duo 'exinda' mss. Prisciani a Cortio inspecta 7 Verg. Aen. V 106 sq. 8 aceste R aaceste (c) G aceste D acestae L achestae K acaestae Med. 9 excierat] sic etiam Pal. ex corr. exierat Pal. m. pr. Rom. 11 producit peneultimam G 12 sit] sit K praesenti nisi] b praesenti nisi B post syncopam: patiatur — syncopam om. R add. r paciafodi. foueo 14 fodio foudi Bb fodi spscr. r 15 licui B langueo GLK 16 Coripiunt R Ovid. metam. VI 291 18 Inposito ex Inposita corr. B Imposito RHGL moribundo GLK relangit L 19 idem om. GL Ovid. metam. IIII 252 sq. cf. § 55 .UIII. K 20 nectare om. H add. h 21 Delicuit] h Lips. 1 Erl. 2 Krehlii et sic R § 55; deliguit H dilicuit cett. 22 Ovid. metam. VII 381 23 Delicuit] H dilicuit cett. deliuit v. l. ap. Ovidium 24 ante e habentia GLK conuerentia EGLK

p. 865. 66 P.

p. 459. 66 K.

regulam, ut 'moveo mōvi', 'foveo fōvi', 'faveo fāvi'. inveniuntur autem auctores, qui, quomodo in praeterito primae coniugationis in 'vi' syllabam terminante faciunt in secunda tam singulari quam plurali et in tertia plurali in 'unt' desinente persona paenultimae syncopam syllabae, sic etiam in secunda coniugatione, quando praeteritum in 'vi' desinit, ut Virgilius in IIII:

Hyrcaenaeque admorunt ubera tigres,
pro 'admoverunt'. Horatius in sermonum I:

Hunc hominem velles si tradere, dispeream, ni

Summosses omnes. ||

42 'coniveo', quod etiam 'conivo' secundum tertiam protulerunt veteres, praeteritum tam in 'vi' quam 'xi' habuit. Ninnius Crassus in XXIIII Iliados:

nam non conivi oculos ego deinde sopore.

Turpilius vero in paraterusa:

Dum ego conixi somno, hic sibi prospexit vigilans
virginem.

'ferveo' quoque etiam 'fervo' invenitur, ab utroque tamen praeteritum 'fervi' dicitur. Terentius in adelphis:

1 foueo foui om. L faueo faui add. r 2 "coniugationis" primae K 4 in
runt b penultimae r penultimam R 5 praeteritum] r praeteritum R Verg.
Aen. III 367 7 hyrcanaeque B hyrcanaeq. GL hircanaeque K ammorum GL
ad+morunt K ubera ex corr. (ex libera?) B tygres R tigris BDHGLK 8
ammouerunt GLK oratius GLK Hor. serm. I 9, 47 sq. in sermonum I

om. G 9 hominum Rr si velles v. l. ap. Hor. 10 summosses Li sum-
mosses summos omnes K submosses omnis libri Horat. 11 Coniveo Rr co-
nivo ** (.F. m?) B conibo K 12 quam in xi BDGrh ninnius H nimius K Ninnius

Crassus in XXIIII Iliados] v. Non. p. 475, 14 coll. Scioppio suspect. lect. V 1, Vossio
de arte gramm. V 24 p. 830 Eckst., Huschkio de C. Annio Cimbri p. 9 sq., Bernhar-
dio in hist. lit. Rom. p. 406 ed. alt. Cuius Mattius Ios. Scaliger coniect. ad. Varr.
de l. L. VII § 95 t. II p. 236 ed. Bipont., Gish. Cuperus observ. III 6 cf. etiam lib.
X § 10 crasus GLK XXIIII] Scaliger l. l. coll. Hom. II. XXIIII 637 οὐ γὰρ
πῶ μύσαν ὅσας ὑπὸ βλεφάρουσιν ἐμοῖσιν. XXIIII libri 13 Iliados] r aliados R
yliados GLK Matii Iliadis fragmentis, quamvis dubitans (v. p. 569) h. l. inseruit
Wernsdorffus poet. Lat. min. III 572 fr. 10 14 egeo Rr 15 Turpilius (l) B
Turpullius GLK Turpili paraterusae fr. 6 p. 89 Boith. VI p. 36 Grautoff. V p. 91
Ribb. paraterusa] r paraturusa R paterusa G 16 sompno K somno hic sibi
somo hic sibi Rr sibi om. G 18 ferveo — ferbesco p. 479, 22] eo ordine, quem

secutus sum quique a Prisciani more haud abhorret, totum hunc locum exhibent libri,
nisi quod post verbum Calvinum in HGK, post Terentianum in D, post Persianum in L
inseritur sententia: quaeritur — dominatio (v. ann. ad p. 480, 17), nota scil. margi-
nalis, quae ubique nexum sententiarum intercidit. uncis, in mg, addens: aspice librum
istum quando de figuris partici narrat, haec inclusit g, nota XP ad initium et ad finem
appicta d, quae praeterea, sicuti bhk aliis signis appictis ordinem quandam sententia-
rum constituere conata est, quo exempla ad vocc. coniveo et ferveo pertinentia inter se
coniungerentur, sequentibus add. inde ab α: ita scilicet, ut post verbum Turpilianum sin-
gulae sententiae sese exciperent hoc modo: Calvus — largior, ferveo — adulescentiam,
a ferveo — ferbesco, nec solum — olis, a strideo etc. (nec solum — fulgis, a strideo
— fluctus, denseo — olis, a denso etc. b) etiam] et b ferveo] d ferveo D

utro.⁹ Hh tamen] b tam B 19 Ter. adelph. I 2, 72 in adelphis om. G

p. 666 P.

p. 460 K.

Sperabam iam defervisse adulescentiam.

nec solum ea diversarum coniugationum inveniuntur verba, sed multa praeterea, ut 'strideo strides' et 'strido stridis', 'fulgeo fulges' et 'fulgo fulgis', 'denseo denses' et 'denso densas', 'oleo oles' et 'olo olis'. Calvus a 'convivere' infinitum secundum tertiam coniugationem correpta paenultima protulit:

Cum gravis ingenti convivere pupula somno.

Persius vero secundae protulit:

Vae, nisi convives! oleum artocreasque popello

10 Largior.

a 'ferveo' Virgilius in I:

Fervet opus redolentque thymo fragrantia mella.

idem in VIII a 'fervo':

Fervere Leucaten auroque effulgere fluctus.

15 Lucilius:

fervit nunc, fervet ad annum.

Terentius in adelphis:

†Cum maxime fervit, tam placidum quasi ovem reddo.

unde 'fervesco'. dicitur tamen etiam per b 'ferbeo', ex quo 'ferbui'. Ho-

20 ratius in I sermonum:

Velatumque stola, mea cum conferbuit ira.

unde et 'ferbesco'. a 'strideo' Lucanus in VI:

Auribus incertum feralis strideat umbra,

a 'strido' Virgilius in VIII:

25 striduntque cavernis

Stricturae chalybum et fornacibus ignis anhelat.

1 iam *del. RK* adulescentiam *R* aduliscentiam *DHGL* adoliscientiam *K* 2

coniugatione *D* 3 fugo *Hh* 4 *C. Licinii Calvi fr. 11 ap. Lachmannum Catull. p. 82, fr. XIII ap. Weichertum poet. Lat. rell. p. 144* 5 paenultima *B* 7 ingenti] *om. L* urgenti *Nic. Heinsius* popula *GLK* sompno *K* 8 *Pers. sat. 6, 50 sq. vero] om. L* uero et *G* 9 *Ve D* uenisi *R* uenisi uenisse *GLK* conlues *Montepess. pr. Vat. Pers.* oleum] oleuo *GLK* artocreas quae *H* arto creasque *L* orto creasque *K* 10 largiar *Montepess. pr. Vat.* 11 *Verg. Aen. I 436 cf. lib. VIII § 95* 12 thymmo *D* thimo *BLK* tymo *r* fragrantia *R* flagrantia *DHGLK* 13 *Verg. Aen. VIII 677* a ferveo] *om. K* a feruo feruere, feruere *b* 14 leocaten *GLK* efulgere *K* fluctis *R* 15 *Lucil. sat. lib. VIII fr. 14 Dous. 10 Gerl., libro nono assignatum a Nonio p. 502 extr., plenius: Fervit aqua et feruet: feruit nunc, feruet ad annum laudatum a Quantil. inst. or. I 6, 8 cf. Struvium lat. Decl. u. Conj. p. 189 sq. Lachmannum ad Lucr. II 44* 16 fervit] *r* fer-

uet *RHGLK* feruet *G* feruit *r* ad add. *r* 17 *Ter. adelph. III 1, 18* Cum feruit maxime (*Bemb. feruet maxime Bas.*) tam placidum quam ovem reddo *libri Terent., unde vel c. f. m., tam placidum, quam ovem est, reddo vel quasi ex Frisciano accepto c. f. m., tum placidum quasi ovem reddo scribendum visum est Bentleio* feruit] *r cum Ter. Bemb. et Donato feruet R rell.* iouem *G* 19 oratius *K* *Hor. serm. I 2, 71* 20 in I sermonum *om. G* 21 mea ē ferbuit *G cum libris nonnullis Hor.* ira add. *r* 22 et ferbesco] *d exferbesco RDGL* A+strideo *B* *Lucan. Phars. VI 623* III. *H* 23 ferali *K* 24 *Verg. Aen. VIII 420 sq.* 25 striduntque] *d stridentque D* 26 structurae *h* uel structurae *b* chalibum *BDHL* calibum *RG* calybum *K*

p. 866. 67 P.

p. 460. 61 K.

a 'fulgeo' Virgilius in V:

Ductores auro effulgent,

a 'fulgo' idem in VIII:

auroque effulgere fluctus.

a 'denso' Ennius in VIII annalium:

Densantur campis horrentia tela virorum,

a 'denseo' Virgilius in X:

Extremi addensent acies.

ab 'oleo' Terentius in adelphis:

olet unguenta de meo,

ab 'olo' Plautus infiniti verbi secundam syllabam corripuit in mustellaria:

Non omnes possunt olère unguenta exotica.

- 44 Supinum a praeterito fit mutata 'vi' in 'tum', ut 'civi citum', 'movi motum', 'fovi fotum'. nec solum in secundae coniugationis verbis in 'vi' praeteritum facientibus, sed etiam in aliis est || observandum, ut 'amavi amatum', 'accusavi accusatum', 'adiuvi adiutum', 'cupivi cupitum', 'accersivi accersitum', 'arcessivi arcessitum'. excipiuntur 'lavi lautum', 'cavi cautum', 'favi fautum', quae differentiae causa pro a longa 'au' diphthongum habuerunt, propter 'latum, catum, fatum', quae alias habent significationes. et sciendum, quod in omnibus huiusmodi supinis paenultima producitur, exceptis 'satum' a 'sero sevi' - quod etiam 'serui' habuit in usu antiquitas, unde

1 Verg. Aen. V 132 sq. auro | Ductores longe effulgent 2 Ductores] r doctores RK efulgent L^{ef} fulgent K 3 Verg. Aen. VIII 677 5 Enn. ann. VIII 47

E. S. fr. inc. 5 Hug. fr. XIII p. 43. LXIII Vahl. VII. G 6 densantur Rr horrentia] r horentia RL 7 denseo ex denso corr. H Verg. Aen. X 432 cf. lib. VIII § 95 9 Ter. adelph. I 2, 37 cf. lib. VIII § 95 in adelphis om. G

10 olet H olent BDL unguenta G meo] b me* B 11 Plaut. mostell. I 1, 41 (v. 42) 13 omnis D unguenta Bh unguenta GLK exotica B exotica D

14 De supinis secundae coniugationis. inscr. l Supino Rr 16 amaui* K 17 post adiutum in B, paulo post post arcessitum in R interposita, a k ad mg. iterum adiecta sunt ea verba, quae variis § 42 locis, ut ad p. 478, 18 dictum est, inseruerunt DHGLK: quaeritur, cur cum 'spiro spiras' et 'halo halas' 'spiravi' et 'halavi' faciant, rerum vocabula i habeant, 'spiritus' et 'halitus'? quae puto esse anteriora verbis ideoque non sequi derivativorum regulam. quomodo 'indicatus', id est 'indicatio', et 'dominatus', id est 'dominatio'. (cur cum] d circum D cum R cūr G et om. G halo] r abalo R faciunt K et k habent DGK et k spiratus K alitus R anteriora esse HLK et k uerbi B regulam derivativorum K et k id est utri-

bique add. r iudicatio (a) L). totam hanc sententiam una cum vocc. sqq. cupiui cupitum accersiu accersitum delendam indicavit b accersivi accersitum] r om. GLK arcessiu arcessitum R 18 arcessivi arcessitum] d arcessiu arcessitum D arcessitum.

Quaeritur etc. R v. ann. ad lin. 17 19 differuntur D^{entiae} 20 lautum RrH catum lautum K casum D cautum H "fatum 'catum G fatum om. D 21 produci- tur penultima* (m) B 22 satum a* sero (s) K antiquitus Struvius lat. Decl. u. Conj. p. 299

p. 387. 68 P.

p. 461. 62 K.

'sertum' - et a 'sino sivi' 'sītum', et a 'pono posui', vel 'posivi' secundum antiquos, 'positum'. 'lītum' quoque et 'ītum' notanda sunt. Virgilius georgicon IIII:

et paribus lita corpora guttis.

In 'deo' exeuntia, longa vocali naturaliter antecedente vel 'ar' syllaba, 45
'deo' in 'si' conversa faciunt praeteritum perfectum, ut 'suādeo suasi',
'rīdeo risi', 'ardeo arsi', e vero vel i brevibus ante d positis, producunt
easdem vocales et 'eo' in i mutata faciunt praeteritum: 'sēdeo sēdi' et
ex eo composita, 'insīdeo insēdi', 'subsīdeo subsēdi', 'resīdeo resēdi'; 'vī-
deo vīdi', 'invīdeo invīdi', 'provīdeo provīdi'. et notandum, quod a 'se-
deo' composita, quamvis in praesenti e in i convertant, in praeterito tamen
eandem e productam servant, ut 'possideo possēdi'. 'strideo' quoque
'stridi' | facit, quod etiam 'strido stridis' tertiae coniugationis invenitur,
i autem tam in praesenti quam in praeterito productam habet. Virgilius
15 in VIII:

striduntque cavernis

Stricturae chalybum et fornacibus ignis anhelat.

Lucanus in VI:

Auribus incertum feralis strīdeat umbra.

Statius in IIII:

Huius inaspectae lucō strīdere sagittae.

Accius in Alceste:

Cum strīderat retracta rursus inferis.

sin autem prima syllaba in 'deo' terminatorum post mutam aliquam vel m VIII⁴⁶
semivocalem e vel o correptas habuerit in aliquam liquidam de||sinentes,
25 duplicatur, sic tamen, ut priori geminatarum extrema consonans subtraha-
tur, et sic 'eo' in i conversis fit praeteritum perfectum, ut 'pēdeo pe-
pendi', 'tōndeo totondi', 'mōrdeo momordi', 'spōndeo spopondi', a quo
etiam s in secunda demitur syllaba euphoniae causa. in compositione

1 sertus <i>RBDHK</i>	possui uel posui <i>Rr</i>	2 et quitum <i>post</i> itum <i>add. d</i>
<i>Verg. georg. IIII 99</i>	3 in georgicon IIII. <i>B</i>	4 paribus (t) <i>D</i> lita] illa <i>Fr.</i>
ilita <i>Fr. m. alt.</i>	guttis <i>D</i>	5 In deo in litura <i>K</i> In eo <i>Rr</i> Inde .o. <i>H</i> In deo quo-
que <i>G</i> antecede uel <i>G</i>	6 de_o <i>K</i> suasi] sasi <i>G</i>	8 ^{ut} sedeo <i>D</i>
composita: insideo — composita <i>om. D add. d</i>	subsedeo <i>B</i>	9 post
vidi <i>DK</i>	11 convertunt <i>K</i>	10 praeuideo prae-
<i>om. L Verg. Aen. VIII 420 sq.</i>	13 strido stridis <i>om. K</i>	14 quam in praeterito
	16 que <i>om. L</i>	cavernistricturae <i>D</i> cauer-
nistricturae <i>Hh</i>	17 chalybum <i>BD</i> calybum <i>RK</i> calibum <i>G</i> chaliphum <i>L</i>	ignis
ex ignibus <i>corr. K</i>	18 <i>Luc. Phars. VI 623</i>	in VI <i>om. G</i>
19 ferali <i>K</i>		
20 <i>Stat. Theb. IIII 428</i>	in IIII. <i>om. G</i>	21 Cuius <i>Stat. Cass. loco RrK</i>
sagittae <i>K</i>	22 <i>Alt. Alcest. p. 164 Both. p. 120 Ribb.</i>	in Alceste <i>om. G</i>
23 striderat] <i>lib. X § 29</i> strideret <i>h. l. libri</i>	petraeta <i>D</i>	rursus <i>G</i>
24 Sin]		
<i>Rr</i>	26 extranea <i>h</i>	28 totundi <i>Dd</i>
spondeo spo- ^a pondi. etiam (s) <i>K</i>	29 saecunda <i>D</i>	euphoniae <i>D</i> euphoniae <i>G</i>

p. 368 P.

p. 462. 63 K.

tamen haec eadem non geminant supra dictam syllabam, ut 'respondeo respondi', 'dependeo dependi', 'demordeo demordi', 'praemordeo praemordi', 'detondeo detondi'. vetustissimi tamen etiam 'detotondi' protulerunt. Ennius in annalibus:

Et detondit agros laetos atque oppida cepit.
at Varro in magno talento:

Detotonderat forcibus vitiarium feris.

'au' ante 'deo' habentia per participium in praeterito declinantur nunc:
47 'audeo ausus sum', 'gaudeo gavisus sum'; vetustissimi tamen et 'ausi' pro 'ausus sum' et 'gavis' pro 'gavisus sum' protulerunt. Cato Censorius in oratione pro Lucio Autronio: beneficii postridie iussisti adesse. in diem ex die non ausi recusare. Livius in Odissia:

Quoniam audiui, paucis gavis.

L. Cassius Emina in II annalium: idque admiratum esse gavisum. in hoc verbo etiam illud animadvertendum, quod 'ausim ausis ausit' pro subiunctivo 'audeam | audeas audeat' invenimus. Virgilius in II georgicon:

Ausim vel tenui vitem committere sulco.

Ovidius in VI metamorphoseon:

Et nihil est, quod non inopino captus amore
Ausit, nec capiunt inclusas pectora flammās.

1 tamen add. g 3 detondeo detondi] d detondeo detundi D detotundi Dd
4 Enn. ann. III 13 E. S. fr. inc. XXXVII p. 72 cf. p. L sq. LXV Vahl. 5
detotondi] b Struuius lat. Decl. u. Conj. p. 309 sq., olim propositum sed alteri con. de
que tototondi agros, a Merula quoque prolatae, posthabitu a G. I. Vossio de anal. III
19 p. 810 Eckst.; sed huic adversatur particula adversativa at, qua Varronianum exem-
plum Enniano opponitur. detotondit RBGLKd et ex detotondii ni f. mul. h detotondii
D coepit BDr 6 Varron. magn. talent.: sat. Menipp. LI 1 p. 149 Oehl.

tallento K 7 detotunderat Dd forcibus B vitiarium feris] M. Hauptius uitari-
feris RDb uitarifer** B uit*****eris H uitam feris h ui tarpitris L ui tarpistris K ui
tarpiferis G uiticarpiferis * uiticarpiferis Ausonius Popma 8 de_o Kk

per add. b declinatur Gg 9 ut audeo BDGr tamen om. L auxi Dd

10 gauissi D gauissus D gaus G Caton. or. pro L. Autronio: v. Meyerum
orr. R. fragm. p. 139 sq., qui distinguendi notam post in diem posuit cum Nic. Hein-
sio ad Tac. ann. VI 20; libri h. l. omnino non distinguunt 11 in oratione om.
G Lucio] r lutio R post tridie HG *ost tridie (p) D 12 ausi] r casi R

ausi sunt B recurrare Rr lylius G libius L Liv. Odiss. lib. XVI cf. Hom.
Od. XVI 92, Hermannum elem. doct. metr. p. 626 13 odysia GL odysia RDH
14 audiuit B 15 lucius B casius G et ex casius corr. H hemina GL he-
mina D L. Cassi Heminae ann. lib. II p. 160 Kr. fr. 19 p. 291 Rth. amira-
tum HL 16 illud] r aliud R animaduertendum K animaduertendum est G
17 audeas] h audea* H Verg. georg. II 289 18 secundo I III. RBDHGL

III. K 19 comittere D solco Rr 20 Ovid. metamorph. VI 465 sq. 21
non om. K inopino] inophino L in ophino K hiophino G effreno libri Ovidiani.
nisi quod inopino pro v. l. cod. Vrb., addita scilicet ex Prisciano. indeque certe ha-
serunt Pers. et Iuv. schol. Oecon. ab Heinsio ad h. Ovid. l. l. 22 nec] uel G
inclausas BGLKr

p. 808. 809 P.

p. 463. 64 K.

Omnia autem supra dicta verba 'deo' in 'sum' convertentia faciunt supina: 'rideo risum', 'ardeo arsum', 'video visum', 'mordeo morsum', 'pendeo pensum', 'tondeo tonsum', 'respondeo responsum', 'audeo ausum': 'gaudeo' vero etiam i post u assumpsit euphoniae causa 'gavisum'. a 'se-
 5 deo' praeterea geminat s 'sessum', et fortasse differentiae causa, ne, si 'sesum' diceretur, duae partes esse putarentur. alia vero omnia in 'deo' 48
 desinentia per 'ui' divisas proferunt praeteritum, ut 'candeo candui', 'studeo studui', 'frondeo frondui', 'splendeo splendui', quorum supina mutatione 'eo' in i et assumptione 'tum' debent fieri, ut 'canditum, studitum,
 10 fron||ditum, splenditum'. rarissime tamen ab omnibus neutris secundae coniugationis, quae in 'ui' divisas faciunt praeteritum, invenio vel huiusce-
 modi supinum vel participium futuri, ut 'caleo calui', 'tepeo tepui', 'horreo horrui', 'languo langui', 'flacceo flaccui', 'rubeo rubui', 'palleo pallui'; si qua tamen inveniantur, i brevem ante 'tum' habent. unde Iuvenalis
 15 a 'careo carui' in II:

tollere dulcem

Cogitat heredem cariturus turture magno,
 et Cicero 'valliturus' a 'valeo'. excipitur 'prandeo prandi'. Plautus in Menaechmis:

Prandi et potavi, scortum accubui.

id tamen quoque in 'sum' facit supinum, quomodo superiora, ut 'pran-
 sum', quod tamen, quamvis neutrum sit, habet participium praeteriti
 'pransus', ut 'caeno caenatus', 'iuro iuratus', 'careo cassus', 'pateo passus',
 'titubo titubatus'. et multa praeterea a vetustissimis similiter sunt | pro- 49
 25 lata participia praeteriti a neutralibus verbis, ut a 'seneo senectus', ὁ γη-
 ράσας; 'discedo discessus', ὁ ἀναχωρήσας; 'intereo interitus', ὁ ἀναίρεθεις;

1 de_o Kk 2 redeo Rr mordesum H 3 tandeo tansum D tendeo ten-
 sum R 4 etiam om. L adsumpsit B 5 geminavit BDH geminant GLK
 sessum] bh sensum B (H?) differentiae G si sup. lin. add. G 6 se-sum(n)

H se sum L in.o Rr 7 deuisas L studeo] b stadeo B 8 splendeo splen-
 deo Dd "eo in i" motatione K 9 adsumptione B 10 spenditum K 11 de-

uisas L 12 calui. terreo. terrui. tepeo B horeo horui Hh 13 langeo K lan-
 go G rubeo flaccui K 14 inueniatur B inueniuntur D Iuv. sat. II 6, 38 sq.

15 a cerui carui H caleo Rr 16 dulce B 17 turturae RrH 18 Ci-
 cero] veluti in or. de imp. Cn. Pompei 16, 46 in epp. ad fam. XIII 16, 3 Exci-
 piuntur D Plaut. Menaechm. III 2, 11 (v. 476) 19 in Menaechmis om. G
 menechmis RBDEK mechenis L 20 et om. libri Plautini pataui K 22
 quamvis ex quoduis corr. D 23 post pransus: ut — passus om. D add. d ceno

cenatus DGLK cenatus B casus Rr passus GLK 24 a om. G uetus-
 tissimis tamen Rr similiter h. l. add., infra non del. g prolata similiter parti-

cipia G 25 senectus add. r ορεπακ G οηπακκac Rr οηπακac H 26 dis-

cessus L ὁ] ω Rr οακωφρακac K intereo — ἀναίρεθεις post ποθεις collocat
 K οναιρεθικ G οαναρεθικ D

p. 809 P.

p. 464 K.

'obeo obitus', ὁ τεθνεύας; 'occido occasus', ὁ δύνας; 'potus', ὁ πεπωκώς,
καὶ ὁ ποθείς, ut 'iuratus ὁ ὀμώσας' καὶ ὁ ὀμοθείς'. Catullus:

Sed haec . . fuere; nunc recondita

Senet quiete;

'senesco' enim inchoativum est. Sallustius in IIII historiarum: omnes quibus senecto corpore animus militaris erat. Caecilii in IIII: custodibus discessis multi interficiuntur. Claudius: pugna acriter commissa multis utrimque interitis. Laevius in Protesilao:

Cupidus miserulo obito.

Lucilius in II:

quae horis sublata duabus

Omnia sunt sole occaso ductoque.

a 'decreso' quoque 'decretum' Laevius protulit in III erotopaeg-nion:

nocte dieque

Decretum et auctum.

Terentius in hecyrā:

Quid ais? cum virgine una adolescens cubuerit

Plus potus.

hoc tamen idem Iuvenalis passive protulit in IIII:

epotaque flumina Medo

Prandente,

ΤΕΘ

1 ὠπθόνεως Rr οἰσθόνεως B οἰσθόνος G οἰσθός D ΔΙΝΑΣ L potus]

ὠπθόνεως

POTOC B ΟΠΕΠΟΚΩΣ ΚΑΙΟΠΘΕΙC Rr πεπωκώς] 1 πεπώης L 2 καὶ ὁ ποθείς]
ΚΩΠΘΕΙC B ΠΟΠΕΙC D ΩΜΩCΑC R ΟΩΛΛΟCΑC H ΟΩΛΛΟCΑC L ΟΩΜΟCΑC I ΙΩΛΛΟ-
CΑC G ΙΩΛΛΟCΑC K ΟΩΜΩCΑC ΚΟΩΜΩΘΕΙC B ὁ] om. G ω R ΟΜΩΘΕΙC D ΟΜΩ-
ΕΙC H ΟΜΩCΙC K Catullus] r catulus R rell. Catull. carm. 4, 25 sq. 3 haec
feruere GL haec prius fuere Catullus 4 quiete] h quite RH qui te LK 5 se-

nesco] d Senesquo D inchoativum Dd Sall. hist. IIII 64 p. 354 Kr. in IIII.
historiarum om. G 6 Coelius B L. Caecilii Antipatri ann. I. IIII fr. p. 192 Kr.
fr. 39 p. 318 Rth. cf. Nautam de L. Coelio Antip. disp. fr. 21 p. 36 sq. 7 in IIII.
om. G Q. Claudii Quadrigarii ann. lib. inc. fr. p. 263 Kr. fr. 80 p. 351 Rth. 8 ja-

acriter commissa K utrique ex utrumque corr. D utrumque Bb utrumque G 9 leuius
BGLK Iulius Rd Laevius in Protesilao] Laevii fr. XI ap. Weichertum poet. Lat.
rell. p. 78, qui de inscr. carm. cf. p. 81 in pro in protesilao Rr prothesilao
G processilao K 10 cupidus L misserulo G 11 Lucilius] r Lucius GLK et,
ni f., R Lucil. sat. II 3 Dous. Gerl. in II om. G 12 q ab horis G oris

R 13 sunt om. L occasum Rr occusso K occaso obductoque tenebris Fr.

Dousa 14 Leuius GLK Leuius H Liuius RBD Laevii erotopaegn. lib. III v.
Weichertum l. I. p. 44 fr. II in III erotopaegnion] n G eroto prēgnion H heroto-

paegnion R Erotepegnion D erotopregnion L erato pregni n K 18 Ter. hecyr.
I 2, 63 sq. in hecyrā om. G haecyra RH haecira D echira LK hechira B
19 agis RBD adolescens] d adolescens RH aduliscens DGLK cubuerit om. R
20 potus sese etc. Terentius potissae etc. Bas. 21 Iuv. sat. IIII 10, 177 sq.
VII, GL 22 Epotataque k

p. 389. 70 P.

p. 464. 66 K.

sicut et 'iuratus' tam active quam passive profertur. Cicero in II Verrinarum: malo ei iurato suam quam iniurato aliorum tabellas committere. Lucanus in VIII:

mihi per Latium iurata tonantem.

sa 'titubo' quoque 'titubatus'. Virgilius in V:

vestigia presso

Haud tenuit titubata solo.

idem in II:

nunc cassum || lumine lugent,

10 quamvis a 'careo' futuri participium non 'cassurus', sed 'cariturus' faciat, ut supra ostendimus Iuvenalem in II protulisse. a 'pateo' quoque 'passus' nascitur teste Virgilio, qui ponit in III Aeneidos:

Et pater Anchises passis de litore palmis.

idem in II:

passis Priameia virgo

Crinibus. |

In 'geo' desinentia, l vel r antecedentibus; 'geo' in 'si' conversa 50 faciunt praeteritum perfectum, ut 'indulgeo indulsi', 'fulgeo fulsi', 'algeo alsi', 'urgeo ursi', 'turgeo tursi', 'tergeo tersi', quod Probus et Charisius et Celsus et Diomedes comprobant et ipse omnibus validior usus. Iuvenalis in I:

sed mox et pocula torques

Saucius et rubra deterges vulnera mappa.

idem in V:

vasa aspera tergeat alter.

Horatius in II sermonum:

1 actiuae H passivae H Cic. in Verr. act. I 10, 32 in II Verrinarum
om. G 2 malim et iurato libri Ciceron. malo enim iurato schol. Cic. in lemmate
3 Luc. Phars. VIII 219 in VIII: mihi om. G 4 Prisca manent mihi rd per
— tonantem al. m. in ras. in Voss. B lacium D tonentē R 5 Verg. Aen.
V 331 sq. in V. add. r 6 praesso H praeso Pal. 7 haut LK 8 Verg.
Aen. II 85 9 casum K legent H 10 participium] r participiunt R 11
+ Iuvenalis(.) Rr Iuv. sat. II 6, 38 sq. v. § 48 12 pasus GLK post in III:
Aeneidos — Idem in III. (sic pro II) in mg. add. r, primis vocc. usque ad Anchises nunc
in fol. extr. abscissis Verg. Aen. III 263 cf. lib. X § 27 qui hoc ponit B 13
E] om. G at g ut K pasis GLK littore D palmas H 14 Verg. Aen.
II 403 sq. III. GLKr 15 pasis GLK Priameia] r priameta R priamea G
17 l] n L 19 tergeo] tergeo vel tergo Bk et tergeo vel tergo RDHGL
quod et probus BDHGLK v. Proban iuniorum p. 1480 sq. P. 136 L. chari-
sius ex cariseus corr. G carissius Rr Charis. p. 217 P. 145 L. 20 cellus K
diomides G Diom. p. 363 P. 21 Iuv. sat. I 5, 26 sq. in I om. D
prima Rr 22 et] ut H procula Rr 23 sacius L deterges] r detergas R
detergis Iuv. schol. et cod. Norimb. 3 24 Iuv. sat. V 14, 62 25 uassa Rr
uassa K uasta G tergat Rr 26 oratius L Horat. serm. II 2, 23 sq. in
II sermonum om. G

posito pavone velis quin

Hoc potius quam gallina tēgere palatum.

Terentius in eunucho:

Egone? imperatoris virtutem noveram et vim militum,

Sine sanguine hoc non posse fieri: qui abstergērem
vulnera?

est enim quaternarius iambus, qui stare non potest, nisi paenultima 'abstergērem' producat. 'mulgeo' quoque 'mulsi' facit, quamvis differentiae causa quidam 'mulxi' protulerunt, quia 'mulceo' quoque 'mulsi' facit. sed Virgilius in III georgicon:

Quod, surgente die mulserē horisque diurnis,
Nocte premunt.

Ennius in VII annalium:

Mulserat huc navem compulsam fluctibus pontus.

idem in VIII:

Ciclopis venter velut olim turserat alte
Carnibus humanis distentus.

Lucilius in XX:

Purpureo tersit tunc latas gausape mensas.

idem in IIII:

Obtursi ebrius.

syllaba vero naturaliter longa ante 'geo' posita, mutant 'geo' in 'xi' et faciunt praeteritum perfectum, ut 'lūgeo luxi', 'augeo auxi', 'frīgeo frīxi'.

51 Alia vero omnia in 'geo' desinentia 'eo' in 'ui' divisas mutant in praeterito, ut 'egeo egui', 'indigeo indigui', 'rigeo rigui', | 'vigeo vigui'. 25 quaedam supina in 'si' praeteritum terminantia i in 'um' convertentia faciunt, sive secundae seu tertiae sint coniugationis - nam quartae in 'tum'

1 panore K uellis GL 2 potius hoc H putius G turgere *codd. non-*
nulli Hor. dett. 3 Ter. eunuch. IIII 7, 8 sq. in eunucho om. G 5 posse
fieri non Bemb. qui H quin Bemb. 7 penultima b penultimā B peneultimam G
penultimam L 8 mulgeo] r mulceo R Mulceo G mulgeo quoque mulsi in *littera* K
9 mulxi quidam G produxerunt L mulgeo G mulceo quoque mulsi in *littera*
K 10 Verg. georg. III 400 sq. IIII. LK 11 orisq. R horisquae D 12
primunt Dd 13 Ennius in VII annalium] v. 54 E. S. fr. inc. 5 Hug. xi p. 39. LIX
Vahl. in VII annalium om. G annali II 14 nauim GLK compulsam DG
compulsa H 15 Enn. ann. VII 75 sq. E. S. VIII 4 Hug. xvi p. 49. XLVII
sq. Vahl. 16 cyclopis RBHGLK uenter ex uento corr. K uellim Rr turserat] d
terserat D turserat G alte I. Dousa apud Merulam Enn. p. 10 alti libri 17
humanis ex humanibus ut vid. corr. K 18 Lucil. sat. XX 9 Dous. Gerl. in XX
om. G 19 Porpureo LK et, in mg. add., G trāsīt K tuncclatas B tuncatas L
mesas K 20 Lucil. sat. IIII 26 Dous. 21 Gerl. in III om. G VIII.
LK 21 ebreus GLK 22 "ante geo' longa G post in xi: et faciunt — frīxi
om. R add. r 23 ut om. G 24 ui diui | mutant R 25 uigui *** supina D
quaedam in quidem corr. supscr. d 26 quaedam] Quidem GL Sopina quae-
dam K 27 seu] siue D sint] r om. H sunt RD

p. 870. 71 P.

p. 486 K.

faciunt supinum -, ut 'indulsi indulsum' vel 'indultum', unde Marcellinus rerum gestarum XIII: tamquam licentia crudelitati indulta, 'fulsi fulsum', 'alsi alsum', 'tersi tersum', 'arsi arsum', 'laesi laesum', 'lusi lusum', 'mulsi || mulsum' et 'mulctum'. Sallustius in
 5 IIII historiarum: dein lenita iam ira postero die liberalibus verbis permulcti sunt. (unde Cicero in contionem Metelli: permulsa atque recreata est. Varro in satura: capite permulso.) 'torsi' quoque et 'tortum' et 'torsum' facit, itaque 'tortores' et 'torsores' dicuntur. Cato in IIII originum: Marsus hostem occidit prius quam Paelignus, propterea Marrucinì vocantur,
 10 de Marso detorsum nomen. Terentius in Phormione:

† Bonorum contortor, legum distortor.

Cicero in IIII Verrinarum: quod sanum denique, quod non aversum atque extersum reliqueris? a 'tergeo tersi' 'tersum' dixit
 15 secundum supra dictam proportionem. excipitur 'ussi' 'ustum' faciens supinum.

In 'xi' vero proferentia praeteritum, cuiuscumque sint coniugationis, X 52 'xi' in 'ctum' vertentia faciunt supinum, ut 'luxi luctum', 'auxi auctum', 'frixi frictum', 'aspexi aspectum', 'illexi illectum', 'duxi ductum', 'dixi
 20 dictum', 'neglexi neglectum', 'traxi tractum', 'struxi structum'. 'finxi fic-

1 post indultum: mulsum et multum torsum et tor et tortum add. Rr mulsum et (l mulsum* L) mulctum torsum et tortum (tortum H) BHGLK mulsi mulsum et multum torsi torsum et tortum D om. edd. Ammianus Marcellinus rer. gest. XIII
 1, 4 2 res gestarū (x) D in XIII. Rr ligentia D liquentia LK liqūtia G diligētia RB crudelitate RLK cridelitate G credulitate DH crudulitate d iūla

Rr 3 falsi falsum K fulsi — lusum ante Marcellinus — indulta collocat D fultum G 4 mulsi mulsum et mulctum om. D Sall. hist. III 95 p. 299 Kritz.

IIII libri et sic post alios Curtius in ed. Sall. p. 980 Debrossius Sall. fr. III 20; III (vel tertio vel 3) edd. in — ira om. G 5 postera LK 6 unde — permulso post torsi — facit collocant BDHL et ordine dein notis appictis instaurato G Cicero in contionem Metelli] fr. 2 p. 450 Or. contra contionem Metelli lib. XIII § 5 Quint. VIII 3, 50 Augustin. rhet. p. 327 Capp. contra Metellum lib. X § 18 contra contionem Q. Metelli Gell. XVIII 7, 7 Iul. Victor VI 3 p. 220 Or. concionem GL contione RB concione D 7 Varron. sat. Menipp. fr. inc. 1 p. 238 Oehl. in satura om. G satyra r satira b 8 et torsum et tortum DHGK et torsum om. L itaque — dicuntur post locum Catonianum exhibet D 9 Caton. origg. lib. II fr. p. 106 Kr. fr. 68 p. 278 Roth. et, optimorum librorum testimonis spreis, fr. LVI p. 42 Wr. in IIII originum om. G IIII secundo D 10 pelignus RBDGLK propterea Marrucini uocantur om. G marucini R masucini L marsucini K 11 De R Ter. Phorm. II 3, 27 Bonorum extortor, legum contortor. — Geta. in Phormione om. G formione DHK 12 et legum r 13 Cic. in Verr. or. II 21, 52 in — auersum om. G non extet euersum reliqueris Cic. Lag. 42 m. pr. euersum libri

Ciceron. 14 extorsum B tergo D 15 Excipiatur ussi ustum Dd Excipursi urtum GLK facit L 18 in uctum G conuertentia GLK sopinum B 19 minxi mictum (minctum G) post frictum add. RBDGL ninxi ninctum add. K 20 stuxi stuctum L fictum] in ras. b (finctum B?) finctum RDr

p. 871. 72 P.

p. 466. 67 K.

tum' et 'pinxi pictum' et 'strinxi strictum' et 'minxi mictum' euphoniae causa n in supino abiciunt, quamvis 'iunxi iunctum' et 'tinxi tinctum' et 'vinxi vinctum' et 'cinxī cinctum' | et 'punxi punctum' et 'sanxi sanctum' servant in supino quoque n. excipiuntur 'flexi, fluxi', quae in supinis quoque servaverunt x: 'flexum, fluxum', quamvis vetustissimi et 'fluctus' pro 'fluxus' et 'flucturus' pro 'fluxurus' soliti sunt dicere, unde et 'fluctus' ipse motus aquarum. in 'gui' vero facientia praeteritum, quia neutralia sunt, non habent in usu supina, debent autem secundum analogiam in 'itum' ea facere, sicut supra dictum est.

In 'queo' desinens unum invenitur secundae coniugationis in 'si' terminans praeteritum, 'torqueo torsi', et ex eo composita 'distorqueo distorsi', 'contorqueo contorsi', 'extorqueo extorsi'. supina secundum paulo ante expositam regulam in 'sum' proferunt: 'torsum, distorsum, contorsum, extorsum'; inveniuntur tamen etiam in 'tum', et frequentius.

53 In 'leo' desinentia, si ante l aliam consonantem habuerint coniunctam ei in ea||dem syllaba, et ab 'oleo' vel 'leo' composita per 'ui' syllabam faciunt praeteritum perfectum, ut 'impleo implevi?', 'compleo complevi', 'suppleo supplevi', cuius simplex verbum non legi, 'fleo flevi', 'defleo deflevi', 'cleo clevi', 'oleo olevi', 'aboleo abolevi', 'adoleo adolevi', 'exoleo exolevi', 'deleo delevi', 'releo relevi', quamvis 'oleo' et 'olui' et 'olevi' faciat, et similiter 'redoleo' et 'redolui' et 'redolevi', quia non mutavit significationem. Horatius in I epistularum:

Vina fere dulces oluerunt mane Camenae.

Lucilius vero in XXX:

Quis totum scis corpus iam perolesse bisulcis, pro 'perolevisse'. Virgilius in XII:

1 strixi ⁿ Dd strictum fluxi sictum K minxi D euphoniae] d .Euphoniae
DHG 2 uinxi uinctum GLK iunxi ⁿ iunctum Dd tinxi H tinxi ^c tinctum Dd
3 et uinxi uinctum h. l. om. GLK uinctum H uinxum Rr et punxi] L et pupugi et punxi DGK et pupugi et pupunxi et punxi RB et pupugi ***** et punxi (et pupunxi?) H et punctum B 4 sanctū R seruet K et fluxi BDGr 5 quoque add. d seruauerunt D x] r ex ni f. in litura R fluxum
flexum R 6 floctus Rr flexurus K sint B 7 vero] quoque G 9 in i. tum RBH dictum est] diximus B 11 distorqueo R 12 et extorqueo GL
extorqueo extosi Rr Sopina (sic) spscr. in K 13 profere Rr 15 In leo Hh
16 ei] om. R et GLK per add. r 17 praeteritum om. L perfectum om. G ut om. H 19 cleo oleui verbum ceterum ignotum dittographia ex oleo oleui
ortum videtur Struvio lat. Decl. u. Conj. p. 222 aboleo ^{ab} oleui Rr adoleui obsoleo obsoleui exoleo B 20 exoleo exoleui deleo deleui om. D peroleo peroleui exoleo exoleui deleo deleui in mg. add. d oleui et olui BDGK oleui et oleui(e) H oleui faciat et olui. L 21 Et similiter Rr redoleo redoleui quia B et] d om. DHGL et del. d 22 mutavit] mutavit K mutant DGL, unde mutat coniecit Struvius l. l. p. 269 Oratius GLK Hor. epp. I 19, 5 in I epistularum om. G aepistularum K 23 ferae b fera B ferre GL 24 Lucilius] d Lucius D licilius B Lucil. sat. XXX 87 Dous. 85 Gerl. in om. H 25 bisulcis K 26 pro perolevisse] h propero levisse H Verg. Aen. XII 438

p. 372 P.

p. 467. 68 K.

mox cum matura adoleverit aetas.

Varro tamen etiam 'adolui' protulit in | libro III rhetoricorum: postquam adoluerunt haec iuventus. Cassius ad Tiberium II: at contra Aegyptiis sacrificium, ubi integrum anserem adoleverunt. passivi quoque participium 'adultus' pro 'adolutus' prolatum est. Antias in LXXIII: eo omnes hostiae, vituli viginti et septem coniecti, et ita omnia adulta sunt. 'obsoleo' quoque 54 'obsolevi' facit. non est enim a 'soleo', quod 'solitus sum' vel 'solui' secundum Sallustium facit perfectum, qui in II historiarum ponit: neque subsidiis, uti soluerat, compositis, sed ab 'obs' et 'oleo', sicut 'obscenus' ab 'obs' et 'canendo' vel 'caeno' vel ἀπό τοῦ κοινού, unde et 'inquino'. Cicero de imperio Gn. Pompei: obsolevit iam ista oratio, re multo magis quam verbis refutata. idem in I rhetoricon: hoc vero a plerisque eorum desertum obsolevisse. idem pro Caelio: chartae quoque, quae illam pristinam severitatem obtinebant, obsoleverunt. 'exoleo' quoque 'exolevi', unde 'exoletus exoleta exoletum'. Plautus in medico:

1 tum *Verg. Med.* adoleuerat *Med.* adoleuerit *Pal.* aetas *Rom.*
 2 Varro in III rhetoricorum] sic etiam recte hoc fr. inscripsit Riccobonus de historia p. 277 ed. 1579 v. *Ritschelium mus. phil.* VI 534 sq.; *antiquitatum rer. hum.* libro III *perperam inseruerunt Aus. Popma Varr. opp.* p. 174 ed. 1601 et *Bipontini* p. 205 rhetoricorum] r rethoricorum *DH GK* rephoricorum *R* retoricatorum *BH* 3 adoluerunt] r adoluerint *R* adoluerit *h* Cassius] r Casius *RGLK* Cassius ad Tiberium II] sed et in sacrificio actus (accius *Par. AB*) cassius ad Tiberium secundo adoleuit (adolebit *Par. A*) dicit. sic est contra aegyptiis (aegyptus *Mon.* aegyptius *corr.* in aegyptios *Par. B*) maximum sacrificium uiui (uuu. *Mon.* l. ubi) integrum anserem adoleuerunt (adoluerunt *Mon.*) *codd. Diom.* p. 370 P., ubi Titus Cassius *com. Kordesius* in ann. II ad *Eberhardii libellum über den Zustand der schönen Wissenschaften bei den Römern* § 34 p. 214, *Seuerus Cassius Weichertus de Vario et Cassio Parm.* p. 205. at is certe intellegendus, quem Cassii nomine laudatum vidimus lib. VII § 55 et quem pleno nomine Cassius (causius *Mon.*) *Seuerus breui ante* (p. 368 P.) appellauerat *Diomedes, apud quem h. l. pro actus (accius) l. actiue ad Tiberium II om. G* tyberium
R 4 ad *Rr* Aegyptiis] *Weichertus l. l. ex Diomede aegyptios BDK* egyptios *RGL* aegyptos *H* sacrificium ubi integrum *om. G* adoleuerunt *ex Diomede Struvius lat.*
Decl. und Conf. p. 270 et *Weichertus l. l. adoluerunt codd. Prisc.* 5 adultus
Bh adholitus *Rr* 6 *Valerius Antias ann. lib. LXXIII fr.* p. 274 Kr. fr. 60
 p. 362 *Rth.* in — coniecti et *om. G* LXX^{III} *Rr* LXX^{III} *III* D LXXVIII. LK
 viginti et septem] *R* uiginti septem *Br XXVII rell.* 7 adulta *Hh* obseleo *R*
 8 solitus *ex solutus corr. K* 9 *Sall. hist. II* 64 p. 180 Kr. fecit *B* 10
 opbs *Rr* 11 vel] nult *R* ceno *DHGLK* ἀπο τοῦ in litura r - τοῖ *Gg*
 12 inquino *G* *Cic. de imp. Cn. Pompei or.* 17, 52 de imperio Gn. Pompei *om. G* .g.n. *R* gnei *B* pompeii *Hh* pōpei
 D obsolevit] r assoluit *R* 13 oratio, re] *Cicero ora**** (tio?) *B* oratione *b* rell.
 ratio re *Cic. cod. Fuld.* *Cic. de invent.* I 3, 4 14 rhetoricon] *om. G* rethoricam
Rr rethoricon *DL* retioricon *H* rhetoricon *K(?)* disertum *GL* 15 *Cic. pro M. Caelio or.* 17, 40 coelio *B* celio *GLK* 16 seueritatem obtinebant *om. G*
 obtinebant in optinebant *corr. B* obtinebat *Dd* continebant *Cicero* obsoleverunt] *d*
 obsoluerunt *RBDH* absoluerunt *Cic. Erf. m. rec. corr.* 17 Plautus in medico] *i. e.*

Domi reliqui †. exoletam virginem,
id est grandem, quae exoleverat. 'aboleo' vero, velut 'redoleo', et 'abolui' et 'abolevi' facit praeteritum, unde et 'aboletum' et 'abolitum' et 'abolitio' dicitur. Livius in VIII: etsi omnis divini humanique moris memoria aboleverit. Persius:

Hoc iuvat? hic, inquis, veto quisquam faxit oletum. Cicero in Verrem de praetura urbana: vereor, ne haec cuiquam nimis antiqua et iam obsoleta videantur. a 'deleo', cuius simplex [id est 'leo'] in usu non est, 'deletum', a 'delino delitum' nascitur, || quod Probus et Caper comprobant, usu quoque adiuvante. Virgilius in IIII georgicon:

et paribus lita corpora guttis.

Cicero epistularum ad Calvum primo: tuli moleste, quod litterae delitae mihi a te redditae sunt. idem in IIII Verrinarum: tabulae sunt in medio, quae se corruptas atque interlitas esse clamant. Accius in Atreo:

Epularum fictor, scelerum fratris delitor.

55 supina secundum iam praedictam regulam in 'vi' syllabam praeteritum terminantium faciunt, ut 'completum', 'defletum', 'obsoletum', 'abolevi aboletum', 'abolui abolitum', 'deletum' a 'deleo'. unde et 'letum' ipsa res, quae delet, quasi a 'leo' simplici, quod in usu non est, profertur. 20

Alia vero omnia verba in 'leo' desinentia 'eo' in 'ui' divisas trans-

in parasito medico v. *Ritschelium parerg.* I 132; *medici fr.* 3 p. 439 *Both.* in medico: Domi om. G 1 f. ego exoletam 2 grandem] dh grad. ē D gradem H

velut] r uelut RBD 3 et unde et K 4 abolicio D abolito GK Liv. ab u.

c. lib. VIII 11, 1 in VIII om. G IIIII. D omnia] d om̄s RDG omnes BHK

5 moris addidi ex Livio absoluit Liv. Medic. absoluit Paris. rell. Pers. sat. 1, 112 psius ni f. in litura R Ipsius r 6 hic] hoc B faxit H

7 Cic. in Verr. II 1 21, 56 in — antiqua om. G uersor Rr ne (c) B

haec] sic etiam Cic. Guelf. 1 haec forte rell. Cic. cuipiam haec H 8 antiquā

B et iam] om. L etiam RDHGK obsoleta] d absoleta DLKr obsoluta R 9

quod et probus et B Probus] Berytius ni f. cf. ann. ad lib. V § 45 Caper] v. Osannum de Capro p. 16 comprobant] r comprobant R comprobat BG comprobat H

10 Verg. georg. IIII 99 12 Cicero epp. ad C. Licinium Calvum I fr. 1 p. 467

Or. aepistolarum K in eplaru D epistularum — tuli om. G primo tuli om.

13 redite Rr Cic. in Verr. or. II 11 42, 104 in

IIII Verrinarum om. G III. L 14 corruptas B corruptasque atque D 15

Attius G accitius H Att. Atrei fr. 1 p. 184 Both. XI p. 138 Ribb. fictor scelerum

fratris deditur delitor thes. Lat. ap. Matum auct. class. VIII 178 fictor scelerum, fra-

tris perlitur ibid. 301 in Atreo: Epularum om. G (non R) atreo epistularum.

Fictor B 16 epillarum Rr Fictor H 17 Sopina et sic saepius B iam

om. G 18 aboletum R aboletum Dd aboletum aboletum BH aboletum abo-

leui L aboletum aboleui GgD aboletum ab aboleui K 19 abolui] r om. G aboleui

R abolitum abolui L abolitum ab abolui DK loetum RDH 20 resque debet

RrKk delet uitam quasi GL quasi oleo Rr a leor BDHGLK 21 deni-

sas L

p. 873. 74 P.

p. 469. 70 K.

ferentia faciunt praeteritum, ut 'doleo dolui', 'calleo callui', 'palleo pal-
lui', 'excelleo excellui', quod et 'excello' invenitur.

Alia quoque omnia secundae coniugationis verba, quacumque conso-
nante ante 'eo' posita, 'eo' in 'ui' divisas convertentia faciunt praeteri-
tum perfectum, ut 'habeo habui', 'rubeo rubui', 'doceo docui', 'arceo
arui', 'timeo timui', 'iaceo iacui', 'teneo tenui', 'caneo canui', 'can-
deo candui', 'stupro stupui', 'tepeo tepui', 'pareo parui', 'careo carui',
'horreo horruui', 'floreo florui', 'censeo censui', 'pateo patui', 'liqueo li-
cui', ex quo 'liquesco' inchoativum. Ovidius in IIII metamor-
phoseon:

Protinus inbutum caelesti nectare corpus

Delicuit terramque suo madefecit odore.

a 'liceo' quoque 'licui' facit. excipiuntur haec: 'iubeo | iussi', 'sorbeo' 56
vel etiam 'sorbo', ut Probo placet, 'sorpsi' vel 'sorbuui' - Lucanus
in IIII:

Absorpsit penitus rupes et tecta ferarum.

Cicero in II Philippicarum: sanguinem civilem exhaustit vel
potius exsorbuui. idem pro Murena: difficultatem exsorbuui.,
'mulceo mulsi', 'maneo mansi', 'neo nevi', 'haereo haesi', 'luceo || luxi',
20 'polluceo polluxi'. Plautus in Sticho:

Vt decimam partem †. Herculi polluceam.

Naevius in Colace:

1 caleo calui GLK calui Rr 2 quod et excello] r om. GLK quod
et collo R 3 quoque] uero G 4 ante om. R 5 habeo Rr 7 stipui D
tepee] b *epeo B 8 orreo orruui B 9 inchoatium G Ovid. metamorph.
III 252 sq. in IIII metamorphoseon om. G 11 Protinus] protulit G imbu-
tum LK imbustum G 12 delicuit BDHGLK terram | quae B made fac Rr
malefecit GLK 13 A liceo quoque licui Hh liaceo Rr iusi K 14 sorbo
ex sorbeo corr. K Probos inst. gramm. II 3, 8 p. 1485 P. 140 Lind.: bo termi-
nata, primae si sint, bavi facient specie perfecta.. tertiae uero correptae, psi, ut
nubo... aut bui, ut sorbo sorbis sorbuui - sic enim legendum pro sorbeo sorbes sorbuui
sorpsi D sorbuui Rr Lucan. Phars. IIII 100 15 in IIII om. G III* (I)
Rr 16 obsorpsit K rupes ac tecta pars libr. Luc. cum Voss. B 17 Cic. or.
Philipp. II 29, 71 gustaras civilem sanguinem uel potius exsorbuueras in II — uel
om. G philippicarum K philippicarum D philippicarum B ** sanguinem H
In sanguinem rell. f. Is sanguinem exausit H exausit DLK ue Rr 18 ex-
sorbuui G exorbuui B post exsorbuui: idem — exsorbuui om. R; uidetur addidisse
r in mg. inf., quo abscisso in mg. sup. add. al. m. Cic. p. Mur. or. 9, 10 ex-
excipitur
sorbuui] r exorbuui RB exorbuui G 19 mulceo mulsi Hh luxi. ἀμωκίω. pol-
luceo B 20 Plaut. Stich. I 3, 80 (v. 233); sic etiam libri Plautini, nisi quod decu-
mam in Sticho: Vt om. G 21 Vti Camerarius decumam α partem si
Herculi Ritscheltius partem hinc Herculi v. d. in Gersdorffii Repert. 1851 IV 187
herculi D 22 Neuius libri Novianis fragmentis Colacem praecunte Benileio ad
Ter. eun. prol. v. 25 perperam addiderunt Bothius l. l. fr. 4 p. 43 et Munkius l. l.
p. 167 cf. God. Hermannum opusc. II 277 sqq. Ritscheltium parerg. I 99. Naev. Co-
lac. fr. 1 p. 141 Klusm. p. 9 Ribb. in — partes om. G collate K

Quid decimas partes? quantum mi alieni fuit,
Polluxi tibi iam publicando epulo Herculis
Decimas.

Supino in 'ui' quidem divisas facientia praeteritum neutra deficiunt, sicut supra diximus, ut 'canui', 'stupui', 'tepui', 'horruui', 'parui', 'egui'; deficit etiam 'metui', 'timui'; nam a 'carui' vel 'caritum' vel 'cassum' videtur posse dici, quia futuri participium 'cariturus', praeteriti 'cassus' invenitur. Iuvenalis in II, quomodo ante relatum est:

tollere dulcem

Cogitat heredem cariturus turture magno.

Virgilius in II Aeneidos:

Demisere neci, nunc cassum lumine lugent.

57 activa vero plerumque 'ui' vocales in i correptam convertentia assumunt 'tum', ut 'habeo habui habitum', 'inhibeo inhibui inhibitum', 'praebeo praebeui praebitum', 'moneo monui monitum'. pauca autem 'ui' in 'tum' 15 vertunt, nisi consonantium natura prohibeat, ut 'tenuo tenui tentum', 'doceo docui doctum', 'censui' vero 'censum', quia in simplici dictione n antecedente s et t sine r sequi non possunt. 'iussi' vero et 'mulsi' et 'mansi' et 'haesi' secundum praenuntiatam regulam in 'si' proferentium praeteritum i in 'um' convertentia faciunt supinum: 'iussi iussum', 'mulsi 20 mulsum', 'mansi mansum', 'haesi haesum'. a 'sorbui sorbitum', a 'sorpsi' vero 'sorsum' debet fieri supinum, ut ab 'habeo habitum' et 'praebeo praebitum' et a 'scripsi scriptum' et 'nupsi nuptum', quorum neutrum adhuc in usu inveni (id est nec 'sorbitum' nec 'sorsum'). a 'luxi' quoque 'luctum' et a 'polluxi' 'polluctum' exigit ratio in 'xi' terminantis praeteriti, sed auctoritas deficit. 'nevi' vero in 'vi' terminantium 25 servat regulam, in supino convertens 'vi' in 'tum', ut 'nevi netum'. ||

1 Quid Barberin. teste Ribbeckio Lips. 2 Krehlii G. Hermannus l. i. p. 280
Qui rell. decumas α decumas partis Hermannus partes add. r mi
add. Hermannus alienum D 2 Polluxi] Hermannus polluxit RBDHLK poluxit
G iam Hermannus a libri epulo Herculis decimas om. G herchulis Dd
herculi B 3 decumas α 4 Supina D Sopina GLK praeteritum om. G
5 stipui Rr orrui B 6 uel a caritum D casum D 7 carituris Rr
praeteri Bb casus Rr 8 Iuv. sat. II 6, 38 sq. v. § 48 quomodo in h-
tura r ante relatum scripsi ante latum libri 11 Verg. Aen. II 85 12 Dimi-
sere K Demissere L- neci ex nec corr. K nec L casum D 13 ui] R ui r,
sed in postea eraso adsumunt B 14 habeo om. G inhibeo om. G. 16 con-
uertunt B doceo K 17 censui uero censui censum G n antecedente etc.]
ut est monstrum ad mg. K 19 praenuntiatam R praetiatam Kk proferentiam Rr
22 sorbsi H sorpsi L sorbitum H ut habeo habitum praebeo K 23 et
a scripsi] in lit. B et scripsi H 24 in usu om. L non inveni BDHGLK et m.
quaedam al. in R so+um Rr sorbitum H 25 et appolluxi appolluctum K 26
auctoritas D 27 regulam servat K supino] r supin+ R actū b ne+ B
netum facit sopinum. GLK

ARTIS PRISANI VIRI ELOQVENTISSIMI GRAMATICI CAESAR DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE LIBER. VIII. EXPLICITVS. | INCIP LIBER X. DE PT PERFECTO TERTIAE CONIUGATIONIS *R* EXPLICIT (expe*i* *B*) ARTIS PRISCIANI VIRI ELOQVENTISSIMI GRAMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLITANAE LIBER. (LIBRI *B*) VIII. INCIPIT LIB. X. DE PRAETERITO (PRAETERI *H*) PERFECTO TERTIAE CONIUGAT; *BH* Artis prisciani viri eloquentissimi grāmatici caesariensis doctoris urbis romae constantinopolitanae lib.

VIII. expli*c*. *GL*. incip. lib. X. mus. de p*er*ito perfecto. *add. G* Incip VIII de uerbo III et III coniugationis. *L* liber. VIII. expl*i*. incipit liber. X. mus de p*er*ito perfecto *A* .i. III. coniugationis *add. k* EXPLICIT LIBER NONVS PRISCIANI DE PRAETERITO PERFECTO TERTIAE CONIUGATIONIS ET QVARTAE. INCIPIT IDEM SECVNDVS. DE VERBO DECIMVS. SED PRIMVM DE AIO. *D*

LIBER DECIMVS.

p. 875 P.

p. 472. 73 K.

DE PRAETERITO PERFECTO TERTIAE CONIVGATIONIS.

I 1 In 'io' a antecedente unum invenitur 'aio', quod in prima quidem persona i loco consonantis habet duplicis, quae et geminabatur a vetustissimis 'aiio', in secunda vero et tertia transit in vocalem necessario, quia consonans sequitur, 'ais ait'. itaque pares habet in tribus personis syllabas, cum omnia in 'io' desinentia tertiae vel quartae coniugationis una syllaba minores habent prima persona secundam et tertiam, ut 'facio facis facit', 'audio audis audit'. sed in hoc primae personae paenultima positione producitur, secundae vero et tertiae corripitur [sicut quibusdam videtur, tertiae est coniugationis] nec per totam in usu invenitur declinationem. cuius praeteritum, cum 'ait' in tertia inveniatur persona, debuit 'ai' primam facere, quae in usu non est; potest tamen 'ait' quoque praesens intellegi pro praeterito. sed cum imperativus in i terminans reperiatur, quartae magis ostenditur esse coniugationis. Naevius:

An nata est sponsa praegnas? vel ai vel nega. 15

E quoque antecedente in 'io' unum invenio 'meio' tertiae, in quo similiter i loco consonantis est. Iuvenalis eius infinitum profert in I:

1 a post io sup. lin. add. H 2 ^a vetustissimi^a Rr vetustissimis H 6 desinentia 'in io H quartae] quate r quate R 9 secundae vero sicut quibusdam uidetur tertiae est coniugationis] et tertiae corripitur. Rr Secundae vero sicut quibusdam uidetur tertiae coniugationis et tertiae corripitur. B secundae vero sicut quibusdam uidetur tertiae est coniugationis. et tertiae corripitur Dd secundae vero et tertiae corripitur. sicut in quibusdam uidetur tertiae est coniugationis G secundae vero ***** busdam uidetur tertiae esse coniugationis ***** et tertiae corripitur (sicut quibusdam uidetur) Hh secundae vero et tertiae corripitur et sicut quibusdam uidetur tertiae est coniugationis. LK 10 totam ex totum corr. B inuenitur B 11 inter]ta inueniatur Rr persona inueniatur LK persona om. G 12 quoque om. L quoque etiam intellegi praesens K praesens] r prae R 13 repperiatur Dd repperiatur BHL 14 Naevius] sic etiam bis § 52, ubi altero loco codd. plerique Ennius; Naeuius (neuius Mon. Paris. B neuius Paris. A) 'alicubi' Diomedes p. 370 sq. P. Naev. fr. com. inc. 25 p. 198 Klusm. XIX p. 125 Ribb. Novii virgini praegnantem ascribunt Bothius (fr. 3 p. 55) et Munkius l. l. p. 181, quos refutat Klusmannus l. l. p. 180 sq. Neuius DGLK 15 ann amata DdKk an est nata Diomedes, unde est delendum uidetur Osanno ad Cic. de rep. p. 450 est sponsa est K praegnas] BH § 52 l. priore praegnas RDH pregnans B prignans GLK 16 tertio L 17 Iuv. sat. I 1, 131 I. libro h

p. 875. 76 P.

p. 473 K.

Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.

Persius:

Pinge duos angues: pueri, sacer est locus, extra
Meite.

5 quidam tamen etiam 'meio meas' dici putaverunt. sed 'mingo' quoque
dicitur, ex quo praeteritum in usu est 'minxi', unde Horatius:

Hunc perminxerunt calones,

ex quo secundum regulam in 'ctum' nascitur supinum 'mictum'. Hora-
tius in I || sermonum:

10 Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis

Corvorum, atque in me veniant mictum atque cacatum.
unde etiam meditativum 'micturio', ut 'lectum lecturio', 'partum partu-
rio', 'esum esurio'; a supinis enim meditativa solent fieri.

In 'io' quoque u antecedente unum invenio 'inquo', quod plerique 2
15 artium scriptores putant in usu non esse. Sed Cicero ponit hoc in se-
cundo de oratore: adtendere et aucupari verba oportebit,
inquo, ut ea quae sunt frigidiora vitemus. in eodem: tu vero,
inquisti, molestus non eris. idem in Verrem de signis: qui
me ubi viderunt, ubi sunt, Pamphile, inquiunt, scyphi? idem
20 in IIII ad Herennium: quid enim tibi vis? aliquis inquit. ex
quo apparet, secundum analogiam 'inquiam' quoque debere dici. idem ad
eundem in V: at non Africani nepotes, inquit, istiusmodi fue-

* 1 tñm Li meire K meire RG 2 Pers. sat. 1, 113 sq. 3 pingue RLK
pueri] r pueris RGLK 4 meite] h melite GL et ex meiete corr. K meiere H cf.
lib. XIII § 35 5 di: putauerunt: ei H 6 oratius* H horatius in R horatius.
in B oratius in DGLK Horatius in I. sermonum Heidelb. Horat. serm. I 2, 44

7 hinc Rr perminxerunt Dd perminxerunt semierasum in perminxeri mut. in B
8 Oratius GLK Horat. serm. I 8, 37 sq. 9 in — coruorum om. G 10

at] et B capud Rr inquirer K aluis D aluis BLK 11 atque] h et
BDHGLK veniant] sic etiam aliquot codd. Hor. ueniat cum optimis libris Hor. duo
ab

Prisc. mss. a Bentleio ad h. Hor. l. I., Heidelb. Darmstad. ueniet liber quidam

Prisc. ms. apud Bentleium adque D cacatum οΥΡΩΝ. ΚΟΡΡΩΝ. Vnde B 12
micturio] d iniecturio D ut add. b 13 essum essurio GLK esum esurio D
enim in litura h meditatio inchoatiua (ex inchoatio corr.) solent B 14

de
anteceente Rr inquo add. r 15 Cic. de or. II 63, 256 16 oratione BHGLK
attendere GLK aucupari B occupari G 17 inquo] in quo aut. in quibus

libri Cic. inquo Kk sunt] r cum Cic. Lagom. 2. 36 aliis sint RDHGLK Cic. de
or. II 64, 259 18 Cic. in Verr. act. II IIII 14, 32 in — signis om. G 19
me ubi] simul ut me Cic. dett. palphile H scyphi BDHGL sophi K rhet.
ad Herennium IIII 3, 5 20 Ull. G inquit] sic aliquot libri rhet. opt. inquit
Virceb. inquit vel inquiet rell. 21 inquam] inquam r rhet. ad Herenn. V: IIII
31, 42 cf. lib. III § 19. V h. l. scribendum esse docet Kayserus l. l. eumque numerum
praebent libri mei omnes 22 al] in litura r aut B (R?) africani HK apricam
L nepoti BLK inquit] rD ex corr. inquit RBD pr. inquieti codd. rhet. opt.
inquit vel inquiet rell. istiusmodi R et istiusmodi r

p. 876. 77 P.

p. 473. 74 K.

runt. in eodem: videte nunc, inquis, iudices, quemadmodum me Plagioxippus iste tractarit. Persius:

Hoc | iuvat? hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.

Terentius quoque imperativum eius 'inque' in Phormione posuit:

Tum autem Antiphonem video ab sese amittere

Invitum eam, inque.

ergo secundum analogiam tertiae coniugationis invenitur eius tota fere declinatio verbi; supinum vero ab eo non inveni nec quae solent ab eo nasci.

3 In 'cio' a antecedente mutant eam in e productam et abiecta o pro-
ductaque i faciunt praeteritum perfectum, ut 'facio fēcī', 'iacio iēcī'. ex
his composita cum praepositione quamvis in praesenti mutant a in i, ta-
men praeteriti regulam servant, quae est in simplicibus, ut 'efficio effeci',
'proficio profeci'. ideo autem dixi, 'cum praepositione || composita' mu-
tare a in i, quia, si cum alia parte componantur, servant a, ut 'calefacio'
calefeci', 'tepefacio tepefeci', 'tremefacio tremefeci', 'stupefacio stupe-
feci'. 'abicio' quoque 'abieci' facit, 'conicio conieci', 'inicio inieci',
'proicio proieci'; invenitur tamen etiam simplex, 'icio icis'. unde Vir-
gilius in XII:

ictum iam foedus et omnes

Compositae leges.

Alia vero i ante 'cio' habentia eandem i in e convertunt et 'cio' in
'xi', ut 'aspicio aspexi', 'conspicio conspexi', 'illicio illexi', 'pellicio pel-
lexi'; excipitur 'elicio elicui' - Livius ab urbe condita libro V: ad
colloquium vatem elicuit -, et puto ideo; nè, si 'elexi' diceremus, 25
necessario participium 'electus' fieret et esset dubitatio significationis.
'pellicui' quoque pro 'pellexi' veteres protulerunt. Laevius in Lau-
damia:

1 rhet. ad Herenn. V: IIII 31, 42 eadem L inquiet vel inquit tibi rhet.
inquit Orellius quemadmodum] r quemammodum RBL 2 me add. d me
Plagioxippus om. G Plagioxippus vel Plagioxypus codd. rhet. fere omnes plagio-
xippus. r plagiuxiphus R plagiosipphus B plagiaxiphus DLK plagi. xiphus Hh Pla-
gioxyppus Klotzius tractari BLK retractari G tractavit v. l. codd. rhet. Pers.
sat. I, 112 4 Ter. Phorm. V 8, 25 sq. formione RG 6 eum GLK 7
eius om. D 8 nec quae] nec quoq. G neq. D neq; B 10 a add. r antec-
edente G e] eo Dd producta i GL produci i K 11 "perfectum" praeteri-
tum K 12 mutant] r mutant R post a in i sqq. usque ad alterum a in i om. D
add. d 14 perficio perfecti HG 15 quia si] quasi H si om. G 16 tepe-
facio tepefeci add. r tremefacio — stupefeci om. G 17 ad abicio et sqq. sec-
undum supradictam regulam sup. lin. adnotat K 18 Verg. Aen. XII 314 sq. 20
ictu B sictum Rom. fedus K 21 cpositae D compositae RGLK composite B 22
eundem L 23 ut om. GL 24 Excipiuntur Rr eliceo B. Liv. ab u. c. lib. V 15, 0

ab — V om. G condita H II r 25 ne si] d nexi D 26 necessariū B

electus] r elatus R 27 pro] om. GL .i. pro g Leuius D leuius GLK et ni f.
H Liuius RB et in litura h Laevius in Laudamia] fr. Laev. X ap. Weichertum
poet. Lat. rell. p. 76 sqq. Livii Andron. Laodamia fr. 1 p. 12 Both. at cf. Klusman-
num Liv. Andron. dram. rell. p. 23 in — affluens om. G

p. 877. 78 P.

p. 474. 75 K.

†Aut nunc quae^opiam alia te illo
 Asiático ornatu affluens,
 Aut Sardonio ac Lydio
 Fulgens decore et gratia
 Pellicuit.

sed Terentius in Phormione:

is senem per epistolas

Pellexit, modo non montes auri pollicens.

invenitur etiam 'allicuit' et 'pellicuit'. Piso historiarum I: cuius
 unius praemio multorum allicuit animos. P. | Varro belli Se-
 quanici libro II:

Deinde ubi pellicuit dulcis levis unda saporis.

Supina ex illis quidem, quae a habent ante 'cio', fiunt a praesenti 4
 'io' conversa in 'tum', ut 'facio factum', 'iacio iactum'. in omni enim
 verbo, sive paenultima sive antepaenultima sit, a servatur etiam in supino,
 quamvis mutetur in praeterito perfecto, ut 'facio feci factum', 'iacio ieci
 iactum', 'capiō cepi captum', 'ago egi actum', 'frango fregi fractum',
 'cado cecidi casum'. ex his composita, quae in praesenti mutant a in i,
 ut 'facio inficio', 'capiō incipio', et in supino a in i e convertunt, ut 'fac-
 tum infectum', 'captum inceptum'; illa vero, quae componuntur a verbis
 in 'go' desinentibus, quamvis mutant a in i, tamen in supino immutabi-
 lem servant eam, ut 'ago exigo exactum', 'frango infringo infractum',
 'tango contingo contactum', 'pango impingo impactum'; quae vero in 'xi'
 terminant praeteritum secundum praemonstratam regulam, 'xi' in 'ctum'
 convertentia faciunt supinum, 'aspexi || aspectum', 'illexi illectum'; 'eli-
 cui' vero 'elicitum' facit, unde Lucanus in VIII:

1 aliā B illa D Aut nunc alia te quae^opiam | Asiatico Ios. Scaliger coniect.
 ad Varr. de l. L. VI § 94 t. II p. 157 ed. Bipont. aut | Nunc quae^opiam alia te
 illo, | Asiatico G. I. Vossius castig. p. 9 2 ornata Dd affluens] r affluens RK

3 sardonio G aclydio H acldidio DG acldidia L lydeo Rr 4 fugens Hh

decore Dd gratia Hauptius ex lex. Vat. ap. Matsum auct. class. VIII 417 gloria
 libri 6 Ter. Phorm. I 2, 17 sq. 7 epistolas] b cum Bemb. epistulas Bas.
 aepistolas K epistolam B et libri lib. XVIII § 242 cum aliquot codd. Ter. 9 alli-

cui B et plieuit D et prolicuit BGLK et pollicuit k L. Calpurnii Pisonis his-
 tor. lib. I fr. p. 147 Kr. fr. 23 p. 299 Roth. piro GLK 10 proemio B
 animus B P. om. DGLK Publius d P. Varronis belli Sequan. lib. II fr. v.
 ap. Wüllnerum de P. Terentii Varronis Atacini vita et scriptis p. 11 sq. bellis
 equani L 12 ubi] libi GLK pellicuit] d pollicuit BDHk prolicuit GLK so-

poris D 15 uerbo add. r siue D sive] h. l. etiam D siue antepenultima
 in mg. add. h etiam om. G 17 coepi B 18 casum Rr 19 et] om. GL
 etiam
 et Hh conueriunt L uertunt BDHGK factum] feci Rr 21 mutent] r mo-

tent K mutant D mutant RGL tamen supino inmutabilem B. 22 habent G
 23 inpingo B 26 elicitum ex elicatum corr. K facit] fecit DHGLKrb Luc.
 Phars. VIII 932 in VIII om. G

Virus et elicited iussumque exire repugnat,
et Statius in IIII Thebaidos:

Tam penitus durae quam mortis limite Manes
Elicitos.

- 5 In 'dio' desinens unum invenio, 'fodio fōdi' et ex eo composita, 'per-
fodio perfōdi', 'effodio effōdi', quod paenultimam praeteriti produxit neces-
sario secundum praedictam regulam, qua ostendimus, quod, si minuantur
praesentis syllabae, in praeterito producit paenultima, nisi per synco-
pam vel apocopam proferatur. supinum in 'sum' facit geminata s, ut
'fodi fossum'. omnia enim verba, quae in 'di' finiunt praeteritum perfec-
tum, in 'sum' faciunt supina, ut 'prandi pransum', 'momordi morsum',
'tetendi tensum', 'pandi pansum', 'defendi defensum', 'ascendi ascensum',
'sedi sessum', excepto 'dedi', quia pri^{mae} est coniugationis, quae num-
quam in 'sum' facit supinum, et ex eo compositis, quae in tertiam trans-
eunt coniugationem et a paenultimam simplicis supini in i convertunt, ut 15
'do dedi datum', 'reddo reddidi redditum', 'perdo perdididi perditum', 'vendo
vendidi venditum', 'credo credidi creditum', 'condo condidi conditum'. in
'dior' quoque deponentia in 'sum' faciunt supinum: 'ordior orsum', 'ingre-
dior ingressum'.

In 'gio' similiter producta antepaenultima et ablata o extrema faciunt 20
praeteritum perfectum, ut 'fugio fūgi', 'confugio confūgi', 'perfugio per-
fūgi', 'refugio refūgi'. supinum o in 'tum' convertit: 'fugio fugitum', 'con-
fugio confugitum', 'perfugio perfugitum', 'refugio refugitum'.

- II 6 In 'pio' 'ca' antecedente mutant a in e productam et abiecta o pro-
ductaque i faciunt praeteritum perfectum, ut 'capio cēpi'. ab eo compo- 25
sita in praesenti quidem mutant a correptam simplicis in i brevem, prae-
teritum vero integrum manet, ut 'incipio incēpi', 'recipio recēpi', 'suscipio
suscēpi'. supinum tam eius quam omnium in 'pi' vel 'psi' vel 'mi' ter-
minantium praeteritum per 'ptum' profertur, ut 'cepi || captum', 'incepi in-

1 elicited dum G elicited K illicitum nonnulli codd. Luc. iussum q̄ GL iussum q̄
K repugnant Dd 2 Stat. Theb. IIII 413 sq. in — penitus om. G 3 Tam

penitus om. BDHLK add. d penitus Rr dure LK manens R 4 elicited
K 5 et om. K 6 effodi] effodo B quod] q̄ K 7 praedictam] b praedic-

tam B quam ostendimus RBD 9 proferetur H geminata s facit K ut
fodio Rr 11 faciunt supinum D prandi] r prando R momorsum Hh 13

sesum L nū^{quam} Rr 14 conpotis Hh 15 coniugationem ex coniugationes
corr. B conuertitur G 18 quoque om. G ut ordior B 19 ingressum L

20 producta H 22 ut fugio D 23 perfugio perfugitum om. H 24 a] a cor-
reptam ex libris nonnullis Krehlius, quibus tamen nec H adnumerare debebat nec, si
Lindemann silentio fides, Heidelberg. 25 coepi B aabeo (h) D 27 incepi B

recipio recepi* (o) B suspicio Rr suspicio D 28 uel in psi uel in mi G
psi] spi L si* D 29 praeteritum perfectum per B praeteritum perfectum profer-
tur in ptum (ptum K) ut GLK ptum] r ptum R profertur add. r cepi]
coepi D

p. 879 P.

p. 476. 77 K.

ceptum', 'coepi coeptum', 'rupi ruptum', 'scalpsi scalptum', 'compsi comp-
tum', 'prompsi promptum', 'dempsi demptum', 'scripsi scriptum', 'nupsi
nuptum', 'emi emptum', 'ademi ademptum'. 'rapui' quoque 'raptum' fa-
cit; similiter ex eo composita, 'corripui correptum', 'arripui arreptum'.

5 'Cu' vero ante 'pio' habentia o in 'vi' convertunt et producunt paenul-
timam in praeterito, ut 'cupio cupivi' vel 'cupii' et ex eo composita, 'con-
cupio concupivi' vel 'concupii'. vetustissimi | autem etiam secundum quar-
tam coniugationem solent proferre hoc verbum. Lucretius:

effringere ut arta

10 Naturae primus terrarum claustra cupiret.

in 'ui' divisas faciens praeteritum unum invenio supra dictae terminationis, 7
'rapio rapui' et ex hoc composita, 'eripio eripui', 'surripio surripui'; nam
'surpui' per syncopam protulerunt quidam poetarum, ut Horatius in IIII
carminum:

15 Quae me surpuerat mihi,

Felix post Cinaram.

'sapio' tam 'sapui' vel 'sapii' quam 'sapivi' protulisse auctores inveniuntur;
Probo tamen 'sapui' placet dici, Charisio 'sapui' vel 'sapivi', Aspro
'sapivi' et 'sapii' secundum Varronem, quod Diomedes etiam approbat.

20 Nonius tamen Marcellus de mutatis coniugationibus sic ponit: 'sapivi'
pro 'sapui'. Novius virgine praegnante:

1 coepi coeptum] coepi ceptum BH concepi conceptum h scalsi L
comsi K 2 prompsi promptum] d prumpsii prumptum D 4 ex] et ex
BDHr 5 vi] i G 6 praeteritum B ut concupio G 7 concupi^{ui} uel conc-
cupii (i ni f.) Hh autem] tamen B etiam sup. lin. add. h 8 solent] R so-
lebant rell. Lucretius D Lucret. I 70 sq. 9 effringere D confringere libri
Lucr. frangere corr. oblongi perfringere (perfringe) Non. 506, 33 10 portarum Lucretius
cupiret] sicetum Nonius et add. at. uideret (h. e. ualeret, v. Maehly annal. philol. LXXI
204) corr. oblongi Lucr. cuperet quadr. et obl. pr. m. 11 supradictae d supradicta D
12 hoc] eo Gr eripio] eripuo B surripio surripui add. r 13 per sinagogam surpui K
quidam protulerunt G Horatius] de oratius BDGLK Hor. carm. IIII 13, 20 sq.
in IIII carminum] om. G in IIII in carminum Rr 16 post Cinaram] uel post
amaram h cynaram R 17 sapui quam sapii quam sapivi Kk sapini uel sapii

quam sapui B sapui uel sapii quam sapui H quam sapini om. R . inveniuntur]
r inueniantur R 18 apud Probum p. 1483 P. rapio rapui uel ii, quod ex sapio
sapui uel sapii ortum esse conicit Struvius ub. d. lat. Decl. u. Conjug. p. 295. ipse
dubitans, quod Prisc. sapui tantum apud Probum legerit: at illud uel ii ad sequens
exemplum cupio pertinere, docuit Lindemannus p. 138 ed. suae. equidem h. etiam l. intel-
legendum arbitror Probum Berytium, cuius notitiam Priscianus Capro debuerit, cf. O.
Iuhnium ad Pers. prol. p. cxxxix et ann. ad lib. V § 45 Charisio] r carisio LK
cariseo G Charisius R Charis. p. 218 P. 147 L. vel sapivi] r uel sapii R
Aspero k 19 et sapii] uel sapii r uel sapui d assapui D Varr. fragm. p. 340
ed. Bip. diomedes GLK apud Diomedem p. 366 P. extr. sapio sapui libri,
sapio sapui et sapui add. sapio sapui et sapii ex hoc Prisciani l. Struvius l. l.; cor-
ruptis contra Diomedis exemplaribus, cui quidem sapui et ipse restituit, Priscianum
usum esse censet H. Keilii adprobat B 20 Nouius G Non. Marcell. cap. X

p. 508, 20 mutis Rr 21 pro sapui add. r Neuius Dr Noeuius B Nov.
virg. praegn. fr. 1 p. 54 Both. p. 181 Munk. p. 227 Ribb. prignante GLK

quando ego

Plus sapiui, qui fullonem compressi quinquatribus.
Terentius similiter:

cum intellego

Resipisse,
pro 'resipivisse'. Caper utrumque in usu esse contendit. Afranius in
Brundisinis:

Equidem nunc resipivi, postquam pectus est laeti-
tia onustum.

Plautus in rudente:

Pol magis sapisset, si dormivisset domi.
'coepio', quod in usu non est, 'coepi' facit praeteritum. Terentius
tamen in adelphis praeteritum imperfectum subiunctivi eius verbi, quod
nascitur ex praesente, profert:

sinerem [ego] illum? ac non sex totis mensibus¹⁵

Prius olfecissem, quam ille quicquam coeperet?
supinum a 'cupivi' et 'sapiui' secundum supra dictam analogiam mutata
'vi' in 'tum' profertur, 'cupitum' et 'sapitum'.

8 In 'rio' unum inveni, 'pario peperit'. ve||tustissimi tamen et secun-
dum quartam coniugationem hoc protulisse inveniuntur. Ennius:

Ova parere solet genus pinnis condecoratum.
sed Terentius in Phormione:

Neque parere iam diu haec per aetatem potest.

1 quanto *Mercerus* ego] ergo *D* uero *G* 2 quin libri *Non.* fullonem *R* fulonem *L*
compressi *RLK* cōpressi *G* quinquatribus libri *Non.* quinquatibus *R* 3
Ter. heautontim. III 8, 2 sq. 4 te gnate cum intellego *Bemb.* gnate cum te in-
telligo *Bas.* intellege *LK* intellige *G* 6 pro resipivisse] *r* pro resipuisse *R*
Caper] v. *Osannum de Capro* p. 16 contendit] ostendit *BDHKr* afranius *K*
Afran. Brund. fr. 3 p. 162 *Bth.* IV p. 182 *Nk.* II p. 143 *Ribb.* in Brundisinis
om. G 7 Brundisinis] *bd* brundesinis *D* brundissimis *K* brundiinis *B* brundi-
^{s n} nis *Rr* Brundusinae vel Brundisii nomen fabulae apud alios tribuitur v. *fragm. edd.*

8 resipui (i) *R* resipui *BDHGK* laetitiae honustum *Rr* leticia honustum *D*
9 honustum *B* 10 *Plaut. rud.* III 1, 8 (v. 899) in rudente *om. G* 11
sapuisset *L* sapiuisset *BG* sapiisset *K* sapisset *Palat. uterque* dormisset *B*
domina *GL* 12 usu est *K* *Ter. adelph.* III 3, 42 sq. 13 adelphis *G*
praeteritum pteritum *Rr* subiunctivum (ta) *D* 14 praesenti *BL* presenti *r* p̄sente *D*

15 sinerem illum lib. XVIII § 252 cum Terentio sinere illum *Bemb.* ergo *G*
ac] at *GLK* aut libri *Ter. cf. lib. XVIII § 1.* 16 olfecissem *L* et in olfecis-
sem corr. *K* coeperit lib. XVIII l. l. cum *Bemb. Bas.* 17 secundum] *b* secun-
dam (a) *B* p̄dictam regulam (in *mg.* uel analō) *G* 18 ut cupitum *B* 20
Enn. ann. fr. v. lib. VIII § 33 21 pennis *HGLKr* pinnis *D* 22 Terentius in
Phormione] immo in *adelph.* V 8, 8: Scio. - Parere iam diu haec per annos non
potest. formione *G* 23 pare *Rr* pareret *G* iādiu & iandiu *GK*

p. 890 P.

p. 478 K.

idem in Andria:

Hanc simulant parere, quo Chremetem absterreant.
supinum 'partum' debet esse, unde et 'partus' et 'parturio' meditativum.
plerumque enim regulam supini sequuntur tam meditativa quam frequenta-
tiva, exceptis quibusdam, de quibus in significatione verbi diximus, ut
'lectum lecturio' et 'lectito', 'mictum micturio' et 'mictito', 'dictum dictu-
rio' et 'dictito'. sic ergo 'partum parturio' et 'partito'. Stautius tamen
in XII Thebaidos participio futuri addidit i:

Misceat atque hosti veniat paritura marito.

Deponentia in 'rior' desinentia, 'orior' et 'mior', tam secundum
tertiam quam secundum quartam coniugationem declinaverunt auctores,
'orior oreris' et 'oriris', 'mior moreris' et 'mioris'. Lucanus in IIII:

Non gratis moritur, iugulo qui provocat hostem.

Ennius in IIIII annalium:

Nunc est ille dies, cum gloria maxima sese
Nobis ostendat, si vivimus sive morimur.

Terentius in eunucho:

Risu temeriri omnes denique.

Virgilius in II Aeneidos:

telis

Nostrorum obruimur, oriturque miserrima caedes.

Lucilius in III:

Conturbare animam potis est, quicumque adoritur.
eorum supina 'ortum' et 'moritum', quamvis 'oriturus', non 'orturus' in-
veniat participium futuri, sed praeteriti 'ortus', non 'oritus' dicitur.
Horatius epistularum libro II:

1 Ter. Andr. III 1, 14 andrea K 2 simul^{ant} Hh pare^{re} Rr 4 regulam
add. h secuntur RB sequuntur GK 5 in sup. lin. add. G 7 sic] Si R
ergo est k paturio GL Stat. Theb. XII 539 8 tebaidos K participio] r

participium R i om. R 9 Misceat] R om. rell. Adque D 10 orior et
mior tam add. d 12 oreris et oriris (i) H Lucan. Phars. IIII 275 in IIII
om. G 13 Non gratis moritur] Vincitur haut (sic Voss. uterque) gratis Lucanus;

Moritur haud gratis, ex Prisc., ut videtur, interpolatus Luc. Cassell. m. alt. iulo
Rr 14 Ennius annal. XI 18 sq. E. S. XIV vi p. 58. LXXIII Vahl. in — sese
om. G XI Merula referens haec ad verba ex or. Catonis apud Livium XXXIII 13,
5 servata, at v. Vahlenium p. LXXIII 15 maxima gloria Heidelb. 16 ostendit^{gu}

Lr ostentat Zwicc. 2 Krehlii si] si Hh siue B 17 Terent. eunuch. III 1, 42
Risu omnes, qui aderant, emoriri; denique et sic add. initio v. sq. metuebant Heidelb.
in eunucho om. G iunuchio K 18 Bisu] iusu K 19 Verg. Aen. II

410 sq. in om. G 20 Talis D 21 Nostrorum om. L oriturque B 22
Lucil. sat. III 27 Dous. Gerl. 20 ap. Vargesium Luc. sat. ex lib. III q. s. p. 7
in III om. G III. ex IIII. corr. H tertio L VII. r 23 animam] animum con.

Vargesius l. i. p. 19 adoratur Rr 24 ortum ex oritum corr. B et mortum
H 25 non oritus add. r 26 oratius GLK Hor. epp. II 1, 17 cf. lib. XI
§ 18 aepistularum K epistularum libro II om. G

p. 680. 81 P.

p. 478. 79 K.

Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.

a 'moriō' quoque notandum, quod, cum 'moriūrus' secundum analogiam faciat participium futuri, 'mortuus' fecit praeteritum geminata u, quod in nullo alio participio inuenies, pro 'mortus' vel 'moriūsus', quod proportio magis exigebat.

In 'tio' desinens per 'si' facit praeteritum geminata s: 'quatio quassi', quod teste Charisio in usu non est, 'percutio | percussi', 'incutio incussi'. supinum secundum regulam in 'si' terminantium perfectum in 'sum' exit, 'quassum', unde frequentativum 'quasso quassas'; similiter 'percussum', 'incussum'. nam 'ussi || ustum' et 'torsi tortum' vel 'torsum' excipiuntur et quae quartae coniugationis in 'si' terminant praeteritum perfectum: 'farcio farsi fartum', 'sarcio sarsi sartum', 'fulcio fulsi fultum', 'haurio hausi haustum'. p vero ante 'si' posita, sicut supra dictum est, per 'ptum' faciunt supinum: 'demo dempsi demptum', 'promo prompsi promptum', 'nubo nupsi nuptum', 'scribo scripsi scriptum'.

In 'tior' deponens tam tertiae quam quartae coniugationis unum inuenitur, 'potior'. Virgilius in III Aeneidos:

Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat et auro
Vi potitur.

i secundum tertiam coniugationem corripuit paenultimam. Lucilius vero in V:

Deficit alma Ceres nec plebes pane potitur
secundum quartam coniugationem producta paenultima protulit. similiter Ninnius in Iliadis secundo:

1 Nil] h Nihil Hr nihil RDLK tale] r telo R 2 moritus Hh 3 fecit] facit Dr 4 nulo Rr mortus in litura h 5 exigebant Dd 6 per si Kk quatio B 7 carisio R cf. Charis. p. 218 P. 146 L., cuius quidem et Fabriciana et Putschiana h. l. inter exempla formae tertii ordinis quintae, qua perfectum in si literas cadit, ponunt: quatio tis si, in usu non est, sed concutio et percutio tis si; at cod. teste Keilio co***** (necutio tis recte restituit ed. pr.) concussi, ut illae edd. ex Prisciano suppletac sint est, sed percutio coni. Osannus Beiträge etc. II 338

10 ussu Rr ussi K usi G et gessi gestum post ustum add. d torsum uel tortum R. num tortum [uel torsum], ut locus ex lib. VIII § 51: interpolatus sit? 12

sartio Rr fulgio Rr 14 ptum] praeteritum GL supino Rr promsi RDH promptum om. G promtum L 15 nubsi K scripsi] scribi R 16 quam add. rd inuenitur unum G 17 Verg. Aen. III 55 sq. 18 abrumpit] rd om. D abrumpit cum nonnullis libris Verg. R polidorum RDL truncat Rr 20 post coniugationem sqq. usque ad coniugationem om. D add. d Lucius K Lucil. sat.

V 17 Dous. 18 Gerl. uero in V om. G 21 II. H. I. LK 22 defecit K plebis RLL pane] om. G panis LK 23 Similiter D similiter (. om.) rell. 24 Ninnius, ut perhibetur, Scriuerius ad Baudii amores p. 416, Bernhardus Grunriss d. röm. Lit. ann. 360 p. 406 ed. alt. cf. lib. VIII § 42 neuus RBDHLK neuus G Neuius π Laevius G. I. Vossius de art. gramm. V 35 p. 872 Eckst. G. Hermannus elem. doct. metr. p. 333; refertur scilicet hic versus ad Laevii, quae perhibetur, Cyprian Iliadem, in Charisii (p. 118 P. p. 84 L.) codice sub Naevii nomine et ipsam laudatam et ad Naevium relatum a Wernsdorffo poet. Lat. min. IIII 573 cf. Weichertum poet. Lat. rell. p. 86 sq. iliados L secundo] sic π cum RBDH

p. 281 P.

p. 479. 80 K.

penetrat penitus thalamoque potitur.

infinitum tamen secundum quartam semper invenitur. Cicero in II in-
vectivarum: rerum potiri volunt. supinum in 'itum' desinit paenul-
tima producta, 'potitum'.

5 In 'uo' divisas quacumque antecedente consonante desinentia mutant
o in i, ut 'acu^o acui', 'imb^{uo} imbui', 'ind^{uo} indui', 'dil^{uo} dilui', 'ann^{uo}
annui', 'sp^{uo} spui', 'suo sui', 'met^{uo} metui', 'arg^{uo} argui'. Virgilius
in VIII:

Nisus ad haec: me nulla dies [umquam] tam fortibus
ausis

10

Dissimilem arguerit; tantum fortuna secunda.

idem in XI:

Verba redarguerit.

excipiuntur 'struo struxi', 'flu^o fluxi', 'pluo plui'. Livius in I ab urbe 11
15 condita et in XXI et in XXII: lapidibus pluvisse et in XXIII:
sanguine pluivit. nam 'unguo' Nisus quidem et Papirianus et
Probus tam | 'ungui' quam 'unxi' dicunt facere praeteritum, Charisius

om. GLK Faecundo Darmst.^b II. Foecundo Darmst.^a et sic secundo (vel II vel 2; fecundo μ).
Foecundo add. tantum non omnes. an III? cf. Hom. II. III 447 1 penetrat GL
2 Cic. in Catil. or. II 9, 10 in II. inuectiarum om. G II inuectiviarum] lib.

XVIII § 163. 189. 251 tertia uectiarum II tertio inuectiarum h III inuectiarum Rr

III inuectiarum rel. 6 imb^{uo} imbui B 7 suo me^o Rr me^tuo Dd Verg.
Aen. VIII 281 sq. Euryalus: me nulla etc.; versus initium Nisus ad haec ex v. 207

sumptum est 9 Nisus Rr umquam] om. DH unquam GLK hoc voc. ex eiusdem

Aen. libri VIII v. 447 hic intrusum est: nulla dies umquam memori uos eximat
acu^o 10 ausis add. r 11 dissimilem] r dissimile R dissimilem GL auguerit

Rom. fortuna secunda] fortunas BD furtunas GLK fortuna se^{quatur} Hh fortuna sequa-
tur d 12 Verg. Aen. XI 688 13 ueba R redarguerit] BDHGLK cum Pal.

redargueret R Darmst.^a cum Med. Rom. 14 strui^x H plu^vi R Liv. ab u.
c. I 31, 1 in I ab urbe condita om. G 1 Drakenborchius ad Liv. l. I. II libri

15 condita et in XXI et in XXII. Lapidibus Hh Liv. ab u. c. lib. XXI 62, 5;
et in XXII

XXII 36, 7 et in XXI et in XXII] et in XXI Rr et in XXI D plu^visse
libri Liv. I 31, 1 et aliquot ex dett. libris II. lib. XXI et XXII II. Liv. ab u. c.
XXIII 10, 7 sanguine pluvisse XXIII Drakenborchius ad Liv. l. I. XXIII libri

16 sanguinē cum aliquot Liv. codd. dett. D plu^vit] rh plu^vit D plu^vit RHGL

ungo D ungo BL Nisus] cf. L. Carrionem antiq. lect. II 11 Graefenhanium hist.

philol. III p. 83 sq. paririanus G at Papirianus de orthographia secundum epitom.
Cassiod. p. 2295 P. 'ungo uero non ungui, sed unxi facit'. apud Probum iun. p. 1484 P.
139 L. 'G. huius literae ante uo positae verbum primae coniugationis non inveni. sed
tertiaē correptae, qui faciens specie perfecta, ut arguo, arguis, argui et unguo, unguis,
unxi' pro 'unguis' 'ungui et', etiamsi ipse dubitans, Priscianum legisse censet Struvius
lat. Decl. u. Conj. p. 313 (cf. Osannum Beitr. II 210 sq.). at mihi haec quoque ad

Berytium videntur esse referenda, cf. not. lib. V § 45 17 un^{gui} Rr ungi H dicutⁿ
Dd Carisius RDHGK Charisius p. 218 P. 146 L.

p. 881. 82 P.

p. 480 K.

vero 'unxi' tantum. 'coquo' vel, ut alii, 'coco coxi', 'linquo liqui', 'tinguo' vel 'tingo tinxi'. haec tamen non videntur in 'uo' divisas terminare, in quibus u vim literae amittit, unde in 'guo' quidem syllabam terminantia huiusmodi servant regulam in 'go' terminatorum, sicut et quae in 'quo' finiuntur, rationem sequuntur in 'co' desinentium: dicimus igitur 'unguo' unxi' et 'linguo linxi', ut 'pingo pinxi', et || 'linquo liqui', ut 'vinco vici', 'ninguo' quoque 'ninxi', unde et 'nix', sicut a 'duxi' 'dux', a 'rexi' 'rex'. Virgilius in III georgicon:

Interea toto non setius aequore ninguit.

Accius in Andromeda:

Cum ninxerint caelestium molem mihi.

'extinguo' etiam 'extinxi', cuius simplex 'stinguo' in raro est usu. Virgilius in III:

Cum genere extinxem, memet super ipsa dedissem pro 'extinxissem' protulit. Cicero tamen in Arato 'stinguens' participio 15 usus est, quod a verbo 'stinguo' nascitur:

Quem neque tempestas perimet neque longa vetustas

Interimet stinguens praeclara insignia caeli.

idem passivum eius verbi in prognosticis protulit:

Vt cum luna means Hyperionis officit orbi,

Stinguuntur radii caeca caligine tecti.

12 illud quoque sciendum, quod in 'ui' divisas terminantia praeteritum perfectum cum soleant corripere paenultimam, 'tamen vetustissimi inveniuntur etiam produxisse eandem paenultimam, in his maxime, quae a praesenti in 'uo' desinente divisas proficiscuntur, ut 'eruo erui', 'arguo argui', 'anno annui'. Ennius in II:

Adnuit sese mecum deernere ferro.

Supina eorum i praeteriti in 'tum' convertunt et producunt u paenultimam: 'acui acutum', 'imbui imbutum', 'indui indutum', 'annui annutum',

1 quoque D quoco uelut alii quoco quoxi B lyqui R post liqui: uinco
uici add. G tingo uel tinguo r 2 terminari d 3 amittat BGL amittat D
Vnde ex corr. r in guo ex unguo corr. B 4 go] b guo B 5 secuntur
RBH sequuntur GK inguo Dd ungo L 6 unxi in mg. add. L pinguo (u) L
ut
pinguo K ** L liqui] lici G ut (ei) L 7 ningo Dd ningo H 8
Verg. georg. III 367 III. K 9 setius B aequore cum Prisciano Verg. cod.
Arundel. aere Vergilius 10 actius R Att. Andromed. fr. 5 p. 171 Both. fr. II
p. 125 Ribb. in Andromeda om. G 11 ninxerit D 12 Extingo G stingo
BG Verg. Aen. IIII 606 14 generem B ipsa B 15 Cicer. Arat. fr. II
opp. IIII 2, 519 Or. stingens GLK 16 stingo B 17 Quem] sic in mg. etiam
K Quod K Quae r tempestas] uetustas G 18 stingens L 19 Cic. prognostic.
fr. I l. I. p. 555 Or. prognosticis] d pronosticis DHLK pronosticis R pognosticis r

20 lana H hiperionis GLK orbis GLK 21 stinguuntur RBDGLK 22
quoque sciendum] etiam notandum, in mg. uel quoque G 23 "etiam produxisse" in-
ueniuntur L 25 adnuo adnuui B 26 Enn. ann. II 18 E. S. II xi p. 22.
XXXIX sq. LXXVIII Vahl. 27 annuit RGLK sese om. GLK, m. rec. add. in G
29 ut acui G imbui inbutum B adnuui adnutum hianui hianutum B

p. 882. 83 P.

p. 480. 81 K.

'innui innūtum', 'argui argūtum', unde et participium 'argutus' | - id est 'convictus'. Plautus in Pseudulo:

argutus malorum facinorum -

et futurum 'arguturus' et derivativum ex hoc verbum 'argutor argutaris'. invenitur tamen in usu etiam 'arguturus' pro 'arguturus'. Sallustius in II historiarum: quod adversum multi ex Bithynia volentes adcurrere, falsum filium arguituri. [Plautus iterum in Pseudulo de sycophanta:

Ecquid argutus +es?

pro 'convictus'.] excipitur 'rūtum' vel 'ruitum', quod u corripuit vel quod i servavit; nam secundum futuri participium, id est 'rūturus', debet 'ruitum' esse - Lucanus in IIII:

ruituraque semper

Stat mirum moles -,

secundum praeteritum vero debet 'rūtum' dici paenultima correpta. Virgilius in XI:

Nec mihi cum Teucris ullum post erūta bellum
Pergama.

et videtur hoc per syncopam i vocalis in prae||terito prolatum, 'erutus' pro
20 'erutus', ideoque tempus perfecti simplex, quod habuit u ante i, servasse. a 'spuo' et 'metuo' et 'pluo' secundum analogiam 'sputum' et 'metutum' vel 'metuitum' et 'plutum' a 'pluvi', velut 'adiutum' ab 'adiuvi', debent facere, sed in usu ea non inveni. alia vero supra dictae terminationis verba 13 extremam syllabam praeteriti in 'ctum' convertunt, ut 'struxi structum',
25 'unxi unctum', 'liqui lictum'; excipitur 'fluxum', ut iam supra dictum est.

Deponentia in 'quor' mutant eam in 'cu' et assumptia 'tum' faciunt

2 Plaut. Pseud. II 4, 56 (v. 745) Ecquid argutus (argutus est libri)? - Malorum facinorum saepissime in Pseudulo om. G pseudulo H psedulo L 4 diriuatium k diriuatum LK 5 pro arguturus add. d arguturus Rr Sall. hist. II 57 p. 175 Kr. 6 in II historiarum om. G quos BDHGLK ex et Hh

bithinia BDL bethinia K bethania G 7 adcurrere Rr accurrere HLK accnrre G occurrere BD arguturi K Plaut. Pseud. II 4, 56 (v. 745) i. e. loco cum maxime citato. vel aliunde igitur vel ex Plauto neglegenter inspecto hoc scilicet alterum participii argutus exemplum ad marg. additum et postea hic non suo loco adglutinatum est. a Prisciano ipso non esse profectum satis indicat iteratum illud 'pro convictus'. haec non posse non turbata esse pronuntiavit Ritschelius ad Plauti l. l. in Pseudulo

de sycophanta om. G - 8 pseudulo RrD psedulo L pseudolo K sicophanta RH syncopantha LK syncophantha B 9 **quid Rr et quid BDHGLK arguturus L argutus es] v. supra 10 conuictus ex coniunctus corr. K 12 Lucan. Phars. IIII 455 sq. 15 uero om. G correpta penultima K correpta penultima G correpta penultima L Verg. Aen. XI 279 sq. 17 cum add. h teocris L 20 tem-

pus praeteriti perfecti L simplex L simplicis G seuisse L servasse. spuo K 21 metutum] r et ex metutum corr. B mututum R 22 plautum Rr pluitum Dd uelud B 23 non inveni post adiutum posuit R, del. et post usu ea add. r

24 praeteriti om. G struxi Dd stuxi H 25 unxi R unctum ex unxtum corr. L iam] etiam GL 26 quor] d cor D cu* (m) B adsumptia B

p. 883. 84 P.

p. 481. 82 K.

supinum: 'loquor locutum', 'sequor secutum'; 'fruor' vero 'fructum' facit, sicut 'struo structum'. Cicero in Hortensio: et amoenitate summa perfructus est. Vlpianus tamen ad Sabinum futurum fruiturum dixit, non 'fructurum', quomodo 'ortum oriturum', 'erutum eruiturum', 'mortuum moriturum', quae cum in praeterito non habeant i, in futuro habent.

In 'vo', u loco consonantis posita, in l | quidem desinente paenultima, o extremam in i convertunt et faciunt praeteritum, ut 'solvo solvi', 'volvo volvi', 'calvo calvi', unde Sallustius in III historiarum infinitum passivi protulit: contra ille calvi ratus, 'calvi' pro 'decipi'. vocali vero natura longa antecedente 'vo' in 'xi' convertitur in praeterito, 'vivo vixi'. supinum i in 'tum' convertentia faciunt, v necessario in vocalem redeunte, 'solvi solutum', 'volvi volutum'. sic debet etiam 'calvi calutum' facere, quod tamen in usu non inveni, et puto calumnias ex hoc esse derivatum. 'vixi' autem in 'xi' terminantium regulam in supino servat 'victum'.

III 14 In 'bo' desinentia verba vocali longa antecedente 'b' in 'ps' convertentia faciunt praeteritum perfectum, ut 'scribo scripsi', 'nūbo nupsi': numquam enim b ante s in principio syllabae potest inveniri, ut 'Pseudulus', 'ipse'. alia vero o in i mutant in praeterito, ut 'bibō bibi'. Cicero in Verrinarum II: an iste umquam de se bonam spem habuisset, nisi de vobis malam opinionem animo inbibisset? Ovidius in VI metamorphoseon: ||

Vberaque ebiberant avidi lactantia nati.

'lambo' quoque 'lambi'. Lucilius in XXIII:

Iucundasque puer qui lamberat ore placentas.

1 sequor] d seor D facit om. H 2 Cic. Hortens. fr. 67 opp. III 2. 484 Orell. in Hortensio om. G hortentio LK 3 perstructus GL persuctus K

ulpianus in uulpianus mut. R ulpianus L Vlpianus ad Sabinum: Vlp. fr. 2 ap. Dirksenium fragmenta ICtor. Rom. p. 103. fruituros idem Vlpianus dixit ad edictum:

v. Dig. X III 7, 10 ad Sabinum om. G sabinum K sauinum RBDHL futurum futurum K fruiturus D 4 fructurus D 5 mori+stutum (tum ni f.)

B habeant] h habent DHL 7 peneulma G 8 extremam o GK nolo Dd

9 Sall. hist. III cf. lib. VIII § 76 10 illac LK decepi Rr 11 xi+ (i) H

13 etiam debet GLK 14 non sup. lin. add. H et] ut B pato K

calūni^{as} B calumniam GLK(R?) 15 Vixia autem R 16 In bo autem K bo in psi BDHGLK 17 scribo ex corr. B 18 enim add. g potest est H

Pseudulus] d pseudolus Br psedulus G seudulus D psedulus K 19 Cic. in Verr. act. I 14, 42 20 in — habuisset om. G in uerrem II. BDH in uerrem in II. LK unquam iste G de se umquam Cic. Guelferb. I habuisset om. L 21 opinionem G imbibisset RGLh imbuisset ni f. II Ovid. metamorph. VI 342 22 in VI. metamorphoseon om. G Vi ex V corr. B V. D 23 Vbera quae B

audiui GK aui. dilactantia B lactantia G 24 Lucilius] b Lucius K Lucius BL Lucil. sat. XXIII 2 Dous. 1 Gerl. in XXIII. om. G 25 Iocundasque Bh

p. 884 P.

p. 482. 83 K.

similiter 'scabo scabi'. idem Lucilius in VIII:

Scaberat ut porcus contritis arbore costis.

unum excipitur 'incumbo incumbis', quod etiam 'incubo incubas' secundum primam coniugationem profertur, quod 'incubui' facit praeteritum, et omnia a 'cubo' composita, sive primae sive tertiae sint coniugationis, ut 'accumbo' vel 'accubo accubui', 'incumbo' vel 'incubo incubui'. et nunc quidem simplex eorum, id est 'cubo cubas', primae est coniugationis, vetustissimi tamen et hoc et omnia, quae in 'ui' faciunt divisas praeteritum perfectum in prima coniugatione, etiam secundum tertiam solebant declinare. supina vero in 'psi' quidem terminantium praeteritum 'si' in 'tum' convertunt, ut 'scripsi scriptum', 'nupsi nuptum', in 'bi' vero assumunt 'tum', 'hibitum, lambitum, accubitum', unde et 'cubitus' dicitur. et notandum, quod, cum omnia in 'si' terminantia praeteritum, sicut supra docuimus, in 'sum' terminant | supinum, exceptis quartae coniugationis verbis, haec quoque, quae p vel m ante 'si' habuerint, 'si' in 'tum' convertunt, ut 'nupsi nuptum', 'scalpsi scalptum', 'scripsi scriptum', 'demi demptum', 'sumsi sumptum', in quibus etiam p euphoniae causa interponitur, quod etiam in praeterito quibusdam placuit ascribere.

In 'bor' deponentia mutant 'bor' in 'psum' et faciunt supinum, ut 'labor lapsum'. nulla autem alia causa est mutandae b in p ante s vel t in principio syllabae positae, nisi euphonia, cuius ratio apud Graecos quoque observantissimos eius servata est in supra dictarum consonantium scriptura, ut κρύβω ἐκρύψα κέκρυπται, λείβω ἔλειψα ἔλειπται. pro ψ enim Graeca nos in principio syllabae 'ps' scribimus, ut 'nubo nupsi nuptum', 'scribo scripsi scriptum', 'scalpo scalpsi scalptum'.

In 'co', n antecedente, abiecta n et o in i conversa faciunt praeteritum, paenultima quoque producta, ut 'vinco vici', 'convinco convici' -

1 *Lucil. sat. VIII 26 Dous.* 21 *Gerl.* 2 scaberat *Rr* abore *Hh* custis

K 3 unum *om. DK* 4 incubui] ^{cu} *r* inbui *K* imbui *RB* inbui *L* 5 siue primae *om. B* coniugationis sint *K* 6 nunc] num *B* 7 prima *B* 8 et hoc] *r* hoc *R* et haec *GLK* 9 prima] *d* primae *D* tertiam *om. L* 10 terminantium 'qui-

dem *H* psi in tum *DHKr* psi in tum *K* psi in ptum *BGLh* 11 adsumunt *B*

12 ambitum accubui accubitum *K* 13 omnia] ^{terminant} *oo* *K* 14 supinant supinum *Rr*

15 habuerint *L* habuerunt *GK* ptum *B* conuerterunt *G* 16 salptum *Hh* dem-
si] *g* dempsi *K* dempsi *RBDHG* 17 sumpsi *BDH* 18 quod] quam *HLr* ad-
scribere *B* 19 in psum] *d* ipsum *D* sopioa *GK* 20 alia *add. in mg. H* 21 positae]

om. GK (i. e. est) *L* ephoniaa *Hh* euphoniae *RD* euphonia (e? euphonia *b*)

quare mutatur b in p ut scribo scripsi. cuius ratio *B* 22 eius *add. r* eius *Kk* 23

κρίβω ἐκρύφακεκρύπται *B* κέκρυπται *R* ἐκρύπται *dh* λείβω *R* ἔλειψω *BDH* ἔλειψω *GLK*
βαίψα *R* εἰψα *BDG* εἰψα *HLK* ἀεῖπται *R* εἰπται *DH* ἀεμῖται *BL*

π
αεῖται *G* αεῖται *K* PRO *D* 24 syllabae positae *ps Rr* 26 antecedente *H*

p. 884. 85 P.

p. 483. 84 K.

'linquo' quoque, quod consimilem videtur habere terminationem, 'liqui' ||
facit praeteritum abiecta n, sicut supra quoque docuimus -; s vero prae-
cedente mutant 'sco' in 'vi', nisi sint inchoativa - illa enim carent prae-
terito perfecto -: 'quiesco quievi', 'pasco pavi', 'cresco crevi', 'ascisco
ascivi', 'consuesco consuevi' vel 'consuetus sum' - Charisius tamen
16 etiam 'consueo' ponit -. omnia tamen, quae praeteritum perfectum in
'vi' terminant adiectam, frequenter invenimus per secundas et tertias per-
sonas syncopam paenultimae pati syllabae, cum ab u loco consonantis in-
cipit, ut 'amavi amavisti' vel 'amasti amavit amavimus amavistis' vel 'amas-
tis amaverunt' vel 'amarunt'; 'neo nevi nevisti' vel 'nesti nevit nevimus
nevistis' vel 'nestis neverunt' vel 'nerunt'. ideo autem addidimus 'adiec-
tam', quoniam, si in positione sit u consonans, syncopam pati non potest,
ut 'lavo lavi lavisti', non possumus dicere 'lasti' nec pro 'lavistis' 'lastis'
nec pro 'laverunt' 'larunt'. similiter 'faveo favi favisti', nemo dicit 'fasti',
nec pro 'fovisti' 'fosti', nec pro 'solvisti' 'solsti'. sed invenio, Horatium
auctoritate fecisse in quibusdam concisionem, quamvis positio verbi | habeat
u consonantem: 'moveo movi movisti', ex quo 'summosses' posuit Hora-
tius pro 'summovisses' in I sermonum:

Hunc hominem velles si tradere, dispeream, ni

Summosses omnes. - non isto vivimus illic,

Quo tu rere modo.

item 'commorit' pro 'commoverit' idem Horatius ponit in II ser-
monum:

at ille,

Qui me commorit - melius non tangere, clamo -,

Flebit.

17 unum invenitur in 'sco' desinens verbum apud vetustissimos, cuius prae-
teritum perfectum in 'xi' protulerunt teste Capro: 'conquinisco conquxi'.

1 linco ^{qu} DG quod om. G similem DHr 3 inchoativa ex inchoatiba
corr. B 4 creini K adscisco adscui B 5 carisius DHGLr carissius K
Charisius p. 224 P. 149 Lind., ubi consueo consuesco pro consueui consuesco, quod
in cod. reperitur, restituit G. Fabricius 6 etiam in mg. K tamen] enim G

7 abiectam B adiectam tñ L 8 syllabae pati GK incipit ut Hh 9 uel
amasti om. R 10 uel amaverunt D neo — nerunt in mg. K 11 uel nerunt

add. r addidimus H addidimus G addimus K abiectam B 12 quoniam] r
quam R 13 lauasti K possumus K lasti pro lauisti nec D lavistis] & la-

uisti K 15 fofisti D ^v oratium D oratium K 16 positione Rr uerba D

17 summosses K ^h oratius D oratius K Hor. serm. I 9, 47 sqq. cf. lib. VIII § 41

19 tradere ** ni(am) Rr 20 summosses K niuitur libri aliquot Hora-
tiani 21 quot urere GLK 22 pro commemorit G oratius DK Hor. serm.

II 1, 44 sqq. 26 fleuit L fleuit B 27 invenitur in sco] r inuenitur ** co R

28 Capro] v. Osannum de Capro p. 16 ^{qu} coucexi G conquexi B

p. 885. 88 P.

p. 484. 83 K.

est autem 'conquinsco' caput inclino. Pomponius in vacca vel marsupio ait:

simul intro veni, accessi ad patrem, prendi
manum;

5 In terram ut cubabat nudam ad eum ut. conquexi,
interim

Mulieres conspiciunt.

excipiuntur praeterea eiusdem terminationis 'compesco compescui', 'dispesco
dispescui', quod ponit Apuleius in dialogo, qui est de deo Socra-
tis: cum et habitacula summa ab infimis tanta intercapedine
fastigii dispescant, pro 'distent'. excipitur praeterea 'disco didici',
'posco || poposci' et ex eis composita, quae similiter faciunt praeteritum,
'dedisco dedidici', 'deposco depoposci'. vocali vero natura longa antecede-
dente in 'co' desinentia 'xi' syllaba finiunt praeteritum, ut 'dūco duxi',
15 'dico dixi'. r antecedente unum inveni, 'parco', quod et 'peperci' et
'parsi' facit praeteritum. Lucanus in II:

parvum sed fessa senectus

Sanguinis effudit iugulo flammisque pepercit.

Terentius in hecyrā:

20 heu me infelicem, hancine ego vitam parsi
perdere?

'ico' praeterea paenultima brevi profertur in praesenti teste Capro, sed
producit eam in praeterito perfecto et mutat o finalem in i: 'īco īci',
unde 'ictus'. Cato Censorius de Veturio: hostem | num icit?

1 conquinsco B capud Dd Pomponii vaccae vel marsupii (marsuppii Ribb.) fr. p. 122
Both. 159 Mk. 212 Ribb. Baccha B f. recte, qui titulus fabulae et togatae (v. Ritsche-
lium parerg. I 152) et, quod quidem secus se habere videtur Ritscheho, palliatae esse
potuit: nam Bacchas scripserunt Antiphanes, Diocles, Lysippus et Novii certe Atellanis
hetaeram et Phoenissas immixtas invenimus. bacha tres codd. Krehl. Bacca Lips. 1
eiusdem marsupio L 3 intro veni] in utroquo ueni G 5 terra K nuda
BHGLK conquexi*(?) H 7 conspiciunt ex conspiciunt corr. D 8 Exci-
pitur GK praeterea dei. h compesco compescui] k compisco compiscui GLK
dispesco dispiscui GL dispesco dispesco dispescui H 9 apuleus G Apul.
de deo Socr. cap. III p. 44 Elmenh. quid Rr 10 et] sic etiam Augustinus
de civ. dei VIII 12 ea libri Apul. plerique, om. duo codd. Lindenbrogii ab] sic
etiam Aug. l. i. om. K et libri Apul. plerique infimis] r infimis RB interea pe-
dine G interea pedi ne LK intercapedine fastigii dispescant] intercapedo fastigii
dispescat libri Apul. et Augustinus l. i. 11 festigii K uestigii GL dispescant] k

dispescant GLK 12 ex his G 13 dedidi^{ci} K antecedente K 14 xi] x R
in xi D 15 peperci parsi B 16 Luc. Phars. II 128 sq. in II om. G 17
parum pars librorum Luc. 18 effundit Voss. A cum al. codd. Luc. iugulis B
ungulo GLK flammis quae B 19 Ter. hecyr. III 1, 2 in hecyrā om. G
haecyra RH hecira D echyra B echira LK 20 hancine] h Bemb. Bas. hancio***
H hancine RD hanc me LK 22 Capro] effugit h. l. Osannum 24 Caton. Cens. de

Veturio (cf. lib. VI § 16) or. fr. ap. Meyerum l. i. p. 64de ** (in) L debeturio
K Veturio] d beturio DLr buturio R betuturio G num] BDrh Darmst.^a numum
uel numium

R Heidelberg. numim GL nummi K ** [num H numun Darmst.^b nummi Monac. 280 A
numium Lips. 1 (non B) nimium Zwicc. 2 Dresd. non Lips. 2 Krehlit numiicit

Caelius in I: qui cum is ita foedus icistis. Lucretius tamen etiam in praesenti producit paenultimam:

exim corpus propellit et icit.

Supina in 'ci' quidem terminantium praeteritum i in 'tum' convertunt: 18 'vici victum', 'convici convictum'. eandem servat regulam etiam 'liqui' lictum' et ex eo composita, 'reliqui relictum', 'deliqui delictum'. nec mirum, cum post q u posita vim literae amittat, in 'ci' desinentium regulam sequi. quae vero in 'vi' syllabam proferunt praeteritum perfectum, mutant eam in 'tum' et faciunt supinum, 'requievi requietum' - unde participium futuri sit 'requieturus'. Cicero contra Metellum: nisi eorum exitio non requieturam -, 'cresco crevi cretum', 'ascisco ascivi ascitum', 'descisco descivi descitum' - Livius in XXVI ab urbe condita: descitum ab Romanis. (et notandum, quod ab inchoativo 'scisco' composita primitivi, id est 'scio', habuerunt praeteritum, secundum rectam vero proportionem debent eorum quoque perfecta ab 'ascio' et 'descio' esse) -, 'nosco novi notum' - similiter ex eo composita: 'ignosco ignovi ignotum'. Terentius in adelphis:

Ignotum est, tacitum est, creditum est, unde et participium futuri 'ignoturus'. Cicero in Catone [maiore]: ignotum alteri, quod patrem, alteri, quod tutorem secutus esset. Cato in V originum: quod eorum nemo quisquam quicquam mihi ignoturus est; quidam tamen contra regulam a praesenti tempore hoc || derivatum protulerunt, 'ignosco ignosciturum'. Piso

reg. IX saec. [7497], sed inter lin. ead. m. ini teste Dübner in Meyeri orr. R. fr. ed. Paris. p. 134. icit(u) L 1 Coelius B L. Caelii Antipatri hist. lib. I fr. p. 100 Kr. fr. 9 p. 315 Roth. is] sic ex corr., ut videtur, R his BGLKd is ita] ista Heidelb. icitis HGLK Lucr. III 161 3 exim B, ut appareat, iure suo suspicatum esse Ritschelium in mus. phil. VII p. 475 sic in H scriptum fuisse. eximi Monac. exico in litura h exin RDGLK 4 Supino B praeterito tir

5 Eadem Dd seruant BK 10 futuri om. G requieturus] d quieturus DGLKr Ciceronis contra Metellum (cf. lib. VIII § 51) or. fr. 3 p. 455 Or.

metallum Rr 11 requieturum r 12 desciaso R Libius Rr Liv. ab u. c. lib. XXVI 14, 9 in — condita om. G XXV libri 13 discitur Rr 14 pri-

mitiuo Rr scio] r ciui R 15 perfecta om. R add. r ab ascio] scripsi ascio Rr adscio BDH a scio GLK; an legendum: debent eorum quoque supina a scio esse?

desci^o Rr 17 Ter. adelph. III 4, 28 in adelphis om. G 18 ignotumst tacitumst creditumst Bemb. 19 participium II Cic. Caton. fr. 3 opp. III 2, 487 Or. in Catone maiore om. G Catone maiore libri maiore induzi coll. Macr. sat. VI 2, 33; possis etiam Catone minore conicere. laudem Catonis istum librum dicit Gellius noct. Att. XIII 20 (19), 3, qui locus docere poterat Krehlium, eum non 'in laudem Catonis maioris conscriptum' fuisse; cf. Fr. Schneiderum in comm. de Ciceronis Catone minore act. ant. Darmstad. 1837 n. 140 sq. p. 1141 sqq., qui ipsum Priscianum

aeque lapsum esse censet p. 1147 catione K cantione L 20 ignotumst L patrem alteri quod Hh 21 Caton. origg. lib. V fr. p. 116 Kr. fr. 100 p. 283 Rth. fr. LXXXIX p. 56 W'r. in V originum om. G quisquam] b quis B

22 mihi in mg. add. H autem Rr 23 deriuatium D Piro K L. Calpurnii

p. 887 P.

p. 486. 86 K.

Frugi in II annalium: quodcumque deliquisset, ignosciturum adfirmabat. notandum tamen, quod 'cognosco cognovi cognitum' et 'agnosco agnovi agnītum' in frequentiore usu faciunt, pro o] paenultima producta, quam vetustissimi servabant analogiam sequentes, i
5 correptam adhibentia. unde Iuvenalis in I:

Agnītus accipies, iubet a praecone vocari

Ipsos Troiugenas,

Lucanus in II:

calida mihi cognītus axis

10 Aegypto atque umbras numquam flectente Syene.

Sallustius tamen secundum analogiam in II historiarum: neque inermos ex proelio viros quemquam agnōturum. Pacuvius secundum utrumque protulit:

In turba Orestī cognīta agnōta est soror ..

15 'pasco pavi' servavit in supino s solum: 'pastum'. • 'compesco compescui' et 'dispesco dispescui' et 'posco poposci' et 'disco didici' a praesenti tempore faciunt supinum mutatione o in i correptam et additione 'tum': 'posco poscītum', 'compesco compescītum', 'disco discītum'. undē Apuleius participium futuri protulit in Phaedone de anima: sic auditurum, sic disciturum, qui melius sit, haec omnia et singula sic agere aut pati, ut patiuntur atque agunt.

In 'xi' finientia praeteritum perfectum faciunt supinum secundum praedictam regulam: 'dixi dictum', 'duxi ductum'; 'peperci' vero vel 'parsiparsum' facit supinum secundum in 'si' terminantium regulam, unde 'par-
25 surus' participium futuri. Varro in Laterensi:

Pisonis Frugi ann. lib. II fr. p. 150 Kr. fr. 24 p. 300 Roth.

1 quocunque L

quocunque G diliquisset GL 2 affirmabat RHGLK 3 agnoco Rr et

agnitum D frequentiori BHK 5 Iuv. sat. I 1, 99 sq. in I om. G I. ex

II. corr. R 7 iugenas Rr 8 Lucan. Phars. II 586 sq. in II om. G

II α III. libri 9 callida G calida medius mihi libri Luc., α medius calida

mihi, Prisciano non laudato, Cortius 10 aegipto G nusquam Voss. A cum

plurisque codd. Luc. flectente Syene] ex corr. h flectentes hyene Rr flectentes (in

flectentes corr.) yene B flectentes hiene G flectentes hieme L flectentes inene K

11 Sall. hist. II 73 p. 183 Kr. in II historiarum om. G 12 ex praelio inermes G

inermos] in inermis (ab r?) corr. R, in inermes H inermos B inermes

L inermis (sic) in mg. add. K pelio D viros] r vires R pacubius LK pau-

cobius G Pacuv. fr. inc. XXII p. 107 Ribb.; Dulorest. fr. 35 p. 122 Hermion. 3

p. 124 Both.; ad Dulorestem rettulit Ribbeckius p. 284 14 soror add. d 15

serua^{nit} Dd compisco compiscui GLK 16 dispesco dispescui] r cf. Struvium

lat. Decl. u. Conj. p. 223 depesco depescui RBDH depisco depiscui GLK et eras.

in H pasco Rr 17 tempore] h tempori H correptum B correpta D addi-

cione D dicione Rr 18 poposcitum Rr compisco compiscitum GLK disco

om. G appuleus G Apuleius in Phaedone: Apul. fr. 10 t. II p. 638 Hild.

19 phedrone r phedonae K phenode G 20 quid G 22 finientia] disinentia GLK

supradictam GLK 24 parsum Hh 25 Varro in Laterensi logistico: v. Varr.

Parsurus pecuniis bene partis.

Livius in XXVI ab urbe condita: nedum eos Capuae parsuros
20 credam. 'senesco' inchoativum | est: nam positivum eius 'seneo' invenitur in usu. Accius in Telepho:

Iamiam stupido Thessala somno

5

Pectora languentque senentque.

Pacuvius in Periboea:

Quamquam aetas senet, satis habeam virium, ut te
ara arceam.

a 'seneo' igitur, non a 'senesco' fit praeteritum 'senui'. Sallustius in I historiarum: nisi cum ira belli desenuisset. idem etiam participium praeteriti temporis ex eo protulit, quamvis sit neutrale, in IIII: omnis, quibus senecto corpore animus militaris erat; nec || mirum, cum in aliis quoque plurimis eiusdem significationis verbis inveniantur veteres praeteriti temporis participia proferentes, ut 'prandeo 15 pransus', 'caeno caenatus', 'placeo placitus', 'mereo meritus', 'pateo passus', 'careo cassus', 'poto potus' pro 'potatus', 'titubo titubatus'. 'iuro' quoque 'iuratus' tam in activa quam in passiva invenitur significatione. et haec quidem etiam iunioribus in usu manserunt, illa vero obsoluerunt: 'discedo discessus', hoc est 'qui discessit'; similiter 'intereo interitus', 20 'occido occasus'. sed eorum usus in libro, qui inscriptus est de participio, IIII 21 invenies. deponentia vero in 'scor' desinentia, in antepaenultima quidem syllaba a vel i correptas habentia, in 'ctum' faciunt supinum, ut 'paciscor pactum', 'proficiscor profectum', 'expergiscor experrectum' facit, quamvis vetustissimi | etiam 'expergitus' dicebant. Lucilius in III: 25

t. II p. 323 ed. Bip. Ritschelium de Varr. logistor. p. VI. XII; versus f. sic ordinandus cum Fleckeiseno: ! ! ! ! ! parsurus pecuniis | Bene partis 1 pecuniis] percurus L 2 Liv. ab u. c. lib. XXVI 13, 16 in — condita om. G XXVI Ecksteinus ad Vossium de arte gramm. V 25 p. 832 XXV. ex XXXV. corr. R XXV rell. necdum GK parsurus D 3 credamus r 4 Au. Telephi fr. 1 p. 241 Both. II p. 184 Ribb. in Telepho om. G thelepho d 5 thesala DHK sompno K 6 languentque] bh languentque HG plangentque K langent B in senentque literae duae extremae adrasae in B 7 Pacuvius D Pacubius LK Pacubius G Pacuv. Periboeae fr. 28 p. 142 Both. fr. XXIII p. 96 Ribb. in Periboea om. G pheriboea K 8 habeam] Bothius habeam rem RBDHGLK, quod 'nihil aliud significat, quam librarium legi voluisse haberem pro habeam'. habeam tamen Heidelberg. r (non R) tamen habeam Ribbeckius, qui numeros sic ordinavit: quamquam aetas senet, | Satis tamen habeam virium ut te ara arceam virium tute r uirumute R 10 Sall. hist. I 95 p. 115 Kr. 11 in I historiarum om. G Sall. hist. IIII 64 p. 354 Kr., ubi hic Prisciani locus addendus est 12 in IIII om. G 13 VI in litura h Omnes BDGL quibus senecto] Heidelberg. r et codd. lib.

VIII § 49 quibus aetas (etas D) senecto R rell. 14 in aliis K 15 veteris B prandeo Rr. 16 ceno HGLK cenatus DHGLK placeo Rr pasus L

17 casus L patus Rr 19 obsoluerunt GLK 20 disco Rr hac Rr 21 occassus G occasus K qui scriptus B est] R Heidelberg. est nobis BDHLK est a nobis Gh 22 DEPONENTIA. | Deponentia H 23 uel e post uel i add. dh 24 profectum. similiter expergiscor. B quia a rego est post expergiscor add. RBd quia a pergo est codd. aliquot Krehlii, inter quos Heidelberg. facit om. GLK 25 Lucil. sat. III 19 Dous. Gerl. 7 Varges. ego e somno puero (puteros Paris. A

p. 688 P.

p. 498 K.

E somno pueros cum mane expergitus clamas.

Caecilius vero secundum analogiam, protulit in Imbriis:

surdo mihi

Dormitum suadet ut eam quisquam? et si ego obdormivero,

Tute idem ubi eris experrectus?

'nanciscor' etiam 'nactum' facit absque n, ut Probo et Capro et Pollioni et Plinio placet. sicut et 'pangor pactum' et 'fingor fictum' et 'tangor tactum'. sciendum tamen, quod sunt verba, quae servant n in participiis praeteriti sive in supinis, ut 'iungor iunctus', 'pungor punctus', 'fungor functus', 'emungor emunctus', 'extinguor extinctus', 'tingor tinctus', 'plangor planctus', 'angor anctus'; quae autem servant vel quae non, de participio tractatum reperies; quod autem corripitur antepaenultima 'pāciscor' et 'nāciscor' et 'proficiscor' et 'expēgiscor', ex compositis sive primitivis eorum potest dinosci: 'pāciscor depēciscor', 'proficiscor' a 'fācio', 'expēgiscor' a 'pērgo pergis', 'nāciscor' vero a 'nāncio' est, quod in usu fuit vetustissimis. Gracchus pro se: si nanciam populi desiderium, conprobabo reipublicae commoda. alia vero absque c in 'tum' sunt supina, ut 'irascor iratum', 'ulciscor ultum', 'nascor

pueros B) cum (cui Mon.) mane expergitus clamor *codd. Diomedis p. 372 P.* in III om. G 1 e somno] esono H sompuo L expergitus ex expergitus, ut vid., fecit K 2 Caecilius DHLKr Coelius B celius G Caecilii Imbrior. fr. 7 p. 31 Sp. III p. 43 Ribb., qui sic l. constituit: Mihi surdo dormitum suadet ut eam. — At si obdormiuero | Tute idem ubi eris experrectus? quisquam ex nequiquam interpretamento vocis surdo ortum esse censens; Vmbrorum vel umbrarum fr. 2 p. 149 Both. experrectus post protulit add. h Imbriis conjectura assecutus est Meinekius Men. et Phil. rell. p. 89 umbris rh imbris cett. 3 surdo] Ribbeckius sordo H pars codd. Krehlii sordi RBDGKh sordida Lips. 1 Krehlii sordido 1 surdo mihi Fleckeisenus; mihi praepositur in codd. sordi, dormitum (i) L 4 dormitum G suadet H quisquam] om. G quisque K quisque moechetur Lips. 1 obdormiero B 6 idem

add. d ubi eris] r uberius R 7 nactum Dd nactusū K ut et BDHL Probo] cf. Osannum Beitrage etc. II p. 211, cui ad M. Valerium Probum Berytium haec spectare videntur haud improbane O. Iahnio prolegg. ad Pers. p. CXXXIX. atque id recte me quidem iudice cf. ann. ad lib. V § 45 Probo om. G Capro] cf. Osannum de Capro p. 18 Pollioni] ad Asinium Polionem confidentius quam a Thorbeckio Asin. Poll. p. 80. 123 factum est, hunc l. referre licet post Mauricii Hauptii in ind. l. Berol. aest. 1855 p. 3 sqq. disputationem, ubi is ipse tangitur p. 5. M. Antonini philosophi praeceptorem v. vit. M. Antonini in hist. Aug. c. 2 coll. Graefenhanio hist. philol. IIII 259 intellexerat Meyerus fragm. orr. R. p. 501 8 plenio K pliovi B Plii libri. dub. serm. fr. LXXXVII ap. Lerschium Sprachphilosophie d. Allen I 197 pangor K fingor] d frigor D 10 iungor K pungor — tinctus add. r 11 funagor (c?) B funguor K emunguor K extinguer] d extingor BGL

tinguor H tinguor RK 12 plangor H planguor K serviant n uel RDG non

H 13 de participiis Rr tractum G reaperies (p) D repperies BLK quod] r Quo R antepenultima G 15 depiciscor GLK 16 est om. G 17 Gracchus BGK Gracculus DHL C. Gracchi pro se (adversus L. Opimium? de legibus a se promulgatis?) or. fr.: v. Meyerum l. l. p. 233 Ellendtium brev. eloq. R. hist. p. 43 ed. alt. nanciam] r nantiam RBDH. 18 desiderium G conprobabo D conprobabo RBGLK reipublicae K post alia uero: quae non habent a uel e corf in antepenult add. h 19 tum finiant BGKd tum faciunt H tum faciunt in tum

finiunt mut. L irasco Rr ulcor Rr

p. 888. 89 P.

p. 488. 89 K.

natum', 'obliviscor oblitum'. excipitur 'defetiscor' 'defessum' faciens || supinum et participium praeteriti 'defessus', ut Terentius in adelphis:

Defessus sum ambulando.

idem in Phormione:

Neque defetiscar usque adeo experirier;

nam ab eo quod est 'defl[cio] 'defectus' sit participium praeteriti. excipiuntur etiam duo composita, quae quamvis antepaenultimam i habeant correptam, in 'tum' tamen, non in 'ctum' faciunt supinum: 'commīniscor commentum', 'adīpiscor adeptum'. nam a 'reminiscor' supinum vel participium praeteriti vel futuri in usu non inveni, quamvis ratio hoc quoque 'rementum', quomodo 'commentum', exigit dici.

In 'do' desinentia, si paenultimam naturaliter longam habuerint, 'do' in 'si' convertentia faciunt praeteritum perfectum, ut 'lūdo lusi', 'rādo rasi', 'laedo laesi', 'rōdo rosi', 'vādo vasi', 'evādo evasi', 'illīdo illisi', 'clāudo' vel 'clūdo clausi' vel 'clusi'. invenitur tamen etiam 'clāudeo', sed et 'clāudo' pro 'clāudico'. Sallustius in III historiarum: coniuratione claudit. Caecilius in epiclero:

An, ubi vos sitis, ibi consilium claudeat?

'cedo cessi' geminavit s in praeterito, ex quo Virgilius 'accestis' pro 'accessistis' posuit in I Aeneidos:

penitusque sonantes

Accestis scopulos.

23 excipitur 'caedo cecidi' - Lucanus in IIII:

1 defetiscor] r defeciscor RHbd deficiiscor BDGL difficiiscor K 2 praeteri D

praeteritum B torentius Rr Terent. adelph. IIII 6, 1 in adelphis om. G
3 defessus H defessus sum] defessum G LK 4 Terent. Phorm. IIII 1, 23
formione K 5 defeciscar BDHr deficiiscar RGLK defetiscar usque adeo] sic
etiam Rib. XVIII § 96 defetiscar usquam adeo Heidelb. adeo defitiscar umquam Bemb.

defetiscar (t ex c vid. corr.) umquam ego Bas. experirier] r experier D
experier RGLK Heidelb. 6 defio r Heidelb. cens. Krehli Ienens. p. 431 deficior DLK

fit om. G 7 posita D habent DH 8 communiscor B 9 adeptum ex
adipitum corr. H 11 rementum] k rementum K 12 habuerint] r habuerunt R

14 illisi] ex illusi corr. K illesi L illēsi G 15 clusi uel clausi K clāudo
titabo

Hh 16 clāudico H Sall. hist. III 98 p. 300 Kr. in om. R in III histo-

riarum om. G UI LK coniugatione Rr 17 nec ignorantia rem claudit, ea sci-
licet verba iam a Lipsio var. lect. II 6 cum hoc l. comparata laudari putans, quae in
oratione Macri (hist. III 82 § 25 p. 191 Kr.) sic leguntur: neque enim ignorantia res
claudit, Klotzius Archiv für Phil. und Paedag. XV 368 sq. Caecilius] r celius R

claudius G Caecil. epicleri fr. 2 p. 132 Both. 3 p. 18 Spgl. II p. 34 Ribb. in
epiclero om. G 18 ibi] r ubi RBD 19 Caedo RBD Verg. Aen. I 200 sq.

(deficit Pal.) accessistis G pro accestis D pro accessistis R pro accessis Kk

21 sonentes Rr sonantis Med. Rom. Fr. 22 accessistis Rr copulos Dd

23 caedo om. G cecidi DG cecidi LK Lucan. Phars. IIII 714 in IIII
om. G

p. 889 P.

p. 489. 90 K.

donec vetuerunt castra, cecidit —,

'pedo pepedi'. Horatius in I sermonum:

vin tu

Curtis Iudaeis obpedere? - Nulla mihi, inquam,

5 Religio est.

idem in eodem:

Nam displosa sonat quantum vesica, pepedi.

ab eo quod est 'sido' praeteritum non inveni. Lucanus in III:

sidentia pessum

10 Corpora caesa tenent.

Virgilius ex eo compositum in V:

Subsidunt undae tumidumque sub axe tonanti

Sternitur aequor aquis.

eius passivum Statius protulit in | II Thebaidos:

15 summisque insiditur astris.

'cūdo' secundum Diomedem et Charisium et Phocam 'cusi', secundum alios 'cudi'. et videtur etiam Virgilius sic protulisse in I Aeneidos:

Ac primum silicis scintillam excudit Achates

20 Suscepitque ignem foliis.

'excudit' enim tam praesens quam praeteritum potest intellegi, sed quia 'suscepit' subiunxit, melius praeteritum intellegitur. idque etiam Servius in commentario Aeneidos comprobat his verbis: excudit autem

1 nentuerunt Rr ^{uel cecidit} cecidit Rr cecidit Dd cecidit GLK cum Voss. b et al. libr.
 Luc. recidit nonnulli codd. Luc. 2 pepidi B oratius GK Hor. serm. I 9,

69 sqq. in I sermonum om. G sermonem Rr 3 Vin' H uis pauci quidam
 codd. Hor., Bentleius vin tu] uinctu G uinctu K 4 cursis K obpedere] r

obponere R oppedere BDHGLK nullam GLK mihi om. K, 5 regio Bb relictio
 GK religio pars codd. Hor. 6 Hor. serm. I 8, 46 idem in eodem om. H

in eodem om. G 7 uesica (s) B uesica G uesica Kk pepedi* (t) D pepe-

dit 'e Codd.' Krehlius 8 ** est quod est sudo (ab) R Ab eo quod sido praeteritum non inueni in marg. adscr. r Luc. Phars. III 674 sq. 9 pesum GL

10 cessa G 11 Verg. Aen. V 820 sq. 12 subsidunt K 13 aequor] h aquor

H equis Med. 14 Stat. Theb. II 36 et tantum fessis insiditur astris V GL

.U. H tebaidos GK 16 diomedē B diomedem GL diomidem K Diom.
 p. 366 P. cudo cusi (sic Par. b cudo cussi Par. AB om. Monac.). quibus quae addita sunt in ed. Coloniensi a. 1533 'sed potius cudi, ut eius compositum: Tum primum
 silicis scintillam excudit Achates' a libris abesse testatur Henr. Keilius Charis.
 p. 218 P. 146 L. focam R phocan B phoccam G at Phocas p. 1715 P. 347 L.
 'cudo cudi' cf. Vossium de arte gramm. V 28 p. 839 Eckst. cusi (s) B 17

uirgilius* (m) B Verg. Aen. I 174 sq. (deficit Pal.) 19 a Dd silici Med.
 Rom. excudit add. r excutit Rom. acates D 20 suscepitque r cum Med.

Rom. Servio ad h. l. et ad eiusdem libri v. 144 ignem foliis add. r 22 Idque

Dd 23 commentaria Rr aeneidis RD aenedios H is R excludit D
 autem] om. Serv. Danielis autem id est LK autem est Servius vulgo

p. 890. 90. P.

p. 490. 91 K.

feriendo eiecit, quia cudere est ferire. unde et || incus dici-
 24 tur, quod illic aliquid cudamus, id est feriamus. sciendum au-
 tem, quod eius frequentativum 'cuso cusas' est, ex quo composita 'incuso
 incusas' et 'recuso recusas' et 'accuso accusas' et 'excuso excusas'.

A 'do' verbo, quod simplex primae est coniugationis, composita cum
 praepositione tertiae sunt et primitivi servant perfectum duplicantia 'di',
 quamvis in illo paenultimam e habeat, ut 'do dedi', 'reddo reddidi', 'prodo
 prodidi', 'perdo perdidi'. 'credo' quoque ab eo componitur, quasi 'cretum
 do', et 'vendo' 'venum do', et 'condo' compositum a 'do' et ex eo 'abs-
 condo'. itaque omnia idem praeteritum perfectum servant: 'credidi', 'ven-
 didi', 'condidi', 'abscondidi'. Plautus in carbonaria:

secundum † ipsam aram aurum abscondidi.

N. vero ante 'do' habentia o in i mutant in praeterito perfecto et, si
 ante n u vel i habuerint, amittunt n, ut 'fundo fudi', 'scindo scidi'.
 vetustissimi tamen etiam 'scicidi' praeferbant, quod solum quoque in usu
 15 esse putat Asmonius in arte, quam ad Constantium imperatorem scribit,
 sed errat. nam Lucanus in III 'scidit' ponit:

Qua mare tellurem subitis aut obruit undis

Aut scidit et medias fecit sibi litora terras.

Statius in VIII Thebaidos:

20

Oraque pectoraque et viridem scidit horrida vestem.
 idem in XI:

Alloquio; scidit ipsa novo terrore cruenta

Eumenis.

Martialis in III epigrammaton:

25

1 eiecit] *d et sic et eiecit codd. Serviani eiecit D iecit RGLK elicit Serv. Danielis*
efficit Burmannus et om. G 2 aliqui *Rr* autem] tamen *BD* 3 cosa *D*
 est om. *GLK* 4 incusa *D* et accuso et accusas *r* et excuso excusas *add. r*
 5 /. composita quod simplex primae est coniugationis // *G* composita in *mg.*
K 6 servant praeteritum perfectum *B* 7 quamvis inultimā e *D* penultima *B*
 redidi *G* 8 habeo *D* ab eo *Hh* 9 venum do] *r* uenundo *R* a om. *BDH*
 et ex] *.ex G* abscondo *Rr* 10 idem] *bd* eundem *GL* eundem *RBDHK*
 credi *R* 11 *Plaut. carbonar. fr. 1 p. 435 Both.* 12 secundum eampse *coni.*
Fleckeisenus 13 et si ante n in *mg. K* 14 et scindo *GK* scidi ex *ite-*
rato scindo corr. H 15 tamen om. *GLK* sciscidi *R* 16 asinonius *L*

Asmonius] cf. de metris Terentii § 6 *Falsterum mem. obsc. p. 23 sq.* contantium
H * imperatorem (a) *L* 17 *Luc. Phars. III 60 sq.* 18 Qua ex Quā *corr. H*

mare] *maare (t) H* metere *G* subitis] *r* subitis *D* subbitus *R* 19 scidit (n)
Voss. B medicas *R* litora *H* littoras *D* litore *B* 20 *Stat. Thebaid. VIII*
 354 in VIII Thebaidos om. *G* VIII. *RDLK VII. B* tebaidos *K* 21 ora-
 que] *h cum Statio ora H rell.* uilidem *Hh* horrida *D* 22 *Stat. Thebaid. XI*
 197 *sq.* in XI om. *G* 23 ipsa] orsa *Status* noua *D* 25 *Martialis] r Mar-*
cialis RH marcialis D *Martial. epigr. III 12, 1 sq.* epigrammaton] om. *G*

Epigramaton *D* epigrammaton *H*

p. 800. 91 P.

p. 491 K.

Vnguentum, fateor, bonum dedisti

Convivis here, sed nihil scidisti.

sed Afranius more antiquo dixit in homine:

Satis fortiter † paulo vestras scicidistis colus.

5 Accius Sotadicorum I:

Num ergo aquila ita, ut hi praedicant, sciciderat
†.pectus?

Naevius in testicularia:

Immo quos scicidimus, conscindam atque abiciam.

10 Ennius in Melanippa:

cum saxum sciciderit.

et videntur hi rationabilius protulisse, ne minorum sit temporum praeteritum quam praesens, quod rarissime invenitur. 'fundo' quoque 'fidi' facit, 25 licet quidam 'fissi' putaverunt. sed Virgilius in VIII:

15 Et media adversi liquefacto tempora plumbo

Diffidit ac multa porrectum extendit arena.

Horatius in III carminum:

Demersa exitio, diffidit urbium

Portas vir Macedo et subruit aemulos.

20 cetera vero servant n, ut 'pando || pāndi', 'defendo defendi', 'scando scandi', 'accendo accendi'. excipiuntur duplicantia principalem syllabam: 'pendo pependi', 'tendo tetendi', 'tundo tutudi', paenultima a plerisque

1 unguentum GLK 2 haere GLK 3 afranius LK Afranius in homine] cf. lib. VI § 38 omnis fr. 10 p. 180 Both. XI p. 232 Nk. VI p. 164 Ribb. in homine satis G 4 paulo] palo Bothius Paulla baccheos cum creticis coniunctos procedens Neukirchius puellae Ribbeckius, unde efficitur tetram. troch. catal. ab initio una syllaba carens; equidem anapaestis effecti hos: Satis fortiter extemplo vestras scicidistis colus uerras K ++ras (uer?) L ūras l post uestras excidisse aliquid, cuius modi est manu, ratus creticos esse statuit G. Hermannus opusc. V 283 sq. scicidistis Rh scicidistis R colus TAC AAAKATAC (l. τὰς ἡλακάτας) B 5 Att. Sotadicorum i. e. didascalicon I; v. Lachmannum in ind. lect. acad. Berol. hib. 1849 p. 5. eundem versum ex Sotadicorum libro I l, Gellius noct. Att. VI (VII) 9, 16, quem eodem atque Priscianus auctore usum esse suo iure censet Lachmannus; ipsam Gellium Prisciani auctorem fuisse putarat Iac. Gronovius in ann. ad Gell. l. l. 6 Num] Gellii

cod. regius, Lachmannus Non libri Prisciani omnes et Gelliani reliqui ego H hi Gellius, om. libri Prisc. praedicam K sciciderat R sciciderat ea pectus Lachmannus 8 Neuius libri Naevii testicul. fr. p. 20 Both. 176 Klusm. 19 Ribb. in testicularia om. G 9 scicidimus] d scicidimus R scicidi minus DGL eos ante conscindam tetram. troch. ab initio, ut ipsi videtur, mutilum instauraturus add. Ribbeckius 10 Enn. Melanipp. fr. 4 p. 57 Both. V p. 42 Ribb. VI p. 133 Vahl.

in Melanippa om. G imlanippa Rr menalippa BD menelāpa K melāpa L 11 sciciderit R 12 videntur inrationabilius B 13 rarissime in litura H facit om. K 14 putaverant] om. GL protulerunt B Verg. Aen. VIII 588 sq. VIII.

GLK 15 plumo G 16 diffidit R harena BHGLK cum Pal. Rom. 17 oratius K Hor. carm. III 16, 13 sq. III] h III. RH 18 demersas RBHd dimersas GLK dimersa unus altere Hor. cod. excidio Regniensis Benllei et libri

aliquot al. Hor. 21 duplicantia] r duplicia R 22 tundo Rr tutundi DH a add. r

p. 891 P.

p. 491. 92 K.

correpta, a quibusdam autem etiam producta propter supra dictam rationem (id est ne vincatur in compositis ab eo temporibus syllabarum a praesenti praeteritum). Horatius in IIII carminum correpte protulit:

Quod regum tumidas contūderit minas;
est enim 'contuderit' choriambus. idem in III:

Non auspicatos contūdit impetus
Nostris;
est enim dactylus 'contudit'. Virgilius in VIII: |
et lapsa ancilia caelo

Extūderat.

V 26 solent autem composita servare simplicium tempora: 'cādo cecīdi', 'con-
cīdo concīdi', paenultima correpta; 'caedo cecidi', 'concido concidi', paen-
ultima producta. vetustissimi tamen tam producebant quam corripiebant
supra dicti verbi [id est 'tutudi'] paenultimam. Ennius in XIII:

Infit: o cives, quae me fortuna ferox sic
Contūdit, indigno bello confecit acerbo.
ecce hic corripuit. idem in XVI:

Ingenio forti dextra latus pertūdit hasta.
idem in annalibus:

viresque valentes

Contūdit crudelis hiems.

hic produxit paenultimam. 'cado' quoque 'cecidi' facit, ne, si 'cadi'
dicamus, nomen esse putetur. composita tamen non duplicant paenultimam
syllabam, ut 'perpendo perpendi', 'extendo extendi', 'pertundo pertudi',
'incido incidi', 'concido concidi', exceptis a 'do' et a 'sto' compositis et
a 'disco', 'posco', ut 'prodo prodidi', 'resto restiti', 'dedisco dedidici',

2 vincantur D 3 oratius K Hor. carm. IIII 3, 8 quarta ex quarta effe-
cit K 5 Es R coriambus BGLK Hor. carm. III 6, 10 sq. 6 Non auspi-
catos] inauspicatos codd. nonnulli Hor. ^{au} ^u ospicatos Rr 7 Nostris] sic etiam a m.
pr. cod. 'vetustissimus et optimus' Prisc., quem l. Bentleius ad hunc Hor. l., cum libris meis
omnibus, Heidelb. aliisque Krehlianis nostros cum libris Horatianis Zwice. 2 Erl. 2
Krehlii, si ei fides est habenda, eiusdem lectionis testem H excitanti 8 dactylus libri

^d contulit Rr Verg. Aen. VIII 664 sq. VIII. HK 9 ancilia G achilia
L 10 extuderant Rom. 11 concido concidi] d occido occidi GLK con+do con-
+di D 12 caedo — producta om. GK cecidi in cecidi mut. D 13 producta]
prodū d prodīs D corripiebant L 14 Enn. ann. XIII 15 sq. E. S. viii p. 58.
LXXIII sq. Vahl. in XIII om. G 15 inf+sto (ui) D fortuna GK ferox
Columna fero RBDHGL ferro K ferox sic] ferocie vetus codex Merulae, qui cum
Dousa suspicatur ferocem Enn. fr. p. 10XLVI sic ex sit corr. B 16 acerbo] L
aceruo rell. 17 Enn. ann. XVI 7 E. S. iii p. 60. LXXVI Vahl. 18 dextrum Me-
rula pertudi] r pertulit R asta D 19 Enn. ann. XVI 35 sq. E. S. inc.
xxxii p. 71 Vahl. in annalibus om. G 20 Virentesque G Virosque I 21 cre-

dulus H ^m hiemps BD 22 Cado ex Codo corr. B cecici di H ^{mensura} cadi HK
23 dicamus D 25 et a sto B et sto H ^{di} 26 et posco HK et a posco D re-
steti K dedidici ex dededici corr. K dedici Rr didici G

p. 891. 92 P.

p. 492. 93 K.

'deposco depoposci'. a 'curro' composita utroque modo prolata inveniuntur ab auctoribus, ut 'decurro decurri' et 'decucurri'. excipitur etiam 'divido', quod praeteritum 'divisi' facit. supina illa quidem, quae a 'do' componuntur, mutant o in i correptam et assumunt 'tum', ut 'reddo redditum', 'credo creditum', 'perdo perditum'. alia vero omnia 'do' in 27 'sum' convertunt, ut 'ludo lusum', 'rado rasum', 'caedo caesum', 'defendo defensum', 'tundo tunsum'. Virgilius in IIII georgicon:

Profuit et tunsum gallae admiscere saporem.

idem in I eorundem:

durum procudit arator

Vomeris obtunsi dentem, cavat arbore lintres.

'cudo' simili|ter 'cusum'. idem in eodem:

lapidemque revertens

Incusum aut atrae massam picis urbe reportat.

15 'cado' quoque 'cāsum' facit, 'ca' tamen paenultima producta. in omni enim | supino sive participio praeteriti producitur a paenultima, exceptis 'dātum' et 'stātum' et 'sātum' et 'rātum'. illud etiam sciendum, quod n ante 'do' habentia, quae amittunt n in praeterito, amittunt eandem in supino et geminant s, si sit paenultima brevis in praeterito, ut 'findo fidi fissum', 'scindo scīdi scissum'. sin producat, unam s habet, 'fundo fūdi fusum'; composita simplicium terminationes sequuntur. 'cedo' etiam 'cessum' et 'pando' 'passum' faciunt, quamvis etiam a 'patior' et a 'pateo' 'passum' dicimus, unde Virgilius in III:

At pater Anchises passis de litore palmis.

20 idem in I:

Crinibus Iliades passis peplumque ferebant.

1 deposco depoposci dedisco dedidici B ^{po} deposci Rr a curro] Accuro Rr 2
et decurri Rr 3 diuido ex diuiso corr. B praeteritum H 4 adsumunt B
asumunt H assumunt G rerdo R reddiditum K 5 do] r to R 7 tus-
sum L tussum G tusum K Verg. georg. IIII 267 8 Proderit K cum Vergilio
tonsum D tussum L tusum GK tusum Med. ammiscere H amiscere GL 9
Verg. georg. I 261 sq. 10 procudit ex producit corr. B 11 obtussi GL obtusi
K. uacat cauat H cauat * arbore B abore H lyntres BH Med. Pal. Rom.,
ut ex codice suo Vergiliano sic etiam Priscianus scripserit 14 Incussum Med. Pal.
Rom. picis Rr ube Med. 16 a add. r 17 et statum et satum et ratum]
r et statum et ratum et satum DH et statum et ratum R et statum et satum LB et
ratum sup. lin. add. b et ratum et statum K 19 ut om. K fidi in litura r
uel s
20 producitur RK 21 fudi fussum Rr terminationes] r terminationem GL ter-
minationis RB secuntur RB sequuntur K Caedo BHGLKd Cado D 22 cae-
sum GLK pasum Lb et in litura k pansum B pasum(n) G 23 pasum GLK
Verg. Aen. III 263 IIII, GLK 24 At] sic Med. m. alt. Et K et sic codd.
fere omnes lib. VIII § 49 et S de XII vs. Aen. § 188 p. 128 Lind., ubi om. rel., Med.
m. pr. Pal. (deficit Rom.) pasis GLK de] *(a), in mg. de R littore D lio-
tore H 25 Verg. Aen. I 480 26 ilides K pasis GK sparsis aliquot libri
Verg. dett. pepulumque Rr

28 ab eo quod est 'pedo' supinum in usu non inveni. a 'comedo', quod est anomalum, 'comesum' et 'comestum' invenitur. Cicero pro Cluentio: abditum aliqua in parte panis, quam si totum colliquefactum in potione esset, celerius potius comestum quam epotum in venas atque in omnes partes corporis permaneret? Virgilius autem ab eo, quod est 'adedor', 'adesus' protulit in VIII: et postibus haesit adesis.

'tendo' praeterea et 'tentum' et 'tensum' facit. Virgilius in VII:

Audiit, et si quem tellus extrema refuso

Submovet oceano, et si quem extenta plagarum

Quattuor in medio dirimit plaga solis iniqui.

Lucanus in I:

Et varias ignis tenso dedit aere formas.

idem in II:

tensisque rudentibus actae.

'ostendo' quoque ab eo compositum similiter facit 'ostentum' et 'osten-sum'. Lucanus in II:

Vt scelus hoc Sullae caedesque ostensa placeret,

Agnoscendus erat.

Apuleius in Phaedone: et causam gignendi ostensurum et immortalitatem animae reperturum. Varro rerum rusticarum I: ostentus soli. idem divinarum III: salute ostenta. Cato pro Lucio Caesare ad populum: quod | ego me spero

1 in usu *sup. lin. add. G* 2 comessum et *K* Cic. pro Cluentio. or. 62, 173
cf. *infra* § 30 Cluentio *add. r* 3 aditum *v. l. codd. Cic.* collinquefactum *B*
colligequefactum *K* colliquefactum *cell.* 4 portione (*r*) *B* celerius *D* caelerius *H*

celeritas *G* potuit Cicero comesum *v. l. ap. Cic.* quem potum *Rr* 5 potum *v. l. ap. Cic.* 6 potum inuenias *D* epotum inuenias *K* uenias *G* partis omnis *Cic. Laurent. xlviii 12* permaneret *BGLK* permanere *H* Cicero permanere *Cic. Salisburg.* 6 Verg. Aen. VIII 537 *abeo (*h*) *D* adessum *GLK*
7 hostibus *R?* adesis (*h*) *D* adhesion *R* adessis *GLK* cf. *v. l. § 30* adhesionis

Rom. adesis *Med.* 8 praeterea tentum *GK* Verg. Aen. VII 225 sqq. 9 audit
Rom. extrema — si quem *om. BDHGLK* *add. d* 10 summouet *R* Pal. Rom.

Fr. submouet *Med.* hoceano *Rr* siqu*+em (*id*) *H* si quidem *Rr* siquam *Rom.*
11 iniqui] *h* ini *H* 12 Luc. Phars. I 531 1. in litura *r* 13 uaria signis
LK uario signis *G* tenso etiam de XII vers. Aen. § 64 et sic Luc. Voss. B al.
denso alii *codd. Luc. cum Voss. A*, cui uel tenso *apsc. m. ant.* 14 Luc. Phars.
II 683 15 densisque et extensisque *vv. ll. libr. Luc.* 16 quoque et ab *B* 17

Luc. Phars. II 192 sq. 18 scelus *K* h Voss. B h^{oc} Voss. b sillae *GLr*
sillae *R* syllae *BDHK* 20 apoleius *GLK* Apuleius in Phaedone] *Apul. fr. 11*
t. II p. 638 *Hild.* ** in *B* in Phaedone *om. G* phoedone *B* phodone *K*
gignendi *R* ostensurus *GLK* 21 immortalitatem *HGLKr* animae *om. G*
repperitum *GL* Varo *R* Varr. r. r. I 25 rerum rusticarum I *om. G*
22 in I. LK ostensus *DHGLKr* soli Varro (cf. etiam *ibid.* I 24, 1 soli ostensus) idem] Id est *B* Varr. rer. diu. III fr. p. 215 Bip.; *om. Merkelius* III]
. In *RBD* in *LK* salute nostra ostenta *G* 23 Catonis pro L. Caesare ad pop.
or. fr. v. apud Meyerum l. l. p. 137 (cf. p. 266). eadem uerba a Diomede p. 372 P.
P. Rutilio Rufo tribuuntur, qui eius de vita sua librorum fragmento laudato: idem

p. 892. 93 P.

p. 494 K.

ostenturum. 'ostentum' quoque, quando monstrum significat, nomen est participiale, quomodo 'factum' et 'dictum' et 'visum', ab ostendendo futura dictum. 'strido' et 'strideo' tam tertiae quam secundae coniugationis invenitur. Virgilius in VIII:

stri||duntque cavernis

Stricturae chalybum et fornacibus ignis anhelat.

Lucanus in VI:

Auribus incertum feralis strideat umbra.

luvenalis in IIII:

10   **Iam strident ignes, iam follibus atque caminis.**

Horatius sermonum libro II:

Stridère secreta divisos aure susurros,

correpta paenultima. Staius vero eandem productam protulit in VIII:

Nil stridēre domi.

15 idem in VIII:

Stridebit vestros Tydeus inhumatus ad ignes.

praeteritum perfectum eius debet secundum analogiam in 'do' vel in 'deo' desinentium et paenultimam vel antepaenultimam naturaliter longam habentium in 'si' terminari, ut 'rādo rasi', 'trūdo trusi', 'lūdo lusi', 'rī-
 20 deo risi', sed puto euphoniae causa non esse in usu 'strisi', sed 'stridi', quod, ut superius diximus, usus quoque comprobat. Statius in IIII:

Huius inaspectae luco stridere sagittae.

Accius in Alcestide:

Cum striderat retracta rursus inferis.

28 'sīdo' praeterea 'sidis' facit, cuius etiam passivum 'sidor sideris' invenitur. Lucanus in III:

(item *Par. A*) ait pro L. Caesutio (pro l. cesutio *Par. uterque* pro l. ce *trium quatuorve literarum lac. rel. rell. om. Mon.* pro Lucio Caerucio *Putschius*) ex hoc deriuauit participium: quod ego me spero ostenturum (ostenta *Par. B m. rec. spscr.*), non ostensurum.
 · populu^vm *Hh*   me *add. k*   1 Ostensum *L*   significat nomen *d* sig-

nificationem *D* ⁱ . Nomen *H* 2 participiale *ex corr.* ^h *d* participiale *R* ^u *uis, Rr*
 3 stordo *Rr* ^{anh} 4 *Verg. Aen.* VIII 420 *sq.* 6 calybbum *Rr* calibum *DGL* cha-
 libum *H* ^{aelat} *Rr* ^{anelat} *D* ^{hanelat} *H* ^{anhellat} *L* 7 *Lucan. Phars.* VI 623

in VI *om. G* 9 *Iuv. sat.* III 10, 61 in III *om. G* 10 *stridet H* *stridunt*
Iuv. codd. dett. plerique 11 *oratus GL* *Hor. serm.* II 8, 78 in *sermonum D* *ser-*
monum libro II om. G 12 *diuissos L* *susuros HL* 13 *Statius* (i. e. *Statius in* *Statis-*
tus uero corr.) Hh Stat. Theb. VIII 256 *eadem producta BDGL* 14 *Nihil GL* 15
Stat. Theb. VIII 290 16 *tudeus L* *tudeps G* *tideus D* 17 *do et in G* 20
post risi: strido strisi add. L? *puteo Dd* 21 *Stat. Theb.* III 428 * in III
om. G 22 *Cuius Stat. Cass.* in *aspectu G* *loco Dd* *sagittae] r sagite R*

23 *Accius in Alcest. cf. lib. VIII § 45*   *alcestide ex corr. r aldestidē D*   24
Cum] tum *L*   25 *sidi] ex corr. d sidi Gb*   *sidi] ni f. D sedi Wagnerus ad Verg.*
eccl. 7, 1   *passivum] b passiuo B*   26 *Luc. Phars. III 674 sq.*   *in III om. G*

sidentia pessum

Corpōra caesa tenent.

Stattus in II:

summisque insiditur astris.

cuius praeteritum in usu non est dubitationis vel alternitatis causa; debuit
'sisi' esse. sed utimur praeterito 'sedeo' verbi, id est 'sedi', pro supra
dicti quoque verbi praeterito.

- 30 In 'do' unum anomalum invenitur, 'edo es est'. vetustissimi tamen
etiam 'ēdo ēdis ēdit' dicebant correpta prima syllaba. Naevius in car-
bonaria: 10

Tibi servi multi apud mensam adstant, ille ipse ad-
stat, quando ēdit.

non potest enim in hoc iambo paenultima syllaba longa esse, ut intel-
latur praeteritum, ne sit scazon. Plautus in lipargo:

Nil moror mihi fucum in alveo, apibus qui perēditus
cibum,

corripitur enim paenultima. Lucilius in IIII:

† qui ēdit se, hic comēdit me.

supinum eius tam 'esum', ut supra dictum est, quam 'estum' usus exi-
git ut possit dici. Virgilius in VIII: 20

et postibus haesit adesit.

idem in II:

Ambesas subigat malis consumere mensas.

Cicero pro Cluentio: abditum aliqua in parte panis, quam si
totum conliquefactum in potione esset, celerius potius co- 25

2 cessa G 3 Stat. Theb. II 36 cf. § 23 in II Thebaidos om. G 5 de-
buit enim BDHGLK 6 utimur in praeterito B 8 anomalum invenitur in lit. b
9 etiam om. K Neuius libri Naevii carbonariae fr. p. 12 Both. 140
Klussm. 8 Ribb.; trochaicum esse versum Tibi servi multi apud mensam astant, ille
ipse astat quando edit vidit Ritschelius parerg. I 98, de ipsa carbonaria Naeviana

dubitationem movens, cf. tamen ibid. p. 106 in carbonaria om. G 11 astant G

astant RLK astat r astat G astat LK 13 hoc penult iambo syllaba K 14
scazon GLK Plautus in lipargo] lipargum alterum nomen parasiti pigri esse censuit
Scaliger ad Varr. de l. L. VII 62 t. II p. 213 ed. Bip., quem secuti sunt fragmento-
rum Plautinorum editores (parasiti pigri s. lipargi fr. 4 p. 440 Both.), at v. Ritsche-
lium parerg. I 156 sq. lipargo B; 'codd. Erl. 1 Lips. 1 Ligurgo, vel Lycurgo'
Krehlius sitellitergo W. Freundius v. Ritschelium mus. phil. X 445 sqq. 15 Nil

Scaliger Nihil libri facum Rr fructum in fatum mut. K alveo] Ritschelius l. l.

p. 446 albo G albo B aluo vell. apibus K peredit] dk perdit D peredit K

17 lucius D Lucius H Luc. sat. IIII 25 Dous. 20 Gerl. VII. BD 18
edit sese coni. Fleckeisenus se edit Gerlachius hic spscr. b 19 esum] k essum
K esus RBDH essus GL ut praedictum D estum] K esitus B estus (ex esitus
corr. in H) ceteri 20 Verg. Aen. VIII 537 cf. § 28 VIII. GLK 21 adessis
GK adheis D adessit L 22 Verg. Aen. III 257 23 ambesas GL consumere
Verg. Hamburg. alter m. alt., ex Prisciano scil. interpolatus absumere Vergilius
24 Cic. pro Cluent. or. 62, 173 cf. § 28 25 colliquefactum RH potione D
clerius D clerius K

p. 893. 94 P.

p. 493 K.

metum quam epotum in venas atque in omnes partes corporis permaneret?

In 'go' r antecedente, si non sint a 'regen||do' composita, 'go' in 31
'si' convertentia faciunt praeteritum perfectum, ut 'mergo mersi', 'spargo
5 sparsi', 'tergo tersi'. dicitur tamen et 'tergeo'. alia vero in 'xi' con-
vertunt 'go' praesentis et faciunt supra dictum tempus, ut 'rego rexi',
'cingo cinxi', 'ango anxi', 'tingo tinxi', 'pingo pinxi'. a 'regendo'
composita, quamvis in praesenti syncopam e paenultimae patiantur, tamen
in praeterito perfecto eam euphoniae causa servant, ut 'porgo porrexi',
10 'pergo perrexi', 'surgo surrexi'. nam 'porrigo' et 'corrigo' et 'arrigo'
e in i convertentia aptissime servant secundum proportionem simplicis de-
clinationem. excipiuntur 'frango fregi', 'ago egi', 'lego legi', quorum
composita sequuntur simplicium declinationem: 'confringo confregi', 'per-
fringo perfregi', 'exigo exegi', 'subigo subegi', 'cogo coegi', 'perlego
15 perlegi', 'relego relegi'. excipiuntur ex hoc composita: 'neglego neglexi'
et 'intellego', quod antiqui 'interlego' proferebant, 'intellexi' et 'diligio
dilexi'. 'pango' quoque 'pegi' et ex eo 'impingo' 'impegi' facit. Pacu- 32
vius in Medo:

tonsillam pegi laevo in litore.

20 Lucanus in V:

Sufficit ad fatum belli favor iste laborque

Fortunae, quod te nostris inepigit arenis.

simplex tamen 'pango' etiam 'pepigi' facit secundum Charisium et
'panxi'. sed antiqui 'pago' quoque dicebant pro 'paciscor'. Cicero in
25 II ad Herennium: pacta sunt, quae legibus observanda sunt,

- 1 in venas] euenias GL inuenas h iuuenas H inuenas (i) K partes add. h
2 permaneret GLK permanat B permanare H permanere Rr 4 faciant Rr
6 praesentis om. K 7 ago Dd 8 paenultimae e G patiantur RH ta H
9 porgo] libri π Struvius lat. Decl. u. Conj. p. 291 porrigo add. meae praeter π
omnes 10 Nam et porrigo et r 11 aptissimae H proportionem H 12
non fregi
fregi Hh 13 secuntur RB sequuntur K sequunt L 14 perligo Gg perligo K
15 perlegi L religo L negligo GLd neglo B 16 intelligo DGL in-
tellego intellexi quod B intelligo intellexi quod K "interlego 'antiqui G inter-
lego Dd diligo] g deligo GK 17 delexi K impinguo K inpingo inepigi
B Pacubius LK Pacuv. Medi fr. 17 p. 132 Both. 1 p. 86 Ribb. cf. Fest.
p. 356^a, 31: Pacuvius in Medio: Acces | ... eam (Accessi ad eam Vrsinus Accessi
ad terram Bothius Accessi Aeam Bergkii mus. Rhen. III 1835 p. 78 Accessi Aeam
Müllerus ad Fest. p. 413) et tonsillam pegi laevo in litore 18 in medio G in me-
dio L in medio K medoton sylla B 19 tonsilla DHGLK paegi K leuo
RBDHGK lecto Bergkii l. l. littore RDHG 20 Lucan. Phars. V 696 sq.
in V om. G 21 fatum] factum BDHGLr summam Voss. uterque cum aliis codd.
Luc. et sic cod. quidam Prisc. a Cortio ad Luc. l. favor] dh labor BDGL fa+++
H labor K labor iste fauorque Voss. A cum parte codd. Luc. 22 furtinae G
quod] quae Voss. A et schol. Voss. B al. quo et qui vv. ll. aliorum librorum Luc.
impegit RGLK harenis BDHLK cum Voss. B habere G 23 pepegi G
carisium DK Charis. p. 220 P. 147 Lind. 'pango pangis pepigi et pansi et panxi'
cf. Lind. p. 146 ann. 20 24 sed — in II in mg. add. K rhet. ad Herenn. II
13, 20 in II ad Herennium om. G 25 legalibus Rr sunt om. L

p. 894. 96 P.

p. 495. 96 K.

hoc mo|do: rem ubi pagunt orato, ni pagunt. 'tango' praeterea 'tetigi' facit et 'pungo' 'pupugi' vel 'punxi'. Varro in I humanarum: ut habent Parii, qui vocantur ὀφιογενεῖς, et in Africa Psylli quorum ophiogenis cum arbitrantur subpositum esse in stirpe aliquem, ei admovent, ut pungat, colubram: cum pupugerit, si de genere sit, vivere, si non sit, mori. in eodem: admota aspis cum pupugerit, si non occidat, sciat, ex Psyllorum esse stirpe. Naevius in glaucoma:

quod de opsonio

Stilo mihi in manum pupugit.

'expungo' vero 'expunxi' dicimus, at 'repungo repupugi' et 'repunxi', ut Capro videtur. cum ei, qui nos pupugit, talionem, id est vicem a nobis redditam ostendimus, 'repupugi' dicimus, quan||do vero de ratione VI 33 vel calendario loquimur, 'repunxi' dicimus. a 'tango' composita non duplicant primam syllabam: 'contingo contigi', 'attingo attingi', in quibus notandum, quod paenultima praeteriti corripitur, praesentis vero producit. ab 'ago' et 'frango' et 'lego' composita servant simplicium praeteritum, ut 'exigo exegi', 'prodigo prodegi', 'dego degi', 'abigo abegi', 'infringo infregi', 'perfringo perfregi', 'colligo collegi', 'relego relegi', quod differentiae causa non mutavit 'le' in 'li', quamvis etiam 'perago' 20

1 pagunt orato, ni pagunt] *Bosius*, *Krehlius* pagunt orationi (r orationi R horatio[ni B]) pagunt *codd.* *Prisciani* indeque, ut videtur, libri aliquot *rhet. ad Herennium*, cum *vo. II.* orationi vel oratione vel orationem pangunt *etc.* paciscuntur libri utriusque familiae praestantioris omnes; cf. *Dirksenium Uebersicht d. bish. Versuche zur Krit. u. Herstel-*

lung des Textes der Zwölf-Tafel-Fragmente p. 168 sqq. 2 Varra D Varron.

antiq. hum. lib. I fr. p. 204 Varr. ed. Bip. humanarum Hh 3 Parii] *μ. cf. Strab. XIII 1, 14 p. 588 Cas. Plin. nat. hist. VII 2, 13 Muretum var. lect. II 2 Turnebum adversar. XVI 6 pharii RB farii DHGLK* ὀφιογενεῖς] *om. DK add. d* οφιγενεῖς r οφιogeneῖς G affrica K psilli BGLK Psyllus Muretus 4 quoru

L ophiogenis cum] 3 ('Oφιογενεῖς cum Muretus ophiogenes cum Turnebus) ophio-

genistum D ophyogenistum R ophioginistum G ophiogenistum BH ophioginistum L aphagiinistum K suppositum BDGLK esse om. K 5 stirpem B ei ad-

movent, ut pungat, colubram] Muretus si admoueant (amoueant Rr ammoueant DHGL

an moueant K) ut pungat (pungat^N Rr) colubra libri 6 degenera^c Dd uiuimus G Varron. *antiq. hum. lib. I fr. p. 204 Varr. ed. Bip.* 7 ammota BDHGLK

aspicu^s Hh psillorum BLK 8 styrpe RD Neuius libri Naev. glaucom. fr.

p. 15 Both. 152 Kl. 12 Ribb., qui creticos cum baccheis compositos effecit: . . . . quod de eo opsónio | Stilo mi in manum pupugit. . . . ; Quod de opsonio mihi stilo in manum pupugit. . . . *con. Fleckeisenus* glauconia GLK 9 quod de eo α opsonio Ribbeckius obsonio RBDH opsinio GLK 10 in maru K 11 expunguo K et expunxi B repungo] h repugno HG repunguo K repugi GLK 12 Capro] *ap. Osannum de Capro* p. 16 13 ostendimus] g ostendemus G repugi GLK 14 kalendario GL kallendario K tanguo K 15 continguo K conti*gi(n) L atti*gi(n) K 18 exigo exigo exegi K

p. 385. 96 P.

p. 496. 97 K.

a immutabilem servavit et 'dego' syncopam euphoniae causa protulit. excipiuntur mutantia simplicis significationem, quae superius posuimus: 'neglego neglexi', 'diligio dilexi', 'intellego intellexi', quamvis Aemilius Macer in XVI annalium: omnium nostrum neglexerit auctoritatem, pro 'neglexerit' ait. supina in 'si' quidem facientia praeteritum per 'sum' proferunt secundum supra dictam regulam, ut 'mergo mersi mersum', 'spargo sparsi sparsum', 'tergo' vel 'tergeo tersi tersum'. alia vero omnia 'go' in 'ctum' convertunt, ut 'rego rectum', 'iungo | iunctum', 'tingo tinctum', 'lego lectum', 'pungo punctum', 'ago actum'. abiciunt tamen n euphoniae causa haec, quae paenultimam a habent vel i, ut 'frango fractum', 'pango pactum', 'tango tactum', 'fingo fictum', 'pingo pictum', 'stringo strictum', 'ringo rictum'. excipitur 'cingo cinctum', 'tingo tinctum' et 'stingo stinctum' et ex eis composita: 'succingo succinctum', 'extingo extinctum'. 'ango' quoque differentiae causa servavit n in supino 'anctum', nam ab 'ago' 'actum' fit. quidam tamen etiam 'anxus' eius participium protulerunt. et omnia in com-
positione integras servant simplicis literas, quamvis in aliis modis mutantur, ut 'rego rectum', 'pergo' et 'porgo perrectum' et 'porrectum', 'ago actum', 'cogo coactum', 'abigo abactum', 'tango tactum', 'contingo contactum', 'frango fractum', 'defringo defractum'; 'pango pactum', 'impingo impactum'. et possumus hoc existimare differentiae causa in plerisque fieri, ne, si 'perrictum' et 'abictum' et 'defrictum' et 'impi|ctum' diceremus, alias significationes monstrare putarentur. Lucanus in V:

Inpactae cessere fores.

1 immutabilem B servant K dego per Hd post syncopam: a add. BDHLK pertulit K 2 posuimus] docuimus G negligo DGL 3 deligo delexi L intelligo intellexi deligo delexi K intelligo DGL emilius DGL emelius K Aemilius Macer in XVI ann.] ad Aemilian Macran omisso libri titulo eadem refert Diomedes p. 366 P.; at C. Licinium Macrum laudandum fuisse intellexerunt et Weichertus poet. Lat. rell. p. 92 et Krausius fragm. hist. R. p. 239, qui Licinii nomen ipsis grammaticorum verbis illaturi sunt, cf. Lachmanni ad Lucr. VI 17 annot., Rothium l. l. fr. 23 p. 367 4 nostrorum B

auctoritem Hh auctoritatem D 5 si] xi D facientia H 7 tergo .si .sum uel tergeo .si .sum G 8 go] **go (in) L 9 tingo om. G tingo — rictum

om. D in mg. add. d 10 euphoniae Gg caussa Rr 11 tango tactum pango pactum G tactum fri-go (n) frictum fingo fictum B "pingo pictum fingo fictum

G 12 Excipiuntur BDK 13 cingo cingo cinctum K cinctum D post cinctum sqq. — succinctum add. r tinguo r. et stingo stinctum om. GLK copo-

sita H 14 succingo succintum D sucingo succinctum GL Ago D 15 servasit k

servant ni f. K 16 omnia Hh 17 alii modis DH alii K 18 "porgo

'pergo G 'pergo et porgo" in litura D et pargo K parrectum (o) L et per-

rectum Hh 19 cogo om. G abictum Dd 20 inpingo inpactum B 21 pos-

simus Dd existimare B implerisque K 22 perictum H inpictum B

23 diceremus] h d+ceremus H di+ceremus L putentur K putentur GL Luc.

Phars. V 209 24 Inpactae] sic etiam Luc. patimps. Vindob. (v. ann. lit. Vind.

p. 896 P.

p. 497. 98 K.

in 'gor' deponentia mutant eam in 'ctum' et faciunt supinum, ut 'fungor functum'.

In 'ho' desinentia mutant 'ho' in 'xi' et faciunt praeteritum, ut 'veho vexi', 'traho traxi', et secundum supra dictam regulam in 'xi' terminantium praeteritum perfectum [per 'ctum'] proferunt supinum, ut 'vectum', 'tractum'.

In 'lo' finientia praesens per 'lui' exeunt in praeterito, ut 'alo alui', 'colo colui', 'molo molui', 'consulo consului', 'occulo ocului'. Statius in V Thebaidos:

raptum quae sola parentem

Ocului.

excipiuntur duplicantia l, quae si a muta incipiant, geminant principalem syllabam, etsi non servant ubique eandem vocalem, ut 'pello pepuli', 'fallo fefelli', 'tollo tetuli', pro quo nunc in usu frequenti est | 'sustuli'.
35 a 'tulo' quoque, quod veteribus in usu fuit, 'tetuli' dicebatur. in com-
positione tamen non geminant principalem syllabam, ut 'refello refelli', 'compello compuli'. alia quoque eiusdem terminationis o in i convertunt, ut 'vello velli', sed et 'vulsi' dicitur, 'percello' quoque 'perculi' et 'excello' vel 'excelleo exculi' vel, ut alii, 'excellui', quorum simplex in usu non est. 'psallo' etiam 'psalli' facit praeteritum. Cicero de
suppliciis: revellistis atque in profundum abiecistis. Virgilus in bucolico:

Cum canerem reges et proelia, Cynthus aurem
Vellit et admonuit.

Lucanus in IIII:

Castrorum siccis de cespite vulserat herbas.
idem in VI:

percussaue viscera nimbis

Vulsit.

Anz. Bl. XXVI 24) impactae RL cum Voss. A impulsae spscr. schol. in Voss. B et
sic vel impulsae al. codd. Luc. impertae G cessere D 1 mutant eam Hh
funegor B 3 "motant" disinentia K 4 traxi. secundum GLK praedictam
G 5 per ctum] rd per inctum R om. DGL in mg. add. K ut om. D 7 lo
dissinentia K praesens tempus per B 8 colui] cului B ocului Hh Stat.
Theb. V 35 sq. 9 thebaidos D tebaidos GLK 10 rapsam G raptum quae] r
raptumque RBDH parente D parentum LK 11 ocului D 12 quae Hh
si om. G geminant Rr principalem H 13 servant] r serviant RG 14 quo
add. rb usi R 15 quoque] uero G uerbis. ueteribus H 16 ut om. LK
18 sed conuulsi B percello Rr 20 Cicero de suppliciis] immo de signis: in
Verr. act. II III 11, 26 21 suppliciis] h simplicis H atque] neque Cicero
Verg. ecl. 6, 3 sq. (deficit Med.) 23 reges] siluas BDHGK siluas (!) L
praelia G Cynthus] k cinthus RBGL qui inthius K 24 et m. alt. add. Pal.
amonuit D ammonuit HGL amouit K monuit Rom. 25 Luc. Phars. IIII 414
in IIII om. G 26 cepite H 27 Luc. Phars. VI 545 sq. 28 percussaue G
nimbis] membris G cum nonnullis Luc. codd.

p. 896. 97 P.

p. 496. 99 K.

idem in eodem:

Illa genae florem primaevae corpore vulsit.

idem in VIII:

Avulsitque manu telumque affixit arenae.

Lucretius ab 'excello excellis' infinitum protulit 'excellere' paenultima 36 correpta:

Omnibus ornatum voluisti excellere rebus;

Cicero vero in I epistularum ad filium: quare effice et elabora, ut excelleas, quod est ab 'excelleo excelles', cuius praeteritum debet 'excellui' esse, ut 'calleo callui', secundum proportionem secundae coniugationis. idem tamen Cicero in Verrinis praecellunt protulit secundum tertiam coniugationem et in I pro || Cornelio: qui eloquentia ceteris antecellit. ex quo debet 'exculi' quoque esse praeteritum perfectum, sicuti 'percello perculi'. Virgilius in V:

15 Perculit et fulva moribundum extendit harena.

Bassus in II lyricorum:

Calliope princeps sapienti psallerat ore.

Supina in 'tum' quidem exeunt, quae nascuntur ab unam I habentibus, ut 'occulo occultum', 'colo cultum', 'consulo consultum'; quae vero duplicant, per 'sum', ut 'fallo falsum', 'pello pulsum', 'vello vulsum', 'excello excelsum', 'percello perculsum'. a 'psallo' supinum non legi, ab 'alo' vero tam 'altus' quam 'alitus' dicitur. Cicero pro Plancio: ubi altus est. similiter Sallustius in Iugurthino: et omnem aetatem Arpini altus; in quibusdam autem codicibus etiam 'alitus'

1 idem om. B Luc. Phars. VI 562 2 e (ex, a) corpore aliquot codd. Luc. cum Voss. b 3 Luc. Phars. VIII 705 4 manum R telumque] telum quae B piloquo Lucanus teloque Luc. Zmicc. affixi R affixit K arenae] sic etiam Luc. Voss. A al. harenae Bd haraenae G haraene K harenis (Voss. B) vel arenis libri Luc. plerique 5 Lucr. I 27 cf. lib. VIII § 96 excellere in mg. K 7 noluisse R 8 Cic. epp. ad Altium lib. I fr. v. lib. VIII § 96 I om. R aeistolarum K effice** (re) D 9

praeteritum tempus debet B 10 esse ΠΑΝΟΥΡΟ ut calleo B calui G 11 praecellunt in Oiceronis Verrinis non inveni ac quantum equidem scio huius verbi sola forma praecellens utitur Cicero uerrenis G procellunt K percellunt ut f. H percellit h 12 Cic. pro Cornelio or. I fr. 38 p. 451 Or. cornilio K eloquentia H 13 antecellit] in litura k antec***** K 14 Verg. Aen. V 374 Il. r 15 pertulit Med. percutit Rom. moribunda R moribundū L moribundus K arena D 16 Caesius Bassus lyricorum II cf. Weichertum de L. Vario etc. p. 145 Lerschium philolog. I 622 coll. O. Iahnio ad Pers. sat. 6, 1 p. 211 sqq. prolegg. p. XXVIII sq. Bernhardio in hist. lit. Rom. p. 465 ed. alt. U. G lyricorum D 17 caliope GK sapienti princeps GLK psalleret G 18 exeunt quidem H

una B 19 oculuo (t) K 20 duplicant l B duplicant HhK palsum (e) is uel excelsum pulsum corr. B uolo R 21 excolo R excelsum Dd excelsum RK uel non inueni non legi R 22 ab alto R Cic. pro Planc. or. 33, 81 ubi altus aut doctus est cf. ibi ann. Garatonii plantio RHGLK plangio B 23 Sall. Iug. 63, 3 iugurthino H et per omnem aliquot libri Sall. 24 aetatem] pueritiam libri Sall.

alitus etiam nonnulli nostrorum codd. Sall. quodicebus D

p. 397. 98 P.

p. 499 K.

invenitur. a 'tollo' quoque deficit supinum, sed pro eo utimur 'sublatum'. 'volo' quoque anomalum 'volui' facit praeteritum, ex quo nomen participiale nascitur 'vultus', quomodo ex 'colo cultus' et ex 'occulo occultus'.

- VII 37 In 'mo' desinentia, si vocalis longa antecedit, o in 'psi' conversa proferunt praeteritum, ut 'promo prompsi', 'demo dempsi', 'como compsi'. haec autem 'si' in 'tum' convertentia faciunt supina, ut 'sumo sumpsit sumptum', 'promo prompsi promptum', 'demo dempsi demptum', 'como compsi comptum'; alia vero in 'mo' desinentia per 'ui' divisa exeunt in praeterito, ut 'vomo vomui', 'gemo gemui', 'fremo fremui', 'tremo tremui'. excipiuntur 'emo emi' et 'premo pressi'. et in 'ui' quidem terminantium supina fiunt 'ui' in 'itum' conversis correpta paenultima, quomodo in omnibus, quae ex huiusmodi praeteritis nascentia i habent ante 'tum', ut 'vomui vomitum', 'gemui gemitum', 'fremui fremitum', 'tremui tremitum'. 'emi' vero 'emptum' facit, quod ideo assumpsit p, 15 quia non potest m ante 'tum' sine p inveniri euphoniae causa, ut 'sumptus', 'promptus', 'comptus'. 'pressi' vero secundum in 'si' terminantium regulam i in 'um' convertens facit supinum, ut 'pressi pressum'.

In 'no' o vel g antecedentibus per 'ui' || divisa faciunt praeteritum, ut 'pono posui' et ab eo composita, 'suppono supposui', 'compono composui'. antiqui tamen et 'posivi' protulisse inveniuntur. Plautus in vidularia:

Nunc apud sequestrum vidulum posivimus.

- Apuleius in I Hermagorae: et cibatum, quem iucundum esse
38 nobis animadverterant, eum adposiverunt. 'gigno genui', pro quo 'geno' vetustissimi protulisse inveniuntur - Varro in andabata: sed quod haec loca aliquid genunt -, cuius infinitum passivum Lucretius in III protulit, 'geni':

- 1 in*****uenitur H   deficit GLK   2 uoloque anomalum R   uoluit D
3 participiale Dd   6 ut sumo sumpsit promo DH   promsi RD   promsi H   7
in ptum B   8 promsi D   prosi G   proptum R   promptum D   11 praemo R   ui
divisas quidem D   12 supine faciunt Rr   in tum DH   13 praeteritas Hh
14 tum] tu LK   ut uomo uomui B   genui G   15 adsumpsit B   17 promp-
tus] rd promptus R   prumptus D   presi Rr   Pressi B   18 pressi pressum B   20
et habeo Rr   conpono coposui H   21 posivi] r   potui R   Plaut. vidul. fr. 8
p. 442 Both.   23 apud R   vidulum D   vitulum h   posuimus RrH   24 Apu-
leius in I Hermag.: Apul. fr. 7 t. II p. 637 Hild.   iucundum] k iocundum BGLK
25 animaduertent G   animaduertunt Dd   adposuere B   apposuerunt rell.
26 quo add. r   uetustissime Rr   Varro in andabata] cf. lib. VI § 17. Varr.
sat. VII fr. 6 p. 95 Oehl. cf. Krahmerum de Varr. ex Marciiani satura supplendo
p. 20   28 Lucanus Rr   Lucret. III 796 sq.   III Krehlius IIII. libri

p. 898 P.

p. 499. 500 K.

tanto magis infitiandum est,

Totum | posse extra corpus durare genique.

a canendo 'quoque composita similiter praeteritum in 'ui' divisas
finiunt: 'succino succinui', 'occino occinui'. quidam autem et 'occano
occinui' protulerunt, ut Sallustius in I historiarum: iussu Me-
telli cornicines occanuere. sed Probus 'occini' quoque existi-
mat posse dici, cum simplex 'cano cecini' faciat, quomodo a 'cado cecidi':
incido incidi' et a 'tango tetigi: contingo contigi'. m antecedente 'no'
in 'psi' conversa facit praeteritum perfectum, ut 'temno tempni'. alia
omnia per 'vi' coniunctas proferunt praeteritum: 'sino sivi', 'sterno stravi',
'cerno crevi'. non solum enim τὸ 'κοσκινύζων κρένω' sic facit praeteritum,
sed etiam cum pro 'video' accipitur. Titinius in gemina:

simul ut pueras

Has nocte suspirare crevi,

pro 'vidi'. Plautus in cistellaria:

† Cum ego te amavi, mea Antiphila, et mihi amicam
esse crevi,

similiter pro 'vidi'. 'sperno' quoque 'sprevi' facit et 'lino livi' vel magis
differentiae causa ad nomen Livi 'levi', quod a 'leo' quoque simplici nasci-
tur, quod in usu non est, ex quo 'deleo delevi'. unde et 'letum' dicitur,
quod delet vitam. Iuvenalis in III:

Nam quis plura linit victuro dolia musto?

Terentius in heautontimorumenon:

Relevi dolia omnia, omnes serias.

vetustissimi tamen etiam 'lini' in praeterito protulisse inveniuntur, ut 39

a infitiandum

1 inficiendum R inficiandum B *Lucr. quadratus* V 140 inficiendum GL et ex
inficiendum corr. K i. corripendum add. k est om. libri Lucretiani et h. l. et
simili V 140 3 deusas L 4 fluiunt] faciunt GL hoccano hoccanui R 5
Sall. hist. I 69 p. 99 Kr. iusu LK iussum B 6 Probus ni f. Berytius. iunio-
rem intellegit Osannus Beiträge II p. 211 cf. ann. ad lib. V § 45 posse existi-
mat D 7 facit H 8 et attango K 9 in si D temeno (p) R tempno BD

Alia uero omnia H 10 sino sini L 11 cereui K TOKOCKINEIZON EKPINW Rr
TOKOCKINEIZEN EKPINW (sic) add. d KOCKINEIZON BHGL KOCKINEITON K EPIPO B

12 tinnius G Titinii geminae fr. 16 p. 64 Both. p. 116 Neuk. fr. X p. 121
Ribb. 13 simul ut pueras has ego | Nocte suspirare crevi G. Hermannus opusc. V
p. 271 Simul ut pueras hasce nocte suspirare crevi. 'possis etiam simul ut pueras
Hac nocte s. c.' Ribbeckius 14 Has] sic etiam Barb. m. alt. hac Barb. m. pr. et non-
nulli codd. Krehliani nocte has ad baccheos efficiendos Neukirchius noctes B
15 Plaut. cistell. I 1, 1 sq. cistellaria (a) L 16 Cum ego antehac (ex antid-
hac corr. Vet.) te amavi et mi (mihi Vet.) amicam esse crevi, | Mea Gymnasium Plau-
tus amau, K anti+phila (h-p) R 20 letum] letum D loetum H deletur
in deletū corr. B 21 Iuv. sat. III 9, 58 22 victoro H delia Rr 23
Ter. heautontim. III 1, 51 heatontimorumenon G heautontimorumenon D heautonti-
morumenon H heatuntimorumenon L eatontimor K 24 releui G omnia dolia
B omnia om. H series DdH seras h 25 protulise K

p. 898 99. P.

p. 500. 501 K.

Varro rerum rusticarum: cum oblinerunt vasa. supina in 'ui' quidem divisas terminantium praeteritum subtracta u et addita 'tum' proferuntur, correpta tamen paenultima, ut 'posui positum', 'genui genitum'. a 'cano' tamen composita primitivi || servant in supino terminationem; 'cantum' enim et 'succentum' dicimus, quamvis in ipso verbo a in i convertuntur ex eo composita, sed in supino iterum i in e transferunt: 'succino succentum', 'occino occentum'; 'temptsi' vero 'temptum' facit, sicut omnia in 'psi' per praeteritum exeuntia. in 'vi' vero syllabam desinentia mutant eam in 'tum' secundum praedictam regulam, ut 'sivi situm', 'stravi stratum', 'crevi cretum', 'sprevi spretum'. ergo 'livi' quoque vel 'lini litum', unde Virgilius in IIII georgicorum:

et paribus lita corpora guttis.

Sallustius in Iugurthino: simul gladium sanguine oblitum ostentans. et sciendum, quod tam 'litum' quam 'situm' et 'itum', quicumque, citum, satum' corripunt paenultimas, quod in aliis supinis, quae a praeteritis in 'vi' terminantibus nascuntur, non invenitur, ut 'amavi amatum', 'movi motum', 'nevi netum', 'favi fautum', 'cupivi cupitum', 'munivi munitum'. (Caper: ut 'sino situs', sic 'nequeo nequitus' corripit paenultimam, quod usus ubique approbat. Cicero pro Cornelio: coeptum igitur per eos, qui agi volebant, desitum est per hunc, qui decessit. ecce hic manifestissime ostendit orator, a 'desinor' esse 'desitum'; sic ergo et a 'sinor' 'situs'.) quod autem paenultima supra dictorum supinorum corripuntur, poetarum exempla docebunt. Virgilius a 'praetereor' in VIII:

O mihi praeteritos referat si Iuppiter annos.
idem in X ab 'obeor':

Morte obita qualis fama est volitare figuras.

Ovidius in fastis:

1 in Varr. rer. rust. libris hodie haec non reperiuntur, immo se obleverunt uisco legitur III 7, 7. verba hic l. f. ad ephemeridem rusticam s. agrestem pertinent oblinerint LK uassa K 3 tamen correpta R tamen add. d gemui genitum G 4 in supino

servant G terminationem] l termin***** L 5 succentum Rr succentum ex succentum corr. K convertant DH 6 sed] r sic R 7 occinno K teptum D 8 per om. BK add. b uero om. K 9 regulam om. G 10 spraeui spracetum BH 11 Verg. georg. IIII 99 georgiō DH geor G 12 guttis] d guttis D 13 Sall. Iug. 101, 6 in Iugurthino] om. G iugurtino Rr gladium] r gaudium R sanguine om. G 14 ostentans add. r ostentas D ostendere Sallustius et sciendum om., Et sciendum tamen in mg. add. K 15 satum

citum D corripunt Rr 16 terminantibus] desinentibus L disinentibus GK 18 Caper] ap. Osannum l. l. p. 16 corripuit R 19 quod] r quem ni f. R approbat B Cic. pro Corn. or. I fr. 35 p. 451 Or. cf. § 55 cornilio GK 20 agi ex § 55 addidi. om. h. l. libri uolebat D 21 manifestissimo LK manifestimo G orator] h arator H adhesinor Rr 22 penultima (sic) add. d 23 supinorum spacr. l Verg. Aen. VIII 560 24 VIII. H 25 refert Pal. iupiter L 26 Verg. Aen. X 641 cf. lib. VIII § 31 27 quales HLK uolita^{re} Hk 28 Ovid. fast. IIII 583 sq.

p. 890. 900 P.

p. 501. 502 K.

Sol adītus, quam quaeris, ait, ne vana labores,

Nupta Iovis fratri tertia regna tenet.

Terentius in hecyrā:

Nam cum compressa est nata, forma in tenebris nos-

ci non quīta est;

est enim quaternarius iambicus. Lucanus in VIII:

Hic situs est Magnus. placet hoc, fortuna, sepulchrum.

idem in eodem:

Illita tela dolis nec Martem comminus usquam.

Virgilius in IIII georgicon, ut praedictum est:

et paribus lita corpora guttis.

a 'cio' composita tam corripientia quam producentia paenultimam inveniuntur.

In 'pō' desinens m antecedente unum invenio 'rumpo', quod subtracta m et o in i conversa facit praeteritum paenultima || producta tam in simplici quam in compositis ab eo: 'rumpo rūpi', 'abrumpo abrūpi', 'corrumpo corrūpi'. e vero brevem paenultimam habentia mutant o in 'ui' divisas in praeterito, ut 'strēpo strepui', 'obstrēpo obstrepui'; r vero vel l vel e productam ante 'po' habentia o in 'si' convertentia faciunt praeteritum, ut 'scalpo scalpsi', 'sculpo sculpsi', 'carpo carpsi', 'rēpo repsi', 'serpo serpsi', 'sarpo. sarpsi'. Lucanus in III:

Sed per iter longum causa repserē latenti.

supina in 'pi' quidem terminatorum sunt mutata i in 'tum', ut 'rupi rup-

1 aditum GLK quā Rr queris R 3 Ter. hecyr. IIII 1, 57 in hecyrā om. G haecira R haecyra Dr echyra B °chyra H echira LK 4 cum compressa] cū compsa G cu. pssa Dd compressa Rr cum compressa ex cum compressa(n?) corr.

Bas. nata nata K 6 iambus Rr Lucan. Phars. VIII 793 7 sepulchrum] r et sic Luc. Voss. A sepulcrum RGLK cum Voss. B 9 Lucan. Phars. VIII 382

10 Illita ex illata corr. B comminus usquam] sic libri fere omnes § 56 et h. l. GLK cum Voss. B et al. codd. Luc. comminus uni BDH comminuisum R comminus unum r Heidelb. comminus umquam d Darmstad. et § 56 Heidelb. (comminus unquam ut vid. alii codd. Krehliani) cum parte librorum Luc. (unquam Voss. A); et sic f. h. l. cod. Theodori 11 Verg. georg. IIII 99 georgicorum (an geoīr vel georgē?)

RK praeditum Rr 12 corpor^a Kk guttus H 13 cio H cieo Kr uel a cito in mg. k cito B tam corripientia in mg. add. L 15 unum inuenio m ante-

cedente K substratā R 16 penultima Rr ** producta L 17 rumpi G

abrupi ex abrumpi corr. K aprupi Dd 19 l uero uel r GLK 20 *si(p) D 21 salpsi H carpo carpsi h. l. om. K scarpsi D sarpo sarpsi serpo serpsi repo repsi GL repo repsi serpo serpsi carpo carpsi sarpsi K 22 sarpo sarpsi]

oligo
scarpo scarpsi Rr scarpo scarpsi Dd scarpo scarpsi H ΑΠΤΕΛΟΥΤΚΑΑΑΒΥW scarpo scarpsi B Lucan. Phars. III 458 III. ex IIII. corr. H IIII. B 23 Sed (Et) pariter

v. l. aliquot libr. Luc. seper Rr longo Dd longum causam in lit. B causam RDGL 24 in ptum B ut rupti D

p. 900 P.

p. 903 K.

tum'; in 'ui' vero separatas subtracta u et addita 'tum': 'strepui strepitum'; in 'psi' autem exeuntia secundum supra dictam regulam mutata 'si' in 'tum', ut 'scalpsi scalptum', 'sculpsi sculptum', 'repsi reptum', 'carpsi carptum'.

In 'ro' finita per 'vi' syllabam terminant praeteritum, ut 'tero trivi', 'quaero quaesivi', 'sero seris sevi', nam 'sero seras', a sera obdita natum, 42 'seravi' facit. a 'sero seris' tamen composita, quando mutant simplicis significationem, per 'ui' separatas proferunt praeteritum o in 'ui' conversa. 'desero' pro 'relinquo' 'deserui', 'insero' pro 'immitto' 'inserui'. si enim de arbore dicam, 'insero insevi' facit et participium 'insitus', non 'insertus'. Virgilius in bucolico:

Inserere nunc, Meliboeae, puros, pone ordine vites.
idem in Il georgicon:

mutatamque insita mala

Ferre pirum.

15

vetustissimi tamen etiam in simplici 'serui' protulisse inveniuntur, pro 'ordinavi' et pro 'sevi'. Ennius in praeceptis:

Vbi videt avenam lolium crescere inter triticum,

Selegit, secernit, aufert; sedulo ubi operam addidit,

† Quam tanto studio servit.

20

duo inveniuntur supra dictae terminationis verba, quae duplicant s ante i in praeterito: 'gero gessi' et 'uro ussi'; 'verro' enim secundum Servium 'versi' facit, secundum Charisium autem 'verri', quod et usus comprobatur. Licinius Macer pro Tuscis: quis oportuit amissa restituere, hisce etiam reliquias averrerunt. Publius in Murmidone:

1 uero om. G separatas ex seperatas corr. B seperatas G 3 psi in ptum

B sculpsi sculptum add. r 4 carpsi add. r 5 praeteritum add. k. treui

Dd 6 quaessini G sequi B a sera — sero. is (sic) in mg. add. K abdit

Rr 7 sero seris seui BH simplices Dd 9 "deserui 'pro relinquo G in-

mitto B 10 non] uñ (i. e. unde) G 11 Verg. ecl. 1, 74 12 moeliboeae H

melyboeae G et, ex melyboeae mut., K pyros G 13 Verg. georg. II 33 sq.

georgicorum L? 15 fere B 17 et seui K sequi B Ennius in praeceptis]

Em. fragm. p. 191 sq. Hessel. προτρεπτικὸν sive praeceptorum fr. II p. 165 (cf.

p. XCI) Vahl.; alter enim eiusdem libri titulus viris doctis merito videtur protrepticus

a Charisio p. 40 P. 29 L. laudatus cf. Lindemannum inedit. Lat. part. I p. 4 Vahlen-

nium l. l. p. XCI 18 Is ubi Th. Hugius ap. Vahlenium videt] uidelicet H 19

Selegit] D seligit D ex corr. rel. aut fert R is operam addit sedulo | Quae

tanto cum studio servit Hugius et Vahlenius Vbi — servit] Vel bis operam addi uelit,

quom tanto studio servierit Lindemannus l. l. 20 servit H 21 uerba supradictae ter-

minationis K ss L i] e RB 22 ussi capw B verro] r Varro R (B?) Serv.

ad Verg. Aen. I 59 23 versi] uer R charissimum RLK carisium DH Charis.

p. 218 P. 147 Lind. 24 Licinnius RBHGLK Lucinius D C. Licinii Macri pro Tuscis

or. fr. v. Meyerum l. l. p. 387 quis scripsi quos libri quibus Meyerus restituere Rr

25 hisque DL reliquias G poplius GK Publius in Murmidone] P. Pu-

blli Lochi Syri Murmurconis fr. p. 258 Ribb. in Murmidone om. G Murmidone]

scripsi, ut aliquid saltem proferrem, coll. Strattidis (et Philemonis) Myrmidonibus, quos

p. 900. 901 P.

p. 502. 503 K.

Cellas servorum converri.

'curro etiam repetita | priori syllaba 'cucurri' facit praeteritum, quod in VIII 43 compositione invenitur apud quosdam auctorum geminationem primae syllabae servans, apud alios autem minime, ut Virgilius in IIII Aeneidos:

Decurrere iugis, alia de parte patentes

Transmittunt cursu campos.

Livius in XXII ab urbe condita: qua cuique proximum fuit, decucurrerunt. idem in XXV: et si ferocius procucurrissent.
10 Cato contra G. Pisonem: video hac tempestate concucurrisse omnes adversarios. Terentius in hecyrā:

Vna illarum interea propere praecucurrit.

Caesar ad Virgilium: excucurristi a Neapoli. Plautus in Stichō:

15 Praecucurri, ut nuntiarem nuntium exoptabilem.

Supina eorum, quae in 'vi' syllabam terminant praeteritum, mutatione 'vi' in 'tum' proferuntur secundum supra dictam regulam: 'trivi tritum', 'quaesivi quaesitum'. 'sevi' vero secundum analogiam 'setum' de-

huc referri posse docent *Laberū cacommemon, colax, ephebus, hetaera, necymantia, scylax* cf. etiam gloss. *Vat.* VI 534 class. auct. ed. *Mai*: myrmidones dolosi, quam *Ribbeckius* in ann. ad h. l. attulit. *murmurithone R* *muromonthones B* *mauromonthones b* *muro. muinthone D* *Muromunthone H* *moro muinthone L Darmst.*^b *muromuntone K* *murmuntone Zwicc.* 1 *Krehlii Darmst.*^a *Mimo Mutone teste Fleckeiseno suo exemplo Putschiano ascripsit Niebuhrius.* *Moro mentone, Murrhinone, Moquomōθwvi templavit Ritschelius parerg.* 1 p. 197 cf. *Bothium l. l.* p. 222 sq. 275. *Murmurcone coll. thes. nov. Lat. ap. Maium l. l.* VIII 362 (ubi *Mumuronones edidit Maius*, *murmuronones coni. Hildebrandus gloss. Lat. bibl. Paris.* p. 214) *Ribbeckius*, qui olim cogitaverat de *Muto Mutuno vel Muro Mutuni vel Murco mutone* muro: *Mutone cellas α*

2 reppetita GL priore BDHGL cucurrit H 4 servans] b servant B

Verg. Aen. IIII 153 sq. 6 Decucurrere Rr Decurre K Ver. patentes Dd patientis Rom. (Ver.?) 8 leuius G Liv. ab u. c. lib. XXII 4, 6 in om. H in — condita om. G ab urbe condita add. d qua cuique] quacunque K quaque

Put. et Colb. Liv. 9 decucurrunt Rr decucurrerunt K decurrerunt B Liv. ab u. c. lib. XXV 11, 3, ad quem locum haec recte rettulit *Sigonius* in annot. ad Liv.

l. l. XX. libri 'ferocius L ferotius D procucurrissent Rr decucurrisent L 10 *Catonis* contra C. Pisonem or. fr.: v. *Meyerum l. l.* p. 143 *gaium B*, *pissonem LK* "video" hac Li hoc Dd concucurrisse] d concucurrisse DH 11 *Ter. hecyr.* III 3, 11 in hecyrā om. G echyra B echira LK 12 Vna eorum 'codex vetus' *Prisciani* teste *Bentleio* ad *Ter. l. l.* illarum forte interea Bas.

procucurrit HK praecurrit L cucurrit B praecurrit Bemb. 13 *Caesaris Aug. ad Vergilian ep. fr.:* v. *Fabricium Imp. Caes. Aug.* p. 158 sq. *Weichertum Imp. Caes. Aug. scriptor. rell.* I epp. fr. 27 p. 159 excucurristi H aenea_poli K ad neapolim B neapulī Rr nepoli G *Plaut. Stich.* II 2, 67 (v. 395) in Stichō om. G 14 sthico R stico D 15 procucurri K nunciarem Dd exoptabilem

etiam *Plauti Ambrosianus* exoptabilem D exoptabile. (m) H obtabilem vel optabilem libri *Plautini ceteri* 16 syllaba R 18 qssini qssitum G Saeui BH

p. 901. 902 P.

p. 903. 904 K.

buit facere, sed differentiae causa veteres 'Setum' pro 'Zethum' dicentes hoc 'satum' proferre tradiderunt. et sciendum, quod in nullo alio supino sive participio seu nomine participiali a paenultima corripitur, nisi in supra dicto et aliis tribus, id est 'sätus, rätus, dätus, stätus'. 'reor' quoque 'ratus' facit participium, ut puto differentiae causa, quia 'ritus' aliud significat et 'retus' pro 'retitus' dicebant, quomodo 'saucius' pro 'sauciat' et 'lassus' pro 'lassatus' et 'lacerus' pro 'laceratus' et 'potus' pro 'potatus'; difficile enim invenis e verbi in a converti per participium sive supinum nisi in supra dictis. in compositione vero a supra dictorum supinorum sive participiorum in i convertitur correptam: 'satus, insitus, ob-
situs'. Virgilius in II georgicon:

mutatamque insita mala

Ferre pirum.

Cicero in frumentaria: ut cum obsitum Leontinum agrum vidis/ses. 'deserui' vero 'desertum' et 'inserui insertum' et 'exerui exersitum' faciunt supina; quae vero duplicant s ante i, mutant 'si' in 'tum' in supino: 'gessi gestum', 'ussi ustum'. duplicantia vero r ante o in praesenti 'ro' in 'sum' convertentia faciunt supinum, ut 'curro cursum', 'verro versum'.

45 In 'so' desinentia o in i convertentia assumunt 'vi' et faciunt praeteritum perfectum: 'laccio laccessivi', 'arcesso arcessivi' - Sallustius in I historiarum: Domitium proconsulem ex citeriore Hispania cum omnibus copiis, quas paraverat, arcessivit. idem in II historiarum: argentum mutuum arcessivit. Cicero pro Roscio: arcessivit aliquem. quem aut quando? ('laccio laccessivi': sic Probus, et videtur mihi melius dicere, participium enim passivum

^{en}
I differentiae Lⁱ - veteres om. K Setum pro Zethum] DHGL et, setum pro in
mg. add., K setum pro zetum RB 2 alio infra lin. add. K 3 sive] r se R aut
K 4 status datus D status add. k quoque add. k 5 et puto h 6 rec-

tus pro restitus (c) H retitis Rr saucius L 7 lasus pro lasatus GK lasa-
tus L 8 inuenies K per add. d 9 a add. r 11 Verg. georg. II 33 sq.
14 Cic. in Verr. act. II III 18, 47: campus Leontinus, cuius antea species haec
erat, ut, cum obsitum vidisses, etc. frumentaria ut Cum L leontinum K
15 vero om. G exerui] r exserui D exserui R exuri R 17 duplicantia] . Duplicia
R 19 vero Rr 20 adsumunt B 21 arcesso arcessiui G arcesso arcessiui
arcesso accersini B . Sall. hist. I 71 p. 99 Kr. 22 historiarum] r istor** R

^{ti}
domidum Rr domutium H domicium GL domicilium, in mg. uel domitium K 23

quos K ^{c r} arcessiuit G post arcessiuit: idem — arcessiuit om. RG add. r
Sall. hist. II 94 p. 190 Kr. 24 mutum LK Cic. pro Rosc. Amer. or. 28, 76 25
aliquem aut quando L Darmst.^b cum Cic. Par. 1 aliquem at quando vel aliquem ali-
quando (sic Guelferb.) codd. Cic. ut vid. rell. omnes 26 Probus] Berytius scil. v. O.
Iahnum ad Pers. prolegg. p. CXXXIX coll. ann. ad lib. V § 45. ad iuniorum Probum
h. l. refert Osannus Beitr. II 211 mihi om. K

p. 902 P.

p. 504. 506 K.

'laccessitus'; Caper tamen 'laccessi' dicit esse, ut 'faccessi', et profert exemplum Lucilii, quo usus est in XIII:

Num vetus ille Cato †laccessisse appellari quod

Consciis non erat ipse sibi?

sed potest 'laccessisse' per syncopam esse prolatum 'vi' syllabae, ut 'cupisse', 'petisse' dicimus pro 'cupivisse' et 'petivisse'. Sallustius in III historiarum: diversa, uti solet rebus perditis, capessivit. idem in III: igitur legiones pridie in monte positas arcessivit. 'faccesso' vero et 'capesso' et 'viso', quae possumus desiderativa dicere - significat enim 'faccesso' 'desidero facere' et 'capesso' 'desidero capere' et 'viso' 'desidero videre'; frequentativa enim esse non possunt, cum primae coniugationis non sunt, haec eadem secundum Diomedem et Charisium o in i convertentia faciunt praeteritum perfectum: 'faccesso facessi', 'capesso capessi', 'viso visi'; similiter 'quaeso quaesi'; Probus tamen 'quaesivi' dicit, et melius, quamvis primitivum quoque eius, id est 'quaero', 'quaesivi' facit praeteritum. sed Sallustius in I historiarum: Curionem quaesit, uti adulescentior et a populi suffragiis integer aetati concederet Mamerci. Cicero in divinatione: ipse profecto metuere incipies, ne innocenti periculum faccesseris; invenitur tamen in quibusdam codicibus 'faccessieris'. 'pinso pinsui' facit praeteritum, quod Probus usu Pomponii comprobatur:

neque malis molui neque palatis pinsui.

1 Caper] v. *Osannum de Capro* p. 16 lacesi Rr 2 Luc. sat. XIII 7 Dous. Gerl. 3 Nam G Num vetus ille Cato? laccessisse Apulus iram] Consciis non erat ipse sibi? *Lachmannus ad Lucret.* III 1034; *rell. coniecturas a vv. dd. hunc ad l. temptatas, Sardos venales, enumerat H. A. Kochius exercit. crit. in priscos poetas Rom.* p. 16 sq., quem ipsum olim a se excogitata prae Lachmannianis spernere compertum habeo. ego, de certa emendatione desperans, id tantum addo, eam, ut mihi quidem videtur, proficisci debere a Catonis oratione, si se Caelius tribunus plebis appellasset, ut fere miretur Lucilium, Caelium eam ob rem a Catone accusatum fuisse, quod is ipse se accusari ab illo ignoraret Cato om. K laccessisse] b laciassisse B 6 et om. BG Sall. hist. III 78 p. 270 Kr. cf. Non. p. 116, 20a in III. historiarum om. G 7 ut b capessivit] sic etiam Nonius laccessiuit GLK 8 Sall. hist. III 43 p. 341 Kr. accersiuit B 9 uero spscr. K uisso G uiso (s) D 10 facesso desiderio G capesso ex lacesso ni f. corr. L desidero capere et uiso add. d 12 diomidem GL diomedem BDH diomidem K Diomedes p. 367 P., ubi tantum capesso et uiso laudantur, non facesso 13 charissium L chasium K Charisius. p. 218 P. 146 L. conuertenti Bb 14 Prob. inst. gramm. p. 1487 P. 142 L.; ni hic quoque Berytius intellegendus est 15 melius sunt quamuis r 16 sed om. D eras. in K Sall. hist. I fr. 55 p. 86 Kr. II. L 17 quaesit] G quaesivit RBHLK quesivit D adulescentior DHGL adoliscientior K 18 integer (r) H integer aetati] integritati GL integrati K consideret B Cic. in Q. Caecilium divin. 14, 45 19 ipso RGLK post faccesseris: inuenitur — faccessieris in mg. add. K 20 Inueniatur (un) L faccessieris] sic ex nostris codd. Cic. Lag. 29 faccesseris. H fa-

cesseris. *KPOYPAHCKOC. Pinso B pinso GL 21 Probus: cf. p. 534, 26 pomponei K Pomponii atell. inc. (pistoris? Munkius l. l.) fr. 5 p. 123 Both. p. 161 Munk. inc. VI p. 214. XIII Ribb. cf. Diom. p. 370 P. thes. nov. Lat. in Maii auct. class. VIII 416 22 malis] Ribbeckius molis RBDH et ex moles corr. K moles GL molui K palatis] palatis ex palat**** effecit R vel r pallathis K pilis μ pilatim

p. 902. 903 P.

p. 506. 506 K.

Supina eorum in 'situm' exeunt: 'arcessitum', 'laccessitum', 'capessitum', secundum in 'vi' desinentium regulam, de qua saepe in superioribus diximus. a 'pinso' autem 'pistum' debet esse, unde 'pistor' nomen verbale, ut 'pastum pastor', 'ustum ustor', 'gestum gestor'.

- 47 In 'to' c antecedente invenio 'pecto', cuius praeteritum plerique 'pexui', Asper tamen 'pectui', Charisius 'pexi' protule||runt. Maecenas in Octaviam: pexisti capillum naturae muneribus gratum. similiter 'necto nexui' et 'nexi'. Virgilius in V:

Et paribus palmas amborum innexuit armis.

Sallustius in historiis I: nexuit catenae modo. Lucilius in V:

hic solus vigilavit, opinor,

Et cum id mi visus facere est, tum retia nexit.

Propertius:

At tibi, qui nostro nexisti retia lecto.

15

'necto' vero 'nexi' facit et 'plecto plexi' antiquae. Laevius in V erotopaegnion:

Te, Andromacha, per | ludum manu

Lascivola ac tenellula,

Bothius pistillis *Munkius* 1 accersitum *B* 2 in iui *LK* in iui terminantium *G* diximus in superioribus *K* 3 diximus *om. L* autem *om. K* 6 pectui] pectii *R* pecui *H* pectui *h* pexui *Asper* teste *Prisciano de XII vers. Aen. § 131*

p. 1254 P. 88 L. cf. Struvium l. l. p. 275 sqq. charius Hh carisius R Charis. p. 218 P. 140^b L. pecto pectis pexi et sic etiam apud Prisc. de XII vss. Aen. l. l.; at p. 217 P. 146^a L. pecto tis pexui, quod institutum videtur Struvio l. l. p. 276. nixi pec.....cedo cod. Char. p. 233 P. 155^a L. Maecenas] d Mecenias RBHGL

macenas D macenas K 7 in supscr. K octavia lineola sup. a fere evanida B octavia 1 Octavia π, Meibomius Maecenas p. 148, Bothius fr. tr. p. 260, Neukirchius l. l. p. 90, Lion Maecenatiana p. 46 ed. alt.; praetexta scil. fabula vv. dd. visa est Octavia. at praeter Scriberium et Delrium v. Langium vind. trag. Rom. p. 11, cui hoc fragmentum magis gallianbos quam tragoediam spirare videtur. et galliambis quidem Maecenatem usum esse testatur Aül. Fortun. p. 2677 P. 319 sq. Gaisf., ex his vero verbis galliambis efficere equidem nequeo, possis Bacchos cum Neukirchio; at mihi cum God. Hermannus opusc. V 265 orationis pedestris esse videntur; inter varias opiniones fluctuat Frandsenius Maecenas p. 124 sq. 162. Octavio Falsterus mem. obsc. p. 84

octavo *Krehlius* II 574 8 *Verg. Aen. V 425* 9 psmas *D* 10 *Sall. hist. l fr. 23 p. 23 Kr. in historiis I om. G historiis R I. r om. R rell. cataene R cataenę r nodo B Lucil. sat. V v. lib. VIII § 33 13 post*

Et in *mg.* quid *add. K* it *Rr* mi *Dousa* mihi libri tunc *G* 14 profertius *GL* *Propert. el. IIII (III) 8, 37. Maecenati hunc versum tribuit Diomedes I p. 366*

P. cf. Hertzbergium in ed. Propertii III 290 coll. I 229 15 ad D existi R

16 et iam plecto *K* *Leuius BDGLK* *Leuius Hh* *Liuius R* *Laevii erotopaegn. lib. V fr. v. Weichertum poet. Lat. rell. Laev. fr. IV p. 44 sqq. VI. K edd. Weichertus erotopaegnion K erota pagnion L eruta pagnion G erectopaegnion B erotopaegnionte andromacha RH erotopaegnion. de andromacha D 18 per ludum] RB et sic Scaliger lecti. Auson. II 27 et v. d. vel Puteanus vel Fruterius a Spengelio Caecil. Stat. p. 49 l. ad marg. ed. Stephan. perdidum DHGLK 19 lascivola] k laasciuola K*

p. 903. 904 P.

p. 506. 507 K.

Capiti meo trepidans, libens

Insolito plexi munere.

nunc enim 'plector' et 'amplector' dicimus. sed 'plector' passivum esse Terentius ostendit in Phormione:

5 Ego plectar pendens.

e brevi antecedente in 'to' desinentia duo inveni: 'pĕto petivi' et 'mĕto messui'. Catō in II originum: in campo Tiburti ubi hordeum demessuit, idem in montibus serit, ubi hordeum idem iterum metit. Cassius Emina in III annalium: in campo Tiburte
10 ubi hordeum demessuerunt. r antecedente similiter duo inveni, 48
'verto verti', 'sterto stertui' - Persius:

Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse

Maeonides, Quintus pavone ex Pythagoreo.,

geminata vero t ante o unum, 'mitto misi', et in 'sto' unum, 'sisto', cuius praeteritum quando activam habet significationem, tam in simplici
15 quam in composito deficit; quando vero absolutam et similem 'sto' verbo, commune cum eo habet praeteritum, ut 'resisto' vel 'resto restiti', 'consisto' et 'consto constiti', 'persisto' et 'persto perstiti'.

Supina eorum, quae in 'xui' vel 'xi' praeteritum terminant, per 'xum'
20 exeunt, ut 'nexui nexum', 'pexui' vel 'pexi pexum', 'flexi flexum'. similiter faciunt supinum, quae in 'ctor' desinunt deponentia: 'amplector amplexum'; 'petivi' vero secundum analogiam in 'vi' terminantium praeteritum 'petitum' facit paenultima producta; similiter 'messui messum', sicut 'censui censum'. 'misi' duplicavit | s in supino: 'missum'. a 'stertui'
25 enim supinum non inveni nec a 'sisto'.

Deponentia in 'tor' desinentia nulla antecedente consonante 'tor' in 'sum' convertunt: 'utor usum', 'nitor nisum'; || invenitur tamen etiam 'nixum'.

1 capi timeo tripidans K liuens G 2 insolita plexit munera Grotius v. Vossius de arte gramm. V 31 p. 857 Eckst. 3 dms i. e. dicimus k dms K esse] r est R 4 Ter. Phorm. I 4, 42 in Phormione ostendit K formione G 5 plector K 7 mesui L Caton. origg. lib. II fr. p. 107 Kr. fr. 61 p. 277 Roth. fr. XLI p. 38 Wr. cf. de XII vss. Aen. § 132 secun in lit. b tyburti D Tiburte Krehlii censor Ienensis p. 422 tiburtino cod. Lind. S de XII vss.

Aen. l. l. ordeum BGLK 8 demessuit L ; Idem RDGLK erit D serit ibi BHGLK ordeum HGLK . idem BDG 9 casius G Cassii Eminae ann. lib. III fr. p. 161 Kr. fr. 26 p. 293 Roth. cf. de XII vss.

Aen. l. l. tyburte Dd tiburtae H tiburti r 10 ordeum GLK demessuerunt LK 11 Pers. sat. 6, 10 sq. 12 Enni] enim RDGK 13 meonides RBDHGLK menides r Quintus D quintus RBHGLK pavone] k pavone K pavonem Pers. Vat. et Montepess. alter pithagoreo GL pythagoreo D pitagoreo B pithagoraeo K 14 t uero Hh missi DL 16 defecit L absolutam] r absolutum R 17 communem B consisto in mg. add. K 18 uel consto L et persisto K uel persto L 19 uel in xi DG termina K 22 petiūero Dd 23 petitum]

perfectum H petitum in mg. add. h facit add. k mesui Dd mesui L mesum L 24 Missi L s] add. r ss HK 26 desinentia] exeuntia B 27 tamen om. G

p. 904 P.

p. 507. 508 K.

In 'xo' duo inveniuntur o in 'ui' convertentia in praeterito: 'texo texui' et 'nexo nexis' vel 'nexas nexui'. Ovidius in VII metamorphoseon:

Luna quater plenum tenuata retexuit orbem.

Cicero in II de oratore: sic omnia, quae fiunt quaeque aguntur, lenioribus principiis natura ipsa retexuit. Virgilius in V:

Nexantem nodis seque in sua membra plicantem.

idem in eodem:

Et paribus palmas amborum innexuit armis.

Livius:

Nexabant multa inter se flexu nodorum

Dubio.

Accius in Deiphobo:

Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas neximus.

supina alterum per 'tum', alterum per 'xum' finiunt: 'textum', 'nexum'. unde Virgilius in VIII:

et clipei non enarrabile textum.

idem in V:

Qui primus nodos et vincula linea rupit,

Quis innexa pedem malo pendebat ab alto.

DE PRAETERITO PERFECTO QVARTAE CONIUGATIONIS.

VIII 49 Quartae coniugationis verba omnia activa vel neutralia in 'io' desinunt, exceptis 'eo' et 'queo' et 'veneo' et ex eis compositis.

In 'cio' igitur desinentia duarum excedentia numerum syllabarum simplicia n antecedente 'cio' in 'xi' conversa faciunt praeteritum perfectum, ut 'vincio vinxi', 'sancio sanxi' - vetustissimi tamen etiam 'sancivi' vel 'sancii' proferebant. Pomponius Secundus ad Thra|seam: sancierat ius utile civitati -; sin autem n non habuerint, 'cio' in 'si' mu-

1 inveniuntur verba o G 2 nexas K Ovid. metamorph. VII 531
III. K 4 quater L 5 Cic. de or. II 78, 317 omnium v. l. codd. Cic.
sequunt H fiant GL 6 lenioribus v. l. codd. Cic. rexuit Rr praetexuit
Cicero Verg. Aen. V 279 cf. lib. VIII § 33 8 membra D plicantem] r
placentem R 9 Verg. Aen. V 425 cf. § 47 10 palmis G innexit Hh
11 Liv. Andr. Odiss. fr. v. lib. VIII § 33 12 Nexabat G Nexebant lib. VIII l. l.
nudorum D 14 actius Rr Achius DK Au. Deiphob. fr. cf. lib. VIII § 33
in Deiphobo om. G deiphobo k 17 textum] texum G 18 Verg. Aen.
VIII 625 19 clipei K enarra_bile K inenarrabile L 20 Verg. Aen. V 510 sq.
Non valuit; nodos etc. 21 primos D 22 inexa B 24 Quartae coniugationis
om. GL post neutralia collocat K 25 veneo ex eis D 26 syllauarum B 28 san-
cio (c) H *sancivi uel sancii *etiam H 29 Pomnii Rr thra+seā (u) B tra-
seam D sancierat K 30 utile] utile* H uti legi RBGLK habuerunt D

p. 504. 505 P.

p. 508. 509 K.

tata faciunt praeteritum, ut 'sarcio sarsi', 'farcio farsi', 'raucio rausi', 'fulcio fulsi', quod et Probo placet, quamvis alii differentiae causa 'fulxi' posuerunt. Cicero in I de oratore: at Aesopum, si paulum inrauserit, explodi. in eodem: peranguste refersit in oratione sua. idem pro Cornelio libro II: qui eis rebus urbem Italiamque referaserunt. idem in II Tusculanarum: ex quibus verbis etiam omnia referaserunt.

Alia vero omnia supra dictae coniugationis verba secundae personae praesentis abiecta finali s et addita 'vi' faciunt praeteritum perfectum, quod tamen etiam subtracta u consonante et corre|pta paenultima i licet proferre, ut 'scio scis scivi' vel 'scii' et ab eo composita: 'ascio ascivi' vel 'ascii'. similiter 'cio cis', quod et 'cieo cies' dicitur, 'civi' vel 'cii'. et ab eo composita, 'concio concis concivi' vel 'concli', 'audio audiui' vel 'audi', 'mollio mollivi' vel 'mollii', 'munio munivi' vel 'munii', 'saevio saevivi' vel 'saevii', 'eo ivi' vel 'ii', 'queo quivi' vel 'quii', 'veneo venivi' vel 'venii' - Solinus in collectaneis: Tatius in arce, ubi nunc aedis est Iunonis Monetae, qui anno quinto quam ingressus urbem fuerat a Laurentibus interemptus est, septima et vicesima Olympiade hominem exivit. Sallustius in Catilinario: sed neque pretio neque gratia impelli quivit. idem in I historiarum: neque se recipere aut instruere proelio quivere, 'suffio suffivi' vel 'suffii', quod quamvis a neutropassivo componatur, tamen, quia significationem mutavit, mutavit etiam declinationem. unde Virgilius in IIII georgicon:

1 ut om. L sarti^co Rr rautio^c Rr 2 Probo] Berytio haec tribuenda videntur. cf. ann. ad lib. V § 45. aliter Osannus Beitr. II 211 sq. fulxi] h fluxi RDH pos-

uerunt D 3 Cic. de or. I 61, 250 II. k ad GLK palum irra|uaserit G

irraserit H irrauserit Cic. Pal. 8 irrauxerit cod. Victorii irraucuerit, irracuerit, iracuierit etc. libri Cic. rell. iraserit est in oratione sua. Idem pro cornilio lib. II.

explodi in eodem peranguste refersit in oratione sua. idem pro cornilio lib. II. qui eis K 4 in eodem — referaserunt add. r Cic. de or. I 35, 163 referasit H

5 Cic. pro Corn. or. lib. II fr. 8 p. 453 Or. cf. Cic. or. 70, 232 qui rebus his urbem Italiamque omnem referaserunt Cic. I. I. 6 Cic. Tuscul. disput. II 2, 6: ex quo libris omnia referaserunt 9 s add. r quod] quem G. Quae BDH q LK

10 liquet GK et in licet corr. L 11 post et ab eo composita sqq. usque ad eadem verba om. R add. r adscio adsciui uel adscii B 13 concio concis om. H 14 molio R saevio — venii] add. r saeui R 16 Solinus in collectaneis: v. lib. I

§ 28 in collectaneis uel polyhistore lib. I I. I. statius BDHGLK caedis B

aedes d cum libris lib. I I. I. 17 quam spscr. K ingrus K 18 interemtus Rr uicesima RBDHLK 19 olimpiade BDGL holimpiade L Sall. Catil. 49, 1: neque precibus neque gratia neque pretio Ciceronem impellere potuerunt (aliquot Sall. libri om. verba neque precibus, alii denique neque pretio, in aliis horum verborum ordo varie est permutatus) catilenario GK catillinario BH 20 pretio B

peio D impelli RGLK Sall. hist. I 97 p. 116 Kr. hidem R 21 proelia Rr praelio GL 22 sufficio D sufficio R suffi G 23 unde] r Vt R Verg. georg. IIII 241 cf. lib. IIII § 17

At suffire thymo cerasque recidere inanes
 'suffire' dixit secundum rectam rationis declinationem, cum simplex eius 'fieri'
 est. excipiuntur 'haurio hausi' - invenitur tamen etiam 'haurivi' vel 'hau-
 rii'. Varro in XXIII ad Ciceronem: cum indidem haurierint -,
 'saepio saepsi', 'sentio sensi', 'venio veni', 'aperio aperui' - quod videtur
 a 'pario' compositum, quod vetustissimi non solum secundum tertiam, sed
 etiam secundum quartam coniugationem declinabant, unde Ennius:

Ova parere solet genus pinnis condecoratum.

51 igitur ex eo composita, si principalem syllabam puram nec ex integra
 praepositione habuerint, 'io' in 'ui' convertunt in praeteritō, ut 'aperio
 aperui', 'cooperio cooperui'; 'reperio' vero duplicavit p in praeterito,
 quippe deminuto una syllaba, 'reperio repperi'. simile est praeteritum a
 'comperio' 'comperi'. sunt alia ex hoc ipso composita deponentia: 'expe-
 rior', 'opperior', quorum participia 'expertus' et 'oppertus' ostendunt a
 'pario' esse composita, cuius participium 'partus' est -, 'salio salivi' vel
 'salii' et 'salui'. Virgilius in bucolico:

Dulcis aquae saliente sitim restingere rivo;
 idem praeteritum in II georgicon:

Mollibus in || pratis unctos saliere per utres.
 in quibusdam tamen invenitur codicibus etiam 'saluere' scriptum. idem
 in XI:

portisque ab equo regina sub ipsis

Desiluit.

idem in V:

Haud mora, prosiluire omnes, ferit aurea clamor
 Sidera.

1 At] ā (i. e. aut) G sufficere K thimo RBDHGLK timo r coe-
 rasque GK caerasque L recedere K inanes H 3 uel haurii spscr. K
 haurii R aurii D 4 Varron. de ling. Lat. ad Ciceronem lib. XXIII fr.: Varr.
 opp. I 188 ed. Bip. de ling. Lat. p. 596 Spgl. 267 Muell. XXIII. GL
 haurierunt Rr haurierunt (sic) L 5 sepio RBDGLK saepi H sepsi BDGLK
 apperio Rr 7 coniugationem H declinabant R Enni ann. fr. v. lib.
 VIII § 33 8 pennis GLK 9 nec habuerint ex integra praepositione G
 ex integra praepositione, in mg. sine oppssione consonantium K 10 habuerint
 ex habuerunt corr. D convertunt] b conuertant B 11 duplicavit uero H 12
 deminuta BLH deminuta G diminuta R dempta K repperi L simile] r simi-
 liter R 13 compiri L 14 opperior] d operior DGLK expertus Rr opertus
 BGLK 15 pario] k pario K 16 et] uel K Verg. ecl. 5, 47 cf. lib. VII § 52
 17 aquae] r aequae R restinguere G restringere HL cum nonnullis codd. Verg.
 dett. 18 Idē r ldest R Verg. georg. II 384 19 unctos ex unctor corr. H
 iunctos Rr saliere] sic etiam Verg. Med. e corr. saluere Med. m. pr. Rom. 20
 etiam] r autem R saluere H Verg. Aen. XI 499 sq. 22 partisue K
 ab hequo K habetrio G 23 desiluit L desiluit D disiluit G 24 Verg. Aen. V
 versus 140 sq. Haud mora, prosiluire suis, ferit aethera clamor | Nauticus contaminati
 cum Aen. XI 832 sq. ferit aurea clamor | Sidera 25 haud BHGLrd

p. 906 P.

p. 510 K.

Lucanus in III:

Insiluit solo nociturus pondere puppim.

Statius tamen in VIII Thebaidos:

excussi salierunt cuspidē dentes.

5 in eodem:

Insiliere vadis magnoque fragore solutus

Agger.

Ovidius in XI metamorphoseon:

Cum saepe adsiluit defensae moenibus urbis.

10 idem in IIII fastorum:

Per flammam saluisse pecus, saluisse colonos.

Quadrigarius in VI annali: Artorius Taureae dextrum ume-
rum sauciat atque ita resiliuit. 'cambio', ἀμείβω, ponit Chari- 52
sius et eius praeteritum 'campsi', quod ἀπὸ τοῦ 'κάμπτω ἑκάμψα' Graeco
15 esse videtur, unde et 'campso campsas' solebant vetustissimi dicere. En-
nius in X:

Leucatam campsant.

'aio', cuius declinatio in usu frequenti non est, quartae coniugationis esse
ostenditur ab imperativo in i terminante. sic enim Probus de dubio
20 perfectio tractans ostendit Naevium protulisse:

An nata est sponsa praegnas? vel ai vel nega.

Accius in Ione:

1 *Luc. Phars.* III 626 Ul. K 2 puppim (pupim DK) etiam lib. XVIII § 236 puppi
Luc. Remens. puppem alii 3 *Stat. Theb.* VIII 132 in VIII B in VIII The-

baidos om. G thebaidos H tebaidos K 4 Excusi Rr expulsi Statius 5
Stat. Theb. VIII 230 sq. 6 insiluere edd. Statii et sic certe Cass. magnoque
fragore etiam 'antiquissimi optimique libri' Stat. teste Barthio magno stridore al.

7 ager G ager K 8 *Ovid. metamorph.* XI 526 in XI metamorphoseon om. G
ad

9 assiluit GLr adsiliit h insiluit K assiliit, adsaluit vv. ll. ap. Ovidium 10
Ovid. fast. IIII 805 fastorum om. G 11 flammam cod. *Ovid. Guelferb.* flammās
libri Ovidiani fere omnes saluisse] sic etiam utrobique 'meliores' Ovidii codd. cum
Petaviano 1, siluisque Ilfeld. saluisse libri Ovidiani plerique colonos B Ovidius
colones DHL calones RGKd 12 Q. Claudii Quadrigarii ann. lib. VI fr. p. 257 Kr.
fr. 30 p. 345 Roth. taurea R taurae D taurae GLK hamerum BDHL 13
saucia GK sacucia L resiliuit ex corr. h ἀμείβω] add. d ἀμείβω R ἀμείβω G
carissus RGK carissius L Charisius p. 219 P. 147 L. cambio, cambis,
campsi (sic cod. Neap.), h. e. muto, p. 233 P. 155 L. cambio campsi 14 ἀπὸ —

ἐκάμψα] om. D add. d ἀπω R τῶν R τοῖ G κάμπτω (π ex i ut vid. corr.)
Rr κάμπτω D κάμπτω (sic) H κάμπτω GL κάμπτω K ἐκάμψω agrego B a graeco
HGL 15 camso RH campsas H Enn. ann. X 36 E. S. II p. 50. LXVIII Vahl.

17 Leucatam Vahlenius Leucatan RrHhD leocaten GLK leucatem B campsant
DH 18 'non est' [frequenti G 19 Probus] Berytius ut videtur cf. ann. ad lib.
V § 45. ad iuniorum coll. inst. gramm. p. 1482 P. 138 L. referre studet Osannus
Beitr. II 212 sq. 20 Naevium] v. § 1 neuium RBDGL 21 an corr. ex ai ni f.

K praegnas D pragnans Rr prignans GLK nega] d gena D 22 Attii
Ion. fr. 1 p. 211 Both. III p. 158 Ribb. Ione] R (H?) ioc BDLr et ex corr. h
loe K oe G

quibusnam

Te aibant ortum locis,
pro 'aiebant', quod in hac coniugatione fieri solet. et est notandum in hoc verbo, quod pares habent syllabas tres personae, 'āio āis āit', quod in alio huius coniugationis verbo non invenis, et quod paenultima primae solius personae producit, quae sola i habet loco consonantis; unde tertia quoque pluralis, quae solet a prima fieri, similiter i consonantem habens producit paenultimam; quod autem in aliis corripitur, ostendit usus. Virgilius in I Aeneidos:

Sic āit et dicto citius tumida aequora placat.

[et Naevius:

An nata est sponsa praegnans? vel āi vel nega;
nam nisi corripiatur a, iambus stare non potest.] invenimus tamen tertiam personam praeteriti 'ait', quasi a prima 'ai-aisti ait', quae in usu non sunt, unde neque perfecti neque plusquamperfecti nec futuri subiunctivi in hoc verbo declinatio invenitur. potest igitur etiam 'ait' praesens pro praeterito accipi.
53 Supina in 'xi' quidem terminantium secundum supra dictam regulam in || 'ctum' exeunt: 'vinxi vinctum' et 'sanxi sanctum', 'sancivi' vero 'sancitum', unde Lucretius:

Quod porro nequeas, sancitum quandoquidem extat.

In 'si' vero praeteritum finientia l vel r antecedentibus mutant eam in 'tum' in hac coniugatione et faciunt supinum, ut 'farsi fartum', 'fulsi fultum', 'sarsi sartum', unde et 'sartores' et 'fartores', et ex his composita 'confercio confertum', 'refercio refertum' - Cicero in II Tusculanarum:

Tum iecore opimo farta et satiata -;

alia vero in 'si' desinentia supra dictam regulam servant, id est generalem in 'si' desinentium: 'sensi sensum', 'rausi rausum', unde Lucilius in XVIII:

Rausuro tragicus qui carmina perdit Oreste.

2 aibatⁿ K ortum aibant *Bothius* ortam *Ribbeckius* 3 pro age-
bant *D* pro aiebatⁿ K notandum est K 4 haben^t *Rr* habet *B* 5 innuenis
GLK 7 pluralis aiunt quae *D* i ex u ni f. corr. K "habens 'consonan-
tem *G* 8 *Verg. Aen.* I 142 10 dicta *R* 11 Naevius] v. supra p. 541, 20 neuius
Rd ennius *BHGLK* 12 praegnans *RB* prignans *GLK* 13 a, iambus] ai. ambus
Dd tamen etiam tertiam K 14 sunt] est *GLK* 15 neque praeteriti perfecti *G*
plusquamperfecti nec om. *G* 16 praesens in mg. add. K pro add. *bd* 18
unxi unctum *H* et om. *GLK* del. r sanxi K sancitum *D* post sanc-
citum: unde — sancitum add. r 19 Lucretius *H* *Lucret.* I 588 20 Quid *Lu-*
cretius nequas *B* nequeant *Lucretius* sanctum *L* extat] ex corr. exat *B*
exstat *H* 21 eam] ea^s *H* 22 supinum in mg. add. K 23 unde sartores *GLK*
h is *R* eis *D* 24 confertio *Rr* confertio *D* confertum refercio add. r refer-
tio *DH* *Cic. Tusc.* II 10, 24 in conversione *Promethei soluti Aeschylti* secunda
Rr 25 Tunc *GLK* optimo *RBHGLK* satiata] r satiata *R* satiata *D* sati-
tiata *G* satatio^o *L* 26 servant regulam *GLK* 27 *Lucil. sat.* XVIII 8 *Dous.*
9 *Gerl.* in XVIII om. *G* 28 rausero K rausero *B* traicens *H* perditio
resto *B* oreste] r orestae *RHGL*

p. 907. 908 P.

p. 511. 12 K.

'haurio hausi haustum' differentiae causa assumpsit t, quamvis et aspiratione differat; 'saepsi' vero 'saeptum' secundum proportionem in supra dictis expositam facit. 'veni ventum' et 'aperui apertum' faciunt, sicut 'pario partum' et omnia ex *ois* composita: 'advenio adventum', 'convenio 5 conventum', 'comperio compertum', 'experior expertum'. alia vero omnia, 54 quae tam in 'vi' quam in 'ii' terminant | praeteritum perfectum, in 'itum' faciunt supinum paenultima producta tam in hac quam in aliis coniugationibus, ut 'audivi' vel 'audii auditum', 'munivi' vel 'munii munitum', 'scivi' vel 'scii scitum', 'arcessivi' vel 'arcessii arcessitum', 'cupivi' vel 10 'cupii cupitum'. 'excipiuntur in 'eo' desinentia et disyllaba aliarum coniugationum, quae paenultimam supini corripunt, ut 'eo ivi' vel 'ii itum', 'adeo adivi' vel 'adii aditum', 'praetereo praeterivi' vel 'praeterii praeteritum', 'queo quivi' vel 'quii quitum', 'sino sivi' vel 'sii situm', 'lino livi' vel 'lii', quod in rarissimo usu est, 'litum'. 'cieo' quoque 'civi' vel 'cii 15 citum' corripit paenultimam, quando vero a 'cio cis' quartae coniugationis est, producit eam. 'pono' quoque, quod antiquae 'posivi', in frequenti autem usu 'posui' facit praeteritum, corripit paenultimam in supino 'positum'. 'veneo' quoque secundum analogiam 'venitum' debet facere supinum, pro quo magis 'venum' in usu est.

20 Et supra dicta omnia auctoritate veterum comprobantur, sicut iam superius ostendimus, rursusque referamus || in memoriam. Virgilius in VIII:

O mihi praeteritos referat si Iuppiter annos.

idem in VIII:

25 Amphitryoniades armenta abitumque pararet.

idem in V:

Hos aditus iamque hos aditus omnemque pererrat.

idem in X:

Morte obita qualis fama est volitare figuras.

1 adsumpsit B 2 sepsi BDGLK septum RBDGLK 3 aperui] r aperio R 4 ex his K 5 comperio comperio K et experior D 6 quam] tam, in *mg.* uel quam G

8 munui uel muniui* (*ex munitum ni f. corr.*) munitum Rr 9 siui H uel arcessii *om.* D
* arcessitum accersitui uel accersii accersitum cupiui B 11 *ivi* vel *ii*] r *ii* uel *i* R 12 adii uel adiui r additum Rr 13 quaeo H queo D siui (u) L 14 *lii* litum quod BGLK
quoque

15 *cis*** H 16 antiqui B posivi] bh possiui BH 18 Veneo secundum Rr

19 usu* H 20 ueternum auctoritate B uerum Rr 21 Rursusque referamus B Verg. Aen. VIII 560 22 VII. K 23 Iuppiter] r Iuppiter RDL 24 Verg. Aen. VIII 214 VIII] eodem B VII. G 25 amphitryoniades B amphitryonides G

amphitryoniades K amphy trioni ades H amphitryona desarmenta (i) L habi-
tumque RrD habitumque B cum Rom. bitumque Pal. parare B parabat Med.
pararent Rom. 26 idem *om.* D Verg. Aen. V 441 Nunc hos nunc illos (nunc
illos nunc hos Rom.) aditus omnemque pererrat (pererrat Rom.) et sic h. versus h. l.
laudatus totidem verbis legitur Aen. XI 766 27 aditus] rd additus R auditus D
iam que R'ianque G iamque hos aditus in *mg.* add. K aaditus (u) D 28
Verg. Aen. X 641 cf. lib. VIII § 31

Ovidius in IIII fastorum:

Sol aditus, quam quaeris, ait, ne vana labores,
Nupta Iovis fratri tertia regna tenet.

idem in heroidibus:

Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusin.

Terentius in hecyrā:

Nam cum compressa est gnata, forma in tenebris nosci
non quita est.

Iuvenalis in IIII:

nam coitus iam longa oblivio vel, si

Coneris, iacet exiguus cum ramice nervus.

55 antepaenultima quoque in futuri temporis participio idem comprobatur. Virgilius in II:

Si periturus abis, et nos rape in omnia tecum.

Lucanus in V:

tum lurida pallens

Ora tulit vultu sub nubem tristis ituro.

'cio citus' correpta paenultima, ut diximus, facit. Statius in III Thebaidos:

Atque hinc ingenti Capaneus Mavortis amore

Excitus et longam pridem indignantia pacem

Corda tumens;

a 'cio' vero 'citus' paenultima producta, ut Virgilius in III Aeneidos:

At genus e silvis Cycloperum et montibus altis

Excitum ruit ad portus et litora complet.

'sinor situs' et 'desinor desitus' paenultima correpta Cicero pro Cor-

- 1 Ovid. fast. IIII 583 sq. .II. Rr XVII. G VII. HLK 2 ^o aditum GLK
quem K ne in litura h 4 Ovid. heroid. 4, 67 eroidibus GL eroidibus K 5 uobis v.
l. codd. Ovid. inita] uisa vel noti codd. nonnulli Ovid. coerealis leusin Kk caerealis leu-
sid GL Eleusis libri Ovidiani tantum non omnes 6 Ter. hecyr. IIII 1, 57 in hecyrā
om. G haecyra R haecira D echira LK echyra B 7 cū .pssa Rr compressa
DHGLK nata § 40 cum Bemb. Bas. a forma K 8 quita. Iuvenalis GL 9
Iuv. sat. IIII 10, 204 sq. 10 coituitus K sic honeris Rr sic oneris B 11
coneris] conuersi Pith. conetur codd. aliquot dett. Iuv. 12 participio corripitur.
Idem h idem] r Idem B id est R Verg. Aen. II 675 13 in II. in mg. add.
K 14 ab his D no* H 15 Luc. Phars. V 549 sq. 16 tum om. GLK
17 nubes libri nonnulli Luc. iterō Rr itura cod. Luc. Tigur. 18 Stat. Theb.
III 598 sqq. in III Thebaidos om. G IIII. LK tebaidos K 20 hic spscr.
K 21 p***dem K 23 ut om. D Verg. Aen. III 675 sq. .UI. K IIII. B
24 e] in G syluis Rr cycloperum GK et] e Med., ubi hic versus in marg.
add. est et Pal. 25 at Med. litora D litora H cplet D complet RGLK
complemt B Med. 26 correpta spscr. K Cic. pro Cornelio or. I fr. v. § 40
corniliū K

p. 908. 909 P.

p. 513 K.

nelio in I: coeptum igitur per eos qui agi volebant, desitum est per hunc qui decessit. idem in I rhetoricon: et si non ab eo, quod in proximo desitum erit, deinceps incipietur. inde etiam 'situs' dicitur pro 'neglegentia'. Virgilius in VII:

5 Sed te victa situ verique effeta senectus.
idem in II georgicon:

mutatamque insita mala

Ferre pirum,
et in III eorundem:

10 et paribus lita corpora guttis.
ideo autem diximus disyllaba in 'vi' desinentia secundae vel tertiae coniu- 56
gationis in supinis vel participiis praeteriti corripere paenultimam, quia,
sive disyllaba sint quartae, producant, ut 'scio scitus', sive ultra duas syl-
labas alterius quoque coniugationis [producitur]: 'arcessivi arcessitus', 'cu-
15 pivi cupitus', nisi sint a disyllabis composita, ut 'insitus', 'incitus', 'illitus'.
Lucanus in VIII:

Illita tela dolis nec Martem comminus usquam
Ausa pati virtus.

Virgilius in XII:

20 quatit ungu||la cursu
Incita nec domini memorum proculcat equorum.
similiter 'impositus, propositus'. Iuvenalis in I:

Si te propositi nondum pudet atque eadem est mens.
Virgilius in III:

25 Inpositis auro dapibus.
praeterea notandum, quod 'sepelio sepelivi' vel 'sepelii' 'sepultum' in fre-

1 ceptum *HG* 2 *Cic. de invent.* I 20, 28 rethoricon *HGLK* non habeo *B*
3 eo quod in proxime *Cic. Virceburg.* eo quo in proximo in *ras.* et ex *corr.* *Paris.*
eo in quo proxime *Ciceronis codd. plerique (deficit Leid.)* 4 *Verg. Aen.* VII 440

5 effeta] *k* effeta *G* effecta *BL* affecta *K* effata (*prius a eras. vel in ras.*) *Rom.*

6 *Verg. georg.* II 33 sq. 7 mutatamque *Dd* ^{ta} mala *D* 8 fere *Kk* pirum.
Idem georgicon .III. eorundem. et *B* 9 et add. *r* *Verg. georg.* III 99 10
lita* *K* 13 sint disyllaba *K* 14 arcessitus accersiui accersitus cupiui *B*

^{ui}
cupi *Rr* 15 cūposita *D* incitus] *d om. RDH* incitus, in *mg.* illicitus *γ, G*
uel incitus
illicitus *L* inquitus *K* illitus incitus *B* 16 *Luc. Phars.* VIII 382 cf. § 40 in

VII *om. G* VIII. *B* 18 ausapienti *Rr* 19 *Verg. Aen.* XII 533 sq. crebro
super (*sic Med. m. alt.*, crebros notant *m. pr.*) ungula pulsu (cursu *Verg. Goth.* 2)
Incita etc., qui *l. hic contaminatus est cum parte altera v. Aen.* XI 875 cursu quatit
ungula campum XII] *om. BHG* VIII. *hg* (cf. *Verg. Aen.* VIII 596 Quadrupedante
putrem sonitu quatit ungula campum) VII. *K* 21 ad v. 534 cf. *lib.* VII § 78

memorum add. *r* proculcat *Rr* proculquat *K* equorum *D* 22 propositus add. *b*

Iuw. sat. I 5, 1 in I *om. G* 23 proposita *H* ^{po}propositi *K* adque eandem
schol. Iuw. 24 *Verg. Aen.* III 355 tertio I III. libri 25 Impositis *RBHGLK*

p. 909. 10 P.

p. 513. 14 K.

quentiore usu est supinum, antiquissimi etiam 'sepelitus' dicebant; unde Cato in *Thermum*: mortuus est, sepelitus est. 'salio' quoque 'salivi' vel 'salii saltum' facit, unde Virgilius in VI:

Cum fatalis equus saltu super ardua venit
Pergama.

idem in XI:

At medias inter caedes exultat Amazon;
solent enim frequentativa plerumque a supinis vel participiis praeteritis nasci.
57 'sallio sallitum' facit, 'sallo salsum', quomodo 'vello vulsum'. Sisenna: sic in eam paludem multi piscium sallientorum causa a navibus semionustis commeant, a 'sallio' 'sallientorum' dixit, non 'sallendorum'. Sallustius vero in III historiarum: parte consumpta reliqua cadaverum ad diuturnitatem usus sallarent, 'sallarent' dixit a 'sallo', non a 'sallio'. similiter Lucilius in VIII:

Sallere muraenas, mercem in || frigidaria ferre.
inde etiam participia futuri 'salliturus' et 'salsurus'. Novius:
salliturus istaec est, mittam salem.

Mummius:

istaec sum multo sale

Salsurus.

sed et praeteriti participium 'sallitus' et 'salsus'. Cornelius Severus

1 usu est add. d . Supinum antiquissimi B 2 Cato. in *Thermum* or. fr.:
cf. lib. VIII § 12 Meyerum l. i. p. 73 termum D thermo B est om. B
sepelitus L quoque om. G 3 Verg. Aen. VI 515 sq. VI] sic ni f. R ante corr.
et H, ubi tamen numerus non satis dilucide apparet, ut etiam III legi possit III. Br
VII. G VIII. D 4 equus D ecus Med. equus Kom. saltus Pal. 6 Verg.

Aen. XI 648 7 ad D intercedes K caedēs H exultet Dd exul-

tata mazon B 8 frequentius K 9 salitum Rr sallum D faci B
salsum] b salsum (?) B salsum (!) K L. Cornelii Sisennae hist. lib. inc. fr.
p. 316 Kr. fr. 12 p. 376 Roth. sisenna + sic in (.) R sisenna sic; in r 10 eam]

eadem G eadem H puludem K saliendorum Rr sallendorum G sallendorum H

saliendorum l 11 semionusti coni. Rothius comeant K salio L saliend-
orum Rr saliendorum L 12 sallendorum L Sall. hist. III 7 p. 206 Kr. cf. Diom.
p. 372 P.: Sallustius historiarum quarto ait; reliqua cadavera ad diuturnitatem usus
sallere (sic ex codd. legendum est secundum H. Kellium) uero om. GK in tres

III. D in I. G in II. K 13 +sallarent (p) B salarent H sallarent] h om. RBDHGLK

psallarent al. m. in R 14 salio Rr Lucil. sat. VIII 8 Dous. 7 Gerl. 15 sal-
lere (p) B murenas libri mercedem in frigidaria frigidaria G frigidaria RBDK

16 unde r salsurus K Novius] B Krehtius nonimus Dresd. 2 Krehtii
neuius Hr Beidelb. lucius R lucius L Darmst.^b incui D Darmst.^a liuius K Lips. 1
Krehtii Sallustius Lips. 2 eiusdem. Naevii inc. fab. fragm. 19 Both. l. i. p. 24, Novii
inc. fab. fr. p. 183 Munk., assentiente Klussmanno Naev. vii. et vell. p. 189, XIII p.
230 Ribb. 17 istec ē salliurus Barb. Istic est salliturus si mittam salem vel
istic est salliturus: Mittam salem? Ribbeckius ista haec DH isthec K ista hac, ut
vid., voluit h 18 Mummi atell. inc. fr. p. 185 Munk., fr. II p. 231 Ribb. 19
ista et sum D 21 et] etiam HK participium G cornilius K Cornelius Se-
verus in VIII de statu suo] cf. I. Beckerum in act. antiq. Marburg. a. 1848 n. 74 sq.

p. 910 P.

p. 514 K.

in. VIII de statu suo: ad quem salliti pumiliones afferebantur. 'ambio' ab 'eo' compositum solum mutavit paenultimam e in i; itaque in 'io' quidem desinentium regulam servavit in participio et in supino, quippe producta paenultima: 'ambitus ambita ambitum', in nomine autem sive vocabulo rei, differentiae causa in 'eo' terminantium regulam servans, corripuit paenultimam 'ambitus' - ut Ovidius in I metamorphoseon:

Iussit et ambitae circumdare litora terrae.

Lucanus in I:

letalisque ambitus urbi

10

Annua venali referens certamina campo -,
quamvis Scaurus in utroque similem esse tenorem putavit. sed Velius Celer respondens Hadriano imperatori per epistolam de hoc interroganti, declinatione et tenore 'ambitus' nomen a participio ostendit discerni, quod usu quoque, ut ostendimus, confirmatur. | ||

Bernhardium hist. lit. Lat. p. 408 sq. ed. ult. VIII (*rerum Romanarum sc.*): distractos adque salitos pumiliones | Aspernabantur vel VIII: distractos adque salitos | Pumiliones aspernabantur coll. *Diomede p. 372 P. Beckerus l. i. n. 75 p. 594 sq.*

1 salliti om. G pomiliones H pomiliones afferebantur Rr 2 penultima
L 3 quidem om. G 5 terminantium in eo K 6 penultimam i RB am-
bitus om. G Ovid. metamorph. I 37 metapho^r L 7 circumdare GLK

littora Rr litore Dd 8 Luc. Phars. I 179 sq. 9 laetalisque RBGLK
loetalisque Voss. AB urbi BH cum Lucano urbis RDGLK Luc. cod. Hulstian. et
Remens. pro v. l. 10 certamina] ex corr. H certamine GLK 11 Scaurus] est
Terentius Scaurus, qui hanc quaestionem tractasse videtur in arte sua grammatica, cf.
Graefenhanium hist. phil. IIII 88 sq. 99 sq. uellius D Velleum Celerem
hunc grammaticum vocant vv. dd. secundum edd. inde ab α, veluti Falsterus mem. obsc.
p. 168 Graefenhanus l. i. p. 99 12 adriano BDGLK aepistolam K 14 quod] r
quo R

Artis prisciani viri eloquentissimi grammatici caesariensis doctoris urbis romae
constantinopolitanae lib. X. expl. | Exp. lib. X de uerbo. incip. lib. XI. de partici-
pio R ARTIS PRISCIANI VIRI ELOQUENTISSIMI GRAMMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS
ROME CONSTANTINOPOLITANE LIBER .X. EXPLICIT DE VERBO | INCIPIT LIBER VNDECIMVS DE
PARTICPIO. B explicit lib. decimus de uerbo. Incip lib. (lib. om. K) undecimus de
participio HGK explicit liber X de uerbo. (L) incip lib. XI (incip X I) de participio.
sed primum de eo quod participium tertio (tercio I) loco debet esse et quod alii no-
men esse alii uerbum putauerunt. (add. I) DLI

LIBER VNDECIMVS.,

p. 909—II P.

p. 515 K.

DE PARTICIPIO.

I 1 Qui tertio loco participium posuerunt, rectius fecisse videntur. cum enim nomen et verbum primum et secundum tenuerunt locum, participium, quod ex utroque nascitur, sequentem iure exigit. quaesitum est tamen, an bene separaverint id ab aliis partibus grammatici et primus Trypho, quem Apollonius quoque sequitur, maximus auctor artis grammaticae. stoici enim quomodo articulum et pronomen unam partem orationis accipiebant, infinitum articulum vocantes, quem grammatici articulum, eique adiungentes etiam infinita nomina vel relativa, quod etiam Didymus facit tractans de Latinitate (finitum autem articulum dicebant idem stoici, quod nunc pronomen vocamus finitum, quod et vera ratione solum pronomen est dicendum. ergo Romani || quoque artium scriptores stoicorum secuti magis traditionem pronomina finita dixerunt et infinita; nam articulos non habent) -, sic igitur supra dicti philosophi etiam participium aiebant appellationem esse reciprocam, id est ἀντανάκλαστον προσηγορίαν, hoc modo: 'legens est lector' et 'lector legens', 'cursor est currens' et 'currens cursor', 'amator est amans' et 'amans amator',

3 locū ex loquē corr. B 4 ex utro R 5 separauerunt BDHGK grammatici et BH, idque assecutus est ten Brinkius in *Mnemosynes* t. II 1853 p. 54 sq. grammatici. et RDGKhl grammaticae. et L 6 tripho RBGLK cf. de *Velsenium Tryphonis gramm.* Alex. fr. p. 33 appollonius RBGLK Apollonius praesertim in libris IIII περὶ μερισμοῦ τῶν τοῦ λόγου μερῶν et περὶ μετοχῆς seu περὶ μετοχῶν hac de re disputasse censendus est; nunc cf. de synt. I 3 p. 15, 20 sqq. Bk.; eius de participio doctrinam attigerunt Lerschius *Sprachphil.* II p. 130 sqq. Graefenhanius *hist. phil.* III 113 sq. Skrzeczka *die Lehre des Apollonius von den Redetheilen* Regiom. 1853; 4. p. 7 sq. artis om. B 7 grammaticae] l grammaticae L stoici] cf. *Apollon. de pron.* p. 4 B sqq. coll. *Prisc. lib. XVII § 52 Classenio primord. gramm. Gr.*

p. 75 sq. R. *Schmidtio stoicorum gramm.* p. 39 sqq. 45 sq. 8 accipiebant H quem ex quam corr. D articulum] in mg. add. K articum B 9 adiungentes H infinita nomina ex corr. k 10 dydimus RH „dy„dimus G didimus DLK

Didymi de Latinitate fr. 2 p. 347 fragm. ed. M. Schmidtus cf. lib. I § 20 lani-
tate Rr 11 uocamus infinitum (in) B quod uestra (te) Dd 12 ergo add. k

13 secuti **** magis(quoq;) B tradicionem Rr 14 nam] b non B 15 ANTANAKACTON HGL ἀντανάκλαστον προσηγορίαν] om. D ANTANAKACTON ΠΡΟΣ ΙCΤΟΡΙΑΝ D ANTANAKACTON ΠΡΟΟΧΟΡΙΑΝ K 16 ΠΡΟΕΓΓΟΡΙΑΝ r ΠΡΟΕΓΩΤΙΑΝ R ΠΡΟCΙCΤΟΡΙΑΝ B legens id est K

p. 911. 12 P.

p. 515—17 K.

vel nomen verbale vel modum verbi casualem. unde videntur nostri asci-
visse inter verba | gerundia vel participialia, cum videantur ea diversos
assumere casus. ideo autem participium separatim non tradebant partem 2
orationis, quod nulla alia pars orationis semper in derivatione est nullam
5 propriam positionem habens, nisi participium; ceterae enim partes primo
in positione inventae sunt, ad quam etiam derivativa aptantur.

Omnis enim pars orationis quocumque modo derivativa vel in eadem
notione sive definitione primitivi sui accipitur et eandem habet ei divisio-
nem et eadem accidentia, vel in aliud, quod iam ante erat suppositum in
10 propria naturali positione, unde etiam derivativum propter similitudinem
eius, quod iam erat ante ex se ortum, ei addebatur, ut 'pater' nomen et
'paternus' nomen, similiter 'rex' et 'regalis', 'taurus' et 'taurinus' no-
mina: quidquid enim accidit primitivo, accidit etiam derivativo. 'ferveo'
verbum et 'fervesco' verbum, similiter 'facio' et 'facesso', 'video' et 'viso'
15 verba sunt ab eodem in idem. sed etiam 'bene', 'male' derivata adver-
bia a nominibus ab alio ad aliud ad similitudinem nata sunt ante in pro-
pria positione inventorum, ut 'paene', 'nempe', 'fere'; haec enim a se
orta sunt: quidquid enim accidit his, accidit etiam illis et, quod suum est
adverbiorum, per omnia verba percurrunt. quantum ergo ad hoc, id est 3
20 quod in primitivis et in sua positione non inveniuntur participia, videntur
stoici bene fecisse. sed rursus prohibet ea esse nomina temporum diver-
sorum assumptio, quae fit in propriis transfigurationibus ad similitudinem
verborum. sed si quis dicat, quod nomina quoque multa inveniuntur
tempus significantia, respondebimus, quod hoc interest inter participia et
25 nomina temporalia, quod nomina illa nihil aliud significant nisi ipsum tem-
pus per se, ut 'annus', 'mensis', 'dies', 'meridies', 'hodiernus', 'hester-
nus', 'crastinus', nec in propriis sunt transfigurationibus; participia vero
actionem vel passionem aliquam in diverso fieri tempore demonstrant, non

3 adsumere B partem ex partes corr. D 4 nula Rr 5 ceterae r

caetere H primae L primae G primo in positione] *Heidelb. teste Krehlio*
primo inpositione libri mei prima in positione Lips. uterque et Dresd. 2 Krehlii,
Krehlius II 537 6 derivativa uel in ea aptantur R 7 modo derivata L modo
derivata GK eadem notatione (ti?) R eadem notatione K eandem notationem BGL
8 definitionem BL definitionem G sui add. r habet ei** (us) R
"divisionem" ei K 9 erat ei suppositum R 11 ante ** se (ex) L 12

paternus. Similiter G regalis K 13 Quicquid RBDGLK^e accidit K acce-
dit L accedit LK 14 verbum et et K 15 sed] Sic B et male GLK
malae R derivativa r derivativa BDH 16 aliud H nate B in prima Rr

17 pene (sic) add. r nempe L nimpe K nempe k ferme K 18 hortae D
Quicquid RBDGLK quod] r quo R 20 et add. r 21 esse B 22 as-
sumptio L adsumptio B fit om. G transfigurationis Hh 23 quoque in mg.
add. K 26 per quem se Rr menses K haesternus Rr haesternus H

27 vero] uero K uero uel L uel G 28 tempore fieri B

p. 912. 13 P.

p. 517. 18 K.

tempus ipsum per se, et quod eos sequuntur casus, quos et verba, ex quibus nascuntur, et quod verborum significationes habent et quod pro verbo ponuntur, quorum nihil est suum nominis.

Omne enim nomen a quocumque verbo natum vel genitivum sequitur casum vel dativum figurate per compassionem, quam Graeci *συμπάθειαν* vocant, ut 'amicus illius', 'speculator illius', 'auditor illius', 'victor illius', et dativum, ut 'amicus illi est', 'lector illi est', 'speculator illi est', 'victor illi est'. et nota, quod plerumque substantivum verbum, quod Graeci *ὑπαρκτικόν* vocant, solet adiungi huiuscemodi figurae. inveniuntur tamen pauca etiam ablativum sequentia, ut 'dignus illa re', 'mactus virtute', accusativum vero figurate: 'exosus bella', 'praescius futura'; participiorum enim loco videntur posita illorum constructionem servasse. verba autem et participia genetivo vel dativo vel accusativo vel ablativo solent associari: 'miseror illius, miserens illius'; 'parco illi, parcens illi'; 'oro illum, orans illum'; 'careo illo, carens illo'. et activa quidem plerumque accusativum is sequuntur, passiva vero ablativum vel dativum figurate, genitivum vero admodum pauca. sed de his, si deus annuerit, cum de dispositione vel constructione partium orationis scripserimus, id est *περὶ συντάξεως*, exponere latius conabimur.

5 Ergo si verborum servaverint consequentiam, participia sunt, sin amissis temporibus casus quoque, quos nomina solent verbalia sequi, attrahant, transeunt in ea, ut 'amans illum' participium est, 'amo' enim 'illum' dicimus, 'amans' autem 'illius' nomen, ut 'amator illius'; itaque et tempus amittit et comparisonem assumit, ut 'amantior amantissimus'; 'acceptus ab illo' participium, quia et 'accipior ab illo', 'acceptus illi' nomen, ut 'amicus illi', ideoque tempore quidem caret, comparisonem vero asciscit, ut 'acceptior acceptissimus'. et ea quidem sunt, quibus osten-

1 et * quod eos *** (eos) L secuntur RB sequuntur K 4 nomen add. r 5 *ΚΥΝΤΑΘΙΑΝ* RDHLK *ΚΥΝΤΑΘΙΑΝ* G *ΚΥΝΤΑΘΙΑΝ* K *ΚΥΝΤΑΘΙΑΝ* B 6 uocant ***** ut L 8 nota plerumque B 9 *ὑπαρκτικόν* om. D *ΥΠΑΡΤΙΚΟΝ* d *ΥΠΑΡΚΤΗΚΟΝ* B huiusmodi Rr figurae (1)

L 10 mactus] h *actus H Accusatio D accusatio BH accusatio accusativum uero Rr 11 figurate H pcius Dd 13 dativo ***** uel (figurate?) K

associari] adsociari B adiungi GLK ut misereor G 14 miserans Dd miserans H miserens illius] om. R miserans illius Br parceps Rr 16 secuntur R secuntur casum, Passiva B figuratae H genitum B 17 ammodum H ammodum BL de^{dis} positione Rr 18 *περὶ συντάξεως* om. D *ΠΕΡΙ ΚΥΝΤΑΞΕΩΣ* add. d ΠΕΡΥ. CY

NTAΞΕΩΣ G ΠΕΡΥ ΚΥΝΤΑΞΕΩΣ L ΚΥΝΤΑΞΕΩΣ BH ΚΥΝΤΑΞΕΩΣ Rr ΚΥΝΤΑΞΕΩΣ K 21 ammissis Gg solent ex **** mut. B uerbalia om. B 22 attrahant B dicimus at K attrahant R 23 nomen est ut H 24 adsumit B 25 participium quia Dd illo acceptus Rr 26 et comparisonem GLK corparationem B uero om. HGLK 27 associuit G adsciuit B ut om. GLK

p. 913. 14 P.

p. 518. 19 K.

ditur participium aliud esse quam nomen. verbum autem id esse non potest, cum casus habeat et declinationes et genera ad nominum formam; nullum enim verbum haec habere potest.

Itaque cum et verbi quaedam sua prohibent hoc esse nomen, id est
 5 tempora et significationes, et nominis propria prohibent esse verbum, id est genera et casus - quaecumque enim pars orationis habet genera apud Graecos vel Latinos, habet et casus, et quaecumque habet casus, habet et genera, exceptis paucis indeclinabilibus -, mansit participium medium inter nomen et verbum. unde rationabiliter hoc nomen est ei a grammaticis
 10 inditum per confirmationem duarum partium orationis principalium. nec solum participium non ab aliqua propria vi, sed ab affinitate nominis et verbi nominatum est, sed aliae quoque quinque partes orationis non a sua vi, sed ab adiunctione, quam habent ad nomen vel verbum, vocabulum acceperunt: 'pronomen' enim dicitur, quod pro nomine ponitur, et 'adver- II 6
 15 bium', quod verbo adiungitur, et 'praepositio', quae tam nomini quam verbo praepōnitur, et 'coniunctio', quae coniungit ea, et 'interiectio', quae his interiacet. unde est dicendum, quod, si non sit nomen et verbum, nec alia pars orationis constare poterit. itaque quibusdam philosophis placuit nomen et verbum solas esse partes orationis, cetera vero admini-
 20 cula vel iuncturas earum, quomodo navium partes sunt tabulae et trabes, cetera autem, id est stuppa et clavi et similia vincula et conglutinationes partium navis [hoc est tabularum et trabium], non partes navis dicuntur. sed est obiciendum ad hoc, quod cera et stuppa non ex eadem constat materia, ex qua tabulae et trabes, coniunctiones autem et praepositiones
 25 et similia ex eadem sunt materia, ex qua || et nomen et verbum constat, hoc est literis et syllabis et accentibus et intellectu. itaque etiam per se 7

1 participium *G* autem *om. L* 2 potest] *h* potens *H* cum et casus *B*
 supradicta
 3 verbum haec *K* 4 sui *GL* 5 et nomina *Rr* proibent *Dd* prohibent hoc
 esse *B* 6 post genera: apud — genera *om. R add. r* 7 vel] et *Br* casus
 quaecumque *G* ca+sus (u) *B* habet genera *Dr* 9 est *et a R* 10 nec] *n*
K 11 ab alia *Rr* post *ui* sed ab *sqg. usque ad ui* sed ab *a D omisa in*
mg. add. d sed affinitate *GL* 12 sed et aliae *Bd.* 13 abiunctione *Hh*
 quem *Rr* vel] *add. r et L* 14 acciperunt *K* ponitur] dicitur *D* post po-
 nitur *sqg. usque ad* praepōnitur in *mg. add. K* 15 verbo] *d vero D* quae]
 quod *GL* 16 quae] quod *GL* coniungit *R* interiectio] *l* interiectio *L* 17
 quod non *Rr* 18 ne alia *Rr* potuerit *Rr* quibusdam philosophis] quos *l.*
Lerschius Sprachphilosophie d. Alten II 51, cui hoc loco dialectici (v. lib. II § 15) in-
tellegendi esse videntur; aristoteles spscr. k ex Ammonio ad Aristot. de interpret. p. 99
ed. Brandis comm. h. l. petitum esse indicavit idem Lerschius l. l. p. 51 sq. 19 ad-
 minucula *R* amminicula *DHGLb* 20 iuncturas] *r* coniunturas *R* inbes *Rr*
 21 id est cera stuppa *B* stuppa *G* conglutinationes *B* 22 partium] partici-
 pium *Rr* trabium et tabularum *H* trauium *B* 23 caera *HGL* coera *K*
 stuppa *RG* ex *om. H* constant *D* 24 thrabes *Rr* 25 materea *G* qua
 nomen *G* 26 et litteris et *B* etiam *spscr. K* per in litura *B*

prolatae, quod partes sunt orationis, ostendunt. quid enim est aliud pars orationis nisi vox indicans mentis conceptum, id est cogitationem? quaecumque igitur vox literata profertur significans aliquid, iure pars orationis est dicenda. quod si non essent partes, numquam loco earum nomina ponerentur, cum loco ceræ vel stuppæ in navi tabula fungi non potest; invenimus enim loco adverbii nomen, ut 'una, multum, falso, qua', et pronomen similiter: 'eo, illo', et loco coniunctionis tam nomen quam pronomen: 'quare, ideo', et adverbium loco nominis, ut 'mane novum' et 'sponte sua' et 'euge tuum' et 'belle' et 'cras alterum'. sed si, quia compaginem videntur praestare nomini et verbo, non sunt partes orationis dicendae, ergo nec partes corporis debemus accipere nervos, quia ligant membra et articulos, quod penitus videtur absurdum. multo melius igitur, qui principales et egregias partes nomen dicunt et verbum, alias autem his appendices. quod autem participium nomen accepit a confirmatione nominis et verbi, nihil mirum, cum inveniuntur quaedam nominationes etiam ex abnegatione nascentes, ut 'neutrum' genus, quod nec masculinum est nec femininum, et 'infinitum verbum', quod personam non habet.

- 8 Participium est igitur pars orationis, quae pro verbo accipitur, ex quo et derivatur naturaliter, genus et casum habens ad similitudinem nominis et accidentia verbo absque discretionem personarum et modorum. ideo autem repertum est participium, quod nomini verbum adiungitur, sed non aliter, nisi sit nominativus casus ei personae adiunctus, secundum quam profertur verbum, ut 'facio ego bonus, facis tu bonus, facit ille bonus'. cum igitur flectas nomen in obliquos casus, verbum adiungi ei non potest intransitivum, id est ἀμετάβατον, hoc est in sua manens persona. nam μεταβατικά dicuntur, id est transitiva, quae ab alia ad aliam transeunt personam, in quibus solent obliqui casus adiungi verbis, ut 'misereor tui', 'moderatur imperator militibus': hic enim, quia ab alia persona ad aliam transit verbi significatio, utimur obliquis.

1. est enim *BDH* enim aliud *GL* 2 id] hoc *H* est *eras. in L* cogitationem] *r* cogitationes *R* 3 uox literalis *G* proferatur *BDHGLK* 4 est uerborum
add. d eorum *RBHLK* earum (earum *ex corr. d*) *Dd* 5 caerae *HGL* coere *K* vel] et *L* stuppae] *r* stupae *RGL* in navi in litura *h* naue *B* 6 una] *d* unum
D 7 illo]**** *G* 8 auerbiū *D cf. lib. XIII § 17 XVIII § 298* 9 euge *ex eage corr.*
s. tuum
B belle *Rr* belle tuum *dk* 12 quod] *r* quo *R* penitū *R* penitus *D* absurdum *LK* igitur faciunt qui *K* 13 qui] quam *R?* principales *Rr* egregias *Rr* dicunt nomen *B* autem in *lib. B* 14 Quo *r* accipit *B* ad confirmationem *Rr* confirmationis *D* confirmatione *d* nominationes] terminationes *G* 16 ex abnegatione *rdh* ex obnegatione *R* ab exnegatione *DHGLK* est *om. LK*
17 feminini *Rr* non *add. r* 20 discretionem *L* 21 reppertum *GLK* 22 secundum *Rr* 24 adiungi] *h* adiun *H* 25 id] hoc *R* ἀμετάβατον] *r* AMETABON
B ametabaion *R* 26 μεταβατικά] *h* METABATIKA *Rr* METABAHIKA *H* MEZABATIKA *G*
uel ad
ad] in *G* 28 misereor *G* misceor *H* moderator *B* hic] *r* Hoc *R*

p. 915. 16 P.

p. 520. 21 K.

Cum igitur sunt intransitiva, quia non possunt obliqui casus his adiungi, loco verbi subit participium, ut 'bonus homo loquebatur', 'boni hominis loquentis orationem audiui', 'bono homini loquenti dedi', 'bonum hominem loquentem audiui', 'bono homine loquente delectatus sum'; ubi 9
que enim participium loco verbi intransitivi accipitur. vocativus quoque, quomodo nominativus, intransitivis adiungitur, ut 'doctus loquens proficis' et 'docte loquens proficis' vel 'profice'. sicut igitur pronomen ideo est inventum, ut adiungi primae et secundae verbi personae possit - nomina enim tertiae personae coniungi volunt absque vocativo casu, qui semper 10 secundae adiungitur personae -, sic participia inventa sunt, ut quod deest verbis, id est casus, compleant coniuncta nominibus.

Nec solum per obliquos casus est utile participium, sed etiam per nominativum. diversa enim verba absque coniunctione adiungere non potes, ut 'lego disco' vel 'doceo discis' non est dicendum, sed 'lego et 15 disco' vel 'doceo et discis': nam hoc proprium est tam transitivorum quam intransitivorum; participium autem si proferas pro aliquo verbo et adiungas ei verbum, bene sine coniunctione profers, ut | 'legens disco' pro 'lego et disco' et 'docente me discis' pro 'doceo et discis'. contra autem 10 nomina diversa, si ad unum referantur, sine coniunctione oportet ea proferre, nisi si adiectiva geminantur, ut 'pius Aenēas', 'Marcus Tullius Cicero'; si enim dicas 'pius et Aeneas' vel 'Marcus et Tullius et Cicero', quasi de alio et alio dicis. accidentia vero sive adiectiva si geminabuntur, necesse est interponi coniunctionem, ut 'bonus et pius et iustus et fortis Aeneas'. verba quoque et participia si sequantur sese, egent coniunctione, 25 ut 'legit et scribit doctor', 'loquens et currens fecit'. nec mirum, propria, quae inseabilem substantiam demonstrant, ut 'Socrates', 'Scipio', nec non appellativa, quae secabilem [id est] generalem || vel specialem [quae dividi potest] substantiam indicant, ut 'animal', 'corpus', 'homo', 'taurus', 'equus', 'aurum', 'lapis', non egere coniunctione: diversae enim

pos 1 non sunt <i>Hh</i>	b oliqui <i>Rr</i>	i 2 verbo <i>Dd</i>	subit] <i>r</i> subiit <i>R</i>	loquebatur
<i>D</i> hominis] <i>r</i> homines <i>R</i> homini <i>B</i>	3 loquentis] <i>h</i> **quentes <i>H</i>	bono] <i>rd</i>		
boni <i>RD</i> bonoq <i>K</i>	4 hominem in litura <i>h</i>	audiui <i>add. r</i>	homini <i>R</i>	de-
lectatus] <i>k</i> dilectatus <i>GLK</i>	5 e+im (n) <i>H</i>	in loco <i>K</i>	Vocativus <i>Dd</i>	6 doc-
et tus loquens <i>H</i>	7 igitur] enim <i>G</i>	ideo <i>om. GLK</i>	9 coniung <i>Dd</i>	abque
<i>Rr</i> casu <i>add. g</i>	12 utile est <i>B</i>	etiam per <i>ex</i> etiam pro <i>corr. D</i>	13 con-	
ne iugatione <i>Dd</i>	potes] <i>h</i> et in litura <i>l</i> potest <i>RBHGK</i>	14 post discis <i>sqq. usque ad</i>		
discis <i>add. rd</i>	15 vel] et <i>r</i>	Nam proprium hoc est <i>K</i>	16 pro aliquo verbo	
del. <i>h</i>	19 referantur <i>L</i>	20 nisi si] <i>d</i> nisi <i>DH</i>	adiectiva <i>G</i>	verba post
Cicero <i>sqq.</i> — Cicero <i>add. g</i>	22 geminabuntur] <i>k</i> geminabantur <i>K</i>	24 egunt <i>H</i>		
25 curens <i>Dd</i>	26 verba post inseabilem <i>sqq.</i> — secabilem <i>add. r</i>	socratis		
<i>GK</i> 27 nec non] <i>r</i> nec <i>rell.</i>	apellativa <i>D</i>	inseabilem <i>G</i>	**secabilem (in) <i>HLK</i>	
29 equus <i>D</i> equus <i>K</i>	aurum <i>ex iterato</i>	taurus <i>corr. K</i>		

p. 916. 17 P.

p. 521. 22 K.

substantiae in uno coniungi non possunt. itaque cum dicam 'Publius Cornelius Scipio Africanus', non egeo coniunctionibus: unam enim his indico esse omnibus substantiam. similiter 'homo est animal rationale, mortale, disciplinae capax', cum unam substantiam significo quamvis multorum communem, non egeo coniunctionibus, quae diversas solent res coniungere; diversae enim substantiae in eodem esse non possunt. accidentia autem, quae substantiae iam ante suppositae accidunt, possunt esse diversa in eadem substantia, ut si dicam 'Marcus Tullius Cicero', quia una est substantia, non eget coniunctionibus, sin autem dicam 'sapiens et eloquens et felix Cicero', diversa ostendo accidentia in una substantia, itaque egent coniunctione. illud quoque admonendum, quod, quemadmodum coniungitur adverbium verbo, sic etiam participio. nec mirum, cum pro verbo ponitur, ut 'bene legens delectat' pro 'bene legit et delectat'.

Et quamvis ab indicativis derivantur verbis participia, potestate tamen et vi significationis omnes continent modos hoc pacto: 'exponens doce' pro 'expone et doce', 'utinam exponens docerem' pro 'utinam exponerem et docerem', 'cum exponens doceam' pro 'cum exponam et doceam', 'exponens docere volo' pro 'exponere et docere volo'. ergo eius obtinet vim modi, cuius verbo coniungitur; et in hoc quoque quantam habeat cum infinito coniunctionem ostenditur. infinita enim similiter cum ab indicativo nascuntur, pro omni accipiuntur modo: dico enim 'scribere me indico' pro 'scribo', 'scribere te impero' pro 'scribe', 'scribere me opto' pro 'utinam scribam', 'scribere volo, tum legere' pro 'cum scribam legere'. nec mirum in his una voce tam diversas inveniri significationes, cum in multis aliis quoque dictionibus hoc invenitur, ut 'circum' nomen et adverbium, 'eo' nomen et verbum et adverbium et coniunctio. similiter in aliis plurimis hoc invenis, sicut supra dictum est.

12 Igitur participium inventum est, ut nominativus quidem sine con-

1 substantiae *Rr* coniungi *D* dicom *Rr* puplius cornilius *GLK* 2
africanus *K* his enim *D* 3 rationale] *r* rationabile *RBDHK* 5 res solent
G coniungere] *dh* coniugere *D* contigere *H* 6 diversa^a *Rr* enim] autem
BDHLK in eodem — substantiae *post* substantiae *om.* *G* 7 ^{sup}positae *Kk*^d
8 ut] .at *GL* 9 egent *L* sin] si *L* eloquens] *d* loquens *DGLK* 11. amo-
nendum *Kk* ammonendum *BDL* quemadmodum *Kk* quemadmodum *BL* coniun-
gitur] adiungimur *G* 12 verbo sic *ex* verbū sic *corr.* *B* participia *R* pro
add. *r* 13 bene *d* dilectat *GLK* dilectat *GLK* 14 verbis derivantur *B*
potestate* (s?) *B* 15 ui *B* doceo *B* 16 doceo *B* docerem, utinam
r 17 doceam, exponens] doceam. cum exponens *G* 18 Eius ergo *DH* obtinet]
rk optinet *RBHGLK* 19 coniunctionem cum infinito *GLK* 20 ostenditur *post*
infinita enim *repetit* *D del. d* 21 omnia *B* 22 scribe] scribe** *K* utinam
scriberem *GLK* 23 scribere volo] *r* scribere me uolo *R rell.* legere uolo. Nec

uoce

K 24 unam tam *Rr* inuenire *GLK* aliis *om.* *K* 24 et nomen et *K* pro-
nomen] pronom *R* 27 inuenies *B* 28 nominativus] *scripsi* cum (quem *K*) nomi-
natio *RBDHGLK* ut cum nominativus sit *k* at in nominativo *edd.*

p. 917. 18 P.

p. 522. 23 K.

iunctione proferatur cum alio verbo, ut 'legens doceo' pro 'lego et doceo', quae compositio intransitiva est, hoc est ipsam in se manere ostendit personam; obliqui vero casus participiorum ad hoc sunt utiles, quod non solum sine coniunctione proferuntur cum obliquis casibus nominum, sed etiam ad alias transeunt personas, ut 'docentis potior' et 'docenti respondeo' et 'docentem audio' et 'illo docente didici'. ergo nominativus et vocativus intransitivus solet esse, ut 'legens ego homo facio' pro 'lego ego homo et facio', et similiter vocativus: 'o homo bene legens fac', id est 'o homo bene lege et fac'; ceteri vero magis transitivi sunt, ut praedictum est, ut 'bellantis hominis misereor' pro 'bellat homo et eius misereor', 'imperanti homini oboedio' pro 'imperat homo et ei oboedio', 'docentem hominem audio' pro 'docet homo et eum audio', 'lucente sole video' pro 'lucet sol et video'. nisi si ipsa in sese faciat, id est *κατὰ ἰδιοπάθειαν* proferatur: tunc enim utimur consuetudine transitivorum, | quae *ἄλλοπάθειαν* significant, ut 'misereor mei legentis', 'praebeo mihi legenti', 'accuso me legentem', 'fruo me legente', et ad eum casum maxime coniunguntur, quem verba desiderant, ut supra dictum est: 'misereor tui', 'miserens tui'; ut 'invideo tibi', 'invidens tibi'; 'accuso te', 'accusans te'; 'dignor te illa re', 'dignans te illa re'.

20 DE ACCIDENTIBVS PARTICIPIIS SED PRIMVM DE GENERIBVS.

Accidunt autem participio sex: genus, casus, significatio, tempus, III 13 numerus, figura.

Genus masculinum, ut 'amatus', femininum, ut 'amata', neutrum, ut 'amatum', commune trium generum, ut 'hic' et 'haec' et 'hoc amans'; nam commune duum generum et epicoenum in participio inveniri natura ipsa prohibet. cum enim verba, ex quibus nascuntur participia, pariter omnibus adiunguntur generibus: 'legit vir', 'legit mulier', 'legit mancipium', necessario participium, quod ex eo proficiscitur, eisdem generibus associa-

1 proferatur] r proferuntur Rb profeantur B 3 sunt add. d 4 oblicis G^{qu}
 5 patior Rr 6 docente] loquente G didici] k dedici K 7 esse] etiam Dd^{esse}
 8 est homo Rr 9 fac et lege Dd 11 imperanti] r imperatui R oboe-
 uel au dio] oboedio Gg obaudio LK post. oboedio: pro — oboedio add. r oboedio]
 uel au oboedio Gg obaudio LK docentem — eum audio om. DLK add. d 12 homi-
 nem et audio Rr 13 si om. HGK est. AN. proferatur Dd ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ RBH
 TI
 ΙΔΙΟΠΑΘΙΑΝ GL 14 ΑΛΛΟΠΑΘΙΑΝ Rr ΑΛΛΟΠΑΘΙΑΜ B allopathiā DGL allo pathiā H
 allopadiam K 15 significat B ut om. G mei] r me R^{ge} lentis Hh 16 causum Rr
 18 tui et inuideo H tui. Et inuideo h acuso G^{ig} donor Rr 19 et dig-
 nans D 20 DE ACCIDENTIBVS inscr. BHGK 23 femininum amata, neutrum amatum G
 25 epicenum GL epicō K epykōenū B inuenire H 26 proibet D 27 ad
 iunguntur K ut legit uir. BGd 28 proficiscitur ex proficiscatur corr. H ad-
 sociatur B

p. 918 P.

p. 823. 24 K.

tur. et siquidem in 'ns' desinat, quod fit in praesenti tempore, quod est etiam praeteritum imperfectum, sine dubio trium est generum commune ad formam nominum adiectivorum, quae cum in duas desinunt consonantes, trium sunt generum communia. sin vero in 'us' finiuntur masculina, pariter ad similitudinem adiectivorum in a finiunt feminina et in 'um' neutra, quod fit in omni praeterito tempore et futuro. nec mirum ad formam adiectivorum haec dirigi, cum paene vim habeant participia quoque nominum adiectivorum; accidentia enim propriis vel appellativis nominibus significant, velut illa, ut 'bonus homo', 'scribens homo', et illud accidit et hoc 14 accidit: 'fortis Scipio', 'legens Scipio'. nec nos moveat, quod sunt quaedam verba, quae naturaliter ad mares pertinent vel ad feminas, quae videntur exigere, ut participia vel masculina sint solum vel feminina, ut 'futuo, nubo', 'futuens, nubens' - nam illud ad mares, hoc ad feminas pertinet solum, sed illud attendamus, quod adeo | natura ipsius verbi et participii communis est trium generum, quod sive vituperationis causa sive 15 figurate licet maribus aptum verbum vel participium feminis quoque adiungere et contra facere, utputa 'bona anima futuit illam feminam' pro 'bonae animae vir'. ergo et 'bona anima futuens feminam gignit bonam animam' et 'bonum corpus futuens gignit bonum corpus'. nec vitiosam facio orationem, adiungens et feminino et neutro generi hoc verbum et participium, quod ad mares solos videtur attinere. et contra vituperationis causa possum dicere, ut Iuvenalis in I:

nubit amicus,

et 'nuptus vir', et figurate 'bonus mulieris animus nubit mihi' et 'nuptus est mihi'. ergo sine dubio omne participium vel in duas desinens consonantes trium est generum vel mobile, id est in 'us' masculinum, in 'a' femininum, in 'um' neutrum terminat. ||

1 quod^fit Dd quod^{est} etiam Rr 2 imperfectum B dubio trium in lū. B
4 communia^v Dd Si*(n) H finiaturⁿ H 5 in] ^ain, in mg. ^aad, G 6 ad-
iectivorum ad formam^v Gg 7 dirigiⁿ declinari Dd nominum quoque G 8 acci-
dentia — homo add. d enim propriis Rr appellativis D 9 illud Dd occi-
dit Dd 10 accidit Dd 11 natu^araliter L 12 ut add. k sunt Rr fe-
mina RG 13 futuo R futuo GLK futuo B futuens GLK futuens B 14
ad^atendamus B adeo in litura k 15 participiis Rr vitupⁱerationis H 16
figuratae] d figurae DGL liqet L femininis Brgl adiungere K 17 ut pote
L futu^{it} Rr futuit GLK feminam^r mulierem GL bonae animae] d bono
animo D 18 animae. Vir ergo H Ego Dd futuens GLK 19 futuens ex
futuens corr. mg. rec. in B futuens GLK 20 femino G genere RrD 21 solos
mares G uidetur solos B 22 Iuv. sat. I 2, 134 24 figuratae H 25 in
duardinens consonantes Rr 26 est add. d mobile G in a femininum add. r
27 neutrum terminat] d terminū ***** D

DE TEMPORIBVS.

Tempora coniuncta habent praesentis et praeteriti imperfecti, praeteriti IIII 15 perfecti et plusquamperfecti tam participia quam infinita verba ad similitudinem optativorum. nascitur autem participium praesentis et praeteriti imperfecti a prima persona praeteriti imperfecti in omni coniugatione. nec mirum, cum prima persona honestior est ceteris. ipsa enim sine illis esse potest, illae autem sine hac esse non possunt, et ea illas sibi coniungere potest, illae autem minime. 'ego' enim 'et tu et ille facimus' licet dicere, 'tu' autem 'et ego facitis' vel 'ego et ille faciunt' nemo dicit. Virgilius 10 in II Aeneidos:

divellimur inde

Iphitus et Pelias mecum.

Fit autem participium mutatione extremae syllabae supra dicti temporis et personae, id est 'bam' in 'ns', ut 'amabam amans', 'docebam docens', 'legebam legens', 'faciebam faciens', 'muniebam muniens', exceptis in 'eo' desinentibus quartae coniugationis verbis, quae contra aliorum regulam i habent ante 'bam' productam - quam tamen antiqui diphthongum scribentes transmutationem vocalium factam ostendebant: 'adeibam, quiebam' pro 'adiebam, quiebam' -, quod etiam in aliis verbis saepe solet fieri, ut 'polibam' pro 'poliebam', 'insignibam' pro 'insigneibam'. nec tamen id prohibuit participia ad perfectorum regulam nasci; dicimus enim 'iens, adiens, quiens, poliens, insigniens'. haec tamen eadem participia, quae a verbis in 'eo' desinentibus quartae coniugationis nascuntur, anomale per obliquos casus pro 'ie' 'eu' habuerunt: 'iens euntis', 'quiens 20 queuntis'. futuri vero temporis participia, si sint a verbis activis vel neutris vel deponentibus, fiunt ab extremo supinorum addita 'rus': 'amatu amaturus', 'doctu docturus', 'lectu lecturus', 'auditu auditurus', 'statu staturus', 'locutu locuturus'. a communi quoque verbo, quod in futuro tempore duo habet participia, unum quidem activum in 'rus', alterum vero

1 De natiuitate hoc est de formatione participiorum. *L inscr. om. DHG* 2 imperfecti *B* et praeteriti *D* praeteriti perfecti *add. r* 3 participia] *r* participio *R* particia *H* 5 imperfecti *B* a prima persona praeteriti perfecti *bis scripsit R alterum del. r* imperfecti *B* 7 illas] *l* illa** *L* 8 autem eam minime *D* minime *B* enim in *titura H* tu ille *G* illae(a) *K* liquet *K* 9 ille et ego *H* *Verg. Aen. II 434 sq.* 10 III. *GK* tertio *L* 11 Deuellimur *GLK* inde in *titura K* 12 pelleias *Rr* 13 mutationem *R* 17 antiqui^{or} diptongum *H* 18 trans *R* transmutatione *LK* transmutatione *G* facta *GLK* adiebam quiebam *GLK* quaeiebam *H* 19 pro adiebam pro quiebam *D* adiebam] *ex corr. h* adiebam *ni f. H* quiebam *G* sepe uerbis *G* 20 polibam] polibam (e) *H* poleibam *α* insignibam] insigniebam(e) *H* insigneibam *α* 21 it *Rr* 22 pro adiens *K* adiciens *Rr* particia *H* participia *K* 24 anomala *Rr* anomalae *K* 25 queuntis *H* quieuntis *G* a *add. b* 26 ab *om. GLK* additurus *Rr* 28 loquutu *B* locutu locuturus *om. HGLK* *add. h* commonio *R* cummoni *r* 29 in rus actiuum *B*

p. 919. 20 P.

p. 525. 26 K.

passivum in 'dus', illud, quod in 'rus' desinit, secundum praedictam fit regulam: 'criminatu criminaturus', 'osculatu osculaturus'. passiva vero eius||dem temporis participia fiunt a genetivo participii praesentis temporis 'tis' finali in 'dus' conversa: 'amans amantis amandus', 'docens docentis docendus', 'legens legentis legendus', 'audiens audientis audiendus', 'prae-
 17 teriens praetereuntis praetereundus', 'transiens transeuntis transeundus'. praeteriti vero temporis participia, quae in 'tus' vel 'sus' vel 'xus' desinunt, similiter a supino extremo fiunt, addita s et correpta u. nascuntur autem a verbis passivis et communibus et deponentibus et neutropassivis et quibusdam neutris: a passivis, ut 'amatu amatus', 'domitu domitus',¹⁰ 'doctu doctus', 'deletu deletus', 'mersu mersus', 'pexu pexus', 'auditu auditus'; a communibus: 'criminatu criminatus', 'osculatu osculatus'; a deponentibus: 'for fatu fatus', 'reor ratu ratus', 'vereor veritu veritus', 'loquor locutu locutus', 'molior molitu molitus'; a neutropassivis: 'gavisu gavisus', 'factu factus'; a neutris vero paucis praeteritum nascitur: 'caenatu
 18 caenatus', 'pransu pransus', 'placitu placitus', 'nuptu nuptus'. excipitur 'mortuus' a 'mорий', cuius supinum cum secundum analogiam 'moritu' et hinc 'moriturus' facere futurum debeat et praeteritum 'moritus', 'mortuus', non 'moritus' facit. praeterea dubitatur, utrum 'potatu potaturus' et | 'potatus' secundum analogiam, an 'potu potus poturus' per syncopam melius
 20 dicatur, quae in usu non sunt. Virgilius in bucolico:

Huc ipsi potum venient per prata iuveni.

idem in IIII georgicon:

Quoque modo potis gauderent intiba † fibris.

Lucanus in V:

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt

Poturae te, Nile, grues,

18 ex quo ostenditur 'potus' quoque participium esse; nec mirum, cum 'lautus' et 'laturus' pro 'lavatus' et 'lavaturus' in usu est. nam secundum

1 dus] D ndus d supradictam K 2 creminatu creminaturus GLK 3 faciunt Rr temporis praesentis HL 4 finalis D ut amans d 6 praetereuntis] h praetereuntis ni f. H 7 "temporis" uero K uel in sus B D Gr uel in xus B Gr 9 a uerbis add. h communibus D d 10 quidam Hh 11 ductu ductus GLK 12 communibus D d ut creminatu creminatus GLK osculatu] d osculo D 14 loquutu G loquutu loquutus D loquutu loquutus H grauius grauius G 15 caenatu caenatus D d cenatu cenatus HK 17 morior K 18 hinc] d hic D 19 non moriturus (ru) H dubitatur] bk dubitur K dubitatur B 21 in usu] r lausu R non] om. GL auctorum h Verg. ecl. 7, 11 22 ipsi ad potum D GL per] prae D per petrata Hh 23 Verg. georg. IIII 120 cf. lib. VIII § 38 24 quomodo Rr intiba] r intima RB 25 Luc. Phars. V 711 sq. 26 strimona H strimona (i) R strimonia K strymonia B bruma] b bruma B 27 potura (e) K 28 latus Rr H 29 laturus H

p. 920. 21 P.

p. 526. 27 K.

Terentium 'lavatus' et 'lavaturus' debet proferri, qui supinum protulit 'lavatum' in eunucho:

Vix elocuta est hoc, foras simul omnes prouunt se,
Abuunt lavatum, perstrepunt.

unde Ovidius in III fastorum:

Silvia Vestalis - quid enim vetat inde moveri? -

Sacra lavaturas mane petebat aquas.

(quaeritur 'ortum ortu', unde 'ortus', an 'oriturum oritu', unde 'oriturus' -
Horatius in II epistularum:

Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes - ,

'partum partu', unde || 'partus', an 'paritum paritu', unde 'pariturus',
'erutum erutu', unde 'erutus', an 'eruitum eruitu', unde 'eruiturus' -

Lucanus in IIII:

ruituraque semper

Stat, mirum, moles - ,

'cassum cassu', unde 'cassus', an 'caritum caritu', unde 'cariturus' - lu-
venalis in II:

tollere dulcem

Cogitat heredem, cariturus turture magno.

Virgilius in II Aeneidos:

Demisere neci, nunc cassum lumine lugent - ?

quibusdam tamen hoc, id est 'cassus', magis nomen esse videtur, ut 'las-
sus') in anomalis quoque supra dictae regulae servantur: 'latu laturus
latus', 'ferens ferentis ferendus', 'esu esurus esus', 'edens edendus'.

Et sciendum, quod, si deficient supina, deficient | etiam participia tam 19
futuri temporis in 'rus' desinentia quam praeteriti, quae ex ipsis nascun-
tur, quod invenis in omnibus meditativis et inchoativis, in quibus deficient
supina duo extrema, quibus deficientibus supra dictorum quoque temporum
deficiunt participia. rarissime inveniuntur supra dicta supina in usu a

1 *Ter. eun.* III 5, 51 sq. proferi *R* 2 eunucho *G* 3 eloquuta *D* elo-
cutast *Bemb.* 4 habuunt *D* habuunt *RK* perstrepunt *G* perstreper *Dd* 5
Ovid. fast. III 11 sq. v. lib. VIII § 38 *Ul. K* III. *D* 6 Silvia] *d* silua *DGL*
ueta *Rr* 7 lauaturus *H* lauaturus *K* 8 unde ortus *om. G* unde ortus an
oriturum oritu in *mg. add. K* 9 *Hor. epp.* II 1, 17 cf. lib. X § 9 10 *Ni Rr*
nihil *B* nihil *RBHK* 11 partus] parturus *L* 12 rutum *G* an *om. H*
eruitu *om. GLK* ernitus *Hh* 13 *Luc. Phars.* IIII 455 sq. lacanus. Inruitu-
raq; *B* lucanus irruitaque *GL* lucanus erruitaque *K* in IIII *om. H* IIII] *om. D*
III. *r* 16 casum casu *L* casu *RrH* unde *om. G* casus *L* *Iuv. sat.* II
6, 38 sq. 17 *U. K* 20 *Verg. Aen.* II 85 *U. K* 21 Demissere *K* nunc]
d n D casum *Rr* casum *LK* lugent* *H* 22 casus *RLK* lassus] *r* lasus
R 23 lautu lauturus *Rr* 24 essu essurus essus *G* essu essurus essurus essus *K*
edens edentis edendus *d* edendus in *litura H* 26 desinentia *add. r* prae-
teriti] *b* praeterit* (o?) *B* 27 inchoatiuitis *H* 29 rarissime] *d* rarissime *Rr* raris-
simo *BDGLK*

p. 921. 22 P.

p. 527. 28 K.

neutris secundae coniugationis vel tertiae in 'uo' desinentibus, quae in 'ui' divisas faciunt praeteritum perfectum, ut 'lecturio', 'parturio', 'esurio', 'horresco', 'calesco', 'fervesco', 'amasco', 'miseresco', 'labasco', 'hisco', 'horreo', 'tepeo', 'egeo', 'caleo', 'ferveo', 'stupeo', 'lateo', 'candeo', 'niteo', 'albeo', 'luo'. rarissime tamen, ut diximus, inveniuntur ex quibusdam huiusmodi verbis supina vel futuri temporis participia, ut 'doleo doliturus', 'careo cariturus'. et alia tamen multa inveniuntur deficientia in aliis quoque significationibus vel generibus verborum tam supina quam ex eis nascentia, ut 'urgeo', 'spuo', 'metuo', 'timeo', 'medeor', 'disco', 'posco', 'compesco', 'cresco', et quocumque tempore defectiva sint verba, 10 deficiunt etiam participia, ut 'ambigo', 'scando', 'niteo', 'vergo', 'arceo', 'mando mandis', 'strideo', quamvis apud vetustissimos eorum quoque praeterita inveniuntur. 'ferio' quoque et 'vescor' quia praeteritum tempus non habent, deficiunt etiam participiis eiusdem temporis. 'coepi' non habet praesens et futurum nec participium, sed tantummodo 'coeptus'. similiter 15 'odi', 'novi', 'osus', ex quo 'perosus' et 'exosus', 'notus' - Plautus in Amphitrione: ||

Inimicos semper osa sum optuerier.

et verbale | tamen nomen ex eo protulit idem Plautus in asinaria:

Madidum, nihili, incontinentem atque osorem uxoris 20

suae - ,

et 'memini meminsens'. Laevius erotopaegnion in IIII:

meminsens Varro corde volutat,

quia 'memini' tam praesentis quam praeteriti vim habet, quomodo 'odi'.

unde et 'osus' pro praesenti, et 'meminsens' pro praeterito licet accipere, 25

V 20 nam 'novi' praesens 'nosco noscens' facit. similiter impersonalia deficiunt in supinis et participiis, quae ex supinis nascuntur, ut 'piget', 'pudet', quamvis quidam 'puditum' posuerunt, ut Plautus in Bacchidibus:

2 divisas om. GLK "parturio 'lecturio G essurio GL 3 horresco] r
horeresco RG labasco] h lausco H rell. 5 albico r ante luo: stuo add. B es-
tuo DGL aestuo R exuo Hd (idem post luo add. m. rec. in R) spuo r renuo h
6 doleo om. L 9 ut urgeo L spuō H 10 cresco. Ex quocumque G di-
fectativa K 11 nideo RDH 13 ferio] H Ferior rell. fescor K non ha-
bent tempus GLK 14 quoque L 15 sed tantum. sed tantummodo Rr praeteriti

ante coeptus add. BDHGLr et sup. lin. K ceptus H 16 exosus et novi notus
B Plaut. Amphitr. III 2, 19 (v. 900) 18 inimico D optuerier] B cum Vcl.
Plaut. obtuerier rell. 19 nomen spscr. K Idem B Plaut. asin. V 2, 9

(v. 859) assinaria K 20 nihili Plautus nihil libri Prisc. continentem Rr
22 et memini] r Enemini R Leuius BDHGK Liuius Rh Laevii erotopaegn.
lib. IIII fr. Laevii IV ap. Weichertum poet. Lat. rell. p. 44 in IIII] r in iui R
III. DH VII. GLK 24 quam p praesentis tam K liquet L liquet K 25
et meminsens pro R liquet G 26 noscens] noscis h impersonalia B 27
Plaut. Bacchid. III 1, 12 (v. 379) cf. lib. VIII § 62. in Bacchidibus om. G ba-
chidibus BDHLK

p. 922 P.

p. 528. 29 K.

Neque mei neque tui te intus puditum est factis,
quae facis —,

'taedet', 'paenitet', 'liquet', 'licet', 'libet', 'oportet'; sed compositum 'pertaesum' invenitur et 'paenitens', unde 'paenitentia', et 'libens' et 'licens', unde 'licentia', et 'licitus'. Virgilius in VIII:

et licito tandem sermone fruuntur.

Horatius:

licentum satyrorum greges.

sciendum tamen, quod haec omnia inveniuntur perfectorum declinationem habentia in usu veterum teste Capro: 'pigeo', 'taedeo', 'pudeo', 'paeniteo', 'liqueo', 'liceo', 'libeo', 'oporteo', quomodo 'placeo', 'contingo', 'evenio', 'vaco', 'attineo', 'accido', 'iuvo', 'delecto', quorum tertiae personae impersonalium vice funguntur: 'placet', 'contingit', 'evenit', 'vacat', 'accidit', 'attinet'. non tamen etiam si participia deficiant, deficiunt et verba; illa enim ex eis, non ista ex illis nascuntur. sunt tamen quaedam participia, quorum quamvis deficiant verba in usu, ratio tamen analogiae quod dici possunt ostendit, ut 'triumphatus', 'erratus', 'regnatus', 'laboratus', 'decursus'. Virgilius in VI:

Ille triumphata capitolia ad alta Corinθο.

idem in VI:

regnata per arva

Saturno quondam,

et in I:

Arte laboratae vestes.

idem in III:

errata retrorsus

• Litora Achaemenides, comes infelicis Vlixī.

Terentius in adelphis:

1 mei] d me ^{mei} Hh me RBDGLK est om. K 3 licet liquet G libet —
libens om. L pertessum K 4 invenitur et] inuenitur ut GK licens et libens
D liquens K 5 Verg. Aen. VIII 468 6 sermoni Rom. 7 apud Horatium
haec non leguntur: nun memoriae Prisciani obversabantur nympharum leues cum satyris chori (carm. I 1, 31)? at potius cum Fleckeiseno post Horatii nomen lacuna statuenda videtur, ut exciderit unus ex iis locis Horatianis, ubi voc. licentia invenitur (v. indicem vocc. Hor.), et eius poetae nomen, a quo haec sive senarii iambici sive septenarii trochaici clausula licentum satyrorum greges profecta sit 8 satyrorum K 9 omnia specr. K alectorum K perfectorum k 10 Capro] ap. Osannum de Capro p. 16 11 liceo liqueo H continguo GLK 12 dilecto GLK 13 impersonalium B continguit K 14 post attinet: iuuat delectat add. h deficiunt add. r

17 triumphatus Dd 18 Verg. Aen. VI 836 19 Ille] r, m. alt. add. Rom. Illa

R capitolia] ex capitalia corr. B ex capotolia H capitalia K chorinto D
20 Verg. Aen. VI 794 sq. VI Krehlius VII. libri 21 per annos Rom. 23

Verg. Aen. I 639 24 ueste Dd 25 Verg. Aen. III 690 sq. 26 errata et retrorsus B 27 litora H Achaemenides] d cum Rom. Ver. achemenides RH

(B?) cum Med. achamenides D achimenides GLK infelices Rr ulixis RBD

ulixi Pal. 28 Terent. adelph. V 4, 6 cf. lib. VIII § 10- adelphis G

decurso iam spatio.

quid enim prohibet verbis quoque eorum uti, nisi auctoritas deficeret? nec mirum hoc fieri in participiis: in nominibus quoque inveniuntur et in verbis quaedam derivativa [vel composita], quorum primitiva [vel simplicia] in usu non sunt, ut dicimus 'puella' diminuti[[vum], quod videtur a puera nasci - ut enim 'tener tenera tenella', sic 'puer puera puella' debuit dici -, quo tamen, quia auctores, quorum maxime usus regnavit, non sunt usi, nec nos utimur, licet inveniantur vetustissimi protulisse et 'haec puera' et 'hic' et 'haec puer'; 'ocior' quasi ab oco, quod in usu non est, licet a Graeco est *ὠκείως*; 'offendo' quasi a verbo 'fendo' componitur, quod non est lectum, sicut 'aspicio', 'inspicio', 'despicio', 'suspicio', 'conspicio' a 'specio' [non est in usu]. similiter hoc idem in plurimis aliis invenies.

22 Sunt quaedam, quae cum formam habeant participiorum, tamen carentia tempore nomina esse ostenduntur, ut 'galeatus', 'scutatus', 'pilatus', 'tunicatus', 'manuleatus', 'caligatus', 'baccatus', 'paludatus', 'togatus', 'praetextatus', 'trabeatus', 'comatus', 'braccatus', 'paenulatus', 'soleatus', 'cristatus', 'hastatus', 'lunatus', 'stellatus', 'litteratus', 'cerritus', 'turritus', 'pellitus', 'cornutus', 'astutus', 'hirsutus'. quaedam enim primae coniugationis participiorum formam obtinent, id est in 'atus' desinentia, quaedam vero tertiae, id est in 'itus' vel 'utus' terminantia. sunt alia eadem et nomina et participia: 'armatus' *ὁ ὀπλισθείς* καὶ *ὁ ὀπλίτης*, 'doctus' *ὁ παιδευθείς* καὶ *ὁ ἐνπαιδευτός*, 'sanctus' *ὁ θεσπισθείς* καὶ *ὁ θεσπίσιος* ἤτοι *ἅγιος*, 'acutus' *ὁ ὀξυνθείς* καὶ *ὁ ὀξύς*, 'sapiens' *ὁ φρονῶν*

2 uti nisi in ras. b 3 in nominibus] r in omnibus R cum in nominibus LKh
in] add. r om. R 4 derivativa (dirivativa r) uel simplicia quorum primitiva
in usu Br derivativa uel ^{composita} simplicia quorum (. Quorum H) primitiva in usu DdHh dirivativa uel simplicia in usu R 6 tenella add. K 8 vetustissime Rr puera et hic] d puera hic DK 9 puer o τὰν τερος τοῦτα Ocior B ocoo D 10 *ὠκείως*] ^{isp}
om. D okewc DGr okowc R okeoc K okeocxewc βαλληνικῶν οκοοεoc B 11 deficio Rr conspicio despicio suspicio K 12 a specio] K om. RBDHG respicio a uerbo spicio add. d a uerbo spicio Lh in usu non est BDHLK n̄ usu n̄ est G quod in usu non est dh cf. lib. III § 14 plurimis in mg. add. K 14 tempora B uel pilatus pilleatus Dd 15 tonicatus K manulatus G bacchatus Rr paludatus] rd parudatus R plaudatus D 16 braccatus RH braccatus(h) D penulatus RBDGLK
"cristatus" soleatus L 17 cristatus ocreatus hastatus B lassatus H turritus cerritus BDHGLK 18 hastatus Dr hastatus R 19 optinent BBHLK 20 uel in utus K disinentia, in mg. uel terminantia, G 21 Graeca per totum h. l. om. D ὁ om. B ὀπλισθείς] l οπαιθεῖς R οπαιθεῖς L οπαιθεῖς K ὁ om. B 2 ὀπλίτης] de XII vss. Aen. § 20 p. 1222 P. 18 L. (ὀπλίτης 2) οπαιθεῖς
B οπαιθεῖς HGLK οπαιθεῖς R ὀπλιστής α 22 παλαιθεῖς R παλαιθεῖς H παλαιθεῖς K καλ] κ B ἐνπαιδευτός] r παυανθewc R επιαι. δειτος G επιαι. δειτος B θεσπισθεῖς R θεσπίσιος] r θεσπετιος R θεσπιος HGLK 23 ητοι R ητοι B ητοι GK ὁ add. 2 (ὁ), om. libri οσινθεῖς R οσυνθεῖς GLK καὶ ὁ ὀξύς] μ (καὶ ο οξύς), om. R καὶ οεῖς Kτ καὶ οεῖς BHGL φρωνον R φρωνον B φρωνων H φρωνω K

p. 923. 24 P.

p. 530 K.

καὶ ὁ φρόνιμος ἦτοι ὁ σοφός, 'monitus' ὁ ὑπομνησθεὶς καὶ ἡ ὑπόμνη-
σις, 'iudicatus' ὁ κριθεὶς καὶ ἡ κρίσις, 'armatura' ἡ ὀπλίσις, καὶ
ἡ ὀπλισίς, 'scriptura' ἡ γραψούσα καὶ ἡ γραφή, 'usura' ἡ χρησόμενη
καὶ ὁ τόκος, 'litura' ἡ ἀπαλείψουσα καὶ ἡ ἀπαλοιφή, 'factum' τὸ γενό-
μενον καὶ τὸ ἔργον, 'dictum' τὸ λεχθέν καὶ ὁ λόγος, 'visum' τὸ ὁραθέν
καὶ τὸ ὄραμα, 'legendus' ὁ ἀναγνωσθσόμενος καὶ ὁ ἀναγνωστέος, 'aman-
dus' ὁ φιληθσόμενος καὶ ὁ φιλητέος; sic et alia plura, quae cum tem-
poribus participia sunt, absque his nomina.

Illud quoque attende, quod, cum a nominibus nomina et verba et
adverbia et coniunctiones soleant per derivationes vel compositiones profi-
cisci, ut ab Aenea 'Aeneius', a patre 'patrisso', a claro 'clare', a 'qua'
et 're' 'quare', et a verbis similiter nomina et verba et participia et adver-
bia, || ut a 'lego, lector, lecturio' et 'legens', a 'curro, cursim', ab adver-
biis nomina et adverbia: 'ultra, ulterior ulterius', a participiis participia
non possunt nasci nec verba, sed vel nomina, ut 'indulgens, indulgen-
tia', vel adverbia, 'indulgender'.

DE CASIBVS PARTICIPIORVM.

Casus quoque participia sex habent, quomodo nomina, nec sunt in VI 24
ipsis deficientia aliquo casu. nec mirum, nam in eo quoque imitantur
adiectiva, quae nullo deficiunt casu, sive sint mobilia sive in duas conso-

1 φρονιμως R φρονιωος H ητωι R σοφρος G σοφως R munitus B
N E
ΥΠΟΜΝΗΣΘΕΙς Rr ΥΠΟΜΝΗΣΘΕΙς ΚΑΗΥΝΟΝΝΥΣΕΥς B ἡ] N RHG ὑπόμνησις] I IΠΟ-
ΜΝΗΣΙC Lr ΥΠΟΜΝΗΣΙC K ΙΠΟΜΝΗΣΙC G 2 iudicatus — κρίσις om. G κριγ Rr
κριθεῖς K ἡ] N H armatus R οπαίκοϋσα H οπαίκοῖσα K οπαίκοῖσα R
κα B καὶ — γραψούσα] in mg. add. K 3 ἡ] N H οπαίκοις B παίκεος G
ΠΑΙΚΙC H ΠΑΥΚΙC K ΠΑΛΙΚΙC Rr γράψουσα] in litura r ΓΡΑΨΟΨΑ GK ΤΡΑΨ.ΟΥΣΑ
H ΠΡΑΨΟΥΣΑ ΚΑΗΓΡΑΨΥ B ἡ γραφή] ΗΓΡΑΨΕ K ΗΓΙΤΑΦΗ in litura r ΚΡΗΣΟ-
ΜΕΝΗ B ΧΡΙΣΟΜΕΝΗ H ΧΡΙΣΟΜΕΝΗ GL ΚΡΙΣΟΜΕΝΗ K 4 καὶ τόκος G ὁ om. B
ΤΩΚΟC R λιτορ Rr ἡ] N RB ἀπαλίσκουσα B ἀπαλίσκου-σα H ἀΠΑΛΙΨΟΥCΑ
Rr ἀΠΑΛΙΨΟΨΕΑ G ἀναλίσκουσα K ἀπολίσκουσα in litura I ΚΑΗΝΑΠΑΛΙΨΙ B ἡ] N
RH ἀπαλοιφή] de XII vss. Aen. § 20 l. I., π ἀπαλίσκ RDG ἀπολίσκ H ἀπολίσκ
K ἀπολίσκ in litura ΓΕΝΩΜΕΝΟΝ R ΤΕΝΟΜΕΝΩΝ G ΟΥΝΟΜΕΝΟΝ K 5 τω R ο G
ΕΡΤΟΝ R ΛΕΧΤΕΝ R ΛΕΧΘΕΝ H ΛΕΚΘΕΝ GLK ΚΑΤΟΛΟΓΟC B ΤΟ R ΛΟΓΟC
Rr ΟΡΑΘΗ RGLK ὁ ὄραμα] r ΑΡΑΜΑ R ΟΡΟΜΑ in litura I ΑΝΑΓΝΩΣΘΕCΟΜΕ-
ΝΟC B ΑΝΑΓΝΩCΘΕCΟΜΕΝΟC RK ΑΝΑΓΝΩCΘΗCΟΜΕΝΟC GL ΑΝΑΓ.ΝΟCΘΕC.ΟΜΕΝΟC H καὶ]
C
K RBH ΑΝΑΓΝΩCΤΕΟC GL ΑΝΑΓΝΩΤΕΟC Rr ΑΝΑΓΝΩCΘΕC B 7 φιληθσόμενος G
H
ΦΙΑΛΕΘCΟΜΕΝΟC H ΦΙΑΛΕΘCΟΜΕΝΟC L ΦΙΑΛΙΘCΟΜΕΝΟC K ΦΙΑΛΕΘΟC B ΦΙΑΛΕΘΟC
G ΦΙΑΛΕΘΟC H ΦΙΑΛΕΤΟC LK in ΦΙΑΛΙΤΕΟC mut. L allia R 8 post nomina:
illud — nomina add. r 9 et adverbia add. r 10 coniunctiones] h coniunctiones
ni f. H 11 aena Dd 12 re et quare Rr 13 lecturio] r et lecturio RDHGLK
14 ulterius participiis G participia om. G 17 DE CASIBVS PARTICIPIORVM] om.
G participium L 18 quoque om. G 19 emittantur K omittantur G 20 * casu H

p. 924. 26 P.

p. 530. 31 K.

nantes desinentia. quae enim deficiunt, fixa sunt, ut 'fas', 'dicionē', 'Iuppiter', 'Iovis', 'iter', 'preci' et 'prece', 'vicem' et 'vice', 'tabi' et 'tabo', 'maria', 'aera'. nam 'frugi' et 'nihili' et 'mancipi' et 'huiusce-modi' et similia non deficiunt aliquo casu certo, sed pro omni casu eadem terminatione funguntur, quamvis possunt haec eadem figurate magis pro-
lata, ut dictum est, per genetivum vel dativum quam indeclinabilia esse videri, ut si dicam 'cordi homo | est mihi', 'cordi hominis', hoc est 'hominis qui mihi est cordi', 'cordi homini', 'cordi hominem', et possum cum omnibus casibus figurate iungere dativum. sic 'frugi homo', id est 'qui frugi est', hoc est 'utilitati', similiter omnibus casibus adiungitur figu-
rate et est magis dativus. sed haec etiam de nomine latius tractavimus.

Declinantur autem participia ad similitudinem et regulam nominum in 'ns' desinentium vel in 'us' mobilium, exceptis, ut supra dictum est, illis, quae nascuntur a verbis quartae coniugationis in 'eo' desinentibus, quorum genetivus vocales nominativi 'ie' mutat in 'eu': 'iens euntis', '15
'quiens queuntis', quamvis Plautus 'abiendi' dixit pro 'abeundi' in Amphitryone:

abiendi nunc tibi etiam occasio est.

DE TEMPORIBVS.

VII 25 Tempora participiis accidunt eadem, quae et verbis infinitis, id est
praesens, quod est etiam praeteritum imperfectum, ut 'osculari' et 'oscu-
lans', praeteritum perfectum, quod est etiam praeteritum plusquamperfec-
tum, ut 'osculatum esse' vel 'fuisse' et 'osculatus', futurum, ut 'oscula-
tum iri' et 'osculaturus'.

Et sciendum, quod non ex omni significatione omnia tempora inve-
niuntur. nam cum quinque sint significationes, id est activa, neutra, pas-
siva, communis, deponens: ab activa quidem et neutra praesentis et futuri
veniunt participia, ut 'amans', 'amaturus'. in quibus quia praeteritum
deficit, loco participii verbo utimur et nomine infinito, ut 'qui amavit',
ὅς ἐφίλησεν, id est ὁ φιλήσας. quomodo enim loco verbi participium ac-
c-

1 dicionē] r ditione RDH decione G decione K 2 iupiter L precī et in li-
tura h 3 * aera (&) R et huiusce modi Rr 4 et h similia R 8 quid
mihi D possum] b possunt B 9 figuratae H dativum sic; frugi RB 10
figuratae H 11 de add. h latius de nomine GLK 12 similitudinem B in
ns] In s R 15 genitib; L uocalis B ie] i. in. e. G mutant D ut iens
G 16 queuntis G Plautus] d platus G plautum D Plaut. Amph. fr. 11
p. 422 Both. ante abiendi: supinum (sopinum GLK) eius add. RBHGLK gerun-
dium eius D habeundi D habeundi R 17 amphitryone R amphitryone G am-
phitryone BDK 18 tibi etiam occasio est add. r 19 DE TEMPORIBVS om. G
20 accidunt om. G 21 quid etiam G 22 ut ante osculatum iri add. r om. RDHGLK

24 osculaturis Rr 25 omnia] r omni R inveniuntur — deponens add. d

26 quique K sint] r sunt R id est] om. D id LK passiva neutra B
/. passiva communis deponens /. neutra G 27 depones L quidem] r quid est R
29 defecit r 30 oc ἐφίλησεν R ὅς — φιλήσας] om. D oc ἐφίλησεν id est

capitur necessitatis causa cum verbo substantivo, sic etiam, ubi participium deficit, necessario verbum infinito nomini substantivo iunctum participii officio fungitur.

Passivum quoque praeteritum et futurum habet, 'amatus', 'amandus'; in praesenti autem deficit, pro quo similiter verbum cum praedicto nomine proferimus dicentes 'qui amatur', ὃς φιλεῖται, pro ὁ φιλούμενος. ex quo quoque ostenditur significatio participii, quod tam nominis quam verbi vim obtinet, tunc et hoc pro illis et illa pro hoc ponuntur. dicimus enim 'legens est, qui legit' et 'qui legit, est legens', 'caenatus est, qui caenavit' et 'qui caenavit, caenatus est'.

Idem quoque sciendum, quod saepe et praesenti pro praeterito et praeterito pro praesenti utuntur auctores necessitatis causa, cum deficiant et in 'or' desinentia praesenti et in o terminantia praeterito. praesentis tamen participium, quod etiam praeteritum imperfectum significat, solet coniungi verbis praeteriti perfecti et plusquamperfecti et significationem eorundem temporum complere, quomodo verba praesentis temporis, si adiungantur participiis praeteriti, praeteritum significant, ut 'caenatus sum, caenatus es, caenatus est' pro 'caenavi, caenavisti, caenavit'. sic ergo, si dicam 'caenans fui, fuisti, fuit' pro 'caenavi, caenavisti, caenavit', 'caenans fueram, fueras, fuerat' pro 'caenaveram, caenaveras, caenaverat' potest accipi. itaque quod deest Latinitatis linguae naturaliter, completur iuncturae ratione. multa tamen in his quoque, quae regula exigit dici, sive euphoniae causa deficiunt sive quod in usu non sunt, sicut et in alijs partibus orationis.

A neutris, ut diximus, sicut ab activis, duum temporum participia veniunt, praesentis, 'stans', futuri, 'staturus'. inveniuntur tamen quaedam et eis etiam praeteriti temporis, ut 'caeno caenatus', 'prandeo pransus', 'placeo placitus', 'nubo nupta', 'pateo passus' - et a 'patior' tamen 'passus'

οφιαεαc d of εφιαεαc GLK oc εφιαεαc H oc εφιαεαc h εφιαεαc B φι-
αεαc B participium K 1 post substantivo sqq. — substantivo add. g 2 no-
minis R 3 officio d officio D 4 quoque spscr. K uero D 5 deficit add. r
6 proferimus B. ὃς — φιλούμενος om. D oc φιαεαι pro οφιαοιμενος add. d

ocφιαεαι ταφιααφενος G φιαεαι H pro ὁ om. K φιαοιμενος L 7 quo-
que nunc d ostenditur quoque H 8 optinet BDHL illa d ille D 9 legens est D
legens
est. R codd. per totum h. l. inter caenandi et cenandi formas fluctuantur 10 et

qui cenant add. r 11 et pro praesenti Dd 12 pro add. r deficiant] r deficiunt R

15 perfectis R et significationem om. G 16 adiunguntur Rr 17 cenatus sum
add. r 18 caenasti G cenasti K sic] r si R sic ergo si] h si ergo H 19

pro om. G caenasti G cenasti K 20 Caenan fuerā B cenaueras cenaueras K

21 potest H Latini Hh 22 tamen] r tamen R quae add. r 23

euphoniae B euphoniae D euphoniae H sicut in R 26 ut stans RB 28 & ex

D preri fir pradeo B 29 pasus LK a om. D pasus LK

p. 926 P.

p. 532. 33 K.

facit —, 'assuesco assuetus', quod quibusdam nomen esse magis videtur. sicut 'quiesco quietus'. 'iuro' etiam 'iuratus', quod etiam in passiva significatione invenitur, quippe etiam verbum ipsum Lucanus in V protulit:

Et laetae iurantur aves bubone sinistro:

Statius etiam in VII:

captivis etiam iurabere Thebis.

'coniurato' Virgilius in II georgicon:

Aut coniurato descendens Dacus ab Histro.

addunt quidam etiam a 'careo' 'cassus', quod si esset, deberet 'cassurus' facere futurum, non 'cariturus', quod Iuvenalis in II protulit:

tollere dulcem

Cogitat heredem cariturus turture magno, ut supra memoravimus. ergo 'cassus' magis nomen est, sicut 'lassus', et maxime cum vanum significat, ut:

Cassa fraude parat.

'titubo' quoque 'titubatus' facit. Virgilius in V:

vestigia presso

Haud tenuit titubata solo.

et in aliis multis neutrorum praeteriti participia vetustissimè protulisse inveniuntur, ut 'discessus', 'interitus', 'obitus', 'occasus', 'potus', 'senectus'.

- 28 Neutropassiva quoque, quae sunt quinque, trium temporum habent participia, ut 'gaudeo gaudens gavisus gavisurus', 'audeo audens ausus ausurus', 'soleo solens solitus soliturus', 'fio fiens factus futurus' differentiae causa, ne, si 'facturus' dicamus, simile sit participio, quod venit a 'facio' verbo, quod vim activam possidet 'fio' verbi, unde a supino eius nascitur passivum praeteriti participium et futuri activum: 'factum factu, factus facturus'; 'fido' quoque 'fidens sisus fisurus'.

A communi verbo quattuor nascuntur participia, praesentis sive prae-

facit pasus G 1 asueto asuetus Rr adsuesco adsuetus B esse videtur magis LK " uidetur magis esse Gg 2 quietur Rr quod] r quo R in passiva etiam B 3 Luc. Phars. V 396 4 iurantur] h iurant** H. aufes K senistro K 5 Stat. Theb. VII 103 VII. thebaidos dh 6 iuraverat thebis d iuraverat aevis GLK iuraverat huius BDH 7 coniurato] coniurato. GLKd coniuratio D Verg. georg. II 497 8 Aut] A K coiurato K descendens] h descendens GLK 9 etiam om. G casus Rr casus LK esse deberet cassurus faceret B casurus Rr casurus L 10 Iuv. sat. II 6, 38 sq. in II protulit] profert in II. B 12 haeredem GLK turturae H 13 casus Rr casus LK est om. R sicut] ut L lasus LK 14 Luc. Phars. V 130 15 casa L 16 Titubo ex Tituuo corr. B Verg. Aen. V 331 sq. V. Aeneidos H H. aeneidos B 17 praesso Rr pssa G 18 haud] aut GLK 20 intuseritus K 21 Neutropassiva ex Neutropassiva corr. H Neutropassiva B 22 participia gaudeo DGLK audiens K asus Hh 23 futurus] d facturus D 25 possedet K 26 factus et facturus G 27 fixus fixurus Rr 28 communi Rr

p. 533 K.

10 A deponenti trium temporum veniunt participia, praesentis vel praeteriti imperfecti, 'sequens', praeteriti perfecti vel plusquamperfecti, 'secutus', futuri, 'secuturus'. multa tamen ex huiusmodi verbis inveniuntur apud antiquissimos participia praeteriti temporis tam activam quam passivam significationem habentia, ut 'meditor' μελετῶ, 'meditatus' 'μελετήσας' 15 καὶ 'μελετηθεὶς' - Terentius in Phormione:

sic et 'amplector amplexus' και 'περιπλακείς' και 'περιπλεγθείς' - Petronius:

^A
 etiam ΔΙΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ *B*   ΔΙΑΒΑΛΩΝ *RK*   ΔΙΑΒΑΛΛΑΝ *G*   ΔΙΑΒΑΛΩΝ *Ll*   *Graeca*
h. l. et in proxime sqq. Usque ad ἀναγνώστους om. D add. d   ΔΙΑΒΑΛΩΝ.ΟΥ.ΚΕΤΙ *H*
 ΟΥΚΕΤΙ *Gr* *ΟΥΚΕΤΙ *L* ΟΙΚΕΤΙ *K*   ΔΙΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ (Λ) *R*   ΔΙΑΒΑΛΟΜΕΝΟΣ *HL*   ΔΙΑ-
 ΒΑΛΟΜΕΝΟΣ *K*   ΔΙΑΒΑΛΟΝΟΝΟΣ *G*   3 tam actiui quam passivi *B*   4 quam et actiui

Λ
 ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑΘΕΙΣ *Rr* ΟΔΙΑΒΑΘΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑΘΕΙΣ *H* ΟΔΙΑΒΑΛΕΥΕCIN ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑΘΕΙΣ *G*
 Θ $\Theta\Lambda^{\circ}\Theta$

ΟΓΙΑΒΑΛΩ* ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑ**ΕΙC *LI* ΔΙΑΒΑΝΘΕΙC *K* 5 ut criminaturus *om.* *H add. h*
 creminaturus *GLK* 6 creminandus *GLK* 7 esse non possunt *G* *amit-*
 tant *Hr* φΙΑΝΘΕCΟΜΕΝΟC *R* ΦΙΑΝΘΕCΟΜΗΝΟC *G* *post φιληθησόμενος: καὶ — δι-*
 δαχθισόμενος *om.* *B* 8 φΙΑΝΘΕC *R* ΦΙΑΤΗC *G* ΦΙΑΤΕΘΟC *L* διδαχθισόμε-
 νοC *l* ΔΙΑΔΑΧΘΗC *H* ΔΙΑΔΑΧΤΗC *G* ΔΙΑΔΑΧΗC *L* ΠΑΔΑΧΘΗC *K* ΚΟΔΙΑΔΑΧΘΗC *B*

^{ΔΙ}
 NOC *K* *NAGNOCΘECOMENOC *Rr* NAGNWCΘHMENWC *B* ^{δ om. GK} ANAGNOCΘEOC *BLK*
 ANAGNOCΘOC *G* ANAGNOCΘYC *R* 10 *add. r* participia uenient *G* 11 im-
 perfecti — plusquamperfecti] *r* perfecti uel plusquamperfecti *R* ut sequens *h*
 vel] et *K* sequutus *B* 12 sequuturus *D* ^h huiuscemodi *Rr* huiusmodi *H*

14 medittor *Rr* medior *D* μεδτω τ μεατο *K* μεατο *B* meditasus *Kk*
 μεαεσac *R* μεαεσac τ μεετεσac *G* μεατεc *K* μεαηησac *B* 15 μεετηθεic
 ομεετηθεic 2 μεμεανθηοic *L* μεμεανθηοic *RD* μεμεεθηοic *G* μει' μεανθη-
 οic *E* μεμεεθηεac *K* μεμεανθηοic *B* *Ter. Phorm.* II 1, 18 16 sant mibi
BDG 17 auxilior' *d* Auxilior *D* βοηθησac τ βοησεc *B* βοησεc *R*

0 .ΘΕ
ΒΗΘΗΘΕΙC K ΒΟΗΘΗΔΕΙC G ΒΟΗΘΗC R ΒΟΕΙC D Lucilius: v. lib. VIII § 15 19

Et sic et *GLK* sic etiam *B* ^{am} plector *Rr* amplexor *Dd* *Graeca* add. *d* *πε-*
ριπλακεί[ς] *om.* *B* *ΠΕΡΙΠΛΑΚΕΙΣ* *D* *ΠΕΡΙΠΛΑΚΕΙΣ* *HLK* *ΠΑΡΙΠΛΑΚΕΙΣ* *G* *καὶ*] *KICI* *L*

animam nostro amplexam pectore.

Cicero pro Roscio: quo uno maleficio scelera omnia videantur complexa esse —, 'adminiculus adminiculatus' 'βοηθήσας' καὶ 'βοηθῆς'. Varro: tribunicio auxilio adminiculatus. sed sciendum, quod verbis quoque plurimis, quae nunc in usu deponentia sunt, veteres sicut communibus usi sunt, de quibus, cum de verbo tractabamus, docuimus.

A verbo 'sum', quod est anomalum, veteres praesentis temporis proferbant participium 'ēns', unde componitur 'potens'; nam 'futurus' magis a 'fio' verbo videtur nasci, potest tamen etiam a 'fui' esse existimari.

DE NVMERO.

Numerus participiis accidit uterque, singularis, ut 'currens', pluralis, ut 'currentes'. et sicut non deficiunt casibus, sic nec numeris defectiva inuenies participia.

DE FIGVRIS.

VIII 31 Figuras habent, quas a verbis accipiunt. nam per se numquam componitur participium, nisi prius verbum eius componatur. ergo vel simplicia sunt vel decomposita plerumque, quae Graeci παρασύνθετα vocant, id est a compositis verbis derivata, ut 'efficio efficiens', 'intellego intellegens'; si enim ipsa per se componantur non prius verbis compositis, trans-eunt in nominum vim, sicut etiam, si comparentur: 'nocens innocens', 'sapiens insipiens'. simplicia enim eorum possunt et participia esse et nomina, composita vero sine dubio nomina sunt. ideo autem addidimus 'plerumque', quod sunt quaedam, quae non servant compositionis verborum compaginem, unde apparet, ea ex se composita, ut 'effringor effractus', 'contingor contactus' et similia. ('indulgens', 'amans', 'acceptus', si

φίσι G καὶ K ΠΕΡΙΤΑΧΘΕΙC R ΠΕΡΙΤΑΧΘΕΙC B ΠΕΡΙΤΑΧΘΕΙC LG ΠΕΡΙΤΑΧΘΕΙC H ΠΑ-
ΡΙΤΑΧΘΕΙC K Petronius] cf. lib. VIII § 16 1 nostram BGL in pectore libri lib. VIII
l. l. 2 Cic. pro Roscio Am. or. 13, 37 roscio ex ruscio corr. B uno in litura
H complexa esse videantur lib. VIII § 16 cum libris Cic. 3 complexa RBDHLK

adminiculatus Dd amminiculatus GLK adminiculatus — auxilio adminiculatus] r
adminiculatus R βοηθήσας καὶ βοηθῆς] post auxilio adminiculatus sup. lin.
add. D BORTCAC KI BOPΘEHC B 4 de Varronis fr. v. lib. VIII § 15 tribu-

nitio H amminiculatus DHGLK 6 ueteres G communibus G 7 docuimus
Rr 8 veteres] r ueteres G ueteris R 10 uerbo fio K 11 DE NVMERO] om. G
DE NVMERIS DL de numeris incipit K 12 pluralis ut add. r 13 sic] sic H si R
numeris ex numerus corr. H defectatiua G 14 inuenientes G 15 DE FI-
GVRIS. om. G 17 / eius / uerbum H eius om. K 18 ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΑ RB ΠΑ-

ΠΑΡΑΣΥΝΘΕΤΑ L ΠΑΡΙΘΕΤΑ GK uocant Dd 19 ut ab efficio d 20 prius
a uerbis H 23 post nomina sunt: indulgens — acceptor (lin. 26), om. sunt, col-
locant GLK addidimus] r addimus RL 24 compositiones B opositionis G

25 compaginem om. B ex se ea K ea oposita esse ex se G ut infingor
in
effractus Dd 26 et contingor B acceptus add. d

p. 928. 29 P.

p. 534. 35 K.

comparentur, nomina sunt: 'indulgentior', 'amantior', 'acceptior'; sic et similia.)

De diversis quoque consonantibus, quae ante 'us' in praeteriti temporis participiis inveniuntur, quamvis per singulas verbi terminationes, cum de supinis tractabamus, docuimus, tamen hic etiam generaliter comprehendere non incongruum videtur esse. omnia igitur participia praeteriti temporis vel in 'tus' desinunt, ut | 'amatus', 'adiutus', 'datus', 'domitus', 'solitus', 'cultus', 'munitus', 'conventus'; vel in 'ctus', ut 'sectus', 'doctus', 'lectus', 'sanctus'; vel in 'ptus', ut 'raptus', 'captus', 'sumptus'; vel in 'stus', ut 'quaestus'; vel in 'sus', ut 'risus', 'morsus', 'lusus', 'iussus'; vel in 'psus', ut 'lapsus'; vel in 'xus', ut 'fluxus', 'flexus', 'pexus'.

In 'tus' desinunt omnia, quae praeteritum in 'vi' syllabam terminant, mutatione 'vi' in 'tus', ut 'amavi amatus', 'oravi oratus', 'adiuvi adiutus', 'delevi deletus', 'cupivi cupitus', 'laccessivi laccessitus', 'decrevi decretus', 'stravi stratus', 'munivi munitus', 'audivi auditus'. excipiuntur differentiae causa tria a longam in 'au' convertentia: 'lāvi lautus', 'fāvi fautus', 'cāvi cautus', ne, si 'latus', 'fatus', 'catus' diceremus, alias significationes habere putarentur.

Et sciendum, quod haec omnia paenultimas productas habent tam in verbis praeteriti quam in participiis, exceptis 'sevi sātus' et 'sivi sītus', quae in participiis paenultimas corripunt, et 'lini' vel 'livi lītus'. a 'civi' quoque 'citus' licet et corripere et producere paenultimam; ab 'ivi' quoque vel 'ii' composita et 'quivi' vel 'quii' corripunt in participiis i ante 'tus', ut 'adītus', 'obītus', 'praeterītus', 'nēquītus'. 'solvi' enim 'solūtus' et 'volvi volūtus' abiecta i produxerunt tamen u. a vero correptam ante 'tus' in quattuor solis participiis inveni, duobus primae coniugationis, quae duplicant in praeterito priorem syllabam, 'dedi dātus' et 'steti stātus', quod participio simile nomen est, unde futurum 'staturus'; secundae quoque unum inveni a deponenti 'reor', 'rātus', et tertiae unum, de quo supra diximus, 'sevi sātus'. unde Virgilius in II georgicon:

indulgens — acceptior h. l. om. GLK v. līn. 23 1 comparentur] b comparantur (a?) B sic et similia om. GLK 3 De om. H add. h 5 de sopinis cum

G tractapimus Hh 6 esse videtur G 8 cultus] occultus GL occulatus K
10 stus] d tus D questus DGL lusus iussus] lussus lassus K 11 xus] pxtus
D pexus] plexus r 12 syllabam] h syllaba H 13 audiui auditus ante ad-

iuui adiutus add. B 14 cupitis laccessiui laccessiui laccessitus Rr tria differen-

tiae causa B 16 trea G a longa R 18 puterentur Rr 19 habent produc-

tas D tam verbis Rr 20 saeni HL 21 lini vel līni BDHGLK 22 aci-

tus R 23 vel ab ii B composita vel quivi G quii] d qui D i. in parti-

cipiis ante (n) K 24 additus D abitus Rr enim] quoque G solitus K

25 correpta R ante tus] antus K 26 inveni participiis BDHGLK in-

ueni Rr 27 et ante steti om. BDH del. r & status Rr quod in participio

G 28 participio] d participium D nomen est participio simile K est add. r

30 sequi B Verg. georg. II 33 sq.

mutatamque insita mala

Ferre pirum.

'sepelivi' etiam notandum, quod 'sepultus' facit - antiqui tamen et 'sepelitus' dicebant -, et 'sallivi sallitus' et 'salsus'.

Praeterea notanda sunt a 'salivi' vel 'salii' 'saltus' et 'salturus'. ab 'halo halas halavi' 'halitus' nomen participiale, non 'halatus', et a 'spiro spiras spiravi' 'spiritus' similiter nomen participiale factum [non 'spiratus' facit]; a 'pavi pastus', non 'patus', ab 'ambio ambitus' correpta paenultima, quando nomen est; nam in participio producitur. Ovidius in I metamorphoseon:

Iussit et ambītae circumdare litora terrae.
quod autem 'halavi' est ab 'halo', ostendit usus. Iuvenalis in IIII:
et omni

Bellorum pompa animam exhalasset opimam,
pro 'exhalavisset'.

34 I vero correptam habent ante 'tus' omnia, quae praeteritum in 'ui' divisas terminant, nisi sint ex praesentibus in 'lo' vel 'uo' divisas desinentibus, ut 'domui domitus', 'vetui vetitus', 'attonui attonitus', 'habui habitus', 'elicui elicitus', 'genui genitus', 'strepui strepitus'.

Excipiuntur primae quidem coniugationis duo, quae per synaeresin in proferuntur, 'secui sectus' et 'fricui frictus'. a 'neco' quoque verbo 'necatus' et 'nectus' invenitur participium. sed 'necatus' proprie dicitur ferro, 'nectus' alia vi. illud quoque est notandum, quod Horatius ponit in epodo:

Non me Lucrina iuverint conchylia
Magisve rhombus aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiemps ad hoc vertat mare,

1 insiti B 3 sepiliui G et sepilitus L 4 " salsus et sallitus G
5 salii] B et ex corr. r salu R? salui rell. cf. lib. X § 51 6 halo D halatus
D alatus R 7 spiritus] r spiratus R 8 facit om. HGLK 9 Ovid. metamorph.
1 37 in I metamorphoseon om. G 10 metaphorphoseon L 11 insit L
circundare GLK 12 alavi D aliaui R halo D ostendit] hoc ostendit L hic
ostendit K hic ostendit G Iuv. sat. IIII 10., 280 sq. 14 bellunum R
h uel haec m h
exalasset RD opina D 15 exalauisset D exalauisset H 16 in ui diuissas
praeteritum GLK 17 lo] io BH(K?) uel in uo BHGr deuissas L 18
uetiui D uentus Rr 19 gen** L 20 synheresin B sinheresin RDH syncrisin
G sincerysin L sincrisin K i] * (1?) Hh 21 secatus (u) D nequo Rr 22
propriae RrD 23 nectus] r natus R nectus uero alia GLK est om. K
notandum est BG h oratius Dd oratius HL Hor. epod. 2, 49 sqq. 25 iue-
rint in III. b conchylia BDHr conchylia LK tolchylia G concil R 26 magis uero. in.
b; LK magis ueronibus aut sacris quos B magis ueronibus aut carisi quos G rom-
bus H rombus aut scaris Dd scarisi quos LK 27 cois(h) R 28 hiemps HGLK

p. 930 P.

p. 536. 37 K.

'intonata' dixit, non 'intonita', cum Virgilius:

Attonitus magno imperio monituque deorum.

'sonaturus' quoque pro 'soniturus' Horatius in I sermonum protulit:

Ingenium cui sit, cui mens diviniior atque os

5 Magna sonaturum, des nominis huius honorem.

Virgilius in VI:

Dum flammās Iovis et sonitus imitatur Olympi.

In secunda quoque coniugatione excipiuntur in 'ui' divisas praeteritum desinentia, quae paenultimam i in participiis non habent, haec: 'docui
10 doctus', 'tenui tentus', 'censui census'; tertiae quoque 'rapui raptus' et ex
eo composita, 'corripui correptus', 'praeripui praereptus'. similiter a VIII 35
canendo composita absque i faciunt participia secundum primitivi formam:
'canor cantus', 'occinor occentus', 'accinor accentus', quamvis 'occinui',
'accinui' faciant praeteritum. in 'rui' etiam et in 'xui' per idem tempus
15 exeuntia non habent i in participiis: 'desero deserui desertus', 'dissero dis-
serui dissertus', 'insero inserui insertus', 'aperio aperui apertus', 'nexui
nexus', 'pexui pexus'. 'messui' quoque 'messus' facit, ut 'censui census'.

In 'lui' vero desinentia 'ui' in 'tus' convertunt in participio, ut 'colo
colui cultus', 'occulo ocului occultus', 'consulo consului consultus', 'alo
20 alui altus' et 'alitus'. unde etiam 'volo volui' 'vultus' facit, quod nomen
est participiale, quomodo 'colui' 'cultus', quando quartae est declinationis,
quae etiam o verbi in u convertunt. quae vero in praesenti in 'uo' desi-
nunt, i extrema praeteriti in 'tus' conversa faciunt participia: 'polluo pol-
lui pollutus', 'acuio acui acutus', 'suo sui sutus', 'tribuo tribui tributus',
25 'eruo erui erutus', quod solum paenultimam corripit. apud antiquiores
tamen etiam ab hoc compositum producit paenultimam, 'diruo dirui diru-
tus'. a 'do' quoque composita i brevem habent ante 'tus' in participio 36

1 *Verg. Aen.* III 282 Attonitus tanto monitu (munitu *Med. m. pr.*) imperioque
deorum 2 attonitus *BDHGr* imperio nominatuque *B* 3 sonaturus] *bk* soni-
tu+rus *K* sonaturus (i?) *B* soniturus] *r* saniturus *R* *Hor. serm.* I 4, 43 *sq.*

4 diuinor *Dd* *os (h) *B* hos *DG* 5 sonaturum des in *lit. B* des] de *GLK*
denominis *H* honorem] *h* honore *DHGLK* 6 *Verg. Aen.* VI 586 7

flammis *Rr* flammam *Pal.* iouis ex iou+ corr. *B* sonus *Med.* imitantur *D*
i omittatur *G* emitatur *K* olimpi *RGLK* 8 praeteri *D* in praeterito *d* 9 ter-
minantia *G* docui in *litura H* 10 doctus ex ductus corr. *B* et add. *r*

11 praeripui *B* a canendo *Rr* 12 ap+que *Rr* 13 accinor accentus add. *r*
v et a nt
occini occinui facia *Dd* 14 et accinui *GLKh* faciat *RH* facit *B* et
xui *BDH* 15 ut desero *BHGLK* desero add. *r* dissero disserui dissertus
om. *GLK* 16 insertus add. *d* 19 cului *B* oculatus *G* post occultus: con-
sulo — cultus om. *D* add. *d* alo om. *K* 20 fecit *GLK* 22 in u] om. *G* in
um *B* coeunt in u *K* in uo in praesenti *GK* 23 pulluo pullui pullutus
GLK pullui *D* 25 apud *sup. lin. add. K* 26 ab] *r* ad *R* 27 habent] om.

G habet *D*

p. 930. 31 P.

p. 537. 36 K.

praeteriti, ut 'reddo redditus', 'credo creditus', 'prodo proditus', 'perdo perditus', 'vendo venditus'.

In 'ctus' faciunt participia praeteriti passiva, quae verba per idem tempus activorum in 'xi' faciunt, ut 'intellexi intellectus', 'duxi ductus', 'vexi vectus', 'auxi auctus', 'traxi tractus', 'pexi pectus', 'iunxi iunctus'; excipitur 'flexi', quod 'flexus' facit participium. similiter in 'ci' vel 'qui' vocali longa antecedente desinentia in praeterito: 'fēci factus', 'iēcī iactus', 'vīci victus', 'reliqui relictus'; similiter in 'gi', ut 'legi lectus', 'tetigi tactus', 'fregi fractus'.

In 'ptus' exeunt participia praeteriti passiva, cum activa eiusdem temporis in 'pi' vel in 'psi' vel 'mi' terminantur, ut 'cepi captus', 'coepi coeptus', 'rupi ruptus', 'scalpsi scalptus', 'compsi comptus', 'sumpsi sumptus', 'prompsi promptus', 'dempsi demptus', 'scripsi scriptus', 'nupsi nupta' - 'nuptus' enim naturaliter siletur nisi per irrisionem vel figuram dicatur, quamvis vetustissimi 'novus nuptus' protulisse inveniantur, quod nunc in usu non est -, 'emi emptus', 'ademi ademptus', 'redemi redemptus'. 'rapui' quoque 'raptus' et ex eo composita, ut 'corripui correptus', 'praeripui praereptus'.

37 In 'stus' unum inveni deponens, 'queror questus', et passivum, 'pascor pastus', cum alia eiusdem formae soleant abicere s: 'nascor natus', 'irascor iratus', 'obliviscor oblitus', 'paciscor pactus', 'nanciscor nactus', 'profiscor profectus', 'ulciscor ultus', 'expergiscor experrectus'; 'defetiscor' solum duplicavit s in participio, 'defessus'. x | quoque antecedente unum invenio in 'tus', a 'texui' 'textus'.

In 'sus' desinunt participia, quae ex verbis veniunt in 'si' vel in 'di' praeteritum activi terminantibus, nisi sint a 'do' composita, de quibus superius diximus, vel quartae coniugationis, quae nullum participium in 'sus' terminant, ut 'laesi laesus', 'mersi mersus', 'iussi iussus', 'mordeo momordi morsus', 'prandeo prandi pransus', 'tondeo totondi tonsus', 'obsideo obsedi obsessus', 'video vidi visus', 'fodio fodi fossus', 'tendo te-

1 perdo perditus prodo proditus GLK 3 idem] d diem D 4 in xi finiunt r
in xi fiunt H intellectos Rr ductus rexi rectus uexi K 5 auxi G auxi
— iunctus del. r uinxi uinctus BGLK unxi unctus H 6 Excipiatur (un) D
flexus H ci et qui Kk 11 vel in psi] r uel psi RDHGLK cepi] coepi
H coepi r caepi DL coeptus] ceptus H 13 proptus R 14 irrisionem B
irrisionem K 15 quamvis] quam R inveniuntur K 17 et om. BDLK add.
d ut om. HGLK praeripui] om. H praerepui D 19 tus Hh queror B
questus D questus (i?) H 20 aliae G s habicere B abicere D 21 pascor
Rr 22 defetiscor] rd defeciscor Hb deficiscor RBGLK et vel sic vel defeciscor in
ras. D 23 s] rd om. RD 24 texui] textui K 25 uel. di. GLK 27 partici-
pium] r participant R terminant in sus G 30 obsesus L uidi uidi
niscus L uissi uissus K fesus RL tendo] r tendeo RB tendi Bb

p. 931. 32 P.

p. 538. 39 K.

tendi || tensus', 'tundo tutudi tunsus', 'prehendo prehendi prehensus', 'scindo scidi scissus', 'fundo fidi fissus'; excipiuntur 'ussi ustus', 'gessi gestus', 'torsi torsus' et 'tortus' antiquae; a 'torreo' quoque 'tostus' fit. similiter faciunt participia, quae in 'li' vel 'ri' vel 'ti' terminant praeteritum activorum, ut 'velli' vel 'vulsi vulsus', 'fefelli falsus', 'pepuli pulsus', 'perculi percultus'. 'sustuli' anomalum est et 'sublatus' facit. 'decucurri 38 decursus', 'verri versus', 'verti versus'. excipitur 'peperi partus' differentiae causa; 'peperci' enim 'parsus' facit.

Quartae coniugationis in 'si' vel 'ri' praeteritum terminantia in 'tus' non autecedente i faciunt participia: 'farcio farsi fartus', 'sarcio sarsi sartus', 'fulcio fulsi fultus', 'haurio hausi haustus', 'reperio repperi repertus', 'comperio comperi compertus'.

In 'psus' unum invenio a deponenti 'labor': 'lapsus'.

In 'xus' tria invenio passiva: 'nexus' a 'nexui', 'pexus' a 'pexui', 'flexus' a 'flexi'. similiter faciunt participia 'amplector amplexus', 'complector complexus'.

Supra dictas formas servant in participio praeteriti communia et deponentia, quae facile ex simili terminatione passivorum dinosci possunt, quomodo faciant per singulas coniugationes participia praeteriti temporis. neutra pauca habent praeteritum, ut supra dictum est: 'caeno caenatus', 'prandeo pransus', 'iuro iuratus', 'careo cassus', quod et nomen est, 'passus' a 'pateo', 'titubo titubatus', 'placeo placitus', 'quiesco quietus'. a 39 neutropassivis quinque sunt: 'gaudeo gavisus', 'audeo ausus', 'soleo solitus', 'fio factus', 'fido fisus'. vetustissimi tamen et ex aliis plurimis neutris 25 inveniuntur protulisse participia praeteriti, quomodo | superius ostendimus, quae nunc in usu non sunt.

Participium quoque futuri activum vel neutrale a supino fit: 'amatu amaturus', 'domitu domiturus', 'doctu docturus', 'flexu flexurus', 'fultu

1 tutundi Rr   ⁿ   tusus Dd   tussus GL   prendo prendi prensus B   2 scidi scissus] d scissi scisus D   scisus L   fissus] d fixus D   fisus L   ussi] al. m. in R corr. usi R   gessi gestus] add. edd. praeter π, om. libri mei omnes   3 tor-

us et tortus (s) R a pr. m. ni f. mut. tortus et torsus DHLK tortus G   antiquae Rr antiqui H   Antiquae torreo d   Antiqui a torreo ni f. D   4 sic similiter BLKr *** similiter (sic?) D   participia] d praeterita D   uel in ri DDr   uel in ti D 5 ut] k om. K   ut uello uelli uulsus fallo fefelli B   pulsus om. R   6 A suffero sustuli B   sultuli R   7 verri versus verti versus] uer** (ri? in uerti corr. g) uersus ***** G   terti K   Excipiatur (un) D   pepiri G   9 uel in

ri D   10 non add. r   11 fulco D   ausi D   'repperio BLK   reppertus BLK   12 comperi om. RK add. r   14 trea G   pexus — flexi add. d   17

formas L   participia B   et om. G :   18 facili G   passivorum om. GLK 19 faciunt RDGLK   coniugationes] r   coniunctiones R   participia] r participii R 20 est om. B   ceno cenatus HK   cenatus B   21 cassus] r casus RL

pasus GLK   23 neutropassivis H   24 fixus Dd   tamen ex G   25 protulisse inveniuntur G   27 uel a neutrale Rr   ut amatu b   28 domitu domiturus om. K fultu fulturus] r fluctu flucturus R

p. 932 — 34 P.

p. 539 K.

futurus', 'factu facturus', 'sanctu sancturus'. pleraque tamen neutrorum secundae coniugationis in 'ui' divisas desinentia praeterito deficiunt in supinis, || ut 'horruui', 'rubui', 'tepui', 'ferbui', 'senui', 'egui', 'frigui', 'rigui', 'durui', 'stupui' et similia. et quia superius diximus, quod verba activa vel neutra carent praeteriti temporis participio, sicut et passiva et communia et deponentia deficiunt in participiis instantis temporis, sed pro his substantivo nomine et verbo utimur, ut ὁ φιλήσας 'qui amavit', ὁ φιλούμενος 'qui amatur', sciendum, quod antiqui in activis et neutris verbis pro praeteriti temporis || participiis etiam instanti tempore utebantur: ὁ ἐρχόμενος 'καὶ ὁ ἐλθών' 'veniens' dicentes, similiter ὁ παραγενόμενος¹⁰ καὶ παραγινόμενος¹¹ 'adveniens'. Virgilius in X:

Caeculus, et veniens Marsorum montibus Vmbro,
hic enim 'veniens' ὁ ἐλθών significat. Terentius in Phormione:
offendi adveniens,

Quicum volebam et ut volebam † collocatam filiam,¹⁵
hic enim quoque 'adveniens' παραγενόμενος significat. Statius in I Thebaidos:

Et caligantes abrupto sole Mycenae,
'caligantes' pro 'caligatas' dixit. || |

1 factu facturus *om. BDHGLK* sanctus *B* sanctu sancturus] scantu .rus
G Pleraque *R* 2 deusas *L* 3 tepui rubui *G* feruui *B* 5 praeteri *G*
et communia et deponentia] *litura viginti fere litterarum in D, om. K* communi^a
Rr 7 Graeca *h. l. add. d* φιλιας *B* φιλιας *d* φιλαιος *R* φιλαιος *d*
φιλαιος *H* φιλαιος *G* 8 quod "in activis et neutris verbis 'actui pro *G*
verbi^a *Dd* 9 pro *om. G* temporis pro participiis *K* 10 ἐρχόμενος *G* ἐρχο-
BG ἐρχο *D* ἐρχο *H* ἐρχο *R* ἐρχο *K* παραγενόμενος *B* παραθνήσκω *G* 11
παραθνήσκω *R* παραθνήσκω *H* παραθνήσκω *K* παραθνήσκω *K* παραθνήσκω
(omono?) *L* παραθνήσκω *I* παραθνήσκω *G* Verg. Aen. X 544 12 morsorum *L*
Vmbro, id est qui uenit. Mic *R* 13 ὁ ἐλθών] ἀεθών *K* ο ἐρχόμενος
significat in *lit. l* /^a ἐρχο *Rr* ἐρχο *B* ἐρχο *D* ut terentius *K* Ter. Phorm.
V 1, 31 sq. 15 quocum *H* Bemb. et] sic etiam *Bemb.* et collo-
catam *Dr* collocatam filiam] sic etiam *Bas.* collocatam amari *Bemb.* collocatam eam
iri *Ios. Krauss mus. phil.* VIII 542 filiam locatam *Bentleius* 16 παραθνήσκω *G*
παραθνήσκω *R* Stat. Theb. I 325 17 tebai *G* tebaidos *L* 18 abrupto *B*
mycoenas *B* micenas *K* et sic Stat. Cass. nienas *D* myenas *G* 19 dixit pro caligatas *G*

Explicit lib. XI de participiis. | Primitiua — erat gloriosus (*v. p. sq.*). | Incipit lib XII de pronomine *R* artis prisciani uiri disertissimi grammatici caesariensis doctoris urbis romae constantinopoli lib XI. explicitus in *mg. r* ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRAMMATICI CAESARIENSIS DOCTOR VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOE LIBER XI. EXPLICIT. INCIP LIB XII DE PRONOMINE. *B* FINIT DE PAR | Primitiua — ego non addebat (*v. p. sq.*) finit artis prisciani uiri disertissimi grāmatic caesariensis doctor urbis rome constantinopoli. liber .XI. explicitus, incipit. liber. XII. de pronomine. *H* EXPLICIT LIBER .XI. DE PARTICIPIO. INCIPIT LIBER XII. DE PRONOMINE. *D* ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRAMATICI LIB. XI. EXPE. | INCIPIT XII DE PRONOMINE. *L* ARTIS PRISCIANI VIRI DISERTISSIMI GRAMATICI CAESARIENSIS DOCTORIS VRBIS ROMAE CONSTANTINOPOLI LIB. XI EXPLICITVS. AMEN... | INCIPIT LIBER XII. DE PRONOMINE... *K* inscr. *om. G*

In R et plenius in H Darmst.^a (Δ) locis supra indicatis extat additamentum a Krehlio ex H in add. vol. I p. XXI sq. prolatum, a Friderico Ritschelio ex cod. Vind. n. 349 (Φ) in mus. phil. I 315 sqq., ex B, ubi ad calcem lib. XVI reperitur, ibidem III 579 sq. editum, restitutum, illustratum:

[Primitiva sunt pronomina octo, derivativa septem: 'ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is'; 'meus, tuus, suus, noster, vester'; 'nostras, vestras', ὁ ἡμεδαπός, ὁ ὑμεδαπός. 'quis' οὐσίας καὶ ἐρωτηματικόν, 'qui' ἀόριστον; 'qualis' ποιότητος, 'talis' ἀνταποδοτικόν; 'quantus' ποσότητος, 'tantus'; 'quot' ἀριθμοῦ, 'tot'; 'quotus' ὁσάτιος, 'quotus venit?' ἀλλὰ πόστος; 'totus'. ταῦτά τινες ἀνωγωνυμίας ἐνόμισαν εἶναι, εἶσιν δὲ ὀνόματα.

'Cuius cuia cuium' ποιότητος καὶ ποιότητον. Virgilius:
cuium pecus?

Terentius in eunucho:

Quid virgo, cuia est?

Plautus 'hic cuias, huius cuiatis' declinavit in Bacchidibus:

Scio spiritum eius maiorem esse multo

Quam folles taurini †habeant....

Praenestinum opino esse, ita erat gloriosus.

'Equidem' coniunctio est et non compositum ab eo, quod est 'ego quidem'; quamvis ita esse quidam putaverunt, sed male: nam 'equidem facio, equidem facis, equidem facit' dicimus, 'ego' autem 'facis' et 'ego facit' nemo dicit, sed ad primam personam tantum refertur 'ego facio'. et 'equidem' simplex esse etiam Sallustius ostendit in Catilinario: equidem ego sic existimo, patres conscripti. quod si esset compositum 'equidem' ab eo, quod est 'ego quidem', postquam 'equidem' dixisset, 'ego' non addebat.]

Pronomina primitiva sunt B diriuativa RΦΔ septem R sui sibi se a se ille RBHΔ iste om. Δ nostras nostratis uestras uesttratis RH nostras uestras nostratis uesttratis BΔ ὅ] om. R ΟΝΜΕΛΑ ΠΟΣ Η. ΟΝΜΕΛΑΙΤΟΣ ΣΥΜΕΛΑΙΤΟΣ B

ΟΝ ΜΕΛΑΠΟΣΟΥ ΜΕ ΛΑΠΟΣ Φ ὅ] c Δ ὁ ὑμεδαπός] ΣΥΜΕΛΑΠΟΣ Rr ΟΥ.ΜΕΛΑΠΟΣ Η ΟΙΣΙΑΣ Φ καὶ ἐρωτηματικόν] ΚΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟΝ BΔ ΚΕΡΩΘΗΜΑΤΙΚΟ. R κ7 ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟΝ Η ΚΓερωθΗΜΑΤΙΚΟΝ Φ καὶ ἐστὶν ἐρωτηματικόν Ritschelius ΛΟΡΙΣΘΟΝ

R ΛΟΡΙΣΤΟΝ B ΠΟΙΟΤΤΟΣ Rr ΠΟΙΟΠΗΤΟΣ Δ ΙΤΟΙΟΥΤΟΣ B ΠΟΤΟΥΤΟΣ Η ΠΟΤΟ ΠΗΤΟΣ Φ Talis Φ ΑΝΤΑΙΔΟΤΙΚΟΝ B ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΟΚΟΝ Η ΑΝΤΑΤΙΩ.ΑΟΤΟΝΟΝ. Φ

ΠΟΣΟΤΙΤΟΣ B ΠΕΣΟΤΟΣ Rr ΠΟΣΟΥΤΟΣ Η ΠΙΟΟ Τη ΤΟΟ Φ ΠΟΣΟΡΩΤΟΣ Δ ΤΑΝΤΥΣ

Η ΑΡΙΕΜΟΙ Rr ΑΡΙΕΜΟΥ Η ΑΡΙΕΜΟΙ. B ΑΡΙΕΜΟΙΤΟΤ Δ ΑΡΙΕΜΟΥΤΟΤ. Φ

ΟCΣΑΟC Rr ΟCΣΑΠΟC ΗΔ ΟCΣΑΠΟC Φ τάξεως Ritschelius ἀλλὰ πόστος; scripsi ΑΠΑΠΟCΤΟC R ΑΝΑΠΟCΤΟC BH ΑΝΑΠΟC ΤΟC. Φ ΑΝΑΤΙΟC.ΤΟC Δ ἀνα[νταπόδοτον τὸ] πόστος

Ritschelius ΤΑΙΤΑ R ΤΑΙΤΑ Φ ΠΑΙΤΑ Δ ΤΑΙΤΑΠ-ΝΕC B **NEC Rr ΤΙΝΕCΑΝ ΤΩ ΝΥΜΙΑ CΕΝΟΜΙCΑΝ Φ ΑΝΤΩΝΥ-ΜΑC Η ΑΝΤΩΝΙΜΙΑC Δ ΑΝΤΟΜΙΝΙΑC B εἰ.ΝΑΙ. Φ ΕΙCΙΝΑ.ΕΟΝΟΜΑΤΑ Η ΕΙ.CΙΝΕ ΟΝΟΜΑΤΑ. Φ δὲ] ΛΕ Δ cuia] cui Δ ΠΟΙΟΚΤΗΤΟΣ R ΤΟΠΟΚΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΚΤΗΤΟΝ Δ ΠΟΙΟΚΤΗΤΟΣ ΚΑΠΠΟΚΙΝΤΟΝ Η ΠΟΙΟΚΤΗΤΟΣ ΚΑ ΠΑΟΚΙΝΤΟΝ. Φ ΠΟΙΟΚΤΗΤΟΝ B ΠΟΙΚΤΗΤΩ^N. Rr Verg. ecl. 3, 1; 5, 87

Ter. eun. II 3, 29 eunucho H Plaut. Bacchid. fr. cf. Philarg. et Servii additum. Burmann. ad Verg. georg. III 171 Plautus: quam folles taurini habent, cum liquescent petrae ferrum ubi (ibi Serv.) fit. Non. p. 474, 32 Plautus Bacchidi-

bus: Praenestinum opino esse ita erat gloriosus (*Bacchid. fr. 11 p. 429 Both.*). *te-*
trametros bacchiacos restituit Ritschelius l. l. IIII 579 sq. coll. p. 148 sq. et I 318 sqq.

^cuias *Rr* declinabit Δ bachidibus *RBH\Phi\Delta* ei Δ multa Φ Quam]
 quæ *B* quod Δ habeant] habant *Hh* halitant *God. Hermannus probante Ritschelio*
l. l. IIII 579 halitant, quom liquescunt | Petrae, ferrum ubi sit. *B.* cuiatis [tibi
 uisust?] | *A.* Praenestinum opino *Ritschelius ibidem p. 580* opino] *Nonius* opinor
RBH\Phi\Delta erit *B\Phi* in gloriosus *desinit R* composita Φ quod ego Δ
 quid amputauerunt Δ facia] facit Φ et quidem simplex est etiam. Δ salus-
 tius *B\Delta\Phi* *Sall. Cat. 51, 15* catullinario *BH\Delta* quid si erunt Φ conpo-
 situm *H* si] sic *B* adderet Φ finit *add. \Delta*

LIBER DVODECIMVS.

p. 933. 34 P.

p. 540. 41 K.

DE PRONOMINE.

Pronomen est pars orationis, quae pro nomine proprio uniuscuiusque I 1 accipitur personasque finitas recipit.

Pronomini accidunt sex: species, persona, genus, numerus, figura, 5 casus.

Species pronominum bipertita est; alia enim sunt primitiva, alia derivativa. primitiva: 'ego', 'mei', 'tu', 'tui', 'sui'; derivativa: 'meus', 'tuus', 'suus'. et primae quidem personae primitivum est 'ego' et reliqui casus sequentes; secundae 'tu' et eius obliqui; tertiae vero 'ille', 'ipse', 'iste', 10 'hic', 'is', 'sui', quod nominativo caret, quomodo 'ἐαυτοῦ' apud Graecos. et ea quidem octo pronomina sunt primitiva vel simplicia. derivativa sunt septem: 'meus', 'tuus', 'suus', 'noster', 'vester', 'nostras', 'vestras'.

In his igitur quindecim pronominibus nulla fit controversia, quin omnes fateantur, ea esse pronomina. quaeritur tamen, cur prima quidem || 15 persona et secunda singula habeant pronomina, tertiam vero sex diversae indicent voces? ad quod respondendum, quod prima quidem et secunda persona ideo non egent diversis vocibus, quia semper praesentes inter se sunt et demonstrativae, tertia vero persona modo demonstrativa est, ut 'hic', 'iste', modo relativa, ut 'is', 'ipse', modo praesens iuxta, ut 'iste', 20 modo absens vel longe posita, ut 'ille'. si enim super omnes alias partes 2 orationis finit personas pronomen, rectissime tertiarum quoque personarum differentia distincte profertur, quae plurimas habet diversitates. unde non

3 personas quoque L	4 Pronomina B	nel i accedunt G	6 bipertita GLK
sunt add. r	9 eius in litura h	Tertia Rr	10 ἐαυτοῦ] ex corr. l ea. Dd
ΕΑΥΤΩΥ K ΑΙΤΩΥ G	ΕΑΥΤΩΥ apud grecos in lit. b	11 octo] VII. D	uero post deri-
uatiua add. RBD del. r	12 septem Rr	13 sit] d sit D	contraversia K
qui D	14 post pronomina: quaeritur — pronomina om. R	add. r	et secunda qui
dem persona G	15 habent H	habent B	16 indicent α indicant libri
uocem, ni f., corr. B	respondendum quod B	17 ideo om. L	sup. lin. add. K
18 . Terti. Rr	demonstratiua G	19 is in litura b	20 supra B
1 orationes Rr	personarum differentia] in lit. et ad mg. b	personarum B	22 dif-
ferentia] Dd	distintae H	quae] r	qui R

irrationabiliter tertias verborum personas infinitas Apollonius dicit, cum nulla in eis certa finiatur persona et profundae multitudinis sint capaces, quomodo et pluralis numerus nominum, nisi adiungas eis vel nomen vel pronomen, cum prima et secunda persona eis non egeat. si enim dicam 'scribo' vel 'scribis', in ipsa voce definiui etiam personam scribentis et ostendi; sin || dicam 'scribit', incertum quis, donec addam vel nomen vel pronomen. et primae quidem personae pronomen et secundae et tertiae cum non discernunt genera, inaequalem habent etiam casuum declinationem tam in singulari quam in plurali numero, ut 'ego' 'mei' vel 'mis' 'mihi' 'me' 'a me', 'nos' 'nostrum' vel 'nostri' 'nobis' 'nos' 'a nobis'; 10 similiter secunda; nam tertia, quae est 'sui' 'sibi' 'se' 'a se' non solum genera, sed etiam numeros confundit; nec mirum: nam cum relativa sit, ex antecedente cognitione possumus ad quod genus vel numerum refertur scire, quod facit in genere primae et secundae personae ipsa demonstratio 3 et praesentia utriusque. illa vero, quae distinguunt genera, certam habent 13 et aequalem per utrumque numerum declinationis et casuum regulam, ut 'ille', 'iste', 'ipse' et reliqua novem.

Sunt autem eorum alia demonstrativa, alia relativa, alia et demonstrativa et relativa, unde notabiles et certae fiunt personae. et primae quidem et secundae personae pronomina sunt semper demonstrativa - utraque 20 enim, ut dictum est, praesens ostenditur persona, et eius, qui loquitur, et illius, ad quem loquitur -, tertiae vero alia sunt demonstrativa, ut 'hic', 'iste', alia relativa, ut 'is', 'sui', alia modo demonstrativa modo relativa, ut 'ille', 'ipse'. 'ille' demonstrativum Terentius in eunucho:

Viden tu illum, Thais?

relativum Virgilius in VII:

sic Iuppiter ille monebat.

1 irrationabiliter *B* personas verborum *K* infinitas esse *D*. Apollonius] *de synt.* 1 3 p. 12, 20 *Bk.* de pron. p. 10 *C* 3 *Bk.*; quem librum in sqq. ibi tantum commemoravi, ubi vel Priscianus eum affert vel ubi ad ipsa eius verba constituenda criticae quid opis videtur praestare. ad rem cf. etiam lib. VIII § 101. apollonius *GLK* 2 sint] sunt *GLK* 3 eis nomen *D* 4 dicam] r dicat *R* 5 scribo scribis r 6 incertum est quis *B* addam nomen r 7 personae pronominum *HK?* pronō

secundae *G* 11 similiter et secunda *H* sibi ex sui corr. *B* 12 confudit *Dd* reuelativa *G* sit] sit *L* 13 ad] d at *D* uel ad quem numerum *K* 14 scire quod] r scire quo *R* 15 distinguunt *BDEGLK* 16 ^{et} casuum *Dd* 17

iste ipse] *Bdh* ipse iste *GK* iste *L* iste *RDH* 18 alia relativa alia demonstrativa (*sic*, om. et) in marg. add. *K* re+lativa (ue) *L* alia demonstrativa *HG* 19 reuelativa *GK* re+lativa (ue) *L* 21 enim add. r praesens (presens *B*) esse ostenditur *Br* loquitur et] d loquitur ut *D* 22 alia sunt—modo relativa] *rk* aliae sunt demonstrativae, ut hic, iste, aliae (*d* alia *D*) relativae, ut is, sui, aliae (alia *K*) modo (aliae vero modo *B*) demonstrativae, modo relativae (relativae *B*) *RBHGLKDD* 24 *Ter. eun.* IIII 6, 16 iuncho *K* 25 uides tu *GLK* illum m. rec. ex

illam corr. in *Bemb.* tais *R* 26 Relativum est uirgī *Bb* Verg. Aen. VII 110 VIII. *LK* 27 iuppiter *L* ille] *Prisc.* sic etiam lib. XVII § 59. de XII vs. Aen. § 172 cum *Med. m. alt.* ipse *Med. m. pr.* Pal. Rom.

p. 935. 36 P.

p. 541. 42 K.

'ipse' vero, si per se | proferatur in tertia persona, relativum est - Virgilius in III:

ipse arduus altaque pulsat.

Sidera --,

si vero cum aliis pronominibus iungatur, eorum accipit significationem, ut idem poeta in V:

Ipse ego paulisper pro te tua munera inibo;
est enim hic demonstrativum, quoniam et 'ego', cui adiungitur, est demonstrativum. invenitur tamen saepissime absque aliis per ellipsin prolatum et tamen eorum habet significationem, quae cum eo subaudiuntur, ut Virgilius in II Aeneidos:

quaeque ipse miserrima vidi;
subauditur enim 'ego', quamvis verbum ipsum primae personae, || [id est vidi] habet in se intellectum pronominis eiusdem personae.
Interest autem inter demonstrationem et relationem hoc, quod demonstratio interrogationi reddita primam cognitionem ostendit - 'quis fecit?' 'ego' -, relatio vero secundam cognitionem significat: 'is', 'de quo iam dixi'. iure igitur 'hic', quod primam cognitionem indicat, praeponitur, unde et 'praepositivum' nominatur, 'is' autem, quod secundam cognitionem significat, subiungitur, unde et 'subiunctivum' pro merito nuncupatur, quod redigat in memoriam primae cognitionis, ut si dicam: 'Aeneas filius fuit Veneris; is est qui vicit Turnum.' 'ipse' quoque in tertia persona, ut dictum est, per se positum ad recordationem personae refertur iam cognitae; recte igitur demonstrationem, quae significatur per 'ille' et 'iste' pronomina, reparat memoriae pronomem, quod est 'ipse'; non tamen etiam 'ille' et 'iste' referri ad pronomem 'ipse' possunt: prima enim cognitio est per demonstrativa pronomina, secunda vero per relativa. hoc idem pronomem, hoc est 'ipse', quidam commune existimaverunt, quia tribus adiungitur personis: 'ego ipse', 'tu ipse', 'ille ipse'; non est tamen verum; figurate enim vel discretionis vel significantiae causa primae et secundae adiungitur. quod autem tertiae est, ostenditur ex eo quod dicimus 'ego feci', 'tu fe-

1 uero om. G Verg. Aen. III 619 sq. 2 VI. L 5 iungantur
DHG 6 Verg. Aen. V 846 : 7 munera] r numera R 8 hic add.
r et] * R & r 9 ellypsin B elipsin D eclipsin RHd illipsin L illim-
sin G 11 Verg. Aen. II 5 12 ut queq; B ipse] b ipsa RB misserrima K
vidij] r dido R 14 habet inter se G intellectum tam R pronominis
quamque RBH pronominis quoque Dh 15 demonstrationem L 16 redditam K

ut quis d 17 Relativum Rr "cognitionem 'secundam G ut is GLK
18 quod] d quia D indicat cognitionem B 19 quod om. D add. d 20 Unde
et et G subiunctivum. K nunc cupatur D redigatur d 21 memoriam] d
memoriae D cognitionis primae GLK dicat L fuit sup. tra. add. K 22

per se ut dictum est G 23 recordationem tertiae personae K 24 demonstrationem K

25 repparat L ille **** iste G 26 refferri L possunt (i) K 29
taji K ipse; Non est r ipse; Nomen est R Figurae L 30 discretionis L

cisti', 'ipse fecit', et quod tertiae personae in id transferri possunt, quod maxime in interrogationibus animadverteri potest. numquam enim interrogante aliquo 'quis dixit?', 'quis fecit?', 'quis audit?' respondemus 'ipse' 6 pro 'ego' vel pro 'tu', sed pro aliqua tertia persona. quidam etiam nomen hoc putaverunt, quia est quando pro 'solus' accipitur, ut Virgilius in VI: 5

Ipsē ratem conto subigit velisque ministrat.

sed hic quoque per significantiam vel discretionem profertur. nam cum pro nomine accipitur, quod suum est pronomini implet.

Verba primae et secundae personae adiuncta pronominiibus perfectionem faciunt: || 'ego scripsi', 'tu docuisti', nominibus autem non, nisi sint 10 verba substantiva vel vocativa, ut 'Trypho dicor', 'Cicero sum'; 'ipse' vero omnibus verbis adiunctum perfectionem habet: 'ipse dedi', 'ipse dedisti'. ergo hoc pronomē [id est 'ipse'] ἐπιταγματικόν, hoc est impositivum vel subiunctivum, vocant Graeci, quod vel subiungit vel subiungitur alteri pronomini. 15

II 7 Derivativa septem diximus. a prima persona derivantur tria; a singulari genetivo unum, 'mei meus', a plurali duo, 'nostrum' vel 'nostri', 'noster' et 'nostras'; a secunda quoque tria, a singulari unum, 'tūi tūus', unde et corripitur paenultima, quomodo in primitivo, a plurali pariter duo, 'vestrum' vel 'vestri', 'vester' et 'vestras'; a tertia vero persona unum, 20 'sui suus'. et quia primitivum tam singularis quam pluralis est numeri commune, derivativum quoque intrinsecus, ex qua parte possessoris persona significatur per genetivum primitivi, ex quo nascitur, utriusque est numeri commune, ut 'suus' illius et 'suus' illorum; in omnibus enim derivativis pronominiibus duae intelleguntur personae, intrinsecus possessoris, 25 extrinsecus possessionis. unde intrinsecus personae, in quibus genetivi primitivorum, sicut dictum est, intelleguntur, ex quibus et derivantur,

1 transferri *H* transferri *D* 5 quando ^{pro} solus *GL* *Verg.*
Aen. VI 302 V. *RH* II. *BLr* III. *K* 6 ratem *D* 7 discretionem *L* 8
suum est nominis *DGLKrb* suum nominis *ni f. B* 9 Verba quoque primae *B*
perfectionem *Rr* 11 verba substantiva] *r* perfectionem (in perfectionem hoc quoque
l. mut. r) faciunt *repetierat R* uel subuocatiua *K* uel subuocatiua *RL* tripho
†
BDLK tripo *G* 12 uerbis omnibus *G* 13 ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ *G* ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ *H*
C TA
ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ *Ll* ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ *K* ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ uocant *Dd* etiam post ἐπι-
ταγματικόν *add. libri, uncis incl. r* impositum *Rr* inpositum *B* 14 prono-
mini alteri *B* 16 septem] pronomina septem esse *BDGr* dicimus *G* trea *G*
17 mei] *r* met *R* plurali *K* 18 trea *G* tu *Rr* 19 plurali pluraliter *D*
plurali riter *d* 21 sui suus et quia primitivum *om. GL* . est *om. G* 22 intrin-
secus] *al. m. in R* extrinsecus *R* parte ***** (parte) *H* personā significat *B*
23 primitivum *GK* qua *Rr* numeri est *K* numeri commune est *G* 24
suus hoc est illius et suus hoc est illorum. *r* 26 et extrinsecus *GLK* posses-
sionis] *h* possessoris *H* // primitivorum / genitiui *GL* 27 sicut] ut *L* quibus
et derivantur *Hz*

p. 937. 38 P.

p. 543. 44 K.

confundunt genera, quomodo et primitiva eorum, extrinsecus vero distinguunt ea pro generibus nominum, quibus adiunguntur: 'meus servus', 'mea ancilla', 'meum mancipium'. numerus vero intrinsecus hic intelligitur, quem habent genitivi primitivorum, ex quibus derivantur. genera etiam possessorum demonstratio ostendit, quemadmodum in primitivis. extrinsecus vero terminatio distinguit numerum, quomodo et genera et casus possessionum; in quibus regula eorum consequentiam servat mobilium nominum. (quaeritur cur 'nostras' et 'vestras' a plurali tantummodo nume[ro] derivantur? ad quod respondendum, quod patriam seu gentem significant, patria autem vel gens unius esse non potest, sed semper multorum possessio. itaque 'nostras' dicimus, qui est a nostra patria vel gente, quam multi possidemus, hoc est tam mea quam meorum civium.) et possessiva quidem egent adiectione nominum ad plenam significationem, primitiva vero non semper. itaque perfectum ad discretionem est 'ego quidem affui, tu autem non aderas', deficiens vero quantum ad discretionem 'affui quidem, non aderas autem'. iure igitur apud Graecos prima et secunda persona pronominum, quae sine dubio demonstrativae sunt, articulis adiungi non possunt nec tertia, quando demonstrativa est: nam οὗτος quando dicunt, relativo utuntur, non demonstrativo. cum igitur et articulus relationem et pronomem relationem habet, his eundem ad cognitionem referri ostendunt. ergo illos secuti nos quoque declinando pronomina non addimus his articularia. quid enim absurdius quam, cum Graeci articulos pronominibus non praeponent, nos pronomina pronominibus praepone in declinatione, ad quam dumtaxat 'hic haec hoc' locorum accipiuntur: nam in omni oratione pronomina sunt; nihil enim aliud nisi οὗτος αὕτη τοῦτο significant. nec mirum, loco articulorum ea nos accepisse in declinatione, cum apud Graecos quoque isdem vocibus et in

1 distinguunt libri, quod probari possit coll. lib. X § 33. at v. lib. VIII § 11

2 ut meus B 3 ancilla GLK 4 genitivi habent LK genitivi h[ab]ent G ex qui^{bus}
Hh 5 possessorum] in lit. b possessorum LK possessuorum RG quemadmodum BL 6

distinguit BL 7 possionum Rr 8 quor R plurali in litura h numero om. D 9 seu
add. r 10 multorum semper G 12 possedemus K quam multorum civium B

13 possiua Rr^{ess} adiunctione BDHGK 14 discretionem L ego quidem
f

afui D 15 autem aderas H 16 Iure autem igitur Rr 17 demonstrativae] 1^{TOYC}

demonstrativa RBDHL demonstrativa GK sunt spscr. K 18 οὐτως Rr οὐτως

TOC G οὐτως L οὐτως K 20 articuli Rgb articulis B pronomem] prono-
mina d habent BDHGLK eundem vel eandem in litura D idem d 21 ref-

ferri L sequuti B 22 addimus in litura K articula Dd absordius GK
cum add. rdh 24 ad quam] d atque D hic et haec et hoc D 25 acci-

piantur] h accipitur BDHGLK 26 οὗτος αὕτη τοῦτο] om. D αὐτός αὕτη αὐτό
(ο-α) H οὐτως αὕτη τοῦτο(α) B αὐτός αὕτη αὐτό r γὰρ αὐτὸ τοῦτο d τοῦτος.

αὐτὸς. τοῦτος. G τοῦτος LK loco add. r 27 apud *** graecos (nos) R
hisdem BGLK

p. 938. 39 P.

p. 544. 45 K.

articulis et in pronomini^{bus} solent uti, ὅς ἦ ὅ, ex quibus apud nos 'hic haec hoc' nascuntur pronomina articularia. itaque quia illa apud Graecos aspirantur, quae a vocali incipiunt, ea | quoque apud Latinos et a vocali incipiunt et aspirationem habent. possessivis solent praeponi articuli, sed ad sequentia nomina necessario intelleguntur. ὁ ἐμὸς δοῦλος, id est ὁ δοῦ-
 10 λός μου; sic 'hic meus servus', hoc est 'hic servus meus'. et primitivorum quidem nominativi, si cum verbis iunguntur, perfecti sunt: 'ego scribo', 'tu vides', 'ille facit'; possessiva vero transitiva sunt semper: 'meus scribit', 'tuus dicit'. || quemadmodum autem nomina tertiae sunt personae absque vocativo, tunc vero etiam primae et secundae, quando
 15 verbis substantivis vel vocativis iunguntur, sic etiam ea, ut 'meus es amicus', 'meus diceris cognatus', 'tuus sum filius', 'tuus nominor pater', 'tuus vocor socius', 'tuus nuncupor patronus'. et sciendum, quod vocativum non habet aliud pronomen nisi secundae personae primitivum: 'o tu', 'o vos', et primae possessivum, quando ad secundam transit per-
 20 sonam; nam possessio est, quae vocatur ab ipso possessore, ad quam loquitur prima persona, ut Terentius in eunuchō:

o mea tu,

idem in Andria:

o noster Chremes,

uno enim eodemque pronomine tam prima quam secunda in hoc significatur persona.

Et primae quidem personae possessivum tam ad secundam quam ad tertiam transit personam, secundae vero ad primam vel ad tertiam, ut 'tuus sum', 'tuus est'; ipsa enim sese possidere non potest, quomodo
 25 nec prima; nam possessiva necessario in duabus diversis intelleguntur personis et sunt transitiva. si igitur transit a secunda persona possessivum, necesse est, cum separatur ab ea, vel primae adiungi vel tertiae, quae ca-

1 ὅς ἦ ὅ] rd et in ipso contextu (ἡὸς ἡῖ ἡὸ) h om. D oc n o* R *ⁱⁿoc*^uā*^uō H
 Hoc He Ho ad marg. h nos om. B 2 Ita G 3 accipiunt Rr incipiunt L
 ea quoque apud Latinos et a uocali incipiunt ea quoque apud Latinos et a uocali
 incipiunt K 4 aspirationem (h) D articuli praeponi GLK 5 ὅ] τόс K

ὁ ἐμὸς — μου add. d EAMAOC GK EMAOC L AMOC I τόс K 6 μου Rr
 EMAOC GLK EMOC hl, at v. Bekkerum ad Apollon. de pron. p. 18 A 2 cf. Krehliam in
 add. t. I p. XXII hoc] r hic R id L 7 iungantur B 8 scribo R 9
 Quemammodum BL nomina ***** L 10 tunc etiam * (u) L uerq. etiam G
 etiam uero K 12 filius sum G 13 noncupor DGK 14 aliud add. b 17
 persona om. G Terent. eunuch. III 3, 22 mea tu; o mea tu laudatur etiam lib.
 XIII § 2 et lib. XVII § 109. 129. 206 euncho G iuncho K 19 Ter. Andr.
 V 2, 5 20 Chremes] al. Chreme ap. Ter.; Bemb. et Bas. lectiones ad h. l. eno-
 tatas non habeo, quod locum perperam a me olim quaesitum tum demum inveni, cum
 haud amplius apud me esset librorum illorum collatio 21 enim om. B prono-
 mina Dd 24 uero om. G 25 se Rr possedere K 27 transit ad secun-
 dam personam GL a secunda persona a secunda K 28 ea Hh caret B

p. 939. 49 P.

p. 545. 46 K.

rent vocativo, qui semper inter primam et secundam invenitur personam: prima enim vocat; secunda vocatur. et quaeritur, cur, si prima non po-
test possidere primam nec secunda secundam, tertia possidet tertiam? in
quo pariter ostenditur multitudo diversa, quae significatur per tertiam per-
sonam, unde et varias habuit voces et loca, sicut docuimus. quamvis
ergo alia sit possidens et alia, quae possidetur, et in diversis personis et
transitivis intellegatur, tamen potest in tertia simul utraque inveniri in di-
versis, quod in prima et secunda non potest, ut ipsa habeat et possessor-
em una et possessionem, nisi figurate dicamus 'meus sum' et 'tuus es',
hoc est 'meae potestatis' et 'tuae', vel pro reciprocis, quae apud Grae-
cos compositae sunt: *ἐμᾶντοῦ φίλος εἶμι*, 'meus amicus sum', ut Persius:

Vindicta postquam meus a praetore recessi,
et Terentius in Phormione:

ego meorum solus sum meus.

nec mirum, cum etiam tertia persona solet figurate primae adiungi, ut
Virgilius:

Ille ego, qui quondam gracili modulatus avena,
et Cicero in IIII invectivarum: ego sum ille, patres con-
scripti, cui non forum, in quo omnis aequitas continetur. et
primae quidem possessivum personae transit tam ad secundam quam ad
tertiam, sicut supra dictum est, ut 'tu meus es' et 'ille meus est'; se-
cundae quoque possessivum tam ad primam dicitur quam ad tertiam, ut
'ego tuus sum' et 'ille tuus est'; tertiae vero ad primam vel secundam
transire non potest nisi figurate, ut 'suus illius sum' vel 'suus illius es
filius', sed ad aliam tertiam, 'suus illius iste' vel 'suus istius ille'. et
attendendum, quod, quomodo 'sui, sibi, se, a se', quod est primi-
tivum, ad omnes voces tertiae personae potest esse relativum, ut 'sui
causa facit iste' et 'ille' et 'ipse' et 'hic' et 'is', sic 'suus', quod ab

2 secunda vocatur — nec secunda in *mg.* add. *G* potes *Rr* 3 possedere
K secundam add. *d* secundā Cur tertiā possidet tertiā *B* possedet *K* 5
docuimus] diximus *GLK* 6 possedens *K* 7 transiuit *R* intellegantur *BH*

potest] possunt *GK* 8 et in secunda *BHGLKr* 10 me *Dd* meae potestatis
et tuae potestatis *GLK* 11 *ἐμᾶντοῦ φίλος εἶμι*] add. *d* *ΕΜΑΥ ΦΙΛΟΣ ΕΙΜΑΙ G*
ΕΜΟC ΦΙΛΟC, ΕΙ, CMI in litura I ΕΜΑΥ ΦΙΛΟC ΕΙΑ ΜΙ K *ΕΙΜΥ R* *ΕΙΜΙ h Pers.*
sat. 5, 88 13 *Ter. Phorm. IIII 1, 21* in Phormione *om. G* 15 soleat *K*

16 *Verg. Aen. I init. in libris dett., om. Med. Rom. Ver. deficit Pal.* 17 Ego
Rr graci *R* modulatus *K* 18 *Cic. in Catil. or. IIII 1, 2* in IIII inuecti-

uarum *om. G* in uectinarum *Dd* uectinarum *LK* ille] ille consul libri Ciceroniani
patres] h patris *HGLK* conscripti *R* 19 cuius *B* omnis] *rdh* omnes
RDHG aequitas omnis *Cic. Lagom.* 10 continetur] uariatur *Cic. Bonnenstis*

20 posses *Rr* 21 supra *om. G* meus. Secundae *GL* 23 sum *om.*
DHGLK tuus. Tertiae *DGLK* tuus. Tertia *H* uel ad secundam *BDL* 24
figurate *D* figurate dicatur *r* 26 attendendum *B* adiendum *D* sibi *ex* *sui*
corr. B est *Rr* primitivum est *G* 28 hic is suus *G* quod ab eo (h) *D*

p. 340. 41 P.

p. 546. 47 K.

eo derivatur, possessivum est omnis tertiae personae, ut 'suus illius, istius, ipsius, huius, eius'. illud quoque sciendum, quod 'sui' non solum *ἐαυτοῦ* vel *ἐοῦ*, sed etiam *αὐτοῦ* vel *οὗ* significat, id est non solum tunc refertur ad tertiam personam, quando ipsa in se agit per reciproca-tionem, id est *κατ' ἀντανανκλασμόν* vel *αὐτοπαθεῖαν*, ut 'ille sui miseretur' vel 'sibi prodest' vel 'se custodit', sed etiam cum ipsa agit et sic alia in ipsam, id est cum retransitive dicitur, ut Terentius in Andria:

Orare iussit *†*era, si se ames, ut ad se venias.

DE PERSONIS.

10

III 13 Personae pronominum sunt tres, prima, secunda, tertia. prima est, cum ipsa, quae loquitur, de se pronun[tiat]; secunda, cum de ea, ad quam directo sermone loquitur; tertia, cum de ea, quae nec loquitur nec ad se directum accipit sermonem. nam si dicamus, prima est, quae loquitur, potest nihil de se loqui, sed de secunda vel ter[tia, et fit dubitatio; si-
militer de secunda si dicamus, ad quam loquitur, potest intellegi et ad primam et ad tertiam: nam locutio ipsa pertinet non solum ad secundam, sed etiam ad primam et ad tertiam; de tertia quoque si dicamus, de qua loquitur, commune invenitur trium personarum: nam et de prima et de secunda et de tertia loquitur. melius igitur Apollonius, quem nos, 20 quantum potuimus, sequi destinavimus, praepositis personarum definitionibus est usus.

Enucleatim tamen in singulari numero prima dicitur persona: nam in plurali conceptionem facit aliarum personarum, hoc est secundarum vel tertiarum; secundarum quidem, quando ad ipsas praesentes loquitur, ut 25

1 ut illius *R* suus illius suus istius *L* 3 post *ἐαυτοῦ* uel: *ἐοῦ* sed etiam *αὐτοῦ* uel *om.* *R*, post id est: sed etiam *ΑΥΤΟΥ* uel *ΟΥ* significat id est *add. r* *ΕΟΥ* **** *H* *ΟΥ (ε) *L* Ε-ΟΥ *K* *αὐτοῦ* v. *Bekkerum ad Apollon. de pron. p. 100 B 2* 4 tunc] *d* *†* *D* 5 κατ'] *KATA* libri κατὰ ἀντανανκλασμόν *add. d* ἀντανανκλασμόν] *l* *ANTANAKKΛACMON* *R* *ANTAN.KAAACMO.* *G* *ANTANAKAAACMON* *H* *ANTANA-*

KAA**MO *K* ****ANAKAAACMON *L* vel *αὐτοπαθεῖαν*] *add. d* *ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑΝ* *Rr* *ΑΥΤΟΠΑΘΕΙΑΝ* *G* *ΑΥΤΟΠΑΘΙΑΝ* in *litura* *h* 7 cum retransitive] *rd* et in *litura* *h* cum se transitivo *R* cum retransit quae *BDGK* cum retransi** (†) *L* cum retransitiva *l* *Ter. Andr. III 2, 4* orare iussit, si se ames, era (hera *Bas.*), iam ut ad se venias 9 orare] *b* orate *h* era *Rr* aera *HL* era *B* uenias ex uenies *corr. H* 10 DE PERSONIS] *om. DG* De personis pronoum *K* 12 verba post loquitur *sqg. usque ad* loquitur *add. r* de ea pronuntiat ad *r* (?) de persona ea ad

Dd adquam in *mg.* *L* 14 sermonem] *d* **** *D* 15 de se nihil *B* sed *de* secunda *Dd* 16 ^{si} dicamus *Rr* 17 locutio *D* 18 tertiam ut dido locuta est. De *B* 19 commune *L* nam et de prima et de secunda nam et de prima et de secunda *K* et ^{de} secunda *H* 20 apollonius *RHGLK* v. *Apollon. de pron. p. 22 A 9 sqq. Bk. coll. eiusdem ann. ad lin. B 3 v. etiam de synt. I 3 p. 13, 19 sqq. II 10 p. 113, 15 sqq. III 25 p. 254, 4 sqq. et 27 p. 259, 14 sqq. Bk.* 21 se+qui (d) *H* destinavimus *K* definitionibus *Rr* 22 usus enucleatim. Tamen *H* usus. enucleatim Tamen *h* 23 Enucleatim *G* dicitur] *k*, ex dicatur *corr. H* dicatur *Kb*

p. 941. 42 P.

p. 947. 48 K.

‘ego et vos facimus’, tertiarum vero, quando ad alios loquens, id est ad secundam personam, alios sibi vel praesentes adiungit vel absentes, ut ‘ego et isti facimus’ vel ‘ego et illi fecimus’; potest tamen et utrasque simul sibi adiungere, ut ‘ego et vos et illi fecimus’. secunda vero ter-
 5 tiam concipit solam, ‘tu et ille’ vel ‘vos et illi fecistis’; tertia autem tertiam solam ‘isti et illi fecerunt’. itaque etiam in hoc ostenditur late patens tertiae personae copia, quae omnibus adiungi potest. quid igitur ‘quod multi simul loquentes dicunt, nos fecimus’? non est supra dicto contrarium: unusquisque enim loquentium conceptionem facit eorum, qui
 10 una secum loquuntur, quippe cum unusquisque pars est totius, qui si velit ceteros indicare secum loquentes, necessario secundae vel tertiae eos attribuit personae. idque tam in pronominiibus quam in verbis contingit, in quibus et finiuntur personae.

Et sciendum, quod in prima quidem et secunda persona pronomen
 15 ponitur, in tertia vero non, nisi demonstratione egeat vel relatione. nam plerumque nomen in eius locum ponimus, ut si Pompeius dicat ad Caesarem ‘ego et tu et Crassus | teneamus rempublicam’; sin autem egeat demonstratione vel relatione, tunc ponimus pro||nomen, ut ‘ego’ et ‘tu’ et ‘ille, quem vides’ vel ‘ego’ et ‘tu’ et ‘is, de quo dixi’; nam omne
 20 nomen tertiae est personae absque vocativo, sicut supra dictum est, nisi substantivo vel vocativo verbo coniungatur, et iure, quia ipsa positio prima nominum non ad aliquem, sed de aliquo habet locutionem; dicimus enim ‘nominetur hic, qui natus est, Virgilius’, nominativum proferentes; prima enim et secunda, nisi figurate, adiunctione nominis non egent, cum et
 25 substantiam et qualitatem tam suam ipse qui loquitur, quam eius, ad quem praesens praesentem loquitur, videtur scire vel aspicere. tertiae vero personae ideo congrue adiunguntur nomina, quia potest vel abesse persona vel spatio eius qualitas obscurari. itaque pronomine quidem substantia per se, nomine vero etiam qualitas manifestatur, de qua saepe fit dubium in
 30 ea persona, ut Virgilius in VI:

Quis, pater, ille, virum qui sic comitatur euntem?
 cum ignoratur propria eius qualitas, quaeritur nomen. solam enim sub-

1 et uos faciamus *RL* ad ali** *H* ad aliā *h* 2 sibi praesentes *GHLK*
 3 fecimus *BDHLK* vel] et *GLK* 4 adiungere *K* 5 ille fecisti nel *G* 9
 enim *add. r* faciunt *L* 10 locuntur *RDH* Quippe *L* cum *add. b* 11
 cetero *R* ceteros *r* necessario vel secundae (secundq̄ *D*) vel *BDHGLK* 12 ad-

tribuit *B* Id⁹. tam *Rr* 14 prima] *r* primo *R* 15 preponitur *Rr* proponitur
B ol ratione *Hh* 16 nomen] noi *G* 17 tu crassus *Rr* rempublicam *G* 20
 tertiae est] *ex corr.* *r* tertia *ēē* *ni f.* *R* est *om.* *G* uocatio casu *B* 21 sub-

stantiuo *H* uerbo *om.* *B*, in *mg.* post substantiuo *add. b* coniungantur *Rr* 23
 qui] quia *R* 24 enim *om.* *K* figuratae *H* cum enim et *K* 25 qui *om.* *G*
 quam
 tam eius *Kk* 27 congrue] *r* congruae *RH* adiunguntur congrue *B* 28

spacio *Dd* qualitat^{as} *Dd* 29 manifestetur *D* demonstratur *BGLK* 30 *Verg. Aen.*
 VI 864

stantiam, non etiam qualitatem significant pronomina, quantum est in ipsius prolatione vocis.

DE GENERIBVS PRONOMINVM.

VI 16 Genera pronominum sunt quinque: masculinum, 'hic', femininum, 'haec', neutrum, 'hoc', commune, 'nostras', 'vestras', trium generum, ut 'ego', 'tu'. cum igitur omnia pronomina, ut supra docuimus, sint quindecim, alia omnia mobilia sunt, id est ex masculinis feminina et neutra faciunt, absque tribus primitivis primae et secundae personae, 'ego' et 'tu', in quibus demonstratio ipsa secum genus ostendit, et 'sui', quod cum sit relativum, ut docuimus, tam genus quam numerum non vocis 10 discretionem, sed priore cognitione subicit. relatio enim est cognitionis ante latae repraesentatio, ut 'scribit Virgilius ad laudem sui', 'rogat te ille, ut sui causa facias'. quodsi quis dicat 'cur ergo etiam 'is', cum sit semper relativum, non est commune trium generum?', respondemus, quod || 'sui, sibi, se a se', non solum relationis causa, quod supra 15 diximus, sed etiam ipsius terminationis singulorum casuum, qui consimiles sunt primae et secundae, hoc habuit, ut confundat genera. quomodo enim Graeci per tres personas primitivorum obliquos casus similiter habent terminantes, qui et communes sunt omnium generum: ἐμοῦ σοῦ οὗ, ἐμοί σοί οἱ, ἐμέ σε ἔ, sic nos quoque illorum auctoritatem in 20 plerisque secuti per tres personas habemus pronomina similiter terminantia per obliquos casus et omnis communia generis: 'mei tui sui, mihi tibi sibi, me te se, a me a te a se'; alia vero omnia, sicut apud Graecos, mobilia sunt, ut 'ille illa illud, iste ista istud, hic haec hoc, is ea 17 id, ipse ipsa ipsum'; derivativa quoque: 'meus mea meum, tuus tua tuum, 25 suus sua suum, noster nostra nostrum, vester vestra vestrum'. duo tantum inveniuntur communia 'nostrās' et 'vestrās', quorum perfecta 'nostrātis' erant et 'vestrātis'. unde quia 'ti' syllabae syncopa facta est,

1 est] r esse R   3 DE GENERE VOVIS PRONOMINŪ B DE GENERE ***** PRONOMIN.
 (1 ex e corr.) H De generibus LK inscr. om. DG   4 ut hic D   ni femiqum H
 5 ut haec D   commune — pronomina add. r   Commune hic et hec nostras B
 6 docuimus] diximus G   sint] add. r sunt L   7 alia] rh alia autem RDH
 masculinis] b masculis B   9 ipsa add. G   10 ut om. B   11 subiicit Rr
 relatio] r Ratio R   est om. G   12 ragat H   rorate ille R   13 ut] d et D
 causa sui DHL   facias spscr. K   ego Dd   16 qui] d que R que BDHr
 cum similes B   18 casus (u) B   19 terminantes] r terminationes RK
 qui] quae RDLK   commune B   EMAY LK   ἐμοῦ — ἔ] om. D ᾗ. d, quae ipsa
 vocc. in mg. add. EMAL. COY. ῥΟΥ. ΕΛΛΟΥ. COY. ῥΟΥ. ΕΜΗΕ. ῥΕ. G   οῦ] add. r
 20 ἐμοί] h EMO+ H   EMOY COY OY B EMO+ CO+ ῥΟΥ (Υ-Υ-Υ?) Ll EMOY COY ῥΟΥ
 K   οἱ] r OY R   ἐμέ] t EM+(H?) L EMH K   illorum] illorum auctorum Rr eo-
 rum D   auctoritatem illorum G   21 implerisque B   22 obliquo Rr   v commo-
 nia D   mei] r me R   23 a me add. d   24 iste] istae B   25 ipsa+ K
 26 tantum] tamen K   27 et om. GK   28 et om. G   tis b

p. 943. 44 P.

p. 519. 50 K.

mansit in a accentus perfecti, quomodo et in aliis multis, ut 'Arpinās' pro 'Arpinātis', 'fumāt' pro 'fumāvit', 'cupit' pro 'cupivit', 'illc' pro 'illce'; itaque neutrum quoque eorum in e finitur: 'nostrate', 'vestrate', ex quo ostenditur illorum quoque nominativus in 'tis' secundum analogiam a vetustissimis prolatus esse. Cassius Emina in III annalium: hos libros si quis nostratis sapiens. M. Cato in legis Meviae suasionem: rex Seleucus arma nostratija facit. Plautus in Stichos:

Ergo oratores populi summates viri

Summi accubent, ego infimatis infimus,
pro 'infimas'.

Necesse est autem omnia pronomina tria habere genera vel in una eademque voce confusa vel in diversis distincta terminationibus ideo, quia pro uniuscuiusque rei propriis accipiuntur nominibus, quae tam in masculinis et femininis quam in neutris inveniuntur generibus, quae in pronominibus quoque necesse est ostendi, seu demonstratione sive relatione.

Quaeritur tamen, cur habeat genus neutrum prima et secunda persona, cum naturaliter sermo nonnisi inter || mares aut feminas exercetur, quorum sunt primae et secundae personae, id est a quibus profertur et ad quos dirigitur loquella? ad quod dicemus, quod possunt equidem etiam hominum inveniri nomina neutri generis, ut in maribus 'hoc Basion, Heliconion', quomodo etiam in feminis 'Glycerium, Dorcium'. possumus tamen etiam ad res, quae non habent naturam loquendi vel audiendi, per conformationem, id est *προσωποποιῶν*, primas et secundas ad iungere personas, etiamsi sint generis neutri, ut foro, mari, caelo. illud 19

1 quomodo et] r quomodem R 2 pro om. K arpinat^s Hh fumāt] fumant Rr illi B 3 illicce RBDHL 5 Cass. Hem. ann. lib. III fr. p. 161 Kr.; lib. IIII *Krehlius secutus assignavit Rothius l. l. Cass. fr. 38 p. 294* IU inter III et IIII fluctuans H Emina] D v. lib. VII § 11 Hemina RBHLK Emina in IIII annalium om. G annalium] r analium RD 6 M. Catonis suasio legis Meviae: Cat. or. 88 p. 124 sq. ap. Meyerum l. l. Meviae] d maeuia BD mae uia GLK Maeniae Popma 7 Plaut. Stich. III 2, 36 sq. (v. 402 sq.) cf. lib. VII § 61 in Stichos] om. G in isticho R v. Osannum de tab. patronatus Lat. p. 17 Lachmannum ad Gai. I 100 et ad Lucret. IIII 283 coll. eiusdem cod. v. l. ad lib. II § 17 VI 81: istrimoniae, istoici

9 oratores ex hortores corr. D 10 accubent RBDHLK infimis RrD infimis BK 12 habere tria K habere trea G 13 terminationibus ex terminationibus corr. K quia] r om. K que R 14 post nominibus: quae tam — pronominibus in mg. add. d masculinis et] masculinis quam in G 15 quam in neutris B quae add. g 16 quoque add. g sive] su K seu G relatione (ue) R raelatione B 18 sermo] se literis extr. abscissis B nonnisi om. GLK aut] r et R 19 secundae D 20 loquella] BDH v. Lachmanni ad Lucr. III 1014 ann. loquella

RGLKdh et ad K quod possuit K quod posunt r quo posunt R aequidem DG 21 hominum add. d bassion BDHGL 22 hoc ante Heliconion repet.

DHGLKr eliconion BHG eliconion D elicomon K femininis BH glycerium GK gliggerium L 23 habeant BGLr 24 *προσωποποιῶν*] om. D Gr. et in mg.

Gr. *πρὸς ὠτοποιῶν* d *πρὸς ὠτοποιῶν* H *πρὸς ὠτοποιῶν* Rr *πρὸς ὠτοποιῶν* L *πρὸς ὠτοποιῶν* G *πρὸς ὠτοποιῶν* K *prosopoiā* B

p. 944. 46 P.

p. 950. 51 K.

quoque notandum, quod derivativa pronomina, quae sunt septem, ut supra ostendimus: 'meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras', alterius sunt intrinsecus generis, hoc est communis trium generum, in quo possessor ostenditur, et alterius extrinsecus, hoc est mobilis, in quo possessio denuntiatur, quod terminatione consequenti discernitur, quomodo et numerus, sicut supra docuimus, quamvis qualitatem ipsius possessionis non declarant, nisi adiungas nomen. et sciendum, quod intrinsecus proprii loco funguntur, extrinsecus vero magis appellativi.

Nec solum in pronominibus derivativis, sed etiam in nominibus possessivis et quae a propriis derivantur, infinitae possunt intellegi possessiones, nisi adiectione nominis alicuius discernantur, ut 'meus filius', 'Tela-
monius natus', 'Euandrius ensis', et vide, quod appellativa magis asciscunt, quae communis sunt qualitatis. tam autem possessiva pronomina quam nomina in genitivum primitivorum resolvuntur. quid est enim 'meus filius'? 'mei filius'; 'Euandrius ensis'? 'Euandri ensis'.

Commune habent possessiva pronomina cum possessivis nominibus, quod in utrisque | possessio subauditur, quod binae intelleguntur personae, quod in genitivos primitivorum similiter resolvuntur cum possessione; non commune, quod pronomina possessiva || omnis sunt communia possessoris, nomina vero possessiva non omnis - 'Hectoreus' enim 'clipeus' unius est proprium possessoris; nec non ab appellativis quoque derivata, quamvis sint multorum communia possessorum, non tamen sic possunt esse communia, quomodo pronomina, ut 'humanus', 'marinus' -, et quod nomina tertiae intelleguntur personae, nisi adiungantur verbis substantivis vel vocativis, pronomina vero et primae et secundae inveniuntur personae.

3 generis intrinsecus *G* 5 denunciantur *Rr* denuntiatur *K* 6 sicut *add. r*
noⁿ *Rr* 7 diclirant *K* 8 extrinsecus] *****nsecus *literis primoribus abscissis B*
apellativi *D* 9 nominibus] *b* omnibus *B* 10 possessionis *Rr* 11 adiec-
tione] *k* adiunctione *K* adiunctione alicuius nominis *H* filius meus *GLK* thela-
monius *G* 12 Euadrius *D* *Verg. Aen. X 394* Euandrius abstulit ensis apel-
lativa *D* adsciscunt *BDHr* 13 communis *D* communes *G* 14 quam] tam *LK*
quam nomina *add. r* 15 mei *Rr* nisi mei *DGLh* ensi *Ll* ensis nisi eu-
andri *GL* Euandri ensis *add. d* 16 possiuis *Bb* 17 utrisque] *k* utrisque *H*
subaudiatur *Rr* quod] . Quod *D* et *R* et quod *r*; *copulam omisi coll. Apollonio*
de pron. p. 133 A 10 Bk. uineq *B* intelguntur *Rr* 18 quod *cf. Apoll. l. l.*
p. 134 B 1 et quod *R* ; Cum possessione non *R* possessione non commune.
Quod *BD* possessione. non commune quod *d* non commune] *v. Apoll. l. l. B 2*
non commune habent *R* 19 omnis] *rd omis D omni R* communia *Dd* 20
uero *om. G* Hectoreus] *r* hectorius *RGK* haectoreus *BDH* enim] autem *D*
clipeus *B* clepeus *K* 21 est *om. G* possessores *H* ab *om. G* derivativa
Dd derivati *Hh* 22 communia *Dd* non] nec *L* 23 communia *Dd* quod
add. g 24 adiunguntur *D* substantivis *R* 25 Promina *H*

p. 945. 46 P.

p. 551. 52 K.

dubitatur numerus possessoris in nominibus possessivis, quae ab appellativis derivantur, ut, si dicam 'taurina vestigia', possunt et unius et multorum intellegi taurorum, in pronominibus vero non, quia tam per singularem quam per pluralem numerum positiones sunt, excepto 'suus', cuius primitivum, id est 'sui', commune est utriusque numeri. possessiva nomina ascendentibus non solent adiungi, ut 'Hectoreus pater' non dicimus, 'frater' vero vel 'servus' dicimus; pronomina vero adiunguntur, ut 'meus pater'.

DE FIGVRIS.

10 Figura pronominum duplex est; aut enim simplicia sunt pronomina V21 aut composita. simplicia sunt omnia alia per nominativos, tria tantum componuntur unam interpretationem apud Graecos habentia οὗτος: 'iste', 'hic', 'is'. componuntur igitur 'iste' et 'hic' secum, ut 'istic istaec istoc'; 'is' vero cum adverbio 'idem', quod significat 'is demum', ex 15 quibus et componitur [hoc est 'iterum is']. eius femininum 'eadem', neutrum 'idem' i correpta, quae in masculino producitur. Virgilius in IIII Aeneidos:

Idem ambas ferro dolor atque eadem hora tulisset.
Iuvenalis in I:

20

et tamen alter

Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.

in neutro tamen praeterea geminatur compositio: dicimus enim 'identidem', id est 'idem | et idem', cuius obliqui deficiunt casus. et nomi||nativus quidem tam masculini quam neutri ex duobus est corruptis nec non accu- 25 sativus tam masculini quam feminini: mutatur enim m in n ante d euphoniae causa, ut 'eundem, eandem', quod in aliis quoque compositis fieri solet propter eandem consonantem, ut 'quendam, quandam; quorundam, quarundam', quae tamen possunt et per adiectionem habere extremam syllabam. ceteri vero casus supra dictorum pronominum, hoc est 'eadem, 22 30 eiusdem, eidem, eodem, eadem, eisdem, eadem, eosdem', ex integro et

1 numerus] om. R uero numerus r, at cf. Apoll. l. l. C 1 numerus "in omnibus" possessoris possessivis K in nominibus] b in omnibus BHGL appellativis D. appellativis G 3 uero add. d 4 quam pluralem DK positiones G possessiones D 6 haectoreus Brh hectorius GLK haectoreus RDH 7 uero adiunguntur om. GLK add. k 9 DE FIGVRA BHL inscriptionem om. DG 10 Figura quoque pronominum K sunt omnia pronomina GLK 11 nominativos H Trea G

12 interpretationem B οὗτος] α (οὗτος) 3° αὐτος d αὐτος D rel. 13 is hic GLK isthic isthaec K isteo D 14 istuc Rr isthoc K 15 et om. GLK 16 correpta] r correptam RB Verg. Aen. IIII 679 (deficit Rom.) 17 IIII] d VII. D 18 ferre R hora] sic etiam Verg. Fr. ora LK Pal. 19 Iuv. sat. I 4, 11 sq. in I om. G 21 caderet] rh cadere RBHGLKd cadarei D 23 et D casus (u) B 24 duobus] d duabus D Lr et ex duabus effectum H correptis Rr accusativus L 28 quarundam] h quarandam H 30 eadem] eadem D eosdem eadem G

p. 588 P.

p. 582 K.

corrupto inveniantur. itaque regula exigit per duas i vel per e et i tam nominativum pluralem masculini quam dativos et ablativos omnium plurales scribi, id est 'iidem' vel 'eidem' et 'iisdem' vel 'eisdem'. Iuvenalis in V saturarum:

dat eisdem ferre cinaedis.

solent autem auctores etiam per synaeresin unam i ponere pro duabus, ut Virgilius in I:

et crudelia secum

Fata Lyci,

pro 'Lycii', et

ille urbem Patavi,

pro 'Patavii', Iuvenalis in IIII:

Antoni gladios potuit contemnere, si sic, pro 'Antonii'. 'iste' vero et 'hic' non componitur nisi per eos casus, qui in c desinunt, absque dativo, id est per nominativum, accusativum, 15 ablativum singularem, per pluralem vero nullum nisi nominativum neutri, qui est et accusativus. nam hic solus in plurali numero c habet finalem - ut 'hic istic, haec istaec, hoc istoc, hunc istunc, hanc istanc' (Terentius in heautontimorumeno:

Suspicionem istanc ex illis quaere),

'hoc istoc, hac istac, haec istaec' -, qui semper singularem sequitur feminini. quidam tamen haec quoque per metaplasnum finis quam compositionem proferri confirmant, unde nec aspirationem servant, quomodo nec 23 'illic illaec'; quod autem composita servant, ostendunt adverbia 'adhuc', 'abhinc'. 25

Nam 'egomet' et cetera, quibus adiungitur 'met', magis per porrectionem vel assumptionem, quam Graeci vocant ἐπέκτασιν vel παραγωγῇ,

1 duas ii RBH^{duas} ii Dd 2 pluralium scribi GLK 3 iidem et eidem D
iisdem] ex eisdem corr. B Iuv. sat. V 14, 30 4 in V saturarum om. G V

Krehlius II 538; II. libri saturarum Rr saturarum D satirarum G saturarum Implet et ad moechos dat B; versus integer affertur lib. VII § 15 XIII 15 XVIII 288.

5 cinedis H cenaedis G caeneidis Kk 6 pone^{ro} Rr 7 Verg. Aen. I 221 sq.
in I om. D 8 crudilia K crudeli G 9 fatalici H lici BD 10 pro Lycii om. D lici R Verg. Aen. I 247 11 ile R ille urbem om. B petau G 12 pro patavi R pro petauu G Iuv. sat. IIII 10, 123 III. RBDHK
tertio L 13 gladios] r gladius RDH potuit contemnere posset si B contempnere RKd continere D possit post contemnere add. DHGLK del. dh 15

et accusativum K 16 nominativum] b nomina B 17 est accusativus Rr 18 isthic K istaec] stec R isthaec K isthoc K isthunc K isthanc K Terent. heautontim. V 2, 41 19 heautontimorumeno RD eayontimorumeno B eayontimorumenno (h) L eayontimoromeno K phormione G 20 Suspicionem] sic Bemb. Bas. suspicionem DH ista Bas. q̄rere G 21 isthoc K isthaec K isthaec K semper per singularem B feminini sequitur K femini D 24 illaec] illnc in titra h illac K autem] b atem B adhunc Rr 25 et abhinc GLK 26 adiungitur] h adiunguntur H 27 adumptionem B uocant add. h ἐπέκτασιν vel

παραγωγῇ] om. D GR et in mg. ΕΠΕΚΤΑΣΙΝ uel ΠΑΡΑΓΩΓΗΝ d paragonen R ΠΑΡΑΓΩΓΗΝ BK ΠΑΡΑΓΩΓΗΝ G

p. 246. 47 P.

p. 552. 53 K.

solent proferri. et primae quidem personae omnibus | adiungitur || casibus:
 'egomet, meimet, mihimet, memet', secundae vero personae obliquis solis:
 'tuimet, tibimet' - Statius in VIII Thebaidos:

Ceu tibimet sceptrā et proprios laturus honores -,
 5 'temet'; nominativo autem ideo non additur, ne dubitationem faciat, cum
 etiam verbum intellegi possit, si dicamus 'tūmet'. itaque brevem 'te'
 syllabam pro 'met' ei addere solent auctores vel 'temet'. Lucretius in
 primo:

Accipe praeterea, quae corpora tutē necesse est.

10 idem in eodem:

Tutēmet a nobis iam quovis tempore vatum.

Ennius:

O Tite tutē Tati tibi tanta tiranne tulisti.

Alphius Avitus in II excellentium:

15 Seu tutē malis hospites,

Seu tutē captivos habes;

sunt enim dimetri iambici. unde neque in alio casu eandem 'te' syllabae
 adiectionem invenies. nec non pluralis numeri casibus additur 'met' aliis
 absque genetivo: 'nosmet, nobismet' et 'vosmet, vobismet' - Cicero
 20 de domo sua: vobismet ipsis pontifices -, tertiae quoque personae 24
 triptoto, id est 'suimet, sibimet, semet'.

'Pte' quoque ablativum [trium] pronominum possessivorum invenio as-
 ciscere: 'meapte, tuapte, suapte, nostrapte, vestrapte'.

Sciendum tamen, quod 'met' et 'te' adduntur supra dictis pronomi-
 25 nibus vel discretionis causa plerumque vel significantiae, ut Terentius
 in adelphis:

3 ut tuimet GLK Stat. Theb. VIII 67 in VIII Thebaidos om. G VIII.

RR tebaidos L 4 sceptrā B laturus G honores tenet. Nominativo R
 5 ideo Dd 6 verbum in mg. post intellegi add. k 7 solent addere GLK
 Lucret. I 269 8 prima DHL 9 Accipere B quae] sic etiam Lucr. oblongus,

'corrector oblongi quod, quadratus et schedae omittunt' lute Rr est om. G

10 Lucret. I 102 11 Tutemet] r tu autem et R quovis etiam corr. cod. Lucr.
 oblongi quoduis libri Lucr. opt. rell. 12 Enn. ann. I 151 E. S. 49 Nbg. LXXI
 p. 18. XXXVIII Vahl. 13 tiranne] R tyranne rell. 14 auitius K Alphii Aviti

excellentium lib. II fr. v. II. lib. VIII § 44 II. 15 tote Rr maus Valesius in
 adnot. ad excerpt. Petresc. p. 82 hospites Rr ospites GL obsides Valesius l. I.

16 captivos, habes Andr. Schottus in (Aur. Vict.) de vir. ill. c. 23 habe Vale-

sius l. I. aues Stemechius ad Apuleium p. 150 17 demetri Hh iambi D 18
 numeri(s) H additur met casibus G 19 nobismet uosmet et B Cic. de domo
 sua or. 17, 45 20 domu GK uosmet G 22 trium] in mg. add. K quinque edd.
 et sic scripsisset Priscianus cf. § 1. 29 posesiuorum pronominum G posesiuorum

pronominum K asciscere Rr adsciscere BDH 23 tuapte om. D 24 quod et
 met et LK et met et te et pte B et met et te^{et pte} Dd pronominiibus supradictis

pro D nominibus Rr 25 vel pro discretionis B Ter. adelph. IIII 4, 20 26
 in adelphis om. G

Egomet rapui,
 intellegimus enim 'ego et non alius'. Cicero pro Murena: quid?
 quod, cum admoneris, tamen quasi tute noris, ita salutas?
 'tute' dixit pro 'tu ipse per te et non per alium'. nam 'tētē' utraque
 producta accusativus esse geminatus ostenditur vel ablativus, quod et in
 prima et in tertia solet fieri persona, ut 'mème', 'sése'; composita ta-
 men ostenduntur accentu paenultimo acuto. nec mirum, eam compositio-
 nem in his solis casibus inveniri, qui soli inter obliquos supra dictorum
 pronominum singulares sint monosyllabi: supra dicta enim geminatio in
 25 aliis casibus fieri non solet. et sciendum, quod hoc quoque ad Graeco-
 rum imitationem facimus, ut inveniantur quidam casus adhibentes com-
 positionem vel adiectionem, alii vero abnegent. solent enim apud illos
 Attici *ἐγῶγε*, *ἐμοίγε* per duos casus, id est nominativum et dativum,
 addere, quae *παράγωγῇ* per alios casus non invenitur; *ἐμᾶντοῦ*, *σᾶν-
 τοῦ* deficiunt nominativo.

15

'Ce' quoque solebant per omnes casus vetustissimi addere articula-
 ribus vel demonstrativis pronomibus, hoc est ab aspiratione incipientibus,
 ut 'hicce, huiusce, haecce, hocce', unde 'hoc' quasi duabus consonan-
 tibus sequentibus solent poetae producere, ut:

Hōc erat, alma parens, quod me per tela, per hostes
 Eripis?

et sic in antiquissimis codicibus invenitur bis c scriptum, quomodo est
 apud Terentium in Andria:

Hoccine est credibile aut memorabile?

2 et ego et DG Cic. pro Murena or. 36, 77 3 quod cum] cum Cic. pleri-
 que quod Helmsl. quaeso Oxon. T ammoneris DHGLK admoneres B tamen]
 etiam Cic. Oxon. T tamen quesi tute Rr ita et GLK salutes Cic. Monac. 68
 5 quod in prima G 6 compositamen Rr tamen haec ostenduntur G 7
 compositiōnem K 9 sunt d 10 et sciendum, quod hoc quoque ad om. GLK
 sciendum hoc quoque ad add. l 11 imitationem K 12 negant K illos] gr̃c̃
 cos B 13 Graeca per totum h. l. om. D ΓΩΓΕ H ΕΓΟΓΕ B ΕΓΩΓΕ ΕΜΩΓΕ
 add. d .et. ΕΓΩΓΕ ΕΜΩΓΕ G et ΕΓΩΓΕ ΕΜΩΓΕ Ll et TE ΕΓΟΓΕ ΕΑΥΜΟΥΡΕ K ΕΜΟΙ
 TE Rr casus add. d 14 adere Rr παραγωγῇ] om. D ΠΑΡΑΓΩΓΕ Rd ΠΑΡΑ-
 ΓΩΓΕ B ΠΑΡΑΓΩΓΗΝ. G inueniatur (un) L ἐμᾶντοῦ, σᾶντοῦ] add. d ΕΜΑΥΤΟΥ
 CAYTΩY R ΕΜΑΥΤΟΥ CAYOY G ΕΜΑΥΤΟΥ CAYOY (A) L ΕΜΑΥΤΟΥ CAYOY B CAYTOY H
 EAYTOY K 16 reddere K 18 hocce hreccē K 19 Consequentibus R cc se-
 quentibus Bd c sequentibus DHGLK Verg. Aen. II 664 sq. 20 Hoc] sic etiam
 Med. Pal. Ver. (deficit Rom.) hocce dh cf. sqq. et lib. XIII § 9 hoc L hoc Kk hocce
 R tela hostis Hh tela hostes Bb hostes] ignes Priscianus lib. XIII § 9 et
 sic vel ignis (Med.) codd. Verg. (in Pal. h. l. lacuna, de Rom. v. supra); hostes vi-
 detur gloss. ad tela pertinens, cui genuina lectio ignes cessit 23 Ter. Andr. IIII
 1, 1 24 est sup. ltn. add. Prisc. vet. cod. Cantabrig. a Benleio ad hunc Ter. l. l.
 est. credibile * aut (ē) L

p. 948. 48 P.

p. 554. 55 K.

nunc vero eorundem pronominum his casibus frequenter additur 'ce', qui 26
in s desinunt, euphoniae causa: 'huiusce, hisce, hosce, hasce'. nec so-
lum poetae, sed etiam oratores his utuntur supra dictis adiectionibus. Ci-
cero in II invectivarum: hosce ego non tam milites acris
5 quam infitiores lentos esse arbitror. inveniuntur tamen etiam
nominativum pluralem 'hisce' proferentes antiqui, ut Terentius in eu-
nucho:

hisce hoc munere arbitrantur

Suam Thaidem esse,

10 in quo videntur euphoniae causa s interposuisse. nec non similiter 'illicce',
unde 'illic' quasi apocopa facta in fine servat accentum. Terentius in
Andria:

illic est huic rei caput.

'illiusce', 'istiusce', 'illucce', 'istucce' veteres dicebant teste Papi-
15 riano, qui de orthographia hoc ostendit. Terentius in heauton-
timorumenno:

Illancine mulierem alere cum illa familia.

Haec igitur, hoc est 'met te pte ce' adiectiones esse ipse sensus
arguit, qui nullus in his separatis potest inveniri: nihil enim compositum
20 dividitur, quod cum separetur, quamvis sit ex corruptis, non tamen haec
eadem corrupta ab integris esse ostendat, ut 'expers' ab 'ex' praeposi-
tione et 'pars', 'conficio' a 'con' et 'facio', 'idem' 'is demum'. ergo
'egomet, tute, suapte, huiusce' minime dicenda sunt composita, quia
additio, si separetur, nihil significare possit per se. ||

25 Quaeritur, 'eccum, eccam, ellum, ellam, eccos, eccas, mecum, te-VI 27
cum, secum, nobiscum, vobiscum' pronomina sint composita an adver-
bia? ad quod dicendum, quod adverbia personas simul et numeros et ca-

1 erundem *Rr* qui] quae *B* 3 utuntur his adiectionibus supradictis. *G*
subpradictis *H* *Cic. in Catil. or. II 10, 21* 4 milite sacris *B* acris *GLK*
acres *libri Cic.* 5 inficiores *Rr* inficiores *GLK* lentos *om. Cic. Rhenaug.*
6 hisce] v. *Ritschelium monum. epigraph. tria p. 20* *Ter. eunuch. II 2, 38 sq.*
in eunucho *om. G* iunucho *K* 8 hisce etiam *Bemb. hijce Bas.* arbitrent**
Bemb. 10 interposuisse] *d* interpotuisse *D* illice *GL* 11 accen^{ntum} *Rr* *Ter.*
Andr. II 6, 27 .!... illic est huic (*hui^c Bas.*) rei caput 13 illicce huius *H* huic]
B huius *rell. 'et sic certe Donatus' Fl.* caput] *r* capud *RD* 14 illuce *LK* istuce *LK*
paperiano *GK* 15 hortographia *R* ortographia *BK* ortographia *GL* ortografa *H* in
frustulis Papiriani a Cassiodoro excerptis haec non servata sunt hoc *add. r* *Ter. heau-*
tonim. III 5, 3 in heautontimorumenno *om. G* eayontimorumenno *B* heautantimoru-
meno *L* eaauton *K* 17 illancine *RH* muliere malere *GL* mulierem malere *K*
alere *ex corr. h* 18 ^{hoc} *id* *L* pte ce te *K* 19 nullis *H* his] *d* he *D* 20
quod] *r* quo *R* quod *** cum *B* quod non cum *LK* .Quod non cum *H* quod „cum
, non *G* quam uix *Dd* non *om. DGLK del. h* 21 ostendit *GL* expers] *r*
expres *R* ^positione *Hh* 22 conficio *ex conficia corr. L* is et demum *Bgd*
23 quia] quae *B* 24 posset *B* 25 ellam] *add. r om. R rell.* 26 sint] *r*
sunt *H* sunt *RBDK* an] *r* in *R*

p. 940. 80 P.

p. 556 K.

sus in eodem habere non possunt. sunt enim quaedam personas tantum significantia, ut 'meatim facis' et 'facitis', quaedam casus videntur certos nominum habere, carent autem personis, ut 'domi, domo, domum', quaedam numeros, ut 'semel, bis'; omnia autem simul supra dicta nisi in pronominiibus, inveniri non possunt. sunt igitur sine dubio pronomina. s adeo autem non est idem dicere 'ecce' et 'eccum', quod 'ecce' adverbium licet tam mares quam feminas et unum et plures demonstrantibus dicere, 'eccum' autem non nisi marem et unum et 'eccam' non nisi feminam et unam, 'eccos' et 'eccas' non nisi plures. quid est enim aliud 'eccum' nisi 'ecce eum'? 'eccam' nisi 'ecce eam'? 'eccos' nisi 'ecce 10 eos'? 'eccas' nisi 'ecce eas'? 'ellum' nisi 'ecce illum'? quae omnia tam genera diversa quam casus habent accusativos utriusque numeri, quos exigit verbum 'vide' vel 'aspice' vel 'cerne', quod saepe per ellipsin solet intellegi.

'Mecum' autem et 'tecum, secum, nobiscum, vobiscum' per anastro- 15 phen cum pronomine praepositio est, unde et casus, qui serviunt praepositioni 'cum', id est ablativi, in utroque numero trium personarum componuntur; quomodo igitur, si dicam 'propter te' et 'te propter', idem 28 significo et 'cum quibus' et 'quibuscum', sic 'cum me' et 'mecum'. nam antiquissimi utrumque dicebant, sed in plurali primae personae c- 20 cemphati causa solebant per anastrophen dicere 'nobiscum' pro 'cum nobis'. itaque propter hoc reliquarum quoque personarum ablativos similiter praepostere proferre coeperunt teste Plinio, qui hoc in II sermone dubii ostendit, et Cicerone, qui de oratore his utitur verbis: nolimus 'cum me' et 'cum te' dicere, ne eadem computa- 25 tione adiungendum esset 'cum nobis', sed potius 'mecum' et 'te||cum' et 'nobiscum' diximus, 'cum' praepositione,

1 eadem K	significantia tantum G	6 et eccum] et haecum R ut eccum
r 7 mores Rr	unum plures G	demonstrantibus L 8 Eccū ex Ecce corr.
B mar+em H	et non nisi unum G	9 plurales G quidem Rr 10 nisi
ecce eum add. d	et eccam G ecos G	11 omnia] r communia R 12 accu-
satiuos ex accusatiuos corr. D	numeri+ B	quos] r . Quo ^u Hh quem RDG q̄ LK
13 uerbo D	ellipsin B elipsin D eclipsin H eclipsim R	15 et tecum et se-
cum D	uobis Li uobiscum cum per K	16 cum pronomen Hh qui add.
r 18 propter te et propter B	19 significatio D	20 Nam et antiquissimi R
cacemphati RBHGLK cacemphati D	23 plenio K	Plinii dub. serm. lib. II fr. CI
ap. Lerschium Sprachphilosophie d. Alten I 200	24 in Ciceronis de or. libris haec	
hodie non leguntur: idem argumentum tractatur in or. 45, 154 cf. epp. ad M. Terentium Varronem (vg. epp. ad fam. lib. VIII) ep. 22, 2. haec Pliniana esse loco mota, ipsa Ciceroniana perisse arbitratur Krehlii censor Ienensis l. l. p. 423	de oratione L	
25 nolumus K	eadem computatione GLK eidem computationi DH ne+dem com-	
positioni Rr neceidem computatione B	26 adiungendum D	27 diximus cum
cum B		

p. 980 P.

p. 555. 54 K.

quae facit obscenum, assidue postposita. antiqui tamen absque 29
observatione naturali ordine haec protulisse inveniuntur. nulla tamen mo-
nosyllaba praepositio anastrophēn patitur nisi | ea, et fortassis ideo encli-
tici vice fungitur, quia enclitica monosyllaba sunt: 'que, ve, ne'.

- 5 Nec mirum, supra dicta pronomina unius causa idem pati, cum in
aliis quoque quibusdam structuris haec eadem sola communes habent quas-
dam proprietates. 'interest' et 'refert' genetivo solent adungi omnium
casualium absque supra dictis quinque pronominibus, pro quorum geneti-
vis ablativos ponimus possessivorum, ut 'interest' et 'refert mea, tua,
10 sua, nostra, vestra'. 'cuiā' quoque infiniti possessivum cum supra dic-
tis verbis pro genetivo primitivi ponitur - Cicero pro Varenō: ea cae-
des si potissimum crimini datur, detur ei, cuiā interfuit,
non ei, cuiā nihil interfuit -, cuius gentile non solum 'cuias', sed
etiam 'cuiatis' proferebant communi genere. Plautus in Poenulo:

15 Quid sit, cuiatis, unde sit, ne parseris. -

Quid est? cuiates estis? aut quo ex oppido?

'pte' quoque ea sola in eodem ablativo assumere solent: 'meapte, tuapte, 30
suapte, nostrapte, vestrapte'.

Sed si quem forte tangit, quod in fine sit 'cum' praepositio, in com-
20 positione autem plus dicatur valere ea pars, quae in fine sit, sciat, quod
coniunctiones et praepositiones et adverbia vim nominum vel pronominum
ante se positorum in compositione non mutant, ut 'uterque, quisque,
quicumque, qualiscumque, totidem, idem, tantundem', cuius genetivus
solus ex obliquis in usu invenitur, 'tantidem' - Terentius in adelphis:

25 tantidem emptam -,

quod quamvis videatur pro 'eiusdem' poni, tamen significat quantitatem,
quae in pronomine esse minime potest, quod substantiam solum, ut saepe
diximus, significat. est igitur nomen, quomodo et simplex eius, 'tantus
tanta tantum'. usus quoque hoc confirmat. 'tantidem' dixit 'emptam',

^b
1 oscenum G assidue Rr adsidue H 2 observatione R 3 nisi ea
fortassis G enclitici] r encliaci R enclitici D enclitici K 4 enclitica DK
que ue LI "ne 'ue G 6 quoque] d eoque D communes D communas H
habeant L quadāsproprietates Dd "proprietates 'quasdam G 7 proprietates R
11 primitivi add. d Cic. pro Varenō or. fr. 9 p. 443 Or. mureno K
caedes Rr 12 si crimini datur, detur ei potissimum Patricius cremini LK cre-
mina G datur datur detur r ei] r et R aei H post interfuit: non — inter-
fuit add. r 13 nihil spscr. in L 14 commune B Plaut. Poen. V 2, 33 sq.
cf. lib. XVII § 23 in Poenulo om. G penulo DH penulo RBLK 15 Quid]
sic libri etiam lib. XVII l. l. qui Plautus quopatis Plaut. Pall. cuiatis ut desit
B parseris] d passeris RBDHGLK parleris Pall. 16 Quid est] r quidem RB
Ano Pall. quolates Pall. estis D estis unde aut quo*(d) R ex quo
B 19. si quem] rh si quidem RH post fine sit sqq. — fine sit add. r 20
ea pars valere G sit] fit GK 22 ante positorum Rr compositione mutant Rr
24 in usu om. G Ter. adelph. II 1, 46 in adelphis om. G adelphys R
25 emptam H 26 poni] r prono R 27 substantiam ut saepe diximus signifi-
cat solam K solam GL 29 emptam G

p. 950 — 52 P.

p. 556. 57 K.

quantitatem similem pretii ostendens. 'tan||tundem' ergo nihil aliud significat nisi relationem et similitudinem quantitatis, quod etiam si posset pro 'idem' accipi, non tamen iam et pronomen esset. non enim id, quod pro aliquo accipitur, omnimodo etiam ex eadem specie accipiendum est.

- 31 Componuntur nomina cum pronomibus, ut 'huiusmodi, istiusmodi, huiuscemodi', sicut et apud Graecos *αὐτοκασιγνητος, ἀντοδιδακτος, φιλαντος*, et sunt omnia nomina, etiam quae in fine pronomen habuerint: cum enim qualitatem significant, pronomina esse non possunt. componuntur etiam cum adverbis pronomina: 'eccum, eccam, eccos, eccas, ellum'; cum praepositione etiam secundum Donatum: 'mecum, tecum'. nec mirum, per singulos quosdam casus ea componi, quomodo et 'meme, tete, sese', cum nomina quoque supra dicta per genitivos composita sint solos; quos enim casus separata per appositionem habere exigebat structura, eos in compositione servavere. quid est enim 'eiusmodi' nisi 'modi eius'? 'eccum' nisi 'ecce eum'? 'mecum' nisi 'cum me'? quod vetustissimis erat in usu, sicut supra dictum est.

DE NVMERO.

- 32 Numerus pronomibus accidit, qui et nominibus et verbis et participiis, id est singularis et pluralis. sola enim declinabilia possunt habere ex eisdem vocibus tam singularem quam pluralem numerum, id est quae sub personas finitas cadere solent, sine quibus numeri declinabiles, id est singulares et plurales, inveniri non possunt. itaque si careat verbum persona, quod dictum est iam, caret necessario etiam numero, ut infinita et impersonalia et gerundia. || principales igitur duae partes, nomen et verbum, et quae loco eorum funguntur, hoc est participium et pronomen, supra dictos numeros habent in declinatione. aliae autem quattuor partes, hoc est praepositio, coniunctio, adverbium, interiectio, declinatione carentes numeros supra dictos habere non possunt. quamvis igitur adverbia sunt

1 pretii B praecii Rr p̄li ex p̄lea corr. G 2 possit D 3 quod aliquo G
 5 huiusmodi] eiusmodi L huiuscemodi huiusmodi istius modi (huiusmodi in mg.)
 K istiusmodi add. r 6 ΑΥΤΟΚΑΤΕΓΝΗΤΟΣ B ΑΥΤΟΚΑΤΕΓΝΗΤΟΣ H ΑΥΤΟΚΑΤΕΓΝΗΤΟΣ GLK
 TAKH a se diiudicatus H
 ΑΥΤΩΚΑ****ΤΟΣ (a se diiudicatus specr. r) Rr om. D GR. et in mg. ΑΥΤΟΚΑΤΑΚΡΙΤΟΣ
 d ΑΥΤΟΚΑΤΑΚΡΙΤΟΣ l αὐτάκριτος Apoll. de pron. p. 79 C 2 Bk. ἀντοδιδακτος] add.
 d φιλαντος] add. d φιλαντος HGLK φιλαντος R ΑΥΤΟΦΙΛΑΝΤΟΣ r at v. Apollon.
 nomina
 l. l. C 3 7 omnia cum pronomibus quae Gg finem D nomen Hh nomen
 b 9' ellum et cum B praepositione Rr Donatus II 13, 2 p. 1759 P. 21 Lind.:
 (adverbia) personalia, ut mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum 11 et] r
 om. R 13 sint] sunt B enim om. GLK 14 servavere] h servare RDHGLK
 huiusmodi K 17 De numeris GK finit de figura. InciPit de numero L 18
 pronomibus H 19 declinabilia K 20 isdem Rr hisdem GLK isdem H sin-
 gularem numerum quam pluralem GL numerum singularem quam pluralem K 21
 finitas] finitas siue infinitas BHGLrd finitas K declinabiles K 22 non
 possunt inveniri G si add. r careant D 23 uti B 24 impersonalia B
 25 earum GLKd hoc] id L 26 autem om. L partes orationis hoc G 28 sint K

p. 952 P.

p. 557. 58 K.

quaedam numerorum, tamen non ex eadem voce singularem et pluralem significant nec ad personas vel singulas singularem vel plures pluralem, quomodo supra dictae partes, reddunt numeros, sed similiter vel uni vel pluribus eadem adiunguntur, sive singularis sint numeri sive pluralis, ut 5 'semel facio, facis, facit, facimus, facitis, faciunt', similiter 'Ms, quater, saepe', cum declinabiles partes necessario sibi adiunctae eosdem numeros servant, ut 'facimus nos, faciunt homines, faciunt scribentes': ecce omnes plurales. et iterum 'facio ego, facit homo, facit scribens': en ubique singularibus utimur. cum igitur duo in pronomine quoque, quomodo in no- 33 mine, sint numeri, singularis et pluralis, sunt quaedam numero communia, ut 'idem', dicimus enim 'idem vir' et 'idem viri'; sunt alia non solum numero, sed etiam diverso genere communia, ut 'haec mulier' et 'haec mancipia'. possessiva autem, quemadmodum iam diximus, duplicem significant numerum. et intrinsecus quidem eundem habent, quem primitiva 15 eorum, extrinsecus autem pro terminationis forma singularem et pluralem: 'meus mei, noster nostri'. unde 'suus', quia et primitivum eius utriusque est numeri commune, id quoque intrinsecus utriusque est numeri commune tam per singularem quam pluralem declinationem: dicimus enim 'suus illius' et 'suus illorum'. | ||

1 singularem uel et R 2 significat ⁿ H ne ad ^c Rr singulas ex singulares
corr. D plurales K 4 sine singulares D sunt G 7 facimus homines K facimus ho-
mines GL post scribentes: ecce—scribens add. d 9 quomodo om. L 10 numero
quaedam G communia D 12 communia D ut haec haec mulier ^a BH haec
ut haec mulier K 13 quemadmodum BL significant L 15 pro * terminatio-
nis (p) R formā (i?) B formā b singularem G ^a pluralem numerum K 16
quia et Rr 17 sq. numeri commune est K 18 commune tam D quam per plu-
ralem BHGLKr declinationem K 19 et suus illorum] illorum G suus illorum g

Explicit liber XII. | Incip̄ lib. XIII de pronomine (de casibus in mg. add. r)
Theodorus ū d memorialis ss epistolarum et adiutor ū m questoris spī scripsi manu
mea in urbe roma constantinopoli nonas febroarias mauortio ū d consule. DE CASIB; Rr
EXPLICIT LIB. XII. DE PRONOMINE INCIPIT LIB. XIII. DE CASIBVS. Theodorus memorialis ss.
sacri scrinii epistolarum et adiutor questoris spī scripsi manu mea in urbe roma con-
stantinopoli nonis febroariis mauortio consule. B Explicit lib. XII de pronōe. | Theo-
dorus memorialis ss. epistolar et adiutor (sic) quaestoris spiriti scripsi manu mea in
urbe roma constantinopoli nonis februaryis martio consule. | incipit .XIII. lib de casi-
bus G expli liber XII | Theodorus sr epistolarum et adiutor qstoris spiriti scripsi
manu mea in urbe roma constantinopoli nonis februaryis martio consule. | incipit lib.
XIII de pronomine K EXPLICIT LIB. XII. INCIP̄ XIII. | Theodorus memorialis ss ep̄arum
et adiutor questoris spī scripsi manu mea in urbe roma constantinopoli nonis feb
mauortio consule. D EXPLICIT LIB. XII DE PRONOMIN. INCIPIT LIBER. ^{XIII.} | THEODORVS. ME-
MORIALIS. SS. EPISTOLARVM ET ADIVTOR questoris spī. scripsi. manumea. inurberoma.
constantinopoli. nonis. februaryis. martio consule. | DE CASIBVS H Explicit XII lib | In-
cipit XIII de pronomin eiusdē casibus. Sed primum de uocatio L

In B. G. Teubner's Verlag in Leipzig sind ferner erschienen:

Addimenta ad civitatis Platonitae libros X, Lipsiae A. MDCCCXXX. XXXI. XXXIII. editos a C. E. Chr. SCHNEIDERO. gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

Die Ausgabe des Platonischen Staats von Schneider, zu welcher diese Addimenta gehören, habe ich im Preise von 6 $\frac{3}{4}$ Thlr. auf 2 Thlr. herabgesetzt.

Alciphronis rhetoris epistolae cum annotatione critica editae ab Augusto MEINEKIO. gr. 8. 1853. geh. 1 $\frac{1}{2}$ Thlr.

Apollonii Argonautica. Emendavit, apparatus criticum et prolegomena adiecit R. MERKEL. Scholia vetera e codice Laurentiano edidit HENRICUS KEIL. gr. 8. 1854. geh. 5 Thlr.

**Bernstein, G. H., das heilige Evangelium des Johannes. Syrisch in Har-
kleusischer Uebersetzung mit Vokalen und den Punkten Kuschoi und Rucoch nach
einer Vaticanischen Handschrift nebst kritischen Anmerkungen. Gedruckt mit neuen
syrischen Typen.** gr. 8. 1853. geh. 2 $\frac{3}{4}$ Thlr.

Bionis Smyrnaei Epitaphius Adonidis. Edidit Henricus Ludolfus Ahrens. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

Boeckh, A., zur Geschichte der Mondcyclen der Hellenen. gr. 8. 1853. geh. 22 $\frac{1}{2}$ Ngr. (Siehe auch Jahrbücher f. Phil.)

**Bredovius, F. I. C., quaestionum criticarum de dialecto Herodotea libri
quattuor.** gr. 8. 1846. geh. 2 Thlr.

**Bucolicorum Graecorum Theocriti Bionis et Moschi reliquiae accedenti-
bus incertorum idylliis edidit HENRICUS LUDOLFUS AHRENS.** Tomus primus textum
cum apparatu critico continens. gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr. 12 Ngr.

Catonianae poesis reliquiae. Ex recensione Alfredi Fleckelseni. gr. 8. 1854. geh. 6 Ngr.

**Comicorum Latinorum praeter Plantum et Terentium reliquiae. Recensuit
OTTO RIBBECK.** gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.

**Cornifici Rhetoricorum ad C. Herennium libri IIII. Recensuit et interper-
tatus est C. L. KAYSER.** gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr. 20 Ngr.

Didascalia apostolorum Syriace. gr. 8. 1855. 4 Thlr.

Didymi Chalcenteri grammatici Alexandrini fragmenta quae supersunt.
Collegit et disposuit MAURICIUS SCHMIDT. gr. 8. 1854. geh. 3 Thlr.

Ennianae poesis reliquiae. Recensuit Ioannes Vahlen. gr. 8. 1854. geh. 2 Thlr.

**Fleckelsen, Alfred, zur Kritik der altlateinischen Dichterfragmente bei
Gellius. Sendschreiben an Dr. MARTIN HERTZ in Berlin.** gr. 8. 1854. geh. 9 Ngr.

**Friederichs, Dr. K., Praxiteles und die Niopeguppe nebst Erklärung
einiger Vasenbilder. Mit einer Kupfertafel.** gr. 8. 1855. geh. 1 Thlr.

**Q. Horatii Flacci sermonum libri duo. Germanice reddidit et triginta codi-
cum recens collatorum grammaticorum veterum omniumque Mssorum adhuc a variis
adhibitorum ope librorumque potiorum a primordiis artis typographicae usque ad hunc
diem editorum lectionibus excussis recensuit apparatu critico instruxit et commen-
tario illustravit C. KIRCHNER. Pars I. Satiras cum apparatu critico continens.** gr. 8.
geh. 1854. 2 Thlr.

— — —, **Volaminis II pars I commentarium in satiras libri primi conti-
nens.** gr. 8. 1855. geh. 2 Thlr.

(Vol. II pars II, den Commentar zum II. Buch der Satiren enthaltend, wird
von Herrn Professor Teuffel in Tübingen mit Benutzung der vom Herrn Rector
Kirchner hinterlassenen Vorarbeiten bearbeitet.)

Grammatici Latini ex recensione Henrici Keilii. Vol. II. fasc. I. & II.,
Prisciani institutionum ex recensione MARTINI HERTZII. Vol. I. continens.

E. s. t.

**Prisciani Grammatici Caesariensis institutionum Grammaticarum libri
XVIII. ex recensione MARTINI HERTZII. Vol. I, libros I—XII continens.** gr. Lex. 8.
1855. geh. 6 Thlr. 10 Ngr.

Jahrbücher, neue, für Philologie und Pädagogik. Begründet von M. Johann Christian Jahn. Gegenwärtig herausgegeben von R. Klotz, R. Dietsch und ALFRED FLECKEISEN. Erscheint seit 1826. Jährlich in 12 Heften. Preis 9 Thlr.

Dazu als Supplement:

Archiv für Philologie und Pädagogik. Herausgegeben von R. Klotz und R. Dietsch. In Bänden von 4 zwanglos erscheinenden Heften. Im Ganzen 19 Bände. Preis eines Bandes 2 Thlr. 20 Ngr.

Ferner:

Jahrbücher für Philologie und Pädagogik. Erste Abtheilung: für classische Philologie, herausgeg. von A. FLECKEISEN. Supplemente. Neue Folge. Erster Band. 1. u. 2. Heft. gr. 8. 1855. geh. à 16 Ngr.

✂ Einige noch vorhandene vollständige Exemplare der Jahrbücher f. Philologie mit den Supplementbänden (von 1826 bis December 1852) im Ladenpreise von circa 300 Thlr. liefere ich für 60 Thlr. baar pr. Exempl.

Naevl, Cn., de bello Punico reliquiae. Ex recensione Ioannis Vahleni. gr. 4. 1854. geh. 12 Ngr.

Prisciani inst. gramm. libri ed. Hertz, s. unter Grammatici Latini.

Ross, Ludwig, archäologische Aufsätze. Erste Sammlung: Griechische Gräber — Ausgrabungsberichte aus Athen — zur Kunstgeschichte und Topographie von Athen und Attika. Mit 8 farbigen und sechs schwarzen Tafeln und einigen Holzschnitten. gr. 8. 1855. geh. 4 Thlr.

— **eine alte lokrische Inschrift von Chaleion oder Oeantheis, mit den Bemerkungen von J. N. Oekonomides.** Mit 1 lithogr. Tafel, gr. 8. 1854. geh. 15 Ngr.

Roszbach, Aug., und R. Westphal, Metrik der griechischen Dramatiker und Lyriker nebst den begleitenden musischen Künsten. Erster Theil: Griechische Rhythmik.

Auch unter dem Titel:

Roszbach, Aug., Griechische Rhythmik. gr. 8. 1854. geh. 1¼ Thlr.

Salustii, C., Crispi Catilinae et Iugurtha. Aliorum suisque notis illustravit RUDOLPHUS DIETSCHE. Vol. I. CATILINA. 1 Thlr. Vol. II. IUGURTHA. 1 Thlr. 15 Ngr.

Salustii, C., Crispi opera quae supersunt. Ad fidem codicum manu scriptorum recensuit, cum selectis Cortii notis suisque commentariis edidit, indicem accuratum adiecit FRIDERICUS KRITZIUS, professor Erfurtensis. Vol. III. Historiarum fragmenta continens. Auch unter dem Titel:

— **Historiarum fragmenta. Pleniora, emendatiora et novo ordine disposita suisque commentariis illustrata edidit et indices accuratos adiecit FRIDERICUS KRITZIUS. Accedit codicis Vaticanus et Palimpsesti Toletani exemplum lapidi inscriptum.** 1853. gr. 8. geh. 3 Thlr.

Scenicae Romanorum poesis fragmenta recensuit Otto Ribbeck. 2 voll. gr. 8. geh. 6 Thlr.

Vol. I. Tragicorum reliquiae 3 Thlr. Vol. II. Comicoorum reliquiae 3 Thlr.

Sophoclis tragoediae. Graece et Latine. Ex recensione Guili. Dindorfii. 2 voll. 8. 1850. 2 Thlr. 9 Ngr. Auch jedes Stück einzeln à 7½ Ngr.

Struve, Caroli Ludovici, directoris quondam Gymnasii Urbici Regimontani, opuscula selecta edidit IACOBUS THEODORUS STRUVE. 2 voll. gr. 8. 1854. geh. 5 Thlr.

Susemihl, Dr. Franz, die genetische Entwicklung der platonischen Philosophie einleitend dargestellt. Erster Theil. gr. 8. 1855. geh. 3 Thlr.

Tragicorum Latinorum reliquiae. Recensuit Otto Ribbeck. 1852. gr. 8. geh. 3 Thlr.

Das classische Alterthum in der Gegenwart. Eine geschichtliche Betrachtung von Dr. WILH. HERBST. 8. 1852. geh. Preis 1 Thlr.

Zur Geschichte der auswärtigen Politik Sparta's im Zeitalter des peloponnesischen Kriegs. Von Dr. WILH. HERBST. I. 8. 1853. geh. 12 Ngr.

R. H.
10

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

[illegible]

